for text books and Re 1-00 for over-night books per day shall be charged from those who return them late.

damage done to the book and will have to replace it, if the same is detected at the time of return.

فهرست مشترک
نسخه‌های خطّی فارسی پاکستان

تألیف

احمد منزوی

جلد سوم

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شناسنامهٔ این کتاب

نام : فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان.

نگارنده : احمد منزوی.

سخن مدیر : مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان.

ناشر : مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد.

شمارهٔ ردیف : ۸٤

تعداد : ۱۰۰۰

خوشنویس : مولانا عبدالعزیز.

ماشین نویس: محمد عباس نجفی.

چاپ : جدید اردو تایپ پریس، لاهور.

تاریخ انتشار : مهر ماه ۱۳٦۳ش/۱٤۰۵ق/۱۹۸٤م.

بها : ۱۰۰ روپیه.

انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شمارهٔ
۸۴

تأسیس بر مبنای موافقتنامهٔ مورخ آبان ماه ۱۳۵۰ مصوب دولتین ایران و پاکستان

سخن مدیر

هر چند مدعای کسانی که شبه قاره را زادگاه و خاستگاه اصلی و نخستین عرفان شمرده اند ، چندان درست نمی نماید ، ولی بی تردید عرفان در این منطقه پیشینه ای بس دراز و نفوذی همه سویه دارد و با غالب رشته های معرفت پیوند خورده است و این دعوی را با اندک تأملی در آثار فرهنگی و ابعاد تمدن آن می توان تصدیق کرد.

مجلد سوم از «فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان» که به دنبال مجلدات پیشین در اختیار پژوهشگران قرار می گیرد - گذشته از همهٔ فواید - وسعت و عمق حاکمیت عرفان در شبه قاره را به نیکوترین وجهی نشان می دهد. این مجلد تماماً اختصاص به بخش عرفان دارد که طولانی ترین بخش ها است و شمار نسخه های معرفی شده در آن ، از هر بخش دیگر بیشتر است. و بسیار هم. و اگر کثیری از آثاری که در دیگر بخش ها همچون تفسیر ، فلسفه ، کلام و عقاید ، حکمت عملی ، دیوان ها و منظومه ها و متون منثور اد

(و شروح هر یک از این سه قسم) ، داستان ها ، سیر اولیاء الله ، دعا و ... آمده و در حقیقت از آثار عرفانی است به این بخش افزوده شود ، سیطرهٔ بی چون و چرای عرفان در شبه قاره آشکار تر می گردد.

از مجموع آگاهی های مربوط آثار عرفانی و نسخه های خطی آنها که در این فهرست و خصوصاً در مجلد حاضر آمده است بر می آید که در شبه قاره :

ـ اکثریت شاخه های علوم و معارف و فنون و هنر ها در پرتو عرفان تفسیر و تبیین و تجزیه و تحلیل می گردند و در رابطهٔ تنگا تنگ با آن هستند و رنگ آن در غالب آنها آشکار است. و عرفان تنها به عنوان یک بخش از معرفت که بخش های دیگر به صورت مستقل و مجزا از آن مطرح باشند نیست.

ـ بخش عظیمی (و شاید هم بخش اعظم) از دسته بندی ها و گروه گرائی ها ، برخاسته از سازمان های صوفیانه است که در این مجلد با بسیاری از آن ها و پیشوایان آنها و آثار گرایش های آن ها می توان آشنا شد (اعم از سازمان های مربوط به فرقه های اصلی همچون نقشبندیه ، چشتیه ، قادریه، سهروردیه ، اویسیه ، شطاریه ، بخاریه ، نعمة اللهیه ، نور بخشیه ، ملامتیه ، و نیز فرقه های فرعی).

ـ قدیمی ترین نسخهٔ خطی فارسی که در پاکستان (و به روایتی در همهٔ جهان) شناخته گردیده در این بخش معرفی شده است (بنگرید به ص ۱۳۵٤ زیر عنوان شرح تعرف ، نسخهٔ کتابت شده در ٤٧۳ ه).

ـ تصوف در آغاز بیشتر حال بوده است و بعدها اقوالی متفرق در زمینه های مختلف عقیدتی و عملی آن و احوال و مقامات پیشوایان آن مطرح گردیده و کم کم آراء مربوط به هر یک از دو جنبهٔ عملی و نظری آن ، هم از قوت و استحکام بیشتری برخوردار گردیده و هم با یکدیگر انسجام یافته و دو دستگاه علمی عرفان نظری و عرفان عملی پدید آمده ـ در عین پیوند محکم

این دو با یکدیگر ـ و در آخر نیز غالب گفتگو ها به شرح و توضیح آثار و اقوال گذشتگان یا تبیین مسائل و امور جزئی اختصاص یافته است.

ـ درمیان صوفیان و نحله های صوفیانه ، آنها که نفوذ بیشتر و پایگاه های استوار و وسیعتری در منطقه دارند ، با توجه به کثرت نسخه های خطی از کتاب های مربوط آن ها شناخته می شوند. مثلاً از میان تمام متون منثور عرفانی لوایح عبدالرحمن جامی نقشبندی و کشکول کلیمی از شیخ کلیم الله جهان آبادی چشتی که به ترتیب ۹۵ و ۷۲ نسخه از آنها معرفی گردیده در ردیف اول و دوم قرار دارند (البته مختصر بودن هر دو نیز به رواج بیشتر آنها کمک کرده). از متونی هم که فقط شروح آن ها مذکور افتاده مثنوی مولوی و کلیات و منتخبات اشعار حافظ و مخزن الاسرار نظامی است که به ترتیب ۱۵۲ و ۸۳ و ۵۶ نسخه از شروح آن ها معرفی گردیده است. همچنین با یک بررسی اجمالی می توان دریافت که درمیان سلسله های صوفیه ، طریقهٔ نقشبندیه که مبانی آن بامبادی اهل سنت و ظواهر شریعت سازگار تر از دیگر طریقت های صوفیانه است بیش از همه رواج دارد و پس از آن طریقهٔ چشتیه که پیروان آن بیش از دیگران اهل ذوق و اهل تسامح هستند ، و آنگاه قادریه که ظاهراً قدیمی ترین سلسله های صوفیه را دارند.

و در آخر قابل توجه است که باتمام سابقهٔ طولانی و تأثیر ژرف عرفان در شبه قاره ، عرفان اسلامی در این منطقه ، زبان فارسی را برای ارائهٔ خود اختیار می کند نه زبان نخستین اسلام (عربی) را و نه زبان های بومی همچون اردو و پنجابی وغیره را. و اگر به بخش هندوئیسم از همین فهرست که در مجلد چهارم خواهد آمد ، مراجعه شود و آن همه آثار در عرفان هندو که جملگی به فارسی تألیف یا ترجمه شده است (با نسخه های متعدد آنها) ملاحظه گردد ـ توانائی عظیم این زبان در بیان مفاهیم عالیهٔ عرفانی ـ حتی از دیدگاه های گوناگون ـ آشکار می گردد و ذلک فضل الله یوتیه من یشاء

مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

راهنما

جلد یکم

جلد دوم

بخش پانزدهم

عرفان

● 2130ـ آثار احمدی

از عنایت حسین بن فتح الله بن مولوی نصرالله مارهروی(هند). در مسایل تصوف با دید صوفیان مارهروی.

آغاز: صلوا علی احمد وعلی آل احمد. بعد تمهید حمد رب العالمین و نعت سید المرسلین ، بندهٔ کمترین عنایت حسین . . .

5858- کراچی ، پرفسور محمد ایوب قادری ؛ نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۹۲ ص ۱۶ س (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2131ـ آداب اهل تصوف

از عزیز نسفی یکی از رساله های «انسان کامل» اوست (ن. ک. همین بخش).

با سربندهای «فصل» و «ای درویش» ضمن مجموعه ۲۲ رسالهٔ او به نام «انسان کامل» (ص ۱۱۹-۱۳۰) بکوشش ماریژان موله در ۱۳٤۱خ چاپ شده است. فصل ۱- در بیان آداب اهل تصوف ، ۲- فواید سفر ، ۳- آداب خانقاه ، ٤- در بیان ماجرا گفتن ، ۵- سماع ، ۶- طعام ، ۷- ریاضت و مجاهدات ، ۸- صحبت.

آغاز: حمدله . . . اما بعد ، چنین گوید . . . که جماعت درویشان از این حقیر درخواست کردند ، که می باید در آداب اهل تصوف رساله جمع کنی.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۹۰۰۱ «آداب اهل تصوف»).

5859- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاؤن نستعلیق ، خوش ، سید امام الدین احمد گلشن آبادی ، صفر ۱۲۹۵ھ. ش ۸ مجموعه . ۲ رساله او (سید خضر نوشاهی).

● 2132ـ آداب بیعت

از ناشناس.

5860- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش ، با تاریخ ۱۲۷۹ھ. (ص ۱۱۶-۱۲۶). در شرایط بیعت و آداب آن: ۱- توبه که بر دست بزرگی بر ترک گناهان انجام گیرد ، ۲- بیعت برای انتساب به خاندانی بجهت حصول بشارتی که در آن خاندان است ، ۳- بیعت برای استفاده فیض از خاندانی. آغاز: حمدله. صلاة. باید در یابند که بیعت به معنی عهد کردن است ، بر آن که معمول است در

طرق صوفیه ، و آن سنت اصحاب است . . . (محمد لذیر رالجها).

● 2133ـ آداب بیعت و مریدی

از ناشناس. که در ضمن بیان زنجیرهٔ طریقت خود می گوید «شجرهٔ ارادت قطبی ابی الفتح شمس الدین بندگی شاه محمد الشریف القادری ملتانی» سپس شیخ حسن جمیل صدیقی ، شیخ نظام الدین فاروقی ، شیخ کالولی ، سلیمان مهوی ، تقی الدین مهوی ، شهاب الدین سهروردی (م ۶۳۲ﻫ) ، ضیاء الدین ابو نجیب سهروردی (م ۵۶۳ﻫ) ، عبدالقادر جیلانی.

آداب بیعت گرفتن در گروه قادریان است.

آغاز : حمدله. صلاة. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که دست بیعت دادن و مرید گرفتن در سلسلهٔ مشایخ قادریه(ق) چنان است که شیخ را مرید گرفتن محض وجه الله بایستی.

5859- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۵۶ : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ﻫ. (ص ۷۷-۵۴).

● 2134ـ آداب الخلوة : خلوت

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل» اوست (ن.ک. همین بخش). در پایان رسالهٔ «عشق» (ن. ک. همین بخش) خود ، از این گفتار یاد کرده ، و اینکه آنرا در شیراز نگاشته است. در چهار «فصل» : ۱- در بیان طاعت و معصیت ، ۲- شرایط چله ، ۳- آداب ذکر گفتن ، ٤- عروج اهل تصوف. با سربندهای «ای درویش» در «انسان الکامل» او (ص ۱۰۱-۱۱۰) چاپ شده است.

آغاز : حمدله. اما بعد ، چنین گوید . . . که جماعت درویشان از این بیچاره درخواست کردند که می باید که در شرایط چله و در آداب ذکر گفتن و در عروج اهل تصوف.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۱۰ «آداب الخلوة» از نسفی و ۲ : ۱۱٤۰ «خلوت» از سمنانی و کرمانی و دیگران).

5860- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاؤن : نستعلیق خوش ، سید امام الدین احمد گلشن آبادی ، صفر ۱۲۹۵ . ش ۶ مجموعه . ۲ رسالهٔ او ، در ۳ فصل (سید خضر نوشاهی).

● آداب خلوت : خلوت

● 2135ـ آداب درویشی : فقر نامه

در دوازده فصل : ۱- کلاه درویشی ، ۲- موی سرماندن ، ۳- دلق ، ٤- کمربند ، ۵- عصا ، ۶- کشکول ، ۷- کدوی مطبخ ، ۸- سفر ، ۹- سفره ، ۱۰- تخته پوست ، ۱۱- جاروب کردن ، ۱۲- اقسام لباس فقرا.

آغاز : حمدله. بدانکه این رساله ای ست مشتمل بر دوازده فصل ، در باب فقر. فصل اول در بیان کلاه. فصل دوم . . .

5861- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ش ر ی : نستعلیق ، نبی محیی الدین ، ۱۱ ع ۱/۱۱۸۰ﻫ آغاز برابر نموله ، ۶ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2136ـ آداب درویشی : معرفت کجکول و . . .

از ناشناس به روش اگر ترا پرسند ، بگو. دربارهٔ آداب کجکول ، کوتک ، عصا ، کاسه ، تسبیح. نخست پیدایش آنهاست از راهنمایی جبرائیل به پیامبران پیشین ، سپس آداب‌بکار بردن آنها. آنگاه لقمه نامه در آداب لقمهٔ درویشی.

5862- اسلام آباد ، گنج بخش. ۳۰۶ : نستعلیق پخته ، پیرامون ١٢٩٤-٥٤هـ. (ص ۲۳۵-۲۵۱). آغاز: رساله در معرفت کجکول، کوتک، عصا کشی، کاسه، تسبیح (گنج ۲ : ۸۷۰).

● آداب درویشی : فقر نامه

● 2137ـ آداب السالکین

از سید احمد بن جلال الدین بن جمال الدین بن برهان الدین خواجه بن میر دیوانه . . . که زنجیرهٔ خود را تا علی بن موسی الرضاع می رساند. معروف به خواجگی احمد و مخدوم اعظم کاسانی (بدون نقطه). در کاسان فرغانه زاده شده ، و عبید الله خان شیبانی (۹۴۰-۹٤٦هـ) به وی ارادت می ورزیده، و یا در واقع وی در خدمت آن امیر بوده است ، و در ۲۱ محرم ۹٤۹هـ/۱۵۳٤م در گذشته است.

دربارهٔ نفس ، نفس حیوانی و انسانی و خود شناسی ، مسائل عرفانی و سیر و سلوک ، به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الانسان لمعرفة النفس و الخالق . . . اما بعد ، قال رسول الله(ص) حکایة عن الله تعالی اعرف نفسک یا انسان تعرف ربک. و قال(ص) اعرفکم بنفسه اعرفکم بربه . . . جهد کن جهد ، که خود را بشناسی.

(ن. ک. نفیسی ۱ : . . . ٤ زندگینامه و فهرست ۳۲ اثر او ، از آن میان همین کتاب. و در آنجا از سه کتاب که در احوالش نوشته اند نشانی داده شده است : «مقامات حضرت مخدوم اعظم» از ناشناس، «انیس الطالبین» از قاسم صفایی کاتب ، «جامع المقامات» از نوه اش ابو البقاء. اینک نام آثارش در آنجا : ۱- اسرار النکاح ، ۲- رسالهٔ سماعیه ، ۳- رسالهٔ وجود ، ٤- آداب السالکین ، ۵- رسالة النصیحه ، ٦- الفقر سواد الوجه فی الدارین ، ۷- شرح اذقال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفه ، ۸- شرح الولد سرابیه ، ۹- نفحات السالکین ، ۱۰- رسالة الذکر : بیان ذکر ، ۱۱- شرح کل مولود یولد علی الفطرة ، ۱۲- بیان سلسلهٔ خواجگان ، ۱۳- بیان چهار کلمه ، ۱٤- سلسلة الصدیقین ، ۱۵- شرح الدنیا مزرعة الاخرة ، ۱٦- شرح کنت کنز مخفیاً ، ۱۷- معراج العاشقین ، ۱۸- تعریف کلمهٔ صوفی ، ۱۹- واقعة الحقایق ، ۲۰- زبدة السالکین ، ۲۱- گل و نوروز ، ۲۲- آداب الصدیقین ، ۲۳- گنجنامه ، ۲٤- شرح یا آدم اسکن و زوجک فی الجنة ، ۲۵- رسالهٔ بابا آدم ، ۲٦- تعریف عشق ، ۲۷- شرح رباعی (احول نیم) ، ۲۸- رسالهٔ بکائیه ، ۲۹- مرآت الصفا ، ۳۰- بیان احوال علما و امرا ، ۳۱- مرشد السالکین ، ۳۲- تنبیه العلما ـ گنج ۲ : ٦٦۲ «رسایل کاسانی» حاوی ۲۷ رساله از همو ، از آن میان همین کتاب ـ پیشگفتار ایرج افشار بر «ثمریه» ـ نسخه ها ۲ : ۱۰۱۱ «آداب السالکین» و ۵ : ۳٤۵۱ «شرح ابیات خان» که در آنجا چند مجموعه از رساله های او نشان داده شده ـ همانجا : ۳۷۹۲ فهرست

راهنما ، که در آنجا نام پنج رساله اش آمده ست ـ مرآت العلوم ۲ : ۱۳۳ ـ لشریه ۹ : ۱۵۵ ضمن مجموعه ۲۷ رساله از همو ، نوشته ۹۹۷-۹۹۶هـ در فرهنگستان بیرونی در تاشکند).

5863- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۹-۲۲۷ : نستعلیق ، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی ، ش ۲ مجموعه ۲۰ رساله از همو ، ۱۱۵٤هـ (ص ۳۰-۸۷) ، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۲٤).

5864- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲۶۲ : نستعلیق ، سدۀ ۱۲هـ (ص ۱۱۰-۱۹۵). ، آغاز برابر نمونه.

5865- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤۰۱ : نستعلیق ، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، گویا ۱۲۸۰هـ (ص ۳۹۸-٤٤۷) آغاز برابر نمونه.

5866- اسلام آباد ، همانجا ۱۳۸۱ : نستعلیق ، سدۀ ۱۳هـ (ص ٤۱۲ - ٤۳۰) ، آغاز برابر (گنج ۲ : ٥٤٥).

● **آداب سجاده نشینی :** آداب طریقت

● **2138ـ آداب الصدیقین**

از سید احمد کاسانی ، معروف به خواجگی احمد و مخدوم اعظم (که یاد او در«آداب السالکین: ۱۲۰۸» گذشت).

با حدیث «ادبنی ربی با حسن تأدیب» و اهمیت ادب ، اهمیت مقام پیر آغاز می شود ، سپس داستانهایی از ملامتیان ، امتحاناتی که پیران از مریدان خود می کرده اند ، و اینکه مرید باید تابع بی چون و چرای مراد باشد ، سیر و سلوک و راه هایی از حواجگان و شماریان ، به نثر آمیخته به نظم .

آغاز : سپاس بیحد و ستایش بیعد ، خدای را که سینۀ آدم را گنجینۀ ذات شریف خود گردانید.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۰ زندگینامه و فهرست بسیاری از آثارش ، از آن میان همین کتاب ـ لشریه ۹ : ۱۵۵ ضمن مجموعه ۲۷ رساله از همو ، نوشتۀ ۹۹۶ و ۹۹۷ ـ مرآت العلوم ۲ : ۱۳۳).

5867- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤۰۱ : نستعلیق ، محمد امین ، ۱۲۸۰هـ (ص ٤٥٥-٤۷۱)، آغاز برابر (گنج ۲ : ٥٤٦).

5868- جهلم ، لله شریف ، کتابخانه مجددیه ، محمد مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین ، ۱۰ صفر ۱۲۹۹هـ آغاز برابر نمونه ، ۳۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **2139ـ آداب صوفیه :** اصطلاحات صوفیه : خرقه

از شیخ نجم الدین کبری ، احمد بن محمد بن عمر خیوقی (که یاد او در «اصول العشره ، ترجمه» خواهد آمد). در هفت «باب» : ۱ـ در پوشیدن خرقه ، ۲ـ در نشست و برخاست ، ۳ـ رفتن از خانقاه ، ٤ـ طعام خوردن ، ٥ـ دعوتها ، ٦ـ سماع ، ۷ـ سفر.

آغاز : صنف هذا الاداب الشیخ الکبیر . . . علی سبعة ابواب. الباب الاول فی لبس الخرقه ،

هر کرا ارادت این راه پدید آید ، و خواهد خرقه بپوشد ، باید.

(ن. ک. دانش پژوه ، حرقه هزار میخی Wisd·m of Persia - منوچهر محسنی ، نجم الدین کبری ، تهران ۱۳٤٦خ - نسخه‌ها ۲ : ۱۰۱۲ «آداب صوفیه : اصطلاحات صوفیه» با سر آغاز های گوناگون).

5869- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۸-۲۲/۲-۷ .N. M : نستعلیق ، ۱۲۵۰هـ. بخواهش ملا ابراهیم هروی ، آغاز برابر نمونه ، (گ ۳ ، ۱۳-۱۱) (نوشاهی : ۱۹٤).

● آداب الطالبین

ناشناخته. در بخش اخلاق.

● 2140- آداب الطالبین

از شیخ محمد چشتی احمد آبادی گجراتی بن قطب الاولیا شیخ حسن محمد (م ۹۸۲هـ/ ۱۵۷٤م) بن احمد مشهور به میان جیو بن نصیر الدین (ثانی) بن مجد الدین بن سراج الدین بن کمال الدین ، یعنی نوهٔ نصیر الدین محمود ، چراغ دهلوی (م ۷۵۷هـ/۱۳۵٦م).

پس از مرگ پدر ، میان ۹۸۲ - ۱۰۰۷هـ (۱۵۷٤-۱۵۹۹م) ، با سربندهای «طالب را باید». و آغاز می شود با : طالب را باید که احکام الصلاة یا مقدمة الصلاة یا نام حق (ن. ک. گنج ۳ : ۱۸۲۳) یا مثل وی بخواند . . . باید که به غیر وضو نباشد . . . باید هر روزه محاسبهٔ خود کند . . .

همراه «رفیق الطلاب» او، در دهلی و ۱۳۳۱هـ. چاپ شده است.

ترجمهٔ آن به زبان اردو از مولوی محمد اله دین حنفی نقشبندی مجددی ، در لاهور چاپ شده است.

آغاز : حمدله. علی کل حین و حال ، و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین . . . بعد ، فقیر حقیر شیخ محمد بن قطب الاولیا شیخ الاتقیا الشیخ المعروف به شیخ حسن محمد بن شیخ احمد المشهور به میان جیو . . . هذه الرسالة المسماة آداب الطالبین.

(ن. ک. علمای هند : ۲۱٤ زندگینامهٔ پدرش - خزینه ۱ : ٤۳٦ زندگینامهٔ پدرش - نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱٤ اثر او آمده ، از آن میان همین رساله - و : ۱۰۱۲ «آداب الطالبین» و : ۱۸۲۵ (فهرست راهنما) - مشار ، مؤلفین ۵ : ۳٦٦ که از آثار چاپی او تنها «مجالس حسنیه» را نشانی داده، و در نام کتاب غلط چاپی ست).

5870- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱هـ. با تاریخ ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ ، در مجموعه ، ش ٤ مجموعه ٤۲ رساله از همو : ۱- تقسوم الاوارد ، ۲- چهار برادران ، ۳- مجالس حسنیه ، ٤- آداب الطالبین (همین رساله) ، ۵- رفیق الطلاب ، ٦- الهامات ، ۷- هدایات مشیخه ، ۸- توحید ثلاثه ، ۹- رساله لب ، ۱۰- معرفت ، ۱۱- لذات المنتهین ، ۱۲- راحت المریدین ، ۱۳- صبر در شدت ، ۱٤- موجب الرفقه ، ۱۵- الجمع بین الدنیا و الاخره ، ۱٦- مراجین العشاق ، ۱۷- تحفة الملوک ، ۱۸- العیرة (عربی) ، ۱۹- الناس

باللباس ، ۲۰- السفر و الاقامه، ۲۱- نکات الاخوان ، ۲۲- نیت ، ۲۳- ایمان ، ۲٤- اذکار و مراقبات (عربی)، ۲۵- روح اعظم ، ۲۶- جواهر العلوم (عربی) ، ۲۷- جهاد اصغر ، ۲۸- فواید الاصول (عربی) ، ۲۹- قصهٔ زن گل فروش ، ۳۰- قصهٔ جماعت مسافران ، ۳۱- جهاد اکبر ، ۳۲- چند افسانه ، ۳۳- دریای شهادت ، ۳٤- فضل کسب ، ۳۵- طلب حلال ، ۳۶- مساهله در معامله ، ۳۷- اعجوبهٔ عشق ، ۳۸- خلوت و جلوت ، ۳۹- مسجد و کعبه و اقصی ، ٤۰- علم ، ٤۱- قرآن ، ٤۲- نهایت و بدایت ، ۵۸۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

5871- اوکاره ، بصیر پور ، دارالعلوم حنفیه ، محمد محب الله نوری : شکسته ، سدهٔ ۱٤ه، از روی خط نگارنده ، آغاز برابر ، ۶۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5872- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح ۳۸۲۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال - ندر صابری : ۳).

5873- اوکاره ، بصیر پور ، جامعهٔ ظهور العلوم اکبریه سعدیه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر ، ٤۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5874- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳٤۹۷/٤۷۳/۲ : نوشته احمد یار ، ع ۱۲۵۱/۲ه/ ۱۸۳۵م. (بشیر حسین ۲ : ۱۹۸)

5875- سرگودها ، مولوی افضل الله شاه صاحب : نستعلیق شکسته خوش ، ۱۲۹۷ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۸ ص ۱۳ س (محمد نذیر رانجها).

5876- کراچی ، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۰۸ : نستعلیق شکسته ، سدهٔ ۱۳ه. از روی کتاب میان قادر بخش ناکپوری ، آغاز برابر ، ۶۶ ص (سرفراز : ۱۲۰ - نوشاهی).

5877- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. همراه رساله هایی دیگر از همو ، آغاز برابر نمونه ، ۳۶ ص. همراه ۱۳ رساله دیگر از همو : ۱- اذکار و انوار ، ۲- الهامات اربعین ، ۳- ایمان ، ٤- توحید ثلاثه ، ۵- چهار برادران ، ۶- راحت المریدین ، ۷- رفیق الطلاب ، ۸- روح اعظم ، ۹- السفر و الاقامة ، ۱۰- صبر در شدت ، ۱۱- لذات المنتهین ، ۱۲- مجالس حسنیه ، ۱۳- هدایت المشیخه (پرفسور ملک محمد اقبال).

5878- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، افضل الدین : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

5879- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۲٤ ص (نعیم اختر).

5880- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ٤۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

5881- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ،

خانقاه سراجیه؛ نستعلیق خوش، منظور حسین، سدهٔ ۱۳-۱۴هـ. آغاز برابر نمونه، ۴۲ ص (محمد نذیر رانجها).

5882- کراچی، انجمن ترقی اردو ۱ ق ف ۱۰۸ : ۷۱ ص (سرفراز علی : ۲۸).

● 2141. آداب الطالبین

از ناشناس، از گروه نقشبندیان، در چند «فصل»: ۱- در شرایط مرید و آداب آن، که هفده (نه شش) است، ۲- در آداب و شرایط مریدی که شانزده است، ۳- در آداب ذکر که نزدصوفیه فرضند، هفت، ۴- در طریقهٔ علیهٔ نقشبندیه. طریق وصول چهار است: صحبت، مراقبت، توجه و رابطه . . .

آغاز: بعد حمد لامتناهی مر محمودی را عز اسمه، که . . . ؤدبان را به خود خواند . . . این رساله موسوم به آداب الطالبین.

5883- اسلام آباد، گنج بخش ۳۶۸۸ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۱۴۷هـ (ص ۲۱۹-۲۳۰)، آغاز برابر نمونه، انجام در فصل ۴ افتاده (گنج ۲ : ۸۷۴).

● 2142. آداب طریقت

از محمد حسین زکوری، که در دیرهٔ اسماعیل خان (پاکستان) و از گروه معصومیه ی مجددیه بوده است.

در آداب طریقت که مر مرید را بکار آید، رویهم ۴۶ ادب را یاد کرده است.

5884- جهلم، لله شریف، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، امام الدین، ۷ محرم ۱۳۰۲هـ. آغاز: باید دانست که امام ربانی مجدد الف ثانی شیخ احمد سرهندی(ق) در مکتوب دوبست و نود و دویم از جلد اول بیان آداب ضروریه ی مریدان فرموده اند، ۲۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2143. آداب طریقهٔ رفاعیه

از محمد رفیع الدین قندهاری، غلام رفاعی، بن محمد شمس الدین بن محمد تاج الدین، حنفی نقشبندی قادری اللاکهتی (دکنی) مولد. از گروه رفاعی که بنیان گذار آن سید احمد کبیر (م ۵۷۸هـ/ ۱۱۸۲م) است. وی «ثمرات المکیة فی طریق القادریه» را در ۱۱۸۹هـ/ ۱۷۷۵م نگاشته است.

به سال ۱۲۱۳هـ/۸-۱۷۹۹م. در آداب و اذکار و زنجیره های گروه رفاعی نگاشته است.

و از هموست در این فهرست: ثمرات المکیه، سلوک چشتیه، سلوک قادریه، سلوک نقشبندیه، شجره نامهٔ طریقت، مراتب سلوک.

آغاز: حمدله. بعده می گوید فقیر غلام رفاعی، عرف محمد رفیع الدین . . . که گرفتم اجازت طریقت علیه رفاعیه مع اصوله و فروعه و آنچه که.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۰۶ «ثمرات مکیه» و ۱۱۵۶ «رسالۀ چشتیه» و ۱۱۷٤ «رسالۀ نقشبندیه» از همو - اشکوری ۷ : ۲۳ «ثمرات مکیه»).

5885- کراچی ، انجمن ترقی ا ق ف ۸۱ : نستعلیق ، گویا به خامۀ نگارنده ، آغاز برابر نمونه ، ٤۲ ص (سرفراز : ۲۳٤ - نوشاهی).

● **2144. آداب طریقت ؛** وصیت نامه : رشحات

از خواجه عبدالخالق غجدوانی (م ۱۱۷۹/۵۷۵ یا ۶۱۷/۱۲۲۰) فرزند عبدالجمیل ، و از خلفای خواجه یوسف همدانی (غجدوان از توابع بخاراست و خواجه در شهر بخارا زاده شده است). سرگذشت نگارنده همراه «صاحبیه» ی او در فرهنگ ایران زمین دفتر ۱ و ۲، مجلد ۲ چاپ شده است.

پندهایی ست عرفانی به خواجه اولیای کلان (م ۹۲۷ه/ ۱۲۲۳م.) به نثر آمیخته به نظم. نسخه ها با یکدیگر جدایی هایی دارند. یکی از آنها در یازده «رشحه» برابر آنچه در «رشحات» کاشفی آمده است، دیگری با سربندهای «بر تو باد»، «خواجه می فرمودند» و از بنگونه معانی.

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد ، این رساله ای ست از آداب طریقت شیخ الشیوخ . . . خواجۀ جهان عبدالخالق غجدوانی.

(ن. ک. خزینه ۱ : ۵۲۹ خواجه یوسف همدانی و ۱ : ۵۳۲ غجدوانی که تاریخ مرگ او را ۵۷۵ه آورده و ۱ : ۵۳۵ خواجه اولیا - تذکرۀ نقشبند ۷٤ که مرگ او را ۱۲ ع ۵۷۵/۱ آورده - هدیة العارفین ۱ : ۵۰۹ که مرگ وی را ۶۱۷ه آورده - رشحات : ٦ خواجه یوسف و : ۱۸ غجدوانی ، که می گوید و ایشان را «وصیت نامه» ای در «آداب طریقت» است که برای فرزند معنوی خود خواجه اولیا نوشته و : ۲۸ خواجه اولیا - نسخه ها ۲ : ۱۰۱۲ «آداب طریقت» - نفیسی ۱ : ۱۱۰ که تاریخ مرگ او را ۶۱۷ه آورده و از آثارش «رسالۀ صاحبیه» و «رسالۀ طریقت» نام می برد - نشریه ۸ : ۲٤٤ «آداب طریقت» نسخۀ فرهنگستان تفامس - چهار کتابخانۀ مشهد : ۵۹ «آداب طریقت» نسخۀ گوهر شاد - نسخه ها ۲ : ۱۰۱۲ «آداب طریقت»).

5886- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد : نستعلیق خوش ، درویش مصطفی المولوی البلغراوی ، ۹۸۹ه. آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (سید خضر عباسی نوشاهی).

5887- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٦۵۰ : نستعلیق ، پیرامون ۱۲۱۵ه. آغاز : خواجه عبدالخالق غجدوانی(ق) ایشان خلیفه چهارم اند از خلفای . . . ، در ۱۱ «رشحه» برابر «رشحات» کاشفی و در پایان افزودگی بر آن. در هامش نسخه به خامه نویسنده «کلمات طریقه نقشبندیه» نامیده شده (ص ۶۰٦-۶۱۹) (گنج ۲ : ۷٦۲).

5888- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۸۷۸ : نستعلیق ، پیرامون ۱۲۹۲ ه. آغاز برابر نمونه (ص ۱۳۲-۱٦۸) با سربندهای «برتو باد ، خواجه می فرمودند» (گنج ۲ : ۸۷٤).

● **2145. آداب طریقت ؛** سبقهای طریقۀ نقشبندیه

از ناشناس، که نام خود را در دیباچه نبرده است ، و می گوید به خواهش یاران سبقهای

طریقهٔ نقشبندیان را از آغاز تا انجام می نگارم. هر چند پیش از این مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ھ/۱۶۲۴م.) و دیگران ، تفصیلا در «مکتوبات» خود (ن. ک. همین بخش) این طریقه را نوشته اند.

آداب و اذکار بیعت است و لطایف سته ، نامبوب. سبق در شبه قاره به کارهای پیش از آغاز بر نامه گویند ، درسی که پیش از آغاز ساعت درس اصلی خوانده می شود ، یا عملی که پیش از ورود و یا در آستانهٔ بیعت و ورود به گروهی ، باید انجام داد. این رساله از رهگذر بر رسی آداب پیروان این گروه سودمند است.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی ان ما هدانا الله . . . بعد از حمد و صلوات ، باعث تحریر این سطور ، آنکه چون بعضی از یاران.

5889- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۸۳۰ : نستعلیق ریز ، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. (ص ۱۰۵-۱۱۷) ، آغاز برابر نمونه ، کامل.

5890- اسلام آباد ، همانجا ۴۲۲۸ : نستعلیق ، ج ۲/سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۸۵-۹۶) ، آغاز برابر ، کامل (گنج ۲ : ۸۷۵).

5891- لاهور ، دیال سنگهه ترست ۶۲۵ ب : نستعلیق شکسته ، حافظ گل ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۴ گ. در فهرست بنام «رساله در بیان طریقه نقشبندیه» آمده (دیال سنگهه ۳ : ۷۶).

● **2146**- **آداب طریقت** ؛ آداب سجاده نشینی؛ طریقت نامه

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

5892- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۹۶۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۵۹-۶۸). آغاز : طریقت نامه. اگر پرسند شریعت حضرت محمد(ص) چه است و طریقت کردهٔ محمد چه است . . . ، دربارهٔ شریعت و طریقت و تکبیر و سجاده نشینی ، بروش اگر پرسند بگو (گنج ۲ : ۸۷۶).

5893- اتک ، سلطانپور ، کتابخانهٔ حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته ، خوشی محمد بن فاضل چشتی ، ۱۲۹۰ھ. آغاز : حمدله. صلاة. بدان ای درویش غیر عقبی مجوی .. ، پندهاست سپس : آداب میان بستن، آداب کسب، چهار مقام . . . ، در کلفون بنام «طریقت نامه» است ، ۴۲ ص (نعیم اختر).

5894- کراچی ، انجمن ترقی ا ق ف ۱۳۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز : بدانکه طریقهٔ بیعت سلسله قادریه عالیه بطریق ایجاز آن است که چون مرید از جمله عوام باشد ، ۲۰ ص (سرفراز : ۲۳۶ ـ نوشاهی).

5895- لاهور ، انارکلی ۳۷ ، دانش آباد ، کتابخانه احسان دانش : نستعلیق ، محمد علی الدین حسن چشتی ، محرم ۱۳۰۶ھ. آغاز : حمدله. بدانکه اگر کسی خواهد بر سجاده نشستن ، در آن اعتقاد درست باید، که در حجره نشیند...، ۱۲ ص (سید عارف نوشاهی).

5896- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، نور محمد اشرف المشرف ، ۱۷ ذیقعده ۱۳۲۰ھ. آغاز افتاده ، ۴۵ «ادب» است ، ۳۱ ص (نعیم اختر).

● 2147- آداب الفقر و شرایطه

از شیخ ابو عبدالرحمان.

5897- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۶۳۸/۱۵۸۸ : نوشته صدر الدین ، سلخ ع ۱ /۸۶۰ھ.
(مارچ ۱۴۵۶م.) (بشیر حسین ۲ : ۱۹۸).

● آداب مبتدی : تلقینیه

میر سید علی همدانی.

● 2148- آداب المریدین

از پیر محمد راشد ، رضواله ای. (م ۱۲۲۳ھ/۱۸۰۷-۱۸۱۸م) که یاد او در «جامع الفیوضات» همین بخش خواهد آمد.

5898- حیدر آباد ، تند و قیصر ، قاضی فتح رسول قاضی فتح محمد: تاریخ یاد نشده. همراه با «مکتوبات» از همو (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ :۵۶).

● 2149- آداب مریدی

از شاه محمد رضا شطاری قادری لاهوری (م ۱۲ ج ۱ /۱۱۱۸ھ/۱۷۰۷م) ، که نام کامل خود را در «ارشاد العاشقین» (ن. ک. همین بخش) چنین آورده است : محمد رضا بن محمد فاضل بن شیخ اسد الله لاهوری قادری. وی مانند پدر خود قاضی شهر لاهور بوده است ، و در «حدیقهٔ لاهوری : ۶۱» به نقل از «نزهة الخواطر ۶ : ۳۰۵» آمده که وی خلیفهٔ پدرش بوده است. ولی درمیانهٔ باب دوم «آداب مریدی» زنجیرهٔ طریقت خود را از بالا به پایین، از پیامبر(ص) به حضرت علی. . . سید نورا ، سید محمد حلال ، شیخ عبدالرحمان ، حاجی الحرمین شیخ الهداد ، فقیر حقیر محمد رضا لاهوری یاد می کند. وی «باغ دنیا» (ن. ک. همین بخش) را در ۱۰۶۸ھ/۱۶۵۸-۷م. و «پاس انفاس» (همین بخش) را در ۴۵ عالمگیری (۱۱۱۳ھ/۱۷۰۲-۱م.) نگاشته است. این دو تاریخ درازی زندگی علمی او را نشان می دهد.

در دیباجه از «شیخنا و مخدومنا حاجی شیخ الهداد (نه هداد) قادری اکبر آبادی یاد می کند ، و نیز از «ارشاد العاشقین» و «تذکرة الاوارد» و «خیر الاوراد» و «متاع الفیض» و «هیکل رضوی» و دیگر مسودات فقیر . . . و نیز می گوید : ارشاد المؤمنین (شاید دگرگون شدهٔ «ارشاد المریدین» باشد) را که مقدمهٔ «ارشاد العاشقین» است تألیف نموده ام.

با سربندهای «باب» و «فصل» : باب یکم چهاردل و چهار نفس و خطره و تلقین ، دوم اذکار و مراقبات ، سوم شغلهای جوکیان (ریاضتها) ، چهارم دست بیعت (ن. ک. ارشاد الصالحین ، در همین بخش)، سپس ده فصل : ۱- دست بیعت، ۲- کمال و اعتقاد و ثبات بر بیعت ، ۳- شناختن پیر و مرشد ، ۴- احوال پیر و مریدی و آداب مرید ، ۵- تأکید بر آنکه بی پیر نمانید ، ۶- احوال خرقه ، ۷- در آنچه صاحب خلافت بر آن اختیار دارد ، ۸- عرس و سماع و احوال هر یک ، ۹- ایام عرس برخی از مشایخ ، ۱۰- گوشه نشستن. آنگاه هشت فصل در شجرهٔ پیران. که گویا رساله ای جداگانه باشد (ن. ک. بخش

سیر ، همین فهرست).

آغاز: حمدله. صلات. اما بعد ، صاحب خلافت ، که مدت بیست و پنجسال خواهد بود که این خاکپای درویشان.

از هموست در این بخش از فهرست: ایمان ، داع دنیا ، پاس انفاس ، ارشاد العاشقین ، ارشاد المریدین ، ارشاد الصالحین.

(ن. ک. حدیقه ، لاهوری: ۶۱ زندگینامه و نام یک اثر او: ارشاد العاشقین ـ حدایق الحنفیه: ۴۵۰ زندگینامه، بدون ذکر اثری از وی).

5899- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۳۱۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳-۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، در دیباچه از خود نام نبرده ، در فهرست کتابخانه ناشناخته مانده ، ۲۴۶ ص (گنج ۲ : ۸۷۹). شاید این نسخه مجموعه ای از سه کار او «ارشاد الصالحین ، آداب مریدی ، شجرهٔ پیران» باشد کاتب آنها را بدنبال یکدیگر آورده است.

● 2150ـ آداب المریدین : شرح . . .

متن از ابو النجیب عبدالقاهر سهروردی قرشی (۴۹۰-۵۶۳ه/۱۰۹۷-۱۱۶۸م.) بن محمد بن عمویه بن سعد ، مدرس مدرسهٔ نظامیهٔ بغداد ، عموی ابو حفص شهاب الدین عمر سهروردی (م ۶۳۲ه/ ۱۲۳۴م). به عربی. شرح فارسی از شرف الدین احمد بن یحیی منیری (منیر از توابع دهلی ست) بهاری (۶۶۱-۷۸۲ه/۱۲۶۳-۱۳۸۰م) ، که به خواهش مریدش محمد بن محمد بن عیسی بلخی مدعو به اشرف بن رکن (ن.ک. «علمای هند» و «خزینه» که وی (منیری) را مرید نجیب الدین فردوسی (م۷۳۲ه/۲-۱۳۳۳م) که وی مرید شیخ رکن الدین فردوسی (م ۷۰۴ه/۵-۱۳۰۴م) یاد کرده است) ، در مدت یکسال به انجام رسانده است.

حاشیه ای بر این شرح از غلام محیی بهاری (ن. ک. پس از این) در دست هست.

آغاز: الحمد لله الذی جعل المشایخ سببا لهدایة الخلق و وفقهم لقطع تعلقات المریدین.

(ن. ک. کشف الظنون ۱ : ۴۳ «آداب المریدین» متن ـ کحاله ۵ : ۳۱۱ نگارندهٔ متن ، سهروردی ـ ذریعه ۱ : ۲۸ «آداب المریدین» ـ روضات الجنات : ۲۲۹ ـ هدیة العارفین ۱ : ۶۰۶ ـ نسخه ها ۲ : ۱۷۶۹ احمد منیری (فهرست راهنما) و ۲ : ۱۰۱۳ ، ۱۰۱۴ «آداب المریدین» دو ترجمهٔ دیگر از این متن ـ علمای هند : ۸۴ منیری ، که از این اثر او نام برده ـ خزینه ۲ : ۲۹۰ که از چهار اثر او یاد می کند و از آن میان همین شرح ـ مشار ، مؤلفین ۱ : ۶۹۹ که از چهار اثر چاپ شدهٔ او یاد می کند : ۱ـ راحت القلوب ، ۲ـ مکتوبات ، ۳ـ مکتوبات حوابیه ، ۴ـ نورتن ـ نفیسی ۱ : ۲۵۸ منیری زندگینامه و ۲ : ۷۲۵ سهروردی ـ خزینه ۲ : ۲۸۶ و ۲۸۷ فردوسی ـ بزم صوفیه : ۲۵۰ تا ۲۹۳ زندگینامه و آثار منیری : ۱ـ مکتوبات صدی ، ۲ـ مکتوبات دو صدی ، ۳ـ مکتوبات بیست و هشت ، ۴ـ ملفوظات او (الف) معدن المعانی ، (ب) خوان پر نعمت ، (ج) مخ المعانی ، (د) راحت القلوب ، ۵ـ فواید رکنی ، ۶ـ ارشاد الطالبین ، ۷ـ ارشاد السالکین ، ۸ـ رسالهٔ مکیه و ذکر فردوسیه ،

۹- شرح آداب المریدین» ، ۱۰- فواید المریدین ، ۱۱- اجوبه ، ۱۲- لطایف المعانی - پاکستان و هند ۳(۱) : ۱۱۳ تا ۱۱۵ زندگینامهٔ منیری و فهرست ۱۳ اثر او ، شامل برخی از آثار بیشگفته و : ۱- اوراد کلان و خرد و متوسط ، ۲- عقاید اشرفی ، ۳- وصول الی الله ، ٤- تتمهٔ محک الطالبین (این یکی به صورت نامه ای) - اخبار الاخیار : ۱۲۳ منیری - تذکرهٔ شعرای غنی : ۷۱ که از وی به شرف الدین یحیی یاد می کند).

5900- پیشاور ، مردان ، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۲٤ : متن عربی نسخ و شرح نستعلیق و حاشیه نستعلیق ریز تر ، ۱۳۲۲ھ. آغاز برابر نمونه ، متن عربی و شرح منیری و حاشیه بهاری هر سه را دارد ، ۱۲۶ ص ۲۳ س (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2151- آداب المریدین

از مولانا عبید الله ملتانی چشتی. از خلفای حافظ محمد جمال ملتانی (م ۱۲۲٦ھ/۱۸۱۱م) و خواجه خدا بخش ملتانی (م ۱۲۵۳ھ/۱۸۳۷م) (ن.ک. توفیقیه. در همین بخش). در آداب پیری و مریدی. نلمبوب.

و از هموست در این فهرست : ۱- تردید النجدیه ، در رد وهابیان ، ۲- تعیین الاوقات ، در اوقات نماز ، ۳- رد الضالین ، در دفاع از اهل سنت صوفی گرا ، ۳- شرح توفیقیهٔ خدا بخش ، ٤- ذوقیه ، در اصطلاحات صوفیان ، ۵- دیوان ، ٦- رساله الدخان ، ۷- الغنا و الفقر ، ۸- شراب طهور ، ۹- شرح مفصل ، در بیعت و سماع ، ۱۰- فتح عبید ، در شرح الاسبوع جیلانی ، ۱۱- مسافر الحج ، که مناسک حج گونه ای ست ، ۱۲ و ۱۳- دو «وصیت نامه».

(برای پیرش ن. ک. مشایخ چشت: ۵۹۸ تا ٦۰۷ که نام نگارنده ضمن خلفایش برده شده - علمای پنجاب ۲ : ٦٤۵ برای حافظ محمد جمال و ۱: ۱۷۱ برای خدا بخش که در اینجا نام نگارنده ضمن خلفایش آمده).

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی . . . این کاتب الحروف عبیدالله ملتانی ، با قصور فهم و کسل.

5901- ملتان ، قدیر آباد ، جامعهٔ عبیدیه : نستعلیق شکسته آمیز ، به خامهٔ نگارنده ، سدهٔ ۱۳ھ ، ۵٦ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2152- آداب المریدین : شرح . . .

متن از سهروردی. گزارش از علی بن سلطان محمد سهروردی قاری (دیباجه). وی نور الدین ابو الحسن علی هروی حنفی معروف به ملا علی قاری هروی (م شوال ۱۰۱٤ھ/۱٦۰٦م.) است. دانشمندی که در رشته های گوناگون کار کرده است. زرکلی (۵ : ۱٦٦) می گوید : در هرات زاده شده ، در مکه جایگزین شده و هر سالی یکی کتاب نگاشته و فروخته و بدان یکسال زندگی کرده است.

آغاز: الحمد لله الذی ادبنا و احسن تادیبا ، بتعلیم کتابه من جمیع ما یحتاج الیه من . . . اما بعد ، فیقول . . . علی بن سلطان . . . آغاز شرح : الحمد لله رب العالمین اقتداء به کتاب الله المجید

و اتقفا به حدیث النبی الحمید حیث قال امرء ذی بال لم.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۲۵ «سهروردی» زندگینامه و نام چند اثرش، از آن میان «آداب المریدین» و ۱ : ۳۹۴ «قاری هروی» زندگینامه و نام ۲۵ اثر او، که این شرح درمیان آنها نیست - کحاله ۷ : ۱۰۰ «علی قاری» و ۵ : ۳۱۱ «عبدالقاهر سهروردی» - هدیة العارفین ۱ : ۷۵۱ - علمای هند : ۱۳۱ «علی» بدنبال زندگینامهٔ پیرش میر کلان محدث اکبرآبادی، زندگینامه و نام ۵۴ اثر او که این یکی درمیان آنها نیست - گنج ۳ : ۱۶۸۵ «شرح قصیدهٔ بانت سعاد» از همو).

5902- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش، عبدالواحد بن عبدالشکور، ۵ ع ۱۱۳۳/۱ه، آغاز برابر نمونه، ۵۷۴ ص (محمد نذیر رانجها).

5903- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۵/۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه، آغاز برابر نمونه، ۵۸۹ ص (نوشاهی : ۱۹۵).

2153. آداب المریدین ؛ تکمله...: خاتمهٔ آداب المریدین

متن همان از سهروردی خاتمه و یا تکمله از سید محمد گیسو دراز (که یاد او در «اسماء الاسرار» همین بخش خواهد آمد). وی چند شرح به عربی و فارسی بر «آداب المریدین» نگاشته است، که نفیسی (۱ : ۱۹۶) از «شرح و ترجمهٔ آداب المریدین» او نگاشتهٔ ۸۱۳ه/۱۴۱۰م. یاد کرده است. و نسخهٔ زیر «تکمله، یا خاتمه» یکی از آن شرحهاست که در ۸۰۷ه/۱۴۰۴-۵م. نگاشته است، تکمله ای بگونه ی یک اثر مستقل. در آداب عبادات و معمولات برای سالکان. و گفته شده ازآن جهت «خاتمه» خوانده شده که آخرین کار نگارنده بوده است. (ن.ک. «خاتمه» بکوشش حافظ سیدعطا حسین، حیدرآباد دکن، فقره ۱۹۴ ص ۱۳۲).

(ن. ک. ایوانف ۱ : ۱۲۲۲ «خاتمه» همین اثر - بزم صوفیه : ۵۱۱ «خاتمه» اشاره به همان نسخهٔ ایوانف - اته : ۱۸۵۶ تا ۱۸۵۸ «خاتمه» و ۱۸۶۱ ذکرش، ۱۸۶۹، ۱۹۲۰ - پاکستان و هند ۳ : ۱۱۹ نام ۱۵ کار او و از آن میان «خاتمه»).

5904- سرگودها، انجمن ربوه، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق خوش، محمد نامدار الفلاحی بن خواجه برهان الدین، ۱۱۵۵ه، آغاز : از رسوم مستمره و عادات ملتزمه دوام وضو ست، دوام خواص...، ۱۳۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5905- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۲-۲۰۱ : نستعلیق، ۱۹ شوال ۱۲۲۲ه، آغاز : از رسوم مستمرة و عادات ملتزمه دوام وضو، ۱۳۸ ص (نوشاهی : ۱۹۴).

2154. آداب المریدین

از سید علی شیرازی تهتهوی (دیباجه). که آگاهی بیشتری از وی بدست نیامد (ن. ک. مقالات الشعرا : ۴۵۱).

آغاز : بسمله. آغاز میکنم بنام خدای عزّ و جلّ الرحمان الرحیم، که رحمان است، یعنی رحم کننده است، در دار دنیا برحمت عامه بر جمیع خلایق و رحم کننده است، در دار عقبی بر اهل

ایمان ، برحمت خاصه.
5906- شکارپور ، گرهی یاسین ، محمد ابراهیم ناظم ، ناظم یاسینی : نستعلیق ، حبیب الله ولد مولوی قادر بخش ، فرمایش مولوی محمد قاسم ، ۷ شوال ۱۳۴۷ھ. آغاز برابر نمونه ، ۹٤ ص (سید خضر نوشاهی).
5907- شکارپور ، گرهی یاسین ، گوشه ادب ، صلاح الدین : نستعلیق زیبا ، یار محمد سومرا ، برای آغا بدر الدین ، غره ذیحجه ۱۳۷۵ھ. آغاز برابر نمونه ، از روی نسخه ناظم یاسینی ، ٦٦ ص (سید خضر نوشاهی).

● **2155- آداب المریدین : شرح . . .**

از عبدالقادر (بشیر حسین). شاید یکی از شرحهای «آداب المریدین» عبدالقاهر پیشگفته باشد.
5908- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۲۷۳/۲٦۸ : تاریخ یاد نشده ، انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۱).

● **2156- آداب المریدین : حاشیهٔ شرح . . .**

متن از سهروردی ، شرح از سیری (ن. ک: ۱۲۱۹). حاشیه از غلام یحیی بهاری (م۱۱۲۸ھ/ ۱۷۱٦م)، که در بهار بیرون احاطهٔ درگاه شرف الدین منیری پیشگفته به خاک سپرده شده است. وی «حاشیه» بر «رسالهٔ میر زاهد» هروی (م ۱۱۰۱ھ/۱٦۸۹م) را در منطق نیز نگاشته است.
(ن. ک. علمای هند : ۱۵۹ زندگینامهٔ بهاری ، که از این «حاشیه»ی او نام نبرده - تذکرهٔ مصنفین : ۲۳٤ تا ۲۳۷ برای میر محمد زاهد و نگاشته هایش).
5909- پیشاور ، مردان ، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۲٤ : در هامش متن ، نوشته ۱۳۲۲ھ. (محمد اسرائیل کان الله له).

● **آداب المریدین : فقر نامه**

● **2157- آداب مریدین**

آداب و برخی از اصطلات ایشان است.
آغاز: الحمد لله الذی ادبنا بآداب النبویه ، وهذبنا بالاخلاق المصطفویه . . . بدانکه سالکان این راه از دو حال بیرون نیستند ، مریدند یا مراد. اگر مرادند طوبی لهم به راه انجذاب . . .
5910- پیشاور ، بیرون آسیا گیت ، سید ایوب جان بنوری : نستعلیق ، محمد منصور ، پنجشنبه رجب ۱۲۷۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵ ص، ۲۷ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● **2158- آداب مریدی**

ناشناخته. یکی نیستند.
5911- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰٦۰ : نستعلیق پخته ، ۱۲۵٤ھ. (ص ۱-۳) آداب بیعت و کلاه و خرقه پوشیدن است. نخست برای مردان و سپس زنان. آغاز: رساله مرید گرفتن. ذکور و اناس طریق مرید گرفتن این است. اول سه بار کلمهٔ شهادت و سه بار کلمهٔ طیبه . . .

دست مرید بگیرد، زیر دست خود بدارد و شجره پیران بخواند، و بگوید: با ما و پیر ما عهد کردی و مرید شدی (گنج ۲: ۸۷۸).

5912- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق، با تاریخ ۱۲۹۵ه، در مجموعه، ش ۵. آغاز: بسمله. در بیان ادب پیر و مرشد و کیفیت آن. طالب را باید که آداب پیر و مرشد بجا آرد، تا از طلب حق بهره یابد (پرفسور روشن آرا بیگم).

● **آداب و سیر اهل کمال**: داودیه: فقریه همدانی. همین بخش.

● **آفاق و انفس**

فضل الله حروفی. در بخش منظومه ها خواهد آمد.

● **2159- آفاق و انفس**: معرفت نامه: معارف

از شاه نعمت الله ولی کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء هالک: ۸» گذشت). در بیان معرفت و نفس انسانی. با سربندهای «معرفت» (٤٤ معرفت)، به نثر آمیخته به نظم. این گفتار در جلد یکم مجموعه رساله های او بکوشش دکتر نور بخش (ص ۸۹-۱۰۲) بنام «معارف» چاپ شده است. و در نسخهٔ گنج بخش بنام «آفاق و انفس» است.

آغاز: حمدله. صلات. قال الله تعالی سنریهم آیاتنا فی الافاق.. خود را بشناس تا شناسی او را. بشنو از من این معرفت نیکو را.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۸٦ که ضمن فهرست آثار او از «آفاق و انفس» نام برده شده است. نسخه ها ۲: ۱۰۱۵ «آفاق و انفس» و ۱۳۹۹ «معرفت نامه» که بایستی هر دو یکی باشند. اته: ۱۸٦۹/۸ «آفاق و انفس» از معین الدین سجزی. نسخه ها ۲: ۱۰۱۵ «آفاق و انفس» از ناصر خسرو قبادیانی. ریو ۲: ۸۳۲ «رساله در تطبیق انفس و آفاق» از کرمانی. دانشگاه ۱٦: ۱۷۱ «آفاق و انفس» از سید اشرف قطب الاقطاب).

5913- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵: نسخ خوش، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۷۰-۸۷)، آغاز برابر (گنج ۲: ٥٤٦).

5914- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۲۵۳/۱۲۰۰/۲: تاریخ یاد نشده. در فهرست آمده «آفاق و انفس» در اصطلاحات و تشبیهات تصوف (بشیر حسین ۲: ۱۹۸).

● **2160- آفرینش ارواح و اجسام** (بیان...): ارواح و اجسام

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل» اوست). در هشت «فصل»: ۱- آدمی مرکب از روح و قالب است، سه طایفهٔ آدمیان، ۲- آفرینش ارواح و اجسام، ۳- روح و مراتب ارواح، ٤- عالم اجسام و مراتب اجسام، ٥- جایگاه ارواح، ٦- مقام معلوم، ۷- تقدیر خدای، ۸- صراط، ۹- هر آنچیز که در عالم هست در آدمی هست. در مجموعهٔ «انسان الکامل» او (ص ٥۱-٦۷) چاپ شده است.

آغاز: حمدله. چنین گوید اضعف... جمعی از فقرا ازین بیچاره درخواست کردند که می باید در آفرینش ارواح و اجسام و مراتب نزول و عروج.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۱۵ «آفرینش...»).

5915- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاؤن: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد، ۲۰ صفر ۱۲۹۵ھ. در مجموعه ۲۰ رساله او (سید خضر نوشاهی).

● 2161. آه سرد

از خواجه میر متخلص به درد، دهلوی (۱۱۳۳-۱۱۹۹ھ/۱۷۲۱-۱۷۸٤م) سرایندهٔ نامی که به فارسی و اردو می سروده است. فرزند میر شاه محمد ناصر متخلص به عندلیب (نگارندهٔ «نالهٔ عندلیب» و «هوش افزا» (ن. ک. به پس از این) فرزند نواب ظفر الله خان فرزند فتح الله خان. که زنجیرهٔ ایشان به خواجه بهاء الدین نقشبند می رسد. و نیای بزرگ این خالدان به نام خواجه محمد طاهر نقشبندی از بخارا به دهلی کوچ کرده است.

در ۳٤۱ بند کوتاه، عرفانی، در ۱۱۹۰ھ/۱۷۷٦م. نگاشته است.

و از هموست: «دیوان فارسی، دیوان اردو، نالهٔ درد، واردات».

آغاز: حمدی که شایان جناب اقدس الوهیت باشد... اما بعد میگوید بندهٔ دل از خود پراکنده...

(ن. ک. فرهنگ سخنوران: ۲۰۷ «درد دهلوی». اته: ۲۹۷۵ که در آنجا چهار تاریخ مرگ او را (۹۵، ۹۹/۹٦ ۱۱ یا ۱۲۰۲ھ) یاد کرده. اردو دایره ۹: ۲۳۷ «درد». ایوانف، کرزن: ٤٥٤ «آه سرد». مشار ۲: ۱۲۳ «آه سرد» که یک چاپ آنرا نشان داده و می افزاید «نگاشتهٔ ۱۱۹۹ھ». پاکستان و هند ۷: ۱٤۹ تا ۱۹٦ «خواجه میر درد» زندگینامه و فهرست آثارش: دو دیوان فارسی، دیوان اردو، اسرار الصلاة، واردات، علم الکتاب، آه سرد، درد دل، نالهٔ درد، شمع محفل).

5916- کراچی، موزه ملی N. M ۱۹۵۸-٤٤/۹: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، (ص ۲- ۱٤۰)، سپس «ناله درد» از همو (نوشاهی: ۲۲۳).

5917- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۳۲٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. انجام افتاده، ۲۳۲ ص (سرفراز: ۲۲۷ - نوشاهی:).

● 2162. آینهٔ جلی

از ناشناس. در سه «باب»: ۱- در بیان آنکه درویش کیست و افعال درویش چیست؟، ۲- پیر کیست و پیر کدام است و افعال ایشان چیست؟، ۳- توحید چیست و موحد کیست و افعال ایشان کدام است (دیباچه).

آغاز: سپاس خدای عز وجل را که فارغ گردانیده دل های عاشقان را از کار دنیا... و نام این رساله آینهٔ جلی نهادیم.

5918- ملتان، باغ لانگی خان، کتابخانهٔ عمومی: نستعلیق، پیرامون ۱۲٤۸ھ. ۱۷ ص (نعیم اختر قمر سجددی).

● **آینهٔ جهان‌نما و طلسم گنج گشا**

ابو سعید یمنی. در بخش فلسفه : ۹۳۸ گذشت.

● **آینهٔ حقایق نما** : جام جهان نما ، شرح

● **2163- ابجد العشق** : شرح مراتب سته

از شیخ محمد هروی لاهوری دهلوی (ایوانف).

شرح رساله ای ست در مراتب سته (همان : «مراتب سته» منسوب به عبدالرحمان جامی ن. ک. همین بخش). در وحدت وجود ، و مراتب ششگانهٔ وجود : مرتبهٔ غیب اول ، مرتبهٔ غیب دوم ، مرتبهٔ ارواح ، مرتبهٔ مثال ، مرتبهٔ اجساد ، مرتبهٔ جامع جمیع مراتب. ریشهٔ مطالب در «فتوحات» ابن عربی آمده است.

آغاز : (متن) هو الموجود صافی الوجود الامین واحده. آغاز (شرح) : هو الموجود ، اوست موجود نه غیر او ، و تاکید اوست آنکه می گویند.

(ن. ک. ایوانف ، کرزن : ۴۶۲/۲ که می گوید شرح یک رسالهٔ عربی ست در مراتب سته و از جامی نامی نمی برد ، و می افزاید گویا همان استکه در اته ۱۹۲۴ آمده است - ایوانف : ۸۷۰ که نام نگارنده در کلفون آمده).

5919- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۵۱۶/۴۹۲/۱ : نوشته رکن الدین حسینی ، ۱۳ جلوس محمد شاه (۱۱۴۴هـ/۱۷۳۱م.) (بشیر حسین ۲ : ۱۹۸).

● **2164- ابدالیه**

از چرخی غزلوی شیرازی ، یعقوب (که یاد او در «تفسیر چرخی : ۲۳» گذشت). در مناقب و مراتب و درجات اولیاء الله. در چهار «فصل». و برخی از نسخه بدون عنوان «فصل» است.

تذکره نویسان شرقی در فهرست آثار چرخی نام این رساله را نیاورده اند. تنها استاد خلیل خلیلی در پیشگفتار چاپ «نائیه» از آن نام برده است.

این رساله بکوشش محمد نذیر رانجها به زبان اردو ترجمه و در ۱۹۷۸م. چاپ شده است ، و متن فارسی آن همان سال جزو انتشارات «مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان» به تصحیح و پیشگفتار همو چاپ شده است.

آغاز : الحمد لله الذی زین سماء الدنیا بمصابیح و جعلها رجوما للشیاطین . . . و بعد ، می گوید بنده . . . یعقوب بن عثمان بن محمد.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۶۴ و ۲ : ۷۷۸ زندگینامهٔ او ، در این دو جا از «ابدالیه» یاد نشده - پیشگفتار چاپ از رانجها - پیشگفتار چاپ «نائیه» ی او از خلیلی - اته ؛ ۱۷۷۳ ، ۱۷۷۴ «ابدالیه» که در آنجا مرگ نگارنده نادرست ۸۳۸هـ. آورده شده - نسخه ها ۴ : ۲۶۲۳ «ابدالیه» از ظهوری).

5920- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۸۶۶ : نسخ پخته ، قوام الدین عبدالله ، پیرامون ۹۴۵-

۹۹٤۶ﻫ. (ص ٤۸۹-٤۹۶)، آغاز برابر نمونه، انجام کمی افتاده.

5921- اسلام آباد، همانجا ۳۹۵ : نستعلیق خوش، سدۀ ۱۰ﻫ. (ص ۵۰۲-۵۱٤)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵٤۶).

5922- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه احمدیه سعیدیه، کتابخانۀ سراجیه : نستعلیق خوش، سدۀ ۱۲ﻫ. آغاز برابر نمونه، شماره ۱ مجموعه، جدولبندی ۳ راه، ۵۱ ص ۱۵ س (محمد نذیر رانجها).

5923- راولپندی، سبزی مندی، جامعۀ رضویه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته، سلیم نقشبندی بن الهادی بخش، سدۀ ۱۲ﻫ. برای پسر خود حاجی محمد هادی بخش، آغاز برابر، ۱۹ ص (نعیم اختر).

5924- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، خواجه محمد عثمان دامانی، ۱۲۹۹ﻫ. آغاز برابر نمونه، ش ۵ مجموعه (ص ۱۲۸-۱۵۲) (محمد نذیر رانجها).

5925- لاهور، ۵۵ ریلوی رود، حکیم محمد موسی امرتسری : تاریخ یاد نشده، یکی از نسخه هایی که پایه چاپ قرار گرفته (پیشگفتار چاپ : بیست و هشت).

● 2165- ابطال الباطل

از فتح علی گردیزی حسینی، که یاد او در «ارشادات : ۱۲۲۳» همین بخش خواهد آمد.

5926- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۵ : همراه «نور هدایت» از همو (ص ۷۰-۱۰۶). (سرفراز : ۲۸ ش ۱۲۲).

● 2166- ابواب المعرفت

از راجه چهتر مل.

«در نظروی دربارۀ حقایق جهان چیزهایی می گذشت، پس از تأملی در خیال خود بدانها پاسخی می دهد، سپس آنها را در این دفترگرد می آورد، و بدین نام می خواند». به نظم و نثر.

(ن. ک. دیوان پسند : ۲۰۳ در همین فهرست - هندووں کا حصه : ۳۸۲ (فهرست راهنما) - نسخه ها ۲ : ۱۰۱۸ «ابواب معرفت» نسخۀ آصفیه ۱۵۵۶).

آغاز : بنام آنکه او هر نام دارد - بحکم خود جهان را رام دارد.

5927- لاهور، کتابخانه نقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ۱۲۹۹ﻫ. ش ۱ مجموعه، آغاز برابر نمونه، ۷۹ ص، ۱۱ س (پایان نامۀ دکتر خالده صدیقی : ۵۹۳).

● 2167- اجتناب الفقر

از کبیر احمد بن ابی السلیم جمال الدین، نگاشتۀ ۷۷۳ﻫ/۱۳۷۲-۱م.

در اخلاق صوفیانه، در دو باب : ۱- اجتناب از اسباب درویشی، ۲- در اقتراب استملات(؟) ثروت خویش، ونود و نه نام.

آغاز : الحمد لله القابض الباسط الذی صیر الغنی فقیر لصلاحه و الفقیر المفتقر عینا بفضله.

5928- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر محب الله شاه راشدی : نستعلیق ، غلام محمد ، ۲۲ شوال ۱۲۸۲ه. آغاز برابر نمونه ، جزء ۱ ، ۵۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5929- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

2168- اجوبهٔ اعتراضات دهلوی

از شاه عبدالله معروف به شاه غلام علی دهلوی ، نقشبندی (بتاله ۱۱۵۶ یا ۱۱۵۸-۱۲۴۰ه/ ۱۷۴۳ یا ۱۷۴۵ - ۱۸۲۴). از گروه مجددیان و مرید و سپس خلیفهٔ میرزا مظهر جانجانان (م ۱۱۹۵ - ۱۷۸۰م) وی دو رساله یکی در «احوال و مقامات مجدد الف ثانی» و دیگری «مقامات مظهری» در احوال مراد خود نگاشته است. (ن. ک. بخش سیر همین فهرست).

در پاسخ اعتراضات شیخ عبدالحق محدث دهلوی (م ۱۰۵۲ه/۱۶۴۲م) بر مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ه/۱۶۲۴م.) است (ن. ک. «رد مجدد الف ثانی» در همین بخش). به روش «اعتراض» و «جواب». در پنج «فصل» :

فصل ۱- در مجملی از احوال ایشان (مجدد الف) ، ۲- دفع اعتراضات از کلام ایشان به طریق اجمال ، ۳- پاسخ به اعتراضات محدث دهلوی ، که رساله ای در انکار معارف ایشان نوشته اند ، ۴- حواشی که شاه عبدالعزیز دهلوی (م ۱۲۳۹ه/۱۸۲۴م.) در ایام خردی بر رسالهٔ ایشان نوشته اند ، ۵- دفع شبهاتی که بر السنهٔ عوام است.

آغاز : بعد حمد و صلات ، فقیر عبدالله معروف به غلام علی ، که کمترین منسوبات . . . این رساله مختصری ست در بیان سخنانی که دربارهٔ امام ربانی . . . شهرت یافته و مردم آن کلمات را سرمایهٔ انکار ساخته اند.

(ن. ک. علمای هند : ۱۵۵ زندگینامه ، بدون نام آثارش ، تاریخ زایش او را ۱۱۵۶ آورده - خزینه ۱ : ۶۹۳ زندگینامه و کرامات او ، بدون نام آثارش ، تاریخ زایش او را ۱۱۵۸ آورده - احوال و آثار خویشگی : ۱۴۵ تا ۱۵۳ ضمن برخورد های «عبدی» با «دهلوی» - مشایخ نقشبندیه : ۳۰۳ تا ۳۱۹ - حدیقة الاولیا ، لاهوری : ۱۳۳ زندگینامه و نام ۸ اثر او : ۱- رسایل سبعهٔ سیاره ، ۲- حالات و مقالات مجدد الف ثانی ، ۳- رسالهٔ مشغولیه ، ۴- طریق مجددیه ، ۵- در المعارف ، ۶- جواهر علویه ، ۷- مجموعه ملفوظات ، ۸- مکاتیب).

5930- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، احقر خدام خانقاه سراجیه محبوب الهی، که در لاهور می زیسته، ۱۳۵۴ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۱ ، مجموعه ، ۵۷ ص (محمد نذیر رانجها - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۹۰).

● 2169- احادیث اوایل : بیان . . .

از عزیز نسفی (یکی از رسایل «انسان کامل» اوست (ن. ک. همین بخش). دربارهٔ نخستین آفریده، که عقل یا قلم و یا عرش است، در شش «فصل»: ۱- در بیان عقل و قلم او، ۲- عقل مظهر صفات و افعال ۳- اسامی عقل او، شیطان، ٤- بیان ملک و افعال، ٥- ملائکه، ٦- نصیحت. این گفتار در «انسان الکامل» او (ص ۲۱۹ - ۲۲۱) چاپ شده است.

آغاز: حمداله. اما بعد، چنین گوید . . . که جماعت درویشان درخواست . . . که می باید که در احادیث اوایل رساله ای جمع کنید . . .

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۲۰ «احادیث اوایل»).

5931- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ھ. ش ۱۵ مجموعه ۲۰ رساله او، در ٤ فصل (سید خضر نوشاهی).

● 2170- احسن الشمایل

از محمد کامکار، همان خواجه کامکار خان مرید و خلیفهٔ شاه نظام الدین اورنگ آبادی چشتی (م ۱۲ ذیعقدهٔ ۱۱٤۲ھ/۱۷۳۰م.) که این یکی خلیفهٔ شاه کلیم الله شاهجهان آبادی (م ۱۱٤۰ھ/۷-۱۷۲۸م) بوده است.

برای آگاهی بیشتر از زندگینامهٔ وی ن. ک. مشایخ چشت: ٤۲۷ تا ٤٥۹، ضمن زندگینامهٔ پیر او نظام الدین اورنگ آبادی.

ملفوظات پیر او خواجه نظام الدین اورنگ آبادی پیشگفته است. گویا وی سه اثر در احوال و ملفوظات پیر خود نگاشته است: «احسن الشمایل، مجالس کلیمی، ملفوظات نظام الدین (فواید)». و اینها جز «رشک گلستان» آصف جاه یکم است (ن. ک. «نظام القلوب» در همین بخش).

آغاز: در ذکر مظهر درد و عرفان، منبع شوق و ذوق، پادشاه دردمندان، دستگیر مستمندان . . . نظام الدین مدظله . . . که از زبان کرامت ترجمان آنحضرت فواید را استماع نموده در تحریر آورده.

(ن. ک. مشار، مؤلفین ٦ : ٦١٥).

5932- ملتان، جهانیان، چک R-۱۰/۱۱٤ کتابخانه الله بخش اسد نظامی: نستعلیق خوش، گل محمد جواد هوانی، ع ۱۳٦۰/۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۰۷ ص (سعید الظفر نوشاهی).

● احوال مشایخ کبار

سلیمان بن سعد الله. ملفوظات و احوال محمد اشرف لاهوری ست. در بخش «سیر» خواهد آمد.

● 2171- احیاء علوم الدین : ترجمهٔ . . .

متن از ابو حامد محمد، غزالی طوسی (٤٥٠-٥٠٥ھ/۱۰٥۸-۱۱۱۲م). ترجمه از ابو المعالی

مجد الدین مؤید بن محمد جاجرمی (نسخهٔ محمد شفیع) خوارزمی. بشیر حسین (شفیع: ۲۶۰) می افزاید: این جاجرمی بروزگار مؤید الملک وزیر ایلتتمش (۶۰۷-۶۳۳ھ) در لاهوری می زیسته، و در ۶۲۰ھ/۱۲۲۳م به دهلی رفته، و در آنجا ست که این وزیر (مؤید الملک) از وی ترجمهٔ کتاب را می خواهد. و وی در آن سال یا کمی پس از آن به ترجمه آغاز کرده، و پیش از ۶۳۳ھ/۱۲۳۵م. به انجام رسانده است.

دربارهٔ مترجم، که همان مؤید الدین محمد خوارزمی ست. ن. ک. پیشگفتار چاپ، از حسین خدیوجم. و همانجا (ج ۱ : یازده) آمده است : از نسخهٔ موجود در قاهره بود که برایم مسلم شد که این کتاب از روزگار غزالی تا این تاریخ، تنها یک بار به فارسی ترجمه شده، و ترجمانش «مؤید الدین محمد خوارزمی» در ۶۲۰ھ. است که در دهلی به فرمان شمس الدین ایلتتمش و حمایت وزیرش «ابو سعید محمد جنیدی» انجام گرفته است.

(ن. ک. پاکستان و هند ۳ : ۱۲۸ تا ۱۳۲ دربارهٔ «احیاء» و ترجمه هایش، از آن میان همین ترجمه - نشریه ۸ : ۲۱۷ نسخه ای از آن در تفلیس، نوشتهٔ ۷۴۳ھ. همانجا ۸ : ۱۱۰ نسخه ای کهن دیگر، در لنین گراد. نسخه ها ۲ : ۱۰۸۱ همین ترجمه که نام مترجمش را یاد نکرده ام، و نیز ۲ : ۱۰۸۲).

5933- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۵۸۷/۱۵۳۷ : نوشته ۵ شوال ۷۹۷ھ (۲۴ جولای ۱۳۹۵م.) آغاز کمی افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۷ - پاکستان و هند ۳ : ۱۳۱).

5934- لاهور، محمد شفیع ۲۷/۳۰۴ : نسخ خوش، سدهٔ ۸ھ. ترجمهٔ ربع چهارم (منجیات) است. آغاز و انجام افتاده، موریانه زده، ولی بیشتر متن محفوظ مانده. آغاز : جلیس آنک با من مجالست گزیند و مونس آنکه . . . ، نام مترجم در پایان ابو المعالی مجد الدین مویدبن محمد جاجرمی یاد شده، تاریخ انجام نیز همانجا سال ۶۳۳ھ. آمده است. ۳۲۲ گ (بشیر حسین شفیع : ۲۶۰).

● 2172- احیاء علوم الدین، ترجمهٔ : انوار غیاثی در اسرار الهی

متن همان. ترجمه از عبدالمحمود الکالی، المشتهر بالناصر الهروی، برای خزانه مفخر ملوک، شهر یار غازی، غیاث الدنیا والدین، ابو محمد بن محمد بن محمد بن ابوبکر بن کرت خلد الله سلطانه.

بایستی مهدا الیه غیاث الدین از خاندان کرت (۷۲۹-۷۳۰ھ) از امیران هرات باشد، و ترجمه درمیانهٔ همان دو سال انجام گرفته باشد.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ ترجمهٔ احیاء العلوم، خدیوجم - نسخه ها ۲ : ۱۰۸۱ برای ترجمه‌های احیاء العلوم، که این یکی در آنها نیست - طبقات : ۲۲۵ برای غیاث الدین کرت - دانش، دانشگاه ۱۶ : ۷۲۴ که در آنجا نشانی شش ترجمهٔ احتمالی آن را داده - نشریه ۹ : ۱۱۰ «انوار غیاثی . . .» نسخه ای از تاجیکستان، در اینجا نیز از ترجمه های دیگر آن سخن رفته است).

5935- لاهور، دیال سنگهه ترست ٤٢٧ : نستعلیق، محمد شفیع، سده ۱۲ه. ترجمه ربع منجیات است با یاداشت : از جمله چهار ربع مدار کتاب «انوار غیاثی در اسرار الهی» ترجمه احیاء العلوم . . . الغزالی . . . بندهٔ ضعیف عبدالمحمود الکافی المشتهر بالناصر الهروی عفا عنه آنرا بپارسی ترجمه کرده جهت مطالعهٔ ارباب سلوک عموما و خصوصا جهت خزانهٔ کتب مفخر ملوک . . . خلد الله ملکه . . . آغاز : دوربین از درکات افعال شیطانی گشته باشد. ۱۰۹ گ (دیال سنگهه ۳ : ۱۲۵). در فهرست آمده : در فهرستهای گنج بخش، عباسی، منزوی، شیرانی، محمد شفیع، خراداتی، ریو، استوری، دانش پژوه، براون، جستر بیتی، کشف الظنون، ذیل آن، معجم مولفین و جز آنها از آن یاد نشده است.

5936- اسلام آباد، گنج بخش ٦٤٠٥ : نستعلیق پخته، دین محمد شفیع ولد محمد نظام، ساکن راولپندی، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده، تنها ۲۲ برگ از پایان ربع منجیات است، که در پایان آن نام نگارنده و مهدا الیه آمده است. ولی نام «انوار غیاثی» ندارد. (برای نشانی از نسخه ن.ک. گنج ۲ : ٥٤٧).

● 2173- احیاء علوم الدین : ترجمهٔ . . .

متن همان. ترجمه از ناشناس. نسخه ها شاید یکی نباشند.

5937- اسلام آباد، گنج بخش ٥٨٠٥ : متن نسخ خوب، ترجمه نستعلیق زیبا در هامش، سدهٔ ۱۱ه. کتاب ذم الدنیا از ربع مهلکات آن است. آغاز افتاده : انه قال لموسی(ع) اذا رایت الغنی . . . حق تعالی موسی را فرمود، که چون اقبال توانگری بینی بگو گناهی ست که عقوبت آنرا تعجیل فرموده اند، و چون اقبال درویشی مشاهده کنی . . .، ۷۷ ص (گنج ۲ : ٥٤٨).

5938- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق خوش، بی تاریخ. آغاز افتاده : که توبه کنم در حضرت پروردگار، شفیع من باش تا توبهٔ من قبول فرماید، موسی و یرا اجابت فرمود و از حضرت الهی درخواست، فرمان آمد که حاجت تورواکردم . . .، ربع مهلکات است، مشتمل برده کتاب : کتاب اول از ربع مهلکات در ریاضت نفس، ۲- علاج بیماریهای دل، ۳- شکستن شهوت بطن و فرج، ٤- آفتهای زبان، ٥- آفت چشم و کینه و حسد، ٦- نکوهش دنیا، ۷- دوستی دنیا، ۸- جاه وریا، ۹- کبر و عجب، ۱۰- غرور، ۸۹۹ ص، ۱۹ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

● 2174- احیاء القلوب

از ناشناس.

5939- بهاولپور، سنترال لائبریری : نستعلیق، با تاریخ ۱۸۹۰ ب (۱۲٤۹ ؟) در مجموعه. آغاز افتاده : مدلون نمایند . . . روزی آن یگانهٔ آفاق، از راه الطاف . . . فرمودند که چون حضرت شکر گنج(رح) از خدمت خواجه قطب الدین(رح) مرخص گردید از راه نوازش معصلا

و عقائش به شکر گنج(رض) عطا فرمود ، بعد ها خواجه قطب الدین(رض) گفت سجاده و دستار و نعلین و خرقهٔ امانت شما نزد قاضی حمید ناگوری(ق) خواهم سپرد ، ٤ ص (پرفسور دکتر دتا الله چودری).

● 2175ـ اخبار السالکین

از قادری : رحمتی کن از کرم بر قادری ـ زانکه تو در لطف و احسان بیحدی.
احوال و سخنان پیران است به نثر آمیخته به نظم ، که عنوان «از کلام این حقیر» نیز دارد. با سربندهای «باب» و هر باب چند «فصل» ; باب اول در بیان آن شهسواران اشواق معانی و جوهر بحر قلزوم زندگانی ، باب بیست و دویم در بیان مصیبت سالک.
آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعدد مر آن خلاق جهان را که جهانی از اثر قدرت اوست. و آن بی نهایت و بی همتا را که کون و مکان اثری از ظهور حضرت اوست ، و آن پادشاه پیدا و نهان.
5940ـ کویته ، سیٹھ صادق علی : نستعلیق پخته ، آغاز برابر نمونه. در پایان آمده : شکر لله این رساله و این پیام ـ روز پنجشنبه به فضلش شد تمام ـ بیست و هشتم بود از ماه شریف ـ گشت در اتمام این نسخه لطیف ـ سال از تاریخ هجرت این کلام ـ الف و دو صد هشت بود این و السلام ۱۲۰۸هـ. (تالیف ؟ یا کتابت ؟) در کلفون آمده : تمام یافت نسخهٔ «اخبار السالکین» در موضع دهه دادی که یکی از قریه های مشهورهٔ ام البلاد بلخ است ، ٥٤٩ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● 2176ـ اخلاق العارفین

از شاه عنایت الله حصاری (حصار ، از توابع بخارا) دهلوی. در یک «باب» و چهار «فصل» ، اخلاق صوفیانه است.
(ن. ک. مرآت العلوم ۳: ٥٤١ همین کتاب).
5941ـ کراچی ، لیاقت میموریل لائبریری : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲هـ. گزیده ای ست از آن ، ٤٢ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2177ـ اذکار ؟: کتابی در تصوف

از ناشناس، که شاید نامش در بخش افتادهٔ نسخه بوده است. با سربندهای «ذکر» ; ذکر ۱ ـ ؟ در این ذکر دوازده گروه صوفیان را بر شمرد سپس آنها را به تفصیل گزارش کرده است ، ۲ـ در ترک جاه و نخوت و بیان بعضی شطحیات ، ۳ـ در حبس دل و زبان و معیت حق و تفکر و مراقبت و دفع خطرات و افضلیت ذکر لا اله و مریدی و مقامات . . . ، ٤ـ در معنی فقر و صوفی و متصوف و وظایف طایفهٔ صوفیه ، ٥ـ اوقات استجابت دعا ، ٦ـ در احوال حضرت خضر ، ۷ـ در عقاید صحیحه ، ۸ـ در طریقهٔ نقشبندیه، ۹ـ در طریقهٔ قادریه ، و انساب و اولاد و عمر و وفات ، ۱۰ـ در طریقهٔ شطاریه ، از بو یزید طیفور بسطامی . . .

5942- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۷۳ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده : ... مقدمه در معرفت رسم و موضوع و مقصود و اشاره به مسایل علم الهی و فرق صوفیه، و بیان موت شارع هر علم را ... انجام در «ذکر» دهم افتاده، نام کتاب و نگارنده بدست نیامده عنوان «اذکار» ساختگی ست، پیرامون ۲۵۰ ص.

● 2178- اذکار عربیه : ترجمهٔ ...

از سید السادات شاه محمد اکبر عرف میان (م پس از ۸۳۹ه/۱۴۳۵م) بن محمد گیسو دراز (م ۸۲۵ه/۱۴۲۱م). وی نگارندهٔ «تبصرة الاصطلاحات الصوفیه» (نسخه ها ۲: ۱۰۷۲)، «جوامع الکلم» (همین فهرست) «رسالهٔ عرفانی» (همین فهرست) «کتاب العقایه» (نفیسی) می باشد.

(ن. ک. خزینه ۱ : ۳۸۱ زندگینامهٔ گیسو دراز- مشایخ چشت : ۲۰۶، ۲۰۷ - نفیسی ۱ : ۱۹۶ ضمن زندگینامهٔ پدرش).

5943- لاهور، دانشگاه، شیرانی (شمارهٔ نفسه یاد نشده، ردیف ۱۲۱) : از سدهٔ ۱۱ه. (بشیر حسین ۲ : ۲۰۸).

● 2179- اذکار معصومیه

از خواجه محمد معصوم سرهندی مجددی (۱۰۰۹-۱۰۷۰ه/۱۶۰۰-۱۶۵۹م یا پس از آن)، فرزند و خلیفهٔ شیخ احمد مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ه/۱۶۲۴م).

در یک «مقدمه» و شش «فصل» : مقدمه در ترغیب به ذکر، فصل ۱- درجات ذکر و فضلیت آنها، ۲- اذکار و ادعیهٔ موقتهٔ صبح و شام و خواب و آداب آنها، ۳- آداب و ادعیهٔ نماز، ۴- فضایل جماعت و جمعه، ۵- اذکار غیر موقته، ۶- مواعظ و نصایح.

بکوشش آقای عبدالمجید سیفی در لاهور ۱۳۸۴ه چاپ شده است.

آغاز : حمدله. صلات. اما بعد، این رساله ای ست مشتمل بر مقدمه و شش فصل. مقدمه در ترغیب ذکر ...

(ن. ک. علمای هند : ۲۱۲ زندگینامه، که حیات وی را (۱۰۰۹-۱۰۷۰ه) آورده- خزینه ۱ : ۶۳۹ زندگینامه و کرامات، حیات وی را (۱۰۰۹-۱۰۷۹ یا ۱۰۸۰ه) آورده- حدیقه، لاهوری : ۱۲۳ که حیات او را (۱۰۰۹-۱۰۳۰) (!) آورده و پرفسور محمد اقبال مجددی، در پاورقی افزوده است «درست آن ۱۰۷۹ه است» و اکنون شفاهاً می افزاید در این تاریخ نیز تردید است- رود کوثر : ۳۳۶ که مرگ او را ۱۰۷۹ه/۱۶۶۸-۹م آورده- مشایخ نقشبند : ۲۴۷ تا ۲۷۳- پیشگفتار چاپ «حسنات الحرمین» از محمد اقبال مجددی، که در آنجا چهار کار او بررسی شده است : ۱- مکتوبات معصومیه، ۲- واقیت الحرمین، عربی (ترجمهٔ فارسی این کتاب بنام «حسنات الحرمین» است ن. ک. همین بخش)، ۳- مکاشفات غیبیه، ۴- اذکار معصومیه، ۵- بیاض خواجه محمد معصوم).

5944- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نوشته ۱۲۱۴ه. آغاز برابر نمونه، ۵۸ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

5945- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، سراجیه : نستعلیق خوش ، محمد محبوب الهی ، ۱۰ شوال ۱۳۷۸ﻫ. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۲ ص (محمد نذیر رانجها).

5946- هزاره ، هری پور ، خانقاه نقشبندیه مجددیه ، مولانا محمد صدر الدین : نسخ و نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، شنگرف در آن نگار نرفته ، ۱۵۲ ص ۱۶ س (مولانا محمد اسرائیل کان الله له).

2180- الاذکار و الانوار لاولی الابصار

از شیخ محمد چشتی ، نوادهٔ نصیر الدین محمود چراغ دهلوی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). شاید همان «تقسیم الاوراد ، الاوراد» او باشد (ن. ک. همین بخش).

در دو قسمت : اذکار ، مراقبات. و مراتب چهارگانهٔ ذکر : ۱- بر زبان باشد و دل غافل ، ۲- زبان و دل ، ولی دل متمکن نباشد ، ۳- در دل قرار گیرد ، ٤- ذکر تا بحدی بر دل مستولی باشد که ذکر فراموش و مذکور باقی بماند.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد فیقول العبد . . . محمد چشتی بن قطب الاولیاء . . . شیخ محمد المعروف به شیخ حسن محمد بن احمد . . . هذه رساله الاذکار و الانوار لاولی الابصار.

5947- پنجاب ، اوکاره ، دارالعلوم حنفیه فریدیه ، محمد محب الله : نستعلیق شکسته ، ۱۲۰۳ﻫ. آغاز برابر ، ٥٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5948- راولپندی ، گولره شریف ، درگه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سده ۱۳ﻫ. آعاز برابر نمونه ، همراه چند رساله دیگر از همو ، ٤٠ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

ارادة العارفین : عین العلم ، شرح

در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

اربعة انهار : انهار اربعه

احمد سعید مجددی.

2181- اربع منازل : منازل اربع

از پیر محمد ، ساکن لکهنو ، در ۱۰٦۷ﻫ (۱٦٥٦م.). مسایل فقهی و سلوک و اخلاق و پند و انداز است. (احوال‌خویشگی : ۲۳۰ (رهنما) و : ۳۹ تا ٤۱).

2182- ارشادات صاحب : ارشادات گردیزی

ملفوظات و مکتوبات سید فتح علی حسینی، معروف به فتح‌الله گردیزی(م۱۲۲٤ﻫ/۱۸۰۹م.)است. نیاکانش از گردیز به هند آمده ، و خود یکی از چند صوفی بزرگ روزگار خویش است. و از معتقدان حکیم ابو القاسم میر قدرت الله قاسم گجراتی نگارندهٔ «مجموعهٔ نغز» در ۱۲۲۱ﻫ/۱۸۰٦م. (نذ ک : ٦٦۱).

نام گرد آورنده در دو نسخهٔ زیر بد و گونه یاد شده است : ۱- دهارام ، ۲- شاه محمد اسحاق

حسینی، که خود را از ارادتمندان فیض یافتهٔ نگارنده می خوانند، در ۱۲۰٤ﻫ/(۱۷۹۰-۸۹م) گرد آمده است (شاید دو کس بدین کاردست زده اند).

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد، ذات کبریایی را که احصای ثنایش از احاطهٔ بیان و زبان انبیاء.

و از همو‌ست در این فهرست: ابطال الباطل: ۱۲۲٦، شغل ادهمی، کشف الاستار، مرآت العرفان، معرفت الفقر، نور هدایت: ۱۲۰۱ و تذکرهٔ ریخته گویان.

(ن. ک. مجلهٔ دانشور، کراچی، جولای ۱۹٦۰، ص ۱، گفتار قاضی اختر جولا کترهی «فتح الله گردیزی» ـ نسخه ها ۲: ۱۰۲۲ «ارشادات صاحب» گرد آوری دیا رام و «ارشادات گردیزی» که ازگرد آورنده نام برده نشده).

5949- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۵۹: نستعلیق، ۷ رمضان ۱۲۲۹ﻫ. نام گرد آورنده دیا رام آمده است، ۷۰ ص (سرفراز: ۱۲۹ - نوشاهی).

5950- کراچی، همانجا ۲ ق ف ۹: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ﻫ در مجموعه رساله های گردیزی (ص ۱۸-۳٦). نام گرد آورنده شاه محمد اسحاق آمده است. آغاز برابر نمونه.

● **ارشاد السالکین: عقاید صوفیان**

برهانپوری. در بخش فلسفه: ۹۳۸ گذشت.

● **2183- ارشاد السالکین**

از مولانا خیر الدین سورتی نقشبندی قادری، شاگرد محمد حیات سندی (م ۱۱٦۳ﻫ/۱۷۵۰م) و استاد رفیع الدین مراد آبادی (م ۱۲۱۸ﻫ/۱۸۰٤م) (زندگانی وی از این دو تاریخ بدست می آید). به خواهش برادر طریقتی در یک «مقدمه» و دو «مقصد» و یک «خاتمه».

مقدمه در اصطلاحات گروه نقشبندیان، مقصد ۱- طریقهٔ قبول کردن این سلسله، ذکر اسم ذات، ۲- ذکر نفی و اثبات. خاتمه در فواید ضروریه.

آغاز: سپاس و ستایش بی پایان مر خدایرا سزاوار است که احدیت او مبدء جمیع تعینات و تشخیصات ممکنات است. آغاز ۲: الحمد لله الذی جعل الانبیاء... اما بعد، می گوید تراب اقدام المحدثین... بعضی از یاران باعث بودند، که رساله ای در باب ارشاد سالکان.

(ن. ک. علمای هند: ٦٦ زندگینامهٔ شاگردش رفیع الدین مراد آباد، که در آنجا از وی نام برده شده - نزهة الخواطر ۷: ۱٦۱).

5951- لاهور، عمومی پنجاب ٦۸۳، ۲۹۷ خیر ۵۵، ۲۹۷ حج: نستعلیق، با تاریخ ۱۲۱۰ﻫ. در مجموعه، شماره ۳ مجموعه، آغاز برابر نمونه ۱، ۷ ص (عباسی ۱: ۱۱۷).

5952- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-٤٤/۱۳-۱: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ﻫ. (ص ۲-۱۱ مجموعه)، آغاز برابر نمونه ۲ (نوشاهی ۱: ۱۹۵).

● 2184- ارشاد السالکین

از محمد رضا صدیقی محمدی دهلوی.

5985- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۱۴۴/۲۱۳۲/۷ : تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۱۹۹).

● 2185- ارشاد السالکین

از عبدالرحمان بن شیخ قاسم حافظ لاهوری. گویا از سدهٔ یازدهم‌ه. که در دیباجه می گوید طی بیست و دو سال درویشان از من می خواستند چیزی بنگارم ، و خود هیچ مناسب نمی دیدم ، تا اینکه این را در ده «باب» نگاشتم : ۱- در بیان مؤمن و ایمان ، ۲- در بیان توکل و متوکل ، ۳- معرفت و عارف ، ٤- عبادت و عابد ، ٥- طلب و طالب ، ٦- توفیق ، و اهل توفیق ۷- خود و خدا شناسی ، ۸- مرید و مرید شدن ، ۹- پیر و مرید ، نکات الغریب و العجیب.

آغاز : حمد بیحد مر خالقی را سزد ، که خلقت جمیع مخلوقات.

(ن. ک. پاکستان می ۳ : ۳٦۹ «ارشاد السالکین» همین کتاب ، که روزگارش را مشخص نکرده ، جز آنکه در سدهٔ یازدهم جایداده است).

5954- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳٤۲۲/٥/٤۱۷ : نوشته عبداللطیف ، ۱۱۲٦ (۱۷۱٤م.) در شاهجهان آباد (بشیر حسین ۲ : ۱۹۹).

5955- پیشاور ، دانشگاه ٤۲۸ : نستعلیق شکسته آمیز ، ملا احمد ، ۱٥ شوال ۱۱۲۸ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۱ مجموعه ، ۹۲ ص (پرفسور امتیاز حسین).

5956- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٦٤٦ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ٤-٦۱) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ٥٤۹).

5957- ملتان ، آغا پوره ، مکتبهٔ فایق : نستعلیق خوش ، عصمت حبیب بن امیر محمد ، بیرون دروازهٔ خرم ملتان ، ۱۲۳۰ه. آغاز برابر ، ٦٦ ص (نعیم اختر).

5958- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری گجراتی : نستعلیق شکسته ، محمد حسن ولد میان غلام علی بن حافظ محمد عابد وزیر آبادی ، ۲۹ رمضان ۱۲۳٤ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۰ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

5959- انک ، سلطانپور ، کتابخانهٔ حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته ، محمد جمیل بن خان عبدالرحیم بن خورشید ، ۱۲ رجب ۱۲۳٥ه. آغاز برابر ، ٥٦ ص (نعیم اختر).

5960- سرگودها ، انجمن ربوه ، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق خوش ، ابراهیم بن مرحوم میان کرم بخش ، ۱۲٦۸ه. پاس خاطر صبغت الله ، آغاز برابر ، ٥۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2186- ارشاد السالکین

از شیخ قاسم اودهی ، از نیمهٔ سدهٔ نهم‌ه. مرید و خلیفهٔ شیخ فتح الله اودهی (م ۸۲۱ه/

۱۴۱۸م.) و محمد عیسی جونپوری.

نام نگارنده در دیباجه نیامده، شاید در چند سطر افتاده از دیباجه بوده است. در آن از «بندگی شیخ عماد الدین(ق)» و از «بندگی شیخ احمد نوری که یکی از مرشدان این فقیرند، که بخدمت شیخ محمد نور بخش (م ۸۶۹ھ/۱۴۶۵-۴م) ... رسیدند» یاد می کند. و نیز از «وقتی این فقیر بخدمت میران سید حامد(ق) بود». و جای دیگر «حضرت شیخ ما اعنی محمد عیسی(ق) ... وقتی پس ... اعنی شیخ فتح الله استاده بودند».

به نثر آمیخته به نظم، نامبوب، با سربندهای «بدانکه». از ذکر و اقسام آن، تلقین، مراقبت آغاز می کند، سپس: مرید چه کسی باید باشد، مرید باید پیر خود را در دل جای دهد، مراتب و مقامات سلوک به پنج درجه نهاده اند، تصوف مبتنی بر تهذیب صفات است، اهل طریقت می گویند وجود همین یک وجود (وحدت وجود) است. و می رسد به حج عوام و حج خواص، کعبه بیت الله و قلب المؤمن عرش الله، و با نحن اقرب الیه من حبل الورید پایان می یابد.

(ن. ک. علمای هند: ۱۵۹ برای فتح الله اودهی، که در آنجا از قاسم اودهی و رساله اش «آداب السالکین» نام برده - همانجا: ۲۰۵ محمد عیسی جونپوری - خزینه ۱: ۳۸۰ فتح الله اودهی - اخبار الاخیار: ۱۸۶ محمد عیسی).

5961- اسلام آباد، گنج بخش ۱۸۲۲: شکسته آمیز، ۲۵ ذیحجه ۱۲۱۲ھ آغاز چند سطری افتاده، از این رو نام نگارنده در فهرست شناخته نشده (ص ۳۴-۸۳) (گنج ۲: ۵۴۹).

● 2187- ارشاد السالکین؛ وحدت وجود: عقاید صوفیان

این کتاب به دو تن نسبت داده شده است. یکی سید محمد بن فضل الله برهانپوری (که یاد او در «تحفهٔ مرسله» خواهد آمده) و دیگری شیخ فتح محمد محدث برهانپوری (م ۱۰۸۰ھ/۱۶۷۰م.) (که یاد او در «عوالم خمس» خواهد آمد).

گفتاری ست در وحدت وجود.

در انتساب آن به محمد بن فضل الله ن. ک.: نسخه ها ۲: ۱۰۲۲ «ارشاد السالکین» که در آنجا نسخه ای نشان داده شده است که نام نگارندهٔ آن در صفحهٔ عنوان آن بوده است، و آن نسخه همراه بوده است با رساله ای دیگر بنام «عقاید صوفیه» که هر دو در وحدت وجودند. و در انتساب آن به شیخ فتح محمد محدث برهانپوری (ن. ک.: نسخه هایی در زیر). و دربارهٔ این شیخ فتح محمد محدث ن. ک.: علمای هند: ۱۶۰ که در آنجا ضمن کارهای او که بیشتر مایهٔ دینی و عرفانی دارند از رسالهٔ او در تحقیق وحدة الوجود نام می برد).

بهرحال همهٔ نسخه ها در زیر آورده، و در هر مورد توضیح داده میشود.

آغاز: حمدله. بدان ای عزیز ارشدک الله که صوفیان قایل بوحدت وجودند و بذوق و وجدان چنین یافته اند، و بدین عقیدت.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۲۲ «ارشاد السالکین» و ۲: ۱۲۸۶ «عقاید صوفیه» - علمای هند:

۸۳ برای محمد بن فضل الله و: ۱۰۰ برای فتح محمد).

5962- کراچی، موزهٔ ملی ۱۹۶۱-۹۱۰. N M.: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. با مهر کنده ۱۲۲۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۴ ص.

5963- کراچی، همانجا ۱۹۶۵-۲۱۰/۱۵ N. M.: نستعلیق، (میر ابو القاسم طباطبائی، ۱۲۵۹ھ) ش ۱۵ مجموعه (ص ۲۵۲-۲۶٤). آغاز برابر نمونه و در پایان آمده «تمام شد رساله «عقاید صوفیه» من تصانیف شیخ فضل الله (نه محمد بن فضل الله) نایب رسول الله چشتی برهانپوری». و در هامش آن افزوده شده «این رساله بنام فتح محمد محدث برهانپوری مشهور است، والله اعلم» (نوشاهی: ۱٤۸).

5964- کراچی، ناظم آباد، سید محمد بیدری: نستعلیق، سید انوارالله شاه قادری، ۱۵ شعبان ۱۲۷۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۰ ص (سید خضر نوشاهی) نگارنده فتح محمد بن عیسی جندالله برهانپوری دانسته شده است.

5965- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۱-۹۵۰/۲. N.M.: نستعلیق، عصمت‌الله جعفری، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (ص ۲۲-۲۹) نویسنده نام نگارنده را شاه فضل‌الله برهانپوری نوشته است.

5966- کراچی، همانجا ۱۹۶۱-۹۷۲ N.M.: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعه (ص ۲-۷) (نوشاهی: ۱٤۸).

● 2188- ارشاد السالکین ؛ وجودیه

از شرف‌الدین احمد منیری (که یاد او در «آداب المریدین: ۹۱۲۱» گذشت). نام کامل در سرآغاز نسخهٔ ایوانف: ۱۲۰۸ «ارشاد السالکین و برهان العارفین» آمده است.

در بارهٔ وحدت وجود و نفی غیر: بهر صورت نمودم ذات خود را- گهی بر شکل آدم گاه حوا.

آغاز: حمدله. که موجود نیست مگروی، و درود بر رسول که مقصود نیست مگروی، و در عالم هیچ.

(ن. ک. علمای هند: ۸٤ زندگینامه اش- ایوب قادری: ۲۳۱ فهرست نگاشته هایش از آن میان «ارشاد السالکین» - اته: ۱۸٤۹ - خزینه ۲: ۲۹۰ زندگینامه و نام چهار اثرش از آن میان «ارشاد السالکین» - نسخه ها ۲: ۱۰۲۲ «ارشاد السالکین» و ۱۱۶۸ «رسالهٔ عرفانی» که همین رسالهٔ اوست، و ۱۷۶۹ (فهرست راه‌نما) - نفیسی ۱: ۲۵۸ و ۲: ۷۷۶ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان همین کتاب - ایضاح المکنون ۱: ۶۰ «ارشاد السالکین» - بزم صوفیه: ۳۵۰-۳۸۱ زندگینامه و فهرست ۱۲ اثرش از آن میان همین کتاب - ایوانف: ۱۲۰۸ - مرآت العلوم ۱: ۱۲ و ۳: ۲۲۱).

5967- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ٤/۳۹: نستعلیق، محمد نصیرالدین، ۰۰۰ھ. آغاز برابر (ص ۱۸-۱۹ هامش).

5968- کراچی، همانجا ۲ ق ف ۲/۱۷۰: نستعلیق، آغاز برابر نمونه (ص ۹۷-۱۰۱). (سرفراز:

۲۸ - نوشاهی).

5969- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۴۲۸/۲/۴۴۷۸: از سدهٔ ۱۳ه. (بشیر حسین ۲: ۱۹۹).

5970- اسلام آباد، گنج بخش ۷۷۷۷: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در دیباجه نام کتاب و نگارنده نیامده (ص ۱-۵) در فهرست بنام «رساله عرفانی» آمده (گنج ۲: ۸۵۲).

5971- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹۶۱-۹۵۰/۱: نستعلیق، عصمت‌الله جعفری، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه (ص ۱۸-۲۱). (نوشاهی ۱: ۱۹۵).

● 2189- ارشاد السالکین

از یوسف بن شیخ محمد، از پشت هشتم شاه گردیز (تسبیحی/. سید یوسف شاه بن جمال، سر سلسلهٔ گروه گردیزیان ملتان، از شاگردان مولوی بلخی بوده، از مشهد خراسان به ملتان آمده، جایگزیده، در ۷۹۰ه/۱۳۸۸ م درگذشته است (علمای هند: ۲۵۶).

5972- ملتان، شاگردیزی، سید محمد رمضان شاه گردیزی: گویا از سدهٔ دهم (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۸).

● 2190- ارشاد الصالحین

از شاه محمد رضا شطاری لاهوری (که یاد او در «آداب مریدی: ۱۲۱۸» گذشت). در چهار «باب»: ۱- در چهار دل و نفس، ۲- در بعضی اذکار و مراقبات و اشغال، ۳- مشغله های جوکیان، ۴- دست بیعت و ظهور پیری و مریدی.

این چهار باب برابر است بابخش یکم «آداب مریدی» پیشگفتهٔ او.

آغاز: حمد له . . . اما بعد، این چند کلمه درویشیه به ارشاد الصالحین موسوم ساخته، در مقدمه و چهار باب و خاتمه ترتیب نهاد.

5973- گجرات، گنجاه، کولیکی، پیرزاده جلیل احمد ناصر: نستعلیق، کلیم‌الله ولد محمد مسلم، موضع هدوکی کهمن سیالکوت، پنجشنبه ۲۹ صفر، ۱۲۰۹ه. آغاز برابر نمونه، ۱۶۸ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

● 2191- ارشاد الطالبین

از آخوند درویزه ننگرهاری (م ۱۰۴۸ه/۱۶۳۸ م.) فرزند گدا فرزند سعدی (برای آگاهی بیشتر از زندگی او ن.ک. پاکستان میں فارسی ۲: ۵۶۷تا۵۹۲ و صوفیان سرحد: ۲۲۶تا۲۶۴) رپاکستان میں هشت اثر او به تفصیل شرح داده شده است: ۱- تذکرة الابرار و الاشرار، ۲- ارشاد المریدین، ۳- ارشاد الطالبین ۴- مخزن الاسلام، ۵- شرح قصیدهٔ بدء الامالی، ۶- شرح اسماء الحسنی، ۷- رد البدع، ۸- بیان الانبیاء والاولیاء. و همانجا افزوده شده است که دو اثر اخیری نایاب است.

تا آنجا که در دسترس این ناچیز بوده «پاکستان میں فارسی» جامع ترین منبع برای شناسایی درویزه و آثار علمی ایشان است، نه هشت اثر پیشگفته را نشان داده است. اما کارهای دیگری نیز از وی در دست هست، از آن میان: «لابد للمسلمین» (ن. ک. بخش عقاید) «مسایل زنان» (بخش فقه).

ارشاد الطالبین او، سیر و سلوک است، آمیخته با داستان های آموزنده از پیامبران و اولیاء الله و بزرگان، گاهی سنایع خود را نیز یاد می کند. نام کتاب و نگارنده و سید علی ترمذی در دیباچه آمده است. در چهار «باب» و «فصل» هایی : باب یکم، چهار فصل : ۱- توحید، ۲- ایمان، ۳- وضو، ٤- نماز، دوم، نیز چهار فصل : ۱- توبه، ۲- علامات پیر کامل و ملایم آن، ۳- چهار علم، ٤- ذکر. سوم در سیر و سلوک، سیر من الله، سیر الی الله، سیر فی الله، سیر مع الله. چهارم، چهار فصل : ۱- اخلاق حمیده، ۲- اخلاق ذمیمه، ۳- صبر، ٤- شکر. خاتمه، چند فصل. یکم علامات قیامت.

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد سزای ذاتی را که بتغلب وحدت . . . اما بعد، اضعف عباد الله قدمبوس . . .

(ن. ک. علمای هند : ۵۹ - خزینه ۱ : ٤۷۱ - پاکستان میں فارسی ۲ : ۵٦۷ تا ۵۸۰ - صوفیان سرحد : ۲۲۵ - مشار ۱ : ۲۲۷ که نشانی پنج چاپ آنرا داده، ولی نام نگارنده را نادرست عبدالکریم بن مخدوم مشهور به آخوند در ویزه آورده است. (عبدالکریم پسر نگارنده است. ن. ک. : ایمان و کفر، از همو، در بخش عقاید) - مشار، مؤلفین ۳ : ۹۲۷ که سه اثر چاپی او (ارشاد الطالبین، تذکرة الابرار، مسایل زنان) را، نادرست بنام فرزندش عبدالکریم آورده است. هر چند این فرزند در آثار پدر دست برده و یا کامل ساخته است. پاکستان و هند ٤ : ۱۵٤ زندگینامه و نام ۷ کار او که این در میان آن هانیست).

(ن. ک. ارشاد المریدین، از همو، در همین بخش).

5974- کیمبل پور، جوره، مختار الحسن شاه نقشبندی : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ٤٦٢ ص (فقیر محمد).

5975- پیشاور، دیر، جندول، مولانا عبدالعزیز جندولی : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، کامل (فقیر محمد).

5976- پیشاور، پشتو اکادمی ۵۸۱ : نسخ پخته، علی نور بن محبت الله، دو شنبه ۱۰ شعبان، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۳۰ ص (استاد محمد رضا همدانی).

5977- اسلام آباد، گنج بخش ۲۵۲٤ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱-۱۲ه. آغاز برابر، انجام چند برگ افتاده (گنج ۲ : ۵٤۹).

5978- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ٤۸۹ ؟ : نستعلیق، ۱۸ شهر الحج ۱۱۰۹ه. آغاز برابر نمونه، ٤۳٤ ص ۲۱ س (میر سجاد حسین کاظمی).

5979- پیشاور، مردان، قاضی عصمت الله دیهه مالبری : شکسته نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز پس از نام کتاب و بسمله برابر نمونه، ۲۷۲ ص (مولانا محمد اسرائیل).

5980- اسلام آباد، گنج بخش ۷۰۵ : شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. باتاریخ خرید ۱۲۰۹ه. آغاز در دیباچه افتاده، ۸٤۸ ص.

5981- اسلام آباد، همانجا ۳۲۷۹ : شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده، ۵۳۰ ص (گنج ۲ : ۵۵۰).

5982- لاهور، جامعهٔ نظامیه، مرکز تنظیم المدارس ۱ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ آغاز برابر نمونه، ۵۸۰ ص (نعیم اختر مجددی)

5983- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹٦۹-۲٤۰ : نستعلیق، ۱۵٫۰۰۰ رمضان ۱۲۲۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۷۸ ص (نوشاهی : ۱۹٦).

5984- پیشاور، دانشگاه پیشاور ۲۹۰/۳۲٦ : نستعلیق خوش، مفتی عبدالغیور، ۲۵ ج ۱/ ۱۲٦۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۸۲ ص (پرفسور امتیاز حسین).

5985- اسلام آباد، گنج بخش ۸۱۹۱ : نستعلیق پخته، محمد شفا پسر محمد عوض پسر ابراهیم، ساکن کهیل، در مسجد اکاری، ۲۹ شوال ۱۲۷۹ھ. باخاتمه ای در چند فصل و «مسئله» ها، آغاز برابر، ٤٤۹ ص.

5986- گوجرانواله، سکهکی مندی، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق، ۱۲۸۰ھ. آغاز در دیباجه افتاده : هر یک به منزله نجوم الله برآل و عترت او . . . ، ٥٤۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5987- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۰٦ : نستعلیق پخته، ۲۱ ع ۱/ ۱۲۹۰ھ. آغاز برابر نمونه، ٦۱۹ ص.

5988- اسلام آباد، همانجا ٤٤٥۱ : نستعلیق، عبدالرحیم بن ابراهیم بن عبدالله بن حسین قندهاری، ۹ صفر ۱۲۹۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۸٦۸ ص (گنج ۲ : ۵۵۰).

5989- پیشاور، غلجی کندر خیل، میان محمد جان رئیس مدرسه جماعت اسلام : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ٦۸۸ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

5990- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ٤۸۱ ؟ : نستعلیق، ارشاد احمد آخوند در ویزه، سدهٔ ۱۳ھ آغاز برابر، ٤۷٤ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● 2192- ارشاد الطالبین

از قاضی محمد ثناء الله پانی پتی نقشبندی مجددی، که خود را عثمانی نسب می‌خواند (م رجب ۱۲۲۵ھ/۱۸۱۰ م). در هفت سالگی قرآن را حفظ کرد، در هژده سالگی علوم ظاهری را به انجام رساند، مرید و خلیفهٔ میرزا مظهر جانجاناز (م ۱۱۹۵ھ/۱۷۸۰م.) بوده و از ایشان لقب علم الهدی گرفته است.

نام نگارنده و کتاب در دیباجه آمده، و می گوید : پیش از این کتابی به نام «ارشاد الطالبین» به عربی (وی کتابی به عربی نام «ارشاد الناقصین» در گنج بخش دارد) در این باره نوشته بودم، برخی یاران از من خواستند که به فارسی باید نوشت. واین را در پنج «مقام» نوشتم.

مقام ۱- در اثبات ولایت و آنچه بدان متعلق است، چند فصل: یکم اثبات ولایت دوم تحقیق ولایت ۲- در آداب ناقصان، با سربند های «مسئله» و «فصل» ۳- در آداب مرشدان، ٤- در آداب ترقی و حصول، چند فصل، ۵- در رسیدن و رسالیدن به مراتب قرب الهی، چند فصل.

آغاز : حمد له. بعد حمد و صلاة، فقیر حقیر محمد ثناء الله پانی پتی موطناً و عثمانی نسباً و حنفی مذهباً و نقشبندی مجددی مشرباً گوید.

(ن. ک. علمای هند : ۳۸ که می گوید بیش از ۳۰ اثر دارد، واز آن میان : ۱- تفسیر مظهری در هفت جلد، ۲- سیف المسلول با شمشیر برهنه در رد شیعه، ۳- ارشاد الطالبین، ۴- مالا بدمنه (فقه)، ۵- تذکرة الموتی (عقاید)، ۶- تذکرة المعاد، ۷- حقوق الاسلام با حقیقت الاسلام، ۸- رساله در حرمت واباحت سرود، ۹- حرمت متعه، ۱۰- شهاب ثاقب ـ مشار، مؤلفان ۲ : ۲۷۸ که نشانی هفت اثر چاپی او را داده : ۱- ارشاد الطالبین، ۲- تذکرة المعاد، ۳- تذکرة الموتی، ۴- حقیقت الاسلام، ۵- رساله در مسئلهٔ غنا، ۶- مالا بدمنه، ۷- محبوب العارفین ـ مشار ۱ : ۲۲۷ «ارشاد الطالبین» که دو چاپ آنرا نشانی داده ـ نسخه ها ۲ : ۱۳۹۸ «معرفت شیخ کامل» از همو ـ رود کوثر : ۶۴۹ که مرگ او را در ۱۸۰۵ م. یاد کرده ـ خزینه ۱ : ۶۸۹ که مرگ او را ۱۲۱۶ (۲ ۱۸ م) آورده ـ ایوب قادری : ۱۴۲ برای منابع دیگری که نشان داده. حدایق حنفیه: ۴۸۳ زندگینامه و نام چند کارش از آن میان همین کتاب).

5991- شیخوپور، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق، غلام پیر حسین مجددی، ۱۲ صفر ۱۲۸۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۹۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5992- راولپنڈی، گرهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه ۵۵۰ : نستعلیق و نسخ خوانا، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۸۷ ص (پرفسور اختر راهی).

● 2193ـ ارشاد الطالبین

از جلال الدین محمد بن قاضی محمود تهانیسری بلخی، که در ۹۵ یا ۹۳ سالگی در تهانیسر ۹۸۹ھ/۱۵۸۲م در گذشته است. از گروه چشتیان و خلیفهٔ شیخ عبدالقدوس گنگوهی (م ۹۴۵ھ/ ۳۹-۱۵۳۸م.) بود.

در ۳۵ «باب» (فصل). در نسخهٔ گنج بخش «فصل» ها بدون شماره است، یکم : بدان که سرمایهٔ همهٔ مقاصد و مطالب معرفت ذات پاک است، بدان که این راه شریعت است، بدان که مرض. دل سه چیز است، در بیان ارشاد و تلقین، در بیان ذکر نفی و اثبات، در بیان ذکر سه پایه، بدان که ذکر اسم ذات، نزول و عروج، طریق ذکر، شد و مد و تحت و فوق، پاس انفاس، شغل باطنی، مرشد کامل باید بر حسب صلاحیت تلقین شود.

آغاز : الحمد لله الذی اعطی الطالبین شوق لقائه والمشتاقین . . . اما بعد، فقیر

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۷۵ زندگینامه ـ علمای هند : ۴۰ «جلال تهانیسری» که می گوید در ۹۳ سالگی درگذشته ـ همانجا: ۱۳۰ برای عبدالقدوس گنگوهی ـ برگل ۱ : ۱۷۲ 44 F. 33 R. زندگینامه و اثرش «تفسیر سورهٔ والتین» ـ اخبار الاخیار : ۱۹۱ زندگینامه و اینکه بیشتر «مکتوبات» گنگوهی به سوی اوست، واو را نیز «مکتوبات» است ـ خزینه ۱ : ۴۲۹ «جلال الدین تهانیسری کابلی» زندگینامه و کراماتش ـ نسخه ها ۲ : ۱۰۲۲ «ارشاد الطالبین» ـ پاکستان میں فارسی ۲ : ۵۷۱ ذکرش ـ مرآت العلوم ۳ : ۲۱۶ ـ دانشگاه ۱۶ : ۸۳).

5993- لاهور، عمومی پنجاب ۲۹۷۶/۶۶ جلا(۲) : نستعلیق پخته، پیر محمد بن عمر، ۱۱

رمضان ۱۰۳۰ھ. ۱۷ گ ۱۹ س (عباسی ۲ : ۴۸).

5994- لاهور، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق فیض الله، ۲ شوال ۱۰۷۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۹ برگ (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۱۹).

5995- لاهور، همانجا : فقیر شیخ عبدالغفور بن عبدالباقی، ۱۲ ج ۲/ ۱۰۹۷ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۶ گ ۱۶ س. ش ۱ مجموعه (دکتر خالده صدیقی : ۶۰۳ - محمد علی کوثر).

5996- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۹۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

5997- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق ، یار محمد ولد محمد رضا ولد محمد شریف ، ۲ شعبان ۱۱۴۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

5998- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۴۵۳/۲ : نوشته عبدالله المشهتر به حافظ محمد مرتضی خویشگی قصوری ، ۲۴ شوال ۱۱۶۵ھ. (اکست ۱۷۵۳م) (بشیر حسین ۲ : ۱۹۹).

5999- لاهور ، دکتر محمد باقر : نستعلیق شکسته ، لعل محمد، ۲۵ رمضان ۱۱۸۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ش ۳ مجموعه، ۳۲ گ ۱۲ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۵۸۵).

6000- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق و نسخ ، ملا شیخ محمد ، ۱۱۸۱ھ. در شهر شرقپور بخاطر خلیفه عبدالکریم جیو ، آغاز برابر نمونه ، ۸۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

6001- ساهنپال ، ضلع گجرات ، کتابخانه نوشاهیه : نوشته محمد شرقپوری ، ۱۱۸۱ھ (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۸۴).

6002- سرگودها ، انجمن ربوه : نستعلیق و نسخ ، عباد بن شاکر حسن، ۱۱۹۳ھ. آغاز برابر، ۷۰ ص (نعیم اختر).

6003- لاهور ، دروازه تیکسالی ، دارالعلوم الجمن نعمانیه : نستعلیق خوش ، ملا شیخ محمد ، ۲۰ شوال ۱۲۰۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۹۴ ص (سید خضر نوشاهی).

6004- لاهور ، شیش محل رود ، حاجی بشیر احمد لودهیانوی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۰ ص (نعیم اختر مجددی).

6005- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۰۷۹/۱۰۲۷/۲ : محمد جمال بن سید حسن علی ، ۱۲۱۸ (۱۸۰۳م.) (بشیر حسین ۲ : ۱۹۹).

6006- لاهور ، نکلسون رود ، خلیل الرحمان داودی : نستعلیق ، میان احمد خان ، ۸ شعبان ۱۲۲۷ھ. برای قاضی صدر الدین ساکن مالکتان واله ، ۶۵ ص (سید عارف نوشاهی).

6007- لاهور ، عمومی پنجاب ۶۶ ، ۲۹۷ جلا ، ۶۲ ، ۲۹۷ معین (۲) : نوشته کریم بخش بن امیر الدین انصاری ، ۱ ع ۲/۱۲۶۴ھ. آغاز برابر نمونه ، ش ۵ مجموعه ، ۲۵ گ (عباسی ۲ : ۴۵).

6008- سیالکوت ، ظفر وال ، ایم. ای. کاظمی : نستعلیق ، سده ۱۳ه. و تاریخ ۱۲۹۹ه. در پایان مجموعه (ص ۱۰۰). (پرفسور محمد اقبال مجددی).

6009- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق ، ش ۲ مجموعه مورخ ۲۷ رجب ۱۲۷۶ه. (ص ۱۳-۹۸) ، آغاز برابر نمونه . . . (سید عارف نوشاهی).

6010- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۸۷۶/۳۹۲۸/۸۷۶/۲ : نوشته پیرامون ۱۲۸۰ه/۱۸۶۲م. (بشیر حسین ۲ : ۲۰۰).

6011- لاهور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، ۱۲۹۹ه. آغاز افتاده : که فاروق میان عبادت و عادت قصد و مشقت است. ش ۱ مجموعه ، ۲۵ ص ۱۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۵۹۷).

6012- پنجاب ، ساهیوال ، جامعهٔ فریدیه ، ابو النصر منظور الحق شاه : نستعلیق پخته ، سید زاده حسن احمد ، ۱۲ صفر ۱۲۹۱ه ، ۶۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

6013- گجرات ، بهالیه ، ساهن پال ، کتابخانه نوشاهیه ، سید شریف احمد شرافت نوشاهی : نستعلیق و نسخ خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (سید سعید الظفر نوشاهی).

6014- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

6015- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، ۶۸ ص (محمد نذیر رانجها).

6015- لاهور ، دیال سنگه ترست : نستعلیق ، علی شیر لاهوری ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، ۶۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

6017- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۱-۳۵/۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۴ه. آغاز برابر نمونه ، در ۳۶ فصل (ص ۲۹-۵۵ د). (سید عارف نوشاهی : ۱۹۶).

6018- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۷/ ۸۷۶ / ۳۹۲۸ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۱۹۹).

6019- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۵۵۵ : شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ه (ص ۷۳-۸۵) آغاز برابر (گنج ۲ : ۵۵۰).

2194- ارشاد الطالبین

از لطف الله بن شیخ عبدالله قادری ، که در ته میزیسته است به سال ۱۱۰۷ه/۸-۱۶۹۹م. در پنج فصل : ۱- ذکر لسانی ، ۲- ذکر نفسی ، ۳- ذکر روحی ، ۴- ذکر قلبی ، ۵- بیان توجه صوری.

(برای احوال مولف ن. ک. به تحفة الکرام طبع بمبئی و اردو ترجمه مجددی).

آغاز : الحمد لله الذی شرح قلوب العارفین . . . بدان ای برادر که روزی در خاطر گذشت که یک رساله ای در طلب طالبان خدا . . .

6020- گجرات، شاه دوله رود، حکیم عبدالرحیم جمیل: نستعلیق ناپخته، احمد ولد فیض بخش، ساکن کهکروال، تخت هزاره، ۱۲۸۲ھ، ش ٦ مجموعه (ص ۱۷۵-۱۸۲) (سید عارف نوشاهی).

● 2195- ارشاد الطالبین

از شاه میران جی، ملقب به شمس العشاق شاه، برهان آفتاب المهتاب. سید نسب، زاده در مکه، زیسته در بیجاپور هند. مرید و خلیفهٔ خواجه کمال الدین بیابانی. و در گذشتهٔ ۹۰۲ھ/۱۴۹٦م. منظومه ها و رساله هایی چندی به زبان دکنی بها کا از وی در دست مانده است. ولی از این اثر او و «معرفة القلوب» (ن.ک. همین بخش) او که به فارسی هستند در منابع در دسترس این ناچیز، نامی نیافتم. از سوی دیگر در فهرست سرفراز علی از نگارنده به «میران جی و شاه برهان» (سرفراز: ۲۸) نام برده شده است. پس بجاست افزود که شاه میران جی فرزند و خلیفه ای بنام شاه برهان الدین جانم (م ۹۹۰ھ/۱۵۸۲م) داشته است. و باید دید این کتاب چه ارتباطی به پدر یافرزند دارد.

(ن.ک. نسخه ها ۲: ۱۰۲۳ - پاکستان و هند ٦: ۲٦۰ زندگینامه و نام کارهای منظوم و منثور او به زبان دکنی بها کا - همانجا: ۲٦۳ برای شاه برهان الدین جانم).

6021- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۲۷: تاریخ یاد نشده (سرفراز: ۲۸ ش ۱۲۷).

● 2196- ارشاد الطالبین

از ناشناس، که نام خود را در دیباچه نیاورده است.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالق موجودات را و رازق مخلوقات را و درود مطهر بر روح معطر سید کاینات . . .

6022- پیشاور، ودریان، دیگری، عبدالصمد افغانی ۹۰۱: نستعلیق خوش، عبدالحکیم ابن خیر الدین، پیرامون ۱۱۳۲ھ، ش ۱٦ مجموعه، آغاز برابر نمونه، ٤ ص ۹، ص (میر سید سجاد حسین).

● 2197- ارشاد العارفین

از حضرت شاه ابراهیم کاذر الهی (ن.ک. روایح الانفاس، در همین بخش، که دست کم تشابه در نام هست).

6023- اتک، مکهد، مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سید و مهان پسر کمال الدین، ۱۲۳۳ھ، آغاز افتاده: و برون از نافهمیدگی، ٦۸۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2198- ارشاد العاشقین

از شاه محمد رضا شطاری قادری لاهوری (که یاد او در «آداب مریدی: ۲۱۸» گذشت) وی نسب خود را درکتاب چنین آورده است: محمد رضا بن محمد فاضل بن شیخ اسد الله لاهوری قادری. درنسخه تاریخ نگارش دیده نشده، ولی در (حدیقه، لاهوری: ٦۱) آمده که در ۱۰٦۸ھ/۱٦۵۷م در اکبر نگر نگاشته است.

در «آداب المریدین» پیشگفته، از «باب» هفتم «مقالهٔ» چهارم «ارشاد العاشقین» خود یاد می کند. و از اینجا بدست می آید که این کتاب بر پایه «مقاله» و «باب» ساخته شده است.
(ن. ک. حدیقه الاولیا، لاهوری: ٦١، متن و پاورقی).

6024- حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانهٔ عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق، رجب ۱۲۷۷ھ. آغاز چند سطری پیش از نام نگارنده افتاده، ٦۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

6025- لاهور، پرفسور محمد اقبال مجددی: تاریخ و نشانی بیشتر داده نشده (حدیقه، لاهوری: ٦١).

● 2199- الارشاد فی اسناد الاوراد

از جمال الدین عبدالله بغدادی (دیباچه). در اسناد و فضایل و آداب خواندن چند دعا و وظایف. مانند: درود مستغاث، درود تاج، عهد نامه ها، سوره هایی از قرآن.
آغاز: حمدله... اما بعد، می گوید امیدوار رحمت الهی اضعف عباد الله جمال الدین عبدالله بغدادی، که سند صحیح رسیده از امام.

6062- وهاری، میلسی، سردار جهندیر: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۲۰۵ ص (نعیم اختر).

6027- ملتان، انجمن ربوه، کتابخانه خلافت: نستعلیق خوش، باقر احمد بن محمد صاحب، ۱۲۷۰ھ. آغاز برابر، ۲۳۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2200- ارشاد المبتدی

از حافظ عبدالله قصوری، مشهور به محمد مرتضی خویشگی (که یاد او در «طب مرتضوی: ۹۳۲» گذشت). وی جز عبدالله عبدی قصوری خویشگی (م ۱۱۰۲ھ/۱٦۹۵م) نگارندهٔ «بحر الفراسه» در شرح «دیوان حافظ» (ن. ک. همین بخش) می باشد.
در مسایل فقهی و تصوف.

6028- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/٦۲۵۳: نوشته ٦ شوال ۱۱٦٦ھ. (۱۷۵۳م)، به خامه نگارنده. (بشیر حسین ۲: ۲۷۱).

● 2201- ارشاد المحققین

از محمد آصف الدین، مرید محمد عبدالحق، و آن یکی مرید محمد ناصر الدین شمس الحق.
در اثبات وحدت وجود.
آغاز: الحمد لله الذی ذاته و وجوده مطلق بل من.
(ن. ک. علمای هند: ۱۳۱ عبدالکریم رای بریلوی، که در آنجا از قاضی محمد آصف صوفی نگرامی نام برده شده).

6029- خیر پور، کتابخانه عمومی ٤/۲۹۷ م خ د: نستعلیق شکسته آمیز، ۲٤ محرم

۱۱۹۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۷٤ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2202- ارشاد المریدین

از آخوند درویزه (که یاد او در «ارشاد الطالبین: ۱۲٤۲» گذشت). نام کتاب و نگارنده و مرادش شیخ علی ترمذی (م ۱۷۸۳/۹۹۱م) در دیباچه آمده است. و می گوید «خواستم چیزی بنویسم که هر که از اهل سعادت و دیانت باشد، در یابد که طریقهٔ حصول مشایخ چگونه باشد. سپس یک «مقدمه» و چند «نکته» و یک «خاتمه» است و سرنبدهای «بدان ای فرزند»، «بباید دانست»، که گویا خطاب به فرزند ارشد اوست.

مقدمه در بیان استفاضهٔ مریدان سابقین و پیران متقدمین که چه بوده است، نکتهٔ ۱- چگونگی حصول این معنی، ۲- در بعضی فواید این معنی، انسان کامل محمد(ص) است، ۳- در اطلاق نام صوفی و شیخ و پیر و درویش و مرید وغیره مستنبط از کجاست، ٤- در رسیدن به مرتبهٔ پیری و شرایط آن، ۵- در بیان ایمان، ٦- در بعضی اذکار متداوله، ۷- نماز که معراج مؤمن است. خاتمه: بدان ای فرزند ارشد که طریقهٔ پیری و مریدی را شرایط و ارکان معهوده است.

عبدالکریم فرزند نگارنده (ن. ک. ایمان و کفر: ٤٤۰۱ از همو) در پایان این کتاب می گوید: نگارندهٔ کتاب به علت شغل باطنی، به مطالعهٔ مجدد تألیف خود نمی پرداخت. و من عبدالکریم یکی از فرزندان ایشان می خواهد که تمام رسایل را به صحت رساند و این رسالهٔ هفتم است که به صحت رسانده ام. (ن. ک. علمای هند: ۹۵ که این موضوع را تبیین می کند).

آغاز: حمدله. صلات. علی علماء الاتقیا العرفاء الی یوم الدین، الذین اسسوا قواعد الدین . . . اما بعد، یکی از خویدمان کمینه و مریدان کمترینه.

این کتاب دست کم ۲ چاپ شده است، هر چند در «مشار» نیامده است: لاهور ۱۲۸۳ و گلزار محمدی لاهور ۱۳۱٤هـ/۱۸۹٦م.

(ن. ک. پاکستان میں فارسی ۲: ۵۷۳ نقدی در «ارشاد الطالبین» و: ۵۸۰ زندگینامه- صوفیای سرحد: ۲۵۱ برای درویزه و: ۵۵ برای ترمذی پیشگفته).

6030- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۱-۲٦۳: نستعلیق، عبدالمالک، ۲۷ صفر ۱۰۵۷هـ. آغاز برابر، ۵۱ گ (نوشاهی: ۱۹٦).

6031- پیشاور، جهگی، مذهبی کتبخانه: نستعلیق، ملا قاسم ولد ملا یعقوب، پیرامون ۱۱۰۰هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۵٦ ص ۱۷ س (میر سجاد حسین کاظمی).

6032- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۲۱: نستعلیق پخته، پیرامون ۲۲ ع ۱۱٤۳/۲هـ. (ص ۲۷۸-۳٤۸)، آغاز برابر نمونه، انجام در نکته ٦ افتاده (گنج ۲: ۵۵۱).

6033- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله صاحب: سید حسین بن علی، ۲۱ شعبان ۱۱۸۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۲۱۸ ص (محمد نذیر رانجها).

6034- پیشاور، پشتو اکادمی ٤٤۱: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱٤۱ ص (استاد محمد رضا همدانی- صوفیای سرحد: ۲۵۱).

2203. ارشاد المریدین

از سید چراغ گیلانی ، که روزگارش بدست نیامد. «برای سالکان قادریه» با سربندهای «فصل» بیشماره : فصل در بیان طریق ، فصل در عالم ناسوت ، در ذکر کلمهٔ نفی و اثبات ، فصل شغل های محموده ، شغل های نصیرا. با سربندهای کوچک تر «ای یار» ، سپس «سئوال و جواب» در طریقهٔ بیعت و جز آن.

آغاز : هو الموجود ما فی الوجود الا العین الواحدة هی عین حقیقة الحق و وجود . . .

(ص ٤) این احقر الناس گرفتار وسواسهٔ خناس فقیر حقیر سید چراغ گیلانی را از دعاء فاتحه خیر مشتثنی نسازد.

6035- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، جامعهٔ ظهور العلوم اکبریه سعدیه : نستعلیق ، محمد عظیم نور بصیر پوری (م ۱۲٦۰ه) ، پیراسون ۱۲٤۲ه. آغاز برابر ، ۲٦ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

2204. ارشاد المریدین

از کمال الدین حسین بن حسن خوارزمی ، شهید در ۸۳۸ یا ۸٤۰ه/۱٤۳۵ یا ۱٤۳۷-٦م. در دیباچه می گوید : بخواهش گروهی از طالبان و سالکان ، بنام «ارشاد المریدین» ، در چهار «فصل» و یک «خاتمه» نگاشتم. تخلص او «حسینی» دو بار در دیباچه آمده است : توهم گر عاشقی صبر بلا کن - شنو ، بنده حسینی را دعا کن . . . حسینی از کرم دوست نا امید مباش - که نا امید نشد کس ز فضل رحمت او. و در پایان فصل اول زنجیرهٔ طریقت خود را از بالا به پایین چنین می آورد : پیامبر(ص) ، حضرت علی . . . میر سید علی همدانی ، شیخ اسحاق جیلانی ، پیر عبدالله برزش آبادی ، رشید الدین اسفرائی ، شاه علی بیداوازی ، شیخی و مرشدی شیخ حاجی محمد ، و از ایشان مؤلف این نسخه اعنی المفتقر حسین الخوارزمی.

در خاتمه تاریخ انجام ٥ ذیحجه ۹۲٥ه (که بایستی ۸۲٥ه/۱٤۲۲م باشد) ، در قبة الاسلام خوارزم ، در موضع بیگ اداغی از توابع بلدهٔ مذکور، آمده است. به نثر آمیخته با نظم. فصل ۱- در موعظه به طالبان و عاشقان و سالکان ، ۲- در بیان احتیاج به شیخ کامل و مکمل ، ۳- اطوار سبعه و معرفت مقتدا ، ٤- آداب و شرایط سلوک ، و هشت ادب : ۱- حبس حواس ، ۲- وضو ، ۳- تقلیل طعام ، ٤- خاموشی ، ٥- دوام ذکر ، ٦- نفی خواطر از ماسوا ۷- ربط قلب با شیخ ، ۸- ترک اعتراض و دوام رضا. خاتمه در نصیحت به طالبان.

(ن. ک. ذریعه ۹ : ۲٥۱ «دیوان حسین خوارزمی» که گفته شده تخلص او «حسین» است - منزوی ، دانشگاه ۲ : ۱٤٦ - ۱٥۰ «جواهر الاسرار» زندگینامه و فهرست آثارش ، که از این اثر او یاد نشده - هدیة العارفین ۱ : ۳۱٥ - کشف الظنون ۲ : ۱٥۸۷ «مثنوی» که در آنجا تاریخ مرگ او پیراسون ۸٤۰ه. آمده - حبیب السیر ۳ : ۱٤٤ - نسخه ها ۲ : ۱۰۱۳ «آداب المریدین» که در آنجا تاریخ نگارش ۸۳٥ه/۱٤۳۲-۱م آمده - نفیسی ۱ : ۲٤۲ زندگینامه و فهرست آثارش ، که از این

کتاب یاد نشده- نسخه ها ۲ : ۱۰۱۳ نسخهٔ ملک ۹۳۸٤ که در آنجا نیز تاریخ نگارش ۹۲۵ھ آمده است).

6036- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۳۱٤ : نستعلیق پخته ، ٤ ع ۲/۱۰۸٤ھ. آغاز در دیباجه افتاده. در پایان تاریخ نگارش نیامده است (ص ۳۲۸-۳۸۷) و نویسنده آنرا از ملای جامی دانسته ، و در فهرست بنام «رساله عرفانی» آمده است (گنج ۲ : ٦۷۹).

6037- اسلام آباد ، همانجا ۱۹۹٦ : نستعلیق خوش ۱۰۹۵ھ (ص ۱۲۵-۱۹٤) ، آغاز چند سطری از دیباجه افتاده ، در پایان تاریخ نگارش ۵ ذیحجه خمس و عشرین و تسعمایه (۹۰۵ھ) (!) در خوارزم ، در موضع بیگ اذاغی از توابع بلده مذکور ، در خانه شیخ محمد از اولاد بدر اتای آمده است (گنج ۲ : ۵۵۱).

6038- کیمبل پور ، آقای نذر صابری : تاریخ یاد نشده. شمارهٔ ۵ مجموعه رساله ها (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵).

● 2205- ارشاد المریدین

از شاه محمد رضا شطاری لاهوری قادری (که یاد او در «آداب مریدی : ۱۲۱۸» گذشت.
سخنان و مقامات و اوراد پیران گروه قادریه است.

6039- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. بدنبال «شجره نامه پیران» از همو (ص ۱۱-۲٦). آغاز افتاده ، آغاز باب ۱۱ : در بیان احوال کیفیت هائیت (هیئت) پیر و مریدی . . . و این باب مشتمل است بر مسوده ارشاد المریدین ، بدان ایدک الله تعالی (سید عارف نوشاهی).

● 2206- ارشاد مستقیم

از امان الحق بن شیخ نور الحق.

از دیباجه بر می آید : که پدرش در ریواری (هند) مفتی بوده و خود مرید شاه محمد مستقیم بن شاه ابو الفتح بوده است ، که کتاب را به نام وی ساخته است. و اینکه در ۱۲۱۰ھ/۵-۱۷۹٦م بروزگار نواب نظام الدوله بهادر به دکن آمده ، و در ۱۲۲۰ھ/۱۸۰۵م. وابستهٔ دستگاه راجه رگهو جی بوده است. و پنجاه سال عمر خود را زیر حمایت شیخ محب الحق بخوبی گذرانده و در این روزها که روزگار اکبر شاه دوم (۱۲۲۲-۱۲۵۳) بوده این کتاب را در پنج «باب» نگاشته است :

باب ۱- در بیان اسلام و ایمان و نماز و جز آن ، بیست و پنج فصل ، ۲- در بیان اوراد و فضیلت آن ، بیست و هفت فصل ، ۳- شرح اصطلاحات ، بیان تصوف و مقامات آن طایفه ، سیزده فصل ، ٤- آفرینش آدم ، صور انبیا و حالات و معجزات ، پنجاه و هفت فصل ، ۵- ؟ گویا زندگینامهٔ پیامبر و تاریخ اسلام ، شصت و سه فصل.

6040- لاهور ، عمومی پنجاب ۱۰۱ ، ۲۹۷ امان : شکسته ، سدهٔ ۱۳ھ. گویا بروزگار نگارنده ، آغاز : . . . دانای راز آسمان و زمین ، و تحفهٔ درود بر آن عاقبت محمود ، که قلزم تکوین شریعت را از موج هدایت ، ۲۷۸ گ (عباسی ۱ : ٤٤).

● 2207ـ ارشاد نامه

از عبدالکریم دیروی صفی. در آن از نوشته های مجدد الف ثانی (م ۱۰۳٤ه/۱٦۲٤م) بهره مند شده است.

و از هموست در این فهرست: اعتقاد نامه و هدایت نامه، همین بخش.

آغاز: الحمد لله العلی العظیم، و الصلات و السلام علی رسوله الکریم . . . می گوید عبدالکریم الدیروی الحنفی . . .

5041- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: از سدهٔ ۱٤ه. بدنبال «هدایت نامه» از همو و سپس «اعتقاد نامه» نیز از همو، آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2208ـ ارشاد نامه: اجازت نامه و طریق بیعت

از فتح علی حسینی. گویا همان گردیزی (ن. ک. ارشادات صاحب: ۱۲۳۳).

6042- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۵: تاریخ یاد نشده (ص ۱-۱۳) (سرفراز: ۲۸ - نسخه ها ۲: ۲۵).

● 2209ـ ارشاد نامه: شرح . . .

متن به زبان دکنی بوده است. نام نگارندهٔ متن و شرح کننده در دیباچه نیامده است، اما شرح کننده کار خود را مرهون فیض میر ابو صالح سرمست حسینی چشتی می داند. در اذکار صوفیانه است.

آغاز: معماران نقشبند کارخانهٔ اربع عناصر که بید قدرت خویش نه بطون وجود انسان را.

6043- کراچی، موزه ملی ۳/۹۷۹-۱۹٦۱ .N. M: نستعلیق، (عبدالحمید خان، ۱۱۹۲ه)، آغاز برابر نمونه (ص ۲۵-٦۵ مجموعه) (نوشاهی: ۱۹۷).

● ارشاد نامه: کرسی نامه

در بخش سیر خواهد آمد.

نسخه ها ۲: ۱۰۲٤ - گنج ٤: ۲۰۸۲.

● 2210ـ ارض آگاهی

از ناشناس. بروزگار نواب اعتقاد خان. در ۱۱۰۷ه/۱٦۹٦-۵م (: ارض آگاهی)، در سه «فصل» نگاشته شده است: فصل ۱ـ بیان نفس نباتی، ۲ـ احوال نفس حیوانی، ۳ـ ؟

آغاز: سپاس بیقیاس و ستایش تربیت اساس مبدعی را سزاست که اصناف نبات . . .

6044 خیرپور، کتابخانه عمومی: نستعلیق زیبا، با مهر نواب زین الدین احمد خان بهادر ۱۲۲۹ه. آغاز برابر نمونه، ۲۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2211ـ ارکان اربعه

دربارهٔ چهار رکن سلوک: ۱ـ زهد، ۲ـ بازماندن از هر چه تهی شده است، ۳ـ توجه به حق سبحانه، ٤ـ سیر الی الله.

آغاز: ارکان اربعة. الحمد لله الذی کشف عن بصایر ارباب الطریقه الحجب حتی شاهدوا

بعین العیان ... اما بعد ، این کلمه چند است در بیان ارکان طریقت که نظر مشهدان بی این ارتفاع نیابد.

6045- اتک ، مکهد ، کتابخانهٔ مولینا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **ارواح و اجسام** : آفرینش ارواح و اجسام

● **2212ـ ازالة شبهات لنجدیه**

از غلام نبی للهی نقشبندی مظهری احمدی (۱۲۳۴-۱۳۰۶ع/۱۸۱۸-۱۸۸۸/۹م.)، فرزند قاضی حسن دین احمدی ، زاده در لله (جهلم ، پاکستان). نزد پدر صرف و نحو آموخته ، به پیشاور رفته پزشکی و معقول و منقول را از مولانا محمد احسن پیشاوری معروف به حافظ دراز (م ۱۲۶۳ه/۱۸۴۶م) آموخته ، و از مولانا محیی الدین قصوری (همان : ملاله : ۱۱۱۵) خلافت داشته ، و در لله تدریس می کرده است.

از نگارنده در این بخش از فهرست ، دست کم به این آثار بر می خوریم : طریقهٔ مجددیه، لطایف عشره ، مسطر طریقت ، مکتوبات شریفه ، مکتوبات اعلیحضرت.

در پاسخ پرسشهای مولوی غلام رسول قلعه داری ، دربارهٔ مسایلی که مورد اختلاف صوفی مشربان و اهل حدیث است ، از دانستن علم غیب ، یاری جستن از پیامبران و اولیاء الله ، ورد «یا شیخ عبدالقادر» ، معنی الهام ، نذر برای اولیاء ، معنی ختم ولایت و از اینگونه مطالب ، با جانبداری از صوفیان.

آغاز : الحمد لله الذی هدانا سواء الطریق ، و جعل التوفیق خیر الرفیق ، و الصلاة ... اما بعد ، فهذا رساله ازالة شبهات النجدیه علی معمولات الطریقة المحمدیه.

(ن. ک. تذکرهٔ پنجاب ۲ : ۵۳۰ که در آنجا آمده جز از «ملفوظات» او اثری از وی باز نمانده است ـ انوار محیی الدین ، از سید بشیر احمد شاه ـ مشایخ نقشبند : ۵۳۰ زندگینامه بدون نام آثارش).

6046- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول : نستعلیق ، امام الدین ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **اساس الاسلام**

در بخش عقاید : ۱۰۲۴ گذشت.

● **2213ـ اسباب المحبة**

ناشناخته.

6047- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۰۵۶/۴-۱۰۵۷ : نستعلیق ، عبدالکریم ، ۱۳۰۳ه. در مجموعه «رسایل نقشبندیه» (نوشاهی : ۲۲۸).

● **2214ـ اسباق طریقهٔ نقشبندیه**

از فضل احمد معصومی ، فضل احمد جیو سرهندی. (۱۱۵۱-۱۲۳۲ه/۱۷۳۹-۸-۱۸۱۷/۶م.)،

از صوفیان سرهند که بدنبال یورشی از سیکها به پیشاور کوچ کرده است.
اذکار و سلوک نقشبندیان است ، که گویا در ۱۲۲۵ه/۱۸۱۰م نگاشته است.
آغاز: الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله ، لقد جائت رسول ربنا.
(ن. ک. علما و مشاهیر سرحد ۱ : ۱۰۴ - نسخه ها ۲ : ۱۱۹۷ «سلسله مشایخ صوفیان»).
6048- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ۳۳۹ : نستعلیق خوش ، با مهر نگارنده کنده ۱۲۲۵ه (در ص ۱۶) ، ش ۱ مجموعه ، ۱۶ ص (پرفسور امتیاز حسین).

● **الاستفتاء فی السفر : سئوال و جواب**

قصوری. در بخش عقاید: ۱۰۲۹ گذشت.

● **اسرار : تحفة السرایر**

در ۷ «سر».

● **2215- اسرار الاولیا**

ملفوظات شیخ فرید الدین مسعود بن جمال الدین سلمان ، مشهور به شکر گنج ، گنج شکر ، بابا فرید اجودهنی دهلوی (م ۵ محرم ۶۶۴/یا ۶۶۵ه/۶۶ یا ۱۲۶۵م) از فرزندان فرخ شاه کابلی ست ، پدرش از کابل به هند آمده ، و خود در قصبهٔ کهتر نزدیک ملتان زاده شده ، از شیخ بهاء الدین زکریای ملتانی (م ۶۶۴ه/۱۲۶۶م) ارشاد یافته و خلیفهٔ قطب الدین بختیار کاکی (م ۶۳۳ه/۱۲۳۶م) شده ، و پس از مرگ او در اجودهن از توابع ملتان تا پایان زندگی زیسته است.
گرد آوری بدر اسحاق (نسخهٔ چاپی) یعنی بدر الدین اسحاق بن علی بن اسحاق دهلوی ، که می گوید «دولت پابوس حاصل کرده و به شرف بیعت نایل شدم». وی به دامادی و سپس به خلافت گنج شکر رسیده است. و خاکجایش در مسجد جامع قدیم اجودهن است.
در ۲۲ «فصل» : ۱- سخن در اسرار عشق اولیا ، ۲- سخن در احوال متعبدان درویشان ، ۳- سخن در رزق و روزی ، ۴- در توبه ، ۵- خدمت بزرگان ، ۶- خرقه و تلاوت قرآن ، ۷- فضیلت سورهٔ اخلاص ، ۸- خرقه و فقر ، ۹- کلیم و فقر ، ۱۰- محبت ، ۱۱- خوف و توکل ، ۱۲- طاقیه ، ۱۳- درویشی ، ۱۴- محبت و عدوت ، ۱۵- حسن عقیدت مریدان ، ۱۷- دین حق ، ۱۸- سخن از علما و مشایخ ، ۱۹- امساک باران ، ۲۰- کشف و کرامات ، ۲۲- تعظیم پیر ، ۲۲- رنج و محنت و مشقت.
آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور معرفته و فضل احوال . . . حمد بیحد و ثنای بیعد مر حضرت صمدیت را که به فیض.
(ن. ک. مشار ۱ : ۲۷۹ «اسرار الاولیا» که نشانی دو چاپ آنرا داده است - نفیسی ۱ : ۱۱۳ ، ۱۵۵ و ۲ : ۷۳۵ زندگینامهٔ شکر گنج و نام آثارش ، از آن میان «اسرار الاولیا» (رباعیات ، راحة القلوب ، اسرار الاولیا ، جواهر فریدی ، فواید السالکین) - اخبار الاخیار : ۵۸ برای گنج شکرو : ۷۳ برای بدر اسحاق - علمای هند : ۳۱ برای بدر اسحاق - خزینه ۱ : ۲۸۷ برای

شکر گنج - نسخه ها ۲ : ۱۸۱۷ (فهرست راهنما) فرید الدین شکر گنج - سفینه : ۹۶ «فرید گنج شکر» زندگینامه و کرامات - اردو ، دایره ۱۵ : ۳۳۹ «فرید الدین گنج شکر» زندگینامه و بیان تاریخ های گوناگون از زایش او ، و مآخذ بسیار - اته : ٦٤٦ «اسرار الاولیا» - ریو ۳ : ۹۷۳ «اسرار الاولیا» که از گرد آورنده به بدر الدین اسحاق یاد می کند - بزم صوفیه : ۱٤۲ که به نام «سیر الاولیا» آمده - نشریه ۸ : ۸۰ نسخهٔ لنین گراد ، در ۱۷ فصل (!).

6049- هزاره ، بناول ، امب ، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیر کره : نسخ زیبا ، علی محمد بن محمد میر افغانی ، شعبان ۱۰۸۸ه. آغاز برابر نمونه ، نام گرد آورنده بدر الدین اسحاق یاد شده ، در پایان آمده : اگر بعد ازین گهر حیات باقی بود هر دری از ایشان شنیده شود ثبت خواهد افتاده ، ۲٤۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

6050- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۰۱ : نستعلیق ، فیض الله ، ۵ ذیقعده ۱۸۸ (۱۰۸۸ه). آغاز در فصل ۱ افتاده ، ۳۲۳ ص.

6051- اسلام آباد ، همانجا ۲۰۸۰ : نستعلیق خوش ، محمد رضا بن باقی محمد عباسی ، قصبهٔ پاک پتن ، ۵ صفر ۱۰۹۳ه. آغاز برابر ، کامل ، ۲٤۲ ص (گنج ۲ : ۵۵۲).

6052- اسلام آباد ، غلام حسین بت ، مرکز تحقیقات اسلامی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر و انجام افتاده ، ٦٤ گ (سید عارف نوشاهی).

6053- گجرات ، بهالیه ، ساهنپال ، کتابخانهٔ نوشاهیه : نستعلیق ، تاج الدین ولد عبدالعزیز ، ساکن نارووال ، ۷ ع ۲/۷ جلوس فرخ سیر (۱۱۳۱ه ؟) ، آغاز تا میانه های فصل ۳ افتاده : زمان دهدا گر دان بیگبرند . . . ، ۲۰٦ ص (تسبیحی ، کتابخانه ها : ۸۷).

6054- لاهور ، دیال سنگه ترست ۷٤۸ الف : نستعلیق ، نور محمد ولد ملا گل محمد قریشی ، ۱۱۹۵ه. آغاز برابر نمونه ، ۹۸ ص (دیال سنگه ۳ : ٦۷).

6055- کراچی ، موزه ملی ۱۹٦۹-۱۸۸ .N. M : نستعلیق ، ذیقعده ۹۸ (۱۱۹۸ه.) ، آغاز برابر نمونه ، ۹۰ گ (نوشاهی : ۱۹۷).

6056- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٦۷٤ : نستعلیق ، فقیر محمد ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۹۳-۱۳٦) ، آغاز برابر نمونه ، در دیباچه از گرد آورنده نام برده نشده ، انجام افتاده (گنج ۲ : ۵۵۲).

6057- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، غلام غوث ولد سائین میرن بخش قوم جنجو ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه (ص ۱۳-۲۱۷ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

6058- کراچی ، موزه ملی ۱۹٦۵-۸٦/۲ .N. M : نستعلیق ، فرید الدین ساکن اندرون قلعه بدایون ، بدستور مولوی حسن علی ، ۲۹ صفر ۱۲۱۰ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه ، ۹۱ گ (نوشاهی : ۱۹۷).

6059- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۹۷۸/۹۲٦ : نوشته ۱۲۱۵ه. (۱۸۰۰م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۰۰).

6060- حیدر آباد ، سنترال لائبریری ، جامعهٔ سند ۲۶۷۲۹ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز افتاده ، ۱۲٤ ص (سید خضر نوشاهی).

6061- اتک ، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، عبدالقادر بن ملا فاضل بخارایی ، ۱۲۳۷ه. آغاز برابر نمونه ، در دیباجه گرد آورنده بدر الدین اسحاق آمده ، و در پایان میگوید که آنها را در اجمیر گرد آوردم. ۲٤۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

6062- اتک ، سلطانپور ، کتابخانهٔ حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته ، سید عارف حسین بن طیب شاه همدانی ، ۱۵ محرم ۱۲٦۱ه. آغاز برابر ، سر لوح ، ۲۳٤ ص (نعیم اختر).

6063- کویته ، پشین ، محمد صدیق صاحبزاده شفیق : نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده . آغاز برابر نمونه ، در دیباجه نام گرد آورنده (بدر الدین اسحاق) و تاریخ گرد آوری (احدی و ثلاثین و ستمایة) آمده است ، ۱۷۵ ص ، ۱۳ س (دکتر انعام الحق کوثر).

6064- قصور ، چمرنگان ، کتابخانهٔ محمدیهٔ مجددیه : تاریخ یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹٦).

● اسرار جلالیه: اسراریه .

عبدالجلیل لکهنوی . در همین بخش.

● 2216- اسرار الحقیقه

از غلام محیی الدین قصوری (که یاد او در «سلالهٔ مبرورة: ۱۱۱۵» گذشت). هر چند نام این رساله در فهرست آثار او در جایی دیگر ندیده ام.

6065- دیره اسماعیل خان ، خانقاه شریف موسی زئی ۹۲ : تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده ، همراه چند رساله دیگر (کتابخانه های پاکستان : ۱۷۷).

● 2217- اسرار حقیقت

از مولانا هاشم که می نویسد به خدمت بی بی الله (به کشمیر) رفته واز محضر ایشان بهره مند شده است . بی بی الله کشمیری در ۷۵۷ه/۱۳۵٦م. در گذشته است.

رساله ای ست در مسایل توحید .

آغاز: الحمد لله الذی اظهر اسرار . . . بیان رسالهٔ اسرار حقیقت ذره ای از آفتاب معرفت برای سالکان طریقت بتوفیق .

6066- لاهور ، اردو بازار ، مکتبه رشیدیه ، قاری عبدالرشید قاسمی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه . آغاز برابر نمونه ، ۱۲۰ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2218- اسرار الحقیقه

از ناشناس ، که نام خود را در دیباجه نیاورده است ، در سه باب : ۱- در بیان جلمب ، ۲- در بیان بیعت کردن با پیر دوم ، ۳- در مسایل متفرقهٔ عجیبه و غریبه . مباحث آن دربارهٔ انتقال بیعت از پیری به پیر دیگر جالب است .

آغاز: الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی . . . اما بعد، این رساله .

6067- دیره اسماعیل خان، موسی زبی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. همراه «شجره نامه پیران نقشبند» (ص ۹۲-۴۱۸) (محمد نذیر رانجها).

● اسرار خلافت السانی: خلافت السانی

● 2219- اسرار خلوت: سیر و سلوک

متن از ابن العربی، محیی الدین، محمد بن علی، اندلسی (۵۶۰-۵۶۳۸/۱۱۶۵-۱۲۴۰م).

در سیر و سلوک و مواطن شش‌گانه و خلوت نشینی و آداب و اسرار آن و کشف حسی و خیالی، در شش «فصل».

در سر آغاز نسخهٔ تهران - ملی آمده که از کلمات او گزیده شده است. ترجمه و گزینده ناشناس.

آغاز: حمد له. صلات. و بعد، این رساله ای ست که نوشته شده از کلمات . . . در اسرار خلوت، و فرموده که اجابت کردم سئوال تو ای کریم. (نسخهٔ تهران ملی).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۲۰۹ «سیر و سلوک، خلوت» همین رساله و ۲: ۱۱۴۰-۱۱۴۱ «خلوت» چند رسالهٔ دیگر).

6068- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۸۶/۳۳۱۹: تاریخ و نشانی بیشتر داده نشده، در فهرست بنام «اسرار خلوت» آمده (بشیر حسین ۲: ۲۰۰).

● 2220- اسرار الدعوات

از سراج الدین عبدالله بن شیخ کمال الدین بهلول، شطاری سندیلی (سندیله، هند). نگارندهٔ «سراج السالکین» و جز آن. (م ۲۳ ج ۱/۱۰۱۰/۵۱۶۰۱م).

اوراد و وظایف صوفیانه است. بیشتر از محمد غوث گوالیاری (م ۹۷۰/۵-۱۶۶۳/۲م.) گرفته است.

آغاز: سپاس بیقیاس و منتهای مجیب الدعوات که آمال درمانی به شاطه . . .

(ن. ک. علمای هند: ۱۰۳ زندگینامه و فهرست آثارش: سراج السالکین، انیس المسافرین، اسرار الدعوات، کنز الاسرار، اشکال الشطاریه (اشغال؟)، شرح رسالهٔ غوثیه و غیره. ذنج ۲: ۶۱۴ «اسرار الدعوة» بدون نام نگارنده، یکی از منابع «دستور العمل» قصوری لاهوری).

6069- هزاره، تناولی، امب، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیر گڑه: نستعلیق خوب، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ٤٨ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● اسرار شریعت: گفتار خوش.

● 2221- اسرار الصلاة

از صاین الدین علی ترکه خجندی (که یاد او در «مبداء و معاد: ۹۷۸» گذشت).

در ۲۱ ج ۱/۸۲۵/۵۱۴۲۲م، در شهر هرات، در یک «مقدمه» و دو «باب»: مقدمه در طبایع

و عناصر و ارکان چهارگانه. باب یکم، در طهارت و تحقیق و ارکان معنوی آن، در دو «صحیفه» و یک «تذنیب»: صحیفهٔ ۱- حقیقت طهارت واقسام آن، ۲- ارکان وضو و بیان حکمت آن. تذنیب در سنن وضو، باب دوم، در نماز، در چند «صحیفه»: صحیفهٔ ۱- در بیان معنی نماز، ۴- اوقات نماز، ۵- شرایط نماز و تحقیق معانی آن، تذنیب در سنت، در چند «فصل».

آغاز: شکر و سپاس پروردگاری را که شاهراه بندگی بارگاه جلالش که سرحد... اما بعد، بر رهروان راست راه بصیرت پوشیده نماند.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۲۷۴ و ۲: ۷۷۹ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان همین کتاب ـ صفا ۴: ۴۸۹ تا ۴۹۱ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب ـ ذریعه ۱: ۴۷ تا ۵۱ «اسرار الصلاة» که در آنجا از ۱۷ کتاب بدین نام نشانی داده شده، و ۹: ۵۷۱ «دیوان صاین الدین اصفهانی» زندگینامه و نام بسیاری از آثارش، از آن میان همین کتاب ـ نسخه ها ۲: ۱۰۲۹ «اسرار الصلاة» ـ د نش، دانشگاه ۱۶: ۱۰۰۹ که تاریخ نگارش را ۸۲۰ﻫ آورده ـ نوشاهی: ۱۹۷ که تاریخ نگارش؟را ۸۲۱ﻫ آورده).

6070- کراچی، موزه ملی ۲۴-۱۹۵۷-۹۱۲-۴۰.N. M: نستعلیق، ریز، پیش از ۹۸۴ﻫ. آغاز برابر نمونه، ش ۴ ۲ مجموعه رساله های او (ص ۵۲۸-۵۷۴) (نوشاهی: ۱۹۷).

6071- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۶۱: نستعلیق پخته، ذیحجه ۱۱۱۲ﻫ. در پرم پوری (ص ۵۹۰-۶۲۲) (گنج ۲: ۵۵۳).

● 2222ـ اسرار الطریقه؛ رسالهٔ غوثیه: رساله در کسب سلوک

از شاه محمد غوث قادری پیشاوری لاهوری (م ۱۱۵۵ﻫ/۱۷۴۲م یا ۱۱۵۲ﻫ/۱۷۳۹م) فرزند سید حسن قادری پیشاوری (م ۱۱۱۵ﻫ/۱۷۰۳م) که برای کسب فیوض طی دوازده سال به خدمت سید عصمت الله نوشاهی (م ۱۱۳۷ﻫ/۱۷۲۵-۴م) می رفته است (ن. ک. گنج ۲: ۶۳۲). بنام ترین اثر وی «رسالهٔ غوثیه» است که نام مشهور آن «اسرار الطریقت» است. نسخه های آن با یکدیگر جدایی دارند، برخی کوتاهتر و برخی گسترده تر. با سر بند های «فصل». چاپ شدهٔ اردویی آن بنام «اسرار الطریقت» هفت فصلی ست. فصل ۱- اعمال شریعت، ۲- بیان مراقبات و ۳- بیان حقیقت، ۴- بیان معرفت، ۵- مراتب وجود ظهور حق، ۶- مراتب ارادت و بیعت، ۷- شجره و احوال پدر و بزرگانی که خدمت آنها رسیده است.

در هشت فصلی، فارسی آن: ۱ تا ۴ برابر هفت فصلی. ۵- توحید شهودی، ۶- مراتب وجود از احدیت و واحدیت، لاهوت، هاهوت، ۷- ذات بحت، ۸- احوال خود و پدر و پیران دیگر.

در آن ملاقات هایش با صوفیان شبه قاره گزارش شده است (برای نام آن کسان ن. ک. گنج ۲: ۶۳۳). نسخه هایش آنچنان با یکدیگر جدایی دارند، و در عین حال از یک موضوع سخن می گویند، که نمی توان آنها را یکی و یا چند رساله به حساب آورد. نسخه های زیر که با سر آغاز ۳ نشان داده

شده اند ، با «فصل در احوالات خود و والد» که در برخی نسخه ها در پایان است ، آغاز می گردد .

آغاز ۱ : الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور المعرفة، و فضل احوال السالکین.. فیقول ابن سید حسن . آغاز ۲ : حمد نامتناهی مر حضرت واهب العطیات را که او را پایان نیست و آلای او در حیز امکان نه . آغاز ۳ : حمد بیحد و ثنای بیعد مر حضرت واجب الوجود را که فایض جود و وجود ، بلکه عین و جود است . . . اما بعد ، میگوید . . . که چون این فقیر از خدمت والد خود و از بعضی بزرگان چیزی .

(ن.ک. صوفیای سرحد : ۳۸۶ «سید حسن پیشاوری» پدر- و : ۳۹۱ «شاه محمد غوث لاهوری» زندگینامه و تفصیل «اسرار الطریقة» او ، و اینکه یکسال پس از یورش نادر به هند در ۱۱۵۲ھ/۱۷۳۹م در گذشته است - خزینه ۱ : ۱۸۸ «سید حسن پیشاوری» ضمن زندگینامهٔ پدر از او و «رسالهٔ غوثیه» اش ، یاد شده - پاکستان مین فارسی ۳ : ۸٦٤ تا ۸۷٤ «محمد غوث» زندگینامه ، فهرست تفصیلی کارهایش : (اسرار الطریقت ، شرح غوثیه ، رسالهٔ اصول حدیث (عربی) ، ذکر جهر (عربی) ، ترجمهٔ قصیدهٔ غوثیه ، اسرار التوحید (عربی) ، ۸- جامع العلوم (عربی) - حدیقه ، لاهوری : ٦٥ که مرگ او را ۱۱۵۲ھ (والی حق پیر کامل دستگیر) یاد کرده) .

6072- لاهور ، استاد دکتر محمد باقر : نستعلیق ، ۲۱ ذیعقده ۱۱۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ۳، ۷۵ برگ (پایان نامه دکتر خالده صدیق).

6073- اسلام آباد، گنج بخش ۵٤۲۳ : نستعلیق پخته ، غلام محمد قادری ، ۱۵ ذیحجه ۱۱۸٦ھ (ص ۵-۱۱۵). آغاز افتاده . در پایان به نام «اسرار طریقت» آمده .

6074- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۸-٤۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۵۲ ص (نوشاهی:۱۹۸).

6075- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، پایان سدهٔ ۱۲ھ. آغاز افتاده : اینجا دو نکته ای ست ، یکی آنست تعلیما للخلق باشد ، ۱۸۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

6076- کیمبل پور ، حسن ابدال ، کتابخانه شخصی منظور الحق صدیقی : نستعلیق خوش سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۳ ، ۲۲ ص (پرفسور اختر راهی).

6077- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۲۲:نستعلیق ، پیرامون ۱۲۵۹ھ (ص ۱۹۱-۲۳٤)، آغاز برابر نمونه ۱ (گنج ۲ : ۵۵٤).

6078- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق خوش ، محمد حسن علماء ۲ شعبان ۱۲۷۰ھ. آغاز برابر نمونه ۳ ، ۵۳ برگ (سید عارف نوشاهی).

6079- راولپندی، گرهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه .B ۹٦۰ : نستعلیق شکسته آمیز، نوروز علی، ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر نمونه ۳، ٤٤ ص (پرفسور اختر راهی).

6080- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۵۸۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ھ (ص ۸۵-۲۰۲) ، آغاز برابر نمونه ۲، نخستین عنوان «فصل در احوال خود و والد» است در اینجا از سفرها و دیدار

های خود نام می برد ، و در همین فصل می نویسد «چند رساله نوشته شد ، یکی «اسرار التوحید» به عربی و کلان، و دو رساله دیگر به فارسی در تصوف، و یک رسالهٔ دیگر مشتمل بر سلوک و کسب طریقه نوشته شد» (گنج ۲ : ۵۵٤).

6081- گجرات، قلعه دار، کتابخانه مولانا عبدالکریم قلعه داری : نستعلیق خام ، میان محمد بن میان سلطان بن میان عباد الله زیر آبادی ، (۲۰ رجب ۱۳۰۱ھ، ۱۲ ماسگی ۱۹٤٦ بک/ ۱۸۹۳م ، آغاز برابر نمونه ۱ ، در مجموعه (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

6082- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق عبدالرزاق ، ۱ ذیحجه ۱۳۲۰ھ، آغاز برابر نمونه ۳ ، ۲۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

6083- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری گجراتی : نستعلیق ، شیخ عمر بخش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۵۲ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 2223- اسرار العارفین و برهان العاشقین

از شاه شرف الدین ابو علی بن سالار فخر الدین بن سالار حسن بن سالار عزیز ، چشتی ، معروف به بو علی قلندر پانی پتی (پانی پت ٦٥٢ - باکهولی ۱۳ رمضان ۷۲٤ھ/۱۲۵٤-۱۳۲٤م.).

نامبوب ، دربارهٔ صفات ثمانیهٔ باری ، خلافت آدم ، مظهریت آدم ، معیت باری ، صورت و روح، تفکر در آیات، روش پرسش و پاسخ نیز بکاربرده است (ن.ک. معرفت ذات و صفات، از همو، در همین‌بخش).

آغاز : حمدله. صلاة. بدانک اسرار العارفین و برهان العاشقین مخدوم . . . شرف الحق والدین بو علی قلندر قدس سره . چند سخن در بیان معرفت ذات باری و دریافت آدمی میفرماید : بدانکه مسلمانی از کلمهٔ طیبه است ، و بهر فعلها کافی .

(ن.ک. نفیسی ۱ : ۹۷ ، زندگینامه و نام چند اثر او : حکم نامه ، مکاتیب ، دیوان غزلیات و سه مثنوی بی نام از او - خزینه ۱ : ۳۲٦ زندگینامه و کرامات ، و اینکه در حال سکر کتابهایش را به دریا انداخت - نسخه ها ۲ : ۱۳۱۱ «حکم نامه» از همو و ۳ : ۳۷٦۱ ابو علی شرف (فهرست راهنما) - پاکستان و هند (۳) ۱ : ۱۰۸ بو علی شاه قلندر ، زندگینامه و نام آثارش که این درمیان آنها نیست («مکتوبات» او به اختیار الدین ، «حکم نامه» مثنوی ، «کنز الاسرار» و مثنوی «رسالهٔ عشقیه» و «سئوال و جواب» - اخبار الاخیار : ۳۵ ، زندگینامه، در اینجا دربارهٔ انتساب «حکمنامه» به او تردید شده است).

6084- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق خوش ، معظم خان مهمند ، برای اشرف خان ۷ شعبان ۱۱۸۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱٤ ص (سید خضر عباسی نوشاهی).

6085- راولپندی ، ماری رود ، خواجه منظور الهی قریشی نقشبندی : نستعلیق سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳٤ ص ، ۸ ص کاغذ حنایی کشمیری (پرفسور ملک محمد اقبال) .

6086- اوچ ، مخدومی شمس الدین گیلانی ۱۱٦ : نستعلیق پخته، ۱۳۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸ ص (پرفسور الله دتا چودری). در نسخه نامی به رساله داده نشده است .

● **2224- اسرار العاشقین**

سخنان حضرت سید احمد شیخ الهند گیلانی قادری(م۱۱۳۶ھ/۴-۱۷۲۳م.) است، که زنجیرهٔ تبار خود را به شیخ عبدالقادر جیلانی می رساند، از عربستان به هند آمده و نزدیک وزیر آباد (پنجاب) جایگزیده است. سخنان اوست که از زبان هندی به فارسی ترجمه وگزارش شده، باگواه از حدیثها و آیتها و سخنان پیران طریقت.

آغاز (پس از دیباجه) : ابی تر در آبی پات ... عزیزی فرماید، چون به جمالش صد هزاران پرده داشت.

(ن. ک. خزینه ۱ : ۱۹۵ «سید احمد شیخ الهند گیلانی»).

6087- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۸-۳/۲ : نستعلیق، (مسلم)، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (ص ۲۶۸-۲۸۱) (نوشاهی : ۱۹۸).

● **2225- اسرار العاشقین**

از شیخ عبدالقادر گیلانی (۴۷۰ یا ۴۷۱-۵۶۱ھ/۱۰۷۸-۱۱۶۶ م.)، ابو محمد، غوث اعظم، محیی الدین عبدالقادر بن ابو صلاح عبدالله جنگی دوست بن موسی بن ... حسن بن علی بن ابیطالب. در گیلان زاده شده و برای کسب دانش به بغداد رفته است. و سرانجام بنیاد گذار گروه قادریان شده است. برخی او را از جیل بغداد و نه گیلان دانسته اند.

در توحید «آنرا نگاشت تا عاشقان جمال الهی و محرومان نا متناهی را حلاوت بدان حاصل آید و معاندان منکر را رفع الکار گردد».

تا اینجا به این نام در آثار وی بر نخورده ام. با توجه به سر آغاز نسخه، ن.ک. «اسرارالعاشقین» شیخ الهند، پیش از این.

آغاز: ترجمه که به الفاظ هندی از زبان گوهر بار بحر مواج عالم حقیقت مزاج دان.

(ن. ک. مشار، مولفین ۳ : ۹۰۱ برای آثار چاپی منسوب به او - خزینه ۱ : ۹۴ تا ۱۰۰ زندگینامه و کرامات و نام چهار اثر او : غنیة الطالبین، فتوح الغیب، جلاء الخواطرو قصاید - نسخه ها ۲ : ۱۸۰۳ (فهرست راهنما) - نفیسی ۱ : ۱۳۱، ۷۲۷ زندگینامه و فهرست آثارش، و نیز نام چندین اثر که درباره او نگاشته شده است).

6088- لاهور، دکتر محمد باقر : نستعلیق، تاریخ یاد نشده، همراه «مناقب غوثیه» شهبانی، ش ۲ مجموعه، آغاز برابر نمونه، ۸ گ، ۱۱ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۵۶۶).

● **اسرار العلوم** : شرح مثنوی معنوی

عبدالجبار. در همین بخش.

● **اسرار الغیوب** : شرح مثنوی معنوی

ایوب لاهوری.

● **2226- اسرار الفقر**

از شیخ عبدالاحد (تسبیحی).

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۵۸۷ تا ۵۹۳ ضمن بر شمردن چهل نگارش محمد مراد کشمیری ، از «اسرار الفقر» او نام برده ، که بایستی جز این باشد ـ حدیقه ، لاهوری : ۱۱۹ زندگینامهٔ عبدالاحد مجددی ، که در آنجا آمده آثار بسیاری دارد که ما می اثر او را شناسایی کرده ایم . از آن میان چهار کار او را معرفی می کند که این در میان آن ها نیست ـ برای این مجددی ن. ک. چهار چمن در همین بخش).

6089- کیمبل پور ، نذر صابری : تاریخ یاد نشده ، شماره یکم مجموعه ۸ رساله ، سپس «ده قاعده» (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵).

2227ـ اسرار قادر

از محمد جان بن مولوی عبدالغفور بن قاضی محمد اسلم بن قاضی محمد امجد بن قاضی عنایت الله، مرید سید غلام قادر شاه. افادات همان پیر است بنام او ، که در ۱ رجب ۱۲۱۰ه‍/۱۷۹۴م به انجام رسانده است : نسخهٔ «اسرار قادر» از دل ریش ـ گفتهٔ «قادر» است بی کم و بیش ـ سال هجری محمدی جستم ـ یکهزار و دو صد ، ده بیش ـ این کتاب را ، زاول و انجام ـ کرده ام من بنام پیر تمام.

با سربندهای «باب» : ۱ـ در بیان اوراد و وظایف ، ۲ـ در بیان اذکار جلی و خفی ، ۳ـ در بیان لطایف سته. قلبی ، روحی و نفسی ، خفی ، ٤ـ مراقبات و تصورات ، ۵ـ مراتب سبعه که وجوب و قدم و حدوث و امکان است ، ۶ـ توحید و تحقیق معانی تجلیات الهی. خاتمه.

آغاز : سبحان من تقدست عن الاشباه ذاته و تنزهت عن شایبة الامثال صفاته ، و یا من دلت علی وحدانیته آیاته.

6090- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۲۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه‍. (ص ۱-۱۷٤) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۵۵).

6091- لاهور، دیال‌سنگهِ ترست۲ ۶۲الف؛نستعلیق، محمد دین ولد میان محمد سلطان، ۱۲۷۰ه‍ آغاز برابر نمونه ، ۱۱۷ گ (هاشمی ، صدیقی ۲ : ۱۱۳).

6062- گجرات ، قلعه دار ، کتابخانه مولانا عبدالکریم قلعه داری : نستعلیق شکسته آمیز ، میان محمد ولد میان محمد سلطان، ۱۹۱۰م/۱۳۰۱ه‍. آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در پایان نسخه آمده ، ش ۲ مجموعه (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

6093- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق خوش ، سید احمد شرافت نوشاهی در سائین پال، پنجشنبه ۱۵ صفر ۱۳٤۷ه‍. آغاز برابر نمونه ، ۱۶۳ ص (سید عارف نوشاهی ـ تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۸۳).

2228ـ اسرار قادری

از سلطان باهو بن بایزید محمد ، عرف اوان ، از قوم اعوان ، قادری ، زاده و ساکن شور کوت ضلع جهنگ ، پنجاب پاکستان (شور کوت ۱۰۳۹-۱۱۰۲ه‍/۱۶۳۰-۱۶۹۱م). گفته می شود بیش از یکصد و چهل رساله و منظومه داشته است. گویا برخی از رساله های خود را چند بار تحریر کرده است،

که به نامهای بزرگ و میانه و خرد خوانده می شوند. و از نگاشته هایش دست کم چهار کتاب به زبان اردو ترجمه شده است : کلید توحید ، حجة الاسرار، اسرار طریقت، و مفتاح العارفین (پاکستان مین ۲ : ۱۶۷) و گویا «نور الهدی» و «شمس العارفین» او نیز ترجمه شده است .

دربارهٔ ذات باری و معرفت او ، الهام ، و علم لدنی.

آغاز: الله تقدس اسمائه و تعالی کبریائه ، خالق کل مخلوقات ، و رازق کل مرزوقات ، هژده هزار عالم جن و انس و وحوش و طیور. قوله تعالی و من . . .

(ن. ک. پاکستان و هند ۲ : ۲۰۸ زندگینامه و فهرست پنج اثر او : نور الهدی، اسرار الوحی، رسالهٔ روحی ، هفت ارواح فقیر ، دیوان فارسی - پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۳ تا ۱۷۵ زندگینامه و فهرست ۳۲ اثر او: ۱- عین الفقر کبیر ، ۲- عین الفقر متوسط ، ۳- عین الفقر صغیر ، ٤- عقل بیدار کبیر ، ۵- عقل بیدار صغیر ، ۶- تامید الرحمان ، ۷- مجالسة النبی ، ۸- محبت الاسرار ، ۹- اسرار القادری ، ۱۰- توفیق الهدایت ، ۱۱- تیغ برهنه ، ۱۲- مجموعة الفضل ، ۱۳- محک الفقر کبیر ، ۱٤- محک الفقر صغیر ، ۱۵- فضل اللقا ، ۱۶- شمس العارفین ، ۱۷- دیوان کبیر ، ۱۸- دیوان صغیر ، ۱۹- رسالهٔ روحی ، ۲۰- اورنگ شاهی ، ۲۱- امیر الکونین ، ۲۲- جامع الاسرار ، ۲۳- مفتاح العاشقین ، ۲٤- قرب دیدار ، ۲۵- نور الهدی ، ۲۶- عین نما ، ۲۷- محک الفقرا ، ۲۸- کشف الاسرار ، ۲۹- کلید توحید ، ۳۰- حجب الاسرار ، ۳۱- اسرار طریقت ، ۳۲- مفتاح العارفین (که چهار کتاب اخیر به اردو ترجمه شده است) - گنج ۲ : ۶۲۷ «رسایل سلطان باهو» که در آنجا ۲۶ اثر او نشان داده شده است - اردو دایره ۱۱ : ۱۶۶ زندگینامه و اینکه گفته شده ۱٤۰ اثر دارد ، و از آن میان ۶ اثر فارسی او را نام برده : شمس العارفین ، مفتاح العارفین ، محکم الفقر (نه محک الفقرا) ، عین الفقر ، عقل بیدار ، دیوان باهو - اردو انسائیکلوپیدیا: ۲۶۵ زندگینامه واینکه ٤٤ اثر دارد - حدیقه الاولیا، لاهوری : ۲۵۲).

6094- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۰۳۸ :نستعلیق ، عبداللطیف ، ۱۹۱۸ب/۱۲۷۸ه. (ص ۳۹-۱۱۲) آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۵۵).

6095- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۷۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. بدنبال عقل بیدار و سپس کلید توحید (دکتر الله دتا چودری - غلام سرور : ۲۰۳).

2229- اسرار قادری : نصایح

از شمس الدین بن حامد محمد گیلانی، متخلص به سید. (ن. ک. : باز نامه : ۳۹۸).

آغاز : هزاران حمد مقدس از شائبهٔ نقص وریا سزا وارجناب کبریا، مر خداوندی راست که. . .

6096- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ٤/۳۷۵ : نستعلیق ، ش ٤ «کلیات» او مورخ ۱۲۹۰-۱۲۹۳ه. (پرفسور الله دتا چودری) در فهرست غلام سرور : ۲۰۰ بنام «نصایح» آمده است .

6097- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲/۳۷۶ : نستعلیق پخته ، کریم بخش پسر حافظ خیر محمد، باتاریخ ذیقعدهٔ ۱۳۰۰ه. درمجموعه رساله های او (غلام سرور: ۲۰۰-۲۰۱).

● **اسرار مثنوی و انوار معنوی** : شرح مثنوی معنوی

عبدالله خویشگی.

● **2230ـ اسرار المشایخ**

از سید یوسف ، سید خطاب حسینی، از مجموع کلمات کلیم الدین و جاهای دیگر.(دیباجه) نخست دیباجه ای ست از «خاکروب آستانهٔ ایشان» و نام کتاب، و می گوید برای فتح الباب از وضو و غسل سخن گویم. سپس هشت «فصل» است ، به نثر آمیخته به نظم، حکایت ها نیز دارد ، مرموز : ۱- طلب مولا و شناختن آن ، ۲- ترک دنیا ، ۳- طلب و وسیلهٔ آن ، ٤- ذکر جلی و خفی ، ۵- مشربها و اشغال آنها ، که چهار است : مشرب ابرار ، مشرب شطار ، مشرب اسرار ، مشرب اخیار ، ٦- توحید و دریافت آن ، ۷- سیر فی الله و رسیدن به آن ، ۸- سیر فی الله و شدن آن .

و نباید با «اسرار المشایخ» پس از این یکی باشد.

آغاز: عنایت نامهٔ مربی مریدان و طالبان بندگی قدوة الواصلین.. سید یوسف سید خطاب حسینی از مجموع کلام کلیم الدین و جاهای دیگر.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۰ «اسرار المشایخ» از بهاء الدین ناگوری ـ گنج ٤ : ۲۰۸۷ «اسرار مشایخ» ذکرش ـ استوری ۱ (۲): ۱۰۵٤ «اسرار المشایخ»).

6098- اسلام آباد، گنج بخش ٦۳۱٤ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۰۸٤ه (ص ۲۹۲-٤٥٤) (گنج ۲ : ۵۵۵).

● **2231ـ اسرار المشایخ**

از جهانگیر یوسف (ن. ک. پیش از این). در نه «فصل»: ۱- دریافتن درویشی ، ۲- در یافتن تن، ۳- در یافتن عبادت ، ٤- در یافتن نفس ، ۵- دریافتن دل ، ٦- در یاد ، ۷- در یافتن منی ، ۸- دریافتن روح ، ۹. دریافتن اسرار عشق.

آغاز: حمد له. بدانکه فقر نوری ست روشن از انوار رحمت الهی، در هر دلی نیست مگر عنایت ربانی و فیض سبحانی در دل درویشان.

6099- حیدر آباد، سنترال لائبریری، جامعه سند ۲٦۵٦۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. (گ ۱-۱۰) آغاز برابر نمونه. نام نگارنده «جهانگیر یوسف» آمده (سید خضر نوشاهی).

7000- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق الف ۲۲: نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۳۳-٤۹). آغاز برابر نمونه (نوشاهی : انجمن) نام نگارنده از نسخه بدست نیامده است.

● **اسرار النکاح**

خواجگی کاشانی، در بخش فلسفهٔ عملی ، اخلاق خواهد آمد.

● **2232ـ اسرار الواصلین** : مکتوبات خواجه معین الدین.

نامه های خواجه معین الدین سجزی چشتی است (که یاد او در «انیس الارواح» همین بخش ، خواهد آمد). گرد آوری از ناشناس که در دیباجه می گوید : هفت نامهٔ خواجه حسن سجزی را که باسیاحت

و جهانگردی به سعی بلیغ بدست آمده ، گرد آورده «اسرار الواصلین» نام نهادم. هر هشت نامه به خواجه قطب الدین بختیار اوشی کاکی (برای او ن. ک. فواید السالکین. در همین بخش) است ، و صوفیانه. نامهٔ یکم حاوی ست : اسرار الهی ، مریدان صدیق ، تعلیم ، شناخت خدا ، ترک هوا ، زمین ندامت ، رضا ، ماهیت تصوف ، محبت ، عالم تصوف ، طالبان حق ، نجات نفس ، مقام عبودیت ، قضا و قدر ، درویشان ، قبلهٔ حقیقی ، یقین ، معراج نماز ، جمال نامتناهی ، سکون بی سکون ، یوم لقا.

آغاز : بعد حمد و صلاة ، باید دانست که این چند مکتوبات حضرت . . . خواجه معین الدین حسن سجزی ، که این فقیر را به سیاحت و جهانگردی به سعی بلیغ در دست رسیده . . . به اسرارالواصلین نام کرده.

(ن. ک. مکتوبات خواجه معین الدین، در همین بخش).

7001- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، غلام حسن نامِلی، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **2233- اسرار الوحی ؛** اسرار وحی ربانی : اسرار شب اسرا.

نام نگارنده در دیباجه ها نیامده است. جز آنکه نسخه هایی از آن از عزیز نسفی (ن. ک. انسان کامل، در همین بخش) ونسخه هایی از آن از میر سید علی همدانی (ن. ک. عقلیه : ۹۷۱) دانسته شده است سید محمود انواری می گوید : سبک نگارش آن با نوشته های همدانی یکسان نیست ، و در انتساب آن به وی تردید دارم مگر اینکه خیال کنیم این رساله را تنها برای اظهار واثبات تشیع خود نگاشته باشد. دکتر ریاض (احوال و آثار همدانی : ۱۰۲) آنرا ضمن کتابهایی که نا درست به همدانی نسبت داده اند آورده است و درست تر همین است که از نسفی باشد.

تأویلهایی ست عرفانی ازحدیثهای قدسی،گفتگوی پیامبر ص باپروردگار در شب معراج، واسراری که در آن شب بر ایشان کشف شد. به نثر آمیخته به نظم. با سرنندهای «ای احمد» .

تحریر دیگری از آن به نام « کشف الاسرار» در همین بخش خواهد آمد.

آغاز: و به نستعین. عن جعفر بن محمد الصادق عن ابیه . . . روایت می کند مفخر سادات و منبع سعادت دریای نبوت.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۰ «اسرار الوحی» ـ نشریهٔ دانشکدهٔ ادبیات آذر بادگان ، گفتار انواری ، ش ۱۲۳ ص : ۳۳۰ ـ دانش ، دانشگاه ۱۶ : ۷۲۸ همین رساله که از نسفی دانسته شده).

7002- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های همدانی، (ص ۲-۱۱٤)، آغاز برابر نمونه. در سر آغاز به خامه نویسنده «اسرار وحی» و از میر سید علی دانسته شده است.

7003- اسلام آباد ، همانجا ۱۶۶۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز کمی افتاده ، ۷٤ برگ شمار دارد (گنج ۲ : ۵۵۶).

● **2234- اسرار الوحی**

گویا از شیخ محمود .

در چهار «فصل» : ۱ـ در بیان توحید عرفانی ، ۲ـ در بیان نمودن مشاهدهٔ حق، ۳ـ خود را شناختن ، ٤ـ در بیان عبادات.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۱ ـ دیال سنگه ۳ : ۷۵ ـ پاکستان و هند ٤ : ۲۰۹ «اسرار الوحی» از سلطان باهو).

7004- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ۱۹ : نوشته ۱۱۰٤هـ. (ص ۱۰۷-۰۰۰) (سرفراز : ۲۹ ش ۱۳۳).

7005- لاهور ، دیال سنگه ترست ۱ ۷۲: نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز : الله واحد است مستغنی الصمد است . . . ، نام نگارنده در نسخه نیامده در فهرست قیاسا از شیخ محمود دانسته شده ، ٤۲ گ (دیال سنگه ۳ : ۷۵).

● 2235ـ اسراریه : اسرار جلالیه.

از شیخ عبدالجلیل لکهنوی چشتی (م ۱۰٤۳هـ/۳-۱٦۳٤م) نگارندهٔ «سیر مقامات» ، «مکتوبات عبدالجلیل» و «رموزات» که با مجدد الف ثانی (م ۱۰۳٤هـ/۱۷۲٤م) نامه نگاری داشته است (ن. ک. گنج ۳:۱۸۸۹) وی جزمیر عبد الجلیل بلگرامی (م۱۱۳۸هـ/۵-۱۷۲٦م)وجز عبدالجلیل لاهوری (م۹۱۰هـ/۱٤۹۸م) می باشد.

ناسبوب. پس از حمد و نعت و ثنای چهار یار ، به مسایل تصوف می پردازد : فضیلت ذکر ، مقامات صوفیه ، معانی حروف مقطعه ، توجه به حق تعالی ، معرفت نفس ،استقامت تفکر، نهایت و بدایت ، مقاصد تخلیق ، علم یقین ، عین الیقین و جز آنها.

آغاز : الله الله الله لا اله الا هوالعلی العظیم . . . چون حق سبحانه از گنج مخفی هویدا گشت به ظهور انواع تجلی اسماء عابدیه و معبودیه پیدا گشته: اول و آخر خود است. ظاهر و باطن خود است.

(ن. ک. خزینه ۱ : ٤٦۹ زندگینامه و فهرست نگاشته هایش : ۱ـ مکتوبات ، ۲ـ رموزات ، ۳ـ اسراریه ـ حدیقه ، لاهوری : ۱۹۰ عبدالجلیل لاهوری (م ۹۱۰هـ/۱٤۹۸م) که کس دیگری ست ـ ذریعه ۹ : ٦۸۳ عبدالجلیل بلگرامی لاهوری (م ۱۱۳۸هـ/۵-۱۷۲٦م) که نیز کس دیگری ست ـ گنج ۳ : ۱۸۸۹ عبدالجلیل ، همین کس ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۷۹ «رموزات» که در آنجا احتمالی نا درست دربارهٔ یکی بودن او بابلگرامی داده ام).

7006- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱٤۵۰/۱/۱۰۰٤۵ : شیخ قادر بخش ، ٤ ذیحجهٔ ۱۱۹۳هـ/ ۱۳ دسمبر (۱۷۷۹م.) ، بنام «اسراریه» یاد شده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۰).

7007- راولپندی ، خیابان پهلوی ، خواجه منظور الهی قریشی نقشبندی: نستعلیق و نسخ ، نور محمد ، آغاز برابر نمونه ، ۱٤ محرم ۱۲٦۵هـ، ۲٤٦ ص ۸ س (پرفسور ملک محمد اقبال).

7008- حیدر آباد ، دکتر نبی بخش باوچ : نوشتهٔ عبدالرؤف ، ۱۲۸۸هـ. (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ٤۰).

7009- حیدر آباد، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر محب الله شاه راشدی؛ نستعلیق خوش ، ۲۱ ج ۱۲۹۰/۲ه آغاز افتاده : سروران و برگزیده ترین برگزیدگان و خلاصه و نقاوه ، ۶۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7010- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز : اول و آخر خود اوست (برابر نمونه) . ۴ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2236- اسمار الاسرار : اسماء الاسرار

از سید صدر الدین ابو الفتح محمد بن یوسف چشتی دهلوی ، معروف به گیسودراز بنده‌نواز (دهلی . ۷۲ - همان شهر ۸۲۵ه/۱۳۲۰-۱۴۲۲م.) نامی ترین خلیفهٔ نصیر الدین چراغ دهلوی (م۷۵۷ه/ ۱۳۰۶م). دانشمند ، صوفی ، سراینده که آثار بسیاری از وی به فارسی و عربی باز مانده.

مجموعه یازده رسالهٔ او ، همراه هفت شرح از «برهان العاشقین» (ن. ک. همین بخش) او در حیدر آباد دکن در ۱۳۶۰ه. چاپ شده است ، که این درمیان آنها نیست.

در توحید و تصوف ، در صد و پانزده «سمر» در ۸۰۲ه/۱۴۰۰م. نگاشته است. در «اخبار الاخیار : ۱۴۲» آمده کتاب «اسمار» حقایق و معارف به زبان رمز و ایماست. سپس «سمر» ۴۹ آنرا برای نمونه آورده است ، که خواندنی ست. این کتاب در حیدر آباد دکن در ۱۳۵۰ه. چاپ شده است ، و گویا به نام «اسماء (نه اسمار) الاسرار».

آغاز : الحمد لله خالق اللیل و النهار ، و جاعل الظلمات.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۹۶ و ۷۵۴ زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آن ها. نیست :
۱- شرح زبدة الحقایق ، تمهیدات عین القضات ، ۲- شرح رسالهٔ قشیریه ، ۳- شرح و ترجمهٔ آداب المریدین سهروردی ، ۴- مکاتیب او ، ۵- حظایر القدس : رسالهٔ عشق حقیقی ، ۶- جواهر العشاق : شرح رسالهٔ غوث اعظم ، ۷- تفسیر سورهٔ فاتحه ، ۸- برهان العاشقین : چهار برادر : شکار نامه ، ۹- استقامت الشریعه بطریق الحقیقه ، ۱۰- رؤیت باری و کرامات اولیا ، ۱۱- حدایق الانس ، ۱۲- وجود العاشقین : رسالهٔ عشقیه ، ۱۳- توحید خواص ، ۱۴- رسالهٔ مراقبة ، ۱۵- اذکار چشتیه ، ۱۶- شرح بیت امیر خسرو ، ۱۷- شرح فقه اکبر - بزم صوفیه : ۴۸۳ تا ۵۲۰ زندگینامه و نام ۳۱ کار او ، از آن میان همین کتاب : ۱- ملتقط ، تفسیری صوفیانه ، ۲- تفسیر پاک پنج جزء قرآن ، بگونهٔ کشاف ، ۳- حواشی بر تفسیر کشاف ، ۴- شرح مشارق الانوار ، ۵- ترجمهٔ مشارق الانوار بفارسی ، ۶- معارف در شرح عوارف سهروردی به عربی ، ۷- ترجمهٔ معارف ، ۸- شرح تعرف محمد بخارایی ، ۹- شرح آداب المریدین سهروردی به عربی ، ۱۰- شرح آداب المریدین سهروردی فارسی ، چاپ شده ، ۱۱- شرح فصوص الحکم ابن عربی ، ۱۲- شرح تمهیدات عین القضات ، ۱۳- ترجمهٔ رسالهٔ قشیریه به فارسی، ۱۴- حظائر القدس : عشق نامه ، ۱۵- استقامت الشریعة بطریق الحقیقه فارسی ، ۱۶- ترجمهٔ رسالهٔ محیی الدین ابن عربی ، ۱۷- سیر النبی ، ۱۸- شرح فقه الاکبر ابو حنیفه ، ۱۹- حواشی قوت القلوب ، ۲۰- اسمار الاسرار ، چاپ شده ، ۲۱- حدایق الانس ، ۲۲- ضرب الامثال ، ۲۳- شرح قصیدهٔ امانی ، ۲۴- شرح عقیدهٔ

حافظیه(ن.ک. فواید حافظیه، همین بخش)، ۲۵- عقیده، چند ورق، ۲۶- رساله دربیان آداب سلوک، ۲۷- اشارت محبان، ۲۸- بیان ذکر، ۲۹- بیان رأیت ربی فی احسن صورة، ۳۰- در بیان معرفت، ۳۱- رساله در بیان بود و هست و باشد - اخبار الاخیار: ۱۳۷ تا ۱۴۲ - مشار، مؤلفین ۵: ۸۹٤ که نام هفت اثر جایی او را برده از آن میان «اسماء (نه اسمار) الاسرار» و نیز مجموعه رساله های او - اته: ۶٤۹، ۶٤۸، ۶٤۷ «اسمار الاسرار» - مشار ۱: ۳۲۱ «اسماء الاسرار» - ابوالف: ۱۲۱۹، ۱۲۲۰ «اسمار الاسرار» - نسخه ها ۲: ۱۰۳۱ «اسماء الاسرار» - آصفیه ۳: ۱۹٤ و ۱۹۸ که از آن به «اسماء الاسرار» یاد کرده - اته: ۱۸۶۱ - مشایخ چشت: ۲۰۷ «اسماء الاسرار» - خزینه ۱: ۳۸۱ زندگینامه - پاکستان و هند ۳: ۱۱۸ تا ۱۲۰ زندگینامه و نام ۱۵ کار او، از آن میان «اسمار الاسرار» - ایوب قادری: ۲۲۷ نام ۳ کار او، از آن میان همین کتاب - «تذکرهٔ خواجه گیسو دراز» معه تلخیص تصنیفات و ملفوظات، مرتبهٔ اقبال الدین احمد، کراچی ۱۳۸۵ﻫ).

7011- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۲۲۰: تاریخ یاد نشده، انجام افتاده (بشیر حسین ۲: ۲۰۰).

● **2237- شرح اسمار الاسرار**: شرح سمری از اسمار الاسرار

متن همان از گیسو دراز. شرح از رفیع الدین بن ولی الله دهلوی (که یاد او در «قیامت نامه: ۱۱۶۵» گذشت). در آن آمده بعضی یاران حل «سمری» از «اسمار» حضرت گیسودراز را از من خواستند. درج ۲/۳/۱۲۰۲ﻫ/۱۷۸۸م. ساخته است.

(ن. ک. علمای هند: ۶۶ که نام ده اثر وی را برده و این درمیان آنها نیست - نسخه ها ۲: ۱۲۱۷ «شرح اسماء الاسرار» به نقل از آصفیه ۳: ۱۹۸ - ایوب قادری: ۱۹۶ که می گوید بیشتر کارهایش در کتابخانهٔ رامپور هست).

7012- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۹٤۹/۲/٤۹۶۱: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۳۲).

● **2238- شرح اسمار الاسرار**

متن همان. شرح از مولانا عبدالرحیم.

7013- قصور، چمرنگان، کتابخانه محمدیه مجددیهٔ: ضمن مجموعه نوشتهٔ ۱۲۲۲-۱۲۸۱ﻫ. در فهرست آمده: «رسالهٔ مولانا عبدالرحیم در شرح سمر سید گیسو دراز، منتخب از کتاب اسمار الاسرار» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۹۵).

● **اسماء الله**: شرح اسماء الله

● **اسماء الحسنی**: شرح اسماء الحسنی

● **2239- اسم ذات**

از حضرت شاه اسد الله، زنده در ۱۱۸۵ﻫ/۱۷۷۱م (ن. ک. طریقهٔ نقشبندیه، رساله، از همو). و از هموست «منتهی العارفین» در همین بخش.

(همان. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۱ که نام نگارنده نادرست نقل شده).
آغاز: یک نکته(نقطه؟)ای ست که خود را به صورت الف نمودار کرده، و الفی ست که به اسم بی‌تی وغیره موصوف گشته.
7014- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۰۰ : نستعلیق، ۱۲۲۵ھ. در پایان آمده که شاه اسد الله این رساله را به دستخط خود نوشته به میر جمال الدین علی خان بهادر عنایت فرموده اند، ٤٦ ص (سرفراز : ۲۹ ش ۱۳۵ که نام نگارنده را نادرست شاه اسرار الله آورده- نوشاهی).

2240- اسناد الاشجار

از غلام جیلانی رهتکی (که یاد او در «اظهار الاخفا : ٤٠٩» گذشت). در تصوف و زنجیرهٔ سلسله هایی که نگارنده به آنها بیعت کرده است: چشتیان، قادریان، نقشبندیان، سهروردیه، مداریه، گازرونیه، طیفوریه، کبرویه، امامیه، اویسیه، زاهدیه، شطاریه، عیسویه، اصل الاصول.
در ۱۲۲۰ھ/۱۸۰۵م. به انجام رسانده‌است.
آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان و شرفه بتشریف الانسان... و قال فی شانه انت عشقی و محبی و انا عشیق و محب تک.
7015- اٹک، کیمبل پور، صدیقی، حسن ابدال ۲۹ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ، ۲۶۵ ص (پرفسور اختر راهی).

2241- اسوة الکسوة

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). در خرقه پوشی، در یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه» : مقدمه، آنچه بندهٔ مکلف می پوشد (ستر عورت، پوشاکهای رواو ناروا). فصل ۱- آداب لباس پوشیدن، ۲- آداب خرقه و تاج و کمر و میان، ۳- دربارهٔ عمامه و تاج دوازده ترک خودش. خاتمه دربارهٔ درویشان، که باید «مرنج و مرنجان» باشند. نام کتاب و نگارنده در دیباجه آمده است. واین جز «تاج نامه» و «الشد و العهد» اوست (ن. ک. همین بخش).
آغاز: الحمد لله الذی وفق (فرسودگی) بسنة نبیه النبیه الختم.
(ن. ک. صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳٤۲ و نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان همین رساله. ایضاح المکنون ۱ : ۸۳ «اسوة الکسوه» که نسبت نگارنده را نادرست نیشابوری آورده).
7016- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۹ : نسخ خوش، ۸۸۲-۸۹۵ھ. در مجموعه رساله هایش (ص ٦٤۹-٦٥٤) (گنج ۱ : ٤۱۸).

2242- اشارات حامدی

از حامد الله شاه پیر لعل شهباز قلندر (نسخهٔ کراچی، انجمن) که در نسخه کراچی، موزه حامد الفقیر بن اکمل البرهان حامد آمده است. و در نسخهٔ خدا بخش ٥۹٤۷ بنام کمال برهان الدین حامد است که برای مهاراجه راجه محمد خان بهادر زمان نگاشته است. (مرآت العلوم ۳ : ۲۱۷).

در کمال انسانی، باسربندهای «اشاره» که شمار آنها به ۱۵۵ می رسد. در آنها خطاب به یکی از دوستان و مریدان است، که نام او را یاد کرده است.

آغاز: شکر خدای را که هر وجود واجب الوجود است، و در هر وجود انا الموجود.

(ن. ک. حدیقه، لاهوری: ۲۶۶ «شیخ حامد قاری سهروردی» (۱۰۷۱-۱۱۶۶ھ/ ۱۶۶۱-۱۷۵۳م.)؟ - سرفراز: ۲۸ که در آنجا نام رساله «ارشادات حامدی» آمده - نسخه ها ۲: ۱۰۲۲ «ارشادات حامدی»).

7017- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹۶۱-۹۴۳: نستعلیق، ملا عمر چشتی خادم آستانه میر علام حسین احمد عرف میرزا، ۱۱ شعبان ۱۲۰۷ه. آغاز برابر نموله، نام نگارنده در نسخه حامد الفقیر بن اکمل البرهان حامد آمده، ۴۶ ص (نوشاهی: ۱۹۹).

7018- کراچی، انجمن ترقی ا ق ف ۶۰: نستعلیق، حاج احمد حسن، هاپور، ۱۱ شوال ۱۳۳۴ه در آغاز دیباجه ای ست از میر احسن الله مرید شیخ محمود میان صاحب و میرزا سردار بیگ قلندر، در آن نگارنده بنام حامد الله شاه پیر لعل شهباز قلندر خوانده شده. آغاز متن برابر نمونه، ۷۹ ص (سرفراز: ۱۲۸ - نوشاهی).

● 2243ـ اشارات العرفان

از محمد اسماعیل بن خدا داد افغان ، خویشگی قصوری نقشبندی. گویا از سدۀ دوازدهم ه. در دیباجه از دو کار دیگر خود نام می برد: تکمیل السالکین، لطایف الجنان.

نامبوب، در مسایل عبادت و ریاضت، طهارت نفس، اخلاق شایسته، فنای نفس و ذات و صفات ذات باری . . .

(ن. ک. پاکستان میں فارسی ۳: ۳۷۱ تا ۳۷۳ «شیخ اسماعیل» و بررسی این کتاب وی).

7019- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۲۰۳: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین۲: ۱ ؛ ۲).

● 2244ـ اشارات فریدی: مقابیس المجالس.

سخنان خواجه غلام فرید چشتی، از خلفای شاه فخر الدین دهلوی ، و سرایندۀ نامی سرائیکی (پنجابی) زبان (۱۲۶۱ - ۱۳۱۹ه/۱۸۴۵ - ۱۹۰۱م). گرد آوری مولانا رکن الدین پرهارسولگی، در پنج جلد. نسخۀ موزه جلد پنجم است، در ۷۹ «مقبوس» ، در آن ملفوظات مؤرخ ۲۲ع۲/ ۱۳۱۸ تا ۲۶ع۲/ ۱۳۱۹ه (۱۹۰۰ - ۱۹۰۱م.) آمده است. (ن. ک. خواجه غلام فرید، از مسعود حسن شهاب، بهاولپور، ۱۹۶۳م. - به نقل - مشایخ چشت: ۵۲۲ خلفای شاه فخر الدین دهلوی).

7020- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹۶۸-۸۰: نستعلیق، بناهوسکنه چاچران شریف، سدۀ ۱۴ه. جلد پنجم سخنان اوست از ۲۲ع۲/ ۱۳۱۰ه تا ۲۶ع۲/۱۳۱۹. آغاز: الحمد من الازل الی الابد . . . بعد از حمد و صلاة، پس می گوید بنده رکن الدین پرهارسونگی. . . ، ۵۲۲ ص (نوشاهی ۱: ۲۰۰).

● 2245. اشراق النیرین

از محمد دهدار (نگارندهٔ والف انسالیت : ۶» و جزآن). درآفاق وانفس و تطابق آنها. باسربند های «اشراق» و «نیر». شمار بخشها در نسخه‌ها گوناگون یاد شده است ; نسخهٔ مجلس ۴/۳۳۲۳ در یک اشراق و دو نیر است ; اشراق در تصحیح کیفیت ادراک (حقیقت و مراتب وجود محمدی)، نیر ۱- در تطابق آفاق وانفس (برابر نسخهٔ انسانی بانسخهٔ وجود)، ۲- معنی تولد ثانی (لن یلج ملکوت السماوات من لم یولد مرتین). و نسخهٔ خانقاه شاه نعمت الله، تهران، در سه اشراق است و نیرهایی.

آغاز: حمد له. حمدا ینبغی لعظمته وعز جلاله، والصلاة علی . . . بعد از تمهید اساس شکر و سپاس بیقیاس، چنین گوید . . .

(ن. ک. ذریعه ۲ : ۱۰۳ «اشراق النیرین» که از محمد بن محمود دهدار دانسته شده ـ نفیسی ۱ : ۳۹۷ که از محمود بن محمد دهدار دانسته شده ـ نسخه‌ها ۲ : ۳۱۰ «اشراق النیرین» ـ مرآت العلوم ۲ : ۶ ضمن مجموعه رساله های محمد دهدار ـ آخوند همدان : ۱۵۱۵ نیز ضمن مجموعه رساله های او ـ استانهٔ قدس، دو کتابخانه مشهد: ۵۹٤).

7021- هزاره، هری پور ، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، همراه چند رسالهٔ دیگر از همو، ۳٤ ص (پرفسور اختر راهی).

● اصطلاحات دیوان حافظ

در «شرح دیوان حافظ» همین بخش خواهد آمد.

● 2246. اصطلاحات رضوی : اصطلاحات صوفیان

از میر کمال الدین احمد رضوی، از نجیب زادگان کشمیر و نگارندهٔ «رقعات خاتم الکمال» (گنج ۳ : ۱۱۸٤). یکی از شاگردان او به نام لچهرام ولد هر داس، که کتاب پیشگفته را از مجموعه منشآت او، پس از مرگ استاد گرد می آورد، در دیباجه تاریخ مرگ او را ۱۱۳۲ه/۱۷۲۰م. یاد می‌کند. وی سراینده و منشی بوده است و داماد میر منشی فاضل خان می گردد.

آغاز: سپاس بیقیاس و ستایش والا اساس مرمقدری را سز است که قاف قدرت کامله . . . بعد میگوید اقیر بن الفقیر . . . کمال الدین احمد رضوی.

(ن. ک. مقالات الشعرا : ۶۹۱ زندگینامه و نام دو اثرش : شرح دیوان حافظ، اصطلاحات رضوی ـ شعرای کشمیر ۳ : ۱٤۱۹ که مرگ او را به نقل از «تاریخ اعظمی» ۱۱۳۱ یا ۱۱۳۲ه یاد می کند ـ شعرای کشمیر ۱ : ۱۹۵ میرزا برهان فاضل خان که از ۱۱۰۸ تا ۱۱۱۳ در کشمیر حکومت می کند).

7022- بلوچستان، مستونگ، میر عبدالستار محمد شهی : نسخ و نستعلیق پخته، ۱۱۲۷ه. آغاز برابر نمونه، انجام : یوسف، در اصطلاح ابن طایفه علیه، محبوب مطلق را گویند، و فی العرایس جمع الله فی اسم یوسف اربعة احرف: الیاء والواو والسین والفاء. الیاء یسار ملکه والواو وضاحة وجهه والسین اطلاعه علی اسرار الغیب بحسن تاویل الرؤیا و المکاشفات . . . بار در

اصطلاح این طایفهٔ عنیه عالم شهود را گویند، وقیل ظاهر وجود تمت، ۵۸۰ گ ۱۱۵۹ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

2247ـ اصطلاحات سلسلهٔ مجددیه ؛ ایضاح الطریقه

از شاه غلام علی دهلوی، (که یاد او در «اجوبه اعتراضات : ۱۲۲۷» گذشت). و بگفتهٔ پرفسور محمد اقبال مجددی، این رسالهٔ جداگانه ای نیست، بلکه بخشی از «ایضاح الطریقه» ی ایشان است.(ن. ک. ایضاح الطریقه، در همین بخش). آغاز : در طریقهٔ مجددیه اصطلاحات بسیار است، و مشتمل است برفیوض خاندان قادریه و سهروردیه و کبرویه و چشتیه و نقشبندیه.

7023ـ لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. ۷۰ ص (دکتر ظهور الدین احمد، سید عارف نوشاهی).

2248ـ اصطلاحات صوفیان

منسوب به ابو سعید ابی الخیر ، فضل الله بن محمد بن احمد میهنی (محرم ۳۵۷ـ شعبان ۴۴۰/۹۶۷-۱۰۴۸م).

برای نمونه : ترسا و روحانی آنرا گویند که از صفات ذمیمهٔ اماره تبدیل یافته باشد. ترسا بچه وارد غیبی را گویند که از عالم معنی در دل سالک فرود آید. مست و شیدا اهل جذبه و اهل شوق را گویند. خمار و باده فروش پیر و مرشد را گویند.

آغاز : این رسالهٔ حضرت سلطان ابو سعید ابو الخیر است. بدان که بتخانه و میکده و خمخانه و شرابخانه باطن عارف را گویند، که در او از حقایق و معارف الهی بسیار باشد.

(ن. ک. نسخه‌ها ۲ : ۱۷۶۶ فهرست راهنما ـ نفیسی۱ : ۶۱ زندگینامهٔ میهنی).

7024ـ اتک ، مکهد، کتابخانهٔ مولانا محمد علی : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۶ ص (پرفسور محمد اقبال ملک).

2249ـ اصطلاحات صوفیان

منسوب به عبدالرحمان جامی (ن. ک. زیر) در«نسخه ها ۲: ۱۰۲۵» نیز چند نسخه نشان داده شده که منسوب به هموست.

7025ـ کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد : نستعلیق خوش، درویش مصطفی المولوی بلغراوی، ۹۸۹ه. آغاز : حمدله. اما بعد، این چند کلمه ای ست در اصطلاحات صوفیان تا هرکه در آن شروع کند بهره مند شود و بمعنی ظاهری از راه نرود. اول ـ بدانکه میخانه و خمخانه و شراب خانه باطن عارف را گویند که در او معارف.(ن. ک. در آغاز منسوب به میهنی). نسخه منسوب است به عبدالرحمان جامی، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی).

7026ـ لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۲۳۴۱/۵۶۶۱ : تاریخ یاد نشده. در فهرست بنام «نکات تصوف» و از عبدالرحمان جامی دانسته شده است. نوشاهی در «جامی حکمت : ۴۱۸» آن را «شرح اصطلاحات صوفیه» نامیده که بایستی از یک هندی باشد، چه در آن عبارت های هندی نیز آمده. آغاز : زلف در حقیقت راهی ست دراز و باریک سودا انگیز و پیچان و ابرو تاریک (بشیر حسین ۳ : ۶۷۳).

2250- اصطلاحات صوفیان

از نور الدین جعفر بدخشی، که در اواخر صفر ۷۸۷/۱۳۸۵م، در خانقاه اعظم در خطهٔ مبارک ختلان آغاز به نگارش «خلاصة المناقب» در احوال و مناقب میر سید علی همدانی کرده است (ن.ک. همین فهرست، بخش سیر).

با سربندهای «ای عزیز»: ای عزیز، بدانکه یوم گویند هر جزوی از اجزای زمان را، بدانکه روح محمدی را که خلیفة الله است عقل اول گویند. بدانکه لوح عبارتست از باطن روح. بدانکه موجودات را حروف اکوان گویند. بدانکه روح انسانی را که . . .، بدانکه جمال مطلق حق راست . . .

آغاز: حمدله. صلات. بدان بلغک الله و ایانا الی ذروة العلیا التی لا انفصام لها. که وجود را من حیث هو هو، یعنی مطلقا، اعم از انک با تعلق آن ذات.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۳٤ «اصطلاحات صوفیان» و ۲: ۱۱۳۹ «خلاصه المناقب». نفیسی ۱: ۱۹۵ میر سید علی و ۲: ۷۵۳ «خلاصه المناقب». دانش، دانشگاه ۱۶: ۲۳۶ نسخه ای مؤرخ ۱۰۰۶ه از همین رساله).

7027- بلتستان، برق چهن، برات لائبریری، غلام حسن: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، بدنبال «ذکریه» همدانی (رویت).

2251- اصطلاحات صوفیان: مصطلحات صوفیه

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی: ۵۱» گذشت). «در بعضی از مصطلحات صوفیهٔ موحده که از عبارات ایشان مفهوم گشته است، بر سبیل انموذج، لیکن در آنچه شرعاً در آن سخنی باشد عهده بر ناقل نیست» (دیباجه). در دوازده «فصل»: ۱- عشق گویند و وجود مطلق گویند، ۲- اسماء دو قسم بود، اسماء الهی واسماء کونی، ۳- وجود را اگر مطلق گویند ذات . . .، ٤- باطن، قوت، غیب، امکان، خفا و کمون، ۵- تجلی بر چند قسم است، ٦- وجود مطلق و ذات و ذات ساذج، ۷- مقتضیات ذات، ۸- احکام اعیان علمیه، ۹- چون از وجود مطلق سخن میگویند، ۱۰- مرتبت آدمی، ۱۱- اقطاب و اوتاد و ابدال و اعماد، ۱۲- رخ عبارتست از ظهور تجلی جمالی که سبب وجود اعیان است.

آغاز: سپاس بیقیاس خداوند عالم راست که به محبت خاتم رسل وجود . . . اما بعد، این دوازده فصل است در بعضی مصطلاحات صوفیه.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله. صفا ۳: ۳۳۳ تا ۳٤۲ زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آنها نیست. نسخه ها ۱: ۱۰٤۰ «اصطلاحات صوفیان» همین رساله که ناشناخته مانده).

7028- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۹: نستعلیق خوش، ۸۸۲-۹۰۵ه. (ص ۶۲۹-۶۳۸ هامش)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۱۰۲۰).

7029- لاهور، نکلسون رود، خلیل الرحمان داودی: نسخ خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، در دیباجه نام نگارنده نیامده است (ص ۸-۱۹ مجموعه) (سید عارف نوشاهی).

7030- شیخوپوره ، سر میدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نسخ ، سدۀ ۱۴ه. آغاز برابر لمونه ، ۱۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7031- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید ذاروقی : نستعلیق ، در مجموعه رساله های او ، ۱۲۲۷ه. آغاز برابر لمونه ، ۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7032- لاهور ، شیش محل ، انباله جلد سازی ، محمد بشیر لودهیانوی : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ه. آغاز برابر لمونه ، ۲۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

2252. اصطلاحات صوفیان

شاید گرد آوری محمد صابر بن محمد یعقوب صوفی، لگرندۀ مجموعه رساله هایی باشد (ن. ک. گنج ۲ : ۶۷۵) که این نیز در همان مجموعه جای داشته است. آغاز : در بیان اصطلاحات صوفیه که هر کلمه را چه معنی گفته اند. میکده : باطن عارفان را گویند. میخانه : پیر کامل را گویند. خم زلف : اسرار الهی را گویند. شب قدر : بقای سالک را گویند.

(ن. ک. شلاق الجاهلین از همو ، در همین بخش).

7033- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۹ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲۹۲ه. (ص ۱۵۴-۱۵۶) (گنج ۳ : ۱۰۲۰).

2253. اصطلاحات صوفیان

از غلام قادر شاه (کلفون). (ن. ک. در همین بخش «تحقیق حقیق» و «مرآت الصفا» که تشابهی در نام هست).

آغاز : حمد و سپاس متکلمی را که اولیای خود را کلامی مثل کلام خویش محکم و متشابه بخشید و صلاة و درود رسول اکرم.

7034- لاهور ، فقیر خانه ، سید مغیث الدین بخارایی : نستعلیق خوش ، عاشق حسین شاه ، ۱۲۴۵ه. آغاز برابر لمونه ، ۲۶ ص (محمد علی کوثر).

2254. اصطلاحات صوفیان

از عبدالرزاق کاشانی ، کمال الدین عبدالرزاق بن جمال الدین (م ۷۳۶ه/۱۳۳۶-۵م). نسخۀ عربی آن در دو بخش است : یکم به ترتیب حروف و دومین در تفاریع. نسخه های فارسی بایستی ترجمه و یا گرفته شده از آن باشد. نسخه های یاد شده در زیر در سر آغاز و در متن جدایی هایی با یکدیگر دارند ، و بدون نام مترجم هستند :

آغاز ۱ : حمد و ثنای و درود و سپاس و ستایش مر خداوندی را که خلق را از عدم به وجود آورد ، و بعضی را بر فضل . . . لهذا من الشیخ کمال الدین عبدالرزاق الکاشی. آغاز ۲ : تصوف تصفیۀ قلب است از کدورت قالب. دنیا عبارتست از چیزی که از خدای تعالی باز دارد. زهد عبارتست از ترک دنیا (نسخه هایی باین سر آغاز از کسانی دیگر ، و یا ناشناخته در دست هست. از آن میان : نسخه ها ۲ : ۱۰۳۸ که از نجم الدین کبری دانسته شده است).

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۵۸ زندگینامه و آثارش - ذریعه ۲ : ۱۲۲ متن عربی آن - کشف الظنون ۱ : ۱۰۷ متن عربی آن - مشار ، عربی : ۵۹ که سه چاپ از متن عربی را نشانی داده - نسخه ها ۲ : ۱۰۳۵ و ۱۰۳۷ نسخه های فارسی آن - مشار ، مؤلفین ۳ : ۸۳۸ که در آنجا از شش اثر عربی چاپ شدهٔ او نشانی داده شده است - اته : ۱۹۰۷ ، ۲۹۱٤ ، ۱۸۳۵ - ایوانف : ۱۰۷٤ - دانشگاه ۱۶ : ۱۳۸ - ریو ۲ : ۸۳۲ «مصطلحات . . . »).

7035- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۹٤ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰ھ. با تاریخ ۱۰۸۷ھ. در مجموعه. آغاز برابر نمونه ۱ ، نام کاشی در دیباجه است ، و پس از دیباجه آغاز متن برابر نمونهٔ ۲ (ص ۳۱۳-۳۱۷) واژه‌ها ترتیب الفبای ندارند.

7036- اسلام آباد ، همانجا ۷:۶۰ : نستعلیق پخته ، آغاز سده ۱۱ (ص ۱- ۱٤) ، آغاز افتاده، در پایان آن آمده «از رسالهٔ عبدالرزاق کاشی نوشته شد» آنگاه رساله ای دیگر نیز در اصطلاحات صوفیان ، (ص ۱٤-۲۷).

7037- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۱۲۶۷/۴۳۲۰ : لرشته ۱۷ ع ۱/۱۱٤۸ھ (۱۷۳۵م.) (بشیر حسین ۲ : ۳۱۲).

7038- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نسخ ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۲٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7039- کراچی ، موزه ملی ۲٤/N. M. ۱۹۶۵-۲۱۰ : نستعلیق (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲۵۹ھ). (ص ۴۵۸-٤۶۶) ، آغاز برابر نمونه ۲ (نوشاهی : ۲۰۰).

7040- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7041- اتک، همانجا: نستعلیق، سدهٔ ۱۴ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7042- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاؤن : نستعلیق خوش ، سید امام الدین احمد گلشن آبادی ، ۱٤ ج ۱/۱۳۲٤ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۲۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2255- اصطلاحات صوفیان

از میر سید علی همدانی (نه یاد او در «عقاید : ۹۷۱» گذشت). شاید گرفته شده از «مشارب الاذواق» او (ن. ک. همین بخش) باشد.

گزارش کوتاه بیش از سیصد واژه و اصطلاح عرفانی ست ، که می گوید منظورش از نگارش این رساله دفع اشکالات مردم است در دریافت درست مرادات صوفیان از آن واژه هاست. و در آن واژه ها را به سه گروه زیر رده بندی کرده است : مخصوص عاشق ، مخصوص معشوق ، میخانه و مربوط به آن. و خود در دیباجه گوید : مطلب اول در کلماتی که اکثر آن مخصوص به محبوب است ، و بعضی از آن متعلق به محب... مطلب دوم اسامی که میان عاشق و معشوق مشترک است... سوم کلماتی که مخصوص به عاشق و احوال اوست ، و اگرچه بعضی در نوعی به معشوق تعلق گیرد (میخانه).

بایستی دید با نسخه ای که منسوب به عراقی همدانی ست ، و در پایان «دیوان» او چاپ شده است ، چه جدایی هایی دارد.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۸ «اصطلاحات صوفیان» نسخهٔ ملی که با سر آغاز «شرح فصوص» محمد پارساست (ن. ک. «شرح فصوص» از پارسا در همین بخش)! - اته : ۱۸۵۰ «الاصطلاحات ، رساله» - نفیسی ۱ : ۱۹۵ «اصطلاحات صوفیه» - شعرای کشمیر ۲ : ۹۱۲ «رسالة الاصطلاحات» که جدا از شرح قصیدهٔ میمیه آورده شده است).

7043- کراچی ، موزه ملی ۶ - ۱۹۵۷-۹۱۲/۴۰ .N.M نستعلیق، پیش از ۹۸۴ه. بدون دیباجه. آغاز : بدانک میخانه و بتکده و شرابخانه باطن عارف کامل را گویند (ص ۷۶-۷۷) (نوشاهی : ۲۰۰).

7044- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز : بسمله. نقل است از میر سید علی همدانی (ره). بدان که میخانه میکده و شرابخانه باطن عارف را گویند ، که از حقایق شوق الهی با خبر باشد ، ۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7045- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۰۷۰/۹۱۸/۳ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده. بنام «اصطلاحات ، رساله» در اصطلاحات تصوف و عرفان آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۱).

● 2256- اصطلاحات صوفیان

از محمد فرخ شاه مجددی نقشبندی (م ۴ شوال ۱۱۱۸ه/۲ ژانویه ۱۷۰۷م) سومین فرزند از هشت فرزند محمد سعید بن مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ه/۱۶۲۴م). وی در مرکز پاسخگویی اعتراضات به نیایش بوده است. (ن. ک. رد مجدد الف ثانی ، در همین بخش).

نامبوب : تفسیر یازده کلمه مصطلحات ، تحقیق در وقوف عددی ، هوش در دم و نظر بر قدم و سفر در وطن ، نفی و اثبات ، وجود و عدم وجود ، حق الیقین ، سیر آفاقی ، حقیقت ایمان ، کشف قلب و سرور روح ، حکم تجلیات الهی ، فنا و بقا ، بیان محبت و جز آنها.

اغاز : الحمد لله العلی العظیم شأنه ، الجلیل برهانه ، لا تحصی نعمه و لا نفی منه حمداً طیباً . . . اما بعد ، احقر عباد الله الغنی محمد فرخ بن . . . میگوید که این چند فقره ای ست مربوط . . .

(ن. ک. حدیقه ، سرور : ۱۲۲ ضمن زندگینامهٔ پدرش - خزینه ۱ : ۶۶۳ زندگینامهٔ او که تاریخ مرگش را ۱۱۴۴ه. آورده - مشایخ نقشبند : ۲۳۸ ، ۲۴۵ فرزلدان مجدد الف ثانی. که در اینجا از «کشف الغطاء» ی او در رد مخالفان نیایش سخن رفته).

7046- گوجرانواله ، سکهکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، ۱۲۷۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7047- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، محمد یار بن غلام محمد حکیم ، در مکهوال ذیقعده ۱۲۸۹ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۴۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7048- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، دارالعلوم حنفیه فریدیه : نستعلیق خوش ، ۱۲۹۲ه. آغاز برابر ، ۲۵۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7048- لاهور، دیال سنگه ترست: نسخ ، عطرت حسین، در قصبهٔ قصور، ۱۲۹۸ه، ۲۳۲ ص.
7049- جهلم ، ،، ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول : نستعلیق ، امام دین بن حضرت حافظ میان محمد ، ۱۰ صفر ۱۳۰۵ه، آغاز برابر نمونه ، ۳۷۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی)

7050- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه، آغاز برابر نمونه ، ۳۵۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● اصطلاحات صوفیان: اصطلاحات رضوی

کمال الدین رضوی. در ص : ۱۲٦۸ گذشت.

● 2257. اصطلاحات صوفیان

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء : ۱۸» گذشت). ترجمه مانندی ست از «اصطلاحات صوفیه» عبدالرزاق کاشی (م۸۳٦ه/٤ - ٤۳۵ ۱۰) که در دو بخش است. نخستین آن در ۲۸ «باب» هر حرف دریک باب. بخش دوم به ترتیب «منازل السایرین» او ست (دانش، دانشگاه.۳: ٤۰۷). کار کرمانی نیز در دو بخش ، بخش یکم ۲۸ «باب» است هر حرف در یک باب. به نثر آمیخته به نظم. این گفتار در مجموعه رساله های او (ص ۳۳٦ - ۳۸٦) چاپ افست شده است.

آغاز: سپاس بیقیاس حضرت واجب الوجودی را که خواص امت . . . بیان اصطلاحات است در یاب - که تا گویم ترا در بیست و هشت باب.

(ن. ک. نسخه‌ها ۲ : ۱۰۳۸ همین رساله - نفیسی ۱ : ۱۸۸ «رسالهٔ اصطلاحات» همین رساله - فریعه ۲ : ۱۲۲ «اصطلاحات الصوفیه» کاشی - نفیسی ۲ : ۷۵۸ زندگینامهٔ کاشی - مشار ۱ : ۳٤۸ «اصطلاحات الصوفیه» کاشانی چاپ بمبئی ۱۳۱۲ه. و «اصطلاحات الصوفیه» کرمانی که نشانی دو چاپش را داده - ریو ۲ : ۸۳۲ «شرح اصطلاحات وسیط شیخ . . .»).

7051- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰ه. در مجموعه رساله های او. تنها بخش دوم است. آغاز القسم الثانی انتخابی می کنم از قسم ثانی یاد دار - یاد دار این یادگار از نعمت الله یادگار. الیقظه. اصل است در این قسم . . . ، سپس : توبه، محاسبه، انابه، تفکر، تذکر، اعتصام، فرار، ریاضت . . . می رسد به، ذوق وقت و نسخه افتادگی می یابد (ص ۳۹۹ - ٤۰۸) (گنج ۲ : ۱۰۲۱).

● 2258. اصطلاحات صوفیان

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

7052- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳ : نستعلیق، سده ۹ه. پیرامون ۹۰۰ه. (ص ٤۰٦).
آغاز : بدان ای رفیق طریق وفقک الله تعالی فی التحقیق. که طایفه صوفیهٔ در کلام خویش هرجا که اسلام ذکر کنند مراد اظهار باشد، و چون ذکر کفر کنند مراد استار باشد (گنج ۲ : ۱۰۲۱).

7053- اسلام آباد، گنج بخش ۹۹۲۹: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. به ترتیب تهجی و هر حرف در یک «باب»: باب‌الالف. اسیری: آشنایی. ایمان: اسلام. ابر: آزادی. آغاز: کسی که سماع و وجد و احوال صوفیان را انکار کنند از مختصری خود کند و معذور.

7054- اسلام آباد، همانجا ۸۵۵۶: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۷۵ - ۱۸۰) آغاز: فصل در بیان دانستن اصطلاح اهل تصوف. میخانه و بتکده و شرابخانه، یعنی عالم معنا و باطن و پیر کامل و عارف...

7055- اسلام آباد، همانجا ۷۱۶۰: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱ - ۲۷). به ترتیب تهجی. آغاز افتاده: ... سفر: توجه دل است به حضرت الوهیت. سواد الوجه فی الدارین: عبارت از فنای تام یعنی فانی شدن است به کلیت، به حیثی که صاحب این مقام را. (گنج ۳: ۲۰۲۱).

7056- لاهور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه: نستعلیق، نور احمد، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: او راست اعنی جناب رسالت مآب خواجه کشور دانایی و دیباچه دفتر سخن آرایی... اما بعد، بدانکه اهل تحقیق که الفاظ زلف و خال را در سلک... با عنوانهای فصل: فصل در اسامی عشق و عاشق و معشوق، فصل در اسامی آلات طرب، خاتمه در اسامی احوال عاشق، ۱۲ ص (ندیم اختر قمر مجددی).

7057- کراچی، موزهٔ ملی N.M. ۱۹۶۱ - ۹۲۱: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. فصل نهم کتابی ست. آغاز: فصل نهم در بیان اصطلاحات اهل صوفیه وحدت وغیره، تصفیه عبارت از تصفیهٔ قلب است، ۹ ص (نوشاهی: ۲۰۰).

7058- راولپنڈی، گولره شریف، درگاه شادروان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. نخست گزارش اصطلاحات ادبی ست: غزل، قافیه، استفهام، استقراری، اشباع، ترکیب موصوفی و جز آنها، سپس به نقل از تحقیقات خواجه محمد پارسا اصطلاحات صوفیان را (میخانه، بتکده، شراب خانه، ترسا...) گزارش کرده است، و آنگاه فرهنگ نامه ای ست. از الف تا یاء از واژه های عرفانی، آغاز افتاده: گویا یعنی زبان، تیر در کمان یعنی بینی، کمان سیاه ابرو، تخت زرین یعنی پیشانی، صراحی سفید گردن، ۷۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7059- اسلام آباد، گنج بخش ۵۷۷۹: نستعلیق، عبدالرسول، ۱۲۳۸ه. (ص ۱۳۹ - ۱۴۲)، به ترتیب الفبایی نیست. آغاز: این رساله در بیان الفاظی که میان صوفیه متعارف است، و در بیان تاویل آن الفاظ. فصل در اسامی معشوق و آنچه متعلق اوست، و چند کلمه که ابتدا کردن بدان ضروری ست (گنج ۳: ۱۰۲۲).

7060- لاهور، کتابخانه فقیر سید مغیث الدین: نستعلیق، مصباح، ۱۲۴۵ه. آغاز: حمد و سپاس متکلمی را که اولیای خود را کلامی مثل کلام خویش محکم و متشابه بخشید، ۱۲ گ ۱۱ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق).

7061- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵/۷۴۹/۳۷۸۲ : از سدهٔ ۱۳هـ. (بشیر حسین ۲ : ۳۱۱).
7062- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۲۳۴۱/۵۶۶۱ : تاریخ یاد نشده. آغاز: حمد له . بدانکه شعرای ماضی رح. در شعر پرده نهاده اند. (ص ۱ - ۱۶). به ترتیب تهجی: اشتیاق، ابرو، آستانه، استوی، آبرو، اوباش، ایمان . . . تانامی .

● 2259- اصطلاحات صوفیان

از ناشناس. باسربندهای «طارق»: طارق ۱- در ذکر شاهد و ساقی، ۲- در ذکر شراب مدام، ۳- در ذکر پیاله، ٤- درد صاف، ۵- خرابات، ٦- دیر وکلبه، ۷- زنار و ناقوس، ۸- نام و ناموس، ۹- قلندری، ۱۰- ترسا و ملحد، ۱۱- بت و بتخانه، ۱۲- زلف و خال، ۱٤- نماز، ۱۵- محراب و قبله، ۱٦- مسجد و مدرسه، ۱۷- کفر و اسلام، ۱۸- شوق و ذوق، ۱۹- رود و سرود و مطرب. سپس سربند های «نکته».

(ن. ک. نسخه‌ها ۲ : ۲۰۲۲ «اصطلاحات صوفیان» در ۱٦ «طارق»).

7063- اسلام آباد، گنج بخش ۳۱۳۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. (ص ۵۱ - ٦۱). بدون دیباجه. آغاز: اصطلاح اهل تصوف. اطلاع محبت و مودت نشان افسوس نموده کردیم. طارق اول در ذکر شاهد.

● 2260- اصطلاحات صوفیان

از ناشناس، که در دیباجه می گوید دانستن معنای سخنان صوفیان لازم است، و از این روی به نگارش این کتاب پرداختیم. و در آن از علاء الدوله سمنانی (م۷۳٦/۱۳۳۵م) یاد می کند.

در شش «فصل» و یک «خاتمه»: فصل ۱- در وجود، ۲- در عدم، ۳- ماهیات و قابلیات آیینهٔ ذات و صفات حق است، ٤- در عالم و الواع و انواع آن، ۵- عکس، ٦- حقیقت انسان، خاتمه در حاصل معنی.

7064- لاهور، تکلسون رود، خلیل الرحمان داودی: نستعلیق خوش، ۱۰ رجب ۱۰۰۵هـ. آغاز یک برگ افتاده: باران که در لطافت طبعش خلاف نیست . در باغ لاله روید و در . . . ، ۱۰۹ ص (سید عارف نوشاهی).

● اصطلاحات صوفیان: اصول حانظیه.

● 2261- اصطلاحات نامه

از عبدالرحیم بن عبدالکریم، به سال ۱۰۷۱هـ/۶۰-۱۶۶۱م. در ۲۱ «باب»: ۱- معنی الفاظ و اصطلاحات وغیره، ۲- اسمای موی و زلف و جعد، ۳- اسمای پیشانی، ٤- اسمای ابرو، ۵- اسمای چشم، ٦- مژه، ۷- رخساره، ۸- خط، ۹- خال محبوب، ۱۰- لب، ۱۱- دندان، ۱۲- دهان، ۱۳- زنخدان، ۱٤- گردن، ۱۵- سینه، ۱٦- ساعد، ۱۷- قد محبوب، ۱۸- کمر، ۱۹- ساق محبوب، ۲۰- اسمای معشوق، ۲۱- اسمای عاشق.

آغاز: جمیع حمد ثابت است مر خالقی را که به قدرت توانای خویش زمین و آسمان را بیک

حکم کن آفرید . . . بعد چنین گوید . . . عبدالرحیم بن شیخ عبدالکریم . . . این اصطلاحات لسان الغیب که از بزرگان سلف و محققان خلف مرقوم بود . . . جمع نموده اصطلاحات نامه موسوم کرده . . . الف و سبعین و یک هزار بود . . .

7075- کیمبل پور، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی ۲۴ : نستعلیق، عبدالکریم، ۱۰۹۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (پرفسور محمد اقبال ملک).

● 2262- اصول : وجودیه

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). همانکه در مجموعه رساله های او (ص ۲۶۲ - ۲۶٤) چاپ افست شده است. و جز «اصول خمسه» (نسخه ها ۲ : ۱۰٤۳) اوست. دربارۀ وجود، به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «اصل» (۲۱ اصل) بی شماره : ۱- ملاحظۀ حقیقت وجود لا بشرط، واجب الوجود، ۲- عقل اول یعنی لوح ابسط موجودات است، ۳- اعیان ثابته که صور اسماء الهیه اند . . .، . ۲- تجلیات ذاتیه . . . ، ۲۱- اصل وجود حلال مطلق است و معرفت کنه او حرام مطلق.

آغاز : نزد اصحاب صوفیه و ارباب الهیه، وجود من حیث هو هو، لا بشرط شیئ ، اعم است از کلی و جزوی و خاص و عام . . . بیت : مطلق از اطلاق ولا اطلاق هم.

(ن. ک. نسخه‌ها ۲ : ۱۰٤۲ - نفیسی ۱ : ۱۸۸ «رسالۀ وجودیه» که شاید همین باشد - فریمه ۲۵ : ۳۷ «وجود» که در آنجا از چهار رسالۀ او در این باره نشانی داده شده ، و این یکی از آنها ست - مشار، مؤلفین ۶ : ۶۳۳ که نشانی چاپ «رسالۀ اصول» او را در مجموعه ای دیگر داده - سنا ۱ : ۲۰۶ «رسالۀ وصول» از همو).

7077- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سدۀ ۱۰ھ. (ص ۳٤۵ - ۳۵۲)، نام رساله در نسخه نیامده (گنج ۲ : ۵۵۷).

● اصول الاربعة فی تردید الوهابیه

خواجه محمد حسن جان، در بخش عقاید گذشت.

● 2263- اصول حافظیه : اصطلاحات صوفیان

از ناشناس (ن. ک. نسخۀ ملتان : در زیر) که در دیباجه نام خود را نیاورده است، و در آنجا می گوید «این رساله ای ست مسمی به اصول حافظیه، مشتمل بر اصول و اصطلاحات صوفیۀ قدسیه . . . به استدعای عزیزی برادر دینی که از اجابت آن اعراض نتوانم نمود». در آن از ابن عربی، محمود شبستری، شیخ عبدالرشید جونپوری (م. ۱۰۸۳ھ/ ۳ - ۱٦۷۲ م.) نقل می کند. (ن. ک. فواید حافظیه. در همین بخش). (برای جونپوری، ن.ک. سوال و جواب، در همین بخش).

آغاز : الحمد لله الذی هو الاول والاخر، و هوالذی هوالباطن والظاهر . . . اما بعد، این رساله ای ست مسمی . . .

7078- کراچی، موزۀ ملی ٤۳ - ۱۹۷۸ .N.M : نستعلیق، سدۀ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۲

مجموعه، ۷۷ گ (نوشاهی : ۲۰۱).
7079- لاهور، دیال سنگه ترست ۱۸۲ : نستعلیق و نسخ ، غلام حسین سیالکوتی ، ذیقعده ۱۳۰۹ھ. آغاز برابر، ۱۹۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).
7080- ملتان، قدیر آباد، جامعهٔ عبیدیه : نستعلیق خوش، قاضی عبیدالله ملتانی (نگارندهٔ «آداب المریدین» (ن.ک. ص: ۱۲۲۰) که گفته شده تألیف او نیز هست، سدهٔ ۱۳ھ،آغاز برابر، ۲۶۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).
7081- بهاولپور، کتابخانهٔ، غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ٤٦ : نستعلیق پخته ، محمد هاشم بهاولپوری، ۲۲ع ۲/۱۳۵٦ھ/۲ جولائی ۱۹۳۷ م. آغاز برابر، ۱۱۰ ص (دکتر الله دتا چودری).

2264- اصول خمسه

از شیخ محمد صالح ، که در اورنگ آباد می زیسته است.

در پنج «اصل» : ۱- اثبات ذات و صفات باری، ۲- کمالات حضرت خاتم الرسل(ص)، ۳- توحید و تصوف و معرفت، ٤- شطحیات مشایخ، ۵- تحقیقات کشف و الهام و معارف و اسرار .

آغاز : حمد له. بدان ای عزیز والاتمیز، که این رساله ای ست مشتمل بر پنج اصل. اصل اول در بیان اثبات ذات و . . .

7082- خیرپور ، کتابخانه عمومی ٦/۲۹۷ م ح م : نستعلیق، اعظم ولد . . . افغان در سفر دکن، ۱۲ شوال ۱۱۳۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).

2265- ترجمهٔ اصول السماع

متن عربی از فخرالدین زرادی دهلوی، (م ۷٤۸ھ/۱۳٤۷ م.) از مردم سامانه سپس دهلی، نخست به دانشهای روز پرداخت، سپس به گروه درویشان پیوست، یکی از مریدان و سپس خلفای نظام الدین اولیا (م ۷۲۵ھ/۱۳۲۵ م)گشت. نامی ترین اثر او «عثمانیه» مشهور به «زرادی» در تصریف زبان عربی و یکی از کتابهای درسی شبه قاره است. از وی چند رساله در روا بودن سماع هست : ۱- کشف القناع عن وجوه السماع، ۲- اصول السماع، ۳- اباحت سماع.

ترجمهٔ فارسی از ظهیرالدین، که مرید ریاض (یا نیاض) علی قاطمی دهلوی بوده است.

(برای زرادی ن. ک. علمای هند : ۱۶۰ - ایوب قادری ; ۳۷٤ - اخبار الاخیار ; ۹۷ زندگینامه و داستان او با محمد تغلق - کحاله ۸ : ۵۵ زندگینامه و نام چند اثر او از آن میان «اصول السماع» - گنج ۳ : ۱۱۱۲ «عثمانیه» - تذکرهٔ مصنفین : ۱۸۵ تا ۱۸۹ که در آنجا زندگینامهٔ او (٦۵۱ - ۷۲۸ھ/ ۱۲۵۳ - ۱۳۲۸ م.) آمده و نام چهارکار او : عثمانیه، الخمسین، اباحت سماع، اصول سماع (این یکی چاپ شده) - مشایخ چشت:۱۷۸).

7083- کراچی، موزه ملی N.M.۱۹٦۷-۸۲:نستعلیق، نیازاحمد بن حافظ خیرالدین چشتی نظامی حنفی، ۲۸ محرم ۱۲۷۳ھ. آغاز افتاده : نوحه را که برای تمسخر و لهو است ، و غنا را که

۱۳ ص (نوشاهی : ۱۶۳).

● اصول طریقت

ولی‌الله، در دفاع از گرایش های صوفیانه، در بخش عقاید ۱۰۴۳ گذشت.

● 2266ـ اصول العشره؛ ترجمه و شرح . . .

متن از نجم الدین کبری خیوقی، احمد بن محمد بن عمر خوارزمی، (م ۶۱۹ھ/ ۱۲۲۲ م.).
در آغاز سه راه وصول را یاد می کند: ۱ـ اهل معاملات، ۲ـ ارباب مجاهدت، ۳ـ راه سایرین الی الله، واین یکی را برمی گزیند. سپس ده «اصل». ترجمه و شرح ازرضی‌الدین عبدالغفور لاری (م۹۱۲ھ/۱۵۰۶م.) نامی ترین شاگرد جامی و نگارندۀ «حاشیه بر نفحات الانس». او به خواهش دوستان بدان پرداخته، هر چند این را «گستاخی» می دانسته است. نخست به ترجمه پرداخته و سپس به شرح آن می پردازد.
(ن. ک. ده اصل و ده قاعده در همین بخش).
آغاز: الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لو لا . . . اما بعد، گوید فقیر قلیل البضاعه و حقیر . . . این کلمه چندی ست در ترجمه و شرح رسالۀ . . .
(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۸۲ «ترجمه و شرح الاصول العشره» این ترجمه و دیگر ی از دهدار. دانشگاه ۱۶: ۹۰ «شرح و ترجمۀ اصول . . .» ـ نفیسی ۱: ۲۵۵ و ۲: ۷۷۵ لاری، زندگینامه و نام دو اثرش ۱ـ «حاشیۀ نفحات الانس» ۲ـ «شرح رسالۀ نجم الدین دربیان طریقۀ شطار»ـ همانجا ۱: ۱۱۵ـ نجم الدین کبرا، زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «اصول العشره» و «ده قاعده» این یکی به فارسی ـ کشف الظنون ۱: ۱۱۴ «الاصول العشره» متن ـ دانش، دانشگاه ۱۶: ۹۰ «ترجمۀ الاصول العشره» ـ خزینه ۲: ۲۵۸ نجم الدین کبرا، زندگینامه و کرامات که تاریخ مرگش را ۶۱۸ھ یاد می کند ـ مشار، مؤلفین ۱: ۴۷۹ که درآنجا نشانی چهار اثر چاپی او داده شده، که این درمیان آنها نیست ـ کحاله ۲: ۳۴ احمد بن عمر (۵۴۰ - ۶۱۸ھ/ ۱۱۴۵ - ۱۲۲۱ م.) ـ منوچهر محسنی، نجم الدین کبری تهران ۱۳۴۶خ ـ صفا ۲: ۱۰۱۳ «رسایل نجم الدین کبری»، از آن میان «اصول العشره» ـ تذکرۀ مصنفین: ۱۵۳ لاری، و اثر درسی او در شبه قاره).

7084- اسلام آباد، گنج بخش ۷۵۳: نسخ، سدۀ ۱۰ھ. (ص ۸۶ - ۱۲۳)، آغاز برابر نمونه، (گنج ۲: ۵۵۷).

7085- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۹۱۶: نوشته حسن بن جلال‌ملتانی، ۱۰۰۲ھ، ش ۳ مجموعه، در فهرست بنام «شرح رساله شیخ . . . از مولانا عبد . . . در اصول طریقه شطاریه» آمده که باید همین باشد. (مولوی عبدالرحیم ۱: ۳۶۶).

● 2267ـ اطوار پنجگانه

از ناشناس. گفتاری ست ادبی ـ عرفانی، به نثر آمیخته به نظم، و سروده هایی از سعدی. و در پایان نویسنده آن را از سعدی شیرازی دانسته است. باسربندهای «ای دل»: «اطوار این پنج روز را به نسبت است: فهرست پنج طور این است. طور اول جنینی ست و بچه درون شکم، طور دوم طفولیت

است تا مراهقت. طور سیم جوانی ست. طور چهارم کهولت است. طور پنجم شیخوخیت است».

نام رساله برحسب موضوع گزیده شد.

آغاز: ای دل بحر طریقت سالک مسالک کوی حقیقت شهباز جانباز، همای شیراز شیخ مصلح الدین سعدی . . . می گوید. بگوش هوش بشنو: این پنج روز مهلت ایام آدمی ست، برخاک دیگران بنگر . . . اطوار این پنج نسبت است.

7086- اسلام آباد، گنج بخش ۸۲۱۱: نستعلیق پخته، سدۀ ۱۲ھ. (ص ۴۱ - ۵۱). در پایان نیز آمده «تمام شد رساله من کلام . . . سعدی شیرازی».

● 2268- اطوار ثلاثه

از صاین الدین ترکه خجندی (که یاد او در «اسرار الصلاة: ۱۲۵۴» گذشت). در یک «مقدمه» و سه «اصل»: مقدمه در بیان منشاء این اطوار سه گانه، اصل ۱- مرتبۀ اهل تحقیق و تنبیه در مرتبۀ کمال انسانی، ۲- بیان حقایق به طریق محیی‌الدین، ۳- بیان نشاة عنصر السالی.

آغاز: الحمد علی دقایق کماله و دقایق جماله . . . اما بعد، دی زمانی در کنج زاویۀ انزوای صبر در دامن فراغت کشیده.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۴۴ «اطوار ثلاثه» - مفا ۴: ۴۸۹ تا ۴۹۱ زندگینامه و نام بسیاری از آثارش از آن میان همین - نفیسی ۱: ۲۷۵ «اطوار صوفیه یا اطوار ثلاثه» - ریو ۱: ۴۲ «رساله در تصوف» باهمین سرآغاز - همانجا ۲: ۸۳۳ «رسالۀ اطوار ثلاثه» - براون ص ۷: «رساله فی مراتب‌الثلاثه من التصوف» - ذریعه ۹: ۵۷۰ زندگینامه و نام بسیاری از آثارش، از آن میان همین).

7087- کراچی، موزه ملی ۲۶ - ۹۱۲/۴۰ - ۱۹۵۷ .N.M: نستعلیق، پش از ۹۸۴ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۲۶ مجموعه (ص ۶۰۲ - ۶۱۵) (نوشاهی: ۲۰۱).

● اطوار در حل اسرار، جوگ باشست.

صوفی شریف. در بخش هندوی خواهد آمد.

● اظهار الاخفاء

غلام جیلانی. در بخش فلسفه ۹۴۰ گذشت.

● 2269- اعتقادات اهل حق

از ملا احمد جندی. همان که هفت نسخۀ آن در بخش فلسفه ۲: ۹۴۱ یاد شده است. اینک نسخه ای دیگر:

7088- پنجاب، اوکاره، بصیر پور، دارالعلوم حنفیۀ فریدیه: نستعلیق خوش، محمد عظیم نور، پیش‌از ۱۲۹۰ھ که تاریخ مرگ نویسنده است، ۱۷۹ ص (العیم اختر قمر مجددی).

● 2270- اعتقاد نامه

از عبدالکریم دیروی. (که یاد او در «ارشاد نامه: ۱۲۴۹» گذشت).

آغاز: حمدله . . . میگوید جامع عبدالکریم الدیروی الحنفی . . .

7089- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: از سدهٔ ۱۴ ه. بدنبال «هدایت نامه و ارشاد نامه» از همو (ص ۱۲۰-۱۴۲) (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2271- اعتقاد نامه ؛ تحقیق الاسلام : راه اهل سنت : اعتقادات

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء: ۱۸» گذشت). اعتقادات دینی ست با دیدی صوفیانه، و مذهب اهل سنت و جماعت، به نثر آمیخته به نظم. آغاز می کند: بیت. دانسته ام که خدایتعالی که او یکی ست ـ ذات و صفات او به کمال است بر دوام ـ حی ست و لایزال و قدیم است و لم یزل ـ ما بنده ایم و خالق ما اوست و السلام. و این جز «تحقیق ایمانی» (ن. ک. همین بخش) اوست.

آغاز: اشهد ان لا اله الا هو، وحده و لا شریک له، و اشهد ان محمدا . . . دانسته ام که خدایتعالی که او یکی ست.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۷۸ «تحقیق الاسلام: راه اهل سنت» همین رساله ـ نفیسی ۱: ۱۸۹ «رسالهٔ اسلامیه» که شاید همین باشد ـ ریو ۲: ۸۳۲ «اعتقادات» ـ مرآت العلوم ۳: ۲۳۲ «اعتقادات»).

7090- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵: نسخ خوش، سدهٔ ۱۰ ه. (ص ۲۹۷-۳۰۴) مجموعه رساله های او در سرعنوان نسخه «اعتقاد نامه» نامیده شده (گنج ۲: ۵۵۸).

● 2272- اعتقادیه ؛ رسالهٔ . . .

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت). در اصول و فروع دین به روش عرفانی. نخست عقاید است در شناخت پروردگار و اصول آن، سپس ۱۸ «فصل» بیشماره، در فروع دین، با دید صوفیانه، و اهل سنت و جماعت. در نسخهٔ گنج بخش با آداب نماز، وضو و غسل و نماز سفر آغاز می شود سپس ارکان پنجگانهٔ اسلام: کلمهٔ شهادت، نماز، روزه، زکات و حج و آخرین «فصل»: بدانکه روزه را سه وجه است: یکم . . . دوم . . . سوم نگاه داشتن دل است از هر چه غیر حق است.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. بدان ای عزیز ایقضنا الله و ایاک عن سنة الغفله . . . اول چیزی که بر بنده واجب است معرفت پروردگار.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۴۶ «اعتقادیه» ـ علمای هند: ۱۴۸ و ترجمه اردویی آن: ۳۵۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «رسالهٔ اعتقادیه» ـ مجلهٔ ادبیات تبریز، س ۲۹: ۳۱۲ ـ ریو ۲: ۸۳۶ «رسالهٔ اعتقادیه» ضمن مجموعه رساله های او).

7091- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۰۹: نستعلیق خوش ریز، در مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۱۸۵۱ ه. (ص ۱۶۲-۱۷۹)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۵۵۹).

7092- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۰ ه. با مهر کنندهٔ ۱۱۵۵ ه. (ص ۲۸-۳۹) آغاز برابر نمونه (نوشاهی).

● اعتقادیه ← عقاید الصوفیه

● 2273- الاعتنا فی تحقیق نحو الاستوا

از سید ابو تراب محمد راشد الله (گویا پیر محمد راشد روضی واله، که یاد او در «جامع الفیوضات» خواهد آمد). در تأویل ایت و علی العرش استوا، در پاسخ مولوی عبدالغفور، و نظر محمد عابد در آن باره. در چند «مجلس».

آغاز: نحمدک یامن تعالت صفاته کذاته عن شوائب التمثیل و سماله و تقدست عن روائح التعطیل.

7093- حیدر آباد، درگه شریف، مکتبة العالیه العلمیه، میر سید محب الله شاه راشدی: نسخ و نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۲۸ ص ۱۳ س (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2274- اعجوبة العشق

از شیخ محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت). (ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ رسالهٔ او آمده، از آن میان همین رساله).

7094- بهالپور، جامعه اسلامیه ١٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه، با تاریخهای ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۳۷ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● اعمال شطار ← رسالهٔ شطاریه

● اعیان ثابته

شاه داعی، در بخش فلسفه: ۹٤۱ گذشت.

● 2275- افادة السالکین

از شاه دوست محمد بن بندگی شیخ لطف الله.

در سلوک و تصوف.

7095- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳٤۲۲/٤۱۷/۳: از آغاز سدهٔ ۱۲ه (بشیر حسین ۲: ۲۰۱).

7096- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤٤۷۸/۳/۱٤۲۸: نوشته و ذیحجه ۱۲۳۰ه/(۱۲ نوامبر ۱۸۱۵م) (بشیر حسین ۲: ۲۰۱).

● 2276- السالهٔ دیوانه

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ رسالهٔ او آمده، از آن میان همین رساله - همانجا ٥: ۳۶٥۸ «السالهٔ دیوانه»).

7097- بهاولپور، جامعه اسلامیه ١٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه، با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۳۲ مجموعه ٤۲ رساله از همو، «چند السالهٔ» است (پرفسور

الله دتا چودری).

● 2277ـ افضل الطریق

از شیخ احمد کشمیری (م ۱۲۷۸ه/۱۸۶۲-۱م.) حنفی صوفی. به سال ۱۲۶۱ه (۱۸۴۵م)؛ صد شکر یافت اتمام این اشرف الطریق ـ چون نام و سال ختمش از «افضل الطریق». در آموزشهای عرفانی شیخ بابا محمد اشرف معروف به اشه بابا بن خواجه بابا محمد رضا.

و از هموست در این بخش از فهرست: تحفهٔ احمدیه، مکتوبات احمد کشمیری.

آغاز: قال الشیخ الاجل الاعظم . . . شیخ احمد الکشمیری. پوشیده نماند که شیخنا . . . محمد اشرف . . . در وقت خود در خدا پرستی و ورع و تقوا و زهد و مجاهده و ریاضت بی نظیر بود.

7098- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۹۵۵: نستعلیق خوش، بابا خلیل الله، ۲۴ رجب ۱۲۸۰ه. در امرتسر، آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعه رساله های او (ص ۲-۱۸۱) (در فهرست تاریخ نگارش ۱۲۱۶ آمده (نوشاهی: ۲۲۱).

7099- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، با سرلوح، ۱۰ ص (دکتر ظهور الدین احمد، سید عارف نوشاهی).

● 2278ـ افکار مجددیه

از امام الدین مجددی. (که یاد او در «رد زینت الاسلام: ۶۰۱۰» گذشت).

اوراد، مراقبات، پند و نصایح، آداب و عقاید گروه مجددیان است، که از کتابهای ایشان مانند «مکتوبات مجدد، مکاتیب شریفه، مناقب و مقامات احمد سعید، برکات احمدیه، ملفوظات احمد سعید، حق المبین» و جز آنها بیرون کشیده است.

آغاز: الحمد لله الذی سبحه التسبیح بلسان حاله، و الصلات علی . . . اما بعد، می گوید اضعف عباد عاصی، امام الدین . . .

7100- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول: نستعلیق، امام الدین، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۳۱۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2279ـ الرب السبل بالتوجه الی سید الرسل

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیه نور: ۹۱» گذشت).

دربارهٔ حقیقت طلب، شوق، مطلوب و جذب، آثار محبت، تأثیر محبت، نور ایمان و صورت یقین.

آغاز: اللهم کما انعمت فزدو کمازدت فادم، و کما ادمت فبارک. از واجبات وقت است امتثال امر کردن، و در پی اشارت عالی رفتن . . .

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۶۹ تا ۳۷۱ زندگینامه و نام ۴۳ اثر او، که این درمیان آنها نیست. ـ هند و پاکستان ۴: ۱۵۰ تا ۱۵۴ زندگینامه و نام ۵۷ کار او، که این درمیان آن ها نیست).

7101- اتک، مکهد، کتابخانه، مولانا محمد علی: نستعلیق سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2280ـ اقرب الطرق

از نور الدین علی برهانپوری بن حسام الدین بن قاضی عبدالملک بن قاضی قرشی چشتی، معروف به شیخ علی متقی، علی بن حسام متقی (برهانپور ۸۸۵-۹۷۵هـ/۱٤۸۰-۱۵٦۷م). پدرانش در جونپور (هند) بوده و خود در برهانپور (هند) زاده شده است. نخست کار درباری داشت، سپس به درویشان پیوست به ملتان نزد حسام الدین متقی ملتانی رفت. و آنگاه به حجاز رفته در مکه جای گزیده است. و در پایان به هند برگشته در گجرات مورد احترام بسیار قرار گرفته است.

سیر و سلوک است. نام این کار وی در منابع در دسترس این ناچیز بدست نیامد.

میر سید علی همدانی رساله ای زیر نام «اقرب الطرق اذا لم یوجد الرفیق» دارد. نسخه ۳۸۷ رامپور هند. فیلم ش ۳۲٦۰ دانشگاه تهران. و نسخهٔ تاشکند ۲۳٦۷ در دست هست. (احوال و آثار همدانی، دکتر ریاض: ۲۷٦).

آغاز: حمد له. صلاة. این رساله ای تصنیف شیخ! علی متقی، که نام آن اقرب الطرق است.

(ن. ک. نفیسی ۱: ٤۰۲ زندگینامه و نام ۳۳ اثر او که این درمیان آنها نیست - خزینه ۱: ٤۳٦ حسام الدین متقی (مراد اوست نه پدر و ۱: ٤۲۹ تا ٤۳۲ متقی زندگینامه و کرامات و نام ۷ اثر او - اخبار الاخیار: ۲٦۳ تا ۲۷۵ زندگینامه و اینکه بیش ازصد تألیف داشته - کحاله ۷: ۵۹ و ۱۳: ٤۰٦ - هدیة العارفین ۱: ۷٤٦، ۷٤۷ - علمای هند: ۱٤٦ زندگینامه و اینکه تصالیف او به فارسی و عربی ازصد بیش است - رودکوثر: ۳۵۳ تا ۳۵۵ - ایوب قادری: ۳٤۸ - حدایق حنفیه: ٤۰۵ - مآثر الکلام: ۱۷٦).

7102- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی: ش ۵ مجموعه مورخ ۱۲٦٦هـ (ص ۲۲۳-۲۱٦) آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2281ـ اقوال بزرگان نقشبند

از ناشناس. از گفته های بزرگان و کتابهای نقشبندیان، از آن میان پیر دستگیر جیو، در ۲۷ «فصل»: ۱- در بیان استخاره، ۲- در پیر گرفتن، ۳- نصیحت و ادب پیر، ٤- قول حضرت نقشبند در وضو، ٦- معرفت و معنی سیر الی الله و فنا، ۸- یقین و عین الیقین.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور معرفته، و الصلاة و السلام ... بعد، بدانکه این چند کلماتی تصوف از کتابهای المحققین (!) ... حضرت پیر دستگیر جیو قدس.

7103- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه (۱۰۱۹/۱): نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲هـ، ش ۱ مجموعه، نام کتاب به خامه تازه در ص ۱ کتاب آمده است، ۱۲۸ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2282ـ اکسیر الاکبر فی مقدمات کبریت الاحمر

متن از شیخ عبدالقادر گیلانی (م ۵٦۱هـ/۱۱٦٦م) (که یاد او در «اسرار العاشقین: ۱۲۵۸» گذشت). فارسی آن از ناشناس (ن. ک. ذریعة السعادات، در همین بخش).

(ن. ک. مقالات : ۴۹۵؛ «اکسیر الاکبر فی کبریت الاحمر» که نشانی چاپ هند ۱۸۷۱م آنرا داده است).

7104- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۵۹۵/۵۴۱ : تاریخ یاد نشده، از روی نسخهٔ چاپ ۱۲۹۰ه (۱۸۷۳م)، بنام «اکسیر اکبر فی مقدمات الکبریت الاحمر»، بدون نام نگارنده، (بشیر حسین ۲ : ۲۰۲).

● 2283- الباب ثلاثه

از شیخ محمد چشتی احمد آبادی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۲۲۱۳» گذشت).

در سه «لب» روبهم یک صفحه بدنبال «آداب الطالبین» و «رفیق الطلاب» او در دهلی ۱۳۱۱ه چاپ شده است).

آغاز: حمدلهٗ صلاته اما بعد، پس میگوید ... محمد قطب الاولیا ... این رساله مشتمل است بر سه الباب.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۷ رساله او آمده، و این درمیان آنها نیست).

7105- راولپندی، گولره شریف، درگاه شادروان مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۰ه همراه «الهامات» و چند رسالهٔ دیگر از همو (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2284- الفاظ چند در عشق و معرفت ، عشق

از غلام محیی الدین قصوری (که یاد او در «سلالهٔ سبروره : ۵۱۰۱» گذشت). ن. ک. حدیقهٔ لاهوریه : ۱۳۸ که در آنجا نام ۷ اثر او آمده، و از این رساله به «الفاظ چند» نام برده شده است.

7106- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۳۶۵/۳ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۴).

● 2285- الهامات ، الهامات اربعین

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین ۲۲۱۳» گذشت). نام خود و نیایش را در دیباچه آورده است.

در چهل «هدایت» : ۱- پاکی از غیر حق، ۲- تفرقه از دل دور کردن، ۳- معیت حق، ۴- بریدن از غیر حق، ۵- نفی خواطر، ۶- انتفای مشاهدات، ۷- حصول توحید، ۸- رهایی از هوای نفس، ۹- از یاد حق لذت یافتن، ۱۰- حقیقت هستی را شناختن، ۱۱- شناختن وجود حق، ۱۲- کائنات را مظهر حق دانستن، ۱۳- الفت مظاهر حق، ۱۴- عطای حق، ۱۵- حق را پاک دانستن، ۱۶- دوری از اتحاد و حلول، ۱۷- ویرا از تغییر پاک دانستن، ۱۸- ظهور حق به عالم، ۱۹- نیاز همه به حق، ۲۰- همواره در طلب حق بودن، ۲۱- ظهور علم حق، ۲۲- ظهور حق در نیک و بد، ۲۳- ظهور عین حق نبودن، ۲۴- پاکی حق از اضافات، ۲۵- نور حق اصل همه، ۲۶- هر چیز ساعت به ساعت فنا دارد، ۲۷- دانستن ذات خود، ۲۸- مظهر و ظاهر یکی نیستند، ۲۹- قدرت و فعل صادر شدن به

ارادهٔ حق ، ۳۰- علم ، علم ارباب مشاهده ، ۳۱- تصور حی ، ۳۲- تصور علیم ، ۳۴- تصور قادر ، ۳۵- تصور سمیع ، ۳۶- تصور بصیر ، ۳۷- تصور مرید ، ۳۸- تصور سرایت ، ۳۹- صفات حق نه عین ذات و نه غیر ذات است ، ٤۰- فهمیدن این رساله با مددشیخ.

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد مر خدایرا که بر همه حال و دود است ، و درود للمعدود بر آن محبوب که به همه زبان محمود . . . اما بعد میگوید . . . شیخ محمد بن قطب الاولیا . . . هذه رساله مکرمه مشتمله علی الهامات رب العالمین ، کان عددها اربعین.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده که این عنوان درمیان آنها نیست و ۲: ۱٤۸۷ «هدایات المشیخه» که جز این است).

7107- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. با تاریخهای ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ در مجموعه ، ش ٦ مجموعه ٤۲ رساله او (دکتر الله دتا چودری).

7108- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، دارالعلوم حنفیه فریدیه : نستعلیق ، از روی خط نگارنده ، در مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۱۲۰۳ه. آغاز برابر ، ۳۳ ص.

7109- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. همراه چند رساله دیگر از همو ، آغاز برابر نمونه (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2286- الهامات ؛ الهامیه

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء : ۱۸» گذشت). همانکه در مجموعه رساله های او (ص ۲۹۵-۳۰۳) به چاپ افست رسیده است. به نثر آمیخته به نظم ، با سربندهای «الهام» و آغاز می شود با : تعریف الهام ، فتح بر دو قسم است ، فرق میان وحی و الهام ، اسم جامع ، حقایق عالم در علم و عین ، روح اعظم عقل اول ، تجلیات ذاتیهٔ اسم الله . . . آخرین الهام. غزل : همچو ما کیست در عالم - عاشق و می پرست در عالم . . . سیدکاینات مظهر ذات - آنکه جد منست در عالم.

آغاز : الحمد لله الذی خلق الاشیاء بقدرته ، و رزق . . . الهام ابتدای وحی عبارتست از انزال معانی مجرده در جلبات محسوسه در نوم یایقظه.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۹ «الهامات» - نسخه ها ۲ : ۱۰٤۷ «الهامات» - مشار ، مؤلفین ٦ : ٦۳۳ که نشانی چاپ «رسالهٔ الهامیه» او را داده - سنا ۱: ۲۰٦ «رسالهٔ الهامیه»).

7110- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۳۰٤-۳۲۷) در مجموعه رساله های او. در پایان آمده «تمت الرسالة الهام» (گنج ۲ : ٦٤۱).

● الهامات ؛ ذوقیات

● الهامات غوثیه ؛ غوثیه

2287- الهی نامه

از شیخ عبدالاحد.
با سربندهای «ای عزیز».
آغاز: الهی الهی الهی به حرمت حضرت رسالت پناهی، برو درود نامتناهی، سری ده که باری توانم کشید، دلی ده تا باری توانم گزید.

7111- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت؛ نستعلیق خوش، ابراهیم بن کرم بخش، ۱۲۷۹ھ، ۱۰ ص (نعیم اختر).

2288- ام الصحایف فی عین المعارف

از مسعود بیگ، احمد بن محمد نخشبی بخاری هندی، شیرخان متخلص به مسعود. از خویشان فیروز شاه دهلی بود، و حکومت بخارا را از سوی او داشت، سپس به گروه چشتیان پیوست، و سخنان مستانه می گفت، تا به همین سبب در دهلی، در ۸۰۰-۸۰۰/۱۳۹۷م یا ۸۳۶/۱۴۳۳م. کشته شد.

در دیباچه می گوید که به خواهش یاری چند که طلب کشف حقایق داشته اند نبشته و به «ام الصحایف فی عین المعارف» نام نهاده شد. با سربندهای «تمهید» (ن.ک. علمای هند و نفیسی و اخبار الاخیار که از «تمهیدات» او در برابر «تمهیدات» عین القضات یاد کرده اند). نخست مقدمهٔ تمهیدات و سپس حقیقت اسم کتاب، حقیقت المحبة، حقیقة العشق، حقیقت انسان (با تعبیرات حروفی)، حدیث انا مدینة العلم و علی بابها، کلاه و مقراض مشایخ، مراتب سلوک، ذکر خفی، کفر حقیقی، مراتب ایمان حقیقی . . ، نثر آمیخته با سروده هایی از نگارنده.

آغاز: الحمد لله الذی بصر عیون العارفین بنور الجمال و نور قلوب المحبین . . . بدانکه این مجموعه به التماس.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۴۹، «ام الصحا. . .» نسخهٔ آصفیه - علمای هند: ۲۲۹ زندگینامه و نام ۳ اثر او: دیوان، تمهیدات، مرآت العارفین - نفیسی ۲: ۷۷۲ زندگینامه و نام همان ۳ اثر - اخبار الاخیار: ۱۷۴ که در اینجا سخنانی از وی بگونهٔ نمونهٔ اندیشه هایش آورده شده - مشار، مؤلفین ۶: ۱۶۹ که نامش را «میر مشیر خان» (له شیر خان) نوشته و تاریخ مرگش را ۸۳۶ھ آورده است. و نام دو اثر چاپی او: مرآت العارفین، نکات العارفین - فرهنگ سخنوران: ۵۲۸ «مسعود بخارایی» و «مسعود دهلوی» بگونهٔ دو کس و دومین را مردهٔ ۸۳۶ھ آورده است - پاکستان و هند ۳: ۱۱۶ زندگینامه و نام چهار اثر او: تمهیدات، ام الصحائف، یوسف و زلیخا، مرآت العارفین - ایضاح المکنون ۱: ۱۲۷ «ام النصایح» (؟!). از همو و ۲: ۴۶۰ «مرآت العارفین» و ۲: ۶۸۵ «نور العیون» از همو - هدیة العارفین ۱: ۴۲۰).

7112- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۰-۶: نستعلیق خوش، رفیع الدین خان خاک آستانه میرزا سردار بیگ، ۲۴ ع ۲/۱۳۲۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۷۲ ص (نوشاهی: ۲۰۲).

● 2289. امواج البحار فی اسرار الانهار

از ناشناس، که در ۲۲ رمضان ۱۱۸۴ھ/۱۷۷۰م نگاشته است. باسرنامه های «نهر» و «موج» و خود گوید «عباراتی که از بزرگان سلف در آوردیم «نهر» نوشتیم و هر چه از دریای قلب موج زده شد «موج» گفتیم». (همان. نسخه ها ۴: ۱۰۴۹).

آغاز: حمد له. که هستی موهومه عاشقان را از تجلی احدیت نیست گردانیده و دویی موحدان را از نور و احدیت.

7113- کراچی، انجمن ترقی ا ق ف ۱۰۶: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ، آغاز برابر و انجام افتاده، ۴۶ ص (سرفراز: ۱۳۷ که تاریخ نگارش را برای کتابت آورده - نوشاهی).

● 2290. امواج خوبی: شرح خوب ترنگ

متن و شرح از خوب محمد چشتی حسینی (م ۱۰۲۳ھ/۱۶۱۴ م.) متن مثنوی ست عرفانی، در کمال محمدی(ص) به زبان هندی که در ۹۸۴ یا ۹۸۹ھ/۱۵۷۴ یا ۱۵۷۸ م سروده است. وشرح را در ۱۰۰۰ھ/۱۵۹۱ م (عدد شمار ز تاریخ شرح نعت محمد - هزار سال مکمل ز الکرت محمدم).

به نثر آمیخته به نظم. در این مطالب: مرتبهٔ لایقین، حضرت وحدت، قوس احدیت، حضرت الهیت، ظهور عین، مراتب وجود، فاعل مختار، مرتبهٔ محمدیت، اعیان حضرت روح، دایرهٔ عشق، مرتبهٔ عبودیت، مرتبهٔ خلافت، شغل علم، مراقبت، شغل سمع، شغل بصر، شیرط ذکر، مرتبهٔ غیرت، مرتبهٔ حیرت، سیر در خواب، مرتبهٔ نبوت، حجاب رنگ، حجاب ابعاد ثلاثه، حجاب لذت، حجاب لمس، حجاب ثقل، عناصر اربعه، موالید ثلاثه، مرتبهٔ انسان کامل.

آغاز: کتاب خوب ترنگ، تصنیف ... وجود مطلق از هر قید به پاک - اینست اندر آن چون خمر در تاک.

و از هموست در این بخش از فهرست: خلاصهٔ مو ودات، صلح کل، عقاید صوفیان، قلزوم، مفتاح التوحید.

(ن. ک. اته: ۲۰۰۶، ۵۲۰۰۷ «امواج خوبی» و ۱۶۳۸ ذکرش - پنجاب میں اردو، محمود شیرانی: ۱۸۹ (به نقل) - نسخه ها ۵: ۳۴۴۱ «امواج خوبی» همین کتاب - پاکستان و هند ۴: ۴۱۱ «امواج خوبی» از عاقلخان رازی که چیز دیگری ست - همانجا ۴: ۷۸۳ «امواج خوبی» همین منظومه. در اینجا سخنانی آمده که با آنچه بالا گفته شده بیگانه است. اینجا گفته شده موضوع «امواج خوبی» فقه و اصول فقه است، و سرایندهٔ آن «شیخ کمال محمدی» ست و ترجمهٔ فارسی آن از ناشناس).

7114- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، لاد محمد، ۱۰۱۹ھ، آغاز برابر نمونه، ۲۷۰ ص، (پرفسور ملک محمد اقبال).

7115- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۴۲۴/۱۲۷۲: سید الطاف حسین سهسوانی، ۱۷ رجب ۱۲۷۴ھ/۲ مارچ ۱۸۵۸ م. (بشیر حسین ۲: ۲۰۲).

7116- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۳۹۵/۴۳۴۴: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۰۲).

2291. امیر الکونین

از سلطان باهور (که یاد او در «اسرار قادری: ۱۲۵۹» گذشت). دربارهٔ فقر و فقیر، که امیر کونین است، شرح نفس اهل هوا و فقیر اهل خدا، شرح معرفت حق ابرار و معرفت باطل اشرار، حدیث الفقر فخری و جز آنها، نامبوب، به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: حمد له، صلاة بعد، میگوید مصنف تصنیف غالب الاولیا عارف خدا، دوام بحضور مصطفیٰ، ارشاد دست بیعت کرده . . . مرید شاه محیی الدین.

(ن. ک. پاکستان میں فارسی ۲ : ۱۶۳ تا ۱۷۵ زندگینامه و نام ۳۲ اثرش از آن میان همین کار).

7117- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۰۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ آغاز برابر، انجام ناتمام، ۱۴۹ ص (گنج ۲ : ۵۶۰).

2292. انتظام السلوک

از یکدل. سراینده ای از نیمهٔ سدهٔ یازدهم، که مثنوی «مایهٔ یکدلی» را در ۱۰۵۶هـ/۱۶۴۶ م سروده است. و «انتظام السلوک» را در مسایل تصوف بگونهٔ دیباچه ای برای آن، گویا در ۱۰۶۶هـ/ ۱۶۵۶ م ساخته است.

وی نگارندهٔ حقیقی «خیالات امیر خسرو؛ انشای امیر خسرو» (ن. ک. بخش نامه نگاری همین فهرست) است. که منسوب به امیر خسرو دهلوی شده است. و نیز از همو ست «فواید السلوک» در همین بخش.

(ن. ک. اته : ۱۲۲۱ و ایوانف : ۱۲۶ برای «خیالات امیر خسرو» که از امیر خسرو دانسته اند ـ موزهٔ سالار جنگ ۳ : ۶۰ (ش ۷۵۸ تا ۷۶۰) «انشای امیر خسرو» عنوان نامهٔ خیالات ـ پاکستان و هند ۳ : ۳۵۰ و ۳۶۹ که به استناد نوشتهٔ بشیر حسین در انتساب «خیالات امیر خسرو» به دهلوی تردید کرده است).

7118- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۹۰۴۴۰/۲۶۴۰/۵۷۲۸ : از پایان سدهٔ ۱۲ هـ آغاز افتاده. سپس «فواید السلوک» از همو (بشیر حسین ۳ : ۶۶۸).

2293. ترجمهٔ الانسان الکامل

متن از عبدالکریم بن ابراهیم جیلی قادری (۷۶۷ - ۸۳۲هـ/۱۳۶۵ - ۱۴۲۹ م) در شصت باب. ترجمه از جمال الدین قادری، مرید شیخ عبد الغنی قادری، به خواهش محمد باقر شاه، در ۱۱ شوال ۱۲۰۹هـ/۱۷۹۵ م.

آغاز (دیباچهٔ بعربی) : الحمد لله الواحد الاحد الملک القدوس الفرد الصمد . . . (متن) : آغاز میکنم برای انجام این کتاب نیکو فرجام . . . الحمد لمن قام بحمده . . . ثنا و ستایش از ارواح تا اجساد که لال اند بر آن حروف حمد.

(ن. ک. کشف الظنون ۱ : ۱۸۱ «انسان الکامل فی معرفة الأواخر والأوائل» ـ کحاله ۵ : ۳۱۲

«عبدالکریم الجیلی» - هدیة العارفین ۱ : ۶۱۰ همان جیلی - نسخه ها ۲ : ۱۰۵۰ «انسان کامل» از اسماعیل بن مرتضی خان شیخ فرید).

7119- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹۶۷-۱۷۹ : نسخ و نستعلیق ، محمد حسن نوشهروی ، سدۀ ۱۳ھ، آغاز برابر نمونه، ۱۱۱۵ ص (نوشاهی : ۲۰۲).

● 2294۔ انسان الکامل

از عزیز نسفی، عزیز الدین بن محمد، از مریدان شیخ سعد الدین حموی (م ۶۴۹ھ/۱۲۵۱ م.) از مردم نخشب (نسف)، از آنجا به بخارا رفت و تا ۶۷۱ھ/۱۲۷۳ م. آنجا بود. و چون همه کسانش در فتنه های پیاپی کشته شده بودند، به خراسان و سپس اصفهان و از آنجا به شیراز رفته و در ابر قوه جای گزیده است. و پیش از ۷۰۰ھ/۱۳۰۰ م. در گذشته است. برخی از نگاشته هایش را به درخواست سید تاج الدین ابرقوهی، در کوه ابراهیم ابرقوه ساخته است.

انسان کامل را که در ۲۲ رساله است، گویا در سال ۶۶۰ھ/۱۲۶۲ در بخارا آغاز کرده و در ۶۸۰ھ/۱۲۸۱ در شیراز به انجام رسانده است. و «انسان کامل» نامی ست که بعد ها به مجموعه رساله های او داده شده است. خود در دیباجۀ مجموعه رساله هایش می گوید : از این بیچاره خواستند، چند رساله در علومی که دانستن آنها ضرور است بنگارم. گفتم اگر جمله علوم را بیاورم دراز شود. آنچه شما در خواست کنید نویسم. و بیست رساله جمع کردم، ده چنان است که مبتدی و منتهی را از آن نصیب باشد، و ده چنان باشد که جز منتهی را از آن نصیب نباشد. و پیش از رسایل پنج «فصل» نوشتم : ۱- در بیان شریعت و طریقت و حقیقت ، ۲- در بیان انسان کامل ، ۳- در بیان کامل آزاد ، ۴- صحبت.

انسان کامل با یک مقدمه که همین رسالۀ چهار فصلی باشد و ۲۲ رسالۀ + ۱۱ رسالۀ دیگر او، بکوشش ماریژان موله، در ۱۳۴۰ خ با پیشگفتاری به زبان فرانسوی چاپ شده است. و این «مقدمه» صفحه ها ۱- ۱۴ آنرا دارد.

آغاز : حمد له. عاقبة. صلاة. اما بعد، چنین گوید ... عزیز بن محمد النسفی ، که جماعت درویشان ... از این بیچاره درخواست کردند که می باید که چند رساله جمع کنید.

(ن. ک. ذریعه ۹ : ۷۱۸ «دیوان عزیز» - ریحانة الادب ۴ : ۹۱ زندگینامه - نفیسی ۱ : ۱۷۱ و ۲ : ۷۲۲ که نخست مرگ او را ۶۱۶ و سپس اصلاح کرده ژلده در ۶۸۰ و مرده پیش از ۷۰۰ھ آورده - صفا ۳ : ۱۲۲۳ زندگینامه و نام چند اثرش : منازل السایرین ، مقصد الاقصی ، کشف الحقایق ، اصول و فروع، مبداء و معاد، کشف الصراط، انسان کامل (شامل ۲۲ رساله)مجمع الفصحا ۱ : ۳۴۰ که قرار او را به یورش مغول نسبت می دهد درست نیست. کحاله ۵ : ۲۶۲ که مرگش را ۶۸۶ھ/۱۲۸۷ و نام او را لافوست عبدالعزیز آورده - نسخه ها ۲ : ۱۸۰۶ (فهرست راهنما) - مشار ۱ : ۵۴۳ «انسان الکامل» که همان چاپ را نشان داده - انه ۱۸۰۶).

7120- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاوان: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد بن مفتی عبدالفتاح گلشن آبادی، ۲۰ صفر ۱۲۹۵هـ. در صدر مجموعه ۲۰ رساله او (سید خضر نوشاهی).

● انسان نامه: قیافه شناسی.

میر سید علی همدانی (ن. ک.: ٤٤٥ و ۹٤۲).

● 2295. انسیه

از چرخی غزنوی، یعقوب (که یاد او در «تفسیر چرخی: ۲۳» گذشت). سخنان ومناقب خواجه بهاء الدین نقشبند بخاری (م ۷۹۱هـ/۱۳۸۸ م) و فضایل سلسلهٔ نقشبندیان است «تا سبب الفی اصحاب گردد». (دیباجه) باسربندهای «فصل»: ۱- در فضیلت دوام وضو، ۲- در فضیلت ذکر خفی، ۳- نمازهای نافله، ٤- خاتمه در بعضی فواید که از خواجهٔ نقشبند و از خلیفهٔ ایشان خواجه علاء الدین عطار (م ۸۰۲هـ/۱٤۰۰ م.) به این فقیر رسیده.

این رساله در مجموعه «ستهٔ ضروریه» (مجموعه رسایل حضرات نقشبند) (ص ۱۵-۳۷) به کوشش اعجاز احمد بدایونی، دهلی ۱۳۱۲هـ. چاپ شده است، و سپس بکوشش محمد نذیر رانجها همراه ترجمهٔ اردویی آن، جز و انتشارات مرکز تحقیقات و مکتبهٔ سراجیهٔ خانقاه احمدیهٔ موسی زئی دیره اسماعیل خان، در اکتبر ۱۹۸۳ م چاپ شده است.

آغاز: حمد و ثنا مرمبدع ارض و سما را که جنس انسان را مظهر ... بنا بر این معنی، فقیر یعقوب بن عثمان بن محمود الغزنوی ثم الچرخی.

(ن. ک. گنج ۲: ۵٦۰ که در آنجا آمده ترجمهٔ اردویی آن از محمد نذیر رانجها جزو انتشارات مرکز تحقیقات چاپ شده است. بایستی گفته می شد: جزو انتشارات مرکز قرار دارد. پیشگفتار چاپ «انسیه» از همان رانجها: بیست و دو. پیشگفتار چاپ «ابدالیه» او، از همان رانجها، زندگینامه و بررسی هفت کار او: ۱- تفسیر چرخی، ۲- نائیه، ۳- انسیه، ٤- روابح (که از یعقوب صرفی ست نه چرخی)، ۵- حورائیه، ٦- شرح اسماء الله، ۷- ابدالیه. مشار، مؤلفین ٦: ۸۷۰ که در آنجا از چاپ آن یادی نرفته - نفیسی ۱: ۲٦٤ که «انسیه» را ضمن چهار اثر او نام برده - نسخه ها ۲: ۱۰۵۰هـ «انسیه» - اته: ۱۹۱۹/۱، ۱۹۲۰/٤، ۱۹۲۳/۱ «انسیه» که در آنجا تاریخ مرگ نگارنده را نادرست ۸۳۸هـ آورده).

7121- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳: نستعلیق خوش، سدهٔ ۹هـ. با تاریخ ۹۱۰هـ. در مجموعه (ص ۳۷۹ - ۳۹۵) (گنج ۲: ۵٦۰).

7122- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه پیشاور B ٦۷۹: نسخ زیبا، امیر محمد بن امیر عالم بن خواجه محمد بخارایی، ٤ شعبان ۹٤۰هـ. آغاز برابر نمونه، ۸۸ ص ۱۳ س (میر سجاد حسین کاظمی).

7123- اسلام آباد، گنج بخش ۵۸٦٦: نسخ پخته قوام الدین عبدالله، پیرامون ۹٤۵ - ۹٤٦هـ (ص ٤۵۸ - ٤۸۸). آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۵٦۱).

7124- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدۀ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7125- اسلام آباد، گنج بخش ۶۶۸: نستعلیق خوش، شعبان ۱۰۵۵هـ، ۲۴ ص (گنج ۲: ۵۶۱).

7126- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق و نسخ، سدۀ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۵۴ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7127- گوجرانواله، سکهک مندی، نذیر احمد نقشبندی: نستعلیق، محمد بغدادی ثم هندی، سدۀ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۶۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7128- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، سدۀ ۱۲ - ۱۳هـ (ص ۱ - ۲۲ مجموعه) آغاز برابر نمونه، (محمد نذیر رانجها).

7129- ملتان، آغا پوره، مکتبه قاسم: نستعلیق پخته، محمد عبدالحق گروروی، ۱۲۱۰هـ. آغاز برابر (نعیم اختر).

7130- شیخوپوره، خانقاه دوگران، رضویه، ابو الفیض عبدالکریم ابدالوی: نستعلیق، غلام محمد قادری، ۱۲۲۱هـ. از روی نسخه ای نوشته شده که آغاز آن چند سطر افتاده بوده است: بسمله. گرداگرد و رسل و انبیاء و اولیا . . .، ۳۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7131- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، خواجه محمد عثمان دامانی، ۱۲۶۹هـ. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۵۹ - ۲۰۱ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

7132- راولپندی، بازار بهابرا، جامعۀ غوثیه مظهر الاسلام: نستعلیق، پندار خان، ۱۲۸۲هـ. آغاز برابر، ۳۹ ص (نعیم اختر).

7133- اسلام آباد، گنج بخش ۴۵۵۵: نستعلیق، غلام حسین، سدۀ ۱۳هـ. (ص ۱-۹)، آغاز برابر (گنج ۲: ۵۶۱).

7134- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب: نستعلیق خوش، منور حسین ولد غضنفر خان، ساکن شادی خیل، سدۀ ۱۴هـ. (ص ۳۱۵-۳۲۸ مجموعه)، آغاز برابر (محمد نذیر رانجها).

2296- انوار: نوریه

از نور کیا، سید علاء الدین محمد (قاین ۷۹۵-۸۶۹هـ/۱۳۹۲-۱۴۶۴م) بن محمد بن عبدالله، معروف به سید محمد نور بخش، بنیان گزار گروه نور بخشیان. به خواهش «شیخ الواصلین مرشد المرشدین . . . شیخ شهاب الدین» که از وی پرسیده بود از انوار. در برخی از نسخه‌ها، وی شهاب الدین سهروردی آمده است. وی در جواب رسالۀ طوریه سهروردی نگاشته شده است با سربندهای «بیان» و هفت «طور»: طور سوم تصفیۀ قلب، چهارم تجلیۀ سر، پنجم تجلیۀ روح، ششم خفی، هفتم غیب الغیوب.

در نسخهٔ دانشگاه در سه «باب» است : ۱ـ مراتب انوار ، نور مطلق و نور عرفان ، ۲ـ نور و نور علم ، ۳ـ مراتب انوار حیات.

این رساله در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی دیده شده ، و از او پنداشته شده که درست نیست (ن. ک. نوریه در همین بخش).

آغاز : حمد بیحد و غایت ، و ثنای بیعد و نهایت حضرت مطلقه نور الانوار . . . اما بعد ، شیخ الواصلین مرشد المرشدین . . . شیخ شهاب الدین.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۵۲ ـ نفیسی ۱ : ۳۱۹ و ۲ : ۷۸۸ زندگینامهٔ نوربخش ، که ز این اثر او نام برده ـ دانش ، دانشگاه ۱۲ : ۲۶۶٤ «رسالهٔ نوریه» از نوربخش ، با همان سر آغاز پیشگفته ـ و دانش ، دانشگاه ۱۱ : ۲۲۱۷ «انوار» با همان سر آغاز ، این یکی در مجموعه رساله های همدانی ست ، و در فهرست از همو دانسته شده است ـ احوال و آثار همدانی ، دکتر ریاض : ۲۱۵ که می گوید این رساله در مجموعه «سبع المثانی» در شیراز ۱۳٤۲خ چاپ شده است ـ مشار ۱ : ۲۹۲۰ «سبع المثانی» شماره های ٤ تا ٦ مجموعه).

7135- بلتستان ، برق چهن ، برات لائبریری ، غلام حسن : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۱۱ه. (ص ۲-۵۳) ، آغاز برابر نمونه ، با سربندهای «بدان» همراه «دیوان غزلها» ی او به خامه دیگر و تازه تر نوشته ۲۹ صفر ۱۲۱۰ه. (روبت).

2297- انوار الاذکار ؛ رسالهٔ اذکار

گویا از ملا یعقوب کشمیری، متخلص به صرفی (۹۲۸-۱۰۰۳ه/۱۵۲۲-۱۵۹۵م.) فرزند حسن گنائی. نام ملا یعقوب بن حسن در ص.ع. آمده ولی تخلص صرفی در چند جای متن آمده است. در دیباچه می گوید به خواهش یکی از برادران معنوی مولوی ایوب بدین کار پرداخته است. نام کتاب در دیباچه نیامده است و بر حسب عبارتی از سوی فهرست نگار برگزیده شده است. اذکار و مراقبات و روشهای الهاست به نثر و آمیخته به نظم.

آغاز : مرا یاد تو یا رب قوت جان باد ـ بذکر تو دلم رطب اللسان باد.

(ن. ک. فرهنگ سخنوران : ٦۵۸ «یعقوب کشمیری» و : ۳۳٦ «صرفی کشمیری» ـ ذریعه ۹ : ۱۳۱۲ «دیوان یعقوب . . .» ـ شعرای کشمیر ۲ : ٦۱۷ تا ٦۵۳ زندگینامه از منابع بسیار و ٦۲۸ ضمن نام ۱۳ اثر او به نقل از «تاریخ اعظمی» از «رسالهٔ اذکار» نام برده ـ علمای هند : ۲۵۵ زندگینامه و نام ۱۲ اثر او از آن میان «رسالهٔ اذکار» در اینجا تاریخ زایش نادرست ۹۷۸ه آمده ـ نفیسی ۱ : ۳۷۲ که زایش او را نادرست ۹۰۸ه آورده و : ٤۷۰ که از «رسالهٔ اذکار» او نام برده ـ پاکستان و هند ٤ : ۲۲۲ تا ۲۲۵ زندگینامه و نام ۱۳ کار او از آن میان «شرح اربعین رسالهٔ اذکار» بگونهٔ یک کتاب : مسلک الاخیار ، لیلی و مجنون ، مغازی النبی ، وامق و عذرا ، مقامات مرشد ، دیوان صرفی ، شرح رباعیات ، تفسیر مطلب الطالبین (عربی) ، تفسیر فارسی ، شرح اربعین رساله اذکار ، مناقب الاولیا ، تقریظات بر سوانح الالهام ، روایح).

7136- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٦٦، ۲۹۷ صرف: شکسته، میانه سدۀ ۱۲هـ. آغاز برابر، سپس «شرح رباعیات» از همو. ۳٤ گ (عباسی ۱: ۱۷۷).

● **انوار غیاثی در اسرار الهی**: احیاء العلوم، ترجمه

غزالی. عبدالمحمود کافی در ص: ۱۲۲۹، گذشت.

● **2298- انهار اربعة**: اربعة انهار

از شاه احمد سعید مجددی نسبا و طریقتا، دهلوی (م ۱۲۷۷هـ/۱۸٦۱م) (که یاد او در «اثبات مولد و قیام: ۱۰۲۱» گذشت).

به خواهش حاجی علاء الدین احمد، در مراقبات و اشغال و اذکاری که در خاندان مجدد الف ثانی (م ۱۰۳٤هـ/۱٦۲٤م) معمول است، و سلاسل اربعۀ مشهوره، در چهار «نهر» نگاشته است: نهر ۱- در بیان اشغال و اذکار و مراقبات طریقۀ مجددیه، ۲- اذکار و اشغال مشایخ جیلانیه، ۳- اشغال و اذکار چشتیه، ٤- مصطلحات طریقۀ نقشبندیه.

آغاز: حمد بیحد مر خدایی را بی همتا، جل جلاله و عم نواله ... و بعده، بندۀ لا شیء و بدنام کنندۀ درویشان احمد سعید ...

(ن.ک. خزینه ۱: ۷ زندگینامه که از آثارش نامی نبرده. نسخه ها ۲: ۵٤۰، «انهار اربعه». حدیقه، لاهوری: ۱٤۲ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «اربعة انهار» که می گوید چاپ شده. پیشگفتار چاپ «رشحات عبریه» از پرفسور محمد اقبال مجددی در اینجا بنام «اربعة انهار» آمده. نشریه ۸: ۲۲۱ «انهار اربعه» نسخۀ فرهنگستان شهر تفلیس، در اینجا نادرست آمده «در سرگذشت مجدد الف ثانی». ایوب قادری: ۷۵ «اربع انهار» نادرست از ابو سعید عمری که همان پدر نگارنده است دانسته است).

7137- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۵۷۱/۳۵۹٤: نوشته ۱۲٦۹هـ(۱۸۵۳م) در فهرست بنام «انهار اربعه» است. (بشیر حسین ۲: ۲۰۲).

7138- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤٦۳: نستعلیق پخته، محمد کریم ۱۲۹۲هـ. (ص ۷۲-۹۳). بنام «انهار اربعه» آمده.

7139- اسلام آباد، همانجا ۳۹۹۳: نستعلیق پخته، سدۀ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده (ص ٦۵-۸۲).

7140- اسلام آباد، همانجا ۱۰۷۵: شکسته آمیز، سدۀ ۱۳هـ. از باب دوم آغاز می شود (ص ٤۲-۵۳). (گنج ۲: ۵٦۱).

7141- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق خوش، سید محمد امانت علی شاه همدانی، ۱۳ رمضان ۱۳۱٤هـ. آغاز برابر، ٤۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **2299- انیس الارواح**: کلمات خواجه عثمان: انیس دولت

از خواجه معین الدین حسن بن غیاث الدین حسن حسینی سجزی (له سنجری) چشتی (سجستان

۵۳۷- اجمیر ۶۳۲هـ/۱۱۴۳-۱۲۳۵م)، سفرهای بسیار کرده سمرقند، بخارا، عراق، هارون (از توابع سبزوار)، بلخ، لاهور، دهلی را گشته در شهر اجمیر جایگزیده و به اجمیری شهرت یافته است. وی جز خواجه حسن سجزی دهلوی (نگارندهٔ «فواید الفؤاد، همین بخش») است.

ملفوظات خواجه عثمان هارونی (م ۵ شوال ۶۱۷هـ/۱۲۲۰م) است. وی چهار خلیفه داشت که سجزی نامدار تر آنهاست. سجزی در شهر بغداد به خواجه بر می خورد، و سی سال نزد او به سر می برد، و مجموعه سخنان وی را در ۲۸ «مجلس» گرد می آورد:

۱- در احکام ایمان، ۲- مناجات مهتر آدم، ۳- در خرابی شهرها، ٤- فرمانبرداری زنان، ۵- احکام صدقه، ٦- شرب مویز، ۷- آزار مؤمنان، ۸- قذف گفتن، ۹- کسب کردن، ۱۰- در مصیبت، ۱۱- کشتن جانوران، ۱۲- احکام سلام کردن، ۱۳- کفارات روزه، ۱٤- فضیلت حمد و اخلاص، ۱۵- سخن در اهل جنت، ۱٦- فضیلت مسجد، ۱۷- گرد آوردن مال دنیا، ۱۸- عطر، ۱۹- بانگ نماز، ۲۰- سخن در مؤمنان، ۲۱- روا کردن نیاز مسلمانان، ۲۲- در آخر الزمان، ۲۳- تفکر به مرگ، ۲٤- چراغ مسجد، ۲۵- درویشان، ۲٦- در شلوار و آستین دراز پیراهن، ۲۷- در امیران جابر و علمای دنیا دوست، ۲۸- توبه و سلوک.

آغاز: حمدله. صلات. بدانکه اسعدک الله، که این اخبار و آثار انبیا، و این اسرار و انوار اولیا، از کلمات و انفاس... خواجه عثمان هارونی(رح) شنیده و انیس الارواح نام.

(برای معین الدین سجزی ن. ک. بزم صوفیه: ۳۵ تا ٦۲ - نفیسی ۱: ۱۵۳ - سیر الاولیا: ٤۵ تا ٤۸ - خزینه ۱: ۲۵٦ تا ۲٦٦ - صفا ۳: ۸۱۷ تا ۸۳۱ برای امیر حسن بن علاء سجزی دهلوی که کس دیگری ست - برای خواجه عثمان ن. ک. خزینه ۱: ۲۵۳ - نفیسی ۱: ۱۵٤ ضمن زندگینامهٔ سجزی - اخبار الاخیار: ۲۸ ضمن زندگینامهٔ سجزی - ایوانف، کرزن: ۱/٤٦۰ «انیس الارواح» که در آنجا به برهار ۱٦۹ توجه داده - بشیر حسین ۲: ۲۰۳ «انیس الارواح» که آنرا ملفوظات خواجه یوسف چشتی (م ٤۵۹هـ/۱۰٦۷م) دانسته و گرد آورنده را یکی از خلفای ایشان و جز معین الدین سجزی گمان برده - برای خواجه ابو یوسف چشتی ن.ک. خزینه ۱: ۲٤۵ - سفینه: ۹۳ زندگینامه - پاکستان و هند ۳ (۱): ۱۰٤ زندگینامهٔ سجزی و نام ۵ کار او: ۱- رساله در کسب نفس، ۲- رسالهٔ وجودیه، ۳- حدیث المعارف، ٤- گنج اسرار، ۵- انیس الارواح - مرآت العلوم ۲: ۱۹ و ۳: ۲۱۷ «انیس الارواح»).

7142- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷، ۹۲ معین (۲): نستعلیق، شیخ طاهر محمد ولد شیخ المشایخ عبدالقدوس، ۲٤ رجب ۱۰۱٤هـ. آغاز و فهرست مجالس از این نسخه است، ش ۱ مجموعه، ۳۲ گ (عباسی ۲: ۳۷).

7143- سرگودها، انجمن ربوه، کتابخانهٔ خلافت: نستعلیق خوش ایرانی، دهلوی، در پاک پتن، ۱۰٤۰هـ. آغاز برابر، ۸۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7144- اسلام آباد، گنج بخش ٦۳۱٤: نستعلیق پخته، ۳ شوال ۱۰۸۳هـ. (ص ۱۲۸ ۱۹٦۰)،

آغاز برابر نمونه، در دیباچه نام کتاب «انیس دولت» است (گنج ۲ : ۵۶۲).

7145- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶۲-۲۹۷ معین - ۶، ۲۹۷ ی : نستعلیق شکسته، محمد رشید، ۵ ع ۱/۱۱۴۷ھ. در شهر بخارا، آغاز افتاده: در ازل برآمده جمله ارواح ها مسلمانان و هندوان یکجا بودند، در فهرست نگارنده معین الدین و ۸ احتمال از صوفیان سده پنجم یاد شده، ۲۶ گ ۱۵ س (عباسی ۱ : ۱۷٤).

7146- اسلام آباد، گنج بخش ٤٢٣٠ : نستعلیق پخته، ابرد بخش، ۱۱۹۹ھ (ص ۵۹۲- ٦٣٤) آغاز برابر نمونه، نام کتاب «انیس الارواح» و خواجه عثمان و معین سجزی در دیباجه آمده (گنج ۲ : ۵۶۳).

3146- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، غلام فرید : نستعلیق خوش، غلام فرید فریدی، ۲۲ رجب ۱۲۱۵ھ. ۸۱ ص (نعیم اختر).

7147- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، علی احمد، ۱۲۹۳ھ. (دست خورده)، آغاز برابر نمونه، ۸٦ ص (محمد نذیر رانجها).

7148- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۵ ٦٣٢ : تاریخ یاد نشده، در فهرست آمده : انیس الارواح، ملفوظات خواجه یوسف چشتی تصنیف معین الدین، که یکی از خلفای ایشان بوده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۳) و جز معین الدین سجزی گمان برده شد.

7149- وهاڑی، سردار جهندیر، میلسی : نستعلیق شکسته آمیز، ۱۹ ع ۱/۱۳۱۱ھ. آغاز برابر، ۷۰ ص (نعیم اختر).

● انیس الطالبین وعدة السالکین

صالح باصلاح بخارایی. درمقامات و سخنان خواجه بهاء الدین نقشبند. دربخش سیر خواهد آمد.

● 2300- انیس العاشقین

به نوشتهٔ بشیر حسین (۲ : ۲۰۳) از ضیاء الدین نخشبی (که یاد او در «سلک السلوک» خواهد آمد). در هیچیک از منابعی که در دسترس این ناچیز بود این نام در آثارش دیده نشد.

7150- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴٤٠٣/١٣٥٢ : حافظ عبدالمجید خلیل، ۱۱٤٣ھ ۱۷۳۰م، در شاهجهان آباد، با مهر «امجد علی» و «نصیرالدین حیدر» (بشیر حسین ۲ : ۲۰۳).

● 2301- انیس العاشقین

از شیخ حسام الدین مانکپوری (م ۸۵۲ھ/۱٤٤٨ م.) بن مولانا خواجه بن جلال الدین، از گروه چشتیان، مرید و خلیفهٔ شیخ نور قطب عالم (برای این یکی ن. ک. انیس الغربا، در همین بخش).
در نسخهٔ گنج بخش نام نگارنده نیامده است.

به نثر آمیخته به نظم، «دربیان معرفت تصوف و حقیقت آن، که تصوف از کجاست و اول صوفی درجهان که شدوخرقه و مقراض ازسنت کیست، و عشق چیست و عاشق کیست» در چهار «فصل»: ۱- درمعرفت تصوف وحقیقت آن، ۲- عشق وماهیت آن، ۳- صفت عاشق وسیرآن، ٤- وصول الی الله و طریق آن.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور معرفته، واحرق اکباد العاشقین بنار . . . چون فقیر . . . حسام، که یکی از خاکروبان آستانهٔ . . . شیخ نورالحق و الشرع والدین ابقاه الله . . .

(ن.ک. اخبار الاخیار: ۱۸۲ زندگینامه - مجله معارف، لاهور، ۱۹۸۰م: ۴۸ زندگینامه و نام آثارش - پاکستان و هند ۳: ۱۲۶ «انیس العاشقین» که مرگ نگارنده را (۸۵۳ه‍/۱۴۵۰) آورده - خزینه ۲: ۴۰۰ زندگینامه و نام «رفیق العارفین» او).

7151- پیشاور، ودریان، دیگری، عبدالصمد افغانی: نستعلیق، خواجه نورالدین عرف ملا محمد طاوس، ۱۱۵۰ه‍. آغاز: باب در بیان شرایط سلوک قال سبحانه تعالی: واعبد ربک . . .، ۴۰ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین) شاید کتابی دیگر باشد.

7152- شیخوپوره، سر میدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق، معزالدین میانوی، سدهٔ ۱۳ه‍. آغاز برابر لمونه، ۱۲۹ ص، چهار فصلی (نعیم اختر قمر مجددی).

7153- اسلام آباد، گنج بخش ۸۵۹۰: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ه‍. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباجه «فقیه جعفر» آمده که بایستی «فقیر حقیر» باشد. (ص ۲ - ۲۲)، ناقص.

● 2302- انیس العاشقین

از مجتبی بن مصطفی لاهوری، معروف به شاه مجاقلندر (م ۱۵ ع ۲/۱۰۸۴/۱۶۷۳م). در شعبان ۱۰۴۹ه‍/۱۶۳۹م. در آداب و فواید اذکار و افکار سلسلهٔ قلندریه و قادریه و چشتیه و سهروردیه که نگارنده از مرشد خود شاه عبدالقدوس جونپوری در یافته بود. (برای عبدالقدوس ن.ک. رشد نامه، در همین بخش).

آغاز: لا اله الا الله، محمد رسول‌الله. بعد کلمهٔ توحید. فیقول العبد . . . که اکثر در خاطر احقر العباد می‌گذشت اذکار و افکار و طریقه و مکثی؟ سلسلهٔ قلندریه.

(ن.ک. انتصاح عن ذکر اهل الصلاح، از حافظ علی انور قلندر - تعلیمات قلندریه، از محمد تقی حیدر قلندر).

7154- لاهور، چاه میران، پرفسور محمد اقبال مجددی، ۵۲: نستعلیق، تاریخ مجموعه ۱۱۶۸ه‍. جدولبند ۲ خطی، آغاز برابر نمونه (ص ۷۹۲-۷۸۴) (سید عارف نوشاهی).

7155- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۷۲-۲۷: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه‍. آغاز برابر نمونه، در کلفون به نام «رسالهٔ قلندریه» آمده، ۲۲ ص (نوشاهی: ۸۶۳).

● 2303- انیس الغرباء

دربارهٔ نگارندهٔ آن گفتگوست. ایوانف (ش ۱۲۱۲) نام نگارنده را نورالدین نوشته که بزودی پس از ۷۵۷ه‍/۱۳۵۶م نگاشته، و استعجاب می کند که چرا اته آنرا از عبدالصمد بن الفضل محمد گرد - آورندهٔ «مکاتبات علامی» در ۱۰۱۵ه‍/۱۶۰۶م دانسته است. و گفته شده است از نورالحق والدین معروف به نور قطب عالم (م ۸۱۸ه‍/۱۴۱۵م) بن علاءالدین پندوی بنگالی ست. نسخهٔ چاپی نیز بنام هموست. در نسخه هایی که این ناچیز دیده و یادشده نام نگارنده نیامده است. از کسی ست که آتش فراق و دلتنگی

غربت شعله برجانش افکنده، برای تسکین آلام خود، محبوسان و دور افتادگان از سرزمین خود، این کتاب را به نثر آمیخته به نظم و حکایتها، نامبوب نگاشته است. و در دیباجه گوید «چند معانی که بدل کباب خود یافتم، نه در کتاب شارحان دیده ام و نه از السنۀ استاذان شنیده ام، در قلم آورده ام، نامش رسالۀ انیس الغربا داشتم».

آغاز: حمد و ثنا مرمفضلی را که فضل داد مهاجران را برقاعدان به علو درجه و سمو مرتبه، و اکرام گردانید غریبان را بر شهر یاران.

(ن. ک. خزینه ۱: ۳۹۲ نور قطب عالم، که مرگ او را ۸۵۱ھ آورده - اخبار الاخیار: ۱۵۸ که مرگ او را ۸۱۳ھ آورده - مشار ۱: ۵۹۳ که نشانی چاپ هند ۱۲۰۹ھ آن راداده - اته: ۱۸۸۰ که آنرا نگاشتۀ عبد الصمد بن افضل محمد (م ۱۰۱۵ھ) دانسته - ایوانف: ۱۲۱۲، ۱۲۱۳ - پاکستان و هند ۳: ۳۷۷ «انیس الغربا» - شعرای کشمیر ۳: ۱۲۰۰ که آنرا نگاشتۀ عبدالصمد در ۱۰۱۱ھ. دانسته).

7156- اسلام آباد، گنج بخش ۶۵۶۵: نستعلیق ریز خوش، سدۀ ۱۱ھ. (ص ۲۹ - ۰ ۰)
آغاز برابر نمونه، انجام افتاده.

7157- اسلام آباد، همانجا، ۵۶۹۹: نستعلیق پخته، سدۀ ۱۱ - ۱۲ھ. (ص ۱۲-۷٤)، آغاز برابر نمونه، در این دو نسخه نام نگارنده نیامده (گنج ۳: ۱۲۵۵).

7158- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳٤۹٤/٤۷۰/۲: نوشته ۱۱٤۰ھ. (۱۷۲۷ م.)

7159- لاهور، همانجا، ۳۷۵۲/۷۱۹/۳: نوشته ۱۳ محمد شاهی (۱۱٤٤ھ/۱۷۳۱ م.)
(بشیر حسین ۲: ۲۰٤).

7160- پیشاور، وردیان، دیگری، عبدالصمد افغانی ۲۱٦۳: نستعلیق، خواجه نور الدین عرف ملا محمد طاووس سلیمانی نقشبندی پیشاوری، ٤۹ پادشاهی عالمگیر، ۱۱۵۰ھ. آغاز در دیباجه افتاده: خواستم که از این خمخانه، ۱۰۲ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین).

7161- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤/٦۲۵۳: عبدالله المشتهر به حافظ محمد مرتضی الخویشگی قصوری، ۷ ذیحجه ۱۱٦٦ھ (۵ اکتوبر ۱۷۵۳ م.) (بشیر حسین ۲: ۲۰۳).

7162- کراچی، موزه ملی ۹۳۵ - ۱۹٦۱ .N.M: نستعلیق، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، سر لوح، در دیباجه نام نگارنده نیامده، ۹٦ گ (نوشاهی: ۲۰۳).

7163- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۳۷: نستعلیق، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۱۷ ص
(نوشاهی).

7164- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۹۹٦/۱٤٤: حامد علی، ۹ ذیقعدۀ ۱۲٤۲ھ/ ٤ جون ۱۸۲۷ م.) (بشیر حسین ۲: ۲۰٤).

7165- کویته، سیٹھ صادق علی: نستعلیق و نسخ، عبدالرحمان ساکن لوشهره، سدۀ ۱۳ھ. آغاز: بسمله. قوله تعالی وما ارسلناک الارحمة... ای محمد دل درماندگی و شکستگی مکن و

خاطر عزیز خود را به اندیشه مدا را که ماترا برای جدایی لفر ستادیم . . . ، در پایان چنان آمده که گویا نام کتاب را در بردارد : اگر فرصت وفا کند واجل نخندد (!) توجه برارم و ماتم روزگار دارم و انیس الغربای مونس الفقرای حق گردانم انشا الله تعالی. . احادیث اخلاقی ست ، ۶۵ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

7166- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۶۵۹/۲۳۳۹ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۰٤).

● انیس القادریه : مکتوبات عبدالقادر

● 2304ـ انیس المحبین

از عبد اللطیف بن محمد هدایت الله ، بدستور شیخ محمد علی قادری احمد آبادی دهلوی که مرشد وی بوده است . در درجات و مراتب عشق و محبت ، در یک «مقدمه» و چهار «باب» و «خاتمه» ای : مقدمه در تحقیق محبت و اقسام محبت . باب ۱ـ قسم اول محبت (مقام جمع).

آغاز: سبحان الله ، زهی خدای متعال ـ عالی ز تصور و مبرا از خیال ـ از نور لطائفش ضمایر مشحون ـ و از سر سرایتش جهان مالا مال.

7167- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۲۷۹ : نستعلیق ، ۲۰ شوال ۱۱۵۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۱۵ گ (نوشاهی : ۲۰۳).

● 2305ـ انیس الموحدین

از ولی محمد بن نواب احمد خان لغاری

نگارنده میگوید : آیات ، احادیث ، اقوال اولیاء را شرح کرده «انیس الموحدین» نامیدم.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعدد مر حضرت واجب الوجود جل کبریا را که آفتاب جهانتاب رقمی ست . . .

7168- خیر پور ، پیرگوته ، کتابخانه مدرسه راشدیه : نستعلیق خوش، ولی محمد خان لغاری (؟) ، ۱٤ ذیقعده ۱۲۹۷ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۵٤ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2306ـ الاوراد ، اوراد سهروردی : اوراد شیخ الشیوخ

از شیخ بهاء الدین زکریای ملتانی (۵٦٦-٦٦٦ه/۱۱۷۰-۱۲٦۷م)، که به خدمت شهاب الدین سهروردی ، ابو حفص عمر (۵۳۹-٦۳۲ه/۱۱٤۵-۱۲۳٤م.) وسیده و خرقه از و پوشیده. و نامی ترین خلیفهٔ ایشان است و این اورادرا از وی روایت کرده است.

برخی نسخه ها فصل بندی شده و در صد و ده «فصل» و برخی نسخه ها به حسب موضوعها ست بدون سربند «فصل». آداب زندگی ست ،بادیدی صوفیانه و دینی ، فضایل نماز های فرض و منت ، مسایل طهارت فقهی و آداب ، مراسم دینی و سنتی و برای هر یک اورادی.

در ۱۳۹۸ه/۱۹۷۸م چاپ شده است.

آغاز: حمد له. صلاة. بدالکه طریق شیوخ سلف رضوان . . . استقامت است بر متابعت مهتر عالم (ص). مرتبهٔ اول. قدم بعد از توبه . . .

(نک. تذکرهٔ قطب الاقطاب شاه رکن عالم ملتانی ، نور احمد خان فریدی : ۲۸٦- احوال و آثار شیخ بهاء الدین زکریا ، دکتر شمیم زیدی ، چاپ مرکز تحقیقات فارسی: ۹۱- خزینهٔ ۲ : ۱۹ تا

۲۶ - نفیسی ۲ : ۸۹۰ فهرست راهنما ، ضمن زندگینامهٔ دیگران - صفا ۳ : ۱۷۵ که تاریخ زایش ملتانی را ۵۷۸ یاد کرده و در ص ۵۷۲ زندگینامه اش را ۵۶۵- ۶۶۶ آورده است - علمای هند : ۳۲ که مرگ وی را ۶۶۱ھ آورده - پاکستان و هند ۳ : ۳۰ ، بهاء الدین زکریا و «اوراد» او - اته : ۵۶۵ ذکرش - ایوب قادری: ۱۳۱).

7169- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۷۳۹ : نستعلیق خوش ، ۲۸ ج ۱/۹۹۶ھ حق و ملک خان اعظم ، آغاز برابر ، ۵۵۰ ص (گنج ۲ : ۵۶۵).

7170- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نسخ خوب ، فقیر محمد سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۷۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7171- شیخو پوره ، سرهیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق و نسخ ، محمد نعمان بن حافظ عبدالخالق بن عبدالکریم بن در ویزه بن گدایی بن شیخ سعدی ، ۱۱ھ. آغاز : هذا کتاب شیخ الشیوخ ، باب در بیان نماز تهجد. پیغامبر ص گفت ... ، با سربندهای «باب» : در بیان نماز تهجد ، فضلیت ماه محرم، شب عاشورا، جمادی الاول ، جمادی الاخر ، فضلیت رجب ، ... ، ۲٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی) شاید کتاب دیگری باشد.

7172- اسلام آباد، گنج بخش ۶۱۱۹ : نسخ و نستعلیق، اباز، ج ۲/۱۰۶۸ھ. (ص ۲-۴۷۵). آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۶۵).

7173- لاهور ، پبلک لائبریری ۲۹۷،۵۳۱ شها : نستعلیق ، شیخ محمد طاهر بن بولاق بن ابو الخیر ، ۱۰۹۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۵٤ گ (عباسی ۱ : ۱۱۰).

7174- بهاولپور ، قاضیان ، نیض لائبریری ، مولوی محمد فضل الله : نستعلیق خوش ، شهاب الدین بن محمد اشرف ، ۱۱۰۸ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۶٤ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

7175- سیالکوت ، ناروول ، جامعة فیض العلوم ٤۳ ق : نستعلیق و نسخ ، رجب ۱۱۱۸ھ. آغاز برابر ، ۱۹۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7176- شکار پور ، کڑهی یاسین، گوشه ادب ، صلاح الدین : نستعلیق، ۱۱۹۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۲۸ ص (سید خضر نوشاهی).

7177- لاهور ، نکلسون رود ، خلیل الرحمان داودی : نستعلیق و نسخ ، ذیحجه ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، نملک میان لعل وابن محمد ساکن ساهوال ، کامل (سید عارف نوشاهی).

7178- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۸۱۸ : نستعلیق پخته ، مولوی عباد الله بن مولوی غلام علی بن محمد عابد ، سدهٔ ۱۲ع. آغاز نزدیک به نمونه ، ۱٤٤ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7179- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۹۵۱ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر (ص ۷۷-۳۶۰) انجام افتاده.

7180- اسلام آباد ، همانجا ۶۷۱٤ : نسخ و نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۹۷ ص (گنج ۲ : ۵۶۵).

7181- كراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۶۱-۱۹۹۱ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۳۵۲ ص (نوشاهی: ۸۱۴).

1782- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۸۹ : نستعلیق، محمد نسیم یعقوب زی بن ملا محمد آخند زاده، ۱۲۳۴ه. ۲۶۳ ص.

7183- اسلام آباد، همانجا ۴۷ : نستعلیق، فضل دین ولد میان مهر محمد، محرم ۱۲۸۳ه. ۲۴۸ ص (گنج ۲: ۵۶۶).

7184- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷/۵۳۱ شها : نستعلیق و نسخ، چاشت سلخ ع ۲/۱۲۹۰ه. آغاز برابر نمونه، ۲۵۴ گ (عباسی ۱: ۷۵۹).

7185- لاهور، دانشگاه پنجاب RŤ II 142 : تاریخ یاد نشده، گفته شده که کهن ترین نسخه است، ۱۹۰ ص (احوال و آثار بهاء الدین: ۹۱).

7186- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰۵۰ : نسخ خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۲۷۷ ص (پرفسور سید امتیاز حسین).

7187- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۶۴۲/۶۲۱/۲ : نوشته احمد بن الهدین بن حاجی، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر (بشیر حسین ۳: ۵۳۰).

7188- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۱۰۴۲/۴۰۴۹ : نسخ کهن نما، تاریخ یاد نشده، آغاز نزدیک به نمونه، این نسخه پایه چاپ «اسلامک بک فاندویشن» ۱۹۷۸ قرار گرفته.

● 2307- زبدة الأوراد : منتخب اوراد سهروردی

متن همان «الأوراد» گزیننده ناشناس، که نام او در دیباچه و پایان نسخهٔ گنج بخش نیامده است. و به گفتهٔ بشیر حسین (۳: ۵۳۱) نگارنده عبد الرحمان دانشمند گجراتی ست.

آغاز: حمدله، صلاة. بدانکه این رساله ای ست در بیان نماز و روزه و فضایل دوازده ماه . . . انتخاب نموده شد از اوراد حضرت شیخ الشیوخ شهاب الدین.

7189- لاهور، کامرک ۲، حکیم محمد نبی خان جمال سویدا : نسخ و نستعلیق، گویا میر سید محمد باقر بخارایی ۹ ج ۱۱۳۴/۱ه. آغاز برابر نمونه؛ از صفحهٔ آغاز تمام زربق، «زبدة الاوراد» است بدون نام نگارنده، ۲۴۶ ص (نعیم آختر لمرمجددی).

7190- شیخو پوره، سر میدانی؛ گنجینهٔ ضیاء القلوم : نستعلیق و نسخ پخته، محمد نعمان بن حافظ عبدالخالق بن عبدالکریم بن درویزه بن گدایی بن شیخ سعدالله، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. در ۱۴ «باب»: ۱- در نماز تهجد، ۲- فضیلت ماه محرم، ۳- شب عاشورا، ۴- فضایل جمادی الاولی، ۵- ثانی، ... ۱۰- شعبان، ۱۴- عقوبت روزه خوران، ۴۴ ص (نعیم اختر).

7191- اسلام آباد، گنج بخش ۲۷۴ : نستعلیق، محمد دین، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۸-۶۲) آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۵۶۶).

7192- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵/۳۲/۲؛ ۵۴۴۹ : تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، در فهرست نگارنده عبد الرحمان دانشمند گجراتی نامیده شده (بشیر حسین ۳: ۵۳۱).

● 2308- کنز العباد فی شرح الاوراد : شرح اوراد سهروردیه

متن همان. گزارش از علی بن احمد غوری ، که در کره متصل مانکپور ، می زیسته است . مرید شاه رکن عالم ملتانی ، ابوالفتح رکن الدین بن صدر الدین (م ۷۳۵ه/۱۳۳۴م)، که این گزارش را پس از مرگ او به انجام رسانده است. نام نگارندهٔ شرح و مرادش «رکن الحق والشرع و الدین رض» و کتاب در دیباچه آمده است.

گزارش به عربی و فارسی ست ، با نقل از کتابهایی که نام آنها را برده است ، و سربندهای «قوله». در ۱۲۰ «فصل». فصلهای نخستین : ذکر اول در بیان توبه ، ذکر دوم در بیان روح ، ذکر سوم در بیان خلوت و عزلت ، چهارم فضیلت قرآن خواندن ، پنجم در سجود و تلاوت . . . و می رسد به صد و بیستم در بیان ایمان.

آغاز: اعظم المحامد لله العظیم، و اکرم الصلوات علی رسوله الکریم . . . اما بعد ، فان هذا شرح اوراد الشیخ. . . الفه العبد.

(برای شاه رکن عالم ن. ک. احوال و آثار بهاء الدین زکریا دکتر شمیم زیدی : ٥٤ که مرگ وی را ۷۳۵ه آورده - بزم صوفیه : ۲۶۱ تا ۲۷۷ و اخبار الاخیار: ۶۹ تا ۷۲ - که هیچیک ازاین غوری نام لبرده - علمای هند ، تکمله : ۲۷۱ زندگینامهٔ کوتاه و «کنز العباد فی . . .» او - کشف الظنون ۲ : ۱۵۱۷ «کنز العباد فی . . .» - راهنمای کتاب ۱۰ : ۵۲۳ - نسخه ها ۲ : ۱۲۱۷ «شرح اوراد شیخ بهاء الدین ». همانجا ۲ : ۱۳۳۵ «کنز العباد. . .» - ایوانف : ۱۰۶۵ «کنز العباد . . .» - اته : ۲۵۶۵ ذکرش - نشریه ۸ : ۲۱۶ و ۹ : ۹۸ که در این دو جا نا درست شرح «اوراد فتحیه» آمده - همانجا: ۲۶۷ نسخه ای از سدهٔ هشتم در تفلیس).

7193- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۹۷ : نسخ کهن ، محمد بن عمر بن محمود ، ع ۱/ ۸٤۷ه. آغاز برابر نمونه ، با سربندهای «فصل» بیشماره ، فهرست فصلها به خامه نویسنده در آغاز ، نسخه با کیره ، ٥٤٤ ص (گنج ۲ : ٥٦٦).

7194- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۷۱ : نسخ کهن ، سدهٔ ۸-۹ه. صفحهٔ آغاز منقش ، فصل ها بی شماره ، انجام افتاده ، ۵۲۹ برگشمار دارد.

7195- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نوشته شمس الدین احمد بن مولانا صدر الدین ۸۵۳ه. دو جلد ، آغاز یکم برابر نمونه ، ودوم : ذکر بیدار شدن از خواب و مسواک کردن الحمد لله الذی عافنی ، ٤۸۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۳٤).

7196- کراچی ، موزهٔ ملی ۸۶۹-۱۹۵۷ N. M : نسخ ، سدهٔ ۹ه. آغاز در دیباچه افتاده ، ۷٦٤ ص (نوشاهی : ۸۱٤).

7197- اسلام آباد ، گنج بخش ٤١٤٢ : نستعلیق ، محمد احمد شیخ ، ۱۳ ج ۹۵۹/۲ه. آغاز دو برگ نونویس برابر نمونه ، ٥١٤ ص.

7198- اسلام آباد، گنج بخش ۶۸۸۵ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ناتمام، ۴۶۱ ص.

7199- اسلام آباد، همانجا ۱۸۱۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۶۰گ (گنج ۲ : ۵۶۶).

7200- هزاره، خانقاه نقشبندیه مجددیه، مولانا صدر الدین : نوشتهٔ ۱۲۷۱ه. (تسبیحی : کتابخانه ها : ۱ : ۷۷).

7201- سرگودها، وان میانه، میان فضل الهی رانجها: نسخ خوش، تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده (محمد شفیع، مجله الزبیر، ویژه کتابخانه‌ها (۱۹۶۷م) : ۲۹۳).

● 2309- اوراد : مائة فوائد

از حاجی غلام حسین هاله ای سندی (هاله کندی از قریه های سند است). برای فرزندش محمد، در ۱۲۱۳ه/۱۷۹۹-۸م. در وظایف و دعا ها، گزیده از کتاب های سلف.

7202- حیدر آباد، کوت پیر جهندو، کتابخانهٔ پیر جهندو : به خامهٔ نگارنده، ۱۲۱۳ه. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۴۸).

● 2310- اوراد : شرح . . .

ناشناخته.

7203- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۹۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده، برای نشانی از ص ۳ : الذی لا اله الا هو. صفت بعد از صفت است من الله، پس حاصل المعنی بعد از ملاحظه این صفت بموصوف مذکور اینچنین باشد که آموزش میخواهم . . . ، در کلفون آمده : تمام شد شرح الاوراد، ۱۶۹ ص (گنج ۲ : ۵۶۴).

● الاوراد: تقسیم الاوراد

خواجه محمد چشتی گجراتی.

● 2311- اوراد چشتیه

از عبدالرحمان چشتی صابری (م ۱۰۹۴ه/۱۶۸۳م) فرزند عبدالرسول بن قاسم عباسی علوی. در ۱۰۵۳ه/۱۶۴۳م. در چهار «باب» : ۱- عبادات و ریاضات و طرق آنها، ۲- زهد و شرایط خواندن اسمای الهی، ۳- اذکار و اشغال و احوال و طریق اعمال آنها، ۴- فقر و خرقه و بیعت و شجرهٔ پیران طریقت.

و از هموست در این فهرست : مرآت المخلوقات (عرفان)، مرآت الاسرار (سیر)، مرآت مداریه (سیر)، مرآت مسعودی (تاریخ)، مرآت الولایه (سیر) ; کتابهای دیگری نیز داردازآن میان: مرآت الحقایق.

آغاز : حمد و شکر رب العزت را بگوناگون نعم ظاهری و باطنی و دینی و دینوی که

افضل آنان . . .

(همان: آصفیه ۳: ۲٤ و نسخه ها ۲: ۱۰۵۶ - اته: ۱۶۵۳، ۱۶۵٤ (نامش) - ریو ۳: ۱۰۳٤ «مرآت الحقایق» از همو - اته: ۱۹۵۰ «مرآت الحقایق» او - بمبئی: ۵۷ «مرآت الحقایق» او، که در آنجا نام سه اثر دیگرش آمده: مرآت مداریه، در سیر، ۲- مرآت الاسرار، ۳- مرآت مسعودی - پاکستان و هند ٤ (۲): ۷۹۱ همان «مرآت الحقایق» او).

7204- لاهور، محمد شفیع ۸۹/۳۵۹: نستعلیق، جعفر، ۲۷ رجب ۱۰۸۳ه/۱۶۷۲م.
آغاز افتاده: من نسبته الالوهیه . . .، ۷۳ گ (بشیر حسین: ۱۱۳).

7205- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ع ب د: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه.
آغاز برابر نمونه، ۳۰۸ ص (سید خضر نوشاهی).

2312- اوراد خویشگی

از عبدالله خویشگی قصوری، متخلص به عبدی (که یاد او در «بحر الفراسه، شرح دیوان حافظ» خواهد آمد). آغاز نسخهٔ گنج افتاده. ولی در پایان آن آمده: عبدی از انحاد این حرفی چند - آورد به امتداد این حرفی چند.

پرفسور محمد اقبال مجددی، در «احوال و آثار خویشگی» برای وی ۱۵ اثر در دو بخش بر شمرده است: یازده اثر باز مانده و چهل اثر دیگرش که تنها نام آن ها باز مانده است. در میان بخش دوم، سه کتاب در اوراد است که کتاب ما می تواند یکی از آن سه باشد: ۱- اوراد السادات، ۲- اوراد النبی، ۳- تلقین الطالبین. با سربندهای «فصل»: ۳- اوراد صلاه صبح، ۶- اوراد صلاة عصر، ۱۰- اوراد شهر محرم، ۱۵- اوراد جمادی الثانی، ۲۰- اوراد ذیقعده، ۲۵- در دعوت سورهٔ مزمل، ۳۰- ذکر حضرت میر سید اشرف، ۳۳- (آخرین) در ذکر سه پایه.

7206- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۶: نستعلیق پخته، دینداز خان ولد جوهر خان عارف زئی، رمضان ۱۱۱٤ه، ۷۲ ص (گنج ٤: ۲۳۵۵).

2313- اوراد روحی

از شیخ محمد عرف شیخ لدها، حنفی حسباً و نسباً، چشتی فریدی. اوراد منقوله و معمولهٔ حضرت عبدالله «عمدة المتأخرین، اکمل خلفاء» فرید الدین گنج شکر است به نام «اوراد روحی» (دیباجه).

زندگینامهٔ نگارنده بدست نیامد، جز اینکه از تعبیر هایی که از خلیفه گنج شکر (م ۶۶۴ه/ ۱۲۶۶م) کرده، بایستی نگارنده از همان سدهٔ هفتم - هشتم باشد، که توانسته از «راوی» چنین تعبیری کند برای گنج شکر. ن. ک. اسرار الاولیا: ۱۲۵۱ در همین بخش.

در پنج «گنج»: ۱- در درود نوافل اوقات خمس، ۲- در ذکر نوافل شهور و اعوام، ۳- اسماء حسنی و مسبعات و اوراد خواجگان چشت و . . .، ٤- ذکر ادعیهٔ غنا و کفایت مهمات، ۵- اذکار اشکال باطنی و خلوت و عزلت و متابعت احوال مشایخ. خاتمه در اوراد متفرقه.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان و الجان . . . اما بعد این اوراد زبدة السالکین و عمدة

المتاخرین ، اکمل خلفاء قطب الاقطاب . . . فرید الدین گنج شکر . . . حضرت عبدالله حائلذ ها (!) فقیر شیخ محمد عرف شیخ لدها.

7207- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق پخته ، محمد رحیم بخش میزانی ، ع ۱۳۱۴/۱هـ ، ۱۰۵ ص (نعیم اختر).

● اوراد سلسلهٔ قادریه ؛ توصیل المرید الی المراد

● 2214- اوراد صغیر : ‹مختصر اوراد قادریهٔ شطاریه

از ناشناسی که نام خود را در دیباچه نیاورده ، و می گوید «این اوراد صغیر مستخرج از اوراد قادریهٔ شطاریه که مطول است ، و جمع کردهٔ حضرت مخدومی و مرشدی . . . حضرت شیخ محمد بن ابراهیم القادری ست ، از آن کشیده . . . و این مختصر را بر یازده «باب» ترتیب داده» : ۱- اوراد صبح ، ۲- اوراد نماز فجر ، ۳- اشراق ، ٤- نماز چاشت و آداب تلاوت قرآن، ۵- نماز زوال. . . ، ۱۰- تهجد ، ۱۱- ذکر و مراقبت.

آغاز: حمدله. حمد الذاکرین و فقهم الله تعالی علی مواظبت تحفظ الاوقات . . . اما بعد ، این اوراد صغیره مستخرج.

7208- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۵٦ : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲هـ (۱۲۱۲هـ) (ص ۱۸۱-۲۰۲) ، موریانه زده ، انجام افتاده.

● 2315- اوراد صمدانی

از شیخ جمال بن سید حسین بن سید محمد عزیز قادری. شرح «اوراد قادریه» است ، اورادی منسوب به شیخ عبدالقادر جیلانی (م ۵٦۱هـ/۱۱٦٦م).

7209- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر محب الله شاه راشدی : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده. آغاز در دیباجه افتاده : . . . اما بعد ، میگوید . . . سید شیخ جمال بن سید حسن بن سید محمد عزیز القادری. این اورادی ست که منسوب بسوی حضرت . . . الجیلانی» ۷۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2316- اوراد فتحیه

از میر سید علی همدانی. (که یاد او در «عقلیه : ۱۷۹» گذشت). در دیباجه گوید : در زمان سیاحت قریب هزار و چهار صد ولی کامل را دریافته ام . . . و از هر ولی در وقت وداع دعایی و رقعه ای از جامهٔ مبارک ایشان التماس نمودم. آن رقعه ها را برخرقهٔ خود توقیع و آن ادعیه و اذکار را . . . جمع ساختم ، این او را دشد. و چون کتب احادیث را در نظر آوردم ، این اوراد را در آنها یافتم.

اورادی ست با مایهٔ عرفانی به عربی ، همراه دستور ها و آداب به زبان فارسی بسیار روانه ، همراه با سروده هایی.

آغاز: الحمد لله وسلم علی عباده الذین اصطفی. اما بعد ، قال الله تعالی : و اذکر فان الذکری . . . بدان ای عزیز ایقظنا الله و ایاک عن سنة الغفلة ، که حق جل و علا بندگان خود را از برای سفر بی نهایت و راهی.

(ن.ک. مشار ۱ : ۵۹۸ «اوراد فتحیه» که نشانی سه چاپ آنرا داده است).

7210- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق خوش ریز ، ش ۲۲ مجموعه رساله های میر ، نوشتهٔ ۸۵۱ه.ق. (ص ۵۳۹-۵۸۴).

7211- پیشاور ، نوشهره ، اکوڑه خٹک ، مدرسه حقانیه ۴۸-۳۷۹۳ : نستعلیق ، شیخ عبدالمطلب بن حاجی طالب ، شهر سمرقند ، صفر ۱۱۱۵ه. آغاز افتاده : در وقت تفسیر ابن کلمات . . . ، ۲۰۸ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

7212- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: یافته اند، و وجه تسمیه او نیز همین است ، و این ضعیف گوید . . . ، ۲۲۶ ص (محمد نذیر رانجها).

7213- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نسخ و نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. اسناد و ترجمه آن است ، ۲۴ ص (نعیم اختر).

7214- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۵۴ : نسخ خوش معرب ، ۱۲۱۶ه. ش ۱ مجموعه (ص ۱-۳۱) ، آغاز دراابر نمونه ، نشان شکرف.

7215- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۷۸ : نسخ و نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. دیباجه ای ندارد ، ترجمه است.

7216- اسلام آباد ، همانجا ۴۰۰۲ : نسخ ، عبدالحنان المنان جهان خان ، ۲۲ ع ۲/ ۱۲۳۹ه. دیباجه ای ندارد ، ۵۴ ص (گنج ۲ : ۵۶۸).

7217- لاهور ، دیال سنگه ۴۹۸ : نسخ و نستعلیق ، فضل حق آخند زاده ، ساکن پیر پاوی ، ۱۲۹۳ه. آغاز افتاده : قل الله الحمد لحمده . . . ، ۹۷ گ (دیال سنگه ۳ : ۱۱۱).

7218- اسلام آباد ،گنج بخش ۴٦٤٤: نسخ خوش معرب، سدهٔ ۱۳ه. آغاز: استغفر الله العظیم، استغفرالله العظیم. انجام افتاده، ۳٦ ص.

7219- اسلام آباد ، همانجا ۱۳۸۳ : نسخ پخته ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر شماره پیشین ، ش ٤ مجموعه (ص ۱۳٦-۱۵۷).

● 2317- شرح اوراد فتحیه

متن همان. گزارش از محب طریق جنیدی جعفری. که از حضور خود در حلقهٔ ذکر شیخ عماد الدین فضل الله یاد می کند. به نثر آمیخته به نظم ، که برخی از آنها عنوان «ضعیف گوید» را دارد. نام کامل شارح محمد بن جعفر جعفری ست. و شرح او دست کم یکبار در تهران چاپ شده است.

گویا شیخ عماد الدین فضل الله پیشگفته همان بروش آبادی طوسی (شهید ۹۱۴ه/۸-۱۵۰۹م.) شارح «لوایح» جامی و «لوامع» عراقی باشد (ن.ک. همین بخش).

آغاز: الحمد للفتاح الذی فتح علی المستفتحین ابواب الفتوح و جعل اوراد الفتحیه ادواة ... اما بعد، میگوید سالک بادیهٔ پریشانی و ساکن زاویه... جعفری.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۵۶ «اوراد فتحیه» - مشار ۱ : ۵۹۸ «اوراد فتحیه» که نشانی سه چاپ از متن آن را داده است - نفیسی ۱ : ۳۲۲، ۵۶۵ برای برزش آبادی - نشریه ۸ : ۲۱۵، ۲۱۷ و ۹ : ۱۰۲، ۱۷۷ «شرح...» نسخه هایی از آن در شوروی).

7220- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۹۹۰ : نستعلیق، سید محمد فاضل بن سید جلال بن عبدالمالک حسینی، ۱۷ صفر ۸۸ ۱ه. آغاز افتاده: وآن مقبول الانتباه، و آن مقتول راه الله حضرت شیخ عماد الدین فضل الله ... ۱۰۴۴، ص ۱۹ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

7221- اسلام آباد، گنج بخش ۵٤٤ : ثلث خوانا، سدهٔ ۱۱ه. با یادداشت ۱۱۶۰ه (ص ۱۲۳-۲۱۲)، آغار برابر نمونه، انجام افتاده.

7222- اسلام آباد، همانجا ٤٣٢٤ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۳۸ ص (گنج ۲ : ۵۶۷).

7223- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۳۴۲۲/٤۱۷ : نوشته عبداللطیف ولد شیخ جان محمد، ۱۰ شعبان ۱۱۲۶ه(۱۷۱٤م) آغاز برابر نمونه (شبیر حسین ۳ : ۵۳۱).

7224- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹٤۵ : نستعلیق خوش، فقیر محمد مقیم، رمضان ۱۱۷۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲٤۸ ص (گنج ۲ : ۵۶۸).

7225- راولپندی، گواره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی : نستعلیق، محمد ضیاء ٤ رمضان ۱۱۷٤ه. آغاز برابر نمونه، ۱۹۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7226- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق، غریب احمد، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، در پایان نویسنده نسخه را «جعفریه» نامیده است، ۲۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7227- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق و نسخ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، با سرلوح زرین، ۱۳۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7228- پیشاور، دانشگاه پیشاور ۳۵۲ : نستعلیق خوش، ۱۱ ع ۱/۱۲۱۹ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲۳ ص (پرفسور امتیاز حسین).

7229- اتک مکهد، مولانا محمد علی : نستعلیق، ۱۶ ج ۲/۱۲۳۰ه. آغاز برابر نمونه، نویسنده نسخه آنرا «جعفریه» نامیده است، ۶۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7230- گجرات، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق خوش، شیخ محمد صالح ولد شیخ عبدالرسول بن رحمت الله قادری کشمیری، ساکن میان قلع گجرات، شعبان ۱۲۷٤ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲۰ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7231- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۲۷ : نستعلیق پخته، ۱۷ شعبان ۱۲۹۳ه. آغاز برابر نمونه، ۳۰۱ ص (گنج ۲ : ۵۶۸).

7232- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، محمد ایوب ، ۱۲۹۷ھ، آغاز برابر نمونه، ۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7233- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۹٤۸ : نسخ و نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۰۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

7234- پیشاور ، ریکارد آفس ۲۹۹ : نستعلیق شکسته ، عبدالکریم ، بی تاریخ ، آغاز : اسناد اوراد فتحیه ، آورده اند که حضرت سید السادات منبع البرکات ...، ۸۹ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

● 2318- شرح اوراد فتحیه

متن از همان همدانی. شرح از ناشناس. نسخه ها یکی نیستند.

7235- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۷۲ : نسخ و نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. دیباچه ای ندارد.

7236- اسلام آباد ، همانجا ۳۵۶۳ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز افتاده ، ۱۳۲ ص (گنج ۲ : ۵٦۸).

7237- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۹۱ : متن نسخ ، وزیر نویس فارسی آن و نیز اسناد آن به نستعلیق ، ۱۳۱۵ھ. (ص ۲-۷۰).

● 2319- اوراد نصیریه

از ملفوظات شیخ نصیر الدین محمود ، چراغ دهلوی ست (که یاد او در «خیر المجالس» همین بخش ، خواهد آمد). گرد آورنده ناشناس. آداب وردها و نماز های پنجگانه و تهجد و تسبیح ، اشراق ، استخاره ، صلوات و توبه و جز آنها ست.

آغاز : الحمد لله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و اصحابه وسلم. چون صبح صادق پدید آید ، از اول سورهٔ انعام بخوانند : الحمد لله الذی خلق ...

7238- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق ، امام الدین ، ۲۰ ستمبر ۸ محرم ۱۲۷۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱٦۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7239- راولپندی ، گرهی افغانان ، واه کینت ، کتابخانه فاضلیه B ۹۱۱ : نستعلیق خوش ، سراج الدین احمد ، ۱۲۹٤ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۷ ص (پرفسور اختر راهی).

7240- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، نور محمد ، ۳ رجب ۱۳۲۷ھ. آغاز برابر ، ۱۱۲ ص (نعیم اختر).

● 2320- اوراد و اذکار

از کمال عزکرد ای (کره از توابع مانکپور هند است). یکی از پیران هند ، و گویا از پایان سدهٔ دهم ه. (عباسی) وی مرید حسام الحق مانکپوری و همروزگار شیخ شمس الدین ، و گویا سراینده نیز بوده ، چه سروده هایی از وی در متن آمده است. برای عزیزان و دوستان و بدستور شیخ شمس الدین

پیشگفته. اوراد و وظایف پیران گذشته است و آنچه از پیر خود دریافت کرده است. در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» (دیباچه).

تقارن دو نام بالا مارا بیاد شیخ حسام الدین مانکپوری (م ۸۸۲ھ/۱۴۷۸-۰۷م) و شیخ شمس الدین طاهر (م ۸۸۱ھ/۱۴۷۷-۰۹م) که هر دو از خلفای نور قطب عالم بودند می اندازد. اگر چنین باشد پس وی از سدهٔ نهم خواهد بود نه دهم.

برای حسام الدین ن. ک. «انیس العاشقین: ۱۲۹۶» و برای نور قطب عالم ن ک. «انیس الغربا: ۱۲۹۷» در همین فهرست. و برای شیخ شمس الدین ن. ک. خزینه ۱: ۳۹۹.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العباد با نوار الوظایف.

7241- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری، ۵۳۱، ۲۹۷ کما: نستعلیق، فیض الله، ۹ صفر ۱۰۵۵ھ. ۱۱٦ گ (عباسی ۱: ۱۱۳).

2321- اوراد و اشغال و مراقبات

گویا از شاه عبدالعزیز دهلوی (که یاد او در «فتح العزیز: ۶۲» گذشت). در سه «باب» و هر باب در دو «فصل»: باب ۱- اشغال و مراقبتهای گروه قادریان، ۲- اشغال و مراقبتهای گروه چشتیان، ۳- گروه نقشبندیان. و هر باب در دو «فصل» یکم اذکار و اشغال، دوم مراقبتها. (نسخه های زیر یکی نیستند).

آغاز: حمدله. اما بعد، پس این رسالهٔ اشغال مشتمل است بر سه باب. هر باب دو فصل.

(ن. ک. علمای هند: ۱۲۲ که ۵ اثر او را نام برده، و ترجمهٔ اردویی علمای هند ۳۰۲ که نام ۹ اثر دیگر را بر آنها افزوده. مشار، مؤلفین ۳: ۸٦۲ که نام ۱۹ کار چاپ شدهٔ او را برده. پاکستان و هند ۵: ۲۸٤ تا ۲۸۹ که نام بسیاری از کار هایش را برده، هیچکدام از این رساله نام نبرده اند).

7242- اسلام آباد، ادارهٔ تحقیقات اسلامی ۸۹: نستعلیق، عبدالکریم فرزند فضل الدین ۱۲٤۵ھ. ش ۲ مجموعه (۳۸-٤۳) (سید عارف نوشاهی).

7243- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۸۰: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز افتاده، با سربندهای «باب»: ۱: در بیان اوراد لیل و نهار، ۳- در صلوات ادعیه برای حوایج و دفع علل... با نسخهٔ پیشین جداست. در پایان آن آمده از شیخ المشایخ عبدالعزیز، که گویا همان دهلوی است، ۱٤۹ ص (گنج ٤: ۲۳۵٦).

2322- اوراد و حرز ها

از ابو المجامع محمد بن المؤید الحموی الجوینی البحر آبادی (دیباچه). که بایستی همان سعد الدین محمد بن مؤید حموی، از عارفان بزرگ سدهٔ ششم، و شاگردان نجم الدین کبری باشد. که در جوین به سال ۵۸٦ھ/۱۱۸۹م زاده شده، پس از گردش ها به خراسان برگشته در بحر آباد جوین، به سال ٦۵۰ھ/۱۲۵۲م در گذشته است.

وردها و حرزها و دعا و مناجات هاست به عربی، و آداب آن ها به فارسی. نامبوب.

آغاز: الادعية البجيمه والحرز والمناجات المنجميه. هوالنجم الاول . . . الفها شيخ الاسلام سلطان الاوليا . . . و این حرز را سیف الله خوانند.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۷۹۲ (فهرست راهنما) - کحاله ۱۲: ۷۰ - هدية العارفين ۲: ۱۲٤ - نفیسی ۱: ۱۱٦ و ۲: ۷۲٤ که دو گونه ضبط از نسب وی را آورده است. و نیز نام آثار او: سکینة الصالحین، سجنجل الارواح، کتاب المحبوب یا محبوب الاوليا و یامحبوب المحبين و مطلوب الواصلين، و کتاب قلب المنقلب به زبان تازی که صلاح الدین حسن بلغاری، عارف نامی، در ۶۷۲ھ/۳-۱۲۷٤ م ان را به کرمان برده و در آنجا به فارسی ترجمه کرده است. و نیز کتابی با نام «مقاصد السالكين» در ملفوظات او، برای این یکی ن. ک. همین بخش).

7244- اسلام آباد، گنج بخش ٥٤٦٤: نسخ پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. (ص ۱ - ٥٥) (گنج ٤: ۲۳٥۷).

● 2323- اوصاف الاشراف

از خواجه نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ھ/۱۲۰۰-۱۲۷۳ م). بنام محمد بن بهاء الدین محمد جوینی، کمی پس از «اخلاق ناصری» در شش «باب» و هر باب در شش «فصل». باب ۱- در مبداء و معاد، شش فصل (ایمان، ثبات، نیت، صدق، انابت، اخلاص)، ۲- ازالت عواقب و قطع موانع، شش فصل (توبه، زهد، فقر، ریاضت، محاسبت و مراقبت، تقوی)، ۳- سیر و سلوک شش فصل (خلوت، تفکر، خوف، رجا، صبر، شکر)، ٤- احوالی که مقارن سلوک حاصل شود، شش فصل (ارادت، شوق، محبت، معرفت، یقین، سکون)، ٥- حالهایی که اهل سلوک را سانح گردد، شش فصل (توکل، رضا، تسلیم، توحید، اتحاد، وحدت)، ٦- در نهایت سیر.

آغاز: سپاس بیقیاس بار خدایی را که به سبب آنکه.

(ن. ک. ذریعه ۲: ٤٧٧ - نفیسی ۱: ۱۳۷ تا ۱۳۹ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین کتاب - مشار ۱: ٦٠١ که نشانی هشت چاپ آنرا داده - احوال و آثار خواجه، مدرس رضوی: ۲٥۹، ۲۹۹ - نسخه ها ۲: ۱۰٥۷ - انه: ۱۸۰۹، ۱۸۱۰ - ریو ۲: ۸۲۹ - ایوانف، کرزن: ٤١٦).

7245- اسلام آباد، گنج بخش ۳٤٠۳: نستعلیق پخته، ۱۷ رمضان ۹٤٠ھ (ص ۱٤۹-...) آغاز در دیباجه افتاده (گنج ۲: ٥٦۹).

7246- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٥٧-۱۰٥۲/۱۳: نستعلیق خوش، محمد کاظم بن محمد کریم اصفهانی، پنجشنبه رجب ۱۱۱۹ھ. آغاز برابر نمونه، ٦٦ ص (نوشاهی: ٤ ۲۰).

7247- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، امیر الله بن محمد امان الله، ۱۲۲۸ھ. (ص ٦۱ - ۱۰۲) (محمد نذیر رانجها).

7248- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۱ - ۱٦٤۹: نستعلیق، ۷ ذیحجه ۱۲٥۸ھ. آغاز برابر (ص ۲٤ - ٦۲ مجموعه) (نوشاهی: ٤ ۲۰).

7249- خیرپور، پیر گوته، مدرسه راشدیه: نستعلیق خوش، ولی محمد خان، ۲ صفر ۱۲۹۷ھ. آغاز برابر نمونه، (سید خضر نوشاهی).

7250- کراچی، موزه ملی N. N. ۱۹۷۰ - ۷/۲ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (ص ۵۶ - ۱۵۰) آشفته صحافی شده (نوشاهی : ۲۰۴).

2324. اوهام احمدی

از ناشناس، که نام خود را در دیباچه نیاورده است. وی صوفی ست از گروه شطار، از اهل سنت، شاید بنام محمد افضل. چه معمولا پیش از سروده ای نام سراینده را می برد (و گاهی می گوید: چو خوش گفت آنکه گفت) و در فصل سوم آمده: «محمد افضل فقیر راست. شعر: عارف کسی ست آنکه وی اندر میان خلق» و در همین فصل غزلی ست باتخلص محمد: ای محمد می نشاید میل کردن جزبه یار. نام کتاب در دیباچه آمده است.

به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «ای عزیز»، در سه «فصل»: ۱- در بیان اوهام مبتدی صادق، راهی که بیاری پیر کامل می باید پیمود، ۲- در بیان اوهام متوسط سایر محب شطار، و بیان سه تجلی، ۳- اوهام منتهی و اصل.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الخلایق بمعرفة الاحدیة المطلقه، ظهر العالم... ای عزیز چند کلمه در بیان اوهام به طریق ایجاز و اختصار املا کرده ام.

7251- اسلام آباد، گنج بخش ۴۵۵۵: نستعلیق، غلام حسین، در شهر پهوجدره سیدان، سدهٔ ۱۳ هـ. (ص ۲۱ - ۷۲) (گنج ۲ : ۵۷۰).

2325. ایضاح الطریقه

از شاه غلام علی دهلوی، (که یاد او در «اجوبهٔ اعتراضات: ۱۲۲۷» گذشت). دربارهٔ بیعت وارادت خود در خاندان قادریه و کسب سلوک در سلسلهٔ نقشبندیان و طریقهٔ ذکر اسم ذات و نفی و اثبات و مراقبات.

یکی از نامه های اوست که به یکی از عزیزان خود نوشته بود، و در مجموعهٔ «مکاتیب شریفه» وی به شمارهٔ ۹۰ آمده است. و به صورت جداگانه ای به نام بالا نیز چاپ شده است.

آغاز: در بیان احوال بیعت و ارادت خود در خاندان قادریه... بعد حمد و صلواة، فقیر عبدالله معروف به غلام علی عفی عنه. گزارش می نماید که بیست و دو ساله بودم که هدایت و عنایت بی غایت الهی شامل حال این فقیر گردیده.

(ن. ک. مشار ۱: ۶۲۹ که چاپ ۱۲۸۴ هـ آنرا نشان داده است - حدیقة الاولیا، سرور: ۱۳۳ زندگینامه و نام ۸ اثر او که این درمیان آنها نیست - همان: آخوند همدان، ۴۰۶ ردیف ۲۶۴).

7252- لاهور، لکسون رود، خلیل الرحمان داودی: نستعلیق، گویا نبی بخش یا غلام بخش از معتقدان غلام محیی الدین قصوری، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه، ۴۷ ص (سید عارف نوشاهی).

7253- کراچی، باغ جناح، لیاقت هال لائبریری: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه، ۴۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2326. ایمان : رساله . . .

از محمد چشتی احمد آبادی، (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). دربارهٔ ایمان به دل و به زبان و عمل، ایمان معرفت الهی ست، اقسام تصدیق، خوف و رجا، رجاء افتتاح قلب لرؤیته است.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فیقول العبد الفقیر . . . محمد چشتی بن قطب الاولیا . . . حسن محمد بن احمد . . . هذه رسالهٔ ایمان . . . اگر کسی بدل تصدیق کند و به زبان اقرار لکند مؤمن باشد.

7254- بهاولپور، جامعه اسلامیه ٤ / ١: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. باتاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۲۳ مجموعه ۴۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

7255- راولپندی، گولره شریف، درگاه شادروان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● ایمان، رساله در بیان ایمان: تحقیق الایمان.

کرمانی، نعمت‌الله.

● 2327. بابریه

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۱۲۱۱» گذشت). گفتاری ست در سیر و سلوک، به نثر آمیخته به نظم، باسرسدهای «ای طالب صادق». در سبب تألیف می گوید: که حضرت سلطنت شعاری مخلص درویشان (اهمان اوصاف که در دیگر رساله های خود از عبیدالله ۹۴۰-۹۴۶ه یاد کرده است)، مورد نظر شمس تبریز قرار گرفته و این امر ایشانرا بیقرار و بی آرام ساخته، احوال خود را در «رسالهٔ والدیه» حضرت ایشان نظم کرده نزد اینجانب فرستاده اند، با بعضی رباعیات خود. بنا برآن این ضعیف خواست نسخه ای نویسد که سبب تسکین خاطر ایشان و زیادتی در طلب ایشان گردد. بنابراین این رساله نه تاریخ است و نه شرح رباعیات آن خان. بلکه خان پیشگفته رسالهٔ «والدیه» خواجهٔ احرار (ن. ک. همین بخش) را نظم کرده نزد خواجگی کاسانی فرستاده است. و خواجگی این رساله را بدین مناسبت نگاشته است.

آغاز: حمد بسیار و ثنای بیشمار مرخدای راجل عظمته که حضرت آدم را . . . اما بعد، سبب این نسخه آن بود که حضرت سلطنت شعاری.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او که این نام در میان آنها نیست. نسخه ها ۲ : ٤٥٨٧ که نادرست در بخش تاریخ ه‍ند آورده ام - نشریه ۸ : ۷۲ و ۹ : ۱۵۲ ضمن مجموعه رساله های او در لنین‌گراد و تاشکند - برای عبیدالله ازبک ن. ک. نفیسی ۱ : ٤٨٦ که در آنجا آمده «در انواع شعر دست داشته . . .» ولی از «رسالهٔ والدیه» منظوم او نام نبرده است).

7256- کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹۶۹ .N. M: نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت‌الله بلخی، ش ۱۸ مجموعه رساله های او، ۱۱٥٤ه. (ص ۳۹۰ - ٤۲۲)، آغاز برابر نمونه، (نوشاهی : ۲۲۷).

7257- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین، ۱۲۸۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۸۸۰ - ۹۱۶)؛ نام رساله در سرعنوان نسخه و فهرست مجموعه «بابریه» آمده است (گنج ۲ : ۶۷۲).

● 2328- بازار عاشقان

از سید محمد بن خواجه شاه بن عباد الله بلخی، که در سمرقند می زیسته است، در پایان آن نسبنامه و جای خود را چنین گفته است : گفتهٔ سید محمد می شنو - وربه بشنودی بزن بردل فرو - والدم را نام پرسی خواجه شاه . . . جد ما باشد عباد الله دان - گرپرسی جای ما ای پارسا - بلخ می دان وسمرقند است جا. بدستور محمد دوست سلطان، به سال . . . ۱۰۰ھ/۱-۱۵۹۲م. : گرتو تاریخ پرسی از این سرود - گویمت آن هزار سالی بود (!). و می گوید «هر چه از غیب آمد نوشت، و بچون و چرا مقید نشد، چرا که اصل کار بی حجتی ست». ادب عرفانی گروه نقشبندیان است، نثر و نظم.

آغاز : حمد له. اما بعد، آن دوست خدای سلطان السلاطین و سلطان العارفین یعنی : آن رفیق یافتهٔ راه دین، و یقین. . .

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۵۲۱ نسخه لنین گراد اکیمو شکین ۱ : ۶۷؛ - نشریه ۹ : ۴۱ که نام نگارنده «سید محمدی جان» آمده).

7258- کراچی، موزه ملی ۱/۲۳۷-۱۹۶۹.N.M : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ھ. بدنبال «شرح رباعی خواجه بهاء الدین» از همو، با دو سر لوح (ص ۲۰-۴۴) آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۲۸).

● 2329- باغ دلیا

از شاه محمد رضا شطاری قادری (که یاد او در «آداب مریدی : ۱۲۱۸» گذشت). در دیباچه از شیخ اسماعیل و حاجی شیخ الهداد خان قادری اکبر آبادی که از ایشان خرقهٔ خلافت پوشیده نام می برد و از دومین به «اطال الله عمره» یاد می کند که نشان می دهد پیش از مرگ وی نگاشته است. به سال (باغ دنیا : ۱۰۶۸ھ/۷-۱۶۵۸م) و بنام «باغ دلیا».

در سیر و سلوک، مرید و مریدی، سماع، آداب درویشی، عرسها و جز آنها. باسربند های «نقل است» سپس زنجیرهٔ پیران، آنگاه چند مراقبت.

در پایان نسخه رساله ای ست، بگونهٔ مستقل، در دوازده فصل، در ایمان (ن. ک. ایمان، در بخش عقاید : ۱۰۴۱ شاید جزو همین کتاب باشد).

آغاز : حمدله. صلات. اما بعد میگوید رضا جوی مؤمنان، که چون شیخنا و مخدومنا . . . حاجی الهداد خان قادری اکبر آبادی.

7259- اسلام آباد، گنج بخش ۳۶۸۸ : نستعلیق پخته، میر خان ولد شرف الدین جالندهری ۱۱۴۷ھ. (ص ۲-۱۵۲)؛ سپس «ایمان» از همو، که گویا رساله ای جداگانه است (گنج ۲ : ۵۷۰).

● 2330- باقرالانوار و مرادات الاسرار

از سید علی اکبر قتال ، اوچی اکبر آبادی. در ص ۱٤٥ گذشت.
و اینک نسخه ای دیگر :
7260- بهاولپور ، اسلامیه ، حافظ عبدالحی چشتی ۲۲٤ : نستعلیق ، حافظ محمد امین جیلا واهی ، آغاز همانگونه ، ۳۰ ص.

● 2331- باید دانست

ناشناخته.
(ن. ک. می باید شنید ، در بخش فلسفهٔ عملی همین فهرست). در مطالب تصوف و عرفان.
7261- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤٥٥٤/۲/۱۵۰٤ : میانه سدهٔ ۱۳ ه. و به نظر پرفسور شیرانی از روزگار نگارنده است (بشیر حسین ۲ : ۲۰٥).

● 2332- بحر التصوف : شرح سوانح

متن از غزالی. شرح از نظام الدین تهانیسری بلخی (که یاد او در «ریاض القدس : ٥۳» گذشت).

آغاز : الحمد لله الذی شرح قلوب العارفین بفیوض انواره و نور ها بمطالعة اسراره.
(ن. ک. علمای هند : ۲٤۱ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «شرح سوانح» - خزینه ۱ : ٤٦۳ که در اینجا نیز از آن به «شرح سوانح» نام برده شده - اته : ۱۹۲٤ «بحر التصوف» - نسخه ها ۲ : ۱۲۳۸ «شرح سوانح»ناشناخته).
7262- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷/٦ غزا ، نظا : نسخ ، محبی بن معین الدین بن حمزة ، ۲٦ رمضان ۱۱٤۸ ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۱۲ گ ۱۷ س (عباسی : ۱٦۰).

● 2333- بحر الحقایق : ملفوظات خواجه معین الدین سجزی

سخنان حسن سجزی ، معین الدین (که یاد او در «انیس الارواح: ۱۲۹٤» گذشت) است. از خواجه قطب الدین بختیار اوشی (که یاد او در «دلیل العارفین: همین بخش» خواهد آمد). هرچند درآن از حضورش در مجلس پنجشنبه روزی یاد می کند. ولی این جز «دلیل العارفین» آندوست : (فقیر حقیر قطب الدین اوشی سگ کرگین ، روز پنجشنبه نشسته بودم در مجلس شریف حضرت خواجه معین الحق و ... حسن سجزی رح. فرمودند که ما به بغداد رفتیم. عبدالقادر جیلانی پیش این فقیر آمد و التماس کرد که ای شیخ معین ...).

سخنانی ست از حسن سجزی خطاب به قطب الدین در مسایل عرفان نظری ، و داستان هایی - از خود. از آن میان «معراج» او در پیست سالگی. سفری که باپرواز بربال فرشتگان آغاز می شود و هزار ها سال به درازا می کشد. و در آسمان یکم پیامبر (ص) و در دیگر آسمان ها پیامبران نامی را دیدار می کنند. دیدنی ها و گفتگوهای خود را با ایشان و سپس پروردگار را در ۲۸ صحفه گزارش می کند ، و ضمن آن نگاریانه صوفیانهٔ خود را بیان می کند. «بعده فرمود ای قطب الدین چگویم ؟ گفتن نتوانم ... من خدا

هستم و من بنده، من خدایم !» و نیز از مشاهدات خود در سفرهای افسانه ای که کرده، و نیز سخنهائی که از شیخ خود شیخ عثمان هارونی (ن. ک. انیس الارواح: ۱۲۹۴) نقل می کند.

7263- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۲۲ : نستعلیق پخته، صاحبزاده سید حسن ولد سرور عالم صاحبزاده اولاد غوث اعظم، لاهور، ۱۲۴۴ه، آغاز افتاده (ص ۱-۱۴۴ و ۳ برگ در پایان مجموعه). پایان : و چند سال خانه صوفی ماندیم تمام شد ملفوظات خواجه معین الدین حسن سجزی اجمیری. تمام شد هذا الکتاب «بحر الحقایق» تصنیف حسن سجزی . . .

● 2334- بحر الحیات

از بدر الدین بن جمال الدین چشتی. در ۶۵ «باب» در تصوف و فلسفهٔ عملی صوفیانه. در آن بیشتر از پیران چشتی نام برده است، که پیش از سدهٔ هفتم میزیسته اند، آخرین کسان قطب الدین بختیار کاکی (م۶۳۳ه/۱۲۳۵م.) و فرید الدین گنج شکر (م ۶۶۴ه/۱۲۶۵م.) هستند.

آغاز : احمد حمدا دائما جل جلاله . . . بعد از سپاس آفریدگار.

(ن. ک. ایوانف : ۱۲۹۶).

7264- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۱۳۵/۲۱۲۳ : احمد بن عبدالمجید، ۱۶ رجب ۱۱۶۴ه. (۱۱ جون ۱۷۵۱م) آغاز افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۵).

● بحر الحیات

گوالیاری. در بخش هندویی خواهد آمد.

● بحر الفراسه : شرح دیوان حافظ

خویشگی قصوری. در «شرح دیوان حافظ» همین بخش خواهد آمد.

● 2335- بحر المعانی

از محمد بن نصیر الدین جعفر مکی حسنی. از مشایخ نامی هند، که می گوید پدرانش از شرفای مکه بوده اند. از خلفای نصیر الدین محمود اودهی، چراغ دهلوی (م ۷۵۷ه/۱۳۰۶م) و پیش از صد سال زیسته، تا آنجا که گفته اند خلیفهٔ محمد گیسو دراز (م ۸۲۵ه/۱۴۲۲م.) نیز بوده است. مجموعه ۳۶ نامهٔ عرفانی اوست که برای ملک محمود عرف هجن (شنجن) می نگاشته است. در سالهای ۸۲۴ و ۸۲۵ه/۱۴۲۱ و ۱۴۲۲م.

مکتوب ۱- ایمان، ۲- صلات، ۳- زکات و صوم و حج، ۴- معرفت، ۵- روح، ۱۰- عشق، ۱۵- مشاهدات، ۲۰- اسرار قرآن، ۳۰- رؤیا، ۳۵- شوق حقیقت، ۳۶- عشق و اسرار آن. به نثر آمیخته به نظم، نامه ها با عنوان محبوب اعز، محبوب جانی ملک محمود عرف شجن آغاز می شود، و برخی از آنها تاریخهای ۲۴ و ۸۲۵ه را داوند.

ن. ک. مکتوبات محمد حسینی، در همین بخش، که گویا همین است.

آغاز : آن خدایی که انگبین شیرین نوش از نوارهٔ تلخ زنبور چکاند.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۶۱ «بحر المعانی» - نفیسی ۱ : ۲۴۳ و ۲۶۴ زندگینامه و نام

چند اثر او از آن میان همین کتاب. دیال سنگھ ۳ : ۶۸ که در تاریخ مرگ او غلط چاپی ست. ایوانف : ۱۲۳٤ تا ۱۲۳۷ - اخبار الاخیار : ٤۲۱ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب. خزینه ۱ : ٤۰۲ تا ٤۰۵ زندگی نامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب. نسخه ها ۲ : ۱۰٦۱ - اته : ۱۸٦۷ تا ۱۸٦۹ در اینجا آمده که نباید خلیفهٔ گیسو دراز باشد. پاکستان و هند ۳ (۱) : ۱۲۳ و ۳۷۹ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - دانشگاه ۱٦ : ۷۱٤ «بحر المعالی» - نشریه ۸ : ٦۹ و ۱۷٤ نسخه هایی از لنین گراد و تفلیس.

7265- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۱-۹۵۱ : نستعلیق، محمد حسن ولد شهاب الدین محمد قریشی، ۲۰ شوال ۱۰۳۵ه. آغاز برابر نمونه، ۷۱۳ ص (نوشاهی : ٤ ۲۰).

7266- اسلام آباد، گنج بخش ۷۸۲ : نسخ خوش، محمد امین بن شیخ منچهن صوفی قادری بیجاپوری، ۱۰۵۲ه (ص ۱-۳۹۲)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۷۱).

7267- کراچی، انجمن ترقی ۲ ف الف ٤۵ : نستعلیق، ۷ رمضان ۱۱۰۳ه (ص ۱٤-۷۸۵) (سرفراز : ۱٤۱).

7268- کراچی، انجمن ترقی ۱ ف ف ۱۲۸ : شکسته محمد شکر الله چشتی، بفرمایش ابن شاه صفی، ۲۷ محرم ۱۱۵۱ه آغاز افتاده، ٤٦۸ ص (سرفراز : ۱٤۰- نوشاهی).

7269- کراچی، پاکستان هشتاریکل سوسائتی : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ٤۲۲ ص (سید حضر نوشاهی).

7270- شیخوپوره، خانقاه دوگران، رضویه، ابو الفیض عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق، ۱۲۰۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۱۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7271- کراچی، موزه ملی M. N. ۱۹٦۲-۱۹٤ : نستعلیق، محمد نظام الدین، ۲۰ ع ۱/ ۱۲٦۳ه. مقبره نواب مختار الامراء حیدر آباد، آغاز برابر نمونه، ۱۷۱ گ (نوشاهی : ٤ ۲۰).

7272- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤۵۹/٤۸٤ ۳٤: نوشته ۲۵ صفر ۱۲۷٤ه (۱ اکتبر ۱۸۵۷م.) (بشیر حسین ۲: ۲۰۵).

7273- لاهور، پبلک لائبریری ٦، ۲۹۷ محمد؛ نستعلیق، میرزا محبوب بیگ، ۵ شوال ۱۲۷۷ه. آغاز برابر نمونه، ۳۳٤ گ (عباسی ۱ : ۱٦۸).

7274- شیخوپوره، شرقپور، کتابخانه میان جمیل احمد مجددی : نسخ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۷٦ ص (سید سعید الظفر نوشاهی).

7275- فیصل آباد، عبدالله پور، مولوی محمد رمضان شوق : نستعلیق، سرمست خان و ملا حسن خان خویشگی، در جهان آباد، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۳۱٦ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7276- لاهور، دیال سنگھ ترست ۷۰۲ : نستعلیق، شیخ احمد، تاریخ یاد نشده، بخشی از آن است، ۱۳ گ (دیال سنگھ ۳ : ٦۸).

● 2336- بحر المعرفة

از خورشید احمد مجددی نسباً و طریقتاً (م: مکه پیرامون ۱۲۹۰ه‍/۱۸۷۳م)، احوالش شناخته نیست، ولی از راه خواجه محمد یحیی به مجدد الف ثانی (ن. ک. اثبات النبوه: ۱۰۲۲ در همین فهرست) می رسد. نخست باشاه رؤف احمد مجددی (ن. ک. در المعارف: در همین بخش) و سپس با شاه احمد سعید مجددی (ن.ک. اثبات مولد و قیام: ۲۴۰ در همین فهرست) بیعت داشته است. و شاگرد غالب دهلوی (م ۱۲۷۷ه‍/۱۸۶۹م) بوده است. در سال ۱۸۵۷م (۱۲۷۳-۴ه‍) در زندان انگلیسها در لودهیانه بوده، سپس به کابل رفته آنجا جایگزین شده، و در پایان در مکه درگذشته است.

و از هموست در این فهرست: رباعیات خورشید احمد، نامه های خورشید احمد، سگریه.

باسر بند های «باب»: ۱- در بیان صحابهٔ کبار، ۲- دایرهٔ مکان و ما یتعلق بها ۳- ولایت صغری و کبرا، ۴- کلمات ثلاثه: نبوت، رسالت، او الو العزم، ۵- حقایق الله ۶- البیاء ...

آغاز: الحمد لله الذی نور القلوب العارفین بنور معرفته، و فضل احوال السالکین . . . اما بعد، فقیر.

(ن. ک. رشحات عنبریه، تعلیقات پرفسور محمد اقبال مجددی: ۱۴).

7277- میانوالی، کندیان، کتابخانهٔ سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، ۲ ذیحجه ۱۲۹۵ه‍، ۲۸ نوامبر ۱۸۷۷م. آغاز برابر نمونه، ۱۳۸ ص (محمد نذیر رانجها).

● بحر النجات ; ترجمهٔ کهامی کهند

در بخش هندوی خواهد آمد.

● 2337- بدرقة السالکین

از غلام رسول نقشبندی، مرید حضرت محمد شهر یار، بخواهش حافظ محمد وارث نقشبندی، در مسائل سلوک و بیان قواعد مخصوصهٔ مصطلحهٔ طریقهٔ احمدیهٔ نقشبندیه. در آن به وحدت وجود و وحدت شهود توجه ویژه ای کرده است. (ن. ک. رفیق السالکین، در همین بخش و نیز حجة السیاق: ۲۲۰ در بخش ریاضی).

آغاز: الحمد لله الغنی عن العالمین، الذی اوصل العباد الصحیحین الی ذاته القریب . . . اما بعد میگوید این حقیر غلام رسول المتوسل بالطریقه الاحمدیه الاکملیه فی الطریقة النقشبندیه . . . حضرت محمد شهریار . . . محمد وارث ... .

7278- هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه‍. بخش از سر آغاز آمده: الجزء الاول من بدرقه السالکین فی سلوک النقشبندیه . . . آغاز برابر نمونه، ۴۲ ص (پرفسور اختر راهی).

7279- کراچی، موزهٔ ملی ۱۹۶۱-۷۵/۴ N. M.: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه‍، آغاز برابر نمونه، ش ۴ (ص ۵۵-۷۵) (نوشاهی: ۲۰۵).

7280- پشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۲۳۰/۴: نستعلیق خوش ازرق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، سپس ملفوظات سیاسی ست، کل مجموعه ۲۴ ص (محمد اسرائیل

کان الله له).
7281- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۲۰۵/۱/۲۲۱۵ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۵).

● 2338- برزخیه : رساله . . .

از شیخ اکبر. (بشیر حسین) شاید ترجمهٔ رسالهٔ محیی‌الدین ابن العربی(م۶۳۸ھ/۱۲۴۰م) باشد.
(ن.ک. نسخه ها: ۲: ۱۰۶۲ «برازخ» ازکرمانی).
7282- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۰۷۹/۱۰۲۷/۸ : نوشتهٔ شاه علی ، ۱۳۰۸ھ(۱۸۹۰م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۰۵).

● برکات احمدیه : مقامات مجدد الف ثانی

کشمی. در بخش سیر خواهد آمد.

● 2339- برکات اعظم

از ناشناس. لامبوب. در شرح اسماء الهی. نام کتاب از کاتب نسخه است.
آغاز: حمدله. عاقبة. صلاة. بدانکه حاصیت اسم اعظم را سلطان الاولیا . . . عبدالقادر . . . در کتاب تکمله عفیف الدین عبدالله یافعی.
7283- شیخوپوره ، سرمیدالی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ ، ۱۴۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2340- برهان الذاکرین

از علی اکبر بن میرزا اسد الله بن سراج الحق امر الله مودودی.
در «تمهید» و «مقدمه» و دو «فصل» و «خاتمه» ای ، در اثبات ذکر جهر : فصل ۱- اثبات ذکر جهر ، ۲- اثبات مدعای خود به نصوص و گفتار پیشینیان. به نثر آمیخته به نظم.
آغاز: الحمد لله الذی نور قلوبنا بذکره الکثیر و شرح صدورنا بالعمل المشروع . . .
7284- هزاره ، هری پور ، خانقاه نقشبندیهٔ مجددیه ، قاضی محمد صدر الدین : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (مولانا محمد اسرائیل کان الله له. تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۷۶ که در این جا نام پدر نگارنده «میرزا امیر» آمده).

● 2341- برهان السامعین

از ناشناس ، که هندی بوده ، در اثبات سماع صوفیان و رد عقاید منکران آن.
آغاز: حمدله. بعد هذا ، این رساله ای ست مسمی به برهان السامعین ، در رد عقاید منکرین ، بدان اسعدک الله فی الدارین هیچ شیئی نیست که.
7285- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۰-۲۴۹/۲ : نستعلیق ، (رستم علی خان در حیدر آباد ، ۲۵ ذیقعده ۱۲۶۹ھ) ، آغاز برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه (ص ۶۳-۱۴۲) (نوشاهی : ۱۶۶).

2342- برهان العاشقین ؛ چهار برادران : شکار نامه

از سید محمد بنده نواز گیسو دراز (که یاد او در «اسرار الاسرار: ۲۴۶» گذشت). داستانی‌ست تمثیلی عرفانی ، باعبارت «ما چهار برادر بودیم» آغاز می شود ، و به «چهار برادران» و «شکار نامه» شهرت دارد، که در «مجموعه یازده رسایل» او چاپ کراچی ۱۳۸۶ه (ص ۱۴۹-۲۳۷) ، آمده است. و در آنجا هفت شرح از آن نیز چاپ شده است : ۱ و ۲- شرح منسوب به سید محمد اکبر حسینی فرزند گیسو دراز ، ۳- شیخ حسن محمد چشتی (ن. ک. همین فهرست) ، ٤- میر عبدالواحد بلگرامی ، ۵- میر سید محمد کالپوری (م ۱۰۷۱ه/۱۶۶۱م)، ۶- محمد رفیع الدین دهلوی (ن. ک. همین فهرست) ، ۷- میرزا قاسم علی بیگ احکر حیدر آبادی.

آغاز : حمدله. صلات. ما چهار برادر بودیم، از ما سه جامه نداشتند، و یکی برهنه بود، آن برادر برهنه ، درشتی زر در آستین داشت ، به بازار رفتیم.

(ن. ک. بزم صوفیه : ۴۸۳ تا ۵۲۰ زندگینامه و فهرست آثارش که این کتاب بدین نام ها درمیان آنها نیست - خزینه ۱ : ۳۸۱ زندگی نامه - نفیسی ۱ : ۱۹۶ و ۲ : ۷۵۴ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان همین اثر ، که هفت شرح آنرا بر شمرده است - نسخه ها ۲ : ۱۵۹۳ «چهار برادران» و ۲: ۱۲۶۲ «شکار نامه»).

7286- کراچی ، شرف آباد ، ۱۳ ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق (موسی خان ۱۱۰۱ه) (گ ۹۸-۱۰۰). آغاز : قوله تعالی . . . ما چهار برادر بودیم (سید عارف نوشاهی).

7287- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۱۹ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۱۵۵ه. آغاز برابر (ص ٤٤-٤ ه)، موریانه زده (گنج ۲ : ۵۹٤).

7288- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۰۲۶/۶/۴۰۷۸ : تاریخ یاد نشده ، آغاز : که از یه پدر و هفت مادر چهار فرزند سه برهنه و دیگر را پارچه نبود...، (بشیر حسین ۲: ۲۲۰) در فهرست بنام «رساله» بدون ذکر نام نگارنده آمده است ، باید همین «چهار برادران» باشد .

7289- پیشاور ، مشرقیه دار العلوم اسلامیه ۱۹۴۵ : خوشخط ، تاریخ یاد نشده ، ش ۱۰ مجموعه در فهرست بعنوان «معمایی مشتمل بر حقایق تصوف» آمده ، که اولین فقرد آن چنین است : ما چهار برادر بودیم ، سه جامه نداشتند و یکی برهنه بود. . . ، و در فهرست نام نگارنده نیامده است (عبدالرحیم ۱ : ۳۷۳).

2343- شرح برهان العاشقین

متن همان از گیسو دراز. گزارش از محمد رفیع الدین بن ولی الله دهلوی (که یاد او در «نیافت نامه : ۱۶۵» گذشت) به خواهش برخی از یاران (دیباچه). شرح حامل متن است ، بانشانه های (م) برای متن و (ش) برای شرح. و در پایان گوید : نام این رساله «برهان العاشقین» آمده ، چون مشتمل سرگذشت طالب از مرتبهٔ جمادی تا بلوغ به اعلا مرتبهٔ کمال است.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۹۶ ضمن زندگینامهٔ گیسو دراز از این شرح یاد شده).

7290- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۱۸۷ : نستعلیق پخته ، صفر ۱۲۶۲ھ (ص ۴۰-۴۹) ، آغاز برابر نمونه.

7291- اسلام آباد ، همانجا ۸۰۹۷ : نستعلیق خوش ، ۱۲۶۲ھ. (ص ۴۵۰-۴۵۸) ، سپس «چهل کاف» از همو ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۹۴).

2344- شرح برهان العاشقین

متن همان. شرح از عبدالغفور چشتی ، خادم درگاه شاه جعفر حسنی حسینی.

در مجموعه «یازده رسایل» پیشگفته ، هفت شرح از آن به چاپ رسیده است که این شرح درمیان آنها نیست. نفیسی ۱ : ۱۹۶ نیز از آن نام نبرده است.

آغاز : حمد اله. قوله تعالی و تلک الامثال نضربها للناس لعلهم یتفکرون. اما بعد ، بدانکه این شکار نامهٔ حضرت گیسو دراز (متن) ما چهار برادر بودیم ، یعنی چهار روح.

7292- کراچی ، انجمن ترقی ا ق ف ۸۰ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. در فهرست به نام «شرح شکار نامه» آمده ، ۱۴ ص (سرفراز : ۳۸ ش ۲۳۳ - نوشاهی).

2345- شرح برهان العاشقین

متن همان. شرح از شیخ ابو صالح محمد چشتی احمد آبادی گجراتی ، معروف به حسن محمد (م ۲۸ ذیقعده ۹۸۲ھ/۱۵۷۵م.) که در احمد آباد گجرات (هند) به خاک سپرده شده است. فرزند شیخ احمد ، معروف به شیخ میانجی بن نصیر الدین. این شرح در «مجموعه یازده رسایل» گیسو دراز (ص ۱۶۱-۱۶۶) چاپ شده است.

آغاز : حمد له. صلاة. اما بعد ، فلما رآ والدی و استادی و مرشد ی جامع . . . قطب الاولیاء ابو صالح الشیخ محمد عرف حسن محمد بن الشیخ احمد . . . هذه الرسالة التی عبارتها هکذا آمد. چهار برادر بودیم (سرآغاز نسخهٔ راولپنڈی).

(ن. ک. علمای هند : ۴۱۲ زندگینامه و نام دو اثر او : تفسیر محمدی ، حاشیهٔ تفسیر بیضاوی. نفیسی ۱ : ۱۹۶ ضمن زندگینامهٔ گیسو دراز ، از این شرح نام برده شده - مشایخ چشت : ۲۱۰ - مشار ۳ : ۳۲۱ «شرح برهان العاشقین» از شیخ حسن بن محمد بن احمد چشتی ، (همین شرح).

7293- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱.۴ : نستعلیق ، سده ۱۱ھ. و تاریخهای ۱۰۰۲ ، ۱۰۲۰ ، ۱۰۰۳ ، در مجموعه ۴۲ شماره ای ، ش ۲ مجموعه (دکتر الله دتا چودری).

7294- راولپنڈی ، گولره شریف ، درگاه شادر روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

2346- بستان الاوراد : وظایف نوشاهی ثانی

از حاجی ولی احمد نوشاهی (که یاد او در «وسایط العلوم : ۸۴۱» گذشت). گرد آوری همان سید شریف الحمید شرافت نوشاهی. که در ۲ ع ۲/ ۱۳۶۶ھ/۱۹۴۷ به انجام رسانده است.

7295- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه ۱۰ : نسخ و نستعلیق گرد آورنده ، ۱۶ ج ۲/ ۱۳۸۸ھ. ۹۴ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2347- بستان معرفت

از سید محمد شاه قصوری. در ۱۳۰۳ه/۱۸۸۶م. ملفوظات پیران وسوانح خود و همروزگاران خود را دارد. و به گفته شفاهی پرفسور محمد اقبال مجددی ، ملفوظات خواجه عبد الرسول قصوری فرزند غلام محیی الدین قصوری (ن.ک. سلاله مبروره: ۱۱۵) می باشد. برای زندگینامهٔ عبدالرسول پیشگفته. ن.ک. حدیقه ، لاهوری : ۱۴۰.

7296- سرگودها ، بهلوال ؛ مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، آغاز سده ۱۴ه. آغاز برابر نمونه، بدنبال لوایح جامی، ۵۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2348- بطیخیه (رساله . . .) : شرح الدنیا مزرعة الآخرة

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۲۱۴» گذشت). باشرح حدیث الدنیا مزرعة الاخرة آغاز می شود. و خواننده را به یافتن مربی تشویق می کند : هیچکس از خود انگیزی لشه - هیچکس از خویشتن چیزی نشد. سپس به زمین و تخم افشانی و شرایطی که زمین بهره بدهد به صورت تمثیل می پردازد. و سپس به خربوزه و خواص می پردازد های طالب صادق مقصود از این همه که گفته شد حصول قوت است بر عبادت» سپس به عبادت ظاهری و باطنی و دیگر مسایل و اصطلاحات صوفیان می پردازد. به نثر آمیخته به نظم ، ناسبوب.

آغاز : الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب ولم یجعل له عوجا. بیت. حمد پاک از جان پاک آن پاک را . . . اما بعد ، قال النبی ص الدنیا مزرعة الآخرة بدان ای طالب.

(ن.ک. نفیسی ۱ : ۴۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او ، از آن میان «رساله در شرح الدنیا مزرعة الاخرة» که بایستی همین باشد - نسخه ها ۵ : ۳۵۳۲ «بطیخیه» - نشریه ۸ : ۷۶-۹ : ۱۵۶ «بطیخیه» ضمن مجموعه رساله های او در لنین گراد و تاشکند، دومین نوشته ۹۹۷).

7297- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۰۱ : نستعلیق پخته ، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، ۱۲۸۰ه. در مجموعه رساله های او (ص ۷۱۳-۷۲۰) در سرآغاز نسخه به خامهٔ نویسنده متن بنام «رساله بطیخیه» نامیده شده (گنج ۲: ۵۷۲).

● 2349- بکالیه : شرح یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۲۱۱» گذشت). با تفسیر و تأویل آیتهایی در آفرینش آدم و حوا و گناهی که مرتکب شده اند آغاز می شود. که از بهشت رانده شده و برهنه می گشتند و می گریستند. موضوع رساله سرگردانی بشر و رنجهایی ست که در حیات خود کشیده با تمثیل از زندگانی پیامبران ، و سپس اشعه تا اتصال به حق ، با مرشد های راه طالب صادق ، به نثر آمیخته به نظم. در سر عنوان نسخهٔ گنج بخش «رسالهٔ بکائیه» نامیده شده است.

آغاز : الحمد لله غافر الذنوب والآثام ، والصلاة والسلام علی . . . اما بعد ، قال الله تبارک و تعالی : و قلنا یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة . . . بدان ای طالب صادق.

(ن.ک. نفیسی ۱ : ۴۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او . از آن میان «رسالهٔ بکائیه» و «رساله در

شرح یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة» که گویا یکی ست - نشریه ۸ : ۷۶ «بقاعیه» ضمن رساله های او، که بایستی همین باشد - همالجا ۹: ۱۵۶ نسخه ای از ازبکستان ضمن مجموعه ۲۷ رسالهٔ او - مرآت العلوم ۲ : ۱۳۳ ضمن مجموعه ۲۹ رسالهٔ او).

7298- کراچی، موزه ملی۱۳۷-۱۹۶۹، N.M: نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش۳ مجموعه ۲۰ رساله از همو، ۱۱۵۴ھ. (ص ۹۰-۱۱۵)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی ۲۲۴).

7299- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین بن حاجی قربان، ۱۲۸۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۴۹۴-۵۲۲). آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۷۲).

● **بلوغ کمال و کمال بلوغ :** کمال بلوغ و بلوغ کمال

● **2350- بلوغ و حریت :** بیان . . .

از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان کامل: ۱۲۹۰» گذشت). وی برای بلوغ و حریت اهمیت ویژه ای قایل است و کمال انسانی را در بلوغ و حریت می داند. باسربندهای «ای درویش»، در سه «فصل»: ۱- معنی بلوغ و حریت، ۲- بلوغ و حریت آدمی، ۳- خاتمه این رساله. این گفتار در «انسان کامل» او (ص ۱۳۱ - ۱۳۹) چاپ شده است.

آغاز: حمدله. اما بعد، چنین گوید . . . از این بیچاره در خواست کردند که می باید در بلوغ و حریت رساله جمع کنی.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۶۴ «بلوغ و حریت»).

7300- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد لیو تاون : نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ھ. ش ۹ مجموعه ۲۰ رساله او (سید خضر نوشاهی).

● **2351- ترجمهٔ بوارق الالماع فی تکفیر من یحرم السماع**

متن از شیخ احمد بن محمد بن محمد طوسی، عارف سدهٔ هشتم. که «ایضاح المکنون» او را نادرست با طوسی غزالی (م ۵۲۰ھ/۱۱۲۶ م) یکی دانسته است.

در روا بودن سماع و فواید و شرایط آن، ترجمهٔ فارسی از عبدالله شطاری لاهوری (م ۱۱۱۸ھ/ ۱۷۰۶ م) (که یاد این یکی در «آداب المریدین: ۱۲۱۸» گذشت). پس مترجم جز عبدالله شطاری نگارنده «اسرار الدعوات : ۱۲۵۴» می باشد.

نام نگارنده بدون نسبت «غزالی» در دیباچه و نام مترجم و مرید او در خاتمه آمده است. مترجم نیز از خود دربارهٔ نگارندهٔ متن اظهار نظری نکرده. آقای دکتر احمد مجاهد در «پیشگفتار چاپ» «سماع و فتوت» نگاشتهٔ همین کس، هشت تن را بدان نام برشمرده اند. که همه به نام احمد بن محمد طوسی بوده اند. که هیچ یک غزالی نامی (م ۵۲۰ھ) نیستند. و سپس هفت اثر نگارنده را بر شمرده است: ۱- سر الاسرار فی کشف الانوار، یا سر الاسرار و تشکیل الانوار، ۲- منهج الالباب، ۳- نتائج الخلوة و لوایح الجلوة، ۴- رسالة فی فضل الفقر والفقرا - یا کتاب فی زین الفقر، ۵- لطایف الفکر و جوامع الدرر، ۶- الهدایة السعدیه فی معان الوجدیه یا سماع و فتوت، ۷- بوارق الالماع فی . . . (متن همین ترجمه).

آغاز متن: الحمد لله الذی اسمع العباد فی المیثاق الاول. آغاز ترجمه: ... (حمد) خاص الله تعالی را، چنین الله تعالی که شنوانید بندگان را در روز میثاق، در خطاب اول: الست بربکم، برای کامل شدن رتبه شناختن.

(ن. ک. ایضاح المکنون ۱: ۱۹۷ «بوارق ...» که آن را نادرست از غزالی دانسته است ـ پیشگفتار چاپ بحر الحقیقه احمد غزالی ۱۳۵۶ خ جوادی: ۸ که نیز از غزالی دانسته).

7301- کراچی، موزه ملی ۱۹۷۱۰۱۴۶: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۳م گ (نوشاهی ۱۶۶).

2352- بهرامشاهیه

از میر سید علی همدانی که یاد او در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت). نامه ای ست شیوا از عارفی به بزرگ - که نام وی در متن نامه نیامده است، و در پاسخ درخواست وی. ولی از یاد داشتهایی که در سر-آغاز و باهامش نسخه ها آمده است. وی شاه بهرام بدخشانی، یا بهرامشاه بدخشانی، یا شیخ محمد شاه بن سلطان خان (بدخشانی) می باشد. و ما می دانیم، بهرامشاه حاکم بلخ و بدخشان بوده است، و همدانی «ذخیرة الملوک» و «واردات» (ن. ک. همین فهرست) خود را نیز برای او نگاشته است. و نامه‌هایی نیز برای وی (ن. ک. مکتوبات همدانی، در همین بخش) نوشته است.

به نثر آمیخته به نظم، با سربندهای «ای عزیز»، در پند و اندرز و سیر و سلوک. نخست منازل ششگانهٔ سفر انسان را بر می شمارد: صلب پدر، رحم مادر، دنیا، لحد، عرصات، بهشت یاد دوزخ. سپس دو اصل «التعظیم لامر الله والشفقه علی خلق الله» را گزارش می کند. آنگاه به اسرار نماز و تأویل عرفانی از آیتهای سورهٔ فاتحه می پردازد. و بالاخره آن بزرگ را پند و اندرز می دهد.

آغاز: رب انعمت فزد ... تا مهندسان کارگاه تقدیر، نقوش صور اکوان برصفحات الواح وجود می نگارند.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۶۵ «بهرامشاهیه» - فهرست آستان قدس ۶: ۴۲۷ «صلاتیه» - نشریهٔ ادبیات آذر آبادگان ۹ ۱۳۲۹: ۳۴۴ «بهرامشاهیه، مخطوبات، مکتوب حضرت میر به شیخ محمد شاه بن سلطان خان» - دانشگاه ۱۶: ۵۵۷ «بهرام شاهیه»).

7302- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۱۷: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه (ص ۱۸۷-۲۰۸) در مجموعه رساله های نو، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۵۷۲).

2353- بهشت و دوزخ، در بیان ...

از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان کامل: ۲۲۹۰» گذشت). در بیان حقیقت بهشت و دوزخ و خوشی و ناخوشی، باسربندهای «ای درویش»، در شش «فصل»: ۱- بهشت و دوزخ حالی وآدم وحوای حالی، ۲- در های دوزخ و درهای بهشت، ۳- مراتب دوزخ و بهشت، ۴- آدم و حوا ۵- در بیان درخت، ۶- بهشت نهم که بعضی خبر می دهند و ما از آن خبر نداریم. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۲۹۲-۳۰۹) چاپ شده است.

آغاز: حمد له. صلات. اما بعد، چنین گوید . . . که جماعت درویشان از این بیچاره درخواست کردند، که می باید که بیان کنید حقیقت بهشت و دوزخ چیست، و حقیقت خوشی و ناخوشی

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۰۶۶ «بهشت و . . .»).

7303- کراچی؛ جمشید رود؛ جامع مسجد نیو تاون؛ نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی؛ صفر ۱۲۲۲ه؛ ش ۱۹ مجموعه: ۲ رساله او؛ ۹ فصل (سید خضر نوشاهی).

- **بهشتیهٔ چشتیه** : چشتیهٔ بهشتیه

- **بیانات** : رسالة البیان

شاه نعمت الله کرمانی.

- **بیان الأسرار** : قصیدهٔ خمریه غوثیه؛ شرح

جیلانی، بتالوی.

- **بیان حقیقت آدم و روح** : روحیه

- **2364- بیان سلسلهٔ خواجگان نقشبند**

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۱۲۲۱» گذشت). نیمهٔ یکم بیان سلسلهٔ خواجگان نقشبند است، به خواهش جانی بیگ سلطان، که روزی در مجلسی از او کرده بود، که از او به «جانی بیگ سلطان» یاد می کند: این بخش با حدیث کنت کنزاً مخفیاً، آفرینش آدم، نفخت فیه من روحی آغاز می شود، و می رسد به پیامبران تا حضرت محمد (ص) و ابوبکر (رض) که سر سلسلهٔ خواجگان هستند، سپس سلمان فارسی، حضرت جعفر صادق (ع)، و از ایشان به بو یزید بسطامی، ابو الحسن خرقانی . . . و می رسد به خواجهٔ احرار و ابوبکر قفال شاشی و از وی به شیخنا و مخدومنا مولانا محمد المشتهر بالقاضی ره» (محمد بن برهان الدین سمرقندی م ۹۲۱ه/۱۵۱۵م) باستایشهایی از آنان بدون ذکر تاریخ های زندگینامهٔ آنان. نیمهٔ دوم آن پند و شتر و سلوک و پاس انفاس و سخنانی از پیران طریقت و نیز مخدوم پیر خود. با سرنامه های «ای طالب صادق» ؛ به نثر آمیخته به نظم. و این جز «سلسلة الصادقین» است.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان من صلصال کالفخار . . . : اما بعد، سبب تألیف این نسخه آن بود که حضرت سلطان درویش و درویش دوست . . . : جانی بیگ سلطان.

(ن. ک. نفیسی ۱: ٤۰۰ زندگینامه کاسانی و نام ۳۲ اثر او؛ از آن میان همان رساله در مناقب ۲: ۸۱۷ برای محمد قاضی سمرقندی - نشریه ۸: ۷٦ و ۹۲: ۱۵٦ نسخه های از لنین گراد و تاجیکستان، دو می مؤرخ ۹۹۷ه - مرآت العلوم ۲: ۱۲۳ نسخهٔ بانکیپور).

7304- کراچی؛ موزه ملی N. M. ۱۹٦۹-۱۳۷؛ نستعلیق، محمد ترسون الخی؛ ش ۱۷ مجموعه رساله های او نوشته ۱۱۵٤ه. (ص ۳۷۸-۳۸۸). در فهرست بنام «رساله در بیان سلسله نقشبندیه» آمده، آغاز برابر نمونه (نوشاهی: ۲۲۷).

7305- اسلام آباد؛ گنج بخش ۲۲٦۲: نستعلیق بخرا، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعهٔ رساله های او (ص ٤۰۰-٤۱۹). آغاز برابر نموله.

7306- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٧٣٤ : نستعلیق ، پیرامون ۱۲٤۳ھ. (ص ٤-۱۴).

7307- اسلام آباد ، همانجا ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته ، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، ۱۲۸۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۶۷۳-۶۸۶) آغاز برابر نمونه (گنج ٤ : ۲۰۸۴).

7308- جهلم ، ته ، کتابخانه مجددیه ، «مطلوب الرسول مجددی» : نستعلیق ، امام الدین ، در موضع کهوتکه وله ، ۱۲۹۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2355- بیان شریعت

از محمد قانع بن میر محمد امین مودودی. گویا از سدهٔ یازدهم‌ه. (ن. ک. «تأکید شریعت» در همین بخش ؛ که گویا از پدر اوست).

7309- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۶۱۹/٤ . ۲٦٤ : تاریخ یاد نشده ، همراه «لمعات» عراقی و رساله های دیگر (بشیر حسین ۲ : ۲۰۶).

● 2356- بیان العارفین

از محمد رضا بن عبدالواسع عرف میر دریابی ، به سال ۱۰۳۸ھ/۱۶۲۹-۸م.

ملفوظات سید عبدالکریم ، شاه کریم سندی ست و سوانح او و یازده سلسله و اوراد پیران ، در یک «مقدمه» و هفت «باب» و یک «خاتمه».

این شاه کریم نیای شاه عبداللطیف بهتایی ست ، که وی از صوفیان بزرگ سدهٔ دوازدهم سند بوده و خاکجایش در «بیت شاه» زیارتگاه است ، (ن. ک. تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۳ ، ۵٤).

(ن. ک. پیشگفتار حدیقه ، تتوی : ۲٤ - پاکستان میں فارسی ۲ : ۵۶۰).

7310- حیدر آباد ، شاه ولی الله کالج : شماره و تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۲).

● 2357- بیان عناصر : ملفوظات خواجهٔ احرار

از ناشناس. و نباید «قدسیه» (ن. ک. همین بخش) و «ملفوظات خواجهٔ احرار» (ن. ک. همین بخش) او باشد. درمیان ۲۰ اثر او و یا منسوب بدو ، که در پیشگفتار «قدسیه» از پرفسور ملک محمد اقبال آمده ، این رساله بدین نشانی ها نیامده است.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۶۳ و ۲ : ۷۷۸ زندگینامهٔ خواجهٔ احرار ، و نام چند اثر او که این نام در میان آن ها نیست : ۱- تحفة الاحرار ، ۲- والدیه ، ۳- حورائیه ، ٤- رسالهٔ کلمات ، ۵- انفاس نفیسه ، ۶- ثمرات الحظیره یا فقرات ، ۷- مجموعه مکاتیبات و افادات).

آغاز : خواجهٔ احرار (ق) میفرمایند : که اگر دائم کافری در خطا زمزمهٔ توحید به هنجار می سراید ، می روم و از وی می شنوم ، و می آموزم ، و منت می کشم ... بیان عناصر : بدانکه عنصر پنج است و مادهٔ جمیع مخلوقات.

7311- لاهور ، محمد شفیع ۲۵/۳۲۸(۲) : شکسته ، پیرامون ۱۰۶۵ھ/۱۶۵۵م ، آغاز برابر نمونه ؛ در هامش «مجمع البحرین» داراشکوه (بشیر حسین : ۲۸۹).

● بیان عیان

شاه داعی. در بخش فلسفه ۹۴۲ گذشت

● 2358ـ بیزاریه

از الله بخش بن سید صدر الدین بهگری (نه سکری) که نام پدر او در دیباچه صدر الدین و در کلفون جلال الدین آمده ، از روزگار جهانگیر (۱۰۱۴-۱۰۳۷ھ) ، در ۱۲۵ (۱۰۲۵ھ/۱۶۱۶م).

که در دیباچه می افزاید : باعث نگارش این رساله آن بود که شنیده شد در انجمن سلمان زمان جهانگیر پادشاه ، بر زبان گهر بارش گذشته که : بیزارم از آن کهنه خدایی که تو داری . هر لحظه مرا تازه خدایی دگر است. و منهم در این زمینه از گفتهٔ بزرگان و واردات خود و مشاهدات در مراتب ذات این رساله را نگاشتم و «بیزاریه» نامیدم. در آن تأویلهای صوفیانه بکار گرفته شده : معشوق و عشق و عاشق هر سه یکی ست اینجا.

و از اینگونه است : عیار الایمان ، در همین بخش ، و رسالهٔ ناشناخته اته : ۷۱۴/۱۳ که بنام «رساله در شرح بیت مولوی روم» آمده است. پس در اینجا این بیت از مولوی دانسته شده.

آغاز : لا اله الا الله محمد رسول الله. میگوید العبد . . . الله بخش بن سید صدر الدین بهگری ، باعث این رساله آنکه چنان استماع افتاد.

7312- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۲۳۰ : نستعلیق پخته ، ایزد بخش ، ۱۹ ج ۱۱۹۹/۲ھ (ص ۳۶۰-۳۷۴) (گنج ۲ : ۵۷۳).

● 2359ـ بیعت : اقسام . . .

از ناشناس. دربارهٔ بیعت و اقسام پنجگانهٔ آن.

آغاز : حمدله. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین ، مخفی نماند که اقسام بیعت از پنج انواع بیرون نیست. اول بیعت اسلام ، دوم بیعت هجرت و جهاد ، سوم بیعت توفیق . . . پنجم بیعت تمسک . . .

7313- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد بیدری : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۹ شعبان ۱۲۶۹ھ. ۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2360ـ پاس انفاس

منسوب به خواجه عبیدالله احرار (م ۸۹۵ھ/۱۴۹۰م). و شاید دو نسخهٔ زیر یکی نباشند.

7314- کراچی ، موزهٔ ملی ۲/N. M. ۱۹۷۱-۳۰ : نستعلیق ، ۲۱ محرم ۱۰۳۰ھ. منسوب به خواجهٔ احرار ، ولی در پایان رباعی از جامی آمده : جامی که نه مرد خانقا است و نه دیر ـ هم خاتمه و هم فاتحه اش جمله توئی ـ فاتح بالخیر ، رب اختم بالخیر. اوراد وظایف نقشبندیان است (ص ۲۷۰-۲۹۰) (نوشاهی : ۸۷۰).

7315- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، محبوب الهی ، در لاهور ، ۱۲۴۸. آغاز : بدان ارشدک الله تعالی فی الدارین. ای طالب صادق ، وای مرید عاشق ، هرگاه که حق سبحانه تعالی بنده را محض

عنایت خود. با سربندهای «بدالکه» در ص. ع. از اسرار دانسته شده. آداب و اذکار نقشبندیان است، ۱٤ ص (محمد نذیر رانجها).

● **2361. پاس انفاس ؛** سر رشتهٔ طریق خواجگان

از عبدالرحمان جامی (۸۱۷-۸۹۸ه/۱٤۱٤-۱٤۹۲م). در سیر و سلوک به طریق خواجگان، خواجه بها الحق نقشبند. در دیباجه میگوید طریق وصول و دوام حضور با خدا، از سه راه است : ۱- طریق ذکر به حضور قلب، ۲- طریق توجه و مراقبت، ۳- طریق رابطه با پیر. (همان : نسخه ها ۲ : ۱۰٦۸ «پاس انفاس» - دانشگاه ۱٦ : ۱٤۲ «سر رشته» - ریو ۲ : ۸۷٦ «رساله فی طریق خواجه» که همین است).

آغاز : سر رشتهٔ دولت ای برادر بکف آر - وین عمر گرامی به خسارت مگذار . . . بدان انالک الله عنک و ابقاک به، که حاصل طریقهٔ . . . خواجه بهاء الحق والدین المعروف به نقشبند . . . و خلفای ایشان . . بعد از تصحیح عقیدت.

نوشاهی که در نگاشته های جامی کار کرده، می نویسد (موزه : ۸۷۰) از جامی در این موضوع دو رساله است. یکی «سررشته طریق خواجگان» دومین بنام «رسالهٔ طریقهٔ خواجگان» که در این یکی جامی رباعیات خود را شرح داده است. نسخهٔ این یکی در ۲۲ ص در انجمن تاریخ کابل هست.

7316- اتک، مکهد، کتابخانهٔ مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، سدهٔ ۱۰ه. آغاز برابر نمونه، بنام سر رشته طریق خواجگان یاد شده است، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7317- شیخوپوره، سرسیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق پخته، محمد خرم، غرهٔ رمضان ۱۰٦۲ه. آغاز برابر، ٦ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7318- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7319- کراچی، موزه ملی ۱۹٦۹-۱۲۷ .N. M : نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش ۹ مجموعه رساله های خواجگی کاسانی، نوشتهٔ ۱۱۵٤ه. (ص ۲۲۳-۲۲۸)، نام نگارنده را ندارد (نوشاهی : ۲۲۵).

7320- لاهور، دکتر وحید قریشی : نستعلیق، ۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعه ۵ گ ۱۰ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ٤۳۸).

7321- کراچی، موزه ملی ۳/۹۵۰-۱۹٦۱ .N. M : نستعلیق، عصمت الله جعفری کرپاموی، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (ص ۳۵-۳۹)، در کلفون گویا به مناسبت سر آغاز بنام «سر رشته» نامیده شده (نوشاهی : ۲۳۳).

7322- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، سراجیه : نستعلیق ناپخته، احمد الدین میانه ولد حکیم شیخ محمود میانه، سکند گنجال ضلع شاهپور خوشاب، ۳۰ ع ۲/۱۳۳۵ه. آغاز برابر نمونه (ص ۸۳-۸۷ مجموعه). (محمد نذیر رانجها).

7323- گجرات، ساهن پال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوش سید شریف احمد شرافت نوشاهی، ۵ ذیحجه ۱۳۶۹ھ، آغاز برابر نمونه؛ ش ۵ مجموعه (ص ۷۰-۸۲) (سید عارف نوشاهی).

● 2362- پاس انفاس: هشت اشغال

از شاه محمد شطاری قادری (که یاد او در «آداب مریدی: ۱۲۱۸» گذشت). برای شیخ عبدالرحمان بن اسحاق، در ۱۱ شوال ۴۵ عالمگیری ساخته است. عمل پاس انفاس هشت گروه زیر را نگاشته است: قادریه، خواجگان چشت، دیوانگان چشتیه، سهروردیه، فردوسیه، شطاریه، نقشبندیه، مداریه.

سال ۴۵ عالمگیری برابر است با ۱۱۱۳ھ/۱۷۰۱-۱۷۰۲م. با توجه به اینکه «باغ دنیا» (ن. ک. همین بخش) را در ۱۰۶۸ھ/۱۶۵۸-۷م نگاشته است بلندی زندگی علمی او بدست می آید.

آغاز: الحمد للملون و الصلاة علی باعث المکون، و علی آله و صحبه، اما بعد، میگوید فقیر . . . محمد رضا.

7324- اسلام آباد، گنج بخش ۳۶۸۸: نستعلیق پخته، ۱۵ ذیحجه ۱۷ پادشاهی محمد شاه غازی ۱۱۴۷ھ، بدنبال «باغ دنیا»، «ایمان» از همو (ص ۱۷۵-۱۸۲) آغاز برابر نمونه، در کلفون بنام «هشت اشغال» نامیده.

7325- اسلام آباد، همانجا ۷۴۰۹: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ، گویا ۱۱۰۵ (ص ۸۱-۱۰۸) (گنج ۲: ۵۷۳).

● 2363- پاس انفاس: دم و قدم: هوش در دم

به روایت از خواجه عبدالخالق غجدوانی (که یاد او در «آداب طریقت: ۱۲۱۶» گذشت) آغاز می شود. دربارهٔ هشت سخن خواجگان: ۱- هوش در دم، ۲- نظر بر قدم، ۳- سفر در وطن، ۴- خلوت در انجمن، ۵- یاد کرد، ۶- بازگشت، ۷- نگاهداشت، ۸- یاد داشت. به نثر آمیخته به نظم، مطالبی ست که در «رشحات» کاشفی (ن. ک. همین بخش) دیده می شود. در آن از «شرح رباعیات» جامی (ن. ک. همین بخش) نقل می کند.

آغاز: بعد از ادای محامد الهی و صلوات نامتناهی، بر روضهٔ حضرت رسالت پناهی . . . سخن مرشدان آگاه و کلام خواجگان مع الله این است: هوش در دم، نظر بر قدم، سفر در وطن.

7326- اسلام آباد، گنج بخش ۷۴۰۹: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ، پیرامون ۱۱۰۵ھ (ص ۸۱-۱۰۸).

● 2364- پرده بر انداخت و بزرگی شناخت

از عین القضات همدانی، ابو المعالی عبدالله بن محمد (شهید ۵۲۵ھ/۱۱۳۰م) به آنچنانکه در ترقیمهٔ نسخهٔ کراچی، انجمن ترقی آمده است و یا خواجه باقی بالله سمرقندی دهلوی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص: ۳۱» گذشت) به آنچنانکه در نسخهٔ قاهره، دارالکتب طرازی، آمده است. و یا خواجه خرد پسر دوم همان خواجه باقی بالله (رود کوثر: ۲۱۵).

در مقدمه می گوید: علم دو قسم است، اعتقادی و عملی. علم اعتقاد در سه «فصل» و علم عمل در شش «فصل» سپس ده «فصل» دیگر آورده است: ۱- توبه، ۲- زهد، ۳- توکل، ۴- قناعت، ۵- عزلت، ۶- ذکر، ۷- توجه، ۸- صبر، ۹- مراقبت، ۱۰- رضا، حاصلهٔ رساله (ن. ک. ده اصل از خواجه باقی بالله، در همین بخش).

آغاز: اقرب طرق طریقهٔ توحید است، که از ابتدا علم توحید را رفیق خود ساخت، شیطان که عالم کفر است ... و این رساله که بسیمی بیت به «پرده بر انداخت ...» فی کر این مقامات به طریق توحید واقع است.

(ن. ک. صفا ۲: ۹۳۶-۹۴۴، همدانی، زندگینامه، که در آنجا از این اثر نام برده نشده. مخطوطات دارالکتب طرازی ۱: ۲۰۳ که همین رساله را از خواجه باقی بالله دانسته. رود کوثر: ۲۱۵ که رساله ای بدین نام را از خواجه خرد پسر خواجه باقی بالله دانسته است. کلیات باقی بالله، چاپ ۱۹۶۷م، لاهور، که این رساله را در بر ندارد. مؤلفان، مشار ۲: ۸۷ باقی بالله، که در آنجا نام چهار اثر چاپی او را آورده که این رساله درمیان آنها نیست. نفیسی ۱: ۱۱۱ همدانی، زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آنها نیست. نسخه ها ۲: ۱۰۷۰ همین رساله ۸۱۴: (فهرست راهنما). پیشگفتار و نامه های عین القضات از دکتر منزوی).

7327- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف م: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۰۶-۱۲۲)، در پایان نگارنده عین القضات همدانی دانسته شده.

7328- کراچی، همانجا، ق ف ۶۹: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ، ۲۰ ص (سرفراز: ۱۴۴ - نوشاهی).

7329- کیمبل پور، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، حسن الدین شاه، ۱۲۳۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۰ ص (پرفسور محمد اقبال ملک).

● 2336- پنج گنج

از حامد محمد شمس الدین گیلانی اوچی متخلص به سید. (که یاد او در «باز نامه: ۴۹۸» گذشت). در پنج نوع، دربارهٔ عشق مجازی و حقیقی، به نثر آمیخته به نظم. نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است.

آغاز: سرنامه بنام آن خداوند - که دلرا داد با خوبان پیوند. حمد بیحد و ثنای لاتعد آن سرور محبوبان را که محبوبان جهان از کمترینان غلامانند ... اما بعد میگوید بنده ... شیخ حامد محمد شمس الدین سجاده نشین ...

7330- اوچ؛ مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱۲/۴۴۲: نستعلیق، محمد ادریس، در کلیات او گرد آمده ۱۲۹۳ھ. همراه جهان «باز نامه» آغاز برابر نمونه (غلام سرور: ۱۸۸).

7331- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۷۹۷: نستعلیق، پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز - برابر نمونه، ۶۵ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● 2366ـ پنج معرفت : معرفت

از محمد جعفر حسنی ، به خواهش فرزند دینی مجلس عالی مبارک خان بن عالم خان.
در پنج معرفت : معرفت ۱ـ وحدت جلت ذاته ، ۲ـ معرفت حضرت رسالت(ص) ، ۳ـ معرفت امیر المؤمنین ، ٤ـ معرفت نفس که ذات روح است ، ۵ـ معرفت شیطان. به اختصار الفاظ.
آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد ، می گوید محمد جعفر حسنی ، چند کلمات در بیان پنج معرفت محققانه به التماس فرزند دینی مجلس عالی مبارک خان بن عالم خان.
7332- کیمبل پور ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۰ ص (پرفسور محمد اقبال ملک).

● 2367ـ پیم کهانی

از خواجه محمد وفا ، معروف به محمد صالح (نگارندۀ «جنونیه» همین فهرست).
دوبیتهای هندی ست که به فارسی گزارش شده اند. در «مخطوطات انجمن ترقی اردو ، افسر صدیقی ٤ : ۲۱٦» آمده که متن آردوبی آن از کسی بنام معانی، مرید محمد عیسی است.
آغاز : . . . ای دوستان بیاید بشنوید که برای جستجوی دوست رفته بودم.
7333- کراچی ، موزه ملی N M ۱۹٦۱-۹۸٦ : نستعلیق ، عبدالقادر ، سدۀ ۱۲ ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۰ ص (نوشاهی : ۲۰۵).

● 2368ـ پیم کهانی : شرح . . .

از ناشناس ، که آیتهایی از قرآن و عبارت های هندی ، در عشق و محبت و پندها با ترجمه و گزارش آنها به فارسی آورده ، با عنوانهای هندویی. در آن از «نزهت الارواح» امیر حسینی ، «رشحات عین الحیات» کاشفی و خواجه عبدالله انصاری ، نظامی گنجوی ، عطار و عراقی نقل کرده است.
پیم : پریم ، به هندی به معنی محبت ، دوستی و یار گرفتن است (فیروز اللغات). و کهانی به معنی داستان.
7334- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤۳۸۷/۱۳۳٦ : نوشته محمد کبیر ، ۷ ع ۲/۱۱۲۳ ه (۱۷۱۱ م) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۷).
7335- کراچی ، سوسائتی ، حکیم ظهور اشرف ACC ٤۷ : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ ه. آغاز : پیم کهانی کهت هون سنوسکهی تم آئی . . . معنی آنست که افسانۀ عشق می گویم. ای دوستان بیایید و بشنوید (سید عارف نوشاهی).

● 2369ـ تاج نامه

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تاویل آیتی : ۱۵» گذشت). مثنوی ست دربارۀ «عصابه» و «تاج» و شرایط پوشیدن آنها. در پیرامون ٤٤ بیت. در آن آمده : ره ، راه محمد است و علی ـ الدرین ره شدند قطب ولی.
آغاز : حمد حق گوی و درود مصطفی ـ دم براراندر و لای مرتضی از شریعت یک قدم بیرون

مرو - هرزه ها بگذار و سر گردان مشو.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و فهرست آثار او از آن میان «تاج نامه» - صفا ۳ : ۳۳۲ تا ۳۴۲ زندگینامه ، که از این اثرش نام نبرده - ایضاح المکنون ۱ : ۲۱۱ «تاج نامه» که نادرست نسبت نگارنده را نیشابوری یاد کرده).

7336- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ ؛ نستعلیق خوش ، ۸۸۲-۹۰۵ه. در مجموعه رساله های او (ص ۶۴۷-۶۴۸ هامش) (گنج ۲ : ۵۷۴).

● تازیانهٔ سلوک ؛ عینیه

● 2370. تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی

از صدر الدین قونوی ، محمد بن اسحاق (م ۶۷۳ه/۱۲۷۴م) پس از مرگ پدر ، مادرش به همسری شیخ محیی الدین بن عربی (م ۶۳۸ه/۱۲۴۰م) در آمد ، و خود یکی از نامی ترین شاگردان وی گشت.

به سیف الدین باخرزی، ابوالمعالی سعید بن مظفر (م ۶۵۹ه/۱۲۳۲م)، و نیز به شیخ ناصرالدین محدث نسبت داده شده است (ن. ک. زیر).

در یک «مقدمه» و سه «مصباح» و هر مصباح در چند «لامع» سپس «خاتمه» ای : مصباح ۱- در معرفت ذات ، سه لامع ، ۲- احکام طور ولایت و نبوت ، دو لامع ، ۳- معرفت دنیا و آخرت ، دو لامع.

آغاز : سزاوار حمد و ثنا حضرت جلالت احدیت راست . . . اما بعد ، این کلمه ای چند است در اصول معارف و قواعد طور ولایت که از تتق غیب جلوه کرده است.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۵۰ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - صفا ۳ : ۱۶۹ و ۱۹۳ زندگینامه و نام این کتاب - کشف الظنون ۱ : ۳۳۷ «تبصرة . . .» که در اینجا افزوده شده که در پشت برخی از نسخه ها نگارنده شیخ ناصر الدین محدث یاد شده است - هدیة العارفین ۲ : ۱۳۰- ریحانه الادب ۳ : ۴۱۱ زندگینامه و نام ۳ اثرش از آن میان همین کتاب ، ۴۶۸ - مشار ، مؤلفین ۵ : ۳۰۹ برای نشانیهای شش اثر عربی چاپی او ومنابع دیگر - معجم المطبوعات ۲ : ۱۵۳۳ برای سه اثر چاپی او - نسخه ها ۲ : ۷۰۲ ، «تبصرة . . .» - نشریه ۸ : ۳۰۵ «تبصرة . . .» در اینجا آمده : از سیف الدین باخرزی منسوب به قونوی - همانجا ۹ : ۱۸ «تبصرة . . .» نسخه ای از دو شنبه شهر ، مؤرخ ۹۴۹ه. در فهرست از قونوی دانسته شده - سنا ۱ : ۳۳۸ «تبصرة . . .» در اینجا از شیخ نصیر نجوزی (؟) آمده است).

برای با خرزی ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۷۴ و ۲ : ۷۴۳ - صفا ۲ : ۸۵۶ - ریحانه ۳ : ۱۴۶ که در هیچیک از آن ها نامی از این کتاب نیامده است.

7337- کراچی ، موزه ملی N.M. ۱۹۷۱-۱۸۰ ؛ نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، اندازه رحلی ، ۹۳ گ (نوشاهی : ۲۰۶).

● **2371- تبیین الطریق**

از شیخ علی بن حسام متقی (که یاد او در «الرب الطرق : ۱۲۸٤» گذشت).

(ن. ک. اخبار الاخیار : ۲۶۳ زندگینامه - «تبیین الطریق» او- ایضاح المکنون ۱ : ۲۲٤ «تبیین الطریق»).

7338- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۹٤/۱۰٤٦/٤١٤٦ ; تاریخ یاد نشده ، در فهرست بنام «تبیین الطریق» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۰٦).

● **2372- تجلیات رحمانی**

از سید علی محمد بن عبدالرحمان بن محمد حسینی قادری ، صبغة اللهی ، در ۲۸ «تجلی» : ۱- وحدت ، ۲- الوهیت ، ۳- روح ، ٤- قلب ، ٥- النسان ، ٦- انسان کامل ، ۷- خطرات ، ۸- مشاهده ، ۹- مراقبت ، ۱۰- مکاشفت ، ۲۰- بیعت ، ۲٥- شغل و طریق شغل نفی و اثبات ، ۲۸- ولایت.

در متن جا بجا احوال پدر و مرادش آمده. (برای نگارنده ن. ک. محبوب الزمن تذکرهٔ اولیای دکن از عبدالجبار ملکا پوری - به نقل).

آغاز : حمد بیغایت مر خازن کنز وحدت را که بخواهش اظهار حسب ذاتی در خزانهٔ غیب برای آراستگی ظهور.

(ن.ک. ابواتف:۳، ۱۳۱۲، ٤، ۱۳۱ که می گوید در ۲۰ «تجلی»ست. و می افزاید وی فرزند عبد الرحمان است که «مکتوبات سید عبد الرحمان» از وی است. ن. ک. «مکتوبات الصلاة» از هم و ، در همین بخش).

7339- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦٥-۱٥۲ ; نستعلیق ، ۱۰ ذیقعدهٔ ۱۲۱۰هـ آغاز برابر نمونه ، ۱۳٦ گ.

7340- کراچی ، همانجا N. M. ۱۹٦۹-۱۳٥ ; نستعلیق ، سده ۱۳هـ آغاز برابر نمونه ، ۱۳۰ گ (نوشاهی : ۲۰٦).

● **2373- تجلی خداوند برکوه طور ; کوه طور**

از ناشناس ، که در دیباجه میگوید «روزی در محفلی با جمعی از طالبان . . . صحبتی روی داد ، یکی از ایشان درخواست نمود ، که مدتی گذشت که سئوال علمای هند از علمای ولایت ، مبنی بر آنکه هرگاه تجلی در طور سینا کوه را ریگ روان کرد ، چرا موسی را هیچ آسیب نرسید ؟ ، تا حال معرض تعویق است ، و کسی جواب نداده ، اگر در این باب تقریری شود ، تمنای دیرینه جلوه خواهد نمود».

آغاز : الحمد لله الذی لیس لوجهه . . . برخواطر فیض مظاهر پوشیده نماند ، که روزی

(ن. ک. نسخه ها ۲:۷۷٦ «جذوات» از میر داماد ، در همین زمینه - و ۱۰۷۳ «تجلی خداوند برکوه طور» از نواب سپاهان).

7341- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٥۸-۲۲/۲-٤ ; نسخ ; (۱۲٥۰هـ ؛ بخواهش ملا ابراهیم هروی)، آغاز برابر نمونه ، (گ ٦۰-٦٥) (نوشاهی : ۲۰٦).

● **2374- تحریر الوجود المطلق**

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی:٥٤ گذشت»، در برابر خواهش دوستی درویش

« که در مسئلهٔ وجود ، در آنچه نسبت به درویشان می دهند ، آنچه اعتقاد او باشد» بنگرد. باسربندهای «تحریر» و «تمهید». بدنبال هر تحریر مدعایی را مطرح می سازد و بدنبال تمهید آنرا توضیح می دهد. به نثر امیخته به نظم.

آغاز: سبحان من احرقت سطوات جبروته اجنحة الافکار الطایره... دوستی درویشی که خلوص او با داعی صادق است التماس نمود که در مسئلهٔ وجود.

(ن. د. صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «تحریر الوجود المطلق» نفیسی ۱ : ۱۱۳ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - ایضاح المکنون ۱ : ۲۳۵ «تحریر...» که نسبت نگارنده را نادرست نیشابوری آورده - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» : ۱۴).

7342- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش ، ۸۸۲-۵.۹ه. در مجموعه رساله های او (ص ۵۸۶-۵۹۰ هامش) (گنج ۲ : ۵۷۴).

● 2375- تحفه : منتخب ملفوظات ابراهیمی

گزیده ای ست از «ملفوظات ابراهیمی» ، گرد آوری محمد وارث شاه. (دیباچه). نامبوب. از کتابهای نامی بسیاری نام برده است.

آغاز: حمداً و مصلیاً ومسلماً. میگویم که این تحفه ای ست از ملفوظات ابراهیمی (ق) مجموعه محمد وارث شاه : کی توانم شکر گفتن در خور نمای تو - شکر نعمتهای تو چندانکه نعمتهای تو. . . ای عزیز یک آدم است که مردن وی خوبتر از زیستن وی ست. و یکی.

7343- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۷۸۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۱۱۲-۱۶۰) در ص . ع. آمده : المسمی به تحفة انتخاب از ملفوظات ابراهیمی (گنج ۲ : ۵۷۵).

● 2376- تحفهٔ ابراهیمیه

از حسین علی بن محمد بن عبدالله.

در پیامبری ، نفس ، ادراک ، عشق ، فنا و دیگر مطالب عرفانی.

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد میگوید حسین علی بن محمد بن عبدالله ، این فوایدی ست ، اراده کرده ام که بنویسم برای نفس خودش ، و دیگر احبه ، و نام نهادم او را تحفهٔ ابراهیمیه.

7344- بهاولپور ، کتابخانه ابو العرفان حکیم عبدالرشید - احمد عرالی : نستعلیق پخته ، عبدالله خان قندهاری ، غره ع ۲/ ۱۳۴۰ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

● 2377- تحفهٔ احمدیه

ازشیخ احمد کشمیری (که یاد او در «افضل الطریق: ۱۲۸۳» گذشت) . . . دربارهٔ مراقبت ، کسب وحدت و کسب نظر ، نامبوب.

7345- کراچی ، موزهٔ ملی ۱۹۵۸-۸۵۵ ،N. M : نستعلیق خوش ، بابا خلیل ، ۱۲۸۰ه. ش ۲. مجموعه رساله های او (ص ۱۸۲-۲۰۸) سپس «مکتوبات احمد کشمیری» از همو. آغاز افتاده : چون مدار و مرجوع ارباب این طریقه برمشاهده . . . ، (نوشاهی : ۲۲۱).

● 2378. تحفة الاخوان

در کلفون نسخهٔ موزه از شیخ شهاب الدین سهروردی دانسته شده است. دربارهٔ عقل و حسن و عشق و غم ، و نظر عرفانی به داستان عشق یوسف و زلیخا .

آغاز: و به نستعین. نحن نقص علیک احسن القصص . . . گر عشق نبودی و غم عشق نبودی.

(برای شهاب الدین. ن. ک. صبا ۲ : ۲۲۱ - نفیسی ۱: ۱۴۱ و ۲ : ۷۳۱).

7346- کراچی ، موزه ملی ۱۰ - ۲/۲۲ - ۱۹۵۸ .N M : نستعلیق، (۵۰ : ۱۰ هـ بخواهش ملا ابراهیم هروی)، آغاز برابر نمونه ، ش ۱۰ مجموعه (گ ۱۲۴-۰۰۰) (نوشاهی:۲۰۷). فهرست نگار نسبت آنرا به سهروردی نپذیرفته است.

● 2379. تحفة الاذکار

از بهاء الدین شطاری انصاری (که یاد او در «رسالهٔ شطاریه» خواهد آمد).وگویا این جز آن است. در دیباچه می گوید : چند انواع ذکر از زبان عربی به زبان فارسی ترجمه کردم.

آغاز: الحمد لله الذی فضل الذاکرین علی الغافلین . . . در آنکه دیدم بعضی طالبان حق در طلب صدق اند، بعده چند انواع ذکر...

7347- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۳۱۴ : نستعلیق پخته، محمد سعید صدیقی، ۴ صفر ۱۰۸۴هـ. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۳۰ - ۱۴۴)، در فهرست بنام «ذکر : رساله در . . .» آمده (گنج ۲ : ۶۱۷).

7348- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ، جز و مجموعه ، قسمت پایین موریانه زده ، ۱۸ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2380. تحفهٔ بدریه و هدیهٔ قدریه

از عبدالله خویشگی قصوری ، متخلص به عبدی (که یاد او در «بحرالفراسه، شرح دیوان حافظ» خواهد آمد). بنام شاگرد خود بدرالدین محمد (دیباچه)، نامبوب، در مراتب وجود، شؤونات واعتبارات.. . و جز آن ها نگاشته است.

آغاز: بعد از حمد و سپاس خداوندی که مراتب تعینات را به تنزلات سته منقسم گردانید . . . چون تلمیذ رشید مرید بدرالدین محمد سلمه الله . . . به نزد او هدیه و تحفه گردانم، و به «تحفهٔ بدریه و هدیهٔ قدریه» موسوم سازم .

(ن. ک. احوال و آثار خویشگی : ۱۳۶ که ضمن بر شمردن کار های دست نیافتهٔ او ، از «تحفهٔ قدریه شرح تحفهٔ بدریه» نام می برد، که خویشگی در «بهارستان، شرح گلستان» خود از آن یاد کرده است. جایی که از اصطلاح غوث و قطب گفتگو می کرده است:«چون قطب از دنیا نقل کند...و اگر تفصیل این معنی خواهی «تحفهٔ قدریه شرح تحفهٔ بدریه» که از مصنفات این ضعیف است طلب کن»).

7349- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور، جامعة ظهورالعلوم اکبریه سعدیه : نستعلیق، محمد عظیم بصیرپوری (م. ۱۲۶۰هـ)، پیرامون ۱۲۴۸هـ، ۱۷ ص (نعیم اختر سجددی).

2381. تحفة الجمال و خزانة الاحوال

از احمد عبدالملک الجبار، مجددی زبیری - که بایستی از سدهٔ دوازدهم باشد. و از وطن مألوف خود برای تحصیل غیر حاصل به هندوستان آمده بود، و پس از یکسال محبت و شوق بروی غالب آمده، از تحصیل دست شست، مرید خواجه سید شاه جمال شده، و بنام او بنام «تحفة الجمال و . . .» ساخته است. شرح و گاهی تلخیص سخنان و «مکتوبات مجدد الف ثانی» (ن. ک. همین بخش) است بر حسب موضوعها. در سیزده «تحفه» و یک «خاتمه» : خاتمه در بیان صورت و حلیت پیامبر(ص) و فواید شتی. تحفة : ۱- ترغیب بر طریقهٔ نقشبندیه ، ۲- بیان طریق تلقین مرشد و مسترشد و بیعت ، ۳- شرایط مرشد و مسترشد و فواید صحبت ، ٤- کیفیت اسم ذات و نفی و اثبات و استغراق و قبض و بسط ، ۵- فواید رابطه و گریه در نماز ، ۸- طریق اهل الله و خلاصهٔ سیر و سلوک ، ۹- در معنی نسبت نقشبندیه ، ۱۰- وعظ و نصیحت و شرح یازده اصطلاح، ۱۱- در اجازت مرشد و شرایط اجازت، ۱۲- حقیقت کعبهٔ ربانی و قرآن و صلاة ، ۱۳- در پوشیدن پوشاکهای رنگین .

آغاز : الحمد لله العلی الاعلی ، کما یحب ربنا و یرضی ، والصلات والسلام علی . . . اما بعد ، چنین گوید به عصمت الله سبحانی . . . احمد عبدالملک الجبار .

7350- راولپندی ، عیدگاه ، صاحبزاده منظور الهی نقشبندی : سدهٔ ۱۱هـ. در فهرست سخنان بهاء الدین نقشبند و نگاشتهٔ یعقوب چرخی آمده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۷۳) .

7351- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه ، ۸۵۸ ص (گنج ۲ : ۵۷۵) .

7352- جهلم ، لله ، کتابخانه محمدیه ، مطلوب الرسول محمدی : نستعلیق، امام الدین ولد محمد صاحب ، ساکن کهوتکه ، ۱۳۰٤هـ. آغاز برابر نمونه ، ۱۶۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

2382. تحفهٔ دستگیریه

از مولانا غلام دستگیر قصوری هاشمی متخلص به عاجز (م ۱۳۱۵هـ/۸-۱۸۹۷م) فرزند مولانا حسن بخش. خواهر زاده و داماد و مرید و خلیفهٔ غلام محیی الدین قصوری (نگارندهٔ «سلاله مبروره» : ۱۱۱۵ و جز آن). صوفی نقشبندی و سراینده بود ولی مناظره گر با اهل حدیث و قادیانیان.

در پاسخ اعتراضات غلام علی قصوری که از اهل حدیث بوده است. دربارهٔ پیامبر و غوث اعظم و گفتهٔ یا شیخ عبدالقادر جیلانی شیا الله ، و دیگر مسایل مورد اختلاف میان صوفیان و اهل حدیث در شبه قاره.

آغاز : اللهم صل وسلم و بارک علی سیدنا و نبینا محمد شفیع النبیین . . . اما بعد ، در قرب ایام شخصی متوطن دیهی از دیهات نیلی ، قطع نظر از انکار کرامات جناب . . .

(ن. ک. علمای پنجاب ۲ : ٤۳۵ زندگینامه و فهرست ۱۷ اثر او که بیشتر آنها چاپ شده اند : ۱- عمده البیان فی اعلان مناقب النعمان ، ۲- تحفهٔ دستگیریه به جواب اثنا عشریه ،

۳- تحقیق صلاة الجمعه ، ٤- مخزن عقاید نوری به جواب نغمهٔ طنبوری ، ٥- هدیة الشیعتین ، ٦- توضیح الدلایل و تصریح ابحاث فرید کوت ، ۷- عروه المقلدین بالهام القوی المبین ، ۸- ظفر المقلدین ، ۹- رجم الشیاطین ، در رد قادربان ، ۱۰- جواهر مضیئه ، رد پسر سید احمد خان ، ۱۱- ظهور اللمعه ، ۱۲- کشف السطور عن مسئله طواف القبور ، ۱۳- نصره الابرار فی جواب الاشتهار ، ۱٤- تقدیس الوکیل عن توهین الرشید و الخلیل ، ۱٥- فتح الرحمان بدفع کید قادیانی ، ۱٦- جواب اعتراضات بر «تحفهٔ رسولیه» ، ۱۷- تحقیقات دستگیریه فی رد هفوات براهینیه. مشار ۱ : ٤ - ۱۰ «تحفهٔ دستگیریه» که نشانی یک چاپ آن را داده. مشار ، مولفین ٤ : ٦٦٥ که نشانی ٥ اثر چاپ شده او را داده : ۱- تحفه دستگیر، ۲- تحقیق تقدیس الوکیل ، ۳- قوانین دستگیری ، دستور زبان ، ٤- لخلخهٔ کلاب ، شعر ، ٥- نظام المظامین ، شرح وقایع نعمت خان عالی (مشار در هر دو جا نام او را «سید غلام بن غلام حسین دستگیر» نوشته است). علمای اهل سنت : ۲۰۰ تا ۲۱۷ زندگینامه و مناظره ها و نگاشته هایش. مشایخ نقشبند : ٥۳۱ زندگینامه و نام هشت کار او).

7353- قصور شریف ، کوت مردان خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق زیبا . عبدالله فیروز فوری ، ۱۲۷۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۱٤۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی . سبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۹۹).

● 2383- تحفة السرایر : ملفوظات مخدوم جهانیان

یکی از چند مجموعه ملفوظات سید جلال الدین ، حسین ، مخدوم جهانیان جهانگشت است (که یاد او در «جامع العلوم» همین بخش ، خواهد آمد). گرد آوری از فخر محمد غزنوی ، که در دیباچه نام مخدوم و نام خود را آورده و میگوید : در ذیقعدهٔ ۷۷۷ه (۱۳۷٦م.) ، هفت روز خدمت ایشان رسیدم ، و سخنان شنیده شده را در هفت «سر» ، هر یک روز در یک سر آوردم. در دیباچه از «خزانة الفواید» (ن.ک. در همین بخش) مقبول المشایخ بهاء الدین یعقوب نام می‌برد که عبارتهای عربی و حکایتها از جابهای دیگر در آن آورده است ، و وی تنها سخنان شنیده را در این کتاب گرد می آورد.

آغاز : سپاس و ستایش مر خداوند ذوالجلال و کبیر متعال ، جلت ذکره ، که دل صاف بنده ای از بندگان خود را لباس معرفت در پوشاند.

7354- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦۲ ، ۲۹۷ فقیر : نستعلیق ، میانه سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۹٦ گ ۱٥ س (عباسی ۱ : ۷٦٤).

● 2384- تحفة السلوک

از خواجه محمد نقشبندی مجددی (۱۰۳٤-۱۱۱٤ه/۱٦۲٥-۱۷۰۲م) بن خواجه محمد معصوم (ن.ک. اذکار معصومیه: ۱۲۳۲) بن شیخ احمد سرهندی مجدد الف ثانی (ن.ک. اثبات النبوه : ۱۰۲۲). در یک «مقدمه» و ۳ «فصل» : ۱ بیان علم سلوک ، ۲- مراتب سالک.

آغاز : الحمد لله الذی هدینا لهذا . . . بدان ایدک الله بجنوده ، و جعلک من شهوده. این رساله ای ست . . . بعضی نکات مخفی و اسرار دقیق در عالم باطنی . . .

(ن: ک. مشایخ نقشبند : ۲۷۱ ، بدنبال زندگینامه پدرش).

7355- کراچی ، موزه ملی ۲/۱۰۹ - ۱۹۷۵ N. M. : نستعلیق ، چلیپا ، (ج ۲/۰، ۱۳۰ه) ، آغاز برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه (ص ۱۲-۱۷) (نوشاهی : ۲۰۷).

● 2385- تحفهٔ سماویه

از ملک جامی. برای ظل الله فی الارضین : بر در گه آنکه ظل یزدانی بود - کز هدیه مرا تحفهٔ سلطانی بود - آنگاه که پای ملخ از مور ضعیف - شایستهٔ درگه سلیمانی بود. نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است.

شرح نود و نه نام خداست ، و خواص بکار بردن آن ها. در نخستین نام «هو» می گوید : چنان التزام افتاد که بعد از بیان هر اسم رباعی آورده شود که آن اسم به طریق اشارت بیرون آید : یاری که مرا گفتن نامش هوس است - در هر نفسم به گفتنش دست رس است - از بهر تو نامش به اشارت گفتم - در خانه اگر کسی است یک حرف بس است.

نخست گزارش نام است ، سپس رباعی و آنگاه «خاصیته» آن نام.

آغاز : حمد از بی نام بار گفتن خوشتر - و از گفتن او چوگل شکفتن خوشتر - نامش چو گهر شرح سفتن خوشتر . . . بعد از حمدی که راویان حدیث صحیح و قل ما اوحی.

7356- اسلام آباد ، گنج بخش ٥٤٤ : ثلث خوانا ، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۱-۱۲۳) (گنج ٤ : ۲۳۷٤).

● 2386- تحفة الصلوات : صلوات بر رسول

از کاشفی بیهقی ، کمال الدین حسین (که یاد او در «مواهب علیه: ۷٤» گذشت). بنام سلطان شاه ابو الغازی معز الملک سلطان حسین (بایقرا ۸۷۳-۹۱۱ه). در یک «مقدمه» و «فصل» هایی و یک «خاتمه» : مقدمه در ایمان به پیامبران. فصل در بیان حکمت صلوات بر حضرت رسالت پناهی ، فصل در کیفیت صلوات ، فصل در مواطن (مواقع) صلوات ، فصل در فضایل و فواید صلوات (در اینجا می گوید : در این باب از اخبار و روایات و حکایات آنچه به نظر فقیر حسین بن علی الواعظ الکاشفی آمده دراین اوراق ثبت نمود) ، فصل در مذمت تارک صلوات ، فصل آداب درود دهنده. خاتمه. در صلوات متنوعه (٤۰ گونه).

آغاز : سپاس و ستایش مر پادشاهی را که به فضل شامل و فیض کامل . . . رباعی : انبیا را کرده از خلق اختیار برهمه.

(ن. ک. ذریعه ۳: ٤٤۷ «تحفة الصلوات» - مرآت العلوم ۱ : ۲۰۳ «تحفة الصلواة» - اته : ۲۶۸۰ ترجمهٔ ترکی آن).

7357- اسلام آباد، گنج بخش ۱۹۹۶ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۹۵۰ه. (ص ۲۶۱-٤۹۵)، با یک خطبه عربی آغاز می شود سپس می گوید چون فهم زبان عربی دشوار بود ، این کتاب را به فارسی می نگارم. آغاز : حقایق الاشیا ثابته ، نام نگارنده در فصل ۳ آمده.

7358- اسلام آباد، همانجا ۴۵۳ ۱: نستعلیق پخته، ۱۲۲۸ه. (ص ۲-۷۸)، آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در ص ۳۱ آمده ، در کانون آمده «خواص صلوات بر رسول رب العالمین . . .» و در فهرست بنام «صلوات بر رسول» آمده (گنج ۲ : ۷۲۶).

● 2387- تحفة العاشقین

از نصیر الدین.

در سه باب : ۱- معرفت راه شریعت و طریقت و سلوک درویش، ۲- تقوا و حکایت درویشان ، ۳- آفرینش جهان تا آفریدن آدم.

آغاز: زبان را گشادم بنام خدا - همون دستگیر و همون رهنما. حمد و ثنای مر حضرت باریتعالی را که از عدم بدم آورده و درود نامحدود . . . نصیر الدین . . . این رساله را تحفة العاشقین نام نهاده شد.

7359- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2388- تحفهٔ فرقانیه : مکتوبات للی (للهی) ولی

از قطب بن یحیی (محیی ؟)، للی ولی فی الله. به نثر آمیخته به نظم. نامه هایی ست که هر یک با «من قطب محیی للی» آغاز می شود

آگاهی بیشتری ار وی و روزگارش بدست نیامد.

7360- هزاره ، خانقاه نقشبندیه مجددیه : تاریخ یاد نشده، ۵۵۲ ص (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۷۵).

● 2389- تحفة الفقراء

از محمد مراد بن محمد طاهر المفتی عرف تنگ کشمیری (که یاد او در «عقاید مرادات : ۱۳۸۱» گذشت). در مسایل عرفانی، با سربندهای «تحفه» و «سئوال، جواب». در آن نام بسیاری از پیران کشمیر و لاهور و دهلی که آنان را دیدار کرده و فرزندان مجدد الف ثانی آمده است.

آغاز: الحمد لله الذی هو ولی التوفیق . . . اما العبد المذنب . . . محمد مراد . . .

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۵۸۷ تا ۵۹۳ زندگینامه و نام ۴ کار ادبی او ، از آن میان همین کتاب).

7361- سرگودها ، انجمن ربوه ، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق خوش ، حبیب الله ساکن خانقاه معلا ، حسب الارشاد بابا اکبر ، ۱۲۶۹ه. ، ۵۵۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2390- تحفهٔ قادریه و مناقب غوثیه

از حبیب الله بن امام الدین قادری.

باید دید که با «تحفهٔ قادریه»ی شاه ابو المعالی مسلمی (ن.ک.گنج ۴ : ۲۰۹) و «تحفه قادریه فی مناقب حضرت غوثیهٔ محبوبیه» محمد صادق شهابی صمدی (نفیسی ۲ : ۷۲۷) که نسخه های فراوانی بنام

«مناقب غوثیه» از آن در دست هست، چه ارتباطی دارد.

آغاز : سپاس بیقیاس مر یکی را که از قیدها منزه است ، و از دویی معر است، و از آنچه دروهم و فهم کنجد مبراست.

7362- گوجرانواله ، سکهیکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● تحفة القلوب : عشقیه

خواجه عثمان انصاری.

● 2391ـ تحفة المبتدی

از نعمت الله عطاء الله. که دیده زمانه متغیرشده و قیامت نزدیک است برای فرزندش شیخ محمد در شریعت و طریقت و حقیقت و نصیحت نگاشته است. نام نگارنده وکتاب در دیباجه آمده ، ولی بخش دوم نام کتاب دستخوردگی دارد.

نامبوب ، نثر آمیخته به نظم. به روش اگر ترا پرسند بگو. عقاید و احکام و آداب عرفانی است. چیزی از گونهٔ «ایمان و احکام» ها (ن. ک. بخش عقاید) ولی پر مغز تر و صوفیانه تر.

و این جز «تحفة المبتدین» (ن. ک. بخش اخلاق) رحمت الله عطاء الله است.

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد ، میگوید . . . نعمت الله عطاء الله . . . چون دیدم که زمانه متغیر شده و قیامت نزدیک آمده. . . تحفة المبتدی ؟ در شریعت و طریقت و حقیقت و نصیحت.

7363- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۶۵ : نستعلیق پخته ، ۹۵۷ھ. (ص ۷۶-۱۰۲) (گنج ۲ : ۹۰۲).

● 2392ـ تحفهٔ محمدیه

از میان حاضر یار بیگ الغان، که در لاهور می زیسته،و در ۱۰۸۷ھ/۱۶۷۶م به زیارت حرمین رفته ، و در ۱۱۰۰ھ/۸-۱۶۸۹م این رساله را به انجام رسانده است. (دیباجه). دربارهٔ وحدت وجود و رد رؤیت باری در بیداری ، و تأیید دیدن وی در خواب. و رؤیا ها.

آغاز : الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله ، و الصلاة و السلام الاتمان.

7364- هزاره ، هری پور ، دار العلوم اسلامیه رحمانیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۶۲ ص (پرفسور اختر راهی).

● 2393ـ تحفهٔ مرسله

از شیخ ابو سعید محمد مبارک مخزومی ، که برای فرزند روحانی خود شیخ عبدالقادر گیلانی نگاشته است (دیباجه). ابو سعید مبارک بن علی بن حسین مخزومی حنبلی (م ۵۱۳ یا ۵۰۸ھ/۱۱۱۵ یا ۱۱۱۹م) پیر خرقهٔ شیخ عبدالقادر جیلانی (م ۵۶۱ھ/۱۱۶۶م).

دربارهٔ وجود مطلق ، محدثات ، مرتبت احدیت ، معرفت ذات و صفات ، مرتبهٔ لا تعین بحث ،

حقیقت محمدی ، حقیقت انسانی ، عالم ارواح ، عالم مثال ، عالم اجسام ، مرتبهٔ جامعه ، انسان کامل ، اعیان ثابته، مراقبت، نفی انانیت . بایستی دید این کتاب با نگاشتهٔ شیخ محمد بن فضل الله برهانپوری (پس از این) چه جدایی هایی دارد

آغاز : حمدله. صلات. ستایش و نیایش مرداقی را که جامع جمیع صفات کمال و پروردگار عالمیان است . . . و بعد یقول العبد . . . الشیخ محمد مبارک . .

(ن. ک. خزینه ۱ : ۹۰ برای ابو سعید و ۹٤ برای جیلانی ـ سفینه : ٤١ ابو سعید ـ همالعجا : ٤٣ برای جیلانی).

7365- گجرات ، قلعه دار ، مولانا عبد الکریم قلعه داری : نستعلیق ، محمد ملا عباسی ، ۱۱۵۹ هـ. در مجموعه (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7366- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نسخ و نستعلیق ، غلام شاه ولایت معروف ولایت شاه چشتی و نقشبندی ، برای پاس خاطر مولوی غلام غوث ، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه ، ٥٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7367- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ٤١٣ : نسخ خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۳۲ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 2394- ترجمه و شرح تحفهٔ مرسله

متن از شیخ محمد (زاده پیرامون ۹۵۲ هـ./۱٥٤٥م.) بن فضل الله نایب رسول الله برهانپوری (م ۱۰۰۵ هـ./۱٥۹٦ م.). بادیباجه ای از مترجم ، به نثر آمیخته به نظم ، که در آن نام متن و نگارنده اش (بدون نسبت به برهانپور) را برده و میگوید از من خواست که آنرا به فارسی در آورم. و «تنبیه» ای در خاتمه ، که در اینجا میگوید «بنده . . . عبدالغفور که مترجم این سطور این خیال بدین هوس پخته که سفال وجود خود را در سلک جواهر مصنفان این فن در آورده». و تاریخ انجام را ۹۹۹ هـ./۱-۱٥۹۰م آورده است.

از این فروتنی گذشته ، از نثر و نظم او بدست می آید که وی صوفی و سرایندهٔ زبردست بوده است. نخستین رباعی او : حمدیکه چو خورشید دهد شعله و نور- حمدیکه گشایند بدو باب حضور- حمدیکه ز دل کند دور پردهٔ وهم - مر حضرت بیچون ، که چون کرده ظهور.

از توصیفی که از مخدوم خود در دیباجه می کند. و تعبیر «سلمه الله» نشان می دهد که مترجم مرید نگارنده بوده و پیش از مرگ و بدستور او این کار را انجام داده است. وهرچند خود از آن به ترجمه یاد می کند، ولی گزارشی ست حامل متن. به نثر آمیخته به نظم. به ویژه رباعی هایی از جامی (م ۸۹۸ هـ/ ۱٤۹٤م.).

دربارهٔ وحدت وجود ، و وجود باری و ظهورات آن «آن وجود را مرتبه هایی ست. مرتبهٔ اول لاتعین و اطلاق و ذات بحت است . . . مرتبهٔ دوم تعین اول است ، که علم او به ذات خود است . . . ، ۳- علمه تعالی لذاته و صفاته و جمیع الموجودات به تفصیل ، ٤- ارواح ، ٥- عالم المثال، عالم الاجساد،

۷- مرتبة الجامعة لجميع المراتب. که مرتبهٔ هفتم مرتبهٔ انسان است و انسان کامل پیامبر (ص). سپس به اسماء و صفات و مراتب گوناگون و صفات کامله می پردازد و کمی سلوک.

آغاز دیباجهٔ مترجم : ثنای بسیار و سپاس بیشمار مر کردکاری را که باالهام ربانی. آغاز دیباجهٔ متن : حمدله. والعاقبة للمتخلي عن الكونين ، يعنی جميع محامد ثنا ثابت مر خدایی را.

(ن. ک. علمای هند : ۱۶۲ برای شاه فضل الله - همانجا : ۸۳ برای شاه محمد ، زندگینامه و نام «تحفة المرسله» ی او - ایضاح المکنون ۲ : ۲۵۷ «التحفة المرسلة» (متن)، که میگوید و خود آنرا شرح کرده است - احوال و آثار خویشکی : ۹۵ که از وی به «محمد افضل برهانپوری» نام برده - علمای هند : ۸۳ - رود کوثر : ۳۹۵ تا ۳۹۷ برای نگارندهٔ متن - نسخه ها ۲ : ۱۵۶۱ «تحفهٔ مرسله»).

7368- کراچی ، ۶۳ ، شرف آباد ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق برکت الله حسنی ، غره رجب ۱۱۰۱ هـ (گ ۶۶ پ - ۷۸) آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی).

7369- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۱۶۱ : نستعلیق خوش ، با تاریخ ۱۱۲۲ هـ. به همین خامه در مجموعه (ص ۷-۳۹) ، آغاز دیباجه مترجم و متن برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۷۶).

7370- کراچی ، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۶۲-۲۱۰/۹ : نستعلیق ، (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲۵۹ هـ) ، ش ۹ مجموعه (ص ۱۳ ر - ۱۳۹) ، در کلفون نام نگارنده محمد فضل الله آمده است.
آغاز : اعلموا اخوانی لبعد کم الله تعالی و ایلنا ان الحق سبحانه وتعالى هو الوجود و ان ذلک الوجود . . . (نوشاهی : ۱۴۹).

7371- خیر پور ، کتابخانه عمومی ۳/۲۹۷ - م ح م : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز دیباجه برابر نمونه ، ۴۲ ص (سید خضر نوشاهی).
شاه داعی، در بخش فلسفه : ۹۴۴ گذشت.

● 2395. تحفة المعصوم

از غیاث الدین بن میرک الجرمی البدخشی. (دیباجه).

گویا همان است که نسخه ای از آن در همدان نزد آقای حبیب جواهری است. و آقای اذکایی در «کتابخانه های رشت و همدان : ۱۶۷۳» آن را چنین توصیف کرده : به سبک «گلستان» در ده «تحفه» در شرح حال و سلوک عرفانی نگارنده.

آغاز : حمد لله الذی نعم المعین ، خالق الکونین ، رب العالمین . . . حمد بیحد و ثنای بیعدد مر خدای را که دیده باطن موحدان را به مشاهدهٔ تجلیات. . .

7372- پیشاور ، پشتو اکادمی ۳۱۹ ق : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز برابر نمونه ، ۱۰۸ ص ۱۳ س (استاد محمد رضا همدانی).

● **2396. تحفة الملوک :** تحفة السلوک الموصلة الی الله ملک الملوک.

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت) سلوک است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در انجا نام ٤١ اثر او آمده ، از آن میان «تحفه الملوک»).

7373- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ٤١ : نستعلیق ، سدهٔ ١١هـ، با تاریخ ١٠٠٢-١٠٠٣، ١٠٢٠ در مجموعه ، ش ٧١ مجموعه ٤٢ رساله از همو (پرسور الله دتا چودری).

● **2397. تحفهٔ نوریه :** شرح تحفهٔ سریه

متن و شرح از عبدالله قصوری خویشگی (که یاد او در «اسرار مثنوی: شرح مثنوی» خواهد آمد). در دیباجه می گوید: چون پیش از این «تحفهٔ سریه» رانظم کرده، و در آن کلیات خمس و تنزلات و سایر مصطلحات صوفیان را بیان کرده بودم ، ولی در حجاب متواری و در نقاب مختفی بود ، پس این را در گزارش آن ساخته و «تحفهٔ نوریه» نامیدم.

نام نگارنده و متن و شرح در دیباجه آمده است. شگفت اینکه وی در نگاشته های خود مانند : معارج الولایه ، اخبار الاولیا ، بهارستان و اسرار مثنوی. از دیگر کارهای خود نام برده ، و از این دو اثر نام نبرده است ، و یا محققانی مانند دکتر ظهور الدین احمد (پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۱۲ تا ۳۵٦) و پرفسور محمد اقبال مجددی (در احوال و آثار خویشگی) که در آثار او پژوهش کرده اند . به نام این دو بر نخورده اند.

شرحی ست گسترده و عالمانه ، همراه با متن. متأسفانه نسخهٔ گنج بخش از انجام ناقص است. برای نشانی از متن و شرح : آغاز متن : حمد آنرا که ذات او بحتست - از تعین هرنچه هست، در تحتست یعنی حمد و سپاس آن خداوند راست که ذات او صرف است از تعین و . . . آن تعین بحت نزد فهوم - به حقیقت محمدی موسوم . . . نام دیگر تعین ثانی - در حقیقت ، حقیقت انسانی . . . بعد از آن هست عالم ارواح- که مقابل مثال و هم اشباح. . .

آغاز : حمد و سپاس خداوندی را که ذات بحت او از جمیع تعینات منزه است . . . پس می گوید بندهٔ کمینه . . . غلام معین الدین عبدالله الملقب . . .

7374- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۲۱ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ١١-١٢هـ. تنها سه برگ آغاز را دارد. (گنج ۲ : ۵۷۷).

7375- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، جامعهٔ ظهور العلوم اکبریه سعدیه : نستعلیق و نسخ ، محمد عظیم ولد میان ندهی خان قوم تور ، ١٢٤٨هـ. در بصیر پور ، آغاز برابر، ١٧ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **2398. تحقیقات**

منسوب به شیخ عبد الاحد مجددی، وحدت (که یاد او در «چهار چمن» همین بخش خواهد آمد)

و به گفتهٔ پرفسور محمد اقبال مجددی از دیگری ست.
با سربندهای «تحقیق».
آغاز ۱ : بعد الحمد و المنة و علی سید المرسلین الصلاة والتحیه ، ما النعم المعرفا ، و الاولیا ، من بیان الحکم والمعارف العلمیه. آغاز ۲ : الحمد لله الذی هدانا لهذا ، و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله ، لقد جا ات رسل . . .

7376- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل‌خان محمدصاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش ، ظهور احمد والد محمد اسماعیل ، در مدینه ، ۱۴ صفر ۱۳۹۸ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۳۴ ص. در مجموعه (محمد نذیر رانجها).

7377- میانوالی ، کندیان، همان کتابخانه : نستعلیق خوش، ابراهیم محمدی، صفر ۱۳۹۸ه. از وی نسخهٔ کتابخانه محمد عارف حکمت در مدینه که نوشته ۱۲۴۵ه. بوده است، آغاز برابر نمونه ۲ ، ۵۴ ص (محمد نذیر رانجها).

● 2399_ تحقیقات

از خواجه محمد پارسا (۷۵۰-۸۲۲ه./۱۳۵۵-۱۴۲۹م). محمد بن محمد بن محمود بخارایی حافظی ، از خلفای خواجه بهاء الدین نقشبند (م ۷۹۱ه./۱۳۸۹م.) که از وی لقب پارسا گرفته است. از پیشوان نقشبندیان ، که معمولا خواجگان تعبیر می شوند. در بخارا زیسته ، دو بار به مکه رفته و در سفر دوم همانجا در گذشته در بقیع به خاک سپرده اند.

دو تحریر از آن در دست هست. تحریر اولین نامبوب، شامل : توحید ومنازل سه گانهٔ آن (عشق، نیستی ، هستی) ، نماز ، روزه ، زکات ، حج ، کمال معرفت حاصل نمودن ، اسماء حسنی و شرح صفات، آداب تلاوت (شش ادب) ، سخنان خواجگان نقشبند ، مراتب توحید ، مراتب روح انسانی ، ارکان ایمان ، اصطلاحات صوفیان ، توبه ، قناعت ، صبر ، حال عارفان ، درجات زهد . . .

تحریر دوم که خواجه محمد زاهد کابلی، پیش از ۱۰۹۷ه./(۱۶۸۵م) آنرا مبوب و دیباجه ای برای آن ساخته ، باب ۱- توحید ، چهار فصل (نماز ، روزه ، زکات ، حج) ، ۲- حصول کمال معرفت ، پانزده فصل : مقامات و منازل اسماء و صفات خدا ، آداب تلاوت . . . ، ۳- مراتب توحید، شانزده فصل، ۴- توبه ، دوازده فصل (فقر ، زهد ، قناعت ، صبر ، شکر ، کفران نعمت ، توکل و خوف و رجا . . .) ، ۵- حقایق الاشیاء و ماهیتها ، نه فصل ، ۶- اصطلاحات صوفیان ، بیست و یک فصل ، ۷- لطایف سبعه ، ده فصل (نسخهٔ رضوی که ناقص است ، نسخه ها ۶ : ۳۹۸).

آغاز : الحمد لله الذی اخترع ماهیات الاشیاء ، بفیض وجوده و کساهم . . . و بعد ، ما بین زمن الاقطاب.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷۶۶ زندگینامه و نام چند اثرش که این عنوان درمیان آنها نیست - صفا ۴ : ۴۸۲ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «کتاب تحقیقات». خزینه ۲ : ۵۵۹ زندگینامه و کرامات او - استوری ، برگل: ۱۲۷، ۱۶ R، ۲۰ F زندگینامه و کارهای قرآنی او - حبیب السیر ۳، ۳ :

به فارسی آمیخته با عربی ، به نثر همراه سروده هایی، دربارهٔ وحدت وجود ، در گفتگو و تأیید «کلمة الحق» نگاشتهٔ مولانا شاه عبدالرحمان لکهنوی که مورد تکفیر برخی از فقها قرار گرفته بود ، نخست زیر عنوان «فصل» نظر مخالفان را آورده ، آنگاه زیر عنوان «وصل» نظر بزرگان صوفیه ، که خود نیز آنها را تأیید می کند می آورد.

این کتاب بکوشش مولوی عبدالرحمان ، مدرس مدرسهٔ جامعهٔ غوثیه گولره ـ راولپندی به اردو ترجمه شده است.

آغاز: لک الحمد و الثناء کما حمدت و اثنیت علی نفسک ، لا یحصیه علیک . . . چون که ذات و صفات ترا اصلا نمی دانیم ، ستودن ترا به حمدی که سزاوار تو باشد.

(ن. ک. علمای پنجاب ۲ : ۷۵۸ تا ۷۶۳ زندگینامه و نام ۸ اثر او : ۱- تحقیق الحق فی کلمه الحق ، ۲- شمس الهدایات فی اثبات حیات المسیح ، ۳- سیف چشتیایی ، ٤- اعلاء کلمة الله فی بیان ما اهل به لغیر الله ، ٥- فتوحات الصمدیه ، ٦- تصفیه مابین سنی و شیعی ، ۷- فتاوی مهریه ، ۸- مکتوبات مهریه ـ علمای هند : ۱۱۸ برای عبدالرحمان لکهنوی).

7385- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، آغاز سدهٔ ۱٤هـ. آغاز برابر نمونه ، ۱۹٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7386- راولپندی ، گولره شریف ، دربار پیر مهر علی صاحب : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۷ رجب ۱۳۸۱هـ. متن است و ترجمهٔ اردویی آن ، ۱۹۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **2404ـ تحقیق حقیق**

از میان غلام قادر. (ن. ک. صفاء المرآت. در همین بخش که تشابهی در نام هست).

7387- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤٥٥٤/۳/۱٥۰٤ : محمد جان ، قبل از رمضان ۱۲٥۸هـ (۱۸٤۲م) (بشیر حسین ۲ : ۲۰۷).

● **تحقیق معرفت الله** : خلاصهٔ معارف صوفیه

● **2405ـ تحقیق انسان** : رساله در . . .

از ناشناس.

آغاز: کرپرستدم زسال زندگی ـ نهصد و هشتاد قالب دیده ام . . . یعنی چون ذات مطلق احدیت از صفت علیم . . .

7388- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱٥ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ. (ص ۱۷۳-۱۸٦) (سرفراز : ۱۷۸ ـ نوشاهی).

● **2406ـ تخم و برگ**

از ناشناس (همان. نسخه ها ۲ : ۱۰۸۱).

آغاز: کنت کنزاً مخفیا ، یعنی کنز جمع است مخفی پنهان. طریقهٔ دیگر کنز جمع زمین است و پنهان تخم آن است.

7389- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ (ص ۱-۱۵) (سرفراز : ۱٤۸ - نوشاهی).

● **تذکرة الابرار و الاشرار**

آخوند در ویزه. در بخش سیر خواهد آمد.

● **2407- تذکرة الذاکرین**

ناشناخته. و جز «تذکرة الذاکرین» محمد صادق خویی - نسخه ها ۲ : ۱۵٦۷ است.

نامبوب ، دربارهٔ : فضلیت ذکر ، اهل غفلت ، کلمهٔ طیبه ، اذکار دیگر ، پنج خصلت ستوده در ذکر ، ذکر جهر و خفی ، شرایط ذکر ، نصایح دیگر.

آغاز : الحمد لله الذی رفع درجات الذاکرین بذکره ، فی محکم کتابه. کما قال الله تعالی : و الذاکرین . . .

7390- اٹک ، مکهد ، کتابخانهٔ مولانا محمد علی ، مولانا محمد صالح : نستعلیق شکسته آمیز ، غلام حسین ، چهار شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۳۰۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **تذکرة الفقرا**

محمد صابر صوفی ، در بخش سیر خواهد آمد.

● **تذکرة اللطایف** : لطایف خمسه

● **2408- ترتیب السلوک**

از عبدالکریم لاهوری. که خود را از مریدان میان جیو والمود می کند. و بشیر حسین (شفیع : ۳٦۲) نادرست احتمال داده که بایستی این «میان جیو» همان میان میر لاهوری (م ۱۰٤۵ھ/ ۱٦۳۵م) از روزگار شاهجهان باشد. در صورتی که نگارنده در پایان رسالهٔ خود از «خلاصة المعارف» (ن.ک. همین بخش) و «نکات الابرار» (بخوانید نکات الاسرار ، ن.ک. همین بخش) به طور مأخذکار خود یاد می کند ، وآنها را از نگاشته های همان میان جیو می داند. و روشن است که آنها از سید آدم بنوری ست ، پس رساله از عبدالکریم لاهوری مرید سید آدم بنوری ست و نه مرید میان میر لاهوری.

موضوع دوم این است که آیا یک «عبدالکریم لاهوری» در سدهٔ یازدهم داریم ویا دو تن. دکتر ظهور الدین احمد (پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۸۲ تا ۲۸۵) از عبدالکریم چشتی لاهوری فرزند مخدوم الملک عبدالله انصاری و ۳ کار ادبی او به نام های زیر نام برده است : ۱- شرح نصوص الحکم، ۲- اسرار عجیبه ، ۳- مصابیح العارفین.

و در جلد سوم همان کتاب (ص ۵۰۵-۵۰۷) عبدالکریم لاهوری مورد نظر ما را بررسی کرده است ، که نگارندهٔ «رسالهٔ ترتیب سلوک» است و در اینجا تردید کرده است که با چشتی پیشگفته یکی باشند.

در مراتب سلوک: تزکیهٔ نفس، تصفیهٔ قلب، تنقیهٔ دماغ، تجلیهٔ روح و نیز لطایف سته: لطیفهٔ قلبی، نفسی، وجودی، سری، خفی و اخفی.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی الاسلام و جعلنا من امت حبیب سیدنا ... اما بعد، می گوید فقیر حقیر خاکسار بیمقدار، تراب اقدام اولیاء الله.

(ن. ک. پاکستان سین فارسی ۳: ۵۰۵ تا ۵۰۷ «عبدالکریم لاهوری» و این اثرش).

7391- لاهور، محمد شفیع ۴۰۷/۴۱۹: نسخ، کمی پس از ۱۱۰۲ه‍/(۱۶۹۰م)، آغاز برابر نمونه، ۸گ (بشیر حسین: ۳۶۲).

● ترجمهٔ احیاء علوم الدین: احیاء علوم دین

● ترجمهٔ اسکنت: سیر وجود

داراشکوه. در بخش هندویی خواهد آمد.

● ترجمهٔ اصول سماع: اصول سماع،ترجمه

● ترجمهٔ انسان کامل: انسان کامل

عبدالکریم جیلی-جمال الدین قادری. در ۱۲۸۹ گذشت.

● ترجمهٔ بوارق الاسماع: بوارق الاسماع، ترجمه

● 2409- ترجمهٔ رسالهٔ محیی الدین

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی: ۱۵» گذشت). متن از شیخ محیی الدین ابن عربی (م ۶۳۸ه‍/۱۲۴۰م). که برای یکی از مریدان خود، در چند فصل نگاشته بود، و فرموده بوده اند که این رساله کمکی ست در تحصیل علم حقایق. (دیباچه). با سربندهای «فصل» بشماره: فصل در حقیقة الحقایق، فصل در معرفت، که بر دو نوع است (به حسب عقل و استدلال، شهود و تجلی)، فصل در ظهور حق، فصل در معانی غریبه، وجود انسان اصل است در آفرینش، فصل انسان آیینهٔ تمام است.

آغاز: سپاس خدایرا که گردانید موجودات را بر وجود خویش دلیلی، و روشن ساخت... اما بعد، این رساله ای ست که قطب المحققین.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - صفا ۳: ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آنها نیست).

7392- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹: نستعلیق خوش، ۸۸۲-۸۹۵ه‍. در مجموعه رساله های او (ص ۵۹۰-۵۹۵ د هامش) (گنج ۲: ۵۸۰).

● ترجمهٔ عوارف المعارف: عوارف المعارف

● ترجمهٔ عوارف المعارف: مصباح الهدایه

● ترجمهٔ فتح الفضل: ورد محمدی

● ترجمهٔ قصیدهٔ سریانی : شرح قصیدهٔ سریانی

● ترجمهٔ «کلمة التوحید» : ضیاء التوحید

● 2410- ترجمة الیاقوت : ملفوظات شیخ عبدالقادر جیلانی

از محمد یاقوت خان قادری ، یکی از دانشمندان وابسته به دربار بهادر شاه یکم (۱۱۱۸هـ/ ۱۱۲٤هـ) و فرخ سیر (۱۱۲٤-۱۱۳۱هـ) ، که به روزگار بهادر شاه بدان آغاز و به روزگار فرخ سیر به انجام رسانده است. و آنرا تحفهٔ شیخ عبدالقادر جیلانی ساخته ، به امید ملاحظهٔ فرخ سیر.

ترجمهٔ ملفوظات همان شیخ عبدالقادر جیلانی است. (ن. ک. غوثیه ، کلمات شیخ عبدالقادر و فتوح الغیب ، در همین بخش) در «قاموس المشاهیر ۲ : ٦٦» از «ملفوظات قادری» نگاشتهٔ همین نگارنده یاد شده ، که بایستی با این کتاب یکی باشد.

7393- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ج ۲۹۷،٦۲ ق ، با : ستعلیق و نسخ ، از آغاز سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۲٤ ص (عباسی ۱ : ۷٦۵).

● ترجمهٔ یواقیت الحرمین : حسنات الحرمین

● 2411- ترجمهٔ یوسفیه

دربارهٔ نماز ، مستنبط از «بحر الرایق».

7394- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۳٤۷/۵٦٦۷ : نوشته میر یوسف علی ، ۲۷ صفر ۱۲۵٦هـ (۲۹ مارچ ۱۸٤۳م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۰۸).

● 2412- ترغیب الصلوات

از ولی محمد بن جعفر. به نام «ترغیب الصلوات» ، در یک «مقدمه» و چهار «باب» و یک «خاتمه». (دیباجه). با ذکر منابع : مفتاح السعاده ، مکتوبات مجدد الف ثانی (م ۱۰۳٤هـ/۱٦۲٤م) تحفة الاحباء ، معارج النبوة ، تاج المذکرین ، انیس الواعظین ، ریاض المذکرین ، شرح تعرف ، مفتاح الجنان ، اسرار الابرار ، روضة العلماء ، جذب القلوب . . .

مقدمه در فضیلت درود بر دیگر عبارت ها ، باب ۱- در فضیلت درود ، در چهار فصل ، ٤- در بعضی از فواید صلوات ، چهار فصل.

و این جز «ترغیب الصلات» محمد بن احمد زاهد در فقه می باشد.

(ن. ک. گنج ٤ : ۲۲۰۱ - ایوانف : ۱۰۳۲ - ریو : ۸۰۷ - دانشگاه ۱۹ : ۱٤۳).

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد ، مر خالقی را که از جمله بندگان خویش محمد . . . بعده معروض می دارد ، بندهٔ قلیل البضاعة . . . ولی محمد بن جعفر.

7395- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۹۳۹ : نستعلیق ، نور محمد ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۲۰- ۲۰٦). (گنج ٤ : ۲۲۷۵).

● 2413- ترغیب العباد علی تکثیر الاوراد

ازکسی بنام زین العابدین یا معصوم. نسخهٔ گنج بخش دیباجه را ندارد. ودرخاتمهٔ آن نام کتاب وتاریخ

نگارش (۱۰۸۷ھ/۱۶۷۶م) آمده ، و نام نگارنده را چنین آورده است «سیدنا بحر الحقیقة امام الطریقه ، زین العابدین ، قدوة العالمین ، سلطان العارفین، برهان الواصلین ، قطب المحققین آنکه چون نام خویش معصوم است». سپس در کلفون آمده حضرت ایشان سلمه المنان بر این مسایل رقم فرمودند که مسایل این باب بی تنقیح و ترتیب از کتب جمع نموده ، بعضی از آن مکرر آمده در نظر ثالی تنقیح و ترتیب خواهد یافت.

عنوان های موجود : ادعیه و اذکار پس از نماز ، ادعیه و اذکار پس از نماز های مخصوص ، ادعیه و اذکار وقت خواب رفتن ، فضایل تحمید و تسبیح و تهلیل و استغفار ، اذکار جامه . . . فضیلت صلوات و سلام بر سیدا تام.

7396- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۱۸ : نسخ پخته ، ۱۰۸۷ھ. آغاز افتاده ، (ص ۱-۳٤) (گنج ٤ : ۲۳۷٦).

● 2414- تزکیة الانفاس

از حامد محمد شمس الدین گیلانی اوچی ، متخلص به سید (که یاد او در «ناز نامه : ۳۹۸» گذشت).

آغاز : حمد وافر و ثنای متکاثر خدای را ست که برگزیده اولیا را برای معرفت خود.

7397- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱/۲۷۵ : نستعلیق ، محمد ادریس ، شعبان ۱۲۹۳ھ ش ، «کلیات» او. آغاز برابر نموله ، (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور : ۲۰۰).

7398- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ٤/۲۷۷ : نستعلیق ، ذیقعدۀ ۱۳۰۱ھ. (غلام سرور : ۲۰۲).

● 2415- تسکین القلوب

از میرزا حنان. که نام رساله و خود را - تنها در پایان چنین آورده است : تمام شد تسکین القلوب ، تالیف احقر العباد میرزا حنان ، که از کتب معتبره استخراج کرده. بتاریخ ۸ رمضان ۱۲۹۰ھ/ (۱۸۷۳-۲م) نا سهر او «یا حنان». پند و اندرز های صوفیانه است. به نثر آمیخته به نظم و سربندهای «ای برادر ، ای عزیز».

آغاز : حمدله. صلاة. ای عزیز خداوند تبارک به حضرت موسی (ع) خطاب کرد، که فرعون را دلالت کن ، که به قبطیان می گوید انا ربکم.

7399- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۹۰ : نستعلیق ، نگارنده ، ۸ رمضان ۱۲۹۰ھ. (ص ۷۲-۸۸) ، بدنبال «شرح قصیده امالی» که نیز به خامه همین حنان است (گنج ۲ : ۵۸۱).

● 2416- تسنیم المقربین فی شرح منازل السایرین

متن از خواجه عبد الله انصاری (که یاد او در «انیس المریدین : ۸» گذشت). شرح از مولا شمس الدین محمد تبادکانی طوسی ، از صوفیان بنام خراسان (م ۸۹۱ھ/۱٤۸٦م). در هرات می زیسته ، از مریدان و خلفای شیخ زین الدین خوافی (م ۸۳۸ھ/۱٤۳۵م) (ن. ک. منهج الرشاد ، از همو ، در همین بخش) بوده ، و پس از مرگ میر شیر علی برغاکش خانقاهی ساخته ، که پسرش حمید

الدین (م۹۱۷ه‍/۱-۱۵۱۲م) با مریدان در آنجا گرد می آمدند. نام کامل وی در نشریه (۸ : ۲۷۷) گویا از روی نسخهٔ اصل محمد بن محمد بن محمد بن طاهر قاضی تابکانی طوسی آمده. و نفیسی (۲ : ۷۱۸) از وی به شمس الدین محمد بن طاهر قاضی تباذکانی یاد کرده است.

شرحی ست به فارسی آمیخته به متن. گویا در ۱۷ ج ۲/۸۷۲ه‍/۱٤٦۷م (تاریخ نسخهٔ لنین گراد) به انجام رسیده است.

و از همین تبادکانی ست ، در این فهرست ، تخمیس قصیدهٔ برده.

آغاز: نحمدک یا من شرح صدورنا لادراک مناهج منازل السایرین (نسخهٔ لنین گراد).

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲٦۳ و ۳۲۸ که مکرر آورده ، زندگینامه و نام همین اثرش که نادرست از آن به «تسنیم المغربین . . .» نام برده- نشریه ۸ : ۲۷۷ «تسنیم المقربین . . .» نسخهٔ دانشگاه لنین گراد به خامهٔ نگارنده ، آدینه ۱۷ ج ۲/۸۷۲ه‍ (۱٤٦۷م) - کشف الظنون ۲: ۱۸۲۸ «منازل السالکین» متن و نام چند ترجمه و شرح آن، از آن میان همین کتاب).

7400- لاهور، چاه میران ، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی ، ۵۲ : نستعلیق ، شاه علی فقیر، رجب ۱۱۶۹ه‍. عنوانها شنگرف ، جدولبندی ۲ خطی، آغاز افتاده . . . وسایل این علم راشمه ویرا دفاتر تحمل نکند. جزو مجموعه (۷٦-۲٤٤) به دنبال «منازل السایرین» عربی (سید عارف نوشاهی).

● تسویه بین الافادة و القبول

محب الله اله آبادی. در بخش فلسفه : ۹٤٦ گذشت.

● 2417- تشریح حروف محمد (ص)

از ناشناس. در تشریح حروف نام حضرت محمد (ص) و بیان حدیث انا عرب بلاعین و احمد بلا میم.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الانبیاء بنور قدسه و اصطفا قلوبهم بانوار قدسه . . . محمداً الذی مقامه حد فاصل بین الاحدیة والواحدیه و حقیقت برزخ حایل فی الالوهیت و الربوبیه . . .

7401- خیر پور ، کتابخانهٔ عمومی ۲/۲۹۷ ن ا م : نستعلیق ، سید عبدالجبار بن سید علاء الدین ، ٦ رجب ۱۲۹۹ه‍. آغاز برابر نمونه ، ۹ . ۱ ص (سید خضر نوشاهی).

● تصحیح الاسلام

نور محمد مجددی. در بخش عقاید : ۱۰٦٦ گذشت.

● 2418- تصریحات مجید

از ناشناس. به سال ۱۱٦٦ه‍/۲-۱۷۵۳م. در جانبداری از شیخ احمد مجدد الف ثانی (م ۱۰۳٤ه‍/ ۱٦۲٤م) و رد رسالهٔ شیخ عبدالحق محدث دهلوی (م۱۰۵۲ه‍/۱٦٤۲م).

(ن. ک. رد مجدد الف ثانی ، در همین بخش). و از همینگونه است «تنبیهات الغافلین» در همین بخش).

آغاز: سبحانک لا علم لنا الاما علمتنا، و لا معرفة الاما.

7402- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: مایل به شکسته، ۶۲ ص - انجام افتاده. (دکتر ظهور الدین احمد).

2419. تصفية القلب و تجلية الروح

از ناشناس. در بیان تزکیهٔ نفس و تصفیهٔ قلب و تجلیهٔ روح، واجب الوجود و ممکن الوجود، فنا و رضا، عقل و قلب و ایمان. در آن از لشکر عقل و لشکر قلب و لشکر ایمان سخن رفته است.

7403- لاهور، محمد شفیع ۱/۳۲۸: نستعلیق شکسته آمیز، هدایت الله ولد شیخ عمر حکیم مشهدی، پیرامون ۱۱۴۵ھ/۱۷۳۲م. آغاز افتاده: الوصول الی و جهک الکریم . . . ای عزیز طالب را باید که از صفات خود فانی شود . . .، ۲۱ گ (بشیر حسین: ۲۹۱).

2420. تصوف: رساله در بیان . . .

از نجم الدین عمر نسفی (م ۵۳۷ھ/۱۱۴۲م) (که یاد او در «عقاید نسفی: ۱۱۴۱» گذشت). و این جز «اعتقاد اهل سنت و جماعت» اوست.

آغاز: هذا کتاب فی بیان التصوف من تصنیف الشیخ الامام الاجل نجم الدین عمرالنسفی. بباید دانست که تصوف چیست.

(ن. ک. تذکرهٔ مصنفین: ۱۷۳ تا ۱۷۶ زندگینامه و فهرست آثارش، از آن میان: رسالة فی بیان مذاهب التصوف، المیهات در عرفان و اخلاق - صفا ۲: ۹۴۷ «اعتقاد اهل سنت و جماعت» از همو - نسخه ها ۲: ۷۳۸، ۸۸۸ «اعتقاد اهل سنت و جماعت» همان).

7404- پیشاور، ودریان، دیگری، عبد الصمد افغانی ۹۰۱: نستعلیق، خوش، عبدالحکیم بن خیر الدین، ۱۱۳۲ھ. ش ۱۹ مجموعه، آغاز برابر نمونه، ۳ ص، ۱۹ س (میر سید سجاد حسین).

2421. تصوف نامه

از خواجه ملا خدا بخش ملتانی خیرپوری (که یاد او در «توفیقیه» خواهد آمد). در بیان معرفت نفس و خدای و مراتب انسان و سیر.

آغاز: حمدله. صلاة. قال الله تعالی و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون، ای لیعرفون. ای عزیز که خدایتعالی ترا برای شناختن خود آفریده است . . .

(ن. ک. علمای پنجاب: ۱۷۱ زندگینامه و نام سه کار ادبی او، که این درمیان آنها نیست).

7405- ملتان، جهانیان، مکتبه الجمال، اسد نظامی: نستعلیق خوش، محمد فاضل بن خدا بخش، ۱۲۰۶ھ، ۲۴ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

2422. تصوف و حروف: (مقصود از . . .)

از صاین الدین ترکه خجندی (که یاد او در «اسرار الصلاة: ۱۲۴۵» گذشت). در یک «مقدمه» و دو «اصل» و یک «خاتمه»: مقدمه در امتیاز آدمی، اصل ۱- بیان علم تصوف و تحقیق غرض و غایت

آن ؛ ۲ـ بیان علم حروف و غرض آن. خاتمه در چند حکایت و خبر. و این جز «حروف» اوست (ن. ک. همین بخش) ولی با یستی با «ره انجام ؛ انجام» او (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۸۳) یکی باشد.

آغاز: بعد از حمد بیحد خدایی را که در سرحد بدایت به حکم آفریدگاری هر ذره ای از ذرات . . .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۹۲ «تصوف و حروف» ـ همانجا: ۱۱۸۳ «ره انجام»).

7406- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۱۲/۴۰-۲۲ : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸۴هـ. آغاز برابر نمونه ، ش ۲۲ مجموعه (ص ۴۸۸-۴۹۸) ، در کلفون بنام «انجام» نامیده شده (نوشاهی : ۲۰۷).

2423. تطریب الالحان لمناصحة الخلان

از شیخ عبد الحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور: ۹۱» گذشت). ترجمه وشرح نامهٔ شیخ ابو سعید ابو الخیر است به ابن سینا ، و پرسش از اینکه کدام طریق است که سالک را بهتر به کوی معرفت می رساند.

یکی از نامه های دهلوی ست ، که ضمن مجموعه مکتوبات او به شمارهٔ ۱۱ (ص ۱۱۱-۱۲۴) چاپ شده است. که در آغاز آن می گوید «حرفی چند زیادت بر مضمون مکتوب نیز آوردم ، مناسب مقام».

نامه های دهلوی هر یک نام ویژه ای دارند، و معمولا نام تک تک آن ها ضمن نگاشته های او در تذکره ها نیامده است.

آغاز: لا اله الا الله محمد رسول الله. رسالهٔ تطریب الحان. روزی این فقیر با جمعی از اصحاب که ارباب فراست و کیاست بودند ، نشسته بود ، سخن در ذکر رئیس ابو علی سینا و شیخ ابو سعید . . . افتاد و نامه نوشتن.

7407- اتک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ. همراه «تحقیق الناس» او ، آغاز برابر نمونه ، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

2424. التعرف لمذهب التصوف ؛ شرح . . .

متن عربی آن از ابو بکر محمد بن ابو اسحاق محمد بن ابراهیم بن یعقوب کلاباذی بخارایی (م ۳۸۰هـ/۹۹۰م) ، شرح فارسی آن از شاگرد وی ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد بن عبد الله بن احمد بن سهل بن ارزج آملی بخارایی مستملی (م ۴۳۴هـ/۲-۱۰۴۳م). شارح در آغاز آن میگوید از من خواسته شد کتابی به فارسی بشتمل بردیانات و معاملات و حقایق و مشاهدات و رموز و اشارات جمع کنم ، و من کتاب شیخ ابو بکر . . . را بنام التعرف . . . را شرح کردم ، و بوکه کردم به آیتی یا خبری یا به مسئلهٔ فقهی.

نسخهٔ گنج بخش درچهار جلد و ۷۷ «باب» است: ۱ـ تحمید، ۲ـ لم سمیت الصوفیه صوفیه، ۳ـ حال الصوفیه ، ٤ـ فیمن نشر علوم الإشارة . . . ۵ـ فیمن صنف فی المعاملات ، . . . ۹ـ الرؤیة ، ۱۵ـ

الاصلح ، ۲۰- فیما کلف الله البالغین ، ۲۳- فی اختلافهم فی الروح ، جلد دوم ، باب ۲۴- فی تفضیل الرسل علی الملائکه ، ۲۶- فی کرامات الاولیا ، جلد سوم باب ۲۸- فی اختلافهم فی الولی ، ۳۰- فی المذاهب الشرعیه ، ۴۰- فی حقیقة التواضع ، ۵۰- فی القرب ، ۵۲- فی المحبه ، جلد چهارم ، ۵۳- التجرید والتفرید ، ۶۰- الفناء و البقاء ، ۷۰- فی تنبیه ایا هم بالفراسات ، ۷۵- فی الموت و بعده ، ۷۷- فی السماع و آدابه.

در چهار جلد در لکهنو ۱۳۳۰-۲۸ه و سپس جلد یکم آن بکوشش دکتر مینوچهر در تهران ۱۳۴۶خ چاپ شده است.

آغازج ۱ : الحمد لله القاهر القادر القوی ، الملک الغنی ، الاول الازلی. آغاز باب یکم : الحمد لله المحتجب بکبریائه عن درک العیون. سپاس مر خدایرا جل جلاله که محتجب است به بزرگواری خویش.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۹ «التعرف لمذهب التصوف». پیشگفتار چاپ از دکتر مینو چهر ، تهران ۱۳۴۶خ - مشار ۳ : ۳۲۵۸ «شرح و ترجمهٔ التعرف . . .» که دو چاپ آنرا نشانی داده - نفیسی : ۲۹ و ۷۱۶ - کشف الظنون ۱ : ۴۱۹ «التعرف . . .» و شرحهایش و از آن میان همین شرح - صفا ۱ : ۶۲۸ «شرح تعرف» - نسخه ها ۲ : ۱۲۲۴ «شرح التعرف» - راهنمای کتاب ۱۱ : ۷۵ - هدیة العارفین ۱ : ۲۱۰ مستملی - اته : ۲۷۴ ، ۶۴۵ تا ۶۴۹ - نشریه ۸ : ۲۸۵ نسخه ای از لنین گراد - افغانستان : ۱۴۲ نسخهٔ موزهٔ کابل - پاکستان و هند ۳ (۱) : ۱۱۹ ضمن کارهای ادبی گیسو دراز «شرح التعرف» آمده ، که تا اینجا این ناچیز به وجود چنین اثری بر نخورده ام).

7408- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۹-۲۰۷ : نسخ ، ۲۴ شوال ۴۷۳ه. و این کهن ترین نسخه موجود در موزه است. آغاز (گویا افتاده) : و اجمعو ان الانبیاء علیهم السلام افضل البشر . . . ، ۱۰۵ ص (نوشاهی : ۲۰۸).

7409- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰۲ : نسخ خوش ، سدهٔ ۹ه. آغاز برابر نمونه ، هر ۴ جلد مبوب ، ۱۲۷۴ ص (گنج ۲ : ۵۸۱).

7410- اتک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، حافظ محمد قاسم ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز : قولهم فیما اضیف الی الانبیا(ع) من الذلل ، اختلاف است . . . ، ۶۰۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7411- لاهور ، عمومی پنجاب ۶۱ ، ۲۹۷ ابو : نستعلیق ، ۲۲ ع ۱/۱۰۹۱ه. آغاز : من شاء منهم لرسالة و انتخب من ارادلوحیه و سفارته بگزید از بندگان خویش آنرا که خواست پیغامبری را. قال الشیخ الاجل فرستادن پیغمبران بخلق مر خدا و ندرا عز و جل دو حکمت است ، ۴۱۳ گ ۱۷ س. در فهرست آمده : شارح شناخته نیست ، و نیز اینکه تنها یک شرح فارسی از این متن در دست هست (عباسی ۱ : ۱۷۱).

7412- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ، ۹۹۰ (الف) : نستعلیق خوش ، عطا الله ، ۱۶ جلوس ؟ ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر باب یکم (الحمد للمحتجب بکبریائه) ، ۱۱۴۹ ص (محمد

اسرائیل کان الله له ـ مولوی عبدالرحیم ۱: ۱۸٤).

7413- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۳۲ : نستعلیق خوش، ۲ رمضان ۱۱۹۵ﻫ. زرین، با سرلوح و جدولبندی. صفحه آغاز که برای نمونه عکس برداری شده از فهرست کتاب است ا الباب الرابع و العشرون فی تفضیل الرسل علی الملائکه، مقابله شده، ۱۷۳۲ ص (سید سعید الله).

● تعلیقات بر رباعیات باقی بالله : شرح رباعیات . . .

● 2425ـ تعلیم السلوک

از مولوی احمد بن اسماعیل ابدالی قندهاری نقشبندی مجددی. از کارهای وی در این بخش از فهرست : «کاشفه» که در ۱۲۳۲ﻫ/۷-۱۸۱۶م و «فارقه» که در ۱۲۳۳ﻫ/۸-۱۸۱۷م. نگاشته است، می باشد.

در سیر و سلوک بر طریقهٔ نقشبندیهٔ مجددیه، با توجه به احکام فقهی است.

آغاز: حمدله. صلاة. بعد از تکمیل تمجیدات الهی و . . . می گوید فقیر پرتقصیر احمد بن اسماعیل . . .

(ن.ک. افغانستان لومیالی، از عبدالروف بینوا، کابل ۳:۳۲٤ به نقل ۲۰۲- فهرست افغانستان : ۱۹).

7414- راولپندی، کولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ﻫ. آغاز برابر نمونه، ۸۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال ـ در «تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۱» بنام «سیر السلوک» آمده).

● 2426ـ تعلیم المرید

شاید از ملا نور محمد آخوند زاده، که نویسندهٔ نسخه است. با سرنندهای «فصل» : ۱- اذکار، که هفت لطیفه است : قلبی، روحی، سری، نفسی، خفی، ششم اخفی، هفتم ذکر سلطان، ۲- نفی و اثبات، سیزده گوله، ۳- تنزیهات، یازده تنزیه، ٤- خلوت، ٥- فیوضات، هفده فیض، ٦- در بیان حقیقت اشیاء، ۷- سپردات (سپرده ها).

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، بدانکه سلسلهٔ نقشبندیه بدین نمط است.

7415- اسلام آباد، گنج بخش ٥۸٤٤ : نستعلیق، ملا نور محمد آخوند زاده، ۲۱ ج ۲/ ۱۳۱٦ﻫ. نام وی چنان آمده که می تواند نگارنده باشد (گنج ۲ : ٥۸۲).

● 2427ـ تعویذ القادریه

از ناشناس.

با عنوانهای «نقش» و «باب» : نقش ۱- خلیفه رسول، حسن مجتبی، ۲- نقش ابو محمد حسن مثنی، ۳- ابو محمد عبدالله محض بن مثنی، ٤- نقش ابو عبدالله ثانی بن موسی بن محض، ٥- نقش ابو عبدالله محمد سائر بن موسی شهید . . . ثنای عبدالقادر راز حضرت رحمانی، ثنای محمد بن محمد

پارسا. سپس ۲۱ «باب» : ۱- مناقب غوث اعظم ، ۲- میلاد ایشان ، ۳- اسمای ایشان ، ٤- معارج ایشان ، ۵- تبرکات محبوب سبحانی ، ٦- روایات و استفاداته ، ۷- شهود ، ۸- قدم و کرمه ، ۹- فی عطائه ، ۱۰- کرامات و کمالات . . .

آغاز : الحمد لله ذکر الحسن یذهب الحزن ، و الصلاه و السلام علی سیدنا . . . بعد حمد ملکی که آلائه . . .

7416- سرگودها ، بهیره ، مدرسه عزیزیه بگویه ، ابرار احمد بگویی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه.
آغاز برابر نمونه ، ٤۵ ؛ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● تفاؤل منظوم

منسوب به شاه نعمت الله ولی کرمانی. در بخش منظومه ها خواهد آمد.

● 2428- تفسیر لااله الاالله ؛ جارویه: تهلیلیه

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). همانکه در جلد چهارم مجموعه رساله های او چاپ دکتر نور بخش (ص ۸٦-۸۸) چاپ شده است. تأویلهای صوفیانه ای ست از حدیث نبوی و نه قرآن ، و چون در آن از جاروب مثل آورده آنرا «جارویه» نیز خوانده اند : داد جاروبی بدستم آن نگار ـ گفت از بن آنس، تو جاروبی برآر . . . ، به نثر آمیخته به نظم : لا و الا هر دو برخیزد ز پیش ـ عقل نفی ماسوا الله می کند ـ عشق ما اثبات الله می کند ـ لا و الا هر دو را برهم شکن ـ که این نصحیت نعمت الله می کند.

آغاز : حمدله. صلات. قال رسول الله ص من قال لا اله الا الله خالصاً مخاصاً دخل الجنه. بیت. چون همه اوست غیر او حود نیست ـ گفته ام لا اله الا الله.

(ن. ک. نسخه ها ۱ : ۳٤ «تفسیر لا اله الا الله : جارویه» همین رساله ، و همانجا : ۳۵ «توحیدیه : تهلیلیه» دو رساله ، که رساله های دیگری جز این است ـ نفیسی ۱ : ۱۸۹ «رسالهٔ بیان علم توحید» و دیگری «بیان کلمهٔ طیبه» ـ مرآت العلوم ۳ : ۲۲۳ «جارویه» ـ سنا ۱ : ۷۵ «جارویه»).

7417- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ه. در مجموعه رساله های او (ص ۲٤۹-۲۵۲) ، در نسخه نامی ندارد (گنج ۱ : ۳٦).

● 2429- تفسیر مجددی

شاه رؤف احمد مجددی (که یاد او در «درالمعارف» همین بخش ، خواهد آمد). در سه «باب» : ۱- در ذکر اسم ذات و ذکر نفی و اثبات ، ۲- وقوف قلبی ، ۳- چند مراقبت.

آغاز : بعد حمد و صلاة ، فقیر لا شیىء رؤف احمد مجددی کان الله له و عوض عن کل شیىء ، واضح نماید که در این طریقهٔ مجددیه ، اذکار و مراقبات.

(ن. ک. حدیقه الاولیا ، سرور : ۱۳۷ زندگینامه و نام ۱۱ اثر او که این درمیان آنها نیست ـ علمای هند : ۱۹۸ که نام ۹ اثر او را برده و این درمیان آنها نیست).

7418- جهلم ، ئه ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی ؛ نستعلیق ، امام الدین ، ۱۲۹۶ھ، آغاز برابر نمونه ، ۳٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● تفسیر و نفخت فیه من روحی ؛ روحیه

شاه نعمت الله.

● 2430. التفهیمات الالهیة

از احمد معروف به شاه ولی الله محدث دهلوی (که یاد او در «فتح الرحمان : ۱۱۶» گذشت).
در دیباچه تاریخ نگارش ۲۶ ج ۲/۱۱٤۶ھ (۱۷۳۳م) آمده است. مسایل عقیدتی و بیشتر عرفانی ست ، با سربندهای «تفهیم» به نثر آمیخته به نظام. برخی از «تفهیم» ها به فارسی و بیشتر به عربی ست. و آنچه به عربی ست نیز همراه است با سروده هایی به فارسی. در دو جلد به کوشش و پیشگفتار غلام مصطفی قاسمی ، از سوی «اکادمیة الشاه ولی الله» در حیدر آباد سند چاپ شده است.
جلد یکم ۸۱ و دوم ۲٤۶ «تفهیم» و بسیاری از «تفهیم» ها خطبه ای جداگانه دارند ، که نگارنده نام خود را در آغاز آنها آورده است. و برخی از آنها خطاب به کسانی ست که نام آنها را در آغاز برده است.

در جلد یکم تفهیم های زیر به فارسی ست : ٤ ، ۵ ، ۶ ، ۹ ، ۱٤ ، ۲۲ ، ۳۱ ، ٤۱ ، ٤۳ ، ٤٤ ، ٤۵ ، ٤۶ ، ٤۷ ، ٤۹ ، ۵۰ ، ۵۱ ، ۵۲ ، ۵۳ ، ۵٤ ، ۵۵ ، ۵۶ ، ۵۷ ، ۵۸ ، ۵۹ ، ۶۰ ، ۶۱ ، ۶۲ ، ۶۳ ، ۷۰ ، ۷۱ ، ۷۷ ، ۷۸ ، ۷۹ ، و جلد دوم نیز تقریباً همین گونه است.
آغاز : الحمد لله الذی امر العلماء ان یدعوا الناس الیه . . . اما بعد ، فیقول . . احمد المدعو بولی الله بن الشیخ عبدالرحیم.
(ف. ک. پیشگفتار چاپ ـ پاکستان و هند ۵ (۳) : ۳۶۹ زندگی نامه و نام ۲۰ اثر او ، از آن میان همین کتاب ـ علمای هند : ۲۵۰ زندگینامه ـ ایوب قادری : ۵٤۲ نام ۳۲ اثر او از آن میان همین کتاب).

7419- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۲۹۸ : محمد عاشق ، ۱٤ ج ۱/۱۱٤۶ھ (۱۷۳۳م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۰۸)

7420- سرگودها ، انجمن ربوه ، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق ، عبدالعزیز ، سدهٔ ۱۳ھ، آغاز افتاده ، ۱۷ ص.

7421- سرگودها ، عنایتا : عبدالعزیز ساکن بهوالیداس ، در موضع کوت قاضی ، ۲٤ رجب ۱۳۰۶ھ، آغاز برابر ، ۲۷۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2431. تقاریر عرفانی

از آخوند درویزه ننگرهاری (که یاد او در «ارشاد الطالبین :۱۲۳۸» گذشت). و فرزند او کریم داد (که یاد او در «ایمان و کفر : ۱۰٤٤» گذشت).
7422- کراچی ، موزهٔ ملی ۲۹۲ - ۱۹۷۱ .N.M : نستعلیق ، عبدالملک ، (۱۰۵۶ھ) بروزگار

نگارنده. تقریرهایی ست از عبدالکریم و پدرش آخوند در ویژه لنگرهاری. آغاز: منادی میزند هر لحظه زنار سر زلفش ـ کزپی ایمانی بمیرد هر که ایمان را نگهدارد، ۵ گ. (سید عارف نوشاهی: ۲۰۸).

● تقدیس الوکیل: تحقیق تقدیس الوکیل

● 2432. تقسیم الاوراد: الاوراد.

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب طالبان: ۱۲۱۳» گذشت).
آغاز: الحمد لله الذی امر عباده بالاوراد والطاعات . . . اما بعد، فیقول . . . محمد بن قطب الاولیا و شیخ الاتقیا محمد المعروف بالشیخ حسن محمد.
(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۹۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او از آن میان همین رساله آمده است).

7423- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. باتاریخهای ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۱ مجموعه ٤۲ رساله ای او (دکتر الله دتا چودری).

● 2433. تکمیل العرفان

از محمد ماه رضوی، به خواهش قدوهٔ درویشان میر سید محمود مخاطب به ارجمند خان.
در بیان وجود و تنزلات سته، در یک «مقدمه» و هشت «فصل» و «خاتمه» ای: مقدمه در وجود حق سبحانه، فصل ۱- علم حق تعالی، ۲- علم تفصیلی، ۳- عالم ارواح، ٤- عالم مثال، ۵- شهادت، ۶- انسان کامل، ۷- مرتبهٔ ظهور حق، ۸- حال. خاتمه. در نور وجود حق تعالی.
و از اینگونه است: ابجد العشق، مراتب سته، در همین بخش.
آغاز: بعد از سپاس بیقیاس پروردگار و ستایش رسول مختار و مودت آل اطهار . . . چند کلمه ای ماخوذ از اصطلاحات فرقهٔ علیهٔ صوفیه در بیان وجود و تنزلات.

7424- سرگودها، بهلوال، نصیرآباد، مولا داود: نستعلیق خوش، ریحان الزمان، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۶ ص (محمد نذیر رانجها).

7425- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۹۹: نستعلیق، ۱۲۲۱ھ. ۲٤ ص، آغاز برابر نمونه.

7426- کراچی، همانجا ۲ ق ف ۸: نستعلیق (محمد کریم الدین احمد عرف عبد الکریم چشتی)، ۱۶ صفر ۱۲۷۱ھ. (ص ۱۰ - ۲۹) (سرفراز ص ۳۰ ش: ۱۵۰، ۱۵۱ - نوشاهی).

7427- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/٤۳ م ع د: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی).

● تلقین ذکر: ذکر قلبی و تلقین

خواجگی کاسانی.

● 2434. تلقین مرید

از حاجی محمد منیف. که روزگارش شناخته نشد. و از هموست در این فهرست: رسالهٔ عرفانی،

مثنوی عرفانی.

در مسایل عرفانی به ویژه ارشاد و تلقین مریدان. به شیوهٔ پرسش که از شیخ می شود و پاسخ که پیر به طالب می دهد: مسایل راه حق، فرایض ظاهری و باطنی، آداب مرشد و جز آنها.

آغاز: حمد له. صلات. بدانکه طالبی از شیخ سؤال کرد که یا شیخ مرا راه نما، راه حق. و به عملی هدایت کن که با آن عمل راه حق یا بم. شیخ فرمود ای طالب اگر جویای معرفت حق هستی، و خواهی که راه معرفت.

7428- کویته، سینه صادق علی: نستعلیق و نسخ پخته، نور محمد، ۵ شوال ۱۳۰۰هـ. آغاز برابر نمونه، در فهرست‌نام نگارنده حاجی منیف یاد شده. در پایان آمده «تمام شد رساله تلقین مرید برای طالبان که بکار آید»، ۲۲ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

7429- اسلام آباد، اداره تحقیقات اسلامی ۱۱٤: نستعلیق، خدا بخش، ۱۵ رجب ۱۳۰۱هـ. آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (۵ - ۲٦). در پایان آن آمده «مجوزه و منتخبه محمد علیم الدین نظامی غیاث پوری دهلوی، از اولاد همشیره زادهٔ محبوب الهی» (سید عارف نوشاهی).

● 2435- تلاوت الوجود

از ناشناس. دربارهٔ وجود. در آن ۲۸ مرتبهٔ وجود گزارش شده است.

آغاز: حمد له. ای درویش اخوی، در بیان آنکه اگر کسی همه علم را داند و خود را نداند او جاهل است.

7430- کراچی، موزه ملی ۳/۱۰/۲۱۰ - ۱۹٦۵ N.M.: نستعلیق، (میر ابو القاسم طباطبایی، ۱۲۵۹هـ)، آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (ص ٦۵ - ۷۹). نام کتاب در آغاز و کلفون نه در متن «تلاوت الوجود» آمده است (نوشاهی: ۲۰۸).

● 2436- تلقین ذکر

از خواجه حسن عطار (م ۸۲٦هـ/۱٤۲۳م) فرزند علاء الدین عطار با بروایت او.

نامبوب: مفهوم بازگشت، تعلیم ذکر از شیخ، اثر حلاوت ذکر، ذکر به دل و ذکر از دل، ذکر حضوری، تکرار سبق شیخ، مفهوم نگاهداشت، مفهوم یادداشت.

آغاز: شرح تلقین ذکر از حضرت قطب الاولیا، المشتهر به حسن عطار (ق). ذاکر بر تکرار سبق ملازمت نماید و یاد کرد و بیازگشت مزین کند (برای عطار ن. ک. سفینة الاولیا: ۸۰ ضمن زندگینامهٔ پدرش - خزینه ۱: ۵٦۲ که در هیچک از آثار ادبی اش سخن نرفته است).

7431- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۰هـ. آغاز برابر نمونه، ٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2437- تلقینیه = آداب مبتدی

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت). «در بیان آداب مبتدی و طالبان حضرت صمدی و کیفیت وصول به مقصد اصلی و مطلوب حقیقی، که به التماس یکی از خلص برادران» نگاشته است (دیباجه). سلوک است برپایه سه «اصل»: تشبه، تثبت، تحقیق.

تلقین به سالکان که در تخلیق کاینات فکر کنند، و دریابند که مقصود از آفرینش چه بوده است: سلوک.

آغاز: الحمد لله الذی لقنی دقایق العرفان بترجمان اللسان تلقیناً . . . اما بعد، این رساله ای ست موجز و عجاله ای ست مختصر در بیان آداب مبتدی و طالبان.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۹۶ «تلقینیه» - ریو ۲ : ۸۳۵ «در بیان آداب مبتدی» - ایوانف : ۸۷۶/۱۲ «آداب مبتدی»، که هر سه یکی و همین رساله هستند).

7432- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. بامهر کننده ۱۱۵۵ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۲۵۸ - ۲۷۲)، آغاز برابر نمونه، در فهرست بنام «تلقینه» آمده (نوشاهی).

7433- بلتستان، برق چهن، برات لائبریری، غلام حسن : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۱ھ. (ص ۹۲ - ۱۱۴)، آغاز برابر نمونه، بدنبال «نامه ها»یی ازو، سپس «خواطریه» به عربی از همو (رؤیت).

● 2438- تمهیدات : زبدة الحقایق

از عین القضات همدانی، ابو المعالی عبدالله بن محمد بن علی میانجی (۴۹۲-۵۲۵ھ/۱۰۹۹-۱۱۳۱م)، به نوشتهٔ خودش در «شکوی الغریب عن الاوطان الی علماء البلدان» (چاپ شده) در ۲۴ سالگی در ۵۱۵/۱۱۲۱م، آنرا نگاشته است. در ده «تمهید» : ۱- تمهید اصل اول، در ظاهر و باطن، ۲- تمهید اصل دوم، طلب واردات حق و حقیقت، ۳- در سه گونه خلق (سه طایفه)، ۴- معرفت نفس و خدا، ۵- اسلام و ایمان (ارکان پنجگانه)، ۶- عشق، ۷- روح، ۸- حقیقت قرآن، ۹- ایمان و کفر، ۱۰- غرض و مقصود در این تمهیدات.

و این جز «زبدة الحقایق» در صد فصل اوست، که خواجه نصیر الدین آنرا به فارسی در آورده است (مجالس المؤمنین، زندگی نامهٔ طوسی).

آغاز ۱ : حمدله. حمد الشاکرین. صلاة . . . آغاز ۲ : سپاس بیعد و ثنای بیعد، مر حضرت خدایی را که . . . بدانکه در حق صورت پرستان و ظاهر جویان. آغاز ۳ : سپاس آن خدایرا که آفرید عالم را نه از اصلی و نه بر مثالی و استعانت نکرد. آغاز متن : تمهید اصل اول. بدانکه در حق صورت پرستان و ظاهر جویان.

(ن. ک. ذریعه ۴ : ۴۳۴ «التمهیدات» و ۱۲ : ۲۴ «زبدة الحقایق فی کشف الدقایق» - کشف الظنون ۲ : ۹۵۱ «زبدة الحقایق» که در آنجا نادرست آمده : به عربی و فارسی و در صد فصل است - دانش، دانشگاه ۷ : ۲۶۴۶ «تمهیدات» که در آنجا آمده : زبدة الحقایق عربی صد فصلی نگاشتهٔ دیگر همدانی ست و نشانیهایی از آن داده - نفیسی ۱ : ۱۱۱ و ۲ : ۷۲۲ - صفا ۱ : ۹۳۹ تا ۹۴۴ آثار عین القضات، از آن میان همین کتاب - پیشگفتار چاپ «تمهیدات» از عفیف عسیران - پیشگفتار چاپ «نامه های عین القضات» از دکتر علی نقی منزوی - «احوال و آثار عین القضات» رحیم فرمنش، تهران

۱۳۳۸غ - منشار ۱ : ۱۴۲۷ «تمهیدات : زبدة الحقایق» - خزینه ۲ : ۱۰- براون ص ۳۲ «زبدة الحقایق» اته : ۳۰۶۲ ، ۱۷۹۳ «تمهیدات : کنز الحقایق و کشف الدقایق» - اته : ۶۴۵ ، ۹۴۶ ، ۱۷۹۳ ، ۱۷۹۴ ، ۳۰۶۲ «تمهید ، تمهیدات ، زبدة الحقایق فی کشف الدقایق ، کنز الحقایق و کشف الدقایق» و ترجمهٔ ترکی آن : ۱۷۹۳ - مرآت العلوم ۱ : ۲۲۲ - «زبدة الحقایق» - نشریه ۸ : ۱۰۹ و ۱۰ : ۲۶۳ نسخه هایی از شوروی).

7434- هزاره ، تناول ، اسب ، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیرگڑه ۵ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰۰۹ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، پس از حمد و صلات بنام زبدة الحقایق فی کشف الدقایق نامیده شده است ، و به یک رباعی می انجامد : ناگه زدرم در آمد آن دلبر مست . . . دویم همه چشم و چشمم همه سبت ، ۲۷۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

7435- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۲ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۱۰۱ه. آغاز : حمدله. تمهید اول. بدانکه . . . ، ۲۵۸ ص (گنج ۲ : ۵۸۳).

7436- لاهور ، جامعهٔ نظامیه ، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق ، راجه محمد ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۲۷۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7437- لصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق خوش ، ۲۴ ع ۱۰۲۱/۲ه آغاز برابر نمونه ۱ ، دارای ۹ تمهید ، ۲۳۴ ص (نعیم اختر قمر مجددی - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۹۹).

7438- شکارپور ، گڑهی یاسین ، گوشه آداب ، صلاح الدین ۹۹ : نستعلیق ، ۳۰ اورنگ زیب (۱۰۹۸ه؟) ، آغاز افتاده : اما جان او را با اهل بصیرت بحقیقت . . . ، ۴۲۴ ص (سید خضر نوشاهی).

7439- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، مولانا محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ۳ ، در دیباچه بنام «زبدة الحقایق» است ، عنوانهای «تمهیدات» دیده نشده ۲۵۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7440- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۹۸۵/۱۹۷۳ : نوشته ۷ رجب ۱۱۹۱ه (۱۱ اگست ۱۷۷۷م) در مقام بهوپال (بشیر حسین ۲ : ۲۲۷).

7441- گوجرانواله ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق : نستعلیق ، ۱۲۳۰ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۲۱۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7442- گوجرانواله ، سندی هوان تادر ، نصیر احمد : نستعلیق ، محمد مذکر بن ابی المعلا ، محمد جهانگیری الهندی ، ۱۲۵۵ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۱۹۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7443- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۷۸۷ : نستعلیق ، پیرامون ۱۲۶۸ه (ص ۱۸۵-۵۴۵) ،

انجام افتاده (گنج ۲ : ۵۸۳).

7444- اسلام آباد ، همانجا ۸۳۵۰ : نستعلیق پخته ، غلام محمد ، ۷ ج ۱/۱۲۷۱ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، در کلفون بنام «زبدة الحقایق» است (ص ۱۷-۲۲۹).

7445- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز : حمدله. صلاة. تمهید. اصل اول بدانکه ... ، ۱۸۰ ص (محمد نذیر رانجها).

7446- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۱۰۱۳/۴۰۶۵ : تاریخ یاد نشده. بنام «زبدة الحقایق فی کشف الدقایق» (بشیر حسین ۲ : ۲۲۷).

● 2439- تن آدمی : دربارۀ ...

ناشناخته. گفتاری ست تمثیلی : تن را سه پادشاه است و سه وزیر ، پادشاه اول روح است و وزیر او عقل. پادشاه دوم نفس است و وزیر او شیطان. پادشاه سوم دل است و وزیر او زبان. پادشاه اول چه می گوید و پادشاه دوم چه ، و سوم چه می گوید.

آغاز : حمدله. صلات. در تن آدمی چند پادشاه است و چند وزیر ؟. بگو سه پادشاه و سه وزیر.

7447- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۳۳ : نستعلیق ، ۲۴ ذیحجۀ ۱۳۱۴ھ (ص ۱۶-۱۹) (گنج ۲ : ۵۸۴).

● 2440- تنبیهات

از عادل عاشق محمد ، که می گوید کتابهای قوم را مطالعه کرده ، گزیده ای از گفته های آنان را در این رساله ، در چند «تنبیه» آورده و آنرا «تنبیهات» نامیدم. و آغاز می کند به اینکه «صوفیۀ علیه عالیقدر اند ، زنهار زبان طعن بر آنهانگشایی و انکار ننمایی. و نه پنداری دانش در علوم رسمیه منحصر است». عرفان نظری ست و سلوک با سربندهای «تنبیه».

آغاز : الحمد لله الذی اظهر الحق ، لیظهر الحق. ربنا ما خلقت هذا باطلا ، و الصلاة ... بدان ای عزیز اعرک الله که صوفیه علیه ...

7448- اسلام آباد، گنج بخش ۶۲۱۲ : نستعلیق ، سدۀ ۱۲ھ. (ص ۳۸ - ۸۷) ، در فهرست از قلم افتاده.

● 2441- تنبیه الغافلین

از آخوند درویزه و یا کریمداد پسروی. چه بسیاری از نوشته ها و گفته های پدر را، این پسر تنظیم کرده است. و در این یکی نیز نام هر دو آمده است."

7449- پیشاور ، جهنگی ، مذهبی کتابخانه ، مولوی وردگ ۱۱۳۵ : نستعلیق ، سدۀ ۱۲ھ. آغاز افتاده ; بدان ای عزیز من، تعجیل کردن کار شیاطین است مگر در پنج جای ، تعجیل بهتر است. قال النبی ... ، ۱۱۰ ص ۱۴ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● 2442- تنبیه الغافلین و ایقاظ النائمین

از ناشناس از سدهٔ دوازدهم‌ه. در رفع اشتباهاتی که برخی، از نوشته های مجدد الف ثانی شیخ احمد سرهندی (م ۱۰۳٤ه/۱٦۲٤م.) استنباط کرده اند. در یک «مقدمه» و چند «باب» و «فصل» ها و «خاتمه» ای: مقدمه در اینکه چگونه شنوندگان به اشتباه و مغالطه افتند، باب ۱- تنبیه در خطایی که شاکین از تعریف سکر دارند، دوم در عدم اطلاع بر مدارج و مراتب سکر، چهار فصل. ۲- در حل کلام شیخ در مبادی احوال خود که به حضرت خواجه (نقشبند) نوشته اند، چهار فصل، ۳- اشتباهات دربارهٔ عروج ثلاثه، سه فصل. (ن.ک. رد مجدد الف ثانی، و تصریحات مجید، در همین بخش).

آغاز: حمدله. چون اکثر مغالطات در هر فن بنا بر عدم اطلاع و مهارت بر اصحاب آن فن راه می یابد.

7450- کراچی، موزه ملی ۱۰۵٦/۳ - ۱۹۵۷ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، مطالب را پراکنده نوشته، ۳٦۲ ص (نوشاهی: ۲۰۹).

● 2443- تنزیل

گویا از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان کامل: ۱۲۹۰» گذشت). نام نگارنده در دیباجه نیامده و میگوید «این کتاب از عزیزی ست و نام این کتاب تنزیل است، مشتمل بر بیست اصل». با سربندهای «یا عزیز». هر «اصل» در «فصل» هایی بیشماره. اصل اول در معرفت خدای، چند فصل: فصل یا عزیز در معرفت چیزها اعتماد بر عقل خود مکن... اصل سوم در معرفت ملک (ملائکه)... فصل اهل فکر و استدلال میگویند ازواج و طبایع عالم عبارت از ملائکه اند... اصل چهارم در معرفت انسان... فصل یا عزیز اهل فکر و استدلال میگویند که در تخم نباتات توتیست جاذبه و ماسکه و هاضمه و دافعه... اصل ششم (در شش گروه سالک). سالک اول میگوید ولی آنستکه... فصل نبی منذر است و ولی هادی... دو فصل آخرین: در معرفت قضا و قدر در ارادت خدای.

آغاز: حمد و سپاس بیغایت خدایتعالی راست جل جلاله و... بعد از حمد خدایتعالی و درود ختم رسل(ص) بدانکه این کتاب از عزیزی ست.

(ن.ک. نفیسی ۱: ۱۱۱ و ۲: ۷۲۲ زندگینامهٔ نسفی و نام چند اثرش از آن میان «کتاب التنزیل و بیان التنزیل» - صفا ۳: ۱۲۲۳ زندگینامهٔ نسفی - نسخه ها ۲: ۱۰۹۷ «بیان التنزیل» و ۲: ۱۱۰۰ «تنزیل» از نسفی در ۲۰ اصل که گویا همین است).

7451- اسلام آباد، گنج بخش ۷۹۹۸: نستعلیق پخته، ج ۲/۱۰۸۱ه. عنوانهای شنگرف که بعدا نوشته شده از این روی جدا سازی «اصل» و «فصل» ها به آسانی میسر نیست، ۱۰۷ ص (گنج ۲: ۵۸٤).

● 2444- تنظیم الاولیا

از حسن محمد نقشبندی مجددی قادری، که در بهاگیا از توابع سیالکوت (پاکستان) می زیسته

است ، فرزند بهادر علی. وی مرید خواجه احمد علی مجددی امرتسری بوده است. و از نوشته های او بدست می آید که تا ۱۳۰۰ھ/۲-۱۸۸۳م زنده بوده است.

در شمار اولیا ، اقطاب ، ابدال و اوتاد هر روزگار ، در زمین و آسمان ها ، به سال ۱۲۸٦ھ/۱۸٦۹م نگاشته است.

از کارهای باز ماندهٔ او ، دست کم این آثار در این فهرست خواهد آمده : اکسیر بی بدیل ، در کیمیا (ذیل). ترکیب الادویه ، در دارو سازی (ذیل). حکایات بهادر ، بخش داستان ها. خوان نعمت ، بخش هنر ها و پیشه ها. محفل ، بخش ادب نثری. نعتیه، شعر. نکات غریب ، در پزشکی (ذیل) ، کوائف پیران (؟) عرفان.

آغاز: حمدله. صلاة. رسالهٔ تنظیم الاولیا. چنین گوید فقیر احقر ، که در سلک السلوک آورده است ، که بقای عالم از برکت قدم مردان دین قایم است.

7452- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، همان حسن محمد ، ۱۲۸٦ھ. آغاز برابر ، ۱۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2445ـ تنویر القلوب فی لطایف المحبوب

از احمد بن زین الابرار میر عالم ، المسمی به بختیار الاوشی ثم الخراسانی الغزنوی الحسنی. ملفوظات حواجه محمد الله بخش تونسوی (م ۱۳۱۹ھ/۱۹۰۱م) وکرامات ایشان است. نامبوب. و بدون تاریخ. در خاتمه سبب نگارش را گفته است.

آغاز : الحمد لله الذی نور قلوب العاشقین بنور . . . اما بعد ، فیقول العبد . . . احمد بن . . . مسمی کرده شد به تنویر القلوب.

7453- بهاول نگر ، چشتیان ، صاحبزاده محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته، گل محمد چودهوانی ، ٤ صفر ۱۳٦۱ھ. برای پیر خود خواجه حافظ محمد سدید الدین (نعیم اختر).

● 2446ـ توبه و ذکر

از خواجه خورد (خرد) بآنچنانکه در کلفون نسخه آمده است. شاید محمد عبد الله معروف به خواجه خرد (زاده ٦ رجب ۱۰۱۰ھ/۱٦۰۲م.) پسر دوم خواجه باقی بالله باشد. (ن. ک. «تفسیر سورهٔ اخلاص: ۳۱» و «پرده بر انداخت» در همین بخش ، از پدر و فرزند). در بارهٔ توبه و ذکر کلمهٔ توحید .

آغاز: شکر و سپاس مر خالقی را که هژده هزار عالم را بیا فرید، و از این میان آدم را برگزید، و از روح خود درودید.

(ن. ک. رودکوثر : ۲-۴ خواجه خرد، زندگینامه و نام آثار او : بیان احوال و ملفوظات خواجه خرد ، رسالهٔ سماع، رسالهٔ خواجه خرد در توحید وجودی، رسالهٔ فوایح ، پرده برانداخت و بردگی شناخت، پر تو عشق ، رسالهٔ سید یا شرح تسویه ، رباعیات و شرح رباعیات - مآثر الکرام : ۹۲ که تاریخ مرگ را نادرست ۹۷٥ھ یادکرده).

7454- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۱-۳۰/۲ : نستعلیق خوش ، ۱۲ محرم ۱۰۳۰ھ. آغاز

برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه (ص ۲۷۰-۲۸۸). درکلفون از «خواجه خورد» دانسته شده است (نوشاهی : ۲۰۹).

● 2447ـ توبه و ذکر

از ناشناس. در آن از سخنان منصور حلاج و میر عبدالله شطار (م ۱۰۱۰ھ/۱۶۰۱م) و خواجه حسن بصری بهره برده است ، و کلمات هندی نیز در آن بکار رفته است. (برای این شطار. ن. ک. «اسرار الدعوات : ۱۲۵٤» در همین بخش).

7455- کراچی ، موزه ملی ۱۶/۱۰-۲۱۰-۱۹۶۵ .N.M : نستعلیق ، پیرامون ۱۲۵۹ھ. در پایان بنام «وجودیه» و نگارنده میر عبد الله شطار آمده ، اما نسخه در وجود نیست و تنها سخنان و مشرب شطار است. آغاز : ای سالک مقام اول مقام توبه است ، دوم تلقین ، سوم ارادت (ص ۲٦٤-۲۷٤) (نوشاهی : ۲۱۰).

● 2448ـ توجه : رساله در بیان . . .

از سعد الدین کاشغری ، محمد ، از خلفای خواجه نظام الدین خاموش ، و از بزرگان گروه نقشبندیان (م ۸۵۹ یا ۸٦۰ھ/۱٤۵۵ یا ۱٤۵٦م.) ملفوظات او را یارانش بنام او نقل کرده اند.

دربارهٔ ظهور الهی، ما، نفی صور تفرقه ، جمعیت باطن، مفهوم توجه، ارشاد خواجه علاء الدین عطار دربارهٔ توجه ، اقسام اشیا (وجود خارجی و ذهنی) و دیگر مفهومات پیوسته به توجه.

آغاز : رسالهٔ مخدومی مولانا سعد الدین کاشغری ، در بیان توجه ، بدان که در وقت ملاحظه توحید صرف انکار متصور نیست ، چه بر حسب فرموده لا تنکر الباطل فی طوره.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۵ که تاریخ مرگ او را ۸۵۹ یا ۸٦۰ آورده و در ۲ : ۷۸٤ سال ۸۷۰ھ - خزینه ۱ : ۵۷۳ تا ۵۷٦ که دو تاریخ ۸٦۰ و ۸٦۲ھ را گفته - رشحات : ۱۱۷ تا ۱۳۳ که ۸٦۲ھ. آورده - نسخه ها ۲ : ۱۵۲ ، «ذکر و توجه» و ۲ : ۱۷۹۲ «فهرست راهنما»).

7456- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● توجه : خوالمر

● 2449ـ توجه اتم : کیفیت توجه اتم : ترجمهٔ . . .

متن از صدر الدین محمد تولوی (که یاد او در «تبصرة المبتدی: ۱۳۲۱» گذشت). ترجمه از کسی که گویا نامش عبد الغفور بوده است ، و پیش از آنکه به انجام رسانده باشد درگذشته. و یکی از شاگردانش - که نام خود را نمی برد ، آن را به انجام رسانده و در دیباچه چنین آورده است «نموده می آید در این اوان قبلهٔ ارباب علم و عرفان . . . ما فی اسمه الشریف من اتصال العبد الی الغفور علیه الرحمه. رساله ای را که شیخ . . . صدر الدین تولوی (ق) در بیان کیفیت توجه اتم املا فرموده تسوید ترجمه کرده بودند ، مگر معرفت آخراز معارف آن که ترجمه نیافته بود ، به فرمودهٔ مخادیم، کاملی و از سواد به بیاض آورده».

برای قونوی. ن. ک. ریحانه ۳ : ۴۳۱ - نفیسی ۱ : ۱۵۰ - صفا ۳ : ۱۶۹ و ۱۳۱۶ که در هیچک از آن ها این عنوان نیامده است.

نخست چهار «قول» بگونهٔ مقدمه آورده شده سپس چهار «فصل» بشماره : قول ۱- ربط شخص به حق سبحانه، ۲- چون شخص مبداء خود را شناخت، ۳- پوشیده نیست که معرفت میل و محبت به الله مستلزم توجه و قرب به اوست ، ۴- لطیفهٔ مدرکهٔ انسانیه اشرف آن چیزی ست که در عالم انسانی ست. فصل ، سالک می باید سعی نماید در مراتب ذکر و توقف ، فصل چون شناختی این را ، بدانکه تاریکی و زنگ دلها از تعلقات شهوانیه است. فصل ، چون بنده به سبب غلبهٔ احوال امکانیه بعید المناسبه افتاد ، فصل باز گردیم به اصل سخن ، سالک همیشه مستقل می باشد از صورت ذکر به معنی باطن. خاتمه. آنچه در این عجاله مذکور شد اصلی ست جامع مطلب.

آغاز: خداوند اسپاس و ستایش تو از ما نیاید ، هر چه ما اندیشم ، چه حمد و ثنای ترا شاید . . . و بعد ، نموده می آید که در این اوان

7457- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۷ : نستعلیق خوش ، پیرامون ۱۲۳۴ھ (ص ۷۴-۱۰۱) (گنج ۲ : ۵۸۵).

● 2450- توحید : رساله در . . .

از اسفراینی ، عصام الدین ابراهیم بن محمد بن عربشاه (که یاد او در «شرح کبری : ۹۲۹» گذشت)

اغاز : بنام خداوند که رحمت او عام است بر مؤمنان و کافران ، در این جهان ، و رحمت او خاص است بر مؤمنان در دار عقبا. ابتدا می کنم.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۹۷۸ «رساله در فن عقاید» از همو ، در خدا شناسی و صفات ثبوتی و کمال خدا، که گویا همین رساله باشد).

7458- لاهور ، انار دلی ، دانش آباد ، ۳۷ احسان دانش : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲ ص (محمد علی کوثر).

● 2451- توحید : مختصر بیان توحید

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص : ۳۱» گذشت). در توحید و تأویل حدیث منسوب به پیامبر (ص) : کان الله و لم یکن معه شییء ، که میگوید : اشارت به مرتبهٔ اطلاق است و تقدم آن بر سایر مراتب ، تقدمی ذاتی. و در پایان آن گوید : من هیچم و کم از هیچ هم بسیاری - از هیچ و ، کم از هیچ ، نیاید کاری - هر سر که زاسرار حقیقت گویم - دانم نبود بهره به جز گفتاری.

این رساله در «کلیات باقی بالله» (ص ۱۵۰-۱۵۱) چاپ شده است.

آغاز : کان الله و لم یکن معه شییء. کلامی ست از مشکات نبوت . . . به ظهور رسیده ، والآن کما کان که به اقتباس از انوار.

7459- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۱۴ : نستعلیق خوش ، احمد مشتاق، ۱۰۴۹ه/(ص ۱۲۳)، آغاز افتاده ، در فهرست نیامده.

7460- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۵۸ : نستعلیق خوش ، ۱۱۰۹ه (ص ۱۱۲-۱۱۴)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۶۲۷).

● 2452- توحید : نامه در . . .

از شیخ حسام الدین ، که نام او در پایان آورده شده است. گفتاری ست عرفانی و با تفسیر لا اله الا الله محمد رسول الله آغاز می شود.

گمان می رود نویسندهٔ نامه شیخ حسام الدین مانکپوری باشد (ن. ک. مکتوبات مانکپوری ، در همین بخش).

7461- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶۵ / ۲۹۷ حسام ، ۶۶ / ۲۹۷ صرف : شکسته ، سدهٔ ۱۳ه. نسخه مشوش در پایان آمده : تمام شد مکتوب در بیان توحید برادرم شیخ حسام الدین ، ۱۶ ص ۱۶ س (عباسی ۱ : ۱۸۰).

● 2453- توحید : سئوال و جواب دربارهٔ . . .

پاسخها از شاه عبد العزیز دهلوی (که یاد او در «فتح العزیز : ۹۲» گذشت). (ن. ک. سئوال جواب : ۱۱۱۹ و ۱۱۲۰ از همو ، که جز این است). آغاز : سئوال در مقدمهٔ وحدت وجود که مسلک صوفیهٔ صافیه است ، علمای متکلمین را انکار است.

7462- کراچی ، موزه ملی N.M. ۵۲۸/۱۳۸ A : نستعلیق، (۱۲۵۸ه، در لکهنو) (گ ۴۶-۵۳) (نوشاهی : ۲۱۰).

● 2454- توحید : رساله در . . .

از محمد بن بهرام احمد بخارایی ، که روزگارش بدست نیامد. در آن از متقدمان تا امام محمد غزالی (م ۵۰۵ه)، ابن عربی (م۶۳۸ه) عین القضات همدانی (م۵۲۵ه) و از «عقیدهٔ حافظیه» نقل می کند و سروده ای از خود آورده؛ هر که در راه حقیقت بر طریقت سالک است - نزد آنکس غیر وجه الله ، جمله هالک است. با سربندهای «ای عزیز». در دیباجه گوید : روندگان توحید دو فرقه اند : ذوی البحث والنظر، و اولو الکشف و الابصار ، طریق ذوی البحث این است که مرکب عقل را در میدان استدلال رانند ، و دربادیهٔ شکوک افتند . . و روش الوالکشف و الابصار این آمد که به حبل متین و سلم کشف و نردبان شهود بر ایوان معرفت برآمدند.

آغاز : الحمد لله الاحد بذاته الواحد بنعوته و صفاته ، المتجلی وجهه فی مرآت الوجود . . . اما بعد ، چنین گوید ریزه چین خرمن . . . محمد بن بهرام احمد البخاری.

7663- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۴۹۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. موریانه زده ، ۴۸ ص (گنج ۲ : ۵۸۶).

● توحید : رساله در. . .

قندهاری و لکهنوی. در بخش فلسفه ۹۴۷ گذشت.

● **2455- توحید:** اثبات واجب: توحید استدلالی

از محمد بن محمود دهدار (نگارندۀ «الف انسانیت: ۶» و جزآن). بنام سلطان ابو سعید غازی، مرتضی نظام شاه (چهار مین نظام شاهیان احمد نگر، که در ۹۷۲ه/۱۵۶۵ م. به شاهی رسید) در یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه در بیان شرافت انسان. فصل ۱- توحید به طریق اهل استدلال، ۲- در بعضی از اشارات به زبان اهل ذوق، ۳- اشارت به وحدت وجود و کثرت اطوار. خاتمه در اشارات به مبداء و معاد.

آغاز: حمد و سپاس بیقیاس مرخداوندی را که مشکاة دل انسان... اما بعد، این چند کلمه ای ست، رقم زدۀ کلک عبید الاحرار.

(ن. ک ذریعه ۱۱:۱۵۸ «رسالة فی التوحید علی مشرب الصوفیه» همین کتاب است- نسخه ها ۲: ۱۱۰۲ «توحید: اثبات واجب: توحید برهانی» رساله ای دیگر از همو- طبقات: ۲۰۹ برای نظام شاهیان- الف انسانیت، در همین فهرست، که در آنجا دربارۀ نام او (محمد یا محمود) و تخلص فانی و عیانی و اینکه یکی هستند و یا دو کس، اشارتهایی رفته است).

7464- هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه رحمانیه: نستعلیق خوش، سدۀ ۱۲ه، آغاز گویا چند کلمه ای افتاده و اینگونه نقل شده است: چراغ ولکن یعنی قلب عبدی مومن برافروخت و برقاست... اما بعد، این چند کلمه ای ست رقم زدۀ کلک عبید الاحرار...، همراه چند رساله دیگر از همو، ۲۶ ص (پرفسور اختر راهی).

● **2456- توحید:** رساله در...

از نظام الدین اولیاء (۷۲۵ه/۱۳۲۵ م) (که یاد او در «راحت القلوب» همین بخش خواهد آمد). نام وی تنها در کلفون آمده است. خلیق احمد نظامی، در «بابا فرید» (به انگلیسی) دربارۀ کتابهای منسوب به وی و چشتیان اطلاعات سود مندی آورده است).

آغاز: حمد له. کنت کنزاً مخفیاً... چون سلطان عشق خواست که پرده از جمال روی خود بردارد.

7465- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۱-۹۵۰/٤: نستعلیق، (عصمت الله جعفری گوپاموی)، سدۀ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ش ٤ مجموعه (ص ٤٢-٤٤)، انجام افتاده، نام نگارنده در کلفون آمده (نوشاهی: ۲۱۰).

● **2457- توحید:** مراتب...

از ناشناس، که مراتب توحید را سه دانسته است «مرتبۀ اول توحید الوهی ست که عبارت از اقرار به کلمۀ طیبه است... مرتبۀ دوم توحید شهودی که به واسطۀ جذبه... بر باطن سالک تجلی کند... مرتبۀ سوم توحید وجودی ست...».

آغاز: بدان ای عزیز نور الله سبحانه بصایرنا بنور شهوده وبصرنا بعموم سریانه... که توحید را که از صفات بنده است سه مرتبه است.

7466- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۹ھ. باتاریخ ۹۰۰ھ. در مجموعه (ص ۸۱ - ۸۳) (گنج ۲ : ۵۸۷).

● **2458- توحید** : رساله در ...

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

7467- کراچی، موزه ملی N. M. ۵۲۸ - ۱۶۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز و انجام افتاده، آغاز : و مقامه نکان قاب قوسین، ۵۶ ص (نوشاهی : ۱۱۲). گویا «جام جهان نما» است.

7468- اسلام آباد، گنج بخش ٤٦٦ : نسخ درشت خوش، محمد نعیم بن صاحب لفر، ۱۲۷۹ھ. (ص ۱۳٦ - ۱٤۲) بند کوتاهی ست. آغاز : از آنحضرت(ص) نقل می کنند که می فرمودند : چون موحد به توحید رسید، آنجانه موحد ماند و نه توحید و نه واحد و نه بسیاری و نه خودی و نه بندگی و نه هستی ذات و نه جبرائیل و نه ... (گنج ۲ : ۵۸٦).

● **توحید استدلالی** : توحید

دهدار : ص ۱۳٦۸.

● **2459- توحید ثلاثه**

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). در آن سه گونه توحید را در سه «فصل» گزارش کرده است : فصل ۱- در بیان توحید عامه، ۲- توحید خاص، ۳- توحید خاص الخاص. و در این یکی میگوید که آن اعتقاد کردن است براینکه هیچ موجودی در حقیقت غیر حق نیست، و این را توحید وجودی می نامد.

آغاز : حمد له. صلاة. اما بعد، میگوید بنده ... شیخ محمد بن قطب الاولیاء والاتقیاء محمد بن احمد ... این رساله مشتمل است بربیان توحید ثلاثه.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱٤ اثر او آمده، از آن میان همین رساله).

7469- بهاولپور، جامعه اسلامیه ٤۱ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. باتاریخهای ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ھ. شماره ۸ مجموعه ۲٤ شماره ای او (دکتر الله دتا چودری).

7470- پنجاب، اوکاره، بصیر پور، دارالعلوم حنفیه فریدیه : شکسته، در مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۱۲۰۳ھ. آغاز برابر، ۵۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7471- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. همراه چند رساله دیگر از همو، آغاز برابر نمونه (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **توحید و وحدت وجود** : رسالهٔ عرفانی

مجدد الف ثانی.

● **2460- التوسل فی الیقین والتوکل**

از علی بن حسام متقی (که یاد او در «اقرب الطرق : ۱۲۸٤» گذشت). ترجمهٔ دو فصل از

«التنویر فی اسقاط التدبیر» تاج الدین احمد بن محمد، معروف به ابن عطاء الله اسکندرانی (م ۷۰۹ه/ ۹ - ۱۳۱۰ م) است.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۴۰۲ زندگینامه و نام ۳۳ اثر او از آن میان همین کتاب - کشف الظنون ۱: ۵۰۲ «التنویر فی...»).

7472- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵/۸۷۱/۳۹۲۳ : از سدهٔ ۱۱ه. (بشیر حسین ۲: ۲۰۹).

2461- توصیل المرید الی المراد : اوراد سلسلهٔ قادریه

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور: ۹۱» گذشت). نخست سی «وصل» است: کلیاتی دربارهٔ درودها و سلوک، سپس عمل الیوم واللیله، اوراد سلسلهٔ قادریه. و در پایان نسخهٔ گنج بخش رسالهٔ «نورین» محمد بن عبدالرحمان حبشی و صالی - و این یکی به عربی، چنان آورده شده که گویا جزوی از کتاب باشد: وصل ۱- طریق موصل الی الله عبادت است و آن دو قسم است فرض و نفل، ۵- نیت روح عمل است، ۱۰- رغبت در عمل موجب فضیلت است، ۲۰- اجر برقدر اتباع است نه قدر مشقت، ۲۵- طلب نه وجه واحد والحاح اقرب به حصول است، ۳۰- هرچه متعلق به عالم لفظ است، معتبر در آن فعل لسان است.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الاوراد وسیلة الی لنزول الواردات... میگوید بندهٔ گنهکار... عبدالحق... که این مجموعه ایست جامع ادعیه از سلسلهٔ شریفهٔ قادریه.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۶۹ تا ۳۷۱ زندگینامه و نام ۶۳ اثر او از میان همین کتاب).

7473- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، امیر الله ولد امان الله، ۱۲ ذیحجه ۱۲۲۸ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲ - ۶۰ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

7474- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق خوش، محمد عیسی، ۱۷ ذیقعده ۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲ - ۶۰ مجموعه) باسرلوح زرین (محمد نذیر رانجها).

7475- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق در فارسی و نسخ در عربی، خوش، عبدالله، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۴۲ ص (محمد نذیر رانجها).

7476- اٹک، مکهد، کتابخانهٔ مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، منشی جان محمد، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۵۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7477- اسلام آباد، گنج بخش ۱۶۷۳: نسخ خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در دیباچه نام «توصیل...» نیامده، ۴۹۶ ص (گنج ۲: ۵۶۷).

7478- حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانهٔ عالیه علمیه، پیر محب الله شاه راشدی: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز افتاده: وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون، ۸۸ ص (نعیم اختر قمر سجددی).

2462- توفیق الهدایت

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری: ۱۲۵۹» گذشت).

آغاز: لیس فی الدارین الاهو، و درود لامحدود حضور رسانده و با استغراق دریای وحدانیت معبود، محمد محمود، سید عالم، که هژده هزار عالم کل مخلوقات . . .
(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲: ۱۶۶ که در آجا نام ۳۲ اثر او، از آن میان «توفیق الهدایت» آمده).
7479- شکارپور، گڑهی یاسین، مولانا محمد ابراهیم ناظم، یاسینی: نستعلیق، فیض محمد بن فقیر علی، ۵ شعبان ۱۳۰۰ه. آغاز برابر نمونه، ۷۸ (سید خضر نوشاهی).
7480- شکارپور، گڑهی یاسین، مولانا محمد ابراهیم، یاسینی: نستعلیق جان محمد، ۲ ع ۲/۱۳۲۹ه. آغاز برابر نمونه، ۳۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2463. توفیقیه

از خواجه ملا خدا بخش ملتانی ثم خیر پوری (۱۱۵۰-۱۲۵۳ه/۱۷۳۷-۸-۱۸۳۸م) فرزند قاضی جان محمد، از خاندانی اهل علم و سر شناس. و مرید حافظ محمد جمال ملتانی (م ۱۲۲۶ه/۱۸۱۱م). نزد پدر آموزش را آغاز کرده، سپس به دهلی رفته، از محضر شاه ولی الله دهلوی (ن. ک. فتح الرحمان: ۶۱) بهره مند شده به ملتانی بر گشته است.

در وحدت وجود، وحدت عابد و معبود و ساجد و مسجود، و آشتی دادن میان شریعت و طریقت در آن باره. و در آن از گفته های پیران نامی مانند ابن عربی و مولوی و جامی تا پیرو مرشد خود حافظ محمد جمال ملتانی بهره برده است.

از این اثر دو تحریر در دست هست، که سر آغاز هر دو یکی ست: یکی کوتاه و معروف به «توفیقیهٔ صغیر» و دیگری گسترده تر، که «توفیقیهٔ کبیر» خوانده می شود.

(ن. ک. سلک الشریعه: در همین بخش).

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، معلوم باد (از خدا بخش ملتانی، رض) که اکثر مشایخ و علمای گرام قایل به وحدت می فرمایند، که غیر حق سبحانه در جهان هیچ موجودی نیست، و حال آنکه احکام شریعت، مثل عابد بودن و معبود بودن و ساجد بودن و مسجود بودن . . . پس برای حل این مشکل میگوید.

و از هموست در این بخش: تصوف نامه: ۱۳۵۲، حل المعما، مقامات خدا بخش، ملفوظات خدا بخش.

(ن. ک. علمای پنجاب: ۱۷۱ زندگینامه و نام سه اثر او: ۱- رسالهٔ توفیقیه، ۲- رسالهٔ ذوقیه، ۳- مجموعهٔ فتاوی - همانجا: ۶۴۵ برای محمد جمال ملتانی).

7481- ملتان، جهانیان چک R ۱۰/۱۱٤، کتابخانه الله بخش اسد نظامی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه، توفیقیه صغری ست، آغاز برابر نمونه، ۱۱۶ ص (سعید الظفر نوشاهی).
7282- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، غلام فرید: نستعلیق پخته، میان نور الهی فریدی، ۲۰ شوال ۱۳۰۳ه. آغاز برابر، ۵۱ ص (نعیم اختر).
7483- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی، مولانا محمد صالح: نستعلیق، احمد یار

طالب علم، ۱۲۹۹ھ. (در مجموعه) آغاز برابر نمونه، توفیقیه صغیر است، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7484- اٹک، مکھد، همانجا: نستعلیق، همان احمد یار، ۲۵ محرم ۱۲۹۹ھ. آغاز برابر نمونه، توفیقیه کبیر است، ۴۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7485- ملتان، جهالیان، مکتبة الجمال، امد نظامی: نستعلیق خوش، عظیم بخش وله الله بخش، سدهٔ ۱۳ھ، آغاز برابر، ۵۹ ص. (نعیم اختر).

7486- ملتان، قدیر آباد، جامعهٔ عبیدالله: نستعلیق خوش، ۱۳۰۸ھ. آغاز یک برگ افتاده، ۱۹۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7487- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، گل محمد سندی بهارپوری، ۲۶ رمضان ۱۳۲۴ھ (ص ۵۲-۱۷۵)، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها).

7488- وهاری، میلسی، سردار جهندیر: نستعلیق خوش، نور محمد ولد میان محمد بن محمد عظیم، تیل چراغ، ٤ ع ۱/۱۳۳۰ھ، آغاز برابر، ٤۷ ص (نعیم اختر).

7489- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سید شاه حسین، ۱۲ ج ۱۳۲۹/۲ھ/۱۱ جون ۱۹۱۱م، آغاز برابر نمونه، ۱۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7490- راولپندی، همانجا: نستعلیق همان شاه حسین، ۱۵ رجب ۱۳۲۹ھ. تلخیص همان رساله است، و ابیاتی هم بدان افزوده شده، آغاز نیز همان است، ۳۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2464- شرح توفیقیه

متن همان. شرح از ملا عبیدالله ملتانی (که یاد او در «آداب المریدین: ۱۲۲۰» گذشت). گزارشی ست حامل متن، لغوی و عرفانی. (ن. ک. شراب طهور، در همین بخش).

آغاز: الحمد لله الذی انعم علی اهل وحدة الوجود بالاکرام والجود... اما بعد، می گوید... خاکپای... چشتیان... ملا عبیدالله الملتانی.

7491- ملتان، قدیر آباد، جامعهٔ عبیدیه: نستعلیق خوش، نگارنده، سدهٔ ۱۳ھ. ۹۶ ص (نعیم اختر).

● 2465- تهلیله ; کلمة التوحید: شرح لا اله الا الله

از ناشناس. در بخش تفسیر: ۴۶-۴۷ چند گفتار از اینگونه گذشت.

7492- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۱-۸۵۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز: کل کلمه را گوش کن، مرتبه لا را بیان کنم، و شرح شرایط وی راعیان نمایم...؛ ۷ ص در فهرست بنام «شرح لا اله الا الله» آمده.

7493- کراچی، موزه ملی ۱/۹۰۶-۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز: حمد له اما بعد، بدانکه ای طالب حق، معنی کلمه ... بر چهار نوع است، ۳ ص (نوشاهی: ۲۵۸).

2466- تهنیت: رساله ...

از شیخ حسین قادری لاهوری (۹۴۵-۱۰۰۸ه/۱۵۳۹-۱۵۹۹م) فرزند شیخ عثمان. از خلفای نامی شیخ بهلول دریایی (م ۹۸۳ه/۱۵۷۵م). مردی صاحب حال و جذب و شوق و وجد و سماع بود، و از گروه ملا متیان. ریش و بروت تراشیده، جام بر دست ملامت و بدنامی به جان می خرید.

در هفت «فصل»: ۱- ترک اقربا و دوستی ایشان، ۲- طلب مال و ترک آن، ۳- گرفتن هادی، ٤- فواید، ٥- مرشد طالب را به اطوار و افعال او ملاحظه نمایند، ۷- وجود انسان.

این رساله با زندگینامهٔ نگارنده، بکوشش پرفسور محمد اقبال مجددی در مجلهٔ صحیفهٔ لاهور (ش ۶۰، ژوئیه ۱۹۷۲م) چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله الذی ارسل رسوله بالهدی و الصلاة علی ... که در شأن ایشان آیهٔ: لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی رسیده، و اصحاب.

(ن. ک. خزینه ۱: ۱٤۱ تا ۱٤۲ زندگینامه و کرامات - همانجا ۱: ۱۳۱ برای شیخ بهلول دریایی - تذکرهٔ قادریه: ۱٤۰ برای بهلول دریایی).

7494- گجرات، ساهنپال، کتابخانهٔ نوشاهیه ٤۷: نستعلیق زیبای شریف احمد نوشاهی، ۲۷ شعبان ۱۳٤۷ه. آغاز برابر نمونه، ۶ ص (سید عارف نوشاهی).

7495- گوجرانواله، رسول نگر، کتابخانه پیر حیاتهان والا نوشاهی (مقاله محمد اقبال مجددی. مجله صحیفه لاهور ش ۶۰ - ص ۷۷).

2467- تیسیر الشاغلین

از جمال الدین ابو الحسن سید موسی پاک شهید ملتانی (۱۰۰۱ه/۱۵۹۳م) فرزند حامد گنج بخش اوچی گیلانی (م ۹۷۸ه/۱۵۷۰م) بن عبدالرزاق، که خود را از فرزندان شیخ عبدالقادر جیلانی می داند. از گروه قادریان، مراد و شیخ محدث عبدالحق دهلوی (ن.ک. تفسیر آیت نور: ۱۹) و مرید پدر که پیش از مرگش خلیفه و سجاده نشین وی شده است. در سه «باب» و هر باب در چند «فصل» به نام «تیسیر الشاغلین» (دیباچه).

باب ۱- اذکار نمازهای پنجگانه، شش فصل، ۲- نمازهای سنن و غیر موقته، ۳- در آداب تلاوت قرآن، روش اذکار جهر و باطن و ذکر خفی و ذکر مراقبت و طریق آن، پنج فصل. به روش گروه قادریان.

در فیروزپور مطبع صدیقی ۱۳۰۹ه، ۱۱۲ ص چاپ شده است. در مشار از آن یاد نشده.

آغاز: حمدله. صلات. قال الشیخ الامام ... ابو المحامد جمال الدین شیخ موسی بن حامد بن عبدالرزاق بن عبدالقادر بن محمد بن ... الجیلانی.

(ن. ک. اخبار الاخیار : ۲۱۲ ضمن زندگینامهٔ پدرش - خزینه ۱ : ۱۳۷ زندگینامه بدون نام آثارش - حدیقه ، لاهوری: ٤٠ زندگینامه و نام این اثرش).

7496- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانهٔ عمومی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر ، ۱٦٤ ص (نعیم اختر).

7497- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق ، ٦ ج ۱/ ۱۱۵٤ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۷۷ ص (نعیم اختر).

7498- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۲۲۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱٤٠ ص (گنج ٤ : ۲۲۰٦).

7499- گجرات ، ساهن پال ، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق و نسخ خوش ، سید شریف احمد شرافت نوشاهی، ساکن ساهن پال ، نیمه سدهٔ ۱٤ه. آغاز افتاده : و الادوا سه کرت اللهم الی اعوذبک من اشرک بک ، ۲۲٦ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2468- تیغ برهنه

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲٥۹» گذشت).

در چهل و یک «جوهر» : ۱- جوهر عام ، ۲- جوهر خاص ، ۳- جوهر حکمت ، ٤- جوهر جمعیت ، ٥- جوهر کلید ، ٦- جوهر توحید ، ۷- جوهر تجرید ، ۸- جوهر تفرید ، ۹- جوهر توفیق ، ۱٠- جوهر تحقیق ، ۱۱- جوهر معرفت ، ۱۲- جوهر قرب ، ۱۳- جوهر حضوری ، ۱٤- جوهر تجلیات ذات نوری ، ۱٥- جوهر علم کیمیا و اکسیر ، . . . ۲٠- جوهر تفسیر با تأیید قلب سلیم ، . . . ۲٥- جوهر ذکر ، ۳٠- جوهر حال ، ۳٥- جوهر دلیل ، ۳٦- جوهر الهام ، ۳۷- جوهر خیال ، ۳۸- جوهر جلال ، ۳۹- جوهر . . .

آغاز : حمدله، صلاة، بعده میگوید مصنف تصنیف ، غلام قادری ، فقیر باهو ولد . . . چند کلمه موافق نص حدیث و آیات هر یک.

(ن. ک. پاکستان میں فارسی ۲ : ۱٦٦ که در آنجا نام ۳۲ اثر او از آن میان «تیغ برهنه» آمده است).

7500- شکارپور ، گزهی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، یاسینی : نستعلیق خوش ، فقیر آدم ، ٥ شوال ۱۳۱٦ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2469- ثمرات الحیات

از علی میر عسکری، مخاطب به عاقلخان خوافی، رازی (م۱۱٠۷ یا ۱۱٠۸ه/۹٥ تا ۱٦۹۷م.)

ملفوظات شاه برهان الدین ملقب به راز الهی (م ۱٠۸۳ه/۱٦۷۲م.) است. باسربندهای «ثمره» در ۱٠٥۲ه/۱٦٤۳م (: سال ترتیب آن خرد گفت - «ثمرات الحیات» بی «شک و ریب» (پس از کسر شک و ریب ٥۲۸) گرد آوری شده است.

در دیباچه از خود به علی عسکری بن محمد تقی بن محمد قاسم خوافی یاد می کند، و اینکه در

موضعی از خاندیس (هند) زاده شده و در برهانپور آموزش و پرورش یافته است. و از مراد خود شیخ برهان الدین بن کبیر محمد بن علی صدیقی (راز الهی) و شیخ عیسی جند الله برهانپوری م ۱۰۳۱ھ/ ۱ - ۱۶۲۲م. (و برای ابن یکی ن. ک. «دقایق» در همین بخش) یاد میکند. و اینکه هر کجا لفظ «حضرت ایشان» آمده، منظور شیخ برهان الدین است، و هر گه واژهٔ «حضرت شیخ» بکار برده شده اشاره به شیخ عیسی ست.

آغاز: حمد الخفی والجلی لله القوی الولی... اما بعد، می گوید از غایت عجز و انکسار و نهایت ضعف و

(ن. ک. ذریعه ۹: ۶۷۴ «دیوان عاقل هندی» که در آنجا نام سه کار منظوم او آمده: ۱- گل و بلبل، ۲- شمع و پروانه، ۳- مثنوی در تتبع «مثنوی معنوی». پاکستان و هند ٤: ٤۰۹ تا ٤۱۳ زندگینامه و نام هشت کار او: ۱- واقعات عالمگیری، ۲- دیوان، ۳- «مرقع» در زمینهٔ «مثنوی معنوی»، ٤- شمع و پروانه یا مهر و ماه (چنین)، ۵- لغمات العشق، ۶- ثمرات الحیات: ملفوظات برهان الحق، ۷- گل و بلبل، ۸- امواج خوبی. مآثر الامراء ۲: ۸۲۱ - ترجمهٔ اردویی مآثر الامرء ۲: ۸۱٤ زندگینامه که در پاورقی آن از برهان الدین و شاه عیسی جند الله و «ثمرات الحیات» آنان نام برده شده است - علمای هند: ۱۵۳ - ایوب قادری: ۳۶۰ برای شیخ عیسی جند الله - نسخه ها ۲:۱۱۰۶ «ثمرات الحیاة» و ۶: ٤۵۷۹ «اقبال نامه» و ٤۷۰۹ «واقعات عالمگیری» از همو-اته: ۱۸۹۶ «ثمرات الحیات» - ابوالف: ۱۲۷۸ «ثمرات الحیواة»).

7501- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۲۱۱/٤۲۶٤: محمد عطا، ۱۲ ذیحجه ۶ فرخ سیر(۱۱۳۰ھ) (بشیر حسین ۲: ۲۱۰).

7502- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ب ر ۰: نستعلیق شکسته آمیز، محمد تقی ولد محمد رضا، ۲۳ رجب ۱۱۹۳ھ. آغاز افتاده: و براهین حجة الطرفین...، ۱۹٤ ص (سید خضر نوشاهی).

7503- کراچی، ناظم آباد، سید محمد بیدری: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، بنام «ثمرات الایمان». ۸۰ ص (سید خضر نوشاهی).

7504- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۶۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۵ ص (سرفراز: ۱۵۲ - نوشاهی).

7505- وهاری، میلسی، سردار جهندیڑ: شکسته آمیز، ۲۸ صفر ۱۳۰٤ھ. آغاز برابر، ۸۹ ص (نعیم اختر).

● 2470- ثمرات المکیه فی طریق القادریه

از غلام رفاعی عرف محمد رفیع الدین قندهاری (که یاد او در «آداب طریقة قادریه: ۱۲۱۵» گذشت). در «مدرسهٔ شیخ عبدالکریم قطبی در شباک مقابل بیت الحرام مکه، در ۲۶ محرم ۱۱۸۹ھ (۱۷۷۵م) (کالفون نسخهٔ کراچی)، در یک «مقدمه» و سه «باب» نگاشته است.

مقدمه در چگونگی بیعت باشیخ ، باب ۱- آداب بیعت ، ۲- در اصول طریقهٔ علیهٔ قادریه ، سلوک قادریان ، ۳- اعمال و اذکار پیران این طریقت . خاتمه در فواید متفرقه . در دیباجه از رؤیایی که در مکه دیده ، وکتاب و قلمدانی که در رؤیا بدو عرضه شده سخن گفته است .

آغاز: الحمد لله الذی علم الانسان ما لم یعلم . . . اما بعد ، فقیر الی الله المعین محمد رفیع الدین . . . معروض می دارد که این رساله ای ست در بیان بعضی اشغال .

(ن. ک. اشکوری ۷ : ۲۳ «ثمرات المکیه» که نام نگارنده «رفیع الدین سلطان محمد بن . . . » آمده - نسخه ها ۲ : ۱۱۰۶ «ثمرات مکیه»).

7506- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۸۱۵ : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز در دیباجه افتاده (ص ۱ - ۱۳۱) (گنج ۲ : ۵۸۷ و ۳ : ۱۸۸۸) .

7507- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۵ : نستعلیق ، سید وزیر علی نقوی بخاری ، ۱۲۵۸ه. ش ۳ مجموعه رساله های او (ص ۸۳ - ۸۸) آغاز برابر نمونه (نوشاهی) .

● جاروبیه : تفسیر لا اله الا الله

کرمانی . در ص : ۱۳۵۶، گذشت.

● 2471- جام جهان نما

از محمد شیرین مغربی ، شمس الدین محمد بن عزالدین بن عادل بن یوسف ، تبریزی ، متخلص به مغربی (۷۴۹ - ۸۰۹ه/۱۳۴۸ - ۱۴۰۶ - ۱۴۰۷ م.) . به خواهش طایفه ای از دوستان در توحید و مراتب وجود به روشن عرفانی ، در دو «دایره» و هر یک بر دو قوس و خطی که برزخ میان دو قوس است : دایرهٔ ۱- احدیت و وحدت و اعتبار وجود و علم و شهود و نور و تجلی، ۲- در ظاهر وجود و ظاهر علم، که امکان از لوازم اوست .

تا اینجا به این شرح های آن برخورده ام : ۱- ابراهیم شطاری (ن. ک. زیر)، ۲- وجیه الدین گجراتی (زیر)، ۳- عبدالنبی شطاری (علمای هند : ۱۳۵)، ٤- احمد رشتی استادی (نسخه‌ها ۲ : ۱۲۲۵)، ۵- ابو سعید میر جلال خنگوار قادری (مرآت العلوم ۲:۲)، ۶- خواجه سید محمدگیسودراز (ن. ک. زیر) ۷- علاءالدین ملا علی مهائمی م ۸۳۵ه/۱۴۳۲ م (پاکستان و هند ۳ : ۱۲۲) ، ۸- نعمت الله نام ، گویا بنام «جانفزا» (نفیسی ۲ : ۷۶۳) .

آغاز: حمد بیحد و شکر بیعد سزای ذاتی که وحدتش منشاء احدیت و واحدیت شد . . . (دو صفحه بعد) ، اما بعد ، بدانکه طایفهٔ دوستان .

(ن. ک. صفا ۳ : ۱۱۳۷ تا ۱۱۴۲ و نفیسی ۱ : ۲۰۹ و ۲ : ۷۶۲ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب، و نشانی از چند شرح آن - ذریعه ۹ : ۱۰۷۹ «دیوان مغربی» - فرهنگ سخنوران : ۵۵۶ «مغربی تبریزی» - نسخه ها ۲ : ۱۱۰۷ «جام جهان نما» و ۲ : ۱۲۲۵ «شرح جام جهان نما» سه شرح آن - مشار ۲ : ۱۴۸۵ که دو چاپ آنرا نشانی داده - دانشمندان آذربایجان : ۳۵۱ ، ۳۵۲ - ریحانة الادب ٤ : ۵۳ - ایضاح المکنون ۱: ۳۴۹ «جام جهان نما» - اته : ۱۹۲۷، ۲۹۱٤ -

ریو ۲ : ۸٦٦ که نام نگارنده یاد نشده - ایوانف : ۱۲۹۹ - مآثر الکرام : ۱۸۲ «جام جهان نما» و چند شرح آن - دانشگاه ۱٦ : ۱۲۹، ٦١٦ - اشکوری ۱ : ٦٦ و ۵ : ۷۷).

7508- کراچی، موزه ملی ۱۸۳/۵ - ۱۹٦۲ .N. M : نسخ، سدهٔ ۹ - ۱۰ھ. آغاز : دیری ست تابحکم وجوب حق اخوت در شرع فتوت ودین مروت . . . ، ش ۵ مجموعه (ص ۴۷-۵۴) (نوشاهی : ۲۱۱).

7509- لاهور، چاه میران، پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق، ۱۸ صفر ۱۰۷۸ھ. آغاز برابر نمونه، (ص ۴۴٦ - ۴٦۲ مجموعه) (سید عارف نوشاهی).

7510- لاهور، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین : نستعلیق، ۱۰۷۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۹ گ ۱۷ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۱۳۵).

7511- اتک، مکهد، مولوی محمد علی : نستعلیق، محمد بن عزالدین بن عادل (ا) سدهٔ ۱۱ھ. دیباجه را ندارد. آغاز : جام جهان نما. از برای تفهیم این مرتبه در ذهن در دو دایر . . . ، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7512- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۱۴ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه (ص ۱۳۹-۱۵۹)، موریانه زده (گنج ۲ : ۵۸۸).

7513- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱٦۱ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۱۱۲ھ. آغاز برابر (ص ۵۰ - ۱۰۷).

7514- اسلام آباد، همانجا ۱۸۴۵ : نستعلیق پخته، سید قاسم، ۷ ع ۱/۱۱۱۷ھ. آغاز برابر (ص ۲ - ۴۷) (گنج ۲ : ۵۸۸).

7515- کراچی، موزه ملی ۱۱۹ - ۱۹۷۵ .N. M : نستعلیق شکسته آمیز، فضل الله، ۱۵ رجب ۱۱۷٦ھ. (پیش از این در شکار پور ۱۱٦۵ھ. نسخه ای دیگر نقل برداشته بود واین نقل دوم است) آغاز برابر نمونه، ۲ ص (نوشاهی : ۲۱۱).

7516- شیخو پوره، نارنگ منڈی، ماری کلان، حکیم رحمت علی قریشی: شکسته آمیز خوش، مشکین رضایی، ۱۱۹۹ھ. در ملتان، آغاز برابر، ۵۰ ص (نعیم اختر).

7517- اسلام آباد، گنج بخش ۱۷۵۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز در دیباچه کمی افتاده (گنج ۲ : ۵۸۹).

7518- سرگودها، انجمن ربوه، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق خوش، محمد حامد مسلمی، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۵۹ ص (نعیم اختر).

7519- کراچی، موزه ملی ۱٦۰ - ۳۲۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز و انجام افتاده. باد وابری. آغاز : . . . و مقامه فکان قاب قوسین . . . یعنی کمال قرب ابی آیین برزخ نیست، در فهرست نوشاهی : ۲۱۱ بنام «رساله در توحید» آمده ولی گویا همین کتاب است.

7520- کراچی، همانجا ۱/۲۱۰-۱۹٦۵ .N. M : نستعلیق، (مهر ابو القاسم طباطبایی، ۱۲۵۹ھ). آغاز برابر نمونه، (ص ۱ - ۴۲ مجموعه) (نوشاهی : ۲۱۲).

7521- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۸۶۶/۱/۱۸۷۶: نوشتهٔ ۱۸ج۱/۱۲۹۵ھ/۱ اپریل۱۸۴۸م، (بشیر حسین ۲: ۲۱۰).

7522- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۲۰۷: نستعلیق پخته، سید میر حسن رضوی، سدهٔ ۱۳ھ. بدنبال «سیر مقامات» عبدالجلیل، آغاز برابر (پرنسور الله دتا چودری).

7523- اسلام آباد، گنج بخش ۶۲۸۱: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۳۰-۲۱۹)، آغاز برابر (گنج ۲: ۵۸۹).

7524- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۷۹: نستعلیق، سید سراج الدین بن سید محمد قادر، ۲۹ ج ۲/۱۳۲۶ھ. در محله شاه گنج حیدر آباد دکن (ص ۲۳-۵۱) (سرفراز: ۱۵۴- نوشاهی).

7525- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه، ۹۴۸: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، ش ۳ مجموعه، آغاز برابر نمونه، ۱۳ ص (سید سعید الله).

● 2472- شرح جام جهان نما: آیینهٔ حقایق نما

متن از همان مغربی. شرح از ابراهیم شطاری جنت آبادی، به خواهش پیر طریقت ابو عبدالله محمد خطیرالدین عطاری، (عباسی ۱: ۱۵۷). ویا به اشارهٔ رفیق خود شیخ محب الله (مآثر الکرام: ۱۸۳) نگاشته است.

نگارنده شیخ ابراهیم شطاری بروجی گجراتی. مرید و خلیفهٔ شیخ محمد غوث گوالیاری (م ۹۷۰ھ/۱۵۶۲ م) نگارندهٔ «جواهر خمسه» (ن.ک. همین بخش) بوده است. و «ابو عبدالله محمد خطیرالدین عطاری» پیشگفته بایستی همین گوالیاری باشد.

پیش از آغاز گزارش «مطالبی ست عرفانی»، در یک «مقدمه» و چهار «فصل»، سپس به گزارش متن پرداخته است.

آغاز: الحمد للاحد المحیط من‌الازل الی الابد والمدح للاحد الواسط بین‌الواحد والاحد.

(ن.ک. مآثر الکرام: ۱۸۳ پابرگ. در اینجا آمده که این شرح در حیدرآباد دکن ۱۳۱۳ھ. چاپ شده است).

7526- لاهور، پبلک لائبریری ۲۹۷،۶ عا: نستعلیق، شکسته آمیز، علی محمد نیازی، در موضع شاهجهانپور، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۴۲ گ (عباسی ۱: ۱۵۵). در فهرست تاریخ ۴ ۲رمضان۱۰۴۷ھ. که بایستی تاریخ تحریر باشد به احتمال تاریخ نگارش تلقی شده است.

7527- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۰۹۱/۸۶: از سدهٔ ۱۳ھ. (بشیر حسین ۲: ۲۳۱).

● 2473- شرح جام جهان نما

متن از همان مغربی، شرح از خواجه بنده‌نواز (سرفراز). گویا خواجه سید صدرالدین محمد گیسو دراز (که یاد او در «اسمار الاسرار: ۱۲۹۴» گذشت).

(ن.ک. نفیسی ۱۲: ۱۹۶ و ۲: ۷۵۴ زندگینامه و فهرست کارهایش - بزم صوفیه: ۴۸۳ تا

۵۲۰ زندگینامه و فهرست کارهایش ـ خزینه ۱ : ۳۸۱ ـ احوال و آثار خویشگی : ۱۰۰ در هیچیک از منابع بالا از این شرح نام برده نشده ـ نسخه ها ۲ : ۱۲۲۵).

7528ـ کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ۱۳ : تاریخ یاد نشده ، ۳۳۲ ص (سرفراز : ۳۷).

● 2474ـ شرح جام جهان نما

متن همان. شرح از مولانا وجیه الدین گجراتی علوی (۹۱۱-۹۹۸ھ/۱۵۰۵-۱۵۹۰م) از مردم جاپانیر از مضافات گجرات. و مرید شیخ محمد غوث (نگارندهٔ جواهر خمسه ، همین بخش). از دانشمندان صوفی مشرب ، که آثار بسیاری از وی باز مانده است. و برخی از تذکره نویسان می نویسند که وی مانع اجرای فتوای قتل محمد غوث گوالیاری پیشگفته شده است.

آغاز : حمد بیحد و شکر بیعد ، سزای ذاتی که وحدتش منشاء احدیت . . . (برابر متن) یعنی وحدت که اصل قابلیات جمیع اشیاء است ، احدیت.

(ن. ک. علمای هند : ۲۴۲ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین شرح ـ ایوب قادری : ۵۳۹ که نا درست تاریخ مرگش را ۹۷۸/۱۵۷۰ آورده ـ رود کوثر : ۳۳۸ ـ نفیسی ۲ : ۷۶۳ ضمن زندگینامهٔ مغربی از این شرح نام برده ـ نسخه ها ۲: ۱۲۲۵ «شرح جام جهان نما» ـ حدایق الحنفیه: ۴۱۰ که مرگ او را ۹۹۷ھ آورده ـ مآثر الکرام : ۱۸۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «شرح جام جهان نما» ـ مرآت العلوم ۲ : ۱۲ و ۳ : ۲۰۱ «شرح . . » ـ اته : ۱۹۲۷ با همین سر آغاز).

7529ـ خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ و ج ی : نستعلیق ، عبد الملک به مقام احمد آباد ، ۲۵ محرم ۱۰۰۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۴ ص (سید خضر نوشاهی).

7530ـ لاهور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ریز، ۱۰۴۳ھ. آغاز برابر نمونه ۵۴ ص (دکتر ظهور الدین احمد).

7531ـ قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق خوش ، ۲۲ شعبان ، ۱۰۴۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7532ـ گوجرانواله، سندهوان تادر ، نصیر احمد : نستعلیق، اسد الله بن شهریار خان پیشاوری ۱۱۲۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7533ـ کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸ - ۲۶۲/۴۲ : نستعلیق شکسته ، شیخ عزت الله انصاری ، ۲۷/؟ ، ۱۱۹۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۱ ص (نوشاهی : ۲۱۱).

7534ـ خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ن ا م : نستعلیق شکسته ، ۱۷ صفر ۱۲۰۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۲ ص (سید خضر نوشاهی).

7535ـ اسلام آباد ، گنج بخش ۶۱۴۹ : نستعلیق و نسخ خوش، ۳ ج ۱۲۳۶/۱ھ. نام نگارنده و شرح کننده به خامه نویسنده در پایان آمده ، آغاز برابر نمونه ، ۸۶ ص (گنج ۲ : ۵۸۹).

7536ـ پیشاور ، مردان ، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۱۵ : نستعلیق خوب ، محمد اسرائیل در هند ، سنهٔ ۱۴ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۴ ص ، ۱۷ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2475- جام جهان نما و آیینهٔ گیتی‌نما

از ناشناس. نام «جام جهان نما و آیینه گیتی نما» در متن آمده است.
در چند «باب» و «فصل» ، و سربندهای «ای درویش»، در سیر و سلوک، وجود ، وحدت ، مبداء و معاد ، عالم صغیر ، عالم کبیر.

7537- پیشاور ، مردان ، مولانا محمد اسرائیل کان الله له : نستعلیق پخته شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز افتاده ; و در تاثیر کواکب و افلاک همچنین میدان ، مثلا تابستان آمده و هوا بغایت گرم شده ، این گرمی هوا بقدر حق است ، و سرد شدن ممکن نیست ، اما اگر کسی سرداب خانه پیدا کند و در آنجا آب روانه کند ، دفع گرما از خود کرده باشد ، ۰٤ ص، ۱۸ س (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2476- جامع الاسرار

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت.
در هفت «باب» : ۱- ذکر اسم الله ، دریافت قلوب، تحقیقات علم، ۲- ذکر نفس و روح شیطانی و دنیا ، ۳- ذکر مراقبت ، ٤- تحقیقات ، ۵- خواب و تعبیر و در یافتن حقایق مراقبت ، ٦- تصویر برزخ نقش اسم الله ، ۷- ذکر اسم اعظم.
آغاز : حمدله. بدانکه این ذکر سلوک تصنیف سلطان باهو محمد ست ، و نام این کتاب جامع الاسرار نهاده شد ، و مشتمل بر هفت باب نموده شد. باب اول ، در . . .
(ن. ک. پاکستان متن فارسی ۲ : ۱٦٦ که در آنجا نام ۳۲ اثر او، از آن میان «جامع الاسرار» امده است - گنج ۲ : ٦۳۱ ، ۷۲۵ گزیده هایی از این کتاب).

7538- شکار پور ، گڑهی یاسین ، سولانا محمد ابراهیم ناظم ، یاسینی : نستعلیق ، سدهٔ ۱٤هـ. آغاز برابر نمونه ، ۷۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2477- جامع الختوم

از گل محمد بن محمد فیض الله ولی الله.
در طرق ختم و ایصال برای بزرگان ، و طرق اعراس اولیاء. نامبوب.
آغاز : بدانکه این رساله جامع الختوم گل محمد فقیر بن حضرت محمد فیض الله ولی الله (ره) تصنیف کرده برای خرسندی مریدان و مقصود مندی مؤمنان.

7539- شیخو پوره ، سر میدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، حسن محمدی بهادر علی (نگارنده تنظیم الاولیا ، و جزآن)، ۲۹ صفر ۱۲۹۱هـ. ۱٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2478- جامع السایرین : ترجمهٔ منازل السایرین

متن از خواجه عبد الله انصاری هروی (که یاد او در «انیس المریدین : ۸» گذشت). ترجمه از ناشناس.
(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۱۸ که در آنجا از ۱۳ شرح بر «منازل السایرین» یاد شده است ، که این

نام در میان آنها نیست - و نیز کشف الظنون ۲ : ۱۸۲۸ «منازل السایرین» ضمن ترجمه ها و شرحهایش این نام نیامده است - نسخه‌ها ۲: ۱۲۵۸ «شرح منازل السایرین» و : ۱۰۶٤ «بصایر الدرجات» که ترجمه و شرح تازه ای ست).

7540- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۱۶۲۳/٤۶۷۳ : نستعلیق کهن ، عبد الحی ، ۸٤۷هـ/ ۱٤٤٤م.) در هرات (بشیر حسن ۲ : ۲۱۰).

2479- جامع العلوم ؛ ملفوظات مخدوم جهانیان : خلاصة الالفاظ

میر سید جلال الدین حسین ملقب به مخدوم جهانیان ، جهانیان جهانگشت ، بخارایی اوچی (۷۰۷ - ۷۸۵هـ/۱۳۰۸ - ۱۳۸٤م.) فرزند سید احمد کبیر بن جلال الدین سرخ بخارایی ، که ابن بکی از بخارا به بهکر آمده است. نام کامل وی در «بزم صوفیه : ۳۹۵» چنین آمده : ابو عبد (الله) الحسین بن کبیرالدین احمد بن سید جلال‌الدین سرخ. و درنسخهٔ کهنی از «خزانة الفواید الجلالیه» (ن. ک. گنج ۲ : ۶۰۳) نامش جلال‌الدین حسین بن احمدحسینی بخارایی ست-وی به علت جهانگردی به جهانیان جهانگشت شهرت یافت ، و هنگامی که برای دیدار سلطان فیروز تغلق در ۱۳۷۹م به دهلی رفته بود ، در آنجا این مجالس را برگزار کرده است.

گرد آوری مریدش سید علاء الدین علی لاهوری بن سعد حسینی (م ۸۰۰هـ/۱۳۹۸-۷م) که از ۸ع ۲/۷۸۱هـ تا محرم ۷۸۲هـ/۱۳۷۹ تا ۱۳۸۰م.ایراد شده وگرد آمده است. ومانند دیگر«ملفوظات»صوفیان شامل مسایل صوفیان است ؛ علم تجوید ، علم تحمل ، علم تعویذ ، علم ارشاد ، علم مقامات ، علم مکاشفه، ماهیت بشر ، صحو ، اضطرار ، ماهیت فرایض و نوافل، خوف، رجا ، امر و نهی.

نسختی از این کتاب ناشناخته ، در ص : ۸۱۲ جایداده شده است.

این ملفوظات او به نام «الدر المنظوم» از سوی مولوی ذوالفقار احمد نقوی به زبان اردو ترجمه شده ، و در دو جلد در دهلی چاپ شده است.

از وی چند مجموعه ملفوظات در دست هست : ۱- جامع العلوم (همین کتاب)، ۲- خزانهٔ جلالی معروف به مناقب مخدوم جهانیان ، گرد آوری ابو الفضل بن ضیاء عباسی ، نسخهٔ بنگال (اردو دایره ۷ : ۳۲۱)، ۳- سراج الهدایه (همین فهرست)، ٤- خزانهٔ جواهر جلالیه (همین فهرست)، ۵- خزانة الفواید الجلالیه (همین فهرست)، ۶- تحفة السرایر (همین فهرست)، ۷- مظهر الجلالیه ، گرد آوری صلاح الدین شاه (همین فهرست). و گویا «جواهر جلالیه» (همین فهرست).

آغاز: الحمد لله الذی سلکنی بسلک اراده المخدوم ، بارادتنا . . . اما بعد ، فیقول . . . ابو عبد الله علاء الدین.

(ن. ک. اخبار الاخیار : ۱٤۷ برای جهانیان جهانگشت که تنها از «خزانهٔ جلالی» او یاد کرده ، همانجا : ۶۷ برای سید جلال الدین سرخ، نیای او، و همانجا : ۱٤۹ برای علاء الدین لاهوری - خزینه ۲ : ۵۷ تا ۶۳ برای جهانیان ، که نیز تنها از «خزانهٔ جلالی» او نام برده - بزم صوفیه : ۳۹٤ تا ٤٤۰ برای همو، (در نامش غلط چاپی ست) که در آنجا از سه مجموعه ملفوظاتش نام برده : خزانهٔ جلالی،

سراج الهدایه ، جامع العلوم ، همانجا : ۳۹۵ «الدر المنظوم» ، همانجا : ۴۱۸ ، ۴۳۲ «جامع العلوم» - اته : ۶۴۶ ، ۶۴۵ «ملفوظات مخدوم جهانیان» - اردو دایره ۷ : ۳۲ . جلال الدین حسین که از این اثر او به نام «خلاصة الالفاظ جامع العلوم» یاد کرده، ونیز برای «الدرالمنظوم فی‌ترجمة ملفوظات المخدوم». ایوب قادری ، مخدوم جهانیان جهانگشت ، کراچی ۱۹۶۳م : ۲۷۹ تا ۲۹۳ - سفینه : ۱۱۶ جهالیان جهانگشت - پاکستان و هند ۳ : ۱۱۳ و ۳۷۲ زندگینامهٔ جهانیان و نام چند گارش : ۱- مقرر نامه ; مکتوبات جهانیان ، ۲- سفر نامه ، ۳- ملفوظات جهانیان : (۱- خزانة الفواید الجلالیه : خزانهٔ جلالی ، جامع العلوم و ترجمه اش الدر المنظوم، ۳- سراج الهدایه، ٤- مظهر جلالی، ٥- جواهر جلالی، و غیرها).

7541- راولپنڈی ، بازار بهارا، جامعهٔ غوثیه مظهر الاسلام : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ آغاز برابر نمونه ، نام ۱۸٦ علم مندرج در آن را دارد ، ۱۳۷ ص (نعیم اختر).

7542- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، غلام حسن بن . . . متوطن موضع کروت ، غره رجب (اول ماه مکرم) ۱۱۸۲هـ. برای نور العین میان نور حسین ، آغاز افتاده : علم محتمل علم صفت سلوک . . . وعلم خلوت، حاصل این چند علم داخل است در علم سلو - ... در کلفون بنام جامع العلوم آمده است ۱۷۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7543- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۸۱ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲- ۱۳هـ. آغاز افتاده : اجتهاد میکند جای بر صواب باشد ، ۸۰ ص (پرفسور الله دتا چودری - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۲۱).

2480- جامع الفواید

از محمد اشرف بن یونس لاهوری (م ۱۱۰٤هـ/۱۶۹۳-۲م). از دانشمندان لاهور ، مرید شیخ فرید ثانی، که وی مرید بایزید ثانی، و وی مرید شیخ وجیه الدین گجراتی (ن. ک. «شرح جام جهان نما: ۱۳۷۹») بوده است. و سلیمان بن سعد الله ملفوظات و احوال این محمد اشرف را در «احوال مشایخ کبار» (ن. ک. همین فهرست) آورده است.

در مسایل تصوف ، در هشت «باب» : باب : ۱- تفسیر ، ۲- خواص و فواید برخی از آیت ها و سوره ها و احادیث قدسی و نبوی ، ۳- مطایبات آن حضرت ، ٤- رفع سبابه ، ٥- احوال انبیای علوشأن ، ٦- تفسیر معنی العلم حجاب الاکبر ، ۷- ادعیه ، ۸- غزل و قصیده ، در مناجات و ستایش پیامبر.

در آغاز کتاب دربارهٔ وصول خود به مرشدش شیخ فرید ثانی پسر بایزید ثانی ، و احوال و مناقب وی و اقامت گزیدن در لاهور سخن گفته است.

آغاز : الحمد لله الذی اکرمنا بکرامت الایمان . . . در خلافت سکهٔ دین جلی - زد ابوبکر وعمر و عثمان و علی . . . اما بعد . در ابتدای صغر سن ولولهٔ حق طلبی نشاء تجرد.

(ن. ک. حدیقة ، لاهوری: ۲۰ یا ورقی دربارهٔ محمد اشرف و «جامع الفواید» او).

7544- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق آمیخته با نسخ ، عبد الرحیم بن حافظ عبد الحفیظ ، جمعه ۱۲/٤/۱۱۵۷هـ. آغاز برابر نمونه ، ۱۲۰ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2481- جامع الفیوضات: ملفوظات محمد راشدالله

یکی از مجموعه ملفوظات راشد الله، پیر محمد راشد روضی واله (رضیواله، روضه واله) (۱۱۷۰-۱۲۳۳هـ/۱۷۵۷-۱۸۱۸م.) است. گرد آوری خلیفه میان محمود کره ای لطاماللی، در ۱۲۴۸هـ/۱۸۳۳-۲م (ن. ک. مجمع الفیوضات، در همین بخش). به نثر آمیخته به نظم، در یک «مقدمه» و ۲۳ «باب» و «خاتمه» ای. افزوده بر مسایل عرفانی و احوال پیران طریقت، اوضاع اجتماعی و سیاسی سدهٔ سیزدهم‌هـ. را نیز در بردارد.

این کتاب بکوشش سید علی محمد راشدی، برادر شاد روان استاد پیر حسام الدین راشدی، در ۱۹۳۳م. به زبان سندی ترجمه شده است.

تا بدینجا از پنج مجموعه ملفوظات او نشانی هایی در دست داریم: ۱- جامع الفیوضات، ۲- گلزار راشدی، محبوبیهٔ محمودیه، ۳- مجمع الفیوضات، ٤- ملفوظات محمد راشد، گرد آوری خلیفه محمد حسین، ٥- لفحات الکرامات، محمد قاسم مشوری.

آغاز: حمد بیحد مر حکیمی پاک را - کافریده صاحب لولاک را - عرش و کرسی بی ستون برپا نمود - از عدم آورد عالم در وجود.

(ن. ک. تکملهٔ مقالات الشعرا: ۷۹۷ برای زنجیرهٔ صاحب ملفوظات و گرد آورندهٔ آن - پاکستان و هند ٥: ۳۱۷ که مرگش را ۱۲۴۳هـ/۱۸۲۷م آورده، در اینجا کارهای ادبیش چنین آمده: ۱- ملفوظات، ۲- مکتوبات، ۳- شرح اسماء الحسنی، ٤- جمع الجوامع - پیشگفتار حدیقه، تتوی: ٤٦ «جامع الفیوضات»).

7545- کراچی، شاد روان استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق، ملا سومر عرف پرهره، متوطن درود گران کنرهی یاسین، ۱۱ شعبان ۱۳۳۲هـ. آغاز برابر نمونه، همان نسخه که پایهٔ ترجمه سندی بوده است، ٥۳۷ ص (پرفسور روشن آرا بیگم).

● 2482- رسالهٔ جامعیه: جامعیه

از سید حسین اخلاطی (که یاد او در «جفر جامع: ٤۳۳» گذشت). نام رساله و نام نگارنده تنها در سر آغاز نسخه به خامهٔ نویسنده آمده است.

گفتاری ست کوتاه در گزارش بیت زیر: می کشد میم از الف نفس ولایت را تمام - تا حدود محدثان مشروع گردد در حدوث. دربارهٔ ولایت و مرتبهٔ نبوت، با دیدی عرفانی.

(همان. نسخه ها ۲: ۱۱۱۱ «جامعیه»).

آغاز: می کشد میم از الف... در حدوث «می کشد» یعنی قبول می کند به قوت جاذبهٔ قابلیت. «میم» یعنی واحدیت ذات و تشبیه مرتبهٔ واحدیت. به میم از آن جهت است که میم منتهای مخارج را دارد.

7546- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۲۲: نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲٤٤هـ (ص ۲۷۸ - ۲۸۱).

● 2484- الجانب الغربی فی حل مشکلات ابن العربی

از ابوالفتح خاکی معروف به شیخ مکی (م ۹۲٦ھ/۱۵۲۰م) ، محمد بن مظفر الدین محمد ابن حمید الدین عبدالله ، شاگرد عبدالرحمان جامی (م ۸۹۸ھ/۱٤۹۲م). بنام شاه سلیم خان بن بایزید خان عثمانی (۹۱۸-۹۲٦ھ/۱۵۱۲ - ۱۵۲۰م) ، در ۹۲۲ھ ۱۵۱٦م. در یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه» ساخته است. سپس دنبالهٔ آن را به نام «عین الحیات فی معرفة العین و الافعال و الصفات» در ۹۲٤ھ/۱۵۱۸م نگاشته است.

مقدمه در ذکر اشکالاتی که علمای قشری و مشایخ قشری کرده اند. باب ۱- در اجوبهٔ آن اعتراضات بلسان عقل و شرع ، ۲- در ذکر آن خرده گیری ها و پاسخ به آنها ، در دو نوع : یکم اعتراض هایی که بر وحدت وجود او - که آن را توحید ذاتی گویند ، وراد کرده. دوم خرده گیری های مختلفه. خاتمه در ذکر برخی از مناقب شیخ و برخی از پیران او و سلسلهٔ ایشان. در اینجا میگوید «این فقیر سی و هفت سال است که خدمت کلام خجسته فرجام و فرخنده انجام حضرت شیخ اکبر می نماید».

به عربی و ترکی ترجمه شده است.

آغاز : ربنا اتمم لنا نورنا و اغفرلنا . . . سپاس بیقیاس توحید اساس بی التباس.

(ن. ک. ایضاح المکنون ۱ : ۳۵۹ «الجانب . . .» - دانشگاه ۱٦ : ۵۲۲ «الجانب . . .» - ملی ٦ : ٦۱۲ «الجانب . . .» - نسخه ها ۲: ۱۱۰۱ «الجانب . . .»).

7547- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦۹-۱۳٤ : نستعلیق ، ۲۰ رجب سدهٔ ۱۱ھ، آغاز برابر لموله ، ۱۷٤ گ (نوشاهی : ۲۱۲).

7548- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۸٦۹/۳۹۰۲ : تاریخ یاد نشده.

7549- لاهور ، همانجا ۳٤۹٦/۱/٤۲۷ : نیز تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۱۰-۲۱۱).

● جان معرفت ؛ عین حقیقت

● 2484- جزئیات و کلیات ؛ چهل ناموس : ناموس اکبر

از ضیاء الدین نخشبی دهلوی بدایونی (م ۷۵۱ھ/۱۳۵۰م) بنام قطب الدین مبارک شاه خلجی (۷۱۷-۷۲۱ھ/۱۳۱۷-۱۳۲۱م). درمیانهٔ همان سالها ، در مسایل معرفت و تصوف بروش تمثیل ، ادبی و عرفانی ، نثر آمیخته به نظم ، در چهل «ناموس» : ۱- موی ، ۲- سر ، ۳- دماغ ، ٤- پیشانی ، ۵- ابرو ، ٦- پلک ، ۷- مژه ، ۸- چشم ، ۹- اشک ، ۱۰- بینی ، ۱۱- رخساره ، ۱۲- گوش ، ۱۳- زلف ، ۱٤- خط ، ۱۵- لب ، ۱٦- دهان ، ۱۷- دندان ، ۱۸- زبان ، ۱۹- زنخ ، ۲۰- روی ، ۲۵- استخوان ، ۳۰- انگشت ، ۳۵- پهلوی ، ۳٦- شکم ، ۳۷- کمر ، ۳۸- زانو ، ۳۹- ساق ، ٤۰- پای.

آغاز : تحمید حمید احمد احد قل هو الله احد ، الله الصمد ، خطبهٔ احدیت.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۵ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «کلیات و جزئیات». خزینه

۳۵۱ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «کلیات و جزئیات» - «علمای هند: ۹۷ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «کلیات و جزئیات» - نسخه ها ۵: ۳۵۵٤ «چهل ناموس: جزئیات و کلیات» - ایوانف: ۳۳۵، ۳۳٦، «ناموس اکبر» - اته: ۳۰۳٤-۲- مرآت العلوم ۲: ۱۰۹ «جزئیات و کلیات» و ۳: ۲۱۸ «چهل ناموس» - ریو ۲: ۷٤۰ «جزئیات و کلیات» - پاکستان و هند ۳ (۱): ۳۳۵ «جزئیات و کلیات» در علم تشریح بدن! درمیان کتابهای پزشکی! - بزم صوفیه: ۳۰۳ تا ۳۰۸ زندگینامه و نام پنج اثرش: ۱- سلک السلوک، ۲- عشرهٔ مبشره، ۳- کلیات و جزئیات، ٤- شرح دعای سریانی، ۵- طوطی نامه).

7550- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦٤-۳٦۳: شکسته ریز خوش، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برگ اول افتاده: در گردنم افکندی امروز . . .

7551- کراچی، همانجا N. M. ۱۹۷۲-۱۷۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸۰ گ.

7552- کراچی، همانجا N. M. ۱۹۵۷-۹۰۹/۲۷: نستعلیق، کیشورای کاینهو، ۵ رمضان ۱۱٤۷ھ. در شاهجهان آباد، آغاز برابر نمونه، ۱۸۵ گ (محمد اشرف ۲: ۱۹۱ - نوشاهی: ٤۲۷).

7553- کراچی، همانجا N.M. ۱۹٦۵-۲۱۳: نستعلیق، نند لعل برای سگهه رای، ۱ رمضان ۲۱ محمد شاهی (۱۱۵۲ھ) در شاهجهان آباد، آغاز برابر نمونه، ۱۱۸ گ (محمد اشرف ۲: ۱۹۲ - سید عارف نوشاهی: ٤۲۷).

7554- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۲۱۷/۲۱۲: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۱۲).

7555- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، (گ ۱۵۰-۲٦۳ مجموعه) (دکتر ظهور الدین احمد).

● جعفریه: شرح اوراد فتحیه: ۱۳۰٦

● 2485- جلاء الخاطر فی کلام الشیخ عبدالقادر: ملفوظات شیخ عبدالقادر جیلانی

سخنان شیخ عبدالقادر جیلانی (٤۷۰-۵٦۲ھ) است، که در مجالس ایراد کرده است. نخستین آنها در ۹ رجب و آخرین آن ٤ ۲ رمضان ۵٤٦ھ. بوده است. با سربندهای «یا غلام».

(ن. ک. در این بخش: کلمات شیخ عبدالقادر، لوایح).

آغاز: قال الشیخ الامام العالم . . . سید عبدالله محمد الصومعی(ق) . . . یا غلام ایاک و الحسد فانه بئس القرین و هو الذی خرب بیت ابلیس و اهلکه . . .

(ن. ک. کشف الظنون ۱: ۵۹۲ «جلاء . . .» - اته ٦٤۷، ٦٤۹ ذکرش - گنج ۲: ۹۵۱ ذکرش).

7556- پیشاور، دانشگاه پیشاور ۷۰: نسخ در عربیها و نستعلیق در فارسیها، خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز افتاده: اورالعنت کرده شد، الحق عز و جل و ملائکته و البیائه . . .، سهس ستن سخنان، ٦٦٤ ص (پرفسور امتیاز حسین).

● 2486- جماعت مسافران : قصهٔ . . .

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین :۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده که این درمیان آنها نیست).

7557- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱٤٥ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. با تاریخ ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ در مجموعه ، ش ۳۰ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● جمال و کمال

شاه داعی، در بخش فلسفه : ۹٥۱ گذشت.

● جمالیه : حورائیه

ابو سعید ابو الخیر - چرخی.

● 2487- جنت العارفین

از خواجه سنا (ثناءُ الله خراباتی (که یاد او در «تفسیر سنا: ۱۳» گذشت). وی دو کتاب بدین نام دارد : یکی منظوم به پیروی «مثنوی معنوی» ، که در بخش منظومه ها خواهد آمد. و این یکی که نثر و نظم است.

عرفان و تصوف است و راز و نیاز و مناجات ، از زبان پیران و پیامبرص و شرح و تفسیر آیتها و حدیثها، به نظم و نثر ، دربارهٔ تاریخ نگارش همان ابیاتی آمده که در مثنوی «جنت العارفین» او نیز آمده است : خراباتی دری توحید می سفت - سروشش «جنت العارفین» گفت : ۱۲۷٤ه.

آغاز: خدایا باب فضل خویش بگشای - سوی خویش راه راست بنمای (برابر جنت العارفین منظوم او).

(ن ک. تذکرهٔ پنجاب ۱ : ۱۱۳ زندگینامه و نام ٥۲ کار او، از آن میان همین کتاب - تذکرهٔ قادریه : ۲۱۹ - شعرای کشمیر ۱ : ۲۲٦ که در آنجا به نقل از پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری آمده که «یکصد رساله و کتاب در فارسی نگاشته که شصت کتاب از آن نزد پشان هست).

7558- لاهور ، سید ریاض حسین شاه خراباتی ۳۸ : نستعلیق شکسته آمیز ، نگارنده ، همان تاریخ نگارش ۱۲۷٤ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۷۸ ص (تسبیحی : ٤۷-٥۱).

● 2488- جنونیه

از خواجه محمد وفا ، معروف به محمد صالح. (نگارندهٔ پیم کهانی: ۱۳۳۰). بخواهش سید عبد الحمید. گزارش ضرب الامثال و محاورات هندی (اردو) ست با دیدی عرفانی. مانند : بات کی بات خرافات کی خرافات ، دو سو نهی ایک مین پانی نهین (همان. نسخه ها ۲ : ۱۱۱٤).

آغاز: حمدله. می گوید پا بستهٔ حرص و هوا ، گرفتار ما سوا محمد وفا ، که روزی این فقیر.

7559- کراچی ، موزه ملی کراچی ، N. M. ۱۹٦۱-۹۸۸ : نستعلیق ، (حسن الدین عرف)

غلام نبی، ۱۹ شوال ۱۲۲۹ھ. آغاز برابر نمونه (ص ۱-۹ مجموعه) (نوشاهی : ۲۱۲).

7560- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۲۹ : تاریخ یاد نشده، (ص ۱۰۲-۰۰) (سرفراز : ۳۱).

7561- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۱-۱۶۵۰/۳ N. M. : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (ص ۳۰-۳۸).

● 2489- جوامع الاسرار

از سید حافظ محمد برخوردار بحر العشق نوشاهی (م ۱۰۹۳ھ/۱۶۸۲م) فرزند حضرت نوشه گنج بخش. که این یکی بنیان گذار گروه نوشاهیان است.

مناجات هایی ست عرفانی و وردهای صوفیانه، با سربندهایی به فارسی و پنجابی و اردو.
آغاز: حمدله. صلاة. مقدمه. ابتدائی اسلام می هی بزرگان دین.

(ن. ک. تذکره قادریه : ۱۶۵ تا ۱۷۳ ضمن زندگینامهٔ پدر او. خزینه ۱ : ۱۹۳ که نادرست مرگ او را ۱۱۰۳ھ. آورده. تذکرهٔ نوشه : ۱۵۵ زندگینامه و «جوامع الاسرار» او، در اینجا ۱۳ تن از همروزگاران نگارنده و این سر زمین، بنام برخوردار شناسانده شده اند. شریف التواریخ ۲ (۱) : ۱۸۰ تا ۲۰۶ زندگینامه، و آثار او : ۱- جوامع الاسرار، ۲- مکتوبات، دو نامه یکی عربی و دیگری فارسی).

7562- گجرات، ساهنپال شریف، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق خوش سید شریف احمد شرافت نوشاهی، ۲۱ ع ۱۳۷۳/۱ھ. ۵۳ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2490- جوامع الاسرار

از محمد مخدوم قادری بیجا پوری، فرزند عبد النبی.

روزگار نگارنده از دیگر نگاشته هایش بدست می آید. وی نگارندهٔ مجموعه نه رساله است، که در آسیایی بنگال (ایوانف، کرزن : ۸۷۲) نگاه داری می شود : ۱- زاد الطالبین، ۲- غیاث التمثیل، نگاشتهٔ ۷ شوال ۱۱۲۳ھ/۱۷۱۱م، ۳- اختصار حیات، ٤- رسالهٔ استغنا، ۵- رسالهٔ اسم الله، ٦- قبض و بسط، نگاشتهٔ ۱۱۲۲ھ/۱۷۱۱م (ن. ک. همین بخش)، ۷- بیان واقع، ۸- مسایل اربعین، ۹- ناسخ و منسوخ.
در مراتب خالق، که پنج است، هر مرتبه در پنج «فصل» رویهم ۲۵ «فصل». (همان. نسخه ها ۲ : ۱۱۱۵).

آغاز: حمدله. بعده می گوید بندهٔ ضعیف . . . محمد مخدوم . . . مسوده چند کلمات عالیه را مسمی به «جوامع الاسرار» نموده، و ثواب آنرا به بساط بوسان.

7563- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ٦۵ : نستعلیق، لنهی میان مهدی، ساکن کرکاول، ۱۱ ع ۱۳۰۰/۱ھ. ۱۷ ص (سرفراز : ۱۵۷).

● 2491- جوامع الکلام

از سعد الدین کاشغری (که یاد او در «توجه : ۱۳٦۵» گذشت). سخنان وی ست، نخست چند صفحه دربارهٔ وحدت وجود و خداست. و بخشی از آن به نظم است.
آغاز: حمد الله هو بالحمد حقیق.

7564- اسلام آباد، ناسیونال آرشیو ۱۹۹ : شکسته هند، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه (مسعود احمد خان : ۱٤).

● 2492- جوامع الکلم

از سید محمد گیسو دراز (که یاد او در «اسمار : ۱۲٦٤» گذشت). ملفوظات اوست که روزانه از رجب ۸۰۲هـ تا ۲۹ محرم ۸۰۳هـ (مارچ ۱٤۰۰- ستمبر ۱٤۰۰م) در مجلس ارشاد می گفته است. گردآوری فرزند او، سید محمد اکبر حسینی چشتی (که یاد او در «اذکار عربیه : ۱۲۳۲» گذشت). که پس از گردآوری برای اصلاح به پدر خود داده است. در چاپ نیز از همین فرزند دانسته شده است - ولی در «خزینه ۱ : ۳۸۱» آمده : شیخ محمد نامی، مریدی از مریدان حضرت، کتاب ملفوظات وی را جمع آورده به «جوامع الکلم» موسوم ساخته است. و «اخبار الاخیار : ۱۳۸» میگوید : بعضی از مریدان او، که نیز محمد نام دارد جمع کرده است. (ن. ک. ز ر).

آغاز : الحمد لله الذی خصص عامة نوع الانسان بخاصه حسن حسن الملفوظ و . . .

(ن. ک. خزینه ۱ : ۳۸۱ که آنرا گرد آوردهٔ یکی از مریدان به نام شیخ محمد نوشته - نفیسی ۱ : ۱۹۷ که آنرا گرد آوردهٔ فرزندش سید حسین معروف به سید محمد اکبر دانسته - اخبار الاخیار : ۱۳۷ که آنرا گرد آوردهٔ یکی از مریدانش به نام محمد دانسته - مشار ۲ : ۱٦۰٦ «جوامع الکلم» که چاپ کانپور ۱۳۵٦هـ را نشانی داده - مشایخ چشت : ۲۰٦، ۲۰۷ محمد اکبر و «جوامع الکلم» او - نسخه ها ۲ : ۱۱۱۵ «جوامع الکلم» - ریو ۱ : ۳٤۷ «جوامع الکلم» - انه : ۱۸۵٦ که از وی نادرست به محمد بن محمد اکبر نام برده - پاکستان و هند ۳ : ۱۵٤ «جوامع الکلم» که در آنجا آمده : چهار مجموعه از ملفوظاتش در دست هست. که یکی از آنها گرد آوری این فرزند است، و به تفصیل آنها را نشان داده است - بزم صوفیه : ۵۱۱- دانشگاه ۱٦ : ۹٦ «جوامع الکلم» که آن را گرد آوری فرزندش محمد اکبر یاد کرده).

7565- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری : نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، کامل (سید خضر نوشاهی).

7566- کراچی، همانجا : نستعلیق، ۱۸۵٤م (۱۲۷۰هـ)، آغاز برابر نمونه، ۵٦۰ ص (سید خضر نوشاهی).

7567- لاهور، کریم پارک، جامعه مدنیه، سید انور حسین نفیس رقم : نستعلیق، ۱۲۱۳هـ، در بهاولپور، جلد ۱، آغاز افتاده : ای فرزند من در این بادیه های هامون حال تو چیست . . .، ۳۸۳ ص (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۸۳).

7568- لاهور، همانجا : نستعلیق، ۱۲۱۳هـ. جلد ۲. آغاز : دستی و پای از آن لباس بیرون افتاده ما را او را گزید، ۳۹٦ ص (محمد علی کوثر).

7569- کراچی، موزه ملی ۹۸٤ - ۱۹٦۱ .N. M : شکسته خوش، سده ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، در فهرست آمده از ۱۸ رجب ۸۰۲ تا ۲۳ ع ۸۰۳/۲هـ را در بر دارد، ۱٦۰ ص (نوشاهی : ۲۱۲).

● جواهر الاسرار : شرح مثنوی معنوی

خوارزمی.

● 2493ـ جواهر الاسرار

از **عبد اللطیف بهکباری** بن بدر الدین بن جلال حسینی، در ۲۰ ج ۱۰۰۶/۲ (۲۸ جنوری ۱۵۹۷م.) (دیباجه). (ن. ک. جواهر الاسلام، پس از این، که در آنجا نسبت بخارایی نیز آمده است).

7570- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۴۲۲/۷/۴۱۷ : عبد اللطیف بن شیخ جان محمد ولد حافظ الله بخش، ۱۶ رجب ۱۱۲۶ھ (۲۸ جولای ۱۷۱۴م.) (بشیر حسن ۲ : ۲۱۱).

● 2494ـ جواهر الاسرار

از ناشناس. نام کتاب در کلفون آمده است. سیر و سلوک است، بدون دیباجه بدینگونه آغاز می شود. وصول بر سه گونه است، یکی از راه تزکیهٔ نفس، دوم انقطاع از غیر او، سوم آنکه از صفات خود چنان خارج شود که بقایش به بقای ذات الهی وابسته گردد. سپس سربند های «ای عزیز» به نثر بدون نظم: کشتی فنا چیست، زهد چیست، اکل شر، فناچیست، راستی چیست، کمال بی نیازی چیست. آخرین بند: بدان ای عزیز، مرتبهٔ مؤمن سه است: ملوک الجنه، انیس الرحمان، خواص الرحمان.

آغاز: بسمله. الوصول الی و جهک الکریم. اعلم ان الوصول الی الله تعالی ثلاثه انواع، اولها الوصول . . .

(ن. ک. ایوانف:۱۳۳۴ تا ۱۳۳۶، سه نسخه از این رساله).

7571- اسلام آباد، گنج ۱۹۹۶ : نستعلیق پخته، در دیه بابا چقار، ۱۰۹۴ھ (ص ۷۸-۹۶) در پایان آمده: تمام شد کتاب جواهر الاسرار (گنج ۲ : ۵۹۰).

● 2495ـ جواهر الاسلام

از **عبد اللطیف بخارایی بهکیاری** (از سدهٔ یازدهم) بن بدر الدین جلال الحسینی المتوکل (ن. ک. «جواهر الاسرار: بالا» که شاید یکی باشند). در ۳ ج ۱۰۰۰/۲ھ (۱۵۹۲م)، در ده «باب» بنام «جواهر اسلام» با سربندهای «ای عزیز». نام نگارنده و کتاب و تاریخ نگارش، و فهرست ده باب، در دیباجه آمده: ۱- تحصیل علم ظاهری کردن و مرید در علم باطنی، ۲- صلات مجازی و حقیقی، صوم مجازی و حقیقی، ۳- مذهب مجازی و حقیقی، ۴- صحبت ورزیدن و در فقر حقیقی کوشیدن و از مسافرت بازماندن، ۵- عشق و فضیلت مجذوب، ۶- ذکر و فکر و مراقبت و اربعین نشستن، ۸- بیعت کردن و موی ستردن، کلاه، ۸- بیان مقامات، ۹- سماع و رقص، ۱۰- تجرید و توکل و ابتدای خواجگان چشت.

آغاز: حمد و ثنا حضرت الهی، و درود نامعدود مر حضرت رسالت پناهی (ع). بدانکه فقیر عبد اللطیف.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۸۰ «جواهر الاسلام» از نظام الدین شریف هروی که در ۸۴۴ در عقاید و احکام فقهی سروده، که جز این است. گنج ۳ : ۱۵۸۷ «جواهر الاسلام، شرح» که شرح همان منظومهٔ سروده ۸۴۴ھ می باشد، که از زین الدین خطیب دانسته و شرح کننده ناشناس مانده. فردوسی، فاضل : ۱۱۱ «شرح جواهر الاسلام» متن همان و شرح کننده برابر نوشتهٔ نفیسی خلیل الله زیارتگاهی ست. بهرحال نسخهٔ زیر جز آن ها ست).

7572- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۲۶ : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۳ھ. برای عبدالوهاب کوکب خطاب ، آغاز برابر نمونه ، ۷۱ ص. نسبت نگارنده در دیباجه بخارایی بهکهاری ست.

7573- گوجرانواله ، سکهیکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7574- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۳۲۴ : نستعلیق پخته، بنده مسکین رکن الدین، ماه کتک ۱۹۱۶ ب (۱۲۷۹ھ؟) آغاز برابر نمونه ، ۶۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 2496- جواهر الاشارات

از ناشناس .

در ۱۵ «باب» و ۱۸۰ «فصل». نام کتاب و شماربخشها در دیباجه آمده است. اشارات و سخنان است ، برای طالبان راه حق .

آغاز : حمد له . جمله صفات ثابت است مرپروردگار را که انسان را از گل بیافرید ، پس از آن از قطرۀ آب سپید آورد ، و او را قوت داد ، و مرکبش گردانید : و به خطاب خلیفه شرف داد . . .

7575- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱۵۴ : نستعلیق ، محمد عارف ، ۲۹ ج ۲/ ۱۲۶۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۲۰ گ (غلام سرور : ۶۷) .

7576- اوچ ، همانجا ۱۵۵ : نستعلیق پخته ، عبدالله بن محمد بخش راوتانی ، جمعه ۲ رجب ۱۲۸۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۰۶ ص (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور : ۶۸) .

● 2497- جواهر الاولیا

از میران سید باقر بن عثمان دراج بخارایی ، که نیای او سید جلال بخارایی که در بخارا ۵۹۵ھ/۱۱۹۹ م زاده شده بود ، در چهل سالگی در ۶۳۵ھ/۱۲۳۷ م . به شبه قاره هند آمده ، در بهکر ، ملتان و سپس دراج (پاکستان) جایگزیده است.

دایرة المعارفی ست از آداب گروه بخارایی ، در پنج «جواهر» که در ۱۱۶۷ھ/۱۷۵۴ م . بدان پرداخته و تا ۱۰۹۸ھ/۱۶۸۷ م . در آن دست می برده است : جواهر ۱- در فضیلت سوره های قرآن و آیتها ، ۲- در فضیلت لود و نه نام باری ، ۳- فضیلت چهل اسم ، و لود و نه نام پیامبر ، ۴- در فضیلت درود بر پیامبر ص و خرقۀ پیران بخاریان ، ۵- فضیلت مناجات و ادعیات و ختومات و نماز های مستحبه .

این کتاب بکوشش و تحقیقات دکتر غلام سرور ، در دو جلد ، یکم مقدمه و تحقیقات و دوم متن ، از سوی مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان در ۱۳۵۵ خ/۱۹۷۶ م. چاپ شده است. و از پیشگفتار و بررسیهای ایشان بدست می آید که نگارنده می خواسته است سه نسخه از «جواهر الاولیا» بسازد : نسخۀ کبیر، نسخۀ وسیط، نسخۀ صغیر. که گویا نسخۀ صغیر آن نوشته نشده است . و تا اینجا دانسته نیست که نسخۀ چاپی ، نسخۀ کبیر و یا وسیط آن است .

آغاز : الحمد لله الذی اعطی کل شیئ خلقه ، ثم هدی والصلاة . . . اما بعد ، فیقول . . . سید باقر بن سید عثمان بخارایی .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ از غلام سرور، در اینجا چهار کار او را برشمرده اند : ۱ـ خمس الانوار، ۲ـ اکبر جلالی ، ۳ـ باقر المرادات ، ٤ـ جواهر الاولیا).

7577- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۶۳۰۸ : نستعلیق و شکسته خوب ، عبد الرسول تتوی ، یکشنبه ذیحجه ۱۱٤۰ھ/۲۲ جلوس محمد شاه پادشاه ، در شاهجهان آباد ، آغاز برابر نمونه ، ۲۸۹ گ (پیشگفتار چاپ : ۱۱) همان نسخه که در فهرست دکتر محمد بشیر حسین ۲ : ۲۸۰ از محمد باقر مجلسی دانسته شده است.

7578- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۲۳ : نستعلیق خوش ، حافظ محمد علی ، ۷ صفر ۵ جمون ۱۱۹۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۲۲+٤۰۸ ص (گنج ۲ : ۵۹۱).

7579- سرگودها ، بهیره ، کتابخانه محمدیه غوثیه ، پیر محمد کرم شاه : نستعلیق و نسخ و ثلث ، سدهٔ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه ، ۳۲۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7580- سرگودها ، انجمن ربوه ، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق و نسخ خوش ، محمد مقیم بن سیف‌الله ، ۱۲۱۰ھ . آغاز برابر ، ٤۲۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7581- گوجرانواله ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق : نستعلیق ، حمید الله آصف ، صفر ۱۲۸۸ھ . آغاز برابر نمونه ، ۳۷٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7582- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۷٤ : نستعلیق ، محمد دین ، سدهٔ ۱۳ھ . پیش از آغاز دیباچه ای ست بافهرست نسخه ، آغاز برابر نمونه ، (ص ٦٤ - ٦٥٦) (گنج ۲ : ۵۹۱).

7583- گجرات ، ساهنپال ، بهالیه ، حافظ منظور حسین سلیمانی : نستعلیق ، منظور حسین ، سدهٔ ۱٤ ، از همین نویسنده کتابهای دیگری بتاریخهای ٦٦ تا ۱۳۷۹ھ . هست . از جوهر پنجم آغاز می شود ، ۲٦۲ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2498- جواهر البدایع

ملفوظات پیر صاحب لنواری شریف سندی (ن. ک. «ملفوظات حضرت صاحب» درهمین بخش). لنواری ها گروهی از نقشبندیان سند هستند.

شاد روان پیر حسام الدین راشدی در پاورق «تکملة الشعرا : ۱٦۳ - ۱٦٤» پنج کتاب در زمینهٔ احوالات ایشان برشمرده است : ۱ـ مرغوب الاحباب ، خاکی ، ۲ـ لطیفة التحقیق ، رفیق علی پشنگی ، ۳ـ فردوس العارفین ، بلوچ خان تالپور ، ٤ـ صفات الضمایر ، محمد سعید و پنجمین آنها :

الجواهر البدایع . نگاشتهٔ بلال ، که در ۱۲۲۱ھ/۱۸۰٦ م در شرح حال حضرت سلطان الاولیا و حضرت محبوب الصمد (النواری) ، نگاشته است ـ که بایستی همین کتاب باشد.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ٦٤۹ «الجواهر البدایع» از بلال).

● جواهر ثمینه

از علی متقی . در بخش اخلاق خواهد آمد.

● 2499- جواهر جلالیه

از حسین بن احمد بن حسین حسینی ، در ذیقعدهٔ ۷٤۹ھ/۱۳٤۸ م ، در ٤۷ «باب».

باب ۱- ذکر اربعین صوفیه، ۲- اربعین ملوکیه، ۳- اربعین زوجیه، ۴- حدیثی که آنحضرت در خواب استماع فرموده اند، ۵- اربعین نبی، ۱۰- بیدار شدن از خواب و آداب قضای حاجت، ۲۰- سفر و آداب آن، ۳۱- یافتن بندگی، ۴۰- معرفت، ۴۷- محبت و محبوبیت.

بایستی ملفوظات جهانیان جهالگشت (ن.ک. جامع العلوم: ...) باشد.

7584- خیرپور، کتابخانه عمومی ۵/۲۹۷ ف ا م: نسخ خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده: و قدرت مرضیه بعد از این ... ، ۵۸۳ (سید خضر نوشاهی).

● 2500- جواهر جهان نما: جواهر سبعه

از ناشناس، که نام خود را در دیباجه نیاورده است، و در «کافون» بنام شیخ محمد غوث خوانده شده است. شاید همان شیخ محمد غوث گوالیاری نگارندهٔ «جواهر خمسه» باشد، و شاید عنوانها موجب گمراهی نویسندهٔ نسخه شده باشد و گمان برده از محمد غوث است. بهرحال کتاب دیگری ست، در هفت «جوهر»: جوهر ۱- توحید احدیت، ۲- نعت مظهور محلی وحدت، سلطنت عشق احدیت، ۳- صفت حسن صورت وحدانیت عشق احدیت، ۴- ظهور مرتبهٔ مؤمن عشق احدیت، ۵- لطافت معرفت دل و نفس عشق احدیت، ۶- معرفت اسرار و انوار عالم ارواح عشق، ۷- معرفت منازل اسرار انسانیت عشق احدیت.

آغاز: دعا گوی کافهٔ برایا، و خاک قدم مدرسهٔ علما، و جاروب ده خانقاه فقرا، خواسته که دسته ریحان خوشبوئی برحسب حال، و بقدر استعداد فهم و علم خود.

7589- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷٤ - ۱۰۷: نستعلیق، ۱۹ ج ۲/ سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ٤۵ گ (سید عارف نوشاهی: ۲۱۳).

● 2501- جواهر خمسه: جواهر خمس

از خواجه ابو المؤید محمد بن خطیر الدین بن لطیف بن معین الدین قتال بن خطیر الدین بن بایزید بن فرید الدین عطار نیشابوری (دیباجه). معروف به محمد غوث گوالیاری (م ۹۷۰ه/۱۵۶۲ م).

از گروه قادریان شطار، از نوادگان عطار نیشابوری، نیایش از مردم نیشابور بوده که به هند رفته است، همایون پادشاه (۹۳۷ - ۹۶۳ه.) به وی عقیدت می ورزید، و پس از شکست و گریختن وی به ایران، گوالیاری به علت نگاشته اش بنام «معراجنامه» که در عروج خود نگاشته بود، دچار درد سرهایی شده است (ن.ک. شرح جام جهان نما: ۱۲۷۹).

در پنجاه سالگی، به سال ۹۵۶ه/۱۵٤۹ م. در شهر گجرات، در پنج «جوهر» در افسون و چله نشینی و آداب رقص و جذبه نگاشته است. جوهر ۱- در عبادت عابدان و طریق آن، ۲- در زهد زاهدان و طریق آن، ۳- در دعوت داعیان و طریق آن، ٤- اذکار و اشغال مشرب شطار و طریق آن، ۵- در رؤیت الحق محققان و طریق آن.

آغاز: الحمد لله الاحد الصمد الذی لم یلد ولم یولد ... حمد لابدایت و ثنای بینهایت مالک الملکی را که ... اما بعد، قال الفقیر ... محمد خطیر الدین.

(ن. ک. علمای هند : ۲۰۲ زندگینامه و نام چهار اثر او : ۱ـ معراجنامه ، ۲ـ جواهر خمسه، ۳ـ اوراد غوثیه ، ٤ـ بحر الحیات ـ ذریعه ٥ : ۲٦۹ «جواهر خمس» ـ کشف الظنون ۱ : ٦١٤ «الجواهر الخمس» ـ مشار ۲ : ۱٦۱۳ «جواهر خمسه» در تعویذات ، که نام نگارنده و تاریخ چاپ را نداده و شاید همین کتاب باشد ـ اته : ۱۸۷۵، ۱۸۷٦، ۳۰٦۸ «الجواهر الخمس» ـ ایوانف : ۸٦۰ «جواهر خمسه» ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۱۸ «جواهر خمس» ـ خزینه ۲ : ۳۳۲ زندگینامه و نام سه اثرش ، از آن میان «جواهر خمسه» ـ رود کوثر : ۳٦ تا ٤۰ زندگینامه و نام آثارش : ۱ـ معراجیه ، ۲ـ جواهر خمسه ، ۳ـ کلید مخازن ، ٤ـ کنزالوحده ، ٥ـ ضمایر و بصایر ، ٦ـ بحرالحیواة ـ مرآت العلوم ۱ : ۹۱۲ «جواهر خمسه»).

7586- بهاولپور ، سنترال لائبریری : نسخ خوش ، پنجشنبه ۲۱ شوال ۱۰۸۹ھ. آغاز برابر نمونه ، به نام جواهر خمسه ، در پایان آمده : در این حال این درویش پنجاه ساله بود ، و کان ذلک فی سنه ست و خمسین و تسعمائة ، ۳٥۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری) .

7587- کراچی ، ناظم آباد ، همدرد ، حکیم محمد سعید R.NOX : نسخ زیبا ، محمد عارف ولد شیخ فیض الله قریشی قادری، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۲٥۲ ص (سید خضر نوشاهی).

7588- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲٥۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

7589- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦۷-۱۷٥ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳٤۳ ص (نوشاهی : ۲۱۳) .

7590- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٥۹٦ : نستعلیق ، سید میران شاه ولد سید عین شاه ، ۲۷ ج ۲/۱۱۷٦ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳٥۱ ص (گنج ۲ : ٥۹۲).

7591- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦۸-٦۲۳ : نستعلیق خوش ، محمد عالم بن محمد پناه ، ۱٦ رجب ۱۱۸۳ھ. آغاز برابر نمونه ، سرلوح ، ۹۳ گ (نوشاهی : ۲۱۳).

7592- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲٦۸ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. با یادداشت ۱۱۸۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ٤٥٥ ص.

7593- اسلام آباد ، همانجا ۳٥٦٦ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه (ص ۲۷-٤۳) (گنج ۲ : ٥۹۲).

7594- کراچی ، انجمن ترقی ٤ ق ف ۱۹۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۲۸۲ ص (نوشاهی).

7595- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٥۷-۱۰٦۰/۱۰ : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز افتاده : توفیق مرید شود ، دعای معظم و مکرم است ، ۲٤۰ ص (نوشاهی : ۲۱۳).

7596- راولپندی ، بازار بهابرا ، جامعهٔ غوثیه مظهر الاسلام : نستعلیق پخته ، عمران صادق صدیقی ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر ، ۳۰۰ ص (نعیم اختر).

7597- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، جامعهٔ ظهور العلوم اکبریه سعدیه : شکستهٔ خوش ، خوشبخت ، ۱۲۰۲ھ. آغاز برابر ، ۳٤۰ ص (نعیم اختر).

7598- اسلام آباد، گنج بخش ۳۱۳۷: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ، با یادداشت «اجازت شد» مورخ محرم ۱۲۲۷ھ. آغاز برابر نمونه.

7599- اسلام آباد، همانجا ۶۷۱۱: نستعلیق، حبیب الله، ج ۱/۱۲۷۳ھ در بلده احمد شاهی، آغاز برابر نمونه، ۲۲۷ ص.

7600- اسلام آباد، همانجا ۱٤۵۸: نستعلیق خوش، سیف الله بن حافظ پیر محمد ساکن سندوی پرویز آباد، سدهٔ ۱۳ھ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۵۹۳).

7601- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۳-۲۰۷: نستعلیق، محمد حسین راقم، ۱٤ شعبان ۱۲۹٤ھ، در چنچل کوژه حیدر آباد دکن، مقابله شده با نسخه نوشته ۲۰ شوال ۱۱۲۱ھ. محمد حسین راقم (نگارنده «خزینة الفواید» همین بخش و «میزان الاشعار» در عروض است)، ۱۸۷ گ (سید عارف نوشاهی: ۲۱۳).

7602- ملتان، آغا پوره، مکتبهٔ فائق: نستعلیق خوش، عبدالرحمان بن عبیدالله در ملتان، سدهٔ ۱۳ھ، آغاز برابر، ٤۱۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7603- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه، ۱۰۶۲: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، (مولوی عبدالرحیم ۱: ۱۹۶ - پرفسور امتیاز حسین).

7604- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه، ۱۰۶۶: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۵۷۵ ص (عبدالرحیم ۱: ۱۹۷ - سید سعید الله).

7605- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۵۸۱/۵۵۸: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۱۱).

● 2502- جواهر خمسه: زاد المؤمنین

از محمد سعید القادری، معروف به عبدالسلام حسام الدین بن حبیب الله علوی غزنوی کبروی.

آغاز: الحمد لله العظیم، و الصلاة علی نبیه الکریم، و علی آله و... اما بعد، میگوید بندهٔ... محمد سعید... نخستین چیزی که بر بنده فرض عین پس از بلوغ...

7606- پیشاور، نوشهره، اکوژه ختک، مدرسه حقانیه ۲۷۹۲ - ٤۷: نستعلیق خوش، محمد فاضل بن شرف الدین عبدالسلام حسام الدین حبیب الله، بی تاریخ، با مهر مورخ ۱۲۹۹ھ. در کلفون بنام «زاد المؤمنین» نامیده شده است، ٤٤۸ ص (میر سجاد حسین کاظمی) شاید مجموعه ای باشد نه یک رساله.

● 2503- جواهر خمسه

ناشناخته. (ن. ک. علمای هند: ٤۶ حبیب الله قنوجی، که ضمن نگارشهایش از «جواهر خمسه» یاد شده است.

آغاز: حمدله. بدانکه اسعدک الله تعالی فی الدارین، که این رساله ای ست مسمی به جواهر خمسه، در بیان چهار مشرب.

7607- گوجرانواله، سندی هوان تادر، نصیر احمد: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2504ـ جواهر خمسه

ناشناخته. شاید نسخه‌ها یکی نباشند.

7608- بهاولپور ، سنترل لائبریری : نوشتهٔ ۱۰۹۲ ه. (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۴).

7609- بهاولپور ، ابو العرفان حکیم عبدالرشید : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ ه. از جوهر سوم اعاز می شود : جوهر سیوم در عمل دعوت اسماء حسنی وغیره و شرایط آن و این مشتمل است بر مقدمه و فصول. مقدمه بدانکه چون طالب از ابرار و اخیار بر گذرد ، بعد در دعوت اسماء حسنی مشغول شود ، ۷۰ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

7610- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، ۱۳۱۴ ه. آغاز : حمدله. صلاة. فصل اول در بیان حروف تهجی پیران نامدارد و مرشدان کامکار ، چنان قرار داده اند که این حرف های تهجی ، اوراد و خواص فیزیکی و درمانی آنهاست ، ۶۱۶ ص (پرفسور ماک محمد اقبال).

● 2505ـ جواهر زواهر

اوراد صوفیانه است. و جز «جواهر الزواهر» معتقد ریشهری (مشار ۲ : ۱۶۱۳) می باشد. و نه «جواهر الزواهر» لچهمی نراین (تاریخ تذکره ها ۱ : ۴۱۷).

7611- کراچی ، انجمن ترقی ٤ ق ف ۱۹۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۴ ه. آغاز افتاده : فصل اول در مقدمه که پیش از ذکر اعمال ایراد آن از لوازم است ، ۳۱۰ ص (نوشاهی).

● 2506ـ جواهر سته

از محمد اکرم بن محمد علی بن قطب المشایخ الله بخش براسوبی چشتی ، که «جواهر مودودی» (گنج ٤ : ۲۱۰۵) را به خواهش خواجه مودود اول (مودود چشتی بن ناصر الدین ۴۳۰ - ۵۲۰ ه) و مودود ثانی (احمد بن مودود ۵۰۷-۵۷۰ ه) نگاشته است. و نیز از هموست «اقتباس الانوار» در احوال مشایخ گروه چشتیان.

در شش «جوهر» : ۱- احتیاج به موصل الی الله ، دو فصل ، ۲- طریق وصول به سوی حق ، سه فصل ، ۳- اذکار و اشغال و طرق مراقبت و مشاهده ، دو فصل ، ٤- لطایف باطنه ، ۵- مشاهدات انوار و مکاشفات اسرار ، دو فصل ، ۶- در بیان تجلیات.

سپس خود این کتاب را به نام «نثر اللالی» شرح کرده است (ن. ک. پس از این).

آغاز : لک الحمد یامن هو محمود فی جمیع الشئون ، و مذکور بالعظمة فی الظهور و البطون ، فسبحانه ... و بعد ، فیقول ... محمد اکرم بن محمد علی ... الموسومة بالجواهر الستة ...

(ن. ک. مجله برهان ، دهلی ، نوامبر ۱۹۶۷م گفتار محمد اقبال مجددی دربارهٔ نگارنده و آثارش - گنج ٤ : ۲۱۰۵ «جواهر مودودی» از همو - خزینه ۱ : ۲۴۸ برای مودود اول ، و : ۲۵۱ برای مودود ثانی - حدیقه ، لاهوری : ۸۹ ، ۹۳ ، ۹۶ که در آنها از «اقتباس الانوار» او نقل شده است -

بشیر حسین ۲:۲۶۲ «نشر اللالی» از همو).

7612- شیخوپوره، نارنگ مندی، کتابخانه شاهیه، علی حق شاه: نستعلیق شکسته آمیز، عزیز الله، ۱۲۷۱ه. آغاز برابر نمونه، ۷۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7613- شیخوپوره، فیروز والا، میرو وال، منشی عبدالقیوم: نستعلیق پخته، غوث محمد، رجب ۱۲۷۳ه. در کوت بهیلاں، آغاز برابر، ۶۹ ص (نعیم اختر).

7614- سرگودها، بهیره، مدرسه عزیزیه بگویه، ابرار احمد بگوبی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۶۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **جواهر سبعه**: جواهر جهان نما

● **2507- جواهر الکنوز**: شرح رباعیات حموی

از شاه داعی شیرازی، نظام الدین محمود (که یاد او در «تأویل‌آیتی: ۱۵» گذشت). در شرح سی رباعی از رباعیات سعد الدین حموی (جوین ۵۸۶-۶۵۰ه/۱۱۹۰-۱۲۵۲م.). که از وی به شیخ سعد الحق والدین ابو السعادة الحموی یاد می کند. نخستین آنها: حق جان جهان است و جهان همچو بدن ـ املاک لطایف و حواس این تن ـ افلاک و عناصر و موالید اعضا ـ توحید همین است و دیگر ها فن. سپس: گر جمله جهان به خویش مقرون بینی . . . هر چیز که هست آن همه رام منست . . . کسی نیست که او شیفتهٔ روی تو نیست . . . از لاء دو زلفین تو حالی دارم . . . و سی امین رباعی: در من نگرد دلم بجوش اید از و . . .

آغاز: بسم الله و الحمد لله و الصلاة علی رسوله . . . اصحاب الکشف و ارباب الرشف این اشارت که درسی رباعی از رباعیات.

(ن.ک. نفیسی ۱: ۲۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله ـ برای حموی همانجا: ۱۱۵- صفا ۳: ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگی نامه داعی و نام آثارش از آن میان همین رساله ـ ایضاح المکنون ۱: ۳۷۹ «جواهر الکنوز» که در آنجا نسبت نگارنده نادرست نیشابوری آمده ـ پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از محمد نذیر رانجها: ۱۶ برای منابع دیگر).

7615- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۹: نستعلیق خوش، با تاریخ ۸۸۲ه. به همین خامه در مجموعه (ص ۳۵٤-۳٦۸) (گنج ۳: ۱٦۳۰).

7616- لاهور، جامعهٔ نظامیه، مرکز تنظیم المدارس ۶۱ ق: نستعلیق، علی بن محمد، سدهٔ ۱۲ه. آعاز برابر نمونه، ۲۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **جوگ باشست**

در بخش «هندویی» خواهد آمد.

● 2508- جوهر ملفوظات: ملفوظات دوست محمد

از محمد عادل بن فیض محمد کاکتری.

در احوال وسخنان دوست محمد قندهاری (م۱۲۸۴ھ/۱۸۶۷م) جانشین شاه احمد سعید مجددی نقشبندی (م۱۲۷۷ھ/۱۸۶۱م). نگارنده نامه‌های قندهاری را نیز گرد آورده است (ن. ک. «مکتوبات دوست محمد» در همین بخش).

در چند «فصل»: ۱- حالات بیماری و در گذشت و نگاشتن وصیت نامه و نایب مناب ساختن مولوی محمد عثمان (ن. ک. فواید عثمانیه، در همین بخش)، ۲- ملفوظات ایشان در پند و اندرز و مسایل طریقت، ۳- ملفوظات حضرت کلان که در حق ایشان، در خانقاه موسی زئی گفته اند.

برای دوست محمد . ک. «احوال دوست محمد قندهاری» در بخش سیر همین فهرست. وی زندگینامهٔ خود «وسایر خادمان و خویشان را» در آن رساله آورده است.

آغاز: الحمد لله حمداً طیباً کثیراً مبارکاً، کما یحب و یرضا، والصلاة والسلام علی ... اما بعد، میگوید بندهٔ حاکسار ... بی بیان بتراز خنزیر محمد عادل بن فیض محمد کاکتری.

7617- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق شکسته آمیز خوش، خان محمد بن ملا محمد فیض، ۱۳۳۷ھ، (ص ۴۱-۱۵۴)، آغاز برابر نموله (محمد نذیر رانجها).

● 2519- جهاد اکبر

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۴۱ اثر او آمده، از آن میان همین رساله).

7619- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱۴: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ، با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۲۷ مجموعه ۴۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● 2510- چراغ العاشقین

از جلال الدین بدستور بهاء الدین (دیباجه).

در وحدت وجود، در ده «باب»: باب ۱- صفت اعضای خود، ۲- جمع ذکر، ۳- وظیفه، ۴- فنا فی الشیخ، ۵- فنا فی الرسول، ۶- فنا فی الله، ۷- شریعت، ۸- طریقت، ۹- حقیقت، ۱۰- معرفت؟

آغاز: حمدله. عالیة. در اقوال سید صاحب غوث الملک والعالمین چند کلمه.

7619- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نموله، انجام در باب ۱۰ افتاده، ۴۲ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2511- چشتیه، بهشتیه: بهشتیهٔ چشتیه

از قاضی شیر محمد پاک پتنی (پاکستان).

نامبوب ، دربارهٔ : بشارت بعد از وصال فرید الدین گنج شکر ، خلفای حضرت و مراتب ایشان ، و مژده هایی از ایشان ، روایت مژده از بهاء الدین زکریای ملتانی ، تصرفات اولیاء السر.

آغاز : الحمد لله علی نعمائه و افضاله ، و سلم علی . . . اما بعد ، آنکه در اسرار العارفین منقول است که چون وسیلهٔ جمیلهٔ جود رب المعبود حضرت . . .

(ن. ک. اته: ٤ ٦٥ «چشتیهٔ بهشتیه» نامش).

7620- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ٦٫٦ : نستعلیق خوش ، رحیم بخش ولد میان کرم بخش ، ۲۳ رمضان سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، در پایان نام نگارنده حافظ بدرالدین(رح) و تاریخ نگارش ۱۲۳۰ یاد شده است ، ٤٦ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7621- اٹک ،، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، محمد الدین مکهدی ، در مجموعه نوشتهٔ ۱۳۵۳ه. آغاز برابر نمونه ، ٤ ۱ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2519- چمنیه

از شاه حسین ، به نثر آمیخته به نظم ، در مباحث صوفیان.

آغاز: بعد ، چنین گوید . . . چون شد یقین که جز خدا نیست فاعلی . . .

7622- بهاولپور ، مفتی محمد صادق - مولانا محمد معاذ صاحب: نستعلیق پخته و زیبا، سدهٔ ۱۳ه. آغاز موریانه زده و برابر نمونه ، و در پایان آمده : تمام شد رسالهٔ شه حسین ، ۱۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

● 2513- چند الرساله

از شیخ محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). و از هموست «قصهٔ جماعت مسافران : ۱۳۸۰».

7623- بهاولپور ، جامعهٔ اسلامیه ١٤ : نستعلیق ، ضمن مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۱۰۰۲، ۱۰۲۰ه. (دکتر الله دتا چودری).

● چهار برادران : برهان العاشقین

● 2514- چهاربهار

از شیخ محمد هاشم نوشاهی تهرپالوی (که یاد او در «مفتاح العلاج : ۷۸۵» گذشت). به سال ۱۲۰۹ه/٤-۱۷۹۵م. : هزار و دو صد و نه سال می بود - چو هاشم این روش اظهار بنمود. سخنان محمد نوشاه گنج بخش (٩٥٩-١٠٦٤ه/١٥٥٢-١٦٥٤م.) بنیاد گذار گروه نوشاهیان است (که یاد این یکی در «کلمات طیبه» خواهد آمد). در چهار «بهار» : ۱- در شریعت یعنی بجای آوردن امر و نهی ، ۲- طریقت یعنی شناختن راه راست ، ۳- حقیقت که همه از وست ، ٤- معرفت که همه اوست.

آغاز: بنام آنکه نامش روح جانهاست - بیانش زیور حسن زبانهاست - کلید هر در و مقصود هر دل.

(ن. ک. تذکرهٔ نوشه : ۱۳۱ «چهار بهار» - اردو انسائیکلوپیدیا : ٤٩٢ ، زندگینامه و نام چند اثر او از آن میان همین کار).

7624- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق خوش ، سید ابو الظفر شریف احمد شرافت نوشاهی ، ۲٤ رجب ۱۳۷۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱٤٤ ص (سید عارف نوشاهی).
مولانا سید احمد شرافت نوشاهی شفاها گفتند که نسخه‌ای دیگر از آن نیز داریم که کهن تراست.

● **چهار پیر و چهارده خانواده**

در بخش «ملل و نحل : ۱۰۰۱» گذشت.

● **2515- چهار چمن**

از شیخ عبد الاحد سرهندی مجددی ، معروف به شاه گل و متخلص به وحدت که یاد او در «قرة العارفین : ۳۲۱» گذشت. فرزند شیخ محمد سعید (ن. ک. مکتوبات سعدیه ، در همین بخش) فرزند شیخ احمد سرهندی مجدد الف ثانی (ن. ک. اثبات النبوة: ۲۲۰۱). وی خلیفهٔ شیخ احمد سعید مجددی و پیر حاجی محمد افضل سرهندی (م۱۱٤٦ه/۳-۱۷۳٤م) بوده است.

در چهار «چمن» : ۱- وجود ، ۲- علم ، ۳- نور ، ٤- شهود.

آغاز : حمد وافر خدای را که هو الاول والاخر شأن اوست ، شکر متکاثر از زبان ناطق منطوق موجودات . . . شاهد این معنی حدیث نبوی : انا عرب بلاعین.

(ن. ک. حدیقه ، لاهوری : ۱۲۹ زندگینامه ، در پا برگی آن آمده : آثار بسیاری دارد که ما سی اثر آنرا شناسایی کرده ایم ، از آن میان : ۱- جنات الثمالیه ، ۲- شواهد التجدید ، ۳- شرح کلمات قدسی آیات ، ٤- مکاتیب حضرت مجددی - فرهنگ سخنوران : ٦٤٥ «وحدت سرهندی» - خزینه ۱ : ٦٦٢ که مرگ او را نا درست ۱۱٤۲ه آورده - نسخه ها ۳ : ۲٥۹۷ «دیوان وحدت» - صبا : ۸۹٤ «وحدت» - علمای هند : ۱۸۲ ضمن زندگی نامهٔ محمد افضل سرهندی و ۱۹۰ زندگینامهٔ محمد سعید سرهندی - مشایخ نقشبند : ۲٤٥ که درآنجا نام ٤ اثر او آمده : ۱- چهار چمن ، ۲- شواهد التجدید ، ۳- لطایف مدنیه ، ٤- جنود الله - رود کوثر : ۲۲۳ که دو اثر دیگر او را نام می برد: ۱- کنوز الحقایق ، ۲- رسالهٔ تشهد).

7625- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. قدرت الله قادری حنفی آغاز برابر نمونه ، ۲٦۸ ص (محمد نذیر رانجها).

7626- خیر پور ، کتابخانه عموسی ٦-۲۹۷ ق د ر : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳-۱٤ه. آغاز برابر نمونه ، ۳٤۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● **2516- چهار کلمه : طریقهٔ نقشبندیه**

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). باستایش عبید الله خان (شیبک ۹٤۰ - ۹٤٦ه) آغاز می کند ، باسرِبندهای «ای طالب صادق» ، به نثر آمیخته به نظم . دربارهٔ چهار رکن سیر و سلوک خواجگان نقشبند : هوش در دم ، نظر در قدم ، سفر در وطن ، خلوت در انجمن . و پایان می یابد به : بس کنم خود زیرکان را این بس است - بانگ دو کردم ، اگر در ده کس است .

و از همینگونه است : پاس انفاس، طریقهٔ نقشبندیه .

آغاز: بدان ای طالب صادق که حضرت خواجگان (ق ه) این چهار کلمه را در طریقت ، اصلی و رکنی ساخته اند، که بنای طریقت ایشان.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله - مرآت العلوم ۲ : ۱۳٤ «چهار کلمه» - نشریه ۹: ۱۵٦ نسخهٔ بیرونی تاشکند، نوشتهٔ ۹۹۷هـ).

7627- کراچی، موزه ملی ۱۲۷ - ۱۹٦۹ .N. M : نستعلیق ، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی ، ش ۱۵ مجموعه رساله های او ، ۱۱۵٤هـ. (ص ۳٦۵ - ۳۷۰) ، آغاز برابر نمونه ، (نوشاهی : ۲۲٦ - ٤ ، ۲).

7628- کویته ، پشین، محمد صدیق صاحبزاده شفیق الله : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه ، ص ۵ (دکتر انعام الحق کوثر).

7629. اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲٦۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ. در مجموعه رساله های او (ص ٤۱۷ - ٤۲۲)، آغاز برابر نمونه .

7630- اسلام آباد، همانجا ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، ۱۲۸۰هـ. (ص ٦۸٦ - ٦۹۱) آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۹۵).

● 2517- چهار کلمه و چهار مقام

از ناشناس. دربارهٔ چهار کلمه : کلمهٔ شریعت، کلمهٔ طریقت، کلمهٔ حقیقت، کلمهٔ معرفت. سپس چهار مقام : مقام جبروت، ملکوت، ناسوت، لاهوت. (ن. ک. چهار پیر و چهارده خانواده : ۱۰۰۱).

آغاز: حمد له. صلاه. صلی الله علیه وسلم فرموده است، که درویشی که از چهار کلمه و چهار مقام خبر ندارد منافق است، و لقمهٔ فقیری.

7631- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۲۸ : نستعلیق پخته و نسخ ، الله یار ، ۲ ج ۱۲۵۸/۲هـ. (گنج ۲ : ۵۹۵).

● 2518- چهار مطلب

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی: ۱۵» گذشت). به نثر آمیخته به نظم. در برابر پرسش کسی که از وی به «کریم شریف» یاد می کند. «چون مسئول چهار مطلب بود ، در تسمیهٔ مکتوب به همین لفظ تلقی نمود». در چهار «مطلب» : ۱- در معنی نور السماوات والارض ، ۲- در نفخ ، ننفخت فیه من روحی ، ۳- در قرب ، نحن اقرب الیه من حبل الورید ، ٤- در حب ، یحبهم و یحبونه .

آغاز: بنام بخشایندهٔ دانش و بینش ، آفریدگار آفرینش . . . ای سایل کریم شریف ، داعی در وقت خود آن بهجت نمی بیند که .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - صفا ۳ : ۳۳٤ تا ۳٤۲ زندگینامه و آثارش که از این اثر نام نبرده - ایضاح المکنون ۱ : ۳۸۷ که نام رساله را «چهار چمن» و نسبت نگارنده را نادرست نیشابوری آورده - اته : ۱۲۹۸ «چهار چمن» که جز این است - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از محمد نذیر رانجها : ۱۷ برای منابع دیگر).

7632- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش، ۸۸۲ - ۸۹۵ھ، در مجموعه رساله های او (ص ۶۳۶ - ۶۴۰) آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۹۶).
7633- گوجرانواله. حافظ آباد، عبدالرشید فاروق ; نستعلیق، یار علی بن الله داد، شهر پیشاور، ۱۲۲۷ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۴ ص (نعیم اختر مجددی).
7634- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت‌الله ; نستعلیق خوش، سلیمان، ۱۳۰۲ھ. در مجموعه رساله های او، آغاز برابر نمونه، ۷ ص (محمد نذیر رانجها).

● چهار منزل : رموزات

عبد الجلیل.

● 2519- چهل اسم سیفی

از ناشناس. اسمهای الهی و غوث اعظم و اوراد و وظایف است.
آغاز: حمد له. اگر کسی را مهمی پیش آمد. از تردد و تلاش عمل دعوت چهل اسم سیفی.
7635- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق، خیر محمد بن حافظ لطف الله سیوستانی، محرم ۱۱۲۷ھ. (ص ۱۹۶ - ۱۹۸) (نعیم اختر مجددی).

● 2520- چهل اسم : اسناد...

مترجم و گرد آورنده فخر الدین ابو المکارم (پایان نسخه)، که شاید کمی پس از شهاب الدین سهروردی (م ۶۳۲ھ/۱۲۳۴ م.) میزیسته است (بشیر حسین). در آخرین مرحلهٔ چاپ دانسته شد همان «چهل نام : ۱۴۰۵» است.
در خواص نامهای باری.
آغاز: سپاس و ستایش آفریدگاری جل جلاله و عم نواله، که بتدبیر حکمت ازلی و تاثیر قدرت لم یزلی از نابود محض، عالم غیب و شهادت پیدا کرد.
7636- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/ ۲۲۸۳/۵۲۹۰ : نوشته ۱۰۵۳ھ (۱۶۴۳ م.)، آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۳ : ۴۸۴).

● 2521- چهل الهام

از شیخ کلیم الله (م ۹۱۰ھ/۱۵۰۴ م.) (بشیر حسین).
ضمن نام آثار شاه کلیم الله شاهجهان‌آبادی (نگارندهٔ «کشکول کلیمی» و جز آن) در گذشته ۱۱۴۰ھ/۱۷۲۷م از «الهامات کلیمی» نام برده شده است. و نیز ن. ک. «الهامات : الهامات اربعین ۱۲۸۵» در همین بخش).
(ن. ک. مشایخ چشت : ۳۹۶ تا ۴۲۶ زندگینامهٔ شاهجهان آبادی و نام «الهامات کلیمی» ضمن آثارش - ایوب قادری : ۳۹۸ که ضمن آثارش از «الهامات کلیمی» نام برده - پاکستان و هند ۵ : ۳۰۹ «الهامات کلیمی» و ۴ : ۲۰۰).
7637- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۲۷۸/۱۴ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۱).

● **چهل باب :** لباب الاخبار

● **چهل حدیث :** فقریه

میر سید علی همدانی .

● **چهل حدیث بابا رتن :** سخنان بابا رتن

● **2522ـ چهل کاف :** شرح ...

متن وردی ست در سه بیت ، از شیخ عبدالقادر جیلانی (م ۵۶۱ھ/۱۱۶۶م) (با سر آغاز : کفیک ربک کم یکفیک). شرح از محمد حسن جان مجددی سرهندی (که یاد او در «اصول الاربعه : ۱۰۳۰» گذشت). در ٤ صفر ۱۳۲۱ھ/۱۹۰۳م. ساخته است (دیباجه).

آغاز : بدان ارشدک الله سبحانه الی التقوی ، که این شرحی ست و جیز «چهل کاف» را بندهٔ بی توفیق محمد حسن جان.

7638- کراچی ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نوشته میان محمد بوبکانی ، ۱۳۲۱ھ. ش ۲ مجموعه (ص ۱۹-۲٤) سپس «سفر نامه حج» از همو (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● **2523ـ چهل کاف :** شرح ...

متن همان. شرح از شاه رفیع الدین دهلوی (که یاد او در «قیامت نامه : ۱۱۶۵» گذشت). (ن. ک. علمای هند : ٦٦ زندگینامه و نهرست ۱۱ اثر او. در اینجا تاریخ مرگ او نادرست ۱۲٤۹ھ آورده شده - ایوب قادری : ۱۹٦ که تاریخ مرگ او را به ۱۲۳۳ھ. اصلاح کرده - پاکستان و هند ٥ : ۲۸۹ زندگینامه و نام ده اثر او - رود کوثر : ٥۹٦ - فقه اسلامی : ۱٤۰ که در هیچیک از منابع بالا از این اثرش نام برده نشده).

7639 لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤۹٦۱/۱/۱۹٤۹ : نوشته ۱ صفر ۱۲۰۲ھ/۱۷۸۷م. (نشیر حسین ۲ : ۲۳۲).

● **2524ـ چهل کاف :** شرح ...

متن همان. شرح از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور : ۱۹» گذشت).

در منابع زیر از این اثر او نام برده نشده : نفیسی ۱: ۳٦۹ که نام ٦۳ اثر او را برشمرده - مشار ، مؤلفین ۳ : ۷٦۸ که ۱۳ اثر چاپی او را نشانی داده - و نیز دیگر منابع در دسترس. ن. ک. چهل کاف شاه رفیع الدین).

7640- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، ۲٤ ذیقعده ۱۲۲۸ھ. «دنبال «چهل کاف ، عمل و دعا» (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **2525ـ چهل کاف :** شرح ...

متن همان. شرح از خواجه علی محمد نعمت الله ، از مردم سرمیدانی از توابع شیخوپوره پنجاب پاکستان. صد و چهل و چهار سال زیست و پیرامن ۱۹۲۰م. در گذشته و خاکجایش در همان

سرمیدانی زیارتگاه است. وی مرید خواجه احمد علی متوطن در تربتی امرسر (هند) بوده است. و این گزارش را در ۱۲۷۹ه/۲-۱۸۶۳م ساخته است.

آغاز: حمدله. عاقبت صلات. آورده است کفاک. کفایت کرده است ترا خداوند حاجت.

و از هموست در این بخش: خواتیم خواجگان، عملیات مجددی، و نیز مجموعه شعری بنام «عرضه داشت»، معانقات و رکوعات در قرآن، که در این فهرست از قلم افتاده.

7641- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، به خامهٔ نگارنده، به همان تاریخ، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2526- چهل کاف: شرح . . .

متن همان. شرح ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

گذشته از شرح های پیشگفته در این فهرست. به شرح های زیر، از این درود نیز برخورده ام:

۱- شرح از حسین علی صفی پوری سندیلی (زاده در ۱۲۴۰ه/۱۸۲۴م)، (علمای هند: ۴۹)؛ ۲- شرح از عبدالحکیم فرنگی محلی سهالوی (۱۲۳۹-۱۲۸۴ه/۱۸۲۴-۱۸۶۷م) (علمای هند: ۱۱۲)؛ ۳- شرح از ارتضا علیخان گوپاموی (م ۱۲۵۱ه/۶-۱۸۳۵م) (اشکوری ۲: ۱۸).

7642- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، ۲۴ ذیقعده ۱۲۲۸ه. آداب خواندن دعا و خواص چهل و یک گانه چهل کاف است، برای نیازمندیهای دنیوی، و نیز ترجمهٔ شرح مانند. آغاز: عمل دعوت و دعای چهل کاف حضرت غوث اعظم قدس سره. چون شخصی خواهد که این حرز را دعوت کند، اول باید در روز پنجشنبه در عروج ماه دو روز چیزی از حیوانی نخورد، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7643- اسلام آباد، گنج بخش ۶۵۰: نستعلیق، شوال ۱۲۹۹ه. (ص ۲۰۷ - ۲۳۰)، دیباجه ندارد. آغاز: کفاک، بس است ترا ای نفس گرفتار. ربک، پروردگارت. کم یکفیک. . . (گنج ۴: ۲۳۷۶).

● 2527- چهل مجلس: ملفوظات علاء الدوله

از علاء الدوله سمنانی، احمد بیابانکی (م ۷۴۶ه/۱۳۳۶م) که یاد او در «صلوة العاشقین» خواهد آمد. گرد آوری جلال الدین (جمال الدین. اته) سجستانی، امیر اقبال بن سابق که مجالس مرشد خود را میان سالهای ۷۲۴-۷۳۶ه گرد آورده است. بشیر حسین (شفیع: ۲۶۸) گرد آورنده را همان مخدوم جهانیان جهانگشت (ن. ک. جامع العلوم: ۱۳۸۱) می دانند. ولی نگفته اند که این اجتهاد خود را از کجا بدست آورده اند. نام گرد آورنده در نسخه ها یکی نیست، تحریر کتاب نیز در نسخه ها جدایی دارند (ن. ک. زیر).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۲۱۱ «چهل مجلس» نسخهٔ کمبریج، گرد آوری اقبال بن سابق سجستانی - اته: ۶۵۴ «چهل مجلس» از جمال الدین (چنین) امیر اقبال بن سابق سجستانی - براون ص: ۴۰ «رسالهٔ چهل مجلس» از اقبال بن سابق سجستانی).

7644- پشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰۳۱ : نسخ، خلیل از اولاد شیخ جمال ساکن بلدهٔ کول، ۱۰۰۵ھ، در چهل مجلس آغاز: حمدله. صلاة. و بعد این فواید چند است که حضرت شیخ الاسلام... علاء الدوله سمنانی ق در مجالس خود می فرموده... بنده اقبال بن سابق سجستانی... ، ۲۲۰ ص (پرفسور امتیاز حسین - مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۹۰).

7645- لاهور، محمد شفیع ۲۸/۳۱۲ : نستعلیق خام، سدهٔ ۱۲ھ، در ٤۰ «مجلس»: ۱- المجلس الاول فی فضیلة التسمیه، ۲- فی الایمان، ۳- زکات، ٤- قیام اللیل و غض البصر، ۵- حساب روز قیامت، ٦- شکر و ذکر، ۷- کبر و غیبت، ۸- حج، ۹- عدل، ۱۰- قهر، ۱۱- جمعه، ۱۲- فقر، و جهاد، ۱۳- شهر محرم و روزه، ۱٤- روز عاشورا، ۱۵- صفر، ۱٦- عرس نبی، ۱۷- ماه رجب، ۱۸- قصهٔ حضرت عیسی، ۱۹- معراج، ۲۰- شهر النبی، ۲۵- ماه ذیحجه، ۳۰- ذهاب الوقت، ۳۵- صلاة النبی، ۳٦- دعای عاشورا، ۳۷- نکاح، ۳۸- سخاوت، ۳۹- ایثار، ٤۰- بخل. آغاز: بسمله. رب یسر و تمم. المجلس الاول فی فضیله التسمیه، المجلس الثانی فی الایمان... نسخه ۳۷ مجلس را دارد، ۹۰ گ (بشیر حسین : ۲٦۸).

7646- لاهور، محمد شفیع ۳۰/۳۱۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۷م/۱۱ھ. ٤۰ مجلس است. یکم مؤرخ ۷۲٤ھ (۱۳۲۳م) و در پایان آن آمده که این ملفوظات بین العهدین گرد آمده. مجلس ۱- تلاوت قرآن، ۲- اقسام مردم، ۳- بیکار نبودن، ٤- کلمهٔ لا اله الا الله، ۵- معانی آیت هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا، ٦- در پرسش صفات حق، ۷- معانی آیت هو الذی خلق لکم ما فی الارض و آیات دیگر، ۸- معانی بیت عربی، ۹- کشف و کتمان معانی مختلف، ۱۰- در کشف بعضی معانی، ۱۱- دنیا، ۱۲- دربارهٔ مخلوقات، ۱۳- دربارهٔ مریدان. آغاز: حمدله. عاقبه. اما بعد، بدان ای طالب حق مبین و مسالک صراط مستقیم، که این نسخه را تالیف کرد برادر دینی... جلال الملة و الدین امیر اقبال ابن سابق سجستانی.

2528- چهل مقام صوفیان ; مقامات صوفیان

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۱۷۰۹» گذشت). دربارهٔ چهل مقام صوفیان، و صفاتی که سالکان راه باید دارا باشند. به نثر آمیخته به نظم: مقام ۱- نیت، ۲- اثابت، ۳- توبه، ٤- ارادت، ۵- مجاهدت، ٦- مراقبت، ۷- صبر، ۸- ذکر، ۹- مخالفت نفس، ۱۰- رضا، ۱۵- عبادت، ۲۰- رجا، ۲۵- معرفت، ۳۰- قربت، ۳۵- تجرید، ٤۰- تصوف.

و چنین پایان می یابد: این چهل مقام پیامبران را نیز بوده، اولین مقام آدم(ع) و آخرین مقام رسول الله(ص) بوده است. و همین مطالب با کمی جدایی به نام «مقامات صوفیان» به روایت از ابو سعید ابی الخیر (م ٤٤۰ھ/۱۰٤۸م) در همین بخش خواهد آمد.

آغاز: حمدله. صلات. اما بعد ، بدانک صوفی را چهل مقام است ، و چهل مقام باید ، تا قدم در کوی تصوف آید. و از این چهل مقام.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۲۱ «چهل مقام صوفیان» ـ نشریه ادبیات آذر آبادگان ، س ۱۳۲۹ : ۳۳۵ «رسالهٔ چهل مقام صوفیه» ـ مشار ۲ : ۱۶۹۴ «چهل اسرار ، چهل مقام» که سه چاپ آنرا نشانی داده است ـ شعرای کشمیر ۲ : ۹۰۷ که «رساله چهل مقام و عقبات» را نادرست بگونهٔ یک کتاب نام برده ـ نفیسی ۱ : ۱۹۵ میر سید و نام چند کارش از آن میان «رسالهٔ چهل مقام» ـ و برای نسخه های منسوب به ابو سعید ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۰۹ «مقامات اربعین» و ۲ : ۱۴۱۰ «مقامات صوفیان»).

7647- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۱۱ : نستعلیق پخته ، محمد حسین کابلی ، صفر ۹۹۲هـ (ص: ۳۰-۳۲). زآغاز : هذه رسالة فی مقامات الصوفیه و بیان مقاماتهم ... صوفی چهل مقام باید ، تا در کوی تصوف درست آید ، و صوفی زیانکار امروز را یک مقام آگاهی نیست ... ، آنگاه چهل مقام را برابر فهرست بالا می آورد ، ولی نام نگارنده ندارد.

7648- حیدر آباد ، تندو قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ زیبا ، ابو نصیر بهاء الدین سندهی ، ۱۳ ع ۱۱۷۵/۲هـ. در مجموعه رساله های همدانی (ص ۳۵۲ - ۳۶۵) (نعیم اختر مجددی).

7648- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ (ص ۱۱۴-۱۲۳) مجموعه رساله های همدانی ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۹۷).

● 2529- چهل مکتوب

از شیخ احمد سرهندی ، مجدد الف ثانی (که یاد او در «اثبات نبوت : ۱۰۲۲» گذشت). گرد آوری شیخ محمد عابد سامی، با دیباجهٔ عربی از محمد نعیم الله.

چهل نامهٔ عرفانی اوست (ن. ک. مکتوبات مجدد الف ثانی ، در همین بخش).

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۳۰۰ «چهل مکتوب» شیخ عثمان جالندهری (م ۱۰۴۳هـ) که جزاین است).

7650- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۹۰۱/۸۶۸ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۱).

● 2530- چهل نام ، شرح ؛ دعوات الاسماء : شرح اسماء الله

متن عربی از «شهاب الدین سهروردی مقتول» در شرح چهل نام خدا «که فقیه متقی فخرالدین ابو المکارم(رح) آن را در بغداد یافت و با اجازهٔ فرزندان شیخ سهروردی به خاک فارس آورد ، و آنرا که به عربی بود به فارسی در آورد» (دیباجه). در نسخهٔ دیگر آن که بنام «شرح اسماءالله» در فهرست دانشگاه ۱۶ : ۱۱۸ شناسانده شده است ، نام نگارندهٔ متن شهاب الدین ابو جعفر احمد سهروردی آمده است. شرح و خواص چهل نام است ، برای رفع نیازهای این جهانی و آن جهانی ، با سربندهای «خاصیت اسم اول ، خاصیت اسم دوم ، اسم سوم ، چهارم . .». در دیباجهٔ دو نسخهٔ گنج بخش به کتاب نامی داده نشده است

(ن. ک.«چهل اسم : ۱۴۰۱» در همین بخش).

آغاز: سپاس و ستایش مر خدای را که آفریدگار جهان است، جل جلاله و عم نواله، که تدبیر حکمت ازلی ... شیخ شهاب الدین ... گوید که چهل اسم اسرار باریتعالی

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۱۴۶ «دعوات الاسماء: شرح چهل نام خدا» از سهروردی).

7651- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۴۶: نستعلیق پخته، محمد فاضل، ۱۱۷ھ (۱۱۰۷ھ)، (ص ۲-۲۱) آغاز: قال الشیخ ... سپس به مانند نمونه.

7652- لاهور، دیال سنگه ترست ۴۵۵: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز: نقل است از گنج شهاب ... که چهل اسم است (برابر نمونه)، ۴۸ ص (نعیم اختر).

7653- اسلام آباد، گنج بخش ۲۵۸۶: نسخ و نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۴۴ - ۲۱۹)، آغاز برابر نمونه (گنج ۴: ۲۳۷۶).

7654 راولپندی، سبزی مندی، جامعهٔ رضویهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۴۳ ص (نعیم اختر).

● 2531- چهل نام

ناشناخته. بیشتر سحر و جادو ست، تا یک اثر عرفانی.

7655- اسلام آباد، گنج بخش ۳۶۴۱: نستعلیق پخته، محمد ولی الدین فاروقی، ذیحجهٔ ۱۲۹۳ھ. در حیدرآبا. آغاز: بسمله. مجموع حرز چهل اسم در هفته این است، اگر کسی روز جمعه و ایام دیگر دعوت چهل اسم کند، ابتدا از روز شنبه کند (ص ۱۲ - ۹۷) (گنج ۴: ۲۳۷۷).

● چهل ناموس: حزئیات و کلیات

● حاشیهٔ اشعة اللمعات: اشعة اللمعات، حاشیه

● حاشیهٔ کشف المحجوب: کشف المحجوب، حاشیه

● حجة البالغه: میزان التمیز

● 2532- حدایق

ناشناخته. (ن. ک. پس از این). با سربندهای «حدیقه» از حدیقهٔ هشتم تا حدیقهٔ بیست و ششم. در تجرید و سلوک و ریاضات و عبادات، استناد از آیات قرآنی و اقوال و حکایات اولیاء الله و عرفاء. بسیار جاها در آن آمده «خواجهٔ نقشبند روح الله روحه فرمود».

7656- لاهور، کتابخانه الریاض، جی‌معین الدین: نسخ، ۷۰ برگ. (دکتر ظهور الدین احمد).

● 2533- حدایق الاخیار

از محمد صادق بن عبد الباقی بن عز الدین فرغانه ای. که در هفتاد سالگی، پس از نگارش «ریاض الابرار» خود در ۱۰۰۰ھ/۱۵۹۲-۱م، در ۳۲ «حدیقه» نگاشته است: این حدایق حقایق اثمار است - پس عجب دلکش است و فیض آثار - چون که اخیار طالبند بجان - نام از آن شد حدایق الاخیار.

(ن. ک. نشریه ۹:۱۹۳ «حدایق الاخبار(ب)» نسخهٔ موزه نوایی در شهر تاشکند ـ همانجا : ۹۵ «ریاض الابرار و حدایق الاخبار(ب)» نسخهٔ کتابخانهٔ فردوسی، که بگونهٔ یک کتاب آمده ولی باید دو کار او باشد).

7657- کراچی ، باغ جناح ، لیاقت هال لائبریری : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز چند سطری افتاده ; و یافتن این دولت ورسیدن به این سعادت ، ۳٤٦ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2534- حدایق الانس

از سید محمد ، بنده نواز گیسو دراز (که یاد او در «اسمار الاسرار:۱۲٦۲» گذشت).

در ده «حدیقه» : ۱- مقالات اهل تصوف، ۲- ارتباط اعضا بادل ومتأثر شدن وی باجوارح اعمال، ۳- تجلیات حق تعالی بر عالم مخلوقات و دوری و نامعذوری ایشان از و ، ٤- شریعت و طریقت ، حقیقت حق الحقیقه و حقیقت الحق والحق، ۵- بیان مجاز که عالم مجاز و عالم حقیقت چه معنی دارد، . ۱- اجماع مفسران بر «اللسان ترجمان القلب». سپس دو «حدیقه»ی دیگر : ۱- ازلیت و بدایت محبت حق . . . ، ۲- اختیار کردن طالب راه ارادت و طلب و تجلی.

(ن. ک. بزم صوفیه : ٤۸۳ تا ۵۰۲ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان همین کتاب ـ نفیسی ۱:۱۹٦ و ۲:۷۵٤ زندگینامه وفهرست آثارش از آن میان همین کتابها کستان و هند ۳: ۱۱۹ زندگینامه و فهرست کارهایش از آن میان همین ـ اته : ۱۸٦۹ «حدایق الانس»).

7658- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۳ : نستعلیق ، محمد جعفر ، ۲ محرم ۱۳۱۰ه در کلمرگ ، آغاز برابر نمونه ، (ص ۲۳۵-۲٦۳) (سرفراز : ۱٦۰- نوشاهی).

● 2535- حدایق العشاق : روح و بدن

از ناشناس. بدون دیباجه ، و نام کتاب «حدایق العشاق» در کلفون آمده است. با دو عنوان : «زورق افکندن دل حق بین به دریای فنا ورخت سکون کشیدن به ساحل بقا» و«بیان مجملی از حال روح در قلعهٔ بدن و وصول شیب به جهت شرایط رسالت کردن». به نثر آمیخته به نظم. نخست انشایی ست عرفانی سپس داستانی مانند «صحت و مرض : روح و بدن» فضولی بغدادی.

در بند یکم روح به قلعهٔ بدن فرود می آید ، به موافقت ساکنان قلعه مشغول می گردد . . . ودل از دیارخویش برداشته، کمر به تحصیل زخارف بسته است. حسب‌استدعای«دل» مقررگشت که «شیب» متوجه قلعهٔ بدن گشته ، ادای رسالت کند. و با یک فرمان بلند بالایی مأموریت خود را آغاز می کند.

در بند دوم روح حسب فرمان عشق، مجاور قلعهٔ بدن گشته چند روزی خارخار هوای دیار اصلی به پای دلش می خلد ، آخرالامر به ساکنان آن حصار انس گرفت ، و عنان همت به انتظام احوال سکنهٔ آن مکان معطوف ساخت. عقل در دیوان خانهٔ دماغ نشست، سمع درنشیمن سماخ علم استعلام اخباربرافراخت ذایقه به انتخاب مشروبات و مأکولات در شربتخانهٔ کام پرداخت ، شامه . . . لامسه . . . قوت شهوانی را . . . تا کارش بجایی کشید که حب الوطن را از لوح دل زدود. وارقام معاصی بر لوح روزگار می نگاشت ، تا آنکه خبر وصول «شیب» رسید و مبانی شباب متزلزل گردید. شبی «روح» در بستر خوابیده و «شباب»

در همان حوالی آراسیده ، چون صبح سر از خواب برداشت «شباب» را ندید. برفقدان او قطرات اشک بارید. شیب در رسید ، و در قلعه ساکن گردید. روح قدم او را به اعزاز تلقی نمود. چندی بگذشت. سر رشتهٔ الفت شیب و روح مستحکم گشت. هر چند تزلزل در ارکان نفس شهوانی راه یافته بود. باز آغاز دمدمه و فسون نمود. و روح و شیب را از سلوک طریق صلاح باز آورد. و سالک سبیل فساد کرد. این خبر به مسامع جلال رسانیدند. که توقع آن است به انهدام قلعهٔ بدن امر فرمایند. امر مطاع صادر گردید. ولشکر اجل به تخریب قلعهٔ بدن پرداخت، و سپهسالار خویش «مرض» را روان فرمود... حمی چه، صداع چه، وجع چه کردند. صحت تاب نیاورد ، به گوشه ای نگریخت. اجل باخیل بیحسابش رسید. و چون دایره بر گرد قلعه محیط گردید. «مرگ» شعله بر بی بروج زد. اطراف و جوانب قلعه فروریخت. لشکر اجل سکان آنجا را به تیغ بی دریغ بگذرانید روح به دیار روحانیان بر گشت.

آغاز بند یکم : زورق افکندن دل حق بین به دریای فنا ، و رحت سکون کشیدن به ساحل بقا. حبذا سعادت یاری که به نیروی همت بلند دامن استعنا از این. آغاز بند دوم : بیان مجملی از حال روح در قلعهٔ بدن. و وصول شیب به جهت شرایط رسالت ادا کردن. نو پردازان طایران بستان حقایق، و نغمه سرا، مرغان گلستان دقایق در چمن معانی بدینگونه منقاربلاغت گشاده.

7659- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۰۰ : نستعلیق پخته ، فیض محمد بارکزایی ، ۱۲۷۸ھ. (در احمد شاهی ، هرات) (ص ۵۸۷-۶۱۴) در کلفون آمده «از حدایق العشاق» . شاید گزیده ای بود.

● حدیث الفقر سواد الوجه ، شرح : شرح حدیث الفقر

● حدیث کنت کنزاً مخفیا ، شرح : گنج مخفی

● 2536- حدیقة الحقیقة ، شرح

در این فهرست : شرح حدیقه الحقیقه ، لطایف الحدایق ، مرآت الحدایق ، مفتاح الحدیقه.

● 2547- حدیقهٔ قادریه

از رمضان بن شیخ حاجی بن عبدالواحد. بنام «حدیقهٔ قادریه» (دیباجه). در آن بیتی از عبد-الرحمان جامی (م۸۹۸ھ/۱۴۹۲م) آمده ، که نشان می دهد پس از آن تاریخ نگاشته شده است.

در تعریف و تعداد ابدال، و اقطاب و اوتاد و غوثین و نجبا و جران. نامبوب.

7660- لاهور ،محمد شفیع ۴۱۰/۴۰۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ آغاز و انجام افتاده ، آغاز: و ماتقفی در شان اوست . . . ، ۳۰ ک (بشیر حسین : ۳۶۶).

● 2537- حرز الامان من فتن الزمان

کاشفی بیهقی. در بخش علوم قرآنی : ۱۴۹ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر.

7661- پنجاب، اوکاره ، بصیر پور، دارالعلوم فریدیه، محمد محب الله نوری : نستعلیق خوش، صادق حسن ولد قادر علی ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۴۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2538- حروف ؛ رساله در . . .

از صاین الدین علی خجندی (که یاد او در «اسرار الصلاة: ۵٤۱۲» گذشت). گفتاری ست عرفانی در حروف، در یک «مقدمه» وسه «اصل» و یک «تذئیب» ؛ اصل یکم در چهار «وصل» دوم چهار «وصل» و سوم سه «وصل». در آن حروف مفرده را در سه قسم دانسته ؛ رقمی، لفظی، معنوی. و این جز «تصوف و حروف ؛ ۱۳۵۲» اوست.

آغاز: سپاس و ستایش پروردگاری را که ظروف حروف و کلمات مستقر جواهر معارف و شناسایی حضرت خود گردانید.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۱۲٤ «حروف»- نفیسی ۲: ۷۷۹ «علم حروف» - ریو ۱ : ٤۲ «رساله حرف» ! - دو کتابخانهٔ مشهد: ۷۸۲ «حرفیه» نسخهٔ آستان قدس).

7662- کراچی ، موزه ملی ۱۹٦۸-۱۸٦/۱۲ .N. M ؛ نسخ سدهٔ ۱۰-۹ه. آغاز برابر نمونه ش ۱۲ مجموعه (ص ۱۰۹-۱۱۵).

7663- کراچی ، همانجا ۱۹۵۷-۹۱۲/٤۰-۱۷ .N. M ؛ نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸٤ه. ش ۱۷ مجموعه ، رساله های او (ص ۳۸۲-۳۸۸)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی ؛ ۲۱٤).

7664- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۷۰ .٤۷ صا ۲۹۷ مج ؛ ش ۱۵ مجموعه ای با تاریخ ۱۱۰۵ه. (گ ۱۰۰-۱۰٦)، آغاز برابر نمونه (عباسی ۲ ؛ ۱۷).

● 2539- حروف ؛ رساله در بیان . . .

از شاه نعمت الله ولی کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء هالک : ۱۸» گذشت). وی دست کم چهار رساله در این باره دارد. و نسخهٔ زیر همان است که در مجموعه رساله های چاپ است (ص ۳۱۹-۳۲٦) آمده است. نخست از نقطهٔ احدیت، الف حقیقت انسانیه، العلم نقطة کثرها الجاهلین آغاز می شود ، سپس حروف مقطعات که در آغاز ۲۹ سورهٔ قرآن آمده و تفسیر و تأویل آنها ، حروف در اسماء الهیه. آنگاه سربندهای «حرف» بی شماره ، حرف ؛ هر حرف مفتاح اسمی ست از اسماء الهیه، حروف مکتوبه بیست و هشت اند و ملفوظ ۷۲ ، حروف حقایق بسیط اند از اعیان ، حروف عالیات شیون ذاتیه اند. . .

آغاز: حمد جوادی که از خزانهٔ جود موجودات علویه و سفلیه در عالم غیب.

(ن.ک. نسخه‌ها ۱: ۱۱۱ که درآنجا چهار رساله ازوی در این باره نشان داده شده‌که‌این یکی‌ازآنها ست و همانجا ۲ : ۱۱۲٤ «حروف نقطه» - نفیسی ۱: ۱۸۸ که ضمن فهرست آثارش از رساله های زیر نام برده ؛ حروف مقطعات قرآنی ، رسالهٔ بیان حروف اصلیه ، رسالهٔ تفصیل اوایل سور ، رسالهٔ بیان حروف ، رسالهٔ حروف و روح ، رساله در بیان عدد حروف ، رسالهٔ اشارات بحسب الحروف، رسالهٔ اسماء غیرمتناهی و حروف متناهی ـ مشار ، مؤلفین ٦ : ٦۳۳ که نشانی چاپ دو رساله ای بنام «حروف» از وی داده - مرآت العلوم ۳ : ۲۲۸ «حروف مبسوطه» - سنا ۱ : ۲۰٤ «مجموعه دارای ۸٦ رساله» در فهرست آن

مجموعه ۵ رساله در حروف آمده است : ۱- اسرار الحروف ، ۲- بیان الحروف الاصلیه ، ۳- بیان معانی الحروف ، ٤- بیان مراتب الحروف، ٥- اسرار الحروفات).

7665- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ ، سدهٔ ۱۰ھ. ش ۱۰ مجموعه ٤۳ رساله از همو (ص ۱۰۷-۱۳۳) در نسخه رساله تام و عنوانی ندارد (گنج ۱ : ۱۱۸).

● **2540- حروف : علم . . .**

از نا شناس در یک «مقدمه» و چهار «فصل» : مقدمه در بیان مداخل و مخارج حروف و کلمات.

آغاز : شکری که حروف اداش در ظرف زمین و زمان نگنجد ، و مخارجش در . . . بیان و مداخل وهم در نیاید . . . اما بعد ، این تألیف در علم حروف.

7666- خیر پور کتابخانه عمومی ۱۳۳/٤ - م ص ط : نستعلیق شکسته، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی).

● **2541- حروف : رساله در . . .**

ناشناخته. در معانی و اسرار حروف بروش حروفی و عرفانی.

7667- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۷-٦٥٥/٤۳ .N. M : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز : الف اول بحر است از حروف . . . و مراتب عالم همه مرتب و سایه حروف بد و محتاج دارد، ۱۷ ص (نوشاهی: ۲۱۵).

● **2554- حسنات الحرمین : ترجمهٔ یواقیت الحرمین**

متن به عربی از خواجه محمد معصوم مجددی (ن.ک. اذکار معصومیه : ۱۲۳۲). گرد آوری فرزند ایشان مروج الشریعه عبید الله (ن. ک. خزینة المعارف: ۱٤۲۷)، ترجمهٔ فارسی آن متن از محمد شاکر بن ملا بدر الدین سرهندی احمدی که زندگانیش بدست نیامده است. جز آنکه پدرش از خلفای مجدد الف ثانی (م ۱۰۳٤ھ/۱٦۲٤م) بوده و خود این ترجمه را به سال ۱۰۷۱ھ/۱۷٦۱م انجام داده است.

در دیباچه نام کامل خود را آورده می نویسد:چون خواجه محمد معصوم (سلمه‌الله)در۱۰٦۸ھ به زیارت و حج رفته بودند ، و در آن اماکن به مواهب عالیه و اسرار غامضه مشرف شده ، و شطری از مکاشفات را به مخدوم زاده (محمد عبید الله) که همراه بوده ظاهر می کردند ، و ایشان به عربی گرد آورده بودند.

در سه فصل «فصل» و «خاتمه» ای : فصل ۱- در ذکر بعضی مکاشفات و ملهمات آنحضرت که تعلق به حرمین دارد ، در هفت «یاقوت» ، ۲- در آنچه به حرم مکهٔ معظمه متضمن است ، بیست «یاقوت» ۳- مکاشفات و ملهمات آن حضرت در مدینه الرسول ، بیست و شش «یاقوت». خاتمه. در متممات و ملحقات که بر آن حضرت ظاهر گشته ، چهار «یاقوت».

آغاز : الحمد لله الذی جعل جنان اولیائه مهبطا . . . اما بعد، کمترین معتصمان الطاف ایزدی محمد شاکر بن.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ از محمد اقبال مجددی).

7668- شیخو پوره ، سر میدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر ۹٤ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7669- سند ، تندو سائین ، مولانا محمد هاشم جان مجددی ; نوشته پیرامون ۱۲۰۰ه. نسخه ای که پایه چاپ قرار گرفته (پیشگفتار چاپ : ٦٦).

2543- حسنات العارفین

از شاهزاده محمد دارا شکوه (که یاد او در «حق نما : ۱٤۱۵» خواهد آمد). در دیباچه، پس از نام خود تاریخ آغاز کار را ۱۰٦۲ه/۱٦۵۲م و انجام را پایان ع ۱/۱۰٦٤ه/۱٦۵٤م. یاد کرده است.

شطحیات پیران گذشته است تا همروزگاران خود. که نام هر یک را پیش از بیان شطح گفته است. نخستین شطح «شطح الهی» ست، سپس : محمد ص. ابوبکر رض، عمر، عثمان، علی ع ، اویس قرنی و می رسد به همروزگاران، که از آنان شنیده، و یا برای او نوشته اند. و در پایان گوید : چون بعضی خواهش نمودند ، که به جهت موافقت این گروه والا شطحی از خود هم داخل نمایم. گفتم : شطح من این است که می گویم : شطحها شطح من است.

آغاز : احدی راست حمد بیحد، که حمد و حامد و محمود اوست.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «اوپانیشاد»، از تارا چند. نائینی: ۲۱۳ تا ۲۱٦-اته:٦٤۷ نامش- ریو ۱ : ۳٦۲ ، ۳٦۳ نامش - پاکستان و هند ٤ : ۸٦ ، ۲۰۵ ، ۲۳۱ - اردو دایره ۹ : ۱۵۲ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین کتاب - خزینه ۱ : ۱۷٤ زندگینامه و نام ٦ اثرش که این نام درمیان آنها نیست- نشریه ۸ : ۲٤۸ - مرآت العلوم ۳: ۲۱۸ - اته: ٦٤۷ نامش - آخوند همدان: ۱۵۲۵ «حسنات العارفین»- ابواتف : ۱۲۷۰ «شطحیات»).

7670- ملتان ، خان عبد الحلیم ترین ٦ : نستعلیق خوش ، میرزا لعل ، سدهٔ ۱۱ه، آغاز برابر نمونه ، ۱۰۰ ص ، ۱۲ س گفته می شود میرزا لعل همان وقایع نویس دربار جهانگیر (۱۰۱٤-۱۰٦۸ه) است (دکتر زبیده صدیقی).

7671- شیخو پوره ، شرقپور، کتابخانه میان جمیل احمد مجددی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز : مکتوبات بندگی حضرت پردستگیر میر صاحب به مریدان خود. مصدر فرموده الله به اسم عیوض بیک محب یک رنگ عیوض، ۷٦ ص (سید سعید الظفر نوشاهی).

7672- شیخو پوره ، شرقپور ، همانجا : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۱ ص (سید سعید الظفر نوشاهی).

7673- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی: از سدهٔ ۱۲ه. ش ۱ مجموعه . آغاز افتاده : از کتب اهل سلوک و طریقت . . . ، ۱۵۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

7674- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷٤۰/۷۰۷ : ملا وسن ولد ملا موسی ، ساکن الور، ۲٤ ج ۱۱/۱(۱۲۱۱ه/۱۷۹٦م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۱۳).

7675- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۸۵/۹ : نستعلیق ، با تاریخ ۱۲۱٦ه. در

مجموعه (گ ۸۰ ر - ۱۰۰ ر) آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام شطحیات آمده (غلام سرور : ۲۱۳).

7676- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۳-۲۱۰ : نستعلیق شکسته آمیز ، ۲۰ ج ۱/۱۲۳۹ه، در کلوه، اعاز برابر نمونه، ۸٤ ص (نوشاهی : ۲۱۵).

7677- لاهور، دانشگاه ، شیرانی الف ٦/٩٤٤/٣٩٩٦ : حامد علی ، ٤ محرم ١٢٤٢ه (٨ اگست ١٨٢٩م.) (بشیر حسین ٢ : ٢١٤).

7678- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٧١٨: شکسته آمیز ، محمد عالی بخت ولد فیروز بخت بن شاه عالم پادشاه ، ۳ جلوس اکبر پادشاه (۱۲۵۲ ؟). آغاز کمی افتاده ، در فهرست ناشناخته مانده (ص ۱-۷۸) (گنج ۲ : ۷۲۱).

7679- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ٤٨١ : نستعلیق پخته ، عبد العزیز ، گجرات ، ۱۹۰٤ ب (۱۲۹۳ه)، آغاز برابر نمونه ، ۲۰٤ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7680- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦/٧٠٦/٣٧٣٩: غره شوال ١٢٦٤ه (١٨٤٧م.) بدستور راجا دینا ناتهـ . در آن تاریخ نگارش ١٠٦٠ه. آمده است.

7681- لاهور، همانجا ٦/٤٥١٣: نوشته ٢٩ ذیقعده ١٢٧٦ه (١٨ جون ١٨٦٠م.) (بشیر حسین ٢ : ٢١٣).

7682- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۲٦۲/۵ : نستعلیق ، نظام الدین ٤ بهاگن ۱۹۱۷ بکرمی (۱۲۷۷ه.)، آغاز برابر نمونه (ص ۲-۵۷ مجموعه) (نوشاهی : ۲۱۵).

7683- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ١/١٩٠/٦١١ : نوشته الله دین ، ٢٧ رجب ١٢٨١ه (٢٦ دسمبر ١٨٦٤م) (بشیر حسین ٢ : ٢١٤).

7684- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ١٩٤٧/٢/٤٩٥٩: از سدهٔ ١٣ه. در این نسخه نیز تاریخ نگارش ١٠٦٠ه. آمده است.

7685- لاهور ، همانجا ٧٠٨/١/٣٧٤١ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ٢ : ٢١٤).

● 2544- حسنات العارفین

از مولوی محمد عمر خان.

آغاز: حمدله. صلات. بدانکه لسان وقت ناطق است ، و عین غیب شاهد ، ما غایبان حاضریم و ما حضران غایب.

7686- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۲۲۷ : نستعلیق ، که باید به خامه مولوی سراج الدین وزیر آبادی و پیرامون ۱۲۸۵ه. نوشته شده باشد ، آغاز برابر نمونه ، ۱۰۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● حسنات المقربین

محمد مراد مجددی. در احوال و مقامات و سخنان پیران مجددیان . در بخش سیر خواهد آمد.

● **حسن و دل** : عقل و سلطنت

فتاحی نیشابوری. در بخش داستان ها خواهد آمد.

● **حسن‌وعشق** : کتخدایی حسن و عشق

نعمت خان عالی. در بخش داستان ها خواهد آمد.

● **حسن و دل** : حسن و عشق ; صحت و مرض

فضولی بغدادی. در همین بخش.

● **2545. حسیات** : حواس ظاهر و باطن : نکات

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء : ۱۸» گذشت). درباره حواس ظاهر و باطن ، در بارهٔ پنج حس باصره و سامعه و شامه و ذایقه و لامسه . سپس : بصر و بصیر ، حس مشترک ، دماغ و خیال ، وهمیه ، حافظه ، نفس ناطقه، اقسام نفس، کشف ، قوای نفسانیه . به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «نکته» در برخی از فهرستها بنام «نکات» و «حواس» یاد شده ، و در سر عنوان نسخهٔ گنج بخش «حسیات» است . این گفتار در جلد چهارم مجموعه رساله های او (ص ۱۰۱ - ۱۰۸) بکوشش دکتر نور بخش چاپ شده است . (ن.ک. نکات ، از همو ، در همین بخش).

آغاز: الحمد لله والصلاة علی رسول الله ص. من فقد حسا فقد علما . بیت : حواس ظاهر و باطن دهند آن در باب ـ روان به علم معانی کنم بیان ، در باب .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۸ که ضمن نام آثارش از پنج رساله بنام «رسالهٔ نکات» و یکی «رسالهٔ نفس و نکات» که بایستی همین رساله باشد ، و دیگری «رسالهٔ نکات عشره» نام برده است ـ ذریعه ۲۴ : ۲۹۶ که به نقل از «نسخه ها» می گوید شش رساله بدین نام از وی دیده شده که برخی از آنها چاپ شده است ـ نسخه ها ۲ : ۱۴۶۸ «نکات: حواس» همین رساله).

7687- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۶۳ - ۷۰) ، در سر آغاز بنام «حسیات» است (گنج ۲ : ۵۹۹) .

● **2546-حفظ الایمان من غارة الشیطان**

ناشناخته . در علم تصوف .

(ن. ک. حفظ الایمان ، از دوتن ، در بخش عقاید: ۱۰۹۰ و ۱۰۹۱).

7688- حیدر آباد ، دکتر نبی بخش بلوچ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۴۱).

● **2547. حقایق**

ناشناخته . باسربندهای «حقیقت». از اینگونه : حقیقت مسابقهٔ آنحضرت باعایشهٔ صدیقه، حقیقت تمر خوردن رسالت پناه و انداختن هسته ها پیش حیدر کرار . . . .

7689- کراچی ، انجمن ترقی ا ق ف ۱۳۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز افتاده ، ۵۴ ص (نوشاهی :) .

● **2548- حقایق الآثار**

از حافظ سید جمال الله قادری نوشاهی (۱۰۷۸-۱۱۴۲ه/ ۱۶۶۷-۱۷۳۰ م) فرزند ششم حافظ محمد برخوردار بحر عشق . و پدر حافظ محمد حیات (که یاد این یکی در «ترویح القلوب : ۸۱۰» گذشت) . اورادو اذکار صوفیانه است .گرد آوری شادروان سید شریف احمد شرافت نوشاهی(م ۱۹۸۳م) ، در ۱۵ ج ۲/ ۱۳۷۳ه/۱۹۵۴ م .

آغاز: حمد له. صلاة. مقدمه. نوت کی ختم هو جانی .

(ن.ک. تذکرهٔ قادریه : ۱۸ زندگینامه ـ خزینه ۱ : ۱۹۹ زندگینامه ـ شریف التواریخ ۳ : ۲۰۷ تا ۲۲۱ زندگینامه و نام کارهایش : ۱- حقایق الآثار ، ۲- مکتوبات) .

7690- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانهٔ نوشاهیه : نستعلیق خوش گرد آورنده ، ۱۳۷۳ه . ۱۴ ص (سید عارف نوشاهی) .

● **2549- حقایق الایمان و دقایق العرفان** : وصیت نامهٔ خواجه عبدالخالق .

از خواجه عبد الخالق غجدوانی (که یاد او در «آداب طریقت: ۱۲۱۶» گذشت) . در آغاز نسخه آمده است «وصایای حضرتقطب العارفین خواجهٔ جهان حضرت عبدالخالق»(ن.ک.«آداب طریقت» پیشگفته که شاید تحریر دیگری ار همان باشد).

7691- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۷/۱۶۲۳/۴۶۷۳ : نوشته ۱۴ ج ۱/ ۸۴۸ه . (۲۹ اگست ۱۴۴۴ م.) در هرات مدرسه نظامیه . در آغاز نسخه نوشته اند «وصایای حضرت قطب العارفین خواجهٔ جهان حضرت عبدالخالق» (بشیر حسین ۲ : ۲۱۵) .

● **حقایق الدقایق** : دقایق الحقایق

● **2550- حقایق سلوک** : رساله . . .

از شیخ محمود میان بن حسام الدین محمد فرخ عرف خوب میان بن شیخ رشید الدین ، در رمضان ۱۲۸۰ه/۱۸۶۴ م در حیدر آباد نگاشته است . وی نگارندهٔ رساله ای در مراتب وجود است ، که در آنجا نام کاملش بانسبت فرخ شاهی و متوطن در احمد آباد آمده است (ن. ک. وجود ، در همین بخش) .

«در مقصود اصلی ایجاد عالم ، و سلوک» .

آغاز: سپاس وافر و نیایش متکاثر ، مرشاهد غیب را که از نسیم شمال صور علمیه و حروفات عالیه . . .

7692- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ش ی خ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه . آغاز برابر نمونه ، ۲۸ ص (سید خضر نوشاهی) .

● **حقایق اللمعات** : اشعة اللمعات

● **حق الاسلام** : حقیقت الاسلام

● **2551- حق المبین**

از حافظ الله بخش ملتانی (ن. ک. زیر) . در مسایل مورد خلاف میان سنیان صوفی مشرب و اهل

حدیث و وهابی گرا. در سمع اموات، ثبوت علم غیب، حیات مردگان، تصرفات انبیاء و اولیاء، در سه «ذکر». بنام «حق المبین» (دیباجه). بایستی از سدهٔ ۱۳ه باشد. و جز «حق المبین» ناشناخته نسخه ها ۲: ۹۳۷ می باشد.

(ن. ک. مرآت العلوم ۲: ۱۷، ۱٤، ۱۵٤ «حق المبین» از محمد رشید اللدین).

آغاز: حمد له. صلات. اما بعد، فهذا رسالة مشتملة علی اذکار ثلاثة، احد ها فی بیان سمع الموتی و ماسواه.

7693- بهاول نگر، چشتیان، صاحبزاده نور جهانیان محمودی: نستعلیق زیبا، محب النبی نظامی فریدی، ۱۲۸۷ه. آغاز برابر نمونه، ۲٤٤ ص. نام نگارنده در خاتمه نسخه آمده.

7694- ملتان، محلهٔ کمانگران، دارالاشاعت نظامیه، حسین بخش: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲۳ ص. نام نگارنده در هامش نسخه آمده (نعیم اختر مجددی).

2567- حق نما

از شاهزاده محمد داراشکوه (۱۰۲٤ - ۶۹ یا ۱۰۷۰ه/ ۱۶۱۵-۵۹ یا ۱۶۶۰ م) فرزند شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۸ه). بدستور مرشدش، در شب آدینهٔ ۷ رجب ۱۰۵۵ه/۱۶٤۵ م بدان آغاز و در ۱۰۵۶ه. به انجام رسانده است: این رساله «حق نما» باشد تمام- در هزار و پنجه و شش شد تمام. در شش «فصل»: ۱- در بیان عالم ناسوت، ۲- در بیان عالم ملکوت، ۳- عالم جبروت، ٤- عالم لاهوت، ۵- هویت رب الارباب، ۶- در بیان وحدت وجود. و سربندهای وای بار».

بکوشش محمد رضا جلالی نایینی، همراه «مجمع البحرین» او، در تهران ۱۳۳۵خ چاپ شده است.

آغاز: هو الاول والاخر والظاهر والباطن. حمد ذاتی را که اوست موجود مطلق و نعت نبی را که اوست مظهر کل.

(ن. ک. دریعه ۷: ۳۹ «حق نما» که نگارنده ناشناخته مانده- مشار ۲: ۱۷۶۳ که نشانی پنج چاپ آنرا داده است- پیشگفتار چاپ از جلالی نایینی- خزینه ۱: ۱۷٤ زندگینامه و نام ۶ اثرش: سفینه الاولیا، سکینة الاولیا، سر اکبر، دیوان اکسیر اعظم، حق نما، رسالهٔ معارف. و تاریخ مرگ را ۱۰۷۰ه. گفته- اردو دایره ۹: ۱۵۲ زندگینامه و فهرست هفت اثر او: ۱- سفینة الاولیا، ۲- سکینة الاولیا، ۳- حق نما، ٤- حسنات العارفین، ۵- مکالمه بابا لال و داراشکوه، ۶- مجمع البحرین، ۷- سر اکبر- پیشگفتار چاپ «اپانیشاد» از تارا چند: ۲۰۹ تا ۲۱۳- برای نسخه هایش: اته: ۱۹۲٤- مرآت العلوم ۱: ۲۲۰- نشریه ۸: ۲٤۸- ابواقف، ذیل: ۸۶۱- دو کتابخانهٔ مشهد: ۷۸۲).

7695- پیشاور، سینت جان هائی اسکول: نستعلیق، شب جمعه ۸ رجب ۱۰۵۵ه. آغاز برابر نمونه، ش مجموعه ۳۶ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

7696- گجرات، ساهن پال، کتابخانه نوشاهیه: شکسته خوش و خوانا سید حافظ جمال الله (نوشاهی) ۱۰ شعبان ۱۲۲۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲٤ ص (تسبیحی، کتابخانه ها: ۸۶).

7697- لاهور، دانشگاه پنجاب، آذر AP-CIV./۸: نستعلیق، محمد پارسا، ۳ صفر ۱۱۸۲ه. (ص ٤۲ - ۹۰) (محمد اقبال مجددی).

7698- ملتان، شاه‌گردیزی، سید عباس‌گردیزی ۳: نستعلیق خوش، پنجشنبه ۸ شوال ۱۱۷٤ه. برای میان حسن خان عیسی زئی ، آغاز برابر نمونه ، ۲۸ ص (دکتر زبیده صدیقی) .

7699- لاهور ، دیال سنگه ترست ٦۷۲ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، ۵۲ ص.

7600- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۳٦ ص (نعیم اختر) .

7701- وهاری ، میلسی ، سردار جهنڈیر : نستعلیق پخته ، غلام نبی پسر محمد اشرف ، برای گیان غلام قادر ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، ۲۷ ص (نعیم اختر) .

7702- کراچی ، انجمن ترقی ا ق ف ۱۲۹ : ستعلیق ، برتهی پت ، بفرمایش حفیظ خان ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، ٤٦ ص (سرفراز : ۱۸۵ - نوشاهی) .

7703- راولپندی ، بازار بهابرا ، جامعهٔ غوثیه مظهر الاسلام : نستعلیق پخته ، ۱۲۰۵ه. آغاز برابر ، ۲۳ ص (نعیم اختر).

7704- ملتان ، آغا پوره ، مکتبهٔ فایق : نستعلیق پخته، فتح رسول ، ۲۸ ج ۲/۱۲۰۹ه. آغار برابر.

7705- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه ،علی ، غلام فرید : نستعلیق پخته و شکسته ، سعید بن محمد قریش هندی ، ۹ رجب ۱۲۰۹ه. آغاز برابر ، ٤۱ ص (نعیم اختر).

7706- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤/۱۰۲۷/٤۰۷۹ : نوشته ۱۲۱۸ه (۱۸۰۳م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۱۵).

7707- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۷ : نستعلیق خوش، ۱۱ ج ۲/۱۲۳٤ه (ص ۱۲۸-۱۵۳)، آغار برابر نمونه (گنج ۲ : ۵۹۹).

7708- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، علی محمد نقشبندی ، ۲۰ ع ۲/۱۲٦۹/۱ه/۱۹۳۵ب. آغاز برابر ، ۲۸ ص (نعیم اختر).

7709- لاهور ، استاد دکتر وحید قریشی : نستعلیق محمد حیات قادری ولد حضرت نور احمد ، ۱۵ شوال ۱۲۷۰ ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۲ گ ۲۱ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق).

7710- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد بیدری : نستعلیق ، سید نور الله شاه قادری ، ۲۳ شعبان ۱۲۷۱ه. آغاز : ذاتی را که اوست موجود مطلق و نعت نبی . . . ، ۲٤ ص (سید حضر نوشاهی).

7711- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۱۰۵/۲/۲۰۹۲ : نوشته بهوانی پرشاد ، ۱۸۵۵م (۱۲۷۲ه) (بشیر حسین ۲ : ۲۱٤).

7712- ملتان ، شاه گردیزی ، سید عباس حسین شاه گردیزی ، نوشته ۱۲٤۷ه. (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱).

7713- گوجرانواله ، رسول نگر ، محمد مقبول نوشاهی : نستعلیق خوش ، نظام الدین ،

۲۹ مانگو ۱۹۱۷ ب (۱۲۷۹ه) آغاز برابر نموله ، ۹۰ ص (سید خضر نوشاهی).

7714- کراچی ، موزه ملی ۷/۲۵۲-۱۹۵۸ .N. M نستعلیق ، نظام الدین ، ۱۹۱۷ بکرمی (۱۲۷۷ه ؟) ، آغاز برابر نموله ، (ص ۶۸-۸۸ مجموعه) (نوشاهی : ۲۱۵).

7715- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۹۰/۱۲ : نوشته الله دین ، ۱ شعبان ۱۲۸۱ه/۱۸۶۴م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۱۴).

7716- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پخته ، که باید نوشته مولوی سراج الدین وزیر آبادی باشد ، ۱۵ ج ۱/۱۲۸۵ه پاس خاطر غلام یاسین ، آغاز برابر نموله ، ۵۶ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7717- کویته ، سیٹھ صادق علی : نستعلیق و لسخ ، ۱۰ ذیقعده ۱۳۰۰ه. آغاز برابر ، ۳۰ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

7718- کراچی ، موزه ملی ۹۶۵-۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نموله ، ۴۰ ص (نوشاهی : ۲۱۶).

7719- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نموله ، نسخه شش فصل دارد ، دو فصل آخرین: ۵- در بیان هویت ، ۶- در امثله تبدیل اشکال مالند آب و یخ و برف و ژاله ۳۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7720- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰۱۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۴۴-۶۱) ، آغاز برابر (گنج ۲ : ۶۰۰).

7721- پنجاب ، جامعه ظهور العلوم اکبریه سعدیه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. از جنگ میان غلام فرید عارف زلی ، آغاز برابر ، ۲۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7722- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق خوانا ، فقیر محمد رفیق منشی قادری ، ۲۶ سنهٔ ۲۸ ، سه شنبه ، آغاز : ای زدردت بیدلا (؟) ، ۲۰ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

7723- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۲۲۰/۱۱۶۷ : تاریخ یاد نشده ، بار وضه خوانی و اقتباسهایی از انوار سهیل در پایان نسخه.

7724- لاهور ، همانجا ۴۴۷۸/۱۵/۱۴۲۸ : نیز تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۴).

● حقول الاسلام : حقیقت الاسلام

● 2553- حقیقت : رسالهٔ . . . : حقیه

از شیخ نظام الدین تهانیسری بلخی (که یاد او در «ریاض القدس : ۵۳» گذشت). در بیان هفت بطن وجود «تحقیق سخن بعضی صوفیه که در توحید هفت مرتبه نهاده اند ، علم الیقین ، عین الیقین ، حق الیقین ، حقیقت الحق . . . ».

آغاز: الحمد لولیه و الصلاة و السلام علی نبیه و آله و اصحابه اجمعین. بدانکه این رساله

ای ست مسمی به حقیقت ، در تحقیق سخن صونیه . . . از مصنفات . . . نظام الدین تهانیسری . . .
بدان ای عزیز حضرت رسالت پناه(ص) را نور گفتند.
(ن.ک. علمای هند : ۲٤۱ زندگینامه و نام چند اثر او ، از آن میان «رسالهٔ حقیقت» - خزینه ۱ : ٤٦۳ زندگینامه و نام چند اثر او ، از آن میان همین رساله - احوال و آثار خویشگی : ۹٤ که از آن به «رسالهٔ حقیه» نام برده - اته : ٦٥٤ «حقیه در بیان هفت بطن وجود»).

7725- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۱٦۱ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۱۲۲ه. آغاز برابر نمونه ، تنها آغاز نسخه است (ص ٤۹٦-٤۹۸) (گنج ۲ : ٦۰۰).

7726- لاهور، دانشگاه پنجاب AP-CIV/۸:نستعلیق،۱۱۸۱ه.(ص٤۱-۳۸)، آغازبرابر(پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2569- حقیقت : رسالهٔ . . .

ناشناخته. در عرفان.

7727- ساهنپال ، ضلع گجرات ، کتابخانه نوشاهیه : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها : ۸۷).

● 2570- حقیقت : رسالهٔ خواجه عبدالله شهید

از خواجه عبدالله شهید (پایان نسخه). در آغاز آن از مخدومی مولانا یعقوب چرخی (م پیرامون ۸۵۰/۱٤۷٦م) یاد کرده است. نامبوب : دوام وضو ، مسواک ، نماز به جماعت ، آداب مسجد ، نماز اشراق ، چاشت ، ذکر ، قیام لیل ، نماز تهجد ، خاموشی ، خلوت ، حاصل طریق خواجگان.

آغاز : ای درویش ، اگر همت و قوت آنت نیست که بر اثر کرم روان طریقهٔ کعبهٔ مقصود پویی ، باید که جاده طریق عبادت که از طریقهٔ مستقیمهٔ شریعت مستفاد است بیرون مباشی . . .

7728- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2571- حقیقت الاسلام : حقوق الاسلام

از خواجه ثناء (سناء) الله خراباتی (که یاد او در «تفسیر سنا : ۳۰» گذشت) تفسیر و شرح آیتها و حدیثها و سخنان پیران است ، در برتری اسلام و به ویژه اهل سنت و جماعت ، به نثر و نظم. سروده های آن پیرامون ۲۵۰۰ بیت است. بخش بندی خاصی ندارد.

در آن آمده در «نسخهٔ مبارک حق الاسلام یا حقیقت الاسلام از تصنیف بنده پیر خرابات خواجه سناء الله نقشی محمد ، اول ع ۱/۱۲۸٦ه به اتمام رسید».

(ن.ک. تذکرهٔ قادریه : ۲۱۹ - پاکستان و هند ۵ : ۲۹۷ زندگینامه و نام و کار او ، از آن میان «حقوق الاسلام : حقیقت الاسلام» - علمای هند : ۷۸ زندگینامه و نام کارهایش : «حقوق الاسلام» که به «حقیقت الاسلام» شهرت دارد).

7729- لاهور ، سید ریاض حسین شاه خراباتی ٤۲ : نستعلیق شکسته آمیز ، خود نگارنده ،

۱۲۷۹ه. سرآغاز نسخه درست شناخته نیست، یکی از سر آغازها : بسمله. حقیقت الاسلام ، این کتاب طریق سنی از اهل سنت، وعظ ورد فرقة الضال است. . .، ۲۰۵ ص (تسبیحی: ۵۴-۵۸).

● **2557. حقیقت ایمان**

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). بدین آغاز می شود : که ای انسان تو از عالم قدس برای صید معرفت در منزل دنیا فرود آمده ای ، از پی دانه به دام دنیا گرفتار نگردی و سرگردان نشوی . . . مدعیان کاذب اسیر دام هوا و هوس و شهوت اند ، همچون بلعم باعورا . و طالبان صادق مشتاق وزیدن نسیم انس . . . چنین و چنانند. و نیمی از رساله در احوال این گروه دوم است. دربارهٔ حقیقت ایمان می گوید : ایمان سالکان تنها ایمان ظاهری نیست ، بلکه تفکر در کاینات و تحیر و محو شدن در تجلیات ذات باری است ، و عدم توجه به ما سواه.

نثر آمیخته به نظم از سروده های خود او ، و نیز دست کم غزلی از سعدی : مشتاقی و صبوری گذشت ما را . . .

آغاز : الحمد لله الذی تلالات انوار عرفانه علی قلوب العارفین . . . اما بعد ، بدان ای طالب صادق که تو شهباز عالم قدسی.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۱۲۸- نشریه ادبیات آذر آبادگان ۹ ۱۳۲۹خ : ۳۳۵).

7730- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های او (ص ۱۵۷-۱۸۷) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۶۰۱).

7731- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ پخته ، ابو نصر بهاء الدین سندهی ، ۱۹ ع ۱/ ۱۱۷۵ه. (ص ۷۴-۱۰۹) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● **2758. حقیقت العشق**

از پیر علی ، از مریدان شاه الله بخش بن سید الحسن بهگری. در بیان حسن و ذکر و حال ارباب جذب و شوق ، به نام «حقیقت العشق» (دیباجه). با سربندهای «بشنوای جان من».

آغاز : یقول العبد الفقیر الحقیر پیر علی ، کمترین خادمان آل طاها و یاسین . . . شاه الله بخش . . . که این چند کلمه در بیان حسن.

7732- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، علی محمد نقشبندی مجددی ، متوطن ترنی امرتسر ، ۲۰ صفر ۱۲۹۶ه/۳ بهاگن ۱۹۳۵ ب/۱۸۷۹ م (نعیم اختر قمر مجددی).

● **2559. حقیقت الفتوح : حقیقت المفتاح**

ناشناخته. سلوک است.

7733- سند ، سانگر ، کمرو ، مولانا میر محمد سکندری : نستعلیق ، خالد بن عاقل، ۱۱۴۸ه آغاز : طریق شیوخ سلف(رض). استقامت است بر متابعت مهتر عالم(ص). اول قدم طالب در متابعت از تصحیح توبه ، ۳۰۲ ص (محمد علی کوثر).

● **حقیقت محمدیه** ← شرح . . .

وجیه الدین - عبدالعزیز.

(ن. ک. مشایخ نقشبند: ۲۷۲ «محمد اشرف» زندگینامه).
7741- هزاره، هری پور، خانقاه نقشبندیه مجددیه، قاضی محمد صدر الدین: نستعلیق، محمد جمال ولد شیخ احمد بن شیخ محمود، آغاز سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۱۶ ص ۱۵ س (مولانا محمد اسرائیل کان الله له).

● 2567. حلیه

از خواجه سید محمد، بنده نواز، گیسودراز (که یاد او در «اسمار الاسرار: ۱۲۶۴» گذشت).
در آن می گوید «این حلیهٔ وحدت مبلغ الذات و مکاشفهٔ الاسرار راز است». ناسربندهای «حلیهٔ».
آغاز: حمد بیعد و ثنای بیحد مر خالقی را که خلقت جمیع اشیاء را برای کسوت انسانی.
(ن. ک. بزم صوفیه: ۴۸۳ تا ۵۰۲ زندگینامه و فهرست آثارش که از این کار بدین نام یاد نشده است - نفیسی ۱: ۱۹۶ و ۲: ۷۵۴ زندگینامه و فهرست آثارش نیز از این اثر بدین نام یاد نشده است).
7742- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۳: نستعلیق، محمد جعفر، ۱۳۰۹ھ در گلبرگ (ص ۲۱۲ - ۲۲۱) (سرفراز: ۱۴۳ - نوشاهی).

● حواس: حسیات

کرمانی. در ص: ۱۴۱۳ گذشت.

● حواشی مثنوی معنوی: شرح مثنوی معنوی

شاه داعی شیرازی.

● 2568. حورائیه: شرح رباعی ابو سعید

متن رباعی ست از ابو سعید ابو الخیر میهنی (۳۵۷-۴۴۰ھ/۹۶۸-۱۰۴۹م.): حورا به نظارهٔ نگارم صف زد - رضوان ز تعجب کف خود بر کف زد - آن خال سیه برآن رخان مطرف زد - ابدال ز بیم چنگ در مصحف زد. گزارش از خواجه عبید الله احرار (که یاد او در «ملفوظات» او در همین بخش خواهد آمد).

در دیباچه می‌گوید می خواستم به شرح رباعی بپردازم، تا اینکه حضرت امیر جلال الدین بایزید، از بعضی از عزیزان تحقیق این رباعی را خواستند، و ایشان تحقیق بعضی را نقل کردند، عطش من فرونه‌نشست، و به این شرح پرداختم.

همراه «اسرار التوحید» محمد بن منور میهنی، در پطرز بورگ، بکوشش ڤالنتین ژوکوفسکی، ۱۳۱۷ھ/۱۸۹۹م. وتهران ۱۳۱۴ خ بکوشش احمد بهمنیار چاپ شده است. در ص. ۳۶ چاپ پطرز بورگ داستانی دربارهٔ شان سرودن این رباعی آمده است.

آغاز: الحمد لله فیاض الحکم والمواهب، و موصل الطالبین الی المطالب... اما بعد، بدانکه این فقیر را بسی شعف بود به دانستن معانی رباعی...

(ن. ک. فرهنگ سخنوران: ۱۸ «ابو سعید مهنه» - مشار ۱: ۲۸۲ برای چاپ «حورائیه» در «اسرار التوحید» و ۲: ۲۵۱۱ برای چاپهای «رباعیات ابو سعید» - ذریعه ۹: ۴۱ دیوان ابو سعید و ۷:

۱۱۲ «حورائیه» و ۱۰ : ٦۷ «رباعیات ابو سعید ابو الخیر» - نسخه ها ٤: ۲۸۲٤ «رباعیات ابو سعید» و ۲ : ۱۱۳۳ «حورائیه» - پیشگفتار «سخنان ابو سعید ابی الخیر» - نفیسی ۱: ۲٦۳ ، ۷۷۸ زندگینامه احرار و نام چند اثرش از آن میان «رسالهٔ حورائیه» - دانش، دانشگاه ، ۳: ۴۲۳ «حورائیه»- و برای نسخه‌هایش: دانشگاه ۱٦ : ۳٦۷ که این یکی ناشناخته مانده و ۷۰۱ - نشریه ۹ : ۲٤۸ و ۱۰ : ۲٦۵ نسخه هایی از باکو ولیدن - مرآت العلوم ۲ : ۱۷٦ «شرح رباعی» - آخوند همدان : ۱۵۱۷ - دو کتابخانهٔ مشهد : ۷۸۲ ، ۸۸۳ نسخه هایی از آستان قدس - ریو ۲ : ۸٦۲ که ناشناخته مانده).

7743- اسلام آباد ، گنج بخش ۵٦۸۵ : نستعلیق خوش ، پیرامون ۱۱٤۹هـ. آغاز افتاده (ص ۰۰-۷۷).

7744- اسلام آباد ، همانجا ٦۳۱۷ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰هـ. آغاز برابر نمونه ، (ص ۲- ۱۱) (گنج ۳ : ۱٦۲۵).

7745- پیشاور ، سید امیر شاه قادی : نستعلیق پخته ، عبدالشکور، ۱۲٦۱هـ. بدنبال «والدیه» ی او ، آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (استاد محمد رضا همدانی).

7746- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعدیه ، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، خان محمد بن ملا فیض محمد، ساکن و درابن، ۱۰ ج ۱/۱۳۵۵هـ. آغاز برابر نمونه، ش ٤ مجموعه (ص ٤۱ - ٤٤) (محمد نذیر رانجها) .

7747- کیمبل پور، نذر صابری : تاریخ یاد نشده ، ش ۸ مجموعه ، بنام «جمالیه و جلالیه» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵) .

● **2569. حورائیه : جمالیه : شرح رباعی ابو سعید**

متن همان رباعی . گزارش از یعقوب چرخی (که یاد او در «تفسیر چرخی : ۲۳» گذشت) . به خواهش درویشی صادق و دوستی موافق، واینکه «در این رباعی اشارت به صفت جمال و جلال حق تعالی کرده شده است» . وگویا به این اشاره نویسندگان نسخه درپایان آن را «رسالهٔ جمالیه» نامیده اند.

آغاز: حمد بیحد و ثنای فوق عد، مرواجب الوجودی را که قلوب انبیا و اولیا را مظاهر صفات جلال و جمال گردانید . . . و بعد ، میگوید . . . یعقوب بن عثمان الغزنوی ثم الچرخی . . . بدانکه در این رباعی اشارت به صفت جمال .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲٦٤ و ۲ : ۷۷۸ زندگینامه و نام چند اثرش ، از آن میان «شرح رباعیات» که بایستی همین باشد - پیشگفتار چاپ «ابدالیه» از رانجها : ۲٤).

7748- اسلام آباد، گنج بخش ٤٤٨٤: نستعلیق پخته، پیرامون ۱۱۰۰هـ. (ص ۱۵٤-۱٦۱) در کلفون به خامه نویسنده «رساله جمالیه» نامیده شده (گنج ۳ : ۱٦۲٦) .

7749- کیمبل پور، نذر صابری : تاریخ یاد نشده ، ش ۷ مجموعه ، سپس «حورائیه» احرار ، بنام «جلالیه و جمالیه» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵) .

● **2570. حورائیه : شرح رباعی ابو سعید**

متن همان. شرح از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت).

وی دست کم سه بار این رباعی را گزارش کرده است :

۱- با دیباجه ای کوتاه ، که در آن از شیخ ابو سعید ابی الخیر یاد کرده و شرحی گسترده تر است ، به نثر و آمیخته به نظم. آغاز : احمد علی نعمامه العمیم و احسانه الجسم و صلی الله علی . . . اما بعد ، در تحقیق رباعی که حضرت . . . ابو سعید. . . به مقتضای حال زنان . . . حورا به نظارهٔ (تاپایان). یعنی حورا که مظاهر رحمت حضرت عزتند از منظر خلوت سرای جنت (همان : نسخه ها ۲ : ۱۱۳۵ ستون الف).

۲- بی دیباجه و کوتاهتر، و از خود سروده هایی در آن نیاورده است. آغاز : حمد له. صلات. حورا به نظارهٔ (تاپایان). حورا عبارتست از ارواح که مستعد شهود جمال حضرت جلال حق اند. (نسخه‌ها ۲ : ۱۱۳٤ ستون الف).

۳- به نثر آمیخته به نظم ، با دیباجه ای که در آن از ابو سعید نام برده نشده (همان : نسخه‌ها ۲-۱۱۳٤ ستون ب). آغاز : حمد بیغایت و ثنای بینهایت ، حضرت کبریای واجب الوجود را . . . اما بعد ، به اشارت الرفیق ثم الطریق ، برفاقت روح الامین در شب معراج . . . از غربت به وطن مراجعت فرمود.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۹ که ضمن نام آثارش از سه رساله بنام «حورائیه» نام برده ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۳٤ و ۱۱۳۵ ـ مرآت العلوم ۳ ° ۲۲۹ «شرح رباعیات» نسخهٔ بانکیپور ـ اشکوری ۵ : ۷۷ «حورائیه» همانکه در بالا به شمارهٔ دوم مشخص شده است).

7750- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ه. شمارهٔ دوم (کوتاهتر)، آغاز برابر نمونه (ص ۲۵۲-۲۵۵)، در نسخه نامی بدان داده نشده.

7751- اسلام آباد ، همانجا ۹۵۵ : همان مجموعه ، به همان خامه ، شمارهٔ یکم است (گسترده تر)، آغاز برابر نسوله (ص ۳۳۸-۳٤٤) در نسخه بدان نامی نداده (گنج ۳ : ۱٦۲٦).

7752- دیره غازیخان ، تونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی ، ۱۷ رمضان ۱۲۹۳ه. آغاز برابر نمونهٔ دوم (ص ۵۱۷-۵۲۵) (نعیم اختر محددی).

2571- حورائیه : شرح رباعی ابو سعید

متن همان. شرح از ناشناس ، که در دیباجه اکیداً گفته که نام او را در رساله نبینند.
بنگرید : بادلیان ۱۲۹۸/۲۲ (بنوشتهٔ بشیر حسین).

7753- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۹۷۰/۹۱۸/۲ : از سدهٔ ۱۳ه. (بشیر حسین ۳ : ٤٤٤).

7754- لاهور ، محمد شفیع : شماره و تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ، شیرانی ۳ : ٤٤٤). این نسخه در فهرست «محمد شفیع» یاد نشده.

2572- حیات‌الفردوس

از نجم الدین. دوستدار حاجی اسماعیل و شاه کمال الدین.

7755- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق شکسته آمیز ، میان محمد بخش ، ساکن روهله گجرات ، ولد کرم شاه ، ۱۲۷۳ه. در مجموعه، ٦۰٤ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

- **خاتمه** : آداب المریدین ، تکمله
سهروردی ـ گیسو دراز . در ص ۱۲۲۱ گذشت.
- **خازن الاسرار**
در بخش هندویی خواهد آمد .
- **ختم خواجگان** : طریقهٔ ختم خواجگان
- **خرقه** : آداب صوفیه
- **خرقه پوشیدن،** آداب : طریق السالکین
- **خرقهٔ درویشی** : فقر نامه
- **2573ـ خزانهٔ جواهر جلالی** : خزانهٔ جلالی : جواهر جلالی

یکی از چند مجموعه ملفوظات سید جلال الدین حسین ، مخدوم جهانیان جهانگشت (م ۱۳۸٤/۵۷۸۵م) است (که یاد او در «جامع العلوم : ۱۳۸۱» گذشت). گرد آوری فضل الله بن ضیاء العباسی (یکجا القیاسی) ، که در دیباچه از مرشد پیشگفتهٔ خود به ادام الله ظله یاد می کند، ولی تاریخی برای‌کار خود یاد نکرده است . و در دیباچه سه بار از کتاب به «خزانهٔ جواهر جلالی»، (له‌خزانهٔ جلالی) نام می برد. ن. ک. اردو دایره ۷: ۳۲۱ که نام گرد آورنده را ابوالفضل بن رجاء عباسی آورده است، که درست نیست . در پاکستان و هند (۳: ۱۵۸) نام کتاب را «جواهر جلالی» و گرد آورده را فضل الله بن ضیاء عباسی و تاریخ گرد آوری را ۵۷۸۱/۱۳۷۹ م آورده است .

در صد و هفت «ذکر» و بیشتر ذکرها در چند «فصل» : ذکر ۱ـ در مقدمه، سپس چهار فصل . مقد ه در استقامت و مقاومت و متابعت و توبه . فصل یکم در بیان توحید ، فصل چهارم در بیان شریعت و طریقت و حقیقت، ۲ـ در بیان طهارت و آداب آن، پانزده فصل، ۳ـ نماز تهجد ، شب را بیدار داشتن ، ٤ـ بانگ نماز، ۵ـ صبح صادق . . . ، ۸۷ـ درزادن فرزندان و تراشیدن و نام نهادن و آداب آموختن، ۷۹ـ خشنود ساختن دشمنان ، ۸۰ـ سفر و شرایط آن، ۸۱ـ حج و فواید آن، ۸۲ـ پیر و مرید و شرایط آن ، ۸۳ـ روش مرید باپیر ، ۸٤ـ توحید مطلب ، ۸۵ـ شفقت پیر ، ۸٦ـ ترک اعتراض بخدا و پیر ، ۸۷ـ قبض و بسط ، ۸۸ـ پیوستن به مشایخ ، ۸۹ـ کیفیت بیعت و راندن متراض ، ۹۰ـ خرقه پوشیدن، ۹۲ـ خادم و آداب او باپیر، ۹۳ـ فقر و غنا ، ۹۵ـ مقامات و حال سالکان ، ۹٦ـ در نفس و دل و روح و عقل و سرو علم، . . ۱۰ـ ماهیت تصوف.

آغاز : الحمد لله الذی هدانا طریقة الحق والصواب . . . اما بعد ، فیقول . . . فضل الله به ضیاء العباسی (القیاسی) .

(ن. ک. اخبار الاخیار : ۱٤۷ ، خزینه ۲ : ۵۷ تا ۶۳، بزم صوفیه : ۳۹٤ تا ٤٤۰، اردو دایره ۷ : ۳۲۰ که در همهٔ منابع بالا از ملفوظات او بنام «خزانهٔ جلالی» نام برده شده نه «خزانهٔ جواهر جلالی»ـ اردو دایره ۷ : ۳۲۱ نام گرد آوری را به استناد نسخهٔ ناامکمل آسیایی بنگال ابوالفضل بن رجاء عباسی آورده است. پاکستان و هند ۳ : ۱۵۸ «جواهر جلالی» که نام گرد آورنده را فضل الله بن ضیاء العباسی آورده و ۳۷۲ زندگینامهٔ جهانیان جهانگشت و نام چند مجموعه از ملفوظاتش : ۱ـ خزانة الفوایه

الجلالیه (خزانهٔ جلالی)، ۲- الدر المنظوم (جامع العلوم)، ۳- سراج الهدایه، ٤- مظهر جلالی، ٥- جواهر جلالی، وغیره - ایوانف، ذیل : ۸٥٦ «خزانهٔ جلالی» ابو الفضل بن ضیاء عباسی - اته : ۲٥۹۸، ٦٥٤ «خزانهٔ جلالی»).

7756- اسلام آباد، گنج بخش ٥۱۹۳ : نسخ پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ه. آغاز برابر نمونه، نسبت گرد آورنده در دیباجه قیاسی ست. نسخه در ذکر ٤۹ پایان می یابد، ٥۹۳+٤ ص.

7757- اسلام آباد، همانجا ۲٤٦۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، نسبت گرد آورنده در دیباجه عباسی ست، از ذکر صدم به بعد عنوانها نانویس مانده، ۱۷٦ گ.

7758- اسلام آباد، همانجا ۱۷٤۹ : نستعلیق خام، ملا حسن بن ملا موسی ساکن قلات، ۱۲۰۷ه. آغاز برابر نمونه، ٤۷۸ ص (گنج ۲ : ٦۰۲).

7759- رحیم یار خان، صادق آباد، گنجینه میر، میر زاهد حسین ٤٦ : نسخ پخته، عبدالغفور ابراهیم قریشی حارثی، در فتحپور، سدهٔ ۱۳ه. و یادداشت مورخ ۱۲۳۰ه. آغاز برابر نمونه، همان کتاب است باعنوانهای باب، ۳۱۲ ص (دکتر الله دتا چودری) ن. ک. تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۲٤.

● 2574- خزانه الفواید الجلالیه

یکی از چند مجموعه ملفوظات سید جلال الدین حسین، جهانیان جهانگشت است (که یاد او در «خزانهٔ جواهر» پیش از این گذشت). گرد آورنده احمد مدعوبه بهاء بن یعقوب بن حسین بن محمود بن سلمان بتی (ستی ؟)، که در دیباجه گنج بخش از پیر خود به «دام ظله» یاد می‌کند، و آنجا تاریخ را سال (به زیر وصالی رفته و تنها واره «ستین» آن خوانده می شود) این فواید را در قید تحریر در آورد و «خزانهٔ الفواید الجلالیه» نامید. (ن. ک. تحفة السرایر : ۱۳۳٦ که در آنجا نام این کس بهاء الدین یعقوب آمده است).

در یک مقدمه، و هفد، «باب» که در نسخهٔ گنج بخش باب ها بدون شماره است. در فضیلت علم و علما، ذکر توبه و آداب آن، ذکر حمد و لا اله الا الله، ذکر صلات و اذان، ذکر موت و زیارت موتی، زکات و سخاوت، صوم و اعتکاف، حج و مدینه و عرفات (بانقشه)، سفر و تجارت و کسب، اکل و اضیاف، نکاح و طلاق و اولاد و جواری، حلیه الرسول (ص) و نسب و اسماء و میلاد ایشان، اولاد و ازواج رسول (ص)، خلفای راشدین و اهل بیت، تعظیم و لات و آداب ایشان، مناقب اولیا و لباس و رباط ایشان، خرقهٔ مشایخ صوفیه، وصایای اصحاب دین در بارهٔ لباس خرقه و اجرای مقراض، دعاها.

آغاز: حمد بیعد و ثنای بیعد مرصانع موجودات جل جلاله و عم نواله را که بگردانید علما را همچون ستارگان . . . بنده کمینه احمد مدعو بهاء بن یعقوب بن حسین . . .

(ن. ک. استوری ۲ : ۹٤٥ - اردو دایره ۷ : ۳۲۰ - بزم صوفیه : ۳۹٤ تا ٤٤۰ که در آنجا نام صاحب ملفوظات غلط چاپی دارد، و همین جا از سه مجموعه ملفوظاتش نام برده شده که این درمیان آن ها نیست - پاکستان و هند ۳ : ۱٥۸ «خزانة الفواید الجلالیه» که نام گرد آورنده احمد مدعو به

بها بن حسن بن محمود آمده ـ اته : ۲۵۶۱ «خزانة الفواید الجلالیه» ـ افغانستان : ۱۲۲ «خزانة ...»)

7760- الک ، مکهد، مولانا محمد علی : نسخ ، بده بن طاهر ج ۲/ سدهٔ ۸ - ۹ه. آغاز برابر نمونه، ۲۸۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7761- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۵۵۷ : نسخ نستعلیق آمیز کهن، سدهٔ ۸ - ۹ه. آغاز برابر نمونه ، لسبت گرد آورنده در دیباجه بتی آمده ، ده برگ پایان آسیب دیده (گنج ۲ : ۶۰۳).

7762- رحیم یار خان ، صادق آباد ، کتابخانهٔ غوثیه ، جمال الدین والی ۸۱ : رقاع خوش ، سدهٔ ۹ه. آغاز: حمد له. لک الحمد یا مسبب الاسباب، ولک الشکر یا مفتح الباب، علی التوفیق الشروع. در پایان آن آمده : تمت کتاب خزالة الجلالی روز پنجشنبه وقت درس برآمده بود (۲۴ ع ۱/ ۹۹۰) حسی الحسیی ثم البخاری فقیر جلال الدین حسین ... ، بامهر «عبدالله مجاور» ، ۴۲۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

7763- سرگودها ، وان میانه ، میان فضل الهی رانجها : نوشته ۱۰۳۲ه. (محمد شفیع ، مجله الزبیر، ویژه کتابخانه ها (۱۱ : ۱۹۶۷ م) : ۲۸۹).

7764- اوچ ، مخدومی سید شمس‌الدین گیلانی ۴۶ : نستعلیق تحریر آمیز، ۱۱ رمضان ۱۲۲۴ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در دیباجه : احمد معروف به بهاء بن یعقوب بن حسین بن محمود بن سلیمان، صاحب مجلسی قطب العالم جلال الحق و الدین حسین حسینی بخارایی (ق ۸) یاد شده است ، ۷۱۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

2575- خزانة الفواید و تمام العواید

از یوسف حسام قتال (دیباجه). در آداب و نوافل ، در بیست و پنج «فصل» : ۱- در حریص کردن طالبان را به راه دین ، ۵- درود بعد از فریضهٔ نماز ، ۱۰- فضلیت جمعه ، ۱۵- نماز و دعا برای شب اول ماه شعبان ...

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد، مرصانع موجودات و خالق مخلوقات را جل جلاله و عم نواله، و درود معطر ... یوسف حسام قتال.

7765- اسلام آباد، گنج بخش ۶۱۰۹ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ - ۱۱ه. (ص ۱ - ۲۱۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۶۰۴).

2576- خزینة الاسرار : سرالاسرار

از میان شیخ محمد عمر بن محمد ابراهیم چمکنی پیشاوری (که یاد او در «معالی فی شرح الامالی : ۱۱۶۱» گذشت). نکات عرفانی، و بسیاری از رویداد های تاریخی را در بردارد ، که روزنامچه را ماند. نام کتاب و نگارنده در دیباجه آمده است.

آغاز: الحمد لله حق حمده والصلاة علی خیر رسله ... بعد از تمهید درود بر رسول ...

(ن. ک. لشریه ۱۰ : ۳۵۶ «خزینة الاسرار» بدون نام نگارنده در کتابخانهٔ فرهنگستان ترکمنستان در عشق آباد، دو شنبه ـ استوری : ۱۰۱۵ به نقل ـ پاکستان مین فارسی ۳ : ۸۷۷ زندگینامهٔ نگارنده و

نام ۸ کار ادبی او، از آن میان همین کتاب).

7766- پیشاور، دبر، جندول، مولانا عبدالعزیز جندولی : نستعلیق، ۱۱۹۰ھ. آغاز افتاده، ۱۲۵ ص (فقیر محمد).

2577- خزینة الفواید

از محمد حسین قادری، متخلص به رالم، در ۱۹ ع ۱/۱۲۹۶ھ. (نسخه ای بخامهٔ وی از جواهر خمس محمد غوث در موزهٔ کراچی نگهداری می شود که در ۱٤ شعبان ۱۲۹٤ھ. در چنچل کوزهٔ حیدرآباد دکن نوشته است).

گزیده از : شواهد النبوه، نفحات الانس، بهارستان جامی، تذکرة الاولیای عطار، فواید سعدیه محمد ارتضا کوپاموی. باسربندهای «فایده»: کلمات مشایخ، علم و عمل، چهار مجتهد، توبه، یقین، توحید، محبت و عشق، آمدن و آوردن، زهد، قیام شب، صوم، ریاضت . . . علامت قیامت .

آغاز : الحمد لله الذی ارسل النور لهدایه . . . اما بعد، این فوایدی ست وای طالبان را کافی منتخب از تذکرة الاولیا . . .

7767- کراچی، موزه ملی ۲۰۸ - ۱۹۷۳ N. M : نستعلیق، بخامه نگارنده، ۱۹ ع ۱/ ۱۲۹۶ھ. آغاز برابر نمونه، ۸۲ ص (نوشاهی : ۲۱۷) .

2578- خزینة المعارف : مکتوبات مروج الشریعه

نامه های صوفیانهٔ خواجه محمد عبیدالله مجددی (۲۱ شعبان ۱۰۳۷ - ۹ ع ۱/ ۱۰۸۳ھ/ ۱۶۲۸ - ۱۶۷۲ م) فرزند و خلیفهٔ خواجه محمد معصوم سرهندی مجددی (که یاد این یکی در «اذکار معصومیه : ۱۲۲۲» گذشت) فرزند مجدد الف ثانی. گردآوری فرزند ایشان تاج الدین، مروج الشریعة ابوالحسن محمد هادی (۱۲ ع ۱/۱۱۲۱ھ/۱۷۰۹م یا ۱۱۲۳ھ/۱۷۱۱ م)، در ۱۰۹٤ھ/۱۶۸۶ م. که نام کتاب «خزینة المعارف» نام تاریخی آن نیز هست .

مجموعه ۱۵۶ نامهٔ او بکوشش دکتر غلام مصطفی خان، در حیدرآباد پاکستان ۱۳۹۳ھ/ ۱۹۷۳ م. چاپ شده است .

آغاز : احمد الله حمد جمیع ما حمده الحامدون من الاولین والاخرین . . . حمداً لااله هو بالحمه حقیق - در بحر نوالش همه ذرات غریق . . . اما بعد، خاکسار بیمقدار و شکسته بال . . . محمد هادی .

(ن. ک. مشایخ نقشبند : ۲۷۱ : زندگینامهٔ صاحب نامه ها، و : ۲۷۲ زندگینامهٔ گرد آورنده، که می گوید صاحب کرامات و تصانیف است، و نامی از آنها نمی برد. پیشگفتار چاپ «حسنات الحرمین» او، از محمد اقبال مجددی، که در اینجا زندگینامهٔ صاحب نامه ها بتفصیل آمده است، و نیز نام ۶ کار ایشان : ۱- مکتوبات معصومیه، جلد یکم (ن. ک. همین بخش)، ۲- یواقیت الحرمین، عربی، که ترجمهٔ فارسی آن بنام «حسنات الحرمین» از محمد شاکر سرهندی، ۳- رسالة فی قرات خلف الامام، ٤- رساله در عدم تحمیل کفار، که به اورنگ زیب نوشته، ۵- رساله در رد فخرالدین رازی، در دفاع از حنفیان، ۶- خزینه المعارف (همین کتاب) . همین پیشگفتار : ۵۰ زندگینامهٔ محمد هادی

مجددی، و فهرست کارهایش : ۱- تفسیر بسم الله، در چهل جزوه ! ، ۲- کواکب دریه در مقامات مجددیان، پنج جلد، ۳- حجة الاحوال، در احوال مشایخ، ٤- ترویحه، در احوالات پدر خود، ۵- تجدید احوال، در اثبات مجدد بودن شیخ احمد سرهندی، ٦- جواب شبهات دربارهٔ تصوف، ۷- نصوص الدقایق بجواب نصوص الحقایق).

7768- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه پیشاور ۷۱۱ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. گویا به خامه گرد آورنده، نامه ٦٨ و نامه ۱۱۱ مورخ ۱۰۷۲ه‍ و ۱۱۸۹ مورخ ۱۰۷٦ه‍. به اورنگ زیب نوشته شده اند، آغاز مکتوب پنجم : در دید قصور و طهور احسان منعم حقیقی جل شانه، با بعض اذواق و واردات مخصوصهٔ خود و ظهور نسبتهای بعضی مشایخ و بیان نسبت خود . . . و شرح برخی از احوال یاران خویش، به پیر و والد بزرگوار خود نوشته اند. نحمده و نصلی علی نبیه و آله. عرضه داشت کمینه بنده ها بعرض میرساند که از تشتت احوال پروبال چه عرض نماید . . . ، انجام در مکتوب ۱۷٦ افتاده، ۱۸٤ ص ۱۷ س (میر سجاد حسین کاظمی).

7769- اسلام آباد، گنج بخش ۱۵۵۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ه‍. آغاز و انجام افتاده، عنوانها نانویس مانده، ۲۳۸ ص.

این نسخه نادرست در فهرست گنج بخش ۲ : ۸۲۱ از «مکتوبات مجدد الف ثانی» دانسته شده است، و به راهنمای پرفسور محمد اقبال مجددی شناخته شد (گنج ۳ : ۱۸۹۰).

● 2579- خلاصة‌الاسرار در کشف‌مشرب‌شطار

از صوفی بن جوهر جهنجهانی (جهجهانه) شریف. «در کشف مشرب شطار، مشتمل برسلوک اهل عرفان و وصول ارباب ذوق و وجدان».

(ن. ک. اطوار در حل اسرار : بخش هندوی، که شاید نگارندهٔ هر دو یکی باشد).

آغاز : حمد و ثنا و تعظیم و سجده آن ذات پاک بیچون را که محیط و ساری عالم و عالمیان آمده، و در اقطار و اکناف عالم جلوه گری . . . بعد میگوید بندهٔ ضعیف صوفی بن جوهر جهنجهانی (جمجهانی ؟) شریف.

7770- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه پیشاور ۱۳۱۵/۲۱۰۵ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۲ه‍. آغاز برابر نمونه، ۲٦۷ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

● خلاصة الالفاظ : جامع العلوم

● 2580- خلاصة الاوراد

از برهان مسکین، که «ارشاد المسلمین: ۱۱٤۲» را در ۹۱٤ه‍/۱۵۰۸ م نگاشته، و در دیباجهٔ آن از این‌کار خود نام برده است (ن. ک. بخش عقاید). به خواهش برخی از سالکان طریق، این را از کتاب «اوراد الایام والساعات» خود بیرون کشیده تا نو تازان سلوک طریقت را به منزلهٔ سراج منیر باشد، و «خلاصة الاوراد» نامیده است. و فهرست یک «مقدمه» و ۳۷ «فصل» و «خاتمه» را در دیباجه آورده است.

مقدمه در بیان توبه و شرایط درویشی و سلوک . فصل ۱- آداب از خواب برخواستن و جامه پوشیدن و حمام رفتن ، ۵- آداب نماز بامداد و اوراد پس از آن ، ۷- آداب طعام خوردن ، ۹- آداب عبادت بیمار و نماز جنازه ، ۱۰- آداب نماز شب ، ۱۵- آداب نماز و دعای شب و روز یکشنبه ، ۲۰- آداب نماز باران طلبیدن ، ۳۰- در آداب ماه شوال ، ۳۴- آداب احرام بیت الحرام و دخول مکه ، ۳۷- آداب رفتن به مدینه . خاتمه تحفه به روح بر فتوح پیامبر (ص) .

آغاز: ربنا آتنا من لدنک رحمه ، و هییٔ لنا من امرنا رشداً . الحمد لله رب العالمین حمداً متوالیا . . . بعده همی گوید بندهٔ ضعیف مسکین برهان المساکین (!) عفی عنه .

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۸۲ زندگینامه و نام ۸ اثرش از ان میان همین کتاب) .

7771- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۱۴۸ : نستعلیق پخته، باتاریخ ۱۲۵۶ه . به همین خامه در مجموعه (ص ۱۹۳ - ۳۳۸) ، آغاز برابر نمونه ، انجام نونویس (گنج ۴: ۲۳۸۱) .

7772- هزاره ، کهلات، مفتی عبد سبحان : نستعلیق خوب، وجیه الله بن صوفی احمد الله جهانگیرنگری، صوفی نقشبندی، ۱۲۵۹ه. آغاز برابر نمونه، ۸۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2581- خلاصة الاوراد : خلاصه فتوح الاوراد

از شهاب الدین بن شاه فتح محمد بن شاه عیسی جند الله برهانپوری شطاری سرهندی .

در دیباچه می گوید از نگاشتهٔ پدر خود بنام «فتوح الاوراد» گزیده «خلاصه الاوراد» نامیدم .

(ن. ک. «فتوح الاوراد» در همین بخش).

و از هموست : خلاصة القادریه ، در همین بخش .

آغاز: حمد له. اما بعد، چنین گوید خادم الفقرا شهاب الدین ولد شیخ فتح محمد بن . . . که چون از تصانیف حضرت ابوی صاحب «فتوح الاوراد» که مجموعه ای ست .

(ن. ک. علمای هند : ۵۳ - ایوب قادری : ۳۶۰ برای شیخ عیسی جند الله - مآثرالامراء ۲: ۸۲۱ برای همان شیخ عیسی - علمای هند : ۱۶۰ برای فتح محمد، که در اینجا ازو به بابا فتح محمد نام می برد - ایوب قادری : ۳۷۴ که در افزوده های مترجم، ضمن فهرست آثارش از «فتوح الاوراد» نام برده شده است - اته : ۲۶۷۵ «خلاصه الاوراد» - ایوانف : ۸۶۲ «فتوح الاوراد» فتح محمد - همانجا : ۲۶۴ «خلاصه الاوراد» شهاب الدین) .

7773- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۵ ش ه ب : نسخ خوش، سید محمد علی بن شاه میر رضوی، دوشنبه ۱۱ ع ۲/ ۱۱۳۸ه. آغاز برابر نمونه، ۳۶۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

7774- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد ، حکیم محمد سعید R.۳۷۰: نسخ خوش ، سدهٔ ۱۲ه. باسرلوح زرین، آغاز نزدیک به نمونه، ۲۲۶ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2582- خلاصة الترجمان فی تأویل خطبة البیان

از دهدار ، محمد بن محمود (که یاد او در «الف انسانیت : ۶» گذشت). در گزارش خطبهٔ عرفانی مشهور به «خطبة البیان» منسوب به حضرت علی(ع)، باسربندهای «انا، انا» و سرآغاز: الحمد لله

بدیع السماوات و فاطرها ، و ساطع المدحیات و قادرها (ذریعه ۷ : ۲۰۰). برای خالخالان (عبد الرحیم)، به سال ۱۰۱۳ هـ (فیض جود علی)/۱٦۰۵-٤م . نگاشته است.

نخست «مقدمه» ای ست بلند. و پس از پایان شرح ، قصیده ای ست در ستایش آن حضرت ، که در آن ماده تاریخ پیشگفته آمده است : ز فیض جود علی چون رسیدم این توفیق - چنان رواست که تاریخش از همان رسدم.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان و علمه البیان . . . بعد ، چنین گوید پیکره گفتار و صورت دیوار، محمد بن محمود . . . خلاصة الترجمان فی تأویل خطبة البیان نام نهاده شد.

(ن. ک. ذریعه ۷ : ۲۰۰ «خطبة البیان» متن و چند شرح آن - همانجا ۲۱۹ «خلاصة الترجمان . . . » - همانجا ۱۳ : ۲۱۰ که در آنجا شش «شرح» این خطبه را نشانی داده - نفیسی ۱ : ۳۹۷ و ۲ : ۸۰۷؟«دهدار»که از این‌کار او نام نبرده - نسخه ها ۲: ۱۱۳۸ «خلاصة الترجمان . . . » و برای دیگر نسخه هایش : مرآت العلوم ۲ : ٦ - دو کتابخانهٔ مشهد: ٤٧٤- اته ۱۹۲۲).

7775- سیانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نسخ خوش، و مقابله عبدالمومن بن عبدالصمد عثمانی بانسخه خط نگارنده در ۱۰ ذیحجهٔ ۱۰٤۳هـ. (برگ ۱ - ۳٦ مجموعه) ، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها).

7776- هزاره ، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز چند سطری افتاده : تحریر باید کشید که پاس حقوق مقتضی آنست که در فایده دعا ، همراه چند رساله دیگر از همو، ۱۲٤ ص (پرفسور اختر راهی).

● 2583- خلاصة التوحید موحدین : خلاصة العرفان موحدین

از خواجه سناء(ثناء)الله خراباتی (زاده ۱۲۲٤هـ/۱۸۰۹ م.) (که یاد او در «تفسیر إسنا : ۳۰» گذشت) . به نظم و نثر در توحید مسلمانان (بگفتهٔ او) و هندوان ، و سلوک راه «الله» که سه راه است : یکم راه راست فقرای دو گروه مسلمان و هندو، دوم راه کج ، که خود دو راه است . الف. مسلمانان عوام و ملایان قشری ، ب. هندوان عوام ، در سه فصل : ۱- سپس قول کملان و عارفان دو طایفه ، بیان قرآن و گیتا ، ۲- کرامات وجودیه ، ۳- در خلاصه سخن هر دو طایفهٔ بزرگ .

وی نخست کتاب را به «خلاصة العرفان موحدین» و سپس همه جاواژه ی «عرفان» را خط زده «توحید» نوشته است .

آغاز: حمد له. صلات. ای عزیز بدانکه این نسخه ورقی چند قلم برداشت نوشته شد معانی های باریک و نکته های غریب از موحدان فریقین .

(ن. ک. تذکرهٔ قادریه : ۲۱۹ «خواجه ثناء الله») .

7777- لاهور، سید ریاض حسین شاه خراباتی ٤٧ : نستعلیق شکسته آمیز ، خود نگارنده ، ۲۲ ع۲/ ۱۲۸۰هـ . آغاز برابر نمونه، نسخه اصل باخط خوردگیهای بسیار ، ۳۲ ص (تسبیحی : ۷۱ - ۷۵) .

2584- خلاصة الرقم

از حقایقی بن احمد. در دیباجه می نویسد «این رساله ای ست مسجع و مرقع به فقرات غریبه و تحفه ای ست مرتب و مرکب به رقعات عجیبه».

آغاز: اللهم ارنا الاشیاء کماهی ... اما بعد، چنین گوید درویش الهی به صد لجاجت و عذر خواهی.

7778- کراچی، موزه ملی ۱۴-۱۸/۲۰۲-۱۹۵۸ N M: شکسته، (محمد نور، ۱۱۶۲)ه. آغاز برابر نمونه، (گ ۱۰۲ پ - ۲۱۴ جنگ) (نوشاهی: ۲۱۷).

2585- خلاصة السلوک

از منشی غلام حسن شهید ملتانی (۱۲۰۲ - ۱۲۶۵ه/ ۱۷۸۸-۱۸۴۹ م) که خاکجایش در «خونی برج» در ملتان هست. از کارهای ادبی او، در این فهرست، دست کم: ۱- انوار جمالیه، در احوال خواجه حافظ جمال الدین چشتی وخلفای ایشان، ۲- گلزار معنی در نامه نگاری، ۳- رفیق الفقراء در همین بخش، ۴- نور الهدی در بخش فلسفهٔ عملی، ۵- مثنوی نور هدایت.

وی «رفیق الفقرا» را به سال ۱۲۳۳ه/ ۱۸۱۸ م نگاشته است.

نامبوب، دربارهٔ طریق درریشی، مطابقت ظاهر و باطن، نود و دو صفت فقر، شاهد، مراتب وجود، معراج سالک، مراتب امکان، حقیقت محمدی، معراج، نهفتن راز، ده اصل سلوک (توبه، زهد، توکل ...) عشق، ذکر لاهوتی، پاس انفاس، نفی، علم بسیط، علم مرکب ...

آغاز: ای بی همه و باهمه، وی باهمه مبرا از همه، معبود مطلق و معبود برحق ... اما بعد، این رساله ای ست موجز مسمی به خلاصه السلوک، از خاکسار ... غلام حسن ملتانی.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۴۶ که در آنجا از «خلاصه السلوک» خواجه ابو نصر طاهر خانقاهی مغربی سرخسی، سدهٔ ۶-۷ه. سخن رفته که جز این است).

7780- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیرمهرعلی شاه، نستعلیق، پیرحسین فرزند پیرسید زمان شاه صاحب خا کبوس آستانه پیرمهرعلی شاه، ۲۷ رجب ۱۳۲۹ه. آغاز برابر نمونه، ۳۰ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

2586- خلاصة العارفین

تقریرات خواجه بهاء الدین زکریای ملتانی است (که یاد او در «اوراد: ۱۲۹۹» گذشت)، که بایستی یکی از مریدان وی گرد آورده باشد. سخنان اوست و احوال وی از آغاز زندگی و سیر و سلوک تارسیدن به درجهٔ کمال، که از زبان سه عارف نامی زیر در سه بخش گرد آمده است: ۱- به نقل از سخنان مخدوم جلال الدین بخارایی سهروردی اوچی، ۲- نقل از ملفوظ بابا فرید الدین مسعود گنج شکر، ۳- سخنان خواجه نظام الدین اولیا. نام کتاب و فهرست بخشهای سه گانه در دیباجه آمده است.

آغاز: حمد له. صلاة. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که این چند کلمه حکایت، از سلطان ملت مصطفوی ... شیخ بهاء الحق والدین ابو محمد زکریا.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ از بانو دکتر شمیم محمود زیدی ، که از سوی مرکز تحقیقات ، ۱۳۵۳ خ منتشر شده ـ استوری ۱(۲)۱۰۵۷ «مرآت العارفین» ـ مرآت العلوم ۲ : ۱۴۸ «مرآت العارفین» از سید آدم سوری (!) در فقه که کتاب دیگری ست).

7781- حیدرآباد ، دانشگاه سند ۱۳۵۵۶ : نوشته ۱۰۳۰ ه‍، ۱۳۲ ص ۱۱ س (پیشگفتار چاپ ۱۱۶).

7782- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۰۷۰ : نستعلیق ، پیرامون ۱۰۵۹ ه‍. (ص ۱۶۰ - ۱۸۸) ، آغاز برابر و انجام افتاده (گنج ۲ : ۶۰۵).

7783- لاهور ، مولانا غلام دستگیر نامی : کهن تر از سدهٔ ۱۱ ه‍. این نسخه پایه چاپ دکتر شمیم قرار گرفته ، ۴۹ ص ، ۱۴ س (پیشگفتار چاپ : ۱۱۶).

7784- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه ، سید شرافت نوشاهی : نستعلیق خوش ، غلام محمد ولد مولوی الله بخش واعظ ملتانی ، ج ۸؟/ سدهٔ ۱۲ ه‍. آغاز برابر نمونه ، ۹۸ ص (سید عارف نوشاهی).

7785- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، قل احمد ولد یار محمد ولد عبدالرسول ، ۱۲۲۵ ه‍. آغاز برابر نمونه ، ۲۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7786- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی غلام فرید : نستعلیق پخته ، محمد شعبان بن شهباز ، برای عم خود چوهدری لعل دین ، ۱۲۴۱ ه‍. آغاز برابر ، ۱۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).

7787- ملتان ، کتابخانه عتیق فکری : نستعلیق ، یوسف ، ۱۸ شوال ۱۲۷۹ ه‍ ، ۷۵ گ (نوشاهی) .

7788- ملتان ، شادمان کالونی ، دکتر مهر عبد الحق : نستعلیق پخته ، ضیاء الدین بن حافظ مولوی عبدالله بن قدرت الله ملتانی ، بیرون دروازه بوهر ، ۲۷ شعبان ۱۲۹۰ ه‍ ، ۱۱۶ ص (نعیم اختر) .

7789- خیرپور ، پبلک لائبریری ۲۹۷/۶۹ : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ ه‍. آغاز برابر نمونه ، ۳۹ ص (سید خضر نوشاهی).

7790- حیدرآباد ، منصوره ، شاه ولی الله کالج . ش ؟ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۴ ه‍. آغاز یک برگ و انجام نیز افتاده ، ۷۲ ص (سید خضر نوشاهی ـ تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۳) .

7791- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۱۷۱۳ : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۷۰ ص ، ۱۲ س (پیشگفتار چاپ : ۱۲۴) .

7792- حیدرآباد ، دانشگاه سند ، شماره؟ : شماره و تاریخ و نشانیهای دیگر یاد نشده (پیشگفتار چاپ : ۱۲۴) .

7793- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۸۸۴ : تاریخ یاد نشده ، ۱۷۲ ص ، ۹ س (پیشگفتار : ۱۲۴).

7794- لاهور ، مولانا غلام دستگیر نامی : ۵۸ ص ، ۱۶ س (پیشگفتار چاپ : ۱۱۴) .

7795- کراچی، موزه ملی : شماره و تاریخ یاد نشده، ۷۶ ص، ۱۳ س (پیشگفتار چاپ : ۱۲۴).

● **خلاصة العرفان موحدین** : خلاصة التوحید موحدین

● **خلاصة فتوح الاوراد** : خلاصة الاوراد

● **2587- خلاصة الفواید**

از قاضی محمد عمر حکیم سید پوری. ملفوظات بندگی خواجه نور محمد چشتی مهاروی نارووالہ (مهار در پنجاب پاکستان است) که نگارنده مرید و یکی از خلفای او بوده است. پس از مرگ مراد خود (۱۲۰۵ھ/۱۷۹۰ م) ، در دو «باب» و «فصل» هایی. باب یکم، در ملفوظات ایشان که رو برو استماع نموده ، دو فصل : فصل ۱- در ملفوظات آنحضرت(ص) ، ۲- در مذاکرهٔ بعضی مسایل. باب دوم، ملفوظات آنحضرت (ص) که بالواسطه از برخی خلفای ایشان به نگارنده رسیده است .

خواجه نور محمد مهاروی (۱٤ رمضان ۱۱٤۲ھ - ۳ ذیحجه ۱۲۰۵ھ/۱۷۳۰ - ۱۷۹۰ م) بن هندال بن تاتار بن فتح محمد ، از قبیلهٔ کهرل و خلیفهٔ خواجه فخرالدین دهلوی (م ۱۱۹۹ھ/۱۷۸٤ م) بوده است .

آغاز : سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر . ولا حول ولا قوة الا . . . قاضی محمد عمر حکیم که این چند ملفوظ از زبان . . . خلاصة الفواید موسوم ساخته .

(ن. ک. علمای پنجاب ۲ : ۸۰۳ برای نور محمد مهاروی - همانجا : ۸۰۶ محمد عمر و نام این اثر او - مشایخ چشت : ۵۳۰ تا ۵٦۰ زندگینامهٔ مهاروی ، و نام این اثر سید پوری - خزینه ۱ : ۵۰٦ نور محمد چشتی ، همانجا : ٤۹۸ برای پیرش فخرالدین دهلوی) .

7796- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/٦۲۷۰ : نوشته ۱۲٤۱ھ/(۱۸۲۵ م .) (بشیر حسین ۲ : ۲۱٦) .

7797- دیره غازیخان ، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، خدا بخش تونسوی، ۹ شوال ۱۲۸۸ھ. (ص ۱۲٦ - ۱٦۳) ، آغاز برابر، (نعیم اختر مجددی) .

7798- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، محمد اجمل چشتی فاروق : نستعلیق پخته، عبدالمقیم علی، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۸۵ ص (نعیم اختر).

7799- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق، فخرالدین متوطن تونسه، صفر ۱۳۰۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7800- ملتان، جهانیان، مکتبة الجمال، اسد نظامی : نستعلیق خوش ، فخر الدین تونسوی ، ۱۳۲٤ھ. آغاز برابر، ۹۲ ص.

7801- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، محمد اجمل چشتی فاروق : نستعلیق پخته، گل محمد چشتی چودهوانی، ۲۸ صفر ۱۳٦۱ھ. آغاز برابر، (ص ۲۷۰ - ۳٤۸) (نعیم اختر مجددی).

7802- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۱۰٤۰/٤۰۰۲: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۱٦).

2588ـ خلاصة القادریه

از شهاب الدین بن شاه فتح محمد برهانپوری (که یاد او در «خلاصة الاوراد: ۱۴۳۰» گذشت). اوراد قادریان است که از «غنیة الطالبین» (ن. ک. همین بخش) و جز آن گزیده است.

آغاز: الحمد لله حمداً لا یرید قائله الارضاء، والصلات علی رسوله ... بعد حمد نامحدود و صلات نامعدود، اورادی که مختص به سلسلهٔ قادریه است.

(همان. نسخه ها ۲: ۱۱۳۹).

7803- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ش ۸ ا: نستعلیق، شاید به خامه نگارنده، ۱۱۱۸هـ. آغاز برابر نمونه، ۳۴ ص (سید خضر نوشاهی).

7804- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۴: نسخ، عبدالباقی بن شیخ بلاق، ساکن نار نول، سدهٔ ۱۲هـ. (ص ۴۵ - ۶۵)، آغاز برابر نمونه، در ترقیمه آمده: تمت نسخه انتخاب فتوح القادریه که مسمی به خلاصة القادریه است (سرفراز: ۱۶۲ - نوشاهی).

2589ـ خلاصة المطالب

از عبدالله حنفی قادری.

در سیزده فصل: ۱- توبه، ۲- وسعت رحمت، ۳- سنجیدن اعمال خود، ۴- ذکر موت، ۵- صبر و توکل، ۶- مردان راه، ۷- هوای نفس کافر، ۸- نفس و دل و روح، ۹- بیان سر، ۱۰- شروع دعوت، ۱۱- اسماء حق، ۱۲- آیه و تعیین اسماء، ۱۳- حکایتها از مردان دین.

آغاز: اما بعد و ثنا و سپاس و ستایش بی پایان مرمبدع موجودات عیانی و مخترع مکنونات از اخلاق و معانی را ...

7805- گوجرانواله، رسول نگر، پیر محمد مقبول نوشاهی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۰۰ ص (سید خضر نوشاهی).

2590ـ خلاصة المعارف

از سید آدم بنوری (بنور از توابع سرهند است) نقشبندی (م ۱۰۵۳هـ/۱۶۴۳م.) بن سید اسماعیل بن حاجی یوسف. وی از سوی مادر افغانی بوده است، و یکی از نامی ترین خلفای مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴هـ/۱۶۲۴م). شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۸هـ) باوی در افتاد، و در ۱۰۵۲هـ/۱۶۴۲م. از هند بیرونش کرد و در ۱۰۵۳هـ در مدینه درگذشت و همانجا به خاک سپرده شد.

در یکی از سفرهای خود، در مکه، در ۱۰۳۵هـ/۱۶۲۶م. به نگارش آن پرداخته و در ۱۰۳۷هـ/۱۶۲۸م. به انجام رسانده. (ن. ک. زیر. که بشیر حسین آن را بنام «خلاصة المعارف یا اسرارالعقاید» و اته «خلاصة المعارف فی اسرار العقاید» خوانده اند).

در دو جلد. جلد یکم باسربندهای «فصل»: فصل ۱- سلوک ظاهری و باطنی، که سلوک شریعت و طریقت می نامد، ۲- در بیان معارف مصطلحه (گزیده از چند کتاب)، ۳- در بعضی معارف الهی، که نصیب خواجه بهاء الدین نقشبند شده است.

آغاز ج ۱ : حمد له. حمداً کثیرا بعدد کمالات اسمائه، که حقیقت انسان را بنگریم. الانسان سری و انا سره. آغاز ج ۲ : حمد له. ابداً لا نقضاء بها بعد کمالاته ... اما بعد ... در توحید حق سبحانه، بنا برآن در سرعنوان انحصار.

(ن. ک. خزینه ۱ : ۶۳۰ تا ۶۳۵ بنوری - احوال و آثار خویشگی : ۱۵۰ تا ۱۵۳ «عبدی و شیخ آدم» - رود کوثر : ۳۳۹ تا ۳۴۲ - همین فهرست در دست شما : ۹۲ «نتایج الحرمین» - پاکستان مین فارسی ۳ : ۵۰۵، ۵۰۶ «خلاصة المعارف» - حدیقه، لاهوری : ۱۲۷ پاورق که در آنجا نام ٤ کار او آمده : ۱- خلاصه المعارف، ۲- نظم النکات ، ۳- نکات الاسرار، ٤- وضوح المذاهب - اته : ۶۵۰ ذکرش و ۱۸۹۲ «خلاصة المعارف فی اسرار العقاید»).

7806- لاهور، جاه میران، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. که به حکم شیخ محمد امین بدخشی نوشته شده است، دو جلد، آغاز آندو برابر نمونه، ۷۶۰ ص (حدیقه، لاهوری : ۱۲۸).

7807- اسلام آباد، گنج بخش ۶۹۷۶ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۲۸۱ - ۵۰۱). آغاز افتاده، و در پایان آن آمده که این کتاب در دو قسم بود و من آنرا یکی ساختم (گنج ۲ : ۶۰۶).

7808- لاهور، ریلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی : نستعلیق ریز خوش ، سدهٔ ۱۲ه. دو جلد ، آغاز برابر نموله جلد ۱ ، جدولبندی به زر و سرلوح زرین ، ۳٤٤ ص (سید عارف نوشاهی - تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹۲).

7809- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۳٤۱۲/٤۰۷ : تاریخ یاد نشده ، در فهرست بنام «خلاصة المعارف یا اسرار العقاید» آمده است (بشیر حسین ۲ : ۲۱۶).

7810- سرگودها، وان سیانه، میان فضل الهی رانجها : ش ۱ مجموعه ، سپس «مرج البحرین» دهلوی (محمد شفیع ، مجله الزبیر، ویزه نامه (۱۹۶۷ م) : ۲۸۹).

7811- پیشاور ، مکتبه صمدیه بنوریه ، سید فاروق شاه : تاریخ یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه‌ها ۱ : ۱۵۱).

● 2591- خلاصهٔ معارف صوفیه : تحقیق معرفت الله

ناشناخته. (ن. ک. پیش از این، از بنوری).

7812- لاهور، دانشگاه؟، شیرانی ٤٤٧٨/٦/١٤٢٨ : از میانه سدهٔ ۱۳. نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۶).

● خلاصة المناقب

از نور الدین جعفر بدخشی، در بخش سیر خواهد آمد.

2592- خلاصهٔ موجودات

از خوب محمد چشتی. که یاد او در «امواج خوبی:۱۲۸۸» گذشت).
در حقیقت و معرفت موجودات.
آغاز: حمد موجودی را که خلاصهٔ موجودات از قوت به فعل آورد، و مولود او در هر مرتبه ظهور فرمود، و محمد (ص) که خلاصهٔ موجودات زیبایش . . .

7812- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد لیو تاون ٥٤ : نستعلیق خوش، سید احمد گلشن آبادی، در بمبئی، ۱۲۹۵هـ. آغاز برابر نمونه، ٥ ص (سید خضر نوشاهی).

2593- خلاصة النوافل

از عبیدالله لاهوری قادری حنفی، نواسهٔ عالم ربانی حاجی محمد سعید لاهوری قادری، بخواهش برخی از محبان دین و مخلصان راه متین، از کتاب های پیران، مانند «انیس الواعظین» و «فتوح الاوراد» و شیخ الشیوخ، بنام «خلاصة النوافل» نگاشته است (دیباجه). نگارنده از سدهٔ دوازدهم. و نواسهٔ حاج محمد سعید لاهوری (م ۱۱٦٦هـ/۱۷٥۳ م) (خزینه ۱ : ٦۷٦) می باشد.
فصل اول در بیان اوراد پس از بیداری. فصل های پسین بیشماره.
آغاز: حمد له. صلات. اما بعد، می‌گوید فقیر . . . عبیدالله المسکین الحنفی القادری اللاهوری، نواسهٔ عالم ربانی.

7813- اسلام آباد، گنج بخش ٥٤٥٥ : نستعلیق پخته، (۱۲۷۰هـ) (ص ۳۲۸ - ۳٦۲) (گنج ٤ : ۲۳۸۱).

2594- خلافت

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیی: ۱۸» گذشت). تفسیر و تأویل عرفانی ست از خلافت انسانی در روی زمین. به نثر آمیخته به نظم: چون اظهار صفات خود را خواست، انسان را به خلیفگی خود آفرید، عقل اول وزیر اوست و نفس خازن و طبیعت کلیه عاملهٔ او، روح او جزیی از روح اعظم او، صورت او آیینه ای از جمال بیهمتایش، الولد سرابیه.
آغاز: حمد له. به نستعین. چون اقتضا کرد حکم ظهور سلطنت ذات ازلیه، و اظهار صفات . . .
بیت: جام است و شراب و رند و ساقی - هم مغربی ست و هم عراقی.
(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۳۹ همین رساله - نفرسی ۱ : ۱۸۸ «رساله در بودن حقیقت انسان مظهر الهی» و «خلیفه» که شاید این یکی غلط چاپی باشد، و درست آن «خلیفه : خلقیه» (نسخه ها ۲ : ۱۱٤۱) باشد (ن.ک. پس از این) نسخه ها ۲ : ۱۱۳۹ و سنا ۱ : ۱۳٤ «خلافت» از درویش محمد طبسی، گویا همانکه چاپ شده).

7814- اسلام آباد، گنج بخش ۹٥٥ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰هـ. (ص ۱۳٦ - ۱۳۸)، آغاز برابر نمونه، نسخه نامی ندارد.

7815- اسلام آباد، همانجا ۹٥٥ : همان خامه (ص ۲٦۳ - ۲٦٤)، این رساله دو بار در مجموعه آمده (گنج ۲ : ٦۰٦).

7816- دیره غازیخان ، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه ، نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی بن فتح الله زنجانی، ۱۲۶۳ﻫ (ص ۱۲۶-۱۳۱) مجموعه ۳۱ رسالهٔ او، آغاز برابر، (نعیم اختر مجددی).

● 2595- خلق و خالق : خلقت آدم : فضیلت اسماء و صفات

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). به نثر آمیخته به نظم (همانکه در نسخه ها ۲ : ۱۱۴۰ بنام «رساله در خلق و خالق» آمده است، و جز «حکمت خلق و مخلوقات» اوست). آغاز می کند به حدیث خلق آدم علی صورته : جام عالم نما چو پیدا کرد ـ به صفات خودش هویدا کرد، سپس از خلیفگی او و تعلیم اسماء به وی. آنگاه «فصل» هایی بسیار، کوتاه و بیشماره : فصل ذات باصفتی متعینه اسمی ست از اسما ، فصل کل یوم فی شأن و شئون و تجلیات ، فصل کل فی فلک یسبحون ، فصل آسمان چهارم قلب افلاک است . . .

آغاز : الحمد لله الذی خلق السماوات والارض وما بینهما فی ستة ایام ثم استوا . . . قال رسول الله(ص) ان الله خلق آدم علی صورته . . . جام عالم نما .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۰ «خلیفه» که شاید در متش «خلقیه» باشد).

7817- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ ، سدهٔ ۱۰ﻫ. (ص ۵۲-۶۳ مجموعه رساله هایش). در سرعنوان نسخه بنام «فضیلت اسما و صفات» آمده (گنج ۲: ۷۴۷).

7818- دیره غازی خان ، تونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، (عبد الحکیم ربانی ، ۱۲۶۳ﻫ). در مجموعه رساله های او (ص ۸۷ - ۱۰۰)، بنام «رسالهٔ خلقت آدم» ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● 2596- خلوت : آداب خلوت

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). نابیوب، کوتاه، در آداب خلوت نشینی، از : تقلیل طعام، قلت منام، صوم ایام، قلت کلام، ترک مخالطت انام، مداومت ذکر ملک علام، نفی خواطر، دوام مراقبت . و پایان می یابد به : این چنین خلوتت مبارک باد ـ باچنین حضرتت مبارک باد .

آغاز : یا اخی اعزک الله فی الدارین، معلوم فرما که خلوت از جمله مستحسنات صوفیه است . و خلوت مجموعه ای ست چند گونه.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۸۸ دو رساله بنامهای «آداب خلوت» و «خلوت» که بایستی یکی باشند ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۴۰ «خلوت» همین رساله ـ مشار ، مؤلفین ۶ : ۶۳۳ که نشانی چاپ «رسالهٔ خلوت» را در مجموعه رساله هایش در تهران ۱۳۱۱ خ داده ـ سنا ۱ : ۲۰۷ «رسالهٔ خلوت»).

7819- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ﻫ. (ص ۳۵۸ - ۳۵۹) ، در مجموعه رساله های او، در نسخه نامی ندارد (گنج ۲ : ۶۰۷).

● 2597- خلوت : رساله در آداب . . .

از ناشناس، بدون دیباچه. در هشت شرط خلوت: ۱- تنگ و تاریک و پوشیده باشد، ۲- دایم به وضو باشد، ۳- خوراک اندک خورد، ۴- خاموشی گزینند، ۵- مشغول به ذکر باشد ، ۷- دون خدارایاد

ندارد، ۸- رضای خود را به حق تعالی بدهد . در پایان زنجیرهٔ طریقت است : شیخ الشیوخ سهروردی ، بهاء الدین زکریا، صدر الدین، رکن الدین، شیخ کبیر بالا پیر، شیخ نعمان صحی، پیر سید احمد ولی، پیر سرمست هادی، پیر شیخ روشن مسکین، پیر شیخ اسماعیل کمین .

آغاز : در بیان خلوت که به هشت شرط می باید، که خلوت بدارد : شرط اول آنکه از برای خلوت خانهٔ تنگ و تاریک بسازد .

7820- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۴۲۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ . (ص ۶۸ - ۸۴) ؛ (گنج ۲ : ۶۰۷) .

● **2598- خلوت : آداب خلوت**

ناشناخته .

7821- بهاولپور، جامعه اسلامیه : نستعلیق تحریر آمیز پخته، شهاب الدین سدهٔ ۱۴ھ . ش ۲ ، مجموعه. آغاز : بدانکه مشهور در اصطلاح سالکان چله است. این چهل روز در خلوت بودن، در آن لابدی ست از معرفت امور اربعه، نیت و آداب و شرایط و فوائد (پرفسور الله دتا چودری).

● **خلوت : اسرار خلوت**

ابن عربی. ص: ۱۲۵۴

● **خلوت : آداب الخلوة**

عزیز نسفی. ص : ۱۲۱۰

● **2599- خلوت و جلوت : خلوت در جلوت**

از شیخ محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین :۳۱۲» گذشت) . در آداب خلوت .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۴۱ رسالهٔ او آمده ، از آن میان همین رساله).

7822- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱۴ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ . باتاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۳۸ مجموعه ۴۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● **2600- خمس جواهر**

از ناشناس . (ن. ک. جواهر خمس :۱۳۹۲-۹۵). در «مقدمه» و ۱۵ «فصل» :

فصل ۱- در بیان سوکلان حروف‌تهجی‌واستخراج‌موکلان، ۲- دعوت‌مقطعات، ۳- دعوت حرفی، ۴- دعوت لفظی، ۵- دعوت‌کلیات، ۱۰- مجموعه و خمس، ۱۵- دربیان اربعین (چله نشینی) و طریق آن.

7823- کراچی ، کهده، مدرسه مظهر العلوم : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز در دیباجه افتاده : در عمل دعوت اسماء عظام و شرایط آن . و این مشتمل برمقدمه و فصول است ، ۴۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

● خمس عوالم: عوالم خمس

● 2601. خمسة لطایف

از مجدد الف ثانی، شیخ احمد سرهندی (که یاد او در «اثبات نبوت: ۱۰۲۲» گذشت). در فهرست آمده «مکتوب» وی است، ولی درمیان مجموعه مکتوبات او چاپ ۱۳۳۲ھ. بدست نیامد. در پنج «لطیفه»: ۱- ذکر اسم ذات، ۲- ذکر نفی و اثبات، ۳- وقوف قلبی، ٤- مراقبت، ٥- رابطه. (ن. ک. لطایف خمسه، در همین بخش).

آغاز: الحمد لله . . . بدانکه شغل باطنی در طریقهٔ ما اقسام است.

7824- کراچی، موزه ملی ٤/٣٥ - ١٩٧٦ .N M : نستعلیق، در مجموعه مورخ ۱۲٤۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۳ ص (لوشاهی: ۲۱۷).

● 2602. خوالیم خواجگان

از علی محمد بن نعمت الله نقشبندی (نگارندهٔ «شرح چهل کاف: ۱٤٠٢» و جز آن). در ختم در گروه نقشبندیان و نیز وظایف و مراقبات ایشان. نامبوب. نام رساله و نگارنده در دیباجه آمده است.

آغاز: حمد له. ختم های حضرات سلسله رضوان الله تعالی اجمعین. به نظر فواید برادران.

7825- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، علی محمد نقشبندی (نگارنده)، در سرمیدانی سیالکوت، سدهٔ ۱۳ھ. ۱۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2603. خواطر: توبه

از رضا جواد بن صغیر لبا (بی نقطه) جو، خادم و مرید شیخ ابوالحسن عشقی (ق)، بدون دیباجه، که نام خود را در زنجیرهٔ طریقت در پایان رساله آورده است.

آغاز می کند به اینکه: تمام تصوف موقوف به حضور دل است، و حضور دل موقوف به رعایت توجه است. سپس خاطره ها را بر چهار «نوع» تقسیم کرده است: ۱- خواطر حقانی که مقصود از توجه یافت این خاطر است، ۲- خواطر ملکانی، که برانگیزانندهٔ دل است، ۳- خواطر نفسانی، که نفی کردن است، ٤- خواطر شیطانی، که مطلقا نفی کردن است. سپس ۲٤ واسطه زنجیرهٔ خود را از ابوالحسن عشقی تا پیامبر (ص) را گزارش کرده است.

آغاز: بدان ای برادر من، که این دایره (دایره خواطر که قبلا رسم کرده است) عبارت از مثال دل است. و این حواشی که بر گردا گرد است.

7826- اسلام آباد، گنج بخش ٤٤٨٤: نستعلیق پخته، پیرامون ۱۱۰۰ھ. (ص ۱۷۳-۱۸٦) (گنج ۲: ٦٠٨).

● خواطر: توجه

● 2604. خواطریه: خواطر خیر و شر

ناشناخته. که دست کم در سه جا ضمن مجموعه رساله های میر سید علی همدانی (که یاد او

در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت) آمده است. و توجه به اینکه ابن همدانی رساله ای به عربی بنام «خواطریه» (تاشکند ۳: ۲۳۸۶) نیز دارد.

در آغاز نسخهٔ گنج بخش آمده است: «بدرستی که مشایخ ق چند باب در معرفت خواطر ذکر کرده اند. و من نیز کتابی تصنیف کرده ام که نام او «تلبیس ابلیس» است. و احتمال می رود که در این کتاب بسیاری از آن نقل کنم. لیکن انشاء الله از هر یک اصلی بگویم». وما می دانیم ابن جزری (م ۵۹۷هـ/۱۲۰۱ م) و امام محمد غزالی (م ۵۰۵هـ/۱۱۱۲ م) کتابهایی بدین نام دارند.

نسخهٔ گنج بخش هر چند خوشخط و منقح است، ولی گویا از روی نسخه ای نوشته شده که سر آغاز مشخصی نداشته است. پس از چند بند عربی ـ که شاید از متن کتاب باشد و یا نباشد ـ و پس از عبارتهای پیشگفته آغاز می شود به تعریف «خواطر»: که آن آثاری ست که حادث می شود بر دل، و باعث می شود بر فعلی و یا ترک فعلی. خواطر چهار قسمند: یکی آنستکه الله سبحانه تعالی بیواسطه آنرا احداث کند در دل. و آن قسم مسمی ست به خاطر، دیگر آنکه احداث می کنند خاطر را از طبع انسانی، که هوای نفس خوانند، سوم الهام ربانی، و چهارم وسوسهٔ شیطانی . . . «و چون این دانستی، بدانک در این باب، سه «اصل» احتیاج افتد: یکی فرق میان خاطر خیر و شر، دوم فرق میان خاطر شر ابتدایی و سوایی، سیم فرق میان خاطر خیر ابتدایی و الهامی و شیطانی: «اصل»: ۱- مشایخ ما گفته اند هر گاه خواهی خاطر خیر را از خاطر شر بدانی، به یکی از چهار ترازو برسنج. ۲- چون خواهی خاطر شری که از جانب شیطان باشد، و خاطر شری که از جانب نفس بود بدانی، از سه وجه در او نظر کن، ۳- هرگاه که خواهی که بدانی که خاطر خیر از خدایی است یا از ملائک، از سه وجه درآن نظر کن . . .

(ن. ک. نشریه ۸: ۲۰۸ «رسالهٔ خواطریه» ضمن مجموعه رساله های همدانی، سدهٔ ۱۰، در تفلیس ـ ریو ۲: ۸۳۶ «رسالهٔ خواطریه» نیز در مجموعه رساله های همدانی، در هیچیک از این دو جا گفته نشده عربی ست و بایستی فارسی باشد ـ کشف الظنون ۱: ۴۷۱ «تلبیس ابلیس» از شیخ ابو الفرج عبدالرحمان بن علی معروف بن ابن الجزری م ۵۹۷هـ/۱۲۰۱ م ـ نفیسی ۱: ۶۶ امام غزالی طوسی، که ضمن فهرست آثارش از «تلبیس ابلیس» یا «تدلیس ابلیس» نام برده شده است ـ احوال و آثار همدانی، دکتر ریاض: ۲۱۱ برای «خواطریه» نسخهٔ عربی آن از همدانی ـ چهار کتابخانهٔ مشهد: ۹۴ «تلبیس الابلیس» عباسقلی سپهر کاشانی).

7827- اسلام آباد، گنج بخش ۴۰۰۹: نستعلیق ریز خوش، در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی نوشته ۱۰۸۵هـ (ص ۶۴۴ ـ ۶۶۴)، آغاز رساله دانسته نیست. شاید: بیان تسلط الشیاطین علی القلب بالوسوسه. و معنی الوسوسه و سبب غلبتها (گنج ۲: ۶۵۴).

● 2605ـ خیابان وحدت

از عبدالاحد مجددی؛ وحدت(م ۱۱۲۶هـ/۱۷۱۴م) (که یاد او در«چهار چمن: ۱۳۹۹» گذشت).
در منابع در دسترس خود، از این اثر او نام و نشانی نیافتم.
آغاز: چمن چمن گل حمد و ثنا نثار بارگاه کبریاء آنکه وحدت او را اختلاط کثرت حجاب نیست، و همان اطلاق او را امواج تقیدات اللاب نی . . . دل با کان ز شوقش چاک چاک است ـ سران را در هوایش

سر بخاک است ـ قلم را کرده حمدش عنبر افشان ـ ورق را ساخت و صفش گل بد امان . . .

7828- پشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه پشاور ٥٨٦ : نستعلیق خوش ، ۱۰۸٤هـ. آغاز برابر نمونه، انجام : برق را از ره اعجاز به فتراک کشید. آنکه تسکین دل وحدت بیتاب کند، ۱۳۲ ص، ۱٥ س (میر سجاد حسین کاظمی) .

● خیالات العشاق : عشقیه

● 2606- خیر الاذکار

از محمد بن غلام محمد . ملفوظات خواجه نور محمد ثانی نارو واله است. در سه «فصل» : ۱- در مناقب حضرت خواجه نور محمد مهاروی ، شیخ و مرشد نور محمد ثانی ، ۲- مناقب خواجه نور محمد ثانی ، ۳- مناقب خواجه حافظ سلطانپوری (دیباجه).

و ما خواجه نور محمد ثانی ، معروف به شاه نارو واله را می شناسیم ، که از خلفای نور محمد مهاروی (م ۱۲۰٥هـ/۱۷۹۰م) بوده و یک سال پیش از مراد خود در ۱۲۰٤هـ/۱۷۹۰م در گذشته است. (ن. ک. زیر) این شاه نارو واله ای ملفوظاتی دارد، که یکی از مرید انش بنام مولوی محمد گلهوی ، بنام «خیر الاذکار» گرد آورده است (مشایخ چشت : ٥٥۹). و این مولوی محمد گلهوی همان کسی ست که چندین شرح بر کتاب های درسی نگاشته است . از آن میان «شرح مطلع الانوار» (ن. ک. همین بخش). که املای نسبت او در نسخه ها «گلهوی و گهلوی» آمده است. و نگارندهٔ بالا همان است، و آنچه در (بشیر حسین ۲ : ۲۱٦) آمده درست نیست.

آغاز : الحمد لله الذی جعل الظلمات و النور و خلق آدم علی صورته . . . اما بعد ، می گوید عاصی خاکپای درویشان.

(ن. ک مشایخ چشت : ٥۳۰ تا ٥٦۰ برای نور محمد مهاروی ، همانجا : ٥٥۹ برای خلیفه اش شاه نارو واله ـ تذکرهٔ اصحاب ۲ : ۸۰۳ تا ۸۰٦ «خواجه محمد مهاروی» و خلیفه اش «نور محمد نارو واله» ای ـ حدیقه ، علام سرور : ۱۰۷ برای همان دو کس).

7829- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۷۰/۲٦ : نوشته ٥ شعبان ۱۲٤۲هـ (۱۸۲۷م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۱٦). در فهرست نادرست ملفوظات فرید الدین گنج شکر دانسته شده است.

7830- دیره غازیخان ، تونسه ، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، خدا بخش تونسوی ، ۲۱ شوال ۱۲۸۸هـ (ص ۱٦۳-۱۹٥)، آغاز برابر نمونه (نعیم اختر).

● 2607- خیر البیان

از بایزید انصاری ، معروف به پیر روشان. بنیاد گذار گروه روشنیان (۹۳۲-۹۸۰هـ/۱٥۲٥-۱٥۷۲م) فرزند قاضی عبد الله انصاری. وی به نام الحاد با اکبر شاه (۹٦۳-۱۰۱٤هـ) جنگیده وسپاه شاهی را در پشاور شکست بزرگی داد.

شاید به زبان پشتو بوده که به فارسی در آمده است. و هنوز عبارتهای پشتو و هندی کهن در آن هست. و یا این کتاب در چهار تحریر به چهار زبان عربی ، فارسی، پشتو و هندی نوشته شده است. فارسی

آن از سوی پشتو اکادمی پیشاور در ۱۹۶۷ م چاپ شده است.

نامبوب، جامع نظریات او در مسایل تصوف و دین و احکام فقهی ست، از حقیقت و طریقت وحدت وجود و معرفت و قرب الهی و صبر و شکر و رضا و قناعت، طلب پیر، ذکر خفی و گور و قیامت، کلمهٔ شهادت، نماز، روزه، زکات، حج، طهارت و جز آنها، و خود مدعی ست که این کتاب از الهامات خداوندی ست.

آغاز: ذلک بان الله انزل الکتاب بالحق . . . خدای فرستاد کتاب را، یعنی قرآن را به حق.

(ن. ک. اردو دایره، گفتار محمد شفیع ٤: ١٣ تا ٢١ «بایزید انصاری» زندگینامه و نام ٥ کار او. و اینکه «خیر البیان» و «مقصود المؤمنین» او کتاب های نیم مقدسی هستند که به وسیلهٔ الهام بروی نازل شده است ـ پاکستان و هند ٤ (٢): ٢١٩ تا ٢٢٢ زندگینامه و فهرست ٥ اثر او: (خیر البیان، صراط التوحید، فخر الطالبین، مقصود المؤمنین، و حالنامه) ـ صوفیای سرحد: ٨٣ تا ٢٠١ زندگینامه و بررسی ٥ اثر او: ١ـ خیر البیان (به چهار زبان)، ٢ـ فخر الطالبین (نایاب)، ٣ـ صراط التوحید (فارسی، عربی)، ٤ـ مقصود المؤمنین (عربی)، حالنامه (فارسی) ـ پاکستان مین فارسی ٢: ٥٣٢ «خیر البیان»).

7831- لاهور، محمد شفیع ٤١٣/٤٦٠: نستعلیق، بهار تولیی. (توابی؟)، ٢٠ رمضان ١٠٦١ھ. (١٦٥١م.) عکس از تنها نسخه آن در دانشگاه توبینگن آلمان، آغاز برابر نمونه، ٢٣٢ ص (دکتر محمد بشیر حسین: ٣٦٩).

7832- پیشاور، پشتو اکادمی: عکسی دیگر از همان نسخه تو بینگن (بشیر حسین، همانجا. صوفیای هند: ١٨٤)

7833- اسلام آباد، گنج بخش ١٧٩٧: نستعلیق پخته، سدهٔ ١٢ھ. آغاز افتاده، در ص ٥٢ آمده: انصار یا آدمی را نه این تشریف بس باشد که حضرت خداوند . . . و ص ٢٤٠ روش دلیا انصار یا همچو تماشای بچگان است . . . عبد الله انصاری ست که طالب آلجهانی است. و در ص ٢٤٣ ای کریم از کرم خویش تو انصاری را ـ با همه است احمد برسانی به مراد، با سربندهای حکایت، رباعی، مثنوی، قصیده، نقل است. شاید همین کتاب باشد، ٢٧٥ ص (گنج ٢: ٨٨٩).

● 2608ـ خیر المجالس

ملفوظات شیخ نصیر الدین محمود اودهی، چراغ دهلوی (م ٧٥٧ھ/١٣٥٦م) بن یحیی بن عبد اللطیف یزدی. نیای او عبد اللطیف از خراسان به لاهور رفته آنجا ماند، و پدرش از لاهور به اوده رفته و خود در آنجا زاده شده است. وی یکی از نامی ترین خلفای نظام الدین اولیا (ن. ک. راحت القلوب، در همین بخش) بوده است. گرد آوری از حمید شاعر قلندر، که پیش از آن خدمت برهان الدین غریب هانسوی، بوده و ملفوظات او را گرد آورده بود. (اخبار الاخیار: ٩٢) آغاز نگارش این مجالس را ٧٥٥ (١٣٥٤ م.) و انجامش را ٧٥٦ھ (١٣٥٥م.) یاد کرده است. ولی در دیباجهٔ نسخهٔ گنج بخش که نام پیر وگرد آورنده آمده می گوید: از هجرت تا به امروز ٧٥٤ھ (١٣٥٣م) بکمال برآمده است و در مجلس یکم

از عرس (سالگرد مرگ) برهان الحق والدین غریب و ملفوظات او که گرد آورده بود یاد می کند. و در آغاز مجلس دوم آغازکار گرد آوری «خیر المجالس» را ۷۵۰ (۱۳٤۹م.) و انجام را ۷۵٦ (۱۳۵۵ م) یاد می کند.

هر مجلس با «سعادت پابوس میسر شد» یا «سعادت پابوس بدست آمد» آغاز می شود ، به نثر آمیخته به نظم و حکایتها و مسایل عرفانی. در نسخهٔ گنج بخش شمار «مجلس» ها به ۹۹ می رسد.

آغاز: این جواهر علوم معانی ، از جواهر درر بار و گهر نثار گنج الهام ربانی، و این زواهر فضل علوم مبانی از زبان درر فشان و گوهر کان سلطان المشایخ.

(ن. ک. خزینه ۱: ۳۵۳ تا ۳۵۷ برای چراغ دهلوی - اخبار الاخیار: ۸٦ تا ۹۲ و ۱۱٦ برای همان و «خیر المجالس» و گرد آورندهٔ آن - لقیسی ۱: ۱۹۵ و ۲: ۷۵٤ - علمای هند: ۲۳۸ - بزم صوفیه: ۳۰۵ تا ۳٤۹ برای چراغ دهلوی و: ۲۷۸ - ۳۰۳ برای برهان الدین غریب - مشار ۲: ۱۹٦۸ «خیر المجالس» که چاپ خلیق احمد نظامی با مقدمهٔ دکتر تارا چند، الیگر ۱۹٦۰م را نشان داده - اته: ۲۵٦۵ - پاکستان و هند (۱) ۳: ۵۵).

7834- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰ ۹ ٦: نستعلیق پخته ، غریب ابو الخیر جرمی توهانی ، ۱٤ رجب ۱۱۲۱هـ. آغاز برابر نمونه ، ۱۸۸ ص (گنج ۲: ۶۰۹).

7835- لاهور ، چمرنگان ، کتابخانه محمدیه مجددیه ؛ نوشته ۱۱۲۱هـ. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۹۵).

7836- لاهور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی ؛ نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. مجالس است ، آغاز و انجام افتاده. در برخی از مجالس حاضران را نام برده است ، در یک مجلس ؛ مولانا فخر الدین رازی ، مولانا وجیه الدین، مولانا شمس الدین یحیی ، مولانا برهان الدین غریب ، نصیر الدین ، شیخ حسین سیاح بن شیخ قطب الدین بختیار اوشی، شهاب امرتهی ، حسن علی سجزی ، نسخه ۳۰ مجلس دارد ، ۲۹۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی) باین نشانیها بایستی «ملفوظاتی» از روزگاری پیش از «خیر المجالس» باشد.

● 2609- خیریه ؛ شرح کلمات غوث اعظم

از خیر الدین خالدی . نام نگارنده و کتاب در دیباچه آمده است. شرح کلمات و الهامات غوث اعظم عبد القادر جیلانی ست (ن. ک. غوثیه ، در همین بخش) تازه ترین نامی که در آن دیده شد «شرح لمعات جامی» ست (ن. ک. اشعة اللمعات ، در همین بخش). شرحی ست حامل متن و پرمایه ، نثر آمیخته به نظم ، بسیاری از بیتها از سعدی شیرازی ست.

آغاز: یا مغیث اغثنا بحرمتک فاننا مغرقون فی بحر الغفلة والسهو . . . اما بعد ، میگوید عبد . . . خیر الدین خالدی . . . وقتی از اوقات شریفه و حینی از احیان.

7837- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٦۵۸ ؛ نستعلیق پخته ، ۱۱۳۸هـ. (ص ۲-۱۰۵) (گنج ۲: ۶۱۰).

● **2610ـ داودیه** : آداب و سیر اهل کمال

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۱۹۷» گذشت). بسیار نزدیک به «فقریه» ی او (ن. ک. همین بخش). در دو موضوع ، یکم اوراد و اذکار صوفیانه ، دوم زنجیرهٔ طریقت نگارنده ، از محمود بن عبدالله مزدقانی تا حضرت علی و پیامبر(ص). یکی از نامه های بلند وی است ، وصیت گونه ای که به یکی از مریدان خود بنام داود نوشته است ، در دیباچه گوید : برادر اعز ، طالب راغب داود اصلح الله احواله. که ازین ضعیف التماس وصیت کرد که متضمن آداب و سیر اهل کمال بود ، و متبرک به ذکر بیعت شریفهٔ ارباب و احوال آن پیران طریقت . . .

آغاز : الحمد لله و سلامه علی عباده الذین اصطفی. اما بعد ، چون خلاصهٔ اهل علم بعد از انبیاء اعیان اولیاء الله اند ، ریاض دلهای مطهر ایشان مهبط انوار.

(ن. ک. ریو ۲ : ۸۳۶ «رسالهٔ داودیه» ـ نسخه ها ۲ : ۱۰۱۴ «آداب و سیر اهل کمال» که همین رساله است و ۲:۱۰۴۳ «داودیه»).

7838- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق ریز خوش ، پیرامون ۸۵۱ھ (۳۷۱-۳۷۵) ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «آداب و سیر اهل کمال» آمده (گنج ۲ : ۸۸۰).

7839- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. با مهر کنده ۱۱۵۵ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۶۱-۶۴) (نوشاهی).

● **2611ـ در البحر** : رساله . . .

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). به خواهش درویشی ، در شرح و تأویل بیتی (له چند بیت) از عطار : لب در با همه کفر است و در یا جمله دینداری ـ و لیکن گوهر دریا و رای کفر و دین باشد. به نثر روان آمیخته به نظم. نام رساله در سرعنوان نسخه آمده است. و این جز «شرح بیت» اوست (ن. ک. همین بخش).

آغاز : رسالهٔ در البحر در شرح بیتی از اشعار . . . یا مفیض الخیر و المعانی ، علیک التکلان و بک الثقة. به التماس درویشی ، چند کلمه در لطایف.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان شرح برخی از اشعار عطار بنام «درد البحار فی معنی بیت العطار» که از مجموع بدست می آید که همین رسالهٔ ماست و در آنجا خلطی شده است ـ صفا ۳: ۳۲۸ از این رساله نام نبرده ـ ایضاح المکنون ۱: ۹ «اصطلاحات در البحار فی بیت العطار» که در اینجا نیز در نام خلطی شده (چه اصطلاحات او رسالهٔ جداگانه ای ست) و در نسبت نگارنده نیز خطا رفته او را نیشابوری یاد کرده).

7840- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نسخ خوش ، ۸۸۲-۸۹۵ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۶۳۸-۶۴۱ هامش) ، نام رساله به خامه نویسنده در سرعنوان نسخه چنین آمده «رساله در البحر در شرح بیتی از اشعار . . . عطار» (گنج ۲ : ۶۱۱).

2612. در المعارف

ملفوظات شاه غلام علی دهلوی است (که یاد او در «اجوبهٔ اعتراضات ۱۲۲۷» گذشت). گرد آوری از شاه رؤف احمد مجددی نقشبندی بن شاه شعور احمد. وی به فارسی و اردو می نوشته و می‌سروده و به رأفت تخلص می کرده است. خرقهٔ خلافت از همان شاه غلام علی گرفته و در بهوپال جایگزیده و در سفر حج در راه دریا در ۱۲۵۳ھ/۱۸۳۷م درگذشته است.

بایستی وی ملفوظات پیر خود را در دو دفتر گرد آورده باشد. یکی به فارسی بنام «در المعارف» و دیگری به اردو بنام «ارکان اسلام».

بدستور شاه ابو سعید مجددی (م ۱۲۵۰ھ/۱۸۳۵م) بدان آغاز کرده، و به ترتیب روزها با ذکر تاریخ گرد آورده است. شامل مطالب عرفانی از معنی فقیر، بیان وجد و تواجد، ناسخ و منسوخ، عروج سالک، مرتبهٔ ولایت، لطایف، احوال مجدد الف ثانی...

در آغاز آن، پس از نام خود و شاه ابو سعید و مرشد خود، می نویسد «بجای اسم مبارک پیر دستگیر لفظ حضرت ایشان می نگارم».

آغاز: آرایش عروس دیباجهٔ کلام فصحا، به حلیهٔ ستایش احدی بی ابتدایی ست، که بر عارض جوهر... اما بعد، میگرید رؤف احمد مجددی نسبتاً و طریقتاً.

(ن. ک. مشار ۲: ۲۱۰۱ «در المعارف» که چاپ ۱۹۲۷م دهلی را نشانی داده است - فرهنگ سخنوران: ۲۲۱ رأفت رامپوری - علمای هند: ۶۶ شاه رؤف احمد مصطفی آبادی که مرگ وی را نادرست ۱۲۰۳ھ نوشته - خزینه ۱: ۷۰۳ برای گرد آورنده - مشایخ نقشبند: ۳۰۳ برای گرد آورنده و: ۳۲۰ برای ابو سعید مجددی - حدیقة، سرور: ۱۳۳ برای غلام علی و: ۱۳۷ برای گرد آورنده و نام ۱۱ اثر او، از آن میان دو مجموعه از ملفوظات پیرش غلام علی، یکی بنام «ارکان اسلام» و دیگری «در المعارف» و ۳- تفسیر (اردو)، ۴- صادقهٔ مصدقه (عرفان)، ۵- مثنوی اسرار وحدت الوجود، ۶- مراتب الوصول (عرفان)، ۷- معراجنامه (اردو)، ۸- مثنوی یوسف و زلیخا، (اردو)، ۹- سلوک العارفین (نسخهٔ رامپور)، ۱۰- شراب رحیق (همان کتابخانه)، ۱۱- جواهر علویه - علمای هند، ترجمه: ۱۹۸ که نام ۹ اثر او را برده از آن میان «ارکان اسلام» بدون آنکه بگوید ملفوظات است، با افزودن آنکه به زبان اردو ست).

7842- قصور، چمرلگان، کتابخانه محمدیه مجددیه: نوشته ۱۲۷۰ھ (تسبیحی، کتابخانه‌ها ۱: ۹۷).

7843- اسلام آباد، گنج بخش ۵۰۲۲: نستعلیق پخته، امان الله، ۱۹ صفر ۱۲۸۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۵۲ ص.

7844- اسلام آباد، همانجا ۴۳۳۵: نستعلیق، عبدالواحد ولد ملا عبدالحق آخوند زاده، ۲ ع ۱/۱۲۸۳ھ. (ص ۲-۱۳۷) (گنج ۲: ۶۱۰).

7845- ملتان، آغا پوره، مکتبهٔ فایق: نستعلیق پخته، ۱۳ ذیقعده ۱۲۸۳ھ. آغاز برابر، ۲۱۱ ص (نعیم اختر مجددی).

7846- جهلم ، ﷲ ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین بن حافظ محمد ، ۱۵ ذیقعده ۱۲۹۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ٤۰۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7847- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٦۹۰ : نستعلیق خوانا ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، نام کتاب در دیباجه نیامده ، نخستین جلسه ۱۲ ع ۱۲۳۱/۲ھ و آخرین جلسه جمعه ۱۷ رجب (بی تاریخ سال) است ، ۱٤۸ ص.

7848- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، (ص ۲۱ - ۲٤۱) (محمد نذیر رانجها).

7849- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، دارالعلوم ظهور العلوم اکبریه سعدیه : نستعلیق خوش ، شاه دین مجددی ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر ، ۱۷۹ ص (نعیم اختر قمر).

7850- اٹک ، سلطانپور ، کتابخانۀ حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر ، ۱٤۸ ص (نعیم اختر).

7851- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش، ۱۳۰۳ھ. آغاز برابر نمونه، انجام گمی افتاده، ۲٤۲ ص (محمد نذیر رانجها).

7852- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۷۰۳ : نستعلیق پخته، عبدالحکیم رای، سلخ صفر ۱۳۰۷ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۵۰ ص (گنج ۲ : ٦۱۰).

7853- سرگودها ، جهاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کهوکهر : نستعلیق خوش عبدالله راضی بالله ولد علی شیر ، ۱۳۲۱ھ. آغاز برابر نموله ، ٦۵۰ ، ص ۱۳ ص (محمد نذیر رانجها).

● 2613- درود چمکنی

از صاحبزاده چمکنی (از توابع پیشاور) مسمی به میان محمدی.

باب اول کلمات یک نقطه در زیر ، باب دوم کلمات دو نقطه در زیر به همین ترتیب تا ۱۲ نقطه در زیر یا بالای کلمات ، و این صنعت در همه جای نسخه التزام شده.

7854- کیمبل پور ، کتابخانه حقالیه ، عبدالحق غور غشتی : نوشته ۱۲۰۱ھ. (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۵۸).

● 2614- درویش نامه ؛ درویشیه : رد زنادقه

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه ۹۷۱:۲» گذشت).

در شناساندن درویشان باصفا و درویشان بی‌بند و بار «کسانیکه نام سلاطین فقر بر خود بسته اند ، شعار ایشان زندقه و الحاد و آثار شان فساد و حالت ایشان رقص و بازی و آداب ایشان بدعت و بی نمازی ، و خلوت ایشان خباثت و ننگ است، و بعضی از جهال فریفتۀ ایشان شده ، و اباحت

را طریقت و فقر نام نهاده ، و زمام امور و سلطنت با آنها انس گرفته». به نثر آمیخته به نظم. و بدینگونه آغاز می کند: اینها شفا بخشند ، اما چون مواد امراض باطنی افراد مختلف بود ، نتایج آیات هم مختلف آمده گروهی را سبب سعادت و گروهی را شقاوت آمد.

(ن. ک. فقر نامه ، از همو ، در همین بخش که جز این است).

مباحث چهارگانهٔ معرفت : معرفت خود ، معرفت خدا ، معرفت دنیا ، و معرفت آخرت ، که در «کیمیای سعادت» غزالی آمده است ، در این رساله به اختصار آورده شده است.

آغاز : الحمد لله حق حمده و الصلاة علی خیر خلقه ، اما بعد قال الله تعالی ، یا ایها الناس قد جائتکم موعظة من ربکم . . . حضرت عز شأنه میفرماید که ، ما که خداوندیم احکام آیات کلام مجید را بجهت شفا.

(ن. ک. احوال و آثار همدانی ، دکتر محمد ریاض - نسخه ها ۲ : ۱۱٤٤ «درویش نامه» - مشار ۲ : ۲۱۰۷ «درویش نامه» که نشانی یک چاپ آنرا داده - علمای هند : ۱٤۸ - ایوب قادری : ۳۵۱ زندگی نامه و فهرست برخی از آثارش از آن میان «رسالهٔ درویشیه» - نشریه ادبیات آذرآبادگان س ۱۳۲۹ : ۳۲۲ - دانش ، دانشگاه ۱٦ : ۷۲۸ همین رساله بنام «احکام آیات قرآن شفا است» - صفا ۳ : ۱۲۹٦ زندگینامه و نام ٤ اثر او از آن میان «رسالهٔ درویشیه» - دو کتابخانهٔ مشهد : ۸۱۷ «رسالهٔ درویشیه» - ریو ۲ : ۸۳٦ «رسالهٔ درویشیه»).

7855- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٤۰۹ : نستعلیق ریز خوش ، در مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۱۸۵۱ه. (ص ۳۲۹ - ۳٤٦) ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست شناخته نشده (گنج ۲ : ٦٤۹).

7856- کراچی ، موزه ملی ۵ - N. M. ۱۹۵۷-۹۱۲/٤۰ : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸٤ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۵ مجموعه (ص ٦٦ - ۷٦) (نوشاهی : ۲۱۸).

7857- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ٤۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. در مجموعه رساله های او (ص ۲۲۳-۲۳٤) آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی).

7858- اسلام آباد ، گنج بخش ۵٤۱۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های او (ص ۲۹۲-۳۱٤) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ٦۱۱).

7859- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی ، ۲۲ ع ۱۱۷۵/۲ه. (ص ۱۰۹ - ۱٤۰) مجموعه رساله های او ، آغاز برابر نمونه ، در سر عنوان به نام «رساله رد زنادقه» نامیده شده (نعیم اختر مجددی).

7860- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۲۲/۲-۹ : نستعلیق ، (۱۲۵۰ه. بخواهش ملا ابراهیم هروی) ، آغاز برابر نمونه ، ش ۹ مجموعه (گ ۱۱٤ - ۱۲٤) (نوشاهی : ۲۱۸).

7861- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۳-۲٤۰ : نستعلیق ، ۱۲٦٤ه. ش ۵ مجموعه ۱۰ رساله از همو ، (ص ۷٦-۸۸) ، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۲۹).

7862- کیمبل پور، نذر صابری : تاریخ یاد نشده، ش ۳ مجموعه ۸ رساله (تسبیحی، کتابخانه ها : ۱۱۵).

● 2615- درویشی : رساله در بیان . . .

ناشناخته.

آغاز : حمدله. اما بعد، این ذکری ست در بیان درویشی از برای استفاده. سوال کرد که یونس در بطن ماهی چهل روز متمکن شدن.

7863- کراچی، موزه ملی ۲۷-۱۹۵۷-۹۱۲/٤٠. N. M. : نستعلیق، ۹۸٤هـ. آغاز برابر نمونه، ش ۲۷ مجموعه (ص ٦١٦ - ٦١٩)، (نوشاهی : ۲۱۸).

● درویشی نامه : فقر نامه

● درویشیه : درویش نامه.

● رساله درپالتن : هدایت نامه

خرقانی - بسطامی.

● 2616- دریای شهادت

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦٠ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده، از آن میان همین رساله.

7864- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱هـ. با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۳٤ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● 2617- در یتیم

از محمد بن محمود دهدار (که یاد او در «الف السانیت : ٦» گذشت). در خویشتن شناسی و بیان نسبت انسان به عالم و مراتب نفس انسانی با شیوهٔ صوفیانهٔ خودش که می گوید «معرفت رب موقوف است بر معرفت نفس، و معرفت نفس موقوف است بر معرفت مراتبی که در وجود نفس مندرج است، و آن عبارت است از عالم». به نثر آمیخته به نظم.

نفیسی دو تن با نسبت دهدار تلقی کرده (ن. ک. الف السانیت : ٦) و «در یتیم» را از محمود بن محمد دهدار عیانی دانسته است.

آغاز : حمد وسپاس ازلی اما مر آفریدگاری را که شان الوهیتش مقدم وجود موجوداتست. . . خواب آلود بسته کردار محمد بن محمود الملقب بدهدار.

(ن. ک. نسخه‌ها ۲ : ۱۱٤٥ «در یتیم» - رضوی ٤ : ۳۰ «الف السالیت» در بارهٔ نگارنده. مشار ۲ : ۲۱۱۷ «در یتیم» که چاپ شیراز ۱۳۱۹ خ آن را نشانی داده - ذریعه ۸: ۸۷ «در یتیم» - نفیسی ۱: ۳۹۷ «ابو محمد محمود بن محمد دهدار عیانی»).

7865- هزاره ، هری پور ، دار العلوم اسلامیه ، رحمانیه ؛ نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، همراه «وجدنیات» و دیگر رساله های او ۳۸ ص (پرفسور اختر راهی).

● 2618- دساتیر آسمانی

نامه‌هایی ست آسمانی دینی وساختگی. شانزده نامه از نامه‌های مؤبدان‌وهیربدان.روزگاری واژه‌های آن پارسی کهن شناخته می شد. و برخی از واژه های آن از سال ۱۰۶۲ھ/۱۷۵۱م که «برهان قاطع» نگاشته می شد ، و پس از آن به فرهنگنامه های فارسی در آمده است.

«دساتیر» را ملا کاوس از پارسیان هند در ۱۱۹۲/۱۷۷۸م در اصفهان یافت ، با خود به هند برد. او و سپس پسرش ملا فیروز برآن کار کرده ، و پسرش آن را در بمبئی چاپ کرده است ؛ و همین ملا فیروز به دستیاری ویلیام ارسکین William Arskin آن را به انگلیسی ترجمه کرده در دو جلد چاپ کرده است ؛ یکم متن و تفسیر متن ، دوم ترجمهٔ انگلیسی آن.

(ن. ک. مقدمهٔ لغتنامهٔ دهخدا ، گفتار پور داود دربارهٔ دساتیر ؛ ٤٤ - نسخه ها ۳ : ۱۹٤٤ «فرهنگ واژه های دساتیری» - اشکوری ۱ : ۱۸۰ - اته ؛ ۲۸۲۷ ، ۲۸۲٦ - ریو ۳ : ۱۰۱۵ ، ۱۰۳۸ ، ۱۰٤٦ - بادلیان ؛ ۲٤۰۲ - مشار ۲: ۲۱۲۳ «دساتیر آسمانی»که نشانی سه چاپ آنرا داده است - دانشگاه ۱۵ : ٤۱٤۲ «دساتیر»).

7866- پیشاور ، جهنگی ، مذهبی کتابخانه ، مولوی وردگ ۸۵۳ ؛ نستعلیق زیبا ، حسب الارشاد محمد مصطفی خان بهادر ، ۱۱ ج ۱/۱۲٦۲ھ. آغاز : دساتیر آسمانی بفروز آباد و خشوران و خشور. پناهیم به یزدان از منش و خوی بدوزشت گمراه کننده براه ناخوب پرنده ربج دهنده، آزار رساننده ، بنام ایزد بخشایند یننده بخشایشگر مهربان دادگر. . ، ۱۹۸ ص ، ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

7867- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۳۳۷۷/۳۷: از آغاز سدهٔ ۱۳ھ. در فهرست آمده: ترجمه ملا فیروز در ۱۱۸۵ھ/۱۷۷۱م (ص ۱۸۰) ، ۱۵ نامه از شاهان ایران باستان است ، با واژه نامه در پایان (بشیر حسین ۳ : ٤۲۳).

7868- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۱۸۹/۱۸٤ : تاریخ یاد نشده ، با واژه نامه در پایان (بشیر حسین ۳ : ٤۲۳).

● 2619- دستور الانام

از ابراهیم بن ادریس. که در دهلی به خدمت خواجه قطب الدین بختیار کاکی اوشی(رح) نشسته، و از ایشان شرح نفی و اثبات کلمهٔ شهادت را شنیده است. و سپس از کتاب های دیگر دریافت کرده و در این رسالهٔ مختصر بیان کرده است (دیباجه). برای بختیار کاکی م ٦۳۲ھ/۱۲۳٤م. ن. ک. «دلیل‌العارفین» و «فواید السالکین» در همین بخش.

آغاز ؛ الحمد لله الذی توحد بذاته حقیقة و تفرد بصفاته جمیلة . . . اما بعد ، ان العبد الضعیف ابراهیم . . . و سمیتها دستور الانام.

7869- بهاول لگر، چشتیان، درگاه معلی، غلام فرید: نستعلیق پخته، ظهیر بن قدیر، ۱۲۲۰ه. آغاز برابر، (ص ۱-۳۰) (نعیم اختر مجددی).

● 2620- دستور السالکین : شرح ورد المریدین

از بابا داود خاکی کشمیری (م ۹۹۴ه/۵-۱۵۸۶م)، از صوفیان نامور و نجیبان کشمیر، و مرید شیخ حمزه کشمیری (م ۹۸۴ه/۱۵۷۶م) که در ملتان (پاکستان) می زیسته است. بابا داود مشکاتی کشمیری (م ۹۹۷ه/۸-۱۵۸۹م) از این کتاب، در «اسرار الابرار» خود نقل کرده است.

نخست «ورد المریدین» را در مناقب مراد خود شیخ حمزه سروده، سپس «دستور السالکین» را در شرح آن منظومه به نثر نگاشته است.

(ن. ک. شعرای کشمیر ۲ : ۲۲۰ تا ۲۲۵ خاکی، که در آنجا زندگینامه و فهرست نگاشته‌هایش را آورده: ۱- ورد المریدین، ۲- قصیدهٔ لامیه، ۳- قصیدهٔ غسلیه، ٤- قصیدهٔ ضروریه، ٥- دستور السالکین، ٦- مجمع الفواید - گنج ۳ : ۱۶۶۶ «صلاة منظوم : ضروریه» که در آنجا آمده این اثر او «مثنوی» ست و نه «قصیده» - پاکستان مین فارسی ۲ : ٤٤۸ «بابا داود مشکواتی» کشمیری و از همروزگاران خاکی - نفیسی ۱ : ٤۰٦ و ٥٤۰ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان همین کتاب و «رساله عالیه» که شاید تحریف شده «غسلیه» باشد - علمای هند : ٦۰ «بابا داود مشکاتی» - فرهنگ سخنوران : ۱۸۳ «خاکی» همین کس - پاکستان مین فارسی ۲ : ٤٤۹ «دستور السالکین» ضمن منابع «سر الاسرار» مشکاتی»).

7870- گجرات، پرفسور احمد حسین قلعه داری : تاریخ و نشانی داده نشده، و گفته شده ظاهراً نسخه نزد ایشان هست (شعرای کشمیر ۱ : ۲۲۵).

7871- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : نستعلیق، تاریخ یاده نشده، ٤٦٦ گ (همراه ۱۲ برگ از سروده های خاقانی). آغاز: ... بافت چون همنامی آن غازی نامی دین - پهلوانی در جهاد نفس زور آور شده است (دکتر ظهور الدین احمد).

● 2621- دستور السالکین

از کبیر الدین مرید شرف الدین محمد شاهی، که در خواب شیخ پیشگفته را می بیند، و بدستور او بدین کار می پردازد. و آن را بنام «دستور السالکین» در دو «باب» هر باب در چهار «مقاله» و یک «خاتمه» و در پایان یک «خاتمه الکتاب» می سازد (دیباچه).

باب اول در بیان آنکه عالم و آدم از برای چیست و بیان منازل عروج و طریق. مقاله ۱- در بیان منزلهٔ اول عروج و طریق حصول آن، ۲- در بیان منزل دوم و طریق حصول آن، ۳- منزل سوم، ٤- منزل چهارم. خاتمه در فنای ثلاثه و نسبت ثلاثه. باب دوم در عالم و آدم از کجاست و مراتب نزول، مقالهٔ ۱- در بیان مراتب نزول خمس، ۲- در بیان نسبت مراتب مذکوره، ۳- در معرفت انسان، ٤- در معرفت عالم. خاتمه در مراتب سر نسبت او. خاتمه الکتاب در حضور دل.

در آن از «شرح جام جهان نما»، «فتوحات مکیه» و «مونس الفقرا» بهره گرفته و نام برده است. و تازه ترین نام که دیده شد از جامی (م ۸۹۸ه/۱٤۹۲م) بود.

آغاز: حمدی ازلی سزای ذات لم یزلی ست که وحدتش حامل وجوب و امکان . . . خاکپای اهل یقین ، کبیر الدین ، به حضرت عالمیان . . .

7872- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰۱۵ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. (ص ۸-۲۱)» (گنج ۲ : ۶۱۲).

● 2622- دستور السعادة فی معرفة النبوة والرسالة والولایة

از محمد عارف عبد النبی شطاری (که یاد او در «چهارده خانواده : ۹۹۹» گذشت). در دیباجه می گوید «این کلمه ای ست چند ، که عجالة الوقت در بیان نبوت و ولایت و بیان شطحیات عرفا املا کرده و تحقیقات عجیبه و تدقیقات غریبه که از کتب متقدمین و متأخرین (رح) در رموزات و اشارات ، و از زبان فیض بیان حضرت ارشاد پناهی ، مخدومی و قبله گاهی وارث علوم نبوی حضرت مرشدی واوی (ق) مستفاد شده و نامش «دستور السعاده فی معرفه النبوة والرساله والولایه نهاده».

آغاز: . . . حمد سزای مالک الملکی ست که ملک غیب و شهادت را به انوار آفتاب و مهتاب . . . و بعد ، بندهٔ مشتاق لقای باری عبد النبی العثمانی الشطاری.

(ن. ک. علمای هند : ۱۳۴ زندگینامه و نام ۴۷ اثر او ، از آن میان «دستور السعاده فی بیان الولایه»).

7873- اسلام آباد، گنج بخش ۹۷۴: نستعلیق، آغاز سدهٔ ۱۱ه. (ص ۸۶-۸۷) بدنبال «چهارده خانواده» از همو ، پس از تمهید کلام ناتمام می ماند (گنج ۲ : ۶۱۳).

● 2623- دستور العمل

از ابو المعارف شاه محمد عنایت الله ، حنفی قادری شطاری، قصوری و سپس لاهوری فرزند پیر محمد. و نام وی بدگونه «عنایت الله» و «محمد عنایت الله» آمده است. تاریخ مرگش دانسته نیست. خزینه (۱ : ۱۹۸) سال ۱۱۴۱ه/۱۷۲۹-۸م آورده است. و بنا بر تحقیق پرفسور محمد اقبال (حدیقه ، لاهوری : ۶۳ پا ورقی) تا سال ۱۱۵۰ه/۱۷۳۷م زنده بوده است. وی خلیفهٔ شاه محمد رضا قادری شطاری (ن.ک.آداب المریدین :۱۲۱۸ در همین فهرست) و یکی از عارفان بزرگ شبه قاره بوده است.

در دیباجه می گوید : چون سید علی رضا بخارایی عازم زیارت . . . بود ، دعاگوگشت که به طریق ایجاز و فواید کتب «جواهر خمسه، سراج السالکین ، اوراد صوفیه، اسرار الدعوات ، مفتاح الدعوة شیخ وجیه الدین گجراتی» را ملخص کنم ، و من نیز کردم و از خود آنچه سینه به سینه رسیده بود برآن افزودم. و به نام «دستور العمل» نامیدم ، در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه».

مقدمه در شرایط کلی و جزوی که در ابتدای دعوات لا بد است. باب ۱- خواص اسما عظام ، ۲- دعوات بعضی سور قرآنی و بعضی از اسماء سبحانی. در فصل هایی ، از اینگونه خواسته ها : برای زن عقیمه ، دفع آسیب ، علاج کودکان ، وفق اعداد ، طلب جاه، دفع اعداء ، دزدیده و گم شده ، حب وبغض . . . خاتمه در بیان شرایط مطلقه.

آغاز: حمد لابدایت وثنای بی نهایت مالک الملک را که حقایق کولیه... و بعده، میگوید . . .

ابو المعارف عنایت الله القصوری ثم اللاهوری.

(ن. ک. خزینه ۱ : ۱۹۸ که مرگ او را ۱۱۴۱ گفته - حدیقه ، لاهوری : ۶۳ که در پاورقی مرگ وی پس از ۱۱۵۰ه‍. دانسته شده - علمای هند : ۱۵۲ «عنایت الله» که مرگش را همان ۱۱۴۱ه‍. آورده ، و نیز نام دو اثرش : ۱- غایة الحواشی در شرح «وقایه» در دو جلد ، ۲- ملتقط الحقایق ، شرح «کنز الدقایق» - ایوب قادری : ۳۵۷- گنج ۴ : ۲۲۶۰ «لباس برهنه» از همو - حدایق الحنفیه : ۴۵۷ که مرگ او را ۱۱۴۱ آورده - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۶۲ زلدگینامه و نام ۷ کار او : ۱- غایة الحواشی (عربی) ، ۲- شرح رمز الدقایق ، ملتقط الحقایق ، ۳- دستور العمل ، ۴- لطایف غیبی ، تصوف، ۵- مجموعة عرفانی فی شرح مجموعة سلطانی، «ه» ، ۶- هبة الطاعات من الصوم والصلاه، ۷- شفیع المرام، در مبحث وجود).

7874- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۵۷۰ : نستعلیق دو نویسنده ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه‍. (ص ۴۶-۲۴۹) (گنج ۲ : ۶۱۳).

● 2624- دستور العمل سالکان : رسالهٔ نجم الدین کبری.

از نجم الدین کبری ، خیوقی خوارزمی (که یاد او در «اصول العشره» ترجمه:۱۲۷۹» گذشت). در دیباچه گوید داین چند لفظ را بر حمد «مصلی» ترتیب داده، به تحریر آورد، تا برای سالکان دستورالعمل باشد». اما در نسخه فصلهای آن بدون عنوان است.

اغاز: حمدله. اما بعد ، معروض میگرداند بنده . . . این ضعیف مدتی مدید ، عمر عزیز را صرف مدارس کرده و جمیع علوم عقل و نقلی را.

7875- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۷ ۲۱۳/۳ N.M : نستعلیق ، مجموعه مؤرخ ۱۱۲۸ه‍. ش ۳ آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (نوساهی : ۲۱۸).

● دعوات الأسماء : چهل نام

● 2625- دعوت اسم باسط

از نا شناس، به سال ۱۰۷۹ه‍./(۱۶۶۹-۸م) در طریق عمل اسم باسط.
آغاز : الحمد لمن بسط الانوار بقدرته و سط الاثار بحکمته.

7876- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه‍. (ص ۲۱۰-۲۲۳) (سرفراز : ۲۴۵- نوشاهی).

● 2626- دقایق

از شاه عیسی (محمد عیسی) جند الله برهانپوری سندی گازر الهی (م ۱۰۳۱ه‍./۱۶۲۲-۱م) بن شیخ محمد قاسم. به گازر الهی از این روی مشهور شده بود که پارچه های خود و پیر خود را می شست. وی مرید شاه لشکر محمد عارف بالله و خلیفهٔ او بوده است. و از هموست در این فهرست : روضة الحسنی، عین المعانی ، شرح قصیدهٔ برده (گنج ۳ : ۱۶۹۷).

در یازده «دقیقه» و سرینده های دیگر «فایده»، دقیقهٔ ۱- موجود مطلق، ۲- صفات، ۳- وحدانیت

۴- لفظ الله، ۵- اسمای الهی، ۶- به اعتبار خلقت ۸ـ به اعتبار ظهور ، ۷- عالم مثال ، ۸- عالم شهادت ، ۹- انسان کامل ، ۱۰- وجود مطلق ، ۱۱- معرفت.

آغاز: فایده. خلق بعد از ارتفاع کثرت عین حق است، اگر لام جمال که عبارت از ظهور کثرت است ، از میان برداری ، و نقطهٔ تعین حجاب وجود از سر خابه سرگیری بنگر که چه ماند . . .

(ن. ک. علمای هند : ۱۵۳ زندگینامه و نام دو اثرش - ایوب قادری : ۳۶۰ زندگینامه و نام آثار او : «تفسیر قرآن عربی در ٤ جلد، مجمع البحرین، عین المعانی ، روضه الحسنی، حواس خمسه، حاشیه بر شرح ضیائیه ، حاشیه بر اشارهٔ غریبه ، انسان کامل ، شرح قصیدهٔ برده ، فتح محمدی، تتمیم (شرح سایهٔ عامل) ، رسالهٔ عقود، ترجمهٔ اسرار الوحی»- گنج ۳: ۱۶۹۷).

7877- کراچی ، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۰۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز: خلق بعد از ارتفاع کثرت عین حق است ، ۱۰ ص (سرفراز : ۱۹۰ - نوشاهی).

7878- کراچی ،موزه ملی N. M. ۱۹۶۵-۲۱۰/۱۲ : نستعلیق ، (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲۵۹هـ) آغاز: فایده خلق بعد از ارتفاع کثرت عین حق است ، اگر لام جمال عبارت از ظهور کثرت است . . . ، ش ۱۲ مجموعه (ص ۲۱۵-۲۲۴). نام نگارنده در کمون آمد (نوشاهی : ۲۱۹).

7879- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون ٥٤ : نستعلیق ، سید امام الدین احمد گلشن آبادی ، ۱۹ محرم ۱۲۹۲هـ. آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (سید خضر نوشاهی).

2627- دقایق الحقایق : حقایق الدقایق

از مولانا ابا الفضل احمد رومی، از اصحاب مولانا بلخی که در آغاز نسخه ها می گوید: احمد رومی که از جملهٔ بندگان خداوندگار مولانا جلال‌الدین است...و نام آن «دقایق الحقایق» نهاده شد. (در برخی از نسخه ها «حقایق الدقایق» آمده) ، به سال ۷۲۰هـ/۱۳۲۰-۱م در هشتاد «فصل» نگاشته است (دیباجه)، تفسیری ست بر برخی از آیتها، ناظر بر «مثنوی معنوی» مولوی بلخی . نخست آیتی و یا حدیثی را آورده، آنگاه تأویل های عرفانی، حکایت و بندهایی از «مثنوی» و غزل .

فصل ۱- در بیان حدیث الشریعة اقوالی والطریقة افعالی والحقیقة حالی، ۲- تفسیر حدیث من استوا یوماً فهو مغبون، ۳- حدیث المسلم من سلم المسلمون من یده ، ٤- تأویل آیت من کان یرید حرث الاخرة ، ۵- تأویل آیت و اذا قال ابراهیم رب ارنی، ۱۰- تأویل آیت وما من دابة فی الارض الا ، ۱۵- حدیث اول ما خلق الله نوری ، ۲۰- حدیث لوکان لابن آدم وادیان ، ۳۰- حدیث المال حیة فی اللحد والجاه اضرمنه ، ٤۰- تأویل آیت هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم ، ۵۰- تأویل آیت قال نوح رب ارنی دعوت قومی ، ۶۰- در بیان عداوة الضعفاء للاقویاء والاسفیاء للحکماء ، ۷۰- تأویل آیت رجال لاتلیهم تجارة ولا بیع ، ۸۰- تأویل آیت قل متاع الدنیا قلیلا .

چهل حدیث منظومی در دست هست گویا بنام «معارف» (ن. ک. بحس منظومه ها) از سراینده ای بنام احمد رومی : من که هستم احمد رومی بنام - اربعین بنیاد کردم از فصول ، که بایستی از همین کس باشد .

آغاز: حمد له. صلات. من بعده، هذه رسالة من کلام احمد الرومی، اضعف عباد الرحمان . . . ای مطالعه کنندگان، وای مؤمنان اولوالالباب بدانند .

(ن. ک. ذریعه ۷ : ۳۳ «حقایق الدقایق» که به نقلی نادرست از محمد بن جلال الدین رومی نگارندۀ «ولد نامه» آمده ـ همانجا ۸: ۲۳٤ «دقایق الحقایق» به روایت یک نسخۀ ناقص، ناشناخته و ۳۰ فصلی آمده ـ همانجا ۹ : ۱۲۷۹ «دیوان» ـ نفیسی ۲ : ۷۳۷ زندگینامۀ کوتاه نگارنده و نام این اثرش ـ برگل : F۱۸ ، R۱٤ «دقایق الحقایق» در بخش تفسیر ، که می افزاید تفسیر نیست ـ نسخه ها ۱ : ٤۸ «دقایق الحقایق» در بخش تفسیر، همانجا ۲ : ۱۱٤٦ «حقایق الدقایق» در بخش عرفان ـ اشکوری ۳ : ٦۳ «دقایق الحقایق» ـ طرازی ۱ : ۱٤٤ که آن را به نام «الدقایق فی الطریق» یاد کرده ـ افغانستان ، موزۀ کابل : ۱۲٤ ـ نشریه ۸ : ۲۱۰ نسخۀ لنین گراد و ۱۰ : ۲٦٤ نسخۀ لیدن ـ سنا ۱ : ۱۷).

7880- بلوچستان، مستونگ، شمس آباد، میرزا عبدالقیوم : نستعلیق و نسخ ، نظر ولد شعبان، ۱٦ شعبان ۱۰۳۹ه. آغاز: حمد له. صلاة . . . ، پایان : این سخن پایان ندارد ای جواد ـ ختم شد والله اعلم بالصواب ـ چون رسید ایجا سخن لب در به ست ـ چون رسید اینجا قلم در هم شکست . . . ، در ۸۰ فصل است و در کمون از احمد رومی دانسته شده ، ۳۲۳ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

7881- شیخوپوره ، سرمیدانی، کتابخانه گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر قمر : نستعلیق ، ملا عبداللطیف دهکوی ، سه شنبه ۲۲ ع ۳/ ۱۰۹۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۹۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

7882- اسلام آباد، گنج بخش ٤٠٤٤: نستعلیق، محمد عیسی بن شیخ نظام الدین، سدۀ ۱۱ه. آغاز ناپیش از فصل ٦ نو نویس، ۳٦۰ ص (گنج ۲ : ٦۱٤) .

7883- اتک، سکهد ، کتابخانه محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، نام کتاب در دیباجه حقایق الدقایق است، ۳۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

7884- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۳۵ : شکسته آمیز ، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر، انجام نزدیک به یک برگ افتاده ، ۳٦۸ ص (گنج ۲ : ٦۱٤) .

7885- گوجرانواله، سندی هوان تادر، مولانا نصیر احمد : نستعلیق شکسته آمیز، محمد ابدال حنفی قادری نقشبندی، ۱۲ ع ۱/ (مولود) ۱۲۲۷ه. آغاز برابر نمونه ، ۳٤۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

7886- لاهور ، اردو بازار، کتابخانه رشیدیه : نستعلیق ، جمادی الاول ۱۲٦٤ه. آغاز برابر نمونه، ۷۸۲ ص (سید عارف نوشاهی) .

7887- سیالکوت، نارووال، جامعه فیض العلوم ٦۵ ن : نستعلیق خوش، محمد علی بن طالع محمد، ۲۵ ذیقعده ۱۲۷۱ه. آغاز برابر، ٤۸۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

7888- اسلام آباد، گنج بخش ٦۰۷۵ : نستعلیق خام، سدۀ ۱۳ه. آغاز در دیباجه و انجام در فصل ۸۰ افتاده ، ٤٤۲ ص .

7889- اسلام آباد، همانجا ۲۷۱ : نستعلیق پخته، تاج الدین ولد غلام حسن، سکنه دنیچند ، ۱۷ رجب ۱۳۰۴ه، ۵۰۷ ص (گنج ۲ : ۶۱۵).

7890- حیدرآباد ، دانشگاه سند ، دکتر نبی بخش خان بلوچ : تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۳۷).

2628- دقایق الحقایق دیگر

از ناشناس . که شاید نامش و نام کتاب در دیباچه بود که نسخهٔ گنج بخش آن را ندارد . و من این نام را بدان دادم . چیزی ست به مانند «دقایق الحقایق» احمد رومی (ن. ک. پیش از این) . از صوفی بزرگ و توانا در نثر و نظم . نخست آیتی و یا حدیثی و یا گفتهٔ بزرگی از صوفیان را آورده ، سپس به تأویل آنها پرداخته است، و ناظر بر «مثنوی معنوی» ست که از آن بندهای بلندی آورده، به نثر و به نظم، همراه حکایتهایی. بایستی در بیست و پنج «فصل» باشد، که در نسخهٔ گنج بخش افتادگیهایی ست، و پس از فصل ۲۲ سه فصل بیشماره هست . هرگاه بخواهد از آیتی گواه بیاورد و یا حدیثی راه نقل کند و یا به مقصود اصلی خود که شرح مثنوی ست وارد شود با بیتی آغاز می کند که مصرع اول همهٔ آنها یکی ست : همچنین فرمود در قرآن خدا. . . همچنین فرمود شاه انبیا . . . ، همچنین فرمود مولانای ما... از دیوان شمس نیز غزلهایی دارد .

فصل ۱- تأویل آیت ان ربکم الله الذی خلق السماوات والارض فی سته ایام ، ۲- تأویل حدیث انکم سترون ربکم کما ترون القمر فی لیلة البدر ، ۳- تأویل حدیث اذا تم الفقر فهوالله محمد(ص) ، ۴- اول ما خلق الله نور محمد(ص)، ۵- ؟، ۶- شرح گفتهٔ شیخ سعد الدین حموی، در الولایه افضل من النبوه، ۸- گفتهٔ امام احمد ، ان الله لیس بعرض ولا جوهر ولا جسم ، ۹- گفتهٔ عین القضات : لو لا ما کان فی القرآن حروف المقطعات لما آمنت به، ۱۰- آیت ان الذین کفروا بآیاتنا سوف نصلیهم نارا کلما نضجت جلودهم، ۱۱- حدیث الفقر کنز من کنوز الله و مفتاح کنوز الفقر قلوب الاولیاء ، ۱۲- حدیث احب من دنیا کم ثلاثه : النساء والطیب والصلاة ، ۱۳- تأویل آیت انما حیواة الدنیا لعب و لهو ، ۱۴- تأویل حدیث اول ما خلق الله العشق ، ۱۵- حدیث یوم القیامه امه یکونوا تحت لوای محمد ، و محمد تحت لوایی ، ۱۶- مخلوق بودن قرآن در مذهب معتزله و نامخلوق بودن آن در مذهب اهل سنت ، ۱۷- حدیث اول ما خلق الله العقل ، ۱۸- تأویل آیت ولقد آتیناک سبعاً من المثانی والقرآن العظیم ، ۲۰- تأویل آیت فاینما تولوا فثم وجه الله (در اینجا منظومه ای نسبتاً بلند از خود را آورده : نکته در اصول دین دیدم - بس غریب و عجیب و دشوار) ، ۲۲- تأویل حدیث : یتجلی علی الخلق عامه و ابی بکر خاصة ، فصل (بی شماره) حدیث من سکن فی القری یوم تحمق شهراً ومن سکن شهراً تحمق دهراً . فصل : حدیث یا لیت رب محمد لم یخلق محمد ، و آخرین فصل که گویا فصل بیست و پنجم باشد . تأویل حدیث الموت کفارة لکل مؤمن و مؤمنه .

7891 اسلام آباد ، گنج بخش ۵۲۵۰ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۰۳ه. (ص ۱۱۰-۲۰۷). آشفته صحافی شده و امکان دارد نواقص آن در مجموعه بدست آید بدون دیباچه . آغاز : فصل

اول. قال الله تعالی ان ربکم الله الذی خلق السماوات ... خدای سبحانه و تعالی چنین می فرماید که بدرستی (گنج ۲ : ۶۹۳).

● **2629- دقایق الحقایق**

از شیخ فیض محمد صاحب، از روزگار اکبر شاه ثانی (۱۲۲۱-۱۲۵۳ھ/۱۸۰۶-۱۸۳۷ م.).

ترجمه ای ست از عربی.

(ن. ک. «دقایق الحقایق: ۹۵۷» از همین فهرست).

7892- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۹۰۰/ ۱/۴۹۱۲ : نوشته شیخ خیرات علی، پپاس خاطر ملک الشعراء شیخ فیض محمد، ۴ ج ۱/ ۱۲۴۹ھ/ ۹ دسمبر ۱۸۳۳ م. نسخه معاصر، آغاز افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۷).

● **2630- دقیقة الدقایق**

از سیف الله بن نظام الدین احمد.

در اسمای باری. نگاشتهٔ ۱۰۲۹ھ/(۱۹-۱۶۲۰م).

7393- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۴۳۸/۲/۴۴۸۸: بخامه نگارنده، ۳ ذیقعدهٔ ۱۰۲۹ھ. (۳۰ اکتوبر ۱۶۱۹ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۱۸).

● **2631- دلایل النیرة فی رد مذهب المتحیرة : دلایل النیره فی المذاهب المتحیره**

از شاه فقیرالله جلال آبادی شکارپوری (که یاد او در «رسالهٔ فلسفی:۹۵۸» گذشت). در سبب نگارش گوید: در ولایت ژوب (بلوچستان پاکستان) بی دینی راه یافته، شریعت و طریقت را از یکدیگر جدا می دانند، گفتهٔ پیران خود را برشریعت مقدم داشته، زن و مرد یکجا می رقصند، و عبادات ظاهری را بر عارفان لازم نمی دانند. از این روی بخواهش ملا نواب، ملا ابراهیم، ملا دادک، ملا تاج محمد این رساله را ساختم.

در دو «مقصد»: ۱- ثبات بر طریقهٔ محمدیه و تحریض بر متابعت پیامبر(ص)، ۲- در معتقدات جهال صوفیه.

در آن به ۷۲ گروه مسلمانان پرداخته، که تنها یکی از آنها که اهل سنت و جماعت است رستگار است. و دربارهٔ اندیشهٔ گروهها گفتگو کرده است: فلاسفه، معتزله، شیعه، صابیان، و تناسخیان، و گروههای ایرانی نسطوری و یعقوبی. فیلسوفان مسلمان حنین بن اسحاق، ابو نصر فارابی و ابو علی سینا.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۷۹۱ تا ۸۰۲ زندگینامه و نام اثارش، از آن میان به تفصیل از این رساله سخن رفته است).

7894- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۹۴۷/۴۰۹۹ : نوشته حافظ غلام محمد، ۲۵ رمضان ۱۲۴۸ھ/(۱۸۳۲ م). (بشیر حسین ۲: ۲۸۳).

7895- لاهور، همانجا ۴۹۹/۱۰۴۷ : تاریخ یاد نشده، ۳۱ برگ (پاکستان مین فارسی ۳ : ۷۹۷).

2632ـ دل و جان

منسوب به خواجه عبدالله هروی (م ۴۸۱هـ/۱۰۸۹ م). مجموعه سخنان صوفیانه و مناجات گونه ای ست، به نثر آمیخته به نظم، نامبوب، باسرنندهای «الهی». که بسیاری از آنها در دیگر مجموعه سخنان منسوب به او (ن.ک. کلمات خواجه، در همین بخش) لفظ به لفظ و یا با دگرگونیهایی آمده است. مجموعه ای از سخنان منسوب به او، به همین نام در ۱۳۱۹ خ چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله علی نواله والصلاة علی محمد و آله اجمعین. قال الشیخ ... قصه ای رفت روز ازل میان جان و دل، که نه آدم بود و نه حوا، نه آب بود و نه گل، نه بهانه را خانه و نه سبب را منزل ... دل از جان پرسید که اول این کار چیست، آخراو ثمره چیست (ن.ک. سر آغاز نمونهٔ ۷ از «کلمات خواجه» در همین بخش).

(همان: نسخه ها ۲: ۱۱۴۶ - دانشگاه بمبئی: ردیف ۶۷ «سوال دل از جان» ضمن مجموعه رساله های او: ۱- صد میدان، ۲- کنز السالکین، ۳- واردات، ۴- پردهٔ حجاب، ۵- همین رساله، ۶- الهی نامه، ۷- قلندر نامه، ۸- محبت نامه - نفیسی ۱: ۵۸ زندگنامهٔ هروی و نام کارهای منسوب به او، از آن میان «دل و جان» و همانجا: ۴۲۶ منظومهٔ «دل و جان» حسین چشتی دهلوی که به تقلید «حسن و جان» تناهی سروده).

7896- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۸۴: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱هـ، باتاریخ ۱۱۰۰هـ، در مجموعه (ص ۵۰-۹۴) (گنج ۱: ۹۲۳).

2633ـ دلیل العارفین

از خواجه قطب الدین محمد بختیار اوشی کاکی (م ۶۳۳ یا ۶۳۴هـ/۳۵-۱۲۳۶ یا ۳۶-۱۲۳۷م). (که یاد او در «فواید السالکین»، در همین بخش خواهد آمد). سخنان استاد و پیر او خواجه معین الدین حسن سجزی چشتی اجمیری ست (که یاد او در «انیس الارواح: ۱۲۹۴» گذشت). در سرگذشت و کرامات اولیا، در «مجلس» هایی به شماره. نخستین آنها تاریخ ۵ رجب ۵۱۴هـ را دارد که تاریخ سالش در نسخه ها گوناگون آمده است.

در «قسمت» هایی. نسخه های گنج بخش در دو «قسمت» است: ۱- در فقر و صلاة و مکتوبات دو اوراد و حز آن، ۲- در سلوک و فواید آن، و نسخهٔ چاپ نولکشور ۱۳۰۶هـ در چهار «قسم»: ۱- در فقر و صواب، ۲- مکتوبات و تسبیح، ۳- اوراد و جز آن، ۴- سلوک و فواید آن. در دوازه مجلس.

آغاز: این صحیفهٔ علوم ربانی و این تحفهٔ فقر مبانی، از کلمات جان پرور ملک المشایخ ... معین الملة والدین حسن سجزی ادام الله تقواه، شنود ... در این مجموعه که نام او دلیل العارفین.

(ن.ک. نسخه ها ۲: ۱۱۴۷ «دلیل العارفین» - مشار ۲: ۲۱۸۸ «دلیل العارفین» که نشانی سه چاپ آن را داده - ایضاح المکنون ۱: ۴۷۹ «دلیل العارفین» که گویا همین است - مشار، مؤلفین ۴: ۹۲۴ برای آثار چاپی بختیار اوشی - پاکستان و هند ۳(۱):

۱۳۵ «دلیل العارفین» به تفصیل - مرآت العلوم ۲ : ۱۹ «دلیل. . . » - ریو ۳ : ۹۷۳ «دلیل العارفین»- نفیسی ۱ : ۱۵٤ و ۲ : ۷٤۸) .

7896- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۱٤٤/۲۱۳۳ : نوشته خواجه محمد یوسف گدا نگارندهٔ «تحفه النصایح» ، سدهٔ ۸ھ. (بشیر حسین ۲ : ۲۱۸).

7897- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیه : نستعلیق ، فقیر محمد ولد حاجی عبدالله ، ۲۷ ذیحجه ۱۱۰۰ھ. آغاز برابر نمونه ، عنوانها شنگرف ، ۱۵۳ ص (سید عارف نوشاهی).

7898- جهلم ، سنگهوی ، پیر محبوب حسین نوشاهی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۸ ص (سید خضر نوشاهی).

7899- راولپندی ، عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ، ریاض حسین شاه : نستعلیق پخته ، حسین محمد چشتی ، ۱۰ صفر ۱۱۹۲ھ. آغاز برابر ، ۱۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

7900- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۷٦٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، نخستین مجلس مورخ ۵ رجب ۵۱۲ (!) است ، انجام افتاده ، ۹٤ ص (گنج ٤ : ۲۱۱۵).

7901- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٦۵۰ : نستعلیق خوانا ، محمد غوث ولد محمد عاقل سرهندی ، ۲۰ ع ۱ / ۱۲۲۰ھ (ص ٤۳۳ - ۵۰٦). مجلس یکم تاریخ ندارد (گنج ٤ : ۲۱۱۵).

7902- شیخوپوره ، نارنگ منڈی ، ماری کلان ، حکیم رحمت علی قریشی : نستعلیق پخته ، فرح بن جمشید ، ۲۱ جون ۱۸۸۰م (۱۲۹۷ھ) ، آغاز برابر ، ۱۱۱ ص (نعیم اختر).

7903- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولانا داود: نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۸۲ ص (محمد نذیر رانجها).

7904- دیره غازیخان ، تونسه ، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، احمد محجوب ، برای قاضی جماعت محمد صاحب ، ۱۳۱۵ھ. آغاز برابر ، (ص ۱ - ٦۹) (نعیم اختر مجددی).

● **دم و قدم** : هوش در دم : پاس انفاس غجدوانی. در ص ۱۳۲۸ گذشت.

● **2634- دوم و کرامات** : رساله در . . .

از عبدالرحیم بن عبدالله انصاری ، که نام خود را در میانهٔ رساله (ص ۳) آورده است.

آغاز می شود به : کرامات به دو گونه اند ، یکی کسبی و دیگری وجودی. نخستین از راه ریاضت بسیار بدست آید . . . ولی کرامت وجودی این است که از وجود خویش سعد و نحس و نیک و بد را پیش بینی کند ، بر مبنای دم. سپس تشریح می کند که چگونه می توان پاسخ پرسندگان را برمبنای دم پیش بینی کرد.

آغاز: بدان اسعدک الله فی الدارین ، که کرامات نزدیک سالکان دین و محققان اهل یقین بر دو نوع است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۷۸۶ «دم و وهم» علی قاضی عسکر ، و دیگری ناشناخته ، در همین موضوع ولی جز این است).

7905- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۳۱۴ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۸۴ھ. (ص ۲۹۶-۳۰۲) ۷ ص (گنج ۲ : ۷۵۶).

● **2635- دوگانهٔ میران** : رد منکرین دوگانهٔ میران

یار محمد مدرس ملتانی - علی محمد ختن. در : ۱۱۰۰ گذشت. و اینک دو نسخه ی دیگر :

7906- بهاول نگر ، حشتیان ، درگاه معلی ، محمد اصمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته ، ملا رشید قصوری ثم ملتانی ، ۱۱۸۲ھ ، ۱۱۵ ص (نعیم اختر مجددی).

7907- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نستعلیق پخته ، جلال بن احمد بن کمال بخارایی ، سدهٔ ۱۳ھ ، ۵۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● **دولت قاهره** : عیبه الطالبین ، ترجمه

● **2636- ده اصل**

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص : ۳۱» گذشت). در ده اصل سلوک : توبه ، زهد ، توکل ، قناعت ، عزلت ، ذکر ، توجه ، صبر ، مراقبت ، رضا. با کار کرمانی و همدانی این جدایی را دارد ، که سربندهای «اصل» یا «قاعده» را ندارد ، دوم اینکه بسیار کوتاه است.

آغاز : رسالهٔ ده اصل. التوبه. توبه از گناه بر آمدن است ، چون هر چه حجابست گناه است. پس کمال توبه در کندن است که مستلزم پیوستن است.

7908- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۱۴ : نستعلیق خوش ، احمد مشتاق ، پیرامون ۱۰۴۶ھ (ص ۱۱۷ - ۱۲۰) در مجموعه رساله های او. نام «ده اصل» به خامه نویسنده در سرعنوان آمده (گنج ۲ : ۶۱۵).

7909- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی ، ۱۲ رمضان ۱۱۷۷ھ. (ص ۱۵۸ - ۱۶۳) مجموعه ۱۶ رسالهٔ او ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● **2637- ده اصل** : سلوکیه

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). ترجمه مانندی ست از «اصول عشره» ی نجم الدین کبری خیوقی (ن. ک. اصول العشره ، ترجمه : ۱۲۷۹). و نزدیک به «ده قاعده» ی همدانی. و به علت همین نزدیکی برخی از نسخه های این دو تحریر در فهرستها در هم آمیخته شده است.

در مقدمه می گوید : راه وصول بعدد نفوس خلایق است. اما اقرب طرق راهی ست که به شرح آن می پردازم. سپس راهها را به سه راه عمده رده بندی می کند : راه ارباب معاملات که بکثرت

صوم و نماز و تلاوت قرآن و حج و جهاد وغیره، از اعمال ظاهر است. و پس از آنکه هر یک را شرحی عرفانی می دهد، به گروه دوم یعنی اصحاب مجاهدت و ارباب ریاضت می پردازد. که در تبدیل اخلاق می کوشند و تزکیهٔ نفس. آنگاه به اهل طریق فنا و مرگ اختیاری می پردازد، و وصول به موت اختیاری را در ده «اصل» تقریر می کند: ۱- توبه، ۲- زهد، ۳- توکل، ٤- قناعت، ٥- عزلت، ٦- ملازمت ذکر، ۷- توجه، ۸- صبر، ۹- مراقبت و، ۱۰- رضا. این گفتار بکوشش دکتر نور بخش در جلد یکم مجموعه رساله هایش (ص ۱) چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله علی صفاته العلیا و السلام . . . قال مظهر الحقایق . . . الطریق الی الله بعدد انفس الخلایق. یعنی راه طالبان و سبیل سالکان بحضرت.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱٤۷ «ده اصل» - نفیسی ۱ : ۱۸۹ که ضمن نام آثار کرمانی از «سلوک» نام برده که شاید همین باشد - ریو ۲ : ۸۳۲ «اصول عشره در طریق سلوک» - مرآت العلوم ۳ : ۲۳۳ «اصول عشره در طریق تصوف»).

7910- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰ه. در مجموعه رساله های او (ص ۳٦۰-۳۸۰)، در نسخه نامی ندارد (گنج ۲ : ٦۱٦).

7911- دیره غازیخان، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته، (عبدالحکیم ربانی، ۱۲٦۳ه)، (ص ٦۱۲-٦۳۸) مجموعه رساله های او، آغاز برابر، (نعیم اختر مجددی).

● 2638. ده قاعده : ده اصل

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). ترجمه مانندی ست از «اصول عشره» ی نجم الدین خیوقی (ن. ک. ۱۲۷۹) و بسیار نزدیک به «ده قاعده» ی کرمانی، که گویا هر دو از یک متن ترجمه شده اند. در مقدمه راه وصول را به سه راه نشان داده است: راه ارباب معاملات و آن به بسیاری روزه و تلاوت قرآن و حج وغیره از اعمال ظاهر است. دوم راه ارباب مجاهدت، تبدیل اخلاق و تزکیهٔ نفس و تصفیهٔ دل، که واصلان این گروه اندک اند. سوم راه سایران حضرت صمدیت در فضای بیدای لاهوتی با اجنحهٔ جذبات، که اشرف طرق می باشد. سپس ده «قاعده» : توبه، زهد، توکل، قناعت، عزلت، ذکر، توجه، صبر، مراقبت، رضا.

هر چند در فهرست مشار، از آن نام برده نشده است، دست کم سه بار چاپ شده است. از آن میان در «فرهنگ ایران زمین» دفتر ۱ ص ۳۳۷خ با پیشگفتار موله ماریژن فرانسوی.

آغاز: حمد و ثنای نامتناهی پروردگاری را که استحکام قواعد . . . اما بعد، بدان ای عزیز که راه های طالبان حق به جانب بارگاه احدیت بیشتر از آن.

(ن. ک. ذریعه ۸ : ۲۸۳ «ده قاعده» - نسخه ها ۲ : ۱۱٤۸ «ده قاعده» همین رساله - نفیسی ۱ : ۱۱٥ زندگینامهٔ نجم الدین کبری که ضمن نام چند اثرش از «اصول العشره» و «ده قاعده» این یکی به فارسی یاد میکند و ۲ : ۷٥۳ زندگینامهٔ همدانی، «ده قاعده» همین رساله، که می گوید ترجمهٔ «اصول العشره»ی نجم الدین است - نشریه ادبیات آذر بادگان، س ۱۳۲۹ : ۲۱٦ - اته : ۱۸٥۰

«ده قاعده» - ریو ۲ : ۸۲۹ «ده قاعده» - صفا ۳ : ۱۲۹۶ زندگینامه و نام ۱۴ اثر او از آن میان «ده قاعده» - سنا ۱ : ۳۹۱ «ده قاعده»).

7912- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق خوش ریز، در مجموعه رساله های او نوشته ۱۰۸۵ه (ص ۲۴۹-۲۵۸)، آغاز برابر نمونه.

7913- اسلام آباد، همانجا ۱۹۹۹ : نستعلیق پخته، ۱۰۹۴-۱۰۹۵ه (ص ۵۳۴-۵۸۶)، آغاز برابر، انجام کمی افتاده (گنج ۲ : ۶۱۶).

7914- کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹۶۹ N. M : نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش ۷ مجموعه رساله های خواجگی کسانی، ۱۱۵۴ه (ص ۱۹۰-۱۹۸)، آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در آن نیامده (نوشاهی : ۲۲۵).

7915- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه، تا مهر کننده ۱۱۵۵ه. ش ۱۴ مجموعه رساله های او (ص ۲۱۰-۲۱۷)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی).

7916- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۲۳ ع ۱۱۷۵/۱ه (ص ۱۴۰ - ۱۵۳) مجموعه ۲۲ رساله ی او، آغاز برابر (نعیم اختر محددی).

7917- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۴۴-۱۵۷)، آغاز برابر (گنج ۲ : ۶۱۶).

7918- کراچی، موزه ملی ۱۹۷۳-۲۴۰ .N. M : نستعلیق، ۱۲۶۴ه. ش ۶ مجموعه ۱۰ رساله از همو (ص ۹۰-۹۶)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۲۹).

7919- کیمبل پور، ندر صابری : تاریخ یاد نشده، ش ۲ مجموعه ۸ رساله (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵).

● 2639- ده نام

نویسندهٔ نسخه آن را از خواجه قاضی حمید الدین ناگوری (نگارندهٔ «مصباح العاشقین : ۷۰») گفته ولی نباید از وی باشد. چه در آن از کرامات همین ناگوری سخن رفته است. و شاید گرد آوری خود نویسنده یعنی جمال الدین محمد بن حسین عرف سنگا گنگوهی باشد. در آن آمده : ناگوری از مرشد خود رموز و اسرار «ده نام» یا «ده حرف» را آموخت، و این رساله دربارهٔ همان ده نام است.

و می دانیم ناگوری پیشگفته «طوالع الشموس» (برگل:۱۲۲) را در گزارش ۹۹ نام خدا ساخته است. و شاید این رساله از آن گرفته شده باشد.

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲ : ۸۸ «طوالع الشموس فی اسماء القدوس» از ناگوری - مرآت العلوم ۲ : ۱۴۵ «ده نام» ناشناخته).

آغاز: حمدله. صلاه. چون بندگی مخدوم سلطان العاشقین . . . قاضی حمید الدین ناگوری (ره) پیش رئیس الاولیا و امام . . . خواجه حضر (ع) علم شریعت و طریقت و معرفت و علم تعادیر و مقدمهٔ علم اسرار بیاموخت.

7920- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳۱، ۲۹۷ حمی - ۶۲، ۲۹۷ معین (۲): نستعلیق، فقیر جمال الدین محمد بن شیخ حسین عرف شیخ مکا بن شاه بندگی طاهر کنگوهی، همراه «انیس الارواح» نوشته ۱۰۱۴ه. ش ۲ مجموعه، ۱۳ گ (عباسی ۲ : ۴۰).

● 2640- دیباجهٔ دیوان کرمانی

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). دیباجه ای ست بر «دیوان» شاه نعمت الله ولی (که یاد این یکی در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). به نثر آمیخته به نظم. و نام خود را «الداعی الحسنی» در پایان آورده است.

آغاز: حمد و ثنای که نظم و آرایش چون لسق مفاتیح غیب دیباجهٔ دیوان مطالب باشد.

(ن. ک. پیشگفتار «نسایم گلشن : ۹»).

7921- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق پخته، ۸۹۵-۹۰۵ه در «کلیات» او (ص ۵۷۳-۵۷۸ هامش) (گنج ۱ : ۴۱۴).

● دیباجه های حدیقة الحقیقه

از عبد اللطیف عباسی کبیر یزدی گجراتی (م ۱۰۴۸ه/۱۶۳۸م.) که پس از تصحیح «حدیقه»ی سنائی، سه دیباجه بر آن بدینگونه ساخته است: ۱- مرآت الحدایق، ۲- راسته خیابان، ۳- گل سرسبد.

در بخش منظومه ها همراه «حدیقه» خواهد آمد.

● 2641- دین المریدین

از محمد جلالی شاهی رضوی از سدهٔ نهم که در دیباجه می گوید: این چند کلمه بر سنن «خاتمه» ای ست بر نگاشتهٔ میر سید محمد کیسو دراز (م ۸۲۶ه/۱۴۲۲م)، که حضرت سید محمد بن عبد الله ملقب به شاه عالم نزد خود می داشت. ولی نام آن کتاب را نبرده است. و در متن از این شاه عالم به «حضرت شاهیه» تعبیر می کند و بار ها از او نقل می کند. در ص ۱۶ داستانی از «حضرت شاهیه» می آورد که نشان می دهد در «رسول آباد» می زیسته، و در این شهر خبر مرگ «گنج گیر گنج شکر» را در «سر کهیچ» برایش می آورند، با ماده تاریخی که ۸۲۹ه (۱۴۲۵-۱۴۲۶م) را بدست می دهد.

در آداب مریدی، سیر و سلوک، پند و اندوز های صوفیانه. به نثر آمیخته به نظم، و بر رخی «لمؤلفه» دارد، بسیار شیوا. در آن آمده: در ترجیح ملت و مذهب چندان نکوشی که از در درد طلب باز مانی. رباعی: آتش بزنم بسوزم این مذهب و کیش - عشقت بنهم بجای مذهب در پیش - مقصود تویی، دگرنه دین است و نه کیش - عشقت را تا بکی کنم نهان در دل خویش... از پیر معصومی نه طلبی... و عادت بر لباس معین نکنی، و از هیچ لباس مشروع احتراز نکنی، و گرچه در اختیار لباس مطلوب رعایت لباس و صورت پیر است...، اگر در پیر انحراف مذهب احساس کنی تقلید لازم نباشد، اما در او بد اعتقاد نشوی، استقصا و تعصب مذهب نباید بود... جنگ هفتاد و دو ملت همه را...

آغاز: الحمد لله ذی الجلال و الاکرام، علی نواله کما ینبغی... اما بعد، کلیب سلسلهٔ علیهٔ نبوی، محمد جلالی شاهی.

7922- اسلام آباد، گنج بخش ۹۶۱: نستعلیق خوش، نظر علی، ٤ رجب ۱۲۶۵ه‍، ٦۲ ص (گنج ۲: ۹۲٤).

7923- قصور، چمرنگان، کتابخانهٔ محمدیه مجددیه، تاریخ یادنشده (تسبیحی، کتابخانه‌ها ۱: ۹۵).

● **2643- دیوان القلوب**: مقدمه عبادات (عبادة) الخواص

از شیخ محب الله اله آبادی (که یاد او در «تسویة بین الافاده: ۹٤٦» گذشت). مطالب عرفانی و صوفیانه است.

(ن. ک. علمای هند: ۱۷۵ زندگینامه و نام ۱۳ اثر او، از آن میان «عبادة الخواص» (نه عبادات الخواص).

7924- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۱۱/۳۱۱٦: تاریخ یاد نشده. در فهرست از متن به «عبادات الخواص) نام برده شده (بشیر حسین ۲: ۲۱۸).

● **2644- ذات نامه**

از منم (!).

دربارهٔ ذات باری تعالی.

آغاز: ذات بیچون همچو دریا... ذات چون آئینه و اوصاف همچون عکس.

7925- لاهور، چاه میران، کتابخانه پرسور محمد اقبال مجددی ۵۲: نستعلیق، غلام نبی، ساکن اترولی مضاف اکبر آباد، ۱۱٤۵ه‍. آغاز برابر نمونه، (۸٦٦-۸٦۸). (سید عارف نوشاهی).

● **ذات و صفات خدا**: معرفت...

بو علی قلندر پانی پتی.

● **2645- ذات و نفس و وجه**: گفتار صوفیان دربارهٔ...

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل: ۱۲۹۰» اوست). دربارهٔ ذات، نفس، وجه، صفت، اسم و فعل، با سربندهای «ای درویش» در ۹ «فصل»: ۱- در بیان ذات و وجه، ۲. ذات و وجه و نفس، ۳- اسم و صفت، ٤- وجود بسیط، ۵- در بیان مشکاة، ٦- نور، ۷- رسیدن به این نور، ۸- آگاهی از ذات این نور، ۹- نصحیت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۲۷۵ - ۲۹۱) چاپ شده است.

آغاز: حمدله. صلاه. اما بعد، چنین گوید... که جماعت درویشان از این بیچاره درخواست کردند که می باید که در بیان ذات و نفس و وجه و در بیان صفت و اسم و فعل رساله ای جمع کنی. بدان که هر فردی از افراد مرکب و هر فردی از افراد بسیط مجازی.

(ذریعه ۱۸: ۲۰۹ «گفتار صوفیان دربارهٔ...» - نسخه ها ۲: ۱۳۳۷ «گفتار صوفیان...»).

7926- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، ۱۲۹۵ه‍. ش ۲۰ مجموعه. ۲ رساله او، ۷ فصلی (!) (سید خضر نوشاهی).

● **ذریعة السعادت :** کبریت احمر ، شرح
جیلانی - سعید کشمیری.

● **2646- ذکر :** رساله در . . .
ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

7927- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۶-۱۵۰ : نستعلیق ، محمد اکرم ولد قاضی محمد مکرم ، ۱۲۱۶/۹/۲۷هـ. آغاز : روی فی الاخبار عن النبی المختار (ص). قال آن الله تعالی . . . بد رستی و راستی که خدای تعالی هر آینه نگاه میدارد از بنده خویش . . . ، ۶۴۱ ص (نوشاهی: ۲۱۹).

7928- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، محمد فقیر ولد النهوازیه ، قوم سهته ساکن موضع فرید آباد ، ۱۵ محرم ۱۲۶۵هـ. جهت قطب الاقطاب پیر صاحب ، ش ۳ مجموعه. آغاز : بسمله. بیان در فضلیت ذکر کلمه طیبه لا اله الا الله ، از روی مهروسه ، معنی آیهٔ کریمه ، فاذکرونی اذکر کم ، حضرت مخدوم رب تعالی بدین نهج فرمودلد که یاد کنید مرا بذکر لسان . . . (پرفسور روشن آرا بیگم).

● **2647- ذکر بلند** (جهر)
از نا شناس، که نام خود را نیاورده است. پس از ستایش از شیخ الشیوخ خواجه محمد سیاحی (سیاحی ؟) ، که پیر اوسب ، می‌گوید : برخی اولوالالباب گفتند ، تو که مفتی عصری ، در حقیقت «ذکر بلند» رساله نویس ، باعبارات فارسی ، تا فایدهٔ آن تمامتر و عایدهٔ آن عامتر باشد. تا حضرت پیشگفته فرمان داد و من این را در چهار «فصل» ساختم :
فصل ۱- تعریف بدعت و تحقیق مسئله و تحریر مبحث ، ۲- تمسک خصمان و ابطال آن ، ۳- تمسکات مجوز ذکر بلند و بیان حقیقت آن ، ٤- کیفیت ذکر بلند و فواید آن. در آن از : جامع صغیر حبوبی ، تفسیر ابو لیث ، تفسیر معانی ، مصابیح ، روضه العلما نقل کرده. و برخی از مسایل را به شیوهٔ سئوال و جواب روشن کرده است.
آغاز : حمد و ثنای بی منتها مر حضرت جلال ، آن خداوندی را که دوام ذکر بلند . . . و بعد ، چون موالست صحبت در شد.

7929- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٧٦٥ : لسخ خوانا ، سدهٔ ۱۳هـ. ۷٦ ص (گنج ۲ : ٦۱۹).

● **2648- ذکر جهر**
از شیر محمد بن شیخ محمد قریشی فاروقی (ن. ک. گنج ۳ : ۱۱۳۱ «مرآت الصرف» که تشابهی در نام هست) ، دربارهٔ ذکر جهر ، در دو «مقدمه» ، به عربی و فارسی. مقدمهٔ اول فی قولهم الاصل فی الدعاء والذکر الاخفاء ، مقدمهٔ ثانی در قولهم الجهر بالتکبیر بدعة.
آغاز : الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی . . . اما بعد ، می گوید . . . شیر محمد بن.

7930- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٦٤٦ : نستعلیق پخته ، چهار شنبه ۱۲٦۰هـ. (ص ۱۲٤ - ۱۳۲) (گنج ۲ : ٦۱۸).

● **2649ـ ذکر خفی :** رساله در فضایل ذکر خفی و منع از ذکر جلی

از محمد امام معصومی احمدی سهرندی (دیباجه). و در میانه از «مکتوبات» حضرت محمد معصوم (ن.ک. همین بخش) نقل کرده، و وی را نیای خود می خواند. و نیز از نیای بالا ترخود مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ھ/۱۶۲۴م). و کار خود را «رساله در فضایل ذکر خفی و منع از ذکر جلی» می خواند.

7931- اسلام آباد، گنج بخش ۳۱۴۷ : نسخ و سپس نستعلیق، سده ۱۳ھ. (ص ۱-۱۲)، آغاز در دیباچه و انجام افتاده (گنج ۲ : ۶۱۹).

● **2650ـ ذکر سلسلهٔ قادریه و چشتیه :** رساله در . . .

از ناشناس. در روشهای ذکر گفتن در گروه قادریان و چشتیان.

آغاز : رسالهٔ ذکر قادریه (ق) چون سالک خواهد که بذکر حضور مشغول شود، باید که نخستین، سینهٔ خود را از زنگار دل و تعلق اغیار مصفا نماید.

7932- اسلام آباد، گنج بخش ۶۲۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۸۷ - ۱۹۰) (گنج ۲ : ۶۱۹).

● **2651ـ ذکر قلبی و تلقین :** رسالهٔ ذکر (۲)

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). وی دست کم دو رساله دربارهٔ ذکر دارد.

۱- بیان ذکر قلبی، بیان تلقین و ذکر قلبی حضرت خواجگان، این عنوانی ست که نسخهٔ گنج بخش دارد.ولی «ذکر و اوراد» نیست و در واقع زنجیرهٔ طریقت و ذکراست به تفصیل به نثرآمیخته به نظم، و آغاز می شود به انتقال تلقین از پیامبر (ص) به ابو بکر، سلمان فارسی، قاسم بن محمد بن ابو بکر، جعفر الصادق (ع) و از وی به بو یزید بسطامی، ابو الحسن خرقانی . . . و در خواجه عبدالخالق غجدوانی به تفصیل بیشتر می پردازد، و پس از خواجه محمد پارسا می گوید : تا اینجا از خط حضرت خواجه محمد نقل کرده شد. و زنجیرهٔ تلقین به پایین تر ادامه نمی یابد. و به اهمیت پیرو راهنما می پردازد. این گفتار جز «بیان سلسله» و «سلسله الصدیقین» اوست. آغاز : بیان ذکر قلبی حضرت خواجگان ق. بدان ای طالب صادق، که تلقین ذکر حضرت رسول (ص) در ابتدا از ابدال حضرت ابوبکر صدیق (رض) رسیده است، باز این سعادت بینهایت از ایشان به دل سلمان فارسی.

۲- رسالهٔ ذکر. دربارهٔ اهمیت ذکر، به نثر آمیخته به نظم. این یکی نیز «اذکار و اوراد» نیست. در آغاز آن به یک رباعی ترکی «خان عظیم الشأن عبید الله خان سلمه الله» استناد می کند، باز به اهمیت ذکر نزد خواجگان بر می‌گردد، و سالکان را به سه گروه مبتدی و متوسط و منتهی رده بندی می کند، و برای هر یک شیوه هایی را گزارش می کند، و به اهمیت مرشد و راهنما تکیه می کند. آغاز : الحمد لله الذی اظهر عیون الحکمة و المعرفة فی قلوب المخلصین . . . اما بعد، قوله تعالی، اذکر ربک اذا نسیت . . . یعنی فراموش کردن وصفی را.

(ن.ک. نفیسی ۱: ۰ ۰ ٤ زندگینامه و نام ۲۳ اثر او، از آن میان «رسالة الذکر» یا «رسالهٔ بیان ذکر» - مرآت العلوم ۲: ۱۳۲ «رسالهٔ ذکر»).

7933- اسلام آباد، گنج بخش ۲۲٦۲: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های او (ص ۳۱٦-۳٤۲) رسالهٔ دوم اوست «رساله ذکر» (گنج ۲: ٦۱۷).

7934- اسلام آباد، همانجا ۱٤۰۱: نستعلیق پخته، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان، ۱۲۸۰ه. (ص ٤٤۷-٤۵۵). رسالهٔ یکم «بیان ذکر قلبی حضرت خواجگان» اوست (گنج ۲: ٦٦۵).

7935- اسلام آباد، همانجا ۱٤۰۱: نستعلیق پخته، همان محمد امین، ۱۲۸۰ه. رساله دوم او «رساله ذکر» است (ص ٦۳۷-٦۵۷) (گنج ۲: ٦۱۷).

7936- جهلم، لله شریف، کتابخانه محددیه، محمد مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، امام الدین، محرم ۱۲۹۹ه. آغاز برابر نمونه یکم (نعیم احمر قمر مجددی).

● 2652- ذکریه: ذکر امیریه

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت). در سیر و سلوک، با سربندهای «ای عزیز» به نثر آمیخته به نظم، همراه حکایتهای کوتاه. درآن آمده: ارباب طریقت را اسرار سلوک چهار چیز است: طهارت، توکل، توبه، عدل. و هر یک از آنها را ظاهر و باطن است. آنگاه هر یک از آنها را به ظاهر و باطن شرح داده است. و نیز دربارهٔ ذکر خفی و ذکر جلی.

همدانی رساله ای دیگر بنام «ذکریه» یا «ذکریهٔ صغرا» به عربی دارد، که تقریبا همین مطالب را کوتاهتر در آن آورده است.

آغاز: حمد و سپاس پروردگاری را که حقایق اثمار . . ، اما بعد، بدان ای عزیز که ایزد تعالی چون خواست که اظهار کند.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۱۵۲ - نفیسی ۱: ۱۹۵ که از این اثرش نام برده - مجلهٔ ادبیات آذربادکان س ۲۹: ۳۲٦ - مشار ۲: ۲٤۰٦ که نشانی دو چاپ آنرا داده - روضات الجنان ۲: ۳۰۱ که بخشی از آن را آورده است - صفا ۳: زندگینامه و نام ۱٤ اثر او از آن میان «رسالهٔ ذکریه» - دوکتابخانهٔ مشهد: ۸۱۸، ۷۷۳ - دانشگاه ۱٦: ۵۵۷، ۵۹۳).

7937- اسلام آباد، گنج بخش ۷۵۳: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ه. (ص ٦۲-۸٤)، آغاز برابر نمونه، نسخه بی عنوان و نام نگارنده به خامه دیگر در ص. ع. آمده (گنج ۲: ۰٦۲۰).

7938- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ٤۳: نستعلیق، سده ۱۲ه. با مهر کنده ۱۱۵۵ه. آغاز: حامد الله تعالی ومصلیا . . . هر یکی از مشایخ را طریقهٔ باشد در سلوک (ص ۵٦-٦۰). در فهرست بنام «رساله در ذکر» است (نوشاهی).

7939- بلتستان، برق چهن، برات لائبریری، غلام حسن: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ه. بدنبال انسان نامه، صحیفه الاولیا، واردات از سید محمد نور بخش، آغاز برابر نمونه (رویت).

7940- کراچی، موزه ملی .N. M. ۱۹۷۳-۲٤۰ : نستعلیق، سلخ محرم ۱۲٦٤هـ. ش ۷ مجموعه . ۱ رساله از همو، (ص ۹۷-۱۱۵)، آغاز برابر نموله (نوشاهی: ۲۲۹).

7941- بلتستان، برق چهن، برات لائبریری، غلام حسن: نستعلیق پخته، سدۀ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، سپس «اصطلاحات صوفیان» بدخشی (رویت).

● ذوق رند : رند نامه

کرمانی. همین بخش.

● 2653- ذوق‌الشهود فی دایرةالوجود

نا شناخته.

آغاز: حامداً و مصلیاً و مسلماً. اما بعد، فهذه ذوق الشهود فی دایرة الوجود. باید دانست که حضرت اول سبحانه واحد حقیقی ست.

7942- کراچی، موزه ملی .N. M ۱۹۵۷-۱۰۵٦/٤-۳ : نسخ، سدۀ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (ص ۱۰۱-۱۰۸) (نوشاهی ۱ : ۲۱۹).

● ذوقیات : الهامات

کرمانی. در ص: ۱۲۸٦ گذشت.

● ذوقیات : وجدانیات و ذوقیات

دهدار. خواهد آمد.

● ذوقیات : عشقیه، خیالات عشاق

ناگوری. خواهد آمد.

● 2654- ذوقیه : رساله ...

از ملا عبید الله ملتانی (که یاد او در «آداب المریدین: ۱۲۲۰» گذشت).

«شامل بعضی اصطلاحات اهل ذوق و وجدان که بدان اصطلاحات، از دعوی نفس بدخواه و معاندین بیرونی وارسته گردند» (دیباچه).

آغاز ۱: حمدله. یا خدا، بخش بر گناه من - رحم کن، بر دل تباه من. آغاز ۲: نحمد الله الذی خلقنی فهو یستعینی و اذا مرضت یشفنی... اما بعد، این چند اوراق است در بیان اصطلاحات اهل ذوق.

7943- لاهور، چاه میران، پرفسور محمد اقبال مجددی: نستعلیق شکسته آمیز، عبد الله، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نموله، ۳٦ ص (سید عارف نوشاهی - تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۳٤).

7944- ملتان، قدیر آباد، جامعۀ عبیدیه: نستعلیق خوش، نگارنده، سدۀ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونۀ ۲، ۳۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2655- رابطهٔ معمولهٔ حضرات صوفیهٔ صافیه : رساله در . . .

از شاه احمدسعید مجددی (که یاد او در «اثبات مولد و قیام: ۱۰۲۱» گذشت). دربارهٔ رابطهٔ معمولهٔ میان حضرات صوفیه است ، که در آن از سخنان نیای خود ، مجدد الف ثانی بسیار گواه آورده است.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «رشحات عنبریه» و : حدیقه ، لاهوری : ۱۴۲ ، که در آن دوجا ، ضمن نام هشت اثر او ، از «الفواید الضابطه فی اثبات الرابطه» به فارسی نام برده شده است).

آغاز : الحمد لله العلی الاعلی ، والصلاة والسلام علی رسوله و حبیبه . . . احقر عباد الله المجید احمد سعید المجددی کان الله له.

7945- هزاره ، هری پور خانقاه نقشبندیه مجددیه ، قاضی محمد صدر الدین : نستعلیق ، خواجه محمد حسن، ۱۲۹۰ه. آغاز برابر نمونه، عبارتها زیر خط شنگرف ، ۱۲۰ ص ، ۹ س (مولانا محمد اسرائیل کان الله له).

● راحت الارواح

از حافظ محمد سعید بن حافظ کرم الله ، در مناقب و ملفوظات پیر خود عزیز الله (م ۱۰۸۴ه ۱۶۷۴-۳م) که در بدخشان می زیست. در ۱۰۸۵ه (ختم آمد)/۱۶۷۵-۴م ، در پنج «باب» (همان : مرآت العلوم ۳ : ۹۱). در بخش «سیر» خواهد آمد.

● راحت العاشقین

از نظام الدین احمد بداونی، در احوال و مناقب و تعلیمات خواجه محمد سلیمان تونسوی (۱۱۸۴- صفر ۱۲۶۷م). در علمای پنجاب ۲ : ۶۸۱ نام گرد آورنده مولوی محمد آمده است. بهر حال در بخش سیر خواهد آمد.

● 2656- راحت القلوب

ملفوظات شیخ فرید الدین مسعود، گنج شکر، بابا فرید است (که یاد او در «اسرار الاولیا: ۱۲۵۱» گذشت) . گرد آوری نظام الدین اولیا ، محمد' دهلوی (۶۳۴ - ۷۲۵ه/۱۲۳۷ - ۱۳۲۵ م) فرزند احمد فرزند علی، نیای او خواجه علی و نیای مادریش خواجه عرب از بخارا به هند آمده ، و خود در بداون (از مضافات سنبهل) زاده شده است. مرید و خلیفهٔ فرید الدین پیشگفته بوده و در دهلی زندگی کرده و خاکجایش همانجا ست.

مجالسی ست، نخستین آنها مؤرخ ۱۵ رجب ۶۵۵ه/۱۲۵۷ م است و می رسد به ع ۶۵۶/۱ه/ ۱۲۵۸ م و باید پس از مرگ استاد ، در ۶۶۴ یا ۶۶۵ه/۶۵ تا ۱۲۶۷ م. به انجام رسانده باشد.

و از همینگونه است، در این فهرست : اسرار الاولیا، خیر الاذکار .

نظام الدین اولیا ، خود مجالس دارد ، که شاگردش خواجه حسن دهلوی به نام «فواید الفؤاد» (ن. ک. همین بخش)، گرد آورده است .

آغاز : بعد سپاس و منت آفریدگار و درود بر سرور آفرینش و محمل دانش و بینش . . . این جواهر گنج الهام ربانی، و این زواهر فضل علوم سبحانی . . . راحت القلوب نام نهاد .

(ن. ک. ذریعه ۹ : ۱۲۰۳ - نسخه ها ۲ : ۱۱۵۵ «راحت القلوب» و ۲ : ۱۸۱۷ (فهرست راهنما ، فرید الدین شکر گنج) و ۲ : ۱۸۲٤ (فهرست راهنما ، نظام الدین اولیا ، محمد دهلوی) - سفینه : ۹۷ نظام الدین اولیا ، زندگینامه و کرامات ، در اینجا تاریخ زایش ۶۳۶ﻫ آمده - علمای هند : ۲٤۰ نظام الدین محمد بدایونی - نفیسی ۱ : ۱۱۳، ۱۵۵ گنج شکر، زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین کتاب - و ۱ : ۲۱۸ نظام الدین اولیا ، زندگینامه و آثارش از آن میان همین کتاب - مشار ۲ : ۲٤۲ «راحت القلوب» که یک چاپ هند بی تاریخ آنرا نشانی داده - اته : ۶۵۳ «راحت القلوب» - پاکستان و هند (۳) ۱ : ۱٤۲ «راحت القلوب» - مرآت العلوم ۱ : ۲۲۱ و ۲ : ۱۹ و ۳ : ۲۱۷، ۲۲۰ «راحت القلوب» - اته : ۶۵۳ ذکرش - افغانستان، موزهٔ کابل : ۱۳۳).

7946- لاهور ، فقیر سید معیث الدین : نستعلیق، سید قلندر شاه ، ۱۵ رجب ۹۵۵ﻫ. (بروزگار نگارنده). آغاز : این جواهر گنج الهام (برابر نمونه)، ۶۶ گ، ۱۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۲۲۰).

7947- لاهور ، دیال سنگه ترست ۲۵ الف : نستعلیق، وزیر علی، ۱۱ ذیحجه ؟ (۱۰۲۳ﻫ ؟) آغاز برابر نمونه، ۱۲٤ ص (هاشمی، صدیقی ۱ : ۵۶).

7948- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، نور ناعبان وما(!) الله اسماعیل جعفر، سدهٔ ۱۱ﻫ. آغاز : حمد له. صلاة. این است جواهر (بمانند نمونه)، در پایان نویسنده نگارنده را لظام الدین احمد بداونی حوالده است، ۱۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7949- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۲۹۷/۶۹۲ : نوشته رحمت الله ، در گوالیار ، ۱۱۰٤ﻫ. (۱۶۹۲ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۱۹).

7950- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیه : نستعلیق، فقیر محمد ولد حاجی عبدالله، ۱۱۰۹ﻫ. آغاز نزدیک به نمونه، ۲۷۵ ص (سید عارف نوشاهی).

7951- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۱٤٤/۲۱۳۲ : نوشته امیر الله بن میر موسی المودودی الحسینی، ۲۱ ع ۱۱۰۹/۲ﻫ. (۶ نومبر ۱۶۹۷)/٤۱ جلوس عالمگیر (بشیر حسین ۲ : ۲۱۹).

7952- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۲۳۰ : نستعلیق پخته ، ایزد بخش ، ۲۱ شوال ۱۱۶۹ﻫ. (ص ٤۸۹ - ٤۹۳). آغاز : حمد له. صلات. این است جواهر گنج (برابر نمونه).

7953- حیدرآباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نستعلیق پخته، امین صمد بن سید حسام الدین الملک الچشتی القادری، ۹ ۲ شوال ۱۱۸۳ﻫ. آغاز برابر، ۱٤۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

7954- لاهور ، جامعه نظامیه، مرکز تنظیم مدارس : نستعلیق، نجم الدین ، رجب ۱۱۹۷ﻫ. در مسجد عبد الشکور علوی علایی، ۱۳۹ ص (نعیم اختر مجددی).

7955- وهاری ، میلسی ، سردار جهنگیر : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ﻫ . آغاز افتاده ، ۲۱۸ ص (نعیم اختر) .

7956- اسلام آباد ، گنج بخش ، ۳۶۵۰ : نستعلیق ، محمد غوث ولد محمد عاقل، ۱۲۲۰ﻫ. (ص ۲۶۵ - ۳۸۶)، آغاز برابر نمونه، کامل (گنج ۲ : ۶۲۰) .

7957- لاهور، شش محل، محمد بشیر لدهیانوی، انباله بک بایند: نستعلیق، محمد علی وفا، ۱۸ محرم ۱۲۳۸ھ. آغاز: حمد له. بدانکه این جواهر گنج (بمانند نمونه)، ۱۹ مجلس دارد نخستین مورخ رجب ۶۵۵، باسرلوح و جدولبندی ۵ راه، ۱٤۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7958- سرگودها، مولانا حبیب الرحمان صاحب ۲۵: شکسته خوش، علی اکبر ولد نعمت خان علی زئی، ساکن پیر پئی پیشاور، ۱۲۷۱ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۳۳۶ ص (محمد نذیر رانجها).

7959- اسلام آباد، گنج بخش ٤۵۶۷: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز: حمد له. این جواهر گنج، انجام افتاده، ۱۵٤+۵۸ ص (گنج ۲: ۶۲۰).

7960- دیره غازیخان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق پخته، خدا بخش تونسوی، ۱۲ ذیقعده ۱۲۸۸ھ. (ص ۶۶ - ۱۹۹). آغاز: حمد له. صلاة. اما بعد، این جواهر.

7961- دیره غازیخان، همانجا: نستعلیق، ۳۰ شعبان ۱۲۹۳ھ. آغاز به مانند شمارهٔ پیشین، ۳۹۶ ص، با سرلوح، (نعیم اختر مجددی).

7962- راولپندی، کترهی افغانان، واه کیت، فاضلیه ۵۰۱۰: نستعلیق شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۹۲ ص (پرفسور اختر راهی).

7963- اتک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، غلام محمود بن سلطان احمد بن عبدالله، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز پس از حمد له: بدانکه این جواهر (بمانند نمونه)، ۱۰۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7964- اتک، همانجا: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز: حمد له. سپس برابر نمونه، ۱۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7965- اتک، همانجا: نستعلیق، فضل احمد بن عمر، عرف قریشی عباسی، ۲۰ محرم ۱۳۰۵ھ. آغاز پس از حمد له. برابر نمونه، ۲۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

7966- بهاول نگر، چشتیان، صاحبزاده نور جهانیان: نستعلیق پخته، ۱٤ محرم ۱۳۰۹ھ. (ص ۶۵-۲٤۱)، آغاز پس از حمد له برابر نمونه (نعیم اختر مجددی).

7967- گجرات، احمد حسین احمد قلعه داری ۶۲۵: نستعلیق، تاریخ یاد نشده. آغاز: این جواهر گنج (برابر نمونه)، ۵۲ ص (پرفسور احمد حسین قلعه داری).

● 2657ـ راحت المریدین

از خواجه محمد چشتی احمدآبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت). میان سال های ۱۰۰۷ - ۱۰۲۰ھ/۱۵۹۹ - ۱۶۱۱ م. در چهل «راحت»، که هر راحت باگزارش آیتی آغاز می شود.

در نصایح به مریدان: راحت ۱- اخلاص، قوله تعالی فادعوالله مخلصین...، ۲- مشاورت، ۳- ترک ماسوا، ٤- توحید اختیار کردن، ٥- هیچ کار را به قصد اختیار نکردن، ٦- توبه کردن، ۷- از هوا دوری جستن، ۸- ذکر، ۹- غذا، ۱۰- قلت غذا، ۱۱- صوم نافله، ۱۲- از بدگمانی پرهیز کردن، ۱۳- مغفرت خواستن، ۱٤- حواس ظاهر را نگاه داشتن، ۱٥- امیدوار بودن، ۱٦- رضا، ۱۷- از غفلت پرهیز کردن، ۱۸- دعا، ۱۹- به دنیا نپرداختن، ۲۰- از شهوات بدور بودن، ۲۱- سکوت، ۲۲- از عیب مردمان چشم پوشیدن، ۲۳- از حظوظ بدور بودن، ۲٤- مجاهده و ریاضت ۲٥- حب الهی، ۲٦- علو همت، ۲۸- از اظهار کرامت باز ماندن، ۳۰- ستر عیوب، ٤۰- علو همت (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده، از آن میان همین رساله).

آغاز: الحمد لولیه والصلاه والسلام علی نبیه ... هذه رسالة مشتملة علی درجات راحت المریدین ... مرید را اخلاص باید، یعنی هر عمل کند برای .

7968- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. باتاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰، در مجموعه، ش ۱۲ مجموعه ٤۲ رساله ازو (پرفسور الله دتا چودری).

7969- پنجاب، اوکاره، بصیر پور، دارالعلوم حنفیه : شکسته آمیز، ضمن مجموعه رساله های او نوشته ۱۲۰۳ه. آغاز برابر، ٤۰ راحت، ۷۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

7970- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه آغاز برابر نمونه، همراه چند رسالهٔ دیگر از همو، ٤۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **راز نامه** : عینیه

عین القضات همدانی .

● **2658- راز و نیاز** : رساله ...

از شاه نیاز احمد بریلوی .

مناجات باخدای تعالی، به نثر آمیخته به نظم، ادبی صوفیانه .

آغاز: مبتدی را باید که اول چند روز ورزش درود صلی الله علیک یا محمد(ص) و مداومت سلام کند .

7971- لاهور، انار کلی ۳۷، دانش آباد ۲، کتابخانه احسان دانش : نستعلیق، پیرامون ۱۳۱٥ه. آغاز برابر نمونه، ۱۱ ص (سید عارف نوشاهی) .

● **2659- راز و نیاز**

منسوب به خواجه نصیر الدین محمود، چراغ دهلوی (که یاد او در «خیر المجالس:۳ ٤٤۳» گذشت). ولی از دیباچه بر می آید که نگارنده مرید فخر الدین دهلوی بوده است (نوشاهی). که وی از مصاحبان و مریدان نظام الدین اولیا (م ۷۲٥ه/۱۳۲٥م) بوده است.

در معرفت وجود حق و آداب و معمولات سلسلهٔ حضرت فخر الدین دهلوی، مروزی.
آغاز: وجود حضرت حق را هفت مرتبه است ، اول احدیت که آنرا ذات میگویند ، و احدیت مطلقه و احدیت صرفه و هاهوت.
(ن. ک. اخبار الاخیار: ۹۸ فخر الدین مروزی).

7972- لاهور ، پرفسور محمد اقبال مجددی: نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ه. (ص ٤۳ - ۵۸) ، آغاز برابر نمونه ، همراه «نور وحدت» نیز منسوب به چراغ دهلوی ، رویهم ۵۸ ص.

7973- لاهور ، همانجا : سده ۱٤ه. اغاز برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه ، همراه همان «نور وحدت» رویهم ۳٦ ص (سید عارف نوشاهی).

● **راماین**

در بخش هندویی و داستانها خواهد آمد.

● **راه اهل سنت:** اعتقاد نامه

شاه نعمت الله کرمانی.

● **2660- راه روشن**

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۵۱» گذشت). در سیر و سلوک ، نام رساله در دیباجه آمده است. در یک «مقدمه» و سه «باب» و هفت «فصل» : مقدمه در باعث طلب و طالب و راهنما. باب یکم در بیان راه ، دو فصل : ۱- در بیان شریعت ، ۲- در بیان طریقت. دوم در بیان منازل ، سه فصل : ۱- منزل علم ، ۲- منزل عمل ، ۳- منزل خلق (خوی). سوم در بیان مقصد دو فصل : ۱- در کمال نشأت انسانی ، ۲- در بیان غایت کمال. خاتمه در بیان مبداء و معاد.
آغاز: سپاس بیقیاس پروردگاری را که آدمی خاکی را از چرک طبیعت پاکی بخشید ... اما بعد ، بدانکه ای طالب راه راست که راه خدای روشن و پیداست.
(ن. ک. صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳٤۲ زندگینامه و فهرست آثارش ، که این درمیان آنها نیست - نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «راه روشن». - ایضاح المکنون ۲ : ٤۰٤ «لطایف راه روشن» که این دو رساله را در هم آمیخته. - (پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» : ۲۰)

7974- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۹ : نستعلیق خوش، ۸۸۵-۸۹۵ه. (ص ۵۳۹-۵۵۵ مش) (گنج ۲ : ٦۲۱). در فهرست نادرست بنام «راه و روشن» آمده.

● **2661- رجال الغیب :** رساله دربارهٔ ...

از ناشناس. در احوال و احکام اهل الله که به «رجال الغیب» ملقبند.

7975- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۹-۹۱/٤ : نستعلیق ، (محمد ابراهیم پیشاوری ، ۱۲۵۷ه) گویا بخشی از یک متن دیگر است. آغاز: بر ضمایر زاکیه ارباب معرفت و دانش و خواطر صافیه ، (ص ۱۸٦-۱۹۳) (نوشاهی : ۲۲۰).

● 2662ـ رد اعتراضات‌ضعیفه

از شاه عبدالعزیز محدث دهلوی (که یاد او در «فتح العزیز : ۶۲» گذشت). در پاسخ خرده گیری هایی ست که بر مجدد الف ثانی گرفته اند. (ن. ک. رد مجدد الف ثانی :۱۴۷۵) با سربندهای «قوله».

آغاز: مورد اشکال موافق آنچه از این عبارت مفهوم می شود چند چیز است. اول آنکه مقام محبت ارفع است از مقام خلت.

7976- سرگودها ، انجمن ربوه ، کتابخانهٔ خلافت : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲هـ ، ۱۹ ص (نعیم اختر قمر محمدی).

● 2663ـ رد اعتراض بر سید آدم : کعبه و حقیقت محمدی

از ناشناس. در دفاع از سید آدم بنوری (که یاد او در «خلاصة المعارف :۱۴۳۵» گذشت).

این رساله دربارهٔ مسئلهٔ مورد گفتگوی بنوری و شیخ احمد تشاشی ست ، در اینکه کعبه افضل است و یا پیامبر(ص) و دیگر مؤمنان. تشاشی بر افضلیت پیامبران و مؤمنان می اندیشید. و رساله ای در این باره نگاشته است. در رسالهٔ زیر از سید آدم بنوری جانبداری شده است.

آغاز: حمدله،صلاه. اما بعد، شنیده شده که در آن دیارحاسدی رسالهٔ معترضی‌را دست آویزنموده به افتراها و بهتانها و به صرا سر رده سرزلش کرده است.

(ن. ک. حزینه ۱ : ۶۳۰ تا ۶۳۵ برای بنوری ـ احوال و آثار خویشگی : ۱۵۰ تا ۱۵۳ برای موضوع اختلاف).

7977- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۹۰ : نستعلیق ۲۰ پادشاهی محمد شاه پادشاه غازی (   ) آغاز برابر نمونه ، ۷۵ ص (سید سعید الله).

7978- راولپندی ، گولره شریف ، درگه شاد روان ، پیر مهر علی شاه : نستعلیق محمد امین ، سدهٔ ۱۳هـ آغاز برابر نمونه ، ۳۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2664ـ رد البهتان

ازعبدالحی متخلص به مخلص. به سال ۱۳۴۰هـ. در دفاع از منصور حلاج ، و شرح زندگینامهٔ وی. به فارسی و اردو نگاشته است.

آغاز: حسب الارشاد جناب معترض صاحب علمای عصر کی تقاریض.

7979- راولپندی ، دانشکدهٔ دولتی اصغر مال : نستعلیق ، عبدالحفیظ فاروقی ، ۱۳۹۴هـ. آغاز برابر نمونه ، با هفت تقریظ از علمای همان روزگار نگارش ، ۹۲ گ (پرفسور ملک محمد اقبال).

● رد زنادقه : درویش نامه

● 2665ـ رد مجدد الف‌ثانی

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیهٔ نور: ۹۱» گذشت). نامه ای ست از محدثی به عارفی، یعنی از دهلوی به مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴هـ/۱۶۲۴م.)، و در آن ضمن اظهار ارادت، به برخی از سخنان ایشان که در «مکتوبات» (ن.ک. همین بخش) آمده اظهار شگفتی می کند. آن سخنان از اینگونه است: سلسلهٔ ارادت من به الله متصل است، یدمن نایب مناب ید الله است، ارادت من به پیامبر(ص) بواسطه های بسیار است اما به الله قبول وساطت نمی کند، هر چند تابعم اما از اصالت بی بهره نیم، هر چند امتم اما شریک دولتم. پرفسور خلیق احمد نظامی، این رساله را در پایان «حیات شیخ عبدالحق محدث دهلوی» چاپ کرده است.

بدنبال اعتراضات فقیهان، و گرد آوری فتواها، جهانگیر (۱۰۱۴-۱۰۳۷هـ) وی را یکسال به زندان افکند. و یکی از خرده گیران از او عبدالله خویشگی (۱۱۰۶هـ/۱۶۹۵م) بود. برای آگهی بیشتر دربارهٔ برخورد وی با دهلوی (ن. ک. احوال و آثار: ۱۴۵ تا ۱۵۰ و: تنبیه الغافلین: ۱۳۶۳ در همین بخش).

آغاز ۱: حمدله. صلاه. سالهاست که از بعضی کلمات و مقالات که در مکتوبات شریف مذکور است، و از قبیل موهومات و مبهمات است، می خواهد که استفسار کند و انکشاف نماید.
آغاز ۲: حمدله. در دل دارم بسی از حوی آن زیبا نگار ـ رحمتی یا رب که پیش وی دلی خالی کنم . . . که بعضی از کلمات و مقالات که در مکتوبات شریف مذکور است.

(ن. ک. رود کوثر: ۳۶۱ تا ۳۷۹ که به تفصیل دربارهٔ این گفتگوها سخن رفته است ـ رسالهٔ احقاق، از پانی پتی، در همین بخش. مقامات مجدد الف، در همین بخش ـ تزوک جهانگیری: ۲۷۵ (به نقل) که در آنجا دربارهٔ «مکتوبات» او، مکتوب ۱۱ که حاوی گزافه هایی ست و از زندان افتادنش سخن رفته ـ نفیسی ۱: ۳۶۹ زندگینامهٔ دهلوی و نام ۶۳ اثرش، از آن میان «رساله فی الرد علی بعض اقوال الشیخ احمد . . . » که بایستی همین باشد).

7980- کراچی، موزه ملی ۱۴۸ - ۱۹۶۲ N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه ۲، ۲۴ ص (نوشاهی: ۱۷۵).

7981- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، قل احمد بن یار محمد، ۱۲۰۷هـ. آغاز برابر نمونه ۱، ۴۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2666ـ رزالیه

از ناشناس. نام رساله در کلفون نسخه آمده است. گفتاری ست در اذکار صوفیانه.
آغاز: حمدله. بدانکه طریق هشت رکنی باید که.

7982- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۷۱: نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ، ۳۱ ص (سرفراز: ۱۹۴ - نوشاهی).

● رسایل باقی بالله (خواجه)

در این فهرست، دست کم به این نام ها مراجعه شود.

۱- تأویل آیت و هو معکم، ۲- تفسیر استعاذه، ۳- تفسیر سورهٔ اخلاص، ٤- تفسیر سورهٔ فاتحه، ٥- تفسیر سورهٔ فلق، ٦- تفسیر سورهٔ الناس، ۷- تفسیر سورهٔ والشمس، ۸- توحید (تأویل حدیث کان الله ولم یکن معه)، ۹- حقیقت نماز، ۱۰- ده اصل، ۱۱- رسالهٔ عرفانی (۲)، ۱۲- شرح رباعیات، ۱۳- تعلیقات بر شرح رباعیات، ۱٤- طریق و اصول (نفی و اثبات، فنا)، ۱٥- علم الیقین، عین الیقین، حق الیقین، یقینیه، ۱٦- معرفت، ملفوظات حواجه باقی بالله، ۱۷- مکتوبات خواجه باقی بالله، ۱۸- نماز صوری (قسم و حدوث قرآن)، ۱۹- نور وحدت.

● رسایل باهو (سلطان)

در این فهرست، دست کم به این نام ها آمده است.

۱- اسرار قادری، ۲- امیر الکونین، ۳- توفیق الهدایة، ٤- تیغ برهنه، ٥- جامع الاسرار، ٦- روحی اورنگ شاهی، ۷- شمس العارفین، ۸- عقل بیدار، ۹- عین الفقر، ۱۰- فضل لقا: عیان فقرا، ۱۱- قرب دیدار، ۱۲- کشف اسرار، ۱۳- کلید توحید، ۱٤- مجالسة النبی: لسان الفقر، ۱٥- محبت الاسرار، ۱٦- محک الفقر (۲)، ۱۷- مفتاح العارفین، ۱۸- نور الهدا.

● رسایل خواجگی کاسانی

در این فهرست، دست کم به این نام ها آمده است:

۱- آداب السالکین، ۲- آداب الصدیقین، ۳- اسرار النکاح، ٤- بابریه، ٥- بطیخیه: شوم الدنیا مزرعه الاخره، ٦- بکائیه، شرح یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة، ۷- بیان سلسلهٔ خواجگان، ۸- تنبیه السلاطین، ۹- چهار کلمه، ۱۰- ذکر قلبی: ذکر (۲)، ۱۱- زبده السلاطین و تنبیه السلاطین، ۱۲- سلسله الصدیقین، ۱۳- سماعیه، ۱٤- سواد الوجه، ۱٥- شرح رباعی احول نیم ایدوست، ۱٦- شرح مصرعه درانه ملکت عشق، ۱۷- شرح رباعیات خان (شرح کل مولود یولد علی الفطره ؟)، ۱۸- شیبیه، ۱۹- گل نو روزی، ۲۰- گنجنامه: شرح کنت کنزاً مخفیاً، ۲۱- مرآت الصفا، ۲۲- مرشد السالکین، ۲۳- معراج العاشقین، ۲٤- نصحیت السالکین، ۲٥- واقعة الحقایق، ۲٦- نفحات السالکین، ۲۷- وجودیه، ۲۸- الولد سرابیه.

● رسایل داعی شیرازی (شاه)

در این فهرست، دست کم به این نام ها آمده است: ۱- اسوة الکسوه، ۲- اشاره التفاؤل، ۳- اصطلاحات، ٤- اعیان ثابته، ٥- بیان عیان، ٦- تاج نامه، ۷- تأویل آیتی، ۸- تحریر الوجود، ۹- تحفة المشتاق، ۱۰- ترجمة الاخبار العلویه، ۱۱- ترجمهٔ رسالهٔ محیی الدین، ۱۲- تینیه، ۱۳- جمال و کمال، ۱٤- جواهر الکنوز، ۱٥- چهار مطلب، ۱٦- خیر الزاد، ۱۷- در البحر، ۱۸- راه روشن، ۱۹- سر الحقیقه، ۲۰- شجریه، ۲۱- الشدو العهد، ۲۲- شرح ابیاتی از مثنوی، ۲۳- شرح بیت، ۲٤- شرح مثنوی معنوی، ۲٥- طراز ایاله، ۲٦- الفواید فی نقل العقاید، ۲۷- کشف المراتب،

۲۸- کلمات باقیه ، ۲۹- کمیلیه (۲) ، ۳۰- لطایف ، ۳۱- محبت ، ۳۲- مرآت الوجود ، ۳۳- مرمات التسلیل ، ۳٤- معرفت النفس ، ۳۵- نسایم گلشن (شرح گلشن راز) ، ۳٦- نظام و سر انجام ، ۳۷- وصایا، ۳۸- ولایت.

و بخشهای پس از این : ۱- اوراد ، ۲- چشمهٔ زندگانی ، ۳- چهار چمن ، ٤- چهل صباح ، ۵- دیباجهٔ دیوان شاه نعمت الله ، ٦- دیوان (چند دیوان ، بخشهایی که نامهایی جداگانه دارند). ۷- سبعهٔ سیاره ، ۸- ستهٔ داعی ، ۹- عشق نامه ، ۱۰- قل هاتیه ، ۱۱- کان ملاحت ، ۱۲- گنج روان ، ۱۳- محاضر السیر فی احوال سید البشر ، ۱٤- مشاهد.

● رسایل صاین الدین خجندی

در این فهرست ، دست کم به این نام ها آمده است.

۱- اسرار الصلاة ، ۲- اطوار ثلاثه ، ۳- تصوف و حروف ، ٤- حروف ، ۵- سئوال الملوک ، ٦- شق القمر (فلسفه) ، ۷- ضوء اللمعات (شرح لمعات) ، ۸- قابلیت ، ۹- مبداء و معاد (فلسفه) ، ۱۰- مناظرهٔ بزم ورزم ، ۱۱- مناظرات خمس : مناظرهٔ عقل و عشق (فلسفه) ، ۱۲- نقطه.

● 2667- رسایل عزیز نسفی

در این فهرست دست کم به این نام ها آمده است : ۱- آداب اهل تصوف ، ۲- آداب الخلوه : خلوت، ۳- آفرینش ارواح و اجسام : ارواح و اجسام، ٤- احادیث اوایل، ۵- انسان کامل، ٦- بلوغ و حریت، ۷- بهشت و دوزخ، ۸- تنزیل ، ۹- ذات و نفس وجه ، ۱۰- سلوک ، ۱۱- عالم صغیر و عالم کبیر ، ۱۲- عالم ملک و ملکوت و جبروت (۳) ، ۱۳- عشق ، ۱٤- لوح محفوظ عالم صغیر ، ۱۵- لوح محفوظ و جبرو احتیار : جبر و اختیار ، ۱٦- لوح و قلم و دوات ، ۱۷- مبداء و معاد : زبدة الحقایق ، ۱۸- معرفت انسان ، ۱۹- مقصد اقصی ، ۲۰- منازل السایرین ، ۲۱- وحدت وجود ، ۲۲- وحی و الهام.

7983- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳٦۵۲/۷۱۹/۱ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۵). بایستی «انسان کامل» او باشد.

● 2668- رسایل علی متقی

در این فهرست ، دست کم به این نام ها آمده ست.

۱- اقرب الطرق ، ۲- تبیین الطرق ، ۳- التوسل فی الیقین و التوکل، ٤- جرا الثقیل فی سلوک المعیل (اجر الثقیل . . .) ، ۵- جواهر ثمینه ، ٦- سلوک الرجال ، ۷- سلوک الطریق اذا فقد الرفیق ، ۸- عبادت و استغفار ، ۹- علامات مهدی موعود ، ۱۰- العنوان فی سلوک النسوان (سلوک النسا) ، ۱۱- کفایة اهل الیقین فی طریق المتوکلین، ۱۲- معرفة الدنیا، النصح الوالی للقلب الشافی، ۱۳- هدایة ربی عند فقد المربی.

● رسایل میر سید علی همدانی

در این فهرست ، دست کم به این نام ها آمده است :

۱- اسرار الوحی : اسرار شب اسرا ، ۲- اصطلاحات صوفیان ، ۳- اعتقادیه ، ٤- انسان نامه ،

انسانیه ، ۵- بهرامشاهیه ، ۶- تلقینیه : آداب مبتدی ، ۷- چهل حدیث ، ۸- چهل مقام صوفیان : مقامات صوفیان ، ۹- حقیقت ایمان ، ۱۰- حق الیقین (مرآت . . .) ، ۱۱- حل فصوص : شرح فصوص ، ۱۲- خواطریه (وسوسه های شیطانی) ، ۱۳- داودیه ، (آداب اهل کمال) ۱۴- درویش نامه ، ۱۵- ده قاعده (ده اصل) ، ۱۶- ذخیرة الملوک ، ۱۷- ذکریه ، ۱۸- رسالهٔ اعتقادیه ، ۱۹- رسالهٔ عرفانی (۲) ، ۲۰- سئوال و جواب ، ۲۱- سیر الطالبین ، ۲۲- عقبات ، ۲۳- عدل : نصحیت نامه ، ۲۴- عقلیه ، ۲۵- فتوتیه (فتوت نامه) ، ۲۶- فراست نامه : قیافه ، ۲۷- فقیریه (چهل حدیث دربارهٔ فقر) ، ۲۸- فقریه آداب و سیرت اهل کمال ، نسبت خرقه ، ۲۹- مثال و خیال (منامیة) ، ۳۰- مرآت التائبین ، ۳۱- مشارب الاذواق : شرح قصیدهٔ خمریه ، ۳۲- مشکل حل (مراتب معرفت) ، ۳۳- مشیت (سلوک) ، ۳۴- مکتوبات میر سید علی ، ۳۵- منار الانوار ، ۳۶- منهاج العارفین ، ۳۷- نوریه ، ۳۸- واردات ، ۳۹- وجودیه ، ۴۰- همدانیه.

2669- رسایل خواجه محمد چشتی

خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).
ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱۴ اثر او آمده است. که از میان آنها پنج رساله به عربی ست.

و در این فهرست دست کم : ۱- آداب الطالبین ، ۲- اجوبه العشق ، ۳- افسانهٔ دیوانه ، ۴- الباب ثلاثه ، ۵- الهامات ، ۶- تحفه الملوک : تحفه السلوک ، ۷- تقسیم الاوارد ، ۸- توحید ثلاثه ، ۹- جماعت مسافران ، قصه ، ۱۰- الجمع بین الدنیا و الاخره (اخلاق) ، ۱۱- جهاد اصغر ، ۱۲- جهاد اکبر ، ۱۳- خلوت و جلوت ، ۱۴- دریای شهادت ، ۱۵- راحت المریدین ، ۱۶- رفیق الطلاب ، ۱۷- روح اعظم ، ۱۸- زن گل فروس ، قصه ، ۱۹- السفر و الاقامه ، ۲۰- صبر در شدت ، ۲۱- طلب حلال (اخلاق) ، ۲۲- علم (رسالة العلم) ، ۲۳- فضل کسب (اخلاق) ، ۲۴- قرآن شریف ، ۲۵- لب (؟) ، ۲۶- لذات المنتهین ، ۲۷- مراجین العشاق ، ۲۸- مساهله در معامله (اخلاق) ، ۲۹- مسجد کعبه و مسجد اقصی ، ۳۰- معرفت ، ۳۱- موجب الرفقه ، ۳۲- الناس بالباس ، ۳۳- نکات الاحوال ، ۳۴- نیت ، ۳۵- هدایات المشیخه.

7984- لاهور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده. بیش از ۲۰ رساله است. (دکتر ظهور الدین احمد).

رسایل شاه نعمت الله ولی

در این فهرست ، دست کم به این نام ها آمده است :
۱- آفاق و انفس : معرفت نامه ، ۲- اصطلاحات صوفیان ، ۳- اصول : وجودیه ، ۴- اعتقاد نامه : تحقیق الاسلام ، ۵- الهامات : الهامیه ، ۶- بیانات : بیان ، ۷- تحقیقات ، ۸- تحقیق الایمان : ایمان ، ۹- تفسیر آیت کل شیء ، ۱۰- تفسیر آیت و کلمة القاها ، ۱۱- تفسیر سورهٔ توحید ، ۱۲- تفسیر سورهٔ

فاتحه ، ۱۳- تفسیر لا اله الا الله (عرفان) : جاروبیه : تهلیلیه ، ۱۴- حروف ، ۱۵- حسیات : حواس : نکات ، ۱۶- حورائیه : شرح رباعی ابو سعید ، ۱۷- خلافت ، ۱۸- خلقت آدم : لفضیلت اسماء و صفات ، ۱۹- خلوت : آداب خلوت ، ۲۰- ده اصل : سلوکیه ، ۲۱- رسالهٔ البیان : بیانات ، ۲۲- روحیه : نفخ روح : نغمهٔ روحیه : معرفت روح ، ۲۳- سؤال و جواب ، ۲۴- فضیلت اسما و صفات : خلق و خالق ، ۲۵- قطبیه : بیان اقطاب ، ۲۶- کشف الاسرار ، ۲۷- کمال بلوغ و بلوغ کمال : فرق میان. . . ۲۸- گنج العارفین ، ۲۹- مجمع الاسرار ، ۳۰- مرآت المحقیقین ، ۳۱- مراتب رندیه : رند نامه ، ۳۲- معراجنامه ، ۳۳- مکاشفات ، ۳۴- نبوت و ولایت ، ۳۵- نصیحت نامه ، ۳۶- نکات ، ۳۷- نوریه ، ۳۸- وجود ، ۳۹- ولایت عامه و خاصه .

● 2670- رسالهٔ احقاق : احقاق

از خواجه ثناء الله پانی پتی (که یاد او در «ارشاد الطالبین: ۱۲۴۰» گذشت). در رد اعتراضها و خرده گیریهای شیخ عبدالحق محدث دهلوی بر مجدد الف ثانی (ن. ک. رد مجدد الف ثانی : ۱۴۷۵).

آغاز : اللهم بلغنا اقصی ما تتمناه ، الحمد لله الذی لا یصلح عمل المفسدین . . . بعد از حمد و صلاة ، نموده می آید که از اعاظم مقاصد انسان.

(ن. ک. علمای هند : ۳۸ که می گوید وی بیش از ۳۰ رساله و کتاب نگاشته است ، ولی این اثر ضمن ده اثری که از وی نام برده نیست).

7985- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، ۲۹ ع ۱۲۸۳/۲ه. آغاز برابر نمونه (ص ۲-۹۴) (محمد نذیر رانجها).

7986- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، محمد عیسی ، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۸ ص (محمد نذیر رانجها).

● 2671- رسالهٔ احمد جند

از مولانا احمد جند.

نامبوب ، دربارهٔ حقیقت ایمان ، دو وجه تصدیق ، وجود اشیاء ، حدوث عالم ، ایمان به تنزیهات ، یگانگی حق ، بطلان حلول ، صفات حق قایم بذات است ، نفی مغایرت صفات ، علم بکنه او ، قدرت او ، جواز رؤیت او ، عدم وجوب چیزی بر حق ، عصمت پیامبران ، اثبات نبوت برتری حضرت محمد، ایمان به خلافت و امامت، قیامت و حشر، بهشت و دوزخ، ایمان و معراج، خاتمه در اختلاف است.

7987- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۷ ذیعقده ۹۹۵ه. آغاز افتاده : امن گردانیده است ، و هر کسی که کسی را تصدیق کرد . . . نام نگارنده در پایان از نویسندهٔ نسخه است ، ۲۴۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● رسالهٔ اذکار : انوار الاذکار

● 2672ـ رسالهٔ اعتقادیه

میر سید علی همدانی. در ص: ۱۲۸۱ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر.

7988- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۱٤ ع ۱/۱۱۷۵ﻫ. در مجموعه ۲۲ رسالهٔ او (ص ۳٤-۵۱) آغاز به همانگونه (نعیم اختر مجددی).

● 2673ـ رسالهٔ بابا کشمیری

از رسول بابا کشمیری مجددی، مرید امام علی شاه مجددی.

در احوال خود و پیران خود و سخنان صوفیانهٔ آنان.

آغاز: الحمد لله علی نعمائه و معرفته، والصلات والسلام علی . . . اما بعد، چنین عیان نماید این فقیر احقر الناس رسول بابای کشمیری، عفی عنه. باوجود عدم لیاقت و قلت فراست، و معرا بودن از علم و عقل . . .

7989- شیخوپوره، سر میدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم احمر: نستعلیق، پیرامون ۱۰۷۰-۸۰ ۱ﻫ. آغاز برابر نمونه، ۲۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2674ـ رسالهٔ بو علی قلندر

شرف الدین بو علی قلندر پانی پتی (م ۷۲٤ﻫ/۱۳۲۳م). در توحید. (بشیر حسین).

(ن. ک. در این بخش: اسرار العارفین، معرفت ذات و صفات، مکتوبات شاه قلندر - و نیز: مرآت العلوم ۳: ۲۶۲ «رسالهٔ بو علی قلندر»).

7990- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۰۲۶/٦/٤۰۷۸: تاریخ یاد نشده، در فهرست بنام «رساله بو علی» در توحید آمده است (بشیر حسین ۲: ۲۲۰).

● 2675ـ رسالهٔ بهاء الدین زکریا ملتانی

از شیخ بهاء الدین زکریای ملتانی (که یاد او در «الاوراد: ۱۲۹۹» گذشت). به التماس یکی از مریدان و به حکم استخاره.

نام نگارنده تنها در سر عنوان نسخه آمده است. ولی در آن آمده «و این ضعیف را چنان سماع افتاد که روزی شیخ شهاب الدین عمر بن محمد سهروردی (رح) و شیخ ضیاء الدین ابو النجیب عبدالقادر در حرم کعبه . . .» نخستین پیر او و دومین پیرو استاد سهروردی ست.

سلوک است با تأکید برزهد و رهبانیت، نامبوب.

آغاز: الحمد لله الذی ابدع الخلایق بدلالته و اتلاهم بشکر من غیر حاجته . . . اما بعد، جعلنا الله . . . آنچه التماس افتاده، و در معنی بیان طریقت آخرت.

(ن. ک. خزینه ۲: ۱۱ برای ضیاء الدین ابو النجیب که نام وی را عبد القاهر آورده است - و همانجا: ۱۳ برای سهروردی).

7991- لاهور، مولوی شمس الدین تاجر کتب: تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه،

۱۲ ص، ۱۵ س.
این رساله در ص ۱۰۲-۱۰۹ احوال و آثار شیخ بهاء الدین زکریا، دکتر شمیم زیدی چاپ شده است.

● رسالة البهائیه

ابو القاسم بخارایی. در بخش سیر خواهد آمد.

● 2676- رسالة البیان: بیانات

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ: ۱۸» گذشت). همانکه نسخه ای دیگر از آن در (تهران، ملک ۴۲۶۲/۵۰) هست (نسخه ها ۲: ۱۱۶۸ ردیف 10937). به نثر آمیخته به نظم و سربند های «بیان»: بیان حقیقت محمدیه: قطب عالم سید هر دو سرا - مظهر ذات و صفات کبریا، بیان وجود و علم نور، بیان اقسام معدومات، بیان انسان کامل، بیان آتش عشق، بیان مراتب دل، بیان ابتدای وحی، بیان مراتب ولایت، بیان رحمت الهیه، تجلی هویت الهیه، صورت معنویهٔ آدم، مراتب مجموع، مراتب الهیه، ظهور حق، حروف، بیان خاتم الانبیاء.

آغاز: حمدله. صلات. بیت: ابتدای سخن بنام یکی - در دو عالم یکی ست، نیست جز یکی - جام گیتی نما...

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۸۹ که ضمن نام آثارش از «رسالة البیان» نام برده - ریو ۲: ۸۳۲ «رسالة البیان» که همین رساله است - مرآت العلوم ۳: ۲۲۵ «رساله البیان»).

7992- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵: نسخ خوش، سده ۱۰ه. (ص ۲۷۵-۲۹۱)، در نسخه نامی بدان داده نشده (گنج ۲: ۶۸۷).

● رسالهٔ جامعیه: جامعیه

● 2677- رسالهٔ چرخی، یعقوب.

از یعقوب بن عثمان چرخی (نگارندهٔ ابدالیه، انسیه، تفسیر، جمالیه (حورائیه)، شرح اسماء الله). نسخهٔ زیر ناشناخته و شاید یکی از آن رساله ها باشد.

7993- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳/۱۹۱۳/۴۹۲۵: نوشته سید محمد بخش قاضی، ۲۷ محرم ۱۲۴۰ه (۲۱ ستمبر ۱۸۲۴م). در فهرست بنام «رسالهٔ مولانا یعقوب چرخی» ست. (بشیر حسین ۲: ۲۲۵).

● 2678- رسالهٔ حضرت خواجه محمد پارسا

از خواجه محمد پارسا (که یاد او در «تحقیقات: ۱۲۴۳» گذشت). به نوشتهٔ دکتر بشیر حسین (۲: ۲۸۵) در ۷۲ گروه اسلام.

پرفسور ملک محمد اقبال، در پیشگفتار چاپ «رسالهٔ قدسیه» ضمن بر رسی کار های ایشان، به شمارهٔ ۱۶ از «رسالهٔ حضرت خواجه محمد پارسا» با اشاره به نسخهٔ زیر (که گویا نسخهٔ آن را ندیده) می نویسد: این رساله مشتمل بر ۲۶ مکتوب ایشان است. و سرآغاز «محبوبیه» (ن. ک. همین بخش) را می‌دهد

افزوده برآن نسخه ای دیگری از آن را در کتابخانهٔ گنج بخش نشان می دهد، که آن نیز همان «محبوبیه» است. و ما می دانیم که «محبوبیه» نه «مکتوبات» است و نه دربارهٔ ۷۲ گروه.

اگر نسخهٔ شیرانی (۲ : ۲۸۵) جز «مکتوبات» و جز رسالهٔ گنج بخش باشد. پس شاید رساله پارسا در عقاید فرق اسلامی باشد، که از «سواد اعظم» ابوالقاسم اسحاق بن محمد بن اسماعیل سمرقندی (م ۳۴۲/۹۵۳م) و یا از روی ترجمهٔ آن که بدستور نوح بن منصور سامانی، نزدیک ۳۷۰/۹۸۰ه. بنگارش در آمده بود، برگزیده است (ن. ک. : ۱۱۱۷ همین فهرست).

(ن. ک. کشف الظنون ۲ : ۱۰۰۸ «السواد الاعظم» - هدیه العارفین ۱ : ۱۹۹ «اسحاق سمرقندی» - نسخه ها ۲ : ۱۲۸۶ «عقاید» پارسا - نفیسی ۲ : ۷۱۶ «رسالهٔ عقاید» - پیشگفتار چاپ قدسیه : ۳۲ «عقاید فرق اسلامی» و : ۳۵ «رسالهٔ حضرت خواجه محمد پارسا یا انفاس قدسیه» - نسخه‌ها ۲: ۱۳۸۶ «عقاید فرق اسلامی»).

7994- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۱۵۷/۴۲۰۹ : نوشته عبد الکریم بن عبد السلام، تاریخ یاد نشده، در فهرست به نام «رساله حضرت خواجه پارسا» در ۷۲ گروه اسلام آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۸۵).

● رسالهٔ حقیقت : حقیقت

● 2679- رسالهٔ خواجه عبد الله احرار

از خواجه عبد(چنین)الله احرار(ن.ک. ملفوظات خواجه عبیدالله، درهمین بخش). دراذکار و عقاید.

7995- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۱۵۶/۴۲۰۸ : تاریخ یاد نشده. در فهرست آمده : «رساله عبد الله احرار» در اذکار و عقاید (بشیر حسین ۲ : ۲۸۷).

● 2680- رسالهٔ خواجه عبد الله شهید : حقیقت

از خواجه عبدالله شهید (پایان نسخه). درآغاز آن از مخدومی مولانا یعقوب چرخی (م پیرامون ۸۵۰/۱۴۷۶م) یاد کرده است. نامبوب : دوام وضو، مسواک، نماز به جماعت، آداب مسجد، نماز اشراق، چاشت، ذکر، قیام لیل، نماز تهجد، خاموشی، خلوت، حاصل طریق خواجگان.

آغاز : ای درویش، اگر همت وقوت آنت نیست که بر اثر گرم روان طریقهٔ کعبهٔ مقصود پویی، باید که جادهٔ طریق عبادت که از طریقهٔ مستقیمهٔ شریعت مستفاد است بیرون مباشی . . .

7996- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2681- رسالهٔ خواجه معین الدین سجزی

از خواجه معین الدین سجزی (که یاد او در «انیس الارواح : ۱۲۹۴» گذشت). در فهرست بشیر حسین در یک صفحه (۲ : ۲۲۱) بگونهٔ جدا از «وجودیه : رگها»ی او آمده است.

(ن. ک. مرآت العلوم ۳ : ۲۲۰، ۲۶۳، ۲۹۳ «رسالهٔ خواجه معین الدین چشتی» سه نسخه بدون نشانی بیشتر - نسخه‌ها ۲ : ۱۱۶۶ «رسالهٔ عرفانی» چند نسخهٔ نا شناخته - نفیسی ۱: ۱۵۴ «رساله ای در تصوف» از همو).

7997- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱٤۲۸/۱/٤٤۷۸ : تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۱).

● 2682- رسالهٔ خواجه معین الدین سجزی

به روایت حسن سجزی (که یاد او «پیش از این» گذشت). گفتاری ست در اموزش مبتدیهان، به روشن اگر پرسند بگو. در مسایل عرفانی ، وحدت وجود ، نفی و اثبات ، مقام ناسوت و لاهوت و ملکوت.

و این جز «وجودیه» ی سجزی ست که در همین بخش خواهد آمد.

آغاز: بسمله. روایت می کند بندگان خواجه معین حسن سجزی (ره) که جمله کلمات پنج است. اول کلمهٔ لا ، دوم کلمهٔ اله ، سوم کلمهٔ الا ، چهارم کلمهٔ الله ، پنجم کلمهٔ هو.

7998- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۷۲۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۱۷-۲٦) (گنج ۲ : ۷٦۳).

● 2683- رسالة الدخان

از ملا عبید الله ملتانی، در پیرامون ۱۲۰۸ھ/۱۷۹٤م. (نعیم اختر) ، ن. ک. آداب المریدین : ۱۲۲۰ که در آنجا تاریخ مرگش ۱۳۰۵ھ/۷-۱۸۸۸م آمده است. که با این تاریخ جور نیست. در مسایل عرفانی و فقهی نامبوب.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد ، معلوم باد از ملا عبید الله ملتانی ، که این فقیر گناهگار منتظر رحمت غفار حسب حدیث تولم تذنبوا لجاء الله.

7999- ملتان ، جهانیان ، مکتبه الجمال ، اسد نظامی : نستعلیق شکسته آمیز ، غلام رشید ساکن بوهره ، ۱۳۰۷ھ ، ۳۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● رسالهٔ دریافتن: هدایت نامه

● رسالهٔ زندگانی : زندگانی

در مطالب تصوف و عرفان.

8000- لاهور ، دانشگاه، شیرانی ۱۵۸۸/۳/٤٦۳۸ : نوشته ۸٦۰ھ. (۱٤۵٦م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۲).

● رسالهٔ زین الدین خوافی : سخنان زین الدین

● 2684- رسالهٔ شاه برهان

شاه برهان برهانپوری. (شاید : راز الهی. ن. ک. ثمرات الحیات : ۱۳۷٤).

(ن. ک. مرآت العلوم ۳ : ۲۱۵ ، ۲٦۲ «رسالهٔ خواجه برهان العاشقین»).

8001- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۲٤۹/٦/٤۳۰۲ : نوشته محمد اکرم شریفی ، ۲۱ رجب ۳ جلوس احمد شاه ، (بشیر حسین ۲ : ۲۲۳).

● 2685- رسالهٔ شاه محمد فرخ

از شاه محمد فرخ مجددی (که یاد او در «اصطلاحات صوفیان: ۱۲۷۳» گذشت). و از هموست

در این بخش: «کشف الغطاء» و نیز. ن. ک. «الحد الفاصل: ۱۰۸۶».
آغاز: سبحان من لایشبه احد من خلقه لا فی الذات ولا فی الصفات ولا فی الاسماء ... چگویم باتواز مرغی نشانه ـ که با عنقا بود هم آشیانه.

8002- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، عبد الحکیم ولد حافظ محمد، ۷ رجب ۱۲۰۹ھ. در پایان نام نگارنده آمده است، ٤٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2686- رسالهٔ شطاریه

از بهاء الدین شطار انصاری (م ۹۲۱ھ/۱۵۱۶-۵م) بن ابراهیم عطاء الله، قادری حسینی. نگارندهٔ «تحفة الاذکار: ۱۳۳٤».

در سیر و سلوک. در چهار «فصل»: ۱- کیفیت سلوک، ۲- شرایط ذکر، ۳- کلمات مراقبت، ٤- اذکار متفرقهٔ عربی و فارسی و هندی. محض توحید، و بعضی از سلوک جوکیه و آداب هندوان در این خصوص.

آغاز: حمدله. صلات. بعد از حمد مر حضرت صمدیت را ... میگوید بندهٔ درویشان بل خاکروب آستانهٔ ایشان فقیر حقیر بهاء الدین بن ... و نام این را رسالهٔ شطاریه نهادم.

(ن. ک. اخبار الاخیار: ۲۰۲ زندگینامه و کرامات، در آنجا از «رسالهٔ شطاریه»ی او نمونه ای آورده است ـ پاکستان و هند ۳: ۱۲۷ «رسالهٔ شطاریه» ـ اته: ۱۹۱۳ «رسالهٔ شطاریه»).

8003- اسلام آباد، گنج بخش ۳٦٥۸: نستعلیق پخته، پیراسون ۱۱۳۸ھ (ص ۳۱۷-۳٦۰)، آغاز برابر نمونه.

8004- اسلام آباد، همانجا ۱۸٦۸: نسخ پخته، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۲۰۰ - ۲٤۸)، آغاز برابر نمونه.

8005- اسلام آباد، همانجا ۳۹۳۲: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۱ - ۲۳)، آغاز برابر (گنج ۲: ٦۷٦).

8006- اسلام آباد، همانجا ۸۵۵٦: شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ھ. با تاریخ ۱۲۱۲ھ. در مجموعه، (ص ۲ - ۷٦)، آغاز برابر. موریانه زده.

8007- راولپندی، بازار سبزی، جامعهٔ رضویهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، محمد بهادر بن شاهزاده، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۰ ص (نعیم اختر مجددی).

8008- ملتان، آغا پوره، مکتبهٔ فایق: نستعلیق پخته، برای پدر خود ابو الحسن، ۱۲٤۰ھ، آغاز برابر، ۵۷ ص (نعیم اختر).

8009- اسلام آباد، گنج بخش ۳۰٦۰: نستعلیق پخته، ۱۲ رمضان ۱۲٦٤ھ. (ص ۸۲ - ۱٤۲)، آغاز نزدیک به نمونه.

8010- اسلام آباد، همانجا ٤۲٤۲: نستعلیق، سید احمد بن سیادت بن ابو البرکات، ۲۱ صفر ۱۲٦٦ھ. آغاز در دیباجه افتاده، ٦۰ ص (گنج ۲: ٦۷۷).

8011- اسلام آباد ، همانجا ۴۵۵۵ : نستعلیق شکسته آمیز ، غلام حسین ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : الحمد لله علی کل حال و الصلاة (ص ۱۰۹-۱۲۸) (گنج ۲ : ۶۷۷).

8012- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۱ ق ف ۷۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. ۵۰ ص (سرفراز : ۱۹۸).

8013- کراچی ، همانجا ۱ ق ف ۴۰ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. ، ۶۴ ص.

8014- کراچی ، همانجا ۲ ق الف ۱۶ : نستعلیق ، ۱۰ ع ۲ سدهٔ ۱۳ه. (ص ۲۲۲ - ۳۲۰).

8015- کراچی ، همانجا ۲ ق ف ۳۵ : نستعلیق ، ۲۸ ص (سرفراز : ۱۰۱۳ ، عربی - نوشاهی : ۵۰).

8016- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8017- کراچی ، موزهٔ ملی ۱۹۷۱ .N .M - ۳۵/۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۴ه. آغاز برابر نمونه، نسخه بنام «تحفه الاذکار» است (ص ۶-۲۸)

8018- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8019- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۹۰۱/۱۸۸۹ : نوشته محمد جمال ، تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۴).

● 2687- رسالهٔ شطاریه : اعمال شطار

در تصوف و عمل گروه شطاریان ، در ده «قاعده» : ۱- توبه ، ۲- زهد ، ۳- توکل ، ۴- قناعت ، ۵- عزلت ، ۶- ذکر ، ۷- صبر ، ۸- مراقبت ، ۹- رضا ، ۱۰- توحید. (ن. ک. ده قاعده ، ده اصل ، درهمین بخش).

آغاز: اما اعمال الثالث هی الذکر و الشغل چندان که طالب از ابرار و اخیار ترقی کند باید که در اعمال شطار قدم نهد ، چه ایسر الطرق و اسهل و اقرب الوسایل.

8020- کراچی ، کتابخانه ، مولوی عبدالرشید نعمانی : نستعلیق ، تاریخ در مجموعه ۱۰۱۱ه. ش ۵ مجموعه (سید خضر نوشاهی).

● 2688- رسالهٔ شطاریه

در پنج «اصل» : ۱- اذکار در مشرب شطار ، ۲- افکار در اسما و صفات ذات ، ۳- افکار ملفوظات ، ۴- اشغال مشرب شطار ، ۵- مراقبات مشرب شطار.

آغاز : فصل فی علم اشتغال الاذکار و الافکار مشرب الشطار . . . الاصل الاول فی بیان اذکار مشرب الشطار. بدانکه می باید پیر و مرشد ، برای وصول ذات مر طالب را ذکر نفی و اثبات تلقین فرماید.

8021- راولپندی ، کولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۴ھ.
آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● رسالهٔ عبدالحکیم : مکتوبات عبدالحکیم

● 2689- رسالهٔ شیخ عبدالقادر جیلانی

منسوب به شیخ عبدالقادر جیلانی (م ۱۱۶۶/۵۶۱م).

آغاز : حمدله . . . بدان ای طالب ، حق بر چهار وجه است : یکی عام ، دوم خاص ، سیوم اخص ، چهارم اخص الاخص. طالب عام کدام. من قال لا اله الا الله محمد رسول الله ، و پنج وقت نماز گذارد.

8022- گجرات ، دهل ، صاحبزاده محمد شریف نوشاهی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ ، ۳۴ ص ۱۱ س (سید خضر نوشاهی).

● 2690- رسالهٔ عرفانی : لب الالباب

از ابو الوفاء سعید بن یوسف بن محمود. نام نگارنده در دیباچه آمده و میگوید : «بعضی از انوار علوم که عبارت ارباب شوق از عارفان و محققان بود ، و روشن نبود ، در این فصول به شرحی وافی بیان میگردد». به نثر آمیخته به نظم.

نفیسی در سدهٔ هشتم (۲ : ۷۵۷) از «ابو الوفاء . . . » تا آخر نام بالا یاد کرده است ، با این جدایی که ابو الوفاء را فرزند سعید خوانده است. و در آنجا آمده وی مؤلف «لب الالباب» در بیان عبارات و استعارات عرفا ، مخصوصاً داود قیصری شارح «فصوص الحکم» ابن عربی ست.

نام کتاب در نسخه بدست نامده است ولی بایستی همان «لباب الالباب» باشد.

آغاز : بعد از ذکر رحمت پروردگار علیم جلت اسمائه ، و شکر نعمت کردگار کریم عمت نعمائه ، و ستایش و سپاس.

8023- رحیم یار خان ، صادق آباد ، کتابخانه غوثیه ، جمال الدین والی ۳۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● 2691- رسالهٔ عرفانی

در کلفون یکی از سه نسخه نام نگارنده «بندگی شیخ احمد اسد الله» آمده است. «بعضی نکات مخفیه و اسرار دقیقه در عالم باطن برای طالبان صادق و سرگشتگان بادیهٔ محبت از زبان استادان و مرشدان کامل» است ، در سه «مقدمه». مقدمهٔ ۱- خود شناسی و خدا شناسی ، ۲- مقام اول سالک در حس و خیال و دماغ ، ۳- سالک اول فناء فی صفات و بعد فناء فی الذات می شود.

با این حدیث آغاز می شود : ان فی جسد آدم مضغة و فی المضغة قلب و فی القلب فؤاد و فی الفؤاد سروفی السر خفی و فی الخفی اخفی و فی الاخفی انا. دربارهٔ تزکیه ، تصفیه ، تجلیه ، تجلیات جلالی و جمالی ، کشف و کرامات ، مقام غیب ، سر عالم باطن ، تفرقه ، جمع ، سکرو صحو ، جمع الجمع . . .

آغاز: الحمد لله الذی هدانا و ما کنا لنهتدی لولا هدانا الله. و صلوات بی نهایت بر حضرت برزخ کبری که بین العالم الغیب و الشهاده . . . اما بعد، بعضی نکات مخفی و اسرار ادق در عالم باطن برای طالبان و سرگشتگان بادیهٔ محبت.

8024- گجرات، شاه دوله رود، حکیم عبدالرحیم جمیل: نستعلیق، ابراهیم ولد فتح محمد شاها آبادی، ۲۰ شوال ۱۰۹۵ھ. (ص ۹۳-۱۰۴) آغاز برابر نمونه. در پایان نام نگارنده «بندگی شیخ احمد اسد الله» آمده (نوشاهی).

8025- قصور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۷ ص (نعیم اختر تمر مجددی) نام نگارنده در نسخه دیده نشده.

8026- اٹک، مکھد، کتابخانه مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال). نام نگارنده در نسخه دیده نشده.

● 2692- رسالهٔ عرفانی

از نور الدین احمد بن جمال الدین محمد شیرازی. (بشیر حسین).

8027- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۹۹۰/۹۳۸: تاریخ یاد نشده، آغاز افتاده (بشیر حسین ۲: ۲۲۱).

● 2693- رسالهٔ عرفانی: رساله در عقاید

از سید محمد اکبر حسینی چشتی فرزند گیسو دراز (که یاد او در «الاذکار: ۱۲۲۳ گذشت).
در چهار فصل: ۱- شناختن باری، و آنچه او را از آن باید تنزیه کرد، ۲- صفات باری، ۳- اسمای باری، ۴- آنجهان و احوال آخرت.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۹۷ که در آنجا ضمن نام آثارش، از «کتاب العقاید» نام برده است).
آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد، مر خداوندی را که موصوفست به صفات لم، و منزه است از حدوث و نقصان و زوال، و درود مطهر بر روضهٔ معطر سرور انبیاء.

8028- لاهور، کریم پارک، جامعهٔ مدینه، سید انور حسین نفیس رقم: نستعلیق، ۱۳ ذیقعده ۱۲۲۳ھ. در مقام گلبرگه شریف، آغاز برابر نمونه، ۲۲۳ ص (محمد علی کوثر).

● 2694- رسالهٔ عرفانی

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص: ۲۱» گذشت). وی چند رسالهٔ بی نام و عنوان در این فهرست دارد، از آن میان:

۱- دربارهٔ وجود، تنها یک «فصل» دارد: مظهریت مخلوقات مر مطلق را نه بدان معنی ست که آنها عین مطلقند، اجتماع (وحدت) و کثرت، تمثیل آئینهٔ صاف که اگر در آن صورتی نیفتد هستی آینه را نمی توان یافت. آغاز: اکابر تحقیق (ق) تعظیم مظاهر و مخلوقات را از ادب مقام معرفت دانسته اند . . .
این رساله در «کلیات باقی بالله» نیامده است.

۲- «رسالهٔ عرفانی» که نشانی بیشتری از آن داده نشده.

8029- اسلام آباد، گنج بخش ۶٤۱٤ : نستعلیق احمد مشتاق، ۱۰٤۶ ھ رسالهٔ ردیف یکم، (ص ۶۵-۶۶) (گنج ۲ : ۶۷۹).

8030- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانی : نستعلیق، محمد نصیر الدین بن بهاء الدین سندهی، ۱۱۷۷ ھ. (ص ۶۲ - ۶٤)، رسالهٔ ردیف یکم است، آغاز برابر نمونه، (نعیم احمد مجددی).

8031- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۸۶۶/۴/۱۸۴۶ : تاریخ و نشانی بیشتر داده نشده، (بشیر حسین ۲ : ۲۲۳).

● 2695- رسالهٔ عرفانی

متن از بهوجو پندت برهمن، ترجمه از محمد مؤمن. در دیباچه که از کس دیگری ست آمده : برهمن پیشگفته، به روزگار شاه سلطان مراد، به شهر لکهنوی آمده، که شگفتیها از وی دیده می شد. برهمن به اسلام گرویده و به خدمت قاضی رکن الدین سمرقندی به آموزش دینی پرداخت. و این رسالهٔ خود را که به زبان کامرو بود به نظر قاضی رساند. اشارت به ترجمهٔ آن شد. محمد مؤمن آن را نخست به عربی و سپس به فارسی ترجمه کرد. و به نام موسی بن مسعود قاضی مزین ساخت.

در ده «باب» نگویهٔ مرموز، د. آن از جوگیان بسیار نقل کرده است. در دیباچه از شهر معمور که مسکن اولیهٔ اجداد ما بوده سخن می گوید : آن عالم نفس است، راهش پر مهلکه، هست کوه، سه منزل، چهار طبقه، و منازل بشمار. طریقش بیقدم می بر، حیالتی بی بصر بین، کلامش بی زبان می خوان، شرابش بیدهن در کش. چون به شهر معمور رسی دو جا بینی : یکی ظاهر و یکی باطن. ظاهر را پنج در است، و به هر دری شخصی که کرسی بر آب نهاده و یا برآتش و یا بر باد نهاده، یکم ناظر شهر معمور است . . . در سیوم که سمع است شخصی را بینی که بر سر آتش کرسی نهاده، او جاسوس آن شهر است . . .

باب ۱- در معرفت عالم صغیر (تشبیه اندام ها به اجرای عالم کبیر)، ۲- در تأثیرات عالم صغیر (آفتاب و مهتاب هر چه تأثیر در عالم کبیر دارند، در عالم صغیر نیز مؤثرند)، ۳- در معرفت کیفیت دل، ٤- معرفت ریاضت و کیفیت آن، جسد انسان بر آب است و بنیاد و نهاد او بر خاک، ۵- در معرفت ایجاد انسان و انواع دم و ماهیت آن و چگونگی هر چیز که در انسان منطوی ست، ۶- در معرفت چگونگی جسد و ماهیت آن و محافظت می، ۷- معرفت وهم که سلطان است، ۸- در معرفت فساد جسد و ظاهر شدن موت و فرار از آن، ۹- در بیان تسخیرات، ۱۰- در حکایت به وجود آمدن و صورت گرفتن انسان به روایات هندی.

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد موجودی را که سر اوست عالم فانی به مخلوقات لا تعد ولا تحصی . . . و بعد، بر مرآت ضمیر.

8032- اسلام آباد، گنج بخش ۶۲۹۸ : نسخ پخته، سدهٔ ۱۱ ھ. آغاز در دیباچه افتاده، ۱۰۸ ص. در فهرست بنام «علوم غریبه، رساله در . . .» آمده (گنج ٤ : ۲۳٤۲).

8033- اسلام آباد، همانجا ۷۴۵ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۱-۱۲ ه. (ص ۲۳۰-۲۴۷)؛ آغاز برابر نمونه، در فهرست بنام «لبر لجات» آمده (گنج ٤ : ۲۳٤۹).

● 2696ـ رسالهٔ عرفانی : رساله در علم تصوف

از محمد حسین خباز کشمیری (که یاد او در «کفایة الاعتقاد : ۱۱۷۱» گذشت).

8036- گجرات، پراسور احمد حسین قلعه داری : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده، (شعرای کشمیر ۱ : ۲۱۲).

● 2697ـ رسالهٔ عرفانی

از مولانا حمید الدین معروف به حضرت اسوتا صاحب، سدهٔ ۱۲ ه. خلیفهٔ حضرت سوات صاحب حافظ عبدالغفور. (آسوتا دیهی ست که نگارنده در آن می زیسته، و سوات بخشی ست، هر دو در سرحد پاکستان) که این یکی نیای عبدالحق جهانزیب والی سوات است، که پنجاه سال بر سوات و ملحقات آن حکمرانی داشت.

اسباق و آداب صوفیان گروه های قادریان، نقشبندیان، چشتیان، سهروردیان و جز آنهاست.

آغاز : حضرت شیخ مولانا حمید الدین صاحب والا مرتبه قدس سره العزیز، ساکن اسوته، و ایشان را اذن و ارشاد از حضرت.

8035- پشاور، فیصل کالونی، استاد محمد عبدالقدوس : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ ه. آغاز برابر نمونه، ۵۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2698ـ رسالهٔ عرفانی

از پیر محمد راشد الله نقشبندی قادری سندی، رضوالله ای، معروف به پیر روضی والا. که یاد او در «جامع الفیوضات : ۱۳۸۳» گذشت). در وحدت وجود و وحدت شهود و طریقهٔ اوراد و وظایف، در دو «فصل» : ۱- در ذکر نفی و اثبات، ۲- اوراد و طریقهٔ خواندن آن ها در طریقهٔ قادریه و نقشبندیه.

آغاز : حمد له. عاقبة، صلاة. فصل در نفی و اثبات، بدانکه در طریقهٔ سارهٔ قادریه . . . از روی ذکر بسیار انواع است، اما در اینجا اندکی.

8036- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ لغاماليان : نستعلیق پخته، محمد شفیع بن خان محمد، سدهٔ ۱۳ ه. ۴۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2699ـ رسالهٔ عرفانی

از شاه رؤف احمد مجددی، متخلص به رأفت (که یاد او در «در المعارف : ۱٤٤٦» گذشت). بدستور پیر خود عبدالله معروف به غلام علی (که یاد این یکی در «اجوبهٔ اعتراضات : ۱۲۲۷» گذشت). در یک «مقدمه» و چند «وصول» و «خاتمه» در مقامات طریقت مجددیان. (ن. ک. مراتب الوصول، از همو، در همین بخش، که شاید یکی باشند).

آغاز : الحمد لله الذی جعل الاولیاء خلفاء الانبیاء و صیرالاحباء.

(ن. ک. علمای هند : ۶۷ - ابواب قادری : ۱۹۸ که نام و اثر او را برده - حدیقة الاولیا، سرور : ۱۳۷ که نام ۱۱ اثر او را برده که شاید این یکی از آنها باشد).

8037- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵٦٤٦/۲۳۲۳ : تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، در فهرست نگارنده نابجا از روزگار عالمگیر دانسته شده است (بشیر حسین ۳ : ٦٦٩).

● 2700- رسالهٔ عرفانی

از فقیر سرور الحق چشتی، در ۱۰۸ه که می تواند ۱۰۰۸ یا ۱۱۰۸ه باشد. بدون خطبه و فصل بندی منظمی. تنها یک سر بند «فصل» در نسخه باقی مانده، هست : فصل. بدانکه ریاضت کاری دشواری ست و جان کندن است.

8038- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۳۲ : نستعلیق، بروزگار فرخ سیر (۱۱۲٤-۱۱۳۱) آغاز : فرق میان عبادت و عادت دو چیز است، (ص ۹۰-۱۰۸) انجام افتاده.

● 2701- رسالهٔ عرفانی

از شیخ سعد الدین کاشغری (م ۹۵ یا ۸٦۰ه/۵۵ یا ۱٤۵٦ م). سلوک است از : ترک لذات و شهوات و مراقبت و صبر و شکر. نامبوب. (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱٦۲ «رسالهٔ عرفانی»).

آغاز : وله الحمد والصلاه والسلام علی محمد و آله اجمعین. بدانکه شیخ سعد الدین کاشغری می فرمودند که خواجه محمد پارساق. فرموده : که حجاب میان بنده و حق سبحانه همین انتقاش به سبب صحبتهای پراگنده.

8039- وهاری، میلسی، سردار جهندیر : نستعلیق پخته، نور محمد ولد محمد بن میان محمد عظیم، ۳ صفر ۱۳۲۸ه، ٦ ص (نعیم اختر).

● 2702- رسالهٔ عرفانی

از میرزا محمد شفیع، مرید خاص مولانا حاجی محمد صدیق مستونگی، (م ۱۳۲۵ه/٦ - ۱۹۰۷م) (مستونگ شهری ست از بلوچستان پاکستان).

8040- بلوچستان، مستونگ شهر، میرزا خان : بحاشیه نگارنده، ۱۹۲۵ م. آغاز افتاده : بر جوانان سعادت مند و طالبان هوشمند لازم است که ظاهر و باطن در اتباع بکوشند، ۹۳ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● 2703- رسالهٔ عرفانی : رسالهٔ صوفیه

از شیخ شهاب الدین سهروردی. (سرآغاز). نامبوب.

آغاز : رسالهٔ صوفیه شیخ شهاب الدین سهروردی. همگی ثنا و ستایش مرخدای راست که پروردهٔ عالمیان است. و درود و رحمت . . . فرمود شیخ که مدار برکار بزرگی بزرگان است، که پادشاه.

8041- وهاری، میلسی، سردار جهندیر : نستعلیق خوش، نور محمد، ۲۵ محرم ۱۳۲۸ه همراه «رسالهٔ عرفانی» کاشغری (نعیم اختر).

● 2704- رسالهٔ عرفانی

شاید از ضیاء الدین نخشبی (نگارندهٔ «سلک السلوک» در همین بخش، و جزآن). در ص ۹ نسخهٔ گنج بخش آمده : نخشبی از خدا مشونا امید- حق کریم است و او کرم بکند- گر تو خدمت

خدای‌خود یکی ـ هرچه گویی خدا همان بکند.

گفتاری ست در سیر و سلوک، باسربندهای «ای عزیز طالب». آغاز می شود بافنا، فنا چیست؟ یاد حق، شهرانیت (خاک شو، خاک، تا بروید گل ـ که به جز خاک نیست مظهر گل)، تزکیهٔ نفس، یاد حق، ذکر حق (خواهم که بیخ صحبت اغیار برکنم ـ در باغ دل رها نکنم، جز نهال دوست)، مقامات سه گانهٔ طالب، زهد چیست؟، فنا چیست؟، رضا، اکل و شرب، نیاز و مراد، مراتب مؤمن، مراقبت، خلوت، توبه، خواطر، غیبت و حضور، فقر چیست و می انجامد به «صلات معراج مؤمن است».

آغاز: حمد له. صلات. اعلم ان الوصول الی الله علی ثلاثة انواع . . . ای عزیز طالب را باید که از صفات خود فانی شود، تا به صفات الله باقی گردد.

8042- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۳۳: نسخ پخته، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۲۵-۱۴۵) (گنج ۲: ۶۹۹).

● 2705- رسالهٔ عرفانی

گویا از میر سید شاه عباس قادری نقشبندی باشد که نام او، در دو زنجیرهٔ زیر، به دست نویسندهٔ کم سواد، به دنبال زنجیرهٔ طریقت نگارنده افزوده شده است.

رساله آغاز می شود به دو زنجیرهٔ طریقت خود: یکی از پیامبر(ص) به شیخ عبدالقادر جیلانی که می رسد به: میر جهان ولی، میر سید طهماسی، میر سید علی، میر سعید الله، میر سید اسحاق، میر سید عبدالله، مرشدنا و قره اعیننا سید شاه عباس. (که این یکی در هامش افزوده شده) سپس زنجیرهٔ نقشبندیهٔ او، نیز از پیامبر(ص) به خواجهٔ نقشبند تا برسد به همان: میر جهان ولی، طهماسی، میر سید علی، میر سید عطا خان، میر سید الله (!) میر سید اسحاق، میر سید عبدالله، میر سید شاه عباس و این یکی نیز در هامش افزوده شده است. و در متن نیز از پیر خود «مولانا سید عبدالله» نقل کرده است.

گفتاری ست عرفانی به نثر آمیخته به نظم، درمیانه ها (ص ۱۲۴) عنوان «فصل در بیان معرفت نفس وسیر و سلوک» دارد، چند «رشحه».

8043- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۰۲: نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۴ه. برای نشانی از ص ۱۰۲: در رساله خواجه عزیزان و بنای طهارت اهل سلوک را بر چهارده نوع بیان نموده اند. و سالک را در طریق سلوک ده شرط آورده اند (سپس ده شرط به تفصیل)، ۲۳۸ص.

● 2706- رسالهٔ عرفانی

از سراج الدین عبدالله شطاری (که یاد او در «اسرار الدعوات: ۱۲۵۴» گذشت).

در یک «مقدمه» و سه «درجه»، درجهٔ ۱- در شرح شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت، و نیز درمان کبر و حرص و خست و شهوت . . .، ۲- در معرفت قلب و درجات آن، تصفیه، در اینجا نیز زهد و ورع و توکل و صبر و شکر و رضا و یقین . . . را بیان کرده است، ۳- معرفت روح و مقامات آن و تجلیاتش. و در پایان خاتمه ای.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مر قادری را که در طریق سلوک مراتب تزکیهٔ نفس را ملجاء سالکان ملکوتی . . . اما بعد، میگوید . . . سراج الدین عبدالله بن کمال الدین بهلول صوفی شطاری.

(ن. ک. علمای هند : ۱۰۳ که در آنجا آثارش را چنین بر می شمارد : سراج السالکین ، انیس المسافرین ، اسرار الدعوات ، کنز الاسرار ، اشکال شطاریه ، شرح رسالهٔ غوثیه وغیره ـ اخبار الاخیار : ۱۸۲ زندگینامه).

8044- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نسخ ، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه ، ۱۶۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● **2707- رسالهٔ عرفانی**

از عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور : ۱۹» گذشت).

ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۶۹ که نام ۶۳ اثر ، و پاکستان و هند ٤ : ۱۵۰ تا ۱۵٤ که نام ۵۷ اثر او را بر شمرده اند.

آغاز : الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد ، چون سالک از حجاب هستی و خویشتن پرستی بیرون آید. و دیدهٔ بصیرتش بر کحل الجواهر معرفت متکحل گردد.

8045- پیشاور ، ودریان ، دیگری ، عبدالصمد افغانی ۲۱۲٦ : نستعلیق ، سراج احمد ، ۱۲۳٦هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص ۸ س (میر سجاد حسین).

● **رسالهٔ عرفانی :** مکسوبات عبدالحکیم

عبدالحکیم قندهاری

● **2708- رسالهٔ عرفانی**

از حضرت شیخ عبدالرحمان بخارایی (دیباجه). که روزگارش از نسخه بدست نیامد.

سیر و سلوک است به نثر آمیخته به نظم. با تشویق به پیروی از سنت و نیز پیر کامل آغاز می شود. پیری آگاه به شریعت و طریقت ، نه آنکه پیری را از پدران به ارث برده «و دستار بزرگ فش بلا و فش پایان برسر و مسواک بزرگ در گوشهٔ دستار خود نهاده ، و عصای سبز در دست خود قرار داده ، و ردایی در دوش آویخته . مردم و بنده های خدا را به مکر و فریب مرید خود ساخته». سپس داستان ربودن پیری اسب و شتر و قچقاری ساده دلی را مثال زده است. و سفارش می کند از اینگونه پیران که به پیروان خود می گویند «ما متعهد معاملهٔ تو شدیم ، اگر خاطرت بشود نماز بکن و گرنه قصوری ندارد» دوری جویید.

آغاز : سخنی چند از برای ذوق طالبان گفته شد. در باب معرفت حق سبحانه ، تا در عقدهٔ عشق ره نمون شود. مکتوب مرغوب حضرت شیخ عبدالرحمان بخاری ، سالک طریق و تحقیق. اعوذ بالله من . . . یعنی ای طالبان خدا . . . هست مؤمن آنکه بر سنت رود ـ گر چنین نبود ، بر او لعنت رود.

8046- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٦٤٧ : نستعلیق ، پیرامون ۱۱۰۳هـ (ص ۱٦۰-۱۸۳) ، در فهرست از قلم افتاده است.

● **2709- رسالهٔ عرفانی**

از شیخ عبدالرحیم بلخی. این نام در ص.ع. به خامهٔ کاتب است. و بدور است که سالکیت را برساند. در متن نامی از نگارنده نیامده است. در دوجا آمده : عزیزی به زبان هندی میفرماید . . .

گفتاری ست با سربندهای «ای درویش» ، به نثر آمیخته به نظم. نخست تفسیر استعاذه و بسمله و سورهٔ فاتحه است (ص ۱-۲۷) ، سپس به همان رویه به سیر و سلوک پرداخته است (ص ۲۷-۵۴) در ان از سعدی ، مولوی ، عطار ، خواجه بهاء الدین ، بابا فغانی ، عبدالله انصاری ، امیر حسینی گواه آورده است.

آغاز: لک الحمد یامن بیده الملک و هو علی کل شیٔ قدیر. و الصلاة . . . کلید قرآن بسم الله است. اما این فقیر میخواهد افتتاح سخن با این وعده مزین کرده شود و فوایدی که به اعوذ بالله . . .

8047- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۶۴۷ : نستعلیق ، پیرامون ۱۱۰۳هـ. (ص ۱۰۶-۱۶۰) ، در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۲ : ۶۹۶).

● 2708. رسالهٔ عرفانی

از علیم رضا. (سر آغاز نسخه).
دربارهٔ تسمیه و تحمید و حدیث «کل امری ذی بال».
آغاز: حمدله. صلات. و بعد ، این قیودی ست سودمند ارباب تعلیم و تعلم را که حین . . . مخدوم جلیل القدر عظیم الشأن ابراهیم خان ایده الله تعالی ، به زبان خامهٔ حقیر علیم رضا جاری گشته امید که طالبان را . . .

8048- گوهرالواله ، سکهکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق و نسخ ، غلام محیی بدری ، ۱۲۷۱هـ. آغاز برابر نمونه ، ۳۵ ص (نعیم اختر قمر محددی).

8049- لاهور ، گلبرگ ۲ ، حکیم محمد نبی خان جمال سویدا : نستعلیق ، ۱۲۹۱هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۴ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2709. رسالهٔ عرفانی : درویشنامه

از میر سید علی همدانی (۷۱۳-۷۸۶هـ/۱۳۱۳-۱۳۸۴م.). در ستایش از اولیاء الله ، که در راه طلب نفس اماره را در بوتهٔ ریاضت بگداختند. و به این مطلب پایان می یابد که فکرت از طاعت فاضل تر است چه فکرت عمل روح است و طاعت عمل جسد.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد ، چون خلاصهٔ اهل عالم بعد از انبیا(ع) اولیاء الله، که ریاض دلهای ایشان مظهر انوار الهی (ن.ک. داویه، طریقت . . . با همین سرآغاز. هر چند این رساله حاوی زنجیرهٔ او نیست).

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۱۴ «آداب و سیر اهل کمال» نیز با سر آغازی مشابه).

8050- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق ریز خوش ، (ص ۳۷۱ - ۳۷۵) مجموعه رساله های او نوشته ۸۵۱هـ. آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «آداب و سیر اهل کمال» آمده (گنج ۲ : ۸۸۰).

● 2710- رسالهٔ عرفانی

از میر سید علی همدانی. (ن. ک. پیش از این).
ناشناخته.

8051- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. با مهر کننده ۱۱۵۵ھ. (ص ۱ - ۱۷) مجموعه رساله های او. آغاز افتاده، با سربندهای «ای عزیز» (نوشاهی).

8052- کراچی، همانجا، همان مجموعه: سده ۱۱ھ. (ص ۳۹-۴۱). آغاز: قال الله تعالی افرایت ان متعناهم. (نوشاهی).

● 2711- رسالهٔ عرفانی

از غلام قادر شاه (م ۱۱۷۶ھ/۱۷۶۲م.) (بشیر حسین). پس باید همان بتالوی قادری فاضل نگارندهٔ «نهایت الکمال». (ن. ک. همین بخش) و جز آن باشد. «تذکرهٔ قادریه: ۱۹۹» دو اثر برای وی یاد کرده است: رمز العشق (مثنوی اردو)، در تصوف از علم و عمل، زهد و تقوا، ریاضت و مجاهدات، حال قال و جز آن. دیگری کتاب «صفاء المرآت» (همین بخش).

8053- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۰/۱۰۲۷/۴۰۷۹: نوشته شاه، ۵ رمضان ۱۳۰۶ھ/ به ۱۸۸۹م. (بشیر حسین ۲: ۲۱۹).

● 2712- رسالهٔ عرفانی

از میان غلام مرتضی بن میان صابر شاه بن میان رحمت الله شاه قادری، در گذشته ۱۲۴۴ھ/ ۱۸۲۵-۴م.

در مسایل عرفانی از عشق حقیقی و مجازی و وحدت وجود، با استناد به حدیثها و سروده های مولوی و جامی و حافظ و جز آنها، با تمثیل باغ، شهر، جانوران، کفرستان، دریا، بتخانه.

آغاز: در احد کم شوتا باشی احد- گر بدانی سر الله الصمد. طالبان اسرار و رهروان را به اخبار مژده روشنی بخش در شب تار چنین میگوید که.

8054- گجرات، ساهنپال، کتابخانهٔ نوشاهیه: نستعلیق شکسته آمیز قطب الدین، چهار شنبه رمضان، سدهٔ ۱۳ھ. بپاس خاطر میان عظمت شاه قصبه فتح آباد، آغاز برابر نمونه، ۳۸ ص (سید عارف نوشاهی).

8055- گجرات، همانجا: نستعلیق حرس سید شریف احمد شرافت نوشاهی، ۲۳ شوال ۱۳۸۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۴۳ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2713- رسالهٔ عرفانی: سلوک

از شاه محمد غوث قادری لاهوری (که یاد او در «اسرار الطریقه: ۱۲۵۵» گذشت). در دیباچه گوید «در خاطر گذشت که بعضی مقدمات سلوک و حقایق را» بگویم. ن. ک. شرح قصیدهٔ خمریه، از همو در همین بخش. که در دیباچهٔ آن از دو رسالهٔ خود که به فارسی در تصوف نگاشته است، بدون ذکر نام، یاد می کند. شاید این یکی از آن دو باشد.

با سربندهای «فصل»: فصل در بیان اعمال شریعت، فصل در نماز تهجد، فصل در بیان طریقت، فصل در بیان مراقبات، فصل در مراتب و وجود و ظهور، فصل باید دانست که اکثر بزرگان می فرمایند کامل . . . ، فصل در مراتب ارادت، فصل در اذکار.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد، حضرت واجب الوجود را که فایض جود و وجود، بلکه عین وجود . . . اما بعد، میگوید . . . محمد غوث . . . که چون این فقیر از خدمت والد خود و از بعضی بزرگان چیزی.

8056- اسلام آباد، گنج بخش ۶۵۸۲: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۲۲ - ۸۴)، سپس «اسرار طریقت» او (گنج ۲: ۶۳۲ و ۶۸۴).

● 2714- رسالهٔ عرفانی: گفتار عرفانی

از شیخ فرید الدین مسعود گنج شکر (که یاد او در «اسرار الاولیا: ۱۲۵۱» گذشت). دو گفتار ناشناخته.

8057- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۳: نستعلیق، با مهر کنندهٔ ۱۲۰۱ھ (ص ۵۵ - ۷۶). در فهرست بنام «گفتار عرفانی» آمده. آغاز: اعلم ان الوصول الی الله . . . ای عزیز طالب را باید که از صفات خود فانی گردد. (سرفراز: ۲۶۸ - نوشاهی).

8058- اسلام آباد، گنج بخش ۳۴۲۶: نستعلیق، ۱۳۰۰ یا ۱۱۰۳ھ. (ص ۶۲ - ۶۳). رساله عرفانی ست. در پند و اندرزهای عرفانی. آغاز: رساله حضرت شیخ فرید الدین شکر گنج (ق) هر که اسب نفس بدل می کند (گنج ۲: ۶۸۱).

● 2715- رسالهٔ عرفانی: توحید و وحدت وجود

از مجدد الف ثانی، شیخ احمد سرهندی که نام او در پایان نسخه آمده است. (ن. ک. اثبات نبوت: ۱۰۲۲ از همو).

در توحید و وحدت وجود با دید صوفیانهٔ او. ن. ک. پاکستان و هند ٤: ۲۱۶ که ضمن بر شمردن ۱۶ کار او، از «مسئلهٔ وحدت وجود» او نام می برد که شاید همین باشد.

آغاز: حمدله. صلات. بدان ارشدک الله تعالی که منشأ توحید وجودی جمعی را کثرت ممارسهٔ مراقبات توحید است، و تعقل معنی کلمهٔ طیبه، وجود الله ظهور این قسم توحید بعد از تحمل و تخیل.

8059- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، ۱۷ رمضان ۱۲۷۰ھ. نام احمد بن عبدالاحد چنان در پایان نسخه آمده که گویا نگارنده است، ۱٤ ص. در مجموعه (محمد نذیر رانجها).

8060- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق خوش، ابراهیم بن کرم بخش (۱۲۷۶ھ)، آغاز برابر، ۱۷ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2716- رسالهٔ عرفانی

گویا از همان مجدد الف ثانی (ن. ک. پیش از این).
دو رساله است: ۱- در شناخت حق تعالی و مراتب آن و خواص عشق. آغاز: الحمد لله الذی هدانا لهذا وما کنا لنهتدی لو لا ان هدانا. و صلوات بی نهایات بر حضرت برزخ... اما بعد، معنی دعات محمیه و اسرار وافیه.
۲- در لطایف و وظایف و سیر اولیا. آغاز: بدانکه شروع در سلوک طریقت اول از ذکر لطیفهٔ قلبی ست. و لطیفهٔ قلبی زیر پستان چپ دو انگشت.

8061- سرگودها، انجمن ربوه، خلاصه: نستعلیق، ابراهیم ولد کرم بخش، ۱۲۷۹ه. رسالهٔ یکم است، ۱۲ ص.

8062- سرگودها، همانجا: به همان خامه و در همین مجموعه، رسالهٔ دوم، ۱۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2717- رسالهٔ عرفانی: شرح...

متن از شیخ مجد الدین. شرح از ناشناس، به خواهش بزرگی گفتی.
آغاز: اول دانستم آنکه حق تعالی خود را و مرا می شناسد و من او را، و چون بیشتر نظر کردم، دانستم که خدا خود را می شناسد و مرا نمی شناسد، و چون تحقیق شد، دانستم آنکه خدا نه خود را می شناسد و نه مرا.

8063- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۳: نستعلیق، نامور نامه ۱۲۰۱ه، (ص ۱ - ۱۳) (سرفراز: ۲۰۰ - نوشاهی).

● 2718- رسالهٔ عرفانی

از سید شاه بندگی محمد محمد حسینی بن سید شاه حبیب الله (پایان نسخه). که در دیباچه از خواجه صدر الدین ابو الفتح، محمد حسینی گیسو دراز (ن. ک. اسمار الاسرار: ۱۲۶٤) نام می برد.
در یازده فصل: ۱- د در پادشاهان، ۲- بیان عشق، ۳- سمر، ۵- کلمات معترضهٔ ابن عربی، ۶- شطحیات اولیاء الله، ۷- در جواب و بیان تمثیل وصال و فراق، ۸- تجلی و صورت مجازی، ۹- تشبیه رخ، رخساره، خال، زلف و کفر و اسلام مجازی، ۱۰- توبه و سالک و مجذوب، ۱۱- انسان.

8064 لاهور، بلهسون رود، خلیل الرحمان داؤدی: نستعلیق، سدهٔ ۱٤ه. آغاز یک صفحه افتاده: زاویه درد مایل شود، ۱٤۵ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2719- رسالهٔ عرفانی

از میرزا جانجانان، متخلص به مظهر (۱۱۱۱ - ۱۱۹۵ه/۱۶۹۸ - ۱۷۸۰ م).
آغاز: حمد له. صلاه. طریقتی که به سلیک آن حضرت مجدد الف ثانی سرهندی (ق).

8065- سرگودها، انجمن ربوه، خلاصه: نستعلیق، ابراهیم بن حافظ کریم بخش، ۱۲۷۶ه، ۱٤ ص (نعیم اختر).

● **2720ـ رسالهٔ عرفانی**

از مخدوم محمد معین (یا : الملقب بالمعین بن محمد المقلب بالامین).

در پاسخ پرسشهای سید شاه عبداللطیف بهتائی، تتوی، دربارهٔ اویسی و فیض و روحانیت، فقر و سلوک، سلسلهٔ بیعت در نقشبندیه و قادریه.

آغاز: حامداً لله سبحان العظیم، و مصلیا و مسلماً . . . اما بعد، جواب باصواب آن است که لفظ اویسی، که در سخنان صوفیه آمده و شهرت یافته.

8066ـ حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانه علیه علمیه، پیر سید محب‌الله شاه راشدی : نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، در پایان نام نگارنده آمده است، ۹ ص (نعیم اختر مجددی).

● **2721ـ رسالهٔ عرفانی**

از معین‌الدین بغدادی، برای خواجه قطب‌الدین دهلوی. سرآغاز نسخه «مکتوب» را ماند.

مسایل گوناگون صوفیان است : اذکار خفی و جلی ، وحدت وجود و شهود ، نفی و اثبات ، کلمهٔ طیبه ، لیس فی الدار الاهو . . .

آغاز : دوست همراز اهل یقین برادرم خواجه قطب الدین دهلوی، ارشدک الله تعالی، از فقیر حقیر خواجه معین الدین بغدادی دعایی. چند نکته و رمزهای هدایت که محض.

8067ـ لصور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی : استعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ ه. آغاز برابر نمونه، ۱۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8068ـ گوجرانواله، سندهوان نادر، نصیر احمد : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ ه. آغاز برابر نمونه، ۲۱ ص (نعیم اختر مجددی).

● **2722ـ رسالهٔ عرفانی(۱)**

از منیری، شرف الدین احمد بن یحیی (که یاد او در «شرح آداب المریدین: ۱۲۱۹» گذشت).

نام نگارنده تنها به خامهٔ نویسنده، در سرعنوان رساله آمده است.

گفتاری ست در سیر و سلوک و پنده‌ی صوفیانه، به نثر روان، آمیخته به نظم، نامبوب، و سربندهای «عزیز من» همراه تمثیلهایی. آغاز می شود به تعریف مردان خدا، که چون به نعمتهای الهی پی بردند، گفتند : مشغول بودن به غیر کفران نعمت است، شور محبت در ایشان بجنبید، از هر چه غیر او بودی روی گردانیده : اندر طلب دوست چو پروانه شدیم ـ اول قدم از وجود بیگانه شدیم . . . پس خانه ها را ویران کردند، و زنان را بیوه و فرزندان را یتیم . و اندیشهٔ بهشت و دوزخ به یکسو. و اهل دنیا را چون مردگان پنداشتند، و دنیا را چون مردار . . . : و به نعمت مشاهده و به دوست برسیدند.

آغاز : حمد له. صلاة. بدانکه مردان خدایتعالی چون معرفت حق درست فهم کردند، که تعالی ما را از نیستی هست کرده ، از قطرهٔ آبی .

(ن. ک. پاکستان و هند ۳ (۱) : ۱۱۳ تا ۱۱۵ زندگینامه و نام ۱۳ اثر او ، از آن میان «وصول الی الله» که باموضوع نسخهٔ ماجور است).

8069- اسلام آباد، گنج بخش ٦٥١٥: نستعلیق ریز و خوش، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۱-۲٦)، آغاز برابر نمونه، انجام: ای بر لب جوی نشسته بر خاک - ای بر سر گنج از گدایی مرده (گنج ۲: ٦٨٦).

● **2723- رسالهٔ عرفانی(۲)**

گویا از همان شرف الدین منیری، باهمان روش. باسربندهای «عزیز من» به نثر روان و نظم و تمثیل باشرح؛ حدیث کنت کنزاً آغاز می شود: بعد از آنکه نور ذات جوشید، از آن دو شق شد. نیمهٔ نوری جوشی گرفت کثیف شد نار گشت، نار را کثافت رسید هوا شد، هوا را کثافت رسید باد شد، باد آب، آب کف شد. کف را کثافت رسید خاک شد. و از آن خاک مظهر ها ساخت وجود ها آفرید: آن بادداه اعظم، در بسته بود محکم - ناگه بر درآمد، پوشید دلق آدم. سپس به عشق و عاشق و معشوق می پردازد.

8070- اسلام آباد، گنج بخش ٦٥٦٥: نستعلیق ریز خوش، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۲٦-۲۹)، بدنبال رساله دیگری که معنون به منیری ست: در فهرست ناشناخته مانده. آغاز: بسمله. کنت کنزاً . . . چون سلطان عشق خواست که پرده جمال از روی بردارد. (گنج ۲: ٦۹۷، ردیف ۱۵۵۳).

● **2724- رسالهٔ عرفانی**

از محمد منیف (که یاد او در «تلقین مرید: ۱۳۵۸» گذشت). وی «مثنوی عرفانی» (ن. ک. بخش منظومه ها) دارد، با سر آغاز نزدیک به همین رساله: ای حمد تو زینت زبانها - وی جان تو، عین جان جانها - پیدا توبی به جسم و جانم - از تست بیان این و آنم. و از این مثنوی به دست می آید که وی تخلص منیف و منیفا داشته است.

آغاز: ای حمد تو زینت زبانها - وی منت تست حرز جانها . . . سپاس . . . زیور پرده نشین حجلهٔ دهان و منیف.

8071- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱٦: نستعلیق، کریم الدین، ۲ ع ۱۲٤۲/۱ھ. (ص ٤۹-٦۰) (سرفراز: ۲۱۱ - نوشاهی: ٤۳).

● **2725- رسالهٔ عرفانی**

در سرآغاز نسخه آمده: این رسالهٔ نظام الدین که در لاهور بود. (و دانسته نشده نسخه در لاهور بوده یا نگارنده). (ن. ک. رموز حقیقت، در همین بخش).

سخنان مشایخ و حکایتهایی کوتاه از ایشان و پند آموز و استنتاج های عملی و فکری از عرفان. آغاز می شود به کوچک نشان دادن دانش و زهد ظاهری: روزه داشتن کار مریضان است . . . مرید بسیار گرفتن کار جوگیان . . . همه سهل است بندهٔ خدا شدن دشوار. در آن آمده ابلیس لعین چون در ارادت محبوب بود سجده نکرد، اگر سجده کردی خام و ناتمام بودی. اگرچه فرمان سجده یافت اما ارادت بدین بود: الک لا تسجد لغیری. و از قاضی القضات همدانی نقل می کند: اگر کسی را ذره ای از عشق ابلیس روشن شود، یک لحظه در اسلام قایم نماند. ضمن حکایتها شطحیات نیز دارد.

آغاز: ای عالم نادانی، چندین بجبرا خوانی، علمی که مفید است دانم که نمی دانی، شد سوی سرت برقی، در نحو و هم صرفی.

8072- اسلام آباد، گنج بخش ۷۸۹۸ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۷۹ھ. (ص ۱۴۵-۱۶۸) (گنج ۲ : ۶۸۶).

● 2726- رسالهٔ عرفانی

از خواجه نظام الدین اولیا (که یاد او در «راحت القلوب : ۱۴۶۹» گذشت).

آغاز: حمد له. صلات. اما بعد، می گوید بندهٔ حزین راقم الحروف، که این رسالهٔ حضرت سلطان... نظام الدین اولیا... می گوید که تا غایت دل سالک از غیر حق پاک نگردد همهٔ عبادات آن.

8073- بهاول نگر، چشتیان، صاحبزاده نور جهان : نستعلیق پخته، ۱۳۰۹ھ. ۲۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● 2727- رسالهٔ عرفانی

از حضرت میر محمد نعمان (رح).

نخست مناقب مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ھ/۱۶۲۴م) ست، سپس فضایل گروه نقشبندیان، شرح مقامات ایشان، حقیقت قرآن، حقیقت صلات، حقیقت مقام محمدی، عالم کبیر یعنی کاینات، لطایف خمسهٔ ولایت، کمال نبوت و جز آنها.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد، فقد قال رسول الله (ص) ان الله یبعث لهذه الامة علی رأس کل مائة سنة.

8074- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، سراجیه: نستعلیق خوش، محبوب الهی ۱۳۷۸ھ. از روی نسخه خط امیر علی ولد حاجی عبدالله هالانی سندی، ۵ شعبان ۱۲۷۹ھ. حیدرآباد سند، ۳۶ ص (محمد نذیر رانجها).

● 2728- رسالهٔ عرفانی : رساله در سلوک

از نور بخش قاینی، سید محمد (که یاد او «انوار : ۱۲۹۲» گذشت). در ص ۱۳ زنجیرهٔ طریقت خود را بگونهٔ روشن آورده است.

رساله ای ست عرفانی، باسربندهای «ای عزیز»: ای عزیز بدانک درویشی عبارت از سه چیز است...، ای عزیز بدانک در مرتبهٔ مکاشفات و مشاهدات و معاینات و تجلیات...، ای عزیز بدانک سیر سالک اول در ملک افتد...، ای عزیز چون حضرت حق رشد و هدایت عالمیان خواهد...، ای عزیز نور را سه قسم اطلاق کنند...

آغاز: الحمد لله الذی نور بانوار تجلیات ذاته و صفاته قلوب اکمل انبیائه و اولیائه... اما بعد، بدان ای عزیز که مقصود از خلقت عالم و آدم معرفة الله است...

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۹، ۲ : ۷۸۸ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «رساله در سلوک»).

8075- بلتستان، برق چق ، برات لائبریری ، غلام حسن : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ ھ. (ص ۵۶ - ۷۸)، آغاز برابر و انجام افتاده ، بدنبال «انوار» از همو ، همراه با «دیوان» او که بخامه دیگری ست (رویت).

● 2729- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، که شاید نامش در دیباجه بوده که در نسخهٔ گنج بخش افتادگی دارد. در این نسخه پیش از آغاز متن زنجیرهٔ تلقین است که به شیخ عبدالقادر جیلانی میرسد و از وی به فرزندش سید عبدالرزاق ، به سید زین العابدین ، به سید جمال الدین ، به سید محیی ، به سید الوهاب (عبدالوهاب م ۷۱۱ھ/۱۳۱۲م) «و هو القن شیخی و مرشدی السید احمد الجیلی القادری الشافعی و الشیخ لقنی و ارشدنی کلمه التوحید و الاذکار» پس نگارنده از قادریان نیمهٔ دوم سدهٔ هشتم خواهد بود.

سیر و سلوک است ، در هفت «باب» : باب یکم ذکرها سه فصل (۱- شروط ذکر ، ۲- بیان ذکر ، ۳- در بیان کلمات مراقب و وجه تسمیه و انواری که در حال ذکر و مراقبت پیدا شود). باب سوم در بیان مذهب مجازی و مذهب حقیقی (مذهب مجازی آن است که خلایق عوام الناس را مذهب است ، و آن چهار است : حنفی ، شافعی ، امام مالک ، امام حنبل . . . که هر یک منکر دیگری . . . و مذهب حقیقی مذهب عشق و محبت الهی ست ، که با هیچیک اختلاف ندارد). باب چهارم در بیان عشق و محبت الهی ، پنجم در بیان جذبهٔ حق و فضیلت سالک مجذوب بر مجذوب فقط ، ششم سخاوت دل و جان در راه خدا ، هفتم بیعت نمودن ، موی ستردن ، شجره و کلاه و تلقین دادن.

8076- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۸۲۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. آغاز در دیباجه افتاده ، آشفته صحافی شده ، موریانه زده ، باب های ۱ تا ۳ را دارد ، ۱۰۸ ص.

8077- اسلام آباد ، همانجا ۷۸۱۹ : همان خامه ، سده ۱۱-۱۲ھ. بخش دوم و باب های ٤ تا ۷ را دارد ، انجام افتاده موریانه زده ، ۹۰ ص (گنج ۲ : ۶۹۷ ، ۶۹۸). این رساله گرا بها را بازرگانان نسخه های خطی در دو مجلد صحافی غیر فنی کرده فروخته اند. و در فهرست کتابخانه ناشناخته مانده است.

● 2730- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. در پایان تاریخ نگارش ج ۷۹۹/۱ھ (۱۳۹۷م.) آمده است. دربارهٔ پایهٔ بلند اولیاء الله و پیشوایان و با گزارش این دو نقل آغاز می کند : من لم یبایع اماماً . . . ، من لم یعرف امام زمانه.

آغاز : تا نیاض جود کسوت وجود در بر ساکنان خط شهود می اندازد ، و نتایج لمعان انوار الهی . . . ای عزیز بدانکه که مهندسان کارگاه تقدیر که چندین صنایع غریب و لطایف عجیب بر لوح صورت وجود تو انگاشته.

8078- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق ریز خوش، ضمن مجموعهٔ رساله های میر سید علی همدانی نوشتهٔ ۸۵۱ھ (ص ۸۰۱-۸۰۴). (گنج ۲ : ۶۵۷).

● 2731- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته، که به سال ۹۹۷ھ (۱۵۸۹-۸م) نگاشته شده است.

آغاز: لا اله الا الله محمد رسول الله، ذکر می باید کرد در وقت جریان این کلمه بر زبان موافقت میان دل و زبان نگاه دارد و در طرف نفی وجود جمیع محدثات را بنقل فنا مطالعه فرمایند، و در طرف اثبات.

8079- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نوشته عبدالرحمان بن عبدالله مفتی بکری، سدهٔ ۱۱ھ. ش ۸ مجموعه (ص ۲۵۹ - ۲۷۷) (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2732- رسالهٔ عرفانی

از یکی از مریدان خواجه علاء الدین محمد بن محمد بخارایی، معروف به علاء الدین عطار (م ۲۰ رجب ۸۰۲ھ/۱۴۰۱م). در ص ۷-۸ رساله از وی به «قطب الاولیاء فی هذا الوقت... خواجه علاء الحق والدین ادام برکاته» یاد می کند. و در ص ۹۱ از وقت وداع و آمدن به بخارا از چغانیان، و در پایان از بیماری مرگ مراد خود یاد می‌کند: مبداء تکسیر ایشان شنبه دوم رجب سنهٔ اثنین و ثمانمایه بعد از نمار آدینه، و مبداء مرض نیم روز یکشنبه سیوم رجب، و ارتحال بدار القرار بعد از نماز خفتن، شب چهار شنبه بیستم ماه رجب مذکور. و روضه در ده نوصغانیان است. والله اعلم.

گفتاری ست دربارهٔ مراد و مریدی، سلوک. و آغاز می شود به: وصول بر دو قسم است شهودی و وجودی... تهذیب اقوال و افعال بر دو قسم است، افعال قلوب، افعال قوالب. و سربند «قدس سره فرموده» بارها تکرار شده، و «ملفوظات» آن مراد را ماند.

آغاز: یک نعتصم یا کریم طالت حیوانه و تمت برکاته. حضرت خواجه(ق) میفرمودند، هر که از ما می ترسد ما او را ارشاد می توانیم کرد، و آنکه نمی ترسد از ما او را نمی توانیم ارشاد کردن.

(ن.ک. نفیسی ۲ : ۷۶۷ زندگینامهٔ علاء الدین. و اینکه در ۴ رجب ۸۰۲ھ در گذشته است، و خاکجایش در «ده نو»، ۱۲ کیلومتری دو شنبه در تاجیکستان است. مشایخ نقشبند : ۱۳۴ که مرگ او را ۲ یا ۱۸ رجب ۸۰۲ و خاکجایش را «قصبهٔ چغانیان» گفته. نفحات : ۳۸۹ تا ۳۹۲ که خاکجایش را ده «صغانیان» (نوچغانیان) گفته).

8080- اسلام آباد، گنج بخش ۹۹۸ : نستعلیق خوش سدهٔ ۱۰ھ (ص ۴ - ۲۴) پاکیزه و بی غلط. (گنج ۲ : ۶۸۰).

● 2733- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، که بایستی یکی از بزرگان خواجگان نقشبند باشد. در ص ۳۱ آمده «مخدوم ما(ن)

میفرمودند ، در اول طلب در «مدرسهٔ جوهریه» می بودم ، یکی . . . ملا خیام نام . . . شبها مرا مثنوی میفرمودند ، یکبار به این فقیر فرمودند که . . . کار تو بدست خواجه عبیدالله است ، پیش ایشان می باید رفت . . . به سخن آن عزیز عمل کردم به این سعادت مشرف شدم» پس نگارنده مرید یکی از خلفای خواجه عبیدالله احرار (م ۸۹۵ھ/۱۴۹۰م) می باشد. هم طبقهٔ خواجگی احمد کاسانی (م ۹۴۹ھ/۱۵۳۴م). (ر. ک. سلوک خواجگان ، از دوست محمد فالیزکار ، که با آن مقابله شد آن نبود).

گفتاری ست در سیر و سلوک ، با سربندهای «ای طالب صادق» ، به نثر آمیخته به نظم ، و نقل سخنان پیران متقدم. در نسخهٔ گنج بخش ، که نباید زیاد افتادگی داشته باشد ، با شرح کنت کنزاً مخفیا آغاز می شود . . . چو آدم را فرستادیم بیرون - جمال خویش بر صحرا نهادیم. سپس شرح انا عرضنا الامانه . . . آسمان بار امانت نتوانست کشید - قرعهٔ فال بنام من دیوانه زدند.

8081- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۸۱۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز و انجام کمی افتاده ، از شرح کنت کنزاً مخفیا آغاز می شود. برای نشانی از نخستین سربند : بدان ای طالب صادق که آنچه آدمیان محتاجند از اکل و شرب و نوم و مانند اینها صفت نفس حیوانی ست ، و نفس انسانی که عبارت از گنج الهی ست از اینها منزه است ، چه او اوصاف حیات و علم و حکمت و قدرت و ارادت و سمع و بصر و کلام و مانند اینهاست. بعد از آن آدم بدنیا آمد ، ۴۶ ص (گنج ۲ : ۶۹۷).

● 2734- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. نامبوب. دربارهٔ : حلقت وجود انسانی ، سعادت نوع انسانی ، خواری دنیا ، فریفته شدن به دنیا ، حقیقت انوار عشق ، حقیقت ارادت ، ظاهر و باطن توحید ، ذکر مختار نزد ارباب بصیرت ، آداب و ارکان عزلت.

آغاز : حمد و سپاس پروردگاری را که حقایق اثمار ارواح قدسی را در حدایق اشجار اشباح انسی به کمال رسانید . . . اما بعد ، بدان ای عزیز که ایزد تعالی.

8082- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2735- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس. که نام و نشانی از وی، در دیباچه و متن موجود بدست نیامد. نثر است آمیخته به غزلهایی ، گفتاری ست پرمایه ، با سرسدهای «ای طالبان حق». نخست دیباچه است (ص ۱-۲۴) سپس : فصل اول در بیان رجوع انسان به سوی وطن اصلی.

رساله با یک خطبهٔ بلند آغاز می گردد ، که ۱۸ سطر آغاز آن عربی ست. و دیباچه از آفرینش نور محمدی(ص) که از نور پاک خویش آفریده ، و دیگر موجودات را از او ، آغاز می شود. و آفرینش انسان که او را در عالم لاهوت وطن داد ، سپس به اسفل السافلین یعنی به عالم جسمانی فرود آورد. از حب وطن و میل بر گشت انسان به عالم لاهوت ، نقش مرشد در راه نمایی سالک ،

دو علم: ظاهری (علم شریعت، طریقت، حقیقت)، و علم باطنی (علم معرفت، علم لدنی، علم توحید)، و اینکه هر دو علم برای وصول نیاز است. و اینکه معرفت حق بدگونه است: معرفت ذات و صفات. آنگاه فصل اول به آنچنانکه گذشت.

آغاز: الحمد افضل حمده بعدد ما کان فی الارض و ذراته و بعددنجوم السما (۱۸ سطر بعد) و آن حبیب الله خاتم انبیا، و آن سرور اصفیاء و آن نور پاک خدا و آن چراغ امتان.

8083- اسلام آباد، گنج بخش ۳۵۰۲: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰-۱۱ھ. (ص ۱-۳۲)
تنها دیباچه و هشت صحفه از فصل اول را دارد (گنج ۲: ۶۹۲).

● 2736- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس. که نام و نشانی از وی در دیباجه و متن بدست نیامد. به نثر آمیخته به نظم. با تأویل کنت کنزاً مخفیا آغاز می شود، سپس راهنمایی های صوفیانه، و مسایلی از تصوف: تصفیهٔ باطن، تزکیهٔ نفس، تصفیهٔ دل، دور کردن خواطر که چهار است (: رحمانی، ملکی، شیطانی، نفسانی). (ن. ک. خواطر، از همدانی و رضا جواد، در این بخش، که جز این رساله هستند)، ذکر، ذکر اسماء که بر سه نوع است...

آغاز: بدان اسعدک الله بروح منه. سبحانک و تهیک الله فی قدرته انفعلت... طالب طریق حق، مقصود از خلقت آدم و عالم معرفت حق است...

8084- اسلام آباد، گنج بخش ۶۳۱۴: نستعلیق پخته، با تاریخ ۱۰۸۴ھ. در مجموعه (ص ۳۰۲-۳۱۹) (گنج ۲: ۶۹۵).

● 2737- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس. که نام و نشانی از وی در دیباجه و متن بدست نیامد. نثر آمیخته به نظم، و سربندهای «رموز دیگر». در وحدت وجود و سیر و سلوک. با شرح کنت کنزاً مخفیا آغاز می شود، طهارت باطنی و ظاهری، سپس به وحدت وجود می پردازد: گویند خدا بود و دگر هیچ نبود ـ گر هیچ نبوده، خدا بود کجا.

آغاز: الحمد لله الذی جعل السماوات و الارض فی الوجود، و الادم فی البر و البحر. قال(ع) من رآنی فقد رآی الحق. قال الله تعالی: کنت کنزاً مخفیا... خدایتعالی خواست که خود را اظهر الاکبر نماید، و تا چند پنهان باشد.

8085- اسلام آباد، گنج بخش ۶۳۱۴: نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۸۴ھ (ص ۲۸۷-۲۹۶) (گنج ۲: ۶۹۴).

● 2738- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. در چهارده «فصل». در آن مناظره و گفتگوی جانوران و پرندگان و مسایل صوفیانه آورده شده است.

آغاز: حمد و ثنا مر خدای را جل جلاله و عم نواله، آن صانعی که ذرهٔ خاک کثیف را از حضیض مرکز...

8086- لاهور، محمد شفیع ٦/٣٣٧ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، تنها ۱۰ فصل را دارد، ۳۲ گ (بشیر حسین : ۲۹۱).

● 2739- رسالهٔ عرفانی: سیر

با سربندهای ای عزیز.

آغاز: حمدله ... اعلم ان الوصول الی الله علی ثلاثه انواع ... ای عزیز طالب را باید که از صفات خود فانی شود.

8087- شیخوپوره، بوهتر بانه- محمد علی کوثر: نسخ، سدهٔ ۱۱ه. ش ٥ مجموعه (ص ۱۲٥ - ۱٤٥) در پایان نام کتاب «سیر» آمده است (سید عارف نوشاهی).

● 2740 رسالهٔ عرفانی

از ناشناس. به نثر آمیخته به نظم از خود نگارنده. نخست اقسام علوم را گفته، سپس به اهل طریقت و حقیقت و اصحاب شریعت، وضو، نماز، قبله و کعبه، حج و روزه با تأویلهای صوفیانه پرداخته است. در آن از «کشف الاسرار»، «رسالهٔ غریب»، «رسالهٔ شمسیه» و به ویژه از «رموز الوالهین» بهره گرفته است.

آغاز: بعد از حمد و ثنای باریتعالی، و پس از درود حضرت رسالت(ص). بدان.

8088- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱٥ : نستعلیق، (غلام محیی الدین بن حاجی محمد، رجب ۱۱۸۹ه) (ص ۱٤۷-۱٦۷) (نوشاهی: ٤۳).

● 2741- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. دربارهٔ وحدت وجود و دیگر مسایل عرفانی، به نثر آمیخته به نظم، با نقل از مسایخ نامی، که تازه ترین آنان جامی (م ۸۹۸ه/۱٤۹۲م) است. با تأویل آیت: فانکحوا ما طاب لکم ... آغاز می شود: «بدانکه مقصودش از دو عورت دو چشمان است ... نگاهدارید دو چشمان خود را از دیدن ماسواء الله ... وجه دیگر ... یعنی نگاه دارید چهار منزل را ... وجه دیگر ... چهار عورت چهار طرف است: ما نگاه داشتیم در هر طرف بر چار سوی - ذات پاک خویشتن را با خویشتن در سوی به سوی.

آغاز: قال الله تعالی فانکحوا ما طاب لکم من النساء و مثنی و ثلاث و رباع. معنی این تحت اللفظی چنان است که ... در بغا ظاهر پرستان از این، عورات ظاهری فهمیده اند. هیهات، مقصودش.

8089- اسلام آباد، گنج بخش ٤۲۳۰ : نستعلیق پخته، ایزد بخش، پیرامون ۱۱۹۹ه. (ص ۳۷۵-۳۷۰) (گنج ۲ : ٦۹۲).

● 2742- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس. سیر و سلوک است، به نثر بسیار خوب آمیخته به نظم، سروده های اردو نیز دارد. با سربندهای «ای درویش» و «حکایت» بی دیباجه. و آغاز می شود با حکایت هارون الرشید که به مهمانان گفت هرکس هرچه دلخواهش است ببرد. همه بردند، جز یک زن که گفت من ترا می

خواهم ، سپس «ای درویش» علم شمع دین است ، هر چه کردن نتوانی آن را هرگز مگو و مخواه ، معرفت اسم خدا ، عشق سه حرف است ، عاشق کسی ست که نترسد ، اگر تو نیز طالب خدایی بر وعدهٔ او بایست ، اگر دعوی محبت داری ، بعضی عاشقان همچون مرغ نیم بسمل کرده ، داغ عشق تازه است و کهنه نمی شود ، دالی کمال عشق چیست ، قدر دوست پروانه داند ، آواز رباب ، شرک ، گناه ، سلوک ، بنیاد آدمی ، رزق . . . و می الجامد : بر یتیمان شفقت کن ، روز و شب با فقیران و یتیمان مجاس کن ، سایل را نومید مگردان ، عبادت دل بیان نعمتهای خداست.

آغاز : حکایت . هارون الرشید روزی ندا فرمود که امروز نزدم باری عام است ، هر چیزی که ملک اینجانب است و سلاح و زر و نقره و دیگر.

8090- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٤١٢ : نسخ پخته ، سدهٔ ١٢هـ. ١٩٦ ص (گنج ٢ : ٦٩٩).

● 2753- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، که نام و نشانی از وی از آغاز و متن موجود بدست نیامد. کتابی ست عرفانی ، متین و پرمایه ، نثر بدون نظم و بدون سربند هایی، نامبوب، ولی دردو بخش : معارف و مسایل نظری صوفیان، سلوک. در بخش نظری دو بار به بخش سلوک کتاب اشاره کرده است.

از مراتب موجودات آغاز می شود، که بالا ترین مراتب ذات هستی محض است و رفیع الدرجات می خواند. حقیقت محمدی، چهار اعتبار وحدت، چهار صفات : (حیات ، علم ، ارادت ، قدرت) ، هفت صفات : (حیات، علم، ارادت، قدرت، سمع، بصر) که جامع این هفت را الوهیت نامند. نور محمدی که اول ما خلق الله است ، و به اعتباری عقل اول گویند. آفرینش انسان و خلافت او، دو جنبهٔ جسم و جان او ، قوای او ، پنج حواس ظاهری و پنج حواس باطنی او ، خواطر چهارگانه ، خواطر خیر و شر ، اطوار . . .

آغاز : بدانکه ذات من حیث هي ذات، هستی محض است، وآن هستی را نه به اعتبار تعین و نه به اعتبار لا تعین غیب هویت میگویند. و آن ذات غیب هویت را به ملاحظهٔ علم، تعین اول میگویند. و آن تعین اول صرف وحدت و محض قابلیت است، و جامع همهٔ مراتب و ساری ست در جمیع تعینات و تقیدات.

8091- اسلام آباد، گنج بخش ٧٦١٠ : نستعلیق پخته، سدهٔ ١٢هـ. انجام افتاده، موریانه زده و باز سازی شده ، ٨٢ ص (گنج ٢ : ٦٩٥).

● 2754- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس . در چند فصل : وجود انسان، روح، نفس.

آغاز : حمد متکاثر و ثنای متواقره ، الله تعالی ، ذات پاک بی مانند را که ثنای خود را در سورهٔ اخلاص فرمود.

8092- کراچی، موزه ملی ١٩٥٨-١ - ٢٤٣/٦ N. M. : نستعلیق، سدهٔ ١٢هـ. آغاز برابر نمونه ، (ص ٢-٢٤ مجموعه) (نوشاهی : ٢٨٦).

● 2755- رسالهٔ عرفانی

دربارهٔ: تصفیهٔ قلب، معرفت خدا، حضور و رضا و تسلیم، توحید عملی، توحید مطلق، عین الجمع، جمع الجمع، فناء الفنا، لطف جمال و لطف جلال و حسن جمال، . . . همراه باحکایتهایی.
آغاز: هوالفتح. مذهب اهل شرع آن است که کفار در نار مخلد خواهند بود، شیخ محیی الدین، در فص یونسی گوید: اما اهل النار فما لهم الی النعیم . . .
8093- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نسخ، سدهٔ ۱۲ھ. انجام افتاده، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2756- رسالهٔ عرفانی

آغاز افتاده. فصل ۳- در بیان فضایل طلب پیر و اوصاف شیخ و راه هدایت، ٤- فضایل مرید، فصل ذکر طریقت، فضایل ولایت، فضایل کرامت، ورع و قناعت و زهد، فضایل تصوف و شمایل صوفیان، فضایل نیب نام و خاص و اخص، فضایل و صوی اصحاب شریعت و طریقت و حقیقت، فضایل صلاة اهل شریعت و طریقت و حقیقت. و در آن از کتاب ها بسیاری نام برده شده است.
8094- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ.
آغاز افتاده: . . . قال (ع) ان الرجل لیذنب الذنب فیدخل الجنة. بر این معنی است که عوام در طن این ذنب در کفر افتد و خواص و محققان در این ذوق گیرند، ٤٨ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2757- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، که مرید شیخ محمد عابد (سنامی م ۱۱٦۰ھ)، مرید شیخ عبد الاحد (م ۱۱۲٦ھ)، مرید شیخ محمد سعید (م ۱۰۷۰ھ)، مرید شیخ محمد معصوم (م ۱۰۷۹ھ)، مرید شیخ احمد سرهندی، مجدد (م ۱۰۳٤ھ) بوده است.
8095- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، ۱۷۳ گ. از اول و آخر افتاده (دکتر ظهور الدین احمد - سید عارف نوشاهی).

● 2758- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، که قادری نقشبندی بوده است. و در متن، در فصلی که زنجیرهٔ طریقت قادری خود را می آورد، پیر خود را محمد مسعود پیشاوری، که پیر او محمد سعید لاهوری، پیر او سید محمود بوده را، آورده است. و در فصلی دیگر زنجیرهٔ طریقت نقشبندی خود را، محمد مسعود پیشاوری و او از همان محمد سعید لاهوری، و او از سعد الله پیشاوری آورده است.
محمد سعید لاهوری، بازندگانی بلند، پس از صد و ده سال در ۱۱٦٦ھ/۲-۱۷۵۳ م در گذشته است. پس نگارنده نیز می تواند از پایان سدهٔ دوازدهم باشد.
گفتاری عرفانی ست، که برای «محب مکرم گل محمد» (دیباچه) ساخته شده است. باسربندهای «فصل» بیشماره: فصل، طالب قرب الهی و جویای وصل و آگاهی را مقدم داشتن چند چیز لازم است

اول تصحیح عقاید. فصل غرض از اشتغال باطنی. فصل نزد اهل طریقت انتساب مریدان به مشایخ به سه طریق است یکی به خرقه. فصل در انتساب به مشایخ اکثر بر این رفته اند. فصل صاحب دولتی که صحبت او کاری ست و نظر او شافی. فصل نسبت صحبت و تأدب فقرا و آداب طریقت (در اینجا زنجیرهٔ طریقت قادریهٔ خود را آورده). فصل چون خواهد که در صحبت صاحب دولتی درآید. فصل چون به صدق ارادت صحبت اختیار شد. فصل چون خواهد مرید را تلقین کند، ذکرها. فصل طریق تصرف در باطن مریدان. فصل در طریقهٔ انتساب به طریقهٔ نقشبندیه (در اینجا زنجیرهٔ طریقت نقشبندی خود را آورده). فصل انسان از ده لطایف مرکب است. فصل ذکر جهر در نقشبندیان. فصل ابتدای ذکر در نقشبندیان . . .

(ن. ک. خزینه ۱ : ٦٧٤ محمد سعید لاهوری ـ حدیقه، لاهوری : ۲۰۰ برای همان لاهوری).

8096- اسلام آباد، گنج بخش ۷۷ ۷۱ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ھ. انجام در فصل ابتدای ذکر در نقشبندیان افتاده، ٤٨ ص (گنج ۲ : ۷۰۰).

● 2759- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، در ستایش از پیامبر، باسربندهای «یا سعید» : ۱- در کتب مذکور است که در مملکت خدایتعالی سیصد و شصت هزار عالم . . . هست، ۲- مالک الملک تعالی کبریائه از جمیع اهل آن مملکت انبیاء و اولیا را بدوستی برگزید . . . ، ۳- محمد سعید الله را که حبیب الله است برآن مجموع برگزید . . .

آغاز: حمد و ثنا پادشاه راست که بدوستی محمد رسول الله (ص) مملکت آراست، از صحرای ازل تابیدای ابد آن مقدور که خواست . . .

8097- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، ۱۲۱۲ھ. (ص ۲٤۳ - ۲٥٤)، سپس احادیث پراکنده (محمد نذیر رانجها).

● 2760- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس.

آغاز: الحمد لله، هوالاول، هوالاخر، هوالظاهر، هوالباطن، والصلاة علی . . . که در شأن اوست طه و جلوه اولی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب ولا نبی مرسل(ص) یعنی انا احمد بلا میم و ما ارسلناک.

8098- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱/۳۸٥ : نستعلیق پخته، جمعه ۲٥ ج/۱۲۱٦ھ. (گ ٤ ر - ۱۰ ر) (پرفسور الله دتا چودری ـ غلام سرور : ۲۱۲).

● 2761- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس.

آغاز: مابهای خونبها را یافتیم ـ جانب جان باختن بشتافتیم (از مولوی ست).

8099- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق، غلام نبی، ش ۱ «پنج گنج» نوشته ۱۷ ذیحجه ۱۲۲٦ھ. در حیدرآباد (گ ۱ - ۲۹) (پرفسور روشن آرا بیگم).

● 2762- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. سیر و سلوک و منازل و مقامات و مراتب صوفیان ست. نامبوب. و آغاز می شود به تعریف منازل سه گانه: عشق، نیستی، هستی، و از «کشف المحجوب» آورده است که معرفت حق بردو گونه است: علمی و روحانی. سپس: فنا، گرسنگی اختیاری، مراتب وصول که آنرا انتهایی نیست چه اوصاف محبوب و کمال را غایتی نیست. و پایان می یابد به فنا، تعریف فنا، مقام فنا.

آغاز: الحمد لله الذی جعلنا من احباء الاولیاء، والصلاه والسلام علی سیدنا... اما بعد، چنین می فرماید که اهل کشف و بصیرت به تصفیهٔ باطن و کمال تنبه و دوام توجه، به منتهای مقاصد خود می رسند. و هوالاستهلاک.

8100- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤٥۲: نستعلیق پخته، دا ملا صادق خوارزمی بن آخوند قاضی اشتیاز، ۱۲٤۲ه، (ص ۲۳۰ - ۳۱۷) (گنج ۲ : ٦۹۰).

● 2763- رسالهٔ عرفانی: عقل و عشق

از ناشناس، که در آغاز پرسشی از حضرت شیخ حاجی علی دربارهٔ حلال و حرام طایفهٔ سلوک نقل کرده و پاسخ داده است، سپس به دیگر مباحث عرفانی پرداخته است.

آغاز: الحمد لله علی نعمائه... اما بعد،... شیخ حاجی علی... پرسید که چون در حلال و حرام اقاویل علمای اسلام و از عموم.

8101- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۲۲/۲ - ۱۱: نستعلیق، (۱۲۵۰ه)، بخواهش ملا ابراهیم هروی، آغاز برابر نمونه، ش ۱۱ مجموعه (ص ۲۷۰ - ۲۸۸)، در پایان بنام «عقل و عشق» آمده (سید عارف نوشاهی:).

● 2764- رسالهٔ عرفانی: اسرار دقیقه

از ناشناس. که در دیباجه می نویسد «اما بعد، بعضی از نکات مخفیه و اسرار دقیقه در عالم باطن را، برآن طالبان و سرگشتگان بادیهٔ محبت و ولوله زدگان عشق و سوختگان آتش فراق هجر، که از زبان استادان و مرشدان شنیده، و از کتابهای معتبر دیده بود، به عمل آورده... در این اوراق نوشته شده».

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لهذا، وما کنا لنهتدی لو لا ان هدانا الله... اما بعد، بعضی از نکات مخفیه.

8102- کراچی، انجمن ترقی ۲ ن ف ۳۹: نستعلیق، محمد نصیر الدین، ۱۲۸۵ه. (: خرقه فقر)، (ص ۱ - ۷) (سرفراز: ۱۳٤ که به نام اسرار دقیقه آورده. نوشاهی: ٤٤).

● 2765- رسالهٔ عرفانی

دربارهٔ وجود از واجب و ممکن و ممتنع، مؤکلان، دل، روح نامیه و متحرکه و ناطقه و قدسیه، نفس اماره و لوامه و مطمئنه و ملهمه، خطرهٔ شیطانی و نفسانی و ملکی و رحمانی، عقل قیاسی و همی و کمالی

و آگاهی، توحید اقوالی و افعالی و احوالی و ذاتی، راه شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت، ذکر جلی و خفی و قلبی و روحی و سری، علم یقین و عین الیقین و حق الیقین و حقیقت الحق، و نیز: پرده، منزل، جبروت، شهادت، توبه، عبادت، فنا، کفر، کلمه، وضو، زکوة، حج و اقسام آنها.

آغاز: واجب الوجود یعنی لازم الوجود، چرا که معرفت وجود معرفت خدا را این وجود لازم است . . .

8103- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون ٥٤: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، ع ٤ ۱۲۹۵/۱ه. آغاز برابر نموله، ۲٦ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2766- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. به نثر آمیخته به نظم. در سیر و سلوک، باسربندهای «فصل» بی شماره: فصل در بیان اذکار اشتات، در ذکر حدادی، در ذکر پاس انفاس و طریقهٔ او (در این فصل آمده: یاران سید محمد هندی ذکر پاس انفاس را ذکر خضری گویند)، فصل در بیان مراقبت، در محاربهٔ سالک (محاربهٔ کبری و محاربهٔ صغری)، در بیان مواعظ . . . و آخرین فصل: آدمیان بر سه قسمند، قسمی مشابه بهایم، قسمی مشابه ملایک، و قسمی مشابه پیامبران.

آغاز: هوالله الذی لا اله الا هو، رب العرش العظیم، الله سمیع، الله بصیر، الله علیم.

8104- اسلام آباد، گنج بخش ٤٥٥٥: شکسته آمیز خوانا، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۸۵ - ۹۷) (گنج ۲: ٦۹۳).

● 2767- رسالهٔ عرفانی

از درویشی کم سواد، نثر آمیخته به نظم.

آغاز: حمد له. صلاة. مصلحت چنین باشد، این درویش را، که امر کردند که، درویش به نیک و بد و شاه و گدا نصیحت کن.

8105- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤۷۹: نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۵۰ - ۷۲) (گنج ۲: ٦۹۱).

● 2768- رسالهٔ عرفانی

از ناشناس.

آغاز: الها خداوندا بعزت آنکه بفردانیت ذات منفردی و بواحدانیت صفات متصفی استحقاق عبودیت جز تو کسی را ثابت نی، به کمال حکمت و قدرت نامتناهی خود آثار انوار جمال و کمال خود

8106- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱۷۹: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۷٦ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● 2769- رسالهٔ عرفانی

در نکات تصوف و اخلاق، با خاتمه ای در دو فصل: ۱- در بیان عقاید علی سبیل الایجاز، ۲- در بیان بعضی از موجبات کفر.

8107- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶ ، ۲۹۷ سلوک : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، اغاز (خاتمه) : ای عزیز ، چون اصول صحیحه و عقاید سنیه اهل سنت و جماعت بتفصیل مذکور شد، ۱۹۱ ب (عباسی ۱ : ۱۴۰).

● 2770- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته.

آغاز: بهترین سخنی که عندلیبان چمن انوار طریقت بدان ترنم نمایند ، و خوشترین کلامی که بلبلان گلشن اسرار حقیقت به آن نغمه گشایند ، حمد جزیل و ثنای جمیل مر آن.

8108- حیدر آباد ، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی : نسخ خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (نعیم اختر تمر مجددی).

● 2771- رسالهٔ عرفانی

در سیر و سلوک ، به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: ندارم هیچگونه توشهٔ راه - بجز لا تقنطو من رحمه الله. بدان ارشدک الله بروح منه.

8109- حیدر آباد ، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، ۱۸ ص (نعیم اختر تمر مجددی).

● 2772- رسالهٔ عرفانی

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

8110- لاهور ، دانشگاه، شیرانی ۵۷۸۱/۲۴۶۳ : نوشته ذیحجه ۸۵۳ھ (جنوری ۱۴۵۰م.) در فهرست بنام «کتاب تصوف» یاد شده (بشیر حسین ۲ : ۲۴۰).

8111- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳ : نستعلیق خوش، سده ۹ھ. پیرامون ۹۰۰ھ. (ص ۳۹۷-۳۹۸). گفتاری یست در تذکر و تلقین آغاز: مبنای طریق مشغولی ای عزیزان آن ست که می گویند هوش در دم و خلوت در انجمن ، معنی هوش آن است که هر نفس (گنج ۲ : ۶۸۸) ن. ک. پاس انفاس ، از جامی.

8112 اسلام آباد ، گنج بخش ۴۶۴۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز و انجام افتاده ، (ص ۱-۱۰) ، با سربندهای «ای عزیز طالب» ، «ای عزیز من» (گنج ۲ : ۶۹۶).

8113- اسلام آباد ، همانجا ۱۴۲۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۵۹-۶۸)، سیر وسلوک است ، و با آداب پیری و مریدی آغاز می شود. به نقل از رساله چرخی، فقرات ، قدسیه، در آن از عبد الغفور لاری (م۹۱۲ھ/۱۵۰۶م) بگونهٔ در گذشته یاد شده. آغاز: در رساله یعقوب چرخی (ق) مذکور است، که گفته اند مرشد قطب باید یا خلیفه قطب و الانه.

8114- اسلام آباد ، همانجا ۲۷۰۶ : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم بن قاضی علی ، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۱۷۳-۱۹۱) ، با روش اگر پرسند بگو ، در باره شرایط درویشی ، احکام فقهی ، مسایل تصوف ، نامبوب ، بدون نظم. آغاز: حمد له. صلاة. بدانکه ای درویش اول هر که می خواهد مرید شود ، باید که با علم شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت خبردار شود.

8115- اسلام آباد، همانجا ۵۷۷٤ : نستعلیق خوش، سده ۱۱ه‍. آغاز و انجام افتاده. با سربند های «باب» : باب فی مجالس الذکر (ص ۹) ، فی الاخلاق و ترک الدنیا (ص ۱۲) ، فی التوبه (ص ۲۲) ، فی ذکر الموت والشدت (ص ۲۳) ، فی الزهد (ص ۴۰)، فی صفت النار (ص ٤٢)، فی وصف الجنه و اهلها (٤٤) ، ٤٨ ص (گنج ۲ : ٤٨).

8116- اسلام آباد ، همانجا ۳۵۵٤ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ه‍. آغاز و انجام افتاده ، سیر و سلوک است، با سربندهای «منها» ولی «قدسیه» نیست. برای نمونه از ص ۲۲ : «منها» بر این فقیر ظاهر ساخته اند که لفظ قرب و معیت و احاطه حق سبحانه که در قرآن مجید واقع شده است، از جمله متشابهات قرآنی ست، بدووجه. وهمچنین است لفظ اول و آخر و ظاهر و باطن و امثال آنها. متن و هامش ، ٤٨ ص (گنج بخش ۲ : ٦٩٧).

8117- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۱۲/۳۸-۲ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ه‍. آغاز اللهم توفنی فی . . . که مقصود از خلقت عالم و آدم معرفت حق است . . . ، آمیخته باحکایتها ش ۲ مجموعه (ص ۱۸-٤٠) (نوشاهی : ۲۸٦).

8118- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۳٤۵/۳۳٤۹ : از سدهٔ ۱۱ه‍. (بشیر حسین ۲ : ۲۲۰).

8119- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۱۲٦ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۱ه‍. عنوانها نانویس مانده آغاز و انجام افتاده ، با سربندهای «قوله»، «انتهی»، شرح یک متن عرفانی ست. برای نشانی : قوله ق. کسی به معاملت بنده خدا نبود و بردرایت و کیاست راه خدای عزو جل نباشد. انتهی. ظاهر عبارت شریف اینست که بندگی خدای کند به معاملت ، ۱۲۲ ص (گنج ۲ : ٦٩٧).

8120- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤/۲۱۳۲/۵۱٤٤: نوشته امیر الله، ج ۲/۱۱۰۹ه‍ (۱٦٩٧م) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۰).

8121- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۳۲ : نستعلیق پخته ، آغاز سدهٔ ۱۲ه‍. بروزگار فرخ سیر (۱۱۲٤-۱۱۳۱). آغاز افتاده ، به نثر روان آمیخته به نظم از سرایندگان نامی. برای نشانی از ص ۱۳: بیت. ای کاش نبود می‌عراقی ـ کزتست همه فساد باقی. ای برادر از خود بر خیز تا به حق رسی، و اصل حق گردی، چون حق تعالی در باب توفیقی عنایت کند از شکم مادر بیرون آیی . . . در پایان آمده : ای عزیز من ، نبشتن و گفتن دیگر است و موافقت کردن به حق دیگر. والله الهادی الی الرشاد. باعث تحریر این چند ورق در اسرار الهیه که طالب حق را در سلوک دل دار میشود آن است که طالب طالب موافق (ص ۱-٦۱).

8122- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤/٦۲۳٦ : نوشته ۲٤ ع ۱/۱۱۳۲ه‍ (۳ اپریل ۱۷۲۰م.) در قصور (بشیر حسین ۲ : ۲۲۰).

8123- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۱۷۷٦/۹۸۵ : نستعلیق خوش ، خواجه نور الدین عرف ملا محمد طاوس سلیمانی پیشاوری . ۱۱۵۰ه‍. در قصبه ایلچپور، آغاز : باب در بیان شرایط سلوک ، سبحانه و تعالی : وا عبد ربک حتی یاتیک الیقین. قال جل جلاله . . . ، با غزلی پایان

می یابد با تخلص صادقی : صادقی چند دل پریشانی ـ هرکه عارف شد او پریشان نیست ، ش ۲ مجموعه ، ۹۲ ص ، ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

8124- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۰/۱۲۴۹/۴۳۰۲ : نوشته محمد اکرم شریفی ، ۵ شعبان ۳ جلوس احمد شاه (۱۱۶۴هـ/۱۷۵۱م) (بشیر حسین ۲ : ۲۱۹).

8125- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۵۳۸ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲هـ. با سربندهای «باب» بی‌شماره : باب در بیان مقامات علما، الحرقه، سجاده، توبه دادن ، میان ، جاروب و کجکول ، مقراض ، سماع ، احکام و ارکان طریقت ، ایمان ، نماز ، باب در بیان ذکر ، ذکر ماهها . . . نیها «فقر نامه» نیست ، اصولا کتابی یکدست نیست، دائرة المعارفی ست از یک صوفی متوسط، بخشهایی از آن به روشن سئوال و جواب است . آغاز و انجام افتاده ، ۳۰۶ ص (گنج ۲ : ۶۹۸).

8126- اسلام آباد ، همانجا ۸۰۳۲ : نسخ پخته ، سده ۱۲هـ. بندهای صوفیانه است به نقل از بزرگان. آغاز : ای درویش اگر همت و قوت آنت نیست بر اثر گرم روان طریق کعبه مقصود روی ، از جاده طریق عبادت (ص ۱۴۵-۱۶۰) (گنج ۲ : ۶۹۵).

8127- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۴۳۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز : بسمله. هو الموجود ، اوست موجود نه غیر او ، تا کید اوست آنکه می گوید ما فی الوجود نیست در عالم وجود ، یعنی در موجودات چه موجودات ذهنی و چه خارجی الاعین واحده مگر ذات یگانه . . . ، ۷۲ ص (پرفسور الله دتا چودری).

8128- شیخو پوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز و انجام افتاده. با عنوانهای : در بیان تجدد امثال ، اتصال فیضان ، تاییدن حق ، نفس شیطانی ، هستی حقیقی ، اخلاق مصفی ، خطاب عتاب آمدن از حق تعالی به موسی ، علت و مذهب عاشقان ، ترسیدن آدم و نا ترسیدن ابلیس ، ممکن الوجود ، داستان دوستان حق . . . ، آغاز : در عجوزه چیست کایشان را نمود ـ کوترا زآن نقشها باخود ربود ، ۱۲۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8129- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۸-۱۴۰ : نستعلیق ، سده ۱۲هـ. آغاز : اول چیزی که بر سالک طریق عشق و عاشقی واجب است ، ترک خود بینی و خود نمایی ست ، ۳۱۷ گ (نوشاهی : ۲۸۶).

8130- اسلام آباد، گنج بخش ۷۰۳۶ : نستعلیق، سده ۱۲-۱۳هـ، آغاز و انجام افتاده، نامبوب، نثر آمیخته به نظم ، ۳۰ ص.

8131- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق خوش ، ۸ شعبان ۱۲۱۰هـ. آغاز افتاده : در دعای خیر همایون سلطان السلاطین همایی هوایی تعالی علاء الدنیا والدین . . . ، با عنوانهای بلند ، دربارهٔ درجه و فضل تهجد و جهد قلب ، صفت جهاد و صباح و روایح، گرفتن احترام تحریم حرمت کعبه ، استظلال از مظله علم ، آیینهٔ وحدت ، تقویت تقوی . . . ، ۳۸ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8132- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲/۳۸۵: نستعلیق، باتاریخ ۱۲۱۹ه. در مجموعه (گ ۲۷ ر - ۳۲ پ). آغاز: لا اله الا الله محمد رسول الله (ص). فصل در بیان وجود انسان بدانکه حق‌تعالی آنچه درآفاق آفریده، از کمال حکمت خود در وجود انسان نیز آفریده (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور: ۲۱۲).

8133- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷٦-٤١/۳ : نستعلیق، با یاد داشت ۱۲۲۸ه. ش ۳ مجموعه آغاز: الحمد لله . . . اما بعد، چون سالک از حجاب هستی خویش پرستی بیرون آید، ۸ ص (نوشاهی: ۲۸٦). (ن. ک.: نسخه های فارسی ۲ : ۱۱۷۱، رسالهٔ عرفانی نا شناخته ردیف 10981.

8134- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹۵۸-۲۲/۲-۵ : نستعلیق (۱۲۵۰ه. بخواهش ملا ابراهیم هروی). آغاز افتاده: دویم وهم، سیم خیال، چهارم فکر، پنجم حفظ . . .، با سربند های فصل فصل ۳- آفاق و انفس، ٤- مبدء وجود آدمی، ۵- صراط و میزان، ٦- بهشت و دوزخ، (گ ۷۱-۹۱) (نوشاهی: ۲۸٦).

8135- کراچی، موزه ملی N.M. ۵۲۸/۲۰۹ : نستعلیق، ۱۰ رمضان ۱۹۰۸ بکرمی (۱۲۹۷ه) آغاز: حمدله. بدانکه درویش چون مرید شوی باید در شناختن علم شریعت و طریقت . . .، ناروش اگر پرسند بگو، ۲۳ ص (نوشاهی: ۲۸۷).

8136- اسلام آباد، گنج بخش ۵۷۲٦ : نستعلیق خوانا، میرزا محمد بن ملا یوسف، ۱۲۷۲ه. (ص ۱۱۹-۱۵۳). دیباچه ندارد، سیر و سلوک است، با سربند های «یا طالب، ای طالب». با طلب پیر مکمل آغاز می شود، آخرین سربند «ای طالب» هرکه خواهد که روح خود را روشن کند، باید که چهار گوهر برخود نگاهدارد، اول گوهر عقل . . . دوم گوهر شرم . . . سیوم گوهر صبر . . . چهارم گوهر علم (گنج ۲ : ٦۹۹).

8137- اسلام آباد، گنج بخش ۷۵۸٤ : نستعلیق دو دست، سدهٔ ۱۳ه. آغاز و انجام افتاده، حدیثهاست و گزارش عرفانی آنها . نامبوب، با سربندهای «حدیث»، «مسئله» آمیخته به نظم، ۱۱۲ ص (گنج ۲ : ۷۰۰).

8138- اسلام آباد، همانجا ۱٤۸ : شکسته آمیر، سدهٔ ۱۳ه. آغاز افتاده. نامبوب، با سربند های «مسئله»، «حکایت» و «نقلست»، مسایل عرفانی، اخلاقی و دینی را آورده، ۲٤۰ ص (تسبیحی، گنج ۱ : ٦۵٤ تا ٦۵۵- گنج ۲ : ۷۰۰).

8139- کراچی، موزه ملی N. M° ۱۹٦۱-۹۸۱/۱-٤ : نستعلیق سدهٔ ۱۳ه. رساله هایی ست در باره معرفت نفس و مقام ذات وتوحید و ذکر، که دفتر موزه آنرا چهار رساله شمرده وشماره داده است، ۳۰ ص (نوشاهی: ۲۲۳).

8140- کراچی، همانجا N.M, ۱۹٦۰-۹۱۰ A : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. بروزش پرسش و پاسخ چیزی بمانند «فقر نامه» ها. آغاز: حمدله. اما بعد، معلوم رای و مفهوم خاطر منور طالب حق، ۱۳ ص (نوشاهی: ۲۸۷).

8141- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، سولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، سدهٔ ١٣ھ. (ص ٢١٩-٢٣٢). آغاز: ضروریات که آرایش عبارت سخن، دادلالت درین (محمد نذیر رانجها).

8142- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ١٤٢٨ ٤٤٧٨/١١/١٤٢٨ : از سدهٔ ١٣ھ. با ذکر اولاد محمد زئی.

8143- لاهور ، همانجا ١٤٢٨ ٤٤٧٨/١٠/١٤٢٨ : از همان سدهٔ ١٣ھ. (بشیر حسین ٢ : ٢٢٠).

8144- لاهور ، همانجا ٥٥٧/٣٥٨٠ : از سدهٔ ١٣ھ. بنام «کتاب تصوف ، اجزاء» یاد شده (بشیر حسین ٢ : ٢٣٩).

8145- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦٨ ، ٢٩٧ لا : نستعلیق شکسته آمیز، آغاز سدهٔ ١٣ھ در کرامات صحابه و نظام الدین اولیاء و اولیاء الله های دیگر، آغاز افتاده : پس هر که بحسب شریعت بر او اعتراضی ست او از این بحث خارج است ، گویند که خواجه ؟ شریف یکجا گرد آمدند . ٧٠گ ٩ س (عباسی ١ : ٧٧١).

8146- لاهور ، همانجا ٦ ، ٢٩٧ لا : شکسته آمیز ، محمد یعقوب ، میاله سدهٔ ١٣ھ. آغاز افتاده : اول از شرایط این طریق ، یعنی طریق تصوف و سلوک که سبب قربت و وصلت الهی ست عشق کامل است . . . ، رسالهٔ خوبی ست در سلوک با عنوالهای مشهد ، مشهد : در بیان علم که اهم است از همه مسایل . . . ، ١٢٥گ ٢٦ س (عباسی ٢ : ٣٥-٣٦).

8147- لاهور ، همانجا ٦ ، ٢٩٧ لا - ٩٩٢١ ، ٢٩٧ لا : نستعلیق شکسته آمیز ، آغاز سدهٔ ١٤ھ. رساله ای ست در سلوک ، آغاز افتاده : خواهد ماند یا نخواهد ماند ، اگر واثق و استوار نماند فقد حسر خسراناً مبینا ، و اگر قدم محکم کند و ازان مبتلی لذتی گیرد ، ٥٨گ ١٩ س (عباسی ١ : ٢٢٤).

8148- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ١٠٤٦ : نسخ خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز افتاده : کرده بجان منور آن متمکن بساط قدوسی ، محمد المسلم الطوسی (ره) یگانه جهان بود و مقتدای مطلق و او را لسان الرسول گفتندی ، و شحنهٔ خراسان خوانده شدی ، کسی را در متابعت او قدم نبوده است که او را جمله حرکات و سکنات ، با علی بن موسی الرضا(رض) به نیشابور آمد ، هر دو بهم در کجا وه بودند بر یک شترو اسحاق بن الا هو الخطی مهارشتر میکشید ، ٣٣٤ ص (پرفسور امتیاز حسین).

8149- پیشاور ، همانجا ١٠٣٢ : نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز افتاده : این منافق از کافر بدتر است. که ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار ، و هر که تصدیق بدل و اقرار بزبان دارد و عمل متن نمیکند فاسق است و بقدر تصور در بندگی در دوزخ عذاب کشد ، اقل آن یکساعت و اکثر آن هفتاد و هفت هزار سال بود ، چنانچه حدیث نبوی ، انجام افتاده ، ٣٦٤ ص (پرفسور امتیاز حسین).

8150- لاهور، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین : نسخ، تاریخ یاد نشده، آغاز : حکایت. هارون الرشید روزی ندا فرمود، عنوان شنگرف، ۹۸ گ ۱۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۲۲۸).

8151- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : نستعلیق، ۲۲ ص. از اول و آخر افتاده (از گ ۱۷۲ تا ۱۹۲) در خدا شناسی و وحدت وجود (دکتر ظهور الدین احمد، سید عارف نوشاهی).

8152- لاهور، همانجا : نستعلیق، تاریخ یاد نشده. آغاز و انجام افتاده. دارای مباحث آفرینش زمین و آسمان، عقل اول، انسان صغیر و کبیر، خود شناسی و خدا شناسی، ۲۴ گ (دکتر ظهور الدین، سید عارف نوشاهی).

8153- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۱۹۹۰/۵۰۰۰ : تاریخ یاد نشده، آغاز و انجام افتاده، قصه ها و حکایتها ست. در ۲۸ فصل.

8154- لاهور، همانجا ۶۳۷۹/۲ : تاریخ یاد نشده، انجام افتاده.

8155- لاهور، همانجا ۲۴۴۱/۵۷۶۰ : آغاز و انجام افتاده.

8156- لاهور، همانجا، ۴۴۷۸/۱۳/۱۴۲۸ : نشانی دیگر یاد نشده.

8157- لاهور، همانجا ۴۱۴۲/۱۰۹۰/۱ : با ذکر کلمه طیبه آغاز میشود تا باب علم.

8158- لاهور، همانجا ۴۰۷۸/۱۰۲۶/۱۰ : بی نشانی دیگر.

8159- لاهور، همانجا ۵۷۵۱/۲۴۳۲ : آغاز و انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۰- ۲۲۲).

8160- لاهور، همانجا ۳۳۰۳/۲۹۸/۲ : تاریخ یاد نشده، در فهرست بنام «کتاب تصوف» یاد شده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۹).

● 2773- رسالهٔ عزیزان : شرح ...

از محمد بن نظام الدین خوارزمی الارزکی (دیباجه)، که میگوید «در سفرها به شهر بلخ رسیدم، و این سخنان آنجا یافتم ... تا حود گفتم ... قابل آن است که اینها را شرحی و بسطی بود، اگرچه شیخ عزیزان امی می بودند، اما کلام ایشان الوهی ست. پس این فقیر گستاخی نمود و این سخنان را شرح و بسطی چنانچه در قدرت بود دادم. برخی از سخنان که در «رسالهٔ خواجه ابراهیم» نبود، و درمیان خانوادهٔ خواجه عبدالخالقیان بود (این عبارت را بارها بکار برده است، و منظورش پیروان عجدوانی ست) بر آن افزودم. و این را بر دو «باب» ساختم : ۱- سخنانی که خواجه ابراهیم از پدر خود خواجه علی عزیزان در آن رساله آورده بود (ص ۱-۷۲)؛ ۲- سخنانی که در آن رساله نبود، و درمیان اصحاب خواجه عبدالخالقیان هست (۷۲-۱۲۰).

نگارنده از سدهٔ دهم است. چه در آن چند بار از پیر قیام الدین تبریزی (طرشتی نور بخش شهید در تبریز- نفیسی ۱ : ۶۱۶) نقل می کند. و یکجا می نویسد : این ضعیف در شهرهری در صحبت پیر قیام الدین دو سال بودم. و ایشان لباس فاخر می پوشیدند (ص ۲۱۹).

باب یکم با سربندهای زیر است : پدرم خواجه علی عزیزان فرمودند ، از پدرم خواجه علی عزیزان پرسیدم ، خواجه ابراهیم عزیزان گفتند که پدرم گفت. و باب دوم بیشتر گزارش هشت سخن خواجگان است (ن. ک. پاس انفاس : ۱۳۲۸). همراه «حکایت» هایی.

در آن از کتاب هایی نقل می کند: آن هایی که به دلیل منقول ، فارسی به کار می آیند : ۱- روح الکلام ابو حفص حداد ، ۲- مصداق خواجه علی عزیزان و یا پسرش خواجه ابراهیم عزیزان ، ۳- مالابد ، علاء الدوله سمنانی.

به نثر آمیخته به نظم ، با ذکر نام سراینده : عطار ، احمد غزالی ، خواجه عماد ، نجم الدین کبرا ، دایه ، حسینی در زاد المسافرین ، سعدی ، این ضعیف (خوارزمی) ، عراقی.

8161- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۲۹ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز در دیباجه افتاده : محمد بن نظام الخوارزمی الارزلگی . . . در سفرها به شهر بلخ رسیدم و آن سخنان را یافتم ، ۲۴۰ ص.

8162- پشاور ، ریکارد آفس ۳۱۶ : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز در دیباجه افتاده : تا تذکر باشد. پس این ضعیف نحیف محمد بن نظام الدین خوارزمی الارژنگی . . . در سفرها به شهر بلخ رسیدم . . . ، ۳۱۸ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

● رسالهٔ عهد : رسالهٔ میرکا

● 2774- رسالهٔ غزالی طوسی

امام غزالی طوسی ، محمد (م ۵۰۵ھ/۱۱۱۲م.) در مسایل مذهبی (بشیر حسین).
(ن. ک. اته : ۱۷۹۲ «رسالهٔ غزالی» محمد).

8163- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۶۳۶/۳۶۵۷ : نوشته سید علی محمد بن سید عبدالعلی ، بی تاریخ. در فهرست آمده «رساله در مذهب» در مسایل مذهبی (بشیر حسین ۲ : ۲۸۶).

● رسالهٔ غوثیه : اسرار الطریقه

محمد غوث. در ص: ۱۲۵۵ گذشت.

● 2775- رسالهٔ فرید بخارایی : معرفت دل و ماهیت آن

فرید بن مسعود ابوبکر عمر بخارایی.

در معرفت قلب و ماهیت آن ، مراقبه و محاسبه و پاس انفاس و اذکار. با سربندهای «ای عزیز من» پس ای عزیز ، اکنون عزیز من».

آغاز : حمدله. صلات. میگوید درویش فرید بن مسعود ابوبکر عمر بخارایی ، غفرله ولوالدیه ، که رساله ای فارسی در بیان شرح معرفت دل و ماهیت آن در قلم آورد. حکایت.

8164- گوجرانواله ، مکهکی منڈی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق «مرید حضرت خواجه صاحب فقیر قادری» ۱۲۳۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۴ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8165- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، مفتی غلام محیی الدین ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● رسالهٔ قدسی : غوثیه

جیلانی - ملوکشاه صدیقی.

● 2776- رسالهٔ قدسی : قدوسیه

از شیخ عبد القدوس گنگوهی (که یاد او در «رشد نامه : ۱۵۲۰» در همین بخش خواهد آمد).
به این نام در آثارش بر نخورده ام. از وی «لطایف قدوسی» و «مکتوبات قدوسیه» چاپ شده است.
(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤٠٤ که ضمن آثارش از : مکتوبات قدوسیه و لطایف قدوسیه ی او نام برده - مشایخ چشت : ۲۱۸ «لطایف قدوسی» - مشار ٤ : ٤۳۸۰ «لطایف قدوسی» و نشانی یک چاپ - همانجا ٤ : ٤۹۲۵ «مکتوبات قدوسیه» دو چاپ).

8166- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۳۹۷۱/۹۱۹ : تاریخ یاد نشده، در فهرست بنام «رساله قدسی» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۲٤).

● 2777- رسالهٔ قطب الدین بختیار : فواید السالکین

از خواجه قطب الدین بختیار اوشی کاکی (که یاد او در «فواید السالکین، همین بخش خواهد آمد).

رساله ای ست عرفانی، نابوب، سرنندهای «ذکر» در آن دیده می شود. در مجموعه بدنبال «فواید السالکین» او آمده، بدون دیباجه، نام نگارنده در آغاز از کاتب است و در پایان بنام «فواید السالکین» (!). مسایل عرفانی را به صورت پرسش مطرح می کند و خود به آنها پاسخ می دهد (نه «پرسش و پاسخ» به معنی اخص) : از دل حقیقی و مجازی آغاز می شود، سپس ذکر نماز و صوم حقیقی و مجازی، مرشد کامل و درویشان غیر مجذوب، زکات، حج، ذات باری وصول . . .

آغاز : قال رسول الله(ص). من عرف الله لا یقول الله، و من عرف الله کل لسانه و قطع رجلیه. از این جهات رسول فرمود فی . . . دل بر دو نوع است یکی حقیقی و یکی مجازی که به جانب چپ است. دل حقیقی به جانب راست نه تحت و نه فوق و نه پیش و نه پس.

نسخه های زیر شاید یکی نباشند.

8167- اسلام آباد، گنج بخش ٤۲۳۰ : نستعلیق پخته، ایزد بخش، ۱۷ ج ۱۱۹۹/۲ (نه ۱۱۶۹) (ص ۳٤۳-۳۵۹). در پایان بنام «فواید السالکین» خوانده شده، آغاز برابر نمونه، نشانی ها از این نسخه است (گنج ۲ : ٦۸۵).

8168- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤٠۷۹/۱٠۲۷/۹ : نوشته شاه علی، ۱۳٠٤ (۱۸۸٦). در فهرست بنام «رسالهٔ قطب الدین بختیار کاکی» بدون نشانی بیشتر آمده. شاید یکی دیگر از رساله های او باشد (بشیر حسین ۲ : ۲۲٤).

● رسالهٔ لب : لب

● رسالهٔ مرجئیه : غنیه الطالبین، شرح

● 2778. رسالهٔ مسعودیه : رسالهٔ مسعودی

از محمد مسعود بن محمد یعقوب (نسخهٔ لاهور) یا مسعود ملتانی (نسخهٔ کیمبل پور). روزگارش بدست نیامد. نامبوب.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۵۴۸ که نسخهٔ آسیایی بنگال آن را (مؤرخ ۱۰۸۹ھ) نشانی داده که نگارنده بنام منصور ملتانی بوده است).

دربارهٔ توبه ، ذکر ، حلال و حرام ، امور لا یعنی ، نگاه داشتن زبان ، غیبت ، سکوت ، مجلس زنان ، محبت الهی ، ترک دنیا ، ذکر لا اله الا الله ، رزق حلال و حرام ، یاد مرگ ، ریاضت ، تقوی ، صحبت ، عزلت ، عبادت ، محبت.

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد ، فهذه المجموعه المؤلفه فی المسایل المنقوله عن کتب المعتبرة . . . مسمی برساله المسعودیه . . . بباید دانست که بنده را اول علم توحید و معرفت باید ، چون آنرا یافت و استوار کرد.

8169- لاهور ، فقیر خانه ، سید معیث الدین بخارایی : نستعلیق ، شیخ عبدالغفور ، ۲ شوال ۱۰۷۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۲ ص (محمد علی کوثر).

8170- کیمبل پور ، مکد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2780. رسالهٔ میرکا : رسالهٔ عهد

از ناشناس . درکافون چنین آمده «رسالهٔ میرکا ۵۵۸۸ھ» . (پیرکیا : سید محمد نور بخش ؟) .

گفتاری ست عرفانی دربارهٔ چهارگونه «عهد» : عهد اول عهد خداوند است در وقت خلقت، الست بربکم؟، دوم عهد نبی باشد با امت، سوم عهد است است با نبی در حدیبه، چهارم عهد اخوت است .

آغاز : ثنا مر خدایرا جل جلاله که توفیق بخشد مؤمنان را بر وفاداری عهد او . . . اما بعد ، بدانک عهد و بیعت چهار قسم است قسم اول عهد خداوندی ست با بندگان.

8171- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق ریز ، در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی نوشتهٔ ۸۵۱ھ. (ص ۸۰۴-۸۱۱) (گنج ۲ : ۶۵۷).

● رسالهٔ نجم الدین کبری

احمد بن محمد بن عمر خیوقی (که یاد او در «اصول العشره» ترجمه : ۱۲۷۹» گذشت) . رساله های کوتاه و بلندی از وی باز مانده است . (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۸۳۴ (فهرست راهنما) . و در این فهرست. ن. ک. آداب صوفیه : ۱۳۱۲ ، دستورالعمل سالکان : ۱۴۵۳ ، مرید و مریدی (پس از این) وصول الی الله (پس از این) .

● 2781. رسالهٔ نو

از نواب غلام محیی الدین خان والی گنجپور (کلذون) .

در پنج «شجره» ، در مطالب عرفانی .

آغاز: سبحان الله تقدس و تعالی که به حرف کاف و نون عالم گوناگون و خلایق بو قلمون از مشیمهٔ غیب به منصهٔ شهود آورده . . .

(ن. ک. بانکیپور ۳ : ۲۶۲ (به نقل)).

8172- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۱/۱۹۲۹/۴۹۴۱ : از سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۳ : ۶۷۰).

● **2782- رسالهٔ هیهات هیهات؛** خیالات العشاق

از ناشناس. که آنرا الهامات می داند. نسخه ها در اصل یکی هستند و باجدایی هایی در عبارت ها. در نسخه های گنج بخش، از خواجه عبدالله انصاری (م ۴۸۱هـ/۱۰۸۹ م)، و شمس الدین تبریزی (سدهٔ هشتم هـ) نام برده شده است. و در کلفون نسخهٔ ۸۷۰۵ نگاشتهٔ عین القضات همدانی (م ۵۲۵هـ/۱۱۳۱ م)دانسته شده است. نسخه ای از این رساله بی نام نگارنده به نام «خیات العشاق» مؤرخ ۱۰۲۴هـ. در موزهٔ سالا جنگ هست(۸:۲۶۱). و تحریر دیگری از این کتاب نام «رمز مخفی» (ن.ک. همین بخش) از عبدالقادر جیلانی دانسته شده است.

نخست اینکه در نسخه های زیر نامی به آن داده نشده است. و «رسالهٔ هیهات هیهات» نام ساختگی این ناچیز است. دوم اینک نسخه های زیر باتحریر دیگری از این کتاب که پس از این بنام «رمز مخفی» خواهد آمد یکی ست. جز دگرگونی هایی در عبارت ها و جابجایی مطالب و اینکه در آنجا سربندها «هوهو باید دانست» است، و در نسخه های زیر «هیهات هیهات» می باشد.

گفتاری ست عرفانی در وحدت وجود و حقیقت محمدی باسربند های «هیهات، هیهات». به نثر متین آمیخته به نظم. در آغاز آن آمده : هیهات هیهات هر که در ذات گم شد، در صفات پیدا آمد. پس در عالم ظهور در هر وجود هویدا گشت . زیرا که چون این از میان رفت، او درمیان آمد. پس هرچه هست او باشد. و حقیقت حضرت رسالت پناهی (ص) اینجاست و بدین محل خاص هیچکس نرسید مگر او، و یا بعضی از پیروان وی. و نزدیک به پایان : عجب دلی که باتو همراز است، عجب زبانی که به وصف تو واز است، عجب جایی که جای جانان است، عجب تر آنکه جان بی جانان باشد. . . هیهات هیهات.

آغاز: الله لا اله الا هو، درود بیحد برآن ظهور که شهود ذات و مقصود صفات برآن و اصحاب و بر پیروان وی باد. (نسخه های کراچی).

8173- کراچی، موزه ملی N.M. ۱۹۵۸-۳۷/۳: نستعلیق، ۲۷ شوال ۱۰۹۱هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۴۰ ص (نوشاهی : ۲۸۵).

8174- اٹک، سکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، ۴ ذیقعدهٔ ۱۱۸۱هـ آغاز برابر نمونه، ۷۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8175- اسلام آباد، گنج بخش ۷۵۱۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز و انجام افتاده : آرام باید ظهور به بطون . . .، ۶۸ ص (گنج ۲ : ۶۹۹).

8176- کراچی، موزه ملی ٤ - ۲۵۷/۵ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز و انجام افتاده : یاقوت و لعل در لظر کوهکن کمست . . . ، ۳۵ گ در مجموعه (نوشاهی : ۲۸۵) .

8177- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۰۵ : نستعلیق ، بابا تاج الدین کشمیری ، ۱۲۰۹ه .
در کلمون از عین القضات همدانی دانسته شده . سرآغاز مشخصی ندارد . بدنبال «کلمات خواجه عبدالله» است با سرآغاز : ای زدوت بیدلان را بوی در مان آمده ، ۳۰۲ ص .

8178- اسلام آباد، گنج بخش ۵۸۲۵ : نستعلیق خام، سدهٔ ۱۳ه. آغاز کمی افتاده ، بانسخه ۷۵۱۷ مقابله شد یکی بود، انجام نیز افتاده ، ۱٤۸ ص، (گنج ۲ : ۷۰۰) .

● 2783- رشد نامه

از شیخ عبدالقدوس بن اسماعیل چشتی گنگوهی (م ۹٤۵ه/۱۵۳۸ م.) ، نخست در ردولی می‌زیسته است . و از عزیز ترین مریدان و خلیفهٔ شیخ محمد ردولی بن شیخ عارف بن شیخ احمد عبد الحق ردولوی (م ۸۳۷ه/۳-۱٤۳٤ م.) بوده است . و اعتقاد کامل بر روحانیت شیخ احمد عبد الحق ردولوی پیشگفته داشته و «انوار العیون» را در هفت «فن» نگاشته است که فن یکم آن در مناقب همین شیخ احمد عبدالحق است .

از نخستین آثار ایشان است که در جوانی ساخته و دوبیتهای هندی شیخ احمد عبدالحق ردولوی پیشگفته در آن آمده است . در دیباچه می گوید : «کلمه ای چند در بیان توحید در این «رشد نامه» منسلک کند ، و چند سخن از راه سلوک که سماع از استاد طریقت که واصل حقیقت ؤبود ، در سلک ضبط آراد ، و سخن هر طایفه در عشق در بیان سپارد» .

آغاز : الحمد لله الذی بدء الخلق بعد . . . اما بعد ، می گوید احقر عباد آستانهٔ حضرت علیا و خاکروب خانقاه قطب الاقطاب . . . احمد عبدالحق . . . عبدالقدوس فانی در ذات پیر باقی .

(ن. ک. علمای هند : ۱۳۰ - پاکستان و هند ٤ : ۱۸٦ - مشایخ چشت : ۲۱۸ تا ۲۲۳ زندگینامه و نام ۷ کار او : ۱- شرح عوارف، به عربی ، ۲- حاشیه بر فصوص الحکم ، ۳- رسالهٔ قدسیه، ٤- غرایب الفواید، چاپ شده ، ۵- رشد نامه، ٦- مظهرالعجایب ، ۷- مکتوبات قدسیه - نفیسی ۱: ٤٠٤ زندگینامه و فهرست آثارش : ۱- نور الهدا ، ۲- قرة العین ، ۳- «رشد نامه یا رساله رشدیه» ، ٤- مکتوبات عبدالقدوس یا مکتوبات قدوسیه ، ۵- لطایف قدوسیه ، ٦- انوار العیون فی اسرار المکنون در مقامات احمد عبدالحق ردولوی - حریمه ۱ : ٤١٦ گنگوهی - مشار ، مؤلفین ۳ : ۹۰۸ که پنج اثر چاپ شدهٔ او را نشان داده : ۱- انوار العیون فی اسرار المکنون، ۲- تفتیش امانیه، ۳- رشد نامه، ٤- لطایف قدوسی ، ۵- مکتوبات قدوسیه - مشار ۲ : ۲٦١۵ «رشد نامه محشی» - سفینه الاولیا : ۱۰۱ - اخبار الاخیار : ۲۲۷ در اینجا از «رساله در انکار سماع» او که در برابر «رساله در اباحت سماع» پدر نگاشته بود نام می برد، و از «رسالهٔ قدسیه» او نمونه ای نقل شده است) .

8179- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤٤٨٤/١٤٣٤ : نوشته عبدالله الخبیر محمد بن الکبیر قنوجی، رجب ۱۰۵۸ه. (اگست ۱٦٤۸ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۲٦) .

8180- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۹۰۳ : نستعلیق، علاء الدین قدوسی عثمانی، ۷ ذیقعده

۱۱۳۷ه. آغاز برابر نمونه» (نوشاهی : ۴۷).

8181- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۴۳۱/۴۴۸۱ : تاریخ یاد نشده، رباعیهای فارسی اوست و در پایان پنجابی ها (بشیر حسین ۲ : ۲۲۶).

● **2784- رشد نامه : ارشاد نامه**

ناشناخته.

(ن. ک. پیش از این، و ارشاد نامه در بخش سیر این فهرست).

8182- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۴۲۸/۴/۴۴۷۸ : نوشته ۱۰ ج ۱/۱۲۴۵ه/ ۹ ستمبر ۱۸۲۹ م. (بشیر حسین ۲ : ۲۲۶).

● **2785- رشف الالحاظ فی کشف الالفاظ : شرح الالفاظ الحاظ فی شرح الالفاظ**

از شرف الدین حسین بن احمد تبریزی خالدی، از سدهٔ هشتم ه. در کلفون نسخهٔ ۴۴۸۴ گنج بخش از شیخ فخرالدین عراقی دانسته شده است.

فرهنگ اصطلاحات صوفیانه به ویژه «دیوان حافظ» است در یک دیباجه و سه «فصل». در دیباجه نقس الفاظ را در بیان معانی و مفاهیم یاد کرده است. فصل ۱- در اسامی عشق و عاشق و آنچه متعلق به وی است، ۲- در اسامی که میان عاشق و معشوق مشترک است (عشرت، عیش)، ۳- در اسامی چند که مخصوص به عاشق است، اگرچه بعضی به معشوق تعلق دارد.

آغاز : حمد و ستایش مرخدای را که در معانی را، در تحت صور، بیان و عیان می کند... اما بعد، شیخ کامل محقق کشاف مشکلات حسین بن ... می گوید که بباید دانست که علم.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۷۶ «رشف...» که نام کتاب بر حسب منابع ونسخه ها به چهار گونه آمده است : رشف الالحاظ فی کشف الالفاظ، شرح الالفاظ، الحاظ فی کشف الالفاظ، ریف الالفاظ فی کشف الالفاظ ـ ذریعه ۲ : ۱۲۱ «اصطلاحات الصوفیه» ناشناخته، در همین بخش بندی ـ و نیز نسخه ها ۲ : ۱۰۳۷ «اصطلاحات صوفیان» از فخر الدین عراقی ـ دو کتابخانهٔ مشهد : ۸۲۶ ـ فاضل، مشهد ۲ : ۵۷۵).

8183- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۸۴ : نستعلیق پخته، ۱۱۰۰ه. (ص ۱۶۱ - ۱۷۳)، آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در دیباجه نیامده، و در کلفون از فخرالدین عراقی دانسته شده، در سه فصل : ۱- در اسمای عشق و عاشق و معشوق، ۲- در اسامی آلات طرب، ۳- در اسمای احوال عاشق وغیره...

8184- اسلام آباد، همانجا ۸۵۵۶ : نستعلیق شکسته آمیز پخته، (۱۲۱۲ه.)، آغاز برابر نمونه، از نام نگارنده تنها «این فقیر حقیر» و نام کتاب «کشف الفاظ» در دیباجه آمده (ص ۲۰۳ - ۲۲۶).

8185- اسلام آباد گنج بخش ۱۵۴۵ : نستعلیق پخته، ۱۲۷۱ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در دیباجه آمده، (ص ۸۲-۱۰۱).

8186- اسلام آباد، همانجا ۵ ۱۵ ۳۰ : نستعلیق پخته، سدۀ ۱۳ھ. (ص ٦٤-٧٨). آغاز برابر. نام نگارنده در دیباچه آمده، نام رساله در دیباچه «ربق الالفاظ فی کشف الالفاظ» است.

8187- ملتان، جهانیان، مکتبة الجمال، اسد نظامی: نستعلیق خوش، غلام قادر نوری ملتانی، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۳۲ ص (نعیم اختر مجددی).

2786- رفیق السالکین

از ابو محمد غلام حسین بن شیخ شرف الدین هوشیار پوری نگارندۀ «تحقیقات ضروریه» در فقه.

در اذکار و مراقبات گروه نقشبندیان مجددی مظهری (مظهری منسوب به جانجانان مظهر الدین است). در دو فصل: ۱- تفصیل اذکار، ۲- مراقبات، و هر فصل در چند جزء (ن. ک. پس از این، که گویا یکی باشند).

آغاز: بعد الحمد والصلات. کمترین درویشان بی شین مسکین عبداله، ابو محمد المسمی به غلام حسین هوشیار پوری بن شیخ شرف الدین . . . مسمی به رفیق السالکین.

8188- گوجرانواله، سکهکی مندی، ندیر احمد نقشبندی: نستعلیق، ابو محمد غلام حسین هوشیار پوری حنفی مجددی بن شرف الدین ۱۲۹۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8189- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، غلام محیی الدین مفتی)، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8190- گجرات، قلعه دار، مولانا عبدالکریم قلعه داری: نستعلیق شکسته آمیز، میان محمد ولد میان محمد سلطان، ۱۹۱۰م/۱۳۰۱ھ. ش ۲ مجموعه، آغاز: باید دانست که این رساله ای ست مسمی به رفیق السالکین . . . (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

2787- رفیق السالکین

از نا شناس. که بشیر حسین (۲ : ۲۲۶) آنرا از مولوی غلام رسول نقشبندی دانسته است، و می افزاید شاید وی نگارندۀ «شجرة الانساب» در سیرت، که در ۱۱۹۲ھ/۱۷۷۸م. ساخته شده است باشد. و در «دیبال سنگه ۲ : ۲۲٤» به پیروی همین منبع از غلام رسول نقشبندی دانسته شده است. و نیز گویا لوهاهی؟ (موزه: ۲۰۵). مولوی کرامتعلی جونپوری (م ۱۲۹۰ھ/۱۸۷۳م) نیز «رفیق السالکین» دارد (علمای هند: ۱۷۱).

در اذکار گروه نقشبندیان مجددی، که ۱۲ (۲۲) ذکر است: ذکر ۱- اسم ذات، ۲- نفی واثبات، ۳- تکرار کلمۀ شریفه، ٤- باز گشت، ۵- وقوف قلبی، ٦- نیت مراقبت محبت، ۷- نیت مراقبت اسم ظاهر، ۸- نیت مراقبت شرح صدر، ۱۰- نیت مراقبت کمالات نبوت، ۱۲- نیت مراقبت حب. برخی از این ۲۱ ذکر در نسخۀ گنج بخش عنوان «باب» دارد.

(ن. ک. سر الفقر، در همین بخش، که بایستی از همو باشد).

آغاز: بسمله . . . شروع می کنم این کتاب را به بسم الله تعالی که روزی دهندۀ مؤمنان و کافران . . . بباید دانست که این رساله ای ست مختصر مسمی به رفیق السالکین تفصیل نیات اذکار و مراقبات در طریقه. آغاز ۲ : باید دانست که این رساله ای ست مختصر مسمی (برابر پیشین).

8191- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۲۲ : نستعلیق ، میان قل احمد ، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۲۱ ذکر است (ص ۱۷۴-۱۸۷) (گنج ٤ : ۲۳۸۳).

8192- لاهور ، دیال سنگه ترست ۲۲۲ ب : نستعلیق ، محمد دین ولد میان محمد سلطان ، پیرامون ۱۲۷۰ھ. آغاز برابر نمونه، در ۲۲ ذکر است. ذکر ۲۲ لیت مراقبت لا تعین ، و گ (دیال سنگه ۲ : ۱۲٤).

8193- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵۲۲۵/۲/۲۲۱۵ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۶۰).

● 2788- رفیق الطلاب

از شیخ محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۲۱۲۳» گذشت). میان ۱۰۰۷-۱۰۲۰ھ/۱۵۹۹-۱۶۱۱م. نگاشته است.

در سیر و سلوک، در پنج «فصل». فصل یکم در توبه است به دو طریق ظاهری و باطنی، سپس: محاسبهٔ نفس ، کم خوردن ، حب عرفان ، رضای حق ، ترک حرص ، مرگ اختیاری ، ولادت دومین ، تلاش برای مرشد کامل شدن ، صفات شیخ ، صلات ، روزه ، سخاوت ، صیقلهٔ قلب ، خلوت در انجمن ، مراقبت ، حبس نفس ، ذکر ، تصور شیخ ، سماع و جز آنها.

بدنبال «آداب الطالبین» او در دهلی ۱۳۱۱ھ. چاپ شده است.

آغاز : حمد مر خالق را که محمود فی نفس الامر است ، و ثنای کل راجع به اوست. . . اما بعد می گوید . . . محمد چشتی بن قطب الأولیا . . . هذه رسالة رفیق الطلاب.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» ش ۵ «رفیق الطلاب»).

8194- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق ، سده ۱۱ھ. با تاریخهای ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ در مجموعه ، ش ۵ مجموعه ٤۲ رساله (دکتر الله دتا چودری).

8195- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، دار العلوم فریدیه ، محمد محب الله نوری قادری : نستعلیق ، در مجموعه رساله های او نوشته ۱۲۰۳ھ. آغاز برابر ، ۲۱ ص (نعیم اختر مجددی).

8196- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، همراه چند رساله دیگر از همو ، ۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8197- بهاول نگر، چشتیان، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته ، شیخ زاده فقیر حسین (۱۳۱۱ھ.) (ص ۵۳-۶۹) آغاز برابر (نعیم اختر).

8198- اتک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2789ـ رفیق العارفین : ملفوظات مانکپوری

از شیخ حسام الدین مانکپوری (که یاد او در «انیس العاشقین : ۱۲۹۶» گذشت). ملفوظات اوست ، گرد آوری فرید بن سالار بن محمد بن محمود عراقی ، که خود را مرید و خادم شیخ حسام الدین پیشگفته خوانده است (دیباچه).

با سرنبد های «فصل» : فصل ۱ـ در توبه ، ۲ـ ارادت ، ۳ـ خلوت ، ٤ـ ذکر ، ۵ـ منازل سلوک ۶ـ مراقبت ، ۷ـ عشق و شوق ، ۸ـ مشاهده ، ۹ـ توحید ، ۱۰ـ سماع ، ۱۱ـ یقین ، ۱۲ـ توکل ، ۱۳ـ قناعت ، ۱٤ـ اتفاق ، ۱۵ـ ایقان به قدر ، ۲۰ـ غیرت ، ۲۵ـ نماز شب ، ۳۰ـ محبت و مدارا ، ۳۵ـ صدقه ، ۳۶ـ رضا و تسلیم ، ۳۷ـ انس ، ۳۸ـ وصال ، ۳۹ـ آداب ، ٤۰ـ فواید متفرقه.

در «مرآت الاسرار» میر عبد الرحمان چشتی فهرست نگاشته های وی چنین آمده است : انیس العاشقین ، رسالهٔ محبوبیه ، ۱۲۱ مکتوب او که اکثر در بیان عشق و محبت و ذوق و فنا ست. (مجلهٔ معارف).

آغاز : و بعد ، میگوید فقیر حقیر . . . فرید بن سالار بن محمد بن محمود العراقی چون این.
(ن. ک. اخبار الاخیار : ۱۸۲ زندگینامه و نام این کتاب و نمونه ای از نبشتهٔ آن . مجلهٔ معارف لاهور ، ۱۹۸۰ ، ص ٤۸ زندگینامه و نام آثارش . خزینه ۲ : ٤۰۰ زندگینامه و نام این ملفوظاتش . اته : ۶۵٤ دگرش ضمن «سواطع الانوار»).

8199ـ پاکستان ، مولانا حسام الدین رامپوری : سدهٔ ۱۲هـ. نسخه کامل ، ۱۵۳ ص (مجله معارف لاهور ، ۱۹۸۰ ، گفتار مولانا نظام الدین احمد کاظمی رامپوری).

● 2790ـ رفیق الفقراء

از منشی غلام حسن شهید ملتانی (همان : خلاصة السلوک ، در همین بخش).
به سال ۱۲۲۳هـ/۱۸۰۷-۱۸۰۸م. در پند و اندرز های صوفیانه خطاب به فرزند ارجمند رکن الدین، نگاشته است. و حاوی ضرورت بیعت به شیخ ، برزخ شیخ ، جذب ، ضرورت فنا ، تصور توحید ، مجاهدت ، کمر همت بستن ، سلوک ، رموز فقرا ، سماع ، در مدرسهٔ عشق سبق محبت گرفتن ، کفر باطل و کفر حقیقی ، حجاب ، ذوق و لذت. به نثر آمیخته به نظم ، و غزلی از خود ملتانی.
آغاز : ای آنکه محمودیت تو برتر از آن است که کمند حامدیت بر کنگرهٔ کاخ علو درجت او توان انداخت . . . ای که خود عابدی و خود معبودی ـ و یکه خود ساجد و خود مسجودی.

8200ـ راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق سید شاه حسین ولد پیر سید زمان علی شاه ، سکنه گولره شریف ، ۱ ع ۱۳۲۹/۱هـ/۳ مارچ ۱۹۱۱م. آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● رقایق الحقایق : دقایق الحقایق

دهدار ، در بخش فلسفه : ۹۶۰ گذشت.

● **رقعات جامی**

عبدالرحمان، در بخش نامه نگاری خواهد آمد.

● **2791ـ رکن یقین**

از احمد شاه درانی (۱۱۶۰ - ۱۱۸۶هـ).

آغاز: حمد و سپاس مرایزد خلاق که عروس عالم را از ظلمت خانهٔ عدم به منصهٔ وجود جلوه داد، و حکیمی که بدیوار نگارستان ثوابت اعیان از خانهٔ فیض مقدس.

(ن. ک. اته: ۲۹۱۷ «رکن الیقین» از احمد شاه درانی و شرح آن «عین الیقین» از محمد غوث بن ترکمان بن تاج خان).

8201ـ پیشاور، دانشگاه پیشاور ۹۴: نستعلیق شکسته آمیر، پیراسون ۱۰ ج ۱/۱۱۶۸هـ، که به کتابخانهٔ احمد شاه پادشاه درانی وارد شده، آغاز برابر نمونه، ۴۷ ص (**پرفسور امتیاز حسین**).

● **2792ـ رمز العشاق**

از خواجه عبدالله امروهی، به سال ۱۲۶۷هـ/۱۸۵۱ م.

در رموز عشق و معانی و اصطلاحات صوفیان.

8202ـ لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۶۶۴/۲۳۴۴: تاریخ یاد نشده.

8203ـ لاهور، همانجا ۳۳۴۷/۳۳۸: نیز تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۲۶).

● **2793ـ رمز مشایخ**

از ناشناس. گرفته شده از آثار سنایی، عطار، مولوی، محمود شبستری، محیی الدین ابن عربی. (همان نسخه ها ۴: ۲۸۳۹).

آغاز: ای پاک تو منزه از هر ادراکی ـ قدوسی تو مقدس از ادراک (و این از عطار است).

8204ـ لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۴۵۸/۴۳۴/۳: تاریخ یاد نشده، آغاز برابر، موریانه زده، (بشیر حسین ۲: ۲۲۷).

● **2794ـ رمز مخفی:** رسالهٔ مخفی: رسالهٔ خفی

نام کتاب در پایان «رسالهٔ رمز مخفی» یاد شده، دو صفحه بعد درکلمون بنام «رسالهٔ مخفی شیخ عبدالقادر جیلانی» آمده است. همان است که پیش از این به نام «رسالهٔ هیهات: ...» گذشت. جز اینکه در آن نسخه‌ها سربندها «هیهات هیهات» ست، و در نسخهٔ زیر «هوهو، باید دانست» می باشد و جدایی های دیگری در عبارت ها و جا بجایی مطالب.

آخرین عنوان (ص ۲۹۰): هوهو باید دانست که از آنگاه که از خلوت خانهٔ غیب هویت نقاب معشوقی به روکشیده، سمند ناز را به صد هزار ساز در میدان محبت جوالا نگری نموده، ونیزهٔ ناز ـ بدست بی نیاز، و سنان شوق در سینهٔ خستگان خلانیده، از میدان آزاد ربوده و به چوگان خیال، سرهای محبان گوی داده...

آغاز : رمز خفی (٭ مخفی) لا یعرفه الا ولی الله . یا شیخ عبدالقادر شیئی الله محبوب بامحبوب یک وجود شد . حمد له . صلاة . یا شیخ عبدالقادر شیئا لله هو هو باید دانست که حضرت وجود را که حقیقت الحقایق است ، مرتبه ای ست که ان را عیب می نامند . اول مرتبهٔ احدیت که ذات بحت هستی صرف است .

8205- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۰۹ : نستعلیق تحریری ، سدهٔ ۱۳ھ . نام کتاب در پایان بنام «رسالهٔ رمز خفی» و در ترقیمه «رسالهٔ خفی شیخ عبدالقادر جیلانی» . و در سر آغاز «رمز خفی» است ، ۳۱۵ ص .

● 2795- رموزات : چهار منزل

از شیخ عبدالجلیل لکهنوی چشتی (۸۲ یاد او در «اسراریه : ۲۶۳۱» گذشت) . باسرنامه‌های «رمز، رموز» ، که شمار آنها در نسخه ها گوناگون آمده است : ۷۵ ، ۸۸ تا ۹۴ و جز آن .

نخست آغاز می کند به چهار منزل : شریعت ، طریقت ، حقیقت ، معرفت . سپس به ارکان پنجگانهٔ صوفیان می پردازد ، و نیز تعریفات اصطلاحی حقیقت ، ناسوت و جبروت و لاهوت ، حقایق ایمان ، توحید ، شرک ، کفر ، حضور ، غفلت ، طالب ، باقی ، فنا و مدارج آن ، عشق ، نفس ، قلب ، روح ، بهشت ، دوزخ ، قیامت ، خلوت ، مراقبه ، مشاهده ، رضا ، استقامت ، اخلاص ، شکر ، صبر ، توکل ، تجرید ، تفرید و جز آنها .

آغاز : الحمد لله علی صنایع قدرته ، والتحیات علی رافع العزه والثناء . .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۷۹ «رموزات» که در آنجا احتمالی نادرست دربارهٔ یکی بودن او با بلگرامی داده ام - خزینه ۱ : ۴۶۹ زندگی نامه و نام سه اثر او ، از آن میان «رموزات» - اته : ۷۱۴ «رموزات» عبدالجلیل و ۲۸۰۰ ، ۲۷۹۹ «رموزات» ناشناخته - دانشگاه بمبئی : ۵۸ در صد «رموز» که ناشناخته مانده) .

8206- شیخوپوره ، شرقپور ، کتابخانه میان جمیل احمد مجددی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ھ . آغاز افتاده : عزیز من عبارات را نهایت نیست ۵۲ ص (سید سعید الظفر نوشاهی) .

8207- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۹۱۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ . (ص ۱۳-۳۷) ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «چهار منزل» آمده (مج ۲ : ۵۹۶) .

8208- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۷-۲۱۳/٤ .N. M : نستعلیق ، ع ۱۱۲۸/۱ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۹ گ (نوشاهی : ۲۳۰) .

8209- لاهور ، ست رود ، دیال سنگه ۲۵ ب : نستعلیق ، محمد وزیر ، در شهر اسلام سانبهره ، بروزگار محمد شاه ، ۱۰ ذیحجه ۱۱۳۰ھ . آغاز برابر نمونه ، ٤٦ ص (هاشمی ، صدیقی : ۱ : ۶۳) .

8210- بهاولپور ، قاصیان ، فیض لائبریری ، مولوی محمد فضل الله : نستعلیق پخته ، ۶ ذیقعده ۱۱۶۷ھ . آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده ، در نسخه نیامده است ، ۲۲ ص (پرفسور ذکر الله دتا چودری) .

8211- کراچی، موزه ملی ۹۴۵ - ۱۹۶۱ .N. M ؛ نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونهٔ ۱، ۱۷ گ.

8212- کراچی، همانجا ۱۹۵۷/۶۵۵/۸۵ .N M ؛ نستعلیق، میرزا ولی بیگ ساکن بهاری، ۲ ج ۲/۱۲۱۵. آغاز برابر نمونهٔ ۱، ۹۵ رمز دارد، در کلفون بنام «رسالهٔ غوثیه» و «چهل رموز» آمده است (سید عارف نوشاهی : ۲۳۰).

8213- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲۸۵/۶ : نستعلیق، ۱۲۱۹ه. (گ ۵۶ ر- ۷۶ ر)، آغاز برابر نمونه (غلام سرور : ۲۱۳).

8214- لاهور، فقیر سید غیث الدین ؛ نستعلیق، غلام فرید خان بن جمال الدین، ۱۲۳۵ه. ش ۲ مجموعه، نام کتاب و نگارنده در سرکتاب آمده است، ۲۱ گ ۱۵ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق ؛ ۵۸۳- محمد علی کوثر).

8215- شیخوپوره، ظفروال، حکیم الله یار علایی: نستعلیق، حشمت علی علوی، در محله پیر بخاری، ۱۲۵۰ه. آغاز برابر نمونه، ۵۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8216- حیدرآباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش، ۹ شعبان ۱۲۹۰ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8217- لاهور، شش محل، محمد بشیر لودهانوی، انباله تک بایند ؛ نستعلیق، عباس خان ۸ ع ۲/۱۲۹۸ه. آغاز برابر نمونه، ۴۲ ص (نعیم اختر مجددی).

8218- حیدرآباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان ؛ شکسته خوش، رحمت علی بن حیات محمد حافظ جالندهری، سدهٔ ۱۳ه.، ۸۱ رموز است، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

8219- ملتان، باغ لانگی خان، کتابخانهٔ عمومی: نستعلیق خوش، کریم بخش ولد میان غلام محمد مرحوم، ۱۳۰۲ه. آغاز برابر، نام نگارنده ندارد، در ۸۱ «رموز»، ۳۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2796- رموزات خفیه : ملفوظات شهاب الدین

ملفوظات شیخ شهاب الدین قادری هامانی ست. گرد آوری جمال الله. که نحستین بار در غرهٔ رمضان ۱۱۱۳ه/۱۷۰۱م هامانی را دیدار و باوی بیعت کرده است. و همان روزها مأمور شده که ملفوظات او را گرد آورد. نام آن دو وکتاب در دیباجه آمده است.

و از این روزگار است سید جمال الله قادری نوشاهی (۱۰۷۸ - ۱۱۴۲ه) که یاد او در «حقایق الاثار :۱۴۱۴» گذشت).

در سلوک و طریقت، مقامات پیران و سالکان راه، حبس نفس، اسم ذات، مقام جبروت و لاهوت و ملکوت و ناسوت.

آغاز: حمد له. مظهر کل یوم هو فی شأن... اما بعد، مرقوم آنکه سبب تألیف این کتاب رساله ای ست.

(ن. ک. خزینه ۱: ۱۹۹ و تذکرهٔ قادریه : ۱۸۰ در این دوجا ، قرینه ای که نشان دهد نگارنده همان نوشاهی باشد بدست نیامد) .

8220- لاهور، محمد شفیع ۳۲۶/۳۴ : نستعلیق شکسته آمیز، سده ۱۸ م (۱۲ھ). آغاز برابر نمونه ، در پایان رساله برخی اوراد است، ٤ گ (بشیر حسین : ۲۹۰) .

● **رموزات سالک : رسالهٔ . . .**

ناشناخته .

8221- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤/۲۳۵٤/۵٦۷٤ : نوشته عبد الله امروهی (نگارنده «رمز العشاق» در ۱۲۹۷ھ). (بشیر حسین ۲ : ۲۲۲) .

● **2797- رموزات نجیبی**

از شاه نجیب الدین انبیتوی (چنین خوانده شده) لکهنوی که «شواهد نجیبی» (ن. ک. همین بخش) را در ۱۰۸۲ھ/۱-۱٦۷۲ م نگاشته است . (امیتی از توابع لکهنوست، و دانشمندان و صوفیان نامی از آنجا برخواسته که نسبت آنان در تذکره ها «امیتی ، امیتهی ، امیتهوی ، امیتوی» آمده است - مآثر الکرام : ۲۰٦ و اخبار الاخیار : ۲۹۰ همان را انبیتهی نوشته است) .

در مسایل تصوف و وحدت وجود ، بسربندهای «ضابطه» و «رموز» ، گویا ۹ ضابطه و ۱۰٦ رمز دارد . ضابطهٔ اول در هویت ، دوم وحدت ، سوم واحدیت . . .

آغاز : الحمد لله الذی کان ولم یکن معه شیٔ، متعین فی ذاته لذاته .

8222- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/٦ ن ج ی : نستعلیق خوش ، سید فضل الدین اورنگ آبادی ، غره صفر ۱۳۰٤ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۰ ص (سید حصیر عباسی) .

● **2798- رموز حقیقت**

در یکی از دو نسخهٔ زیر نام نگارنده «نظام الدین» آمده است . و نعیم اختر گمان برده است که شاید «نظام الدین اورنگ آبادی» (م ۱۱٤۲ھ/۱۷۲۹ م) (ن. ک. نظام القلوب ، در همین بخش) باشد . و می افزاید «هرچند سرآغاز جدایی دارد ، ولی از نظر موضوع همان «رسالهٔ عرفانی ، نظام الدین» (گنج بخش ۲ : ٦۸٦) می باشد» . (ن.ک. رساله عرفانی : . . . در همین بخش) .

به نثر آمیخته به نظم .

آغاز : اگر طریقت خواهی اختراع و اگر حقیقت خواهی انقطاع باق همه ضیاع ، شریعت می فرماید پاک دامن باش ، طریقت می فرماید بی ما و من باش، حقیقت می گوید دامن باش ، . . . نماز نافله کار پیر زنانست ، روزهٔ تطوع داشتن صرفهٔ نان است ، حج گزاردن تماشای جهان است . . .

8223- دیره غازی خان ، تونسه ، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، جمال احمد حسین نظامانی ، ۷ ع ۲/۱۲۱۹ھ. (ص ۸٤ - ۱۱۲) ، آغاز برابر ، نام نگارنده «نظام الدین» است (نعیم اختر مجددی) .

8224- دیره غازی خان، همانجا : نستعلیق خام ، ۱۰ محرم ۱۳٤۳ھ. آغاز برابر، نام نگارنده را ندارد ، ۳۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

2799ـ رموز العارفین

از منشی سیتل سنگه بیخود ، از منشیان صوفی نیمهٔ سدهٔ سیزدهم. که منشی سیتا سنگه متخلص به فکرت «حقیقتهای بیخود» را در حالات و زندگی او نگاشته است.

و از همین بیخود در این بخش : شرح ام الاسماء ، شرح برخی از ابیات فصوص الحکم ، نکات بیخود خواهد آمد.

آغاز : رموز العارفین من قول قدما ـ رقمت لانبساط قلوب لدما ـ هر که شرک دارد از سرتوحید محروم است .

(ن. ک. هندوون کا حصه: ۲۲۲ «خیال بیخودی» از همو و: ۲۱۳ «حقیقتهای بیخود» ـ مشار ۲ : ۱۷۸۷ «حقیقتهای بیخود» چاپ ۱۸۴۸ م).

8225- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۲۶۰/۸ : نستعلیق خوش، سده ۱۳هـ. ش ٤ رساله های او (ک ۳۲). آغاز : رموز العارفین من قول اقدما . . . (نوشاهی: ۲۲٤).

2800ـ رموز القادریه

از محمد فاضل الدین ابو الفرح المهتدی ، غوث محیی الدین محمد افضل الدین (کلفون). وی ابو الفرح محمد فاضل الدین بتالوی (۱۰۷۰-۱۱۵۱هـ/۱۶۶۰-۱۷۳۸م) فرزند سید عنایت الله خان بهادر، جاگیردار (زمین دار) بوده است. و یکی از نیاکانش بنام سید بدیع الدین آغا ، ابو الحسن علی بغدادی جیلانی به روزگار همایون (۹۳۷-۹۶۳هـ) به شبه قاره آمده است. و خود در نور پور سیالکوت پاکستان زاده شده ، در سیالکوت و لاهور و دهلی آموزش دیده است. وی مرید و خلیفهٔ شیخ محمد افضل کلانوری، وی مرید شیخ محمد لاهوری و وی مرید شیخ محمد طاهر لاهوری ، همه از صوفیان نامی هند، بوده اند.

آثار بسیاری از وی باز مانده است. از آن میان در این بخش ازفهرست : بیان الاسرار در شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه.

وی پدر غلام قادر شاه نگارندهٔ «نهایة الکمال» (ن. ک. همین بخش) است.

در مناقب غوث اعظم شیخ عبد القادر جیلانی ، و شرح رموز عرفان گروه قادریان.

(ن. ک. شریف التواریخ ، نوشاهی ۱ : ۱۹۲ «فاضلیه» ـ تذکرهٔ قادریه : ۱۸۲ زندگینامه ، و اینکه پیرامون صد اثر به عربی و فارسی نگاشته است. و نام دو اثرش : شرح قصیدهٔ غوثیه ، ترجمهٔ سواطع الرحمان. و از این اثر او نام برده نشده ـ حدیقه ، لاهوری : ٦٤ که از وی به محمد فاضل نام برده ، بدون نام هیچ یک از آثارش ـ علمای هند : ۲۰۱ زندگینامهٔ کوتاه ـ خزینه ۱ : ٦٦٦ زندگینامه و کراماتش).

8226- پیشاور ، عجایب گهر (موزه) : نستعلیق زیبا ، میان جی ، ۱۲۹۷هـ. آغاز : باده در نوشتن وطن و اسم شریف رمزهاست. اول آنکه در این معنی تمیز است و در تمیز رمزاست ، ٤٦ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2801. رموز الموحدین

از امام الدین عارف حسینی.
با سربندهای «رمز» در وحدت وجود و دیگر مقولات صوفیان : رمز ، سعی کن تا مردان راهت ابو الوقت و ابن الوقت لدانند . رمز ، جان فدا کردن در راه معشوق لزد عاشقان بازی ست. رمز ، مقلدان ناقص تقلید مردان کامل نمودن . رمز ، مجلس علمای ظاهری. رمز ، معصران که دیده و دل ایشان به انوار تجلی توحید روشن گشته. رمز ، سالکان مسالک لا متناهی . . .
آغاز : حمد سزا ور تو ، ناید ز من - ای تو خداوند زمین و زمن - ز عدم آورده ای در وجود - انجم و خورشید و سپهر کبود.
8227- کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد R.NOX: نستعلیق، ۱ شعبان ۱۲٤۸ھ. آغاز برابر نمونه ، ۹۲ ص (سید خضر نوشاهی).

● رند نامه : مراتب رندیه
کرمانی.

● رند و زاهد
فضولی بغدادی در بخش داستان ها خواهد آمد.

● 2802. روایح

از یعقوب صرفی کشمیری (که یاد او در «انوار الاذکار : ۱۲۹۳» گذشت). در برابر «لوایح» جامی (ن. ک. همین بخش)، در سه «رایحه». به نثر آمیخته به نظم.
اغاز : لک الحمد کالذی نقول و خیراً مما نقول ، کیف و ما نقول لا یلیق نشانک . . . با کا خداوندا اگر حس حمد و ثنا محصوص به ذات و صفات تست . . . یعقوب صرفی ابن حسین ! کشمیری.
(ن. ک. شعرای کشمیر ۲ : ٦۲۷ ضمن نام ۱۳ اثر او (به نقل از تاریخ اعظمی) از «روایح» نام برده - لفیسی ۱ : ۳۷۲ و ٤۷۰ نام چند اثرش از آن میان «روایح شرع» ! که با یستی غلط چاپی باشد. ایشان در جایی دیگر (۱ : ۲٦۵) ضمن بر شمردن کارهای یعقوب چرخی از «روایح» نام برده ، که این نیز درست نیست ، چه «روایح» از یعقوب صرفی ست نه یعقوب چرخی (پیشگفتار ، ابدالیه : ۲۳) - علمای هند ۲۵۵ ضمن نام ۱۲ اثر او از «حاشیهٔ روایح» نام برده - ایوب قادری : ۵۵۱).
8228- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۷-۲۱۲/۲ : نستعلیق (۱۱۲۸ھ) ، ش ۲ مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، ۵٦ گ (نوشاهی : ۲۳۰).
8229- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۹۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2803. روایح الانفاس

ملفوظات شاه برهان الدین ملقب به راز الهی (م۱۱۰۷ یا ۱۱۰۸ھ/۹۵ تا ۱٦۹۷م). گردآوری شیخ ابراهیم کاذر الهی که در ۱۰۸۷ھ (جوشش اسرار) ۱٦۷۸-۷م است که پس از مرگ وی عبد الحی حسنی

حسینی آن برگها راگرد آورده، دیباجه ای برای آن نوشته، و بدین نام خوانده است. دردیباجه ی عبد الحی آمده که شیخ ابراهیم پیشگفته فرزند شیخ موسی فرزند شیخ احمد و از نوادگان فرید الدین شکر گنج است، که در هفده سالگی از زاد گاهش اوجین (هند) به بلدهٔ برهانپور (هند) آمده بوده است.

در ۳۲۲ «رایحه» و بدنبال هر سربند، مطلب با «می فرمودند» آغاز می گردد.

آغاز: لفظی که از زبان فیض افشان نخلبندان بهارستان معنی ملتقط گردد . . . بعده ، پوشیده نماند که این مجموعه ای ست مشتمل بر کلمات قدسیه.

8230- کراچی ، موزه ملی N. M ۱۹٦۵-۸/۱ : نستعلیق ، محمد اشرف بن حاجی محمد، ۱۲ شوال ۱۱۵٦ھ. آغاز برابر نمونه ، (گ ۱-۱۳۵ مجموعه) (نوشاهی : ۲۳۱).

8231-اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۵ : نسخ و نستعلیق ، محمد قدرت رحیم ، از روی نسخه نوشته محمد اشرف بن حاجی محمد، شوال ۱۱۹۵ھ. در ۲۰ ذیقعده ۱۲۷۱ھ.(ص۲-۱۹ ۲)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۰۲).

8232- حیدرآباد ، دانشگاه سند : شماره و تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۸).

● **روایح فی حل کلمات اللوایح :** شرح لوایح

جامی - محمد شریف هروی. بدنبال «لوایح» خواهد آمد.

● **2804- روح :** رساله در بیان . . .

از من منم ؟ !

آغاز: اما بعد بر ضمایر ارباب بصائر پوشیده نماند احوال روح بر اکثر اهل عالم مخفی است.

8233- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق ، علام نبی ساکن اترولی نگار ؟ کول مضاف اکبر آباد، ۱۱۴۵ھ. آغاز برابر نمونه ، مجموعه (۸٦۱-۸۷۱). (سید عارف نوشاهی)

● **2805- روح :** (رساله در . . .) : روحیه

با سربندهای «قصه» در رسنهٔ «حسن و دل» فتاحی و «صحت و مرض ، روح و بدن» فضولی بغدادی ، ولی هیچیک آنها نیست. و از همیگونه است : حدایق العشاق ; ۱٤۰۷

آغاز: وقتی که معمار عمارت وجود ، دنیا را بنیاد کرد ، و به خیال انسان برتری داده شد ، قالب آدمی را مهیا ساخت ، بروح امر شد که در کلبهٔ قالب درآی.

8234- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق، شیخ حاتم میرتهی ، ۱۰۷۹ھ. آغاز برابر نمونه ، و نویسنده نسخه آنرا «روحیه» نامیده است ، ۳٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **2806- روح اعظم :** رساله در بیان . . .

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در«آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). دربارهٔ روح و نفس، و اینکه جسم تاریک و کثیف است و تابع کون و فساد ، پرورش جسم از

خون است ، اولین آفریده نفس ناطقه است که آنرا روح اعظم میخوانند، آنچه طالب غدا ست نام وی روح طبیعی ست وی ساکن قلب، و روح حیوانی خادم نفس ناطقه است، من عرف نفسه فقد عرف ربه ، نفس «جسم لطیف» است ، انسان مکلف است.

آغاز: الحمد لله الخالق الودود و الصلاة علی مخلوقه المحمود . . . اما بعد ، فیقول الفقیر الشیخ محمد بن . . . هذه رساله فی بیان الروح الاعظم الذی هو النفس الناطقه . . . جسم انسانی چیست ؟ همه کس را دیده می شود.

(فه. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱۶ اثر او آمده ، از آن میان «بیان روح» که بایستی همین باشد).

8235- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱۶ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه ، ش ۵۲ مجموعه ۲۶ رساله از همو (د نصر الله دتا چودری).

8236- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. همراه چند گفتار از همو ، آغاز برابر نمونه ، ۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **روح و بدن :** صحت و مرض

فضولی بغدادی.

● **روح و بدن :** حدایق العشاق

ناشناخته. در ص ۱۰۴۷ گذشت.

● **2807- روحیه(۱) :** بیان حقیقت آدم و روح : نفخ روح : نعمهٔ روحیه

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). نثر آمیخته به نظم. این رساله جز «روحیه» ی اوست که در جلد سوم چاپ نور بخش (ص ۱۳۷-۱۳۸) چاپ شده است. دربارهٔ آفرینش آدم و دمیدن از روح خود به وی . . .، نسبت انسان و ملائکه به حق. . .، ابن راوندی بر آن است که روح جزوی ست لا یتجزا ، و گفته اند بخاری ست لطیف ، غزالی می گوید لطیفه ای ست ربانی . . . ، نزد اهل ملل نفس انسانیه حادث است به حدوث بدن ، آیت مقطوعه الیقین و مظنونه الدلاله. و پایان می یابد: عقل گوید حکایت به گمان. چون یقین نیست این حدیث بمان.

وی دست کم ۳ رساله دربارهٔ روح دارد ، که این یکی از آن ها ست.

آغاز: قال الله تعالی فی حق آدم فاذاسویته و نفخت فیه من روحی، یعنی بعد از تسویهٔ صورت انسانیه و حصول . . . بیت : آدمی را دمی از آن دم داند ـ روح او را ز روح اعظم دادند.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۹ «رساله نفخ روح آدم» از همو ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۸۱ «روحیه : نغمهٔ روحیه» همین رساله ـ ریو ۲ : ۸۳۲ «رسالهٔ تسویهٔ آدم و نفخ روح» ـ و برای رساله های کرمانی دربارهٔ روح که به نام های گوناگون آمده : نسخه ها ۲ : ۱۱۸۱ ـ سنا ۱ : ۷٤، ۲۰۷ ـ مرآت العلوم ۳ : ۲۲٦، ۲۳۰).

8237- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۱۲۸ - ۱۳۲) ، آغاز برابر

نمونه ، در نسخه نامی ندارد.

8238- اسلام آباد ، همانجا ۹۵۵ : همان خامه ، (ص ۲۵۵ - ۲۵۸) ، این نسخه دوبار در مجموعه آمده (گنج ۲ : ۷۰۳).

8239- دیره غازیخان ، تونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی ، ۱۲۶۳ه. در مجموعه رساله های او (ص ۱۱۹-۱۲۵) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● **2808ـ روحیه (۲)** : رساله در بیان روح : معرفت روح

از همان شاه نعمت الله. گویا دست کم سه رسالهٔ دربارهٔ روح از وی درد ست هست. و این یکی بسیار کوتاه ، در ۱۲ سطر است. و آغاز می شود به : یسئلونک عن الروح قل الروح ... دل به من ده تا سخن گویم زجان ـ این معانی را کنم تاتو بیان. ارواح نورانیه ، حس ، عقل ، روح ، پنجم روح قدسی. و پایان می یابد : و رای مشرب عقل است مشرب عرفا ـ اگر تو طالب آبی، بجوی آب از ما.

آغاز : اللهم اهدانا الصراط المستقیم برحمتک یا ... یا اخی ایدک الله بروح الارواح معلوم فرما که اصحاب صوفیه و ارباب الهیه ...

(ن. ک نفیسی ۱ : ۱۸۹ که ضمن نام آثارش از دو رساله بنامهای زیر یاد شده : رسالهٔ معرفت روح ، رسالهٔ روح ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۸۱ «روحیه» همین رساله).

8240- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۱۳۲ - ۱۳۳) ، آغاز برابر نمونه ، در نسخه نامی بدان داده نشده.

8241- اسلام آباد ، همانجا ۹۵۵ : همان خامه (ص ۲۵۸ - ۲۵۹) ، این رساله دوبار در مجموعه آمده (گنج ۲ : ۷۰۳).

● **2809ـ روحیه (۳)**: تفسیر آیت و کلمه القاها الی مریم

از همان کرمانی. و این یکی در بخش تفسیر : ۲۰ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر از آن.

8242- دیره غازیخان ، تونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، (عبدالکریم ربانی) ۷ شعبان ۱۲۰۳ه. آغاز به همانگونه ، در مجموعه ۳۱ رسالهٔ او (ص ۲۷ - ۳۴) ، (نعیم اختر مجددی).

● **2810ـ روحی اورنگ شاهی** : رسالهٔ روحی : اورنگ شاهی

از سلطان باهو (م ۱۱۰۲ه/۱۶۹۱م.) که یاد او در «اس، ار قادری:۱۲۵۹» گذشت. در «پاکستان مین ۲ : ۱۶۶» ضمن نام ۳۲ اثر او ، دو کتاب یکی بنام «رسالهٔ روحی»و دیگری «اورنگ شاهی» آمده ست.

نسخهٔ گنج بخش که با سر آغاز یکم می باشد، و در کلفون بنام رسالهٔ روحی ست ، نام کتاب در دیباچه نیامده است ، و پس از خطبه و نام نگارنده ، به مبحث «نور احدی» و وحدت و کثرت می پردازد ، نامبوب ، به نثر آمیخته به نظم.

گویا دو رساله در این باره دارد (ن. ک. زیر).

آغاز ۱ : حمدله بدان ارشدک الله تعالی فی الدارین ، که کنت ها هویت ، کنزاً باهوت، مخفیا لاهوت . . . می گوید مصنف ضعیف . . . فقیر باهو. آغاز ۲ : الله یهدی الیه من یشاء و یهدی الیه من ینیب. و درود نامحدود و بیشمار که روشن کنندهٔ ضمیر انوار.

(ن. ک. پاکستان میں فارسی ۲: ۱۶۳ زندگینامه و نام ۳۲ اثر فارسی او، از آن میان دو رساله به نامهای «اورنگ شاهی» و «رسالهٔ روحی» - پاکستان و هند ۲ : ۲۰۸ زندگینامه و فهرست ۵ اثر فارسی او، از آن میان «رسالهٔ روحی»).

8243- دیره غازیخان ، تونسه ، فقیر محمود سایدی : نستعلیق پخته ، هدایت الله مصطفی ، ۱۳ ع ۲/۱۲۴۹ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، بنام «روحیه» (ص ۱-۱۲) (نعیم اختر مجددی)

8244- اسلام اباد ، گنج بخش ۱۰۶۲ : نستعلیق ، محمد حسن ، ۱۲۸۱ه (ص ۲ - ۹) ، آغاز برابر نمونه ۱. در پایان آمده : تمت «رسالهٔ روحی» . . . (گنج ۲ : ۷۰۳).

8245- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق ، امام الدین متوطن خوشاب ، ۱۲۸۷ه. همراه عقل بیدار ، آغاز برابر نمونه ۱ ، بنام «روحی اورنگ شاهی» ، ۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8246- حیدرآباد ، شاه ولی الله کالج : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونهٔ ۲ ، در دیباچه آمده «رساله را اورنگ شاهی نام نهاده شد و کشف الاسرار الهی خطاب داده شد» در آداب مریدی و پیری ، ۲۰ ص (سید حضر نوشاهی).

8247- شکارپور ، کترهی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، ناظم یاسینی : نستعلیق خوش ، فقیر آدم ، برای مولوی محمد هاشم، ۱۳۱۹ه. بنام «اورنگ شاهی» آغاز برابر نمونه ۲ ، ۲۴ ص (سید حضر نوشاهی).

● 2811- روشندل

از میان باری. مرید میان شاه میر. (چنین است) شاید «باری» تحریف «بهاری» باشد

آغاز : بسمله. بدانکه این رساله تصنیف زبدهٔ ارباب دانش و دلداری میان باری مرید حقایق و معارف آگاه حضرت میان شاه میر قدس الله سره العزیز. از پس که مطالعه مجموعه معرفت و حق شناسی دیده دل مبصر گردید ، نام نامی این نسخه روشندل نهاده شد.

(ن. ک. سفینه الاولیا : ۷۰ - ۷۲ زندگینامهٔ میان میر (۹۵۷ - ۱۰۴۵ه) که یکی از مریدانش بنام خواجه بهاری بوده).

8248- لاهور ، کتابخانه دکتر وحید قریشی : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۴۲ گ ۱۵ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۴۷).

● 2812- روضات

از شیخ عبدالحق دهلوی (م ۱۰۵۲ه./۱۶۴۲م.) (کافون). در دیباچه آمده : «این رساله ای ست مشتمل بر دقیقه ای چند مبنی بر ارشاد طالبان . . . و بیان فرق میان اقسام اولیا و اخراج عقاید

ملاحده‌از عقاید عرفا و اتحاد شریعت با طریقت و حقیقت ، و دقیقه ای چند در صفت وحدت». دهلوی در بارهٔ تطابق شریعت با طریقت «مرج البحرین» نیز دارد (ن. ک. همین فهرست).

آغاز : حمد دواه و منت تمام خداوند ذی الافضال و الاکرام را که ، در روز ازل ، در انعام بر مشتی بی سرانجام بگشود.

8249- کراچی ، موزه ملی ۲۰۸ - ۱۹۶۷ .N.M : نستعلیق عبد(الجلیل) سهسوانی سودودی، ۱۹ ع ۲/۱۲۵۷ه. همان نسخهٔ شخصی دکتر محمد ایوب قادری، ۴۸ ص (الزبیر : ۳۱۹ - نوشاهی : ۲۳۲).

● 2813- روض الفؤاد

از ناشناس.

در مسایل تصوف و سلوک. در دو بخش «باب». آغاز بخش یکم افتاده. در آغاز بخش دوم پس از خطبه می گوید : این باب دوم است ، در تحقیق لفظ اسم ، مشتمل بر هشت قسم از کتاب روض الفؤاد.

آغاز ج ۲ : نیایش گوناگون و ستایش از حد بیرون و سپاس از قیاس افزون آن ذات بی کیفیت و بیچون را . . . اما بعد ، این باب دویم است ، در تحقیق.

8250- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶ ، ۲۹۷ لا- رو : نستعلیق ، میانه سدهٔ ۱۳ه. آغاز جلد ۱ افتاده ، آغاز جلد ۲ برابر نمونه ، ۲ جلد ۱۲۷+۳۸۱ گ ۱۷ س (عباسی ۱ : ۱۶۷).

● روضة الاقطاب

محمد بولاق. در احوال و سخنان بختیار کاکی و برخی از بزرگان صوفیان ، که در کنار خاکجای ایشان آسوده اند. در بخش «سیر» خواهد آمد.

● 2814- روضة الحسنی : شرح اسماء الحسنی

از شاه عیسی جند الله برهانپوری (که یاد او در «دقایق : ۱۴۵۴» گذشت). گزارش نامهای خداست ، که در ۹۹۷ه/۸-۱۵۸۹م ، ساخته است.

(ن. ک. ایوب قادری : ۳۶۰ زندگینامه و نام آثار او ، از آن میان همین رساله - پاکستان و هند ۴ : ۲۲۵ تا ۲۲۷ زندگینامه و نام کارهایش ، از آن میان همین کتاب ، که تاریخ نگارش را ۹۸۹ه/۱۶۱۸م آورده).

8251- پیشاور ، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۹۶۱ : نوشته ۱۰۷ه. ضمن مجموعه. در فهرست بنام «شرح اسماء الحسنی» آمده (عبدالرحیم ۱ : ۳۷۷ و ۲ : ۵۸).

● روضة الرياحين

که تکمله و ترجمه ای ست از «روض الرياحين فی حكايات الصالحين». در بخش «سیر» خواهد آمد.

● **2815- روضة الزكيه في حقايق العلميه**

تحرير حضرت سيد حافظ الهي بخش (م ۱۲۵۳ه/۷ - ۱۸۳۸م) بن شاه نور الله.

8252- ساهنپال، ضلع گجرات، کتابخانهٔ نوشاهیه: تاریخ یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها: ۸۵).

● **روضة الشعرا:** شرح دیوان حافظ

● **2816- روضة العاشقين**

از ناشناس، برای دوستی از اخوان صفا که نامش را به معما برده است: اگر خواهی که دانی نام این یار - به تو ماهی درسنگ تمسان. که در هامش کسی حل آن را «رمضان» نوشته است. به نثر و نظم دربارهٔ عشق. (همان: نسخه ها ۲: ۱۱۸۳).

آغاز: حمد بیعد و ثنای بیحد و حصر پا شاهی را که منشی اندیشه را مثال داد... اما بعد، چنین گوید مقرر این مقاله و محرر این رساله، یعنی روضه العاشقین.

8253- کراچی، موزه ملی ۹۳۰ - ۱۹۶۱ N M: نسخ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز برابر نمونه (نوشاهی: ۲۳۱).

● **2817- روضة المذنبين**

از جامی نامقی، شیخ الاسلام ابو نصر احمد بن ابوالحسن بن احمد (۴۴۰ - ۵۳۶ه/۱۰۴۹ - ۱۱۴۲م). سفرهای بسیار کرده و بابزرگان صوفیان روزگار خود دیدار کرده است. و آثار گرانبهایی از وی در دست هست.

بنام سنجر پسر ملک شاه (۵۱۱ - ۵۵۲ه)، در محرم ۵۲۶ه/۱۰۴۵م، در ۲۳ «باب» و «فصل» هایی. باب ۱- توحید و شناخت خدا، ۲- اعتقاد اهل سنت و جماعت، ۳- معرفت و هدایت حق تعالی، ۴- فضل توبه و تائبان، ۵- حرمت مؤمن گنهکار، ۶- فضیلت فرزندان آدم، ۷- کیمیای سعادت و طاعت، ۸- ظاهر و باطن، ۹- نیکو گمانی به خدای، ۱۰- نعت و شکر از آن، ۱۱- عبادت معجب و مرائی، ۱۲- بدانست در سر آدمی از کجا ست، ۱۳- عشق و محبت، ۱۴- وعظ برادران، ۱۵- اسرار ربوبیت، ۱۶- کار برای خویش و تقلید مقلدان، ۱۷- مؤمن مخلص، ۱۸- لطف پروردگار، ۱۹- طریق آزاد مردان، ۲۰- قسمت و گوهر مرد، ۲۱- صفت آدمی و مجاهدت، ۲۲- مجاهدهٔ خاصگان، ۲۳- خوف و رجا.

آغاز: حمد له. صلاه. خواجه امام زاهد، شیخ الاسلام، قدوه الابدال الداعی الی الحق، المشفق علی الخلق.

(ن. ک. ذریعه ۹: ۱۸۸، ۴۱۳ «دیوان جامی، دیوان ژنده پیل» - نفیسی ۱: ۱۰۸ و ۲: ۷۲۰: زندگینامه و نام بسیاری از آثارش، از آن میان همین کتاب - نسخه ها ۲: ۱۱۸۳ «روضه المذنبین» - پیشگفتار چاپ «مفتاح النجات» او، از علی فاضل: ۲۱ - پیشگفتار چاپ «مقامات ژنده پیل» از حشمت مؤید - روضات الجنات: ۸۰ - ریحانه ۱: ۲۴۶ - هدیة الاحباب: ۱۱۷ - نشریه ۹: ۱۹۷، ۱۳۹

نسخه هایی از تاشکند ، و ۲۷۵ از موزهٔ ارمیتاژ) .

8254- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۲۳۸ : نستعلیق پخته ، عبدالاحد بن آخوند ملا عبدالصمد ساغری، سدهٔ ۱۱ھ . آغاز برابر نمونه، ۲۷۸ ص (گنج ۲ : ۷۰۴) .

● **رؤیت باری:** مشاهده و رؤیت

● **2818- رؤیت الحق**

از شیخ محمود (نگارندهٔ «مجمع الاشیاء» در همین بخش). در آن خود را پروردهٔ شاه برهان‌الدین (جانم، م۹۹۰ھ/۱۵۸۲م) می خواند، و نیز مرید شاه میران (جی) شمس العشاق (م۹۰۲ھ/۱۴۹۷-۶ م)، از خلفای سید محمد گیسو دراز (ن. ک. مجمع الاشیاء، همین بخش، که در آنجا خود را مرید حضرت شاه سیف الله حسینی قادری می خواند) .

دربارهٔ رؤیت خدا، به استناد به آیتها و حدیثها و گفتار بزرگان .

آغاز: الحمد لله علی کرمه و رحمته و لطفه . . . کریمی که کرم و لطف اوبی حدود ، که بشمار نتوان کردن آمد .

8255- کراچی ، موزهٔ ملی ۹۱۶ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۲۴ ص (نوشاهی : ۲۳۲) .

● **2819- رؤیت خدا :** رساله در . . .

از سید محمد گیسودراز حسینی (که یاد او در «اسمار :۱۲۶۴» گذشت) (همان نسخه ها ۲ : ۱۱۸۳ «رؤیت، رساله») .

(ن. ک. بزم صوفیه : ۵۱۰ که ضمن نام ۳۱ اثر او از «رسالهٔ بیان رأیت ربی فی احسن صورة» یاد شده است - نعیمی ۱ : ۱۹۶ که ضمن آثارش از «رساله در مسئلهٔ رؤیت باریتعالی و کرامات اولیا» یاد کرده است - نشریه ۸ : ۹۹ «رؤیت نامه» از همو، نسخهٔ لمس گراد، که باید همین رساله باشد) .

8256- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف الف ۴۵ : نستعلیق ، ۱۱۰۳ھ . ص ۷۸۵ - ۸۱۲) ، انجام افتاده (نوشاهی) .

8257- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۳ : نستعلیق، محمد جعفر، ۱۳۰۹ھ . بمقام گلبرگ ، (ص ۱۹۶ - ۲۱۱) (سرفراز : ۱۹۵ - نوشاهی) .

● **2820- رؤیت خدا**

از ناشناس. شاید نظام الدین تهانیسری (که یاد او در «ریاض القدس : ۵۳» گذشت) . به نثر آمیخته به نظم . دربارهٔ تجلی برکوه طور و رؤیت باری : «مقدمهٔ دیدن حق بیخودی ست ، و آن تعطیل حواس ظاهری ست . . . یار ما به عین نور دیدهٔ ماست - لا جرم ما به عین بینائیم» .

آغاز: قوله تعالی و لما جاء موسی لمیقاتنا. هرگاه که آمد موسی(ع) در میقات. مراد کلمه ربه.

(ن. ک. علمای هند : ۲۴۱ و خزینه ۱ : ۴۶۳ زندگینامهٔ تهانیسری و نام چند اثرش، که این درمیان آنها نیست).

8258- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۶۱ : نستعلیق، پیرامون ۱۱۲۲ھ. (ص ۵۰۹ - ۵۱۲)، بدنبال رساله های تهانیسری : حقیقت، شرح ابیات، شرح اباکم والا مردان. در فهرست کتابخانه از قلم افتاده.

● ره انجام

از ترکه. ن. ک. ص: ۱۳۵۲ «تصوف و حروف»

● 2821- ریاض الحیات

از درویش خان عرف محمد حیات قادری، در چندین «ریاض» به سال ۱۲۳۷ھ/۱-۱۸۲۲م. نام کتاب و نگارنده در دیباچه و تاریخ نگارش در پایان آن آمده است.

«در آداب و عبادات و خوارق و اشغال و افکار و آثار و کمالات اهل سلسلهٔ علیهٔ قادریه».

آغاز: الحمد لله القادر القوی الذی لیس کمثله شیئ وهو علی کل شیئ قدیر. لا غایت له.

8259- رحیم یار خان، صادق آباد، کتابخانه غوثیه، جمال الدین ولی ۷۷ : نستعلیق پخته، گویا ۱۲۳۷ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۶ ص (پرفسور الله دتا چودری - تسبیحی، کتابخانه ۱ : ۱۲٤).

● 2822- ریاض الطلاب

ناشناخته.

در چهار فصل: ۱- در بیان شرائط، چهار شرط، ۲- در بیان مراقبه، پنجاه مراقبت، ۳- در بیان مشاهده، هفت مشاهده، ٤- در بیان مقامات و رموزات، یکصد و یک «رمز».

آغاز: حمد له. اما بعد، الرفیق ثم الطریق یعنی اول رهبر بائید، بعد راه...

8260- گجرات، کنجاه، گولیکی، پیرزاده خلیل احمد ناصر: نستعلیق، کلیم الله ولد محمد مسلم، ۱۲۰۹ھ. آغاز برابر نمونه، ٦٦ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

● زاد الامین لاهل الیقین : گلقند در مسایل نقشبند

● 2823- زاد السالکین

از شیخ نصیرالدین دینی (دینه، در جهلم پنجاب پاکستان) مرید شاه محمد مقیم محکم الدین (ن. ک. گنج بخش ٤ : ۲۱۰۰ «تذکرهٔ مقیمی»).

8261- شیخوپوره، بوهتر باتهه، محمد علی کوثر نوشاهی: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، (ص ۲۷۹ - ۳۰۱ مجموعه)، گزیده هایی ست از آن. آغاز: نکته. معنی کلمه نزدیک اهل شریعت نفی شرک ظاهری ست و نزدیک اهل طریقت نفی شرک باطنی (سید عارف نوشاهی).

● 2824- زاد الطالبین : عملیات شرافت

از سید شریف احمد، شرافت نوشاهی، سجاده نشین گروه نوشاهیان در ساهنپال (م ۱٤۰۳ھ/ ۱۹۳۸م). از کارهای

ایشان «تذکرهٔ نوشه» در یک جلد و «شریف التواریخ» در ۲ جلد (که جلد یکم و دوم و سوم آن چاپ شده است). و از کارهای ایشان در این فهرست: «فالنامهٔ قرآنی: ۱۵۸»، «ترویح القلوب: ۸۱۰»، «حقایق نوریه: ۸۱۶»، «روضة الزکیه: ۸۱۹» و «وسایط العلوم: ۸۴۱» گذشت.

در سه «باب»: ۱- عبادات، دو فصل، ۲- ریاضات، دو فصل، ۳- عملیات، چهار فصل، با ذکر اسناد هر عمل.

آغاز: حمد له. صلاه. اما بعد، اضعف بندگان الهی، فقیر ابو المظفر . . .

(دربارهٔ نگارنده ن.ک. پیشگفتار چاپ جلد یکم «شریف التواریخ» و ملحقات جلد دوم آن).

8262- گجرات، ساهنپال شریف، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوش نگارنده، ۲۳ شعبان ۱۳۵۷ھ. ۱۷۴ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2825- زاد العارفین

از خواجه عبد الله انصاری (م ۴۸۱ھ/۱۰۸۹ م). تحریری از «کنزالسالکین» اوست (ن.ک همین بخش) و کوتاهتر. در پنج «باب». و از عبارتهایی که درون متن آمده نشان می دهد، که کسی جز نگارنده آن را تحریر کرده است: باب ۱- سیاحتهٔ شب و روز، ۳- عنایت باری، ۴- درویشان مجازی و حقیقی، ۵- غرور و جوانی.

این «باب» ها با پس و پیش و نیز جدایی در عبارت ها، در «کنزالسالکین» و «گنجنامهٔ» او (ن.ک. همین بخش) دیده می شود.

آغاز: الحمد لله علی نواله والصلاة علی محمد و آله. یقول عبدالفقیر عبدالله الانصاری، که این رساله را ترتیب دادم برپنج باب، و نام نهادم به زاد العارفین. حمد بیحد الهی را و ثنای بیعد پادشاهی را که برداشت از دیدهٔ دلهاربند، و رفع السماوات بغیر عمد.

(ن.ک. اته: ۱۷۷۸؛ ناسی- ریو ۲: ۷۳۸ «زاد العارفین» در شش باب - کشف الظنون ۲: ۹۴۵ «زاد العارفین» همین کتاب، در پنج باب، بدون نام نگارنده - اردو دایره ۱۲: ۸۰۴ که در آنجا «کنز السالکین»، «گنجنامه» و «زاد العارفین» یکی دانسته شده - نسخه ها ۲: ۱۱۸۵ «زاد العارفین» که در آنجا نسخهٔ مؤرخ ۸۵۲ھ. نشان داده شده - صفا ۲: ۹۱۱ که «کنز السالکین» و «زاد العارفین» را بگونهٔ دو اثر یاد کرد - پیشگفتار چاپ «مجموعه رسایل خواجه . . .» از شیروانی: ۲۲).

8263- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۰۷: نستعلیق خوش، محمد فاروق، سدهٔ ۱۳ھ. با تاریخ ۸۴۵ھ که شاید تاریخ نسخه اصل بوده، ۳۹ ص (گنج ۲: ۷۰۵).

● زاد المؤمنین: جواهر خمسه

محمد سعید قادری. در ۱۳۹۴: گذشت.

● زبدة الاوراد: اوراد، منتخب

● زبدة البحرین (مختصر مرج البحرین): شرح دیوان حافظ

● 2826- زبدة التقارير

گرد آورنده ناشناس. تقریرهایی ست از ابوالفضل علامی ، میرزا مهدی (استرآبادی؟) ، میرزا شریف ، مجدد الف ثانی شیخ احمد سرهندی ، در تصوف و سیر و ادب .

آغاز: حمد له. هذا الارشادات ابوالفضل . . . ای پدر بزرگ داروی دای اسرار(؟) ز کج روی های این نفس چه نالد .

8264- لاهور ، دیال سنگه ترست ۹۵۴ : شکسته ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ه ، ۲۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

● زبدة الحقایق : تمهیدات

● 2827- زبدة الحقایق

از محمد موسی بن خواجه عیسی سمرقندی . در سه «باب» و بیست و یک «فصل». نام کتاب و نگارنده و فهرست بخش ها در دیباجه آمده است . و نسبت سمرقندی او تنها در کلفون آورده شده است. و از زنجیرهٔ طریقت او که در فصل یکم (ص ۷) آورده بدست می آید که خرقهٔ طریقت را از حضرت شیخ محمد عابد (سامی م ۱۱۶۰ه/۱۷۴۷ م)،گرد آورندهٔ «چهل مکتوب: ۱۴۰۵»» خزینه ۱ : ۶۷۳) پوشیده ، که او از پدرش عبدالاحد مجددی (متخلص به وحدت ، نگارندهٔ «قرة القارئین ۱ : ۱۲۳» و «چهار چمن ۲ : ۱۳۹۹» و جز آن ها) .

و از متن کتاب بدست می آید که نگارش بروزگار مرادش، یعنی پیش از ۱۱۶۰ه/۱۷۴۷م انجام می گرفته است . و همین کتاب نشان می دهد که وی عارف بزرگ و توانا در نثر فارسی بوده است . عرفان نظری ست، به نثر آمیخته به نظم ، و سربندهای روبه خوانند «ای عزیز، ای درویش» .

باب اول، در ذکر ولایات، هفت «فصل» : ۱- سلسلهٔ علیهٔ نقشبندیه، ۲- وصیت نامه و الفاظی که زبالزد خواجگان است، ۳- لطایف عشره ، ۴- کلمهٔ طیبه ، ۵- سیر معیت، ۶- سیر اقربیت، ۷- سیر محبت . باب دوم ، در ذکر کمالات ، هفت «فصل» : ۱- تصور ذات بحت ، ۲- هئیت وحدالیت ، ۳- کمالات اولوالعزم ، ۴- قیومیت ، ۵- خلت ، ۶- محبت صرف ، ۷- محبوبیت ممتزجه . باب سیوم ، ولایت خاصه وما فوقها ، فصل ۱- محبوبیت خالصه ، ۲- لا تعین ، ۳- حقیقت کعبه، ۴- حقیقت قرآنی ، ۵- حقیقت صلات ، ۶- معبودیت صرفه ، ۷- در اختتام این مختصر ، و بعضی از کلامات خواجگان ،

آغاز: حمد و ثنای بیحد و شکر و ستایش بیعد ، مرصالعی را که خواص ارباب شوایق را از فیض . . . اما بعد ، مؤلف مسکین محمد موسی .

8265- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۰۶ : نستعلیق پخته ، از کسی که نامش را سیاه کرده اند و وی خود را مخدوم نگارنده می نویسد، ۱۱۸۱ه. گویا بروزگار نگارنده ، ۲۸۲ ص .

● 2828- زبدة السلوک

از ملا احمد جیر آخوند زاده رحیم آبادی ، مشهور به لالا کالا . و خلاصه ای ست از «سیر و سلوک» وغیره او (ص . ع .) .

آغاز: حمد له. صلاة. بدان اسعدک الله تعالی فی‌الدارین، که مقصود اصلی هر انسان، سعادت ابدی و قربت به اله است، و در رسالهٔ سهروردی گفته شده، که طرق قربت الی الله تعالی بعدد انفاس خلایق است.

8266- بهاولپور، جامعه اسلامیه: نستعلیق تحریر آمیز، شهاب الدین، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ش ٤ مجموعه (دکتر الله دتا چودری).

● زبدة المقامات

محمد هاشم کشمی. در بخش سیر خواهد آمد.

● 2829- زن گل فروش: قصهٔ ...

از خواجه محمد چشتی احمدآبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده، از آن میان همین رساله، و ۵: ۳۷۳٤ «قصهٔ زن گلفروش»).

8267- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. باتاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۲۹ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری)

● زندگانی: رسالهٔ زندگانی

● 2830- السائر الحائر الواجد الی الساتر الواحد الماجد

از نجم الدین کبری خیوقی (که یاد او در «ترجمه و شرح اصول العشره: ۱۲۷۹» گذشت).

در دیباجه می‌گوید: پیش از این کتابی به تازی به نام «الهایم الخایف من لومة اللایم» جمع کرده بودم، جماعتی که از زبان تازی محروم بودند، التماس فرمودند که یکی دیگر مانند آن به فارسی بنگارم و اجابت کردم. و نام آن «رسالهٔ السایر الحایر الواجد الی الساتر الواحد الماجد» نهادم. و در نهادن این نام پنج - شش معنا گوش داشتم.

سیر و سلوک است و آغاز می‌کند: راه پیشینیان هشت شرط بود و من دو شرط بر آن افزودم عشرهٔ کامله ساختم. نخستین آنها طهارت است...

آغاز: سپاس مرخداوندی را که خلق را از عدم به وجود آورد وبعضی بر بعضی.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۱۵ و ۲: ۷۲۳ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «رسالة الهائم» و «رساله السائر» - صفا ۲: ۱۰۱۳ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «لومة اللائم» - نسخه ها ۲: ۱۱۸۷ «السائر ...».

8268- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳: نستعلیق خوش، سدهٔ ۹ه. باتاریخ ۹۰۰ه در مجموعه (ص ٤٤ - ٦۱ هامش)، آغاز برابر نمونه (گنج ۳: ۷۰٦).

● 2831- سبع اسرار فی مدارج الاخیار

از شاه معصوم نقشبندی مجددی (تسبیحی). ن. ک. اذکار معصومیه: ۱۲۳۲ که تشابهی در نام هست. هر چند چنین اثری درمیان کارهای او، نام نبرده اند.

8269- لصور، کوت مراد خان، مکتبهٔ همدانیه، سید محمد طیب شاه همدانی : تاریخ یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹۷).

● 2832- سبع سنابل

از عبدالواحد ابراهیم مزارعانی بلگرامی (د ۱۱۵ یا ۹۱۶-۹۱۷ یا ۱۰۱۸/۹ یا ۱۵۱۰-۸-۱۶۰۹ م).
نام کامل وی میر عبد الواحد بن محمد ابراهیم بن قطب الدین بن ماهر بن شاه بدهن متخلص به شاهدی‌ست. صاحب کرامات بوده و در موسیقی دست داشته، غزل فارسی را استادانه می سروده است. در تصوف چند اثر از او مانده است. از آن میان در این فهرست : کافیه (شرح کافیه، عرفانی) مکتوبات عبدالواحد، شرح نزهت الارواح.

در هفت «سنبله» : ۱- عقاید مذاهب، ۲- پیری و مریدی و حقیقت و ماهیت آن، ۳- ترک، قناعت، توکل و تبتل، ۴- درویشان و حسن اخلاق ایشان، ۵- خوف و رجا، ۶- حقایق وحدت و ظهور آثار معرفت و محبت، ۷- متفرقات.

در آغاز می نویسد «مولانا حسن رح (کاشی؟) در تفسیر خود از زبان اهل بشارت نقل کرده، این فقیر اکثر فواید از آنجا کشیده، و نکات عرفا را از مواضع مختلفه برچیده، بر وجه استفاده و حصول اذواق نه بر وجه خیانت و استراق».

در پایان سنبلهٔ هفتم، عنوان «فصل» آمده : قاضی حمید الدین ناگوری، رساله ای در تعریف خواجگان چشت نبشته است، و آنرا «سیرالمشایخ» نام نهاده، و این فقیر اندک اندک از آن را در اینجا می آورم، آنگاه همه «سیر» یاد می کند. سیر ۱- در تعریف حضرت علی، ۲- در تعریف خواجه حسن بصری، ۳- خواجه عبدالواحد، (ن ه) ، ۴- خواجه فضیل عیاض، ۵- خواجه ابراهیم بلخی، ۶- خواجه حذیفه مرعشی، ۷- هبیرهٔ بصری، ۸- علوی دینوری، ۹- بو اسحاق شامی، ۱۰- ابواحمد فرشانه، ۱۱- ناصرالدین ابو محمد چشتی، ۱۲- ناصرالدین ابو یوسف چشتی، ۱۳- مودود چشتی، ۱۵- عثمان هارونی، ۱۶- معین الدین چشتی، ۱۷- قطب الدین بختیار کاکی.

آغاز : عنوان جمیع حمد خداوندی را که زنده گردانید اراضی قلوب به باران عنایت... اما بعد، می گوید . . . مفلس بی مایه عبدالواحد ابراهیم مزارعانی.

(ن. ک. علمای هند : ۱۳۶ زندگینامه و نام چند اثر او : حقایق هندی، حل شبهات و شرح کافیه، شرح نزهة الارواح، سبع سنابل، ملطرهٔ انبه و خربوزه به نظم - نفیسی ۱ : ۵۳۹ زندگینامه و نام چند اثر او از آن میان «کتاب سنابل»، و : ۹۶۴ که مکرراً او را یاد کرده، باتردیدی نابجا - مآثر الکرام : ۵، تا ۳۲ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان «سنابل» و نقل بند هایی از آن و نیز : شرح قصهٔ چهار برادران، شرح مصطلحات دیوان حافظ. ایوب قادری : ۳۲۹ - فرهنگ سخنوران : ۲۹۰ «شاهدی بلگرامی» - مشار ۳ : ۲۹۲۰ که نشانی یک چاپ آن را داده).

8270- پشاور، عجائب گهر : نستعلیق زیبا، بی تاریخ، با یاد داشت قاضی صبغة الله ۹۹۹ه. که دانسته نیست تاریخ نگارش و یا تحریر باشد، آغاز : حمد خداوندی (برابر نمونه)، ۴۰۰

ص (محمد اسرائیل کان الله له).

8271- هزاره، سیر گره، فضلیه: از سدهٔ ۱۰ه. در فهرست نام نگارنده نیامده، گویا همین است (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۲٤۱).

8272- دیره اسماعیل خان، موسی زئی خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق شکسته آمیز خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، عنوان و نشان شنگرف، ۱٤٤ ص (محمد نذیر رانجها).

8273- سیالکوت، بدرملهی کهنه، کتابخانهٔ فخر الاطبا: نستعلیق پخته، عبدالرحیم ملازاده، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، ۲۵۷ (نعیم اختر مجددی).

8274- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۱-۹۶۶: نستعلیق، برخی صفحات آن نونویس روشن علی بن شیخ... قاضی‌گوی ساکن بخارا، ۵ شوال ۱۲۰٤ه/۱۸٤۶ بکرمی. آغاز یک برگ افتاده: از حرمن های اهل و...، ۲۸٤ ص (نوشاهی: ۲۳۲).

8275- اسلام آباد، گنج بخش ۱۳۵: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ - ۱٤ه. آغاز در سنبلهٔ یکم افتاده: تصدیق کرد، کیمی سبز پوشیده، ۲٤۰ ص (گنج ۲: ۷۰۷).

● سبقهای طریقهٔ نقشبندیه: آداب طریقت.

● 2833- سبیل العارفین

از شاهی بن فتح خان یوسف زی افغان. به سال ۹۶٤ه/۱۵۵۷ - ۶م. در سه «فصل» به نثر آمیخته به‌نظم: «بر نهج پیران ماضی و عارفان رازی به قلم آورده، و رساله را «سبیل العارفین» نام نهادم، بر سه فصل»:

فصل ۱- در بیان توحید عوام و خواص و خاص الخاص و اخص الخواص، ۲- در بیان حرابات که بشریت را دهد نجات، ۳- در بیان پیری و مریدی کردن.

آغاز: حمد مرحامدی را که وصف او بیرون از عقل و قیاس است. کقوله... اما بعد، می گوید فقیر شاهی بن...

8276- ملتان، شادمان کالونی، دکتر مهر عبدالحق: نستعلیق خوش، عبدالله ملتانی، شوال ۱۲۹۹ه. آغاز برابر، ٤۰ ص (نعیم اختر مجددی).

8277- بهاول نگر، چشتیان کهنه، الله دین نظامی: نستعلیق شکسته آمیز، ۱۷ محرم ۱۲۷۲ه. آغاز برابر، ٤۷ ص (نعیم اختر).

● 2834- سبیل المحققین و المجذوبین

از سید محمد گیسو دراز، بنده نواز (که یاد او در «اسمار الاسرار: ۱۲۶٤» گذشت). نصایح است به سالک راه خدا. (همان. نسخه ها ۲: ۱۱۸۸).

آغاز: حمد بنام خدای، آنکه بود و هست و خواهد بود، و شاهد کعب جل جلاله.

(ن ک. بزم صوفیه: ٤۸۳ تا ۵۰۲ زندگینامه و فهرست آثارش که «سبیل المحققین» درمیان آنها نیست، شاید به نام دیگری باشد ـ خزینه ۱: ۳۸۱ زندگینامه ـ نفیسی ۱: ۱۹۶ و ۲: ۷۵٤ زندگینامه و فهرست آثارش که از این اثرش بدین نام یاد نشده).

8278- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف الف ۱۲: نسخ، سدهٔ ۱۲ﻫ (ص ۳۵-۳۸۰) (سرفراز: ۲۱۷ - نوشاهی).

8279- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۳ : نستعلیق ، محمد جعفر ، ۲۵ محرم ۱۳۱۰ﻫ. (ص ۲۶٤-۲۷۹ ، نوشاهی).

● 2835- سته حذوریه

از (عبدالله) غلام العلی قصوری (نگارندهٔ اثنی عشریه : ۱۰۲۳).

پیش از این وی رساله ای بنام «ستهٔ ضروریه» نگاشته بود و حافظ نور الدین در پاسخ او «ستهٔ حضوریه» را نگاشته است ، و بار دیگر غلام علی با این رساله بنام «ستهٔ حذوریه» او را پاسخگویی کرده است.

آغاز: الحمد لله اولا و اخراً و الصلاة علی رسوله الذی بعث للدین حافظ . . . اما بعد ، میگوید . . .

8280- گجرات، احمد حسین احمد قلعه‌داری : نستعلیق پخته، حافظ محمد نورالدین، ۱۳۰۲ﻫ. آغاز برابر نمونه ، ۸۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 2836- ستهٔ ضروریه

از مولوی عبد الله غلام العلی بن حافظ داود قصوری ،که پیش از این در «ستهٔ حذوریه» (بالا) یاد شده.

دربارهٔ مسائلی که میان اهل حدیث (وهابیان و وهابی گرایان) و اهل سنت و جماعت مشرب عرفان مورد گفتگو بوده است ، و از همینگونه است: اثنی عشریه : ۱۰۲۳ ، از همو.

آغاز: سئوال اول، خواندن درود با شیخ عبد القادر شیئا لله بطور استعانت یا تقرب یا سوای این هر دو ، جایز است یا نه ؟

8281- گجرات، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پخته ، انجام افتاده، آغاز برابر نمونه ۰ ۰ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری)

● 2837- سخنان حلاج

حسین بن منصور (پیرامون ۲٤٤-۳۰۹ﻫ/۸۵۸-۹۲۲م).

8282- کراچی ، موزه ملی N.M. ۱۹۷۸-٤۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ﻫ. ش ۹ مجموعه ، آغاز: المتجلی عن کل شییٔ ، مما یسار السلام علیک یا ولد. یعنی نام و ترجام حضرت ذات گنجینه صفات رحمت عامه واسعه و خاصه ، ۹ ص (نوشاهی : ۲۳۲).

● 2838- سخنان بابا رتن : چهل حدیث بابا رتن

از مولانا حاجی بابا رتن. همان مرد افسانه ای، که نام کامل آن رتن بن کربال بن رتن البترندی ست. بترلدهکی از شهرهای هند است که امروز «پتهند» نامیده می شود. روزگارش دقیقاً روشن نیست. بایستی از سدهٔ ۷/۱۳م باشد. جهانگردی می کرده ، گویا نخست مسیحی شده و سپس به اسلام گرویده است.

حدیث هایی منسوب به وی است که به «رتنیات» شهرت دارند. ابن حجر یکی از نسخه هایش را دیده، که مؤرخ ۷۰۱ھ بوده است. و تاج الدین محمد بن احمد خراسانی «چهل حدیث» از آن ها را گزیده است. و این حدیث ها گرایش های شیعی (علوی) و صوفیانه دارد.
برای آگاهی بیشتر ن. ک. اردو دایره ۱۰: ۱۹۱ تا ۱۹۳ که در آنجا از «لسان المیزان» ابن حجر، «تاج العروس» ۹: ۲۱۲ و جز آن ها نقل کرده است).

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، این احادیث شریفه مروی ست از حضرت ابا رتن به ششصد سال رسیده بود، بیش از حضرت محمد (ص) در دینی که بود، دانا و دانشمند آن قوم . . . این فقیر . . . ترجمه کرد.

8283- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی: از سدهٔ ۱۱ھ. ش ۱ مجموعه (ص ۱-۳۶)، آغاز برابر، انجام افتاده (پرفسور محمد اقبال مجددی).
8284- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری: شماره و تاریخ یاد نشده، آغاز افتاده (اردو دایره ۱۰: ۱۹۳).

● 2839ـ سخنان زین الدین خوافی: رسالهٔ زین الدین

ابو بکر محمد خوافی (م ۸۳۸ھ/۱۴۳۵م) نگارندهٔ «منهج الرشاد» (نه ک. همین بخش).
به نثر و نظم شیوا، در پند و اندرز و سلوک. نسخه های زیر یکی نیست.
8285- اٹک، مکھد، مولانا محمد علی: ضمن مجموعه نوشته ۸۲۸-۸۳۹ھ. «رسالهٔ زین الدین خوافی» ست، همراه «شرح فقه اکبر» و «منهج الرسایل» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۷۰).
8286- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳: نستعلیق ریز خوش، پیرامون ۹۰۰ھ. (ص ۸۲-۸۶).
آغاز این چند کلمه از سخنان شیخ زین الدین خوافی (رح) که به التماس درویشی نوشته بودند.
صد سال سر خویش اگر حلق کنی ـ و اندر بر خویش جامه و دلق کنی . . . کار سالک به صدق و اخلاص انجام باید، یک روزه عمل که روی دل به خدا باشد. (گنج ۲: ۷۰۸).

8287- اٹک، مکھد، مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۰ھ. (مجموعه)
آغاز: سخن حضرت . . . دست از طلب مدار گرب های این رهست ـ کانرا که راه توشه، نه فرصت، بی نواست. دربارهٔ: سیر معنوی، تطهیر ظاهر و باطن، استقامت، نگاهداشت وضو، قانون توبه، محاسبه، استغفار، تصحیح اعتقاد و عمل، کشف معنوی (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2840ـ سخن درویشان: حکایات درویشان

از شیون داس، ساکن روهری سنده. در ۸ ذیحجهٔ ۱۲۷۴ھ/۲۰ جولای ۱۸۵۸م. در حکایت های اخلاقی و سخنان پند و اندرز اولیاء و علمای متقدمین، به خواهش شاه صاحب عالی شأن الهی شاه کار دار تعلقه کشمور (خاتمه).

بیست و هشت سخن کوتاه پند آموز ، و برخی داستان مانند است. روان از زبان درویشانی.
آغاز: سخن درویشان. سخن اول. درویش فرمود که بسیار کتاب ها خوانده ام ، از آن چهار سخن برگزیدم. یکی آنکه ای لفس من اگر طاعت خدا کنی.

8288- حیدر آباد ، سده پراونشل ، دادو پوتا لائبریری : شکسته آمیز ، نگارنده شیون داس روهری ، ۱۲۷۴ه‍ ، ۲۰ ص (لعیم اختر تمر محددی).

8289- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۲۲ : شکسته آمیز ، پیرامون ۱۲۸۴-۵۹ه‍ ، نام نگارنده را ندارد (ص ۸۵۷-۸۶۴) (گنج ۲ : ۷۰۹).

● 2841_ سراج الانوار

از محمد بهادر خان ، که در بلدهٔ سنبهل می زیسته است (ن. ک. سراج العارفین : ۱۵۴۷ که شاید یکی باشند).

دربارهٔ صحبت پیر ، فکر ، تصور ، نفس ، سر ، نماز تهجد ، فرشتگان و جز آنها.
آغاز: حمدله. صلات. اما بعد. چنین گوید کج و مج محمد بهادر خان متوطن سرای . . .

8290- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۴۲ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 2842_ سراج الانوار

از نا شناس (همان. نسخه ها ۲ : ۱۱۸۹) که نام خود را در دیباجه نیاورده و می گوید. این مختصری ست مسمی به «سراج الانوار» مشتمل بر سئوالی و جوابی، که به فضل موجود حقیقی از خلوتخانهٔ بطون به جلوه گاه ظهور پدید آمده».

آغاز: حمد له. بدان شوقک الله تعالی الی جماله و جلاله و رزقک کاساً من شراب محبته و خلعت و صاله.

8291- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۹۳ : نستعلیق ، محمد نصیر الدین ، ۱۷ ع ۲ /۱۲۸۵ه‍ (ص ۱-۱۸) (سرفراز : ۲۱۸ - نوشاهی).

● 2843_ سراج السالکین

از سراج الدین عبد الله بن شیخ کمال الدین بهلول شطاری سندیلی (که یاد او در «اسرار الدعوات : ۱۲۴۵» گذشت). هنگامی که برای حج می رفته ، در راه برای خود از ایتها و سخنان مشایخ و کتابها و افواه پیران ، در دو بخش گرد آورده است : اعمال الاول حاوی نود و نه نام : مسبعات عشر، ذکر اشراق و ذکرهای دیگر. اعمال ثانی برای تزکیه ، تصفیه، تجلیه ، دعوت بر عمارت باطن حاوی ذکرها ، رد سحر ، مراقبتها و سروده ها ، طلسمات.

در پایان نسخهٔ هزاره آمده که این مختصر را در مدینه ، ع ۱ /۹۶۲ه‍ /۱۵۵۵م. به انجام

رساندم.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الخلق اظهاراً لقدرته و سبباً لمعرفته. کما قال کنت کنزاً مخفیا.

(ن. ک. علمای هند: ۳۰۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «سراج السالکین» - استوری ۱ (۲) ۹۸۱ «سراج السالکین و لطایف العارفین» از عبید الله نقشبندی سمرقندی، که جز این است).

8292- هزاره، تناول، امب، فرزندان قاضی عبد الله فضلی شیر گڑھ ۲۰: نستعلیق آمیخته به نسخ، سید حفیظ الله صالح، شنبه ۹، محرم ۱۰٤۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۷٦ ص (محمد اسرائیل کان الله له - تسمیحی، کتابخانه ها: ۲٤۳).

8293- اسلام آباد، گنج بخش ۷۹٦: نستعلیق و ثلث خوش، محیی الدین بن محمد صادق بن عبد الفتاح، ۱۲ جلوس ۲۰ ذیقعده ۱۰۷۹ھ. آغاز برابر نمونه، ٤۸۸ ص (گنج ۲: ۷۰۹).

8294- لاهور، جامعه نظامیه، مرکز تنظیم المدارس: نستعلیق، محمود بن ارشاد الحق قصوری، ۱۱۸۵ھ. آغاز برابر نمونه، با سر لوح، ٤۹۵ ص (نعیم اختر عمر مجددی).

● 2844- سراج العارفین

از محمد بهادر خان سنبهلی، که می گوید پیامبر (ص) را در حال انکشاف و منام دیده، که فرموده اند سطری چند برای شایقان به معاونت اهل تحقیق و تدقیق بیان کن. و من نیز آن را به زبان سلیس اهل زمانه ترتیب نمودم. و «سراج العارفین» نامیدم. (ن. ک. سراج الانوار: ۱۵٤٦ که شاید یکی باشند).

از متن کتاب روزگار نگارنده بدست نیامد. جز آنکه در باب هشتم می گوید «از قطب صاحب به مولوی علام قادر و از مولوی موصوف به این نحیف رسیده ...». و در باب چهارم از شاه عبد الرزاق هانسوی و در خاتمه از میان کریم شاه، که از همروزگرانش هستند نقل می کند. پس می توان گمان بردوی از پایان سدهٔ دوازدهم باشد.

در دوازده «باب»: ۱- بیان ذکر و مراقبه، ۲- صحبت پیر، ۳- در بیان شغل، ٤- فکر، ۵- تصور، ٦- دیدار خدا، ۷- بیان روح، ۸- رؤیت رسول، ۹- نفس و اقسام آن، ۱۰- حالت فقر، اقسام فقر، ۱۱- نماز تهجد و اشراق، ۱۲- فرشتگان و شیاطین. فصل در خاتمهٔ کتاب و سلطان الاذکار.

آغاز: حمدله صلاه. اما بعد ثنای. چنین گوید هیچ و هیچ رزار محمد بهادر خان، متوطن سرای ترین بلدهٔ سنبهل، که به تأیید ات ایزدی.

8295- پیشاور، د کتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه ۱۲۰۸/٦۸۵: نستعلیق زیبا، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ٤۸۰ ص، ۱۲ س (میر سجاد حسن کاظمی).

8296- اسلام آباد، گنج بخش ۱۱۳۳: نستعلیق ریز خوش، پیرامون ۱۳۱٤-۱۳۱۵ھ (ص ۳۸-٦۵)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۱۰).

● 2845- سراج العاشقین

از (عطاء الله) طاهر بن سیهری (؟).

تفسیری ست عرفانی از آیتها و حدیثها، همراه با حکایتها و پند و اندرز ها، با سرزندهای

درویش».

آغاز: حمد بیعد و ثنای بیحد مر حضرت پادشاهی را که لا زوال لملکه ولا یحتاج بشی.

8297- کراچی، انجمن ترقی ۱ق ف ۱۳۹: نستعلیق، سدۀ ۱۲ھ، ۲۲٤ ص (نوشاهی: ٤٨)

● 2846- سراج العاشقین

از خلیفه محمد ملوک جالندھر. ملفوظات خلیفه محمود جی احمد سندی ست، که در کربه سند می زیسته است. در ۱۲٤٤ھ/۸-۱۸۱۹م گرد آمده است (دیباچه). عرفان و احوال اولیاء الله می باشد.

آغاز: حمد لا محدود مر احدی را که حزینۀ دات و گنجینۀ صفات خود را در نهانخانۀ کنت کنزاً مخفیا.

(ن. ک. حدیقه، تنوی «پیشگفتار ۵، ٤٧، «سراج العاشقین»).

8298- حیدر آباد، تند و تیمر، گنجینه نظامانیان: نستعلیق پخته، شیر محمد نظامانی، ۱۳۲۵ھ. آغاز برابر، ۱۲۳ ص (نعیم اختر قمر محددی).

● 2847- سراج العاملین فی سبیل رب العالمین

از ابو العلی ابراهیم، ملقب به خجسته اختر، مدعو به جهانشاه (کشته ۱۱۲٤ھ/۱۷۱۲م) فرزند شاه عالم (دیباچه). در دیباچه از دیگر کارهای خود «فرائد الفوائد»، «رسالۀ مغفرت العمور» و «قاطع اللذاید» (ن. ک. همین بخش) نام می برد، که از آنها در نگارش این یکی بهره برده است.

در اوراد و وظایف صوفیان، از بامدادان تا بخواب رفتن شب هنگام است در ۱۰ «باب» و «فصل» ها و «خاتمه» ای.

آغاز: الحمد لله منشی الموجودات و سامع الاصوات و مجیب الدعوات . . اما بعد، می گوید ابو العلی.

8299- لاهور، محمد شفیع ۱۹/۳۶۲: نسخ و نستعلیق، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، انجام در باب ۹ افتاده، ٤۱۵ ص (بشیر حسین: ۳۱۲).

● سراج منیر در حرمت سماع و مزامیر

در بخش عقاید ۱۱۱ گذشت.

● 2848- سراج الهدایه: ملفوظات مخدوم جهانیان

یکی از چند مجموعه ملفوظات سید جلال الدین، حسین، مخدوم جهانیان جهانگشت است (که یاد او در «جامع العلوم: ۱۳۸۱» گذشت). گرد آوری احمد برلی (احمد بن معین سیاه پوش از مردم دهلی)، که در ماه رجب ۷۷۲ھ/۱۳۷۱م. بدان می پرداخته است. (ن. ک. مکتوبات جهانیان جهانگشت، در همین بخش). و با گرد آوری سید عبدالله که در ۷۸۷ھ/۱۳۸۵ م. گرد می‌آورده است.

در ۱۵ «باب» و سرنتدهای «قطب العالم می فرمودند»: باب ۱- در بیان احادیث، ۲- روایات

در احکام دینی و پیر و مرید گرفتن ، ۳- احکام شرع و قصۀ قوم لوط و حروف مقطعات ، ٤- حکایات ، ٥- قصص انبیا ، نماز برای نیازمندیها ، ٦- هفتاد و دو گروه و مذاهب ، ۷- فضایل میوه ها ، و بیان خرابی دیار (ن.ک. سراج الهدایه: ٤٣٨)، ٨- اشعار فارسی و عربی و فضایل سورۀفاتحه، ۹-مسایل متفرقه.

آغاز ۱ : حمدله. صلاة. بدانکه این کتابی ست مجموع تقریر قطب العالم... حسین بن احمد الحسینی بخارایی . . . چنین گوید بنده . . . احمد برنی ، که یکی از معتقدان و خدمتگزاران. آغاز ۲ : الحمد لله الذی ارسل رسوله بالهدا و دین الحق لیظهره علی الدین کله. و کفی بالله شهیدا.

. (ن. ک. بزم صوفیه : ۳۹٤ تا ٤٤ . ٤ برای جهانیان جهانگشت ، و : ٤٣٤ و ٤٣٥ برای سراج الهدایه - پاکستان متن فارسی ۲ : ٤٤ «سراج الهدایه» که آنرا گرد آمدهٔی عبدالله دانسته - پاکستان و هند ۳ : ۱٥٧ «سراج الهدایه» که به دو نام احمد برنی و عبدالله اشاره دارد - همانجا : ۳۷۲ «مخدوم جهانیان» زندگینامه و کارهایش).

8300- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ۳۳۳ و نستعلیق خوش ، عبدالباقی ، روز اضحی از رجب ٤ جلوس (۷۳ . ۱ ؟) ، جلد یکم آغاز برابر نمونه ۱ ، ۳٤٥ ص (پرفسور امتیاز حسین).

8301- فیصل آباد ، پیلز دسترک لائبریری : نستعلیق ، سیف الله بن محمد مراد ، ساکن قصبه شکارپور ، ٥ ج ۲/۹۹ . ۱ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، نگاشته احمد معین سیاه پوش دانسته شده است ، ٤٨٨ ص (سید خضر نوشاهی).

8302- بلوچستان ، مندو خیل ، فورت سندیمن ، مولوی رحمت الله : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۳۲۷ ص ۲۱ س (دکتر انعام الحق کوثر).

8303- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳٤٧۱/٤٤٦ : نوشته شیخ حسن علی ، ۱۱۳۰ه(۱۷۱۸م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۹۰).

8304- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق شکسته آمیز ، فقیر محمد حسن ولد میان غلام علی بن حافظ محمد عابد بن غلام رسول بن الله بخش وزیر آبادی قادری ، سه شنبه ۲۰ صفر ۱۲٤٧ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۲۸۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

8305- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیه : نستعلیق و نسخ ، فیروز دین بن آخوند ملا فیض محمد اچک زئی ، ۷ ذیحجۀ ۱۲٥٦ه. آغاز برابر نمونه۱ ، ۳٥٦ ص (سید عارف نوشاهی).

8306- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی ۳٥ : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ه. آغاز و انجام نونویس، اهدایی سید شرافت نوشاهی (تسبیحی کتابخانه ها ۱: ۱۳٥).

8307- لاهور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین: تعلیق ، ۱۸۹ گ. از اول و آخر افتاده (دکتر ظهور الدین احمد).

● 2849- سر الاسرار

از لطف الله. که روزگارش بدست نیامد. «رموزات سلوک که معمات آن درک نیست بنام «سرالاسرار» برای صاحب دلان» (دیباجه). در ۲۱ فصل: ۱- وضو ، ۲- تیمم که کار دنیاست ، ۳- علم ،

۴- اذان، ۵- نماز، ۶- روزه، ۷- زکات، ۸- حج، ۹- کلمهٔ شهادت، ۱۰- چهار نفس، ۱۱- تفریق نموسات، ۱۲- نفس اولیا و حطره دادن و حجاب انداختن ایشان، ۱۳- ماهیت نفوس، ۱۵- نفوس کاهران، ۱۶- شماهب چهار منزل، ۱۷- در یقینیات، ۱۸- منزل طریقت، ۱۹- منزل حقیقت، ۲۰- اباحت و سهیات سرود، ۲۱- منزل معرفت.

آغاز: الحمد لله الذی صنع العشق ببرکته و اعطی الطالبین شوق لقائه... اما بعد... بندهٔ سر انجام لطف الله نام.

8308- شیخوپوره، حکیم بشیر اختر صاحب: نستعلیق شکسته آمیز، غلام رسول عالمپوری، ۴ ذیقعده ۱۲۹۰ھ ۲۵ دیسمبر ۱۸۷۳م/سمت ۱۹۳۰ ب، آغاز برابر نمونه، ۷۱ ص.

8309- شیخوپوره، سرپیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق، نعیم اختر قمر مجددی ۲۹ شوال ۱۳۹۹ھ/سمت ۲۰۳۳ ب، (نعیم اختر مجددی).

● 2850- سر اعظم

از علی بن علی امیران (همین) (ن. ک. خلاصة التنجیم: ۲۶۵) به سال ۸۸۳ھ (۱۳۸۱م). در خواص حروف و تکسیرات. آغاز: حمدله. صلاة. در سنهٔ هشتصد و هشتاد و سه هجرت، این رسالهٔ سر الاعظم را بیان نموده، علی بن علی امیران، جهت ترتیب و اشارات به شمه ای از خواص حروف و تکسیرات حروف.

8310- پیشاور، گل پادشاه حی، سید واحد گل شاه: نستعلیق، ابو محمد سید قاسم علی رضوی، ۶ ذیحجه ۱۳۵۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۶۵ ص (سید سجاد حسین کاظمی).

● سر اکبر: ترجمهٔ او پانیشاد

داراشکوه. در بخش هندویی خواهد آمد.

● 2851- سر الحقیقه

از شاه داعی سیرازی (که یاد او در «تأویل ایتی: ۵۱» گذشت). رساله ای ست کوتاه به نثر روان آمیخته به نظم. و خود در آغاز آن گوید: این کلمات منسوخ و مغلقات مفتوح هرچند در مرایای ضمایر ارباب همم عالیه سفتی.. اما لکل جدید لذه.

آغاز: باسم من قال لا اله الا هو. درهٔ بیضای حمد بیحد و یواقیت حمرای سپاس بیعد... و بعد، این کلمات منسوخ و مغلقات مفتوح.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۱۱ و صفا ۳: ۳۳۳ تا ۳۴۲ که هیچیک از این اثر او نام نبرده‌اند).

8311- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹: نسخ خوش، ۸۸۵-۸۹۲ھ. در مجموعه رساله های او. (ص ۶۴۲-۶۴۳)، آغاز برابر (لسج ۲: ۷۱۱).

● 2852- سر رشتهٔ طریق خواجگان: پاس انفاس

جامی. در ص: ۱۳۲۷، گذشت. و اینک نسخه های دیگر:

8312- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۶۷: نسخ خوش(عزیز الله بن حبیب الله عوریانی،۱۰۹۴ھ) آغاز همانگونه (ص ۲۲۲-۲۲۶).

8313- لاهور، دانشگاه، آذر T-۶۸/۸۲۳۷: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز به همانگونه،

۴ ک (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2853- سرالفقر

از غلام رسول نقشبندی، در آن آمده، غلام رسول خلجانی داشت که طریق سلوک اکابر طریقهٔ علیهٔ نقشبندیهٔ احسنیه را مع فواید در سلوک تألیف... این مجموعه جامع اسرار فقر است بنام «سر الفقر» مسمی گشت.

زندگینامهٔ وی در تذکره‌های دردسترس‌این ناچیز بدست نیامد. و به نوشتهٔ پرفسور محمد اقبال مجددی که نسخه راه دیده، از محتویاتش بدست می آید که وی در سدهٔ دوازدهم می زیسته است. و بایستی افزود عبارت های پیشگفته این احتمال را به وجود می آورد که وی نگارندهٔ «درقة السالکین: ۱۳۱۷» باشد. اگر چنین باشد، پس نگارندهٔ «رفیق السالکین: ...» نیز هست. و نیز می تواند نگارندهٔ «شجرة الانساب» باشد که در ۱۱۹۰ه/۱۷۷۸ م نگاشته شده است (بشیر حسین، شفیع: ۶۷ - نوشاهی، موزه: ۲۰۵).

در یک «مقدمه» و چند «فصل» بی شماره: مقدمه در سلوک که از مکتوبات مجدد بهره گرفته. فصل در ذکر لطایف به طریق خفیه بروجه اجمال، فصل در بیان تجلی و اقسام او، فصل در بیان سخاوت...

پیش از آنکه به طور قطع اظهار نظر کرد بایستی دانست که کتاب های دیگری نیز از غلام رسول نامی دانسته شده است: غلام رسول خلوت نگارندهٔ «هیئت السیاق: ۲۲۰» نیز از همان روزگار است. و نیزکسی بنام غلام رسول انصاری قادری که روزگارش بدست نیامده «طریق المعالجات: ۶۴۷» و «مزاج الادویه: ۷۳۶» و «مجرب الشفا: ۷۷۹» را نگاشته است. و نیز «احکام الرمل: ۳۲۲» و «حقایق الرمل» نیز نگاشتهٔ غلام رسول قادری ست. و تنها در یک مورد در «شجرة النسب» (بشیر حسین:۶۷) نسبت قصوری نیز برنام غلام رسول افزوده شده است.

آغاز: اول کلامنا لااله الا الله، الاول. و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین... اما بعد، مدتی دل این نیازمند... فقیر غلام رسول.

8314- لاهور، دانشگاه، آذر T ۸۲۴۹/۸۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، انجام افتاده، ۱۱۳ ک.

8315- لاهور، همانجا T ۸۲۴۸/۷۹ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، انجام افتاده، ۳۰۷ ک (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2854- سرور الصدور

ملفوظات شیخ حمید الدین ناگوری، ابو احمد سعیدی سیوالی (سیوال موضعی در ناحیت ناگور است). خلیفهٔ خواجه معین الدین سجزی چشتی. مشهور ترین کارش «اصول الطریقه» است. و در ۶۷۳ه/ ۱۲۷۴ م در گذشته است. وی جز قاضی حمید الدین ناگوری نگارندهٔ «کنز الملک: ۶۷» و «عشقیه، در همین بخش» می باشد.

ملفوظات اوست که از آن سوانح زندگیش نیز بر می آید. گرد آوری نبیره و خلیفهٔ ایشان، شیخ فرید الدین، که بروزگار محمد تغلق از ناگور به دهلی آمده، و در ۷۳۴ه/۱۳۳۳م در گذشته

و در همانجا بخاک سپرده شده است. و نام کامل وی شیخ محمد سعید صوفی ملقب به فرید الدین چاک پران است.

آغاز: الحمد لله الذی شرح صدور الاولیاء به آثار معرفته ... قال الشیخ الامام ... اول مرتبه از مراتب راه شریعت ، که می باید که در شرایط صحیحه ...

(ن. ک. پاکستان و هند ۳ : ۵۵ ، ۱۳۸ «سرور الصدور» به تفصیل).

8316- کراچی، پاکستان هستاریکل سوسائتی ، محدود : نستعلیق خوش ، شیخ محمد زمان ولد شیخ محمد تقی چشتی ، ۹ شعبان ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۶۸۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

● 2855. السفر و الاقامه بعنایة الله

از خواجه محمد چشتی احمد آباد گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت). دربارهٔ شرایط سفر و اداب و فواید آن ، و از آن می خواهد سفر روحانی را بنمایاند.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۴ع اثر او آمده ، از آن میان همین رساله).

آغاز: حمدله. صلاه. اما بعد ، میقول العبد ... شیخ محمد چشتی بن قطب الاولیاء ... محمد بن شیخ احمد بن شیخ نصیر بن ... محمود الاودهی ، چراغ دهلی ... هذه الرساله السفر و الاقامه ... بدان چون طالب ابتدای سفر احتیار کند ، گرچه وی شیخ را نیافته است.

8317- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱۴ : نستعلیق ، سده ۱۱ھ. با تاریخ ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۰۲ ، در مجموعه، س ۲ ، مجموعه ۴۲ رساله از همو (پروفسور الله دتا چودری).

8318- راولپنڈی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2856. سلاسل الانوار

در ذکر سلسله های طریقت ، ذکر پیران طریقت نقشبندیه ، ذکر پیران قادریه ، ذکر پیران سهروردیه ، ذکر پیران چشتیه.

توابع پیران و حکایتهایی از ایشان را نیز دارد

8319- سرگودها ، بهیره ، مدرسه عزیزیه بگویه ، ابرار احمد بگویی : نستعلیق ، برای خواجه غلام نقشبند خان صاحب ، ج ۲/۱۲۳۳ھ. آغاز افتاده . ابو طالب به شرف کفالت و تربیت او متمحر ... ، ۲۳۱ ص (نعیم اختر قمر محمدی).

● 2857. سلسلة الصدیقین

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). زنجیرهٔ طریقت کملان است. و آغاز می کند به اینکه فیض الهی به واسطهٔ کملان به دیگران می رسد. اولین کامل مکمل حضرت پیامبر(ص) بود ، از وی به ابوبکر ، سلمان فارسی ، قاسم بن محمد بن ابوبکر ، جعفر الصادق(ع) و از وی به بو یزید بسطامی، ابو الحسن خرقانی ... و می رسد به خواجهٔ احرار ، یعقوب

چرخی ، ابوبکر قفال شاشی ، و از وی به «شیخنا و سیدنا مولانا محمد المشتهر بالقاضی» (م ۹۲۱ھ/ ۱۵۱۵م) و از وی به نگارنده، که دوازده سال در خدمت ایشان بوده است : من طلب کردم و صالش روز و شب - یافتم آنگه به حکم من طلب. و اینجا می افزاید بعد از آن در باطن سلطان السلاطین عبیدالله خان (شیبک ۹٤۰ - ۹٤٦ھ) تجلی نمود. (بوسیلهٔ او - که خان به وی پیوسته بود). و بدین مناسبت سه رباعی او را گزارش می کند. نخستین : ای مرهم جان مرا دوا آوردی - جان و دل خسته را شفا آوردی - از دار شفا، شفای آن می جستم - آنرا تو کرم کرده بما آوردی (و این جز «شرح رباعیات خان» و «بیان سلسلهٔ خواجگان» او ست). به نثر آمیخته به نظم و سربند های «ای طالب صادق».

آغاز : الحمد لله الذی انزل من القرآن ما هو شفا و رحمة . . . اما بعد ، بدان ای طالب صادق، که قرآن که کلام محبوب حقیقی ست.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۰ زندگینامهٔ کاسانی و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله - و همانجا ۲ : ۸۱۷ برای پیر نگارنده محمد قاضی سمرقندی - ایضاح المکنون ۲ : ۲۲ «سلسلة الصدیقین» ناشناخته - نشریه ۹ : ۹۲ نسخهٔ رودکی دو شنبه شهر و ۱۵٦ نسخهٔ بیرونی تاشکند ، ورخ ۹۹۷).

8320- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، ۱۲۸۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۶۹۱-۷۱۳) (گنج ٤ : ۲۱۲۵).

● 2858- سلک السلوک

از ضیاء الدین نخشبی دهلوی بدایونی (م ۷۵۱ھ/ ۱۳۵۰م.)، در درویشی و سلوک. در دیباجه نام نگارنده و کتاب آمده و می گوید همهٔ مطالب این کتاب دربارهٔ عشق و فریفتگی ست، باترتیب ظاهری سروکاری ندارد ، بلکه نظم باطنی برقرار است . و هیچ مطلبی جز سلوک در برندارد، باسربندهای «بشنو»، آمیخته به نظم ، در ۱۵۱ «سلک» : ۱- در بیان توبه ، ۲- مقام ، ۳- حال ، ٤- وجد ، ۵- تواجد ، ۱۰- صحو و سکر .

آغاز : حمدی که از عطر روایح و ارواح اولیا معطر گردد ، مر احدی را که اولیای او را .

(ن. ک. ذریعه ۹ : ۱۱۷۹ «دیوان نخشبی» - ایضاح المکنون ۲ : ۲۳ «سلک السلوک» - اته : ۱۸۳۸، ۱۸۳۹ «سلک السلوک» - علمای هند : ۹۷ - مشار ، مؤلفین ۳ : ۵٦۳ که نشانی دو اثر چاپی او را داده : سلک السلوک، گلریز (شعر) - مشار ۳: ۳۰٦۱ که تنهاچاپ دهلی ۱۳۱۳ھ را نشانی داده - نفیسی ۱ : ۱۸۵ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - خزینه ۱ : ۳۵۱ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - اخبار الاخیار : ۱۱۱ تا ۱۱۵ زندگینامه و نمونه هایی از «سلک السلوک» - نسخه ها ۲ : ۱۱۹۹ «سلک السلوک» - برم صوفیه : ۳۰۳ تا ۳۰۸ زندگینامه و نام ۵ اثرش از آن میان همین کتاب - افغانستان، موزهٔ کابل : ۱٤۰ - سنا ۲ : ۲۸ - ایوانف : ۱۲۰۰ تا ۱۲۰۳).

8321- لاهور، جامعهٔ نظامیه، مرکز تنظیم مدارس : نستعلیق، محمد ناسط، ۹۹۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۵۸ ص (نعیم اختر مجددی).

8322- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۰۵٤ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ،

۱۲+۲۵۸ ص (گنج ۲ : ۷۱۱).

8323- ساهنپال، ضلع گجرات، کتابخانه نوشاهیه : از سدهٔ ۱۰ه. (تسبیحی، کتابخانه ها : ۸۳).

8324- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۳۹۹/۳۹۵ : نوشته عبدالرحمان، ۹ صفر ۱۰۳۹ه. (۲۸ ستمبر ۱۶۲۹ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۸).

8325- پشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه ۲۰۹۸/۱۳۰۸ : نستعلیق خوش، محمد حیات سیالکوتی، ۱۰ رمضان ۱۰٤۱ه. گویا (۱۰٤۱ه) آغاز برابر نمونه، ۲۵۷ ص ۱۷ س (میر سجود حسین کاظمی - تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱٤۸).

8326- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۳۰٤/۱۲۵۱/۲ : نوشته نعمت الله، ۲٤ ج ۱ /۱۰۵۵ه (۱۸ جولائی ۱۶٤۵ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۸).

8327- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۹ - ۳۰۶/۲ : نستعلیق، رجب ۱۰۸۳ه. آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (گ ۸۸ - ۱۷۲).

8328- کراچی، همانجا N. M. ۱۹۶۱ - ۹۵۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. باسهور کمله ۱۰۹٤ه. آغاز برابر نمونه، ۱۶۶ گ (نوشاهی : ۲۳۳).

8329- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤۵۶ : نسخ پخته، عبدالصمد بن عبدالکریم، شوال ۱۰۹۰ه. آغاز در دیباجه افتاده، ۳۷۸ ص.

8330- اسلام آباد، همانجا ۳۱۹۳ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. آغاز و انجام افتاده، ۶۸ ص.

8331- اسلام آباد، همانجا ۳۳۱ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲٤۰ ص.

8332- اسلام آباد، همانجا ۵۰٤۳ : نستعلیق پخته، محمد قلی و فتح خان، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۱۹۶ ص (گنج ۲ : ۷۱۱).

8333- کراچی، جمشد رود، جامع مسجد لیو تاون : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۸۰ ص (سید خضر نوشاهی).

8334- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۱ - ۹۶۰ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده : گفت قلب سلیم (در سلک ۱۲)، ۸٤ گ (نوشاهی : ۲۳۳).

8335- کراچی، ناظم آباد، همدرد : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۵۲۶ ص (سید خضر نوشاهی).

8336- لاهور، دیال سنگه ترست ۵۰٤ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲-۱۱ه. آغاز افتاده : حز معشوق را لبیند (نعیم اختر محمدی).

8337- اسلام آباد، گنج بخش ۶۲۲۷ : نستعلیق، ۲۸ ج ۲ (۳ محمد شاهی) ۱۱۳۳ه. آغاز در دیباجه افتاده، ۲۰۰ ص ؟.

8338- اسلام آباد، همانجا ۸۵۵۳ : نستعلیق تحریر آمیز، سدۀ ۱۲ھ. آغاز چند سطری افتاده، ۲۸۰ ص.

8339- سرگودها، بهلوال، نصیر آباد، مولا داود : نستعلیق احمد علی، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجها).

8340- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۶ : نستعلیق خوش، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۳۸ ص (گنج ۲ : ۷۱۲).

8341- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشید فاروق: نستعلیق، محمد عارف نقشبندی، ۱۱۳۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۱۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8342- راولپندی، بازار بهابرا، جامعۀ غوثیۀ مظهرالاسلام : نستعلیق پخته، ۱۷ع ۱۱۳۲/۱ھ. آغاز برابر، ۱۹۰ ص(نعیم اختر مجددی).

8343- ملتان، باغ لانگی خان، کتابخانۀ عمومی : نستعلیق پخته، سدۀ ۱۲ھ. آغاز افتاده، ایام مردمان اند، ۳٤۳ ص (نعیم اختر).

8344- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۲۶ : نستعلیق نسخ نما، سدۀ ۱۲ - ۱۳ھ. آغاز در دیباجه و انجام در سلک ٤٤۱ افتاده، ٤٤۱ ص.

8345- گوجرانواله، حافظ آباد، چشتی گولتروی، محمد رفیق : نستعلیق، ۱۲۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۰۹ ص (نعیم اختر مجددی).

8346- سرگودها، جهاوریان، عطاءالرحمان صاحب کهوکهر: نستعلیق خوش، منور حسین ولد غلام حسین، ۱۲٤۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۰۸ ص ۱۰ س (محمد نذیر رانجها).

8347- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین تعلیق، الله بخش فرزند عبدالرحمن ساکن چاچران در بهاولپور، ٤ع ۱۲۵۲/۲ھ. ۲۹ آوریل ۱۸۷٦ م، ۱۲٦ گ (دکتر ظهور الدین احمد).

8348- کراچی، موزه ملی ۵۸۹ - ۱۹٦۸ N. M: نستعلیق دوخامه، بخش پایان غلام دستگیر الهی بخش، ۱۰ محرم ۱۲۵۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۵٦ ص (نوشاهی:۲۳۳).

8349- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷/٦ ضیا : نستعلیق، رحمت الله ولد ملا شاه محمد، موضع تهوتهه، ۲۲ ع ۱۲۷۰/۲ھ. آغاز برابر، ۱٤۹ گ (عباسی ۱ : ۱۵۳).

8350- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینۀ نطامالیان : نستعلیق، محمد جمال الله در قادرپور، ۱۲۸٤ھ، آغاز برابر، ۳۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

8351- رحیم یار خان، صادق آباد، گنجینه میر، میر زاهد حسین ۲ : نستعلیق پخته، عبدالحکیم، ۱۳ ج ۱۲۹۰/۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۹۲ ص (دکتر الله دتا چودری).

8352- اسلام آباد، گنج بخش ۲۸۲۳ : نستعلیق پخته، معراج الدین احمد قادری شاذلی حقی، ۱٦ ج ۱۳۰۹/۱ھ. (ص ٤۰ - ۱۵٦)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۱۲).

8353- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، از سلک ۳۷ تا ۱۴۲ را دارد (دکتر ظهور الدین احمد).

8354- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۹۱۵/۲۹۶۷: تاریخ یاد نشده، آغاز و انجام افتاده (بشیر حسین ۲: ۲۲۸).

8355- لاهور، دیال سنگه ترست ۵۱٤: نستعلیق، آغاز افتاده: قیل لرسول الله(ص) ماالفقر؟ قال الفقر خزینه من خزائن الله، ۱۳۰ گ (هاشمی، صدیقی ۲: ۱۳۰).

2859- سلک الشریعه

از خلیل الرحمان بن حافظ حسین بن حافظ لعل، که روزگارش بدست نیامد.

در رد «توضیحیهٔ صغری» از مولوی خدا بخش ملتانی (ن. ک. ۱: ۱۳۷۱) که آنرا مخالف شرع می دانست، و خود استعداد رد آن را نداشت، دست بدامان (آثار) حضرت شیخ احمد سرهندی (مجدد الف ثانی م ۱۰۳٤ هـ) رده، و آنرا شرحی بدینگو کرد (دیباجه). در احکام شریعت مانند قصاص قتل، رجم، جواب حصوص، ثواب مرحمت و عفو، آزاد ساختن بندگان، بیع، رنا شویی و جز آنهاست.

آغاز: حمد و ستایش مرخدایی را عز و جل که منعم علی الاطلاق است، اگر وجود است از جناب قدس اوموهوبست .. اما بعد، میگوید فقیر...

8356- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق شکسته، عبدالغفور بن قاضی غلام محمد اقبال بن عبدالغفور، دو شنبه ۱ع ۲/۱۲٤۹هـ. آغاز برابر نمونه، در پایان آن آمده: تمام شد سلک الشریعه فی رد توضیحیهٔ صغری، ۱۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).

8357- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق خوانا، علی احمد، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۸٤ ص (محمد نذیر رانجها).

2860- سلوة العاشقین و سکینة المشتاقین

از علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد بیابانکی (۶۵۹ - ۷۳۶هـ/۱۲۶۱ - ۱۳۳۶ م).

آغاز: الحمد لله حمداً علی ان جعل الصوفیة روح الخلق... و اشهد ان محمداً عبده و رسوله... چون این بیچاره روی از دنیا برگردانید، و عشق حق سبحانه حیب دل این مفلس بگرفت، مدتی از سبب آنکه.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱٤۸ و ۲: ۷۲۳ زندگینامه و نام ۹۱ اثر از کارهایش: ۱- رسالة التصوف فی آداب الخلوه، ۲- سرالبال فی اطوار سلوک اهل الحال، ۳- سلوه العاشقین و سکینة المشتاقین، ٤- ذکر خفی المستجلب لاجرالوفی، ۵- کتاب الفلاح، ٦- مصابیح الجنان، ۷- مکاشفات، ۸- عروة لاهل (لاجل) خلوه و جلوة، ۹- مقالات، ۱۰- موارد الشوارد، ۱۱- فصول الاصول یا فصول فی الاصول، معروف به «لابدمنه»، ۱۲- فواید العقاید، ۱۳- مدارج المعارج فی الوارد الطارد بشبهة المارد: مدارج و معارج، ۱٤- نجم القرآن فی تأویلات القرآن، ۱۵- عروة الوثقی، ۱٦- الفتح المبین لاهل الیقین،

۱۷- فرحة العالمين و فرجة الكاملين ، ۱۸- رسالة فی الفتوة ، ۱۹- مناظر المحاضر للمناظر الحاضر ، در مناقب حضرت علی - نسخه ها ۲ : ۱۸۰۸ برای نگاشته هایش : ۱- آداب السفره ، ۲- اخلاق ، ۳- ارشاد المؤمنین ، ٤- ارشاد نامه ، ٥- اقبالیه . ٦- بیان الاحسان لاهل العرفان ، ۷- چهل مجلس ، ۸- ختام المسک ، ۹- خلوت ، ۱۰- سرالبال لذوی الحال ، ۱۱- سر سماع ، ۱۲- سکوت العاشقین ، ۱۳- شرح حدیث ارواح المؤمنین ، ١٤- شرح فصوص الحکم ، ۱٥- عروه الوثقی ، ١٦- فتح المبین لاهل الیقین ، ۱۷- فرحة العالمین و فرجه الکاملین ، ۱۸- فواید ، ۱۹- لمعات ، ۲۰- مجالس ، ۲۱- نامه ها ، ۲۲- نقطه ، ۲۳- وصیت - سفینة الاولیا : ۱۰۷ پس از زندگینامه او ، از «رساله در عقاید» او سخن گفته است که خلاف اهل سنت و جماعت و مخالف اصول و فروع ائمهٔ اربعه بوده است. دانشگاه ۱٦ : ۱۱۳ «سلوة العاشقین. . . » نسخه ای از سدهٔ ۱۲ ه).

8358- لاهور، فقیر خانه، سید مغیث الدین : نسخ، محسن رضا ولد سید نور الحسن، ۱۲۲٤ه. آغاز برابر نمونه، نام کتاب «صلاه العاشقین و سکینة المشتاقین» است ، ۳٦ ص (محمد علی کوثر) .

● 2861- سلوک : رساله در علم . . .

از محمد حسن جان مجددی سرهندی (که یاد او در «اصول الاربعه: ۲۰۱۰» گذشت). در برابر خواهش خلیفه میان جهان شکار پوری که به دیدارش آمده بود (دیباچه). •

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی ، اما بعد حقایق آگاه ، معارف پناه ، خلیفه میان جهان.

8359- حیدر آباد ، ٹندو سائیں، پیر عبد الحمید جان مجددی : نام نویسنده ناخوانا، ۱۲۷٤ه. ۱۰۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2862- سلوک : رساله . . .

از ضیاء الدین نخشبی (بشیر حسین : ۲۲۳). (ن. ک. «سلک السلوک : ۱٥٥۳ » شاید همان باشد).

8360- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤/۱٥۸۸/٤٦۳۸ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۳).

● 2863- سلوک

از عبد الکریم سندی که روزگارش بدست نیامد. از وی سه رساله در سلوک در دست هست. یکی بنام «مختصر الطالبین» (ن. ک. همین بخش) و دو رسالهٔ دیگر بدون نام ویژه ای، که یکی را برای حضرت مرتضی علی شاه جیو ، و دیگری برای میان صاحب محمد بقا نوشته است.

آغاز ۱ : الحمد لله لولیه ، و الصلاة علی نبیه، فالسلام علیکم و رحمة . . . من الفقیر الی الغنی الکریم ، الی المحب المخلص اعنی حضرت . . . مرتضی علی شاه جیو طول الله . . . آنچه . . .

آغاز ۲ : الحمدلله الذی هدانا الی الاسلام و جعلنا من . . . اما بعد ، میگوید فقیر حقیر خاک

بیمقدار . . . عبد الکریم ، یکی از خادمان حقایق و معارف آگاه زبدة الواصلین . . . حضرت میان صاحب محمد بقاء .

8360- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه عامیه ، پیر محب الله شاه راشدی : نسخ سندی ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8361- حیدر آباد ، درگاه شریف، کتابخانه عالیه عامیه ، پیر محب الله شاه راشدی: نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، «سلوک» دوم اوست ، آغاز برابر نمونه ۲ ، ۴۹ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8362- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۸۸/۲ (؟) : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، «سلوک» دوم اوست برای میان صاحب محمد بقا ، آغاز برابر ۲ (پرفسور الله دتا چودری).

● 2864- سلوک : رسالەدربیانسلوک

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل: ۱۲۹۰»اوست). باسربند های«ای درویش»درنه «فصل». در پایان «رسالهٔ عشق» خود(ن ک:همین بخش) می‌گوید این رساله را درشهر شیراز بر خاکجای ابو عبداللهخفیفنگاشتهاست. فصل: ۱-سلوکچیست، ۲-ایت سالک در ساوک چیست، ۳- سالک راعلم بطریق عکس چون حاصل شود ، ۴- آدمیان سه طایفه اند ، ۵- راه به مقصد ، ۶- درجهٔ عوام (جملهٔ مردمان) ، ۷- شرایط سلوک ، ۸- ارکان سلوک ، ۹- حجاب و مقام ، ۱۰- در بیان تربیت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۸۴-۹۹) چاپ شده است.

آغاز : حمدله. صلاة. چنین گوید اضعف . . . از این بیچاره درخواست کردند که می باید که در سلوک رساله جمع کنید ، و بیان کنید که سلوک چیست . . . فصل اول بدان که سلوک در لغت عرب.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۹۹-۱۲۰۰ «سلوک» که در آنجا سر آغاز دیگری نیز آمده - دو کتابخانهٔ در مشهد: ۸۰۲ نسخهٔ ۵۶۹ آستان قدس).

8363- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق خوش ، سید امام الدین احمد گلشن آبادی ، صفر ۱۲۹۵ه. ش ۵ ، مجموعه . ۲ رساله او ، در ۹ فصل (!) (سید خضر نوشاهی).

● 2865- سلوک : رساله در . . .

ناشناخته ، با سربندهای فصل : ۱- در امر به معروف و نهی از منکر ، ۲- بدعت ، ۳- سنت اولیا و انبیا ، ۴- آیات و اذکار ، فصل آیات تسبیحات ، فصل نماز و طول قیام ، فصل علم آداب قرب و احکام . . .

آغاز : حمدله. صلاة. بدانکه سلوک عبارت است از طلب استقامت، در این، قال الله عز و جل فاستقم کما امرت.

8364- شیخو پوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق ، غلام محیی الدین مفتی میانوی ، ۱۲۵۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۶۰ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

● سلوک : سیر و سلوک

● 2866- **سلوک اسرار**: رساله در راه...

از ناشناس، نگاشته ۱۲۲۵ھ(۱۸۱۰م).
8365- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳٦٤٥/٦٢٤: تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۲٤).

● 2867- **سلوک الی الله**

از غلام مولی واسطی (تسبیحی).
8366- لاهور، د تتر وحید قریشی: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۰۷).

● 2868- **سلوک چشتیه**: (رساله در...): مراتب سلوک

از محمد رفیع الدین قندهاری (که یاد او در «آداب طریقهٔ رفاعیه: ۱۲۱۵» گذشت). برای سید شاه محمد ادریس، در مراتب سلوک نقشبندیان چشتی (دیباچه).
آغاز: الحمد لله الذی علم الانسان مالم یعلم و صلی الله علیه... معروض میدارد که در این ایام از خجالت قصور عمل دل از قیل و قال.
8367- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۵: نستعلیق، در مجموعه ۵ رساله از همو نوشتهٔ سید وزیر علی نقوی بخاری در شاه آباد سرکار قنوج، ٤ شعبان ۱۲۵۸ھ (ص ۱ - ۳) ناقص (نوشاهی).
8368- خیر پور، کتابخانه عمومی٦/ ۲۹۷ ر ف ی: نستعلیق، ۲۱ ع ۱/۱۲٦۳ھ. سپس «سلوک نقشبندیه» از همو، آغاز برابر نمونه، ٤٦ ص (سید خضر نوشاهی).
8369- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۱-۹۸۲: نستعلیق، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۵ ص (نوشاهی: ۲۳٤).

● 2869- **سلوک خواجگان**: طریق حضرت خواجگان

از دوست محمد فالیزکار، از نیمهٔ سدهٔ دهم، که کم یا بیش ۲۵ سال از ممکفان آستان «سلطان طریقت و برهان حقیقت» بوده، و بندگی شیخ الاسلام خواجه احمد کاسانی (م ۹٤۹ھ/۱۵۳٤م) را داشته است. (دیباچه). و در آغاز آن که زنجیرهٔ طریقت خود را از پیامبر (ص) تا محمد قاضی و از ایشان به خواجگی احمد کاسانی (که در اینجا از وی بگونهٔ مرده یاد می کند) می آورد، باز پیر و مرشد خود را مشخص می کند. (ن. ک. آداب السالکین از کاسانی، در همین بخش).
به نثر آمیخته به نظم، و سربندهای «ای طالب صادق». در چهار «مقدمه»: ۱- در بیان توبه، ۲- دوام وضو و نماز های زیادتی، ۳- ذکر و شرایط آن، ٤- در بیان طریقت.
آغاز: الحمد لله المتفرد بجلاله و جبروته، المتعزز بذاته و جماله، المتنزه بصماته واسمائه...

چونکه طریق شریف حضرت خواجگان.

8370- اسلام آباد، گنج بخش ۵۳۷۲: نستعلیق پخته، سده ۱۱ه. آغاز برابر نمونه (ص ۱- ۱۱) (گنج ۲: ۷۱۲).

8371- پیشاور، ودریان، دیگری، عبد الصمد افغانی ۲۱۶۳: نستعلیق، خواجه نور الدین عرف ملا محمد طاوس سلیمانی نقشبندی پیشاوری، درقمهٔ ایلچپور، ۴۹ پادشاهی عالمگیر، ۱۱۵۰ه. آغاز برابر نمونه، ۵۸ ص، ۱۴ س (میر سجاد حسین).

● 2870- سلوک الرجال

از علی بن حسام الدین متقی (نه یاد او در «اقرب الطرق: ۱۲۸۴» گذشت). در سلوک، پس از «تبیین الطرق» (ن. ک. همین بخش) نگاشته است.

آغاز: سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا . . . اما بعد، همی‌گوید اضعف عباد الله . . . که مشهور است به میان مردمان به متقی، پس از این رساله در بیان معرفت راه حدایتعالی و بیان قرب حدا.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۴۰۲ زندگینامه و نام ۳۳ اثر او از آن میان همین کتاب - ایضاح المکنون ۱: ۲۲۴ «تبیین الطریق»).

8372- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ع ل ی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. برای عبد الکریم، آغاز برابر نمونه، همراه رساله در کیمیا، ۲۲ ص (سید خضر نوشاهی).

8373- حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق خوش، تاریخ یاد شده، آغاز برابر نمونه، ۹ ص.

8374- حیدر آباد، همانجا: نستعلیق خوش، نوشته غلام محمد فقیر، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (نعیم اختر مجددی - تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۵۱).

● 2871- سلوک الطریق اذا فقد الرفیق

از همان علی بن حسام الدین متقی (که یاد او در «اقرب الطرق: ۱۲۸۴» گذشت). در سلوک و پذیرا شدن موت اختیاری. و این جز «هدایة ربی عند فقد المربی» (ن. ک. همین بخش) اوست.

آغاز: حمدله. اما بعد، میگوید احقر عباد الله علی بن حسام الدین المشتهر به متقی. بدانکه این رساله ای ست که نام وی «سلوک الطریق اذا فقد الرفیق» است. بدانکه اتفاق اهل حق است.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۴۰۲ که ضمن ۳۳ اثر او دو نام «هدایة ربی . . .» و «سلوک الطریق . . .» را نیز جداگانه آورده است).

8375- کراچی، موزه ملی N. M ۱۹۵۸-۲۵۷/۵۰۵: نستعلیق، جوهریان، ۱۱۳۴ه. در کری، آغاز برابر نمونه، ۴۱ ص (نوشاهی: ۲۳۴).

8376- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ح س الف: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2872ـ سلوک العارفین

از ناشناس، و نام کتاب در کلفون آمده است. در مسایل عرفانی به ویژه وحدت وجود. نامبوب.
آغاز: وقتی که معمار ازل عمارت وجود دنیا را بنا کرد، به خیال آنکه الانسان سری و انا سره، قالب آدم مهیا ساخت، به ارواح امر شد.

8377- شیخوپوره، نارنگ منڈی، کوٹ بهیلان، چوهدری ذکاء الله: نستعلیق پخته، غوث محمد بن شمس الدین، ۱۲۹۰ھ. (ص ۱۷-۳۹) (نعیم اختر مجددی).

● 2873ـ سلوک قادریه: رساله در . . .

از محمد رفیع الدین قندهاری (که یاد او در «آداب طریقهٔ رفاعیه: ۱۲۱۵» گذشت). گفتاری است کوتاه در اذکار و اشغال گروه قادریان.

8378- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۵: نستعلیق، ش ٤ مجموعه رساله های او، نوشته ۱۲۵۸ھ. (ص ۸۳-۸۸) (نوشاهی).

● 2874ـ سلوک مجددیه در فضیلت احمدیه

از ملا محمد، که در قریه کانگره (هند) می زیسته است. با بهره گیری از «ملفوظات مجدد الف ثانی» (ن. ک. همین بخش) ساخته است.

8379- پیشاور، پشتو اکادمی ۵۸۷: نستعلیق خوش، ملا عبدالقادر، ۱۰ ج ۱/۱۳۵۰ھ. در بمبئی، بدنبال «هدایت الطالبین» گولابی، ۳۲ ص (استاد محمد رضا همدانی).

● 2875ـ سلوک المصباح

از محمود بن السعید النصیری الحسنی.
دربارهٔ نفس. در پایان نسخه تاریخ ۱۰۱۹ھ (۱۶۱۲م) هست که شاید تاریخ نگارش باشد.
آغاز: الحمد لله الذی خلق السماوات و الارض بصنع قدرته و رزق العالمین بکرم فضله.

8380- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷ ۲ علی - ٦ ۲۹۷ سلو: تاریخ یاد نشده، ش ٤ مجموعه (عباسی ۱: ۱٤۳).

● 2876ـ سلوک نقشبندیه: رساله در . . .

از محمد رفیع الدین قندهاری (که یاد او در «آداب طریقهٔ رفاعیه: ۱۲۱۵» گذشت). به خواهش برخی از دوستان، در بندر سورت، در ع ۱/۱۱۹٦ھ/۱۷۸۲م. در یک «مقدمه» و یک «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است: مقدمه در یازده کلمهٔ مصطلح پیران این طریقت، باب در سلوک این خانواده، خاتمه در بعضی از اعمال پیران این سلسله.
آغاز: الحمد لله الذی علم الانسان ما لم یعلم، و صلی الله . . . اما بعد، بندهٔ ضعیف خاکپای سالکان طریق متین، محمد رفیع الدین بن.

8381- اسلام آباد، گنج بخش ۷۸۱۵: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۱۳۲ - ۱۵۱)، آغاز برابر نمونه، در پایان ترقیمه چنان است که گویا نسخه به خامه نگارنده در

۱۱۹۶ه. باشد (گنج ۲ : ۷۱۳).

8382- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۵ : نستعلیق، در مجموعه ۵ رساله از همو، ۱۲۵۸ه. بدنبال «سلوک چشتیه» از همو، (ص ۵ - ۲۰)، آغاز برابر (نوشاهی).

8383- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ر ف ی : نستعلیق، ۲۱ ع ۱۲۹۳/۱ه. بدنبال «سلوک چشتیه» از همو، ۴۶ ص (سید خضر نوشاهی).

● **2877- سلوک نقشبندیه** : رساله در بیان . . .

از «غلام احمد معصومی احمدی نقشبندی . . . به التماس صاحبی احمدی از مخلصان صادق الاعتقاد و مریدان پاک نهاد». (دیباجه).

نخست لطایف خمسه است : ذکر لطیفهٔ صنوبری، لطیفهٔ قلبی، لطیفهٔ روحی، لطیفهٔ سر، لطیفهٔ فنا، ذکر نفی و اثبات، مراقبت های چهارگانه، کمالات نبوت. سپس شجرهٔ طیبهٔ حضرات نقشبند. که از پیامبر (ص) آغاز می کند و می رسد به خواجه باقی (بالله)، شیخ احمد قیوم (مجدد الف ثانی)، همچون نام خود معصوم (م ۱۰۷۹/۸ه - ۱۶۶۹ م)، سیف الدین، ثاقب الدین، و فقیر احمد معصومی «که به صاحبی احمد نوشت این تذکار». آنگاه «خاتمه» در بیان بعضی اشغال و مصطلحات این طایفه.

نام نگارنده در نسخه یکجا غلام احمد معصومی و یکجا احمد معصومی آمده است.

آغاز : حمد له. صلاه . . . اما بعد، میگوید فقیر غلام احمد صیفی (صفی) معصومی احمدی نقشبندی . . . که این سطری چند علی الاجمال در بیان سلوک نقشبندیه.

8384- اسلام آباد، گنج بخش ۴۳۵۱ : شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. ۱۲ ص (گنج ۲ : ۷۱۴).

● **2878- سلوک هاشمی**

از خواجه غلام حسین شاه چشتی صابری قادری حیدرآبادی دکنی، مرید سید محمد هاشم حسینی معروف به محمد شاه، که در سالهای ۱۳۰۰ تا ۱۳۳۹ه (۱۸۸۳ - ۱۸۹۲ م) در خدمت وی بوده است. و در این مدت هرچه از زبان وی شنیده، به تحریر آورده، و اینک در ۱۵ ع ۱۳۴۷/۲ه (۱۹۲۸ م)، برای حافظ خواجه غلام شمس الدین و خواجه غلام قطب الدین، به اختصار در آورده است. اشغال و اذکار صوفیانه است.

آغاز : حمد له. چون این فقیر حقیر اسیر نفس شریر سراپا تقصیر خواجه غلام حسین شاه.
همان : نسخه ها ۲ : ۱۲۰۰.

8385- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۷۳ : نستعلیق، به خامه نگارنده، ۵ ع ۱۳۴۷/۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۹ ص (سرفراز : ۲۲۲ - نوشاهی : ۴۹).

● 2879- سلوک یوسف

از یوسف
در چهار «سلک».
آغاز: یار تصور تصوف مینماید، قبل آینه، و طالب الله مشاهده میکند.
8386- حیدرآباد، کتابخانهٔ عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق و نسخ، ۱۸ ع ۱۲۸۱/۲ ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● سماع: سراج منیر

در بخش عقاید: ۱۱۱٤ گذشت.

● سماع: کشف القناع

ناظم یاسینی.

● سماع: وحد نامه

محمود ولد صوفی جان محمد.

● 2880- سماعیه: رسالهٔ...

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۱۲۱۱» گذشت). در اسرار و منافع سماع. در آن به سختی به مخالفان تاخته است، که نصیبی از ذوق نداشته و منکر طریقت بوده. هرچند در آن از احادیث صوفیانه و سخنان بزرگان ایشان بهره برده، ولی به مسایل علمی و روانی و پرورشی تکیهٔ بیشتر شده است: «از جمله فواید یکی آنستکه اصحاب ریاضت و مجاهدت از کثرت معاملات، گاهی ملالتی در قلوب افتد، و قبضی و یأسی که موجب فتور اعمال گردد، برای رفع این عارض و دفع آن حادثه، استماع اصوات طیبه والحان و اشعار مهیجهٔ مشوقه (لازم) تا ملالت ایشان رفع گردد».
آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان من صلصال کالفخار، و خلق الجان من نار... اما بعد، سبب تألیف این نسخه آن بود که... بعضی از علمای این زمان که ایشانرا نصیبی از.
(ن ک. نفیسی ۱: ٤۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله - نسخه ها ۲: ۱۲۰۱ «سماع» ناشناخته،ردیف 1265، که‌همین رساله‌است. همانجا ۵: ۳۵۷۹«سمائیه»از همو که شاید همین رساله باشد).
8387- کراچی، موزه ملی ۱۳۷-۱۹۶۹ .N. M: نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش ۱۱ مجموعه رساله های او، ۱۱۵٤ ه. (ص ۲۷۵ - ۳۲۰)، آغاز برابر نمونه، (نوشهی: ۲۲٦).
8388- کویته، پشین، محمد صدیق صاحبزاده شفیق الله: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ ه. آغاز برابر نمونه، در پایان عزلی ست از قاسمی: ز قاسمی نظر لطف خویش باز مگیر - که قاسمی ز تو دارد حیات جاویدان، ۳۷ ص (دکتر انعام الحق کوثر).
8389- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤۰۱: نستعلیق پخته، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان،

۱۲۸۰ه‍. در مجموعه رساله های او (ص ۳۳۰ - ۳۶۸) (گنج ۲ : ۷۱٤).

● **2881- سماع : رساله در . . .**

از **محمد حیات دهلوی**، از گروه قدریان، حنفی مذهب. در روابودن سماع و آداب آن. در پنج «فصل»: ۱- دلالات حرمت و جواب آن، ۲- دلایل اباحت، ۳- اقسام سماع، ٤- محرمات سماع، ۵- آداب سماع.

نگارنده جز محمد حیات نوشاهی (م ۱۱۷۳ه‍/۱۷۶۰ م) که یاد او در «ترویح القلوب : ۸۱۰» گذشت می باشد. هرچند آن نوشاهی نیز رساله ای در «سماع» دارد. (ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۸۰).

آغاز: الحمد لله الذی حسن الاصوات فی الحان الانسان و الطیور و زینها فی حجب الاوتار من الرباب و الطنبور (همان : نسخه ها ۲ : ۱۲۰۱).

8390- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۲۲ : نستعلیق، سدۀ ۱۳ه‍. ۳۲ ص (سرفراز ص ۲٤ : ۹۱ - نوشاهی).

● **2882- سماع : رسالۀ . . .**

از **محمد عبداللطیف خان ملا گوجری** (پنجاب شمالی پاکستان). به سال ۱۳۳۶ه‍/۱۹۱۸-۱۹۱۷م. میگوید : دانی سماع چگوید، در پیش ضرب عشقش - خود را چوگوی کردن، بی پا و سر دویدن. نامبوب، در تأیید سماع.

آغاز : نذر عقیدت. بسمله. نحمده و نصلی علی رسوله الکریم. اما بعد، حمد او سبحانه و تعالی و صلواة و سلام محبوبۀ محتنی، که در دلهای عارفان نغمۀ ارجعی الی ربک . . .

8391- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، نگارنده، همان تاریخ ۲۲ ج ۲/۱۳۳۶ه‍. آغاز برابر نمونه، ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **2883- سماع : قرع الاسماع باختلاف اقوال المشایخ و احوالهم فی السماع**

از **محدث دهلوی، عبدالحق** (که یاد او در «تفسیر آیۀ نور : ۹۱» گذشت). یکی از نامه های اوست (ن. ک. «مکتوبات عبدالحق» در همین بخش) که به خواجه باقی بالله (همان : تفسیر سورۀ اخلاص : ۳۱) نوشته است. و در مجموعه نامه های او، بنام «قرع الاسماع . . .» ص ۵۷ - ۸۱ چاپ شده است.

دربارۀ جواز سماع و آداب آن. در آن از جنید، امام غزالی، امام احمد حنبل، شیخ عبدالقادر، ابو یعقوب یوسف همدانی و «بهجة الاسرار» او، خواجه عبید الله غجدوانی، خواجه بهاء الدین نقشبند، خواجه عبیدالله احرار، نجم الدین کبری، مجد الدین بغدادی، شهاب الدین سهروردی، و جز آنان گواه آورده است.

و این جز «سماع اموات : ۱۱۱۶» اوست.

آغاز : اللهم باسمک ابتدی، وبک اعتصم. مسئلۀ سماع نزد مشایخ طریقت ق. در آنچه نقل

معنی کنند از افعال، و اقوال ایشان در این باب مختلف فیه یافتم.

8392- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، در مجموعه رساله های او، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8393- لاهور، فقیر خانه، سید مغیث الدین بخارایی: نستعلیق خوش، مولوی محمد دین لاهوری، ۱۷ محرم ۱۲۲۰ھ. آغاز: لا اله الا ... سپس برابر نمونه، ۳۰ ص (محمد علی کوثر).

● **2884- سماع**: غنا: رساله در اباحت سماع

از غلام علی شاه عثمانی (دیباچه)، که در پایان از خود چنین یاد می کند «فقیر غلام علی شاه اولاد حضرت حاجی بهادر صاحب کوهاتی». این حاجی بهادر در ۱۰۹۹ھ/۱۶۸۷ م در گذشته است و غلام علی شاه عثمانی نگارندهٔ «سراج المجالس» (گنج ٤: ۱۹۷۷) است، و جز شاه غلام علی دهلوی یاد شده در «اجوبهٔ اعتراضات دهلوی: ۱۲۲۷» می باشد.

و از نگارندهٔ «سماع» دست کم این آثار در دست هست: تعلیم نامه در دستور زبان، فرهنگ واژه های بوستان، سراج المجالس در احوالات پیامبر (ص).

گفتاری ست در روا بودن سماع، در آن از بسیار کسان متقدم نقل کرده است. تازه ترین کس همان کوهاتی پیشگفته (م ۱۰۹۹ھ) است که از وی به حاجی عبدالله کوهاتی نام می برد.

آغاز: الحمد لله لولینا والصلاة علی نبینا. اما بعد، فیقول غلام علی شاه عثمانی ... باعث بر این آنکه بعضی از علما بودند که می‌گفتند تغنی حرام است).

(برای حاجی بهادر کوهاتی ن. ک. صوفیان سرحد: ۳۶۸ تا ۳۸۲ - گنج ٤: ۲۰۷٤ «احوال و مقامات حاجی بهادر کوهاتی»، نسخهٔ ٤۰٦٦ گنج بخش).

8394- اسلام آباد، گنج بخش ٦٦٤٦: نستعلیق، ۲۷ محرم ۱۲۷۱ھ. (ص ۱۲۷-۱٤٤). در فهرست نام نگارنده نادرست غلام شاه آمده.

● **2885- سماع**: رساله در جواز سماع

از مسعود بک (گلفون) که بایستی همان نخشبی بخارایی نگارندهٔ «ام الصحایف: ۱۲۸۷» و جز آن باشد. هر چند نام این رساله را درمیان کار هایش نیافتم.

8395- پیشاور، پشتو اکادمی ٤٦: نستعلیق زیبا، غره صفر ۱۰۹۱ھ. آغاز: بسمله. یا سامع الاصوات. قسم هفتم در ترویح است، و تراویح راحت رساندن باشد کسبرا، و روح و راحت هر کسی مناسب حال اوست ...، در پایان آمده: تمت رساله من کلام مسعود بک بتاریخ ...، ٤۲ ص (استاد محمد رضا همدانی).

● **2886- سماع**: رساله در ...

از ناشناس. نامبوب. در منافع و فواید سماع، منزلت سماع، الحان متناسبه و اشعار شوقیه، وجد از

جمله مواهب ، اثرات سماع ، امثال ، اولیاء الله صاحبان سماع ، رخصت ، شرایط و آداب سماع ، حدیث محبت و عشق و زهد و توکل و بدان صفات گرویدن ، فتوحات سماع.

آغاز: یکی از اخلاق صوفیه سماع و رقص است ، اگرچه اختلاف کرده اند ، اما این طایفه را اتفاق است که مباح لاهله و للمتشبهین طفیلا. و مثل جنید (ق).

8396- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ٦٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 2887- سنة الذاکرین

از سید محمود. که از سدهٔ دهم به این سوی زیسته است.

در دیباجه آمده : نخستین کسی که ذکر جهر را بدعت نامید واهب بن لاهب، از اعیان دولت میرزا الغ بیگ بن شاهرخ گورگانی در سدهٔ نهم بود. و سید محمود در این کتاب اوراد کرده است. بدون اینکه تصریح کند این کتاب بنام «سنة الذاکرین» است. ولی در پایان رساله کاتب آنرا «سنة الذاکرین» نامیده است.

در ذکر خفی و ذکر جهر ، و برتری جهر. به عربی و فارسی. چیزی به مانند «ذکر جهر. . .» از شیر محمد ولی آن نیست. از کتابهای نامی (تفسیر مدارک ، بیضاوی، درر المعانی) نام می برد، که تازه ترین آنها «تفسیر حسینی» (ن. ک. مواهب علیه : ۷٤) می باشد.

آغاز: الحمد لله الذی جعل ذکره فریضة علی کل مسلم و مسلمة و سببا لفلاحهم.

8397- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٦٤٦ : تحریری ، ۲۱ محرم ۱۲۷۰ه. (ص ۱۰۲-۱۲۳) ، سپس «ذکر جهر» از شیر محمد. در فهرست بنام «ذکر» آمده (گنج ۲ : ٦١٨).

● 2888- سواد الوجه : شرح . . .

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۱۲۱۱» گذشت). باشرح حدیث «الفقر سواد الوجه فی الدارین» آغاز می کند ، و از تعلق و وابسته شدن انسان ، و فقری که پیامدش بی نیازی باشد سخن می گوید. زندگانی پیران را به صورت داستانهایی کوتاه نقل می کند. به نثر آمیخته به نظم. و اینگونه سروده ها و اندیشه ها : بالا تر ازسیاهی ، رنگ دگر نباشد ـ ما ترک سر بگفتیم ، تا درد سر نباشد... بی مایه خودش نظر نیامد ازما به جز این هنر نیامد.او به ما محتاج و مامحتاج نه-عاشقان را به از این معراج نه. در سرعنوان نسخهٔ گنج بخش بنام «سواد الوجه» نامیده شده است.

و از اینگونه است «شرح حدیث الفقر» از شاه درویش (ن. ک. همین بخش).

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بانوارجماله و جلاله ، و طهر . . . اما بعد ، قال الله تعالی و الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤٠٠ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او و از آن میان «رساله در شرح الفقر سواد الوجه فی الدارین» ـ نشریه ۸ : ۷٦ نسخهٔ لنین گرادو ۹ : ۸۱ نسخهٔ رودکی دو شنبه شهر ـ مرآت العلوم ۲ : ۱۳۱).

8398- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، جدولبندی ۲ راه، ۶ ص (نعیم اختر مجددی).

8399- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲۶۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های او (ص ۱۹۶-۲۱۱)، آغاز برابر نمونه.

8400- اسلام آباد ، همانجا ۱٤۰۱ :نستعلیق پخته، محمدامین بن خلیفه حاجی قربان، ۱۲۸۰ه. در مجموعه رساله های او (ص ۵۷۰-۵۸۲)، در سرعنوان نسخه بنام «رسالهٔ سواد الوجه» نامیده شده (گنج ۲ : ۷۱۵).

8401- جهلم ، لله شریف ، کتابخانه مجددیه ، محمد مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین، ۱۲۹۹ه. آغاز برابر نمونه، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

2889- سئوال الملوک

از صاین الدین علی ترکه خجندی اصفهانی (که یاد او در «اسرار الصلاة : ۱۲۵٤» گذشت). بنام امیرزاده بایسنغر، در ۷ رجب ۸۲۹ه/۱٤۲۶م. در یک «مقدمه» و دو «اصل»(وصل) و یک «خاتمه»: مقدمه در معنی حروف و اثبات خواص و حقایق آن ، وصل ۱ـ خواص حروف و چگونگی انتفاع از جواهر کریمهٔ آن ، در سه باب ، ۲ـ قسم نظری علم حروف ، که چگونه انواع علوم و معارف از آن ظاهر می گردد و فهم می شود. خاتمه حقایق اشیاء چگونه از حروف بیرون می آید ، در چند «اصل» و «وصل». و این جز «حروف : ۱٤۰۹» و «تصوف و حروف : ۱۳۵۲» اوست.

آغاز : حمدی بینهایت حضرت باری را که عین صیرت آدمی جهت دریافتن کمال خاتمی.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۰۱ «سئوال الملوک» ـ ذریعه ۹ : ۵۷۰ «دیوان صاین» ونام آثارش از آن میان همین رساله).

8402- کراچی ، موزه ملی ۲۱-۱۹۵۷-۹۱۲/٤۰ .N. M : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸٤ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۲۱ مجموعه (ص ٤٤۶-٤۸۸) (نوشاهی : ۲۲٤).

سئوال و جواب : معرفت ذات

بانی پتی

سئوال و جواب : توحید

عبد العزیز دهلوی. در : ۱۳۶۷ گذشت.

2890- سئوال و جواب

پاسخهایی ست از سید جلال الدین حسین بخارایی ، جهانیان جهانگشت (که یاد او در «جامع العلوم : ۱۳۸۱» گذشت). (ن. ک. مکتوبات جهانیان جهانگشت ، در همین بخش).
آغاز : حمدله. صلاة. ملتمس داعی و کافهٔ اهل اسلام ، سید یوسف.

8403- پیشاور ، ودریان ، دیگری ، عبد الصمد افغانی ۱۰۹ : نستعلیق خوش ، عبد الحکیم بن خیر الدین ، با تاریخ ۱۱۳۲ه. در مجموعه ، ۹ ص ، ۱۹ س (میر سید سجاد حسین).

8410 اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۹۸-۱۰۱) مجموعه رساله های او (گنج ۲ : ۷۱۷).
8411- دیره غازیخان، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی، ۱۶ شعبان ۱۲۹۳ه. (ص ۱۱۴-۱۱۹) مجموعه رساله های او)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● 2897- سئوال و جواب : سئوالات

میر سید علی همدانی. در بخش فلسفه : ۶۶۵ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر.
8412- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامالیان : نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۲۰ محرم ۱۱۷۵ه. (ص ۴۰۹-۴۱۵)، مجموعه ۲۲ رسالهٔ او، آغاز همانگونه (نعیم اختر مجددی).

● 2898- سئوال و جواب

از ناشناس. دربارهٔ کشف اعظم و دوام شهود.
8413- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۴۸۷/۱۴۳۷ : از سدهٔ ۱۱ه. در فهرست بنام «سئوال دربارهٔ کشف اعظم و دوام شهود و جواب آن» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۹).

● 2899- سوانح العشاق : السوانح فی العشق

از شیخ احمد غزالی طوسی، ابو الفتوح احمد بن محمد، بردار کهتر امام محمد غزالی، که چند سال پس از او در همان حوالی شهر طوسی زاده شده است، و در ده سال غیبت برادر خود (۴۸۸ تا ۴۹۸ه) بجای او در مدرسهٔ نظامیهٔ بغداد تدریس می کرد. و مرگش را ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۲۰ه/ ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۶م. نوشته اند.
برای دوستی عزیز که بجای عزیز ترین برادران او بوده است، و گفته می شود همان عین القضات همدانی ست، که «عینیه» را نیز برای او نگاشته است. دربارهٔ عشق و غلبهٔ محبت، در شصت و هفت «فصل» کوتاه، به نثر آمیخته به نظم نگاشته است. یکبار بکوشش هلموت ریتر در ۱۹۴۲م. و سپس دکتر مهدی بیانی ۱۳۲۲خ چاپ شده است.
آغاز: قال الشیخ ... چند فصل اثبات افتاده و تعلق به هیچ جانب ندارد، در حقایق عشق و احوال و اعراض عشق ... فصل اول. قال الله تعالی یحبهم و یحبونه. با عشق روان شد از عدم مرکب ما - دایم ز شراب.
(ن. ک. نفیسی ۱ : ۶۹ زندگینامهٔ غزالی و ۱۱۱ زندگینامهٔ همدانی - صفا ۲ : ۹۳۲ تا ۹۳۵ آثار غزالی، از آن میان همین کتاب - نسخه ها ۲ : ۱۲۰۳ «سوانح العشاق» و ۱۲۳۸ «شرح سوانح العشاق» دو نسخهٔ ناشناخته و ۱۸۱۴ «فهرست راهنما» احمد غزالی - کحاله ۲ : ۱۴۷ - مجلهٔ ادبیات تهران ۱۳۴۶ ش ۵۵ : ۳۰۲- چاپ سوم با پیشگفتار ایرج افشار- مشار ۳ : ۳۰۷۸ که دو چاپ آنرا نشانی داده - پیشگفتار چاپ «بحرا الحقیقه» از دکتر مجاهد- اته: ۶۸۷، ۶۲۴، ۹۲۴، «سوانح ...»- ایوانف، کرزن : ۴۰۶ و ۴۰۷ «سوانح» - پیشگفتار چاپ «نامه های عین القضات» از ع. منزوی -

دانشگاه ۱۶ : ۱۶)

8414- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۱ - ۶۷۵ : نسخ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۲ ص (نوشاهی : ۲۳۵).

8415- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۱۴/۵/۳۶۳۶ : نوشته ۱۰۲۵ھ (۱۶۱۶م.) (بشیر حسین ۲ : ۴۰، ۲۴۰ و ۴۰۶ (ا)).

8416- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۸۷ : نستعلیق، فقیر دین محمد، سمت ۱۸۹۶ ب/ ۱۲۵۵ھ. آغاز دو فصل افتاده (۱۷۱ - ۲۴۰) (گنج ۲ : ۷۱۷).

● **شرح سوانح** : بحر التصوف

غزالی - تهانیسری. در ص : ۱۳۰۴ گذشت.

● **2900- سوانح وقت** : رسالهٔ عرفانی

از ناشناس، به نام معتمد خان (م ۱۰۴۹ھ/۱۶۳۹م) یکی از امیران روزگار جهانگیر (۱۰۱۴- ۱۰۳۷ھ) و شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۸ھ). در ۱۰۴۵ھ/۵-۱۶۳۶م. که از ماده تاریخ (معتمد خان بی بدیل و بی عدیل) (۱۰۴۵ : ۱۲۰۵ - ۱۶۰) بدست آمده است.

در هستی پروردگار و صفاتش، در یک «مقدمه» و دو «مسلک» و یک «خاتمه». در مقدمه آیت لیس کمثله شیء را گزارش کرده است. فهرست نگار کتابخانه از عبارتی که در دیباجه آمده «سوانح وقت» برای نام رساله برگزیده است.

آغاز : الحمدلله العلیم القدیر المنزه عن الشبیه.

8417- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷، ۴۳ سوا- ۶، ۲۹۷ احمد : نستعلیق، ۱۰۹۱ھ. ش ۴ مجموعه، ۱۷ گ ۱۰ - ۱۱ ص (عباسی ۱ : ۱۳۳).

● **2901- سیر روح و بدن**

از صلاح جعفری، از سدهٔ یازدهم. (ن. ک. دستور العمل، در بخش نامه نگاری)

در تشریح حواس خمسهٔ ظاهری و خمسهٔ باطنی : سامعه، باصره، شامه، ذایقه، لامسه. و ششم حس مشترک. هفتم متصرفه، هشتم خیال، نهم وهم، دهم حافظه.

آغاز : حمد بیحد احدی را سزد که سبب ریاض . . . آب روان پروان، وحسن را مظاهر عشق وعشق را مظاهر . . . و درود بیعد معتمدی را رواست که علم او پیرایهٔ اوست (ن. ک. حسن و عشق، صحت و مرض، فضولی).

8418- کراچی، ناظم اباد، کتابخانه همدرد، ش ؟ : نستعلیق شکسته آمیز، سده ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● **2902- سیر الطالبین**

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). گرد آوری برهان بن عبدالصمد، که در دیباجه از وی به گونهٔ در گذشته یاد می کند. و می گوید : این جواهر الفاظی

ست از الهامات ربانی در بیان حقایق و دقایق عیانی که میر سید علی همدانی(رح) بر اوراق مختلفه نوشته برد، از برای روندگان راه، آنرا گرد آورده «سیر العارفین» نام نهاد. سیر و سلوک است، با سربندهای «ای عزیز» به نثر آمیخته به نظم، سروده هایی از همدانی و دیگران. دربارهٔ علم ظاهری و علم باطنی گوید: علمای رسوم، علم از راه سمع کلام گیرند، و فقرا از سمع الهام.

آغاز: حمدی که بر ورق احداق بصایر الوالابصار از ملاحظهٔ آثار غایب آن عاجز...

اما بعد، این جواهر الفاظی ست از الهامات ربانی.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۹۴ زندگینامهٔ همدانی و فهرست آثارش از آن میان «سیر الطالبین» - علمای هند: ۱۴۸ و ایوب قادری: ۳۵۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «سیر الطالبین» که در هیچیک از منابع پیشگفته از گرد آورنده نام برده نشده - ریو ۲: ۸۳۶ «سیر الطالبین» - ذریعه ۱۲: ۲۷۷ «سیر الطالبین» - نسخه ها ۲: ۱۲۰۵ «سیر الطالبین» که در این سه منبع از گرد آورنده نام برده شده و از روزگارش سخنی نرفته است - مجله ادبیات آذر بادگان، س ۲۹: ۳۱۰ - صفا ۳: ۱۲۹۶ زندگینامه و نام ۱۴ اثر او از آن میان همین کتاب - نشریه ۸: ۲۰۸ نسخهٔ فرهنگستان تفلیس ضمن مجموعه رساله هایش مؤرخ ۹۹۸ھ).

8419- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۴۴: نستعلیق ریز، در مجموعه رساله های او نوشته ۸۵۱ھ (ص ۶۶۵- ۷۰۳)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۱۷).

8420- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳: نستعلیق، سده ۱۱ھ. با مهر کنندهٔ ۱۱۵۵ھ (ص ۶۵ - ۹۲) آغاز برابر نمونه (نوشاهی).

8421- بلتستان، برق چهن، برات لائبریری، غلام حسن: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. آغاز برابر (ص ۲ - ۴۰)، سپس: عقلیه، مکتوبات، خواطریه (رویت).

8422- حیدر آباد، تند و تیصر، گنجینهٔ نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۱۱ ع ۲/۱۱۷۵ھ. در مجموعه ۲۲ رساله از هو (ص ۲۸۴ - ۳۴۶)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● 2903- سیر مقامات

از شیخ عبدالجلیل لکهنوی چشتی (که یاد او در «اسراریه: ۱۲۶۳» گذشت). نام نگارنده در دیباجهٔ نسخه ها نیامده است. در آن آمده: چون عبدالجلیل در فکر عبدو جلیل در آمد، بجز جلیل هیچ نیافت. نام عبدالجلیل در آغاز و پایان از نویسندهٔ نسخه ها دیده شده است.

شمار بخشها در نسخه ها یکسان نیست: دو و سه و پنج فصلی دیده شده است. دو فصلی آن: ۱- در شرایط فقر، ۲- در ذکر، هفت تخته، سپس پنجاه «مراقبت». و سه فصلی آن: ۱- در شرایط فقر، ۲- در اذکار، هفت تخته، ۳- مراقبت، پنجاه «مراقبت». پنج فصلی آن: ۱- در بیان شرایط فقر (کم خوردن، کم گفتن، کم با خلق آمیختن). ۲- در ذکر، هفت تخته، ۳- مراقبت، ۴- مشاهدت، ۵- در بیان مقامات: مقام هاهوت، جبروت، ملکوت.

آغاز: الحمدلله دائماً و الصلاة علی نبیه قائماً. بعد هذا گفته می آید. رسالهٔ سیر مقامات، از برای طالبان خدا، تا خدا را بخود جویند . . . چونکه ارواح طالبان از خانهٔ عدم در صحن کثرت تفرج کنان در آمدند ذات الف خود را الف.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۰۵ «سیر مقامات» همین رساله که ناشناخته مانده، دو فصلی - خزینه ۱ : ۴۶۹ زندگینامه و نام سه اثر او، که این درمیان آنها نیست).

8423- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۲۴۹/۵-۴۳۰۲/۱۲۴۹ : نوشته محمد اکرم شریفی، ۳ جلوس احمد شاه (۱۱۶۴ه/۱۷۵۱م) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۹).

8424- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون ۸۲۴ : نستعلیق خوش، معظم خان قادری، ۱۰ رمضان ۱۱۸۲ه. آغاز بسیار نزدیک به نمونه. در نه روش و پنجاه مراقبت و پنج مشاهدت است، ۴۲ ص (سید خضر نوشاهی).

8425- شیخوپوره، شرقپور، میان جمیل احمد مجددی : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۳۲ ص (سید سعید الظفر نوشاهی).

8426- خیر پور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ق ط ب : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. آغاز : چونکه ارواح طالبان (برابر نمونه)، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی).

8427- اسلام آباد، گنج بخش ۳۶۵۰ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲۱۵ه. (ص ۵۸۳ - ۶۱۰)، در پنج بخش، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۱۸).

8428- اسلام آباد، گنج بخش ۳۴۹ : نستعلیق، ملا محمد سرور، ۱۲۷۵ه. (ص ۱۰۶۲ - ۱۱۱۳)، آغاز برابر نمونه، نام عبدالجلیل در سرنامه آمده. در سه باب، با ۳۶ «مراقبت» (گنج ۲ : ۷۱۸).

8429- راولپندی، بازار بهابرا، جامعهٔ غوثیه مظهر الاسلام : نستعلیق پخته، محمد نقی بن حافظ جیون بن خادم حسن، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۱۴ ص (نعیم اختر).

8430- راولپندی، گڑهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه : A ۹۶ نستعلیق پخته، ۱۲۷۶ه. آغاز برابر نمونه، ۳۰ ص (پرفسور اختر راهی).

8431- بهاولپور، جامعهٔ اسلامیه ۲۰۷ : نستعلیق پخته، سید میر حسن رضوی، سدهٔ ۱۳ه. ش ۱ مجموعه، سپس «جام جهان نما»، در کلفون نام نگارنده شاه عبدالجلیل اله آبادی یاد شده، خطبه را ندارد و با فصل در بیان مراقبت آغاز می شود (پرفسور الله دتا چودری).

8432- حیدر آباد، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8433- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۷۵ / ۱۰ / ۳۵۹۸ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۹).

8434- لاهور، دیال سنگه ۷۱۹ : نستعلیق، آغاز برابر نمونه، نسخه پنج فصل ست برابر

نمونه ، ۱۶ گ (دبال سنگه ۳ : ۸۳).

● سیر نامه : مسافر نامه

جهانیان جهانگشت. در بخش سفر نامه ها خواهد آمد.

● سیر وجود : ترجمهٔ اسکنت

دارا شکوه. در بخش هندویی خواهد آمد.

● 2904ـ سیر و سلوک : شوقیه

از میر سید شریف جرجانی (۷٤۰ - ۸۱٦/۵۳۹ - ۱۳٤۰ - ۱۴۱۳م). به خواهش کسی که از وی به زاهد صادق یاد می کند. در نه «فصل» با این مطالب : ۱ـ رد و قبول از درگاه بی علت و غایت است ، ۲ـ دربارهٔ شقاوت ، ۳ـ قرب و وصال آن درگاه بی جد و جهد صورت نبندد ، ٤ـ مکاشفات مجذوب سالک بر مجاهدات وی مقدم باشد ، ۵ـ رغبت مطلوب حقیقی ، ٦ـ ترک دنیا ، ۷ـ درجات یقین . . . ، ۹ـ ریاضت سالک.

آغاز: حمدله. اما بعد ، این کلمه ای چند شوق انگیز ، صفا آمیز ، در چند فصل ، جهت التماس زاهد صادق سلمه الله و ایانا مکتوب شد. . بدان ای طالب اسعدک الله فی الدارین ، که ارباب تحقیق گفته اند .

(برای میر سید شریف. ن. ک. صغری : ۹۲۵ ، در همین فهرست ـ نفیسی ۱ : ۱۹۰ و ۲ : ۷۵۳ که ضمن آثارش از این رساله یاد نکرده . نسخه ها ۲ : ۱۲۰۸ همین رساله ـ نشریه ۸ : ٦۸ «شوقیه» نسخهٔ مؤرخ ۸٦۹ه لنین گراد، که همین رساله است).

8435- کراچی ، موزه ملی ۳۱/۸ - N. M. ۱۹۷۱ : نستعلیق ، (۱۰۸۱ه در کابل) ، ش ۸ مجموعه (ص ۹۵ - ۱۰۵) ، همراه «شریفیه» ی او ، (نوشاهی : ۲۳٦).

● 2905ـ سیر و سلوک : موعظه

از ناشناس. شاید میر سید علی همدانی (م ۷۸٦ه/۱۳۸٤م). نامبوب ، با سربندهای «ای عزیز» به نثر آمیخته به نظم. آغاز می کند به امراض معنوی و اینکه برخی از طاعات زیانش بیش از سیئآت است ، چه غرور آفرینند . و برخی معاصی که طالب را در مقام اعتراف به تقصیر گذارد ، از طاعت بهتر است. حرام و ربا نخوردن یعنی نیک نامی جستن و از خلق چشم ستایش داشتن. سپس تشویق به طریقت و مراد اختیار کردن می کند. و اینجا بدرویشان صوری می پردازد که «نام سلاطین فقر برخود بسته اند ، شعار ایشان زندقه و الحاد و آثارشان فساد و حالت ایشان رقص و بازی و بی نمازی ، و خلوت ایشان خباثت و ننگ است . . . و زمام امور سلطنت به آنها انس گرفته» اند.

آغاز: الحمدلله حق حمده و الصلاة علی خیر خلقه. اما بعد ، قال الله تعالی ، یا ایها الناس قد جائتکم موعظة من ربکم. . حضرت عزت شانه می فرماید.

8436- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۰۹/۱۲: نستعلیق ریز خوش، ش ۲ رساله‌های میر سید علی، نوشته ۸۵۱ه (ص ۳۲۹-۳٤٦)، در فهرست نادرست بنام «رد صوفیان» آمده (گنج ۲ : ۵۰۸).

● سیر و سلوک ، منظوم

از محمود.
در بیان دو مقام و چهار منزل و چهار راه.
8437- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۵۹۸/۵/۵۷۵ : از سدهٔ ۱۳ هـ. در فهرست بنام «رساله منظوم» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۱۹).

● سیر و سلوک ؛ سلوک

ص: ۱۵۵۷ تا ۱۵۶۳

● 2906- سیف الرحمان

از محمد اکمل بن مولوی غلام محمد قریشی هاشمی ، که در بن لوهاران ملتان می زیسته است ، در ۱۳۴۲هـ/۱۹۲۴م. دربارهٔ «درود کلان» ، در چهارده «محل» و سپس زنجیرهٔ چشتیان و خود ، و وظایف روزمره.
این جز «مجالسة النبی» سلطان باهو ست که «سیف الرحمان» نیز نامیده می شود.
آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد ، این وظایف عجیب و غریب که تاثیر بسیار دارد ، تصنیف خادم العلما.
8438- ملتان ، جهالیان ، مکتبهٔ جمال ، اسد نظامی : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۴هـ ، ۳۷ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2907- سیف المجاهدین

از احمد بن یوسف ، که بیش از این اطلاعی از وی در دست نیست. شاید نگارندهٔ «مرآت العلماء» (ن. ک. همین بخش) باشد که در ۱۲۰۰هـ/۱۷۸۵م. نگاشته شده است.
در آن از «ارشاد الطالبین» و «مدرکة السالکین» بهره برده است. سیر و سلوک است ، و در دیباچه می گوید : راه دین سه است : شریعت ، طریقت و حقیقت. پیامبر(ص) میگوید شریعت گفتار من و طریقت کردار من و حقیقت احوال من است.
آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد از حمد و صلات ، می گوید فقیر . . . احمد بن یوسف . . . که از برای طالبان الله و مبارزان راه ، فواید چند در راه سلوک جمع باید کرد . . .
8439- سرگودها ، بهیره ، مدرسه عزیزیه بگویه ، ابرار احمد بگویی : نستعلیق ، عبدالرحمان ولد میان حافظ کلیم الله بن حافظ عبدالله ، ساکن قصبهٔ بهیره. ۱۱۸۷هـ برای سعید ولد غلام محمد ، آغاز برابر نمونه ، ۲۵۶ ص (نعیم اختر مجددی).
8440- گوجرانواله ، سکهکی منڈی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، سید مجاهد علی بخارایی ، ۱۲۱۰هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۱۵ ص (نعیم اختر مجددی).
8441- شیخوپوره ، نارنگ منڈی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه : نستعلیق ، قطب الدین ، ۱۲۲۱هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۷۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8442- کراچی، موزه ملی ۲۹۸ - ۱۹۶۹ .N. M : نستعلیق، نور احمد تلوکری، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در کلفون بنام «سیف الزاهدین» آمده، ۳۸ گ (نوشاهی : ۲۳۶).

8443- لاهور، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین : شکسته نستعلیق، فقیر نور احمد، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۹۳گ ۱۸ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۲۳۳).

8444- پیشاور، مشرقیه، دارالعلوم الاسلامیه ۱۰۶۰ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده، اندازهٔ کوچک (عبدالرحیم ۱ : ۱۹۶)

● 2908- سیف المسلول علی من اعرض عن سماع الرسول

از شاه بهلول برکی (ایلی از افغانان) جالندهری بخارایی (م ۱۱۷۰ه/۷ - ۱۷۵۶م) فرزند اوحد الدین میرزا خان ترک و مرید حضرت شاه بهیکه چشتی لاهوری.

از کارهای او در این فهرست، دست کم به کتاب های زیر بر می خوریم : دیوان بهلول، شرح دیوان غنی کشمیری، شرح دیوان ناصر علی، شرح دیوان صایب، شرح مثنوی معنوی، «فواید الاسرار» در شرح دیوان حافظ، شرح دیوان حافظ، عقاید علیه در مذهب صوفیه، فواید فی علم العقاید.

به سال ۱۱۳۸ یا ۱۱۴۰ه/۱۷۲۵ یا ۱۷۲۷م. در مسایل عقیدتی و پیوند آن باندیشه های صوفیانه، از گونهٔ اباحت و قباحت و سماع و جز آنها.

(ن. ک. علمای هند:٤٣ بهلول جالندهری، که می‌گوید «نود کتاب به علوم مختلفه تصنیف کرده از آن میان : فواید الاسرار و شرح دیوان حافظ (بگونهٔ دو کتاب)، احوال نامه - نسخه ها ٦ : ٤٥٥٩ «نثر الجواهر فی تاحرص میرانی الطیب و الطاهر» از علیم الله و پدرش - ایضاح المکنون ۲ : ٦٥٨ «نظم الدر و المرجان . . .» از پدرش - بشیر حسین ۲ : ٢٤ «نثر الجواهر» - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۸۷ تا ۳۹۶ زندگینامه و نام ۹ کار او : ۱- شرح دیوان حافظ، ۲- شرح دیوان غنی، ۳- شرح دیوان صایب، ٤- شرح دیوان ناصر علی، ٥- شرح مثنوی معنوی، دفتر اول، ٦- شرح مثنوی معنوی دفتر دوم، ۷- شرح مخزن الاسرار، ۸- سیف المسلول . . . (همین کتاب)، ۹- عقاید علیه درمذهب صوفیه).

8445- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤٤٢٥/١٣٧٤ : دو نسخه است، تاریخ یاد نشده، در یکی تاریخ نگارش ۱۱۳۸ و در دیگری ۱۱٤٠ه. آمده است. (بشیر حسین ۲ : ۲۹۰). در فهرست آمده است (دو نسخه) ولی تنها یک شماره داده شده است.

● 2909- شالامار سخن

از ناشناس، نگاشتهٔ ۱۰۹٤ه/۱٦٨٣م.

به روزگار تیموریان هند، سه «شالیمار باغ» بوده : یکی در کشمیر، دیگری لاهور، سومین در دهلی. و اکنون در بسیاری از شهرهای بزرگ شبه قاره باغها و گردشگاهی بدین نام هست. (دایرهٔ معارف اردو).

8446- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۵۲۴/۳۵۴۸ : نوشته ۲۱ رجب ۱۱۳۸ه (۲۵ مارچ ۱۷۲۶م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۲۹).

● شبستان خیال

از ظهیر ارشد. در بخش ادبیات خواهد آمد.

● 2910- شجرات العرفا و ثمرات الفقرا

از شیخ محمد بن درویش علی.

در «مقدمه» و چهار «فرع» و «خاتمه» : مقدمه در سه «بیان» : ۱- صفت پیر، ۲- عهد و بیعت و وصیت، ۳- چهار پیر و چهارده خانواده. فرع یکم در چهارده «ثمره». فرع دوم در نه «ثمره». فرع سوم در سه و چهارم در یک «ثمره».

آغاز: اللهم انت منور النور، اخرجنی من الظلمات الی النور. الله المستعان وهو ولی الاحسان...

8447- خیر پور، کتابخانهٔ عمومی ۲۹۷/۶ - م ح م : نستعلیق، سید میران صاحب قادری، ۶ صفر ۱۲۹۱ه. آغاز برابر نمونه، ۷۱ ص (سید خضر نوشاهی).

● 2911- شجره نامهٔ طریقت

از محمد رفیع الدین قندهاری (که یاد او در «آداب طریقهٔ رفاعیه : ۱۲۱۵» گذشت). زنجیرهٔ طریقت خود اوست، در گروه قادریه و نقشبندیه.

8448- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف د ۱ : نستعلیق، ش ۵ مجموعه رساله های او نوشته ۱۲۵۸ه. در حیدرآباد دکن (ص ۸۸ - ۹۴) (نوشاهی :).

● 2912- الشدو متعلقه العهد

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). در برابر خواهش گروهی از دوستان، در بیان «شد» که متعارف صوفیان است، در یک «مقدمه» و ده «فصل» و «خاتمه» ای. به نثر آمیخته به نظم. نام نگارنده و رساله در دیباجه آمده است: مقدمه در بیان طریقت. فصل ۱- در عهد و بیعت، ۲- توبه و مقراض، ۳- تاثین، ۴- لباس خرقه و انواع آن، ۵- در شد (میان بستن)، ۶- مروت، ۷- در حال شیخ و آداب او، ۸- در صفت مرید و آداب او، ۹- خلوت و صحبت، ۱۰- خلافت و مراسم آن، ۱۱- خانقاه و تدبیر آن، ۱۲- تعیین خادم و تعهد او، خاتمه در فوت و «مذیل به رسالهٔ منظوم به نام مقاصد». ولی نسخهٔ گنج بخش، بخش منظوم را که در دیباجه از آن به «مقاصد» نام برده ندارد.

و این جز «اسوة الکسوة: ۱۲۶۶» و «تاج نامه: ۱۳۳۰» اوست.

آغاز: حمد بیحد تحفهٔ بارگاه حضرت ذی الجلال، و صلوات بیعد بر محمد... اما بعد، جمعی از دوستان فقیر داعی مسکین.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۸۷ «رسالة الشدد متعلقه بالعدد» که درست نیست. صفا ۴ : ۳۳۳ تا

۴۴۳ زندگینامه و نام آثارش که این اثر درمیان آنها نیست - ذریعه، ایضاح، اته و ریو نیز یاد نکرده اند - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از نذیر رانجها : ۲۶ که نام این رساله برحسب منابع به چند گونه آورده شده است: (طرایق الحقایق ۳: ۵۱ بنام رساله الشدو متعلقه بالعد» ! - ریاض العارفین : ۱۱۰ بنام «رساله الشد متعلقه بالعد» ! - آثار العجم: ۴۸۶ «الشدد و متعلقه بالعد»!).

8449- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نسخ خوش، ۸۸۲ - ۸۹۵ه . در مجموعه رساله های او (ص ۶۶۵ - ۶۸۴) (گنج ۱ : ۴۱۹).

● 2913. شراب رحیق

گویا از سراج احمد ، که، نام او در پایان نسخه آمده است .و شاید رأفت (ن.ک. زیر).

(ن.ک. ایوب قادری : ۱۹۸ که ضمن برشمردن آثار شاه رؤف احمد مصطفی آبادی، متخلص به رأفت (م۱۲۴۹ه/۴ - ۱۸۳۳ م) از «شراب رحیق» او نام می برد - علمای هند : ۶۶ تاریخ مرگ این کس را نادرست ۱۲۰۳ه آورده است).

8450- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه پیشاور ۱۰۹۸ : نستعلیق زیبا ، سراج احمد ، ۱۲۰۹ه . آغاز افتاده : عالم خلق از عرش تا فرش و به مکالیه تعلق دارد . . . انجام (در موضوع پاس انفاس و هوش در دم) : در این اوراق که مسما به شراب ر حیق است فقیر سراج احمد را بدعای خیر یاد فرموده باشد .

● 2914 شراب طهور : شرح غزلی از عراق

از ملا عبیدالله ملتانی، بدستور حضرت مولانا خدا بخش ملتانی (دیباچه). برای دفع شبهات ، در شرح غزل فخرالدین عراق (م ۶۸۸ه/۱۲۸۹ م) : نخستین باده کاندر جام کردند - زچشم مست ساق وام کردند . در آن از «رشحات» و جامی نقل می‌کند . و بیتهایی از آن را باقصیدهٔ «خمریه میمیه» می سنجد .

در متن نشانی بیشتری از نگارنده بدست نیامد . جزاینکه وی جز عبدالله واعظ ملتانی ست. (ن.ک. «دلیل الاحسان» در بخش اخلاق) چه گویندهٔ «اگرچه فقیهان سرد دل و واعظان پا به‌گل ، ترا از این شراب منع کنند، تو محروم مشو» نمی تواند آن واعظ باشد . و از قرینهٔ اینکه او بدستور ملا خدا- بخش ملتانی این گزارش را کرده است . پس بایستی وی همان ملتانی شارح «توفیقیه : ۱۳۷۲» و نگارندهٔ «آداب المریدین : ۱۲۲۰» و جزآن ها باشد .

آغاز : الحمد لله الذی انعم المؤمنین ابرار - و سقاهم ربهم شراباً طهورا . . . اما بعد، می گوید فقیر مسکین ملا عبیدالله الملتانی، که چون فقیر .

8451 اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۸۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه . (ص ۹۷ - ۱۱۰). (گنج ۲ : ۷۱۹).

● 2915. شرایط المریدین

از غلام جیلانی رهتک (که یاد او در «اظهار الاخفاء : ۴۹» گذشت). در تصوف و بیعت و

مرشد و مرید و شرایط آن . به نثر آمیخته به نظم . در آن از «نزهت السالکین» علم الله جالندهری و «مطلوب الطالبین» و «اشباه فی سلاسل الاولیاء» شاه ولی الله و «کبریت احمر» و «مکتوبات شاه نواب الله» بهره برده است .

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد، می گوید فقیر حقیر نا کاره گرفتار آیت اتأمرون الناس بالبر و تنسون انفسکم ، غلام جیلانی .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۱٤ «شرایط مریدی» از ابو جعفر محمد کاتب که جز این است) .

8452- الک ، گیمل پور، صدیقی، حسن ابدال : نستعلیق خوش ، شیخ کرم علی ولد عظیم الله، ساکن دارالشرفاء قلعه قصبهٔ رهتک، ۱۲۳٤ه. ۲۲ ص (پرفسور اختر راهی) .

● 2916- شرح آمنت بالله

از شاه برهان الدین برهانپوری ملقب به راز الهی. (م. ۱۰۸۳ه/۱۶۷۲ م). متخلص به گازر. نام نگارنده در دیباچه نیامده است، و در سرآغاز نسخه ای (ن. ک. زیر) از خواجه قطب الدین بختیار اوشی (م ۶۳۲ه/۱۲۳٤ م.) دانسته شده است. و برخی نسخه ها بدون نام نگارنده (ن. ک. زیر.)

در شرح حدیث : آمنت بالله و ملائکته و کتبه و رسله والیوم الاخر والبعث بعد الموت و . . . به نثر آمیخته به نظم بادیدی صوفیانه. و این جز «شرح آمنت بالله» ابو محمد عبدالرحمان است. که آن بادیدی کلامی ست و در بخش عقاید گذشت.

آغاز : حمد له. صلاة . . . که در شأن آل طاها و جلوهٔ اولی . . . مناجات. ای پاک پروردگار عالم، همهٔ گنه گاران بفضل و کرم خود بخش. آغاز ۲: الحمد لله. هوالاول و هوالاخر، هوالظاهر هوالباطن والصلاة . . . که در شان اوست طاها و جلوهٔ اولی.

(ن. ک. مرآت العلوم ۳ : ۲۰۱ «شرح . . .» و اته : ۱۹۲٤ «شرح . . .» باسر آغاز دوم).

8453- الک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، لاد محمد، ۲۲ ج (گ ۱۱۲پ - ۱۱٤پ) (سید عرف نوشاهی).

8454- کراچی، کتابخانهٔ بلگرامی، سید ولی احمد : نستعلیق، در مجموعه مؤرخ ۱۱۰۱ه. ۱۱۰۹/۲ه. آغاز برابر نمونه۱، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8455- کراچی، موزه ملی ۳/۸ - ۱۹۶۵ .N. M : نستعلیق ، محمد اشرف بن حاجی محمد ، ۱۸ شوال ۱۱۵۶ه. آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (گ ۱٤٤پ - ۱٤۶پ) نسخه گنج بخش از روی این نسخه نوشته شده.

8456- کراچی ، همانجا ۱۸٤ - ۱۹۶۹ .N. M : نستعلیق ، محمد قدرت الله ، ٤ شعبان ۱۲۰۱ه. در حیدر آباد دکن ، برای جعفر علی خان ، آغاز : ای پاک پروردگار عالم (برابر نمونه)، ۸ گ.

8457- کراچی، همانجا ۹۸۹/۱ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق ، حسن الدین عرف غلام نبی ، ۱۷ ع ۱۲۳۰/۱ه. آغاز : فی بیان آمنت بالله ، یعنی ایمان . . .، ش ۳ مجموعه

(ص ۲۱ - ۲۸) .

8458- کراچی ، همانجا ۱۷/۲۱۰ - ۱۹۶۵ N. M. : نستعلیق ، مهر ابوالقاسم طباطبایی (۱۲۵۹هـ) آغاز برابر نمونه ، ش ۱۷ مجموعه (ص ۲۷۵ - ۳۰۹) (نوشاهی ۱۵۸).

8459- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۵ : نسخ و نستعلیق خوش، محمد قدرت رحیم ، ۱۲۷۱هـ. آغاز برابر نمونه، (ص ۳۳۹ - ۳٤۸)، در ص. ع. از راز الهی دانسته شده ، همراه دو رساله دیگر از همو (گنج ۱ : ۳۲۵).

8460- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۳۸٦/۲ : نستعلیق پخته، در ص. ع. آمده : اربع رسایل تصوف نوشته ۱۲۷۳هـ . نام نگارنده در نسخه نیامده ، آغاز برابر نمونه ، بدنبال «قصیده رایی» عطار سپس دو رساله دیگر، ۷۸ ص (پرفسور الله دتا چودری).

8461- دیره غازیخان ، تونسه ، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، خدا بخش، ۱۲۸۸هـ. (ص ٤۲-٤٦)، آغاز برابر نمونه ۲ ، نام نگارنده قطب الدین بختیار اوشی آمده (نعیم اختر محددی).

8462- بهاول نگر ، چشتیان ، صاحبزاده نور جهانیان محمودی : نستعلیق پخته ، ۱۳۰۹هـ . در چند «باب» : ۱- ایمان به خدا ، ۲- ایمان به ملائکه ، ۳- کتب ، ٤- به رسولان ، ٥- روز قیامت ، ٦- تقدیر نیک و بد ، ۷- زندگی پس از مرگ ، (ص ۲۹٦ - ۳۱۷) . آغاز : برابر نمونه ۲، نام نگارنده ندارد. (نعیم اختر) .

8463- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق ، محمد الدین بن غلام محیی الدین، ۱۳۵۳هـ. آغاز : شرح آمنت بالله، تصنیف خواجه قطب الدین بختیار اوشی . . . (سپس برابر نمونه، ۱٦ ص) (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **شرح آمنت بالله**

ابو محمد عبدالرحمان. در ص : ۱۱۲۳ گذشت.

● **2917- شرح ابیات شیخ عبد القادر**

متن سروده هایی از شیخ عبدالقادر جیلانی (م ٥٦۱هـ/۱۱٦٦ م). شرح از محمد رفیع الدین. (شاید قندهاری ن. ک. آداب طریقه: ۱۲۱٥ و یا فرزند شاه ولی الله دهلوی ن.ک. قیامت نامه: ۱۱٦٥). و دربارهٔ متن ن. ک. شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه در همین بخش.

8464- قصور ، چمرنگان ، کتابخانه محمدیه مجددیه : نوشته ۱۲۲۲هـ. بدنبال «شرح اسمار» گیسو دراز - عبدالرحیم (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹٥).

● **شرح ابیاتی از مثنوی معنوی : شرح مثنوی**

● **2918- شرح ابیات نظام الدین تهانیسری**

نظام الدین تهانیسری بلخی (که یاد او در «ریاض القدس : ٥۷» گذشت) : بذکر الله تسود القلوب - وبز داد المعاصی والذنوب . . . دربار ذکر صوری و ظاهری ، و حالت از غیر حق نسیان

آوردن .

شرح از ناشناس ، که نام خود را در دیباجه نیاورده است ، به نثر آمیخته به نظم .

آغاز : احمد حمداً اجری بذاته و صلی صلواة و سلاما الیق برسالته. اما بعد ، این رساله ای ست در تحقیق معنی شعر عربی که حضرت محقق وقت . . . شیخ نظام الدین العمری التهانیسری.

(ن. ک. علمای هند: ۲٤۱ و خزینه ۱: ٤٦۳ که از این اثر او نام نبرده اند) .

8465- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۱٦۱ : نستعلیق ، پیرامون ۱۱۲۲ه. (ص ٤۹۹ - ۵۰۳)؛ میانه افتادگی دارد ، از قلم افتاده و در فهرست نیامده است .

● **شرح ابیاتی از فصوص الحکم** : فصوص الحکم ، شرح

● **شرح ارشاد نامه** : ارشاد نامه ، شرح

● **شرح اسرار الوحی** : کشف الاسرار

● **شرح اسماء الله** : چهل نام

شهاب الدین سهروردی. در: ۱٤۰۱ گذشت .

● **2919- شرح اسماء الهی**

از حاجی حمید عرف شیخ محمد. در گزارش ۹۹ نام خدا .

آغاز : حمدله . . . بدانکه اسم ذات الله است ، و مستجمع جمیع صفات ، پس صوفی را باید که به حکم قول : ان الله خلق آدم علی صورته ، و علم الاسماء . . .

8466- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاؤن : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (سید خضر نوشاهی) .

● **2920- شرح اسماء الهی**

از فقیر محمود. در گزارش نود و نه نام خدا. در آن از «شرح مشکاة» محدث عبد الحق دهلوی (م ۱۰۵۲ه/۱٦٤۲ م) خواجه یعقوب چرخی ، عبد الرزاق کاشغری بهره برده است . نخست کلمه را یاد کرده ، سپس شرح کرده ، آنگاه وجه تعلق آنرا گفته ، سپس وجه تخلق آنرا .

آغاز : حمدله . عاقبة . صلاة . اما بعد ، می گوید بندهٔ رب ودود فقیر محمود ، که این رساله در ذکر اسماء الهی تعلق و تخلق و تعبد به این اسماء . . .

8467- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان ، قاضی فتح الرسول نظامانی: نستعلیق پخته، ۱۲۱۱ه. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباچه نیامده ، ۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8468- شیخو پوره ، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق خوش ، عربیها نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۹۳ ص (نعیم اختر مجددی). نام نگارنده در دیباجه فقیر محمود آمده .

● **2921- شرح اسماء الهی**: نود و نه نام

از ناشناس. در آغاز از ابو العباس بونی نام برده و اینکه از او و از نگاشتهٔ خواجه محمد پارسا بخارایی (م ۸۲۲ه/۱٤۲۰ م) در این رساله بهره برده است.

اغاز: الحمد لله الذی نور قلوب اولیائه به اسماء الحسنی و الصفات. والسلام علی.. . و بعد بدانکه در خاصیت اسماء الله سخن گفته اند خصوصا شیخ . . . ابو العباس البونی .

8469- پیشاور، اکوڑه خنک، نوشهره، کتابخانه رحیمیه ۲۳۸۷ : نستعلیق بسیار خوب، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در عنوان به نام نود و نه نام باری نامیده شده، ۲٤ ص.

8470- پیشاور، اکوڑه ختک، همانجا ۱٦۲۱ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، باعنوان «نود و نه نام باریتعالی»، ١٤ ص (سجاد حسین کاظمی) .

● **2922- شرح اسماء الهی،منظوم :** شرح اسماء حسنی، منظوم

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند

8471- کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد، حکیم سعید R. ۱۱۷ : نستعلیق و نسخ، درویش مصطفی المولوی البغراوی، ۹۷۵ه. آغاز: الله، هو: هر که در روزی بگوید یکهزار - اسم الله و یا هو را بصدق - سازد اصحاب کشف او را، خدا - برگشاید بردلش ابواب عشق. . . ، ۱۳ ص (سید خضر نوشاهی) .

8472- کراچی، موزه ملی ۱۹۵۷-۱۰٦۰/۹ .N M : نسخ و نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز: صدر هر کاری به سم الله کی - تا شود کارت به سامان در جهان، در فهرست بنام «شرح اسماء الحسنی، منظوم» آمده، ۲٤ ص (نوشاهی : ۸٦۲) .

8473- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳۱، ۲۹۷لا، ۵۳۱، ۲۹۷ فقر : همراه «نزهة الارواح» نوشته ۱۲۹۱ه. آغاز: اول و بدیع و باعث خوان - باطن و آخر است و ظاهر دان، در فهرست بنام «اسمای کونی الهی، منظوم» آمده، ۲ گ (عباسی ۱ : ۱۱۲).

8474- حیدرآباد، دکتر نبی بخش خان بلوچ : نوشتهٔ عبدالله ولد محمد، تاریخ یاد شده، (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ٤۱).

● **شرح اسماء الهی:** نود و نه نام خدا

● **2923- شرح اسماء الحسنی**

از شیخ سیف الدین باخرزی (م ۲٤ ذیقعده ٦۲۹ه/۱۲۳۲ م) که ٦۵۸ و ٦۵۹ نیز نوشته اند. فرزند مظفر (مطهر) بن سعید، از شاگردان نجم الدین کبری (م ٦۱۸ه/۱۲۲۱ م) .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۷٤ و ۲ : ۷٤۳ زندگینامه - و نام دو کار ادبی او : ۱- رباعیات، ۲- رساله در عشق - صفا ۲: ۸۵٦ زندگینامه - ریحانه ۳ : ۱٤٦).

8475- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱٦۲۳/۸/٤٦۷۳ : نوشته عبدالحی، غره ج ۲ /۸٤۷ه (۲٦ سپتمبر ۱٤٤۳ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۱).

● **2924- شرح اسماء الحسنی**

از یعقوب چرخی (که یاد او در «تفسیر چرخی : ۲۳» گذشت). در دیباچه می گوید : علمای طریقت پیش از این اسماء الله را به فارسی و عربی به اطناب شرح کرده، از فواید ایشان به فارسی جمع

کرده شد، تا نفع آن به خاص و عام الناس برسد.

بکوشش و پیشگفتار محمد نذیر رانجها، همراه «حورائیه» و «نائیه» او از سوی الکتاب لاهور ۱۹۸۴م چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب الاولیا، به تجلیات اسماء الحسنی و صفات العلیا و جعلها . . . و بعد، می گوید بندهٔ راجی از خداوند . . یعقوب بن عثمان . . . الغزنوی ثم الچرخی.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ).

8476- انک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8477- خیرپور، پیر کوته، مدرسه راشدیه: نستعلیق، قربان سید بن سید فخرالدین، ۵ رمضان ۱۲۶۰ه. آغاز برابر نمونه، ۲۶ ص (سید خضر نوشاهی).

8478- راولپندی، گولره، دربار پیر مهر علی شاه صاحب: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۸ ص، ۱۵ س (پرفسور ملک محمد اقبال ـ تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۱۰).

● **شرح اسماء الحسنی: مطالب الاعلی**

عبدالحق دهلوی.

● **2925- شرح اسماء الحسنی**

از سید ابو تراب محمد راشد الله (که یاد او در «الاعتناء فی تحقیق نحوالاستواء: ۱۲۸۲» گذشت) که می گوید آنرا از «شرح مشکات» عبدالحق دهلوی و «رسالهٔ خواجه یعقوب چرخی» (ن. ک. شرح اسماء الحسنی، چرخی، پیش از این) و از «کتاب» شیخ عبدالرزاق کاشغری برگزیده ام.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، این رساله در ذکر اسماء الهی و تعلق و تخلق و تعبد این اسماء و وجه تعلق و تخلق از کتاب شرح مشکات . . . و از رسالهٔ خواجه یعقوب.

(ن. ک. پاکستان و هند ۵: ۳۱۷ «شرح اسماء الحسنی» و دوکار دیگرش).

8479- کراچی، ملیر، دارالعلوم مجددیه نعیمیه: نستعلیق، حافظ محمد، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۱ - ۹) (سید خضر نوشاهی).

8480- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱۱۶ ص، ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

8481- حیدرآباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه عامیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نسخ شیوهٔ سندی، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱۰۶ ص.

8482- حیدرآباد، همانجا: نستعلیق فارسی، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱۱۳ ص، (نعیم اختر مجددی).

● **2926- شرح اسماء الحسنی**

منسوب به حضرت رضا (ع). در دیباجه آمده که در مجلس مأمون عباسی، در حضور گروهی از حکماء از ایشان خواست که کتابی برای وی بنویسند. و چندی بعد دو کتاب یکی درعلم طب و دیگری

در اسماء حسنی برایش فرستادند. (ن. ک. مأمونی : ٧١٥ و ترجمهٔ ذهبیه : ٥٢٨)

8483- اسلام آباد، گنج بخش ٣٧٦٤ : نستعلیق خوش، ١٣٣٤هـ. (ص ١٨٨ - ٢٠٧)
آغاز: محمد بن جمهور روایت می کند که مامون خلیفه در مرو بود. امام علی بن موسی الرضا(ع) (گنج ٤ : ٢٣٥٣).

● شرح اسماء الحسنی: روضه الحسنی: عین المعانی

عیسی جند الله.

● 2927- شرح اسماء الحسنی: منتخب روح الارواح

از ناشناس. که می گوید از «روح الارواح» سمعانی، ابوالقاسم احمد بن منصور (م ٥٣٤هـ/ ١١٤٠ م)، برگزیده ام. در تعریف اسماء و خواص آنها. به فارسی روان.
آغاز: ترجمهٔ اسماء الحسنی ملتقط و منقول از کتاب روح الارواح... سمعانی. هو. او بود. درمیان عوام تا هو را به الله تعریف نکنی برمراد گوینده واقف نگردد. اما خواص و اهل احتصاص مردان یقین که دل صاف دارند.
(ن. ک. کشف الظنون ١ : ٩١٥ «روح الارواح» - کحاله ٢ : ١٨٣ احمد سمعانی).

8484- هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه : نستعلیق خوانا، سدهٔ ١٢هـ. آغاز برابر نمونه، ٤٧ ص (پرفسور اختر راهی).

8485- هزاره، همانجا : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ١٣هـ. آغاز برابر نمونه، ٧٩ ص (پرفسور اختر راهی).

● 2928- شرح اسماء الحسنی: بود و نه نام

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مر ذات موسوم به اسامی را که واقع شده است در وصف آن اسامی، و لله الاسماء الحسنی.

8486- شیخوپور، شرقپور، کتابخانه میان جمیل احمد مجددی : نستعلیق خوش، سدهٔ ١٢هـ.
آغاز برابر نمونه، ٤٥ ص (سید سعید الظفر نوشاهی).

● 2929- شرح اسماء الحسنی

ناشناخته. نسخه ها یکی نیست.

8487- کراچی، موزهٔ ملی N. M ١٩٥٨ - ٢٦٢/٤١ : نستعلیق، (١١١١هـ). آغاز: الملک، پادشاه یعنی خداوند ملک. مراد ازین آنست که بر ایجاد و احیاء اعلام (نوشاهی : ٨٦٢).

8488- راولپندی، کترهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه : نسخ خوش، سدهٔ ١٢هـ.
آغاز: روی عن ابی هریره ان النبی(ص) قال ان لله تبارک تسعة و تسعین اسماء، ٩٣ ص (پرفسور اختر راهی).

8489- اسلام آباد، گنج بخش ٢٥٨٦ : نستعلیق خوش، احمد ولد فضل دین، سدهٔ ١٣هـ.

(ص ۳۱۲ - ۴۵۲). آغاز: بسمله. و اسماء الله تعالی الحسنی التی امرنا بالدعا بها. تسعة و تسعون.

8490- کراچی، موزه ملی ۹۲۳ - ۱۹۵۸ .N. M : نسخ و نستعلیق، سدهٔ ۱۳ ه. آغاز: هو الله الذی لا اله الا هو. عالم الغیب والشهادة. هرکه بعد از نماز صبح صد بار بگوید، ۲۱۰ ص (نوشاهی: ۸۶۲).

8491- اسلام آباد، گنج بخش ۱۶۷۵: نستعلیق ناپخته، سدهٔ ۱۳ - ۱۴ ه. آغاز: عن ابی هریره (رض) قال قال رسول الله (ص) ان لله تعالی تسعة و تسعون اسما من احصاها. . . ، ۷۶ ص (گنج ۴: ۲۳۵۴).

8492- لاهور، دکتر محمد باقر: نسخ و نستعلیق، تاریخ یاد نشده، ش ۱ مجموعه آغاز: بسمله. هر بنده از بندگان حق سبحانه و تعالی و امتی از امتان محمد (ص) که باین اسماء الله عمل کند کارهای دینی و دنیوی او کفایت شود، ۷ گ ۱۵ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق: ۵۸۰).

● **شرح اسماء الحسنی**: نود و نه نام خدا

● **شرح اسمار الاسرار**: اسمار الاسرار، شرح

● **2930- شرح اسم ذات**

از مجدد الف ثانی، شیخ احمد سرهندی (که یاد او در «اثبات النبوه: ۲۲۰۱» گذشت).

8493- کراچی، موزه ملی ۱۰۵۶/۴ - ۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق، عبدالکریم، ۱۳۰۳ ه. در مجموعه «رسایل نقشبندیه» (نوشاهی: ۲۲۸).

● **2931- شرح الله اکبر**

از عین القضات همدانی (که یاد او در «تمهیدات: ۱۳۶۰» گذشت). شاید یکی از «نامه» های او باشد. (ن. ک. «نامه های عین القضات» چاپ ع. منزوی). در وحدت وجود. در سه اصل: ۱- در شرح این نظر که ما فی الوجود الا الله، ۲- در بیان این نظر که ما فی الوجود الا الله و افعاله، ۳- در بیان آنکه ما فی الوجود الا الله و افعاله و صفاته.

آغاز: این هفتم نوشته است. در شرح الله اکبر، و هنوز برادران اعز. . . دانستنی ست که چون یکی بیش نیست، هر چه غیر آن یکی ست حادث است. و قومی از اهل معرفت گویند. (ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۴۴۲ «نامه های عین القضات»).

8494- اسلام آبا، گنج بخش ۵۲۵۰: نسخ پخته، پیرامون ۱۰۰۳ ه. (ص ۲۲۰ - ۲۲۷) (گنج ۲: ۷۲۰).

● **شرح الالفاظ الحاظ فی شرح الالفاظ**: رشف الالحاظ

● **شرح الهامات غوثیه**: غوثیه

● 2932- شرح ام الاسماء

ار منشی سیتل سنگهه بیخود. (که یاد او در «رموز العارفین ۱۵۲۹ » گذشت).

8495- کراچی، موزه ملی ۸/۲۶۰-۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه، ش ۳ مجموعه رساله های او (گ ۳۰ - ۳۲). آغاز: واضح باد که اختلاف آثار تابع اختلاف صور باشد (نوشاهی : ۲۳۲).

● 2933- شرح ایاکم و الامردان

از نظام الدین تهانیسری بلخی (که یاد او در «ریاض القدس: ۵۳» گذشت). در تأویل حدیثی که وی از پیامبر(ص) می داند: ایاکم و الامردان فان فیهم لو نا کلون الله. و در هفت وجه. تهانیسری را به سخنان کفر آمیز متهم می ساخته اند. غلام سرور می نویسد: در سخن تابع هیچکس نیست، بلکه آنچه بر وی مکشوف می‌گردید درکتب و رسایل خویش می آورد (خزینة ۱: ٤٦۳).

آغاز: قال شیخنا و سیدنا قدوة ... شیخ نظام الدین ... در تحقیق معانی حدیث نبوی که فاضلی نقل کرده، که ایاکم و الامردان.

(ن. ک. علمای هند: ٢٤١ و خزینه ۱: ٤٦۳ که از این اثر او نام نبرده اند).

8496- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۶۱ : نستعلیق، پیراسون ۱۱۲۲ه (ص ۵۰۳ - ۵۰۹)، در فهرست کتابخانه از قلم افتاده.

● شرح برهان العارفین : برهان العارفین، شرح

● 2934- شرح بیت

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). گزارش بیت : ز دریای شهادت چون لابرارد هو - تیمم فرض گردد نوح را در وقت طوفانش. نگارنده این بیت را از عطار دانسته است نه دهلوی (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۱۹ - ۱۲۲۰). و این جز «در البحر» اوست (ن. ک. همین بخش). ضمن «شانزده رسالهٔ شاه داعی» بکوشش دبیر سیاقی ۱۳٤۰ ح چاپ شده.

آغاز: شرح بیت شیخ عطار (ره) زد دریای شهادت ... کلمهٔ شهادت مشتمل است بر نفی و اثبات. تشبیه کرد آن کلمه را به دریا، یعنی حقیقت کلمه.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۱ و صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳٤۲ زندگینامه و نام آثارش، که در هیچیک از اندو از این اثر نام نیامده - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از محمد نذیر رانجها، که در آنجا به نقل از «آثار العجم» ص ٤۸٦ رساله ای بنام «شرح بعض از اشعار عطار» از وی نام برده شده است).

8497- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۹ : نسخ خوش، ۸٤۲ - ۸۹۵ه. در مجموعه رساله های او (ص ٦٦۰) (گنج ۱ : ٤۱۹).

● شرح بیت می کشد مهم... : رسالهٔ جامعیه اخلاطی، در ص : ۱۳۸۳ گذشت.

● شرح بیتی از حافظ : شرح دیوان حافظ

● **2935- شرح بیتی از دهلوی**

متن بیتی ست از امیر خسرو دهلوی. شرح از غلام علی تتوی (شاید قانع م۱۲۰۳ھ/۱۷۸۸م)، در ۲۹ ج ۱۱۹۹/۲ھ/۱۷۸۵م. در آن از عالم صغیر و عالم کبیر و تشابه انسان بدان سخن گفته.

آغاز: بنام آنکه ذات جمله اشیا - بود چون اسم و ذات او معما. حامداً لله تعالی و مسلما علی حبیبه محمد . . . اما بعد، می گوید . . . غلام علی تتوی . . . که لغز زبدة الشعرا . . . امیر خسرو هر چند به مشارق و مغارب مشتهر است.

در پیشگفتار چاپ «مقالات الشعرا» قانع تتوی (ص هفت - بیست و دو) از ۴۳ کار او نام برده شده است، که این درمیان آن ها نیست.

8498- حیدر آباد، معموره، کالج شاه ولی الله: نستعلیق، ملا مبارک، ۲ شعبان ۱۲۵۸ھ. (ص ۶۳ - ۷۱ مجموعه) (سید خضر نوشاهی).

● **2936- شرح بیتی از دهلوی**

از عبدالرحمان جامی (۸۱۷ - ۸۹۸ھ/۱۴۱۴ - ۱۴۹۲م). گزارش بیتی ست از امیر خسرو دهلوی (۶۵۱ - ۷۲۵ھ/۱۲۵۳ - ۱۳۲۵م): زدریای شهادت چون نهنگ لا برآرد سر - تیمم فرض گردد نوح را در وقت طوفانش. که به اشارت بزرگی نگاشته است.

اسیری لاهیجی نیز همین بیت را گزارش کرده است. (نسخه ها ۲ : ۱۲۱۹).

آغاز: یا من لا رب غیره، ولا اله سواه، و فقنا لی . . . دل عشق ترا مزید بادا همه عمر - در دید تو نا پدید بادا همه عمر . . . اما بعد، این چند کلمه ای ست که بر حسب اشارت حضرت سید.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۱۹ - جامی، حکمت : ۱۶۲ - و برای نسخه هایش : مرآت العلوم ۱ : ۸۴ - اته : ۱۳۵۷/۱۹ - موزهٔ سالار : ۱۶۴۳/۹ - تاجیکستان، دو شنبه ۲ : ۲۵۲ - دانشگاه ۱۶ : ۶۳۴).

8499- اسلام آباد، گنج بخش ۱۸۱۶ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰-۱۱ھ. (ص ۱۴۷ - ۱۵۰)، آغاز برابر نمونه، در نسخه از نگارنده نام برده نشده (گنج ۳ : ۱۵۵۵).

8500- کراچی، موزه ملی ۴۳ - ۱۹۷۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۴ ص (نوشاهی : ۲۰۵).

8501- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامالیان : نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۵ ذیقعدهٔ ۱۱۷۹ھ. (ص ۳۷۴ - ۳۸۱)، آغاز برابر.

8502- حیدر آباد، همانجا : نسخ زیبا، محمد نصیر الدین بن بهاء الدین سندی، ۲۳ ع ۱/ ۱۱۸۹ھ. از روی خط والد خود (ن. ک. پیش از این) آغاز برابر (ص ۳۳۵ - ۳۴۱) (نعیم اختر مجددی).

8503- اسلام آباد، گنج بخش ۷۲۱۳ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۲۲۷ - ۲۳۱)،

آغاز برابر نمونه، نام جامی ازکاتب در ص. ع. آمده (گنج ۳ : ۱۵۵۵).

8504- کراچی، موزه ملی ۵۲۸/۱۳۸ .N. M : نستعلیق، (۱۲۵۸ه. در لکهنو) (گ ۴۳ - ۴۵) (نوشاهی : ۲۰۵).

8505- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، خواجه محمدعثمان دامانی، ۱۲۶۹ه. آغاز برابر نمونه (ص ۱۵۴ - ۱۵۸ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

● **شرح بیتی از گلشن راز** : شرح گلشن راز

● **شرح پند نامه**

عطار، در بخش منظومه ها، بدنبال متن خواهد آمد.

● **شرح تحفة الابرار** .

جامی، در بخش منظومه ها خواهد آمد.

● **شرح تحفهٔ سریه** : تحفهٔ نوریه

● **شرح تحفهٔ مرسله** : تحفهٔ مرسله، شرح

● **شرح تحفه النصایح** : هدایة الروایح

● **2937- شرح ترجیع بند اوحدی**

متن از اوحد الدین حامد کرمانی (م ۶۳۴ یا ۶۳۵ یا ۶۳۶ه/۱۲۳۶ تا ۱۲۳۹ م). ترجیع بندی که با این بیت آغاز می شود : در خرابات عاشقان کویی ست - و اندر آن خانه یک پری رویی ست. گزارش از احمد بن موسی استادی، بخواهش یکی از دوستان. وی باید همان استادی رشتی شاگرد محمد شیرین مغربی (ن. ک. جام جهان نما: ۱۳۷۶) باشد که «جام جهان نما»ی او را در ۸۲۰ه/۱۴۱۷ م - ۸۵۰ه/۱۴۴۶ م (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۲۵) و «گلشن راز» را در ۸۴۴ه/۱ - ۱۴۴۰ م (ن. ک. همین بخش) شرح کرده است.

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد، عزیزی از این فقیر احمد بن موسی الاستادی التماس شرح ترجیع شیخ اوحد الدین کرمانی (رح) استدعا کرده است، و این درویش التماس او را اجابت کردم.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۷۳ برای اوحدی و ۲ : ۷۶۳ برای گزارش کننده، ضمن زندگینامهٔ مغربی).

8506- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۸۹، ۸۷۱ اوحد - احمد : نستعلیق، آغاز سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، خاتمه کتاب تاریخ شوال ۱۰۹۹ه. دارد. ۵۹ گ ۱۳ س (عباسی ۲ : ۱۱۳). فهرست نگار تاریخ ۱۰۹۹ه را تاریخ نگارش گمان زده که درست نیست.

● **شرح جواهر الاسرار**: کشف الاسرار

● **شرح چهل کاف** : چهل کاف

● **شرح حدیث اباذر** : شرح حدیث عما.

● **شرح حديث الدنيا مزرعة الاخره :** بطيخيه
● **شرح حديث سواد الوجه:** سواد الوجه:شرح حديث فقر
● **2938- شرح حديث عما :** شرح حديث اباذر

از عبدالرحمان جامی (۸۱۷ - ۸۹۸هـ/۱۴۱۴ - ۱۴۹۲ م). شرح حديث منسوب به پیامبر(ص) در پاسخ ابوذر(رزین)عقیلی،که پرسیده بود:این کان ربنا قبل ان یخلق الخلق؟ و پاسخ ایشان:کان فی عماء ما تحته هواء وما فوقه هواء . که دو خرده بدان گرفته شده (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۲۸) .گزارشی ست صوفیانه، بایک «فایده» آغاز می شود ، و مقدمتاً شش مرتبهٔ ظهور را بیان می کند ، آنگاه به تأویل حديث می پردازد .

آغاز: ای پاک زحیز و مبرا ز مکان - خالی زتونی درون و بیرون جهان . . . عن ابی ذر (رزین) العقیلی(رض). قال قلت یار رسول الله . . . فایده این کلمهٔ جامعه از مشکاة نبوت.

(ن. ک. رشحات : ۱۳۳ زندگینامه و سخنان و کرامات - صفا ٤ : ۳٤۷ تا ۳٦۸ زندگینامه و آثار منظوم او ، و ٤ : ٥١٤ تا ٥١٧ برای آثار منثورش، که این درمیان آنها نیست - نفیسی ۱ : ۲۸۵ تا ۲۸۹ زندگینامه و نام ۱۰۰+۷۷ اثر او ، از آن میان «شرح حديث ابی ذر عقیلی» - جامی ، حکمت : ۱٦۱ «شرح حديث ابی در عماری» و:۱٦۳ «شرح ابی رزین عقیلی»- نسخه ها ۲ : ۱۲۲۸ «شرح حديث عما»- مشار ، مؤلفین ۳ : ۷۹۸ آثار چاپی او ، در ۲۳ بند ، که این درمیان آنها نیست - و برای نسخه هایش - اته : ۱۳۵۷ ۲۹۱٤ «شرح حديث ابی ذر». دانشگاه ۱٦ : ٦۳٤، ٦۳۸ «تفسیر خبر عما» - فاضل ، مشهد ۳:۷۸۷ «شرح حديث عما»).

8507- کراچی، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی R. ۱۱۷ : نستعلیق خوش، درویش مصطفی المولسوی البغرادی، ۹۸۹هـ. آغاز برابر نمونه، به نام لطیفهٔ مرغوبه یاد شده است، ٤ ص (سید خضر نوشاهی).

8508- حیدر آباد، تند و قیصر،گنجینهٔ نظامانیان : نستعلیق زیبا، ابو نصر بهاءالدین سندهی، ۲۳ شوال ۱۱۷۹هـ. (ص ۲٤۱ - ۲٤۸) ، آغاز برابر.

8509- حیدر آباد ، همانجا : نسخ زیبا ، محمد نصرالدین بن بهاءالدین سندهی ، ۱۲ ع ۱/۱۱۸۹هـ. از روی نسخهٔ پدر (ن. ک. بالا) آغاز برابر (ص ۲۱۳ - ۲۲۰) (نعیم اختر مجددی) .

8510- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۱٦۱ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۲۲٤هـ. (ص ٤٦-٤۹)، آغاز برابر نمونه، در پایان از جامی دانسته شده .

8511- اسلام آباد ، همانجا ۸۰۹۷ : نستعلیق خوش ، رمضان ۱۲٦۲هـ. آغاز برابر نمونه ، ص (گنج ۲ : ۵۹۷).

8512- کراچی ، موزه ملی N. M. ٥۲۸/۱۳۷ : نستعلیق ، ۲۲ محرم ۱۲۵۸هـ. در لکهنو، آغاز برابر نمونه ، (گ ٤۱ - ٤۲) ، نام جامی در کلفون آمده (نوشاهی : ۲٤۱) .

8513- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۷۵ : نسخ ، سدهٔ ۱۳هـ. (ص ۱٤۱ - ۱٤۳)، در پایان آن

آمده : تمام شد رساله در وحدت وجود جامی در شرح حدیث نبوی .

● **2939۔ شرح حدیث الفقر سواد الوجه :** سواد الوجه

گویا از شاه درویش محمد قادری (ن. ک. تهلیلیه : ٤٧ و اثبات ایمان : ۱۰۲۰) . در گزارش حدیث الفقر سواد الوجه فی الدارین ، بخواهش میان تاج محمود . و از اینگونه است «سواد الوجه ، شرح : ۱۵٦٦» از خواجگی کاسانی .

آغاز : محب یکرنگ آیینهٔ بیرنگ، میان تاج محمود، که به درویش قادری لطیفه معنی حدیث درخواست نموده بود. یعنی الفقر سواد الوجه فی الدارین چه معنی دارد.

8514- کراچی، موزه ملی ۲/۱٦٤ - ۱۹٦۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. (ص ۳٦ - ٤٤)، (نوشاهی : ۲٤٦).

● **شرح حدیث کل مولود یولد علی الفطرة :** شرح رباعیات خان

● **2940۔ شرح حدیقة الحقیقه:** شرح . . .

متن از سنایی . شرح از ناشناس . (ن. ک. بخش منظومه ها)

8515- لاهور، دانشگاه پنجاب B،SPI را VI۵B ٤٩٩ :نستعلیق شکسته آمیز، محمد ارشد الله بن هدایت الله همدانی، در دهلی، ۱۱ ج ۱/۹۸ ۱۰هـ. آغاز: یعنی ای درون آدمی را بصفات حمیده که بهترین آن معرفت است پرورش داده، از باطن سایر مخلوقات ممتاز ساخته، سپس نامه (فتوا) ، آغاز : این فصلی ست که به سلطان اعظم مالک البر والبحر . . . ، ٤۳ . گ (عبدالله ۲ : ٤۳٤) .

8516- پیشاور ، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۷۸٦ : ریز ، تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده ، (عبدالرحیم ۱ : ۳۲۳) .

● **شرح حدیقة الحقیقه**

سنایی. ن. ک. لطایف الحدایق، مرآت الحدایق، مفتاح الحدیقه.(بخش منظومه ها)

● **2941۔ شرح حصن الحصین**

متن از محمد جزری، شمس الدین محمد بن محمد (که یاد او در «المقدمه ۱ : ۱۲۷» گذشت) . اوراد و مناجات و سیرت و خلق و سخنان پیامبر ص ست بنام «حصن الحصین من کلام سید المرسلین» به سال ۷۹۱هـ/۱۳۸۹ م .

شرح از حاجی محمد کشمیری ، که از خود به حاجی الحرمین یاد می کند ، در (ظل الله : ۹۹٦) : کرد شرح کتاب حصن حصین . بندهٔ حاجی برای طالب راه . . . سال تاریخ اوست ظل الله (۹۹٦هـ/۱۵۸۸ م) (ن. ک. زیر).

وی حاجی محمد کشمیری (م ۱۰۰٦هـ/۱۵۹۷ م) شاگرد ابن حجر (م ۹۷۳هـ/۱۵٦٦ م) است، و مترجم «شمایل النبی» در ۹۸۸هـ/۱۵۸۰ م .

گزارشی ست گسترده : نخست عبارتی را ترجمه سپس به گزارش آن می پردازد چنانچه در شرح

«والخیر فی یدک» یک صفحه دربارهٔ «ید» و ید الله فوق ایدیهم گفتگو می کند.

در «۱۰۰ مه نسخهٔ ۸۹۳۳ گنج بخش، نام نگاشته های خود را برده است: تفسیر قرآن کامل به فارسی، شرح شمایل ترمذی، فضایل القرآن، شرح عقاید عضدیه، شرح مشارق الانوار، خلاصة کتاب المصباح در بیان مذاهب اربعه، شرح الاوراد الفتحیه، شرح الاوراد العصریه، معجزات النبی، العقاید المنظومه، خواص الرسول، ذکر جهر، الاسم الاعظم و غیره.

آغاز: اللهم لک الحمد، حمداً یوافی نعمک ویکافی کرمک ... اما بعد، بر ارباب ضمایر ... آنکسی که ادعیه و اذکار به زبان بخواند و بر معانی آن واقف نباشد.

(ن. ک. کشف الظنون ۱: ۶۶۹ «الحصن ...» متن و شرح های آن - گنج ٤: ۱۹۸۳ «شمایل النبی، ترجمه» از همو - اته: ۲۶٤۲ همان «شمایل» او - پاکستان و هند ٤: ۷۸۶ «شرح حصن حصین» به نقل از اته - نشریه ۸: ۲۶۸ «شرح حصن حصین» نسخهٔ فرهنگستان تفلیس، که تاریخ نگارش محرم ۹۹۰ه در کشمیر آورده شده - ایوانف: ۹۹۳ «ترجمهٔ حصن حصین» - ایوب قادری: ۱۵۷، مرآت العلوم ۱: ۲۳۲).

8517- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۲۶۹/٤۳۲۲: از سدهٔ ۱۰ه. در فهرست آمده گویا از محمد کشمیری (دکتر محمد بشیر حسین ۲: ۲۹۱).

8518- اتک، مکهد، کتابخانهٔ مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده: همزه او در وقت دخول، در پایان آمده: قال شارح الکتاب الفقیر حاجی الحرمین ... حاجی محمد کشمیری، ۵۳۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8519- اسلام آباد، گنج بخش ۱۷۷۲: نستعلیق ریز، پیرامون ۱۲۰۰ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲ - ۲٤)، انجام افتاده.

8520- اسلام آباد، همانجا ۱۷۰۶: نسخ پخته، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۳۹۶ ص.

8521- اسلام آباد، همانجا ۲۱٤۷: نستعلیق، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز ۲ صفحه افتاده، ٤۶ ص (گج ٤: ۲۳۷۸).

8522- اسلام آباد، همانجا ۸۹۳۳: سدهٔ ۱۳ه. در خاتمه فهرست نگاشته هایش را آورده، ۸۸ ص.

2942- فتح مبین: شرح حصن الحصین

متن همان. شرح از ابو بکر محمد بهروجی بدستور ابو لفتح محمود پادشاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه بن مظفر شاه، بنام «فتح مبین»، در ٤ ذیحجه ٤۶ پادشاهی او، در ۹۱۵ه (۱۵۰۹ م) به انجام رسانده است. (دیباجه).

در گزارش دیباجهٔ متن زندگینامهٔ ابن جزری را آورده است. و اینکه «حصن حصین» را در دمشق نگاشت. و سپس در شیراز آن را دست برده کاسته و افزوده «عده» نامیده، همراه مولانا نجیب‌الدین شافعی به «حضرت سلطان سلاطین احمد شاه طاب ثراه فرستاد، و در ربیع الاول سنة ثلاث و ثلاثین و ثمانمایة به شیراز وفات یافت».

و چنان می نماید که سلطان احمد شاه پیشگفته همان باشد که نامش در زنجیرهٔ سلطان ابوالفتح محمود آمده است. و این محمود بایستی محمود شاه یکم (۸۶۳ - ۹۱۷ه) پادشاه گجرات باشد که با پرتغالی ها جنگید و در جنگ به شهادت رسید.

آغاز: الحمد لله الواحد الفرد الصمد الذی فتح لرسوله محمد حصنا حصیناً ... بعد، می گوید

بندهٔ ملتجی، ابوبکر محمد بهروجی، که چون سلطان اعظم .

(ن. ک. کشف الظنون ۱ : ۶۶۹ متن و شرح هایش ، و نیز گزیدهٔ آن بنام «عدة الحصن» و «الجنة» - طبقات: ۲۸۰، ۲۸۲-اشکووری ۳: ۲۰۵ که نام نگارنده را ابوبکر بن محمد هروی در ۹۹۰ه آورده- افغانستان، موزهٔ کابل : ۱۵۱).

8523- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۸ : نستعلیق و نسخ ، آغاز سدهٔ ۱۱ه. آغاز در دیباچه افتاده ، در فهرست شناخته نشده ، ۲۴۲ ص (گنج ٤ : ۲۳۸۰) .

8524- اسلام آباد، همانجا ۶۸۲۵ : نستعلیق و نسخ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۹٤ ص (گنج ٤ : ۲۳۷۸) .

8525- اسلام آباد، همانجا ٤۱۲۳ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز در دیباچه افتاده، در فهرست شناخته نشده ، ۷۰۰ ص (گنج ٤ : ۲۳۸۰) .

2943 شرح حصن الحصین

متن همان . شرح از ابو الفتح هاشمی مدرس ملتانی (دیباچه)، که در پایان تاریخ نگارش را ۱۰۸۵ه/۴-۱۶۷۵ م آورده : سال تاریخ شرح پرسیدم - از خرد، گفت گویمت می بین . . . هاتفی گفت گوی تاریخش - بود ازین بهر، فتح حصن حصین . در دیباچه می گوید : از بعضی مشایخ حرمین اجازت روایت احادیث نبوی گرفته ، پس از برگشت به وطن خود، و فرا رسیدن پیری، بدین شرح پرداخته است . و پیش از آغاز گزارش ، به برخی از مصطلحات محدثان می پردازد . بابک «مقدمه» و یک «اصل» و «فایده» هایی . سپس «شمه ای از احوال محمد بن جزری» .

گزارشی ست گسترده با سربندهای «متن»، «تحقیق لفظ» و «توضیح معنی» که این یکی نیز سربندهای «فایده» دارد . و بخش بندی آن برابر متن در هشت «باب» است .

آغاز : حمدله اکمل الحمد علی کل حال، والصلات والسلام الاتمان . . . اما بعد ، چون تراب اقدام فقیر ابوالفتح هاشمی مدرس ملتانی .

8526- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۰ : نستعلیق خوش، شیخ عبدالکریم صدیقی ملتانی، سدهٔ ۱۱ه. تنها جلد دوم است، ۶۵۲ ص. نام شارح در فهرست نا درست آمده. (گنج ٤ : ۲۳۷۸) .

8527- اسلام آباد، گنج بخش ۵۱۵۳ : نستعلیق پخته، محمد اسلم، جمعه ۱٤ محرم ۱۱۶۰ه. آغاز برابر نمونه ، در پایان آمده بیشتر نسخه از روی خط شارح نوشته شده ، ۸۸۶ ص (گنج ٤ : ۲۳۷۹) .

8528- چنیوت، جهنگ، ملک آباد، مولانا محمد اکرم : نستعلیق نسخ آمیز، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر ، ۴۲۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

2944- مفاتیح حصن الحصین : شرح حصن الحصین

متن همان. شرح از قاضی محمد عارف بن قاضی محمد صادق، که روزگارش بدست نیامد. ولی می گوید استفاده های روحانی از حاجی معین الدین و شیخ محمد بکری و خواجه محمد هاشم احرا[illegible]

کرده بود. در دیباجه میگوید نگارندهٔ متن در تألیف آن اختصار کرده بود و جهت تنقیح عبارتها و بین اشارتها این را نگاشتم ، و در مقدمهٔ هر باب الفاظ مصطلحه را تعریف کرده است.
آغاز : حمد بیحد و غایت و سپاس فزون از احاطه . . . اما بعد فیقول . . . قاضی محمد عارف بن قاضی محمد صادق.

8529- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد ، حکیم محمد سعید دهلوی R.۱۴۳ : نستعلیق خوش ، محمد مومن ، سده ۱۲ھ. آغاز برابر نموله ، ۵۰ ص (سید خضر نوشاهی).
8530- لاهور ، مسلم مسجد ، مکتبه خاور ، محمد حلیم : نسخ خوش ، آغاز افتاده : ماحی و نواحی ضلال و بدعت ، ۲۷۴ برگ (سید عارف نوشاهی).

● 2945- شرح حصن الحصین

متن همان. شرح از فخر الدین (دیباجه).
آغاز : الحمد لله الذی بعزته و جلاله تتم الصالحات ، و بذکره یتحصن المرء بحصن الحصین . . . اما بعد ، چون بندهٔ کمترین گرفتار محبت ما سوای الله فخر الدین.
8531- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق ، فقیر عباس ، ۱۱۵۷ھ. آغاز برابر نموله ، ۹۴۹ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● 2946- شرح حصن الحصین

متن همان. شرح از ناشناس. که کار خود را در دیباجه «ترجمه» خوانده است ، تا همهٔ خلق از آن بهره مند شوند. در هشت «باب» : ۱- در فضیلت دعا و آداب آن ، ۲- زمان و مکان لازم برای استجابت ، ۳- اسم اعظم و اسمای حسنی ، ٤- اوراد صبح و شبانگاه ، ۵- دعا هایی که تعلق به دیگر احوال دارد ، ٦- نماز و ذکر که سببی داشته باشد ، ۷- اذکار و استغفار ، ۸- اذکار و ادعیه که مخصوص به وقتی نیست.
آغاز : حمدی برتر از هر مقال ، و ثنایی که نیاید از اهل کمال ، حضرت خداوندی را . . . اما بعد ، این کتاب حصن الحصین است که به فارسی ترجمه کرده شد.
8532- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٨٤٢ : نستعلیق خوش ، حافظ عبدالرحیم ، ج ۱/۱۰۰٤ھ. آغاز برابر نموله ، ۱۸۰ ص (گنج ٤ : ۲۳۷۹).
8533- گجرات ، شاه دوله رود ، عبدالرحیم جمیل : نستعلیق خوش ، محمد فاضل بن حاجی محمد عارف ، ۳۳ رمضان ۱۱٦۲ھ. ش ٤ مجموعه ، ٦٩ ص (سید عارف نوشاهی).

● 2947- شرح حصن الحصین

متن همان. شرح از ناشناس. نسخه ها یکی نیستند.
8534- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانهٔ همدرد R. ۸۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز افتاده : اشهد ان محمد عبده و رسوله. اما بعد ، بر ارباب . . . و افهام زاکیه پوشیده نماند که بعضی از علما گفته اند که کسی ادعیه . . . ، ۳٦۸ ص (سید خضر نوشاهی).

8535- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شادروان پیر مهر علی شاه : متن نسخ و ترجمه زیر نویس نستعلیق ، محمد محسن بن محمد حسین ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز: بسمله. شروع می کنم به نام آنکه روزی دهنده است دو جهان را و آمرزنده مؤمنان. فرمود پیغمبر خدایتعالی که درود فرستنده خدا برو ، ۳۸۷ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8536- ملتان ، کتابخانه عمومی ، باغ لانگی خان ۵۷۵۹ : نسخ و نستعلیق ، سعد الله ، سلخ ذیحجه ، ۱۲۲۹ھ. آغاز افتاده ، ۳۰ ص (دکتر زبیده صدیقی).

8537- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر محب الله شاه راشدی : نسخ و نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز : بنام خدا که بخشنده و مهربان است ، لا اله الا الله عده للقائه. نیست معبود بر حق مگر خدا وعده است مرد یدار او را. اللهم صلی علی سید الخلق بار خدا درود نازل، ۶۶۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2948- شرح حقیقت محمدیه

متن از وجیه الدین علوی. (که یاد او در «شرح جام جهان نما : ۱۳۷۹» گذشت).

شرح از عبدالعزیز .

(ن. ک. علمای هند : ۲٤۹ زندگینامه وجیه الدین و نام آثارش ، از آن میان «رسالهٔ حقیقت محمدیه» - مآثر الکرام : ۱۸۱ زندگینامه و نام آثارش ، از آن میان همین کتاب).

8538- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۰۶۵/۱۰۱۳/۲ : نوشته محیی الدین ، ۱۱۳٤ھ (۱۷۲۱م.) (بشیر حسین ۳ : ٤٤۳).

● 2949- شرح خطبة البیان

متن از حضرت علی(ع). برای شناسایی آن (ن. ک. منزوی ، دانشگاه ۲ : ۱۰۸ تا ۱۱۵ و نسخه ها ۲ : ۱۲۳۱ تا ۱۲۴۳).

شرح از ناشناس.

8539- اسلام آباد، گنج بخش ، ٤۵۳۹ : نسخ و نستعلیق، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. (ص ۵۳ - ۹۷).
آغاز: بدانکه اول خطبة البیان ، که پیشوای متقیان و امیر مومنان . . . این است : انا الذی عنده مفاتیح الغیب ، لا یعلمها بعد محمد غیری. معنی این کلمات از فحوای روایات (گنج ۲ : ٦۰۵).

● شرح خطبة البیان : مناجات مرتضوی

● شرح خوب ترلگ : امواج خوبی

● 2950- شرح درود مستغاث

از گل محمد بن محمد افضل چنابی. که روزگارش بدست نیامد. ولی بایستی جز «فوایه حسنیه» باشد. (ن. ک. همین بخش)

نخست عبارتهایی از دعا می آورد سپس به ترجمه و گزارش لغوی صوفیانهٔ آن می پردازد.

آغاز: جواهر حمد و یواقیت ثنا از معدن اخلاص و کان خلوص رو بحصول آورده ، نثار بارگاه بعده می گوید . . . گل محمد بن.

8540- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8541- اٹک ، مکهد، همانجا : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8542- سرگودها ، بهیره ، مدرسه عزیزیه بگویه ، ابرار احمد بگویی : نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8543- شیخوپوره ، فیروز والا ، میرو وال ، کتابخانهٔ اعظمیه نوشاهیه : نستعلیق پخته ، صادق بن عظیم گجراتی ثم سیالکوتی ، ۲۳ رجب ۱۲۷۰ه. آغاز برابر ، ۳۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2951- شرح درود مستغاث

از نظام الدین بن محمد رستم بن عبدالله خجندی ثم امن آبادی. که «شرح قصیدهٔ برده» (ن. ک. همین فهرست) را در ۱۰۹۴ه (۲ - ۱۶۸۳م) و «شرح شمایل النبی» (گنج ٤ : ۱۹۸٦) را بنام اورنگ زیب (۱۰٦۸ - ۱۱۱۸ه) در ۱۱۰۸ه/۱٦۹٦م به انجام رسانده است. و از هموست : «شرح قصیدهٔ بانت سعاد» (گنج ۳: ۱٦۸۷) و «شرح قصیدهٔ محمدیه» (گنج ۳ : ۱۷۱٦).

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی ، . . . عرض می دارد مسکین نظام الدین بن محمد رستم . . .

8544- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8545- راولپندی ، سبزی مندی ، جامعهٔ رضویه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، سیادت شاه ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، (ص ۱- ٤٥) (نعیم اختر مجددی).

● شرح درود مستغاث : فواید حسنیه

● شرح دعای سریانی : شرح قصیدهٔ سریانی

● شرح دیوان حافظ

شرح های دیوان حافظ و یا شرح بیت هایی از او ، و یا شرح اصطلاحات دیوان حافظ ، هر سه گروه در زیر آورده می شوند .

(الف) شرح هایی که تاریخ نگارش آن ها بدست آمده ، به ترتیب تاریخی.

(ب) شرح هایی که نام نگارنده بدست آمده ولی تاریخ نگارش بدست نیامده، به ترتیب نام نگارنده.

(ج) شرح هایی که نه نام نگارنده دارند و نه تاریخ نگارش، به ترتیب نام اثر.

● 2952. شرح بیتی از حافظ

متن : پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت ـ آفرین بر نظر پاک خطا پوشش باد. از حافظ شیرازی گزارش از دوانی ، جلال الدین محمد (که یاد او در «تهلیلیه : ٤٦» گذشت). در ع ۱/۰۰،۹ه/ ۱٤۹٤م، در چهار «مقدمه» و یک «فذلکه» ، به خواهش اخوان الصفا ساخته. درآن اشعریان را راستگو و معتزلیان را مجوس می خواند.

این گفتار در مجلهٔ «مبداء آفرینش» ۱۳٤۲خ و مجلهٔ «ادبیات شیراز» ۱۳٤۱خ چاپ شده است.

دوانی بیت دیگری از حافظ را نیز گزارش کرده است : دوش دیدم که ملا یک در میخانه زدند. با سر آغاز : سپاس حضرت واجب الوجودی را. همان : (نسخه ها ۲ : ۱۲۱۸) که جز این است.

و نیز از هموست «شرح غزلی از حافظ» ن. ک. پس از این.

آغاز : لک الحمد اللهم ملهم الصواب و علی نبیک . . . و بعد ، کلمه ای چند در تبیین معنی یک بیت.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۱۸ «شرح بیتی از حافظ» ـ ذریعه ۱۳ : ۱۲۹ «شرح بیت حافظ»ـ سرگذشت دوانی : ۱۶۸ ـ دانشگاه ۱۶ : ۱۳۱، ۱٤۸، ۱۵۱، ۵۰۱، ٦۳٤ ـ فاضل ، فردوسی : ۱۷۷).

8545- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۲۳٤/۲ : نوشته پیرامون ۹۲٤ه (۱۵۱۸م) در فهرست بنام «شرح بیت حافظ» آمده (بشیر حسین ۳ : ٤٤۲).

8546- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷، ٦ جلا ـ ۲۹۷ مج : ش ٦ مجموعه نوشته ۱۱۰۵ه (گ ٤۰ ـ ٤۳) آغاز برابر نمونه . در فهرست بنام «معنی بیت حافظ» آمده (عباسی ۲ : ۹).

8547- کراچی ، موزهٔ ملی N. M. ۵۲۸/۱۳۵ : نستعلیق شکسته آمیز ، ۹ محرم ۱۲۵۹ه. در لکهنو، (ص ۲۹ ـ ۳۶) ، آغاز برابر (نوشاهی : ٤۸۷).

● 2953. شرح غزلی از حافظ

متن غزلی ست باسرآغاز : در همه دیر مغان نیست چومن شیدایی ـ خرقه جایی گروه ، باده و دفتر جایی . از حافظ . گزارش از دوانی (که یاد او در «شرح بیتی از حافظ : بالا » گذشت) . با «مقدمه» ای سودمند که در فهمیدن سروده های حافظ کمک می کند .

دوانی گذشته از شرح دو بیت از حافظ (ن. ک. پیش از این) سه غزل او را نیز گزارش کرده است : ۱ـ غزل : زبان عشق ندارد ادیب نکته شناس ـ که این لغت نه به اوضاع تازی و عجم است. (نسخه ها ۲ : ۱۲٤۰)، ۲ـ غزل : دلم ز صومعه بگرفت و خرقهٔ سالوس ـ کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا (همانجا) ، ۳ـ همین شرح مورد گفتگو .

آغاز : دیری ست تا بحکم وجوب ادای حق اخوت در شرع فتوت ، و دین مروت بر رقبهٔ قلم

سست قلم .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲٤۰ - دانشگاه ۱٦ : ۱۳۷، ۳٤۱، ٦۳۵ - منا ۲ : ۱٦۷).

8548- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳/٦۲۳٤ : نوشته پیرامون ۹۲٤ه. (۱۵۱۸ م.) در فهرست بنام «شرح غزل حافظ» آمده (بشیر حسین ۳ : ٤٤۷).

8549- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦۲۳۵/۵ : نوشتهٔ ۹۳۱ه (۱۵۲٤ م.). در فهرست بنام «شرح ابیات حافظ» آمده (بشیر حسین ۳ : ٤٤۰).

8550- کراچی، موزهٔ ملی ۱۵۹/۱ - ۱۹٦۸ .N M : نسخ، ۲ رمضان ۱۰۰۵ه. از روی خط قطب‌الاقطاب سید محمود . . داعی الله (شاید همان نظام الدین)، آغاز برابر، (ص ۲-۲۷) (نوشاهی : ٤۸۸).

8551- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶۵، ۸۷۱ جلا - ۲۹۷ مج : ش ۲۱ مجموعه باتاریخ ۱۱۰۵ه. (گ ۱۹۰ - ۱۹۷)، آغاز برابر نمونه، (عباسی ۲ : ۲۲).

2954- شرح بیتی از حافظ

از شاه وجیه‌الدین گجراتی (شاید نگارندهٔ «جام جهان نما»، شرح ۱۳۷۹» درهمین بخش). درگزارش : پیر ما گفت خطا برقلم صنع نرفت - آفرین بر نظر پاک خطا پوشش باد . که پس از مطالعهٔ شرحهای این بیت، آنچه به دل او الهام شده، در تحریر آورد .

آغاز : حمدله . چون بعضی از عزیزان در بیان معنی بیت حضرت خواجه حافظ شیرازی (ق) شرحها نوشته اند، بعد از مطالعه و استماع آن شرایح.

(ن. ک. علمای هند : ۲٤۹ زندگینامهٔ گجراتی و فهرست آثارش که بسیاری از آنها «شرح» و «حاشیه» است، و از آن میان «شرح ابیات منهل»، در آنجا از این شرح نام برده نشده است).

8552- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق حوش، سید امام الدین احمد بن عبدالفتاح گلشن آبادی، در گلشن آباد، ۲۲ ذیقعده ۱۳۲۹ه. آغاز برابر نمونه، ۱٤ ص (سید خضر نوشاهی).

2955- مرج البحرین : شرح دیوان حافظ

از ختمی لاهوری، سیف الدین ابوالحسن عبدالرحمان بن سلیمان. گزارش غزلها و قطعه هاست. در دیباچه از مرگ استادش میان سعدالله مشهور بالفضایل در ۹۹۹ه/۹۰ - ۱۵۹۱ م و اینکه پس از او نزد پدر و پسر عمش منور کوالیاری آموزش دیده، سخن میگوید. از روزگار شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰٦۷ه) بوده است و گویا بنام او ساخته است. دربارهٔ تاریخ آن میگوید : ختمی از شوق ضمیر و صدق دل - تحفهٔ شاهجهانی زد رقم - گشت از آن تاریخ او بهر بیاض - «تحفهٔ شاهجهانی» با «قلم» : ۱۰۳۸ه/۱٦۲۸ م . بهلول جالندهری در «شرح دیوان حافظ» (ن. ک. پس از این) بارها از این شرح نقل کرده است. و پیش از آغاز شرح دیباجهٔ بلندی ست، باسرنندهای «صحبت اول، صحبت دوم، مطلع اول، مطلع دوم» و سروده

هابی باتخلص ختمی و ختمیا .

آغاز دیباجه : زبطن نون خرامد خامهٔ ما ـ چوذ والنون سجدها آورد برجا. آغاز (شرح) : ابتدا می کنم سلوک عرفان و گفتگوی عارفان ، به اسم خدای با مسمی ، تا تحصیل یابد . . . الا یا ایها الساق . . . دانا و آگاه باش ای رعنا که الاحرف تنبیه است . و یا حرف ندا . ایها کلمه ای ست معرف بلام به واسطه آن کلمه ندا کنند . و اقبالش بسوی خود (ن. ک. پس از این، که همین سرآغاز را دارد .

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳٤٦٤ «شرح دیوان حافظ» ، ۳۵۱۰ «مرج المحرین» ـ نفیسی ۱: ۳۰۷؛ علمای هند : ۱۱۰ ـ نشریه ۹ : ۱۲۲ «مرج البحرین» نسخهٔ فرهنگستان علوم تاجیکستان ، سدهٔ ۱۱ھ. که در اینجا تخلص خاتمی آمده ـ همانجا : ۹۹ «شرح دیوان حافظ» که در اینجا نام نادرست و تخلص ختمی آمده (سیف الدین ابوالحسن محمد امین بن عبدالرحمان ختمی حافظ) ـ گنج ۳ : ۱٤۳٤ که تاریخ نگارش را نادرست ۱۱۲٦ھ آورده ام ـ ربو ۲ : ۸٦۳ ـ مرآت العلوم ۲ : ۱٦، ۵۵ او ۳ : ۲۵۹، ۲۹۱) .

8553- پیشاور، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۸٦ : نستعلیق شکسته آمیز خوش، احمد یار ولد فتح محمد الله بخش ، ۱۱ محرم، ۱۱۵۹ھ. در دیباچه آمده است : . . . بر کرم تست امید همه ـ تاج کرامت سزد آن جمجمه ، و در پایان : ختمی بیاو بگذر ازین ماجرای ذوق ، ۳۱۷ ص (پرفسور امتیاز حسین) .

8554- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۳۱۵ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز شرح برابر نمونه ، انجام افتاده ، ۳۷۰ ص (گنج ۳ : ۱٤۳٤) .

8555- لاهور ، دانشگاه پنجاب D ۱۵ VI، ۱ ۸۵۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز نزدیک به نمونه (عبدالله ۲ : ۲۷۸) .

8556- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٤۵۲ : نستعلیق خام ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. در ص ۱۲ نسخه آمده : راقم حروف و شارح دیوان سیف الدین ابو الحسن عبد الرحمان گوید . . . و در اینجا غزلی از خود آورده باتخلص ختمی، انجام نیز افتاده ، ۱۷۵ ص (گنج ۳ : ۱٤۳٤) .

8557- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۰٤۹/٤۱۰۱ : نوشته محمد بخش ، ۵ رجب ۱۲٤۲ھ. (فوریه ۱۸۲۷ م.) . در فهرست بنام «شرح دیوان حافظ» آمده (بشیر حسین ۳ : ٤٤۳) .

8558- لاهور، محمد شفیع ۲۸۳/۳٦۲ : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲۷ گ (بشیر حسین : ۲٤۳) .

8559- لاهور ، دانشگاه پنجاب N ۱۵ VI، Pi ٤۷۸ : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز افتاده : قطع منزلها . چه قطبیت بود . . . ، ۳۰٤ گ (عبدالله ۲ : ۲۷٦) .

● 2956ـ زبدة البحرين : منتخب مرج البحرين

متن همان. شرح از ناشناس. گزیدهٔ «مرج البحرین» خاتمی ست. (همان : نسخه ها ۵: ۳٤۵۰)؛

8560- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۷۵ VI، APi ۲۷۱ : نستعلیق، ۱۱۰۲ھ. ش ۲ (۳٤-۱۷۲)، اغاز : الایا ایها الساق . . . الخ . الا حرف تنبیه است و یا حرف ندا ، و ایها کلمه ای ست که

بواسطهٔ . . . (عبدالله ۲ : ۲۷۷) .

8561- لاهور ، دانشگاه پنجاب D ۱۵ VI، Pi ۸۵۸ : سدهٔ ۱۲ھ. آغاز: الا یا ایها ساق . . . الخ . دانا و آگاه باش که الا حرف تنبیه است و یا حرف ندا ، ایها کلمه . . . ، ۱۷۲ گ (عبدالله ۲ : ۲۷۸).

● **2957. بحر الفراسه :** شرح دیوان حافظ

متن همان. شرح از **عبدالله خویشگی قصوری چشتی** ، غلام معین الدین متخلص به عبدی (۱۰۴۳ - ۱۱۰۶ھ/۳ - ۱۶۴۴ - ۱۶۹۵ م) فرزند عبدالقادر بن احمد شوریانی ، از تبار افغانی. پرفسور محمد اقبال مجددی «احوال و آثار خویشگی» را در احوال این صوفی دانشمند نگاشته است .

شرح بیت های دشوار غزل هاست به ترتیب تهجی، سپس بیتهایی از «ساقینامه»ی او. بنام «بحر فراسة اللافظ فی شرح دیوان حافظ» ، بنام شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۸ھ) ؛ تاریخ نگارش بدست نیامده ، جز آنکه در «اخبار الاولیا»ی خود گوید : در ۲۳ سالگی (که بایستی ۱۰۶۶ھ/۱۶۵۶ م باشد) به قصور آمدم، به مدت یکسال به تدریس مقید شدم و در آنجا به مدت ششماه جلد یکم را محرر نمودم جلد دوم (غزل ها از ردیف شین به پایین) را بعدها در بیجا پور ساخته ام . و در «معارج الولایه»ی خود می گوید : چون آنرا نگاشتم ، برای اصلاح خدمت شیخ محمد رشید جونپوری ارسال داشتم و پسندیدند. (نقل فشرده از «احوال و آثار» و «پاکستان مین فارسی») .

در دیباجه گوید : کثیری از اوقات به تدریس آن مشغول بوده ام . . . و اینکه برخی از اشعار در ظاهر باقالون شرع مخالف به نظر آیند ...در آن از گزارشهای دیگران بردیوان حافظ بهره برده ، و از آنها نام برده است.

«خلاصة البحر قدیم و جدید» و «جامع البحرین فی زواید النهرین» و «خلاصة البحرین فی زواید النهرین» کارهای ست که این عبدی دربارهٔ «دیوان حافظ» و «بحر الفراسه»ی خود انجام داده است ، که از آنها تنها نامهایی بجای مانده است (پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۳۱ - ۳۳۳) .

آغاز: سپاس عظمت اساس واحدی را رسد که محمود است به جلال ذات . . . الا یا ایها . . . مشکلها - الا دانا و آگاه باش . ایها الساق ای هر کدام نوشانده، ادر کاساً بگردان پیاله را ، و ناولها و بنوش و بنوشان .

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۱۲ تا ۳۵۶ زندگینامه و فهرست ۵۰ اثر او ، از آن میان همین کتاب - نسخه ها ۲ : ۱۰۶۱ و ۳۴۴۲ : ۶ همین کتاب - اردو دایره ۲ : ۸۱۵ همین کتاب - احوال و آثار خویشگی : ۶۳ تا ۴۲ ، که در آنجا نام و نشانی ۱۱ کار بازماندهٔ او، و نام ٤٠ اثر او که تنها نام هایشان مانده را بر شمرده بدینگونه : ۱- بحرالفراسه ، شرح دیوان حافظ ، ۲- خلاصة البحر قدیم و جدید ، ۳- جامع البحرین فی زواید النهرین ، ٤- خلاصة البحر فی التقاط الدرر، ۵- اخبارالاولیا ، ۶- معارج الولایت، ۷- اسرار مثنوی و انوارمعنوی، ۸- تحقیق المحققین فی تدقیق المدققین ، ۹- فواید العاشقین، ۱۰- بهارستان ، شرح گلستان ، ۱۱- تحفهٔ دوستان ، شرح بوستان ، ۱۲- جامع الکمالات ،

۱۳- تلقین المریدین ، ۱۴- تلقین الطالبین ، ۱۵- اوراد السادات ، ۱۶- اوراد النبی ، ۱۷- مقصود السالکین ، ۱۸- حصول الوصول ، ۱۹- جامع الحقایق ، ۲۰- فواید الطالبین ، ۲۱- مظهر الوجودو مظهر الشهود ، ۲۲- محرقات الرفضة ، ۲۳- محاکمات العلماء فی اختلاف الصوفیة والفقها ، ۲۴- راحة الاشباح فی شرح نزهة الارواح ، ۲۵- مبینات اشراق اللمعات ، ۲۶- شرح کلمات وافیات (ن. ک. همین بخش) ، ۲۷- شرح حروف عالیات ، ۲۸- روائح شرح لوایح ، ۲۹- فواید العارفین ، ۳۰- جامع البحرین، شرح دیوان شیخ عبدالقادر جیلانی ، ۳۱- مخزن الحقایق ، شرح کنزالدقایق ، ۳۲- بحر زخار ، شرح هدایه ، ۳۳- تحفهٔ ندریه ، شرح تحفهٔ بدریه ، ۳۴- فواید لالی ، شرح قصیدهٔ امالی ، ۳۵- معجز ، شرح موجز ، ۳۶- شرح نوبهار ، ۳۷- اسرار الهی ، ۳۸- مزرعه الاحرف ، ۳۹- سلسلة الذهب ، ۴۰- مظهر العجایب ، ۴۱- مظهر الغرایب ، ۴۲- کفایت الاسرار ، ۴۳- کفایت الانوار ، ۴۴- مهمیز ، ۴۵- ارشاد العربی ، ۴۶- ارشاد العالمین ، ۴۷- هدایت المصابین، ۴۸- بوارق خاطفه ، ۴۹- قواعد التکسیر، ۵۰- خلاصه المکسیر، ۵۱- فواید التکسیر، ۵۲- دیوان عبدی .

8562- کیمبل پور، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ه . آغاز برابر نمونه ، ۶۸۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

8563- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ - ۱۲ه . آغاز کمی در دیباچه افتاده ، ۷۴۸ ص (گنج ۳ : ۱۴۳۴) .

8564- لاهور، دانشگاه پنجاب B ۵ و VI، Pi ۲۸۵۴ : نستعلیق ، بی تاریخ، پیش از ۱۱۷۵ه . آغاز برابر نمونه ، ۲۹۷ گ (عبدالله ۲ : ۲۷۸) .

8565- پیشاور ، جهنگ، مذهبی کتابخانه، مولوی وردک ۱۰۷۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه . آغاز برابر نمونه ، ۲۸۶ ص، ۲۱ س (میر سجاد حسین کاظمی) .

8566- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه . آغاز برابر نمونه ، ۶۴۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

8567- دیره غازیخان ، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، ملا غلام محمد، ۴ ج، ۱۲۱۰/۲ه . آغاز برابر، ۶۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

8568- کراچی ، موزهٔ ملی ۱۶۸۶ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق ، محمد شفیق ، ۱۲۴۱ه . در پیشاور، ۶۲۲ ص (نوشاهی : ۴۸۶) .

8569- لاهور ، دانشگاه ، آذر ۷۵۳۶/۳۱۵ : نوشته ۲ ع ۱۲۵۱/۱ه . کامل ، ۴۷۱ گ (احوال و آثار : ۶۶ - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۲۹) .

8570- پیشاور، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۲۸/۲ : نستعلیق پخته ، ۱۲۵۹ه . آغاز برابر نمونه، ۲۰۵ ص (سید سعیدالله ـ عبدالرحیم ۱ : ۱۸۹) .

8571- کراچی ، موزهٔ ملی ۲ - ۴۷/۱ - ۱۹۶۲ .N. M : نستعلیق، معین الدین بن زین الدین، ج ۱ را در صفر ۱۲۶۰ و ج ۲ را در ج ۱۲۶۰/۲ه ، ۴۸۰+۴۵۰ ص (نوشاهی : ۴۸۶) .

8572- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٧٥ ; نستعلیق ، فرید ملا محمد یوسف خان بخارایی ، شعبان ۱۲۹۹ھ . آغاز برابر نمونه ، ٦٦٨ ص (گنج ۳ : ١٤٣٤) .

8573- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ، ۱۰۲۸ ; نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، ۵۰۷ ص (سید امتیاز حسین) .

8574- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۷۸/۸۰۵ ; تاریخ یاد نشده ، از ردیف دال را دارد ، بشیر حسین ۳ : ٤۳۸ - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۳۰) .

8575- لاهور ، دانشگاه ، آذر ۳۱۵ .O ; تاریخ یاد نشده (پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۳۱ پاورق) .

2958- شرح دیوان حافظ

از لاهوری ، محمد بن صدر الطریقه شیخ یحیی بن عبدالکریم.

در دیباچه ، پس از نام خود میگوید ، چون تا کنون که سال ۱۰۷۷ھ (۱۶۶۷ - ۶ م) است ، از هیچ عزیزی حل مشکلات او (دیوان) بر حسب معنی لغوی و یا اصطلاحی نشده بود ، بدینکار پرداخته است. از طعن بدگویان و نیز از رسالهٔ عبدالواحد بلگرامی که چند بیت را شرح کرده و موجب تشدید طعن بدگویان شده یاد می کند.

شرحی ست ادبی و صوفیانه.

آغاز : ربنا انزل علینا مایدة من السماء تکون لنا . . . اما بعد ، میگوید خستهٔ دوری و شکستهٔ مهجوری محمد بن صدر الطریقه شیخ یحیی بن صدر الحقیقه شیخ عبدالکریم لاهوری . . . که چون شمس الدین.

(ن. ک. مآثر الکرام : ۲۹ زندگینامهٔ عبدالواحد بلگرامی که در آنجا ضمن کار های ادبی او ، از «شرح مصطلحات دیوان حافظ» نام برده است).

8576- لاهور ، دانشگاه پنجاب VI ۷۵ ر AP1 ۲۷۱ ; نستعلیق ، پیش از «زبدة البحرین» نوشته ۱۱۰۲ھ . (گ ۱ - ۳۳ پ) ، آغاز افتاده : رکیک کشتند بنحوی . . . (عبدالله ۲ : ۲۷۷).

8577- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، فقیر محمد جمیل ولد محمد نصیر ، ٤ شاهی پادشاه غازی محمد شاه ، ۱۱۳۵ھ . آغاز برابر نمونه ، ۸٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8578- لاهور ، دانشگاه پنجاب L ۱۵ Pi/IV ۱٤۸ ; نستعلیق ، ٤ (یا ۲٤) ذیحجه ۱۲۵۲ھ . خطبه و نام نگارنده را ندارد. آغاز: اما بعد ، مخفی نماندکه چون شمس الدین محمد حافظ شیراز راز حقایق . . . ، ۲۷ گ (عبدالله ۲ : ۲۸۰).

2959- شرح دیوان حافظ

از محمد سعد. که بیش از این ازخود نشانی نداده است. در متن از سرایندگان نامی پیشین گواه آورده از آن میان «فیضی» (م ۱۰۰٤ھ/۱۵۹٦ م) : ترک ستمگار من ، عربده سازی مکن - از پی

تاراج دل ، دست درازی مکن (ص ٤). از این «محمد سعد» شرحی ست از «بوستان» (نسخهٔ ۸۳٤۲ گنج بخش) که در رمضان ۱۰۹٦ھ/۱٦۸۵م. نگاشته است.

در دیباجه می گوید : برای آنکه ابیات هر غزلی در این شرح زود تر پیدا شود. نخست پاره ای کوتاه از مطلع غزل را می آورد ، سپس به گزارش واژه های نسبتاً دشوار می پردازد. و کار نگارنده عمدهٔ گزارش همین واژه هاست و کمتر به گزارش بیت و غزل می پردازد.

آغاز : بعد از ادای ثنای حضرت داوربی همال و پس از ابراز نیاز بدرگاه پیغمبر بر حق . . . اما بعد ، محمد سعد مشهود صمایر شعر سنحان نکته دان مکشوف . . . می گرداند. آغاز شرح : الا یا ابها. پوشیده نخواهد بود که این مطلع ملمع است. و ملمع در اصطلاح علمای بدیع عبارت است از . . .

8579- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۳۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. (ص ۲ - ۲۰) ، انجام افتاده .

● 2960- طومار معانی ؛ طور معانی : شرح دیوان حافظ

من همان ، شرح از زین العابدین ابراهیم‌آبادی. به سال ۱۱۱۸ھ/۱۷۰٦م نخستین سال پادشاهی معظم شاه (۱۱۱۸ - ۱۱۲٤ھ/۱۷۰۷ - ۱۷۱۲ م).

شرح مشکلات و اصطلاحات آن است. در دیباجه میگوید که یارای این کار را نداشت ، تا اینکه شبی خواجه بلباس قلندری و شوکت سکندری به نظرش درآمد و سینه ی او را از آلودگیها بپرداخت و با شرح یک بیت تمام اسرار دیوان را بر او منکشف ساخت. نام کتاب بد و گونه ی بالا یاد شده است.

آغاز : بعد حمد و ثنای ذات مطلق که از ادراک فهم بشر در بحر صفات . . . الا یا ایها الساقی . . . الخ. الا موضوع است برای خبر دار کردن ، و گاه استعمال میکنند .

(ن. ک. : نسخه ها ۵ : ۳۵۰٤).

8580- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۷۵ APi VI ۲۷۱ : ۳۵ شاهی اورنگ زیب (۱۱۰۲ھ) (ص ۱ - ۳۳) آغاز افتاده ، از شیخ محمد لاهوری دانسته شده (عبدالله ۲ : ۲۷۷).

8581- کراچی ، موزهٔ ملی ٤۵ - ۱۹۷۸ .N. M : نستعلیق ، شیخ محمد بن مولانا تجمل الدین سهام ، غرهٔ شعبان ٤ فرخ سیر (۱۱۲۸ھ) ، آغاز برابر ، ۲۰٦ ص (نوشاهی : ٤۸۷).

8582- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. ش ۲ مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، ۱۲۸ ص (سید عارف نوشاهی).

8583- لاهور ، منیر خانه ، سید مغیث الدین بخارایی : نستعلیق ، میران بخش گجراتی ، ۱۲۹۷ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۱۳ ص (محمد علی کوثر).

8584- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۷۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۲ - ۷۲) آغاز برابر و انجام افتاده (گنج ۳ : ۱٤۳۵).

8585- لاهور، دانشگاه پنجاب Pi/VI ۱۹۳۷ L۵: نستعلیق، بی تاریخ، آغاز برابر نمونه، بنام طومار معانی یاد نشده، ۹۶ گ (عبدالله ۲: ۲۷۹).

● 2961- فواید الاسرار فی رفع الاستار: شرح دیوان حافظ

از شاه بهلول کول برکی جالندهری م ۱۱۷۰ھ/۷ - ۱۷۵٦م. (که یاد او در «سیف المسلول: ۵۷٦ گذشت). در دیباچه، پس از نام خود و پدر و مرید خود شاه بهیکه، می گوید پس از مرگ اورنگ زیب (۱۰٦۸ - ۱۱۱۸ھ) به سال ۱۱۱۹ھ/۱۷۰۷م از گوشه های پانزده کتاب ابن عربی و دیگران دیوان حافظ را بدین نام گزارش کرده است. در «شرح دیوان ناصر علی» خود (ن. ک. همین فهرست) که در ۱۱۲٤ھ/۱۷۱۲ م به انجام رسانده از این کار خود یاد کرده است. و نیز در آغاز شرح دیگر خود از دیوان حافظ (ن. ک. زیر) نیز از این کتاب نام برده است. رحمان علی (ص٤۳) نیز «فواید الاسرار و شرح دیوان حافظ» او را بگونهٔ دو کتاب نام برده است.

آغاز: الحمد لله الذی اعطی لمثلی قدرة علی تدوین هذه الشرح و الحال انی لااقدر ان اطیر ذبابا جالساً علی انفی، و الصلاه . . .

(ن. ک. علمای هند: ۳٤ «شاه بهلول» که می گوید نود کتاب به علوم مختلفه تصنیف کرد، از آن جمله: فواید الاسرار و شرح دیوان حافظ و احوال نامه. نشریه ۹: ۱۷۷ «فواید الاسرار . . .» نسخهٔ فرهنگستان اوزبکستان بنام بیرونی در تاشکند. پاکستان مین فارسی ۳: ۳۸۷ زندگینامه و بررسی کارهای ادبی او، از آن میان «شرح دیوان حافظ» و نام بیش از ۷۵ منبع نگارنده. ولی در اینجا نیز گفته نشده است که وی دو شرح بر دیوان حافظ دارد. (ن. ک. پس از این).

8586- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ٦۲: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ٤۲۲ ص (سید خضر نوشاهی).

8587- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۲۸۹/۵٦۱۵: نوشته سید قنبر الله خان بن سید جعفر علی، ۲۲ ح ۱۲۱۷/۱ھ. (۲۰ سپتامبر ۱۸۰۲م.) (بشیر حسین ۳: ٤۵۷).

8588- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۲۲۷/۵۲۳۷: از سدهٔ ۱۳ھ. آغاز و انجام افتاده، در فهرست بنام «فواید الاسرار فی رفع الاستار عن عیون الاغیار» آمده (بشیر حسین ۳: ٤۵۷).

● 2962- شرح دیوان حافظ

از شاه بهلول برکی جالندهری (نگارندهٔ «فواید الاسرار» (ن. ک. پیش از این). در دیباچه زندگینامهٔ کوتاه حافظ را گزارش کرده، وزیر «بیان اصطلاحات» می گوید: به طوالت در «فواید الاسرار» نموده ایم. و در آن بارها از «مرج البحرین» (نگاشتهٔ ۹۹۹ھ. (ن. ک. پیش از این) نقل می کند. و نیز از شیخ عثمان برکی ثم جالندهری و از «کتاب شوق افزای و ذوق انگیز» او نقل می کند. برگشت دادن به «فواید الاسرار» آنچنان در متن تکرار می شود، که گویا آن گسترده تر بوده، و این یکی شرح کوتاه تر اوست بر دیوان حافظ.

آغاز (شرح): الا یا ایها الساقی . . . الاحرف تنبیه و یا حرف ندا است. ساقی نوشاننده، که

کنایت از مرشد است. به این مناسبت که ساقی پیالهٔ شراب می دهد و مرشد می محبت می بخشد.
(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۸۷ تا ۳۹٦ زندگینامه و فهرست کار هایش ، از آن میان «شرح دیوان حافظ» - علمای هند ۳٤ زندگینامه و نام «فواید الاسرار» و «شرح دیوان حافظ» بگونهٔ دو کتاب) .

8589- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۲۱۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز در دیباچه افتاده ، آغاز شرح برابر نمونه در شرح بیت هنگام تنگ دستی در عیش کوش و مستی . . . می گوید «منکه بهلول کول برکی هستم می گویم . . . در فهرست ناشناخته مانده ، ۱٤۰ ص (گنج ۳ : ۱٤۳۵).

● 2963- شرح دیوان حافظ

از سید محمد صادق علی رضوی لکهنوی حنفی ، (ن. ک. شرح محمود و ایاز ، در همین فهرست از محمد صادق علی غالب لکهنوی ، که گویا همین کس است). به خواهش منشی نولکشور صاحب ، در نولکشور ، به سال ۱۲۱۲ھ/۷ - ۱۷۹۸ م نگاشته و در ۱۲۹۳ھ/۱۸۷٦ م چاپ شده است.
آغاز (دیباچه) : ای بنام تو ابتدای سخن - اولین و صفت انتهای سخن. آغاز (شرح) : الا یا ایها الساقی ادرکاسا . . . دانا و آگه باش که الاحرف تنبیه است و یا حرف ندا . ایها کلمه ای ست .
(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۳٤ «شرح دیوان حافظ»- مشار ۳ : ۳۲۳۱ «شرح . . . » نشانی همان یک چاپ - مشار ، مولفین ۳ : ۵۱۳ «صادق علی . . . »).

8590- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۸ ص (محمد نذیر رانجها).

8591- حیدر آباد ، درگاه پیر محب الله : تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۱).

● 2964- شرح مغلقات و لغات دیوان حافظ

شرح از مولانا عبدالرب ، نیای قاضی عبدالرب دار منگوبی ، در بهنگی پیشاور ، در ۱۲٤۰ھ/ ٤ - ۱۸۲۵م.

8592- پیشاور ، قاضی عبدالرب دار منگوبی : نستعلیق ، عبدالرب ، شنبه وقت پیشین ۱۲٤۰ھ. آغاز : باب اول در غزلها الف. الا یا ایها . . . ، ۲٤ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

● 2965- شرح دیوان حافظ

از الله جویا. که نام خود را در ص ۱٤۰ چنین آورده «چنین گوید فقیر شارح دیوان حافظ الله جویا» .

8593- حیدر آباد ، صدر ، شاه ولی الله اکادمی ، غلام مصطفی قاسمی:

محمد قاسم تتوی، سدهٔ ۱۳ هـ. دیباچه ندارد. آغاز: قوله. الا ای طوطی گویای اسرار - مبادا خالیت شکر ز منقار. در شرح دیوان نوشته که طوطی یک طایر است معروف به نطق ۴۸۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● **2966- مرج البحرین : شرح دیوان حافظ**

از میان عبدالرشید خویشگی قصوری. به آنچنانکه در ص. ع. آمده است. (ن. ک. پیش از این، که بایستی در ستش عبدالله باشد، که جای دیگر از این خویشگی قصوری نشانی نیافتم و یا از ختمی لاهوری. ن. ک. پیش از این:۱۵۹۷).

(ن. ک. پاکستان و هند ٤ : ۲۲۹ که ضمن کارهای عبدالله (نه عبدالرشید) خویشگی قصوری، دو نام «بحر الفراسه» و «شرح دیوان حافظ» بگونهٔ دو کتاب آمده است).

8594- بهاولپور، سنترال لائبریری : نستعلیق پخته، ٤ شوال روزگار اورنگ زیب ۱۰۹۷ هـ. آغاز در دیباچه افتاده : الا یا ایها الساقی . . . دانا و آگاه باش ای رعنا که الاحرف تنبیه است و یا حرف ندا، ایها کلمه ای ست که اسم معروف به لام را بواسطهٔ آن صدا کنند، در ص. ع. به نام «شرح دیوان حافظ عبدالرشید خویشگی قصوری» یاد نشده، ۳۱۸ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

8595- بهاولپور، کتابخانه غلام محمد گهونوی، محمد عبدالحی چشتی ۲٤ : نستعلیق، در دار السلطنه لاهور، ٤ شوال ۱۰۰۷ هـ. بروزگار اورنگ زیب. آغاز : الا یا ایها . . . افتاد مشکلها. دانا و آگاه باش ای رعنا، که الاحرف تنبیه است و یا حرف ندا، ایها کلمه ای ست که اسم معرف بلام را بواسطهٔ آن کلمه ندا کنند، و اقبالش بسوی خود طلبند. ساقی نوشاننده را گویند که حریفان توجهش به جان و دل جویند، و اینجا عبارت از مرشد طریقت است که رهبر این فریقه است . . .، نام کتاب و نگارنده در ص. ع. آمده است، ۲۲۰ ص (دکتر الله دتا چودری).

● **2967- شرح دیوان حافظ**

محمد سعید، المشتهر لغدند ! (ن. ک.٭ پیش از این، «شرح دیوان حافظ» از محمد سعد).

آغاز: حمد بیعدد مر خداوندی را که منورگردانیده قلوب مستنیران ظلمت نشینان ناسوتی را بنور لدنی.

8596- پیشاور، جهنگی، مذهبی کتابخانه، مولوی وردگ ۷۹ : نستعلیق رجب ۱۲۳۱ هـ. آغاز برابر نمونه، ۲۲۲ ص، ۱۸ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● **2968- اصطلاحات و لغات دیوان حافظ : شرح . . .**

از شجاع بن حسین. که روزگارش به دست نیامد.

آغاز: بدان ای عزیز، اعزک الله تعالی فی الدارین، که معانی بعضی از سخنان اهل عرفان نزد عوام الناس . . . پوشیده و پنهان است، مثل لفظ جام و باده و . . . بنا بر این اقل الخلیقه بل لا شیی٭

ی الحقیقه شجاع بن حسین . . .

8597- پیشاور، سینت جان هایی اسکول : نستعلیق ، بدنبال «حق نما» نوشته ۱۰۵۵ھ. آغاز برابر نموله ، ۱۳ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

● 2969- روضة الشعرا : شرح دیوان حافظ

از میر محمد شیرازی بن فخر الدین عبدالصمد معین .

آغاز دیباجه : حمدله . ستوده ترین عنوان نامهٔ نامی ، و عبارت و . . . بیان علامی حمد حافظ حقیقی ست . آغاز شرح : الا یا ایها . . . برخرد صواب گزین و عقل حقیقت آیین مبصران عالم بینای و مستبشران بشارت .

8598- کراچی ، موزه ملی ۳/۹۲۰ - ۱۹۵۷ N M : نستعلیق ، حبیب (حسب)الله بن محمد حنیف، سدهٔ ۱۳ھ. ۳۹۸ ص (نوشاهی : ٤۸۷) .

● 2970- مفتاح الکنوز علی حافظ الرموز

متن همان . شرح از قطب‌الدین قندهاری با دیباجه‌ای کوتاه ، که نام خود را در آن برده ، و زود به گزارش متن می پردازد .

در دو جلد ، در کراچی ۱۳۱۳ھ چاپ شده است .

آغاز دیباجه (ج ۱) : حمدله. الذی بیده تصاریف الامور ، و با صبعه انقلاب القلوب . آغاز شرح : الا یا ایها الساق ادر کاساً و ناولها . این مناجات است بجای حمد آورده زیرا در مناجات کمال حمد ست . آغاز دیباجه (ج ۲) : الحمد لله الذی و هب للانسان فطرتاً شاماتاً و حلله . . . ای سرو ناز حسن که خوش می روی به ناز .. محبت‌کشته ، زیراکه .

8599- دیره اسماعیل خان ، مولانا معظم‌خان: نستعلیق خوش ، اسماعیل محمد حسنی، ۲۱ ع ۱۳۱۳/۲ھ. آغاز برابر، ج ۱، ٤۱۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

8600 سرگودها ، بهلوان ، مولانا عابد حسین : نستعلیق ، حسن بن علی محمد ارزانی ، ۲۵ شعبان ۱۳۱٤ھ. آغاز برابر نمونه ، ٤۸۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

● 2971- اصطلاحات دیوان حافظ

نخست دیباجهٔ «دیوان حافظ» از محمد گلندام است ، سپس گزارش اصطلاحات صوفیانهٔ آن. نام محمد گل الدام در آن آمده است . آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد و سپاس بیقیاس مر حضرت خداوندی را که جمیع دیوان حافظان . (ن. ک. پس از این).

8601- اسلام آباد، گنج بخش ۲۲۱۳ : نستعلیق پخته، در آغاز دیوان حافظ، نوشته ۱۰۰۱ھ. (ص ۱ - ۱۳)، آغاز در دیباجه افتاده .

8602- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۵۵۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نموله ، (ص ۲ - ٤۳) .

8603- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٦٦ : نستعلیق خوش، کالی پرشاد، ۲۵۲ ، ف/۱۸٤۵/شعبان

۱۲۶۱ه. بدنبال دیوان حافظ، ۱۵ ص (گنج ۳ : ۲۰۱۹).

● 2972- اصطلاحات دیوان حافظ

ناشناخته. نامبوب. پس از دیباچه گلندام (ن.ک. پیش از این) مقدمه در اسامی عشق و عاشق و معشوق.

آغاز: حمد بیحد و سپاس مرخداوندی را که جمیع دیوان حافظان اوراق پروانه ارادت و مشیت اوست، بیمانندی که رفع بنیان سبع اطباق نشانهٔ عرفان حکمت بیعت اوست.

8604- بهاولپور، سنترال لائبریری: نستعلیق خوش، ۲۹ ذیقعده، پنجشنبه ۱۱۹۶ه. آغاز برابر، با ۲۵ تصویر خوب، ۵۱۸ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

8605- اسلام آباد، گنج بخش ۸۵۵۶: نستعلیق شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر (ص ۱۵۵ - ۱۷٤).

8606- لاهور، ؛ش محل، انباله جلد سازی، محمد بشیر لودهیانوی: نستعلیق، ٤ ماه هار ۱۲٤۷ه. (در پایان دیباجه)، آغاز برابر نمونه، ۲۵۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● 2973- اصطلاحات دیوان حافظ

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

(ن. ک. نسخه ها ۱: ۳٤۰۱ «اصطلاحات دیوان حافظ»).

8607- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳/۷٤۹/۳۷۸۲: نوشتهٔ عزیزالله، رجب ۱۱۲۱ه (۱۷۰۹م.) در فهرست آمده ،نگرید به: اته ۱۲۷۲، ۱۲۷۳ که شبیه بنظر میرسد (بشیر حسین ۲ : ۳۱۱).

8608- کراچی، موزهٔ ملی ۳/۱۵۸ - ۱۹٦٦ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز و انجام افتاده. برای نشانی: «افیون» داروی که بیهوشی می آرد، برای زیاده شدن بیهوشی در شراب انداخته می شود. (نوشاهی: ٤۸۸).

● 2974- ترجمهٔ پنجابی دیوان حافظ

ترجمه از ناشناس. نسخه های زیر شاید یکی نباشد.

8609- پیشاور، حمید الله خان: نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۳ه. آغاز افتاده: ببین که سیب زنخدان تو چه میگوید. هزار یوسف مصری فتاده در چه ماست: گل سنین جی سیوتهوڈیدی سبه گل دل تهن و سری. اس دی کهوه وچ ڈگی هوئی هزاران یوسف مصری . . . انجام نیز افتاده: صباح الخیر زد بلبل کجایی ساقیا بر خیز. که غوغا میکند در سر خمار خمر دو شینم: الهی بلبل سنج صباحین کهان گینا تو ساق. راتین والا نشه خماری اجی سری وچه باق، ٦٤ ص (استاد محمد رضا همدانی).

8610- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ن ۱٦۵ ۸۷۱ ریو: نستعلیق، میانهٔ سدهٔ ۱۳ه. گزیده ای از غزلهای اوست، ۱۵ غزل، در چهار ستون ترجمه به شنگرف. آغاز متن: الا یا ایها الساق، آغاز ترجمه: أته ساق کرمهر اسانو بهر کربخشو کاسه. بهلی عشق سکها لا دسدا

بچهون مشکل خاصه. ٤١ گ ۱۰ س (عباسی ۱ : ٤٣٨).

● 2975- شرح دیوان حافظ

ناشناخته. گزارشی ست گسترده، باسربندهای «ایضا غزل» برای آغاز هر غزل، و «قوله» برای هر بیت. و در پایان گزارش بیت ها، معمولا از «مثنوی معنوی» گواه می آورد. و بایستی پس از ۱۰۰۱ھ ۱۵۹۳-۲ م که تاریخ نگارش «مدار الا فاضل» است، که یکی از منابع آن می باشد، نگاشته شده باشد.

آغاز (شرح) : قوله. الا یا ایها الساق ادر کاساً و ناولها. الخ. منقولست که این مصرع از لبید شاعر مشهور و به فصاحت و بلاغت معروف. ولذا قال النبی ص. فی حقه اصدق اقوال قالتها العرب قول لبید. و ناظم قدس سره آنرا تضمین نموده. و قیل این از یزید بن معاویه است. که به فصاحت مشهور عرب است... فرمود لقمهٔ خوبی دیدم از دهن سگ ربودم.

8611- کویته، کلی لاحور گلستان، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز : الا یا ایها ... و ناولها. منقول است که این مصراع از لبید شاعر بفصاحت و بلاغت معروف. ولذا قال النبی (ص) فی حقه اصدق قول قالتها العرب قول لبید. و ناظم قدس سره آن را تضمین نموده. وقیل این مصراع از یزید بن معاویه است، که بفصاحت مشهور عرب است، میگوید که چون حضرت خواجه (ق) ... لقمهٔ خوبی از دهن سگ ربودم، ۲۶۹ ص.

8612- اسلام آباد، گنج بخش ٤١٠٨ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. آغاز متن برابر نمونه، انجام افتاده، جلد یکم است از آغاز تا حرف «دال» ۵٦۳ ص رحلی (گنج ۳ : ۱٤۳٦).

8613- اسلام آباد، همانجا ٤٨٢ : همان نستعلیق، جلد دوم، از حرف «راء» تا «یا». آغاز : قوله. الا ای طوطی گویای اسرار ... در شرح دیوان نوشته که طوطی طایری ست معروف به نطق، فصیح معروف و اینجا کنایت از مرشد می نماید، که بیان حقایق، ٤٦٥ ص رحلی (گنج ۳ : ۱٤۳۷).

● 2976- شرح غزلی از حافظ

از ناشناس. در گزارش غزلی با این سر آغاز : اگرچه عرض هنر پیش یار بی ادبی ست - زبان خموش و لیکن دهان پراز عربی ست.

8614- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹٦۱ - ۹۰٦/4.8 : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز و انجام افتاده (ص ۲۱-٤٤).

● 2977- شرح دیوان حافظ

چند نسخهٔ ناشناخته. یکی نیستند.

8615- کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد، R.٤٢٥ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز افتاده : آمده، لا تمنعوا العلم فتظلموهم ...، انجام نیز افتاده، ۱۱٤ ص (سید خضر نوشاهی).

8616- کویته، همانجا: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: گفتم خراج مصر طلب می کند لبت. گفتار در این معامله کمتر زیان کنند. صاحب سوید الفضلاء و مدار الا فاضل آورده اند، که خراج مصر طلب می کند. انتهی. یعنی باز گفتم بخدمت مرشد که از کمال سیرابی و لبریزی صلات صوری و معنوی از مصر که مشهور به قند و نبات است خراج می کند لب تو، ۶۶۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

8617- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی: سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: ای لا یتحقق منک الابتغاء... بایستی نگارنده از مردم هند و گویا از همان سدهٔ ۱۲ باشد، ۴۰۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

8618- اسلام آباد، گنج بخش ۸۶۶۸: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: الا یا ایها الساقی... دانا و آگاه با شیدای هر کدام ساقیان بگردانید کاسه را و بنوشانید آن کاسه را، به بوی نافهٔ کاخیر صبا را نظر بکشاید، (ص ۲۶۶ - ۳۰۰).

8619- کراچی، موزهٔ ملی ۲۹۶ - ۱۹۶۹ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. از ردیف الف تا تا. آغاز: الا یا ایها... یعنی آگاه باش ای ساقی، بگردان جام شراب را در حلقهٔ می پرستان. و بخوران مرا آن جام، ۱۱۲ ص (نوشاهی: ۴۸۸).

8620- اسلام آباد، گنج بخش ۲۵۶۹: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ه. آغاز و انجام افتاده، آشفته، باسربندهای «غزل» و «بیت» برای نشانی: ساقیم خضر است و می آب حیات... هیهات هات. هات مخفف هیهات و هیهات اسم فعل است بمعنی بعد. و در فرس بمعنی افسوس استعمال کند. و تواند که هات بر اصل بمعنی بیار باشد. متبادر آن است که در این بیت بیان آن می کند که آنچه در کلام من اکثر جا و واقع است کنایت خواجه خضر و آب حیاة ای محبت حق است. پس توبه که می کند از می مجازی نه، ۳۲۸ ص رحلی (گنج ۳: ۱۴۳۷).

8621- لاهور، مولوی شمس الدین: نستعلیق شکسته آمیز، تاریخ یاد نشده، آغاز: الا یا ایها الساقی او در کاساً و ناولها. که عشق آسان نمود اول ولی افتاده مشکلها. یعنی آگاه باش ای ساقی، بگردان جام شراب را در حلقهٔ می پرستان، و بخوران مرا آن جام، زیرا که عشق در اول آسان نمود، اما در انتها سختیها نمود. ۵۹ گ ۲۹ س. (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۲۹۲).

8622- لاهور، کتابخانهٔ الریاض، حی معین الدین: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، شرح از ردیف «الف» است تا «د» ۱۷ برگ.

8623- لاهور، همانجا: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، شرح چند بیتی از آن است، ۱۸ ص (ظهور احمد، سید عارف نوشاهی).

8624- لاهور، موزه ۱۶۲/۹۶ : نستعلیق، آغاز: الا یا ایها . . . تا : مشکلها. بدانکه الا حرف تنبیه است . و یا حرف ندا . ایها کلمه ای ست که معرف به لام را بواسطه آن کلمه ندا کنند . ساق نوشانند. این جا کنایه از مرشد است . ناول امرست از مناولت، ۱۲۷ گ (رشید احمد ۲ : ۲۹) .

● **شرح دیوان ناصر علی سرهندی**

در بخش «دیوان» و «شروح دیوان» ها خواهد آمد .

● **شرح رباعی ابو سعید ابو الخیر: حورائیه**

● **2978- شرح رباعی احول نیم ایدوست**

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۱۲۱» گذشت)، در دیباچه می گوید: پادشاه پادشاهان، مخلص و معتقد درویشان (از آنگونه اوصافی که در دیگر رساله های خود به عبیدالله ۹۴۰ - ۹۴۶ه داده) رباعی زیر را سروده است: احول نیم ای دوست یکی دو بینم - هر چیز که بینم همه با او بینم - مستغرق هو چنان شدم در همه حال - هو گویم هو بشنوم و هو بینم . چون این رباعی به مجلس فقرا رسیده، یکی گفته است، این نوع سخن از ایشان بایستی . جواب وی به مخالفان آنستکه: کم و بیش از پانزده سال قبل، که بدستور گروهی از اکابر طریقت، که در رؤیا آنها را دیده، به پرورش این خان قیام کرده است، و ایشان گاهی غزل و رباعی یابیتی به من می داده و این ضعیف بقدر وسع شرح آن کرده به ایشان می فرستادم . مثل: تنبیه السلاطین، شرح سواد الوجه فی الدارین، شرح چهار کلمه، مرآت الصفا، شرح الولد سرابیه، سلسلة الصدیقین و شرح دوازده رباعی . و شاید به نظر قبول مطالعه فرموده باشند و پرتو آن معانی و نیز توجه خواجگان و این ضعیف ایشان را به این مرتبت رسانده باشد» . سپس به شرح آن رباعی می پردازد . به نثر آمیخته به نظم و سربندهای «ای طالب صادق» .

آغاز: حمدله. صلات. بعد از حمد خدا و درود رسول مجتبی جنت مآب . . . پادشاه پادشاهان اعلی، خاقان خان، مخلص .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۴۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله).

8625- کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹۶۹ .N. M : نستعلیق، محمد ترسون بلخی، ش ۲، مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۱۱۵۴ه. (ص ۴۲۶ - ۴۳۶)، آغاز برابر نمونه، (نوشاهی : ۲۲۷) .

8626- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین، ۱۲۸۰ه. در مجموعه رساله های او (ص ۱۶ - ۹۲۷)، در نسخه نامی بدان داده نشده در فهرست نیز ناشناخته مانده (گنج ۲ : ۶۷۳).

● **2979- شرح رباعی خواجه بهاء الدین نقشبند**

از سید محمد بن خواجه شاه بلخی سمرقندی (که یاد او در «بازار عاشقان : ۱۳۱۳» گذشت) . گزارش رباعی زیر است، که بااستخاره پی برد که از خواجهٔ نقشبند (م ۷۹۱ه/۱۳۸۹ م) است : قومی

مشککند و قومی به یقین - قوم دگری فتاده، اندر ره دین - نا گاه منادی برآمد زکمین - کای بیخبران، راه نه آنست و نه این. در رباعیات خیام چیزی بمانند آن آمده: قومی متفکرند اندر ره دین - قومی به گمان فتاده در راه یقین - می ترسم از آنکه بانگ آید روزی - کای بیخبران راه نه آنست و نه این.

آغاز: حمدله. قومی مشککند و قومی به یقین... جناب مخدومی و سیدی مولانا الاعظم خواجهٔ بی بدیل خواجه سید محمد روح الله... میفرمودند، که باوجود پیری مامور شدیم.

8627- کراچی، موزه ملی ۱/۲۳۷-۱۹۶۹ .N.M: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۲ - ۱۶)، سپس «بازار عاشقان» از همو (نوشاهی: ۲۲۸).

● 2980- شرح رباعیات باقی بالله: شرح رباعیات سلسلة الاحرار

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص: ۲۱» گذشت). رباعیها و شرح از خود او. همانکه در «کلیات باقی بالله» (ص ۱۷۲ - ۱۹۰) چاپ شده است. و بنابر ۹۱ ماده تاریخی که در پایان آورده در ۱۰۰۷ه/۸-۱۵۹۹ م. نگاشته شده است. در دیباچه گوید: برخی به جهت قلت استطاعت و بازماندگی از وصول به حقایق ارباب معرفت، مقاصد عالیهٔ صوفیه را نوعی دیگر در یافته، و عبارات ایشان را به مفهومات منحرفهٔ خود فرود می آورند. هر چند که اندکی از آنها در کتب پیشینیان خصوصاً مولانا جامی مبین شده است.

۴۳ یا ۴۶ رباعی ست، که دو بدو گزارش شده است. دو رباعی نخستین: گویند وجود کون است و حصول... بشناس که کاینات رو درعدم مند...

آغاز: سبحان الله زهی خدای متعال - عالی زتصور مبرا زخیال... سپاس و ستایش خداوندی راست... اما بعد، نموده می آید که چون دیده می شد که بعضی از اهل روزگار.

8628- اسلام آباد، گنج بخش ۶۴۱۴: نستعلیق خوش، احمد مشتاق، ۱۰۴۹ (له ۱۰۶۴)، در مجموعه رساله های او (ص ۱۲۸ - ۱۷۰) (گنج ۳: ۱۶۲۷).

8629- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان، نسخ زیبا، محمد نصرالدین بن بهاء الدین سندهی، ۱۱۷۷ه. (ص ۷۵ - ۱۲۷)، آغاز برابر، در مجموعه ۱۶ رسالهٔ او (نعیم اختر مجددی).

8630- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، همراه «گنج فقر» او، نوشته ۱۲۰۶ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۰۰ - ۱۳۷)، از شارح نام برده نشده است. (محمد نذیر رانجها).

8631- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیهٔ: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، از روی نسخه عبدالله معروف به شاه غلام علی دهلوی نوشته شده، ۲۶ ص (محمد نذیر رانجها).

● 2981- شرح رباعیات باقی بالله: تعلیقات بر رباعیات باقی بالله

متن رباعی هایی ست از همان باقی بالله (ن. ک. پیش از این) شارح از خود نام نبرده، جز آنکه

از خواجه به شیخنا و مولانا و استادنا فی الطریقه یاد می کند . و در هامش دو نسخهٔ گنج بخش از مجدد الف ثانی سرهندی (که یاد او در «اثبات النبوة : ۲۲۰۱» گذشت) دانسته شده است . بشیر حسین می نویسد : خود ایشان یعنی باقی بالله املا می کرده و شاگردش مجدد الف ثانی گرد آورده است . نخستین رباعی : سبحان الله زهی خدای متعال - عاری زتصور و مبرا زخیال - از نور لطافتش ضمایر مشحون - و از سر سرایتش جهان مالا مال .

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد، نموده می آید که این رساله ای ست در شرح بعضی از رباعیات مشروحه، که شیخنا و . . . محمد باقی بالله النقشبندی ق. املا فرموده اند . . . قوله سبحان الله زهی خدای . . . این رباعی جامع تنزیه و تشبیه است .

(ن. ک. پاکستان و هند ٤ : ۲۱٦ ضمن نام دیگر کارهایش) .

8632- اسلام آباد، گنج بخش ۱۸٤۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. پیرامون ۱۱۱۷ه. (ص ۱۰۷-۱۳٤)، آغاز برابر نمونه، در هامش آمده از مجدد الف ثانی ست، (گنج ۳ : ۱٦۲۸) .

8633- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۰٦۷ : میرزا محمد قاسم بخارایی، ۱۱۲۰ه. در مزار خواجه بهاء الدین نقشبند، ش ۸ مجموعه (عبدالرحیم ۱ : ۱۹۸) .

8634- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش، مسجد کوت بهوانیداس، ۳ شوال ۱۲٤۱ه/۱۸۸۳ بکرمی، آغاز برابر نمونه ۱، ۱۳ ص (محمد نذیر رانجها - تسبیحی کتابخانه ها ۱ : ۱۷۲).

8635- بهاولپور، سنترال لائبریری : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. ش ۱ مجموعه، آغاز برابر نمونه، عنوان و نشان شنگرف، سپس «تهلیلیه» رویهم ۳٦ ص (پرفسور الله دتا چودری) .

8636- اسلام آباد، گنج بخش ۳۰۱۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۲۲ - ٤۳)، آغاز برابر نمونه، در هامش آمده از احمد کابلی. که این یکی از شهرتهای مجدد الف ثانی ست . (گنج ۳ : ۱٦۲۸) .

8637- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤۸٦٦/۳/۱۸٤٦ : تاریخ یاد نشده، در فهرست بنام «رساله در شرح عبارات خواجه . . . » یاد نشده . (بشیر حسین ۲ : ۲۲۲) .

8638- کراچی، موزه ملی ۲ - N. M. ۱۹۵۷ - ۱۰۵٦/٤ : نستعلق، (عبدالکریم، ۱۳۰۳)، آغاز برابر نمونه، (ص ۸۱ - ۱۰۰)، در فهرست [از مجدد الف ثانی دانسته شده . (نوشاهی : ۲۲۰) .

● **شرح رباعیات باقی بالله : کشف الغین**

ولی الله دهلوی .

● **شرح رباعیات جامی**

در بخش فلسفه : ۹٦۵ گذشت .

● **شرح رباعیات حموی : جواهر الکنوز**

در همین بخش .

● **شرح رباعیات دوانی**

در بخش فلسفه ; ۹۶۷ گذشت .

● **2982ـ شرح رباعیات خان :** شرح کل مولود یولد علی الفطرة

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). آغاز می کند به شرح حدیث «کل مولود یولد علی الفطرة . . . » و آیت «صبغة الله و من احسن من صبغة الله» : اصل همه رنگها از آن بی رنگی ست . . ، از پاکی فطری اولیهٔ انسان و ناپاکیهای شیطانی که بعداً او را آلوده می سازد . سپس به رباعی «خان عظیم الشان عبیدالله خان سلمه الله» استناد می کند ; هر کس که به نفس خویش قادر نبود ـ در مذهب عشق طاهر نبود ـ مرده به از آن که از یاد خدا ـ یک لحظه شود غافل و حاضر نبود . و بدینگونه ۱۲ رباعی عبیدالله خان (۹۴۰ - ۹۴۶هـ/۱۵۳٤ - ۱۵٤۰ م) را گزارش می کند . شرحی به نثر آمیخته به نظم، و پیش از هر رباعی، معمولا می گوید : چنانکه رباعی خان عالی شأن دلالت می کند. رویهمرفته سیر و سلوک است باسربندهای «ای طالب صادق» .

آغاز : الحمد لله الذی طهر قلوب الطالبین والعاشقین بنور تجلیات اسمائه . . . اما بعد ، قال النبی . کل مولود یولد علی الفطرة . . بدان ای طالب صادق، که هر مولود از اولاد آدم، خود بر طهارت اصلی خود است و پاکیزه .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤ . . . زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان «رساله در شرح کل مولود یولد علی الفطره» که بایستی همین رساله باشد ـ نشریه ۸ : ۷٦ ضمن مجموعه رساله های او در لنین گراد و ۹ : ۱٥٦ ضمن مجموعه رساله های او در ازبکستان ـ مرآت العلوم ۲ : ۱۳۳ ضمن مجموعه رساله های او در بالکیپور).

8639ـ کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹٦۹ .N. M : نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت‌الله بلخی، ش ۱۳ مجموعه رساله های او ، ۱۱٥٤هـ . (ص ۳٤۱ - ۳٥۸) ، آغاز برابر نمونه ، (نوشاهی ; ۲۲٦) .

8640ـ اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲٦۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ . در مجموعه رساله های او، (ص ۳۸۰ - ۳۹۹) ، آغاز برابر نمونه.

8641ـ اسلام آباد ، همانجا ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته ، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، ۱۲۸۰هـ . در مجموعه رساله های او ، (ص ٦٥۷ - ٦۷۳) ، در سرعنوان نسخه آمده است «هذا رساله شرح رباعیات» (گنج ۳ : ۱٥۰۸) .

● **2983ـ شرح رباعیات خواجه خرد**

رباعی ها و گزارش آن ها از خواجه محمد عبدالله دهلوی ، معروف به خواجه خورد (در برابر برادر دیگرش که معروف به خواجه کلان است) فرزند خواجه باقی بالله (که شرح رباعیات این یکی پیش از

این گذشت) که دو سال پیش از مرگ پدر در ۶ رجب ۱۰۱۰ه/۱۶۰۲ م، زاده شده است. پرورش یافتهٔ مجدد الف ثانی بوده است.

در دیباچه می گوید: مدت ها در خاطر می گذشت که رباعی هایی در معارف صوفیان بسرایم، تا در شعبان ۱۰۵۲ه (۱۶۴۲ م) که دشواری ها برکنار شد و توانستم چهل و چند رباعی بسرایم. وچون نیاز به گزارش داشت، این رساله را نگاشتم. نخستین رباعی آن: هستی که بود ذات همهٔ موجودات ـ او نبود بجز خودش ذات و صفات.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، بر برادران دینی و دوستان یقینی عرضه می دارد، که این فقیر را مدتها . . . هستی که بود ذات همه موجودات . . . مصرع اول اشارتست به آنکه ذات و حقیقت.

(ن. ک. رود کولر: ۲۱۳ «خواجه خورد» زندگینامهٔ کوتاه و نام‌کارهایش: ۱- رسالهٔ سماع، ۲- رسالهٔ حواجه خورد در توحید وجودی، ۳- رسالهٔ فوایح، ٤- پرده برانداخت و پردگی شناخت، ۵- پرتو عشق، ٦- رسالهٔ سید یا شرح تسویه (ن. ک. بخش فلسفه: ۹٤۹)، ۷- رباعیات و شرح رباعیات، ۹- بیان احوال و ملفوظات خواجه خرد (الدیا آفس، مجموعه دهلی) ـ خزینه ۱: ٦۰٦ ضمن زندگینامهٔ پدرش).

8642- دیرهٔ اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، محمد (لد، ۱۲۰٦ه، (ص ۱۳۹ - ۲۰٤)، آغاز برابر نمونه، جدولبندی ۳ راه، (محمد لذیر رانجها).

● **شرح رباعیات سلسلة الاحرار**: شرح رباعیات باقی بالله

● 2984- شرح رباعیات ملا شاه

از ملا شاه بدخشی، مرشد شاهزاده دارا شکوه، (که یاد او در «شاه تفاسیر: ۵۸» گذشت).
به پیروی دوانی و جامی (ن.ک. بخش فلسفه: ۹٦۵، ۹٦۷) رباعی هایی دروحدت وجود سروده و گزارش کرده است.

آغاز: در شرح ابد چهار عنصر ظاهر تافت ـ زان چهار نور با هر در معرفت ظهور آن نور چهار شد شرح رباعی العناصر چهار عناصر عبارت از قالب انسان است (!).

8643- لاهور، کتابخاله دکتر وحید قریشی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه، آغاز برابر نمونه، ٤۷ ص ۱۵ س (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 2985- شرح رباعیات یعقوب صرفی

از یعقوب صرفی کشمیری (که یاد او در «انوار الاذکار: ۱۲۹۳» گذشت). متن و شرح از همو.
در دیباچه می گوید: به پیروی از جامی و دوانی (ن. ک. بخش فلسفه: ۹٦۵، ۹٦۷)، که رباعیهایی سروده و خود شرح کرده اند، عزیزان از من خواستند خود متصدی شرح رباعیهای خویش گردم.

آغاز: حامدا للذی هوالموجود ـ که جز او نیست حامد و محمود.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۶۵(ا) که خلطی شده و ۴۷۰ زند نینامه و نام چند اثر او، از آن میان «شرح رباعیات» - شعرای کشمیر ۲ : ۶۲۸ ضمن نام ۱۳ اثر او (به نقل از تاریخ اعظمی) از «شرح رباعیات» او نام بر ه. - علمای هند : ۲۵۵ زندگینامه و نام ۱۲ اثر او، از آن میان «حاشیهٔ رباعیات» - پاکستان و هند ۴ : ۲۲۲ تا ۲۲۵ زندگینامه و نام کارهایش از آن میان «شرح رباعیات»).

8644- اوچ، مخدومی سید شمس‌الدین گیلانی ۲/۳۸۰ : نستعلیق پخته، همراه «اشعةاللمعات» جامی نوشته محرم ۱۱۴۵ه. آغاز برابر نمونه (پرفسور الله دتا چودری).

8645- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶، ۲۹۷/ ۲۹۷/۶۶ صرف: نستعلیق، میانهٔ سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در فهرست ناشناخته مانده، ۲۷گ (عباسی ۱ : ۱۷۸).

8646- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : نستعلیق ریز، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۹۶گ (دکتر ظهور الدین احمد).

● **2986- شرح رباعیات ناشناخته : مظهر النور**

ناشناخته. رباعی هایی باگزارش آن ها باسربندهای « ظهر النور» در وحدت وجود و بیان تنزلات به مراتب مشهودات.

8647- کراچی، انجمن ترقی اردو ا ق ف ۸۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز : حاشا حقیقتش زخور روشن تر - در مرآت کثرت جمال احمد اظهر، ۱۲۰ ص (سرفراز : ۲۵۷ - نوشلهی : ۳۲).

● **شرح رسالهٔ عزیزان** : رسالهٔ عزیزان.

● **شرح سبحة الابرار**

جامی. در بخش منظومه ها - شرح ها خواهد آمد.

● **شرح سواد الوجه** : سواد الوجه

● **شرح سوانح** : بحر التصوف

غزالی - تهانیسری.

● **2987- شرح الشرح**

متن شرحی ست که حاجی محمد یوسف ملقب به واعظ برکتایی نوشته بود. شرح این شرح از محمد غوث بن ترکمان.

8648- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۹۹۷/۱۹۸۷ : نوشته هدایت الله بن حافظ نور محمد در پیشاور (بشیر حسین ۲ : ۲۳۲).

● **شرح غزلی از حافظ** : شرح دیوان حافظ

● **شرح غزلی از عراقی** : شراب طهور

ملا عبیدالله ملتانی. در : . . . گذشت.

● **شرح غوثیه** | شرح کلمات غوثیه : مکالمات غوث اعظم : غوثیه

● **شرح فاتحة الکتاب : تفسیر سورهٔ فاتحه**

از شاه نعمت الله ولی کرمانی. که در ۱ : ۳۵ گذشت.

● **شرح فتوح الغیب : فتوح الغیب، شرح**

● **شرح فصوص الحکم : فصوص الحکم، شرح**

● **2988ـ شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه**

متن از شیخ عبدالقادر گیلانی (۴۷۰ - ۱۰۷۷/۵۶۱ - ۱۱۶۶ م.) قصیده ای ست عرفانی، باسرآغاز : سقانی الحب کاسات الوصال ـ فقلت لخمرتی نحوی تعالی .

شرح های آن در این فهرست نخست به ترتیب تاریخی آورده شده، و سپس نگاشته هایی که تاریخ آن ها بدست نیامده به ترتیب نام شرح کننده جای داده شده است، و در پایان ناشناخته ها .

● **2989ـ ترجمهٔ منظوم قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه**

متن همان.ترجمهٔ منظوم از ناشناس از سدهٔ دهم. که هر بیت را با دو بیت ترجمه وشرح کرده است. تخلص سرایندهٔ متن را چنین آورده : هستم از جیلان کنم احیای دین ـ زانکه محیی الدین لقب دارم یقین . . . نام من مشهور عبدالقادر است ـ ار ازل گشتم زجام عشق مست .

آغاز ۱ : سقانی الحب کاسات الوصال . . . داد ساقی از می حب خدا ـ کاسهای وصل پی در پی مرا ـ پس بگفتم کای شراب جانفزا ـ بی محابانه بسوی من بیا ـ از درون خم شراب باصفا ـ جلوه گرشد در میان کاسها ، آغاز ۲ :سقانی... عشق نوشانید ما را بر ملا ـ کاسهای می وصال دلربا (سپس برابر نمونهٔ یکم).

8649- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۶۹ : نسخ و نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ هـ. (ص ۶۰-۶۸) ، آغاز برابر نمونه ۱.

8650- اسلام آباد ، همانجا ۴۲۰۵ : نسخ و نستعلیق ، (۱۱۲۳هـ) ، (ص ۷۸ - ۸۶) ، آغاز برابر نمونه ۱.

8651- اسلام اباد ، همانجا ۲۸۰۶ : نستعلیق و نسخ پخته ، غلام رسول ، سدهٔ ۱۲هـ. اعاز برابر نمونه ۲ ، (ص ۲۵ - ۳۸).

8652- اسلام آباد ، همانجا ۵۹۹۰ : نسخ و نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ. (ص ۴۷ - ۵۷) ، آغاز برابر نمونه ۱ ، (گنج ۳ : ۱۷۱۱).

8653- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۴۵ : نسخ و نستعلیق ، (حافظ و زوخواجه) ، ۱۲۵۸هـ. آغاز برابر ، (ص ۲۸۶ - ۲۹۳).

8654- قصور ، کوٹ مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی :نسخ و فارسیها نستعلیق ، فضل حق ، ۴ صفر ۱۲۸۹هـ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۰ ص ، (نعیم اختر مجددی).

8655- ملتان ، جهانیان ، چک R ۱۰/۱۱۴ ، کتابخانه الله بخش اسد نظامی :نسخ و نستعلیق ،

سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ۱، ۳۰ ص، (سعيد الظفر نوشاهى) .

8656- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹۱ : نسخ متن و نستعليق خوش فارسى ها ۱۰ ۲۷ ذيحجهٔ ۱۳۱۵ھ . آغاز برابر نمونه ۲، (ص ۲۵۲ - ۲۷۷) .

● 2990- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان . شرح از جان محمد بن ابو سعيد ، از سدهٔ يازدهم ھ . (وى بايستى گرد آورندهٔ نامه هاى عرفانى سيد نجم‌الدين بنام «كلمات طيبات» در همين بخش، و «تفسير سورهٔ يوسف» باشد).

آغاز : الحمد لله على افضاله والصلاة والسلام على سيدالانبياء و جميع الاولياء . . .

8657- گجرات ، قلعه دار، كتابخانهٔ مولانا عبدالكريم قلعه دارى : نستعليق پخته، سيد احمد ناظم ، (م ۱۳۰۲ھ) ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (پرفسور احمد حسين احمد قلعه دارى) .

● 2991- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه : هدية القادريه

متن همان. شرح از فقير محمد سلطان قادرى بن جان محمد گيلانى (گياسى ؟) . نام شرح كننده در ديباچه و نام دوم كتاب در كلفون آمده است. شايد در ۹ ج ۲/۱۱۲۷ھ/۱۷۱۵م (ن. ک. كلفون نسخه).

آغاز : سپاس و ستايش بيقياس و حمد و ثناى بى انتها ، نياز جناب كبرياى سبحانه و تعالى . . . اما بعد، حضرت قطب الاقطاب غوث اعظم محبوب .

8658- راولپندى ، گولره شريف ، درگاه شاد روان پير مهر على شاه : نسخ و نستعليق ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز چند سطرى افتاده : در تمام بيت . اركان او شش است. و چند سطر بعد : مقدمه . سپاس و ستايش (برابر نمونه) ٤٤ ص. انجام : خاكپاى ارادت گزينان سلسلهٔ عليه قادريه فقير محمد سلطان قادرى بن جان محمد گيلاسى . . . و هدية القادريه ناميده شد . . . و كان ضحوه يوم الثلاثه ۹ ج ۲/۱۱۲۷ھ . ٤٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

8659- پيشاور، دانشگاه كالج اسلاميه ۱۰۴۳ : نستعليق شكسته آميز ، تاريخ ياد نشده ، آغاز برابر نمونه، ٤٢ ص (پرفسور امتياز حسين) .

● 2992- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان .

شرح از شاه محمد غوث پيشاورى لاهورى (كه ياد او در «اسرار الطريقه : ۱۲۵۵» گذشت) . به سال ۱۱٤٤ھ/۱۷۳۲-۱م .

آغاز : حمد بيحد و ثناى بيعد، آن خدايى را سزد كه او را دوام و بقاست. . اما بعد ، مى گويد سيد محمد غوث بن سيد حسن قادرى كه چون قصيدهٔ مبارک خمريه كه منسوب .

(همان : نسخه ها ۵ : ۳٤۸۵ . دانش، دانشگاه ۱۶ : ۷۳٤. ن. ک. نسخه ۲ : ۱۲٤۵ «شرح قصيدهٔ عبدالقادر»).

8660- گجرات ، قلعه دار ، كتابخانه مولانا عبدالكريم قريشى قلعه دارى : نستعليق ، گويا

نگارنده، (م ۱۰۵۳ھ)، آغاز برابر نمونه، ۲٤ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

8661- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، نور حسین ولد حافظ یعقوب قریشی صدیقی، ۱۱۵۶ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۷ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8662- دیره غازیخان، تولسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

8663- لاهور، دیال سنگه ترست ۷۳٤ الف: نسخ و نستعلیق محمود، پنجشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۹۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۰ گ (دیال سنگه ۳: ۳۱۱-۳۱۳).

8664- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، علی محمد نقشبند سرمیدانی، ٤ ع ۱۲۷۹/۲ھ. آغاز برابر، ۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).

8665- پیشاور، سید امیر شاه قادری: نستعلیق پخته، مولوی نور احمد، موضع اجینهٔ پیشاور، ۱۲۸۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۱ ص (استاد محمد رضا همدانی).

8666- اسلام آباد، گنج بخش ۲٦۷۵: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۸۱ - ۹۲)، آغاز برابر نمونه.

8667- اسلام آباد، همانجا ٦۵۸۲: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱ - ۲۱)، آغاز در دیباچه افتاده.

8668- اسلام آباد، همانجا ۵٤۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ٤ - ۸)، آغاز برابر نمونه. در هیچیک از سه نسخه بالا تاریخ نگارش دیده نشده (گنج ۳: ۱۷۰۹).

8669- شکار پور، گڑهی یاسین، مولانا محمد ابراهیم ناظم، یاسینی: نستعلیق، عبدالرزاق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، نام پدر شرح کننده (حسین) است، ۱٦ ص (سید خضر نوشاهی).

8670- پیشاور، عجائب گهر (موزه): نستعلیق شکسته آمیز خوب، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱٦ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 2993- بیان الاسرار: شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه

متن همان. شرح از ابو الفرح محمد فاضل الدین بتالوی (م ۱۱۵۱ھ/۱۷۳۸ م)، (که یاد او در «رموز القادریه: ۱۵۲۹» گذشت.

شرح قصیده است، بایک «مقدمه» در چند «قسم» سپس هر بیت را گزارش گسترده می کند. باسربندهای «الحقیقة الاولی، الحقیقة الثانیه، الثالثه، النهایه، اعلم . . .».

آغاز: اللهم لک الحمد علی ما سقیتنا کوس خمور وحدانیتک . . . اما بعد، فهذه بارقات مشرقة.

(ن. ک. تذکرهٔ قادریه: ۱۸۲ زندگینامه که از این اثرش به شرح «قصیدهٔ غوثیه» نام برده است).

8671- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، سراجیه: نسخ خوش پخته، ۱۲۰۰ھ. آغاز برابر نموله، باسرلوح، ۷۸٤ ص (محمد نذیر رانجها).

2994- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان، شرح از محمود بن لابه محمد شيرازي، که در بلدهٔ ناد نول (هند) ميزيسته است.
آغاز: الحمد لله الذي اور بنور معرفته صدور العارفين والاولياء و احرق قلوب العاشقين . . . ميگويد اضعف . . . محمود بن لابه محمد شيرازي . . .

8672- کويته، مولانا محمد هاشم جان مجددي : سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. ش ۲ مجموعه (ص ۹۱ - ۱۶۰) آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددي).

2995- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان، شرح از فضل الله کمترين شاگردان مولوي عبدالله (ديباچه). روزگارش بدست نيامد.
ن. ک. قيافه شناسي منظوم : ۴۵۸ که تشابهي در نام هست وواژهٔ «عبدالله».
نخست تک مصرعي آورده سپس به‌گزارش آن مي پردازد. همراه با «حکايت» ها.
آغاز: اللهم ارنا حقايق الاشياء کما هي و بدل . . . و غشاي غفلت از بصر بصيرت ما بگشاي وهر چيز را چنانچه هست بنماي . . . اما بعد، فقير فضل الله کمترين شاگردان.

8673- راولپندي، گولره شريف، درگاه شاد روان پير مهر علي شاه : نسخ و نستعليق، ۱۲۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

2996- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان. شرح از محمد اکمل (کامل) بن حبيب‌الله قريشي قادري، که در قصبهٔ کوت کماليه مي زيسته است. روزگارش بدست نيامد.
آغاز: حمد بيحد و ثناي بيعد، مر ذاتي را سزد که بدايت او را نهايت، و نهايت او را بدايت نيست، و درود نامحدود برخلاصهٔ موجودات . . . اما بعد، مي گويد . . . محمد اکمل بن . . .

8674- گوجرانواله، علي پور چتهه، سوئيان والا، پرفسور محمد اشرف صديقي : نستعليق خوش، شيخ احمد، براي خود و پسران خود امام الدين و احمد الدين و محمد الدين، ۱۶ محرم ۱۲۷۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۴ ص (سيد خضر نوشاهي).

2997- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان، شرح از محمد عالم حنفي قادري.
آغاز: اسناد قصيدهٔ متبرکه حضرت غوث الثقلين . . . الحمد لله رب العالمين، جعل اوليائه صفوه خلقه فهم الي لقائه . . .

8675- گوجرانواله، پندي بهتيان، کتابخانه انجمن اصلاح مسلمين : نستعليق خوش، محمد بخش بن قاضي فتح محمد، ۱۲۸۹ه. آغاز برابر نمونه، ۴۲ ص (سيد خضر نوشاهي).

2998- شرح قصيدهٔ خمريهٔ غوثيه

متن همان، شرح از داد بن خليفه فتح علي بن محمد نوبي. که روزگارش بدست نيامد.
آغاز: الحمد لرفيع رفع عباده علي اعلي و اطلع زهاده علي المني، والصلاة . . . مقاني الحب

کاسات الوصال. سقی آب دادن و خوردن حب عشق، کاسات جمع.کاسه، پیاله و جام، وصال پیوستن یعنی . . .

8676- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، و نسخ در عربیها ، حافظ عبدالغفور، ع ۲/وقت ضحی ، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۷٦ - ۸۰ مجموعه) ؛ بامهر کنندهٔ ۱۲۷۰ه. (محمد نذیر رانجها) .

● 2999- شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه

متن همان. گزارش از حافظ محمد جمال الله چشتی نظامی ملتانی (کانفون) ، که روزگارش بدست نیامد. ن. ک. علمای پنجاب ۲ : ٦٤٥ تا ٦٤٧ که در آنجا از حافظ محمد جمال (نه جمال الله) بن محمد یوسف ملتانی (م ۱۲۲٦ه/۱۸۱۱م)یاد شده است.

گزارشی ست به نثر و نظم.

آغاز: ابتدا کردم بنام لا یزال ـ ذات او مستجمع و صف کمال ـ آنکه او در این جهان و آن جهان ـ هست او بخشنده و هم مهربان . . . داد ساقی از می حب خدا ـ کاسه های وصل پی در پی مرا. قوله. سقانی الحب یعنی نوشانید مرا.

8677- ملتان ، جهانیان ، مکتبه الجمال ، اسد نظامی : نستعلیق ، عبدالغفور انصاری قریشی متوطن گهکی والی، سدهٔ ۱۳ه. نام نگارنده در کانفون آمده ، ۲٤ ص (نعیم اخترمجددی).

● 3000- ترجمهٔ منظوم قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه

متن همان. شرح منظوم آن از سراینده ای با تخلص لطفی. در ۷۱ بیت : ترجمانش کرده لطفی جمله نظم ـ جانفزا اوصاف ، چون آب زلال.

سراینده شناخته نشد ، و روزگارش بدست نیامد. ن. ک. گنج ۳ : ۱۵۰۸ «ابواب جنت» سرودهٔ لطفی که در آنجا تاریخ سرودن ۹۲۷ه/۱۵۲۱ م آمده. و همانجا : ۱٦۷٤ «عقد گهر» سروده لطفی در ۷٤۷ه (۱۳٤٦ م).

آغاز: این قصیده گفت قطب لا یزال ـ مر محیی الدین ولی ذوالجلال ـ نیکبخت آنکس که وردش می کند ـ باشد ایمن از بلای ماه و سال.

8678- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۷۱ بیت ، سپس سروده هایی از «انوری» ، ۹ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3001- شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه

متن همان. شرح از ناشناس.

آغاز: حمد قادری که برگزید از آدم(ع) لوح را.

8679- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٤۲ ، ۲۹۷ نا : نستعلیق شکسته آمیز، تاریخ یاد نشده ، ش ۱ مجموعه ، ۳۷ گ (عباسی ۱ : ۸٦).

● 3002- شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه

متن همان. شرح از ناشناس. نسخه های زیر یکی نیستند.

8680- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٤٦٣ : نسخ و نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ھ. آغاز: اسناد قصیدهٔ متبرکهٔ حضرت غوث اعظم میران ... ، ٤ ، ص.

8681- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٨٩٦ : نسخ و نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۳ - ١٤) ، نخست سند قصیده و سپس ترتیب خواندن انگاه متن و ترجمه.

8682- ملتان ، شادمان کالونی ، دکتر مهر عبدالحق : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. ترجمه زیر نویس است. آغاز: سقانی الحب . . . نوشانید مرا دوستی پیاله های ملاقات ، ۱۸ ص (نعیم اختر).

8683- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰٦٤۰ : نستعلیق ، ۱۲۸۱ھ. (ص ۲ - ١٤). آغاز: سقانی الحب . . . یعنی نوشانید مرا محبت کاسهای وصال (گنج ۳ : ۱۷۱۱).

8684- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٥۹ - ۹۱/۱ : نستعلیق ، (محمد ابراهیم پیشاوری ، ۱۲٥۸ھ) ، آغاز : سقانی . . . یعنی نوشانید مرا محبت کاسهای وصال. لفظ حب فاعل ، سقانی مفعول ، و کاسات جمع کاسه است ، (ص ۲ - ۲٤) (نوشاهی : ٦۱۲).

8685- لاهور ، پندی بهتیان ، ضلع گوجرانواله ، کتابخانه انجمن اصلاح المسلمین : نستعلیق محمد بخش بن میان فتح محمد ، ۱۲۸۹ھ. ش ۱ مجموعه. آغاز : اسناد قصیده متبرکه حضرت غوث الثقلین شاه عبدالقادر جیلانی (قد) که در حال جذبه ربانی از زبان حضرت ایشان بر آمده است ، خاصیتهای بسیار دارد (سید خضر نوشاهی).

8686- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٥۷ : نستعلیق و ثلث ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز و انجام افتاده (گنج ۳ : ۱۷۱۱).

8687- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. اسناد و شش خاصیت خواندن این قصیده است. آغاز: اسناد قصیده غوثیه مکرم و معظم از زبان در ربار ، گوهر نثار ، قطب الاقطاب، ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8688- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، محمد معین الدین ساکن لاهور ، سدهٔ ۱۳ھ. ترجمه زیر نویس است ولی کامل و گاهی به صورت شرح در می اید ، در معنی عشق در حاشیه گوید : عشق به معنی افراط محبت است ، ١٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8689- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سده ۱۳ھ. آغاز افتاده : و مدد غوث ربانی قطب صمدانی به خاطر رسید، در این رساله درج کردم . . . بیت : الهی اگر لیکم بدیشان گیرند ـ وربد باشم بدیشان بخشند ، ۷۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **شرح قصیدهٔ خمریه: لوامع انوار الکشف**

از ابن فارض ـ جامی.

● **شرح قصیدهٔ خمریه** : مشارب الاذواق

ابن فارض - میر سید علی همدانی.

● **شرح قصیدهٔ ربوبیه** : شرح قصیدهٔ سریانی

● **3003. شرح قصیدهٔ سریانی** : شرح قصیدهٔ ربوبیه : شرح دعای سریانی

متن دعایی ست به روایت ابن عباس، که از سوره ای از زبور بیرون کشیده و به زبان عربی در آورده است. با این سر آغاز : انا الموجود فاطلبنی تجدنی - فان تطلب سوایی لم تجدنی.

شرح از ضیاء الدین نخشبی دهلوی (م ۷۵۱ھ/۱۳۵۰م). در دیباجه می گوید : ابن عباس آنرا از سریانی به عربی در آورده است. نخست مثنوی ست در ۱۱ بیت، سپس دیباجهٔ او، آنگاه شرح قصیده. نخست بیتی را تجزیه و ترکیب دستوری می کند، سپس با سه بیت به فارسی در آورده و آنگاه زیر عنوان «حاصل معنی» آنرا شرح عرفانی داده است. همراه با «حکایت» ها و سرنه های «عزیز من»، و «قطعه» هایی درمیانه که تخلص خود را در آنها آورده است. ولی در خود منظومه (که هر بیت عربی با سه بیت فارسی گزارش شده است) نامی از خود نبرده است، برخی از نسخه ها تنها همین بخش منظوم را دارد. برای نشانی از گزارش بیت دوم : چو من مقصود باشم در دو عالم - مجویی غیر من ای بنده هر دم (آدم) - خلایق را منم خالق بیشک - زمن موجود شد، حوا و آدم - اگر جویی مرا فی الحال یابی - من این در، دایما بر تو گشادم.

آغاز : حمد مر پادشاه مطلق را - ذوالجلال و جلیل و بر حق را . . . بعد تمهید محامد احدی و تشیید مبانی . . . ، آغاز متن : انا الموجود . . . بباید دانست، که قوله انا مبتدا ست و الموجود خبر مبتدا فاطلب امر ست. آغاز منظوم: انا الموجود . منم موجود ای طالب کجایی - چرا در حضرت مادر نیابی - مجویی غیر ما را هیچ گاهی - اگر شایستهٔ درگاه مایی.

(ل. س. خزینه ۱ : ۳۵۱ زندگینامه و نام چند اثر او از آن میان «شرح دعای سریانی» - بزم صوفیه : ۳۰۳ تا ۳۰۸ زندگینامه و نام ۵ اثرش از آن میان «شرح دعای سریانی» - نسخه ها ۵ : ۳۴۸۶ «شرح قصیدهٔ ربوبیه»).

8690- اسلام آباد، گنج بخش ۲۳۲ : نسخ و نستعلیق خوش، ۱۵ ج ۲/۱۰۹۹ھ (ص ۱۳ - ۲۰) تنها گزارش منظوم آن است و نثرها را ندارد.

8691- اسلام اباد، گنج بخش ۸۱۲۶ : نستعلیق، ۱۱۱۹ھ (ص ۵۴۳ - ۰۰۰) تنها گزارش منظوم آن است در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۳ : ۱۷۱٤).

8692- راولپندی، گرلره شریف، درگاه شاد روان میر مهر علی شاه : نستعلیق محمد ضیاء ۲ ذیحجه ۱۱۷٤ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۲ ص. (پرفسور ملک محمد اقبال).

8693- اسلام آباد، گنج بخش ۱۹۱۵ : نستعلیق، پیرامون ۱۱۹۷ھ (۲۹٤-۲۹۹)، تنها گزارش منظوم آن است. در فهرست ناشناخته مانده.

8694- اسلام آباد، گنج بخش ٤۰۱۰ : نسخ و نستعلیق، پیرامون ۱۱۸۷ھ (ص ۶۵ -

۱۳۳) ، دیباچه را ندارد.

8695- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۹۵ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱ - ۵۸) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۳ : ۱۷۱۳).

8696- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۶۶ : نسخ ثلث آمیز ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۵۰ - ۱۷۱) ، تنها گزارش منظوم آن است و نثرها را ندارد. در فهرست ناشناخته مانده.

8697- اسلام آباد ، همانجا ۸۱۶۰ : نسخ و نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۲ - ۱۳). تنها سروده ها را دارد ، آغاز برابر منظوم.

8698- الک ، مکهد ، محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. دیباچه را دارد ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۳۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8699- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز : نخشبی را بقهر خود مسپار - وقنا ربنا عذاب النار. بعد از تمهید قواعد . . . ، ۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

8700- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۲ : نسخ ، پیرامون ۱۲۱۰ه. (ص ۴۴۲ - ۴۴۴) ، تنها گزارش منظوم است و نثرها را ندارد ، در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۳ : ۱۷۱۵).

8701- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۰ : نستعلیق ، ۱۲۶۹ه. (ص ۴۹ - ۱۱۱) ، آغاز می شود به حمدله. اما بعد.

8702- چنیوت ، جهنگ ، ملک آباد ، مولانا محمد اکرم : نستعلیق ، جمشید ، ۱۲۸۴ه. آغاز برابر ، ۵۴ ص (محمد نذیر رانجها).

8703- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۴۲ : نستعلیق ، حسن محمد باشنده بهاکوت ، ۱۲۹۱ه. (ص ۱۴۹ - ۱۹۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۳ : ۱۷۱۳).

8704- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق و نسخ ۱۲۹۰ه. آغاز برابر نمونه دیباچه ، ۸۹ ص (نعیم اختر قمر).

8705- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : انا الموجود . . ، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

8706- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹۱ : متن نسخ و ترجمه نستعلیق خوش (۱۳۱۵ه) تنها گزارش منظوم را دارد. (ص ۲۲۵ - ۲۵۲).

8707- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۵۸/۷۲۵ : از سده ۱۳ه. (بشیر حسین ۳ : ۴۴۶).

8708- پیشاور ، کالج اسلامیه ۱۰۱ : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۴۶ ص (پرفسور امتیاز حسین).

● 2304- ترجمه و شرح منظوم قصیدهٔ سریانی

متن همان. ترجمه و شرح از «مسکین تقی» شاید محمد تقی. یکی از نسخه های گنج بخش

(ن. ک. زیر) دیباچه ای به نظرم دارد، که در آن آمده : بگو مسکین تقی اکنون دعا را ـ بگو معنی این منظومه ها را. سپس همان منظومه ی که از نخشبی دانسته شده آورده شده است. هر چند این یک مورد است، ولی همین یک مورد مرا به این اندیشه و اداشته که شاید نسخه هایی که به تقی نسبت داده شده از همان نخشبی باشد ، که تقی نامی دیباچه ای برای آن ساخته باشد.

آغاز ۱ : چنین گفتند ما را اهل و استاد ـ به روح پاک ایشان نور حق باد ـ که بود اندر ز بور حی و سبحان ـ مبارک سوره ای مانند رحمان. آغاز ۲ : سپاس بیقیاس آن پاد شه را ـ که پیدا کرد از نابود ما را ـ یکایک عضو ما را برهم آورد ـ چنین طرفه طلسمی در هم آورد.

8709- ملتان ، شادمان کالونی ، دکتر مهر عبدالحق B ۲۵۲۶ : نستعلیق و نسخ پخته ، سدۀ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه ، در کلفون از «بقا» دانسته شده ، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

8710- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۱۰ : نستعلیق ، پیرامون ۱۲۱۳هـ. (ص ۱۲۸-۱۴۸).
آغاز برابر نمونه ۱ ، همان گزارش منظوم است که از نخشبی دانسته شده با دیباچه ای از «مسکین تقی».

8711- سرگودها ، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، سدۀ ۱۳هـ، آغاز برابر نمونه ، ۱۷ ص (نعیم اختر قمر مجددی). از تقی : مسکین تقی دانسته شده است.

● **3005- شرح قصیدۀ سریانی : شرح قصیدۀ ربوبیه**

متن همان. شرح منظوم از «فقیر» که تخلص خود را در پایان آورده است : فقیر این صفحه را با شرح آراست ـ اگرچه از حنیفه ارزقی خواست . . . قبول افتد اگر زین کمتر ز قطمیر ـ شوم خندان و خوش گردم چو اکسیر.

هر بیت را به سه بیت گزارش کرده است. و نثری درمیانه نیست ـ وی ناظر برکار نخشبی بوده است ، و بیت یکم با همان سه بیت نخشبی گزارش شده است ، ولی دیگر بیتها بسیار جدایی دارد. گزارش دومین بیت آن : منم مقصود سوی من گذر کن ـ و رای من ، هر آنچه ست زو حذر کن ـ در مخلوق را هرگز مکوبی ـ چو من او را نیابی این نظر کن ـ اگر جویی مرا آخر تو یابی ـ به شوق من ، مس خود را تو زر کن.

آغاز : (سه بیت آغاز برابر کار نخشبی ست) : انا الموجود . . . منم موجود ای طالب کجایی ـ چرا در حضرت . . .

8712- اسلام آباد، گنج بخش ۲۸۰۶ : نستعلیق پخته ، غلام رسول بن نور احمد، سدۀ ۱۲هـ. (ص ۱ - ۲۱) ، آغاز برابر کار نخشبی ست ولی آن نیست (گنج ۳ : ۱۷۱۵).

8713- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، رمضان ۱۲۲۳هـ. در مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، ۲۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8714- پیشاور ، نوشهره ، شاه جی صاحب : متن نسخ و ترجمه نستعلیق ، عبدالعزیز ، ۲ محرم ۱۲۸۸هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

● 3006- شرح قصیدهٔ سریانی

متن همان. ترجمه و یا شرح های ناشناخته.

8715- اسلام آباد، گنج بخش ۸۲۰۷ : نسخ و نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۶۱ - ۷۲).
آغاز: انا الموجود . . . منم موجود ای بنده طلب کن تا مرا یابی - به غیر از من اگر جویی، مرا می دان نمی یابی - منم مقصود بی قاصد، به غیر من مکن قصدی. انجام: منم یکتابه فوق عرش، الحق کار سازم من - که هستم بی چگوله، هم طلب کن تا مرا یابی.

8716- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۵۱۷ : نستعلیق و متن نسخ، سدهٔ ۱۲ھ.
آغاز: انا الموجود . . . منم موجود پس طلب کن مرا تا بیابی . . .، ترجمه ای ست لفظی، ۳۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

8717- گجرات، ساهن پال، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق پخته، حافظ سید قل احمد نوشاهی، چهار شنبه ۱۲ ع ۱ - ۱۲۳۷ھ. در ساهن پال، (ص ۷۸ - ۱۲۵). نخست بیتی را از قصیده آورده سپس ترجمهٔ آن، آنگاه حکایتی درخور آورده. آغاز: انا الموجود . . . یعنی خدایتعالی میفرماید ای بنده چون دانستی که من واجب الوجودم مرا طلب کن و وجود خود را موجود مدان. (سید عارف نوشاهی).

● 3007- شرح کافیه

از عبدالواحد ابراهیم قطب بلگرامی (که یاد او در «سبع سنابل: ۱۵۴۲» گذشت). شرحی ست عرفانی از یک متن در صرف. آزاد بلگرامی می نویسد: و از نوادر تصانیف او شرح کافیهٔ ابن حاجب است به طور حقایق تا مبحث غیر منصرف. و نمونه ای ازکار او را آورده است: الکلمة لفظ ای ملفوظة . . . یعنی کلمهٔ توحید در مرتبهٔ اقرار بر زبانهایی ملفوظ است، و در مرتبهٔ تصدیق دلهای ما را ملحوظ. و در مرتبهٔ احوال باطنهای ما از او محفوظ . . .

آغاز: الحمد لله الذی کلمته کافیه الامور و شافیه الصدور، والصلاة علی محمد الذی . . . اما بعد، عذر در تحریر این حرف شگرف آن است . . . گوی عبدالواحد ابراهیم بن قطب این کلام - بندهٔ سبحان ز سادات مقام بلگرام.

(ن. ک. مآثر الکرام: ۲۵ تا ۳۲ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان همین «شرح» و نمونه ای از آن در ص ۳۱ - علمای هند: ۱۳۶ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان «شرح کافیه» تا مبحث غیر منصرف - مرآت العلوم ۳: ۱۲۶ نسخهٔ خدا بخش اورینتل لائبریری).

8718- کراچی، مولوی عبدالرشید نعمان: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نموله، ۲۷ ص (سید خضر نوشاهی).

8719- بهاولپور، جامعه اسلامیه: نستعلیق، ۱۵ ج ۲/ سدهٔ ۱۲ھ. ش ۳ مجموعه. ۵ برگ، آغاز برابر نمونه، در پایان آمده: تمت الکافیه الی مرفرعات فی علم التصوف، (پرفسور الله دتا چودری).

8720- کراچی، کتابخانه بلگرامی، سید ولی احمد: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. (گ ۱۲۳،

۱۳۷ پ)، آغاز برابر (سید عارف نوشاهی).

● **شرح کبریت احمر:** کبریت احمر

● **شرح کلمات هوئیه:** خیریه

● **3008- شرح کلمات وافیات:** شرح مخزن الاسلام

متن از آخوند درویزه (که یاد او در «ارشاد الطالبین: ۱۲۳۸» گذشت). شرح از **عبدالله خویشگی قصوری** (که یاد او در «بحرالفراسه، شرح دیوان: ۱۵۹۹» گذشت). در دیباچه می نویسد: آخوند درویزه و فرزند او عبدالکریم «مخزن الاسلام» را به زبان پشتو نگاشته بودند، چون فهم آن برافغانان نیز دشوار می بود. و بسیاری مسایل فرایض و سنن و اسرار مشکلات و مکاشفات و مشاهدات در وی مندرج بود. برخی در نفی و برخی در اثبات آن کوشیده بودند. من به خواهش حاجی آخوند الهداد مهمندی کوشیدم دشواری هایش را برطرف سازم.

در «معارج الولایه»ی خود (نگاشتهٔ ۱۰۹۰ ه) از این کتاب نام برده است.

آغاز: پس از حمد بی مثل و ثنای لا یحصی خداوند جل وعلا، پس از درود ... میگوید بندهٔ .. عبدالله الملقب بالحلیفه الخویشگی الچشتی.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳: ٤٤٧ «شرح کلمات وافیات» به نقل از «معارج الولایهٔ» او - احوال و آثار خویشگی: ۱۳۱، از این دو منبع بر می آید که آنها به وجود نسخه ای از آن آگاهی نداشته اند - اردو دایره ۳: ۸۱۳ تا ۸۱۷ زندگینامه و نام ٤٨ اثر او در آن میان همین کتاب).

8721- انک، مکهد، مولانا عبدالله: نستعلیق، قل احمد ولد یار محمد، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، نام متن در سرآغاز «مخزن» و در پایان «مخزن العلوم» نامیده شده است، ۱۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8722- اسلام آباد، گنج بخش ٨٤٠٤: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. تنها یک برگ آغاز آن است.

8723- اسلام آباد، همانجا ٤٧٣٤: نستعلیق خوانا، سه شنبه ۱۲٤۳ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲۰ - ۱۳٤) (گنج ۲: ۷۲۱).

● **شرح کنت کنزاً مخفیا:** گنج مخفی

● **شرح کنت کنزاً مخفیا:** گنج نامه

● **گلشن راز**

از محمود شبستری، سعد الدین بن عبدالکریم (م پیرامون ۷۲۰ه/ ۱۳۲۰ م)، به سال ۷۱۷ه/ ۱۳۱۷ م. در پاسخ هفده پرسش امیر حسین بن عالم هروی (ن. ک. نزهة الارواح، از همو، در همین بخش) که در هفده بیت نزد شبستری به تبریز فرستاده بود. (برای این متن ن. ک. به بخش منظومه ها - و برای «شرح» های آن به گلچین معانی، گلشن راز و شروح آن، نشریه ٤: ٥٣ تا ۱۲٤، که ٤٩ شرح یا ترجمهٔ آن را بر رسی کرده اند).

اینک گزارش های آن :

● 3009- شرح گلشن راز

متن همان. در نسخه زیر نام شرح کننده نیامده. ولی همان شرحی ست که از احمد بن موسی رشتی استادی دانسته شده، که در ۸۴۴/۱هـ - ۱۴٤۰ م به انجام رسانده است.

و از همان استادی در این فهرست : شرح ترجیع بند : ۱۵۸۸.

باسربندهای «قوله» در پیش هریک بیت. نخستین بیت : زفضلش هر دو عالم گشت روشن . . . یعنی شیخ رح می گوید که حق تعالی خواست که صنع خود را ظاهر گرداند، آدم را آفرید. چنانکه رسول (ص) میفرماید خلق الله تعالی آدم علی صورته و علی صورت الرحمان. قوله : توانایی که در یک طرفة العین . . .

آغاز: تیمناو تبرکا بذکره، و صلوات علی حبیبه و نبیه و رسوله محمد وآله و... توحید حق سبحانه و تعالی برو فق سؤوالات اولیا بباید دانست. که الله را سه اعتبار کرده اند، بحسب اعتبار: معتبر اول آنکه.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱٤۸ «شرح گلشن راز که بایستی همین شرح باشد. در آنجا آمده «در پایان شرح آمده : نوشتم شرح گلشن در حضورش - که بودم از حضورش غرق لورش . . . نمی گویم لقب مخفی گذارم - ولی تاریخ و اسم خود بیارم - ز هجرت بود اینجا هشتصد و چار - چهل سالش دگر با او به هم یار . . . که هستم احمد موسی به گفتار - همانجا : ۱۲۲۵ «شرح جام جهان نمای محمد شیرین مغربی، شرح از همین احمد بن موسی - نفیسی ۲ : ۷٤۲ - نشریه ٤ : ۵۸).

8724- اسلام آباد، گنج بخش ٦٦۳٤ : نستعلیق پخته، موسی بن بصالت اورکزی، از قوم عبدالعزیز خیل، در کوهات، ۱۰ ج ۱۲۱۱/۲هـ. آغاز برابر نمونه (ص ۹۰ - ۲۰۰) (گنج ۳ : ۱۷٤۵).

● 3010- نسایم گلشن : شرح گلشن راز

متن. همان شرح از شاه داعی شیرازی، نظام الدین محمود (که یاد او در «تاویل آیتی من : ۱۵» گذشت). نام کتاب «نسایم گلشن» در دیباجه آمده است. نخست بیتی و گاهی چند بیت را می آورد و سپس آن را از نظر ادبی و تأویلهای صوفیانه گزارش می کند. و در آغاز شرح به احوالات امیر حسینی نیز می پردازد.

بکوشش محمد نذیر رانجها و پیشگفتار ایشان، در فروردین ۱۳٦۲ خ از سوی مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان چاپ شده است.

آغاز: مبانی سپاس تنزیه اساس و قواعد ستایش تقدیس آرایش منتظم به نظام . . . بنام آنکه جانرا فکرت . . . اول تبرک بنام ملک علام جست و چون سالکان این راه پیش از.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ، از رانجها - ذریعه ۲٤ : ۱۳۳ «نسایم گلشن» و ۱۳ : ۲۷۱ «شرح . . .» - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳٤۲ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان «شرح گلشن راز بنام نسایم الاسحار» که در نسخهٔ ما «نسایم گلشن» است - نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان

«نسایم گلشن» و ۱ : ۱۶۹ زندگینامهٔ شبستری - نشریه ٤ : ٥٣ گلشن راز و شروح آن از گلچین معانی ص ٦٠ «نسایم گلشن» - نسخه ها ۲ : ۱٤٥٦ «نسایم گلشن») .

8725- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۹ : نستعلیق خوش، سلخ ع ۸۸۲/۲ه. در مجموعه رساله های او، (ص ۲ - ۲۳۰ هامش) (گنج ۳ : ۱۷٤٤).

8726 سرگودها، بهلوال، نصیر آباد، مولا داؤد : نستعلیق، عبدالودود، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۹۲ ص (محمد نذیر رانجها).

8727- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق، ۱۲۲۷ه. آغاز برابر نمونه، ۲٥۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3011- مفاتیح الاعجاز : شرح گلشن راز

متن همان. شرح از شمس الدین محمد بن یحیی نور بخشی، اسیری لاهیجی (پیرامون ۸٤۰ - ۹۱۲ه/۱٤۳۷/۱ - ۱٥۰۷ م). به خواهش سالکان طریق مودت، در ۱۹ ذیحجه ۸۷۷ه/ ۱٤۷۳ م بدان آغاز کرده است.

نام کتاب در دیباجهٔ بیشترنسخه ها نیامده است. از آن میان نسخهٔ چاپ مصحح غلام رضا کیوان سمیعی.

آغاز : باسمک الاعظم الشامل، المقدس لکل موجود . ای محمود به هر شأنی، وی معبود به هر مکانی.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۹ زندگینامهٔ لاهیجی و نام چهار کار او: ۱- مفاتیح الاعجاز، ۲- اسرار الشهود، ۳- دیوان غزل و قصیده، ٤- معاش السالکین. نسخه ها ۲ : ۱٤۰۱ «مفاتیح الاعجاز» و ۲ : ۱۰٦۰ «ایجاز مفاتیح الاعجاز» از دهدار - ذریعه ۹ : ۷٦ «دیوان اسیری» - همانجا ۱۳ : ۲۷۰ «شرح دیوان گلشن راز» که در اینجا از ترجمهٔ ترکی آن بنام «جام دلنواز» یاد شده - همانجا ۲۱ : ۳۰۱ «مفاتیح الاعجاز» - گلچین معانی، نشریه ٤ : ٦٥ «مفاتیح الاعجاز» - مشار ٤ : ٤۸۳۷ «مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز» که نشانی ده چاپ آن را داده، که یکی از آن چاپ ها «مختصر» آن است از دهدار - برای نسخه هایش : اته : ۷۲٤ تا ۷۳٦، ۳۰٦٦ و ۱۸۱٦، ۱۸۱۹ - دو کتابخانهٔ مشهد : ۱۰۲٤ (٤ نسخه) - چهار کتابخانهٔ مشهد : ۱۸۰ - ملی ٦ : ۳، ٥، ۸۸ - دانشگاه بمبئی : ۹۷- موزهٔ سالار: ۱۳۷۹، ۱۳۸۷ - افغانستان، موزه کابل : ۱۷۲- سنا ۱: ۳۹ - نشریه ۹ : ۱۲۲، ۱۷۸ و ۱۰ : ۲٥۱).

8728- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۱٦٦/۱٦۱ : نوشته ۹۱٥ه (۱٥۰۹م.) (بشیر حسین ۲ : ۲٥۳).

8729- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۲۸۸/۲۸۳ : پایان سدهٔ ۱۰ه. (بشیر حسین ۲ : ۲٥٤).

8730- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤٤۷ : نسخ پخته، الله دین، از آستان بوستان حضرت شاه محمد عیسی مشهور به غلام علی، ۳۰ محرم ۱۰۸۳ه. آغاز برابر نمونه، نسخه خوب، ۸۸۷ ص.

8731- کراچی ، موزه ملی ۶/۳۳ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق خوش ، سدۀ ۱۱ه. آغاز و انجام افتاده ، ۱۱۱۶ ص (نوشاهی : ۶۲۰).

8732- لاهور ، دانشگاه پنجاب A ۲۷ Pi VI ۲۳۰۸ : نستعلیق ، ۲۸ ج ۱/۱۱۳۱ه. ۳۸۲ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۴).

8733- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۹۸ : نستعلیق خوش ، ۱۱۳۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۶۶۴ ص (گنج ۳ : ۱۷۴۶).

8734- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۶۲ PPi VI ۱۶۳۳ : نستعلیق ، ۲۷ رجب ۱۱۸۸ه. ۲۰۳ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۴).

8735- شکار پور ، گرهی یاسین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ۱۱۵ : سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۰۹ ص (سید خضر نوشاهی).

8736- لاهور ، دانشگاه پنجاب B ۱۰۱ Pi VI ۱۰۷۹ : نستعلیق ، سدۀ ۱۱-۱۲ه. ۱۲۶ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۴).

8737- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۹۰ : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۲ه آغاز برابر نمونه ، در دیباجه بنام «حق الیقین فی معرفة رب العالمین» آمده ، ۹۵۰ ص (گنج ۳ : ۱۷۴۶).

8738- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق خوش ، سید خادم حسین شاه ساکن پندی سیدان ، ۲۸ ج ۲/۱۲۷۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۷۷ ص (محمد نذیر رانجها).

8739- لاهور ، دیال سنگه ترست ۶۴۵ : نستعلیق خوش ، سمت ۱۸۱۲ بکرمی ، آغاز برابر ، ۸۰۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8740- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۳۷ APi VI ۲۳۱ : تعلیق و نستعلیق هندی ، سید الدین بن اختیار(؟) ۲۷ ذیعقده ۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۳ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۳).

8741- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق حوانا ، عبدالرشید ، ۱۲۹۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۰ ص (محمد نذیر رانجها).

8742- خیر پور ، کتابخانه عمومی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدۀ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، متن شنگرف ، ۴۶ ص (سید خضر نوشاهی).

8743- خیرپور ، تهیرهی ، مدرسه دارالهدا : نستعلیق زیبا ، ابراهیم احمدی. سدۀ ۱۳-۱۴ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۸۶ ص (سید خضر نوشاهی).

8744- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۶۲/۳۱۶۶ : تاریخ یاد نشده ، نسخه بی نظیر (بشیر حسین ۲ : ۲۵۴).

8745- حیدرآباد ، کوت پیر جهندو ، کتابخانه پیر جهندو : تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۴۸).

● 3015- شرح بیتی از گلشن راز

از دوانی ، جلال الدین محمد (که یاد او در «تهلیلیه : ۴۶» گذشت). بدر خواست یکی از

وزیران روزگار. شرح بیت : تفکر رفتن از باطل سوی حق ـ بجزء اندر بدیدن کل مطلق. و پیش از آغاز به گزارش، برخی از اصطلاحات صوفیان را گزارش کرده است. دوانی رسالهٔ دیگری در گزارش بیت دیگری از «گلشن راز» دارد. بیت : به اصل خویش یکره بازبنگر ـ که مارا پدر شد باز مادر (نسخه ها ۲ : ۱۲۲۳).

بکوشش اسماعیل واعظ جوادی در جز و نهم «تحقیق در مبدء آفرینش» تیر ماه ۱۳۴۲خ چاپ شده است.

آغاز : منه العون فی التتمیم. بعد الحمد لله بما یستحقه و لصلاة علی . . . نموده می شود که از دیوان وزارت که مرکز رایت اقبال.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۲۲ «شرح بیتی از گلشن راز» همین رساله، و : ۱۲۲۳ «شرح ابیتی از گلشن راز» که رسالهٔ دیگری ست از هو ـ نفیسی ۱ : ۲۶۶ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «شرح بیتی از گلشن راز» ـ ریحانه ۲ : ۲۳۲ زندگینامه و نام ۲۹ کار ادبی او ـ مشار، مؤلفین ۵ : ۳۱۴ نام ۸ اثر چاپ شدهٔ او، که این درمیان آن ها نیست ـ اشکوری ۱ : ۱۲۰ «شرح بیتی از گلشن راز» همین رساله ـ دانشگاه ۱۶ : ۶۳۶ و ۵۰۱ «شرح بیت» همین رساله ـ گلچین معانی، گلشن راز و شروح آن، نشریه ٤ : ۷۳ «شرح بعضی از ابیات گلشن راز» که همین رساله است. در اینجا اشاره به شرح بیت دیگر گلشن راز، که کار دیگر دوانی ست نشده است).

8746- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۶۳۵/۲ : نوشته پیرامون ۹۲٤ھ (۱۵۱۸ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۳ و ٤۰۶).

8747- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری، ۲۹۷ زلا ـ حلا ۲۹۷ مج : ش ۷ مجموعه نوشتهٔ ۱۱۰۵ھ. (گ ٤۳ ـ ٤۵)، آغاز برابر نمونه (عباسی ۲ : ۱۰).

● 3013- شرح گلشن راز

متن همان. شرح از ناشناس، که نام خود را در دیباچه نیاورده است. و می گوید «درویشی از اهل شهود التماس شرحی نمود که به سمت تنقیح موسوم و برسم توضیح مرسوم شود». نخست مقدمه ای ست با سربندهای «حقیقت» و مانند گزارش مظفر الدین علی بن محمد شیرازی رومی (م ۹۲۲ھ/ ۱۵۱۶ م) که بنام سلطان ابو الفتح با یزید بن محمد بن مراد (۸۸۶ ـ ۹۱۸ھ) (نسخه ها ۲ : ۱۲٤۹) ساخته است.

نسخه‌های زیر شرحی ست برابر آنچه در (نسخه‌ها ۲ : ۱۲۵۱) دو نسخه اش نشان داده شده است. برای نشانی از نخستین «حقیقت» : فهم مسایل تصوف به عقل میسر نیست. . . دوم از مسلمات اهل کمال است که ادراک ذات بحت غیب است.

آغاز : سپاس بکی را که غنچهٔ حقیقت مقدمه اش در «گلشن راز» به احسن وجوه شکفته . . .
آغاز شرح : بنام آنکه جانرا . . . بنام خدا که نفس ناطقه را بطریق الهام سر معنوی از ظاهر به باطن و مشاهده واجب در ممکن تعلیم کرد

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۶۹ و ۲: ۷۴۲ زندگینامهٔ شبستری، که در آنجا ضمن شرحهای «گلشن راز» از شرح شاه مظفر الدین علی شیرازی (م ۸۸۶ه) یاد می کند ـ صفا ۳: ۷۶۳ زندگینامهٔ شبستری و «گلشن راز»، در اینجا از این شرح نام برده نشده، گفتار احمد گلچین معانی، گلشن راز و شروح مختلف آن اشربه ٤: ۵۳ تا ۱۲٤ که درآنجا شرح شاه مظفر الدین علی شیرازی رومی معرفی میشود، و تاریخ مرگ وی ۹۲۲ه. آمده است ـ ذریعه ۱۳: ۲۷۰ همان «شرح» مظفر الدین علی شیرازی ـ کشف الظنون ۲: ۱۵۰۵ «گلشن راز» و شرح آن از همان شیرازی).

8748- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰٤۹: نستعلیق، علاء الدین حسینی، ۱۱۰۰ه. زوبن. آغاز: بنام آلکه جانرا فکرت آموخت ـ چراغ دل بنور فکرت افرخت. بنام خدای کس نفس ناطقه را بطریق الهام سیر معنوی را از روغن روح حیوانی مانند چراغی بنور ناطقه روشن ساخت مخفی نماند که رعایت براعت استهلال که درین خطبه مرعیست بر فطن مخفی نماید: ز فضلش هر دو عالم گشت روشن ـ ز فیضش خاک آدم گشت گلشن، ۹۸ ص (پرفسور امتیاز حسین).

8749- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۳۱۹: نستعلیق خوش، سید بدر جهان حسینی، ساکن کره، ١٤ ج ۱۱۰٤/۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲٤۳ ص (سرفراز: ۲۲۹ ـ نوشاهی).

8750- لاهور، گلبرگ ۲، حکیم محمد نبی خان جمال سویدا: نستعلیق، عنایت علی ساکن حضره بنگه کرنیل، پنجشنبه ۱۲۱۰ه. دیباجه را ندارد. آغاز برابر نمونه شرح ۱۸۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

8751- اسلام آباد، گنج بخش ۷۲۷۰: نستعلیق، ۲۲ محرم ۱۳۰۱ه/۱۸۹۳م. (ص ۱ ـ ۲۲ مقدمه و ۲۳ ـ ۹۲ شرح) آغاز برابر نمونه (گنج ۳: ۱۷٤۵).

● 3014- شرح گلشن راز

تا اینجا دو نسخه از این گزارش شناخته شده است: نسخهٔ قاهره (نسخه ها ۲. ۱۲۵۰) از حافظ محمد بن صفر شیروانی ـ که روزگارش یاد نشده، دانسته شده است. دوم نسخهٔ لاهور (زابر) که از درویش محمد بن سفر شه دانسته شده است. و فهرست نگار (عباسی ۱: ٤۳۳) گمان برده که وی درویش محمد (م ۹۷۰ه/۲ ـ ۱۵۶۳ م) پدر خواجگی امکنکی باشد، که این یکی در امکنک سمرقند به سال ۱۰۰۸ه/۹ ـ ۱۶۰۰ م در گذشته است. هر چند انگیزهٔ این احتمال را نگفته. اگر صرفاً تشابه در نام باشد، که احتمال سستی ست چه درمیان صوفیان کسان دیگری نیز بدین نام می شناسیم. (ن. ک. اثبات ایمان: ۱۰۲).

در «گلشن راز و شروح آن» گلچین معانی از این گزارش نامی نیامده است.

آغاز: شکر و سپاس حضرت احدیت را که محبوسان ظلمت به آثار وجود علمی بیک کرشمه به گلشن سرای وجود غیبی در آورده.

(برای درویش محمد امکنکی پیشگفته. ن. ک. خزینه ۱: ۶۰۳ ـ و برای فرزندش همانجا ۱: ۶۰٤ و مشایخ نقشبند: ۱۶۱).

8752- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۸ ؛ ۸۷۱ گل - در: نستعلیق، آغاز سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در فهرست درویش محمد بن سفر شه آمده است، ۵۳ گ (عباسی ۱ : ۴۳۳).

● 3019- شرح بیتی از گلشن راز

متن همان. شرح از ناشناس.

آغاز: سپاس بیقیاس واجب الوجودی را که مهمات . . . کثرت آئینهٔ وجود اوست و وجود موجودات قطره . . .

8753- لاهور، کتابخانه الریاض - جی معین الدین: شکسته، ۲۳ سطر (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3020- شرح گلشن راز

متن همان. شرح از ناشناس. نسخه ها شاید یکی نباشند.

8754- اسلام آباد، گنج بخش ۱۵۳۶ : نستعلیق پخته، محمد قاسم مسکین، ۳ صفر سنهٔ احد (سدهٔ ۱۲ه). آغاز کمی افتاده: . . . به اصل خویش راجع گشت اشیاء . . . یکی خط است ز اول تا به آخر - برو خلق جهان گشته مسافر. مسافر مستدیر موهوم که از تجدد تعینات نقطه وحدت نموده می شود. مسافر که از بطون به ظهور می آید و از ظهور به بطون می رود. جهان خلق و امر اینجا یکی شد (ص ۱۴۹ - ۲۰۹) (گنج ۳ : ۱۷۴۷).

8755- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۳۵۷/۴۳۴/۴ : تاریخ یاد نشده، در فهرست آمده: جز شرح دوانی ست، موریانه زده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۳).

● شرح لا اله الا الله: تهلیلیه

● شرح مثنوی معنوی

متن «مثنوی معنوی» از جلال الدین محمد بلخی، که در بخش منظومه ها خواهد آمد و اینک گزارش های آن به ترتیب تاریخ.

● 3021- جواهر الاسرار و زواهر الانوار

از کمال الدین حسین بن حسن خوارزمی (که یاد او در «ارشاد المریدین: ۱۲۴۷» گذشت). گزارشی است تنها بر سه دفتر «مثنوی معنوی» مولوی، در سه جلد، میان ۸۳۵ - ۸۳۹ه (۱۴۳۱ - ۱۴۳۶م) نگاشته، و نزدیکترین شرح بروزگار مولوی ست. بدستور امیر زاده خواجه ناصرالدین ابراهیم سلطان خوارزمشاه، که صیت شهریاری پدرش امیر مرحوم مغفور غیاث الدین ابوالفتح شاه در آفاق انتشار یافته بود. که نامه ای بدو نوشته بود و «شرح» را خواسته بود. در دیباچه نام خود را آورده و میگوید: پیش از این برای کسانیکه نزد من «مثنوی» را مباحثه می کردند «کنوزالحقایق فی رموز الدقایق» را نگاشته بودم. ولی از من خواسته شد که شرح وافی را بنگارم، و من بدین شرح پرداختم و آنرا «جواهرالاسرار و زواهرالانوار» نامیدم. و پیش از آغاز ده «مقاله» ایراد کنم.

مقالهٔ ۱ـ گزارش زندگی چند تن از عارفان ، ۲ـ اصطلاحات صوفیان ، ۳ـ اختلاف اندیشه میان برخی از صوفیان ، ٤ـ حضرات و مراتب کلیه ، ۵ـ اسماء و صفات ، ٦ـ عوالم و حضرات ، ۷ـ کشف سر آفرینش، مبداء و معاد ، ۸ـ حقیقت روح، ۹ـ برگشت روح به مبداء خود (در اینجا ده اصل سلوک گزارش شده) ، ۱۰ـ حقیقت محبت و اقسام آن. برخی از نسخه ها ، گذشته از این مقدمه ، دیباجه ای به زبان عربی دارد .

آغاز دیباجهٔ عربی : الحمد لله الذی جعل السنة افراد الانسان وسیلة الکشف . آغاز دیباجهٔ دفتر ۲ : حمد بیحد و غایت ، و ثنای بیعد و نهایت ، پادشاهی را که. آغاز متن و دفتر ۱ : هر آینه بر رأی زاهر ارباب قلوب طاهره که مستکشفان. آغاز دفتر ۲ : الحمد لله الذی جعل قلوب العارفین . . . و بعد بدانک حضرت مولوی را در نظم جواهر. آغاز دفتر ۳ : حمدی چون قدرت الهی . . . بعد از سلوک . . .

(ن. ک. منزوی، دانشگاه ۲ : ٤٦۱ «جواهر الأسرار» زندگینامه و منابع بیشتر ـ کشف الظنون ۱ : ٦۱۲ «جواهر الاسرار» و ۲ : ۱۵۸۷ «مثنوی» مولوی، که در آنجا خلطی شده ـ نسخه ها ۲ : ۱۱۱٦ «جواهر الاسرار» که در آنجا به خلطی که چلبی کرده اشاره شده است ـ ذریعه ۵ : ۲٦۱ «جواهرالاسرار» ـ مشار ۲ : ۱٦۱۱ که یک چاپ ۳ جلدی ۱۸۹۳/۱۳۱۲ م. در ۷۰۰ ص رحلی آنرا نشانی داده ـ اته : ۱۰۹۸ ـ ریو ۲ : ۵۸۸ ـ پیشگفتار چاپ «نی نامه» که در آنجا ضمن بر شمردن ٤۷ «شرح» بر «مثنوی» از این کتاب نام برده ـ پیشگفتار چاپ ۱۳٦۱ خ ، از محمد جواد شریعت).

8756- پیشاور، ریکارد آفس ۱۰۰ : نستعلیق، ۸۳٤هـ(!). آغاز: هذا کتاب المثنوی المعنوی، و هو اصول اصول اصول الدین فی کشف..، انجام افتاده: حاصل جواب آنکه کلمهٔ «ما» در لغت عربی بمعنی نفی می آید و اثبات نیز. مراد من معنای اول است، و در مصرع ثانی لفظ نفی معناء نفی ذات است . . . ، ۲۷٤ ص (سید حسن مجتبی رضوی) .

8757- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۰۳۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰هـ. دفتر ۱، دیباچه تازی را ندارد . آغاز برابر دیباجهٔ فارسی، ۳۳٤ ص .

8758- اسلام آباد ، همانجا ٦٦۳: نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱هـ. دفتر ۱ و ۲، آغاز در دیباچه افتاده ، ۳۷۰ ص (گنج ۲ : ۱۷۷۷).

8759- کراچی، موزه ملی ٦/۱۰۵۰-۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق خوش، ۱۹ ج ۲/۱۰۲۵هـ. تنها گزارش دفتر یکم، آغاز برابر دیباجهٔ فارسی، ۳۸۲ ص (نوشاهی : ٦۳۷).

8760- لاهور، دانشگاه پنجاب Pi VI 9 WJ ۲٤۵۷ :نستعلیق، محمد رضا بن شیخ عبد الرحیم هاشمی ، ۷ صفر ۱۱۲۷هـ. بادیباجه فارسی ، آغاز برابر نموله ، دفتر ۱ـ ۳ را دارد ، ۳۷۳ گ (عبدالله ۲ : ۱۹۸) .

8761- بهاولپور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ٤۱ : نستعلیق‌خوش،

سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر دیباجه فارسی، ۸۵۶ ص (دکتر الله دتا چودری).

8761- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۶۰: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲هـ. (ص ۹۰-۳۶۶)، دفتر ۱، آغاز در مقالت یکم افتاده (گنج ۲: ۱۷۷۷).

8762- راولپندی، واه کینت، گرهی افغانان، کتابخانه فاصلیه ۶۳۵: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر، دیباجه فارسی، ۴۱۵ ص (پرفسور اختر راهی).

8763- بهاولپور، سنترال لائبریری: نستعلیق پخته، آغاز سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر دیباجه فارسی، ۸۶۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● **3018- نی نامه: نائیه**

از یعقوب بن عثمان چرخی (که یاد او در «تفسیر چرخی: ۲۳» گذشت). گزارش دیباجهٔ منظوم مثنوی و داستان پادشاه و کنیزک و داستان شیخ دقوقی و شیخ محمد سررزی می باشد. به خلاف جامی که تنها دو بیت آغاز مثنوی را گزارش کرده است. و بنوشتهٔ استاد خلیلی در پیشگفتار چاپ، در انتساب آن به چرخی تردیدی نیست. و پس از «جواهر الاسرار» خوارزمی کهن ترین گزارش از «مثنوی» ست. و می افزایند نسخهٔ منحصر است. (و از نشانه های نسخهٔ ایشان بر می آید که جز نسخهٔ لاهور است).

ترجمهٔ اردویی آن از محمد نذیر رانجها، همراه «حورائیهٔ» و «شرح اسماء الحسنی» او از سوی «الکتاب» لاهور ۱۹۸۴م چاپ شده است.

آغاز (چاپی): الحمد لله الذی هدانا لهذا وما کنا... حمد بیحد و منتها و ثنای فوق العدد مر واجب الوجودی را... اما بعد، چنین می گوید، بندهٔ ضعیف. آغاز ۲: حمد بیحد و منتها و ثنای (برابر چاپی).

(ن. ک. پیشگفتار چاپ از استاد خلیلی، زندگینامه و نام سه کار او: ۱- تفسیر چرخی، ۲- رسالهٔ نائیه، ۳- رساله در اثبات وجود اولیا (که همان «ابدالیهٔ» اوست) - پیشگفتار چاپ «ابدالیه» از محمد نذیر رانجها، زندگینامه و بررسی هشت کار او و از آن میان «نائیه»).

8764- لاهور، گلبرگ ۲، حکیم محمد نبی خان جمال سویدا: نستعلیق خوش، سید محمد حسن بن رحب علی مستعان، ۲۲ شوال ۱۱۱۲هـ. آغاز برابر نموله ۲، (ص ۱-۱۳۵) (نعیم اختر سندهی).

● **3019- شرح مثنوی معنوی: حواشی مثنوی**

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی: ۱۵» گذشت). در نسخهٔ گنج بخش گزارش ابیاتی ست که از هر شش دفتر برگزیده. دفتر های ۱ و ۲ و ۳ گسترده تر و ابیات برگزیده بیشتر، و دفتر ششم تنها در چهار صفحه است. نخست بیتی را گزیده باسربند «قوله» می آورد و سپس به گزارش آن می پردازد. ولی در سرعنوان نسخه بنام «حواشی» است، و خود از آن چنین تعبیر می کند «عزیز من این نا گزیری ست معنوی برموارد مثنوی که از قلم داعی رقم می یابد».

بکوشش محمد نذیررانجها ضمن انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان زیر چاپ است.

آغاز: اللهم صل علی السید الفاتح الخاتم محمد المصطفی و آله المرتضی... عزیز من این

ناگزی ست ،منوی بر .

(ن. ک. نفیسی ۱: ۲۱۱ و صفا ۳ : ۳۳۸ که ضمن آثارش از «شرح مثنوی» یاد کرده اند - ذریعه ۱۴ : ۵۵ «شرح المثنوی» به نقل از مجمع الفصحا ۲ : ۱۸ - پیشگفتار چاپ «نی نامه» از استاد خلیلی، ضمن بر شمردن ۴۷ «شرح» ، در اینجا نادرست آمده: شرح دیباجهٔ مثنوی و چند داستان آن است - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از محمد نذیر رانجها ، نام ۸۰ کار ادبی او ، از آن میان «حواشی مثنوی ؛ شرح مثنوی»).

8765- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش، ۸۹۵ھ. دفتر یکم (ص ۳۷۷-۴۸۷)، دوم (ص ۴۸۹ - ۵۲۰)، سوم (۵۲۲ - ۵۵۴)، چهارم (۵۵۵-۵۸۷)، پنجم (۵۸۸ - ۶۲۹)، ششم (ص ۶۳۰ - ۶۳۴) (گنج ۳ : ۱۷۷۸).

8766- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۲، ۸۷۱ مت - دا : نستعلیق ، از میانهٔ سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، حاشیه هر شش دفتر است و دفتر ششم مختصر تر، ۲۷۱ گ ۱۷ س (عباسی ۲ : ۹۲).

8767- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبد الرشید فاروقی : نستعلیق ، یار علی بن الله یار ، پیشاور ، ۱۲۲۷ھ. آغاز برابر نمونه ، حاشیهٔ هر شش دفتر، ۲۸۰+۱۴۵+۱۰۰+۸۹+۱۰۴ ص (نعیم اختر مجددی).

3020- شرح ابیاتی از مثنوی

از شاه داعی شیرازی (که یاد او پیش از این گذشت). گزارش بیتهایی در وحدت وجود ، و بیشتر بیتهایی که واژهٔ «رنگ» را دارد ، و یا دوگانگی ظاهری و تضادهایی را برساند. (نخستین آنها : سبز کردم چونکه گوید کشت داش . و دومین آنها : چونکه بی رنگی اسیر رنگ شد. و : چون به بی رنگی رسی کان داشتی . . . و : رنگ کی خالی بود از قیل و قال . و : رنگ چون بابی رنگ در جنگ خواست . و این جز «شرح . . . » پیشگفته می باشد ولی همراه آن زیر چاپ است.

آغاز : الحمد لله العلی الکبیر والصلاة علی ختم محمد المؤید . . . در بیان تقلب احوال و فرعون و استناد آن به امر الهی که سخن می راند .

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۱۱ و صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثار او، که این درمیان آنها نیست - اته : ۱۰۹۸ تا ۱۱۰۰ - مرآت العلوم ۱ : ۷۱).

8768- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نسخ خوش، ۸۸۲ - ۹۰۵ھ. در مجموعه رساله های او، (ص ۶۵۵ - ۶۶۰) (گنج ۳ : ۱۷۷۸).

مفتاح التوحید : منتخب مثنوی معنوی

درویش علی چاچی ، در بخش منظومه ها خواهد آمد .ن.ک. پیشگفتار «نی نامه» از استاد خلیلی ، که در آنجا از ضیاء الدین عمر چاچی ۸۹۴ھ. دالسته شده .

3021- نی نامه : شرح دو بیت مثنوی ؛ نائیه

متن همان. شرح از عبدالرحمان جامی (۸۱۷ - ۸۹۷ھ/۱۴۱۴ - ۱۴۹۲ م). گزارش ۱۰ بیت

سرآغاز مثنوی ست : بشنواز نی چون حکایت می کند - و از جدایی ها شکایت می کند . به نثر و نظم . که آن را «تحفهٔ حضرت من خص بالمواهب العلیه» کرده است .

یکبار در هامش «اشعة اللمعات» او در ۱۰۵۳ ق و سپس بکوشش استاد خلیل خلیلی همراه «نی نامه»ی یعقوب چرخی در کابل ۱۳۷۷ھ. چاپ شده است .

آغاز : عشق جزنایی و ماجزنی نئیم - وی دمی بی ما وما بی وی نئیم . . . این سطوری چند ، بعضی منثور و بعضی منظوم، به قلم صدق .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۷۷ و ۵ : ۳۵۱۵ «نی نامه» - ذریعه ۲۴ : ۴۳۹ «نی نامه» - مشار ۵ : ۵۳۷۳ «نی نامه» که نشانی سه چاپ آن را داده - جامی، حکمت : ۲۰۴ «الرسالة النائیه» - اته : ۱۳۵۷/۱۳ و ۲۹۱۴/۲ «شرح بیتین مثنوی» - موزهٔ سالار : ۱۶۲۸ «نی نامه» - سنا ۱ : ۱۹۸ «نی نامه»- چهار کتابخانه مشهد : ۱۹۵ «نی نامه» - دانشگاه ۱۶: ۶۶، ۲۶۱ «نی نامه»).

8769- اتک ، مکهد، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز : بشنواز نی چون . . .، ۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

8770- لاهور، دیال سنگه ترست ، ۴۴۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر، ۲۲ ص (نعیم اختر محمدی) .

8771- خیرپور، کتابخانه عمومی ش ؟ : نستعلیق زیبا، محمد رضا فیروزآبادی، برای محمد حسین، ۱۰۵۹ھ. آغاز برابر نموله، ۱۴ ص (سید خضر نوشاهی) .

8772- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۶۷ : نسخ پخته ، (۱۰۹۴ھ) ، آغاز برابر ، (ص ۳۵۴ - ۳۶۰).

8773- پشاور ، دانشگاه پیشاور ۶۹ : نستعلیق خوش ، همراه «مثنوی معنوی» که نوشتهٔ ۱۰۹۵ھ. دانسته شده است، باآرایشهای هنری (پرفسور امتیاز حسین) .

8774- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۴۷ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۱ھ. بامهر کنندهٔ ۱۰۹۵ھ. آغاز برابر نموله، ۱۶ ص (گنج ۳ : ۱۷۷۸) .

8775- کراچی ، موزه ملی ۴۳ - ۱۹۷۸ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر، ۹ ص (نوشاهی : ۶۴۰) .

8776- حیدرآباد ، تمد و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان : نستعلیق زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندی، ۲۱ ذیحجه ۱۱۷۹ھ . در خانقاه شریف برای نواب حسن علیخان ، (ص ۷۲۷ - ۷۴۴ رساله های جامی) ، آغاز برابر .

8777- حیدرآباد ، همانجا : نسخ خوش ، محمد نصرالدین بن بهاء الدین سندهی ، ۱۰ ع ۲/ ۱۱۸۹ھ. در حیدر آباد قلعهٔ کهنه (ص ۵۰۹ - ۵۲۴ رساله های جامی) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی) .

8778- اسلام آباد، گنج بخش ۳۳۲۲ : نستعلیق ریز پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. در آغاز «مثنوی

معنوی» (ص ۲ ـ ۷) ، آغاز برابر نمونه .

8780- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٦٣٤ : نستعلیق پخته ، (۱۲۱۱ھ) ، (ص ۸۵ - ۸۹) ، آغاز برابر نمونه .

8781- اسلام آباد ، همانجا ٥٤٥٨ : نستعلیق پخته ، (۱۲۱۲ھ) ، (ص ۱ - ۹) ، آغاز برابر نمونه ، (گنج ۳ : ۱۷۷۸) .

8782- لاهور، دانشگاه پنجاب PPI VI IJ ۱۵۱۸ : نستعلیق، محمد بن میرزا احمد، ۱۲۲٦ھ. آغاز برابر نمونه، و بدنبال آن شرح ملا ایوب لاهوری، رویهم ٤١٨ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۵) .

8783- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦٥ - ۲۱۰/۲۰ : نستعلیق ، میر ابو القاسم طباطبایی، ۱۲۵۹ھ . (ص ۳٦۹ - ۳۸۰) (نوشاهی : ٦٤٠) .

8784- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۱۲ : نستعلیق خوش ، ۱۲٤٠ھ . (ص ۵ - ۱۰) ، آغاز برابر نمونه .

8785- اسلام آباد، همانجا ٤٠٦٢ : نستعلیق پخته، (۱۲۷۰ھ.) (ص ۳۸۰ - ۳۸۷)، آغاز : بشنواز نی . . . کیست نی . . . (گنج ۳ : ۱۷۷۹) .

8786- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦۱ - ۸۹۷/A : نستعلیق شکسته آمیز ، ۲۵ بهاگن ۱۹۲۲ ب. ٦ ص (نوشاهی : ٦٤٠).

8787- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولا داؤد : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر ، ۳۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

8788- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه، ۱٦ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

● **لب لباب مثنوی :** منتخب مثنوی معنوی.

حسین کاشفی، در بخش منظومه ها خواهد آمد .

● **3022- گلشن توحید :** شرح منظوم مثنوی معنوی

از شاهدی دده ، ابراهیم بن صالح مغلوی (۸۷۵ - گویا ۹۵۷ھ/۱٤٧١ - ۱۵۵۰ م) ، وی نخست از دفتر های ششگانهٔ «مثنوی معنوی» بلخی ، هر یک صد بیت برگزیده «مفردات مثنوی» نامیده است . سپس هر یک از بیتها را با پنج بیت از خود شرح کرده «گلشن توحید» نامیده است . بدون دیباچه ۳۵٦۰ بیت است ، و در ۹۳۷ھ/۳۰ - ۱۵۳۱ م به انجام رسیده است : من به ششصد بیت گفتم سه هزار ـ ماند از من عاشقان را یادگار ـ چون که باعون خدا کردم تمام ـ گفتم او را «گلشن توحید» نام ـ من نوشتم این زمان تاریخ او ـ بلبلی کو «گلشن توحید» جو.

آغاز : حمد بیغایت و بیحد و شکر لا یحصی و لا یعد . . . . آغاز متن : حمد لا یحصی ثنای بیقیاس ـ بینهایت منت و بیحد سپاس .

(ن. ک. ذریعه ۹ : ٤٩٨ «دیوان شاهدی دده» که دو تاریخ مرگ برایش گفته : ۹۵۷، ۹۲۷،

همانجا ۱۸ : ۲۲۵ «گلشن توحید» - برای نسخه هایش - دانشگاه ۱۶ : ۲۱۳، ۶۲۸ - موزهٔ سالار : ۱۲۹۰- نشریه ۸ : ۲۲۷، ۲۰۹ و ۹ : ۶۸ نسخهٔ دوشنبه شهر و ۱۰۰، ۳۰۲ نسخه ای به خامه او غلی حسن افندی (پسر سراینده) - دانشگاه بمبئی : ۸۱ - ریو ۲ : ۵۹۲ - تاجیکستان، دو شنبه ۳ : ۵۷ - استکهلم ، زبان : (۳) ۱۷۴، ۱۷۵).

8789- کراچی، موزه ملی N M ۱۹۵۹-۲۱۰ : نستعلیق ، درویش ولی مولوی، ۲۲ع ۱/ ۱۰۳۴ه. (نوشاهی : ۶۱۹).

8790- اسلام اباد ، گنج بخش ٤٧٦ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده ، ۲۰۸ ص .

8791- اسلام آباد ، همانجا ۵۰۳۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۶۲ - ۳۱۴)، بدون دیباچه، آغاز برابر نمونه .

8792- کراچی، موزهٔ ملی N M. ۱۹۵۸-۲۲/۱-۱ : نستعلیق، ۱۲۶۵ه. (ص ۲۶۸ - ۰۰۰) (نوشاهی : ۶۱۹) .

8793- اسلام آباد،گنج بخش ۱۵۰۰ : نستعلیق پخته، سید علی خواجه ولد جناب ایشان خواجه شاه ، غره رجب ۱۲۷۵ه. آغاز افتاده ، ۲۶۰ ص .

8794- اسلام آباد ، همانجا ۷۰۲۲ : نستعلیق خوانا ، نونویس آن مورخ ۱۲۸۵ه است ، آغاز افتاده ، ۱۸۷ ص .

8795- اسلام آباد ، همانجا ۲۹٤۳ : نستعلیق خوانا ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز حمد لا یحصی ، ۲۸۲ ص .

8796- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۵۱ : نستعلیق تحریری ، غلام شاه بن آخوند ملا مؤمن ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۲٤۹ ص.

8797- اسلام آباد ، همانجا ٤٧٣ : نستعلیق ، ۱۳۰۵ه. (ص ۱ - ۲۸۰)، آغاز افتاده .

8798- اسلام آباد ، همانجا ۱۸۵٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ه . آغاز حمد لا یحصی ، ۱۷۱ ص (گنج ۳ : ۱۷۷۹) .

● 3023- شرح مثنوی معنوی

متن همان. گزارش از سروری ترک ، مصطفی بن شعبان کلیبوی ، از سرایندگان عثمانیان (۸۹۷ - ۹۶۹ه/۱٤۹۲ - ۱۵۶۲ م) .

در دیباجهٔ جلد دوم می گوید : جلد اول را به خدمت سلطان مصطفی تقدیم کرده بودم ، دستور داد جلد دوم را نیز بنگارم .

آغاز: حمد بیحد و ثنای بینهایت آن خدای را که بطالبان حضرتش راه ها نمود. آغاز ج ۲ : حمد بیحد خدایی راکه بحکم لا یشبه بشیی هیچ‌چیز او را نظیر و ثانی نیست و شکر و ثنا خداولدی را که.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۹۲، ۳۹۳ زندگینامه و نام ۱٤ کار او: ۱- شرح بوستان سعدی به فارسی، ۲- شرح مراح الارواح ، به عربی، ۳- ترجمهٔ ذخیرة الملوک سید همدانی به ترکی، ٤- ترجمهٔ چوب چینی

علاء الدین نور الله به ترکی، (ن. ک. مشترک ۱ : ۴۱۹ ، ۵- شرح رسالهٔ معمای جامی به ترکی ، در ۹۴۱ه. ۶- شرح دیوان حافظ به ترکی، در ۹۶۸ه، ۷- شرح مثنوی (همین کتاب)، ۸- شرح رسالهٔ معما میر حسین معمایی به ترکی، ۹- شرح رسالهٔ معمای علی کر(؟) به ترکی ، ۱۰- شرح شبستان خیال فتاحی نیشابوری ، ۱۱- شرح گلستان سعدی به عربی ، در ۹۵۷ه ، ۱۲- بحر المعارف در عروض و قافیه ، در ۹۵۶ه ، ۱۳- مختصر عجایب المخلوقات قزوینی، ۱۴- شرح ایساغوجی ، اثیر الدین ابهری ـ نسخه ها ۲ : ۱۲۵۵ و ۵ : ۳۴۹۷ «شرح مثنوی» و ۲ : ۱۲۳۴ «شرح دیوان حافظ» از همو ـ همالجا ۵ : ۳۴۵۴ «شرح بوستان» از همو و ۵ : ۳۴۹۰ «شرح گلستان» از همو ـ گنج ۳ : ۱۲۸۷ «شرح گلستان» از همو ـ کشف الظنون ۲ : ۱۵۸۷ «مثنوی» برای کارهایی که دربارهٔ آن شده ، از آن میان همین شرح ـ هدیه العارفین ۲ : ۴۳۴ که مرگ او را ۹۶۲ه. آورده ـ کحاله ۱۲ : ۲۵۶ برای منابع بیشتر).

8799- هزاره، بقه، کتابخانه نذیر احمد و علی احمد صاحبان : نستعلیق روان ، سدهٔ ۱۱ه. جلد دوم است، باهمان سرآغاز ، ۹۹۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

● 3024- شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از مولانا جلال الدین واعظ بخارایی (کلفون). و ماشاه جلال بخارایی از سادات شیراز (م ۹۴۴ه/۷-۱۵۳۸ م) را می شناسیم، که شرح «گلشن راز» را نگاشته است (نفیسی ۲ : ۸۱۲)، و جلال الدین محمود (گلچین معانی، نشریه ۴ : ۸۶) .

8800- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲۹۲ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ه. آغاز افتاده : چون شنید آن مرغ کان طوطی چه کرد . . . ، در این حکایت طالبان را تنبیه است بر آنکه تا سالک از احکام قفس قالب بهوش و ادراک نمی رهد ، او را بروحانیت قوت پرواز در هوای دلگشای فرح بخشای . . . ، شرح دفتر ۱ است ، در کلفون نام شارح آمده، ۶۷۸ ص (پرفسور الله دتا چودری ـ غلام سرور : ۱۵۵) .

● کنوز المعنوی

از اویس بن غلام، در ۱۰۲۷ه/۱۶۱۸ م واژه نامهٔ «مثنوی معنوی» ست . در بخش واژه نامه ها خواهد آمد.

● لطایف اللغات

عبد اللطیف عباسی گجراتی. در بخش واژه نامه ها خواهد آمد.

● 3025- لطایف المعنوی فی حقایق المثنوی

متن همان، شرح از عبد اللطیف عباسی گجراتی (م ۱۰۴۸ه/۱۶۳۸ م)، (که یاد او در «لطایف الحدایق» خواهد آمد). بنام پادشاه جم جاه . . . جمشید الزمان . . . شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۷ه) ، به خواهش برخی اخوان الصفا ، حاشیه هایی که بر کنارهٔ «نسخهٔ ناسخه»ی خود نوشته بود، با افزودگی هایی در اینجا گرد آورد و «لطایف . . . » نامید. در دیباجه تاریخ نگارش را یاد نکرده ، جزآنکه پس از «مرآت المثنوی» آن را نگاشته است (که آن را در ۱۰۳۲ه/۱۶۲۳ نگاشته بوده) .

آغاز: بسمله. شرح بعضی ابیات مشکلهٔ فارسی و ترجمهٔ اشعار معضله و دیباجهٔ تازی مثنوی مولوی معنوی و برخی فواید ... ضروریه، آنکه بنده ... عبد الطیف بن عبدالله العباسی عفی عنهما توضیح و تشریح آنرا ... آغاز ۲: بشنوازنی الخ. عارف نامی مولانا عبد الرحمان جامی (ق) شرح این دو بیت که مفتتح مثنوی مولوی ست.

(ن. ک. تاریخ تذکرها، گلچین معانی ۱: ۵۹۰ تا ۵۹۷ «خلاصة الشعرا»ی او، برای زندگینامه و نام ۵ کار دیگر او، از آن میان «لطایف معنوی» و «مرآت المعنوی» که این یکی را در ۱۰۳۲ھ ساخته، و خود بگونه ای «شرح» مثنوی به حساب می آید - ریو ۲: ۵۸۱ (۵۹۰) و ۳: ۱۰۰۰ برای «لطایف اللغات» او - مورهٔ سالار: ۱۲۸۷ «لطایف معنوی» که تاریخ نگارش را ۱۰۳٤ھ آورده - دانشگاه بمبئی: ۱۶۲ «لطایف معنوی» - مشار ٤: ٤۳۸۱ «لطایف ...» که تاریخ نگارش را ۱۰۳۲ھ. آورده، و نشانی چهار چاپ آن - اته: ۹۲۳، ۱۱۰۱، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰).

8801- خیر پور، کتابخانه عمومی ۸۹۱/۵٤۱ روم: نستعلیق شکسته آمیر، احمد، شعبان ٤ ۲ اورنگ زیب (۱۰۹۲ھ؟)، آغاز برابر نمونه، ۱۶۲ ص (سید خضر نوشاهی).

8802- رحیم یار خان، صادق آباد، کتابخانه غوثیه، جمال الدین والی ۸۳: نستعلیق خوش، محمد اسلم شیخ جلال منور بنی اسرائیلی کولوی قادری ۱۶ج۲/۱۱۲٤ھ/احدی پادشاه معزالدین جهالدار پادشاه غازی، آغاز برابر نمونه، ۸۹۸ ص (پرفسور الله دتا چودری)

8803- لاهور، دانشگاه پنجاب ۸۵ APi,VI ۲۷۶: نستعلیق، به معونت قلم خلیفه درگاهی، ۲۹ رمضان تا ۱۹ ذیقعده ۱۱۵۷ھ. آغاز: بشنوازنی الخ (برابر نمونه ۲)، ۸۱ گ (عبدالله ۲: ۲۰۰).

8804- خیر پور، پیر گوته، مدرسه راشدی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز افتاده: چنانچه به طرز الهی نامه یا منطق الطیر کتابی منظوم شود ...، ٤٦ ص (سید خضر نوشاهی).

8805- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۸۸۸: نستعلیق خوش، ۱۳ ج ۱/۱۲۶۶ھ. بدون دیباچه، شرح هرشش دفتر، انجام افتاده (نوشاهی: ۶۳۹).

8806- لاهور، دانشگاه پنجاب Q و Pi,VI ۱۲۷۶: نستعلیق، میرزا محمد بن شیخ آدم، ۲۵ صفر ۱۲۷۷ھ. آغاز: رب اشرح لی صدری ... شرح بعضی ابیات مشکله ...، ۲٤۳ گ (عبدالله ۲: ۱۹۶).

8807- پشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۹۷۹: خوشخط، تاریخ یاد نشده، (عبدالرحیم ۱: ۱۸۲).

3026- شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از شاه میر محمد نور الله احراری دهلوی (م ۱۰۷۳ھ/۱۶۶۳ م)، صدر صوبهٔ شاهجهان آباد بروزگار اورنگ زیب (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ھ)، در ۱۰۷۳ھ/۱۶۶۳ م.

و از هموست در این فهرست: «شرح گلستان» (گنج ۳: ۱۲۸۸، و همین فهرست) و «شرح

یوسف و زلیخا»ی جامی (همین فهرست ، بخش منظومه ها) ، و «فرهنگ واژه های مکاتبات علامی» (همین فهرست بخش واژه نامه ها) .

آغاز ۱ : الحمد لله العلی الاعلی، الوهاب الذی انزل علی عبده الکتاب . . . میگوید معترف به قصور اقصی در درست کاری محمد نور الله احرار که این فقیر از عنفوان حوانی .

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۴۹۶ «شرح مثنوی» - اته : ۱۱۰۴، ۱۲۷۳ «شرح . . .» در پیرامون ۱۰۷۲ ه - موزه سالار : ۱۲۹۲ تا ۱۲۹۶ «شرح . . .» - ایوانف : ۵۱۰ «شرح . . .» - ریو ۲ : ۵۹۲ «شرح . . .»).

8808- هزاره ، نفه ، کتابخانه شخصی لذیر احمد و علی احمد صاحبان : دو خطی ثلث و نستعلیق و نسخ، سدۀ ۱۱ه. شرح دفتر سوم است آغاز دفتر ۳ : ای ضیاء الحق حسام الدین بیار . . . روی ارادت و همت بیار تا حواهر حقایق دفتر سیوم منظوم شود ، و این توجیه بتقدیر تست که بجای این سیوم دفتر که سیویم واقع شده باشد کما ذهب الیه بعض الشراح . . . گویا در بخارا و یا تاشکند نوشته شده باشد ، و در پایان آمده : نام این شارح محقق وافی بیان میر نور الله است، ۴۰۴ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

8809- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲۶۰ : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، هر شش دفتر ۵۰۰ ص (گنج ۳ : ۱۷۸۲) .

8810- کراچی، موزه ملی N. M. ۵۲۸/۲۱۹ : نستعلیق ، ۲۲ رجب ۱۳۰۰ه . آغاز برابر، ۲۰۰ ص (نوشاهی : ۶۳۸) .

8811- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۸۲ : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۷۸ ص (سید خضر نوشاهی) .

8812- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۲، ۸۷۱ مث - میر : نستعلیق ، آغاز سدۀ ۱۳ه . آغاز برابر نمونه ۱، ۲۴۹ برگ ۱۷ س (عباسی ۱ : ۴۲۳) .

8813- اتک، مکهد، کتابخانه، مولانا محمد علی : نستعلیق، جان محمد لکهنوی، سدۀ ۱۳ه . آغاز برابر نمونه ۱، ۲۸۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

8814- اتک، همانجا : نستعلیق شکسته آمیز، سدۀ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ۱، شنگرف ندارد، ۳۵۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

8815- پیشاور، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۵۵ : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، حصه ۱، آغاز برابر نمونه دفتر ۱، نام شارح در دیباچه آمده ، ۵۰۳ ص (پرفسور امتیاز حسین) .

● 3027- فتح مثنوی : شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از شاه فتح محمد بن عیسی جندالله برهان پوری (که یاد او در «عوالم خمس» خواهد آمد). به سال ۱۰۷۸ ه/۷ - ۱۶۶۸ م.

(ن. ک. ایوب قادری : ۳۷۴ که نام ۸ کار او را آورده ، ولی از این شرح او بدین نام یاد نشده

است ـ در فهرست های در دسترس نیز از این گزارش نشانی نیافتم).

8816- خیر پور، پبلک لائبریری ۲۹۱/۵۵۱ روم : نستعلیق، ۲۷ ج ۲/۱۱۲۲ه‍ .
آغاز افتاده : دعوت خود. قوله. مرترا بادا سعادت الخ. دعا می فرمایند در حق هر مخاطب . . .
شرح دفتر های ٤ و ۵ و ٦ است، ۲٦۸ ص (سید خضر ن‍ شاهی).

● نهر بحر مثنوی : منتخب مثنوی معنوی
عسکر خواقی، در بخش منظومه ها خواهد آمد.

● 3028- مکاشفات رضوی : شرح مثنوی معنوی

متن همان، گزارش از محمد رضا ملتانی لاهوری بن محمد اکرم . که در جوانی به مهمات دلیوی و خدمات سلطانی اشتغال داشت، تا در ۱۰۸٤ه‍ (۱٦۷۳ م)، کارهای دیگر را «بکنار گذاشت، و این گزارش را نگاشت، و به «مکاشفات رضوی» نامید (دیباجه). و از هموست «شرح تحفة الاحرار» جامی.
در نولکشور ۱۸۷۷ م چاپ شده است .

(ن. ک. شرح اسکندر نامه، از محمد اکرم بن عبدالرزاق ملتانی، در بخش منظومه های این فهرست. در آنجا آمده که آن شرح به انجام نرسید، نگارنده در گذشته است و فرزند او بنام محمد رضا به انجام رسانده است. اما در آنجا محمد اکرم را از نیمهٔ سدهٔ دوازدهم می یابید (! ؟)

آغاز : نه هر حمدی سزاوار آفریدگار جهان و جهانیان است، نه هر حامدی کاشف اسرار قرآن است، نه هر مثنوی خوانی مثنوی دانست .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۱۵ و ۵ : ۳۵۱٤ «مکاشفات رضوی» ـ ذریعه ۲۲ : ۱۵۳ «مکاشفات رضوی» ـ مشار ٤:۳۰۹٤ «مکاشفات رضوی» که نشانی یک چاپ آن را داده ـ مؤلفین، مشار ۳ : ۱۵۹ «ملا محمد رضا رضوی» که در اینجا یک چاپ «مکاشفات» را نشانی داده و: ۲۰۲ «محمد رضا صاحب ملتانی» که در اینجا چاپ «شرح تحفه الاحرار» جامی[او را نشانی داده (بگونهٔ دو کمی) ـ ایوانف : ۵۱۱، ۵۱۲ «مکاشفات» ـ اته : ۱۱۰۵ «مکاشفات» ـ موزه سالار : ۱۱۹۷، ۱۱۹۸ «مکاشفات»).

8817- راولپندی، واه کینت، گرهی افغانان، کتابخانه فاضلیه ۹۸۰ : نستعلیق خوش شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۱ه‍ . آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ٦۲۳ ص (پرفسور اختر راهی ـ تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱٤۲).

8818- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۲، ۸۷۱ مث ـ رض : نستعلیق، شرح هر شش دفتر است . دفتر ۱ : نوشته ۱ ج ۱۱۱۱ه‍. و ۲ ـ ۳ : ۲۳ شوال ۱۱۱۲ و ٤ : ۵ صفر ۱۱۱۳ و ۵ : ۲ ع ۱/۱۱۱۳ و ٦ : ۲ ج ۱/۱۱۱٤ه‍. آغاز برابر نمونه، ۲۲٤ گ ۲۰ س (عباسی ۲ : ۹٤).

8819- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نوشته ۱۱۵۵ه‍. آغاز برابر نمونه، ۷۰۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

8820- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ٤٦۲ ؟ : نستعلیق شکسته آمیز خوش، رضا . . . ،

سدهٔ ۱۲ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۲۷۸ ص ۲۱ س (میر سجاد کاظمی) .

8821- لاهور، جامعه نظامیه، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق ، شهر یار بن تاج الاسلام ، سدهٔ ۱۲ هـ. آغاز : مدتی این مثنوی تاخیر شد . . . وجه تاخیر به حسب حقیقت آنچه مولانا در ابیات آینده تصریح فرموده... ، تنها شرح دفتر ۲، ۳۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

8822- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۸۹ : نستعلیق پخته ، ۲٦ رجب ۱۲۱۷ هـ. نسخه آشفته ، ٦۷۸ ص (گنج ۳ : ۱۷۸۳) .

8823- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۲۷ : نستعلیق زیبا ، حافظ کمال الدین بن حافظ حفیظ الله بن ملا برکت الله ، ۱۲۲۱ هـ. در پیشاور ، آغاز برابر نمونه ، ۲۲۷ ص (پرفسور امتیاز حسین) .

8824- حیدرآباد ، تند و قیصر ، شیر محمد نظامانی : تاریخ یاد نشده ، (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۵) .

8825- حیدرآباد ، کوت پیر جهندو ، کتابخانه پیر جهندو : تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ٤۹) .

● **جواهر لالی : منتخب مثنوی معنوی**

ابوبکر شاسی (۱۹ ذیحجه ۱۰۸۷هـ/۱٦۷۷ م)، در بخش منظومه ها خواهد آمد .
(اته : ۱۰۸۷ - گنج ۳ : ۱۷۷٦).

● **3029- اسرار مثنوی و انوار معنوی : شرح مثنوی معنوی : اسرار نامه**

متن همان، شرح از **عبدالله خویشگی قصوری** (که یاد او در بحر الفراسة ، شرح دیوان حافظ : ۱۵۹۹ »گذشت).

دفتر یکم را به خواهش دوستان و حسن خان و سعید خان خویشگی و دفتر سوم را به خواهش برادر زاده بدرالدین نگاشته است . بگفتهٔ محمد اقبال مجددی بایستی میان سالهای ۱۰۹٦هـ/۱٦۸۵ م و ۱۱۰۵هـ/۱٦۹۳ م. نگاشته باشد. چه در دیباجهٔ این کتاب ضمن نام چند کار خود از «معارج الولایه» که در ۱۰۹٦هـ. ساخته، نام برده است . ولی در «معارج الولایه» که سروده هایی از «مثنوی» نیز در آن آورده ، از این «شرح مثنوی» نام نبرده است. از سوی دیگر در «بهارستان» که بسال ۱۱۰۵هـ. ساخته از این شرح نام برده شده است .

آغازج ۱ : سپاس کبریا اساس خداوندیرا که کلام مردمان . . . اما بعد ، پس میگوید . . . غلام معین عبدالله الملقب بالخلیفه الخویشگی الچشتی. آغازج ۲ : حمدی که صحایف اطباق فلکی به نقوش تقریر آن موشح بود. و ثنایی. آغازج ۳ : حمد و سپاس مرخدای را قوی دارد . . . اما بعد ، پس میگوید . . . که چون بعد از مراجعت از دکن .

(ن. ک. احوال و آثار خویشگی: ۱۰۳ تا ۱۰۹ «اسرار مثنوی». پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۱۲ تا ۳۵٦ زندگینامه و فهرست . ۵ اثر از او از آن میان همین کتاب. اردو دایره ۱۲ : ۸۱۳ تا ۸۱۷

زندگینامه و نام ٤٨ اثر او از آن میان همین کتاب - پیشگفتار چاپ نی نا ۸، حلبلی : ٨٤ ضمن بر شمردن ٤٨ «شرح» از مثنوی، از این شرح به «اسرار نامه» نام برده شده).

8826- قصور، دوت مراد خان، سید محمد طیب شاه همدانی : نوشته عیسی قصوری، ۱۱۰۷ھ. (پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۳۷ - احوال و آثار : ۱۰۹).

8827- اسلام آباد، گنج بخش ۱۱۱۹ : نستعلیق خوش، ۱ ج ۱/۱۱۰۷ھ. آغاز برابر ۱، دفتر ۱، ۷۲٦ ص (گنج ۳ : ۱۷۸۲).

8828- لاهور، دروازه تیکسالا، کتابخانه دارالعلوم انجمن نعمانیه : نستعلیق خوش نفیس، عبدالباق قصوری، برای میان یعقوب علی خان، ۱۹ شعبان ۱۱۰۹ھ. آغاز برابر جلد دوم، در دیباچه گوید به خواهش برادر زاده بدرالدین محمد نگاشته است، ۹۰۰ ص (سید خضر نوشاهی).

8829- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۲، ۸۷۱، ت معین : نستعلیق، ۲۷ شعبان ۱۱۱۹ھ، آغاز افتاده، چون پس از مدتی متمادی از دیار، ۳۰۵ برگ (عباسی ۱ : ٤۲۱).

8830- راولپندی، واه کینت، گرهی افغانان، کتابخانه عاصلیه ۹۸۱ : نستعلیق شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۲ھ. تا دفتر سوم آغاز می شود. آغاز برابر نمونه جلد ۳، ۳۹٦ ص (پرفسور اختر راهی - تسبیحی کتابخانه ها ۱ : ۱٤۲).

8831- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه : شماره و تاریخ یاد نشده، (پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۳۷ - احوال و آثار : ۱۰۹).

● 3030- المغنی : شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از محمد عابد. بنام «المغنی» که تاریخ آغاز کارش (۱۱۰۰ھ/۸ - ۱٦۸۹ م) را لیز می رساند. در دیباچه از چند شرح دیگر نام می برد که از آن ها بهره برده است : شرح شیخ محمد ابهری (لاهوری دهلوی)، شرح عبداللطیف، شرح خوارزمی و مصطلحات عبدالرزاق کاشانی، و جز آن ها.

آغاز : حمد مطلق مرذات جامعی را که اعیان خارجی و هستی تفاصیل شیون ذات.

(ن. ک. ریو ۲ : ٥٩٠ «المغنی» شرح دفتر سوم همین کتاب).

8832 لاهور، دانشگاه پنجاب WN و Pi, VI ۲۹٦٦ : نستعلیق، خواجه پیر چراغ شاه بن پیر عالم شاه (دفتر ۱)، ۲۷ ع ۲/و ۲۸ ج ۲/۱۲۳٤ھ. آغاز برابر نمونه دفتر ۱ - ۲، ۳٤٥ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۱).

● 3031- حل مثنوی : شرح مثنوی معنوی

متن همان. شرح از شاه محمد افضل اله آبادی (م ۱۱۲٤ھ/۱۷۱۲م)، که در ۱۱۰٤ھ (:صحیفهٔ افضل)/۲ - ۱٦۹۳ م به انجام رسانده است.

نام نگارنده «افضل، محمد افضل، شاه افضل» آمده است. و از همو ست در این فهرست : «شرح اسکندر نامه» ی نظامی.

آغاز: خدا را شکر کز لطف قوی - داد توفیقم به «حل مثنوی».

(ن. ک. ریو ۲ : ۵۹۲ «حل مثنوی» از «افضل» اله آبادی - مرآت العلوم ۱ : ۷۱ «شرح مثنوی» از «افضل» اله آبادی - پیشگفتار چاپ «نی نامه» از خلیلی : ۸٤ «شرح مثنوی» از محمد افضل اله آبادی معروف به ثات - عبدالله ۲ : ۲۰۳ «حل مثنوی» از شاه افضل، در ۱۱۰٤ه نه ۱۱۰۰ه که ریو نوشته است).

8833- خیر پور، کتابخانه عمومی ۸۹۱/۵۵۱ روم: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. شرح دفتر ۳ و ٤ است. آغاز: قوله ای ضیاء الحق حسام الدین . . . امر فرمودند به آوردن سوم دفتر و حال آنکه آرنده نفس نفس مولوی ست (ق ه) به سبب آنکه سبب تصنیف شیخ مذکور است، . . . ، ٦٦٦ ص (سید خضر نوشاهی).

8834- لاهور، دانشگاه پنجاب Pi VI HI ۱۵۱۷ : نستعلیق، بی تاریخ، آغاز برابر نموله، شرح هر شش دفتر، ۳٤۵ گ.

8835- لاهور، همانجا WE و Pi VI ۲۳٤۷ : نستعلیق، بی تاریخ، شرح دفتر ٤، ۲۳۵ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۳)

● 3032- شرح مثنوی معنوی

متن همان. شرح از ناشناس.

جلد سوم. در دیباچه آمده چون شرح دفتر دوم انجام داده بودم، به شرح کتاب سوم می پردازم. و این جلد با یک مقدمه در سه مقصد آغاز می شود: ۱- معرفت نفس انسانی، ۲- انسان اشرف موجودات است، ۳- اصل فطرت انسانی و ترقی او بواسطهٔ حکمت الهیه است.

آغاز جلد ۳: حمد و سپاس حکیمی را که حکمتهای او جنود غیب است، و شکر بیقیاس علیمی را که صنعتهای او بیقصور و عیب.

8836- هزاره، بفه، کتابخانهٔ شخصی نذیر احمد و علی احمد صاحبان: ثلث خوب و گاهی نستعلیق زیبا، ۱۱۰۷ه. جلد ۳ آن است با همان سرآغاز، ۷۰٦ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 3033- شرح مثنوی معنوی

متن همان. شرح از شکر الله، به روزگار اورنگ زیب (۱۰٦۸ - ۱۱۱۸ه)، به خواهش عاقلخان رازی. که در دیباچه از وی ستایش کرده و از کمک های او در گزارش «مثنوی» یاد کرده است.

این شکر الله بایستی سید شکر الله خان خاک سار، داماد عاقلخان میر عسکر رازی خوافی (م ۱۱۰۸ه/۱٦۹٦ م) باشد. که «مآثر الامراء» دربارهٔ این یکی می نویسد: در حل تدقیقات مثنوی مولانا ی روم خود را یگانه می دانست. (عبدالله ۲: ۲۰٤) و پدرم (ذریعه ۹ : ٦۷٤) ضمن بر شمردن کارهای عاقلخان از «مثنوی» او در تتبع «مثنوی معنوی» یاد کرده اند.

گزارش بیت های دشوار آن است.
آغاز: الحمد لله العظیم العلیم عن احاطة . . . این قلیل البضاعت و عدیم الاستطاعت را قدرت در فهم معانی کتاب حقیقت مآب.
(ن. ک. ایوانف، کرزن : ۲۱۱ «شرح مثنوی» همین شرح).
8837- لاهور، دانشگاه پنجاب PPı, VII L ۱۵۲۰ : نستعلیق، بی تاریخ، دفتر ۱ - ۳، آغاز برابر نمونه، ۲۰۵ گ (عبدالله ۲ : ۲۰٤).

● 3034- شرح مثنوی معنوی

از ناشناس. و به نوشتهٔ بشیر حسین، شاید از میان عبدالله ملتانی زنده در ۱۱۱۲ه/۱۷۰۰م (که نسخهٔ محمد شفیع همراه «راحت المؤمنین» اوست) (ن. ک: مخش فلسفهٔ عملی) گزارشی ست کوتاه. در پایان آن آمده : ای عزیز، این کتاب قریب هفت ماه مرتب گشته و تا هنوز نظر ثانی نشده.
8838- لاهور، محمد شفیع ۲۹۸/۳٤٦ : نستعلیق، محمد معظم، به شوال ۱۱۳۸ه/۱۷۲٦م، بعهد محمد شاه، آغاز افتاده : باد از زندان حوض به اصل خود میرسد - همچنان جانهای ما بعدد . . .، در پایان نسخه ۳ صفحه از «راحت المومنین» میان عبدالله ملتانی بازمانده است، ٤۵ گ (بشیرحسین : ۲٤۸).

● 3035- شرح مثنوی معنوی

متن همان. شرح از ناشناس، که در ۱۱۱٤ه/۱۷۰۲م نگاشته است. در پایان آن آمده : دهم شعبان سنه یکهزار و یکصد و چهارده این طومار شوق طی شد - وین طرفه که «شرح مثنوی : ۱۱۱٤» تاریخ وی شد.
8839- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی : سدهٔ ۱۲ه. آغاز موش خورده : قال الله تبارک و تعالی اسجدوا اقترب و اقوال . . .، ۷۰۰ ص. (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3036- شرح مثنوی معنوی : اسرار الغیوب

متن همان. شرح از ایوب (دیباچه). ملا ایوب لاهوری پارسا. (م لاهور ۲۱ ج ۲/۱۱۵۵ه/۱۷٤۲م). و خود گوید که گزارش بیت های دشوار آن است، و از شرح هایی مانند خوارزمی بهره برده، و در ۱۱۲۰ه/۱۷۰۸م به انجام رسانده است : یافت شرح مثنوی مولوی - خلعت اتمام از لطف خدا - گفت تاریخش بگوش دل خرد - طرفه شرح مثنوی جانفزا.
گزارش دشواری های هر شش دفتر است. بدینگونه که نخست واژه های دشوار را گزارش کرده، سپس به شرح ابیات پرداخته است. و نیز گفتهٔ دیگر شارحان را نقد و جرح و تعدیل کرده است.
شاد روان فروزانفر در پیشگفتار چاپ «شرح مثنوی شریف» این شرح را به نام «اسرار الغیوب» نامیده است. ولی در جایی دیگر به این نام برنخورده ام.
آغاز : حمد لا یحصی و ثنای نامتناها مر ملکی را که نی وجود عشق در خلوتکدهٔ وحدت

نغمه سرای اسرار . . . اما بعد ، میگوید فقیر . . . ایوب که مدت . . . بشنوازنی . . . بشنو خطاب عام است. و در تصدیر کتاب اشارتی ست لطیف به تقدیم.

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳٤۹۵ «شرح مثنوی» - خزینه ۲ : ۳۷۰ (ادگینامهٔ خواجه ایوب لاهوری ، و نام دو کار او : ۱- مخزن عشق ، ۲- شرح مثنوی که به «شرح ایوب» اشتهار دارد - پیشگفتار چاپ «شرح مثنوی شریف» از فروزانفر : یازده که در آنجا بنام «اسرار الغیوب» آمده و اینکه یکی از منابع کار ایشان بوده است - پاکستان مین فارسی ۳ : ٤۱۱ «شرح مثنوی شریف ایوب» - افغانستان : ۳ ، ۲۵۳).

8840- کراچی ، موزهٔ ملی ۲۰۵-۱۹٦۵ .N. M : نستعلیق ریز خوش ، ۱۵ رمضان ، سدهٔ ۱۲ه. ، ۳٦٦ ص.

8841- کراچی ، همانجا ۱۷۷ - ۱۹۷۰ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. دیباجه را ندارد ، ۳۸۰ ص (نوشاهی : ٦۳۸).

8842- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۲۹۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۷۲۹ ص رحلی.

8843- اسلام آباد ، همانجا ٦۵۷ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، شرح ۵ دفتر است ، ۸۵۸ ص.

8844- اسلام آباد ، همانجا ۵۵۳۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز کمی از دیباجه افتاده ، ٤٦۰ ص (گنج ۳ : ۱۷۸۳).

8845- اتک ، مکهد کتابخانهٔ مولانا محمد علی : نستعلیق ، گل حسین ولد میان گل احمد ولد حافظ یار محمد ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، گزارش دفتر یکم می باشد نام نگارنده در دیباجه محمد ایوب است. ۲۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8846- اتک ، مکهد ، همان کتابخانه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۸٤٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

8847- بهاولپور ، سنترل لائبریری : نستعلیق خوب ، ابن حافظ محمد تقی ، نواسه خواجه محمد ایوب (ره)، ۱۲۰۰ه. آغاز برابر نمونه در دیباجه نام وی تنها ایوب است ولی این نواسه در پایان نام او را خواجه محمد ایوب یاد کرده است. (الله دتا چودری).

8848- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ، ۹۵٤ : نستعلیق شیخ عبدالقادر ، شنبه غره ج ۲/ ۱۲۰۸ه. آغاز برابر نمونه ، ٦۵۰ ص (پرفسور امتیاز حسین).

8849- گوجرانواله ، حافظ آباد ، چشتی گرلتروی ، محمد رفیق : نستعلیق خوش ، علی حیدر شجاع آبادی ، ۱۲۱۸ه. ، دفتر یکم، آغاز برابر ، سرلوح زرین، ۳۱۰ ص.

8850- گوجرانواله ، همانجا : همان نستعلیق ، علی حیدر ، ۱۲۱۸ه. دفتر ۲ ، آغاز : مدتی این مثنوی تاخیر شد . . . ، با سرلوح زرین ، ۲۰۰ ص.

8851- گوجرانواله ، همانجا : همان نستعلیق ، علی حیدر ، ۱۲۱۸ھ. دفتر سوم. آغاز : ای ضیاء الحق حسام الدین بیار . . . ، سرلوح زرین ، ۲۲۹ ص.

8852- گوجرانواله ، همانجا : همان نستعلیق ، علی حیدر ، ۱۲۱۸ھ. دفتر چهارم آغاز : همت عالی توای مرتجی . . . ، سرلوح زرین ، ۱۰۳ ص.

8853- گوجرانواله ، همانجا : همان نستعلیق ، حیدر علی ، ۱۲۱۸ھ. دفتر پنجم ، آغاز : شد حسام الدین که نور انجم است . . . صحفه آغاز و انجام آرایشهای زرین ، ۹۸ ص.

8854- گوجرانواله ، همانجا : همان نستعلیق ، حیدر علی ، ۱۲۱۸ھ. دفتر ششم. اغاز : ای حسام الدین حیات دل بسی . . . ، صحفه آغاز و انجام با آرایشهای زرین ، ۱٦۰ ص (نعیم احمر مجددی).

8855- لاهور ، دانشگاه پنجاب PPı, VI IJ ۱۵۱۸ : نستعلیق محمد بن میرزا احمد ، برای امیر جهان داد خان با میزی بن وزیر شیر محمد خان ، ٤ شوال ۱۲۲۹ھ. و ۸ ع ۲/۱۲۲۷ھ. بدنبال نی نامه جامی ، آغاز برابر نمونه ، ٤۱۸ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۵).

8856- اسلام آباد ، نسل آرشیو ۳۰ : نستعلیق ، ۳ ج ۱۲۲۷/۲ھ. آغاز برابر نمونه ، در فهرست نگارنده «میر محمد لاهوری و خواجه حسین خورزمی» (!) آمده (مسعود احمد خان : ۲۰).

8857- اٹک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق غلام محمود ، ۱۲٤۷ھ. آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در دیباجه محمد ایوب است ، ۶۲۰ ص (پروفسور ملک محمد اقبال).

8858- لاهور ، دانشگاه پنجاب PPı, VI IR ۱۵۱۹ : نستعلیق خوش ، ۲۰ ذیحجه ۱۲٦۵ و ۲۳ ع/۱۲٦٦ھ. دفتر های ۳-٦ ، ۲٥۱ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۷).

8859- لاهور ، دانشگاه پنجاب Pı, VI WL ۲۵۷۵ : نستعلیق ، جان محمد ، محرم - ٦ شعبان ۱۲٦۷ھ. هر شش دفتر ، ٦۰۸ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۷).

8860- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۸٤۰ : نستعلیق ، احمد بخش ولد میان محکم الدین ، ۱۰ شعبان ۱۲۸۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۵۲ ص ۱۷ س (میر سجاد حسین کاظمی).

8861- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۱٤ : نستعلیق پخته ، احمد ولد پیر محمد ، ۲٤ صفر ۱۲۸۰ھ ، ۷۸۹ ص ، رحلی (گنج ۳: ۱۷۸۳).

8862- لاهور ، دانشگاه پنجاب N و Pı VI ۹٤۲ : نستعلیق تازه ، بی تاریخ ، دفتر های ۱ ، ۲ ، ٤ ، ۵ ، ٦ را دارد ، ٤۱۸ گ (عبدالله ۲ : ۲۰٦).

8863- حیدر آباد ، شاه ولی الله کالج : شماره و تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۳).

8864- قصور ، کوت مراد خان ، مکتبه الهمدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : تاریخ

یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹۷).

8865- کراچی، موزه ملی ۵۸ - ۱۹۷۸ .N. M، میرزا فدا حسین بیگ، سدهٔ ۱٤ھ (نوشاهی : ٦۳۸).

3037- شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از شاه بهلول کول برکی جالندهری (که یاد او در «سیف المسلول :۱۵۷٦» گذشت). سوانح وی و نام پدرش اوحد الدین میرزا خان بخاری، و نام آثار خود و آثار پدرش از این شرح بدست می آید. از کارهای خود شرح دیوان صایب که در ۱۱۲٤ھ/۱۷۱۲ م نگاشته و شرح دیوان غنی کشمیری، شرح دیوان حافظ، و «سیف المسلول». و از نگاشته های پدرش «نثر الجواهر» و دیگری «نظم الدرر والمرجان» را نام برده است.

گویا توانسته است تنها دو دفتر از شش دفتر را گزارش کند. دفتر یکم را در مدت دو ماه در ۱۱۲۹ھ/٦ - ۱۷۱۷ م ساخته است.

(ن. ک. نسخه ها ٦ : ٤۵۵۹ «نثر الجواهر فی تلخیص سیر ابی الطیب والطاهر» نگاشتهٔ پدرش - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۸۷ تا ۳۹٦ زندگینامه و معرفی و کار او، از آن میان : ۱- شرح مثنوی دفتر اول، ۲- شرح مثنوی دفتر دوم).

8866- لاهور، دانشگاه پنجاب WD و Pi, VI ۲۳۵، : نستعلیق، بی تاریخ، شرح دفتر ۲، آغاز یک برگ افتاده : که بعد از آنکه خدمت مولانای بالتماس چلپی حسام الدین که بالقای غیب ...، ٦۵ گ (عبدالله ۲ : ۲۰۹).

8867- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦۳٦۲ : نوشته رحیم الله لاهوری، ۲۲ ذیقعده، ۳ سنهٔ ؟، بدستور شیخ محمد خان برکی ساکن جالندهر. تنها شرح دفتر ۲، (بشیر حسین ۳ : ٤۵۲).

3038- مخزن الاسرار : شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از شاه ولی محمد اکبرآبادی. گزارش هر شش دفتر است، که به سال ۱۱٤۰ھ/ ۷ - ۱۷۲۸ م بدان آغاز و در ۱۱٤۹ھ/۱۷۳۷ م به انجام رسانده است. و خود گوید : چون ز باطن رخ نمود انجام او - مخزن اسرار کردم نام او - کم کنی از نام او گرده عدد - مرترا از سال ختم آگه کند. و از هموست در این فهرست «شرح گلستان».

آغاز دفتر ۱ : سپاس و ستایش مر حضرت وجود مطلق را که به صور اجناس و انواع مشخصات علی الدوام ... و بعد، بدانکه این کتابی ست از فقیر محمد ولی ... بشنوازنی ... الخ، معنیش همانست که حضرت مولوی جامی نوشته اند. آغاز دفتر ۲ : حمد می گویم خدای پاک را - کو فرستد خواجه لولاک را. آغاز دفتر ۳ : حمد حق که حامد و محمود اوست. آغاز دفتر ٤ : حمد حق که برتر از حمد و ثناست. آغاز دفتر ۵ : باز میرانم قلم در حمد حق. آغاز دفتر ٦ : حمد حق گویم که حمد او را سزاست.

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۵۱۰ «مخزن الاسرار» و ۵ : ۳٤۹۳ «شرح گلستان» از همو - ایوانف.

۵۱۳ تا ۵۱۶ «مخزن الاسرار» - پیشگفتار «نی نامه» از استاد خلیلی، ۸۵ که در آنجا ضمن بر شمردن نام ۴۷ «شرح» از دو کتاب یکی بنام «شارح مثنوی» از ولی محمد اکبرآبادی در ۱۱۴۰ھ و دیگری بنام «مخزن الاسرار» عبدالغنی نابلسی ۱۱۴۳ھ نام برده - انه : ۱۱۰۷ «مخزن الاسرار» - مشار ۳ : ۳۲۵۱ «شرح مثنوی» ھ نشانی دو چاپ آنرا زیر این نام داده - مشار، مؤلفین ۶ : ۶۹۷ که نام او را شیخ ولی محمد (نظیر) اکبرآبادی گفته ، و از کارهای چاپ شده اش : ۱- شرح گلستان ، ۲- شرح مثنوی را یاد کرده - در پیشگفتار «شرح مثنوی شریف» فروزانفر آمده است که این شرح یکی از منابع کار ایشان بوده است) .

8868- کراچی، موزه ملی ۲۶۲/۲۷ - ۱۹۵۸ .N M : نستعلیق خوش، منیرالدین بن مولوی بدرالدجی، ۷ رمضان ۱۲۲۰ھ، تنها شرح دفتر یکم، ۴۲۴ ص (لوشاهی : ۶۴۰) .

8869- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه، ۱۰۰۱ : نستعلیق، محمد جعفر ولد شیخ شرف الدین حسینی، رمضان ۱۳۰ ( ) ، آغاز برابر نمونه ، بنام «حل مثنوی» ست ، ۲۶۶ ص (مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۶ - پرفسور امتیاز حسن) .

8870- لاهور، دانشگاه پنجاب P و Pi, VI ۸۳۸ : نستعلیق ، بی تاریخ ، گویا سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، هر شش دفتر را دارد، بنام مخزن الاسرار است، ۶۷۱گ (عبدالله ۲ : ۲۰۸) .

● 3039- حل مثنوی معنوی

از امام عبدالعزیز بن شیخ علی محمد بن ملا خدا داد ، هنگامی که در مسجد جامع پادشاهی در بلدهٔ اسلام آباد عرف متهرا معتکف گوشهٔ قناعت بود .

برخی از ابیات دشوار را می آورد، و سپس به شرح آن می پردازد .

آغاز: حمد و ثنا و درود . می‌گوید طالب حق اقر العباد الی الله الصمد ولی الارشاد . امام عبدالعزیز بن شیخ . . . معتکف گوشه قناعت بوده . . . کتاب معنوی مولوی با شروح و حواشی اشتغال رود .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «نی نامه» از خلیلی : ۸۳ تا ۸۵ که در آنجا نشانی ۴۷ «شرح» آن آمده و این درمیان آن ها نیست، در دیگر منابع در دسترس نیز از این گزارش نشانی نیافتم) .

8871- اتک، مکهد، مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۱۴۶ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۸۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

● منتخب المعنوی

مولوی - علی قلی خان داغستانی . در بخش منظومه ها خواهد آمد .

● 3040- مراد المثنوی

متن همان ، شرح از سید مراد علی بن عبدالعزیز بخارایی . آگاهی بیشتری از وی بدست نیامد .

(ن. ک. پیشگفتار «نی نامه» از خلیلی، که در آنجا ۴۷ «شرح مثنوی» نشان داده شده، که این درمیان آن ها نیست . در دیگر منابع در دسترس نیز نشانی از این گزارش بدست نیامد).

8872- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه پیشاور: نستعلیق خوش، نور محمد بخارایی، رجب ۱۱۹۴ه. شرح دفتر ٤ آغاز: ای ضیاء الحق حسام الدین تویی . . . مثنوی. ای مهین همت والا، به همت تو صحایف مثنوی از نور فشانی تو ضیاء گستری از ماه آسمان گوی سبقت . . . ، انجام: تمام شد دفتر چهارم . . . ، ٤١٧ ص (میر سید سجاد حسین کاظمی).

3041- شرح مثنوی معنوی

متن همان، شرح از فقیرالله. شاه فقیرالله بن عبدالرحمان شکارپوری سندی (که یاد او در «رساله فلسفی: ۹۵۸» گذشت). ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳: ۷۹۱ تا ۸۰۲ زندگینامه و نام ۱۶ کار او، از آن میان «شرح ابیات مشکل مثنوی».

آغاز: قال الله تبارک و تعالی اسجدوا اقترب و قول مستعیذا بالله عز و علاه اللهم لک سجدت الیک انیت. عنوان نامهٔ خود را آیه سجده قرار دادم.

(ن. ک. افغانستان: ۹۲ «شرح مثنوی» همین کتاب).

8873- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق، بی تاریخ، آغاز برابر نمونه، ۵۶۰ ص ۲۵ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

3042- شرح مثنوی معنوی

از کسی که از «شاه اسدالله شطاری قادری، از اولاد شاه بهاء الدین باجن» به «استادی» یاد می‌کنند. و همروزگار مولوی عبد العلی بوده است. (ن. ک. پس از این که تشابهی در نام هست).

در منابع در دسترس از این گزارش نشانی بدست نیامد.

8874- کراچی، موزه ملی ۲-۹۰ - ۱۹۶۱ .N. M: نستعلیق، آغاز و انجام افتاده، ۶۲ ص (نوشاهی: ۶۳۸).

3043- دفع شبهات از ابیات مثنوی

از دیا رام. همان گرد آورندهٔ «اشارات صاحب. ۱۲۲۳»، در ۱۲۰٤/۸۹ه - ۱۷۹۰ م. و از همین روزگار اسب پندت دیا رام کاچر و متخلص به خوشدل، که بروزگار عطا خان حاکم کشمیر (۱۲۲۲ - ۱۲۲۶ه) در سرینگر کشمیر می زیسته، و در شصت و هشت سالگی در گذشته است (شعرای کشمیر ۱: ۲۳۱).

نامهٔ اوست به سید کرم علی، که در آن برخی شبهات را که مردم نسبت به برخی سروده های «مثنوی معنوی» داشته اند، پاسخ گفته است.

آغاز: حقایق و معارف آگاه . . . سید کرم علی صاحب. از احقر الانام دیا رام عفی الله عنه، مطالعه فرمایند.

8875- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ن ف ۵: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۱۰۰ - ۱۰۵) (نوشاهی: ۱۱۷).

3044- شرح مثنوی معنوی

متن همان، شر از عبدالعلی بحرالعلوم لکهنوی (م ۱۲۲۵/ ۱۸۱۰) که یاد او «توحید :

۷۹۹۴» گذشت). همالکه ربو ۲ : ۵۹۱ه آنرا آورده. در آن از عبداللطیف عباسی (م ۱۰۴۸ه/۱۶۳۸ م) یاد شده است. در نسخه های گنج بخش نیز از شارح نام برده نشده است.

آغاز دفتر ۱ : الحمد لله الذی استاثر فی حجاب غیبه ... قوله. بشنوازنی چون ... عارف سامی شیخ عبدالرحمان جامی (ق) در این میفرماید، که مراد ازنی انسان کامل و مکمل است، که فانی فی الله و باقی بالله.

(ن. ک. علمای هند : ۱۲۲ زندگینامه و نام چند اثر او از آن میان همین شرح - نسخه ها ۲ : ۳۴۹۶ «شرح مثنوی معنوی» - برای نسخه هایش : ملی ۶ : ۵۵۲، مرآت العلوم ۱ : ۸۲ (۳ نسخه)، ربو ۲ : ۵۹۲).

8876- اسلام آباد، گنج بخش ۹۳۵ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۶۲۹ ص.

8877- اسلام آباد، همانجا ۷۱۵۸ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ۳۱۴ ص (گنج ۳ : ۱۷۸۱).

● 3045- شرح مثنوی معنوی

نگاشته ۱۲۵۶ه. (شرح مثنوی جانفزا : ۱۲۵۶ه) / ۱۸۴۰ م. (ن. ک. شرح مثنوی، ایوب : ۱۶۴۶).

8878- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۷۹/۳۷۵ : تاریخ یاد نشده، تنها شرح بخشی از مثنوی ست (بشیر حسین ۳ : ۴۵۲).

● 3046- منتخب لب لباب

از وجیه (متبرک وجیه) بن میر یوسف حسین، که در ۱۲ صفر ۱۲۷۵ه (۱۸۵۸ م) به دستور مرادش میر سیف الدین به «خدمتکاری مسجد و خانقاه ملایک سجده گاه الحضرت قدس سره» منصوب شده است. و چون رویه این بود که پس از نماز بامداد، هر روز «مثنوی معنوی» خوانده شود، از این روی من به حفظ کردن دفاتر آن و «لب لباب مثنوی» کوشیدم. و از سال ۱۲۷۵ه (۱۸۵۸ م) به نگارش این پرداختم. و نام آن را «منتخب لب لباب» نهادم (دیباچه).

یکصد و یک داستان گزیده از آن است، باسربندهای «داستان اول»، «داستان دوم» ... و پیش از آغاز به داستان، بندی ست کوتاه به نثر دربارهٔ همان داستان، آنگاه داستان منظوم آورده می شود. نخستین داستان : بشنوازنی چون حکایت می کند ... و پنجا همین : گفت عیسی را یکی هشیار سر ... می باشد.

آغاز : الحمد لله الذی نور قلوب العارفین به آثار الانوار ... و بعد، می گوید بنده ... متبرک وجیه ...

8879- اسلام آباد، گنج بخش ۱۵۳۱ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۴۰ - ۳۴۰)، آغاز برابر نمونه، انجام افتاده (گنج ۳ : ۱۷۷۴).

● **3047ـ شرح بیتین مثنوی : نی نامه**

از درویش محمد قادری، که گویا به گولهٔ نامه ای برای محمد قایم نگاشته است. که روزگار هیچیک بدست نیامد. گزارش همان دو بیت سرآغاز مثنوی ست.

برای درویش محمد ن. ک. اثبات ایمان : ۱۰۲۰ که در آنجا از چهار تن بدین نام نشانی داده ام.

آغاز: محب الفقرا ، یگانهٔ آفاق بی نفاق ، محمد قایم که طوری یک سو قایم شدند مسرور الوقت و کار یاور باشند . . . آغاز متن : نی که مراد از عارف است ، تا عارف از عرفان خود چگونه بیان می کند .

8880- کراچی ، موزه ملی ۱۶۰ - ۱۹۶۸ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه، ۲۰ ص (نوشاهی : ۶۳۷) .

● **3048ـ شرح مثنوی معنوی**

متن همان ، شرح از محمد بن حسین البلخی . (دیباجه).

در منابع در دسترس از این گزارش نشانی بدست نیامد.

اغاز: ترجمهٔ دیباجهٔ عربی حضرت مولوی . هذا الکتاب، این مثنوی معنوی ، مثنوی ست که به مثابه لب است نسبت او بسوی معنی، بواسطه آن است که مقصد اصلی .

8881- کویته ، عبدالرحمان براهوی هده : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در دیباجه چنین آمده «میگوید بنده ناتوان . . . عالم به خطای امور محمد بن الحسین البلخی» ، ۲۰۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

8882- کراچی، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۲۲۱: نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. نام نگارنده «محمد بن محمد بن الحسین بلخی» آمده ، شرح دفتر ۱.

8883- کراچی ، همانجا ۳ ق ف ۲۲۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. دنبالهٔ شماره پیشین است ، ۸۰ ص (نوشاهی) .

● **3049ـ شرح مثنوی معنوی**

از سردار مهر دل خان محمد زائی قندهاری (کلفون) پدر سردار شیر علی خان ، که این یکی در ۱۳۱۲ه (۱۸۹۵ - ٤ م) در کراچی می زیسته است . در دیباجهٔ نثری از خود تنها به «مهردل» نام برده می گوید : نخست دو بیت سرآغاز «مثنوی» را گزارش کرده بودم و سپس کار خود را تا آغاز «قصهٔ شاه و کنیزک» در همان بحر «مثنوی» دنبال کردم . تاریخ سرودن را نیاورده ، ولی از پایان سدهٔ سیزدهم است .

نخست هشت بیت است ، سپس یک دیباجهٔ نثری و آنگاه گزارش منظوم تا آغاز داستان شاه و کنیزک، پیرامون ۹۸۵ بیت .

(ن. ک. «دیوان مهر دل» در بخش منظومه های این فهرست ، نسخهٔ ۸۷٤۸ گنج بخش ، که

می تواند از همو باشد) .

آغاز : ابتدای نام دانای قدیم ـ شد ز بسم الله الرحمان الرحیم . . . اما بعد از حمد و ستایش حضرت واهب العطات ، . . . چنین گوید ذرۀ . . . آغاز شرح : بشنواز . . . میکنم شرح کلام مولوی ـ تا حدیث کهنه را بخشم لوی .

8884- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۲۳ : نستعلیق زیبا ، محمد زمان ولد سردار غلام محمد خان متخلص به طرزی افغان ، ۲۱ ج ۲/۱۳۱۲ه ، برای سردار شیر علی خان فرزند سراینده ، (ص ۸۸ - ۹۲) ، ۱۱ س .

● 3050- اسرار العلوم

از مولوی عبدالجبار بنگش (ایلی از پتان) قاضی کرم پارا چنار .

شرح منظوم «مثنوی معنوی» به زبان پشتو ست . که شعر های فارسی مولانا را درمیانه آورده است .

آغاز : در خواب دیدن مولانای روم صاحب مصنف را و تسکین دادن او ، در قید خاله : بشنوای مولوی دلفگار ـ ایکه زندانت مبارک صد هزار .

8885- پیشاور ، پشتو اکادمی ۲۱۹ : نسخ مولوی عبدالجبار بنگش : رمضان ۱۳۴۲ه . آغاز برابر امونه ، شرح دفتر یکم و دوم است ، ۱۵۲ ص (استاد محمد رضا همدانی) .

8886- پیشاور ، همانجا ۲۱۹ : نسخ ، همان مولوی ، ۷ جنوری ۱۹۴۵ م . آغاز : آدمی را زین هر بیچاره گشت ـ خلق دریاها و خلق کوه و دشت . . . ، ۲۰۸ ص (استاد محمد رضا همدانی) .

● 3051- شرح مثنوی معنوی

متن همان ، شرح از سید احمد ساکن جهمدیان

8887- کیمبل پور ، فتح جنگ ، کتابخانۀ میان صاحب ، تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده ، (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۵۳) .

● 3052- شرح مثنوی معنوی ناشناخته

متن همان ، شرح ناشناخته . نسخه ها یکی نیستند .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «نی نامه» از استاد خلیلی : ۸۳ ، که در آنجا نام و نشانی ۴۷ «شرح» ، کار بر «مثنوی معنوی» آمده است) .

8888- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۸۶۸ : نستعلیق خوش ، چهار دفتر نخست از محمد منعم و دو دفتر ۵ ، ۶ از گوردهنداس ، ۱۰۱۳ه . گزارش ابیات دشوار مثنوی ست . آغاز افتاده : بلکه جهت تادیب و تنبیه بندگان مبعث از عین لطف مانند زجر پدر و استادیست بفرزند و شاگرد که ناشی ، ۲۴۵ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

8889- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲۹۳ : نستعلیق ، در دو جلد ، جلد یکم شرح دفتر ۱ و ۲ و جلد دوم دفتر های ۳ - ۶ ، در پایان دفتر ۵ تاریخ نوشتن غره محرم ۱۰۵۱ه .

آمده است، باسرلوحهای زرین، ۷۸۶ ص (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور: ۱۵۶).

8890- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، ۱۰۸۲ه، ۱۳۷ گ، شرح دفتر سوم، چهارم، پنجم، ششم، آغاز: از استیناس الرسل چون آن عمو - تا بظنوا انهم قد کذبوا. (دکتر ظهورالدین احمد).

8891- کراچی، همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی R. ۲۳۲: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۱ه، آغاز افتاده: تقدیر اوست، حکیمی قدیر که چندین هزار...، ۶۴۰ ص (سید خضر نوشاهی).

8892- اسلام آباد، گنج بخش ۶۶۸۰: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ه. شرح دفتر های ۴، ۵، ۶ است. بامقدمه منثور منسوب به مولوی. آغاز: الحمد لله حق حمده. همهٔ سپاس و ستایش مرجناب مقدس از شوایب نقص و مظهرالصفات کمال، سزاوار حمد و صلاة... (متن): و مما شجانی ای کنت نایما... و ار آنچه اندوهگین می سازد مرا، این است که بدرستی که من بودم خوبان، و مشغول می ساختم خود را از خواب به خوشی نفس، یعنی، ۲۸۶ ص (گنج ۳: ۱۷۸۴).

8893- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۵۴۶: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. بامهر کننده ۱۱۹۵ه. شرح دفتر ۲، ۳، ۴ است. آغاز: مدتی این مثنوی... اشاره می فرمایند به اینکه هر چیزی را در ارتقاء به درجه کمال از تدریج، ۳۸۴ ص.

8894- کراچی، همانجا N. M. ۱۹۶۶ - ۸۶: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. دفتر ۲، آغاز برابر شماره پیشین، برگ ها به هم چسبیده، پیرامون ۱۷۲ ص (نوشاهی: ۶۳۹).

8895- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۵۹: نستعلیق، خواجه ابراهیم بن ملا میر ندر، ۱۱۸۵ه. شرح دفتر های ۱ تا ۴ است. آغاز دفتر ۴: ای ضیاء الحق حسام الدین تویی... می دهد یزدان مراد متقین. احتیاج به شرح این ابیات نیست کما لا یخفی، در عنوان غرض از سمیع و بصیر چیست. از پی آن گفت حق خود را بصیر، ۵۰۷ ص.

8896- پیشاور، پرفسور محمد شمیم استاد گورمنت کالج ۵: نستعلیق ریز، محمد افضل، سدهٔ ۱۲ه. آغاز در دفتر سوم افتاده: مصلحتی بود اگر یکبارگی حکم برخلاف..، شرح برخی از ابیات است، از دفتر های ۳ تا ۶، ۱۴۰ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

8897- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۳۲۲: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. دفتر ۱، آغاز ۳ برگ افتاده: این آتش ندارد نیست باد - قوله نیست که در این مصرع واقع شده...، زیر عنوان عاشق شدن او بر کنیزک «در این قصه تشبیه پادشاه به روح است»، شرحهای زیر نیست: ملا ایوب لاهوری، عبدالله خویشگی، عبدالعلی سهالوی، نور الله احراری، ولی محمد اکبرآبادی، لطایف معنوی عباسی، مکاشفات رضوی ملتانی، ۱۱۶ ص (نوشاهی).

8898- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۰۲: تحریری، ۱۲۸۱ه. گزارش دو دفتر ۴ و ۶ اوست.

آغاز : همت عالی تو، ای مرتجی ، مرتجی بالضم امید داشته بشده . چون چنین حواهی خدا خواهد چنین - می دهد یزدان مراد متقین . روزی حضرت مولانا در معنی این بیت می فرمودند ، که حق تعالی حواست بندگان خاص خود را امهال و اهمال قبل الموت و بعدالموت ، به وی می دهد، چنانچه در شهری آتش افتاده ، ۳۲۰ ص' (گنج ۳ : ۱۷۸۵) .

8899- راولپندی ، کتابخانه مستالیه ۱۳:نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۳ھ. شرح دفتر یکم و یک صفحه از دفتر ۲ را نیز دارد . نخست بیتی را آورده سپس به گزارش و تاویل آن پرداخته است. آغاز : بسمله. بشنوازنی چون حکایت میکند - از جدا . . . مراد ازنی نی استعاره و مجاز است - که نی نوار بدان سار نعمه پردار است، و مقصود ار صفاه و سامع و حواله آن - بدان نی آن است که نی به زبان حال مثلاً حکایت لیلی و قیس، ٤٤ ص (پرفسور اختر راهی) .

8900- پیشاور ، چار سده ، روح الله مهزاره : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز افتاده ، ۱٤۰ ص ۲۱ - ۲۵ س (میر سجاد حسین کاظمی) .

8901- لاهور ، نکلسون رود، حلیل الرحمان داؤدی:نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. شرح دفتر یکم و ۲ و ۳ . آغاز : داستان خلوت طلبیدن طبیب از پادشاه جهت دریافت مرض کنیزک . گفت پیغمبر که هر که سر نهفت . . . ، ۱۰۲ ص (سید عارف نوشاهی) .

8902- سرگودها ، بهوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز افتاده : فبعزتک لاغوینهم اجمعین ، الا عبادک المخلصین . قوله نا بینا عصا باشد عصا ، شرح دفتر ۱، ۲٤٤ ص .

8903- سرگودها ، همانجا : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ . آغاز : دفتر ثانی . . . مدتی این مثنوی تاخیر شد- در نفحات الانس است که بعد از آنکه حدمت مولانا به‌التماس چلبی حسام‌الدین . . . ، ۵۹۳ ص .

8904- سرگودها ، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ . شرح دفتر ۳. آغاز : قوله قدس سره . ای ضیاء الحق حسام الدین بیار . . . سنت خود مطلق مراعات عدد اطباق است . که ان الله وتر و یحب الوتر . . . ، ۱۲۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

8905- لاهور ، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز افتاده : بشنوازنی چون حکایت میکند ، با دو مهر : علی محمد ، ۱۰۰۲ گ ۱۹ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق) .

8906- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۲۹۳ : نستعلیق پخته ، محمد امین ، ۲۵ ج ۱/ بی تاریخ ، شنبه بوقت ظهر، آغاز : الدفتر الثانی من . . . مدتی این مثنوی تاخیر شد - مهلتی بایست تا خون شیر شد . مدتی یعنی تا مدت دو سال فی نفحات الانس چون مجلد اول باتمام رسید حرم حسام الدین وفات یافت، درمیاله فترتی واقع شد . . . ، در آن از «فتح خان»

نام برده شده ، ٤٧٤ ص (پرفسور الله دتا چودری) .

● 3053- شرح بیتی از مثنوی

ناشناخته . دو نسخهٔ زیر شاید یکی نباشند .

8907- بهاولپور ، سنترال لائبریری : نستعلیق تحریر آمیز ، سدهٔ ۱۳هـ . ش ۲ مجموعه ، آغاز : قال العارف الرومی فی الدفتر السادس : بت ستودن بهردام عامه را - همچنان دان کالفریق اسولی ؟. باید دانست که امراین تشبیه بسیار مشکل است و فهمیدن این اشکال موقوف .است بردانستن اصل مشبه به . ، ٦ ص (د کتر الله دتا چودری) .

8908- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤/٩١٨/٣٩٧٠ : تاریخ یاد نشده ، بنام «رساله در کشف معنی بیت مثنوی» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۲) .

● 3054- شرح مخزن الاسرار : ظهور الاسرار

متن از نظامی گنجوی (ن. ک. بخش منظومه ها) . گزارش از محمد بن قوام بن رستم بن احمد بن محمود بلخی ، بدر خزانه ای ، معروف به کره ای (کرخی، بکری) . به سال ۷۹۵هـ/۲-۱۳۹۳ م . (نسخهٔ گنج بخش و گوهر شاد). ربو (۲ : ۵۷۳) برای نگارش آن ماده تاریخ «زهی شرح گلستان ۱۰۹۱» را یاد کرده و خود گفته بایستی پیش از این باشد .

در دیباچه به شرح های دیگران اشاره کرده ، که گاهی ابیات دشوار را رها کرده و گاهی در کار خود به تفصیل پرداخته اند. و دوستان از من خواستند که به مانند شرحی که پیش از این بردو بخش «اسکندر نامه» نگاشته بودم، این یکی را نیز گزارش کنم . سپس چند نسخهٔ «مخزن الاسرار» را که صحت آن مظنون بود تفحص کردم، که جمله بیت های آن ها به ۳۲۶۳ می رسد . و من از میان آن ها ۱۳۱۰ بیت را که دشوار بود ، بر طبق نسخه های مصحح گزارش کردم (نسخهٔ ۲٤۰ و ۵۷۸۷ گنج بخش) . بانشانی «م» برای متن و «ش» برای شرح .

این شرح بنام «ظهور الاسرار» در مطبع نولکشور ، بی تاریخ چاپ شده است . ولی متأسفانه کسی نام شرح کننده را انداخته و نام «ظهور الحسن بتهوری بن کلیم الله بن عظمت الله ، از اولاد سید ابوالحسن عریضی حسنی حسینی» را بجای آن گذاشته است .

آغاز : حمد و سپاس مرفتاحی را که فاتحهٔ کتاب او مفتاح اقبال خزاین غیب است . و ثنای بیقیاس حکیمی را که. آغاز(شرح) : هست کلید در گنج حکیم . . . در افتتاح کتاب تقدیم مصرع اول به تسمیهٔ آن کرد که بسم جارو مجرور است، و در کلام عرب جارو مجرور البته متعلق به فعلی باشد، و آن فعل مذکور باسد یا مقدر .

(ن. ک. نسخه ها ۳ : ۱۹۲۱ «بحرالفضایل» فرهنگ فارسی به فارسی از همو - فرهنگ نویسی در هند : ۵۸ همان بحرالفضایل - مقدمهٔ دهخدا : ۱۸۱ همان- نسخهها ۲:۱۹۲۱ «شرح مخزن‌الاسرار»- اته : ۹۹۸ ، ۲٤۵۹ ، ۲۵۱۲ ، ۲۸۷۲ «شرح مخزن الاسرار» که نسبت وی را بکری آورده - ربو ۲ : ۵۷۳ که ماده تاریخ نگارش ۱۰۹۱ داده - ایوانف : ٤٦٩ که تاریخ نگارش را به نقل از ربو

آورده ـ گوهر شاد : ۱۴۲ که نسخه ای از آن را نشان داده و می نویسد : از محمود بلخی ، نزدیک ۸۰۰ھ ساخته، نه محمد بن قوام بدر خزانهٔ بلخی زنده در هند ۱۰۹۰ھ و در نسخه تاریخ نگارش ۷۹۵ھ آمده است (!)).

8909- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۷۵۷/۳۷۹۰ : نوشته ۵ ع ۱/۱۰۱۱ھ (۱۳ اگست ۱۶۰۲م)، در دارالخلافه آگره (بشیر حسین ۳ : ۴۵۳).

8910- کراچی ، موزه ملی ۱/۱۲۲ - ۱۹۵۹ .N. M : نستعلیق ، محمد نصیر بن سلطان بن عبداللطیف قریشی سفیانی، ۱۶ رجب ۱۰۹۶ھ، ۲۵۸ ص (نوشاهی : ٦٤٦).

8911- خیر پور ، کتابخانه عمومی : نسخ ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، عنوانها و متن شنگرف، ٤٣٦ ص (سید خضر نوشاهی).

8912- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۹۰۲ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز در دیباچه پیش از نام نگارنده و انجام افتاده ، ۲٦٦ ص.

8913- اسلام آباد ، همانجا ٥٦٦٤ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ھ، آغاز برابر نمونه ، ۵۲۰ ص (گنج ۳ : ۱۸۰۳).

8914- لاهور، دانشگاه پنجاب B ۱۰۷ Pi. VI ۸٤٤ : نستعلیق ، بی تاریخ ، با یادداشت تملک قطب الدین فارغ و یادداشت مورخ ۱۱ ذیقعده ۱۱۷۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۱۹ گ (عبدالله ۲ : ۱٦٤).

8915- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ٦٥ : نستعلیق خوش، ۱۲ ج ۱/۱۱۸۹ھ. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده مظهر است نه محمد ، ٤٥۲ ص (پرفسور امتیاز حسین).

8916- سرگودها ، جهاوریان ، کتابخانه آقای عطاء الرحمان صاحب کهوکهر : نستعلیق شکسته ، عبدالله پسر ملا محمد غنی ، ۱۱۹۲ھ. آغاز برابر نمونه ، باسرلوح ، ۵۰٤ ص ۱۲ س (محمد نذیر رانجها).

8917- لعور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه (متن)، ۵۰۹ ص (نعیم اختر مجددی).

8918- اسلام آباد ، گنج بخش ۲٤۰ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز در دیباچه و انجام افتاده ، ٤٤۰ ص.

8919- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۸۹/۷۵٦ : نوشته شمس الدین ، ۱۷ شعبان ۱۲٤٤ھ (فوریه ۱۸۲۹م.) (بشیر حسین ۳ : ٤٥۳).

8920- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۲۷۰ : نستعلیق دو دست ، دومین غلام احمد ولد محمد هاشم ، ۱۲۵۷ھ/۱۸۹۷ ب. دیباچه را ندارد ، آغاز شرح برابر نمونه ، ۲۷۰ ص (گنج ۳ : ۱۸۰۲).

8921- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۵۵ : نستعلیق پخته ، غلام محیی الدین بن محمد

رکن عالم ، ۷ رمضان ۱۲۹۷ھ. آغاز برابر متن ، ۲۷۸ ص ۲۱ س.

8922- کراچی ، موزه ملی ۱۹۰ - ۱۹۶۸ .N. M : نستعلیق ، محمد قسیم پیشاوری ، ۱٤ محرم ۱۲۷۷ھ. بی دیباچه، ۱۵۸ ص (نوشاهی: ۹٤٦).

8923- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، مولانا غلام فرید : نستعلیق پخته ، شبر علی بن امام الدین ، ۱۲۹٤ھ. برای مستقیم میان ، آغاز برابر ، ۵۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

8924- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. و مهر غلام نبی احمد حنفی ۱۲۹۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ٦٤۱ ص (نعیم اختر مجددی).

8925- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۷۸۷ : نستعلیق ، غلام محیی الدین احمد یار ، سکنهٔ بید ، ۱۲۹٦ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۰۱ ص (گنج ۳ : ۱۸۰٤).

8926- کراچی ، موزه ملی ۲ - ۳۸/٦ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. بی دیباچه ، آشفته صحافی شده (نوشاهی : ٦٤٦).

8927- سیالکوت ، بدوملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخر الاطبا : نستعلیق پخته ، مجاهد الاسلام بن شرف الدین علی شهید ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر ، ٤۲۹ ص (نعیم اختر مجددی).

8928- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، در هامش «شرح مخزن الاسرار» تتوی ، انجام افتاده ، ٤۱ ص (نعیم اختر مجددی).

8929- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۸۵٦ : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، دیباچه را ندارد و آغاز برابر نمونه ، ۳۸۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

8930- سرگودها ، وان میانه ، میان فضل الهی رالجها : آغاز برابر نمونه (محمد شفیع ، مجله الزبیر ، ویژهٔ کتابخانه ها (۱۹٦۷م) : ۲۹۲).

8931- اتک ، سلطانپور ، کتابخانه حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱٤ھ. با سرلوح ، آغاز برابر نمونه ، در دیباچه بنام همان «ظهور الاسرار» و ظهور الحسن بتهوری ست ، ۲۸۵ ص (نعیم‌اختر). شاید از روی چاپی نوشته شده باشد.

● 3055- شرح مخزن الاسرار

از عبدالعزیز بن فخر الدین سهروردی (کبیر) جولپوری ، که نام خود را بدینگونه در دیباچه و پایان آورده است. و در پایان تاریخ نگارش ٤ ع ۱۰۳۵/۲ھ (به حروف) / ۱٦۲۵م را آورده و می افزاید «اگرچه مصنفات فراوان داشته ، از نثر و نظم ، چون «رسالهٔ جواهر الغیب و رسالهٔ غیر منقوط و قطرات البحر و نکات . . . (بریده) و واردات الحقایق و منازل الطریقه و ثمرات الخیال و دوحة المقال و مقصد اطوار ، . . . (بریده) و انوس القلوب در قریب به ۲۵ هزار بیت سه جلد، و هفت مقاله ، و رقمیة العشق ، . . . اسرار در حل سوال های میر

حسینی سادات و نعت سله و غیر آن که تفصیل آن طول دارد».

این کس با این همه کارها، نامش در تذکره ها و فهرست های در دسترس این ناچیز نهاده است. در (آصفیه ۳ : ۲۰۰) از «شرح مخزن الاسرار» عبدالعزیز بن حسن بن طاهر جولپوری (م ۹۷۵ه/ ۱۵۶۸-۷ م) نام برده شده، و همان به (نسخه ها ۲ : ۱۲۵۶) منتقل شده است. که نبایستی این شرح باشد، چه آن کسی دیگری ست. برای او ن. ک. علمای هند: ۱۲۱ - خزینه ۱ : ۴۲۸.

در دیباجه می گوید: سخنان شیخ در این کتاب چهار قسم است: توحید و بیان حقایق و معارف، یا مواعظ و ترک دنیا، یا تشبیهات و مبالغت های شعری، یا حکایت های دل انگیز.

آغاز: دیباجه نگار منشور آفرینش را ثنای ست بر هر ورق از اوراق کاینات نگاشته... آغاز شرح: هست کلید در گنج حکیم... شیخ اول تسمیه را می ستاید، بعد از آن ابتدای کلام خود به تسمیه می نماید، چنانکه داب مصنفان و داب عارفان است. بحکم کل امر ذی بال...

(ن. ک. گنج ۳ : ۱۸۰۴ «شرح مخزن الاسرار» که در آنجا نگارنده نادرست نشان داده شده).

8932- کراچی، موزه ملی ۳۵۴-۱۹۶۹ .N. M: نستعلیق، سده ۱۱ه. آغاز کمی افتاده، ۷۱۴ ص (نوشاهی: ۶۴۵).

8933- اسلام آباد، گنج بخش ۳۱۳۳: نستعلیق پخته، محمد امین بیگ، غره محرم سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۳۱۵ ص (گنج ۳ : ۱۸۰۴).

8934- لاهور، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز: حرم دلها ثنا اندیشا نرا توجه و توسل به نعمت آن روح الارواح است... انجام افتاده، ۳۵ ک ۱۸ س. (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۳۰۳).

● 3056- شرح مخزن الاسرار

متن همان از نظامی. شرح از قاضی ابراهیم بن اسماعیل تتوی (م ۱۰۷۳ه/۱۶۶۲ م). برای یوسف محمد خان حاکم سند (۱۰۴۱-۱۰۴۹ه/۱۶۳۱-۱۶۳۹م). به خواهش دوستان، به سال ۱۰۳۷ه/۸-۱۶۲۷ م نگاشته است. گزارشی ست کوتاه ولی محققانه. (ن. ک. غنیه الطالبین، ترجمه در همین بخش، که گویا از هموست).

آغاز دیباجه ۱: حمد بیحد و شکر بیعد، مر خداوندی را سزد که سینۀ بی کینۀ انسان را مخزن اسرار و مطلع. اغاز دیباجه ۲: شکر بیحد و سپاس بیعد حکیمی را سزد که به مقتضای حکمت بالغه و قدرت کامله لسان انسان را کلید مخزن اسرار غیبی ساخت. آغاز شرح: هست کلید در گنج... مراد از گنج حکیم، کتاب حمید و قرآن مجید است، که گنج لطایف جواهر ارکان و مذاهب.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۵۷ و ۵ : ۳۴۹۸ - ایوانف، کرزن: ۲۰۳ بدون دیباجه - مقالات الشعرا: ۶۸ زندگینامه و نام این گزارش - پاکستان مین فارسی ۲ : ۵۴۶ - افغانستان، موزۀ کابل: ۱۴۶).

8935- کراچی، موزه ملی ۱۹۵۹ - ۱۲۲/۱ .N. M : نستعلیق خوش، محمد نصیر ابن سلطان بن عبداللطیف قریشی سفیالی، ۱۶ رجب ۱۰۹۹ھ. آغاز برابر (نوشاهی : ۶۴۵) (ن. ک. شرح اسکندر نامه، گنج ۳ : ۱۵۲۹ از همین نویسنده.

8936- بلوچستان، مستونگ، شمس آباد، میرزا عبدالقیوم : نسخ و نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز در دیباچه افتاده : مهیمنت لزوم فیض ملزوم، امیر کبیر . . . یوسف محمد خان . . .، ۳٤۰ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

8937- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٤۵، ۸۷۱ مخزن - ابرا : نستعلیق، ٦ صفر ۱۱۲۳ھ. ٤۵ پادشاهی اورنگ زیب، با دیباچه نثری، آغاز برابر نمونه ۱، ۲۵۱ گ ۱۷ س (عباسی ۱ : ٤۰۱).

8938- حیدر آباد، سند پروانشل میوزیم ۹۰۲ .P : نستعلیق ۷ شعبان ۲۲ جلوس؟ در پایان رباعی ست : بیست و چهارم زر بیع نخست - از که هجرت شده تا این زمانه - پانصد و پنجاه و دو افزون بر آن - سابقا دزدید بیست پانصد و پنجاه (؟ ا)، ۲۳۳ ص (سید خضر نوشاهی).

8939- اسلام آباد، گنج بخش ۱٦۹۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۱۱ ص (گنج ۳ : ۱۸۰۵).

8940- لاهور، نکلسون رود، خلیل الرحمان داودی : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۵٦ ص (سید عارف نوشاهی).

8941- لاهور، محمد شفیع ۳۵۱/۲۸٦ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۱۱ گ (بشیر حسین : ۲٤٦).

8942- لاهور، دانشگاه پنجاب C ۱۰۷ Pi VI ۲۸۵٦ : شکسته، سدهٔ ۱۲ھ، ۱۲۷ گ (عبدالله ۲ : ۱٦٦).

8943- لاهور، همانجا ۱۵ APi VI ۲۰۹ : شکسته آمیز، ۱۷ ذیقعده ۱۲۰۱ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۱۵ گ (عبدالله ۲ : ۱٦۵).

8944- اسلام آباد، گنج بخش : نستعلیق خوش، نور شاه، شعبان ۱۲۳۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲۸ ص.

8945- وهاری، میلسی، سردار جهندیر : نستعلیق، در شهر مکیان زیر حکم شیر محمد افغان. ۲۲ ذیحجه ۱۲٤۵ھ. دیباچه را ندارد، آغاز متن برابر نمونه، (نعیم اختر).

8946- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۸۱۱ : نستعلیق شکسته آمیز، حافظ غلام حبیب ولد غلام جیلانی صاحب، ۱۲۵۳ھ. در پیشاور، آغاز برابر نمونه ۲، ۱۹۷ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

8947- شکارپور ، گڑهی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، یاسینی : نستعلیق خوش ، محمد اکرم ، ٤ ذیقعده ۱۲۵٤ھ. آغاز برابر نمونه دوم ، ۲۲۲ ص (سید خضر نوشاهی).

8948- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤١٠٤/١٠٥٢ : نوشته حسین بخش ولد میان بخش ، ۱۰ ج ۲/۱۲۷۰ھ (۱۰ مارس ۱۸۵٤ م.) (بشیر حسین ۳ : ٤٥٣).

8949- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، ملا موسی ابره ، ۲ شوال ۱۲۸۵ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ٤١٠ ص ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

8950- چنیوت ، جهنگ ، ملک آباد ، مولانا محمد اکرم : نستعلیق خوش ، عبدالمجید ، ۱۳۱۰ھ. آغاز برابر دوم ، ۸۸ ص (محمد نذیر رانجها).

8951- شکارپور ، گڑهی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، یاسینی : نستعلیق ، سدهٔ ١٤ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۱۸۶ ص (سید خضر نوشاهی).

8952- حیدرآباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۲ ، انجام افتاده ، در هامش آن شرح مولوی قاضی محمد بلخی ست ، ٤١ ص (نعیم اختر مجددی - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۱).

8953- لاهور ، محمد شفیع ٣٦١/٢٨٧ : نستعلیق ، محمد حسین ولد سلطان پتواری ، ساکن سبیه ؟ علاقه لودهانه برای ساگردش مینهان سنگه ولد سردار دیا سنگه ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۲ ، ۱۲۶ گ (بشیر حسین : ۲٤۷).

● 3057- مفتاح المخزن : شرح مخزن الاسرار

متن همان. شرح از محمد حبیب الله بن عبدالحفیظ هاشمی سکی ملتانی لاهوری (دیباچه). وی از فاضلان روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ھ) بوده است و این گزارش را در سال ۱۲ پادشاهی او ، در ۱۰۸۰/۶۹ھ- ۱۶۷۰ م به انجام رسانده است. به خواهش دوستان و شاگردان ، به ویژه فرزندش بنام نجم الدین.

گزارشی از «مخزن الاسرار» به همین نام «مفتاح مخزن» با سر آغاز نمونهٔ دوم ، از پدر نگارنده عبدالحفیظ هاشمی لاهوری ، از همان روزگار عالمگیر در موزهٔ کراچی (ن. ک. زیر) هست.

آغاز ۱ : مخازن محامد و صفات بر طبق تعداد ذرات اراضی و سماوات نثار بارگاه قادر قدیم بالذات . . . اما بعد از نگارش کلام ما قیل. آغاز ۲ : حمد لا احصی و ثنای لا انقضای سزای خدای بی همتای باشد که مفتاح . . .

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۵۱۲ «مفتاح المخزن» - عباسی ۱ : ٤٠٢ که تاریخ نگارش ۱۰۹۰ آمده که بایستی غلط چاپی باشد).

8954- کراچی، موزه ملی ۳۷ - ۱۹۶۷ .N. M : نستعلیق، محمد اسلم بن حافظ دوست، ۱۲ جلوس محمد شاهی (۱۱۴۳ه). آغاز برابر نمونه ۲، از عبدالحفیظ هاشمی لاهوری و روزگار اورنگ زیب دانسته شده، (گ ۱ - ۸۱) (لوشاهی : ۶۴۶).

8955- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۴۵، ۸۷۱ مخز - حبیب : نستعلیق میانه سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ۱، ۹۹گ ۱۲ س (عباسی ۱ : ۴۰۲).

8956- لایل پور، کچهری بازار، کتابخانه اشاعت العلوم : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده : بتقدیم رسانید، لا جرم در خود قلت دانش و کمی شعور...، ۳۰۰ ص (سید خضر نوشاهی).

8957- پشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۲۸۲ : نستعلیق پخته، محمد مختار، ع ۱/ ۱۲۹۵ه. آغاز برابر نمونه ۱، نویسنده در پایان نام کتاب را «مفتاح المخزن» یاد کرده، ۱۴۷ ص (محمد اسرائیل کان الله له ـ عبدالرحیم ۱ : ۳۵۶).

8958- لاهور، دانشگاه، پنجاب Pi VI ، IIA ۲۰۴ : نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه ۲، نام نگارنده در فهرست نادرست عبدالحفیظ لاهوری (پدر) آمده، ۱۰۷گ (عبدالله ۲ : ۱۵۶).

8959- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۱۶۹/۴۲۲۲ : تاریخ یاد نشده. نام نگارنده در فهرست حبیب الله (نه محمد حبیب الله) آمده (بشیر حسین ۳ : ۴۵۸).

● 3058- شرح مخزن الاسرار

از محمد رضا ملتانی (کلفون). که نشانی بیشتر از وی بدست نیامد. شاید همان کس باشد که «مثنوی معنوی» را بنام «مکاشفات رضوی» (ن.ک: ۱۶۴۲) و «تحفة الاحرار» (ن.ک. بخش منظومه ها) را گزارش کرده است.

8960- بهاول نگر، چشتیان کهنه، الله دین نظامی : نستعلیق پخته، عبدالحلیم ابن شیخ عبدالرسول، ۱۲۹۹ه. دیباچه ندارد. آغاز : قوله. هست کلید در گنج حکیم. الخ. چون مصنف بر طریق اسلام با وی تصنیف باسم اته شد...، ۱۶۱ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3059- شرح مخزن الاسرار

متن همان. شرح از ناشناس، که در ۱۲۳۰ه/۱۸۱۵م. نگاشته است.

آغاز : زهی نیرنگ سازی و طرفه طرازی.

8961- کراچی، موزه ملی ۱۳۰/۲ - ۱۹۶۲ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه (گ ۲۳ - ۱۵۴) (نوشاهی : ۶۴۵).

● 3060- کاشف الاسرار : شرح مخزن الاسرار

متن همان. شرح از ناشناس. نام کتاب از پایان جلد دوم از نویسندهٔ نسخه بدست آمده است.

ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۱۳ «کاشف الاسرار» کاشف دزفولی در گزارش اصطلاحات صوفیان و

«کاشف الاسرار و مطلع الانوار» از ظریفی چلبی ، در گزارش ابیاتی از «مثنوی معنوی».

8962- بهاولپور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی ، محمد عبدالحی چشتی ۲۱ : نستعلیق پخته، خواجه محمود بن میان محمد سلیم بن مولوی محمد عیسی ، ۱۲۹۵ه، جلد ۲ ، آغاز : یعنی زاغ را به روشنایی نتوان دید . . . ، در پایان نام کتاب «کاشف الاسرار ، شرح مخزن الاسرار» نامیده شده ، ۱۶۲ ص (دکتر الله دتا چودری).

● 3061- شرح مخزن الاسرار

متن همان. شرح از ناشناس. نسخه ها یکی نیستند.

8963- کراچی ، موزه ملی ۱٤۸ - ۱۹۶۶ .N. M : نستعلیق ، ۲٤ ذیقعده ۱۲۲۱ه، آغاز : هست کلید . . . پوشیده نماند که بسم الله بر صدر کتاب جنانچه رسم است ، نوشته موافق حدیث شریف ، ۳۱۰ ص.

8964- کراچی ، همانجا ۳۸۵ - ۱۹۷۱ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه، اغاز : هست کلید . . . بدانکه اسناد مصرع اول به سوی تسمیه است ، و این خبر است که مقدم آمدم است ، ۵۲ ص (نوشاهی : ٦٤٦).

8965- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۰۲/٦۸۰ : از سدهٔ ۱۲ه. در فهرست آمده «جز شرح ابراهیم تتوی و ابن رستم کره ای ست ، شرح مفصلی ست» (بشیر حسین ۳ : ٤۵۳).

● شرح مخزن الاسلام : شرح کلمات وافیات

● شرح مراتب سته : ابجد العشق

● شرح مرغوب القلوب

در بحش منظومه ها ، بدنبال متن خواهد آمد.

● 3062- شرح مصرعه : شرح «درابه ملکت عشق پادشاهی کن»

بایستی از خواجگی کاسانی ، سید احمد باشد (که یاد او در «آداب السالکین:۱۲۱۲» گذشت). مصراع : درا به ملکت عشق پادشاهی کن. (ن. ک. نفیسی : ٤۰۰ که نام ۳۲ اثر او را برده ، و این درمیان آنها نیست).

آغاز: درا به ملکت عشق پادشاهی کن . . . غالبا این اشارت به دخول طالبان در طریق عزیزان با اردت و اجازت مرشد کامل.

8966- کراچی ، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹۶۹ .N. M : نستعلیق ، محمد ترسون بلخی ، ش ۱۹ مجموعه نوشته ۱۱۵٤ه. (ص ٤۲۲ - ٤۲٦) (نوشاهی : ۲۲۷).

● شرح مطلع الانوار دهلوی : مطلع الانوار ، شرح

● شرح مغلقات و لغات دیوان حافظ

عبدالرب. در «شرح دیوان حافظ» ص ۱۶۰٤ گذشت.

● 3063- شرح مفصل

از ملا عبیدالله ملتانی (که یاد او در «آداب المریدین : ۱۲۲۰» گذشت).

در بیعت و سماع. و از سر آغاز آن بر می آید که پیش از این «رساله ای در بیعت و سماع» نگاشته بوده است، و این شرحی ست بر آن.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، این فقیر چند اوراق در باب بیعت و سماع نوشته بود و چند حواشی برو نیز جمع آمده بود. بعضی احبه می خواستند که حواشی را که متعلق متن اند، به متن فراهم آورده مع فواید دیگر . . . و نامش «شرح مفصل» نهادم.

8967- ملتان، قدیر آباد، جامعه عبیدیه: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه، ۱۷۱ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3064- شرح منظومهٔ کریمداد

متن از عبدالکریم، کریمداد (که یاد او در «ایمان و کفر: ۱۰۴۴» گذشت). شرح از ناشناس، که نام خود را در دیباجه نیاورده، و شاید نامش «حاجی» بوده است. که چند بار این واژه در دیباجه بکار برده شده: حاجی چه غم دارد - مرشد چو شمس و قمر دارد.

در دیباجه می گوید: منظومهٔ کریمداد به زبان افغانی بود، از من خواسته شد که آن را به فارسی شرح کنم، تا آسان شود مر قاریان را. نخستین بیت: الف. یوکور اله میمه - ددوی داور معنی هیمه. با شرح هیجده حرف آغاز می شود، و پس از گزارش یک بیت آیتی را با سربند «کما قال الله تعالی» گواه می آورد. مسایلی ست عرفانی و بسیار نزدیک به «واصلة الحق» (ن. ک. همین بخش) ولی یکی نیستند.

آغاز: حمدله. بی نهایت مهدی هادیان، و مضل ضلالیان اوست. کما قال الله تعالی لهدی من نشاء و . . . و بعد، بدانکه در بیان دو کلمه مشغول شوم، یکی نفی ست و دیگری اثبات.

8968- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۷۶: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ۱۴۶ ص.

8969- اسلام آباد، همانجا ۴۵۴: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۹۲ ص (گنج ۳: ۱۸۲۹).

● شرح ورد المریدین: دستور السالکین

● 3065- شغل ادهمی

از فتح الله (فتح علی) گردیزی (که یاد او در «ارشادات: ۲۳۳۱» گذشت). دربارهٔ شغل ادهمی، که عبارت از مشاهده و مراقبت بیرنگی ست.

آغاز: بعد حمد و صلاة و سلام از محب ولی فتح علی عفی الله عنه مطالعه نمایند. مکتوب مرغوب.

(همان. نسخه ها ۲: ۱۲۶۱).

8970- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۳/۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ . (ص ۴۶ - ۵۸) (سرفراز : ۲۳۲ - نوشاهی : ۵۰) .

● شکار نامه : برهان العاشقین

● 3066- شلاق الجاهلین

از محمد صابر بن محمد یعقوب ، صوفی نقشبندی ، که بایستی بخارایی باشد . به نام «شاه تخت نشین ملک بخارا ، یعنی سید امیر نصر الله محمد بهادر سلطان» . . . ز عدل شاهنشاه(شهنشاه) عالی نظر ـ بخارا کنون گشت بازیب و فر (شاید از امیراز منگیت ،که در ۱۲۴۲هـ/۱۸۲۷ م حکومت بخارا بیافت) .

در آن از بسیاری عارفان و سرایندگان نام می برد که تازه ترین آنان «آن عارف هندوستانی» بیدل (م ۱۱۳۳هـ/۱۷۲۰ م) است . و در پایان تاریخ نگارش باماده تاریخی ۱۲۵۵هـ/۱۸۳۹ م را می رساند : خرد گفتا بگو تاریخ سالش ـ بگفتم فکر کن «تاریخ باما» .

در سیر و سلوک ، مقامات هفتگانهٔ صوفیان . (: طلب، عشق، معرفت، استغنا، توحید، حیرت، فقر و فنا) ، پندهای صوفیانه ، به نثر آمیخته به نظم ، بانقل سخنان پیران و سرایندگان و سروده هایی از خودش . باسربندهای «بشنوای عزیزم» . و جا بجا از صوفیان مغفل می نالد .

8971- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۹ : نستعلیق پخته، ۱۲۶۲هـ . (ص ۲ - ۷۳) . در مجموعه رساله های او : ۱- شلاق الجاهلین، ۲- تذکره الفقرا ، در احوال عارفان بخارا ، نگاشته ۱۲۵۰هـ ، ۳- سیر حقیقت، منظوم ، ۴- اصطلاحات صوفیان ، ۵- مشتاق الطالبین ، ۶- بزم ظهور، داستان عرفانی، روبهم ۱۸۸ ص (گنج ۲ : ۶۷۵) .

8972- کیمبل پور ، ندر صابری : تاریخ یاد نشده ، در فهرست نام نگارنده نیامده ، همراه «دیوان صوفی» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۱).

● 3067- شمایل الاتقیا

از خواجه رکن الدین بن عماد الدین دبیر کاشانی (م ۷۳۲هـ/۱۳۳۱ م) . مرید و خلیفهٔ برهان الدین غریب هانسوی (م صفر ۷۳۸هـ/۱۳۳۷ م) که در دیباجه از خود به رکن عماد دبیر نام می برد .

در دیباجه از مراد خود و «نفایس الانفاس» خود ، که ملفوظات همان پیر است یاد می کند . و اینکه آن پیر از وی خواست که رساله ای در سلوک بنگارد . و وی همان هنگام دیباجهٔ این کتاب را انشا کرد ، و بر ایشان خواند ، که تحسین فراوان فرمودند . و : «داعی را به خطاب «دبیر معنوی» مخاطب کرده ، و در اثنای تألیف این رساله شیخ در گذشت . و من به مطالعهٔ کتابها ادامه دادم . و این را از آن مطالعات و ملفوظات آن پیر ساختم : و «چون این کتاب مشتمل شمایل اتقیا و اولیا و متضمن احوال اذکیا و اصفیا و زایل خصایل ذمایم عوام صلحاست» آنرا «شمایل الاتقیا . . .» نامیدم . نام کامل کتاب در نسخه ها و منابع به چندگونه یاد شده است: شمایل اتقیا (ن) و دلایل اتقیا» ، «شمایل

الاتقیا و محامد الاصفیا» و . . .(ن. ک. زیر) .

در دیباچه منابع خود را که پیرامون ۳۰ اثر است در چهار صفحه یاد می کند.

در چهار «قسم» و هر قسم در چند «بیان» (باب) : قسم ۱- افعال حسنهٔ اصحاب طریقت و مقامات سالکان ، پنجاه و یک بیان ، ۲- در بیان ارباب حقیقت از انبیا و بالاخص اولیا ، سی بیان ۳- اوصاف ذات و کیفیت حضرت الوهیت و چگونگی موجودات دیگر و حکم قضا و قدر و تبین صفات وجودی ، چندین بیان ، ٤- صفات مهتر آدم و فضایل آدمیان ، چندین بیان .

آغاز : ستایش و ثنای بیعدد ، مانند شبنم و شمایل اتقیا و اصفیا ، حمد و ثنای بیحد ، چون خصایل و ضمایر اولیا . . . بعد از ادای حمد و ثنای حق جل و علا .

(ن. ک. پاکستان و هند ۳ : ۱۱۰ زندگینامهٔ دبیر کاشانی و نام پنج اثر او : ۱- شمایل الاتقیا ، ۲- رسالهٔ غریب، ۳- رموز الوالهین، ٤- انکار المذکور، ۵- تفسیر الرموز - بزم صوفیه : ۲۷۸ تا ۳۰۳ زندگینامه و آثار برهان الدین غریب ، از آن میان ملفوظاتش گرد آوری کاشانی و دیگران - اته : ۱۸۳٦ «شمایل انقیا(ن)و دلایل اتقیا» - براون : ٤٠٤ «شمایل اتقیا(ت)» - ملی ٦:۱۲۹ «شمایل اتقیا» - نسخه ها ۲ : ۱۲٦۳ «شمایل اتقیا» - ریاض الاولیاء ، آزاد بلگرامی :۲٦ ضمن زندگینامه ی زین الدین شیرازی و برهان الدین غریب - دانشگاه ۱۵ : ٤١٥١ همین کتاب که ناشناخته مانده - مرآت العلوم ۱:۲۲۲ «شمایل الاتقیا (ت) و ذایل الاشقیا» دو نسخه در بانکیپور - افغانستان : ۲۵۳) .

8973- جهلم ، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ه. آغاز برابر نمونه ، بامهر مرزا صفا بن میر بابا ۱۰۹۵ و تاریخ یاد داشت ۱۰۹۱ه، ٤٦٦ ص (نعیم اختر مجددی) .

8974- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۸۸۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباچه «رکن عماد دبیر» است، ٤٥٠ ص، رحلی، انجام افتاده .

8975- گوجرانواله ، سندی هوان تادر ، نصیر احمد : نستعلیق، ۱۱۹۲ه. آغاز برابر نمونه، ٤٨٥ ص (نعیم اختر مجددی).

8976- شیخوپوره، سرمیدانی،گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر قمر مجددی:نستعلیق، حسن میرزا الله بخش ، ۳ شعبان ۱۱۹۱ه. آغاز برابر نمونه ، ٤١٨ ص.

8977- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٨٣٣ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. نخست فهرست بخشها سپس آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، ٤٥٤ ص .

8978- اسلام آباد ، همانجا ۲۵۱۸ : تحریر خوانا ، شیخ میرزا ، ۳ عاشورا ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۳۵۰ ص (گنج ۲ : ۷۲٤).

8979- کیمبل پور ، کتابخانه عبدالحق غور غشی ۳۰ : نستعلیق ، نام نویسنده پاک کرده شده ، ذیقعده ۱۲۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، نام کتاب الحاقی ست ، ٦٨٥ ص (پرفسور اختر راهی) .

8980- ملتان، آغا پوره ، مکتبه فایق : نستعلیق پخته، تقی حسین بن جعفر علی شاه ، ۱۳۱۰ھ.
آغاز برابر ، ۳۶۶ ص (نعیم اختر) .

8981- وهاری ، میلسی، سردار جهندیر : نستعلیق، نور محمد ، ۲ صفر ۱۳۲۸ھ. گویا بخشی از آن است ، ۸۰ ص (نعیم اختر) .

● 3068- شمس العارفین : مشکل گشای حضور نما.

گفته شده از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت) است . در نسخه های گنج بخش از نگارنده نام برده نشده است . ولی در چند منبع ضمن نگاشته هایش از «شمس العارفین» نام برده شده است . شاید گرد آوری یکی از مریدانش باشد . در دیباجه آمده است : گزیده ای ست از «کلید توحید» ، «قرب دیدار» ، «مجموع الفضل» ، «عقل بیدار» ، «جامع الاسرار» ، «نور الهدی» و «فضل لقا» از نگاشته های سلطان العارفین شیخنا حضرت سلطان باهو . بنام «شمس العارفین» مخاطب به «مشکل گشا و حضور نما» . در هفت «باب» :

باب ۱- فضیلت این کتاب، ۲- ذکر و فکر و ترتیب تصور و عشق و وجود و علاج دل سیاه ، ۳- مراقبت و مکاشفت و احوال آنها ، ٤- فناء فی الشیخ و فناء فی الرسول و فناء فی الله ، ۵- شرف ملازمت در مجلس محمدی، ٦- دعوات بر اهل قبور، ۷- متفرقات .

این رساله به زبان اردو ترجمه شده است (پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦٦ - پاورقی) .

آغاز : الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بالهدایة والعرفان . و شرح صدور . . . بعده شروع می کنم بعون الله به رساله ای که انتخاب کرده شده از .

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦٦ که در آنجا ضمن نام ۳۲ اثر او از «شمس العارفین» وی یاد شده - اردو دایره ۱۱ : ۱٦٦ که در آنجا ضمن نام ٦ اثر وی از «شمس العارفین» او یاد شده - اشکوری ۹ : ۳۲۳ «شمس العارفین»).

8982- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲ : نستعلیق ، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۹۲ ص ، نام نگارنده در دیباجه نیامده (گنج ۲ : ۷۲۵) .

8983- اسلام آباد ، همانجا ٤۹۸۰ : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۲ - ۱۳ھ . (ص ۱۹٦ - ۲۵٦) ، آغاز برابر نمونه ، همراه چند رساله از همان باهو، (گنج ۲ : ٦۳۱) . در فهرست بنام «انتخاب رسایل سلطان باهو» آمده .

8984- اسلام آباد ، همانجا ۳۵۰۵ : نستعلیق پخته ، محمد قادری ، شنبه ۹ صفر ۱۲۲۲ھ. (ص ۱۳۰ - ۲۲۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۲۵) .

8985- لاهور، جامعه نظامیه، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق ، رجب ۱۲۵۸ھ. آغاز برابر، ۸۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

8986- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نسخ و نستعلیق ، حیدر علی فقیر خدمتکار ولد امیر بخش خدمتکار، مقام خیر میر صاحب ، ۲۳ ذیقعده ۱۲۶۹ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۱

مجموعه، سپس «شرح قصیدهٔ امالی» (پرفسور روشن آرا بیگم).
8987- سرگودها، بهلوال، نصیرآباد، مولانا داؤد: نستعلیق خوش، ریاض احمد قولچمش، شنبه ٤ ذیحجه ۱۲۷۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).
8988- گجرات، شاه دوله رود، حکیم عبدالرحیم جمیل: نستعلیق ناپخته، احمد الدین ولد فیض بخش کهکروال، تخت هزاره، ۱۲۸۲ھ. (ص ۲-۱۰۵)، آغاز برابر نمونه، (سید عارف نوشاهی).
8989- رحیم یار خان، محمد آباد، مبارک اردو لائبریری ۱۸۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۳۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).
8990- شیخوپوره، مریدکی، کتابخانهٔ نقشبندیه، اشفاق احمد مجددی: نستعلیق پخته، عبدالرزاق کوثری، جمعه صفر ۱۳۰۰ھ. آغاز برابر، ۷۰ ص (نعیم اختر مجددی).
8991- اوچ، مخدوم سید شمس‌الدین گیلانی ۱۵٦: نستعلیق، آغاز سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۸ ص (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور: ٦۸).
8992- بلوچستان، مستونگ، میرزا عبدالقیوم: نستعلیق پخته، در مجدول، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸۱ ص (دکتر انعام الحق کوثر).
8993- اسلام آباد، گنج بخش ۱۳٦: نستعلیق شکسته آمیز، مهدی شاه، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر (گنج ۲: ۷۲۵).
8994- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق اله دین بخارایی، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۸۱ ص (نعیم اختر مجددی).
8995- شکارپور، گڑھی یاسین، مولانا محمد ابراهیم ناظم، یاسینی: نستعلیق خوش، فقیر آدم، برای مولوی محمد هاشم، ۱۳۱۹ھ. آغاز برابر نمونه، ٦۸ ص، (سید خضر نوشاهی).
8996- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۳٦۷: نستعلیق، سدهٔ ۱٤ھ. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ۳۳۲ ص (نوشاهی: ۲۲۷).
8997- لاهور، پندی بهتیان، ضلع گوجرانواله، انجمن اصلاح المسلمین: نستعلیق خوش، مولانا بخش قادری سروری ولد میان شمس الدین بهتی، ساکن بوهرانواله، تاریخ یاد نشده، ش ۲ مجموعه، روبهم ۵۹ ص (سید خضر عباسی نوشاهی).

3069- شمع بارقه

از حبیب الله قندهاری، (که یاد او در «توحید: ۹٤۷» گذشت). دربارهٔ رسالهٔ «فارقه» نگاشتهٔ ملا احمد قندهاری، که در آن از فرق میان توحید شهودی و توحید وجودی گفتگو شده بوده نگاشته است. نگارنده از دید صوفیان جانبداری کرده است.

پاسربندهای «فصل»: ۱- در تعریف توحید شهودی و توحید و جودی، ۲- در آنکه کدام راه

سالک را به توحید شهودی و کدام به توحید وجودی می رساند، ٤- در معرفت استواری و سزاواری هر دو مسلک، ٦- تحقیق مؤلف جهت نجات از مهالک.

آغاز: الحمد لله بجمال ذاته و کمال صفاته، حمد من یعرف انه الحامد... خداوندا اگر حرفی از حمد و ثنای تو برزبان آرم عذر لا احصی در دهان.

8998- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۳۵ ص (نعیم اختر مجددی).

8999- پیشاور، بیرون آسیا گیت، سید ایوب جان بنوری: نستعلیق پخته، محمد منصور، پیرامون ۱۲۷۳ه. ش ۳ مجموعه، همراه «ابانه» از همو به عربی، آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص ۲۳ س (میر سجاد حسن کاظمی).

9000- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ٤/۸۰۱: نستعلیق، غلام جیلانی، ۱۲۷۳ه. همراه «مومن و کافر» و «نقد الثقات» از همو، آغاز برابر نمونه، ۱٤۳ ص (محمد اسرائیل کان الله‌له).

9001- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، غلام فرید: نستعلیق خوش، حامد بن جعفر، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۱۱۰ ص (نعیم اختر مجدد).

● 3070- شواهد التجدید

از عبدالاحد مجددی، وحدت (که یاد او در «قرة القارئین: ۱۲۳» گذشت). در دو نسخه ای از آن که این ناچیز دیده، نام نگارنده در دیباچه نیامده است.

دربارهٔ نیای خود، و اینکه او مجدد الف ثانی بوده است و حدیث «یبعث لهذا الامة علی رأس کل مائة سنة من یجددها»، با تأویل های عرفانی و رسم هیجده دایره. نخست از شیخ احمد سرهندی (م ۱۰۳٤ه/۱٦۲٤م.) سخن می گوید که در آغاز سدهٔ یازدهم ظهور یافت، و «شواهد تجدید» را با خود داشت. سپس دوایر هیجده گانهٔ مراتب. به فارسی و عربی.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد، فقد قال رسول الله(ص). ان الله یبعث لهذا... بدانکه علمای امت اختلاف نموده اند.

(ن. ک. حدیقه، لاهوری: ۱۲۹ زندگینامه و نام چند کار او از آن میان همین رساله - مشایخ نقشبند: ۲٤۵ زندگینامه و نام این کار او؛ دانشگاه ۱٦: ٦۷ «شواهد التجدید» بدون نام نگارنده).

9002- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، در مسجد جان محمد، ذیقعده ۱۱۹۱ه. در پایان حضرات القدس، ٤٦ ص (محمد نذیر رانجها).

9003- حیدر آباد، ٹندو سائین، آغا پیر عبدالحمید جان: تاریخ یاد نشده، از سدهٔ ۱۲ه. ش ۳ مجموعه، آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

9004- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۰۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. (ص ۲۲-...)، آغاز

برابر نمونه.

9005- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۵۰ : نستعلیق ، خاکیان طریقه قادریه امام بخش مخلص تهالیسری ، پیرامون ۱۲۱۵ھ (ص ۴۹۶ - ۵۰۶) (گنج ۲ : ۵۱۸).

9006- حیدر آباد ، شاه ولی الله اکادمی ، غلام مصطفی : نستعلیق پخته ، ۲۱ مارچ ۱۸۳۰م (۱۲۴۶ھ) در دهلی ، آغاز همان ، ۱۵ ص (نعیم اختر مجددی).

9007- سرگودها ، انجمن ربوه ، خلافت : نستعلیق ، ابراهیم به حافظ کرم بخش ، ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر ، نام نگارنده دیده نشده ، ۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

3071- شواهد الطوالع

از شیخ سعد الدین احمد برکی کابلی انصاری (م ۱۲۲۵ھ/۱۸۱۰م). که یاد او در «معدن الاسرار : ۷۲» گذشت.

نام نگارنده در ص ۳۲ و ۴۲ نسخهٔ گنج بخش ، و تخلص او «شور عشق» و «سعد الدین» در بسیاری از سرود هایش دیده می شود. نام کتاب نیز در ص ۴۲ و ۱۲۶ آمده است. و نیز در پایان که گوید : آنچه در این رساله «شواهد الطوالع» و رود یافته ، از حقایق و خواص این اسما به منزلهٔ عدد کردن است نه به احصی رساندن.

عرفان نظری ست ، و شرح اسماء و خواص اسماء الهی ، با سربندهای «ای عزیز» ، همراه سروده هایش.

نوشاهی می نویسد. در پایان نسخهٔ کراچی (شاید در کلفون ، چه نسخهٔ گنج بخش که کامل است ندارد) ، فهرست نگاشته ها شیخ سعد الدین آمده است : ۱- کشف المحققین ، ۲- شورش عشق ، ۳- شور عشق ، ۴- آهنگ عشق ، ۵- فرهنگ عشق ، ۶- جوش عشق ، ۷- جوشش عشق ، ۸- نیرنگ عشق ، ۹- سوز عشق ، ۱۰- ساز عشق ، ۱۱- عین الایمان ، ۱۲- معیار الکشوف (ن.ک. همین بخش) ، ۱۳- تفسیر معدن الاسرار ، ۱۴- مکتوب اخیار ، ۱۵- اسرار ذات ، ۱۶- مرآت جمال ، ۱۷- حسن فروش ، ۱۸- ۱۹- جان جوان (جان جهان) ، ۱۹- غیب الوجود ، ۲۰- حقایق المعارف ، مثنوی ، ۲۱- معدن وحدت ، ۲۲- خطب جمعه ، ۲۳- درود تاتار.

آغاز : ابتدا به نقطهٔ بای بسم الله که مرکز دایره هویت . . .

(ن. ک. افغانستان ، موزهٔ کابل : ۱۴۶ ، ۱۴۷ ، ۳۰ «شواهد الطوالع» در شرح اسماء حسنی).

9008- کراچی ، موزه ملی ۹۷ - ۱۹۷۲ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ ، ۶۲۴ ص (نوشاهی : ۸۷۷).

9009- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۸۰۶ : نستعلیق زیبا ، با یادداشت ۱۲۵۲ھ. زرین ، هنری آغاز برابر ، ۵۸۷ ص.

3072- شواهد محبت باری . . .

گفتاری ست کوتاه ، بی دیباچه. در شواهد محبت باری کسی را، در ده بند کوتاه. در پایا

می گوید : ای درویش این علامات در خود بطلب اگر بیابی مبارک باد ترا.

آغاز : شواهد محبت حق تعالی مر بنده را. یکی دوستی بنده است مر حق را. دوم آنکه دوستی بنده را در دلهای پیران و مریدان و اصحاب افکند.

9010- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٤۰۳ : نستعلیق ریز پخته ، پیرامون ۹۳۹ھ. (ص ۲۳۳ - ۲۳٤) (گنج ۲ : ۷۸٤).

● 3073- شواهد نجیبی : شواهد نجیب

از نجیب الدین البیتوی ، که یاد او در «رموزات نجیبی : ۱۵۲۸» گذشت. در آن می گوید : در این عهد که سنهٔ یکهزار و هشتاد و دو (۱۰۸۲ھ/۱ - ۱۶۷۲ م) است ، در ملک ما که نواحی لکهنو ست ، از بنگاله تا اکثر جا در هندوستان قحط افتاده. هزاران بمردند و هنوز بمیرند.

در عشق و محبت و مباحث عرفانی.

آغاز : بعد از حمد مر خدای را و صلات مر نبی و آله و اصحابه ، آنکه فقیر نجیب (الدین) ساکن انبیتهی ، ا ن رساله در عشق و محبت ترتیب داده و نام او را شواهد نجیبی نهاده . . .

9011- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق ، ۱ ذیحجه ۱۱۶۷ھ. آغاز برابر نمونه ، (ص ۷٤۵ - ۷۸۱ مجموعه) (سید عارف نوشاهی).

9012- لاهور ، شاد روان شمس الدین : نستعلیق ، ۲۱ ذیحجه ۱۱۶۸ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۹ ک ۱۵ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی).

● 3074- شوق نامه

از محمد صالح کوریجه ، که از قول حضرت احمد نقشبندی نقل می کند.

آغاز : الحمد لله تحیر غیره فی کنه عظمته . . . می گوید بنده را جی الله . . . که این رساله ای ست شوق نامه فرموده . . .

9013- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۶ - ٤۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده (نوشاهی : ۲۳۷).

● شوقیه : سیر و سلوک

میر سید شریف. در ۱۵۷٤ . گذشت.

● 3075- شوقیه : رسالهٔ . . .

از شاه ابو المعالی قادری لاهوری کرمانی مسلمی. (۹۶۰ - ۱۰۲٤ھ/۱۵۵۳ - ۱۶۱۵م) که خود گوید : پیر نامم ابو المعالی کرد - غربتی مسلمی بود لقبم. نام کامل وی سید خیر الدین ابو المعالی محمد متخلص به غربتی ابن رحمت الله بن فتح الله ؛ پدرانش از سادات کرمان و خود مرید و خلیفه و برادر زادهٔ شیخ داود کرمانی صاحب سیر گڑھ. که از سوی وی به لاهور گسیل و در آنجا جایگزیده است. و خا کجایش در این شهر زیارتگاه است.

در انگیزهٔ نگارش گوید : در مجلس عرس خواجگان چشت ، که طالبان حق در حال شوق و زاری بودند. جاهلی ایراد گرفته که این جایز نیست. برای رفع آن خرده گیری ها این را نگاشته است.

و در آن از سروده های حافظ شیرازی و مولوی بلخی و دیگران کمک گرفته است.
(ن. ک. خزینه ۱ : ۱٤۹ زندگینامه و نام ۳ اثر او - پاکستان و هند ٤ : ۲۰۱ زندگینامه و نام ۸ کار او : ۱- تحفهٔ قادریه ، ۲- حلیهٔ سید عالم(ص) ، ۳- نفحات داودی ، ٤- مونس جان ، ٥- زعفران زار ، ٦- گلدستهٔ باغ ارم ، ۷- رسالهٔ شوقیه ، ۸- هشت محفل : ملفوظات ، ۹- دیوان غربتی با تخلص غربتی - اته : ۱۹٤٤/۱۰ (۲ : ۲۷۰) «شوقیه» - گنج ٤ : ۲۰۹۰ «تحفهٔ قادریه» از همو - همانجا : ۲۱۳۳ «فواید غریب» از همو نام این کار او در هیچ یک از تذکره های دو دسترس نیامده است - نقوش لاهور : ۲٥۱ ابو المعالی - علمای هند : ٦ که او را قاضی ابو المعالی ساکن آگره نوشته که در ۹٦۹ھ از توران (نه کرمان) به هند آمده در آگره جایگزیده و همانجا در گذشته است - فرهنگ سخنوران : ٤۱٦ «غربتی لاهوری» - نفیسی ۲ : ۷۲۸ ضمن زندگینامهٔ عبدالقادر جیلانی از «تحفهٔ قادریه» ی او نام برده، و تخلص او را مسلمی یاد کرده است - پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۳ تا ٥٥ «شاه ابو المعالی» زندگینامه و نام ۷ اثر او ، برابر بالا ، در اینجا از او نقل کرده : پیر نامم ابو المعالی کرد - غربتی مسلمی بود لقبم).

9014- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۱۰۲۷/٤۰۷۹ : نوشته ۱۲ صفر ۱۲۰۹ھ (۸ ستمبر ۱۷۹٤ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳٥).

● 3076- شوقیه

از قتیل لاهوری ، میرزا محمد حسن (که یاد او در «نهر الفصاحه : ۸٤۰» و «هفت تماشا : ۱۰۱٥» گذشت) . ادب عرفانی ست .

آغاز : ابروی بهارستان شوخی و دلربایی ، گل همیشه بهار لطافت و بیوفایی ، سلامت از پاره های جگر نگاه حسرت آلوده .

(ن . ک . مشار ، مؤلفین ۲ : ٦۲٤ که نشانی چاپ ۷ اثر او را داده - پاکستان و هند ٥ : ۳۹۹ که نام ٦ کار او را برده - نسخه ها ٥ : ۳۸٤٦ قتیل لاهوری ، که نام و نشانی چهار کار او را داده ، که نام این اثر او در هیچ یک از آن سه منبع نیامده) .

9015- لاهور ، نکلسون رود ، خلیل الرحمان داودی : نستعلیق خوش ، ۹ مه ۱۸٤٦م (۱۲٦٤ھ . ؟) ، آغاز برابر نمونه ، ٥۰ ص (سید عارف نوشاهی) .

● 3077- شبیبه

از خواجگی کاسانی، سید احمد (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت درباره پیری . در دیباچهٔ میگوید : در عالم کون و فساد سه درجه است : خردی ، جوانی و پیری . در درجهٔ اول کمال ضعف و نقصان ، تحصیل لذات و کسب کمالات جسمی و روحی در آن از قبیل محالات است . . . » .

آغاز : الحمد لله الذی خلق . . . من ضعف ثم جعل من بعد ضعف . . . آدمی زاد را بعد از طی ادوار و اطوار خلق به طفلی . . .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۰ . . ٤ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او ، که این درمیان آنها نیست) .

9016- کراچی ، موزهٔ ملی ۱۳۷ - ۱۹٦۹ .N. M ؛ نستعلیق ، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی ، ش ٦ مجموعه ۲۰ رساله از همو ، ۱۱۵٤ھ. (۱٤۹ - ۱۵٦) آغاز برابر نمونه (نوشاهی: ۲۲۵) .

● 3078 صادقهٔ مصدقه

از شاه رؤف احمد مجددی نقشبندی که یاد او در «در المعارف : ٤٤٦ ۱» گذشت) .
(ن. ک. حدیقه الاولیا ، سرور : ۱۳۷ زندگینامه و نام ۱۱ اثر او از آن میان همین کتاب . علمای هند ، اردو: ۱۹۸ نام ۹ اثر او از آن میان همین کتاب که آنرا بنام «صادقه مصدوقه» آورده است).

9017- لاهور ، دانشگاه پنجاب : شماره و تاریخ و نشانیهای دیگر داده نشده (حدیقه ، سرور : ۱۳۷).

● 3079- الصباح عن المصباح

در مسائل طریقت ، باعنوانهای «منزل» : منزل اول در عشق ، دوم در هستی و نیستی و بالای هستی هیچ نیست ، سوم در نیستی.

آغاز: . . . الحمد لله الذی اخترع ماهیات الاشیاء نفیض وجوده . . . جلل الوجود بجوده و بصر بصیرتهم بنور وجوده و تجلی لهم لیفنوا عن وجودهم.

9018- راولپندی ، کترهی افغانان ، واه کینت ، فاصلیه ۹۷۵ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ. ٦۲۷ ص (پرفسور احتر راهی).

● 3080- صبح وصال

از محمد قمر الدین نوری پاکپتی ملتانی بن حکیم محمد علی (م۱۲٤۸ھ/۱۸۳۲م). که می گوید در پاکپتن زاده شده ، سپس به ملتان امده ، در ۱۲۵۳ھ/۱۸۳۸م به حج رفته ، و در ۱۲٦٦ھ/۱۸۵۰م این رساله را مرتب می کند. نام نگارنده در دیباجه و نام کتاب در درون نسخه و در خاتمه آمده است.

به نثر آمیخته به نظم ، به پیروی خواجه عبدالله انصاری هروی ، باسربندهای «بزرگی فرمایند».

آغاز: الهی به حرمت آن معجزه که قمر را کرده قربان . . . بشنوی یا نشنوی من گفتگویی می کنم.

9019- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق زیبا ، حکیم حاجی محمد قمر الدین نوری پاکپتی، ۷ ذیحجه ۱۲٦۷ھ/۱۹ اسوج سمت ۱۹۰۸ ب ، در ملتان ۳۳ ص (لعیم اختر).

● 3081- صبر در شدت

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۲۱۳»

گذشت). دربارهٔ صبر بادیدی صوفیانه.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس الحسنیه» که در آنجا نام ۱۴ اثر او آمده ، از آن میان همین رساله - همانجا ۲ : ۱۶٤۱ «صبر در شدت»).

آغاز: حمد له. صلاة. اما بعد ، فیقول العبد الفقیر الی رحمة . . . شیخ محمد بن قطب الاولیاء . . . شیخ محمد بن شیخ احمد . . . هذه رساله الشریفه اسمها صبر در شدت.

9020- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق ، سده ۱۱ه. باتاریخ ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ در مجموعه ، ش ۱۳ در مجموعه ٤۲ رساله از و (پرفسور الله دتا چودری).

9021- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. در مجموعه رساله های او ، آغاز برابر نمونه (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **3082- صحت و مرض** ؛ روح و بدن : سفر نامهٔ روح : حسن و دل : حسن و عشق

از فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان. از سدهٔ دهم، مرگ او را ۹٦۸ ، ۹۷۰ و ۹۷٦ه نوشته اند به فارسی و ترکی نوشت و سرود. و «مطلع الاعتقاد» را به عربی نگاشت.

گفتاری ست در سفر روح از عالم لاهوت به عالم ناسوت. نزدیک به داستان حی بن یقظان ، از تکوین روح و حلول آن در جسم ، سپس از قوای نفسانی و اعمال آنها به شیوهٔ پیشینیان. و در پایان از عشق و عقل و وحدت عاشق و معشوق دم می زند. و نمونه ای از نثر خوب فارسی ست.

در فهرستها به نام های گوناگون بالا یاد شده است و بنام «سفر نامهٔ روح» چاپ شده است.

آغاز: حمد بیحد احدی را سزاست که ریاض بدن را به آب روان پرورده و حسن را مظهر عشق . . . اما بعد ، معتکف زاویهٔ عجز و انکسار فضولی خاکسار.

(ن.ک. ذریعه ۹: ۸۳۸ «دیوان . . .» و ۱۱ : ۲٦۵ «روح و بدن» ۱۵ : ۱۲ «صحت و مرض» مشار ۳ : ۳۰۲۲ «سفرنامهٔ روح» استانبول بی تاریخ - مشار ، مؤلفین ۵ : ۵۰۸ که در آنجا نشانی چاپ ۸ اثر او را داده - براون ، یاسمی : ۱۵۸ - نسخه ها ۲ : ۷۹۵ «روح و بدن» و ۲ : ۱۲٦٦ «صحت و مرض : حسن و عشق» و ۵ : ۳۷۲۸ «صحت و مرض» - نفیسی ۱ : ٤۳٦ و ۲ : ۸۲۵ زندگینامه و نام چند اثرش که دربارهٔ «صحت و مرض» و «سفر نامهٔ روح» دچار لغزش کلی شده است. برای نسخه هایش : ریو ۲ : ۸۳۳ و دو کتابخانهٔ مشهد : ۹۰۱ «صحت و مرض» - دانشگاه ۱٦ : ۲۹ ، ۱۷۱ و سنا ۱ : ۲۳٦ «روح و بدن» و همانجا ۱ : ٤۹ «حسن و دل» و دانشگاه ۱٦ : ٦٤۷ و سنا ۲ : ۸۲ و رشت ، روشن : ۱۲۰۹ «حسن و عشق»).

9022- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۵۱ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۱۸۰ه. (ص ۱ - ۱٤) ، آغاز چند سطری و انجام کمی افتاده ، در فهرست شناخته نشده (گنج ۲ : ۷۳۲).

9023- خیرپور ، پیر گوته ، مدرسه راشدیه : نستعلیق خوش ، ملا محمد اسماعیل ، ۱۱۱۹ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9024- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۲٦ : نسخ خوش ، پیرامون ۱۲۲٦ه. (ص ۱۰۲-۱۲۹) ،

آغاز برابر نمونه، در سر آغاز بخامه نویسنده بنام «صحت و مرض» است (گنج ۳: ۱۳۷۳).
9025- پیشاور، ریکارد آفس ۱۷۶ : نستعلیق، خواجه قلی، ا ل ۱۲ (۱۲۵۱ھ)، آغاز برابر نمونه، ۳۰ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

● 3083- صراط الطالبین : ملفوظات پیر محمد راشد

یکی از مجموعه ملفوظات پیر سید محمد راشد است (که یاد او در «جامع الفیوضات : ۱۳۸۳» گذشت).
برای دیگر مجموعه ملفوظات ایشان، در این فهرست. ن. گ. جامع الفیوضات، مجمع الفیوضات، گلزار راشدی، ملفوظات راشدی، صراط الطالبین.
آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور العرفان و شرفه بمتابعت النبی . . . اما بعد، چند اوراق در بیان اذکار و افکار موجب استعداد مستعدان و اشتیاق.
9026- حیدر آباد، منصوره، شاه ولی الله کالج : نستعلیق خوش، آخوند جمعه ولد عمر قوم کهوکهر، ساکن بلدهٔ بوسن، ۲۰ ج ۲/۲/۱۳۰۲ھ. (ص ۱۹۴ - ۲۵۰) (سید خضر نوشاهی).
9027- حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱۴۵ ص.
9028- حیدر آباد، همانجا : نستعلیق خوش، فتح محمد، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۶۶ ص.
9029- حیدر آباد، همانجا : نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ۱۰۶ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3084- صفاء المرآت

از سید غلام حسین شاه. (ن.ک. زیر).
آغاز: حمد له . . . اما بعد، منه الحظ جسیم و محبوب السید محیی الدین عبدالقادر . . . ستایش و نیایش از هر که باشد و در هرچه باشد، بتمام مراتب حامد یته و محمودیته.
9030- گجرات، کنجاه، کولیکی، محمد نور الدین : نستعلیق خوش، مولوی محمد اشرف، ۱۹ ع ۱/۰/۱۳۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۲۴ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

● 3085- صفاء المرآت

از غلام قادر شاه قادری بتالوی فاضلی (بتالهٔ هند ۱۱۰۷-۱۱۷۶ھ/۱۵۹۹۰۸-۱۷۶۲م). فرزند و خلیفه و سجاد نشین شیخ ابو الفرح محمد فاضل الدین، که این یکی نگارندهٔ «رموز القادریه : ۵۱۲۹» است. و از نگارنده است: «نهایه الکمال» در همین بخش و مثنوی «رمز العشق» به زبان اردو. و نیز تحقیق الحقیق : ۱۳۴۶ و رسالهٔ عرفانی : ۱۴۹۴ که بایستی از همو باشد.
به نثر آمیخته به نظم. در شرح «مرآت العارفین» (پرفسور قلعه داری) یا شرح سخنان شیخ عبدالقادر جیلانی ست (پرفسور محمد اقبال مجددی). برای دوست خود شیخ محمد سلیم، بنام

«صفاء المرآت» : شد نام مبارکش صفاء المرآت ـ از حضرت غوثیه به الهام پدید.
آغاز : هو الاول و الاخر و الظاهر و الباطن ، و هو بکل شيء عليم. والصلاة والسلام على حبيبه.
(ن. ک. تذکرهٔ قادریه : ۱۹۶ زندگینامه و نام دو کارش : ۱ـ مثنوی رمز العشق ، ۲ـ رسالهٔ صفاء المرآت).
9130ـ لاهور ، دانشگاه ، آذر T-۱۲/۸۱۸۳ : نستعلیق ، محمد اسحاق ، ۱۳۰۰هـ. از روی نسخهٔ غلام جیلانی بن محکم الدین جالندهری (پرفسور محمد اقبال مجددی).
9131ـ گجرات ، قلعه دار ، مولانا عبدالکریم قلعه داری : نستعلیق پخته ، مفتی شیر محمد بن مفتی احمد علی بن مفتی محمد هاشم قریشی قادری ، برای فرزندش محمد اکبر ، ۲۲ ذیقعده ۱۳۲۳هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۷۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● **صلوة الصفا** : اس المواهب السنيه فی مناقب الصفويه.

توکلی ، ابن بزاز. در بخش سیر خواهد آمد.

● **3089ـ صلات الاسرار**

از پیر احسن شاه قادری. دربارهٔ نماز ویژهٔ گروه قادریان. و از اینگونه است «صلات الاسرار» دهلوی : ۱۱۲۸.
نگارنده شاید مولانا محمد احسن پیشاوری معروف به حافظ دراز (م۱۲۶۳هـ/۱۸۴۶م) استاد غلام نبی للهی (ن. ک. ازالهٔ شبهات : ۱۲۵۰) باشد.
آغاز : طریق صلات الاسرار حضرت غوث الثقلین رض از زبان مبارک مولانا و مرشد نا حضرت پیر احسن شاه قادری و .ن تألیفات آن است ، بعد نماز شام نیت دو رکعت نماز کند...
9132ـ شیخوپوره ، مرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، حسن محمد ، ۱۲۹۹هـ ، ۱۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● **3090ـ صلات الاسرار** : دوگانهٔ میران : ضرب الاقدام

از محدث دهلوی ، عبد الحق. در بخش عقاید: ۱۱۲۸ گذشت. و اینک نسخه هایی دیگر :
9133ـ حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ لغاماليان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی ، ۱۱۷٤هـ. (ص ۱ - ۱۳) مجموعه ٤ رساله از او ، آغاز : حمدله... دوگانهٔ متعارف (نعیم اختر مجددی).
9134ـ لاهور ، شاهی مسجد ، علما اکیدمی ۱۵٤۵ : نسخ ، ۱۰ ع ۲/۱۲۸۰هـ. باد و دیباچه. که در یکی از اندو بنام «راحت الاولیا» نامیده شده ، آغاز : حمدله. ربنا بالحق. هزاران هزار شکر حضرت هادی را که ما را برحمت خاصهٔ خود از اهل سنت و جماعت ، ٤۲ ص (محمد علی کوثر).

رحمان علی از کارهایش کتاب های زیر را نام برده است : غذای روح ، ضیاء القلوب ، تحفة العشاق ، جهاد اکبر ، ارشاد مرشد ، درد غمناک .

در دیباجه نام او «امداد الله» و مرادش نور محمد جهنجهانی چشتی ، و نام کتاب آمده . واینکه به خواهش یاران طریقت به ویژه محمد یوسف فرزند حافظ محمد ضامن شهید ، که می گفتند برای مایان که از هندوستان دور افتاده و در حرمین خدمت هستیم ، نگاشتم . در یک «مقدمه» و ٤ «باب» و هر باب در چند «فصل». باب ۱- اذکار و اشغال و مراقبات چشتیه (فصل‌ها: ذکر جهر و نفی و اثبات، اشغال ذکر، مراقبات) ، ۲- اذکار و اشغال قادریه (فصل ها : اذکار ، اشغال ، مراقبات)، ۳- اذکار و اشغال و مراقبات نقشبندیه ، ٤- در کیفیت تلاوت قرآن و نماز و دیگر اعمال متفرقه .

در مطبع اسلامیه سلیم پریس لاهور ، بی تاریخ ، در ٦٣ ص چاپ شده است .

آغاز : تمامی مراتب حمد مرذات واحد را که اوست معبود کل، موجود مطلق تعالی شأنه ، و جمیع مدارج نعت . . . اما بعد ، احقر ناچیز سراپا گناه امداد الله . . .

(ن. ک. علمای هند : ۲۸ زندگینامه و نام چند کارش . مشار ۲ : ۳٤۲٥ که نشانی یک چاپ آن را داده . همانجا ۲ : ۱۷۱۱ «حاشیهٔ مثنوی رومی» از همو . استوری ۱ (۲) : ۱۰٥٥ . پاکستان و هند ٥ : ٤۳۲ نام سه کار او ، در اینجا نام وی امداد علی آمده) .

9142- شیخو پوره ، خانقاه دوگران، رضویه، ابو الفیض محمد عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق ، ۱۲۸٤ ه . آغاز برابر نمونه ، ۹۱ ص (نعیم اختر مجددی).

● **3097- طب روحانی : طب و روحانیات: امراض جسم و روح**

از ناشناس . که شاید نامش در دیباجه بوده که نسخهٔ گنج بخش آن را ندارد . در آغاز خاتمه که رهنمودهایی ست به فرزند خود ، آمده است : در نصیحت ولد ارشد ارجمند غیاث الدین محمد (گ ۳۹۸ ر) . نام کتاب نیز بدست نیامد . در ص . ع . به خامهٔ تازه «طب روحانی» نامیده شده است . و در فصل چهارم از باب دوم (گ ۳٤ ر) آمده پس ای طالب یقین تأمل نمای در «طب روحانی» چگونه فاسد می شود فکر تو از سوء مزاج ، در ذهن تو» . هرچند این نام کتاب نیست ، ولی اگر «طب و روحانیت» خوانده شود موضوع را بیان کرده ایم . چه پزشکی و عرفان و کلام و اخلاق است ، با دیدی علمی - عرفانی . (و می بایست در بخش «چند دانشی» آورده می شد ، که دیر بدست رسید) . در ۳۱ «باب» و هر باب در چند «فصل» با گواه آوردن از سروده های مولوی بلخی .

باب اول در بیان خلقت انسان ، سه فصل : ۱- آفرینش بدن ، ۲- تشریح بدن ، که از دو قسمت روح و جسم تشکیل می شود ، ۳- کیفیت هیئت اعضاء (گوش ، چشم ، بینی ، زبان ، حلق ، صدر . . .).
باب دوم در تشریح عضلات و عظام و اعصاب و عروق ، در چهار فصل : ۱- عدد عضلات و کیفیت وضع آن ، ۲- تشریح عظام ، ۳- تشریح اعصاب ، ٤- تشریح عروق و شرایین ، **باب سوم** ، در نبض و کیفیت آن ، سه فصل : ۱- بیان نبض ، ۲- کمیات و کیفیات نبض ، ۳- حقیقت نبض و اشارات آن . **باب چهارم**، در امراض و ادویهٔ آن ، دو فصل : ۱- در امراض جسمانی و ادویهٔ آن (به ترتیب تهجی رد

نام بیماری ها) ، ۲- در ادویهٔ مفرده ، به ترتیب تهجی در نام داروها . باب پنجم، در امراض روحانی ، دو فصل : ۱- امراض روحانی ، به ترتیب تهجی : [آ]مل ، بغضا ، بخل ، جبن . . . ، ۲- ادویهٔ آن ، به ترتیب تهجی : الفت ، بر ، تقوا . . . ، باب ششم ، در بیان حفظ صحت ، دو فصل : ۱- حفظ صحت ظاهر بدن ، شش قسم (تدبیر جنین ، تدبیر فصول ، مأکول و مشروب ، خواب و بیداری ، استفراغ ، جماع) ، ۲- در حفظ صحت روحانی . باب هفتم ، در الهیات، دو فصل : ۱- توحید ، ۲- وحدت ذات . باب هشتم ، در صفات باری ، دو فصل : ۱- ظاهر افعال او و مخلوقات ، ۲- حقایق صفات او (علیم ، سمیع ، قادر . . .) . باب نهم ، در بیان نبوت ، سه فصل : ۱- معنی نبوت و رسالت ، ۲- حقیقت آن ، ۳- تفصیل پیغمبر(ص) . باب دهم ، در دعوت انبیا ، سه فصل : ۱- ماهیت سبل (راه) ، ۲- کیفیت دعوت رسول ، ۳- بیان فرقهٔ ناجیه . باب یازدهم ، در خلافت ، ۱- اثبات خلافت (خلافت السالی) ، ۲- شرایط خلافت . باب دوازدهم ، در علامات ، دو فصل : ۱- علامات امراض ظاهر بدن ، ۲- دلایل امراض روحانی ، (پس از کلیاتی ، بخشی ست «خوابگزاری» مانند . در آنچه سالک در عالم مثال از برکت طاعت و یا ترک آن بیند : اگر بیت المعمور بیند، اگر سبزه بیند ، جوز ، عنب ، قند و عسل ، سر که . . . ، غول، مار، اژدها ، کرکس . . . که هر یک نشانه ای ست از کیفیت و سلامتی و نوع بیماری روانی سالک) . باب سیزدهم ، در اطعمهٔ مرضی ، دو فصل : ۱- در اطعمهٔ امراض جسمانی ، ۲- در اغذیه مرضای روحانی . خاتمه (گ ۳۹۸ - ۴۶۱ ر) در نصیحت ولد ارشد ارجمند غیاث الدین محمد ، در چند «فصل» : ۱- در بیان ایمان به خدا ، ۲- گواهی به یگانگی ، ۳- طهارت ، ۴- عبادت، ۵- نماز، و «فصل» هایی بی شماره و سربندهای «ای فرزند» و «حکایت» ها .

9143- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۵۶ : نستعلیق پخته، ۵ صفر ۱۰۷۲ه . دیباچه را ندارد . ۴۶۱ بر گشمار دارد ، ۱۶ س . کامل .

● 3098- طب الشفاء

از بولاق نقشبندی ، که روزگارش بدست نیامد (ن. ک. احکام الرمل ۱ : ۳۲۱» که تشابهی در نام هست). نام کتاب نیز در کلفون آمده. دارای مطالب زیر : ۱- نوافل و اوراد ، اوقات خمسه و اوراد هر ماه ، ۲- استخاره و تفاول ، ۳- دعوت اسماء ، ۴- ضبط اسما ، ۵- اذکار ناسوتی و ماکوتی و جبروتی و لاهوتی ، ۶- مراقبات ، ۷- بیعت و کلاه و خرقه و اوصاف پیر و مرید.

(ن. ک. مخزن الدعوات ، در همین بخش ، که همین نقشبندی را دارد).

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعدد خالقی را که به یک نکتهٔ کن جمیع آفرینش به عرصه ظهور آورد.

9144- کراچی ، موزه ملی ۱۳۴ - ۱۹۷۲ N. M : نستعلیق ، امان الله بن هدایت الله ، ساکن شکار پور ، ۲۶ ج ۱۲۸۶/۲ه ، ۴۷۲ ص (نوشاهی : ۸۷۹).

● 3099- طرب المجالس

از امیر حسینی هروی ، سید رکن الدین حسین بن عالم بن حسن ، غوری (پیرامون ۶۷۱ -

۱۶ شوال ۷۱۷ یا ۷۱۸ یا ۷۱۹ه/۱۲۷۳-۱۹-۱۳۲۰ م.) نگارندهٔ «نزهت الارواح» در همین بخش.

در پنج «قسم» و هر قسم در چند «فصل»، به نثر آمیخته به نظم: قسم ۱- در بیان خلق و امر، (ن.ک. نسخهٔ گنج بخش، زیر) ۲- آفرینش اصناف مردم، ۳- شرف انسان، ٤- در اخلاق حمیده، ۵- اوصاف ذمیمه.

نسخهٔ گنج بخش که یک قسمت از پنج قسمت آن است، آغاز می شود با داستان فرود آمدن آدم، زبونی و سرگردانی او، جای یافتن و چیره شدن بر جانوران، گرد آمدن جانوران و شکایت از ستمگری فرزندان آدم، فرار سیدن پادشاهی سلیمان(ع)، برق امید در دل جانوران که شاید این یکی به حمایت از ایشان بر خیزد، راهنمایی شترمرغ ایشان را به نزدیک کلاغ، باز داشتن کلاغ جانوران را از رفتن به نزدیک سلیمان: که هر چه باشد او نیز از همین نوع انسان است. داستانهایی از زبان مرغان از دامی که آدمیان برای آنها گسترده و رنجی که برده اند... تدبیر کردن حیوانات و رسول فرستادن نزدیک ملک جنیان...

آغاز: حمد و ثنای مر خدای را جل جلاله و عم نواله، آن صانعی که ذرهٔ.

(ن.ک. صفا ۳: ۵۷۱ تا ۷۶۳ زندگینامه و فهرست ۵ اثر منظوم او: زاد المسافرین، کنز الرموز، سی نامه، پنج گنج، دیوان امیر حسینی، در اینجا از آثار نثری او نام برده نشده است.-و: ۱۲۸۱ که در آنجا نیز تنها «نزهت الارواح» او را یاد کرده است - بزم صوفیه: ۱۷۱ زندگینامه و فهرست هشت اثر او: ۱- نزهت الارواح ۲- الارواح، (روح الارواح)، ۳- صراط مستقیم، طرب المجالس، زاد المسافرین، کنز الرموز، ۷- سئوالات گلشن راز، ۸- دیوان - نسخه ها ۲: ۱۲۷۵ «طرب المجالس» - ذریعه ۹: ۱۰۰ «دیوان امیر حسینی» و ۱۵: ۱۶۰ «طرب المجالس» - نفحات الانس، چاپ تهران: ۶۰۵ زندگینامه - مشار ۳: ۳٤٤۹ که یک چاپ آنرا نشانی داده - خزینه ۲: ٤۳۲ زندگینامه و فهرست آثارش، که از این کتاب نام نبرده - کشف الظنون ۲: ۱۱۱۰ «طرب المجالس» - دانشگاه بمبئی: ۱۰۳ «طرب المجالس» - دانشگاه فردوسی: ۱۲۵، ۱۶۸ - دانشگاه تهران ۱۶: ٤۰).

9046- رحیم یار خان، صادق آباد، کتابخانه غوثیه، جمال الدین والی ۳۳: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز: حمدله. صلات. بدان ای پادشاه اسلام که خداوند عز و جل را بر تو نعمتهای بسیار است، و شکر آن...، نام کتاب به خامهٔ نویسنده در ص. ع. امده، ۲۵٤ ص (دکتر الله دتا چودری - تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۲۶).

9047- اسلام آباد، گنج بخش ۵۷۷۹: نستعلیق پخته، عبدالرسول بن میرزا شاه نیاز، پیرامون ۱۲۲٤ه (ص ۱۶ - ۱۰۲). با دیباچه ای از دیگری که از خود نام نبرده است، بنام معصود خان حمد الله ملکه، که پس از پرداخت امور حکومت به طایفهٔ درویشان می رسید. در دیباچه می گوید: این را که یک قسم از پنج قسم «طرب المجالس» امیر حسینی ست اینجا می آرم. سپس: قسم اول در فضلیت و شرف انسان بر جمیع حیوانات، در ۱٤ فصل بر نهج رساله ای از «رسایل اخوان الصفا» که اهل حکمت جمع کرده اند. فصل ۱- در

آغاز مناظره ، ۲- در جمع آمدن حیوانات و مشورت کردن ، ۳- در سخن گفتن حیوانات با یکدیگر و خبر یافتن از ملک جنیان ، ٤- تدبیر حیوانات و رسول فرستادن نزدیک ملک جنیان ، ٥- در مشورت کردن ملک جنیان با ارکان دولت خود ، ٦- رسول فرستادن ملک جنیان نزدیک حیوانات ، ۷- جمع آمدن حیوانات با مردم به درگاه ملک جنیان ، ۸- مناظرهٔ شتر با حکیم حجاز ، ۹- مناظرهٔ مور با حکیم شام ، ۱۰- مناظرهٔ رو باه با حکیم ترک ، ۱۱- مناظرهٔ عنکبوت با حکیم روم ، ۱۲- مناظرهٔ کشف با حکیم عراق ، ۱۳- مناظرهٔ طاوس با حکیم هند ، ۱٤- مناظرهٔ همای با حکیم خراسان. آغاز: بدان ای طالب راغب ارشدک الله . . . (ص ۱٦ - ۱۰۲) (گنج ۲ : ۷۲٦).

9048- کراچی ، موزه ملی N.M. ۱۹٦۷ - ۳٦۳ : نستعلیق ، حاجی میرزا حق نظر قراول بیگی حصاری ، ۱۸ ج ۱۲۳٤/۲ه‍، آغاز برابر نمونه ، ۱۹+۱۹٦ ص (نوشاهی : ۲۳۸).

● 3100- طریق آخرت : رسالهٔ عرفانی

از شیخ المشایخ بهاء الحق والدین. (کلفون).
آغاز: الحمد لله الذی ابدع الخلایق بدلالة . . . آنچه التماس افتاد در بیان طریقت آخرت آن کاری بزرگ.

9049- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٥۷ - ۹۱۲/۳۸ - ۱ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ه‍. آغاز برابر نمونه ، سرلوح. در کلفون آمده «تمام شد رساله . . . شیخ المشایخ . . . بهاء الحق و الشرع و الدین» (ص ۲ - ۱٦ مجموعه) (نوشاهی: ۲۳۸).

● 3101- طریق الارشاد لتکمیل المؤمنین والاولاد

از شاه فقیر الله جلال آبادی شکارپوری (م ۱۱۹٥ه‍/۱۷۸۱ م) که یاد او در «رسالهٔ فلسفی - عرفانی : ۹٥۸» گذشت . نام کامل کتاب در دیباچهٔ دو نسخهٔ گنج بخش آمده است. ولی نگارنده از خود نام نبرده است. جزاینکه در ص. ع. یکی از نسخه ها نام نگارنده «شیخ فقیر الله هاشمی» آمده که همان شکارپوری ست. نگارنده در آغاز کتاب می نویسد که از سی و سه طرق مشایخ اجازه دارم : قادریه ، قشیریه ، سهروردیه. . . و در متن از حضورش در شکارپور ، سخن گفته است. و در آن از کسان و کتاب هایی نام برده که تازه ترین آن‌ها «مکاتیب حضرت ایشان و خواجه محمد معصوم» است (سدهٔ ۱۱ه‍. ن. ک. مکتوبات محمد معصوم ، در همین بخش). و نیز در آن پیش بینی شده که ظهور حضرت مهدی در سال ۱۲۰٤ه‍ خواهد بود. و سروده ای از حموی در این باره گواه آورده است. پس بایستی میان این دو تاریخ نگاشته شده باشد، که با روزگار شکارپوری جور است.

در آداب مریدی و آداب بیعت و تربیت مریدان به چند طریق که نگارنده اجازه داشته است و وظایف ، و برخی مسایل نظری تصوف ، به نثر آمیخته به نظم. برخی عنوان لمؤلفه دارد. رباعی: تراداد یک دل خداوند گار- اشارت در آن کرد ای هوشیار - چه دل یک بود ، می نشاید دو یار -

زیک دست هرگز نیاید دوکار. با سربندهای «فصل» و «وصل» بیشماره :
فصل : طالب قرب الهی را وجویای وصل و آگاهی را چند چیز مقدم باید داشت. فصل چون به صدق ارادت صحبت صاحب دولتی را یابد. فصل در بیان اذکار و اشغال طریقهٔ قادریه (در اینجا می گوید : این فقیر بی واسطه از پیامبر در یافتم. ایشان در مسجد جامع شکارپور پشت به دیوار نشسته بودند و بر فقیر تقریر نمودند !). فصل باید دانست که مشایخ کرام گفته اند ذات حق موجود است در خارج من حیث هی هی منزه از صفات. فصل آن حقیقتی که صوفیه از آن تعبیر به وجود کرده اند ، حقیقت محمدی ، مراتب وجود ، فصل عالم در سه موطن موجود است. فصل تجلی بر سه گونه است. فصل بعضی صوفیه توحید وجودی قایلند. فصل سیر بر چهار قسم است ، فصل اول درجات فنا در تهذیب نفس است. فصل فی الولایه ، خلافت . . . ثابت اند در حقیقت محمدی. فصل طریق تصرفات. فصل در اذکار و اشغال نقشبندیه ، فصل در کلمات قدسیه که یازده اند. فصل در لطایف ششگانه. فصل در توحید نقشبندیه . . . و فصل های دیگر.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، حق تعالی جمیع محبان ارادت‌کیش، و برخورداران ابوالفضل غلام محمود و غلام محمدی، سراج الدین محمد و رفیع الدین فیض الحق و زین العابدین و مصلح الدین، مولانا حفظ الله ، و دین محمد و اهل الله و فیض بخش و میر دلیل الحق و . . . را از راه کمال عنایت ، و عنایت شامل بکمالات السانیه کا ل ساخته و از حوادث زمانه در کنف حمایت خود نگاهداشته.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۷۹۱ تا ۸۰۲ زندگینامهٔ شاه فقیر الله و نام ۱۶ کارش، از آن میان همین کتاب ، هرچند در آنجا گفته شده است به زبان عربی ست).

9149- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٤۷ : شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد. چون خواهد که در صحبت صاحب دولتی آید ، و پرورش یابد نسبت توجه حاصل نماید. اول استخاره کند ، در کلفون بنام «طریق الارشاد» آمده ، ۱۷۳ ص.

9150- اسلام آباد ، همانجا ۳۳۰۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز کمی افتاده ، نام کتاب و نگارنده در نسخه دیده نشد، از مقابله' نسخه به دست آمده که با پیشین یکی ست (گنج ۲ : ۷۲۷).

9151- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۱٤ : نسخ نستعلیق نما ، ۱۲۹۷ه. آغاز برابر نمونه ، در دیباجه و کلفون نام کتاب آمده ، ۳۱۷ ص.

9152- اسلام آباد ، همانجا ۳٤۶ : شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده از نویسنده نسخه در ص. ع. شیخ فقیر الله هاشمی آمده است. و نام کامل کتاب در دیباجه ، ۱۸٤ ص (گنج ۲ : ۷۲۷).

● طریق حضرت خواجگان : سلوک خواجگان
دوست محمد قالیزکار .

● 3102- طریق السالکین : خرقه پوشیدن

از ناشناس. در بیان خرقه پوشیدن و ماهیت آن ، بروش اگر تراپرسند ، بگو .

آغاز: این رسالهٔ طریق السالکین در بیان طریقهٔ خرقه پوشیدن و بیان ماهیت آن . . . طالب صادق خرقه ۱ر شب معراج . . .

9054- کراچی، موزه ملی ۸۷۹ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۵ ص (نوشاهی : ۲۳۸).

● **3103- طریق وصول : نفی و اثبات : فنا**

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص : ۳۱» گذشت). آغاز می شود به اینکه: طریق وصول به فنای حقیقی دو است: یکی طریق نفی و دیگری طریق اثبات. اصناف طریق نفی، طریق غیبت و بیخودی، اندراج، خلوت در انجمن، نظر بر قدم، سفر در وطن، اینجا به سماع می پرداازد. سپس طریق نفی، که در تمام عالم حق را معری از نقوش و الوان و تعدد بیند و سریان وحدت را در کثرت در یابد: کجا غیر و کو غیر و کو نقش غیر. دیگر از طرق نفی طریق معراج تحلیل است . . .

این رساله در «کلیات باقی بالله» نیامده است . و در پایان آن آمده: این رساله را به التماس یکی از مخلصان عظیم القدر شروع فرموده بودند، چون آن عزیز از خدمت به وطن خود رخصت یافت، دیگری به این التماس گستاخی نتوانست نمود، و حضرت ایشان را تقید به این امور نبود، به این سبب این رساله ناتمام ماند.

آغاز: بدان ایدک الله بنور القدس، که طریق وصول به فنای حقیقی دو است. یکی طریق نفی.

9055- اسلام آباد، گنج بخش ۶۴۱۴ : نستعلیق خوش، احمد مشتاق، ۱۰۴۹ (له ۱۰۶۴)، آغاز برابر، در مجموعه رساله های او، بی نام و عنوان (گنج ۲ : ۶۷۹).

9056- شیخوپوره، نارنگ منڈی، ماری کلان، حکیم رحمت علی قریشی : نسخ پخته، محمد نعیم بن خواجه علی، ۱۲۶۴ه. آغاز برابر، بی نام، (ص ۹۱ - ۱۲۱) (نعیم اختر محمدی).

● **3104- طریق الهدا**

از غلام جیلانی رهتکی (که یاد او در «اظهار الاخفا : ۴۰۹» گذشت). سیر و سلوک است، در سه «فصل»: ۱- آنچه به فهم تعلق دارد، ۲- آنچه به اصول تعلق دارد، ۳- آنچه به حال تعلق دارد.

آغاز: الحمد لله الذی حقق لعبده (العباده) طریق المستقیم. والصلاة . . . اما بعد، فقیر حقیر غلام جیلانی عفی عنه، میگوید که چون طالب صادق را طلب آخرت یا طلب الله . . . باید.

9057- کیمبل پور، حسن ابدال، کتابخانهٔ شخصی منظور الحق صدیقی : نستعلیق شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۳ه. شاید نوشته شاه محمد رمضان مهمی، آغاز برابر نمونه، ۲۲ ص (پرفسور اختر راهی).

9058- کراچی، موزه ملی ۵۵۹ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ۲۴ ص (نوشاهی : ۸۷۸).

● **3105- طريقة الحقيقه : طريق الحقيقه**

منسوب به سعدی شیرازی (م ۶۹۱ھ/۱۲۹۲ م) و شاهزاده دارا شکوه (م ۱۰۶۹ھ/۱۶۵۹ م)، به تصحیح و نظرثانی مولوی محمد فیروزالدین منشی، مدرس مدارس سیالکوت (پاکستان). در ۲۸ «باب»،چاپ شده است. در ترک لایق و علایق، دار بی مدار، اجتناب از هستی، طریق ارباب سلوک . . .
بشیر حسین (۲ : ۲۳۵) آن را بنام «طریق الحقیقه» آورده و می نویسد : به نظم و نثر و مانند «گلستان» است. در پایان از سعدی شیرازی دانسته شده، ولی شاید از سعدی لاهوری باشد. (همان. نسخه ها ۵ ۳۵۸٦).
(در انتسابش به دارا شکوه. ن. ک. مشار ۳ : ۳٤٦۱ - پاکستان و هند ٤ : ۲۰٦).
آغاز: سبحان الله، سبحان الله العظیم. رو است ترا خدایی، و سزاست ترا کبریایی، که عدم را وجود تو بخشیدی.

9059- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۱۳۸/۲/۵۱۵:نوشته. ۱ پادشاهی محمد شاه، ۱ شعبان ۱۱٤۰ھ. آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۲ : ۲۳۵).

9060- لاهور، دانشگاه، آذر T - ۸۲۲۹/٦۰ : نستعلیق، محمد حسین، ۱۹۳۳ بکرمی (۱۲۹٤ھ)، (گ ۹۰ ب ۱۳٦)، آغاز برابر نمونه، نام کتاب در دیباچه آمده، (پرفسور محمد اقبال مجددی) نگارنده دارا شکوه دانسته شده.

9061- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۸ ، ۸۷۰ میر : نستعلیق، (۱۳۰۰ھ)، آغاز برابر نمونه و در کلفون بنام «طریقه الحقیقه» و از سعدی شیرازی دانسته شده، ۱۱۸ گ (عباسی ۱ : ۳۵۸).

9062- شیخوپوره، سرمد نی، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، از روی نسخهٔ چاپ «مفید عام گزت سیالکوت»، ۱۰۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● **3106- طریقهٔ ختم نقشبندیان**

از پیر جعفر شاه ثمرهٔ حضرت شاه دولا (دوله) دریایی گجراتی (م ۱۰۸۵ یا ۱۰۷۵ھ/ ۱۶۷۵-٤ م یا ۱۶٦۵-٤ م).
در بارهٔ ختم های گروه خود، پیران نقشبند
آغاز: حمدله. صلات. بدانکه طریق ختم های پیران نقشبندیه متعنا الله تعالی . . .
(ن. ک. حریده ۲: ۱۰۲ برای شاه دولا).

9063- گجرات، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پخته، نگارنده، تاریخ یاد نشده، ۷٦ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری)

● **3107- طریقهٔ ختم خواجگان چشت : ختم خواجگان.**

ناشناخته. ختم و مراقبتهای گروه چشتیان ا. ت.

9064- ملتان، کتابخانه عمومی، باغ لانگی خان ۵۷٤۹ : نسخ و نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ

آغاز: فاتحه و بعد تسمیه یکبار سورهٔ اخلاص بعد تسمیه هفت بار . . ، ختم بزرگان چشتیه است و مراقبتها ، ۱٦٤ ص (دکتر زبیده صدیقی) .

● 3108- طریقهٔ خواجگان نقشبند

از مجدد الف ثانی ، شیخ احمد سرهندی (که یاد او در «اثبات نبوت : ۱۰۲۲» گذشت) . نام نگارنده در دیباچه آمده و می گوید «این رساله ای ست در بیان طریقهٔ علیهٔ حضرات خواجگان و شمه ای از کمالات آن بزرگواران» که اعتقاد اهل سنت است و دوری از بدعت و هوای نفس و عمل به فراست، و بدیگونه وارد به سلوک این گروه و مسایل ایشان از استهلاک ، اضمحلال ، فنا ، بقا . . . می گردد . و در آن از خواجه باقی بالله (ن. ک. تفسیر سورهٔ اخلاص : ۱۳) به «شیخنا و مولانا محمد باقی سلمه الله» یاد می کند ، که نشان می دهد پیش از مرگ وی که در (۱۰۱۲ھ/۱٦۰۳ م.) رویداده، نگاشته شده است .

(ن. ک. پاکستان و هند ٤ : ۲۱۲ تا ۲۲۷ که ضمن بر شمردن کارهای مجدد الف ، از «حالات خواجگان نقشبند» نام برده شده که شاید همین باشد) .
آغاز : ولا حول ولا قوت الا بالله العلی العظیم . سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا . . . این رساله ای ست در بیان طریقهٔ . . . حرره احمد بن عبد الاحد الفاروقی .
9065- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۷٤۳ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، ۱۷ ص (گنج ۲ : ۷۲۸) .

● 3109- طریقهٔ مجددیه

از غلام نبی للهی نقشبندی (م ۱۳۰٦ھ/۱۸۸۸ م) که یاد او در «ازالهٔ شبهات : ۱۲۵۰» گذشت . در مسایل طریقهٔ مجددیه ، عبادات و مجاهدات و وحدت الشهود ، باگواه آوردن از سخنان خواجگان و مکتوبات پیر خود غلام محیی الدین قصوری (ن. ک. سلاله : ۱۱۱۵) . به نثر آمیخته به نظم، و جز «مسطر طریقت» اوست.

در منابع در دسترس از این کار او نامی نیافتم .
آغاز : حمدله. صلاة. صلواتا دائما ابدا ابدا . بعد از حمد و صلوات می گوید فقیر . . . غلام نبی ساکن لله ، که این طریقهٔ مجددیه در ترتیب . . .
9066- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، گویا نگارنده ، سدهٔ ۱۳ھ . (ص ۱۵ - ۳۲) (نعیم اختر مجددی).

● 3110- طریقهٔ مشغولی : رسالهٔ . . .

ناشناخته . در سلوک و آداب . نسخه ها شاید یکی نباشند .
9067- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵٦۷٤/۳/۲۳۵٤ : نوشته عبدالله امروهی، ، ۱ شعبان ۱۲٤٤ھ (۱۵ فروری ۱۸۲۹ م)، بنام «طریقه مشغولی، رساله» (بشیر حسین ۲ : ۲۳۵) .
9068- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۱۱۰/۵۱۲۲ : نوشته ۱۳ شوال ۱۲٦۲ھ (٤ اکتوبر

۱۸٤٦ م.) بنام «طریقهٔ مشغولی، رساله» (بشیر حسین ۲ : ۲۳٦).

9069- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ٤/۱۹٤۷/٤۹٥۹ : تاریخ یاد نشده ، بنام «رساله طریق مشغولی بذکر» (بشیر حسین ۲ : ۲۲۳) .

● **3111- طریقهٔ نقشبندیه : رساله در . . .**

از سید اسد الله . زنده در ۱۱۸٥ھ/۱۷۷۱ م . که در کلهون آن آمده : تمام شد رساله در طریقهٔ عالیهٔ نقشبندیه تألیف سید اسد الله صاحب سلمه الله ، بتاریخ هفدهم رجب المرجب شنبه ۱۱۸٥ھ تحریر یافت .

در تنزیهٔ ذات حق و مراتب شرک .

آغاز : حمدا لاله هو بالحمد حقیق - در بحر نوالش همه در آب غریق (این بیت باجدایی کمی در سر آغاز شرح رباعیات جامی نیز آمده است) .

9070- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۰۱ : نستعلیق ، باترقیمهٔ پیشگفته ، ۳۲ ص (سرفراز : ۲۱۲ - نوشاهی : ٥۰) .

● **3112- طریقهٔ نقشبندیه : بیان . . .**

به نقل از سعد الدین کاشغری (که یاد او در «توحه : ۱۳٦٥» گذشت).

در بیان اصطلاحات نقشبندیان : هوش دردم ، خلوت در انجمن ، نظر بر قدم ، سفر در وطن ، یاد کرد، باز گشت، نگهداشت، یاد داشت . (ن. ک. چهار کلمه، پاس انفاس، در همین فهرست) .

آغاز : بیان طریقهٔ نقشبندیه (ق) . چنانچه حضرت مولانا سعد الدین کاشغری در قلم آورده اند. طریق مشغولی این عزیزان آن است که هوش در دم خلوت در انجمن . معنی هوش در دم اینستکه . . .

9071- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، در مجموعه از سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

● **3113- طریقهٔ نقشبندیه : رساله در . . .**

از شاه عبد الرحیم محدث دهلوی (۱۰٥٤ - ۱۱۳۱ھ/۱٦٤٤ - ۱۷۱۸ م.) حنفی مذهب نقشبندی مشرب .

آغاز : بدانکه طریقهٔ نقشبندیه بدین نمط و ترتیب که تلقین کنند طالب را .

(ن. ک. علمای هند : ۱۱۹ - ترجمهٔ اردوبی آن : ۲۹٦ که آگاهی بیشتر و منابع دیگری برای زندگینامه اش نشان داده).

9072- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۹ : نستعلیق ، (۱۲۸۳ھ) ، (ص ۲۳ - ۳٥) (سرفراز : ۱۸٤ - نوشاهی : ٥۱) .

● **3114- طریقهٔ نقشبندیه : طریقهٔ خواجگان نقشبند**

از همان مجدد الف ثانی (ن. ک. پیش از این). در مسایل تصوف ،وحدت توحیدی و شهودی،

سلوک نقشبندیان.
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی خصوصاً علی نبیه محمد و آله و اصحابه. بدان ارشدک الله تعالی. چون طریقهٔ احسنیه در طریقهٔ نقشبندیه اقرب الی الوصول است سالکان را تفصیل آن ضرور است.

9073- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق خوش، ابراهیم بن کرم بخش، ۱۲۷۹ھ. همراه چند رسالهٔ دیگر از همو، ٦ ص (نعیم اختر مجددی).

● طریقهٔ نقشبندیه: چهار کلمه: طریقهٔ خواجگان

● 3115- طریقهٔ وصول: رساله در . . .

از ناشناس.
در پنج طریقه: ۱- ذکر، ۲- توجه، ۳- مراقبت، ٤- جذبه، ۵- رابطه و صحبت.
آغاز: رسالهٔ طریقهٔ وصول. در هر دلی که از اثر تجلی حق سبحانه به صفت ارادت جستجوی حاصل شود، باید که این نعمت را . . .

9074- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نسخ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3116- طعن بر مجتهدان

از شیرازی، ملا صدرا، صدر الدین محمد بن ابراهیم (م ۱۰۵۰ھ/۱٦٤۰م).
در سلوک و رد مفتیان و کسانی که دربارهٔ درویشان سخنان سخت و سست میگفتند.
آغاز: سپاس و ستایش بی انتها پروردگاری را سزاست، که صحیفهٔ نامهٔ قدسی خامهٔ پاکان را، که کتاب مسطور ورق منشور است، مصحف آیات بینات.
(ن. ک. ریو ۲: ۸۲۹ «طعن بر مجتهدان»).

9075- لاهور، محمد شفیع ٤۰۹/٤۱٤: نسخ، عبدالله بن صدر الدین محمد شیرازی (پسر نگارنده)، ۱۱۰۷ھ/۱٦۹۵م. آغاز برابر نمونه، ۳۲ گ (بشیر حسین: ۳۷۱).

● طومار معانی: طور معانی: شرح دیوان حافظ

● 3117- ظفر نامهٔ ابو ذر حکیم

خواجه ابو ذر محمد حکیم. (ن. ک. ظفر نامه، بخش فلسفهٔ عملی). رسالهٔ کوچکی در تصوف و عرفان است (بشیر حسین).

9076- لاهور، دانشگاه، شیرانی A ۱۲ ٤٦۷۳/۱٦۲۳/۱۲: نوشته ۱٦ ج ۱ /۸٤۸ھ (۳۱ اگست ۱٤٤٤م.) (بشیر حسین ۲: ۲۳٦).

● ظهور باطن: عین حقیقت

● 3118- ظهور ذات: رساله در . . .

ناشناخته.

آغاز: ثنا و شکر سزاوار خدای را که انسان را از ذات و صفات خویش مشرق ساخته.

9077- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۷: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۱۶ - ۲۲) (نوشاهی: ۵۱).

● 3119- عالم صغیر و عالم کبیر: در بیان . . .

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل: ۱۲۹۰» اوست). در اینکه عالم صغیر که انسان باشد نموداری ست از عالم کبیر، با سربندهای «ای درویش». در پنج «فصل»: ۱- در بیان عالم کبیر و عالم صغیر، ۲- در بیان افعال خدا و افعال خلیفهٔ خدا (انسان)، ۳- ملائکهٔ عالم صغیر، ٤- آدم و حوا، ۵- نمودار جنت و دوزخ. این گفتار در «انسان کامل» او (ص ۱٤۱ - ۱۵۳) چاپ شده است.

آغاز: حمدله. صلاه. اما بعد، چنین گوید اضعف . . . که جماعت درویشان، از این بیچاره در خواست کردند که می باید رساله ای جمع کنید و بیان کنید، که عالم کبیر کدام است و عالم صغیر نسخه و نمودار از عالم کبیر . . .

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۲۷۷ «عالم. . .»)

9078- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، ۲۰ صفر ۱۲۹۵ه. ش ۱۰ مجموعه ۲۰ رساله او، در ۵ فصل (سید خضر نوشاهی).

● 3120- عالم ملک و ملکوت و جبروت (م)

از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان کامل: ۱۲۹۰» گذشت). وی سه گفتار جدا در این زمینه دارد، در دو گفتار آنها وعدهٔ ادامهٔ گفتگوی خود را می دهد.

۱- در چهار «فصل»: ۱- در بیان عالم، ۲- ملک و ملکوت و جبروت به تفصیل، ۳- عروج، ٤- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۱۵۵ - ۱۶۶) چاپ شده است. آغاز: حمدله. صلات. اما بعد، چنین گوید . . . که چون جلد اول این کتاب را بنوشتم و ان ده رساله را . . . از این بیچاره خواستند که می باید در بیان عالم ملک و عالم ملکوت و عالم جبروت رساله جمع کنی.

۲- در سه «فصل»: ۱- در بیان عالم جبروت و صفات ماهیت، ۲- در وجود و عدم و بیان عشق، ۳- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۱۶۷ - ۱۷۶) چاپ شده است. آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، ای درویش! باشد که در این رساله بحث ملک و ملکوت و جبروت تمام شود. چنانکه مراد درویشان است.

۳- نیز در سه «فصل»: ۱- در بیان وحدت، ۲- در لیلة القدر و یوم القیامه، ۳- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۱۷۶ - ۱۸۳) چاپ شده است. آغاز: حمدله. صلاة. ای درویش! باشد که در این رساله بحث ملک و ملکوت و جبروت تمام شود.

9079- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد، صفر ۱۲۹۵ه. ش ۱۱ مجموعه ۲۰ رساله او، در ٤ فصل (سید خضر نوشاهی).

● 3121ـ عبادت و استغفار : رساله در ایثار . . .

از علی بن حسام الدین متقی (که یاد او در «اقرب الطرق : ۱۲۸۴» گذشت). به آنچنانکه در ص. ع. نسخه آمده است. هرچند از نظر موضوع با کارهای متقی پیشگفته می خورد ، ولی روش او در سر آغاز نسخه با کارهای وی جور نمی آید ، چه وی در خطبهٔ آثار خود ، از خویش نام می برد ، و برای کتاب نامی معمولا به عربی یاد می کند.

با سربندهای «فصل» : الفصل الاول فی الایمان المجمل و المفصل ، ۲- اداء الصلاه مع حفظ الاوقات ، ۳- اوقات الصلاه.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد ، فصلی چند در ایثار عبادات و استغفار از معصیات و نامشروعات از روایات انبیای ارجمند ، بر سبیل سنت و جماعت.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲ . ٤ که در آنجا ضمن نام ۳۳کار او این عنوان نیامده است).

9080- کراچی ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : از سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، نام نگارنده در ص. ع. آمده ، ۷۱ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3122ـ عجالة الوقت

از ناشناس ، از پیروان مجدد الف ثانی ، (م ۱۰۳٤ه/۱۶۲٤ م) که در رؤیای صادقه نزد افلاطون می رسد ، و از وی دلایل وجود باری را می پرسد ، سخنان عقلی افلاطون را رد می کند ، و به پیری بر می خورد ، همان پرسشها را می کند ، پیر را با خود نزد شیخ احمد سرهندی (مجدد الف ثانی) می برد ، و پرسشها را تکرار می کند ، و پاسخ تمثیلی مجدد الف ثانی او را متقاعد می کند.

پرسشهایی ست دربارهٔ وحدت وجود ، شهود ، مراقبت ، و حکایتهایی از اولیاء و پیامبران و تمثیل .

9081- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. شاید به خامه نگارنده ، جدولبندی ۲ راه، ۱۷۶ ص (محمد نذیر رانجها).

● عجایب الافکار

صوفی شریف. در بخش هندویی خواهد آمد.

● عجایب العجایب

در بخش اخلاق خواهد آمد.

● 3123ـ عرفان الحق

از محمد تسلیم قادری. که نام خود را در پایان دیباجهٔ بلند (ص ۱۶) چنین آورده است «احقر خادم درویشان ، به امداد شاه شاهان حضرت شمس الحق و شاه امین الدین مطلق . . . و به مهر و محبت شاهزاده امین الدین ثانی ، فقیر حقیر محمد تسلیم القادری . . . به قید تحریر آوردم و عرفان الحق نام نهادم». عرفان نظری و سیر و سلوک است ، در نه «باب» و هر باب در چند «فصل» ،

به نثر روان آمیخته به نظم خوب، و سرنامه‌های «ای محب». **باب اول در بیان نه بطون،** در سی فصل: فصل ۱- در بیان تن، ۵- در بیان عقل، ۱۰- سر الحجب، ۱۵- بیان سکر، ۲۰- ضلالت عشق، ۲۵- بیان ساقی، ۳۰- نفس و روح و دل. **باب دوم** در بیان هشت مستی، مستی جوانی، مستی حسن، مستی هنر، مستی مال، مستی وسیله، مستی پادشاهی، مستی عشق. هر مستی در یک فصل. **باب سوم** در بیان هفت شغل، که در حروف است، در چند فصل. **باب چهارم در بیان شش غفلت:** طمع، غضب، مستی، بیماری، ترس و خوف، پیری و ضعف، هر یک در یک فصل. **باب پنجم** در ذکر پنج مقام: حلی، قلبی، روحی، سری، خفی. در ۲۲ فصل. **باب ششم در سه وجود و چهار منزل:** واجب، ممکن، ممتنع الوجود. وناسوت، ملکوت، جبروت، لاهوت، در ۲۲ فصل. **باب هفتم** در بیان سه خلوت: مجاهدت، مشاهدت، مراقبت. **باب هشتم در بیان دو صفت،** یعنی بنده و بندگی، چند فصل. **باب نهم** واحد بالذات، چند فصل.

آغاز: حمد خدایی که بالاتر از ثناست. و نعت رسولی که صفتش مبرا ست. چه گوید و چه نویسد که تقریرش محال است.

9082- اسلام آباد، گنج بخش ۱۷٤٦: نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. (ص ۲ - ۲۱٤) (گنج ۲: ۷۳۰).

● 3124- عرفان نفس

از شیخ محمود حسنی.

در شناسایی نفس و گزارش حدیث من عرف نفسه . . .

آغاز: حمد بی غایت و شکر بی نهایت مر واجب الوجوی را که ممکن الوجود در دائره . . . اما بعد، چنین گوید . . . شیخ محمود حسنی.

9083- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نوشته لاد محمد، ۱۰۱۹ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3125- عروة المقلدین

از محمد ابو عبدالرحمان، غلام دستگیر قصوری (م ۱۳۱۵ه/۸-۱۸۹۷ م) که یاد او در «تحفهٔ دستگیر: ۱۳۳۵» گذشت).

به سال ۱۳۰۰ه/۲ - ۱۸۸۲ م به دو زبان فارسی و اردو، دربارهٔ «الله استوی علی العرش» با تأویل های عرفانی.

آغاز: سئوال. جن لوگون کا . . . حق تعالی جسم و طول و عرض و عمق ندارد، و ذی صورت و شکل نیست.

(ن. ک. علمای پنجاب ۲: ٤۳۵ ضمن بر شمردن ۱۷ اثر او از «عروة المقلدین بالهام القوی المبین» چاپ ۱۳۰۰ه نام می برد، که در تقلید ائمهٔ کرام (چهار مذهب) است).

9084- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، ۲۵ محرم

۱۳۱۵ ه. (پنج روز پس از مرگ نگارنده) ، آغاز برابر نمونه ، ۳۵ ص (نعیم اختر مجددی).

3126- عروس عرفان

از قاضی محمود بحری (م ۱۱۳۰ه/۱۷۱۸ م.) بن بحر الدین معروف به قاضی دریا. متوطن گوگی متصل؛ به قلعهٔ نصرت آباد سگر ، بیجاپور دکن. نگارنده مرید شیخ محمد باقر قادری بوده و مثنوی «من لگن» را به زبان هندی (اردو) در ۱۱۱۲ه/۱۷۰۱م سروده است. سپس بخواهش مریدان مطالب آن مثنوی را به سال ۱۱۱۷ه/۶-۱۷۰۵م (: کامیاب عروس عرفان شو) به پارسی در آورد و «عروس عرفان» نامید. (ن. ک: ایوانف: ۱۲۸۳ که در آنجا نام پدر نگارنده محمد باقر قادری آمده است). با سربندهای «زبور». دربارهٔ: نصیحت ، اثر وقت ، تنزیه ، هستی ذات ، گنج مخفی ، نور ، روح ، نظر ، بیخودی ، شاهد ، دل ، عقل کل ، وصال ، خلقت تجلی ، معرفت . نفس و دل و روح و نور ، وجودات ، ملکوت ، حقیقت انسان ، نبوت و ولایت و جز آنها.

آغاز: ای از تو بلند و پست پیدا - خود بین و خدا پرست پیدا . . . خدایا از خودم خلاصی بخش و از مقام بیخودی آشنایی ده.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۲۸۰ - پاکستان و هند ۶: ۲۱۷ قاضی محمود بحری ، زندگینامه و دو اثرش: من لگن و عروس عرفان - ایوانف: ۱۲۸۳ «عروس عرفان» با سرآغاز دیگر - دانشگاه بمبئی ش ۴۱ «عروس عرفان»).

9085- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۹۰۵/۱۸۹۳: نوشته ۱۶ ع ۲/۱۲۶۶ه. (۱ مارچ ۱۸۵۰م.) در حیدر آباد ، (بشیر حسین ۲: ۲۳۶).

9086- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۵ - ۱۴۰: نستعلیق ، قادر احمد حسین بن قادر محیی الدین ، ۴ ع ۱/۱۲۷۴ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۴۳ گ.

9087- کراچی ، همانجا N. M. ۱۹۶۲ - ۱۶۷: نستعلیق ، محمد حبیب الدین عثمانی ، سرهٔ رجب ۱۳۰۱ه. در حیدر آباد دکن برگ. آغاز افتاده: هر نفس که در نگارستان عالم جلوه گر می گردد ، ۳۵۹ گ (نوشاهی: ۲۳۸).

9088- کراچی، انجمن ترقی ا ق ف ۸۲: نستعلیق ، سدهٔ ۱۴ه. ۲۵۲ ص (سرفراز: ۲۳۹ - نوشاهی: ۱۵).

3127- عریان العیوب

عرفان و لطایف است.

آغاز: حمدله. حمداً کثیراً بعدد جمیع المخلوقات و بعدد معلوم الله ، لا یعلم من علمه الا هو . . . بعد از حمد قادر حکیم که حکم کرده است بقدرت و حکمت خود.

9089- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق خوش ، شاه محمد ولد الله نوازیه ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۲۳ ص

(نعیم اختر محمدی).

● **3128- عشرهٔ مبشره**

از محمد زاهد سالک قادری ، بروزگار شاه عالم بکم (۱۱۱۹ - ۱۱۲٤ھ/ ۱۷۰۷ - ۱۷۱۲ م).

9090- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤۹٥٦/۱/۱۹٤٤ : نوشته سلخ شعبان ۱۱۳۸ھ (۲۳ مارچ ۱۷۲٦م) (بشیر حسین ۲ : ۲۳٦).

● **3129- عشق** : بیان عشق

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل : ۱۲۹۰» اوست). و در پایان آن آمده : این سه رساله را ، رسالهٔ سلوک و رسالهٔ خلوت و رسالهٔ عشق را در شهر شیراز برسر تربت شیخ المشایخ ابو عبدالله حنیف نگاشتم. با سربندهای «ای درویش» ، در دو «فصل» : ۱- در بیان میل وارادت و محبت و عشق ، چهار مرتبه ، ۲- مراتب عشق مجازی ، که سه مرتبه دارد : گر دل نبود کجا وطن سازد عشق - و رعشق نبود بچه کار آید دل. این گفتار در «انسان کامل» او (ص ۱۱۱ - ۱۱۸) چاپ شده است.

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد ، چنین گوید . . . که جماعت درویشان از این بیچاره درخواست کردند ، که می باید در عشق رساله ای جمع کنید. و بیان کنید که محبت چیست ، عشق چیست ، مراتب عشق چند است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۸۱ «عشق»).

9091- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق خوش ، سید امام الدین احمد گلشن آبادی ، صفر ۱۲۹٥ھ. ش ۷ مجموعه . ۲ رساله او (سید خضر نوشاهی).

● **عشق** : المطلوب فی عشق المحبوب

علوی امیر ماه

● **عشق** : الفاظ چند در عشق

قصوری. در ص: ۱۲۸٥ گذشت.

● **3130- عشق** : رساله در . . .

از شیخ نظام الدین (کلفون). ن.ک. پس از این : ۱٦۹٥.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا و هو المحب الطریق و العشق . . . بدانکه از این عشق در همه و در همه نفس متمکن است.

9092- کراچی ، موزه ملی ۲۳/۲۱۰ - ۱۹٦٥ .N. M : نستعلیق ، (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲٥۹ھ.) آغاز برابر نمونه ، ش ۲۳ مجموعه (٤٤۹ - ٤٥۷) ، در کلفون از شیخ نظام الحق دانسته شده است (نوشاهی : ۲۳۹).

● **3131- عشق** : عقل و عشق

ناشناخته. نسخه ها یکی نیست.

9093- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۴۲۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲-۱۳هـ (ص ۲۰ - ۳۴). فصلی از کتابی باید باشد. به نثر آمیخته به نظم. آغاز می شود با ستایش از مقام طالب : طالب صادق باید صادق باشد نه کاذب ، هر چیز بسوی اصل خود بر گشت می کند. محبت چندان غالب شود که روی از همه بگرداند. پس چون به عشق رسید به مقصود رسید. عاشق از نهاد قدیم خود بگردد. صفات ذمیمه به حمیده مبدل شود. عشق کشتی ست مر عاشق را بسوی معشوق. سلطان عشق دلم را خراب کرد ـ بعد از خراب سرنای انا الحق خطاب کرد . . . آغاز : فصل در بیان مطلب محبت و عشق. بدانکه ای عزیز طلب چه دولتی ست ، که هر کس را از آن نصیب نیست. و گدا و شاه را میسر شود (گنج ۲ : ۷۳۲).

9094- کراچی ، موزه ملی ۸ - ۲/۲۲-۱۹۵۸ N. M : نستعلیق ، (۱۲۵۰هـ. بخواهش ملا ابراهیم هروی). آغاز : قال الله تعالی قل الروح من امر ربی . . . روح جسم لطیف است و نفس جسم کثیف ، ش ۸ مجموعه (گ ۱۱۳ - ۱۱۶) در آغاز آن آمده «رسالهٔ قدسیه در عقل و عشق» و در فهرست بنام «عقل و عشق» آمده (نوشاهی : ۲۴۰).

9095- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۴۴ : نستعلیق خوانا ، پیرامون ۱۲۹۹هـ. به نثر روان آمیخته به نظم ، نامبوب. و آغاز می شود : چون خواست در صحرای ظهور بساط محبت گستراند ، باگل رخسار خود عشقبازی کند ، محبان طاقت فراق نداشتند. به ایشان وعده شد که لطف ما افزون خواهد گشت. رشتهٔ وصلت خواهد جنبید و از این سفر کثرت به وطن اصلی خود که وحدت است خواهید رسید. آغاز : وقتی نشد از دیدن تو دیدهٔ ما سیر ـ الحق که در این شیوه که نادیده گدائیم. چونکه خواست که در صحرای ظهور بساط ، نامبوب ، بدون سربندهای معمول در گفتار های عرفانی ، ۹ ص (گنج ۲ : ۷۳۱).

9096- رحیم یار خان ، صادق آباد ، گنجینه میر سید زاهد حسین ۱۰۲ : نستعلیق تحریر آمیز ، میان گل آخوند زاده ، متوطن السوف زنه ، ۹ ج ۲/۱۲۹۹هـ. آغاز : . . . حمدله. صلات. عشق آمدنی ست نه آموختنی ، هر که در این راه به ستم بیفتد ، وآنکه سعادت ابدی و نعمت سرمدی . . . ، ۱۹ ص (دکتر الله دتا چودری).

9097- بهاولپور ، قاضیان ، فیض لائبریری ، مولوی محمد فضل الله : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ. دربارهٔ عشق ، عشق حقیقی ، مراحل عشق ، کیفیات عشق و عاشقی ، در پایان آن آمده : تمام شد بتاریخ صفر ، این چند کلمه کلمات عشق از نسخهٔ عشق . آغاز : خداوند موفق رفیق سیر ـ فرمای که رو به تو آرم ، و دلی ده که جز تو در و نگنجد و هر چه ، ۲۵۴ ص (دکتر الله دتا چودری).

● 3132ـ عشق حقیقی : مکتوبات نظام الدین اولیا

از شیخ نظام الدین اولیاء (که یاد او در «راحت القلوب : ۱۴۶۹» گذشت) . گویا نامه ای

ست از او دربارهٔ عشق حقیقی .

آغاز: کنت کنزا مخفیا . . . چون سلطان عشق خواست که پردهٔ جمال از روی خود بردارد .

9098- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق الف ۱۲ : نسخ ، سدهٔ ۱۲ھ ، (ص ۵۵۰ - ۵۷۷) (سرفراز : ۲۹۵) .

9099- کراچی، همانجا ۱ ق ف ۸۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۷ ص (سرفراز : ۲۷۲ - نوشاهی : ۵۱) .

9100- کراچی، همانجا ۱ ق ف ۱۱۲ : نستعلیق ، ۱۹ ذیقعده ۱۲۳۰ھ . آغاز برابر نمونه ، بگونه یک مکتوب آمده ، ۱۵ ص (سرفراز : ۲۹۸ - نوشاهی : ۵۱) .

● 3133- عشق و سلوک

از ناشناس، که شاید نامش در دیباجه ای بوده که در نسخهٔ ما افتاده است . به نثر آمیخته به نظم، با بکار گرفتن «خوش گفت آنکه گفت» در پیش از ذکر بیتها و سخنان بزرگان ، در چهار «فصل» : فصل ۱- ؟ ، ۲- در بیان محن عشق و ماهیت آن ، ۳- در بیان صفت عشق ، ٤- در بیان وصول الی الله و سرایط آن (همان ده اصل صرفیان).

9101- اسلام آباد ، گنج بخش ٤١٠٢ : نستعلیق پخته ، سراج الدین بن سید عمر ، ذیحجه ۱۰٤۰ھ . (ص ۱ - ۱۹). آغاز در فصل یکم افتاده: قول خواجه حسن بصری (رح) صحیح است، زیراچه او (گنج ۲ : ۷۳۱) .

● 3134- عشقیه

از شیخ عبدالغنی بدایونی ، از صوفیان پارسا ، زنده در ۱۰۰۳ھ/ ٤ - ۱۵۹۵ م . دهلوی . در نسخهٔ خطی «اخبار الاخیار» گنج بخش (۸٤۵۲) می نویسد : و در مسجدی در دهلی به عبادت مشغول است ، و وی را رسایل است یکی «رسالهٔ عینیه» و دیگر «رسالهٔ عشقیه» در بیان حالات عشق و مراتب آن . سپس متن این یکی را می آورد . (و در نسخهٔ چاپی این رساله نیامده است).

در ده «مرتبه» و هر مرتبه پنج «درجه» به نثر آمیخته به نظم .

مرتبهٔ ۱- الف ، ۲- صداقت ، ۳- مؤدت ، ٤- هوا ، ۵- شفقت ، ۶- خلت ، ۷- محبت ، ۸- طالب انس ، ۹- تبتم ، پنج درجه ، ۱۰- وله ، پنج درجه .

(ن . ک . علمای هند : ۱۲۵ زندگینامه - اخبار الاخیار : ۲۸۸ بدنبال زندگینامه «عبدالعزیز حسن طاهر») .

9102- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۵۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ھ . «اخبار الاخیار» دهلوی (ص ۵۱۲ - ۵۲۳) : مرتبهٔ اول الفت است وهی میلان القلب الی المالوف . و آن را پنج درجه است . درجه اول در افعال و صنایع اوست . و آن به منزلهٔ آن باشد که کسی . . . حدیث عشق او تا که فرو خواند در گوشم - در آمد عشق یکباره ببرد از عقل و از هوشم .

● 3135- عشقیه : تحفة القلوب

از خواجه عثمان انصاری نقشبندی جالندهری (م ۱۳٤۲ھ/ ۳ - ۱۹۲٤ م) ، که خدمت پیر ولی

کوهی و خواجه باقی بالله (ن. ک. تفسیر سورهٔ اخلاص : ۳۱) رسیده از آنان کسب فیض کرده است. نام وی در برخی از دیباجه ها صریحاً نیامده است. ولی نام وی درمتن، چند جا، در پایان غزلها آمده‌است. ولی بهر حال در دیباجه گوید : هست عثمان دوستدار نبی ـ دوستدار چهار یار نبی ، و این «تحفة القلوب» و هدیة الارواح به چهار فصل منفصل شد ، و هر فصل به چهار باب . . . مسمی به «عشقیه». باسربندهای «ای درویش دلریش» و گاهی «ای عزیز» ، به نثری روان آمیخته به نظم ، و بیشتر سروده ها از خود او ، و حکایتهایی کوتاه.

فصل یکم در بیان فقر و تسلیم و توکل و ذکر. باب ۱ـ فقر ، ۲ـ تسلیم ، ۳ـ توکل ، ۴ـ ذکر. فصل دوم در احوال عاشق ۱ـ نهایت سلوک ، ۲ـ در خصال درویشان ، ۳ـ ریاضت اهل الله در نصیحت کردن ، ۴ـ تحمل. فصل سوم در خاموشی و عزلت. باب ۱ـ سکوت و عزلت ، ۲ـ ذوق و محبت ، ۳ـ اشتیاق ، ۴ـ تواضع. فصل چهارم در تضرع و شکستگی و احوال عاشقان و خاتمهٔ کتاب. باب ۱ـ تضرع عاشقان ، ۲ـ جانبازی و شکستگی عاشقان ، ۳ـ نصیحت ، ۴ـ خاتمهٔ کتاب.

آغاز : حمدله. صلاة بعد از حمد آن قادری که خاک را از لطف عمیم جان بخشید. و بتشریف ولقد کرمنا . . . اما بعد ، چون در این جهان لطف الهی.

(ن. ک. ایوانف : ۱۲۶۴ «عشقیه» که نام نگارنده را در دیباجه ندارد ـ اته : ۲۹۱۵ که نام نگارنده در دیباجه آمده است پاکستان مین فارسی ۲ : ۳۰۰).

9103- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۹۸۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز در دیباجه افتاده ، ۴۴۴ ص.

9104- اسلام آباد ، همانجا ۵۹۹۳ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۱۴ - ۱۶۸) ، نام نگارنده در دیباجه عثمان انصاری آمده (گنج ۲ : ۷۳۳).

9105- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۸۱ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز در دیباجه و انجام در خاتمه افتاده ، در فهرست شناخته نشده ، ۳۰ ص (گنج ۲ : ۶۸۲).

9106- کراچی ، کهده ، مدرسه مظهرالعلوم : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر ، انجام افتاده ، موریانه زده ، ۱۹۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9107- راولپندی ، کترهی افغانان ، واه کینت ، کتابخانه فاضلیه ۹۶۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۰۸ ص (پرفسور اختر راهی).

9108- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیه : نسخ ، عبدالله افغانی ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده : توفیق طلب بخشد و(؟) در محبت خود بخود کشد . . . ، ۱۷۰ ص (سید عارف نوشاهی).

9109- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۶۷ : نستعلیق خوانا ، بابا محمد علی کشمیری در پیشاور ، ۱۶ محرم ۱۲۵۴ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۳۸ ص.

9110- اسلام آباد ، همانجا ۲۲۷۲ : شکسته آمیز ، غلام حسین ، ۱۲۸۲ه. آغاز برابر نمونه ،

نام نگارنده در دیباچه «عثمان بی نوا» آمده، ۲۵۱ ص (گنج ۲ : ۷۳۳).

9111- خیرپور، پیر گوتهو، مدرسه راشدیه : نستعلیق خوش، ۲۳ شوال ۱۲۹۱ه. آغاز برابر نمونه ۱، ۳۰۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9112- کراچی، موزه ملی ۶۶ - ۱۹۶۲ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. کاغذ ساخته ۱۸۶۱م آغاز : صلوات لله من الازل الی الابد علی . . .، ۲۴۳ گ (نوشاهی : ۲۴۰) (همان : مجلهٔ الزبیر، ویژه نامه ۱۹۶۷ : ۴۱۳).

9113- هزاره، تناول، امب، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیرگڑه ۶۳ : نستعلیق، عبدالرحمان ولد احمد خان، قوم اوان در موضع شیر گڑه (هزاره)، سدهٔ ۱۳ - ۱۴ه. آغاز برابر بنام «تحفة القلوب»، ۲۳۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 3136- عشقیه : خیلات العشاق

از قاضی حمید الدین ناگوری.

دوتن صوفی چشتی به این شهرت شناخته هستند. نخستین آنها قاضی حمید الدین محمد بن عطا ناگوری، خلیفهٔ شیخ شهاب الدین سهروردی، از مردم بخارا که همراه پدرش به دهلی آمده و سه سال جایگاه قضاوت شهر ناگور را داشته است. و در ۶۰۵ه/۱۲۰۹-۱۲۰۸م یا ۶۴۳ه/۱۲۴۶م در گذشته است.

دومین شیخ حمید الدین ابو احمد سعیدی ناگوری سیوالی (موضعی در ناحیت ناگور)، خلیفهٔ خواجه معین الدین سجزی چشتی، که مشهور ترین اثرش «اصول الطریقه» است و در ۶۷۳ه/۱۲۷۴م در گذشته است (علمای هند : ۵۲ - برگل ش ۱۱- اخبار الاخیار : ۳۵).

«عشقیه» یا «خیلات العشاق» (ن. ک. زیر که به نام های دیگری نیز آمده)، که نام مناسب موضوع آن است از نخستین کس، قاضی حمید الدین است. نه دو مین، هر چند به چند تن دیگر نیز نسبت داده شده است (ن.ک. زیر). دامبوب، به نثر روان آمیخته به نظم باسربندهای «هیهات، هیهات» و «ای جان من» : ای جان من! این وجود عین یافت است، هر که این یافت نیافت، هرگزنیافت. و این دیده برای دیدن است، هر که از این دیده و در این دیدن ندیده، هرگز ندید.

نسخه هایی از این رساله ناشناخته مانده بنام «رسالهٔ هیهات هیهات» در ۱۵۱۹ گذشت. و نیز تحریری از آن بنام «رمز مخفی» منسوب به شیخ عبدالقادر جیلانی در ۱۵۲۵ گذشت. همهٔ این ها یکی هستند با دگرگونی هایی از نویسندگان نسخه ها.

آغاز : لا اله الا هو. درود بیحد برآن ظهور که شهود ذات و مقصود صفات . . . بعد از آن کلمه ای چند، که از الهامات است نه عقلیات، از جوش است و نه از گوش، از برای ذوقیات یاران تحریر یافت.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۳۸ که در آنجا آندو ناگوری نادرست درهم آمیخته شده اند. علمای هند : ۵۲ که تاریخ مرگ او را ۶۰۵ آورده. خزینه ۱ : ۳۰۹ که تاریخ مرگش را ۶۷۸ه. آورده.

هدية العارفين ۲ : ۱۲۳ که مرگش را ۹۷۸ھ گفته - برگل ش ۱۱ که آنرو را تفکیک کرده و تاریخ مرگ این یکی را ۹۴۳ھ/۱۲۴۶ م . آورده - اخبار الاخیار : ۴۳ که مرگش را ۵۰۹ھ. آورده - نسخه ها ۲ : ۱۲۸۴ «عشقیه» همین رساله - ایوانف ۱/۴۶۲ «مفتاح المطلب» همین رساله . در اینجا آمده که این رساله «عشقیه» و «خیالات العشاق» نیز نامیده شده و به چند تن نسبت داده شده ولی باید از ناگوری باشد - ایوانف: ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۲ «خیالات العشاق»- نسخه ها ۲ : ۱۱۴۲ «خیالات العشاق» و ۱۲۸۴ «عشقیه» - دانشگاه ۱۶: ۹۹۵ «خیالات العشاق)» .

9114- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاؤن ۱/۱ : نستعلیق خوش ، حسین خان ، ۱۰۹۳ھ . در دهولیه، آغاز برابر نمونه، ۱۱ ص (سید خضر نوشاهی) .

9115- کراچی، موزه ملی ۴۳ - N. M. ۱۹۷۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز : این وجود عین یافت است هر که در این یافت لیافت . . . ، ش ۱۱ مجموعه ، ۱۰ ص (نوشاهی : ۲۷۹).

9116- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۱۹ : نستعلیق ، عبدالرحیم ، ۱۱۵۵ھ. (ص ۱ - ۴۷) ، آغاز برابر، نام نگارنده یاد نشده .

9117- اسلام آباد، همالجا ۸۹۸۴ : نستعلیق، بهاء الدین ولد ملا مراد، غرهٔ رمضان ۱۱۹۷ھ. آغاز برابر، در ص. ع. بنام «مرآت العاشقین» نامیده شده ، ۹۰ ص ؛

9118- راولپندی ، سیری مندی، جامعه رضویه ضیاء العلوم : نستعلیق خوش، عبادت بن محمد رفعت خان ، ۱۱۶۹ در امرتسر ، آغاز برابر ، در کلفون بنام «ارشاد العاشقین» است ، ۵۱ ص (نعیم اختر محددی) .

9119- اسلام آباد، گنج بخش ۵۸۳ : نستعلیق، محمد تقی شکرالله حالی، ۱۰ رجب ۱۱۸۹ھ. در شاهجهان آباد، آغاز برابر، نام نگارنده یاد نشده، ۱۲۴ ص (گنج ۲ : ۸۳۲) .

9120- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۳ ح م ی : نستعلیق خوش ، حسین خاکی ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

9121- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۲ : نسخ ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۱۳ - ۲۴۲) (سرفراز : ۲۴۲) .

9122- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۲ : نستعلیق ، بامهر کندهٔ ۱۲۱۸ھ. (ص ۲۷ - ۷۴) (نوشاهی : ۵۲) .

9123- لاهور، شاهی مسجد، علما اکیدمی : نستعلیق ، هیرا جواهر سنگه ، حسب ارشاد شاه صاحب حامد علی شاه ، ۳ رمضان ۴ جلوس، ۱۲۱۳ھ، ۲۱۲ ص (محمد علی کوثر) .

9124- سرگودها، بهلوال ، نصیرآباد ، مولا داود : نستعلیق ، عبدالشکور بن کرم الهی ، ۱۲۶۳ھ. آغاز : حمد نا محمد و درود بیحد بر آن ظهور (برابر نمونه) ، ۹۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

9125- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۳۸ : نستعلیق ، ۱۲۸۲ھ، ۸۶ ص .

9126- کراچی، همانجا ، ق ف ۱۳۰ : نستعلیق ، ۲۰ رجب ۱۲۸۷ه، ۱۸٤ ص، بنام «عشقیه» (سرفراز: ۱٤۱ - نوشاهی : ۵۲).

9127- کراچی، همانجا ، ق ف ۱۰۳ : نستعلیق، دلاور علی شاه قادری چشتی رفاعی نقشبندی، ۱۱ رجب ۱۲۸۹ه، در حیدرآباد ، ۳٦ ص، بنام «خیالات العشاق» (سرفراز: ۱٦٦ - نوشاهی : ۵۲).

9128- خیرپور، کتابخانه عمومی ش ؟ : نستعلیق خوش، ابراهیم ولد محمد مراد خوشنویس ملتانی ، سدهٔ ۱۳ه، آغاز بسیار نزدیک به نمونه ، ۱۳٤ ص (سید خضر نوشاهی).

9129- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۳۸٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه، در هامش به خامه نویسنده نام نگارنده و کتاب : «قاضی حمیدالدین سالک طریق حق، ارشاد العاشقین» آمده (گنج ۲: ۷۳۲).

9130- راولپنڈی، گولره شریف، درگاه شاه روان پیر مهر علی شاه، نستعلیق، پیر سید محمد شاه گیلانی گولره وی ، ۱۳۰۷ه. آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در متن نیامده و در پایان به نام «عشقیهٔ عجیبه» خوانده شده است، ٦۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9131- لاهور، ریلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری : نستعلیق ، عبدالکریم چشتی ، ۲۸ ذیحجه ۱۳۳٦ه. آغاز برابر نمونه ، ۱٦۱ ص (سید عارف نوشاهی).

9132- سرگودها ، انجمن ربوه ، خلافت : نستعلیق خوش ، پیر هدایت بن افضل ملک ، آغاز برابر، ۸۳ ص (نعیم اختر).

9133- پشاور ، وردبان ، دیگری ، عبد الصمد افغانی ۷۵٦ : نستعلیق ، ضیاء الدین قاری ، گویا در کابل ، آغاز برابر نمونه ، ۵٤ ص (میر سجاد حسین).

9134- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۹۱۱/۱/۳٦٤۰ : تاریخ یاد نشده ، (بشیر حسین ۲ : ۲۱٦).

● 3137- عقاید صوفیان

از سیح خوب محمد چشتی (که یاد او در «امواج خوبی : ۱۲۸۸» گذشت).

نامبوب . در: وجود بیچون ولا نهایت و غیر محدود و غیر منحصر ، ذات بتقید صفات ، کمال بنده که در وی حق جلوه گر باشد ، عقیدهٔ صوفیان و علمای ظاهر، وجه اطلاق.

آغاز: حمدله. صلاه. بدان ای عزیز ارشدک الله تعالی، که صوفیان قائلین به وحدت وجودند و ذوق و وجدان.

9135- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، لاد محمد ، ۱۰۱۹ه. (در مجموعه)، آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3138- عقاید الصوفیه : اعتقادیه

ناشناخته.

در آن آمده «بدانکه این کتاب اعتقادیه است در علم توحید و حقیقت ، کتاب مذکور مشتمل

بر سه جلد است، و این مجلد ثانی ست».
آغاز: الحمد لله الذی اخرج الانسان من الظلمات الی النور.

9136- لاهور، دیال سنگه ترست ۳۹۳: تاریخ یاد نشده، در فهرست بنام «عقاید الصوفیه» آمده، جلد ۲، آغاز برابر نمونه، ۱۱ گ (هاشمی، صدیقی ۲: ۱۳۸).

● 3139- عقاید علیه در مذهب صوفیه

از شاه بهلول کول برکی جالندهری (که یاد او در «سیف المسلول: ۱۵۷۱» گذشت).
به سال ۱۱۴۰ھ/۱۷۲۷م در پاسخ به اعتراض هایی که از سوی مخالفان بر رسالهٔ «سیف المسلول» او شده بود.
آغاز: ستایش بر کمال برآن قادر بر محال، که محال عقل انسان بر قدرتش آسان است.
(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳: ۳۸۷ تا ۳۹۶ صص در شمردن ۹ کار او ازاین اثر نام برده شده).

9137- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۱۳۷۴/۴۴۲۵: تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، (بشیر حسین ۳: ۶۷۷).

● 3140- عقاید مجدد الف‌ثانی

شیخ احمد سرهندی (که یاد او در «اثبات نبوت: ۱۰۲۲» گذشت). نامهٔ ۱۷ دفتر سوم «مکتوبات» اوست (ن. ک. همین بخش)، ص ۲۰ - ۳۳ چاپ نولکشور، که جداگانه و بنام بالا آمده است.
بابحث از ذات و صفات باری آغاز می شود، بادیدی فلسفی - صوفیانه، می رسد به پیامبری و کتابهای آسمانی، رستاخیز و احکام و اسرار نماز و روزه و حج بادیدی دینی و صوفیانه. و در پایان آن آمده: و تسوید این به کمال الدین حسین سپرده شد.
آغاز: الحمد لله الذی انعم علینا و هدانا الی الاسلام. وجعلنا... باید دانست که حضرت حق سبحانه منعم علی الاطلاق است.

9138- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۶۲: نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۲ھ. نام نگارنده و رساله در ص. ع. آمده (ص ۱ - ۲۲) (گنج ۲: ۷۳۴).

● 3141- عقبات

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت). به خواهش پادشاه کشمیر، که از او نام نمی برد، (شاید سلطان قطب الدین ۷۷۵ - ۷۹۶ھ باشد ن ک: تاریخ اعظمی، شعرای کشمیر ۲: ۸۸۹) که از وی نصیحتی خواسته بود. نخست او را انتقاد می کند، و سپس به عدل و انصاف و بهبود حال مردم خود پند و اندرز صوفیانه می دهد. و نیز دربارهٔ حقیقت ایمان، به نثر آمیخته به نظم و سربندهای «ای عزیز». پس از نصیحتهایی میگوید: اصل جمیع صفات ذمیمه چهار است. و آنها را در چهار «عقبه» گزارش می کند: عقبهٔ ۱- بخل، ۲- کبر، ۳- ظلم، ۴- ریا.
آغاز: تا نقاشان کارگاه قضا از خمخانهٔ تقدیر، نقوش اقبال و ادبار بر لوح استعداد و قاصدان.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۷۸ «عبقات» . مشار ۳ : ۳۴۹۱ «عبقات» که نشانی دو چاپ آنرا بدین نام می دهد ـ نشریه ادبیات آذر آبادگان ۹ ۱۳۲ : ۳۴۵ «رساله عبقات یا رسالهٔ قدوسیه») ـ شعرای کشمیر ۲ : ۹۰۷ که «رسالهٔ چهل مقام و عقبات» را نادرست بگونهٔ یک اثر نام برده ، و در پاورقی «چهل اسرار» چاپ هند را ، که چهل غزل اوست با آن ها یکی می داند ـ مشار ۲ : ۱۶۹۵ «چهل اسرار» با غزلیات همدانی، چاپ ۱۳۴۷ح تهران ـ نفیسی ۱ : ۱۹۵ زندگینامه و نام برخی از کارهایش از آن میان «رسالهٔ عقبات» ـ ریو ۲ : ۸۳۵ که آن را بنام «رسالهٔ مکتوبات» آورده ـ صفا ۳ : ۱۲۹۶ زندگینامه و نام ۱۴ اثر او و از آن میان «رساله عقبات»).

9139- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینه نظاماليان : نسخ پخته، ابو نصر بهاء الدين سندهی ، ۱۵ ع ۲ / ۱۱۷۵ھ. (ص ۳۶۵ - ۳۸۷) ، در مجموعه ۲۲ رسالهٔ او ، آغاز برابر ، (نعیم اختر مجددی) .

9140- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ، در مجموعه رساله های او (ص ۲۰۸ - ۲۲۷)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۹۴۶) .

9141- کراچی ، موزه ملی ۲۴۰ - N. M. ۱۹۷۳ : نستعلیق ، در (محرم ۱۲۹۴ھ) ، ش ۸ مجموعه رساله های او، آغاز برابر نمونه (ص ۱۱۶ - ۱۲۶) (نوشاهی : ۲۲۹) .

3142- عقل بیدار

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت) . نام کتاب در ص ششم رساله آمده است .

لامبوب ، به نثر آمیخته به نظم ، مقفی و مسجع ، در سیر و سلوک و فنای فی الله .

به اردو ترجمه و چاپ شده است (پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۹) .

آغاز : هو الحی لا اله الا هو ، فادعوه مخلصين له الدين ، الحمد لله رب العالمين ، ذالک لان مولی الذین آمنوا . . . قاب قوسین عظیم الشان او فناء فی الله .

(ن. ک. اردو دایره ۱۱ : ۱۶۶ که در آنجا از ۶ اثر فارسی او نام برده شده از آن میان «عقل بیدار» ـ پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۶ که در آجا از ۳۲ اثر فارسی او نام برده ، از آن میان دو رساله «عقل بیدار کبیر» و «عقل بیدار صغیر»).

9142- اوچ ، مخدوم شمس‌الدين گیلانی ۳۷۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. ش ۱ مجموعه سه رسالهٔ او : عقل بیداد ، اسرار قادری ، کلید توحید ، رویهم ۱۹۲ ص . آغاز برابر نمونه (دکتر الله دتا چودری ـ غلام سرور : ۲۰۳) .

9143- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۹۸۰ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. (ص ۱ - ۱۰۹) آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۳۵) .

9144- دیره غازیخان ، تونسه، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، هدایت الله بن یار محمد مصطفوی ، ۲ ج ۲ / ۱۲۴۹ھ. آغاز برابر ، (ص ۴۲۰ - ۵۰۱) ، مجموعه رساله های او

(نعیم اختر مجددی) .

9145- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۳۱ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲۷۵ھ. (ص ۱۵٤-٤۲۱)، آغاز برابر نمونه ، در فهرست شناخته نشده (گنج ۲ : ٦۸۱).

9146- شیخوپوره ، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر : نستعلیق ، امام الدین متوطن کهوتکه خوشاب ، ۱۲۸۹ھ گزیده هایی از آن است، همراه «روحی اورنگ شاهی» (نعیم اختر مجددی) .

9147- راولپندی ، مدنی مسجد، لعل شاه بخارایی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۸۱ ص (پرفسور اختر راهی) .

● 3143ـ عقل کل

از شاه غریب بن نصرت قادری . یا شاه غریب ولد سلطان ملک غلام حضرت قادریه .

واردات قلبیه‌ی اوست و اسرار تصوف ، عشق ، بقا ، فنا و منازل و مراحل تصوف . به فارسی روان، در دو «باب» : ۱- اهل مناجات ، ۲- اهل خرافات .

آغاز : الحمد لخالق البرایا ، والشکر لواهب العطایا ، حمد بیحد و ثنای بیعد مر ذات منزه و منقطع الاشارات را که معبودی نیست در کونین سگروی . . .

9148- کراچی ، مولوی عبد الرشید نعمانی : نستعلیق پخته ، شاه غریب ، سدۀ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه ، ۷٦ ص ، (سید خضر نوشاهی) . نام نگارنده شاه غریب بن نصرت قادری آمده .

9149- بهاولپور ، جامعه اسلامیه : نستعلیق پخته، سدۀ ۱۲ھ. موریانه زده، آغاز برابر نمونه، ۷٦ ص ۱۹ س ، (پرفسور دکتر الله دتا چودری) . نام نگارنده شاه غریب ولد سلطان ملک غلام حضرت قادریه آمده .

● 3144ـ عقل و عشق

از سعدی شیرازی (م ٦۹۱ھ/۱ - ۱۲۹۲). در جواب «عقل و عشق» سعد الدین نطنزی.

آغاز : قال رسول الله(ص) اول ما خلق الله العقل.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۸۷ - اته : ۱۱۱۸ ، ۱۱۱۹ - نفیسی ۱ : ۱٦۸).

9150- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۱۰۵۰/۲ : نسخ خوش ، بایزید بن ابراهیم تبریزی ، محرم ۸٤۵ھ. در کلیات او. آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲٤۰).

برای نسخه های دیگر ن. ک. «دیوان سعدی».

● **عقل و عشق :** رسالۀ عرفانی

● **عقل و عشق :** عشق

● 3145ـ عقلیه : رساله دربارۀ عقل

میر سید علی همدانی. در بخش فلسفه : ۹۷۱ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر :

9151- حیدرآباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی (۲ ع ۲/۱۱۷۵ه)، در مجموعه ۲۲ رسالهٔ او (ص ۲۲٤ - ۲٤۸)، آغاز همانگونه (نعیم اختر مجددی).

● 3146- علاج المنكرين

از محمد جلال الدین سندی قادری.
لاسبوب: نکاح و طلاق، روا بودن غنا، رقص صوفیان، بیعت، پوشیدن صوف و مرقع، ثبوت تصوف، معرفت دات و صفات.
آغاز: پیغام آن برادر رسید، پرسیده بودید مصافحه مرد بزن موافق کتب فقه و حدیث جایز هست یا نیست؟ ای عزیز، علاج المحجوبین از امثال این.
9152- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، ابو الخیر، ۱۲۵۹ه. آغاز برابر نمونه، ٤۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3147- علم: رسالة العلم

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).
(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده از آن میان همین رساله).
9153- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، س. ٤ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● 3148- عمدة الاسلام

از ناشناس. جز «عمدة الاسلام» ابو طاهر ملتانی ست، که در بخش فقه خواهد آمد. ن. ک. دو کتابخانهٔ مشهد «عمدة الاسلام» عبدالعزیز.
آغاز: در رسالهٔ امام همام اجل ضیاء الدین سطامی(رح) آورده است، که درین وقت بعضی صوفیه ظاهر شده اند، که رقص و سماع و اعضاء جنبانیدن و دستک زدن و بیت گفتن، بمعنی طلب دلیل کنند.
9154- پیشاور، علاقه یکه توت، سید اکبر شاه بخارایی: نستعلیق شکسته، میان حیو بن موسی، قوم کهوکهر، ساکن دیه دلا کمر لالا، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱٦ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

● 3149- عمدة التحرير فی مذمة الغناء و المزامير

از غلام محیی الدین قصوری (م ۱۲۷۰ه/۳-۱۸۵٤م.) که یاد او در «سلالهٔ مبرورة: ۱۱۱۵» گذشت).
در قریهٔ شرقپور، در سه فرسخی باختر لاهور، نگاشته است: راقم که غلام محیی الدین

است - مسکین کهین دستگیر است. ولی نام این اثر او ، در منابع در دسترس بدست نیامد.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. قال امام الاولیاء و سند الاتقیا . . .

9155- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نسخ معرب پخته ، غلام محمد سکنهٔ کوت سیالی خان ، و تصحیح عبدالرسول ساکن بکهر ضلع شاهپور ، ۱۳۱۷ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۶ ص (پرفسور احمد حسن احمد قلعه داری).

● 3150- عملیات و اوراد

از فیض رسول.

با عنوانهای «فصل» : ۱- در خواص اسم اعظم و مراتب دهگانهٔ آن ، ۲- در عمل درود با سوکلان ، درود قصار ، ۳- در خواص سورهٔ مزمل ، مراتب شوق و ذوق الهی ، ٤- در اعمال متفرقه.

آغاز: حمدله. صلات. اما بعد ، میگوید فقیر . . . فیض رسول ، بجهت خاطر دوست بیریا و برادر دینی.

9156- لاهور ، نکلسون رود ، خلیل الرحمان داودی : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نموله ، ۱۶ ص (سید سعید الظفر لوشاهی).

● 3151- عملیات مجددی

از خواجه علی محمد نقشبندی ، از مردم سرمیدالی (که «چهل کاف : ۱٤۰۲» را در ۱۲۷۹ه/ ۲ - ۱۸٦۳م نگاشته است). اوراد و وظایف و عملیات است. نامبوب.

اغاز: هذا کتاب عملیات و وظایف ، موسوم ساختم آن را به عملیات مجددی. حمدله. عاقبة. صلاة . . . و الاعتصام بالکرم العمیم. گرفتم سرگل جهان به مهر و دوستی خود.

9157- شیخوپوره ، سرمیدالی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق و نسخ ، خود نگارنده ، در سمت ۱۹۲۵ ب، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● عناصر : بیان عناصر

خواجهٔ احرار ، در ص ۱۳۲۵ گذشت.

● 3152- عناصر اربعه

منسوب به امام جعفر صادق(ع). بروش اگر پرسند بگو: اگر ترا پرسند که در وجود آدمی آب و آتش و خاک و باد کجا قرار دارند ، بگو . . . ، اگر ترا پرسند که این وجود چند پرده دارد ، بگو . . . ، اگر پرسند که این وجود از چند جزء آراسته شده بگو . . . و نیز دربارهٔ وجود و صورت ، کیفیت نفس ، دل ، روح ، احدیت و واحدیت ، عبادات ، نماز ، قبله (اگر ترا پرسند که قبله چند است ، بگو پنج است : قبلهٔ بیت المعمور ، کعبه، بیت المقدس ، کرسی ، عرش). اگر ترا پرسند امام چند است ، بگو پنج : (امام جان ، امام عقل ، امام فهم ، امام دل).

آغاز:رسالهٔ امام جعفر صادق(ع) دربیان اربعهٔ عناصر و غیره. اگر ترا پرسند در وجود آدمی آب

و آتش و خاک و باد کجا قرار دارند ، بگو پوست . . .

9158- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤٤٤ : نستعلیق خوانا ، محمد حسن ، پیرامون ۱۲۹۹ھ. (ص ۱۲٤ - ۱۳۰) (گنج ۲ : ۷۳٦).

● 3153- عوارف المعارف ؛ ترجمهٔ . . .

متن از شهاب الدین سهروردی ، ابو حفص شهاب الدین عمر بن محمد (۱۲۳٤/۵٦۳۲م).
ترجمه از ناشناس (ن.ک. مصباح الهدایه، در همین بخش).

9159- کراچی ، موزه ملی ۵۸۵ - ۱۹٦۸ .N. M : نستعلیق ، ملا سعید بن محمد انعام دار بنده درگاه سید خوند میر بخارایی ، ۱۰ رمضان ۱۰۱۹ھ. از باب ۳۲ تا ٦۳. آغاز : الباب اثنانی و الثلاثون فی ادب الحضرت الالهیة لا هل القرب . . . ، ۷۳٦ ص (نوشاهی : ۲٤۱).

● 3154- عوارف المعارف ؛ ترجمهٔ . . .

متن همان. ترجمه از ناشناس.

در ٦۲ باب : ۱- علوم صوفیه ، ۲- طایفهٔ مخصوص به حسن استماع ، ۳- فضیلت علم صوفی ، ٤- احوال صوفی ، ۵- ماهیت تصوف ، ۱۰- بیان شیخی و مقتدایی ، ۲۰- فتوح خورد ، ۳۰- تفاصیل اخلاق ، ٤۰- اختلاف صوفیان در صوم و افطار ، ۵۰- عمل روز و قسمت اوقات آن ، ٦۰- اشارات مشایخ در مقامات، ٦۳- حدی از بدایات و نهایات.

9160- خیرپور ، پیر کوته ، مدرسه راشدیه : نستعلیق خوش ، فقیر حسن بن الله داد بن مسعود ، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. آغاز افتاده : غافل مشو که عمری زین تازه تر نیابی ، دادش بده که چون شد عمر دگر نیابی ، در سر مکن هوس را . . . ، ٤۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).

● عوارف المعارف ، ترجمه : مصباح الهدایه

محمود نطنزی.

● 3155- عوالم خمس ؛ مراتب عوالم خمس

از بابا فتح محمد ، شاه فتح محمد برهانپوری (م ۱۰۸۰ھ/۹ - ۱٦۷۰م) بن عین العرفا عیسی جند الله (که یاد این یکی در «دقایق : ۱٤۵۳» گذشت). نوادهٔ شیخ محمد قاسم سندی. فقه و حدیث و تفسیر را نزد پدرش فرا گرفت.

در مراتب پنجگانهٔ وجود نزد صوفیان : ۱- مقام هاهوت ، ۲- لاهوت ، ۳- جبروت ، ٤- ملکوت ، ۵- ناسوت.

آغاز : حمدله. عاقبه. صلاة. اما طالب را باید دانست که مراتب وجود به اصطلاح صوفیه(رض) پنج هستند : هاهوت.

(ن. ک. علمای هند : ۱٦۰ زندگینامه بدون نام آثارش - ایوب قادری : ۳۷٤ نام ۸ اثر او : ۱- مفتاح الصلاة ، ۲- فتوح العقاید ، ۳- فتوح الاوراد ، ٤- المذاهب الاربعه ، ۵- فتح الطریقه ،

۶- تحقیق نسب سیادت سید عبدالقادر جیلانی ، ۷- ثبوت قول قدسی علی رقبة کل ولی الله ، ۸- تحقیق وحدت الوجود.

9161- شیخوپوره، سرمیدالی، گنجینهٔ ضیاء العلوم ؛ نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱٤ ص (نعیم اختر مجددی).

9162- کراچی ، لیاقت میموریل لائبریری ۲۹ : نسخ ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲٤ ص (سید خضر نوشاهی).

9163- لاهور ، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ش ۲ مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، ۹ ص ۱۵ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق).

● 3156- عیار الایمان

از ناشناس. در گزارش بیت : بیزارم از آن کهنه خدایی که تو داری - هر لحظه مرا تازه خدایی دگر است. (ن. ک. بیزاریه : ۱۳۲۶ در همین بخش ، بایستی این رساله ای دیگر باشد).

آغاز : بیزارم . . . یعنی تو خدا را به صفتی پنداری که از عوام یا علم ظاهر به تو رسیده است و صورت آن در دل تو کهنه گردیده (این عبارت ها در نسخهٔ «بیزاریه» ی گنج بخش نیامده است).

9164- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۸ - ٤۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. ش ۸ مجموعه ، ۱۶ ص (نوشاهی : ۲٤۱).

● عیان الفقراء : فضل اللقا

سلطان باهو.

● 3157- عین الایمان

از «ناطقی» به آنچنانکه نامش در ص ۱۵ آمده است. و یا سعدالدین کابلی انصاری (ن. ک. زیر).

در ص ۱۵ آمده است : این کتاب را «عین الایمان» نام است ، از مصنفات مجد الاقرار (اقران) ناطقی قدس سره . و از مطالبی که در پایان کتاب آمده ، بر می آید که نگارنده در ۱۱۶۰ھ (۱۷٤۷ م) نوزده ساله بوده و در این سال نخستین اثر خود را نگاشته است . و تا بیست و هشتمین سال زندگی اش چند اثر ساخته است که متأسفانه نامی از آنها در نسخهٔ ما نیامده است . از این روی بایستی وی در ۱۱٤۱ھ / ۸ - ۱۷۲۹ م زاده شده باشد . باتوجه به اینکه این سال بازایش شیخ سعد الدین کابلی انصاری (نگارندهٔ «شواهد الطوالع : ۱۶۷۱ » و جز آن) جور می آید ، و ایشان نیز کتابی بنام «عین الایمان» (نسخهٔ موزهٔ کابل . ۱۵) دارند . احتمال داده می شود که از همو باشد . و شاید نام «ناطقی» تحریف باشد .

نثری ست روان ، آمیخته به نظم ، باسرنمدهای «ای عزیز» در مسایل نظری عرفان و سیر و سلوک ، نامبوب : در بیان حقیقت توحید ، در بیان حقیقت صدق ، حقیقت آنکه اقرار و تصدیق از هم جدا نیست، صدق در دل، روح محیط درجسد، کلام عارف ثابت به الهام است، حقیقت عارف، حقیقت جان در تن و تن در جان (در اینجا نام نگارنده آورده شده) حقیقت توحید و حقیقت شریعت، حقیقت اهل توحید، حقیقت دل ، حقیقت نور محمدی ، مظهر مسمی در اسم ، مثال آیینه ، حقیقت انسان ، حقیقت هویت قبل از ظهور

سمکنات . . . و این فهرست ۲۳ صفحه از ۲۰۰ صفحهٔ کتاب است، وکتاب پایان می یابد به «مثنوی ختم کتاب عین الایمان» و «ترجیع ختم کتاب» و «قصیده در ختم کتاب» و رباعی هایی که نیز باید از همان نگارنده باشد .

آغاز : هوالموجود قبل کل وجود . حمدی که سزد به وحدت دوست - هم حامدی و محمودی زوست . . . سبحان من هو لا اله هو . . . سرنامهٔ نامهٔ دلبر - بی او نشده نشان میسر .

9165- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۷٤٦ : نستعلیق خوانا ، غره محرم ۱۲٦۹ھ. (ص ۲ - ۲۱۰ هامش)، در فهرست نگارنده شناخته نشده (گنج ۲ : ۷۳۷) .

● 3158- عین التصوف

از فضلی لاهوری فرزند سید مصطفی بن عبدالرزاق معروف به شاه چراغ لاهوری . تخلص او «فضلی» در مقطع سروده ها دیده می شود ولی نامش بدست نیامده است . از آن بدست می آید که در کودکی پدر خود را در ۱۰٦۵ھ/۱٦۵۵ م از دست می دهد . و عمویش او را تکفل می کند . و تعلیمات روحانی را از شاه محمد فاضل لاهوری (م ۱۰۹۹ھ / ۱٦۸۸ م) ، فرا می گیرد . و این کتاب متأثر از همان آموزش هاست .

در دو قسمت : قسمت اول در مسائل عمومی صوفیان و قسمت دوم در احوال و آثار نیاکان و استادان و دوستان هم مشرب نگارنده . از آن میان سید محمد غوث اوچی (م ۹۲۸ھ.)، سید محمد غوث بن زین العابدین (م ۹۵۹ھ) ، حاجی عبد القادر ثالث ، عبد الوهاب بن حاجی عبد القادر ، سید محمود عم نگارنده ، شاه یتیم الله ابوالاسرار مرشد مؤلف ، شیخ محمد فاضل لاهوری ، حافظ محمد صادق ، ملا امام الدین شاعر، میان نور محمد، بندگی شاه عبدالصبور ، میان عبدالرشید ، ملا فتوحی ، شاه بازید افغان، صوفی دوست، شیخ یحیی بن عبدالکریم لاهوری، شاه دوله گجراتی، شیخ ضیاء الدین، و متأخر ترین آنان میر احمد شهید و دلدار بیگ شهید سال های ۱۰۹٤ و ۱۰۹٦ھ/۱۵۸٦ و ۱۵۸۸ م می باشد .

آنچه که در قسمت دوم نوشته، خود شاهد آن بوده است، و در نوشتن سالهای درگذشت کوشش ویژه بکار برده است .

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳ : ۵۰۱ «فضلی» و این کار او) .

9166- لاهور، اردو بازار ، کتابخانهٔ رشیدیه ، عبدالرشید سیالکوتی: تحریر ، عنوانها شنگرف ۱۲۳۱ھ. آغاز افتاده، ۱۳۳ ورق (مقالهٔ پرفسورمحمد اقبال مجددی بعنوان«مشایخ پنجاب کا ایک نادر تذکره»چاپ شده در مجله فکر و نظر، اسلام آباد، ش۳ جلد، ۱۵ سپتامبر۱۹۷۷)(نوشاهی).

● 3159- عین الحق یا عین الیقین

ناشناخته. مسائل تصوف است به نثر آمیخته به نظم .

آغاز: الحمد لوجود المطلق و هوالذی لا اله الا هوالحق، والصلاة والسلام علی مرسل کان ظاهره صورت الحق و باطنه عین الحق و هو یقول حاکیاً عن الحق، کنت کنزاً مخفیاً .

9167- حیدر آباد ، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی :

نستعلیق عبدالعلیم، ۱۳ ج ۲/۱۳۳۹ه. آغاز برابر نمونه، ۱۷۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3159- عین حقیقت: جان معرفت

از ناشناس. به سال ۱۱۷۳ه (۵۹ - ۱۷۶۰م): اگر نام او عین حقیقت میگویند رواست، و اگر جان معرفت میدانند سزا، بل نکته ای ست که اگر تاریخش «ظهور باطن» ۱۱۷۳ میشناسند برجاست. در رد غیرت حقیة.

آغاز: ستایش کنم ایزد پاک را - که دانا و بینا کند خاک را - الله الله چه نسخه ای ست که اگر نام او عین حقیقت میگویند.

9168- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۸۳: نستعلیق، سدۀ ۱۲ه. ۱۳ ص (سرفراز: ۱۷۱ - نوشاهی: ۵۲).

● 3160- عین السلوک

در سلوک، از سخنان مشایخ در وحدت وجود و شهود، حقوق پیر و مرید، سجدۀ تعظیم نزد پیر و رسول و حاکم و اقسام آنها. با نواه آوردن از سروده های مولوی بلخی. نام کتاب در دیباچه آمده است.

آغاز: الحمد لله الذی ارسل رسله الی الانام و دعاهم علی العباد بتبلیغ الاحکام... اما بعد، چنین گوید عبد مفتقر...

9169- شیخو پوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق شکسته آمیز، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۸۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3161- عین العشق

از محمد قاسم دهنوی، مرید شیخ سعد الدین احمد انصاری کابلی، که این یکی در گذشته ۱۲۲۵ه/۱۸۱۰م می باشد. (ن.ک. معدن الاسرار: ۷۲ و شواهد الطوالع: ۱۶۷۱). بروزگار مرادش و پیشکش بدو. نام کتاب و نگارنده و مراد در دیباجه آمده است. و تخلص «قاسم دهنو» در بسیاری از غزل ها در متن آمده است.

گفتاری ست در بیان عشق و عرفان و سلوک. و بیشتر سروده های اوست از غزل و مثنوی و جز آن. باسربندهای «اسرار» (۱۰۱ اسرار): ۱- در بیان آنکه انسان آیینۀ مظهر ذات و صفات است، ۲- در بیان حقیقت آنکه پیش از ظهور، خلق در باطن حق بود، و بعد از ظهور خلق حق در باطن خلق، ۳- در بیان آنکه سبیل عاشقان چهار چیز است: دنیا، خلق، نفس و شیطان، ٤- مرید و مراد و تلقین ذکر، ۵- مؤمن سوخته باید عمل به تقوا کند، ۱۰- طالب صادق جسم و وجود خویش را انبار عشق سازد، ۱۵- در بیان حقیقت یوم یقوم الحساب، ۲۰- طالب باید به یقین دل پندارد که اول و آخر و ظاهر و باطن خداست، ۳۰- در بیان آنکه هر طالب باید عبادت محض الله کند، ۹۰- در بیان حقیقت ساقی و مطرب، ۹۵- حقیقت قیامت، ۱۰۰- حقیقت بسم الله الرحمن الرحیم، ۱۰۱- حقیقت اولیاء الله.

در منابع در دسترس از این اثر نامی نیافتم.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور جماله، و شوق . . . من کیم ذرهٔ خاکم که زبان حمد تو گوید.

9170- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۷۰: نستعلیق پخته، آغاز سدهٔ ۱۳ھ. شاید به خامهٔ نگارنده، ۳۵۲ ص.

3162- عین الفقر

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری: ۱۲۵۹» گذشت). به سال ۱۰۵۵ھ/۱۶۴۵ م، به نام «عین الفقر»، که طالبان در هر مقام، از خاص و عام، مبتدی و متوسط و منتهی از آن بهره گیرند (دیباچه). به نثر آمیخته به نظم، در ده «باب».

باب ۱- شرح ذات، برزخ اسم الله، ۲- تجلیات و تحقیقات مقامات نفس، که بر چهارده قسم است، ۳- ذکر مرشد و طالب سبیل، ۴- مخالفت بالنفس و کشتن آن، ۵- ذکر علما و فقرا، ۶- ذکر مراقبت و مشاهدت و خواب، ۷- ذکر الله به قلب و روح، سرو جهر و خفیه، ۸- عشق، وصال، فنا، ۹- ذکر شراب و حقایق اولیا، ۱۰- فناء فی الله و ذکر اولیا و ترک ماسوا.

آغاز: حمدله. لم یزل ولا یزال، یخرج الحی من المیت و یخرج المیت من الحی . . . این کتاب را عین الفقر نام نهادم که طالبان الله و فقر در هر مقام از خاص و عام.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲: ۱۶۶ که در آنجا ضمن نام ۳۲ اثر فارسی او، سه کتاب به نامهای «عین الفقر کبیر»، «عین الفقر متوسط» و «عین الفقر صغیر» یاد شده است - اردو دایره ۱۱: ۱۶۶ که در آنجا از ۶ اثر فارسی او نام برده شده، از آن میان «عین الفقر» بدون اضافهٔ بزرگ و میانه و یا خرد بدان، ولی نقل شده است که از وی ۱۴۰ اثر باز مانده است).

9171- دیره غازیخان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق پخته، هدایت الله بن یار محمد مصطفی، ۲۳ ع ۱۲۴۹/۲ھ. در مجموعه رساله های او، (ص ۸۴ - ۲۲۴)، آغاز برابر، (نعیم اختر مجددی).

9172- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، الف الدین پسر میان فیض احمد، ۲۴ ح ۱۲۷۳/۲ھ. در دیره سارنگ خان، همان کتابست ولی عنوان بابهادیده نشد، ۲۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9173- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۰۴: نستعلیق، عبد اللطیف، ۱۹۱۸ ب / ۱۲۷۸ھ. (ص ۲ - ۳۸). آغاز برابر نمونه.

9174- اسلام آباد، همانجا ۳۰۲۵: نستعلیق پخته، خدا بخش، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۲۸ - ۱۵۴) (گنج ۲: ۷۳۷).

9175- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۷۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9176- بلوچستان، مستونگ، میرزا عبدالقیوم: نستعلیق، میر در محمد خان، سدهٔ ۱۳ھ.

آغاز برابر نمونه، ۲۵۷ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

9177- کراچی، باغ جناح، لیاقت هال لائبریری: نستعلیق، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه (سید خضر نوشاهی).

9178- لاهور، پندی بهتیان، ضلع گوجرالواله، کتابخانه انجمن اصلاح المسلمین: نستعلیق، مولانا بخش قادری سهروری ولد میان شمس الدین بهتی، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعه، رویهم ۹۵ گ (سید خضر نوشاهی).

● 3163- عهنک بوقلمون

ملفوظات حافظ شاه محمد ابراهیم محفوظ کوئین است، گرد آوری مریدش ابو الحسن سید محیی الدین بن سید عبدالله شهید غازی، بدستور سید محمد خان بهادر ظفر جنگ نواب دکن، و به کمک حافظ شاه محمدی فرزند شاه محمد ابراهیم پیشگفته. به سال ۱۱۷۳ھ/۱۷۵۹م گزیده و گرد آورده است. (همان: نسخه ها ۲: ۱۲۸۹).

آغاز: الحمد لله حمداً کثیراً علی خالق الخلق... صاحب قاب قوسین اوادنی، فاوحی یعنی محمد مصطفی.

9179- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۲: نستعلیق، سدۀ ۱۳ھ. ۸۵ ص (سرفراز: ۲۴۶ - نوشاهی: ۵۲).

● 3164- عین الکمالات

از ناشناس، که نام خود را در دیباجه نیاورده، و از متن بدست نیامد. به دستور قطب الاقطاب مقرب درگاه سلطنت، شیخ علی شیر بن شیخ احمد بن شیخ محمد ذکریا. در معرفت کمالات، به نثر آمیخته به نظم، نامبوب، باسربندهای «ای یار عزیز». و آغاز می شود با: لزوم معرفت و شناخت عرفان و جستن از بند ما سوا، طلب خدا، عشق: دل بیدل را من دل نگویم - تن بی شور را، جزگل نگویم. ذکر، سه وجود: واجب الوجود، ممکن الوجود، ممتنع الوجود. نفی و اثبات، توحید سه نوع است: توحید شریعت، توحید طریقت، توحید حقیقت.

آغاز: الحمد لله. مرآن واجب الوجودی را که انسان را به تنق کتم عدم، از نور ذات احدیت به صورت ملاحت و حسن از جمال وحدت به صحرای ظهور.

9180- اسلام آباد، گنج بخش، ۴۸۳۰: نستعلیق ریز پخته، سدۀ ۱۲ - ۱۳ھ. (ص ۹۵ - ۱۰۰) (گنج ۲: ۷۳۷).

● 3165- عین المحبة

از یعقوب صالح (نسخۀ حیدرآباد) که نام او در قسمتی از دیباجه آمده که از نسخۀ گنج بخش افتاده است. در دیباجۀ گنج بخش می نویسد: که من پیش از این دو کتاب به نام «عین الفقه» و «عین الاخلاق» در فقه و اخلاق نگاشته ام. و این یکی را به نام «عین المحبه» می نگارم. و آن را به نام هیچ کس نمی سازم، و پیشکش شوریدگان می دارم.

در بخش فقه این فهرست به «عین الفقه» برخواهید خورد ، نگاشتهٔ یعقوب ، که در ۲۰ ذیقعدهٔ ۹۷۷ه/۱۵۷۰ م در لاهور ساخته است ، که همین کس است (عباسی ۲ : ۳۴) . و از آن روزگاران قاضی یعقوب بن ابو یعقوب ، قاضی کمال الدین مانکپوری (م پیرامون ۹۹۸ه / ۱۵۸۹ م) است ، که نبایستی این کس باشد (علمای هند : ۲۵۵ - فقهای هند ۳ : ۲۹۲) .

«فتاری بلند دربارهٔ عشق است، نامبوب، جزآنکه در پایان «ختم کتاب» دارد، باسربندهای «ای برادر، عزیز من، ای درویش» به نثر خوب آمیخته به نظم ، و آغاز می شود به : حدیث عشق به احبار در نمی گنجد - بیان شوق نه گفتار ، در نمی گنجد ، کلمات قدسی را تفسیر کردن جایز است اما رموز عشق را بیان کردن نه ، موضوع عشق فراق و وصال است ، عشق عبارتست از فرط محبت ، عشق سپردن نفس است به کسی که او قبول نکند ، عشق محور مرادات و احتراق جمیع صفات و حاجات است ، عشق بیرون آمدن از وادی سلامت و در آمدن به وادی ملامت ، عشق پادشاه قادری ست همه را مقهور سازد ، عشق نسیان ماسوای مطلوب است ، گرچه عشق را هر کسی گفته است حد - حد عشق را نزدیک عاشق نیست حد . اگر قدم به صدق برداری به جایی رسی که آنجا نه روز است و نه شب نه غم است و نه طرب ، خارج از عالم اضداد و ملک توحید . و بدینگونه به مبحث عشق وارد می شود .

آغاز : الحمد لله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم ، والصلاة والسلام علی حبیبه محمد . . . اما بعد ، می گوید . . . یعقوب صالح .

9181- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، مولانا محمد صالح : ۷ ذیقعده ۱۱۸۱ه . آغاز افتاده : الفت به شکستگی او . انا عند منکسرة القلوب ، ۳۷ گ (پرفسور ملک محمد اقبال) ، نام کتاب در کامون آمده . نام نگارنده بدست نیامده است .

9182- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۲۶۴ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه . آغاز در دیباجه افتاده ، نام کتاب و دو نگاسنه دیگرش در دیباجه آمده، ۲۴۴ ص (گنج ۲ : ۷۳۸).

9183- حیدر آباد ، سنده پراونشل داؤدپوته لائبریری : نستعلیق زیبا ، سدهٔ ۱۲ه . آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در دیباجه «یعقوب صالح» آمده ، ۸۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

● **3166**- **عین المعانی : شرح اسماء الحسنی**

از شاه عیسی جند الله برهانپوری (که یاد او در «دقایق : ۱۴۵۲ » گذشت). در دیباجه نام نگارنده و کتاب و تاریخ نگارش ۹۸۹ه (حافظ)/۱۵۷۹م آمده است. و اینکه تحریری ست از همان «روضه الحسنی : شرح اسماء الحسنی : ۱۵۳۵ » ی خود او ، که «بعضی معانی جدید در هنگام کتابت در خاطر او آمده که پی برده که این معانی از معانی قبلی انسب و اولی ست» و در آن گنجاند.

آغاز : حمدله. صلاة. انبعاث تعیین حب مطلقه غیر معینه مبر از شائبهٔ ثنویه ، بعضی منزه از تعدد عاشق و معشوق نه کثرت.

(ن. ک. ایوب قادری : ۳۹۰ زندگینامه و نام آثار او ، از آن میان «عین المعانی» - پاکستان و هند ۴ : ۲۲۵ که تاریخ نگارش آن را ۹۹۷ه/۱۵۸۸م آورده - مرآت العلوم ۱ : ۲۲۳

«عين المعاني» نسخه ای در بانکیپور).

9184- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۹۶۱/۲ : نستعلیق ۱۰۰۷ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۶۱ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

9185- کراچی ، موزه ملی ۹۵۳ - ۱۹۶۱ .N. M : نسخ ، عبدالحمید بن شیخ . . . عباسی سهروردی شطاری برهانپوری ، ع ۱۰۱۹/۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۹۰ ص.

9186- کراچی ، همانجا ۱۹۵۹-۲۵۵/۳ .N. M : نستعلیق ، محمد عزیز بیک ، ۱۴ ع ۲/سدهٔ ۱۳ه. با مهر ۱۲۹۰ه. (ص ۱۱۸ - ۴۷۶) (نوشاهی : ۸۸۰).

9187- حیدر آباد ، دانشگاه سند ، سنترال لائبریری ۲۷۱۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۶۵۲ ص (سید خضر نوشاهی - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۹).

● 3167- عین الیقین

از شاه محمد فخر الدین اورنگ آبادی معروف به فخر جهان دهلوی (۱۱۲۶ - ۱۱۹۹ه/ ۱۷۱۴ - ۱۷۸۵م) فرزند و خلیفهٔ نظام الدین ولی اورنگ آبادی (که یاد این یکی در «نظام القلوب» همین بخش خواهد آمد). خود و پدرش از صوفیان نامی شبه قاره بوده اند ، که خود را از پدر از تبار شیخ شهاب الدین سهروردی (ن. ک. الاوراد) می دانسته اند. سراینده نیز بوده و لقب سید الشعراء داشته است. و از هموست در این فهرست : شجرة الانوار در احوال گروه چشتیان (بخش سیر) ، نظام العقاید (همین بخش) ، رسالهٔ مرجئیه ، در شرح «غنیة الطالبین» (همین بخش).

در سلوک ، و خود در سبب نگارش گوید : طریق ارشاد ، از مشایخ و پیران عظام ، به طرق بشمار منقول گشته. چنانکه برخی اول ذکر جلی به انواع مختلف بوده و مراقبهٔ برزخ تلقین میفرمایند ، بعده اشارانی از مطلب در مراقبات می گویند ، بعده به اشارات تفکر مشغول می سازند. لیکن در اصل از این طریق بس نادمی می باشد. و برخی مراتب محبت و عشق مقصود سازند. و من خواستم سهل ترین طرق را تحریر کنم.

آغاز : حمد مر هدایی را که خود را بخود نمود ، درود بر رسولی که اسرار هستی را درمیان نیستی نمود.

(ن. ک. خزینه ۱ : ۴۹۵ زندگینامهٔ پدرش - همانجا ۴۹۸ تا ۵۰۵ زندگینامه و کرامات خودش ، بدون نام کارهای ادبی او - مشایخ چشت : ۴۶۰ تا ۵۲۹ زندگینامه و کارهای ادبی او : ۱- نظام العقاید ، ۲- رسالهٔ مرجیه ، ۳- فخر الحسن ، و نیز «نامه» ای در وحدت وجود - پاکستان و هند ۵ : ۳۱۰ که در آنجا از سه کار او بگونهٔ بالا نام برده شده ولی هیچیک از این کار او نام نبرده اند).

9188- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9189- اتک ، مکهد ، همانجا : نستعلیق ، حاجی مراد علی ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ۲۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9190- لاهور، چاه میران، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی: نستعلیق، فیض محمد بن مولانا شاه عبدالغفور، سدهٔ ۱۴ه. ش ۲ مجموعه (ص ۳۷ - ۴۰)، آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی).

● عین الیقین: عین الحق

● 3168- عینیه: راز نامه: تازیانهٔ سلوک

از غزالی طوسی، احمد (که یاد او در «سوانح العشاق: ۱۵۷۰» گذشت). نامه ای ست از وی به عین القضات همدانی (که یاد او در «تمهیدات: ۱۳۶۰» گذشت). در سیر و سلوک و پند و اندرز. این نامه با دیباجهٔ سید حسن مشکان طبسی و کوشش سید نصر الله تقوی، بنام «تازیانهٔ سلوک» در ۱۳۱۹خ چاپ شده است.

این «نامه» در فهرست ها و منابع بدین نام ها آمده است: ۱- تازیانهٔ سلوک، ۲- تذکره، ۳- راز نامه، ۴- رسالهٔ الشیخ الی . . .، ۵- سلامیه، ۶- صلوات شریفه، ۷- رسالهٔ عرفانی احمد غزالی، ۸- رسالهٔ عین القضات، ۹- میمونه، ۱۰- یمینیه (ن. ک. پیشگفتار مجموعه آثار غزالی، از دکتر احمد مجاهد).

آغاز: سلام الله علی المجلس الاسمی اللمعی . . . ان هذه تذکرة فمن شاء اتخذالی . . . اما بعد، یا سید الکبراء قولا . . . اگر نه آنستی که سینهٔ آن خلاصهٔ دهر.

(ن.ک. مشار ۱: ۱۱۷۰«تازیانهٔ سلوک».علمای هند: ۱۲۱ «عینیه»از عبدالعزیز دهلوی همانجا: ۱۳۹ «عینیه»از عزیز الله تلبنی.نفیسی ۱: ۱۸۸ «عینیه» ازکرمانی‌و: ۳۸۰ «عینیه» از اوحدی،که این رساله نیستند. همانجا: ۹۶ زندگینامهٔ غزالی و: ۱۱۱زندگینامهٔ همدانی، که در آن دوجا از این رساله به «تازیانهٔ سلوک» یاد شده. پیشگفتار چاپ «نامه های عین القضات» از ع. منزوی. نسخه ها ۲: ۱۲۸۹ «عینیه». کتابخانهٔ آخوند همدانی: ۱۵۷۳ همین رساله است که ناشناخته مانده).

9191- کراچی، موزه ملی ۱۹۷۷-۲۱۳/۱ .N. M: نستعلیق، (۱۲۲۸ه.)، آغاز: قال الشیخ . . . ان هذا تذکرة فمن شاء . . .، (ص ۱ - ۲۸) (نوشاهی: ۲۴۲).

9192- اسلام آباد، گنج بخش ۳۷۷: نستعلیق خوش، پیرامون ۱۲۳۴ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۰۴ - ۱۲۶) (گنج ۲: ۷۳۹).

9193- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشید فاروقی: نستعلیق، علی الحق سبحانی، ۱۲۸۰ه. آغاز برابر نمونه، ۳۵ ص (نعیم اختر مجددی).

9194- گوجرانواله، شتاب کتره، حکیم فدا حسین قلندری: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۶ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3169- غذاء المحبین و سم المعاندین

ملفوظات خواجه محمد الله بخش تونسوی (تونسه از توابع غازیخان. پاکستان) ملقب به غریب نواز است. گرد آوری حافظ نور محمد خلیفهٔ مکهدی. در ۱۳۱۴ه/۱۸۹۷-۱۸۹۶م. (دیباجه). این

تاریخ در متن نیز آمده است. با سربندهای «فی الجمله»، «الغرض» و «القصه». با دیباچه ای کوتاه به عربی.

این محمد الله بخش سجاده نشین خواجه محمد سلیمان تولسوی (م ۱۲۶۷ھ/۱۸۵۰م) است. (ن. ک. ملفوظات شریف، از همو، در همین بخش). و گرد آورنده همان نور محمد نگارندهٔ «شمایل غریب» در احوالات پیر خود همین محمد الله بخش است (ن. ک. بخش سیر همین فهرست).

آغاز: الحمد لله الذی جعل رئیس المقربین الیس المتوکلین خاتم الصدیقین، شیخ الثقلین والی العرش . . . خواجه الله بخش صاحب، المقلب غریب نواز (ق ہ) خلیفة فی السماوات و الارضین، و جعله . . . کنت اسمع من لسان المبارک.

9195. دیره غازیخان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق پخته، گل محمد چودهوانی، ۶ ج ۱۳۹۱/۱ھ. برای دارندهٔ نسخه، (ص ۱ - ۵۶۶)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

9196. هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه: نستعلیق ناپخته، سدهٔ ۱۴ھ. آغاز برابر نموله، ۲۲۸ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3170. الغراء فی شرح اسماء الحسنی

از ناشناس. در گزارش نود و نه نام خدا.

آغاز: حمدله . . . و بعد، بدانکه تنزیهٔ ذات باری از صفات نا . . . و یاد کردن او تعالی به اسماء حسنی و اجبست چنانکه حق جل و علا فرمود: سبح باسم ربک الاعلی . . .

9197. کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی R. ۱۱۷: نستعلیق زیبا، درویش مصطفی المولوی البلغرادی، ۹۸۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3171. غرایب الاسرار

از سید محمد شاه ولد سید پیر زین شاه جیلانی.

9198. رحیم یار خان، محمد آباد، اردو مبارک لائبریری: گویا نوشته ۱۳۰۲ھ. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۲۱).

● غناء: سالعة الغناء لاهل الفناء: سماع

● 3172. الغناء و الفقر: رسالهٔ . . .

از ملا عبیدالله ملتانی، که نام وی در کلفون آمده است. ن. ک. آداب المریدین: ۱۲۲۰ از همو.

در طریقت و شریعت و برابری آن ها، و احکام شریعت حسب مشایخ چشتیه، و در تعلقات طالب و مطلوب (دیباچه).

آغاز: استعین و استغنی به عن سوائه والیه . . . ای عزیز السان بحسب ظاهر اجوف است،

و اشیاء اجوف دار را به نفخ قوتی پیدا می شود.

9199- ملتان ، قدیر آباد ، جامعه عبیدیه : نستعلیق شکسته آمیز ، نگارنده ، سدهٔ ۱۳ه.
۸۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● **3173- غنیه الطالبین** : ترجمهٔ . . . : ترجمه الغنیة لطالبی طریق الحق

متن از شیخ عبدالقادر جیلانی (که یاد او در «اسرار العاشقین : ۱۲۵۸» گذشت). نام کتاب در متن «الغنیه لطالبی طریق الحق» آمده است، و در چاپ «غنیة الطالبین». ترجمه از ملا عبدالحکیم بن شمس الدین سیالکوتی (م ۱٦ ع ۱/۱۰٦۷ه/۱٦٥٦م). دانشمند نامی روزگار جهانگیر و شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰٦۸ه) ، مدرس و نگارندهٔ آثار بسیار. به خواهش استادش شاه بلال لاهوری قادری (م ۱۰٤٦ه/٦-۱٦۳۷م). در دیباجه ای که از فرزند مترجم بنام عبدالله ملقب به لبیب (نگارندهٔ زاد اللبیب فی سفر الحبیب ، فقه ، اخلاق) که معمولاً در آغاز نسخه ها هست ، و در نسخهٔ چاپی نیز هست ، آمده است : شیخ می گوید چون به عبارات عربیه آشنا نیستم ، ترجمهٔ لفظی این کتاب را می خواهم ، که هنگام عمل به استفسار از دیگری نشوم.

ترجمه ای ست لفظی ، با خطبه ای از مترجم ، سپس سربندهای «کتاب» و هر کتاب در چند «فصل» و «باب». فقه و اخلاق است با دیدی عرفانی : کتاب صلات ، کتاب زکات ، کتاب صیام ، کتاب اعتکاف ، کتاب حج ، کتاب آداب ، و این یکی و فصلهای آن بزرگترین بخشهای «غنیه» را در بردارد.

متن عربی با ترجمهٔ زیر نویس آن در لاهور ۱۲۸۲ه. چاپ شده است.

آغاز دیباجهٔ فرزند : سپاس بی نیازی را ست که به حق ادای آن نیازمند بارگاه خویش.
آغاز خطبهٔ مترجم : الحمد لله علی نعمائه و الصلاة علی . . همهٔ سپاس مر خدایی را ست بر نعمتهای او ، و درود بر سالار. آغاز ترجمهٔ متن : پروردگار را آسان بکن و یاری بده ای کرم کننده ، بار خدایا اعتماد من بر باری . . . آغاز می کنم کتاب را بنام خدای که روزی دهندهٔ تمام خلق است و بخشنده است.

(ن. ک. کشف الظنون ۲ : ۱۲۱۱ «غنیه الطالبین لطریق الحق ، الغنیه لطالبی طریق الحق» ، متن عربی آن ، بدون نامی از ترجمه هایش. اته : ٦٦٥ ناسخ و ٦٤٦ ، ۱۷۹۵ «غنیه» مشار ۱ : ۱۳۰۱ «ترجمهٔ . . .» و ۳ : ۳٦۲۷ «غنیة الطالبین» که نشانی چاپ ۱۳۰۰ه دهلی را داده - پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۹۰ تا ۲۹۵ سیالکوتی زندگینامه و نام ۱۸ اثر او از آن میان همین ترجمه - شریف التواریخ ۳ (۱) : ۳۲۰ - رودکوثر : ۳۹۰ سیالکوتی - تذکرهٔ مصنفین : ۱۳۸ - خزینة ۲ : ۳۵۱ - مآثر الکرام : ۱۹۳ - مرآت العلوم ۱ : ۲۲۳ «غنیة الطالبین» نسخهٔ بانکیپور - علمای هند : ۱۱۰ «سیالکوتی» و نام ٤۱ کار او ، از آن میان همین ترجمه)

9200- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نسخ ، سدهٔ ۱۱ه.
آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱٥٤۹ ص (نعیم اختر مجددی).

9201- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۵۲ : عربیها نسخ و فارسیها نستعلیق ، شیخ

محمد زمان بن محمد مراد قریشی صدیقی ، ع ۱۱۱۳/۲ھ، ۳۸٤ گ (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور : ۲۷).

9202- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۶۲ : نستعلیق پخته ، فیض الله ، ۱۱۵۰ھ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۹۰۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

9203- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ج ۷ ، ۲۹۷ ق ، حکیم : نستعلیق ، محمد اکبر ، با مهر کنندهٔ ۱۱۷٤ھ، آغاز افتاده ، ۲٦٤ گ (عباسی ۱ : ۲۰۲).

9204- کراچی ، موزه ملی ٤۸ - ۱۹۵۹ N. M. : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. با دیباچه فرزند مترجم ، ٤۹۳ گ.

9205- کراچی ، همانجا ٤۸ - ۱۹۵۹ N. M. : نسخ سید امین الدین احمد ، سدهٔ ۱۲ھ. نیمه یکم کتاب است ، ۷۵٤ ص، (نوشاهی : ۲٤۲).

9206- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ٦۱ : نسخ و نستعلیق خوش ، شرف الدین ، ۱۲۵۲ھ. اغاز : باب. فنبدا فنقول الذی یجب علی من یرید الدخول فی . . . ابتدا می کنیم ، پس می گوییم آنکه واجب است بر هر کسی که می خواهد در آمدن در دین ما ، ۱۲۵۲ ص ۲۱ س (پرفسور امتیاز حسین).

9207- لاهور ، آثار کلی ۳۷ ، داس آباد ، کتابخانه احسان دانش: نستعلیق خوش ، ۱۲۸۷ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، با دیباچه عبدالله لبیب ، ۱۲۱ برگ (سید عارف نوشاهی).

● **3174- غنیة الطالبین** : ترجمهٔ غنیة الطالبین : دولت قاهره

متن همان. ترجمه و تلخیص از ابراهیم تتوی ، بدستور شاهزاده دارا شکوه (۱۰۲٤-۱۰٦۹ھ)، که آن را عاری از مجازات و استعارات و خالی از عقاید و آراء فقهی حنبلی ، در ۹۱ «باب» ترجمه و تهذیب کرده است (دیباجه). در «مقالات الشعرا : ٦۸» از قاضی ابراهیم تتوی (م ۱۰۷۳ھ/۲ - ۱٦٦۳م) یاد شده که «شرح مخزن الاسرار» (ن. ک. : ۱٦٦۰) را نگاشته است . در آنجا از کار دیگر او یادی نشده است ولی بایستی از همو باشد.

آغاز : سپاس بیقیاس و ستایش فیض اقتباس خدایی را عز و جل که دست عزتش رخت غیر را از حریم احدیتش بیرون انداخته . . . بعد عرضه می دارد .

9208- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ٤٤۲ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۲ ص (پرفسور الله دتا چودری) .

9209- کراچی، استاد حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز، محمد متین الدین، ۱۲۹۰ھ. آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «ترجمه غنیة الطالبین موسوم به دولت قاهره» آمده ، ۱۰۷ ص ۱٤ س (پرفسور روشن آرا بیگم) .

● **3175- رسالهٔ مرجئیه** : شرح غنیة الطالبین

متن همان . شرح از شاه محمد فخرالدین اورنگ آبادی ، فخر جهان دهلوی (که یاد او در

«عین الیقین : ۱۷۱۳» گذشت) . ویژگی آن در آن است که نوشتهٔ شیخ عبد القادر جیلانی را در آن کتاب، که حنفیان را جزو گروه های مرجئیه دانسته ، و گروهی این گفته را از او ندانسته ، تایید کرده است . و توضیح داده است که منظور ایشان از «مرجئیه» آن نبوده که عموم مردم در می یابند .
(ن.ک. پاکستان و هند ۵ : ۳۱۰ که از سه نگارش او از آن ایمان همین کتاب یاد کرده ـ مشایخ چشت : ۴۷۷) .

9210- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سید سجاد حسین سندیلوی ، (۲۲ رمضان) ۱۲۱۱هـ . بدنبال «فخرالحسن» از همو . آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (نعیم اختر قمر سحلدی) .

● **3176- غنیة الطالبین** : ترجمهٔ . . .

متن همان . ترجمه از ناشناس . افزون بر دو گزارش پیشگفته ، مولوی رفیع الدین مراد آبادی (م ۱۲۱۸هـ/۱۸۰٤ م.) نیز گزارشی بر این کتاب دارد . (علمای هند : ٦٦) .

9211- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱۸۲ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز یک برگ افتاده : دور کرد، مشقت عباد رنج را . . . ، ۱۵۸ ص (پرمسرور الله دتا چودری) .

● **3177- غوثیه** : مکالمات غوث اعظم : شرح الهامات غوثیه : رسالهٔ قدسی .

متن سخنان کوتاه و الهامات شیخ عبدالقادر جیلانی ست (که یاد او در «اسرار العاشقین : ۱۲۵۸» گذشت) . به عربی . گزارش از ملوک شاه صدیقی قادری چرلها ولی که خود را «یکی از بندگان درگاه عبدالقادر جیلانی» دانسته «که آنرا به فارسی در آورده تا عام و خاص از او نصیب برند، و چندکلمهٔ بدیع که به فضل سبحانی بخاطر رسیده در این رساله درج کرده» است .

در مقامات عشق و راز و نیاز های عاشق و معشوق و فقر و درویشی . نخستین بند متن اینگونه آغاز می گردد : قال عز و جل لی ، یا غوث الاعظم . قلت لبیک یا رب ، یا رب العزه . قال کل طور بین الناسوت والملکوت فهی شریعه . نخست بند ها را ترجمه می کند و سپس باسربند «ای عزیز» گزارش عرفانی می کند .

نام شرح کننده در فهرست ها گوناگون آمده است : اته ۱۷۹۷ و مرآت العلوم ۱ : ۲۲۳ ولی بن ملوک شاه، و مرآت العلوم ۳ : ۲۱ ولی ملوک شاه ، و نوشاهی، موزه : ۲٤۲ ملوک شاه یاد کرده اند . و در نسخهٔ ۱۵۵۲ گنج بخش «. . . فقیر ولی ملوکشاه» و در نسخه ۲٦۷۵ « . . . فقیرالمولی ملوک شاه» آمده است . شاید ملوکشاه درست تر باشد.

از این ملوکشاه جز آنچه رفت آگهی در دست نیست (ن. ک. علمای هند : ۲۳۰ ملوکشاه بدایونی، در گذشتهٔ ۲۷ رجب ۹٦۹هـ/۱۵٦۲ م پدر ملا عبدالقادر نگارندهٔ «منتخب التواریخ») .

آغاز ۱ : حمد بیحد و ثنای بیعد مر حضرتی را که حقیقت انسان مظهر ذات و صفات جلال و جمال . آغاز ۲ : الحمد لله کاشف الغمه . . . حمد بیحد (برابر نمونهٔ ۱) .

(ن. ک. اته. ۱۷۹۵ «غوثیه» ولی بن ملوکشاه و : ۱۷۹۷، ۱۷۹۸ «شرح غوثیه» ـ نسخه ها

۲ : ۱۰۸۶ «ترجمهٔ غوثیه» از کسی دیگر و ۲ : ۱۲۹۲ «غوثیه» ناشناخته).

9212- گجرات، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق ، ابراهیم ولد فتح سالم ابادی، ۱۰۹۵ھ. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۰۹ - ۱۸۲ مجموعه) (سید عارف نوشاهی) .

9213- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق، محمد حسن بن ملا محمد یوسف، باتاریخ ۱۱۹۹ھ. در مجموعه، آغاز برابر نمونه، ۱۰۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9214- کراچی ، موزه ملی N. M. ۵۲۸/۴۵ : نستعلیق ، سید اسعد الله بن سید احمد بن میر صدر الدین بن میر عماد الدین، ۲۲ ج ۱۱۸۰/۱ھ. ۲۸۴ ص (نوشاهی : ۲۴۲) .

9215- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۷۴ : نستعلیق خوانا ، فقیر محمد ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۷۷ - ۱۲) ، آغاز برابر نمونه . انجام افتاده .

9216- اسلام آباد ، همانجا ۲۶۷۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۱ - ۷۲)، آغاز پس از معرفی کتاب برابر نمونه ۱ در فهرست بنام «مکالمات غوث اعظم : غوثیه» آمده است .

9217- اسلام آباد ، همانجا ۲۵۵۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۹۵ - ۱۵۰) ، آغاز برابر نمونه ۱، ناتمام (گنج ۲ : ۸۱۴) .

9218- کراچی ، موزه N. M. ۱۹۶۱ - ۶۸۸/۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۲ - ۷۵) ، در فهرست بنام «غوثیه» آمده (نوشاهی : ۲۴۲) .

9219- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق، الله یار بیگ ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز افتاده : غوث اعظم . . . ۱۳۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9220- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۶۵(ا) : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۸۲ ص (پرفسور الله دتا چودری) .

9221- لاهور ، فقیر خانه ، سید مغیث الدین بخارایی : نستعلیق ، لعل محمد غلام قادریه ، ۱۵ ج ۱۲۳۰/۱ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، بنام «رساله قدسی» نامیده شده ، ۷۲ ص (محمد علی کوثر) .

9222- پیشاور ، جهنگی، مذهبی کتابخانه، مولوی وردگ : نستعلیق زیبا ، ۲ رجب ۱۲۳۴ھ. باآرایشهای زرین، آغاز برابر، ۹۲ ص ۱۶ س (میر سجاد حسین کاظمی) .

9223- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۴۲۵ : تحریری خام، ملا محمد قربان بن ملا عبدالله بن ملا صالح ، ذیقعده ۱۲۴۷ھ. آغاز برابر ۱، ۶۴ ص .

9224- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، باتاریخ ۱۲۶۹ھ. در شماره هایی از مجموعه ، ش ۱۱. آغاز برابر نمونه ، سپس «فرهنگ فارسی به سندی» (پرفسور روشن آرا بیگم) .

9225- هزاره ، کهلابت، مفتی عبدالسبحان : نستعلیق شکسته آمیز، مولانا محمد غوث هزاره ای ، ۱۲۷۴ھ. آغاز پس از معرفی رساله برابر نمونه ، ۷۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

9226- ملتان ، آغا پور، مکتبهٔ فایق : نستعلیق ، الله بخش ملتانی بن خیر دین بن قطب شاه ، ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۶۶ ص (نعیم اختر مجددی) .
9227- گوجرانواله، رسول نگر ، پیر محمد مقبول نوشاهی : نستعلیق زیبا ، پیر عمر بخش نوشاهی رسول نگری ، ۳ ماه جیتهه ۱۹۱۹ ب (۱۲۸۱ھ؟) ، آغاز برابر نمونه ، زرین ، ۲۶۸ ص (سید خضر نوشاهی) .
9228- اسلام آباد، همانجا ۱۵۵۲ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲۸۳ھ. (ص ۳۵۹ - ۳۸۳)، آغاز برابر ۱ (گنج ۲ : ۸۱٤).
9229- بهاولپور، قاضیان، فیض لائبریری، مولوی محمد فضل‌الله : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۲٤ ص (دکتر الله دتا چودری) .
9230- راولپندی ، عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ، سید ریاض حسین شاه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱ - ۶۸) ، آغاز برابر (نعیم اختر) .
9231- راولپندی ، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
9232- راولپندی ، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، پیر سید محمد شاه گیلانی ، ۱٤ محرم ۱۳۰۸ھ. در پایان به نام «الهامات غوثیه» نامیده شده است ، آغاز برابر نموله، ۵۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
9233- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰۳۶ (۱) : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «شرح مکالمات» آمده ، ۹۱ ص (سید سعید الله) .
9234- اسلام آباد ، نشنل آرشیو ۲۰۱ : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر . در فهرست بنام «رسالهٔ غوثیه» آمده (مسعود احمد خان : ۱۹).

● 3178- غوثیه : شرح غوثیه

متن همان . شرح از عبدالرزاق .
آغاز : نحمده و نصلی . . . بخدمت نکته پردازان حقیقت، وراز دانان معرفت ، بنده عبدالرزاق، بعد سلام سنت شفیع الانام معروض می دارد .
9235- کراچی ، موزه ملی ۹۱۳ - ۱۹۶۱ N M : نستعلیق ، ۱۱۹۹ھ. آغاز برابر نمونه، ٤۰ ص (نوشاهی : ۲٤۳) .

● 3179- غوثیه : رسالهٔ غوثیه

متن الهامات غوث اعظم پیشگفته . شرح از شاه عبد الکریم انصاری لاهوری چشتی . نام وی در دیباچه و نام «رسالهٔ غوثیه» در پایان نسخه ها آمده است . در آن از چند کتاب مشهور و نیز از «کلید المخازن» و این یکی بدون نام نگارنده نقل کرده است .
باسربندهای «قال یا غوث اعظم» . نخستین آنها: قال یا غوث الاعظم جعلت الانسان ، طبق

و جعلت سایر الاکوان مطیته . . .

نگارنده شاید عبدالکریم لاهوری نگارندهٔ «شرح فصوص الحکم» باشد که در ۱۰۴۵ﻫ/۱۶۳۵ م در گذشته است (ن. ک. همین بخش) .

آغاز : ابتدا می کنم بنام خدا ، که رحمان است یعنی از کتم عدم جمیع مکونات را به مقتضای استعداد ایشان بر آورده .

9236- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۸۷ : نستعلیق ، دین محمد ، ۱۱ محرم ۱۲۵۶ﻫ (ص ۸۹ - ۱۷۰) ، آغاز برابر نمونه .

9237- ملتان ، آغا پوره ، مکتبه فارق : نستعلیق خوش ، ۱۲۹۱ﻫ . زوبن ، آغاز برابر ، نام نگارنده در پایان آمده ، ۴۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

9238- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۶۳ : نستعلیق خام ، سورت خان ، ۱۲۸۲ﻫ (۱ - ۹۲) . آغاز برابر نمونه . در پایان بر نام و نسبت نگارنده «التلوی» افزوده شده (گنج ۲ : ۸۳۹) .

● 3180- غوثیه : شرح رسالهٔ غوثیه

متن همان. شرح از عبدالواحد : بنده عبدالواحد از درگاه غوث - آرزو دارد ، خلاص از کل لوث. شرحی حامل متن.

آغاز : الحمد لله کاشف الغمة و الصلاة و السلام علی رسوله خیر البریه. اما بعد ، فقال الغوث الاعظم المتوحش عن غیر الله.

9239- شیخوپور ، سرسیدالی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، خیر محمد بن حافظ لطف الله ، ٤ صفر ۱۲۷۰ﻫ ، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3181- غوثیه : ترجمه و شرح . . .

متن همان. ترجمه از ناشناس. نسخه ها یکی نیستند.

9240- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : عربیها نسخ و فارسیها نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ﻫ. دو رسالهٔ جداگانه است : ۱- ترجمه الهامات ، ۲- طریقهٔ خوالدان آن الهامات ، آغاز : باسم ذات باسم صفات مهربان بسیار بخشنده الحمد لله کاشف الغمه و الصلاة علی نبیه . . . ، ٦٤ ص (نعیم اختر مجددی).

9241- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳٤۲۲/۸/٤۱۷ : عبداللطیف ولد شیخ جان محمد ، ۱٦ رجب ۱۱۲۹ﻫ (۱۷ جولائی ۱۸۱٤م) ، در فهرست بنام «اقوال عوثیه» است (بشیر حسین ۲ : ۲۰۱).

9242- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٦۷۱ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱-۱۲ﻫ. آغاز و انجام افتاده. پس از ترجمهٔ شرح مانند هر بند ، با سربند «قطعه» نظمی مناسب آورده می شود. بدنبال شرح : اذا رأیت المحرق بنار الفقر و المتکثر بکثر الفاقه . . . ما حجاب خودیم در همه حال - کی بود کین حجاب برخیزد - چون حجاب صفات فانی شد - قطره با بحر هم

در آمیز ، ۶۰ ص.

9243- اسلام آباد ، همانجا ۷۶۹۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز و انجام افتاده . شرحی ست آمیخته به نظم ، با سربندهای «قال الله یا غوث الاعظم» ، سئوال و جواب ، بیت ، مصرع ، نخستین بیت در نسخه : نه جانرا خود خبر از جان ، که جان چیست - نه تن را از تن آگاهی که تن کیست . . . تا که با خویشی عدد بینی همه - چون شوی فانی ، احمد بینی همه، ۶۵ ص. با «خیریه» (ص ۱۴۴۴) مقابله شد آن نبود (گج ۲ : ۷۴۰).

9244- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانیه ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز : حمدله. صلاه. اما بعد ، بدانکه این رساله ای ست نقل از گفتار گوهر نثار حضرت قطب ربانی و غوث صمدانی محیی الدین سید عبدالقادر جیلانی ، ۲۰۳ ص.

9245- کراچی ، موزه ملی ۳/۱۶۰-۱۹۶۶.N.M : نستعلیق، محمد علی ولد محمد شفیع ساکن قصبهٔ دهوراجی ؟ ۵ شوال ۱۲۰۲ه. برای نواب دلیر خان لودهی فوجدار بندر بلاول. آغاز : لبیک ای پروردگار. غوث گفت خدایتعالی که هر نوعی که هست ، (ص ۶۶ - ۱۵۸) در فهرست بنام «شرح غوثیه» آمده (نوشاهی:۲۴۳).

9246- گجرات ، کنجاه ، گولیکی ، پیر زاده خلیل احمد ناصر : نستعلیق ، کلیم الله بن محمد مسلم ، ۱۲۰۹ه. آغاز : حمدله. اما بعد ، گفت غوث اعظم که خدایتعالی ، گفت ای غوث گفتم لبیک ای پروردگار ، فرمود ای غوث هر. . . ، ۱۲ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

9247- کراچی ، موزه ملی ۳۸۱ - N. M. ۱۹۷۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : . . . در این شرح خواهد پیوست. از زبان قاصر ما چه آید که از عهدهٔ شکرش بدر آید ، در فهرست بنام «ترجمهٔ الهامات:رساله غوثیه» آمده ، پیرامون ۱۵۰ ص (نوشاهی : ۲۰۱).

● **غوثیه** : غوث نامه

در بخش منظومه ها و سیر خواهد آمد.

● **غوثیه** : اسرار الطریقه

محمد غوث پیشاوری. ص: ۱۲۵۵.

● **غوثیه** : نشاط العشق

عبدالله ، در همین بخش.

● **غوثیه** : خیریه

خیر الدین خالدی. ص: ۱۴۴۴.

3182. فارقه

از مولوی احمد بن اسماعیل ابدالی قندهاری نقشبندی (که یاد او در «تعلیم السلوک: ۱۳۵۵» گذشت) (ن. ک: د افغانستان نومیالی، از عبدالرؤف بینوا ۳: ۳۲۴ کابل). دربارهٔ توحید وجودی و شهودی. با دیباچه ای بعربی. در ۱۲۳۳ه/۸ - ۱۸۱۷م.

آغاز: سبحان من تنزه عن شئونات الصور و الاشکال، و تقدس عن . . .

9248. کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۹۴/۱۸: نستعلیق، رمضان ۱۲۶۳ه. آغاز برابر نمونه، بدنبال «کاشفه» از همو (ص ۱۲۶ - ۱۷۸) (نوشاهی: ۲۲۱).

3183. فایدهٔ جلیله

از قاضی محمد ثناء الله پانی پتی (که یاد او در «ارشاد الطالبین: ۱۲٤۰» گذشت). در رد تصوف و فلسفه، بر مأخذ کتاب «شفا» و «شرح شفا» ی ملا علی قاری و سخنان متکلمان و فقیهان و محدثان.

آغاز: و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین. فایدهٔ جلیله. شاه ولی الله صاحب (رح) در کتاب «تفهیمات الهیه» نوشته اند که افاضهٔ ایجادیه چنانکه اقتضا می کند تشخیص مفاض . . .

9249. جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، امام الدین، ۱۲۸۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص.

9250. جهلم، همانجا: نستعلیق، نام نویسنده نیامده ولی همان امام الدین است، ۱۲۸۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۵ ص (نعیم اختر مجددی).

9251. سیالکوت، بدوملهی کهنه، کتابخانه فخر لاطبا: نستعلیق پخته، عبدالنبی لاهوری، ۱۲۸۹ه (آغاز: حمدله. صلاة. شاه ولی الله صاحب(رح) (برابر نمونه) (ص ۲۵ - ۳۷) نام نگارنده در کلفون آمده.

3184. فتح الاذکار

از شیخ فتح جالندهری (بشیر حسین). نام درست و کامل او شاه فتح الله حسنی حسینی چشتی جالندهری ست، که در ۱۱۹۹ه/٤ - ۱۷۸۵م. (آفتاب چشت بود) در گذشته است. زندگینامه و کارهای ادبی او در «پاکستان مین فارسی ۳: ٤٠٤ - ٤٠٦» آمده است. در آنجا سه اثر از ملفوظاتش نام برده شده است: ۱- «فتح الاسرار» در علم توحید، ۲- «فتح الاخیار» در اباحت سماع، ۳- «فتح العقاید» در شرح اعتقادیات. و نیز دو کتابش که در دست هستند و مورد بر رسی قرار گرفته اند: ٤- «فتح المعارف» یا «رسالهٔ شرح کلمهٔ طیبه» که مریدش شیخ نور الله (م ۱۱ شعبان ۱۱۵۲ه/۱۷۳۹م) گرد آورده است، ۵- «فتح الاذکار» (کتاب مورد نظر).

در دیباچهٔ فتح الاذکار می گوید: پیش از این رساله ای در اصطلاحات و کلمات بزرگان نقشبند، نگاشته بودم، و اکنون در ۱۱۶۳ه/۱۷۵۰م این یکی را در اذکار و اشغال آن طریقه می-

نگارم. و اصطلاحات آن گروه را گزارش کرده است : یاد کرد ، باز گشت ، نگاهداشت ، وقوف قلبی ، وقوف عددی ، وقوف زمانی ، هوش در دم ، نظر بر قدم ، خاوت در انجمن ، سفر در وطن. و نیز : ذکر در بیان لطایف و مکان ، در بیان تلقین و تعلیم مرید ، تعلیم لطیفهٔ سری ، تعلیم لطیفهٔ خفی و اخفی ، توحید وجودی و توحید شهودی ، طریقهٔ تعلیم نایافت ، در ذکر ولایت خمسه.

9252- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۰۷۹/۱۰۲۷/۳ : نوشته محمد جمال، ۱۲۱۹ه. (۱۸۰٤) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۷).

3185- فتح الباب فی معرفة رب الارباب

از شاه جلال الدین قادری (مشرعی سجری) ، که در آغاز آن می گوید «در اول صد دوازدهم» پس از هجرت تالیف شده است. در خدا شناسی.

آغاز : نحمد الله الذی مثل المعارف الکشفیه فی القرآن بالمحسوسات تعلیما . . . این رساله . . . که برای طریقه در اول صد دوازدهم بعد از هجرت مقدسه تالیف کرده شده است ، باید که محسوسات را وسیلهٔ فهم معقولات و مکشوفات کنند.

9253- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، فقیر عبدالرحیم ولد قاضی عبدالغفور سکنهٔ شهر شریف پور ، شنبه ۱۲ شوال ۱۲۵۷ه. آغاز برابر نمونه ، در ص. ع. آمده : الجزء الاول من کتاب فتح الباب فی معرفت رب الارباب. بحسب ظاهر ملک حامد شاه، با مهر او کنده ۱۲۵۲ه. و در کلفون نام نگارنده شاه جلال الدین قادری مشرعی السجری شده است ، ۸۵ ص ۱۵ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

9254- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۷-۲۱٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۷۹ ص (نوشاهی).

3186- الفتح الربانی : ترجمهٔ . . .

متن به عربی از شیخ عبدالقادر گیلانی (که یاد او در «اسرار العاشقین : ۱۲۵۸» گذشت) به نام «الفتح الربانی و المدد الرحمانی»، مجالس وعظ اوست حاوی مسایل عرفانی دینی و اخلاقی. گرد آوری شیخ عفیف (خفیف) الدین بن مبارک قادری.

ترجمهٔ فارسی از ناشناس. با سربندهای «مجلس».

این کتاب به زبان اردو نیز ترجمه و چاپ شده است.

آغاز : لک الحمد یا من تنور ساطع انوار کرامات الاولیاء بنور الیقین و لک الشکر . . . مخفی و محتجب نماند که اکثر اوقات خاطر فاتر این خیر خواه.

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲ : ۱۶۳ ، متن این کتاب که از گرد آورنده نام برده نشده است - نفیسی ۱ : ۱۳۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «الفتح الربانی» بدون ذکر نام گرد آورنده و ترجمهٔ فارسی آن).

9255- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹٤۷ : نستعلیق میر غلام محیی الدین ، ٤ ذیقعده

۱۲۱۹ه. آغاز برابر نمونه (سید سعید الله - مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۷۷).

● 3187- فتح العبید فی شرح الاسبوع

متن اورادی ست از شیخ عبدالقادر جیلانی (م ۱۱۶۶/۵۶۱م) گزارش از ملا عبیدالله ملتانی که یاد او در «آداب المریدین : ۱۲۲۰» گذشت.

آغاز : الحمد لله الواحد الاحد الصمد الذی ... و بعد ، فهذه اوراق فی شرح الاسبوع الشریف .

9256- ملتان ، قدیر آباد ، جامعه عبیدیه : نستعلیق خوش ، ۱۲۷۸ه ، ۱۹۷ ص (نعیم اختر مجددی).

9257- ملتان ، همانجا : نستعلیق خوش ، نگارنده ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، ۱۰۱ ص (نعیم اختر).

● 3188- فتح العقاید

از بابا فتح محمد برهانپوری (م ۱۰۸۰ه/۶۹-۱۶۷۰م) فرزند عین العرفاء عیسی جند الله سندی و نگارنده «عوالم خمس : ۱۷۰۶» و جز آن.

در ۱۰۶۰ه/۱۶۵۰م. در عقاید اهل سنت و جماعت ، در ۲۸۰ «مسئله» : معرفت اله و ایمان ، بیان مذهب اهل سنت و جماعت ، صفات الهی ، اختلاف اشربه ، ایمان مجمل و مفصل ، رکن اول دلایل عقلی و نقلی ، رکن دوم در ده مسئله ، رکن سوم نیز در ده مسئله ، بیان ایمان به انبیاء ، تصدیق قیامت ، عذاب قبر ، میزان و حساب ، پل صراط و دوزخ ، خلافت ، کلمات کفر ، گناه های بزرگ ، خاتمه در برزخ و بهشت و دوزخ ، تتمه در ذکر نار ، تاریخ ختم کتاب و احوال مصنف.

می بایست در بخش عقاید جا، می گرفت.

آغاز : حمد نامحدود و ثنای غیر معدود مر مبدعی را که قواعد عقاید علمی و عملی دین حنفی ، و اقاویل ملت ابراهیم.

(ن. ک. علمای هند : ۱۶۰ زندگینامه بدون نام آثارش - ایوب قادری : ۳۷٤ که نام ۸ اثر او را برده از آن میان همین کتاب).

9258- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون ۲۳ : نستعلیق خوش ، محمد صالح بن ملا احمد ، در اورنگ آباد ، ۱۲ رجب ۱۱۰۳ه. ۷ جلوس فرخ شاه پادشاه ، آغاز برابر نمونه ، ۲۲۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9259- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/٤ ف ت ح : نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۸۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● فتح الفضل ، ترجمه : ورد محمدی

● فتح مبین : شرح حصن الحصین

در ص : ۱۵۹۱ گذشت.

● **3189- فتح المبین للاسماء الاربعین**

از بابا فتح محمد برهانپوری (م ۱۰۸۰ھ/۶۹-۱۶۷۰ م) که یاد او در«فتح العقاید» پیش از این گذشت.

در گزارش و خواص نام های خدا.

در منابع در دسترس این ناچیز، نامی از این کار وی بدست نیامد.

اغاز: الحمد لله الحمید و هو المحمود فی کل زمان و الشکر لله المجید . . . (شرح): سبحانک لا اله . . . یعنی به پاکی یاد می کنم و پاک می دانم پاک داستی مر ترا.

9260- کراچی، موزه ملی ۲/۳۲۳ - ۱۹۶۷ .N. M : نستعلیق، میر غلام صمدانی بن میر جمال الدین حسنی حسینی قادری حنفی جعفری، ۲۸ شوال ۱۲۶۸ھ. در باندی مظفر آباد کشمیر، (ص ۶۰ - ۳۳۳)، آغاز برابر (نوشاهی : ۸۶۳).

● **فتح مثنوی :** شرح مثنوی معنوی

شاه فتح محمد. در ص: ۱۶٤۱ گذشت.

● **3190- فتوت نامه :** فتوتیه

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). برای شیخ حاجی بن طوطی علی شاه قتلانی، در ۲ رمضان ۷۷۳ھ/۱۳۷۲م. با سربندهای «ای عزیز»، نخست اصطلاح اخی را توضیح می دهد، که آنرا سه معنی و سه مرتبه است : اول عام، لغوی و رسمی. دوم خاص، نصی حقیقی، سیوم اخص، اصطلاحی معنوی. سپس معنی و هدف و منفعت مسلک فتوت را، آنگاه آداب و رسوم آن، سپس ده قول بزرگان فتوت. و در پایان گفتار زلخیرهٔ خرقهٔ فتوت خود را می آورد. و در اینجا می گوید که این رساله را برای «اخی» شیخ حاجی بن طوطی علی شاه قتلانی (که کسوت فتوت را به او پوشانده) نگاشته است. و خود خرقه را از نجم الملة والدین ابو المیامن محمد بن احمد بن الاذکانی دریافت کرده است.

آغاز: شکر و سپاس آن صانعی که حدایق ریاض موجودات را از بیداء ظلمت آباد به صحرای وجود آورد، و تخم ارادت را در مزرعهٔ بستان . . .

(ن. ک. ذریعه ۱٦ : ۱۱٤ «فتوت : فتوتیه» که در آنجا آمده خرقهٔ فتوت را از شیخ حاجی بن طوطی علی شاه دریافت کرده. نسخه ها ۲ : ۱۲۹٤ «فتوت نامه : فتوتیه» - پیشگفتار چاپ آن از دکتر ریاض، در مجلهٔ معارف اسلامی ۱۱ : ٦٤ - نفیسی ۱ : ۱۹۵ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «رسالهٔ فتوت یا فتوت نامه» - نشریه ادبیات آذر آبادگان ۱۳۲۹ : ۳۲۳ «رسالهٔ فتوتیه» - ریو ۲ : ۸۳۹ «رسالهٔ فتوحیه» ؟ - صفا ۳ : ۱۲۹٦ زندگینامه و نام ۱٤ اثر او از آن میان «فتوت نامه» - نسخه ها ۲ : ۱۲۹٤ «فتوت نامه» - نشریه ۸ : ۲۰۸ «فتوتیه» - دو کتابخانهٔ مشهد : ۸۲۱ «فتوتیه»).

9261- اسلام آباد، گنج بخش ٤٤۰۹ : نستعلیق ریز پخته، در مجموعه رساله های او

نوشته ۸۵۱ه. (ص ۶۱۳ - ۶۴۱). آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۹۵۱).

9262- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷ - ۹۱۲/۴ - ۷ : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸۴ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۷ مجموعه (ص ۷۸ - ۹۵). (نوشاهی : ۲۴۴).

9263- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۹۹۶ : نستعلیق پخته ، ۹۴-۱۰۹۵ه. (ص ۴۸۲-۵۳۳) ، آغاز برابر (گنج ۲ : ۹۵۱).

9264- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. با مهر کننده ۱۱۵۵ه. (ص ۲۳۹ - ۲۵۳) ، آغاز برابر (نوشاهی).

9265- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامالیان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی ، ۵ ع ۲/۱۱۷۵ه. (ص ۲۴۹ - ۲۸۰) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

9266- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۳۱۴ - ۳۴۴) مجموعه رساله های او ، آغاز برابر نمونه .

9267- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۳-۲۴۰ : نستعلیق ، (محرم ۱۲۶۴ه) ، ش ۹ مجموعه رساله های او (ص ۱۲۶ - ۱۴۶) ، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۲۹).

● **فتوليه** : فتوت نامه

● 3191- فتوح الاوراد

از بابا فتح محمد برهانپوری سندی (که یاد او در «عوالم خمس : ۱۷۰۶» گذشت). به سال ۱۰۵۶ه/۱۶۴۷م (یا ۹ ذیقعدهٔ ۱۰۵۷ه). در وردها و نماز ها بر شیوهٔ گروه شطاریان هند. باسربندهای «فتح» و هر فتح در چند «ذکر» :

فتح ۱- در بیان اعمالی که از صبح تا ظهر انجام می گیرد ، در چندین «ذکر» (: بیدار شدن از خواب ، جامه پوشیدن ، آداب خلا ، وضو و ادعیهٔ آن ، اذان ، حضور در صلات) ، ۲- اعمالی که از ظهر تا عصر انجام می گیرد ، نه «ذکر» ، ۳- عصر تا مغرب ، هشت «ذکر» ، ۴- مغرب تا عشاء ، شش «ذکر» ، ۵- عشا تا صبح ، دوازده «ذکر» ، ۶- . . . ، ۸- اعمال تمام سال ، دوازده «ذکر» .

(ن. ک. خلاصه الاوراد : ۴۳۰ از فرزند او ، که گزیده ای از این کتاب است).

آغاز : الحمد لله حمداً كثيراً طيبا مباركا فيه كما يحب ربنا و يرضى ، و سلام الله عدد لا يحصى . . . اما بعد ، فهذا زبدة . . . فتح محمد . . . فتوح الاوراد . . .

(ن. ک. ایوب قادری : ۳۷۴ که نام ۸ اثر او را برده از آن میان همین کتاب ـ ابوالف ، ذیل : ۸۶۲ که تاریخ انجام را ۹ ذیقعدهٔ ۱۰۵۷ه یادکرده است).

9268- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، با ترقیمهٔ ، نگارنده : فتح محمد بن عین العرفا ، رجب ۱۰۵۷ه. آغاز برابر نمونه ، با مهر محمد مظهر بن شیخ احمد سعید مجددی نقشبند ، ۵۱۸ ص

(محمد نذیر رانجها).

9269- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۵ ن ا م: نستعلیق و نسخ خوش، با ترجمه فتح محمد (نگارنده)، و ذیحجه ۱۰۵۷ه. آغاز برابر، ۵۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9270- کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی R. ۱۴۴: نستعلیق خوش، محمد مومن، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۴۶۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9271- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷، ۵۳۱ فتح: نستعلیق، ۱۲۴۱ه. آغاز برابر نمونه، ۱۵۹ گ ۲۱ س (عباسی ۱: ۷۶۱).

9272- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق و رقاع، با حواشی که امضای محمد هاشم دارد که گویا نویسنده متن نیز هست، بی تاریخ، آغاز برابر نمونه، ۱۸۸ ص ۲۶ س (پروفسور روشن آرا بیگم).

● 3192- فتوحات الغیبیه فی شرح عقاید الصوفیه

از شاه فقیر الله شکارپوری (که یاد او در «رسالهٔ فلسفی: ۹۵۸» گذشت). دربارهٔ وحدت وجود و وحدت شهود که به تفصیل گفتگو کرده است.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳: ۷۹۱ تا ۸۰۲ زندگینامه و نام ۱۶ کار او، از آن میان همین کتاب).

9273- کراچی، استاد شادروان پیر حسام الدین: تاریخ یاد نشده، ۴۳۲ ص که ۲۱۶ صفحهٔ آن تنها «مقدمه» است (پاکستان مین فارسی ۳: ۷۶۳).

● 3193- فتوحات مرشدیه

از حافظ محمد ضیاء الدین ولد مولوی معین الدین، متوطن نارنوال، از پیروان گروه قادریه، در سه «فتح»: ۱- در باب مسئلهٔ تصوف، ۲- سلوک طریق، ۳- در باب اربعین. از تعلیمات شاه محمد رمضان مهمی که پیر او بوده است، نگاشته است.

آغاز: حمدله. صلاة. اکنون در پردهٔ خفا نماند، چون بوسیلهٔ جناب فیض مآب حضرت مطرح کمالات صوری، مطلع لمعات معنوی.

9274- اتک، صدیقی، حسن ابدال: نستعلیق خوش و نسخ پخته، سدهٔ ۱۲ه. ۱۳ ص (پرفسور احتر راهی)

● 3194- فتوحات مکیه: ترجمهٔ . . .

ناشناخته.

(ن. ک. اته ۷۲۴، ۷۲۶، ۶۴۶، ۶۵۴ - ملی ۶: ۲۹۷).

9275- لاهور، چمرنگان، کتابخانه محمدیه محمدیه: تاریخ و نشانی بیشتر داده شده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۹۷).

● 3195- فتوح الغیب

از شیخ عبدالقادر جیلانی (که یاد او در «اسرار العاشقین: ۱۲۵۸» گذشت) به عربی، گرد آوری

فرزندش ابو عبدالرحمان شرف الدین عیسی (م ۵۷۳ھ/۱۱۷۸-۷م).

(ن.ک. مشار، عربی: ۶۵۸ «فتوح الغیب» که سه چاپ آن را نشانی داده ولی نادرست آن را منظوم نوشته ـ کشف الظنون ۲: ۱۲۴۰ «فتوح الغیب» بدون یادی از ترجمه و شرح های آن ـ معجم المطبوعات ۱: ۷۲۷ «الجیلانی، عبدالقادر» که نشانی پنج کار عربی چاپ شدهٔ او را داده، از آن میان یک چاپ «فتوح الغیب» را).

● 3196ـ مفتاح الفتوح ؛ شرح فتوح الغیب

متن همان. گزارش حامل متن از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور: ۹۱» گذشت)، که نام خود را در دیباجه نبرده است، در ۱۰۲۳ھ (: مفتاح الفتوح)/ ۱۶۱۴م به انجام رسانده است: این شرح که مفتاح فتوح الغیب است ـ مفتاح فتوح نام و تاریخ فتاد ـ در خاطر آنکه مظهر لاریب است. هر چند در صفحهٔ عنوان چاپ نولکشور ۱۹۰۷م به نام «فتوح الغیب» می باشد.

در شرح فارسی پس از شرح دیباجهٔ متن، هشتاد «مقاله» (قول) است و در پایان «خاتمه» ای: مقالت ۱ـ امتثال اوامر و اجتناب از نواهی و رضا به قضا و قدر، ۵ـ تشبیه حال دنیا، ۱۰ـ مخالفت با نفس، ۲۰ـ رشک و رهب، ۳۰ـ جزع و فزع، ۴۰ـ ادخال خود در زمرهٔ روحانیان، ۵۰ـ قرب و بعد از پروردگار، ۶۰ـ خروج از معهود به مشروع آغاز سلوک است، ۷۰ـ عجب و تشبیه آن، ۷۵ـ وصیت به فرزند، ۸۰ـ ترغیبات متفرقه. خاتمه. در باعث بر تألیف است و نام متن «فتوح الغیب» و گزارش آن بنام «مفتاح فتوح» و اینکه مطالعهٔ کتاب را شیخ عبدالوهاب متقی در شهر مکه سفارش کرده و نسخه را در هند یافته، تا اینکه شاه ابو المعالی (قادری) به وی دستور ترجمه و شرح را می دهد.

آغاز: هذا کتاب مفتاح الفتوح، سیدنا... قال والدی الشیخ... حمدله. همهٔ ستایشها ثابت است مر خدای را عز و جل که پروردگار همهٔ عالمیان است، عالم ملک و ملکوت و جن و انس.

(ن.ک. مشار ۳: ۳۲۴۱ «شرح فتوح الغیب» که نشانی دو چاپ آنرا بدین نام داده ـ علمای هند: ۱۰۹ «شرح فتوح الغیب» ـ نفیسی ۱: ۱۳۲ و ۳۶۹ «شرح فتوح الغیب» ـ مشار، مؤلفین ۳: ۷۶۸ که متن را نادرست منظوم گفته ـ نسخه ها ۲: ۱۴۰۵ «مفتاح الفتوح» ـ پاکستان و هند ۴: ۱۵۳ «شرح فتوح الغیب»).

9276ـ اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۴۹۹: نسخ و نستعلیق، جیون ۲۱ ج ۲/ ۱۰۸۱ھ. آغاز افتاده: و محققان نور حقیقی هستی حق است..، ۱۰۰۸ ص (پرفسور الله دتا چودری).

9277ـ پیشاور، نوشهره، اکوڑه ختک، مدرسه حقانیه ۳۷۹۰-۴۵: نسخ، متعبد بن حاجی ابو رضا، ۲۹ رجب ۱۰۸۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۴۰۲ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

9278- کراچی ، پاکستان هستاریکل سوسائتی ، همدرد : نسخ خوش ، ۷ ع ۲/۱۰۸۹ھ، آغاز برابر نمونه ، ٦٦٤ ص (سید خضر نوشاهی).

9279- پیشاور ، دانشگاه کالج اسلامیه ۹۳۳ الف : نستعلیق ، سید نور محمد ولد جلال الدین حیدر ، ٤ رجب ۱۰۹۰ھ، در حسن ابدال ، آغاز برابر نمونه ، ٥۳٤ ص (سید سعید الله).

9280- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق زیبا ، هدایت الله ، بفرمایش میان محمد خان ، برای غلام محیی الدین و غوث محمد ، سدهٔ ۱۱ھ، عمل صحف مورخ ۱۰۷۳ھ، اغاز برابر نمونه ، با سرلوح ، کامل (سید عارف نوشاهی).

9281- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ١٤٦ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۱ھ، آغاز افتاده و بزیر صحافی رفته : علم حق و روشن شدن دل تو . . . ، ٦٦٦ ص (پرفسور الله دتا چودری).

9282- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳۹۰ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ، آغاز و انجام افتاده ، عنوانها نانویس ، در فهرست شناخته نشده، در اواخر نسخه گوید : بدانکه این مقاله در این دو نسخه که ما به وجود آن مشرف شده ایم موجود نیست. و لیکن شیخ عبدالوهاب متقی قادری در ارشاد نامهٔ حود که به این فقیر عنایت کرده . . . نوشته است که در نسخه ای از «فتوح الغیب» که نزد ایشان است این مقاله موجود است (گنج ۲ : ٦٩٨).

9283- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق و نسخ ، عارف ، چهار شنبه ۲۲ ع ۱۱۳۱/۱ھ، آغاز برابر نمونه ، ۳٥۷ ص (رویت).

9284- لاهور ، کتابخانه مولوی شمس الدین : نستعلیق ، ۱۱٤٥ھ. آغاز : . . . هذا کتاب فتوح الغیب سیدنا و مولانا و ملاذنا العلامه شیخ الامام الکامل امام ائمة . . . ، ۳۳ گ ۱۹ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیقی : ۲۹٤).

9285- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٤٤١ : نستعلیق ، محمد رفیع سهام مدرس ، ۲۹ ذیقعده ۱۱٥٦ھ، ٤٨٤ ص (گنج ۲ : ٧٤١).

9286- لاهور ، کتابخانه عمومی پنجاب ۲۸۲ ، ۲۹۷ قا : نستعلیق ، ۱۱۹۳ھ. آغاز برابر نمونه ، با یادداشت مقابله ای از روی «نسخه مولف آن شیخ عبدالحق بن سیف الدین قادری» که نشان میدهد نویسنده پسر شیخ عبدالحق محدث دهلوی ست ، ۳٦۱ گ ۱۷ س (عباسی ۱ : ۱۸٥).

9287- لاهور ، جامعه اشرفیه : نستعلیق خوش یکشنبه ۱۱٦٧ھ، در پایان نام نگارنده بخامه کاتب عبدالحق دهلوی یاد شده ، آغاز برابر نمونه ، ٤٦٨ ص (پرفسور اختر راهی).

9288- گجرات، مسلم بازار، کتابخانه جدید، عبدالعزیز قریشی: نستعلیق، سدۀ ۱۲ه، با مهر کندۀ ۱۱۸۲ه. آغاز برابر نمونه، کامل (سید عارف نوشاهی).

9289- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۱۳: نستعلیق پخته، با مهر کنده «محمد ناصر ۱۱۸۲ه» ۸ برگ در آغاز و ٤ برگ درمیانه نونویس، ۳٦۰ ص (گنج ۲: ۷٤۱).

9290- اسلام آباد، گنج بخش ٦۰۸۵: نسخ در متن و نستعلیق پخته در گزارش، محمد انصار الله، ۱۱۸۹ه. آغاز برابر، ۵۲۸ ص.

9291- اسلام آباد، همانجا ٤۸۹٦: نسخ پخته، سدۀ ۱۲ه. در آغاز پنج سطر است که بایستی از کاتب باشد: حمدله. صلات. اما بعد، میگوید ... ابو محمد فضل الله حنفی قادری پیشاوری بن ابو الفضل ... ، سپس به مانند نمونه، ٤٤۲ ص.

9292- شیخوپوره، نارنگ منڈی، کتابخانه شاهدیه، مبارک علی شاهد: نستعلیق و عربیها نسخ خوش، محمد معین، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، در ۷۹ قول، ۵۲٦ ص (نعیم اختر مجددی).

9293- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیۀ سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق شکسته آمیز، سدۀ ۱۲ه. دیباچه را دارد، آغاز برابر نمونه، ٦۳۸ ص (محمد نذیر رانجها).

9294- هزاره، هری پور، خانقاه نقشبندیۀ مجددیه، قاضی محمد صدر الدین: نسخ و نستعلیق، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۵۰ ص ۱۹ س (مولانا محمد اسرائیل کان الله له).

9295- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۰٤: نستعلیق تحریری، سدۀ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۵۹۸ ص.

9296- رحیم یار خان، صادق آباد، گنجینۀ میر، میر سید زاهد حسین ۲۸۹: نستعلیق خوش، سدۀ ۱۲-۱۳ه. آغازه افتاده: مجلس‌را ... ، ۵٦۰ ص (دکتر الله دتا چودری).

9297- اسلام آباد، گنج بخش ۲۷۱۳: نسخ و نستعلیق پخته، سدۀ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۷۳۰ ص.

9298- حیدر آباد، شاه ولی الله اکادمی، غلام مصطفی قاسمی: نستعلیق زیبا، ۱۲۰۳ه. آغاز: حمدله. صلات. کتاب با صواب فتوح الغیب از مقالات محبوب سبحانی .. ترجمۀ آن شیخ عبدالحق، ۲۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9299- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۳۰: نستعلیق پخته، فقیر گل محمد بن میان غلام محمد «و شطری از دست یار محمد بن فقیر گل محمد مذکور» و ج ۲/۱۲٤۳ه. آغاز برابر نمونه، ٤۷٦ ص.

9300- پیشاور، پشتو اکادمی ۵۵۵ ق: نستعلیق، چاشت پنجشنبه ۲۸ ذیقعده ۱۲۷۵ه.

آغاز برابر نمونه، ۸۵٤ ص (استاد محمد رضا همدانی).

9301- اسلام آباد، گنج بخش ۳٤۹ : نستعلیق، ملا محمد سرور، ۱۲۷۵ھ. (ص ۲-۱۰۵۹)، آغاز برابر نمونه.

9302- اسلام آباد، همانجا ۷۱۷۹ : نستعلیق تحریر آمیز، فضل الدین نقشبندی، ۱۲ شعبان ۱۲۷۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۳٦۵ ص رحلی (گنج ۲ : ۷٤۲).

9303- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۹-۳۰۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. با مهر کنندهٔ ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر نمونه، کامل (نوشاهی : ۲٤٤).

9304- راولپنڈی، دگری کالج رود، انوار العلوم، سید چراغ الدین شاه : نستعلیق، فقیر فرزند علی فرزند سید فتح محمد غازی، متوطن قصبهٔ ظفر وال، ۱۰ ذیقعده ۱۲۸۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۹٦ ص (سید عارف نوشاهی).

9305- سرگودها، بهلوال، نصیر آباد، مولا داود : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر ۲٦۸ ص (محمد نذیر رانجها).

9306- هزاره، کهلابٹ، مفتی عبدالسبحان : نستعلیق، نور احمد بن فضل احمد بن شیخ احمد بن محبت خان عرف جابری انصاری، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۳٦ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

9307- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۹۰ : نستعلیق، نور احمد بن فضل احمد بن شیخ احمد بن محبت خان عرف جابری انصاری، رمضان سدهٔ ۱۳ھ. پاس خاطر محمد غوث، ۷۳۲ ص (گنج ۲ : ۷٤۲).

9308- پشاور، ریکارد آفس ۲۹۸ : نستعلیق شکسته آمیز، بی تاریخ، آغاز برابر، ۳۷٦ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

● 3197- ترجمهٔ فتوح الغیب

متن همان. ترجمهٔ ناشناخته. (ن. ک. مفتاح الفتوح از دهلوی، پیش از این).

9309- اسلام آباد، گنج بخش ۴۳۳۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. متن است و زیر نویس کامل فارسی. آغاز : حمدله . . . جمیع ثناها خاص پروردندهٔ عالمان، اول و آخر و ظاهر و باطن بشمار مخلوقات او و تعداد کلام قدیم، ۲۰٤ ص (گنج ۲ : ٦۵۱).

● 3198- فخر الحسن

از شاه محمد فخر الدین اورنگ آبادی، فخر جهان دهلوی (که یاد او در «عین الیقین : ۱۷۱۳» گذشت). در رد شیخ ولی الله دهلوی (ن. ک. «فتح الرحمان : ٦۱») که در جایی

نوشته است که، زنجیرهٔ چشتیان به حضرت علی(ع) پیوند ندارد، چه حسن بصری (۲۱ - ۱۱۱ه/ ۶۴۲ - ۷۲۹م) سنش اقتضا نداشته که خلافت روحانی را از آن حضرت در یابد. و دیدار آن دو از نظر تاریخ تأیید نشده است. اورنگ آبادی در این رساله این نظر دهلوی را رد کرده است.

این رساله را محمد علی خیر آبادی، به نام «قول المستحسن فی شرح فخر الحسن» به زبان عربی گزارش کرده است.

آغاز: اللهم لک الحمد و الیک المشتکی، و انت المستعان . . . اما بعد، می گوید محمد المشتهر به فخر الدین النظامی اورنگ آبادی.

(ن. ک. پاکستان و هند ۵ : ۳۱۰ که ضمن نام سه کارش از این اثر او نام برده است - مشایخ چشت : ۴۹۸ تا ۵۲۵ زندگینامه و نام م اثر او، از آن میان همین کتاب).

9310- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق : نستعلیق، سجاد حسین سندیلوی، ۲۲ رمضان ۱۲۱۱ه. آغاز افتاده، سپس «رسالهٔ مرجئیه» از همو. (نعیم اختر مجددی).

9311- دیره غازی خان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود سا یدی : نستعلیق پخته، خدا بخش سلیمانی تونسوی، ۱۲۸۸ه (ص ۱۲ - ۴۱)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

3199- فخر الطالبین

از سید نور الدین حسین خان فخری چشتی، مرید خاص مولانا محمد فخر الدین محب النبی چشتی نظامی (م ۱۱۹۹ه/۴ - ۱۷۸۵م). ملفوظات همان مرادش است، مجلس ها نامؤرخ است. در دهلی ۱۳۱۵ه. چاپ شده و نیز ترجمهٔ اردوی آن از مر لذو علی درد کاکوری در کراچی چاپ شده (اختر راهی، ترجمه ها : ۱۰۱)

آغاز: حمد واحدی راست که مثل محمد رسول الله(ص) را مخلوقی ساخته اول از همهٔ مخلوقات در مرتبهٔ وحدت.

(ن. ک. پاکستان و هند ۴ : ۲۲۲ «فخر الطالبین» با یزید که جز این است).

9312- بهاول نگر، چشتیان، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق، اقمر حسن چشتی نظامی بصیر پوری، ۲۲ رجب ۱۲۸۴ه برای خواجهٔ خواجگان شمس الملک، آغاز برابر، ۲۶۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9313- بهاول نگر، چشتیان، محمد اجمل چشتی فاروقی: نستعلیق خوش، علی محمد علیم الدین نظامی چشتی فخری خلف سید شاه کمال الدین، ساکن غیاثپور دهلی، ۲۹ ج ۱/۱۲۸۸ه. آغاز برابر نمونه، ۲۴۵ ص.

9314- ملتان، جهانیان، مکتبة الجمال، اسد نظامی : عکس نسخهٔ پیشین است (نعیم اختر مجددی).

9315- بهاول نگر، چشتیان، صاحبزاده نور جهانیان : نستعلیق خوش، ملا محمد بن سید عبدالحی بن قادر بخش نظامی، ۱۳۱۵ه. برای حافظ محمد حیات ولد قاری چراغ دین

(ص ٤٤٢ - ٥٢٤) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● **3200. فرح الزا**

از پاکهرمل حافظ ابادی (الکهٔ لاهور) ، متخلص به «هندو» به سال ۱۰۳۷ھ/۱۶۲۷م.) که می گوید آن را پیشکش جهانگیر (۱۰۱٤-۱۰۳۷ھ) کرده و مورد پذیرش قرار گرفته است :
«هندوا» وقت رفته ناید باز ـ غم مخور ، گر خوری نیابی بار.
نگارنده درکار خود بدین موضوع ها توجه داشته است :

علم بدانش کمال ، تصوفات بی ملال ، که در اینجا ۱۲ عنوان کوچک تر آورده ، صدق براست نیت ، سخاوت به علو همت ، بر آوردن حاجات به عدالت ، غیرت به استمالت ، مطایبات به ظرافت موزون. وزیر عنوان های زیر حکایات خود را به نثر آمیخته به نظم آورده است : ۱ـ علم فضیلت ، ۲ـ حکمت ، ۳ـ نجوم، ٤ـ سیاق مرقوم ، ٥ـ آموختن زبان موجودات ، ٦ـ طلسم ، ۷ـ لیر ـ نجات ، ۸ـ تناسخ ، ۹ـ مسخرات ، ۱۰ـ جادو ، ۱۱ـ افسون ها ، ۱۲ـ کیمیا ، ۱۳ـ موسیقات. با سربندهای خطابی «جان ، جانم».
(همان. نسخه ها ٥ : ۳٥۸۹).

(ن. ک. پا کستان میں فارسی ۳: ٥۰۸ تا ٥۱۰ که این آگاهی ها از آنجاست).
در «هندوون کا حصه» از این کتاب و نگارنده ای بدین نام ها یادی نشده است به هر حال جز «فرحت افزای عشقیه» بالکی شاں برهمن حضاری (موزهٔ سالار : ۷۰۸)، و «فرح افزا»ی قبول محمد (اته : ۹٦۸) می باشد.

9316. **لاهور**، دانشگاه ، شیرانی ٦۲۰٥ : تاریخ یاد نشده ، از روی نسخهٔ نوشته ۱۰۳۷ھ (۱٦۲۷م.) بگمان از روی نسخهٔ نگارنده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۷).

● **فرق میان بلوغ کمال و کمال بلوغ :** کمال بلوغ و بلوغ کمال

● **3201. فریده :** فراید

ناشناخته. نام رساله در کلفون آمده است. اوراد و وظایف است با سربندهای «فریده» : فریده عمل نقش اسم یا وهاب ، فریده عزیمت طریق بستن برای فتوحات.

9317. **وهاری** ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق پخته ، غلام محمد ملتانی خلف حاجی غلام نبی در ملتان ، نزد خونی برج پاک دروازده ، ۱۳۱٤ھ آغاز افتاده ، ٤۹ ص (نعیم اختر مجددی).

● **3202. فصل الخطاب لوصل الاحباب :** فصل الخطاب فی المحاضرات

از خواجه محمد پارسا بخارایی (که یاد او در «تحقیقات ۳۰۲۳» گذشت). بنام قوام الملک نظام الدین ابو یعلی احمد بن طاهر. محاضرات و سلوک و عقاید مشترک شریعت و طریقت است ، به عربی و فارسی ، برحسب منبع کار خود ، به نثر آمیخته به نظم نامبوب.

آغاز: الحمد لله الدال لخلقه علی وحدانیته با علامه و آیاته . . . اما بعد، میگوید . . . محمد بن محمد بن محمود الحافظی البخاری.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷٦٦ زندگینامهٔ پارسا و نام چند اثر او از آن میان همین کتاب - صفا ٤ : ٤۸۲ زندگینامه و نام چند اثر او از آن میان همین کتاب - اته : ۱۸۵۵ «فصل الخطاب» - ایوانف : ۱۲۱۸ «فصل الخطاب» - نسخه ها ۲ : ۱۲۹۸ «فصل الخطاب» و ۲ : ۱۱۸۹ «سخن راست» که از روی فصل الخطاب نوشته شده (نسخهٔ بادلیان ۱/۲٤۹۵، P۱۲۲) - همالعا ۲ : ۸۰۰ «رساله در زمان و مکان» که از فصل الخطاب گزیده شده (نسخهٔ قاهره، دارا الکتب ۷۰۷ مجامیع طلعت) - پیشگفتار چاپ «قدسیه» از پرفسور ملک محمد اقبال - و برای نسخه هایش : اته ٦٤۵ تا ٦٤۹، ۷۲٤ تا ۷۲٦ - افغانستان : ۲۵٦، موزهٔ کابل : ۵۲ - ریو ۲ : ۸٦۳ - دانشگاه ۱٦ : ۷٤۳ - نشریه ۸ : ۲۸۸ - مرآت العلوم ۱ : ۲۲٤ (۳ نسخه).

9318- کراچی، کتابخانه اسلم سیفی : نستعلیق، ابراهیم بن کوچک البلخی، سدهٔ ۱۰ه. مقابله شده توسط محمد هاشم مشهوربه ملا زده عیانی الحامی، سرلوح، ۲۵۵ گ (سید عارف نوشاهی).

9319- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۰ - م ح م : نسخ زیبا، ۱۰۲۷ه. آغاز برابر نمونه، ٦۰۸ ص (سید خضر نوشاهی).

9320- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۷۹ : نسخ، قاسم بن حاجی بن مسعود، ۱۰۲۹ه. آغاز برابر نمونه، ۸۵۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9321- کراچی، ناظم آباد، همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی R.۱۵۱ : نسخ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9322- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه : نستعلیق درش، ۱۱۱۳ه اغاز برابر نمونه، ٦۲۸ ص (محمد نذیر رانجها).

9323- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش چلیپا، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده (تا ذکر ابو الحسن سمعونی) محشی، ٤۲٤ ص (محمد نذیر رانجها).

9324- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ٦۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده : حرکاتهم و سکناتهم فی ظاهرهم . . .، ۵۸٦ ص (سید خضر نوشاهی).

9325- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله، نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۵۰۳ ص (محمد نذیر رانجها).

9326- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، یعقوب بن عبدالسلام بن یعقوب، سه شنبه ۲۳ شعبان ۱۲۲۸ه. آغاز برابر نمونه، نسخه تامبوب و فهرست مطالب از دارنده نسخه بر آن الحاقی

ست که در آن چنین آمده است: مقدمه تعریف احوال اصحاب کمال (ص ۲ - ۵)، علم بصیرت (ص ۸ - ۱۱)، کلمات مشایخ و بزرگان دین را ظهری ست (ص ۱۹)، ارواح بشری سه قسمند (ص ۳۰)، معنی انا الحق (ص ۳۸)، وجه تسمیه منصور به حلاج (ص ۵۶)، شهادت وی (ص ۶۲)، احوال و اقوال خواجه عبدالخالق غجدوانی (ص ۵۶۰)؛ ۵۶۳ ص (محمد نذیر رانجها).

9327- لاهور، محمد شفیع ۳۲/۳۱۴: نستعلیق، ۹ رجب ۱۲۵۳هـ (۱۸۳۷م (بخشی از آن است، ۳ ص (بشیر حسین: ۲۷۰).

9328- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰۵۳/۲: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، انجام دو برگ افتاده، ۴۷۸ ص (پرفسور امتیاز حسین).

● فصوص الحکم

از محیی الدین بن عربی اندلسی (۵۶۰ - ۶۳۸هـ/۱۱۶۵ - ۱۲۴۰م). در دیباچه می گوید در دهۀ آخرین محرم ۶۲۷هـ/۱۲۲۹م پیامبر(ص) را در خواب دیده، و این کتاب بدو داده که آنرا به مردمان برساند، در ۲۷ «فص»: ۱- فص حکمه الهیة فی کلمة آدمیه، ۵- فص مهیمیة فی ابراهیمیه، ۱۰- احدیة فی هودیة، ۱۵- نبو... فی عیسویه، ۲۰- جلالیه فی یحیاویه، ۲۵- علویه فی موسویه، ۲۶- فص فردیه فی خالدیه، ۲۷- فص حکمة فردیه فی کلمة محمدیه.

و اینک ترجمه و شرح های آن.

● 3203- ترجمۀ شرح فصوص الحکم

متن همان. شرح از صدر الدین محمد قونوی (م ۶۷۳هـ) (که یاد او در «تبصرة المبتدی: ۱۳۳۱» گذشت). از وی دو شرح یاد شده است، الفکوک فی مستندات حکم الفصوص، النصوص فی تحقیق الطور المخصوص یا النصوص فی تحر التحقیق و جواهر الفصوص. که دنبالۀ کار ابن عربی و شرح و بسط «فصوص الحکم» اوست.

«ترجمۀ فصوص» از مولانا عماد الدین محمد عارف. که آگاهی بیشتری از وی و کار وی بدست نیامد.

آغاز: آغاز می کنم این کتاب را بنام خدایی که فیاض وجود است برای موجدات، و فیض کمالات است.

(ن. ک. ذریعه ۱۳: ۳۸۱ «شرح فصوص الحکم» آملی، که در آنجا از «شرح کبیر فصوص الحکم» قونوی یاد شده. ۱۶: ۳۰۰ «الفکوک فی مستندات حکم الفصوص» از همان قونوی. کشف الظنون ۲: ۱۲۸۸ «الفکوک» .... - نفیسی ۱: ۱۵۰ قونوی، زندگینامه و نام آثارش از آن میان «فکوک» و «نصوص» او. - صفا ۳: ۱۶۹ قونوی و ابن عربی. - علمای هند: ۱۴۷ علی مهائمی که شرحی بر «فصوص» قونوی نوشته است).

9329- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب،

خانقاه سراجیه . نستعلیق خوش ، محب الدین عرف محمد حیات ، جمعه ۱۷ محمد شاهی ، ۲۵ ع ۲/۱۱٤٦هـ. آغاز برابر نموله ، ۱۰۹٦ ص (محمد نذیر رانجها).

● **3204ـ نصوص الخصوص فی شرح الفصوص** ؛ شرح فصوص الحکم

متن همان ، گزارش از رکن الدین شیرازی (م ۷٤٤هـ/۳-۱۳٤٤م.) شاگرد عبدالرزاق کاشی (که یاد او در «مبداء و معاد ؛ ۹۷۹» گذشت) و داود بن محمود قیصری نگارندۀ «مطلع خصوص الکلم فی معانی فصوص الحکم» (م ۷۵۱هـ/۱۳۵۰ م) (کحاله ٤ : ۱٤۲) او متن را در ۷۳۹هـ/۸-۱۳۳۹ نزد استاد خود خوانده و در ۷٤۰هـ/۱۳۳۹م. به این گزارش آغاز و در محرم ۷٤۳هـ/۱۳٤۲م. (محرم بود ز سال جیم و میم و آنکه بذال الدر) به انجام رسانده است.

در دیباجۀ نسخۀ گنج بخش آمده : هنگامی که متن را نزد استاد خود می خوانده ، چند «فص» از آنرا شرح کرده و به نظر استاد رسانده و اجازت یافتم. تا در ۷۳۹هـ/۸-۱۳۳۹م. در سرای بر که نزد شیخ نعمان خوارزمی رسیدم ، پس از مطالعۀ آن قسمت اشارت به اتمام فرمودند. و در ایام ایشان سواد آن اتمام گشت. ولی در دل به هیچگونه خاطر به اظهار و انشای آن نمی شد. از غیب امری رسید که : و اما بنعمت ربک فحدث. پس آنرا به بیاض در آورد و «نصوص الخصوص فی شرح الفصوص» نامید. و آنچه سابقاً از شارحان رفته بود ، و دیگر آنچه بر دل این بیچاره روی می نمود به آن ملحق گردانیدم (به سال ۷٤۳هـ) و چون دانستن معانی این کتاب منوط به دانستن مصطلحات ابن طایفه بود ، واجب دانستم که آنرا مقدمه ای مشروح بنویسم ، اما آنرا با این ترجمه جمع نگردانم ، که آن مفتاح مغالیق این کلام است. تا هر نامحرم نا اهل ندان مطلع نشود. و تنها یک «فصل» به عنوان مقدمه اینجا بیاورم.

آغاز ۱ : حمد فزون از حد و شکر بیرون از عد ، حضرت الله را که نقش. آغاز ۲ : حمد فزون خدا یرا.

(ر. ک. کشف الظنون ۲ : ۱۲٦۱ «فصوص الحکم» متن و شرحهایش ، از آن میان شرح قیصری و همین شرح ، که در آنجا نادرست نام وی مسعود و نسبت وی شیرازی استرآبادی در گذشته ۹٤٦هـ آمده است. و سر آغاز آن را چنین گفته : حمد فزون خدا یرا ـ این غلط در هدیة العارفین ۲ : ٤۳۱ راه یافته است ـ ایضاح المکنون ۲ : ۳٦۱ « کشف الغمر فی نظم الدر» از همین شیرازی ـ ذریعه ۲٤ : ۱۸۰ «نصوص الخصوص . . . » ـ نسخه ها ۲ : ۱٤۵۷ «نصوص الخصوص . . . » ـ مرآت العلوم ۳ : ۲۲۳ دو نسخه ـ اته : ۳۰٦٤).

9330ـ اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰٤۰ : نستعلیق خوش ، جولبان بن خواجه یوسف ، ذیحجه ، سدۀ ۱۰هـ. آغاز چند سطری در خطبه افتاده ، نسخۀ خوب ، ۹۸۹ ص.

9331ـ اسلام آباد ، گنج بخش ۱٦۹۸ : نسخ خوش ، سدۀ ۱۲هـ. آغاز در دیباجه افتاده ، ۵۸٦ ص (گنج ۲ : ۷٤۵).

● **3205ـ شرح فصوص الحکم**

متن همان. گزارش از خواجه محمد پارسا (م ۸۲۲هـ) که یاد او در «تحقیقات : ۱۳٤۳»

گذشت). در دیباچه می نویسد : کسانی این کتاب را گزارش کرده ولی بخوبی از عهدهٔ آن بر نیامده ، مگر آنکه سخن را بدرا زا کشانیده اند. و من گرچه بکوتاهی پرداختم ولی کلید این راز را بدست دادم. و پیش از آغاز به گزارش «مقدمه» ای دارد که در آن رشتهٔ موجودات را شرح می دهد. گزارشی ست کوتاه ، با سربندهای «قوله» برای متن و «یعنی» برای شرح.

آغاز: حمد بیغایت آن فاطر حکیم را که آثار انوار صبح وجود را از قعرچاه ظلمت آباد عدم بر آورد. و چون کلمات «فصوص الحکم» که خاتم مصنفات این بزرگوار است.

رساله ای با همین سر آغاز در شرح همین فصوص از میر سید علی همدانی دانسته شده است. (ن.ک. پس از این) و نیز دو رساله بنامهای «اصطلاحات صوفیان» (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۸) و «وجودیه» (نسخه ها ۲ : ۱٤۷۹) با همین سر آغاز که از همان همدانی دانسته شده است.

(ن. ک. ذریعه ۱۳ : ۳۸۱ چند شرح از متن ، و ۱٦ : ۲۳۵ «فصوص الحکم» فارابی که کتاب دیگری ست - کشف الظنون ۲ : ۱۲٦۱ «فصوص الحکم» متن همین کتاب و فهرست فصوص آن و نام بسیاری از شرحها وردهایش ، که این شرح در میان آنها نیست - دانش ، دانشگاه ۳ : ٤٦۷ «شرح فصوص الحکم» همین شرح با همین سر آغاز که از پارسا دانسته شده ، و ۱٦ : ٤٤۸ و ۷۵۲ «شرح فصوص» با همین سر آغاز که از همدانی دانسته شده - نسخه ها ۲ : ۱۲٤۱ «شرح فصوص الحکم» با همین سر آغاز ، که از پارسا دانسته شده و ۲ : ۱۰۳۸ «اصطلاحات صوفیان» با همین سر آغاز ، که از همدانی دانسته شده است - نفیسی ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷٦٦ زندگینامهٔ پارسا ، که از «شرح فصوص» او نام نبرده - صفا ٤ : ٤۸۲ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «شرح فصوص» - مجلهٔ ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد ، ۱۳۵۳خ ش ۳۹ ص ٤٦۷ تا ۵۰۲ مقالهٔ محمد اختر چیمه دربارهٔ پارسا - ترجمهٔ اردوی این مقاله از نوشاهی ، در مجلهٔ نور اسلام ، پاکستان ، شرقپور ، ج ۱ ، س ۱۳۹۹ ق ، ص ٤۳۹ تا ٤٦۸ - ایضاح المکنون ۲ : ۱۹۲ «شرح فصوص الحکم» چند شرح و از آن میان همین شرح).

9332- راولپندی ، گولرهٔ شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۲٦٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9333- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۷٦ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر ، ۳۳۳ ص ۱۵ س.

9334- کراچی ، موزه ملی ۹۱۹ - ۱۹٦۱ N M : نستعلیق ، سر مست ملقب به وحید بن محمد خان لوهانی ، سلخ رجب ۱۱۱۹ه. آغاز برابر نمونه ، در کلفون نادرست از شاه نعمت الله ولی دانسته شده ، ۹۲ ص.

9335- کراچی ، همانجا ٦ - ۲ / ۲۲ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق ، (۱۲۵۰ه. بخواهش ملا ابراهیم هروی) آغاز برابر نمونه ، ش ٦ مجموعه (گ ۹۲ - ۹۹) بنام «حقایق الاسرار» آمده (نوشاهی : ۲٤۵).

● 3206. حل الفصوص ؛ شرح فصوص الحکم

متن همان از ابن عربی. گزارش از میر سید علی همدانی (م ۷۸۶ھ) (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). دکتر ریاض ده این رساله را در نشریهٔ «معارف اسلامی» سازمان اوقاف تهران بچاپ رسانده است ، می نویسد : از «خلاصة المعارف» (ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۵۴ و همین فهرست بخش سیر) بدست می آید که این کتاب را همدانی به نور الدین جعفر بدخشی آموخته بود ، و سپس او آن را در مدرسه و خانقاه عالیهٔ ختلان به دیگران درس می داده است. و همو می افزاید گزارش همهٔ «فصوص» نیست ، بلکه عمده مطالب آنرا در این مختصر گنجانیده است. و خود همدانی گوید «کلمه ای چند که خلاصهٔ آن مطولات است بر سبیل ایجاز تحریر افتاد». ریاض می نویسد : مطالبی که همدانی در این گزیده آورده است ، این مسایل است : ۱- عوالم پنجگانه ، ۲- خلق موجودات ، ۳- ذات و صفات باری. ٤- انسان کامل.

آغاز : حمد بیحد و غایت آن فاطر حکیم را که آثار انوار صبح وجود در تعرجاه ظلمت آباد عدم. (این سر آغاز برابر کار پارساست ؟).

نسخهٔ چاپ پیشگفته در دسترس این ناچیز نیست. یکی از نسخه های منسوب به میر سید علی همدانی را در پاکستان بررسی کردم درست حاوی همان نشانی ها بی بود که دکتر ریاض از «شرح» همدانی داده است. و آن نسخه تنها «مقدمهٔ» شرح خواجه محمد پارسا (ن. ک. پیش از این) بود. و چنین در یافتم که گویا دیگر نسخه های منسوب به همدانی نیز چنین باشد.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۳۸ «اصطلاحات صوفیان : شرح فصوص» که دو نسخهٔ آن را ، با سر آغاز بالا یکی بنام «اصطلاحات صوفیان» و دیگری «شرح فصوص» نشان داده ام - دانش ، دانشگاه ۸ : ۲۱۱٤/۱۹ «شرح فصوص» که گفته شده تنها مقدمه است - ریو ۲ : ۸۳٦ «حل الفصوص» از همو - ذریعه ٦ : ۷۲ «حل الفصوص» و ۱۳ : ۳۸۲ «شرح الفصوص» - نشریه ۸ : ۲۰۷ ضمن مجموعه ٦۰ رساله از همو ، از سده دهم ، در تفلیس - چهار کتابخانه : ۱۱۰ نسخهٔ گوهر شاد - نفیسی ۱ : ۱۸۹ و ۲ : ۷۲٤ - علمای هند : ۱٤۸ - دانشگاه ۱٦ : ٤٤۷ ، ۷۵ - گفتار سید محمود انواری دربارهٔ همدانی و بررسی ٤۲ کارش ، بر مبنای سه مجموعه از رساله هایش ، از آن میان همین رساله).

9336- راولپندی ، گولرهٔ شریف درگاه پیر مهر علیشاه : تاریخ یاد نشده ، نسخه ای که یکی از مریدان پیر گولرهٔ شریف از علی گرهند برایش فرستاده است (دکتر ریاض : ۱۵۷). پیش از ۱۳۳۱ھ. نوشته شده (دکتر شاهد چودری - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۰).

● 3207. شرح فصوص الحکم

متن از همان ابن عربی. شرح از شاه نعمت الله ولی (م ۸۳٤ھ) (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیٔ : ۱۸» گذشت). به خواهش دوستی ، به شیوهٔ دیگر نوشته هایش نثر آمیخته به نظم ، تنها

گزارش «فص حکمة الهیة فی کلمة آدمیة» تا «فص محمدی» است. که در (ص ۲۰۰ - ۲۰۸) چاپ افست مجموعه رساله هایش و نیز (ص ٦۱ - ۸۳) جلد دوم مجموعه رساله هایش چاپ دکتر نور بخش آمده است.

آغاز: حمدله. صلات. غزل. حبیبی سیدی یاذا المعالی - سوی الله عند شمس کالضلالی . . . چشم روشن به نور او بود - هرچه می بینیم از آن نیکو بود - بالتماس محبی سلمه الله ، در تحقیق مرفصی از فصوص الحکم.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲٤۲ «شرح فصوص الحکم» - مشار ۳ : ۳۲٤۲ «شرح . . .» که نشانی دو چاپش را داده - دانش ، دانشگاه ۳: ٤٦٦ که در آنجا ضمن نام ۲ شرح «فصوص» از این گزارش نام نیامده است ، نیز : کشف الظنون ۲ : ۱۲٦۱ «فصوص الحکم» که از این کار نام نبرده - نفیسی ۱ : ۱۸۷ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «شرح فصوص» - سنا ۱ : ۲۰٦ «جواهر در ترجمهٔ فصوص الحکم» و دو رساله بنام «شرح فصوص الحکم» و یک رساله بنام «شرح ابیات فصوص الحکم» که هر چهار از همو و چاپ شده - ریو ۲: ۸۳۲ «جواهر ترجمهٔ نقوش فصوص الحکم»).

9337- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۸۸٤: نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰-۱۱ه. (ص ۱۹۹ - ۲۰٦)؛ آغاز برابر نمونه ، در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۲ : ۷٤٤).

● 3208- شرح فصوص الحکم

من همان. شرح از ناشناس . شاید کمال الدین حسین خوارزمی (م ۸٤۰ه) (نگارندهٔ شرح مثنوی) که می گوید شرحهای دیگری به عربی بود ، از من خواهش می شد گزارشی به فارسی نگارم ، تا اینکه «رفیق همدم و صدیق محرم. . . عارف سالک . . . درویش بدری . . . در این مسئلت با یاران مساهمت نمود» و من بدین شرح دست زدم. پیش از آغاز به گزارش «مقدمه» ای و «فصل» هایی می - آورد : «مقدمه» در شرح مقاصد کتاب و بیان تباین مشارب ارباب حال و تبیین قواعد و اصول اهل وصول و تباعد مراتب اصحاب کمال. فصل ۱- در حضرات ذاتیه و مراتب کلیه ، ۲- در بیان اسماء و صفات ، ۳- در عوالم و حضرات و محال و مطالع ، ٤- کشف سر ، مبداء و معاد ، «فصل» (بیشماره) در بیان ولایت و نبوت و رسالت. در این فصل می گوید «و مادر شرح معنوی ، دیباجهٔ دفتر سیوم ، که می گوید : الحکم جود الله فی ارضه . . . به تحقیق اقسام حکمت و توضیح حکم الهیه موشح ساخته ایم و مقدمه در آن باب پرداخته».

شرحی ست حاوی متن ، گسترده و متین ، آمیخته به نظم.

آغاز: حمد و سپاس و ستایش بیحد و قیاس حضرت واجب الوجود معطی نواع فیضان فضل و وجود راجل. که خالق صبح وجود است ، بقدرت کامله از غش عدم.

9338- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۳۵۹ : نستعلیق سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، یک صفحه آغاز نونویس سده ۱۳ه. ۵۸۵ ص (گنج ۲ : ۷٤۳).

● 3209- نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص

متن «نقش الفصوص» که گزیده ای ست از «فصوص الحکم» هر دو از بن عربی بیشگفته .

و جداگانه چاپ شده است .

شرح از عبد الرحمان جامی(۸۱۷-۸۹۸ﻫ/۱٤۱٤ - ۱٤۹۲ م.) وی دو شرح بر «فصوص»دارد: یکی به عربی که به سال ۸۹۶ﻫ/ ۱٤۹۱ م. و دیگری به فارسی بنام «نقد النصوص فی . . .» که در ۸۶۳ﻫ / ۸ - ۱٤۵۹ به انجام رسانده است . و آغاز می شود به «مقدمه» ای بلند ، در این مقدمه نخست از وجود گفتگو می کند وآنرا به تقسیم عقلی سه مرتبه می داند . سپس «فصل» هایی ، که شمار آنها به ۳۸ - ٤۰ می رسد. در بیان اصطلاحات و مقدمات لازم . آنگاه به ترتیب «نص» ها متن را گزارش کرده است. از «نص فی حکمة الهیة فی کلمة آدمیة» تا «فص حکمة فردیة فی کلمة محمدیة». بکوشش ویلیام جیتیک و پیشگفتار سید جلال الدین آشتیانی تهران ۱۹۷۷ م چاپ شده است .

این شرح را شیخ اسماعیل مولوی (م ۱۰٤۰ﻫ/ ۳۰ - ۱۶۳۱ م.) به ترکی ترجمه کرده «زبده الفحوص» نامیده است (کشف الظنون ۲ : ۱۹۶۵) .

آغاز دیباچه : الحمد لله الذی جعل صفایح قلوب ذوی الهمم قابلة لنقش . . . سپاس بیقیاس نثار حضرت خداوندی تعالی و تقدس . . . آغاز شرح : فص حکمة الهیة فی کلمه آدمیة . فص الشیئ خلاصة و زبدته . . . پس فص حکمت الهیة عبارت بود از خلاصهٔ علوم و معارف که متعلق باشد به مرتبت الوهیت .

(ن. ک. دریعه ۲٤ . ۲۸۰ «نقد النصوص . . .» - مشار ، عربی : ۹۶۶ «نقش الفصوص» که نشانی یک چاپ آنرا داده - کشف الظنون ۲ : ۱۲۶۱ «فصوص الحکم» متن اصلی و شرح آن از جامی و ۲ : ۱۹۷۰ «نقش الفصوص» متن این کتاب و شرح آن «نقد الفصوص» از جامی - مشار ۵ : ۵۲۷۱ «نقد الفصوص» که نشانی ٤ چاپ آنرا داده - جامی حکمت . ۱۶۹ «نقد النصوص . . .» - نسخه ها ۲ : ۱٤۶۵ «نقد النصوص . . .» - دانش، دانشگاه ، ۳ : ٤۶۶ پاورقی ، که ۲۰ شرح «فصوص» را بر شمرده و از آن میان دو شرح جامی - از سعدی تا جامی : ۷۶۱ - پیشگفتار چاپ ویلیام جیتیک - برای نسخه هایش : دانشگاه ۱۶ : ۹، ۱٤۱، ۷۵۳ - نشریه ۸ : ۲۳۲ و ۹ : ۳۷۸ و ۱۰ : ۲۹۷ - دو کتابخانهٔ مشهد : ۱۰٤۱ - چهار کتابخانهٔ مشهد : ۱۹٤ - مرآت العلوم ۱ : ۲۲٤).

9339- راولپندی ، واه کینت ، گرهی افغانان، کتابخانه فاضلیه ۹۰۲ : نستعلیق شکسته آمیز ، شاید ولی احمد ، ۹۷۵ﻫ . آغاز برابر نمونه ، ۱۸۵ ص (پرفسور اختر راهی) .

9340- اسلام آباد، گنج بخش ٤۳۵۶ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰ - ۱۱ﻫ. آغاز برابر نمونه، ۳۸۸ ص (گنج ۲ : ۷٤۶) .

9341- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۵۲ : نستعلیق زیبا ، عبدالسبحان خلف عبدالحمید، رمضان ۱۰۰۱ﻫ. در دهلی کهنه ، آغاز برابر نمونه ، ۲۳۸ ص (پرفسور امتیاز حسین. عبدالرحیم ۱ : ۱۷۸).

9342- پیشاور ، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۹۵۳ : نوشته خالق داد بن سلیمان بن خلیل عباسی، ۱۰۰۱ﻫ . (عبدالرحیم ۱: ۱۷۸).

9343- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷/۶۱ مخی جا، ۲۹۷/۶۶ صرف : شکسته ۱۰۸٤ه. آغاز برابر نمونه، ش ٤ مجموعه، ۱٤ گ (عباسی ۱ : ۱۸۰).

9344- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤۲۹ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۲ - ۵۷)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷٤۶).

9345- کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد، محمد سعید دهلوی، ب - ٤ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۷۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9346- پیشاور، قاضی عبدالرب دار منگوی : نستعلیق شکسته پخته، سدهٔ ۱۱ه. صفحه آغاز افتاده : که از دست بیقدر آید بدست . . .، ۳۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

9347- پشاور، همانجا : نستعلیق باریک زیبا، سدهٔ ۱۱ه. آغاز : فص حکمة الهیة فی کلمة آدمیه، فص الشیئ خلاصة و زبدة . . .، ۱۷۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

9348- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۲۳۱ : از سدهٔ ۱۱ه. آغاز در خطبه افتاده : وحدت ملغز گر کشایی چشم عرفان الذکی - اصل و فرع اینجا یکی بینی، یکی. (بشیر حسین ۳ : ۶۷۳).

9349- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۵۱ : نستعلیق خوش، محمد حیات تعلق آبادی، ۹ پادشاهی محمد شاه غازی، ۱۱۳۷ه. آغاز برابر نمونه، ۶۲۲ ص (سید سعید الله - عبدالرحیم ۱ : ۱۷۷).

9350- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، یحیی بن شیخ معین الدین، ۱۱٤۷ه. آغاز برابر نمونه، ۲۶۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9351- اٹک، سلطانپور، کتابخانه حمیدیه، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته، ۱۳ رجب ۱۲۶۱ه. آغاز برابر، ۲۹۷ ص (نعیم اختر).

9352- اسلام آباد، گنج بخش ۳۱۳ : نستعلیق و نسخ پخته، محمد حسین ۲۵ شعبان ۱۲۶۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۷۰ ص.

9353- اسلام آباد، همانجا ۹۵۲ : نستعلیق پخته، همام الدین، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۸٤ ص (گنج ۲ : ۲٤۶).

9354- بهاولپور، کتابخانه غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ۹۰ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز افتاده : کوی والهی تاتدا . . . بلبل شاخسار باغ بلاغ . . .، ۲٤۸ ص (دکتر الله دتا چودری).

9355- حیدر آباد، شاه ولی الله اکادمی، مصطفی قاسمی : نستعلیق پخته، عبدالقیوم باجوا، در بهاولپور، ۱۳۳۲ه. آغاز برابر دیباجه، ۳٤۵ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3210- شرح فصوص الحکم

متن از همان ابن عربی. گزارش از شیخ محب الله اله آبادی (که یاد او در «تسویه : ۹٤۶» گذشت). بنام شاهجهان پادشاه (۱۰۳۷ - ۱۰۶۷ه)، در ۹ شوال ۱۰٤۱ه / ۱۶۳۲م به انجام رسالده

است وی شرح دیگری به زبان ع بی بر این متن دارد.
آغاز: الحمد لله الولی، والصلاة علی النبی الامی . . . اما بعد، چنین گوید مؤلف این کتاب محب الله . . . سلطان بن السلطان بن السطان ابو الغازی . . . بسمله. کلمه. کلمه متعلق به محذوف است، و هر الف، او اکتب . . . ای وجود تو اصل هر موجود - هستی و بوده ای و خواهی بود.
(ن. ک. علمای هند: ۱۷۵ - رود کوثر: ۴۴۱ - نسخه ها ۲: ۱۲۴۱ «شرح فصوص الحکم» که در آنجا نسبت و زندگینامه اش با محب الله بهاری در آمیخته شده است - ف. آصفیه ۳: ۱۹۸ «شرح فصوص الحکم» که در آنجا نیز نادرست از بهاری دانسته شده است - پاکستان و هند ۴: ۲۲۷ تا ۲۲۹ زندگینامهٔ اله آبادی و نام چند گزارش از آن میان دو شرح از همین کتاب - پاکستان مین فارسی ۲: ۳۴۱ - سما ۲: ۵ که همین است - افغانستان: ۲۵۲).

9356- هزاره، هری پور، خانقاه نقشبندیه مجددیه، قاضی محمد صدرالدین: نستعلیق، نوشته ۱۱۰۰، آغاز افتاده: . . . اما بعد چنین گوید (برابر نمونه)، ۱۱۴۰ ص ۱۷ - ۱۵ س (مولانا محمد اسرائیل کان الله له تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۷۵).

9357- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۵: نستعلیق خوش، ۴۶ اورنگ زیب ۱۱۱۴ هـ. آغاز برابر نمونه، ۸۵۴ ص (پرفسور امتیاز حسین - عبدالرحیم ۱: ۱۷۷).

9358- کراچی، موزه ملی ۱۱ / ۴۴ - ۱۹۵۸ .N. M: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ هـ، با یاد داشت مورخ ج ۱ / ۴۸ (۱۱۴۸ هـ). آغاز برابر نمونه، ۳۲۶ گ (نوشاهی: ۲۴۴). در فهرست نادرست از بهاری دانسته شده.

9359- کراچی، همانجا ۱۹۶۱ - ۱۶۸۱ .N. M:نستعلیق، سدهٔ ۱۲ هـ. آغاز برابر نمونه، ۵۱۴ ص.

9360- کراچی، همانجا ۹۳۸ - ۱۹۶۱ N. M: نستعلیق، باقر علی ساکن یاقوت پوره، ۱۵ ج ۱ / ۱۲۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه، ۳۹۹ گ (نوشاهی: ۲۴۵).

9361- خیر پور، کتابخانه عمومی ۲ / ۲۹۷ - م ح ب: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه، ۳۵۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9362- کراچی، موزه ملی ۳۲۹ - ۱۹۶۹ N M: نستعلیق خوش، عبداللطیف از بندگان ابوالعلا، در فیروز پور شاهجهان آباد وارد حیدرآباد، ۲۵ ذیقعده ۱۳۰۶ هـ. آغاز برابر نمونه، اندازه رحلی، ۴۳۲ گ (نوشاهی ۱: ۲۴۵).

● 3211- شرح فصوص الحکم

متن همان. گزارش از شیخ عبدالکریم چشتی صابری لاهوری (م ۲۷ رجب ۱۰۴۵ هـ/۱۶۳۵ م.) فرزند شیخ مخدوم الملک عبدالله انصاری، و مرید شیخ نظام الدین بلخی (که یاد ابن یکی در «ریاض القدس: ۵۳» گذشت). دو بار به حج رفته است، نخستین بار چون اکبر شاه (۹۶۳ - ۱۰۱۴ هـ) پدر او را از هند بیرون کرد باوی به حرمین رفته و برگشته است. و پس از مسموم ساختن و مرگ پدر در لاهور

جایگزید و به ارشاد پرداخت، و در همانجا به خاک سپرده شد.
دکتر ظهور الدین احمد (پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۸۲ تا ۲۸۵) ضمن زندگینامه و بررسی آثار او از سه گارش نام برده است : ۱- شرح فصوص الحکم ، ۲- اسرار عجیبه ، ۳- مصابیح العارفین .
و در این فهرست ل. ک. ترتیب السلوک :۱۳٤۷ و غوثیه : ۱۶۲۰ (؟).
آغاز: حمد و ثنای بینهایت، آن فاطر حکیم را که اجناس ممکنات و انواع موجودات را بحسب حکمت با یکدیگر رابطه .

(ل. ک. علمای هند : ۱۳۱ زندگینامه و نام دو اثرش : شرح فصوص الحکم ، اسرار عجیبه در بیان ذکر و اشغال چشتیه . خزینه ۱ : ٤۷۰ زندگینامه و نام آندو اثرش . پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۸۲ تا ۲۸۵ و ۳ : ۵۰۵ تا ۵۰۷ زندگینامهٔ عبدالکریم لاهوری ، که احتمال داده دو تن بدین نام باشند . و فهرست آثار هر یک) .

9363- گجرات ، قلعه دار ، کتابخانه عبدالکریم قریشی قلعه داری : نستعلیق خوش، نویسنده نام و تاریخ نوشتن را در شش بیت (هاشم/۱۲۷۳ه). یاد کرده است، آغاز برابر نمونه، ۷۵۶ ص (پرفسور احمد حسن احمد قلعه داری) .

● **جنون المجانین :** شرح فصوص الحکم

از نصرالله نصرتی ، که در ۱۱۰۹ه/ ۱۸۹۸-۷ م سروده است . در بخش منظومه ها خواهد آمد

● **3212- فص الفصوص فی شرح نقش الفصوص**

متن «فصوص الحکم» و گزیدهٔ آن «نقش الفصوص» هر دو از ابن عربی پیشگفته .
شرح «نقش الفصوص» از حسین شاه بن سید عطا ، محی الدین حسینی گیلانی قادری ، زنده در ۱۲۵٤ه/ ۱۸۳۸ م .
آغاز: سبحان من جعل خواتیم قلوب اولیائه منطبقه بنقش فصوص الحکم .
9364- بهاولپور، کتابخانه ابو العرفان حکیم عبدالرشید : نسخ خوش ، امیرالدین ، ۱۰ ج ۲ / ۱۲۰۰ه. آغاز چند سطری از دیباجه افتاده : العربی الطائی التمیمی الاندلسی . . . و سمیته بفص فصوص . . . ، ٤٤۸ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).
9365- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری، ۲۹۷۶ ابن - حسن : نستعلیق، حامد علی ۱۹ رمضان ۱۲۷۹ه پاس خاطر صوفی سید احمد شاه . آغاز برابر نمونه ، ۱۱۶ گ ۲۵ س (عباسی ۱ : ۱۳٤) .

● **3213- شرح فصوص الحکم :** شرح برخی از ابیات فصوص الحکم

از منشی سیتل سنگه بیخود . (که یاد او در «رموز العارفین: ۱۵۲۹» گذشت).
9366- کراچی ، موزه ملی ۸ / ۲۶۰-۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه . ش ۲ مجموعه رساله های او (گ ۱۱ - ۲۹) ، بدنبال «نکت» از همو . آغاز : فص نوحی . فان قلت

بالتنزیه کنت مقیداً . در اینجا ، قید اسم فاعل است (نوشاهی : ۲۲۲) .

● **3214- فصوص الحکم : شرح . . .**

متن همان. شرح از ناشناس. نسخه ها یکی نیستند.

9367- بهاولپور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی ، محمد عبدالحی چشتی ۹۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲-۱۱ه. آغاز افتاده : زیرا که آنجا اسم و رسم نگنجد . . . ، ۱۴ ص (دکتر الله دتا چودری).

9368- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲/۲۹۷ ن ا م : نستعلیق شکسته آمیز ، سبو رام بن جین سنگه ، ۹ ج /۱۱۵۰ه. آغاز افتاده : و بنده ظاهر پس بگو در حق کون عالم . . . ، ۳۷۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9369- کراچی ، موزه ملی ۱۸۶۱ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز : فص ابراهیمی و التخلل الحق وجود . . . ، ناتمام ، ۵۰ ص (نوشاهی : ۲۴۵).

● **3215- رد فصوص الحکم و فتوحات**

متن «فصوص الحکم» و «فتوحات المکیة» از همان ابن عربی . رد از شیخ جعفر بن عبدالکریم میران بوبکانی (نگارندهٔ «فتح الدارین» در اخلاق).

گفتار کوتاهی در رد ابن عربی ست. در آن آمده که وی چهارده کتاب در رد «فصوص» و «فتوحات» وی نگاشته است

آغاز : الحمد علی ما هدانا للدین القویم ، و رزقنا اتباع . . . پس این است اقل و اعدل کلمات در حکم فصوص الحکم و الفتوحات.

برای فتوحات المکیة و شرحهایش ن. ک. کشف الظنون ۲ : ۱۲۳۸ «فتوحات المکیة فی معرفة سرار المالکیه و الملکیة» که از این کس و «رد یه»هایش در آنجا نامی نیامده.

9370- پیشاور ، بیرون آسیا گیت ، سید ایوب جان بنوری : نستعلیق ، محمد منصور ، پیرامون ۱۲۷۰ه. ۱۲ ص ۲۶ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● **3216- فضایل الالبسه و الشمایل القدسیه**

از ناشناس. به نثر و نظم، با سربندهای : من مثنوی رومی ، حمدله ، نعت ، صفت چهار یار ، ایمان ، طهارت ، صلاة ، زکات ، صوم ، حج ، علم ، توحید ، صدقه ، عشق ، توبه ، اخلاص ، زهد ، فقر ، جهاد ، مراقبت ، تقوی ، ذکر ، استغفار ، خلوت ، تفکر ، خوف ، سخا ، ادب ، کبر ، ریا ، تضرع ، آفت شهوت ، قلب ، روح ، موت الفجار ، موت الابرار.

آغاز : عشق جز نای ما جزنی نه ایم . . . این سطری چند است بعضی منثور و بعضی منظوم . . . مسمیتها . . . بفضایل الالبسه و الشمایل القدسیه.

9371- اٹک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نستعلیق سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۵۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **فضایل ذکر :** ذکر ، فضایل

● **فضایل ذکر خفی :** ذکر خفی

● **فضایل الفقر :** فقریه

میر سید علی همدانی.

● **3217- فضایل نماز**

از سید سعد الله بن میران بن موسی ، که «شرف العلم و العلماء» (گنج ٤ : ۲۲٤٥) را در ابواب فقه ، به سال ۱۱۳٤هـ/۱-۱۷۲۲م نگاشته است.

آغاز : حمدله. صلات. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین ، که مسلمانان وضو میکنند و نماز میگزارند. اما فضیلت وضو . . .

9372- پیشاور ، ریکارد آفس ۱٦۰ : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز برابر امونه ، ۱۹۷ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

● **3218- فضایل نماز**

متن کتابی ست ناشناخته از نگاشته های قاضی ثناء الله پانی پتی م ۱۲۲۵هـ/۱۸۱۰م. (که یاد او در «ارشاد الطالبین : ۱۲٦۰» گذشت). ناشناسی ، بدستور مولانا مفتی محمد سعد الله ، متوطن در رامپور ، مسایل نماز و فضایل آن را ، از آن متن بیرون کشیده است.

این رامپوری همان مولوی مفتی محمد سعد الله مراد آبادی (نگارندهٔ «خلاصة النوادر : ۱۵۱») است که به حواهش نواب یوسف علی خان که شاگرد وی بود به رامپور رسیده ، خدمت قضا و افتا بد و تفویض شده و همانجا در ۱۲۹٤هـ/۱۸۷۷م در گذشته است. پس نگارش کتاب میان این دو تاریخ است.

(برای سعد الله. ن. ک. علمای هند: ۷٤ - حدایق حنفیه : ۵۰٦).

9373- پیشاور ، پشتو اکادمی ٦۹۸ ق : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز : تصنیف زیب و ساده شریعت قاضی ثناء الله مغفور از غایت محتاج الیه بودنش . . . کتاب الصلات فضل نماز . . . ، ۹۸ ص (استاد محمد رضا همدانی).

● **3219- فضایل نماز و ذکر**

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

9374- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۵۰۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز و انجام افتاده ، نامبوب ، ۲۸۰ ص.

9375- اسلام آباد ، همانجا ۵۵۲۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱هـ. نمازها ست برای رفع نیازهای این جهانی و دوری از زیان ها ، فصل ۱۳ آن «در بیان دعوت سیفی و دعای عزرائیلی» ست ، ۱۰۰ ص.

9376- اسلام آباد ، همانجا ٦۰۹۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز افتاده ، فضایل نمازها و

ذکرها ست برای رفع نیازها ، نامبوب ، ۳۲ ص (گنج ٤ : ۲۳۸۸).

● 3220ـ فضل اللقاء : عیان الفقراء

از سلطان باهو (نگارندهٔ «اسرار قادری : ۱۲۵۹» و جز آن). بنام اورنگ زیب (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ هـ) بنام «فضل اللقاء» ملقب به «عیان الفقراء». (دیباچه). در آن آمده : «طریقهٔ حضرت شاه عبدالقادر مثل تیغ برهنهٔ ذوالفقار است ، هر که با این طایفه سرخراشد سر از گردن جدا گردد» (ن. ک. تیغ برهنه : ۱۳۷٤، از همو).

آغاز : الله لا اله الا هو ، الحی القیوم ، لیس فی الدارین الا هو ، لعت صاحب نبوة نبی پیشوای است ، شفیع اشرف الانبیاء محمد مصطفی(ص) . . . اما بعد ، بنده باهو فنا فی هو سروری قادری ولد . . .

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦٦ که در آنجا نام ۳۲ اثر او ، از آن میان «تیغ برهنه» و «فضل لقا» جدا از یکدیگر آمده است).

9377- شکارپور ، گڑھی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، واسینی : نستعلیق خوش ، فقیر آدم ، ۱۳۱۹هـ. آغاز برابر نمونه ، ٤۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9378- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۱۸ : تاریخ یاد نشده (پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦۹).

● فضیلت اسما و صفات : خلق و خالق

کرمانی. در ص : ۱٤۳۸ گذشت.

● 3221ـ فقرات

از صوفی بزرگ و ناشناخته ای از سدهٔ نهم ، که بایستی خواجه عبیدالله احرار نقشبندی ، (۸۰٦ - ۸۹۵هـ / ۱٤۰۳ - ۱٤۹۰ م) باشد . عباسی (۱ : ۱۲۰) گویا باستناد بیتی آنرا از عطار نیشابوری (م پیرامون ٦۲۷هـ / ۱۲۳۰ م) دانسته است : کفر کافر را و دین دیندار را ـ ذره ای دردت دل عطار را . طرازی (مخطوطات فارسی قاهره ۲ : ۳۲) آنرا به روایت عبدالله کاشغری (م ۸۵۹ یا ۸٦۰هـ / ۵ یا ۱٤۵٦ م .) یاد کرده است (ن. ک. توجه: ۱۳٦۵).

در یکی از فقرات (ص ۱٤٦ نسخهٔ ٦۹۱۲ گنج بخش) آن آمده است : «این فقیر در زمانی که به بخارا رسیدم و شرف خدمت مولانا حسام الدین و مولانا حمید الدین شاشی مشرف شدم» . این حمید الدین پدر همان حسام الدین یاد شده و از روزگار خواجه بهاء الدین نقشبند (م ۷۹۱هـ / ۱۳۸۹ م) بوده است . و فرزند ایشان مولانا حسام الدین شاشی در ۸۱۹هـ / ۱٤۱٦ م در گذشته است (خزینه ۱ : ۵۵۸)، بنا براین، روزگار نگارنده از سدهٔ نهم است و به خواجهٔ احرار بهتر می خورد که نامش درکلفون برخی نسخه ها نیز آمده است.

باسربندهای «فقره» که شمار آنها در نسخه ها گوناگون است ، به نثر روان آمیخته به نظم ، در زمینهٔ توحید و شهود ، ظهور جمال ، رعایت شدن ، فنای مطلق ، تجلی اعیان ثابته ، دوام آگاهی ، شوق و حزن ، وقوف قلبی ، نگاهداشت . . .

آغاز: خداوندا به عزت آنکه بفردانیت ذات متفردی ، و به وحدانیت صفات متصفی . . .
(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۰۱ «فقرات» ـ لفیسی ۱ : ۲٦۳ و ۲ : ۷۷۸ زندگینامهٔ احرار و نام چند اثرش ، از آن میان «فقرات الخطیره» یا «فقرات» که بایستی همین باشد ـ موزهٔ سالار ۸ : ۲٦۵ ش ۳٤۱۹ که از احرار دانسته شده).

9379- اسلام آباد ، گنج بخش ۵٦۸۵ : نستعلیق خوش، پیرامون ۹٤۱ھ. (ص ۸٤-۱٦۹)، آغاز برابر نمونه .

9380- اسلام آباد ، همانجا ٦٤۱۷ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰ھ. (ص ۱٤ - ۲۰٦) ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «کلیات، فقرات» آمده (گنج ۲ : ۷٦۳) .

9381- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۸ / ۸۷۱ / ۳۹۲۳ : از سدهٔ ۱۰ - ۱۱ھ. در فهرست از آن خواجه احرار دانسته شده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۷) .

9382- کراچی ، موزه ملی ۱۰۸ - ۱۹۷٤ .N. M : نستعلیق ، ۱۲ ع ۲ / ۱۰۹۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۲۷ فقره در فهرست از احرار دانسته شده، ۲٤٤ ص (نوشاهی : ۲٤٦).

9383- اتک ، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، مولانا محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، در پایان آن آمده : الرسالة الموسومة بالفقرات من تصنیفات خواجه عبیدالله احرار ، ۱۷٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9384- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۱ / ٦٦۵ / ۳٦۸٦ : از سدهٔ ۱۱ھ. در فهرست از خواجه احرار دانسته شده (بشیر حسین ۲ : ۱۳۷) .

9385- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۱٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9386- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۹۱۲ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸۵ ص (گنج ۲ : ۷٤۷) .

9387- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۲۳۰ھ ، آغاز برابر نمونه ، در پایان آن آمده : رسالهٔ موسومه به فقرات من تصنیفات خواجه عبیدالله احرار ، پاس خاطر سید حسن الدین شاه ، ۱۵٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9388- پیشاور، سید امیر شاه قادری : نستعلیق پخته، عبدالشکور، ۱۲٦۱ھ. ش ۳ مجموعه، بدینگونه : ۱- والدیه ، از همو، ۲- حورائیه از همو، ٤- ؟. ۵- طریق التحقیق : زاد السالک آغاز برابر نمونه، ۱٦۰ ص (استاد محمد رضا همدانی) .

9389- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، ابوالحسن حسام الدین محمد ۱۷ ج ۱ / ۱۲٦۳ھ. آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده یاد نشده ، ۱۸٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9390- لاهور، عالمگیر شجاع چوک وزیر خان : نستعلیق ، حکیم امیر بخش ، سه شنبه ۵ مگهر ۱۹۱۹ ب / ۲۵ ج ۲ / ۱۲۷۹ھ. / ۱۸٦۲ م ، آغاز برابر ، ۱٦٤ ص (محمد

علی کوثر).

9391- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، احمد حسن، ۳ ج ۱ / ۱۲۹۵ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۴۷ ص (محمد نذیر رانجها).

9392- اٹک، مکهد، کتابخانه، مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، در پایان از آن عبیدالله احرار دانسته شده است، ۱۴۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9393- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶ ۲۹۷/ عطا ۵۵۰ ۲۹۷ - حج: نستعلیق میانه سدهٔ ۱۳ھ. با تاریخ ۱۰۱۰ھ. در مجموعه، در فهرست به استناد دو بیت آنرا به احتمال از عطار نیشابوری دانسته، آغاز برابر نمونه، ۵۲ گ (عباسی ۱: ۱۲۰).

9394- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۰۳: نستعلیق پخته، غلام حسین، ۱۳۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۰۴ ص.

9395- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، ۳ شعبان ۱۳۱۵ھ. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده یاد نشده، ۲۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **فقرات و نکات**

ابن یار محمد، داؤد خان عباسی، در بخش ادبیات منثور خواهد آمد.

● **3222- فقر نامه**: آداب درویشی: آداب فقر

منسوب به ابوالحسن خرقانی بسطامی، علی‌بن جعفر (م محرم ۴۲۵ھ/ ۱۰۳۳م) (ن.ک. زیر)، و در برخی نسخه ها به روایت حضرت جعفر الصادق(ع). شمار بابها در نسخه ها گوناگون است و در ترتیب برخی از بابها نیز جدایی هایی ست. نسخهٔ نه بابی آن: ۱- در ارادت آوردن، ۲- در توبه دادن، ۳- مقراض راندن، ۴- کلاه پوشیدن، ۵- خرقه پوشی ن، ۶- میان بستن، ۷- سجاده نشستن، قندیل و زنبیل و علم داشتن، ۸- جاروب کردن وکجکول گرفتن، ۹- در چهل مقام فقر را دانستن. و برای او ۷ بابی آن (ن. ک. زیر).

آغاز ۱: حمدله. صلات. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین، که این تصنیف... در بیان توبه دادن و ذکر و عبادت و مقراض راندن و کلاه و خرقه و میان بستن و سجاده و علم و قندیل...
آغاز ۲: حمدله. صلات. قال النبی(ص) الفقر فخری...

(ن. ک. فرهنگ سخنوران: ۱۶ - ذریعه ۹: ۳۹ - نفحات الانس: ۲۷۵ - ریو ۱: ۳۴۲ که یاد داشتی را نقل می کند که رساله منتخب از «نور العلوم من کلام الشیخ ابو الحسن الخرقانی» است - ایوانف، کرزن: ۴۷۹ «رسالهٔ فقر» از خرقانی با فهرست نه باب - نفیسی ۱: ۵۷ زندگینامهٔ خرقانی).

9396- ملتان، آغا پوره، مکتبهٔ فائق: نستعلیق، حفظ احمد، ۱۲ رجب ۱۰۴۹ھ. نام خرقانی در کلفون آمده، در هفت باب: ۱- در ارادت آوردن، ۲- توبه دادن، ۳- مقراض

راندن ، ٤- کلاه پوشیدن ، ٥- خرقه پوشیدن ، ٦- سجاده نشستن و علم داشتن ، ٧- جاروب کردن و کچکول گرفتن ، ۳۷ ص (نعیم اختر مجددی).

9397- کراچی ، موزه ملی ۳۸ / ۲٦۲ - N. M. ۱۹٥۸ : نستعلیق ، ١٦ ذیقعدهٔ ۱۱۱۱ھ. در نه باب ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۹ ص (نوشاهی : ۲۳۷).

9398- اسلام آباد ، گنج بخش ٥٨١٣ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز : این رساله حضرت خواجه حسن بصری (رض) که فرموده اند ، ۷۸ ص در بخش سید فهرست آمده .

9399- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، جامعه ظهور العلوم اکبریهٔ سعدیه : نسخ خوش ، ملا صادق عرفی، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۹ بابی ، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9400- گجرات ، ڈھل ، پیر محمد شریف نوشاهی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۱، ۱٦ ص ١٤ س (سید خضر نوشاهی) .

9401- سرگودها ، ساهیوال ، مکتبهٔ سلیمانیه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. نه بابی ، نام نگارنده در دیباچه هست ، ۳۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

9402- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. (ص ٥۲ - ٦۲) ، آغاز برابر نمونه ۱، در نه باب «آداب درویشی» ست و منسوب به جعفر الصادق (گنج ۲: ٨٦٩).

9403- لاهور، کتابخانه دکتر محمد باقر : نستعلیق ، ۹ رمضان ۱۲٤٥ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷ بابی ست ، در فهرست از آن ابوالحسن حرقانی یاد شده است ، ش ۳ مجموعه ، ۳۰ گ ۹ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیقی : ٥۷۹) .

9404- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰٦۰ : نستعلیق پخته ، ۱۲٥٤ - ۱۲٦٤ھ. (ص ۲۷ - ٥۳)، آغاز نزدیک به نمونه ۱، «فقر نامه» ۹ بابی از حرقانی ست (گنج ۲ : ۹٥۲) .

9405- کراچی ، موزه ملی ۲۸ / ۲۱۰ - N. M. ۱۹٦٥ : نستعلیق، (امیر ابوالقاسم طباطبایی)، ٥ صفر ۱۲٥۷ھ. در حیدر آباد ، آغاز برابر نمونه ، نه باب برابر نمونه ، (ص ٥٥۳ - ٥۷٦) (سید عارف نوشاهی : ۲٤۷) .

9406- لاهور، ذخیره ربانی ٤٤٨ / ٤٤۳ : نستعلیق ، میان نور احمد ، ١٨ صفر ۱۲٦۷ھ. آغاز نزدیک به نمونه ۱، متن آن منسوب به جعفر الصادق، در ده باب: ۱- در ارادت، ۲- توبه، ۳- مقراض راندن ، ٤- کلاه پوشیدن ، ٥- خرقه ، ٦- میان بستن ، ۷- قندیل و زنبیل و علم، ٨- جاروب کردن ، و تکبیر گفتن ، ۹- مقام فقر ، ۱۰- در معلوم کردن اولیا و فقرا ، به روش سوال و جواب ، ۷٤ ص (بشیر حسین : ٤۱٨) .

9407- جهلم ، سنگهوی ، پیر محبوب حسین نوشاهی : نستعلیق ، شاه محمد ، ساکن چندیاله، برای عظمت الله . سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، در نه باب و از آن ابوالحسن خرقانی ، ٥۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

9408- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۷٨۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۳٦ - ۷٦) ، آغاز

نزدیک به نمونه ۱، «فقر نامه»، ۹ بابی از خرقانی ست (گنج ۲ : ۹۵۲).

9409- خیر پور، کتابخانه عمومی ۶ / ۲۹۷ ش ی خ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه ۲، در دیباچه از شیخ ابوالحسن کرخی دانسته شده، ۹ بابی ست، ۱۸ ص (سید خضر نوشاهی).

9410- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳ / ۱۲۴۹ / ۴۳۰۲ : محمد اکرم شریفی، ۲۳ رجب ۳ جلوس احمد شاه در فهرست بنام «رساله ابوالحسن خرقانی» در نه باب یاد شده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۳).

9411- اسلام آباد، گنج بخش ۳۴۲۶ : نستعلیق، ۱۳۰۰ هـ. (ص ۴۲ - ۴۶)، آغاز نزدیک به نمونه ۱، «فقر نامه» ۸ بابی ست، از خرقانی (گنج ۲ : ۹۵۳)

9412- سرگودها، بهلوال، کوت مؤمن، مولانا غلام سرور : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ. نه بابی، آغاز برابر، ۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).

9413- اسلام آباد، گنج بخش ۳۷۶ : ثلث و نسخ، پیرامون ۱۹۷۲، نکرمی (۱۳۳۶هـ) (ص ۲۵ - ۴۵).

9414- اسلام آباد، همانجا ۳۷۶ : نستعلیق دیگری، از همان سدهٔ ۱۴ هـ. (ص ۱۵-۱۷۱)، «فقر نامه» از خرقانی (گنج ۲ : ۹۵۳)

● 3223- فقر نامه : مشایخ نامه

منسوب به بایزید بسطامی، طیفور بن عیسی (م ۲۳۴ یا ۲۶۲هـ/۸۴۹ یا ۸۷۵-۸۷۶م). نسخه - های زیر یکی نیستند.

9415- اسلام آباد، گنج بخش ۱۹۹۶ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۹۴ هـ. (ص ۶۰-۶۶). آغاز : حمدله. مشایخ نامه سلطان العارفین بایزید بسطامی (رح) می گوید، مرید را باید دانست که خرقه چیست ؟ جواب خرقهٔ طریقت فقر است. بنام «مشایخ نامه» (گنج ۲ : ۷۹۸).

9416- گجرات، کنجاه، کولیک، پیرزاده خلیل الرحمان احمد ناصر : نه تعلیق کلیم الله بن محمد اسلم، سدهٔ ۱۲ هـ. آغاز : حمدله. شیخ المشایخ سلطان بایزید بسطامی می گوید : که مرید را می باید که حرف طریقت چیست ؟ جواب طریقت فقر است. در دو «باب» : ۱- فقر را هزار منزل است، ۲- اگر گویند کاید طریقت چیست ؟. بنام «سلطانی» است (محمد علی کوثر نوشاهی).

● 3224- فقر نامه : آداب درویشی

منسوب به حضرت جعفر صادق (ع). و در برخی نسخه ها ترجمه ای ست از گفتار ایشان و در برخی از نسخه ها با روایت از ایشان آغاز می شود.

نسخه ها با یکدیگر جدایی دارند، ولی روبهم در آداب درویشی هستند. برخی از آن ها مسایل عرفانی را نیز در بردارند : درویشی چیست ؟ مراتب درویشی ؟ چهار کلمه کدام است ؟، کلمهٔ

ذاتی کدامست ؟ ذمل کدامست ؟ شریعت و طریقت ؟ معنی شیخ چیست ؟ تاج ؟ خرقه ؟ کجکول و آداب و اقسام آن ؟ وقت گدایی رفتن چه بخوانی ؟ آداب پختن و خوردن و تقسیم کردن طعام ، آداب چراغ روشن کردن ، شستن خرقه . و از اینگونه آداب .

9417- لاهور ، دانشگاه شیرانی ۴۸۳۸/۱۸۱۸ : نوشته پیرامون ۱۱۶۶ھ (۱۷۵۳م) .

9418- لاهور ، همانجا ۳۸۳۴/۳۱۱۱۲ : نوشته محمد اکبر ، ۳ جلوس عالمگیر (۱۱۷۰ھ) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۷) .

9419- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. به روایت از حضرت صادق . ۶۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9420- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۱-۳۰/٤ : نستعلیق ، محمد عیوض بن عبدالرسول ، سدهٔ ۱۲ھ . آغاز : الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بنور معرفته. . اما بعد ، پوشیده نماند بر ارباب دین که مقصود . . . ، (ص ۳٤۰-۳۶۹) (نوشاهی : ۲٤۸) .

9421- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق ، غلام حیدر ، ساکن چکوال ، در موضع سنبل تحصیل پند دادن خان ، ۱۸۹۰ (۱۲۰٤ھ) . آغاز : حمدله . صلات . فقر نامه از امام جعفر صادق (ع) منقول است که فرمود رسول خدا (ص) الفقر فخری ، ۲۳ ص (نعیم اختر قمر مجددی) .

9422- لاهور ، بارا حکیمان ، فقیر سید مغیث الدین بخاری : نستعلیق ، فقر بخش، ۱۲۱۵ھ. آغاز : حمدله . بدانکه ای عزیز قول امام جعفر صادق (ع) هر درویش که از راه فقر خبردار نباشد او را خرقه فقر پوشیدن و لقمه . . . ، ۳۶ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

9423- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۱۶/۲۰۱ : نستعلیق ، (ولی محمد ، ساکن شیرگره ، (۱۲۲۷ھ) آغاز : حمدله . بدانکه قال النبی (ص) الفقر فخری و الفقر منی . این رساله ای ست من تصنیف حضرت امام جعفر الصادق در بیان طریقت مسمی فقر نامه. . . ، (ص ۱-۹) (نوشاهی : ۲٤۸) .

9424- شیخوپوره ، نارنگ منڈی ، ماری کلان ، حکیم رحمت علی قریشی : نستعلیق پخته ، محمد عظیم ولد قاضی عبدالرحیم ، ۱۲ صفر ۱۲٤۳ھ آغاز : فقر نامه تصنیف حضرت امام جعفر صادق (ع) ترجمه کرده است . اگر ترا پرسند کلاه پوشنده ، (ص ۱٤ - ۲۲) (نعیم اختر مجددی) .

9425- لاهور ، دانشگاه شیرانی ۳۸۳٤/۸۰۱ : نوشته ۸ ع ۱۲۵۳/۱ھ (۱۲ جون ۱۸۳۷م). (بشیر حسین ۲ : ۲۳۷) .

9426- کراچی ، موزه ملی N. M ۱۹۶۲-۲۱۰/۲۹ : نستعلیق ، (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲۵۷ھ. در حیدر آباد) آغاز : حمدله . این رساله تصنیف حضرت امام جعفر صادق . . . اگر ترا پرسند که در بیان توبه دادن اهل طریقت چیست ؟ . . . (ص ۵۹۳ - ۶۰۱) (نوشاهی : ۲٤۷) .

9427- لاهور، بازار حکیمان، حکیم سائین عبدالحمید: نسخ، فقیر حیدر علی، ۱۲۵۹ھ. آغاز: حمدله. بدانکه عزیز... امام جعفر صادق...، ۲۰ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

9428- لاهور، پنجاب پبلک لابریری ۲۹۷۰۵۳۱ فقر: نوشته ۱۲۶۱ھ. آغاز: حمد. صلاة. بدانکه این رساله فقر نامه من تصنیف امام جعفر صادق در کلام عرب فرموده اند، مصنفان اهل شوق در زبان فرس آورده (عباسی ۱: ۱۱۱).

9429- لاهور، شاهی مسجد، علما اکیدمی ۱۵۳۹ جدید: نستعلیق خوش، امیر بخش قاصی کوت علیشاه، ۲۵ ذیحجة ۱۲۹۰ھ، ۲۰ ص (محمد علی کوثر).

9430- گوجرانواله، حافظ آباد، چشتی گولتروی، محمد رفیق: نستعلیق، محمد ابراهیم، ۲۳ ج ۱۲۹۲/۲ھ. به روایت حضرت جعفر صادق، ۳۵ ص (نعیم اختر مجددی).

9431- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰٤٤: نستعلیق پخته ۱۳۰۰ھ. (ص ۳۲۸ - ۳٤۱). آغاز: حمدله. صلات بدان اسعدک الله فی الدارین، حضرت امام جعفر صادق (ع) فرمود (گنج ۲: ۹۵٦).

9432- شیخوپوره، بوهر بانه، محمد علی کوثر نوشاهی: نستعلیق، عمر الدین، ۱۳۰۰ھ. ۱٦۰ ص (سید عارف نوشاهی).

9433- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدۀ ۱۳ھ. ۷۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9434- شیخوپوره، سرسیدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق و نسخ، ۱۹ جنوری ۱۸۹۰م (۱۳۰۷ھ) آغاز: حمدله. فقر نامه از امام جعفر صادق (ع) منقول است، که فرمود رسول خدا (ص) الفقر فخری... به روش اگر ترا پرسند، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9435- اسلام آباد، گنج بخش ۳۷۰: ثلث و نسخ، پیرامون ۱۹۷۲. بکرمی (۱۳۳۹ھ) (ص ۲۵-٤۵) آغاز: بسمله. مذکور طریقه بقول امام جعفر الصادق. اول بسم الله طریقت این است.

9436- اسلام آباد، همانجا، همان ۳۷٦: به همان خامه (ص ۵۱ - ۸۹). آغاز: الحمد لله الذی نور وجه حبیبه بتجلیات الجمال... هذا الرسالة فی معرفة الفقر و اساسه. روی عن جعفر الصادق (ع) (گنج ۲: ۹۵۳).

9437- اسلام آباد، گنج بخش، ۸۷۱: نستعلیق و نسخ، سدۀ ۱٤ھ. آغاز: حمدله. عاقبه. صلاة. اما بعد، چنین فرموده است امام جعفر صادق (ص ٦۲-٩٦).

9438- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۷۱/۳/۳۰۷٦: تاریخ یاد نشده. در فهرست آمده «رسالۀ مختصر امام جعفر. بصورت سئوال و جواب، در شریعت و طریقت و حقیقت وغیره» (بشیر حسین ۲: ۲۸۹).

● **3225ـ فقر نامه**

منسوب به جنید بغدادی (م ۲۷۱ه/۸۸٤م) . در آن از «آداب شیخی و مریدی» نقل می کنه . و در پایان آن آمده که از ملفوظات جنید بغدادی ست .

آغاز می کند به اینکه اصل طریقت فقر است ، و فقر سه حرف است . ف : فاقه ، ق : قناعت ، ر : ریاضت .

آغاز : حمدله . صلات . اما بعد ، چنین گوید استاد طریقت ، سید الطایفه و واضح الوضع جنید بغدادی (ق) . ای عزیز حروف طریقت «فقر» است .

9439- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۲۳۰ : نستعلیق پخته ، ایزد بخش ، ۱۱۶۹ه . (ص ۶۳۵-۶۴۲) (گنج ٤ : ۲٤۱۶) .

● **3226ـ فقر نامه**

منسوب به خواجه حسن بصری (ن. ک. چهارده خانواده : ۹۸۹ در همین بخش) چیزی نزدیک به همان «چهارده خانواده» با این جدایی که در آنجا بیشتر به زنجیرهٔ گروهها می پردازند ، و در اینجا بیشتر به آداب و اندیشه های عرفانی گروهها .

9440- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۸۱۳ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ ه. آغاز : این رساله حضرت خواجه حسن بصری (ض) که فرموده اند ، ۸۷ ص. در بخش سیر فهرست آمده.

9441- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۹-۴۲۲ : نستعلیق غلام حیدر قاضی ولد میان عنایت الله قاضی ، ساکن شاه جیونه ، سدهٔ ۱۳ه . دربارهٔ چهارده کلمه و چهار مقام و ارکان طریقت و شریعت و حقیقت و معرفت و فقر . به روشن اگر پرسند ، بگو . آغاز : حمدله . بدالکه این رساله از حضرت خواجه حسن بصری. فرموده اند . . ، ٤۶ص (لوشاهی: ۲٤۹) .

● **فقر نامه : فقریه**

میر سید علی همدانی .

● **فقر نامه**

غلام صمدانی . در ص : ۱۰۰۹ گذشت .

● **3227ـ فقر نامه : خرقهٔ درویشی**

در هامش از خواجه نظام الدین اولیای دهلوی (ن. ک. راحت القلوب : ۱٤۶۹) دانسته شده است. شاید از ملفوظات گنج شکر باشد (ن. ک. سر آغاز نسخه) .

آغاز : حمدله . عاقبة . صلاة . عرض می دارد فقیر خاکراه خواجه . . . فرید الدین گنج شکر . . . هر کرا که درویشی و فقر دوست دارد . . . حضرت خواجه . . . فرید الدین . . . فرمود که چهار چیز را از هفتصد پیر زمان پرسیدند .

9442- بهاول نگر ، چشتیان ، صاحبزاده نور جهالیان محمودی : نستعلیق پخته ، ۱۳۰۹ه . (ص ۲۶۸-۲۷۷) . (نعیم اختر) .

● **3228ـ فقر نامه**

از محمد یار بن محمد علی خان قوم ککیانی شاهجهانپوری که «علاج النساء والاطفال : ۲۵۲» را در ۱۲۴۵هـ / ۱۸۲۹ م نگاشته است . در چهار «باب» : ۱- چهار پیرو چهارده خانواده ، پنج فصل ، ۲- قوس ظاهری و باطنی قمر و شمس ، ده فصل ، ۳- آیتها در مرتبهٔ فقراء ، دوازده فصل ، ٤- ثیت وضو و غسل ، شریعت و طریقت . جای نام کتاب در نسخه سفید گزارده شده و این نام از موضوع کتاب گزیده شده است .

(ن. ک. معرفت الفقرا ، در همین بخش) .

آغاز : الحمد لله الذی نور قلوب المؤمنین . . . بعد حمد و نعت ، تذکره ای ست در بیان چهار پیر و چهارده خانواده و بیعت کردن . . .

9443ـ کراچی ، موزه ملی C ۱۲ / ۱۹۵۷-۱۰۶۰ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ . (ص ۲۳۶ - ۳۲۶) (نوشاهی : ۲٤۸) .

● **3229ـ فقر نامه :** آداب درویشی : درویشی نامه : آداب فقر

ناشناخته.در همان موضوع ها و مسایل ابتدایی درویشی پیشگفته بازبان ساده و معمولاً به روش اگر پرسند ، بگو .

9444ـ وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰هـ . آغاز : حمدله . عاقبت . صلات . بدانکه این رساله را خواندن و عمل کردن بر هر درویش لازم است ، تا برداشت درویشی خود را آراسته گرداند.. ، باروش «اگر ترا پرسند، جواب بگو» درباره : اول و آخر فقر ، خانه ، کلید ، لقمه ، تاج ، کمر بند ، جامه ، دین ، مرکب ، کلمهٔ شریعت ، چهار مقام ، شریعت ، طریقت ، حقیقت و معرفت ، چهار فقیر ، چهار ذکر ، کفر و ایمان . . . ، ۲۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

9445ـ اسلام آباد ، گنج بخش ۷٤۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲هـ . (ص ۲۱۰ - ۲۱۵) . اغاز : این رساله فقر نامه نام دارد . حمدله . صلاة . بدان قال رسول الله (ص) فرموده هر درویش از این چهار کلمه و چهار مقام دانسته نباشد (گنج ۲ : ۹۵٤).

9446ـ اسلام آباد ، همانجا ۷٤۵ : همان مجموعه پیشین ، (ص ۲۲۱ - ۲۲٤) . درباره درویشی و در فهرست بنام «درویشی نامه» آمده : درویشی را چهل و چهار مقام است که باید دانست . اگر نداند پانزده مقام باید دانست . و این هم اگر نداند ، چهار مقام که مشایخان عراق گفته اند باید دانست . سپس به روشن اگر پرسند بگو . آغاز : بسمله . طالب ارادی اعتقاد بر پیر مرشد این مقدار می باید که هر چه در نظر آید حلال و پاک داند (گنج ۲ : ۶۱۲).

9447ـ پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۹۸۵ / ۱۷۷۶ : نستعلیق خوش، خواجه نورالدین عرف ملا محمد طاؤس سلیمانی پیشاوری ، ۱۱۵۰هـ. (٤۹ جلوس اورنگ زیب) . آغاز :

اگر پرسند در گریبان خرقه چه نوشته، بگو که یا عزیز یا ستار یا لطیف. اگر پرسند که درمیان خرقه چه نوشته . . ش ۱ مجموعه، ۱۶ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

9448- لاهور، بازار حکیمان، حکیم سائین عبدالحمید: نستعلیق، شاه عبدالله، ۱۲۰۰ه. آغاز: حمدله. اما بعد، در این فصل . . . قال النبی الفقر فخری والفقر منی . . .، ۵۶ ص (محمد علی دوثر نوشاهی).

9449- اسلام آباد، گنج بخش ٤۰۷٤: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۲ - ۱۸). آغاز: حمدله. صلات. بدانکه رسول (ص) فرموده...بروش اگر پرسند، بگو (گنج ۲: ۹۵۵).

9450- کراچی، موزه ملی ۵ / ۱۷۰۲ - ۱۹۶۱ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: حضرت رسول خدا (ص) فرمودند که فقر گنجی ست از گنجهای خدای تعالی کلید آن گنج دل و درویشان است (ص ۱٤۰ - ۱٤٦ جنگ) (نوشاهی: ۲٤۹).

9451- جهلم، سنگهوی، پیر محبوب حسین نوشاهی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: درویش را باید که اول این چهار مقام بداند، اول مقام لاهوت است، که جبرائیل دارد . . .، ۲۸ ص (سید خضر نوشاهی).

9452- پیشاور، مردان، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۱۹: نستعلیق زیبا، فقیر بولاقی بن عبدالرشید ولد خان محمد، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: رسول فرموده (ص) هر درویشی که از این چهار کلمه و چهار مقام خبر ندارد، در حقیقت درویش نیست، ٦٦ ص، ۱۳ س (محمد اسرائیل کان الله له).

9453- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: این رساله فقر نامه نام دارد. بسمله. حمدله. صلاة. بدانکه قال رسول‌الله (ص) در یک مجموعه رساله هایی در ستاره شناسی (پرفسور روشن آرا بیگم).

9454- پشاور، دانشگاه پیشاور ۳٦۵: نستعلیق خوش، عبدالقادر، سدهٔ ۱۲ه. ش ۱ مجموعه ٦۸ ص. آغاز: رسول (ص) فرمود. هر درویش که چهار کلمه نداند، چهار مقام نیز نداند او منافق باشد، درویشی بروی حرام باشد (پرفسور امتیاز حسین).

9455- لاهور، نزدیک مزار گنج بخش، نوری: کتابخانه، سید محمد حسن شاه گیلانی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: رسول (ص) فرمود هر درویش که ازین چهار کلمه و چهار مقام خبر نباشد پس او منافق است، لقمه فقیری بروی حرام است، ۱۸ ص (سید خضر عباسی نوشاهی).

9456- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نسخ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر شماره پیشین، انجام افتاده، ٤۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9457- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱۷۸: سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. ش ۵ مجموعه. آغاز: حضرت رسول (ص) فرموده است هر درویشی و هر فقیری چهارکلمه و چهار مقام خبر ندارد لقمه و لباس

بروی حرام است . . . (دکتر الله دتا چودری) .

9458- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۲۸۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ هـ . آغاز : حمدله. صلات. در رساله های فقر نامه پیشین چنین آورده اند که رسول الله (ص)، ۲۸ ص (گنج ۲ : ۹۵۶) .

9459- لاهور ، بازار حکیمان ، فقر خانه میوزیم ، فقیر سید مغیث الدین بخاری : نستعلیق ، فقیر کرم بخش ، یکشنبه ۸ ذیقعده ۱۲۱۵ هـ . آغاز : حمدله. اما بعد ، قال النبی الفقر فخری ، والفقر منی ، یعنی . . . ، ۳۰ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

9460- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۵۰۵ : نستعلیق پخته ، غلام نبی بن عبدالغفور ، ساکن محله کاشیگران ، پیرامون ۱۲۲۲ هـ . (ص ۱۱٤ - ۱۲٦) . آغاز : حمدله. صلات. قال النبی (ص) هر درویش که از این چهار کلمات و چهار مقام خبر ندارد .

9461- اسلام آباد ، همانجا ۷۸۹۲ : نستعلیق ، فقیر غلام احمد ولد میان محمد یار ، ۱۲۳۱ هـ . آغاز : بسمله . رسالت پناه (ص) فرموده که فقیری از گنجهای خدایتعالی ست ، ۱۲ ص (گنج ۲ : ۹۵۵)

9462- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۳٤ : نستعلیق ، سید خلیفه ، ۱۲٤۱ هـ / ۱۸۸۱ ب ، (ص ۱ - ٦) . آغاز : حمدله. صلات بدانکه هر درویش که این پنج نثا را نداند لقمه خوردن و لباس فقر بروی حرامست .

9463- اسلام آباد ، همانجا ۳۰٦۰ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۲۵٤ هـ . (ص ۵۳ - ۸۲) . آغاز : حمدله . صلات . شیخ حمید میفرماید که جمعی سالکان شریعت و طریقت از امام جعفر الصادق سئوال کردند (گنج ۲ : ۹۵۵)

9464- سیالکوت ، ظفروال ، ایم. ای. کاظمی : نستعلیق ، زمان خان ساکن ظفروال ، ۱۹۲٤ ب (۱۲۸٤ هـ ؟) . آغاز کمی افتاده : که این درویش چهار کلمه و چهار مقام کدامند . . . (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

9465- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ هـ . آغاز : بسمله . از سید الطایفه حضرت جنید بغدادی منقول است که فقیر آنکس نمی شود که لذت فاقه نچشیده . . . ، به روشن سئوال و جواب ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

9466- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۹۷۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ هـ . (ص ۱۳ - ۲۸) . آغاز : حمدله. صلات بدانکه پیغمبر (ص) فرمودند که فقر گنج است (گنج ۲ : ۹۵٦) .

9467- اسلام آباد ، همانجا ۵٤۷۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ هـ . آغاز : حمدله . صلاة . بدانکه رسول (ص) فرمود هر درویشی را این چهار کلمه و چهار مقام خبر ندارد منافق است و لقمه فقیری بر او حرام باشد ، و در دیوان خدایتعالی فضیحت . . ، بروش اگر پرسند بگو ، ش ۱ جنگ ، ۸٦ ص (گنج ۲ : ٦۹٤) .

9468- اسلام آباد ، همانجا ۸۸۲۹ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ هـ . آغاز : ابدک الله تعالی .

بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که در ، فضل فقر آورده . قال النبی (ص) الفقر فخری (ص ۱ - ۳۲) .

9469- اسلام آباد ، همانجا ۹۰۳۸ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : سؤال اگر ترا پرسند که فقر چیست، و آخر فقر چیست و خانهٔ فقیر چیست . . . ، (ص ۱۷۲ - ۲۰۱) .

9470- کراچی ، موزه ملی ۲۸٤ / ۵۲۸ .N. M : نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. اغاز برابر شماره پیشین ، بروش اگر پرسند بگو .

9471- کراچی ، همانجا ۱ / ۹٦۸ - ۱۹٦۱ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. این نسخه و دو نسخهٔ پیشین بایک سرآغاز و یکی هستند ، ٤۱ ص (نوشاهی : ۲٤۹) .

9472- کراچی ، موزه ملی ۱ / ۹۱۰ - ۱۹٦۰ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : حمدله . اما بعد ، معلوم رای و مفهوم خاطر منور طالب حق باد که دو مقام و چهار منزل و چهار فرشته . . . ، بروش سؤال و جواب، ۱۳ ص .

9473- رحیم یار خان ، صادق آباد ، گنجینهٔ میر ، میر سید زاهد حسین ۱۵۰ : نسخ پخته ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : فقر گنج است از گنجهای خدایتعالی و کلید آن گنج دل درویشان است . . . ، بروش پرسش و پاسخ ، ٤ ص (دکتر الله دتا چودری) .

9474- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق پخته ، محمد بخش بخارایی ساکن بدهو ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : روایت رسول (ص) . فرمود هر درویشی که چهار کلمه و چهار مقام خبر ندارد ، او منافق است . و لباس درویشی بروی حرام باشد ، ۱۲ ص (نعیم اختر) .

9475- گجرات ، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه ، سید شرافت نوشاهی : نسخ در متن و نستعلیق در ترحمه ، سدهٔ ۱۳ه. بازیر نویس به زبان اردو و پنجابی ، ۱۱۲ ص (سید عارف نوشاهی) .

9476- گجرات ، دهل ، صاحبزاده محمد شریف نوشاهی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه . آغاز : حمدله. بدانکه این رساله دربارهٔ درویشی ست. پیغمبر(ص) فرموده که فقیری گنج است از گنج های خدای تعالی، و کلید آن دل درویشان است ، ۲۰ ص ۱۰ س (سید خضر نوشاهی) .

9477- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب . خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه . آغاز : اگر تر پرسند که فقر چیست ؟ جواب بگو فنا فی الفنا . و پیشوای فقر چیست؟ بگو شریعت. و مشایخ بلخ گفته اند پیشوای فقر تسلیم است، ٦ ص در مجموعه (محمد نذیر رانجها) .

9478- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۵۷۵ / ۷ / ۳۵۹۸ : از سدهٔ ۱۳ه. بروش پرسش و پاسخ بنام «رسالهٔ فقر» (بشیر حسین ۲ : ۲۲٤) .

9479- لاهور، ادار کلی ۳۷ ، دانش آباد ، کتابخانه احسان دانش : نستعلیق، محمد علی الدین حسن چشتی ، ٤ محرم ۱۳۰٦ه . در بهلوال ، آغاز : حمدله . بدانکه قال النبی (ص) الفقر فخری . . . ، ۱۷ ص (سید عارف نوشاهی) .

9480- گجرات، قلعه دار، کتابخانه سولانا عبدالکریم قلعه داری: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز: حمدله. صلات. بدانکه این رساله ی ست (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

9481- سرگودها، محمد رفیق صاحب ٦: نستعلیق خوش، رفیع الدین، بی تاریخ، آغاز: حمدله. صلاة. بدانکه رسول الله (ص) فرمود هر درویشی که از این چهار کلمه و چهار مقام خبر ندارد منافق است و لقمهٔ فقیری ...، بروش اگر پرسند بگو، ۲۷ ص (محمد نذیر رانجها).

9482- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤٤١ / ٤ / ٣٤٦٥: تاریخ یاد نشده، نوشته جمال الدین، د. فهرست بنام «رساله فقر» یاد شده.

9483- لاهور، همانجا ۳ / ۹٤٥ / ۳۹۹۷: نیز تاریخ یاد نشده، در فهرست بنام «رساله فقر» یاد شده.

9484- لاهور، همانجا ٤٤١ / ۲ / ۳٤٦٥: نیز بنام «رسالهٔ فقر» یاد شده.

9485- لاهور، همانجا ۲ / ۱۰۲٦ / ٤۰۷۸: در فهرست بنام «رسالة فی معرفة الفقر» آمده (بشیر حسین ۲: ۲۲٤).

● 3230- فقریه: چهل حدیث: فضایل الفقر

میر سید علی همدانی ن.ک. پس از این.

در آغاز گوید «این چهل حدیث است در بیان فضیلت و شرافت درویشان، از برای تشویق ساکن و رد منکران و متبرة جاهلان...». حدیث ۱- عن علی بن ابیطالب (ع) از پیامبر (ص) اذا ابغض الناس فقرائهم...، ۱- قال رسول الله(ص)ان الله تعالی ینظر الی هذا الامه بالعلماء والفقراء، ۲- قال رسول الله (ص) من اذی مؤمناً فقیراً، ٤- قال بعث الفقراء رسولاً الی...

و این جز «چهل حدیث» اوست که در نسخه ها ۲: ۱۱۲۰ و مجلهٔ ادبیات آذر آبادگان، ۱۳۲۹: ۳۳۰ آمده است.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی و الصلاة... اما بعد، فهذه اربعون حدیثاً فی فضایل الفقر... بعد از حمد خدایتعالی و درود پیغامبر بدانک این چهل حدیث است در بیان فضیلت و شرافت.

(ن.ک. نسخه ها ۲: ۱۱۲۰ «چهل حدیث» و ۱۳۰۱ «فقریه» که این رسالهٔ ما هیچیک از آن دو نیست و ۲: ۱۱۲۱ «چهل مقام صوفیان» او نیز نیست - علمای هند: ۱٤۸ و ترجمهٔ اردوی آن: ۳۵۱ زندگینامه و فهرست برخی از آثارش از آن میان «رسالهٔ فقریه». نشریه ۸: ۲۰۸ دو رساله «فقریه» در کلیات او در تفلیس).

9486- اسلام آباد، گنج بخش ٤٤۰۹: نستعلیق خوش ریز، در مجموعه نوشتهٔ ۸۵۱ھ. (ص ۲۳۰-۲٤۸) (گنج ۲: ۷٤۸).

9487- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۱۶ ع ۱۱۷۵/۱هـ . (ص ۵۲-۷۳) مجموعه ۲۲ رسالهٔ او ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی) .

9488- سر لودها ، بهلوال ، کوت مؤمن ، مولانا سرور : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ . آغاز برابر ، ۲۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

● **3231- فقریه : آداب و سیرت اهل کمال : نسبت خرقهٔ درویشی**

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت) . برای «ملک شرف الدین خضر شاه که از زمرهٔ کسانی ست که به مدعیان ولایت دل نبسته و از پیروان اولیاء صادق است» و از وی خواسته رساله ای که «متضمن آداب و سیرت اهل کمال بود» بنگارد.و به تبرک به ذکر نسبت خرقهٔ درویشان و بیان مقام ایشان به پرداخته . دربارهٔ اولیاء صادق ، که در راه طلب نفس اماره را در بوتهٔ ریاضت بگداختند ، و مدعیان دروغین ولایت (دیباجه). و سپس زنجیرهٔ طریقت خود از محمود بن عبدالله مزدقانی تا حسن بصری و حضرت علی (ع) را می آورد . و وصیت (پند و اندرز) های صوفیانه .

سه نام بالا : فقریه ، آداب و سیرت اهل کمال ، نسبت خرقهٔ درویشی یکی هستند . این رساله با این سه نام ، با اندک جدایی در کاستی و فزونی با «داودیه» ی او (ن. ک. همین بخش) یکی هستند . ولی جز «درویش نامه : درویشیهٔ: ۱۴۴۷» او می باشد.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی . اما بعد ، چون خلاصهٔ اهل عالم بعد از انبیاء (ع) اعیان اولیاء اند، که ریاض دلهایشان (ن. ک. داودیه :۱۴۴۵ از همو ، که با همین سر آغاز است) .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۱۴ «آداب و سیر اهل کمال» که همین رساله است ، و: ۱۴۵۶ «نسبت خرقهٔ درویشان» همین رساله . و ۱۴۴۱ «درویشنامه» که جز این است . نشریهٔ ادبیات آذرآبادگان س ۹ ، ۱۳۲۹: ۳۳۹ «رسالهٔ فقریه» که همین رساله است . در فهرست آثار او از دکتر محمد ریاض بنام «نسبت خرقهٔ درویشی: فقریه» آمده است . ایوب قادری : ۳۵۲ «رسالهٔ فقریه» . نشریه ۸ : ۲۰۸ «رساله در فقر» نسخهٔ تفلیس).

9489- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق ریز ، پیرامون ۸۵۱هـ . در مجموعه رساله ای او ، بنام «آداب و سیر اهل کمال» (ص ۳۷۱ - ۳۷۵) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۸۰) .

9490- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱هـ با مهر کننده ۱۱۵۵هـ . در مجموعهٔ رساله های او (ص ۲۵۳ - ۲۵۷) ، آغاز برابر نمونه (نوشاهی) .

9491- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۲۳ ع ۱۱۷۵/۱هـ . (ص ۱۵۴ - ۱۶۰) مجموعه ۲۲ رسالهٔ او ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی) .

● **3232- فقه و تصوف : کتاب در . . .**

از ابو اسحاق بن ابو طاهر قوام الدین ، مرید عماد . تاریخهایی از ۷۷۶ تا ۷۹۸هـ/۱۳۷۴ تا

۱۳۹۵م در نسخه هست . در مسایل فقهی و تصوف (بشیر حسین) .
از کتاب چیزی بیش از این بدست نیامد . ولی نگارنده همان قوام الدین ابو اسحاق بن ابو طاهر بن ابو المعالی بنجیری (م ۷٦٤/۲-۱۳٦۳م) است ، که حافظ شیرازی «کشف کشاف» را نزد او درس خوانده ، و در سروده های خود «قوام» تخلص می کرده است .
(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۷۰ زندگینامۂ قوام بنجیری) .
9492- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۵۲۸/٤٥۷۸ : از اواخر سدۂ ۹ھ. ؟ (بشیر حسین ۲ : ۲۹۸) .

● 3233- فقه الابرار

از میرزا محمد الموحد . که شاید نام کاملش در دیباجه بوده ، که افتاده است . در کلفون آمده : «تمت هذه الرسالة المسمی بفقه الابرار من تصنیف قدوة المحققین و زبدة المتأخرین محمد مرزا الموحد» . و در متن دست کم در دوجا (فصل فی کیفیت مقام الذکر ، فصل فی کیفیت مقام الرضا) از «صراط المستقیم» . ود نام می برد . سیر و سلوک است .
نسخه از شرح حدیث من عرفه نفسه آغاز می شود ، که می گوید آن را در چند «فصل» می آوریم : فصل اول در اثبات آنکه معرفت نفس پرتو معرفت الهی ست سپس باسربند های «فصل» بی شماره : ایمان ، امور پنجگانه که مبنای اسلام بر آن است ، زکات ، حج ، الدر حقیقت صبر ، کیفیت بخل ، کیفیت حقد ، در تیزی خشم ، کیفیت کبر ، کیفیت غیظ ، دروغ ، نفاق ، ریا ، حب دنیا ، قناعت ، مقام زهد ، مقام ذکر ، مقام تجرید ، مقام توکل ، و آخرین فصل کیفیت مقام رضا .
9493- اسلام آباد، گنج بخش ۲٤٥۳ : نستعلیق خوش ، محمد سعید ، ۱۰۷۱ھ.
تمت هذه الرسالة المسمی بفقه الابرار من تصنیف قدوة المحققین زبدة المتأخرین محمد مرزا الموحد . . .» آغاز افتاده ، ۳۲ ص ۱۲ س .

● فنا : طریق وصول

● فنا : مراتب فنا
ابو العلاء اکبر آبادی .

● 3234- فنا : رساله در . . .

از شرف الدین احمد یحیی منیری (که یاد او در «شرح آداب المریدین :۱۲۱۹» گذشت) .
آغاز : الحمد لله رب العالمین ، که هر موجودی بهشت... (وصالی) و درود بر رسول که مقصدی نیست بجزوی . . . عالم هیچ یک از این عالم . . . بر او هویدا نبود .
9494- کمپل پور ، صدیقی ، حسن ابدال ٤۸ : نوشته ابو العلا احراری حسینی ، سدۂ ۱۳ھ .
نسخه و صالی شده ، آغاز درست خوانده نشده ، ٤ ص (پرفسور اختر راهی) . شاید احراری که کاتب تلقی شده نگارنده باشد (ن. ک . پیش از این) .

● 3235- فواتح

سیف الله ، معروف به خواجه محمد نعیم نقشبندی قطبی قادری چشتی اویسی . از روزگار

محمد شاه (۱۱۳۱ - ۱۱۶۱ ه) که دربارهٔ او گوید : کو مرا باعث بر این تحریر شد - تا فواتح فارسی تقریر شد - چنان او صاف آن شاهجهان - کو محمد شاه نامش در بیان .

در پیرامون وحدت وجود است ، و از سخنان ابن عربی و علاء الدوله سمنانی گواه گرفته ، باسربند های «فاتحه» به نثر آمیخته به نظم .

آغاز : من به حمد ذات حق چون دم زنم - وصف بیچون را چه سان برهم زنم . . . فاتحه . قلب عبارتست از حقیقتی جامعه .

9495- لاهور ، چاه میران ، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق خوش ، گویا نگارنده ، سدهٔ ۱۲ ه . آغاز درابر نموله ، ۹۰ ص (سید عارف نوشاهی) .

● 3236- فواتح سبعه

از قاضی کمال الدین میرحسین میبدی (شهید ۹۱۱ ه/۱۵۰۶-۰۵ م) فرزند معین الدین ترمذی میبدی، متخلص به منطقی معروف به قاضی میبدی. یکی از نامی ترین شاگردان دوانی، درمیبد یزد زاده شده، در شیراز اموزش یافته ، قاضی میبد و سپس یزد شده ، و به دلیل اختلاف در اندیشه بدست اسماعیل صفوی (۹۰۷-۹۲۰ ه) شهید شده است .

مقدمهٔ «شرح دیوان حضرت علی» است در هفت «فاتحه» و هر فاتحه در چندین «فتح» امیخته به نظم . که بعد ها از «شرح دیوان» جدا شده و به صورت یک کتاب جداگانه در آمده است فاتحه ۱- در بیان راه راست ، ۲- بیان ذات الله تعالی ، ۳- در اسماء و صفات خدا ، ٤- در انسان کبیر ، ۵- در انسان صغیر که عین انسان کبیر است ، ٦- نبوت و ولایت ، ۷- فضایل و احوال حضرت مرتضی . و هر یک چند «فتح» .

آغاز : سپاس سعادت اساس ، و شکر عبادت لباس ، معبودی را سزاست ، که اعلام نبوت و ولایت . . . اما بعد ، بر سایران مراحل طریقت .

(ن. ک. ذریعه ۹ : ۱۱۱ «دیوان . . .» و ۱۳ : ۲٦٦ «شرح دیوان امیر . . .» و ۱٦ : ۳٦٤ «فواتح» - کشف الظنون ۱ : ۸۰۲ «دیوان علی بن ابیطالب» که در آنجا از این شرح نام برده ولی تاریخ مرگ میبدی را نادرست ۸۷۰ ه آورده - اعیان الشیعه ۲۷ : ۲۸۲ که مرگش را نادرست همان ۸۷۰ ه آورده - مشار ، مؤلفین ۲ : ۸۸٤ که نشانی چاپ ۳ اثر او را داده - منزوی ، دانشگاه ۲ : ۱۱٦ تا ۱۲۵ «شرح دیوان امیر . . .» همین شرح ، که در آنجا از ۱۷ تن که دربارهٔ آن «دیوان» کار کرده اند نشانی داده شده است ، و نیز زندگینامه و آثار میبدی - نسخه ها ۲ : ۱۳۰۳ «فواتح» - همانجا : ۱۷۸٤ نام چهار کار او : جام گیتی نما : ۷٦۷ ، حورائیه : ۱۱۴۳ ، فواتح سبعه : ۱۳۰۳ ، نامهٔ میبدی : ۸۵۱ ، همانجا : ۲۱۹۸ «مطلع الدقایق» در معما از همو - نفیسی ۲ : ۷٤۹ - برای نسخه هایش : سنا ۱ : ۹۹ - ملی ٦ : ۷٤ ، ۸۸ - دو کتابخانه مشهد : ۱۰۳۳ - فاضل ، مشهد ۲ : ۷۰٦ - ریو ۲ : ۸۱۱ ، ۸٦٤ - افغانستان : ۳۳۸) .

9496- پیشاور ، مشرقیه دارالعلوم ۱۱۳۹ ب : نسخ خوش ، نگارنده ؟ ۸۹۰ ه . (مواوی

عبدالرحیم ۱ : ۲۱۸).
9497- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه : خوشخط، سدهٔ ۱۰ه. نسخه ممتاز (بیاض سفر، ایرج افشار : ۱۹۸) شاید نسخهٔ پیشگفته باشد.
9498- اسلام آباد، گنج بخش ۲۵۱۷ : نسخ پخته، سدهٔ ۱۰-۱۱ه. آغاز برابر نمونه، همراه با «شرح دیوان» (گنج ۳ : ۱۴۳۹).
9499- اسلام آباد، همانجا ۳۰۴۵ : نسخ پخته، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۱-۱۷۴)، آغاز در فاتحه یکم افتاده (ص ۱-۱۷۴) (گنج ۲ : ۷۴۹).
9500- اسلام آباد، همانجا ۵۵۵ : ثلث خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده، همراه «شرح دیوان» (گنج ۲ : ۷۴۹).
9501- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نستعلیق زیبا، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۴۲۶ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).
9502- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۶۴۳/۶۲۲ : از سدهٔ ۱۱ه. (بشیر حسین ۲ : ۲۴۰).
9503- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه : نسخ خوش، سدهٔ ۱۱-۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۹۸ ص (محمد نذیر رانجها).
9504- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۶-۶۰ : نسخ و شکسته، برج. ۲/۱۰۳/۱۱۰ه. تنها «فواتح» است، ۳۶ ص (نوشاهی : ۵۱۳).
9505- اسلام آباد، گنج بخش ۴۵۸ : شکسته آمیز خرس، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۵۴ - ۳۹۹) (گنج ۲ : ۷۴۹).
9506- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۳۱۸ ص (محمد نذیر رانجها).
9507- اتک، سلطانپور، کتابخانه حمیدیه، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق خوش، رضا میر بن میر احمد، ۲۱ صفر ۱۲۴۱ه. آغاز برابر، سرلوح، ۲۳۰ ص (نعیم اختر).
9508- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۱۰ : نستعلیق زیبا، محمد اسماعیل حسینی شیرازی، ج ۱۲۵۵/۱ه. در حیدر آباد، نخست «فواتح» است، سپس شرح دیوان (نوشاهی : ۵۱۴).
9509- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۹۹۲ : خوشخط، تاریخ یاد نشده، سپس «نصیحت المسلمین» (مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۵).

● **فواید : ملفوظات نظام الدین اورنگ آبادی**

اورنگ آبادی - کامکار خان.

● **3237- فواید : چند فایده**

از شیخ بهایی (که یاد او در «تحفهٔ حاتمیه : ۲۵۱» گذشت). از مقدمهٔ «تفسیر منهاج العارفین»

و «تفسیر روضة» و «مفتاح الفلاح» بادیباجه ای به عربی . (ن. ک. سنا ۲ : ۱۵۹ «فواید» از همو که جز این است) .

9510- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤٧٨ / ۱ / ۳۵۰۲ : از سدۀ ۱۳ھ . (بشیر حسین ۲ : ۲۱۱)

● **فواید الاسرار :** شرح دیوان حافظ .

● **3238- فواید حافظیه**

از ناشناس . «در علم معقولات و کلام و مسایل صوفیه» . (ن. ک. حافظیه : ۱۰۸۵ که جز این است . و اصول حافظیه : ۱۲۷۷) .

آغاز : الحمد لله الذی خلق طبایع اجناس الموجودات .. اما بعد حمد و صلاة ، پس این رساله ای ست مشتمل بر چند فواید ، که تعلق دارد به تحریر و تقریر و تنقیح .

(ن. ک. بزم صوفیه : ۵۱۰ «شرح عقیدۀ حافظیه» از گیسو دراز) .

9511- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۸۹۰ / ٤٩۰۲ : از سدۀ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۳ : ٦٧۱) .

● **3239- فواید حسنیه :** شرح درود مستغاث

از گل محمد بن محمد سلیم وزیرآبادی قادری . بنام فرزند خود ابو الحسن «فواید حسنیه» نامیده است .

شرح درود مستغاث و احکام آن است. ن.ک. ۱۵۹٤ و ۱۵۹۵.

آغاز : الحمد لله الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی . . . اما بعد، میگوید . . . خادم سلسلۀ قادریه فقیر گل محمد بن محمد سلیم وزیرآبادی .

9512- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، عبدالله مفتی عرف هجرا ۱۲٤۱ھ . آغاز برابر نمونه ، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

9513- سیالکوت ، بدو ملهی کهنه ، کتابخانۀ فخر الاطبا : نستعلیق پخته ، قاضی الله دین بخشی ۱۲۵۸ھ . در گجرات ، آغاز برابر ، ٤۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

9514- گوجرانواله ، سندی هوان تادر ، نصیر احمد : نستعلیق ، رفیق الحسن بن الحسن محمد متوطن گوجرانواله ، ۱۲٦۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

9515- گجرات ، قلعه دار ، کتابخانه مولانا عبدالکریم قلعه داری : نستعلیق ، سید احمد ناظم قلعه داری ، سدۀ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۳٤ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

9516- سرگودها ، انجمن ربوه ، کتابخانه خلافت : نستعلیق ، کریم داد ولد ملا احمد ، سدۀ ۱۳ھ . آغاز برابر ، ۳٤ ص (نعیم اختر) .

● 3240ـ فواید رکنی

از شرف الدین احمد منیری (که یاد او در «آداب المریدین ، شرح ۱۲۱۹» گذشت) . برای مریدش رکن الدین که به سفر حج می رفت . در دیباجهٔ آن آمده «حاجی رکن الدین بحضرت شرف الدین احمد یحیی منیری التماس نمود که برای این درویش چند فواید از مکتوبات بنویسند ، تا مرا در سفر و حضر مونس روزگار گردد».

آغاز: حمد و ثنا مر خالقی را که وجود انسان را بشرف تشریف بحبهم و یحبونه مشرف گردانید .

(ن. ک. بزم صوفیه : ۳۵۰ تا ۳۸۰ زندگینامهٔ منیری و فهرست آثارش ، از آن میان «فواید رکنی» - مرآت العلوم ۲ : ۱۵ «فواید» از همو و ۳ : ۲۲۱ «فواید رکنی» - پاکستان و هند ۳ : ۱۱۳ زندگینامه و نام کار هایش از آن میان «فواید رکنی» - ایوب قادری : ۲۳۱ پاورق - نفیسی ۲ : ۷۷۶) .

9517- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۲ - ۳۳ : نستعلیق حوش ، غلام دستگیر عباسی ، ۱ رمضان ۱۳۲۹ هـ. در حیدر آباد ، بدستور سید محمد حسینی پادشاه قادری ، نیکمال ، آغاز برابر نمونه ، اندازه رحلی، ٤٥ گ (نوشاهی : ۲۵۰) .

● 3241ـ فواید السالکین

از خواجه فرید الدین مسعود ، شکر گنج ، بابا فرید (که یاد او در «اسرار الاولیا : ۱۲۵۱» گذشت) . سخنان و مقالات و مناقب پیر او خواجه قطب الدین بختیار اوشی کاکی (م ١٤ ع ۱ / ٦۳۳ یا ٦۳٤هـ / ۳۵ - ۱۲۳٦ یا ۳٦ - ۱۲۳۷ م) می باشد . بختیار بن کمال الدین احمد بن موسی بن احمد . زاده در اوش فرغانه . در ۱۷ سالگی در همان زادگاهش به خواجه معین الدین سجزی پیوست ، سپس خلیفهٔ اوشد ، و «دلیل العارفین» (ن. ک. همین بخش) را که ملفوظات سجزی ست ساخت .

سیر و سلوک و مقامات عارفان است ، برپایهٔ «مجلس» که برخی از آنها مؤرخ رمضان اربع و ثمالین و خمسمائه (٥٨٤هـ / ۱۱۸۸ م) و برخی ٥٨٥هـ (۱۱۸۹ م.) است. باسرآغازهای : دولت پابوس حاصل شد ، سعادت پابوس در یافته شد و مانند آنها . و در آغاز هر مجلس نام گروهی را می برد که در آن مجلس بوده اند .

آغاز ۱ : این گنجینهٔ اسرار الهی، این خزینهٔ انوار نامتناهی ، از لفظ درر بار و گهر نثار ملک المشایخ . . . خواجه قطب الدین . . . نام او فواید السالکین نوشته آمد ، آغاز ۲ : حمدله. صلات. این گنجینهٔ اسرار الهی (برابر پیشین) .

(ن. ک. خزینه ۱ : ۲٦۷ تا ۲۷٦ اوشی، زندگینامه و کرامات - سفینه : ۹٤ اوشی، زندگینامه و کرامات - نفیسی ۲ : ۷٤۸ اوشی، زندگینامه و نام آثارش : فواید السالکین ، مجموعهٔ اشعار ، دلیل العارفین - ذریعه ۹ : ۱۲۰۳ «دیوان» و ۱٦ : ۳٥٤ «فواید» - نسخه ها ۲ : ۱۳۰۵ «فواید . . .» - پاکستان و هند (۳) ۱ : ۱٤۰ «فواید . . .» - مشار ، مؤلفین ٤ : ۹۲٤ برای آثار چاپ شدهٔ بختیار اوشی : ۱- دلیل العارفین ، ۲- دیوان شعر - و برای نسخه هایش : مرآت العلوم ۲ : ۱۹ و ۳ : ۲۱۷ -

اشکوری ۹ : ۱۳۳).
9518- لاهور، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ۱۰۶۶ه. آغاز برابر نمونه، ٦٤ گ ۱۷ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۳۵۰).
9519- پیشاور، مردان مولانا محمد اسرائیل کان الله له ٦ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده : همدرین محل فرمود که بزرگی از اهل مشایخ کبار وقتی . . . انجام : شیخ الاسلام بیهوش گشت و این مثنوی برزبان مبارک راند : در کوی تو عاشقان چنان جان بدهند . کانجا ملک الموت نگنجد هرگز، ۱۰۰ ص ۱٦ س (محمد اسرائیل کان الله له).
9520- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق ، محمد بن علی قریشی چشتی فریدی، ۱۱۳۱ه. آغاز برابر ۲، ۱۸۰ ص (نعیم اختر).
9521- اسلام آباد، گنج بخش ٤۲۳۰ : نستعلیق پخته، ایزد بخش ، ۱۷ ج ۲ / ۱۱٦۹ه. (ص ۳۰۲ - ۳٤۲)، آغاز برابر نمونه ۱ .
9522- لایلپور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه : نستعلیق ، مجتبی خان، در پیشاور ، ۱۷ ع ۲ / ۱۱۸۱ه. آغاز برابر ۲، ۷۱ ص (نعیم اختر محددی).
9523- لاهور، فقیر خانه ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، سید موسی رضا بن سید نور الحسن ، ۱۱۹۳ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، ٤٤ ص (محمد علی کوثر) .
9524- لاهور، اردو بازار، کتابخانه رشیدیه : نستعلیق ، ۱۱۳۵ه. آغاز نزدیک به نمونه ها، ش ۱ مجموعه ، ۸۰ ص (سید عارف نوشاهی).
9525- اسلام آباد، همانجا ۳٦۵۰ : شکسته آمیز، محمد غوث ، ۱۲۲۰ه. (ص ۳۸۷ - ٤۳۲) ، نخستین مجلس مورخ غره رمضان ۵۸٤ است (گنج ۲ : ۷۵۰).
9526- انک، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز نزدیک به نمونه ۲ ، ۱۰٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
9527- بهاول نگر، چشتیان ، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته، عزیز احمد بن رفعت بیگ ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر ۱، ۳٦ ص (نعیم اختر محددی) .
9528- اسلام آباد، گنج بخش ۸۹٦٤ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. آغاز : حمدله . صلاه . مجلس اول بتاریخ . . . ، ٤۹ ص.
9529- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، ش ۳ مجموعه، نوشته ۱۲٦٦ه. آغاز برابر نمونه ۳، عنوان و نشان شنگرف، ٦٦ ص (محمد نذیر رانجها).
9530- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱ / ۸۵۵ / ۳۸۸۸ : نوشته ۱۹ ع ۱/۱۲٦٦ه. (۲ فروری ۱۸۵۰ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۸).
9531- سرگودها ، جهاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کهوکهر : نستعلیق شکسته خوش ، محمد اسحاق ، ۱۲۷۵ه. آغاز برابر نمونه ، مجلس یکم آن مؤرخ رمضان ۵۸٤ و سوم آن

شوال و چهارم آن ذیقعده همان سال است ، ۳۰ ص ١٤ س (محمد نذیر رانجها) .

9532- لاهور ، عالمگیر شجاع چوک وزیر خان : نستعلیق ، محمد عمر ، ۹ ذیقعده ۱۲۷۸ھ . در لاهور، آغاز برابر ۲، ۷٦ ص (محمد علی کوثر) .

9533- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، محمد عیسی، ۱۲۸۰ھ. آغاز بسیار نزدیک به نمونه ۲ (ص ٤۲ - ٩٤ مجموعه) باسرلوح زرین (محمد نذیر رانجها) .

9534- سرگودها ، بهلوال، مولانا قدرت الله : نستعلیق شکسته آمیز، ۱۱ ع ۱ / ۱۲۸۱ھ . آغاز برابر نمونه ۱، ٦۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

9535- دیره غازیخان ، تونسه ، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، خدا بخش تونسوی ، ۲۸ شوال ۱۲۸۸ھ. (ص ٤٧ - ٦٥) ، آغاز برابر نمونه ۲ (نعیم اختر مجددی) .

9536- سرگودها ، بهلوال ، چک ٥٤ شمالی، گلزار احمد : نستعلیق خوش، مسکین راج محمد، ۱۲۸۹ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۷۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

9537- لاهور ، ذخیره ربانی ٤٤٥ / ٤٣٧ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، انجام افتاده ، ۱۱ گ (بشیر حسین : ٤١٥) .

9538- بهاول نگر، چشتیان ، صاحبزاده نور جهان : نستعلیق پخته ، ۱۳۰۸ھ . (ص ۱-٦٤) ، آغاز نزدیک به نمونهٔ ۱ (نعیم اختر) .

9539- راولپندی، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ١٤ھ . آغاز برابر نمونه ۲ ، ٤٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9540- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٦/۲۱۳۲/۲۱٤٤ ٥ : تاریخ یاد نشده .

9541- لاهور ، همانجا ۲/٦۳۲٥ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۸) .

● 3242- فواید السالکین

از محمد بن ابی سعید. (بشیر حسین). که آگاهی بیشتری از وی در دست نیست (ن.ک. مراتب فنا ، در برخی از نسخه هایش، و کلمات حسینیه ، که تشابهی در نام هست) .

9542- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/٤۷۳/۳٤٩۷ : نوشته ۷ محرم ۱۲٥۱ھ (٥ مه ۱۸۳٥ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۸) .

● 3243- فواید السلوک

از یکدل . سرایندهٔ نیمهٔ سدهٔ یازدهم (که یاد او در «انتظام السلوک : ۱۲۸۹» گذشت) .

آغاز: آغاز میکنم بنام خدا که روزی دهندهٔ عالمیان در دنیا و بخشندهٔ مؤمنان در دار آخرت.

9543- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۲٤۰٩/٥۷۲۸ : از پایان سدهٔ ۱۲ھ . بدنبال «انتظام السلوک» از همو . آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۳ : ٦۷۱) .

● فواید شیخ حمزه : مجموعة الفواید

● 3244ـ فواید ضابطه

از شاه احمد سعید مجددی (م ۱۲۷۷هـ/ ۱۸۶۱ م) (که یاد او در «اثبات مولد و قیام : ۱۰۲۱» گذشت).

دربارهٔ شریعت، طریقت، معرفت و حقیقت، رابطهٔ پیر و مرید و سلوک، به استناد مکاتیب مجدد الف ثانی، مکاتیب شاه غلام علی و سخنان پیران طریقت.

(ن. ک. حدیقه، لاهوری : ۱۴۲ که ضمن نام ۸ کار او از «فواید ضابطه» نام برده است).

9544- جهلم، لله، کتابخانهٔ مجددیه، مطلوب الرسول مجددی ; نستعلیق، امام الدین متوطن کهوتکه، ۱۳۰۱هـ. آغاز چند برگ به هم چسبیده : را متصف نمود به محدثه در دین کامل اسلام، ۶۶ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3245ـ فواید ضیائیه

از مهدی علی حسین الحسینی.

ملفوظات سید ضیاء الدین است. از ج ۲/۱۲۲۴هـ تا شوال ۱۲۳۲هـ. (جولائی ۱۸۰۹ تا اگست ۱۸۱۷ م.).

9545- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۲۳۱۳/۵۶۳۶ : بخامه نگارنده، پیرامون ۱۲۳۲هـ. (۱۸۱۷ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۸).

● 3246ـ فواید طریقهٔ نقشبندیه

از عطا محمد بن غلام محمد نقشبندی مجددی. که روزگارش بدست نیامد. مسایل عرفانی ست و گزارش گفته های مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴هـ/ ۱۶۲۴ م) و دیگر پیران نقشبند و وظایف و اعمال ایشان.

آغاز : رب انی اعوذ بک من هفوات الشیاطین. و اعوذ بک . . . اما بعد، فقیر پر تقصیر خادم حضرات نقشبندیه مجددیه، عطا محمد بن . . .

9546- لاهور، دیال سنگه ترست : نسخه تازه نویس، جوهر آبی، محمد عبدالله نقشبندی، ۱۳۷۹هـ. ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3247ـ فواید عثمانی : مجموعه فوائد عثمانی

از سید محمد اکبر علی شاه دهلوی حنفی، مجددی. (گویا خلیفهٔ دوست محمد قندهاری. ن. ک. ملفوظات دوست محمد. جواهر ملفوظات).

در یک «مقدمه» و شش «فصل» و یک «خاتمه» : مقدمه در کیفیت مشغولی به ذکر حق و بیان بعضی اوراد و آداب برای طالبان نقشبندیه. فصل : ۱- در ملفوظات عثمانی، ۲- مکتوبات محمد عثمان، ۳- در عبارات عجیبه و نصیحت آمیز محمد عثمان نقشبندی، ۴- خوارق و کرامات و مکشوفات ایشان، ۵- در بیان معمولات، ۶- خلفای ایشان، خاتمه حالات و کیفیات مرض و انتقال و دستار بندی.

آغاز: الحمد لله الذی جعل اللیل والنهار خلفة لمن ارادان یذکر اوراد شکورا، و رفع عن الذاکرین الحجاب . . . اما بعد میگوید فقیر حقیر . . . اکبر علی سید نسباً والحنفی مذهباً و نقشبندی مجددی العثمانی مشرباً و دهلی موطناً . . .

9547- شیخوپوره، لارنگ منڈی، کتابخانه شاهدی، مبارک علی شاهد: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰۹ ص (نعیم اختر مجددی).

9548- شیخوپوره، خانقاه دوگران، رضویه، ابوالفیض محمد عبدالکریم ابدالوی: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۶۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3248- فواید الفؤاد

از نجم الدین امیر حسن بن علاء سجزی (له سنجری) چشتی، متخلص به حسن و معروف به خواجه حسن دهلوی. زاده در بدایون در میانهٔ سدهٔ هفتم و زنده تا دهٔ سوم سدهٔ هشتم. وی جز معین‌الدین حسن سجزی (که یاد او در «انیس الارواح: ۱۲۹۴» گذشت) می باشد. مقامات و سخنان پیر او یعنی نظام الدین اولیاء (که یاد او در «راحت القلوب: ۱۴۶۹» گذشت) است، که به مریدان املا می کرده، و این دهلوی (مراد) در مدت چهارده سال از ۷۰۷ه/ ۷-۱۳۰۸ م به ترتیب تاریخی گرد آورده است. و هر مجلس پس از ذکر تاریخ آغاز می‌کند: دولت پابوس بدست آمد، به سعادت پای بوسی رسید، و مانند اینها.

این کتاب بادیباجه و حواشی محمد لطیف ملک در لاهور ۱۹۶۶ م. چاپ شده است.

آغاز: این جواهر غیبی و این زواهر لاریبی از خزانهٔ تلقین و نهان خانهٔ یقین خواجهٔ راستین لقب یافته، رحمة للعالمین.

(برای امیر حسن ن.ک. علمای هند: ۴۸ - نفیسی ۱: ۱۵۴ و ۲: ۷۵۵ و ۷۶۶ که در اینجا آمده «فواید الفواد» را برخی نگاشتهٔ علاء الدین نیلی قاری سجزی دانسته ولی درستر این است که از امیر حسن است - صفا ۳: ۸۱۷ تا ۸۳۱ - فرهنگ سخنوران: ۱۵۹ حسن دهلوی - ذریعه ۹: ۲۴۲ «دیوان حسن» که در اینجا از «فراید الفواید» او یاد شده که بایستی غلط چاپی باشد، و تاریخ مرگش را ۷۲۷ و ۷۳۱ه گفته - و ۱۶: ۳۵۴ «فواید الفواد» - نسخه ها ۲: ۱۳۰۵ «فواید الفواد» - اته: ۱۲۲۳ «فواید الفواد» از امیر حسن دهلوی، و همانجا: ۲۵۶۵ از علاء الدین نیلی دهلوی - پاکستان و هند ۳: ۵۵، ۱۴۷ «فواید الفواد» که مرگ نگارنده را ۷۳۴ه/ ۱۴۳۳ م گفته - ریو ۳: ۹۷۲ - ایوانف: ۲۳۹).

9549- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، عبدالرحیم: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۰ه، جلد ۱، آغاز ۶ صفحه افتاده، ۸۲ ص.

9550- بهاول نگر، همانجا: همان نستعلیق، سدهٔ ۱۰ه. جلد ۲، آغاز: این صفحات عالیه و نفحات غالیه از الفاظ مبارک و انفاس متبرک خواجه . . .، ۴۰ ص زرین.

9551- بهاول نگر، همانجا: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. آغاز: این اشارات اسرار الٰهی ست

با اشارات انوار نامتناهی که از لفظ درربار ... نظام الحق والشرع والدین ، ٤٥ ص (نعیم اختر مجددی) .

9552- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۸۲ ص (نعیم اختر) .

9553- بهاول نگر، چشتیان ، درگاه معلی، عبدالرحیم : نستعلیق پخته ، آغاز از سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. و انجامش از سدهٔ ۱۳ھ، ۸۲ ص (نعیم اختر) .

9554- بهاول نگر، چشتیان، صاحبزاده نور جهانیان محمودی : نسخ پخته، ۱۱٤۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۱۰ ص (نعیم اختر) .

9555- لایل پور، غلام محمد آباد ، رمکتبهٔ چشتیه : نستعلیق ، محمد فاضل علوی ، ۱۱ صفر ۱۱۶۳ھ. آغاز برابر، ۳٤۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

9556- میانوالی ، کمدیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز افتاده : در هیزم تر مکن آتش ، ۲۱۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

9557- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۵۰ : نستعلیق، محمد غوث، ۱۲۲۰ھ. (ص ۱ - ۲۶۳) ، آغاز برابر نمونه ، نخستین مجلس مورخ یکشنبه ۳ شعبان ۷۰۷ھ و آخرین ۱۱ شعبان همان سال است (گنج ۲ : ۷۵۱) .

9558- سرگودها ، حبیب الرحمان صاحب ٤ : نستعلیق خوش ، کرم الهی ولد نبی بخش حجام، ۱۲۷۵ھ . آغاز برابر نمونه ، ۸۸٤ ص (محمد نذ ر رانجها) .

9559- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، شکسته آمیز ، لام علی متوطن خاص دارالخلافه شاهجهان آباد ، ۲ شعبان ۱۲۷۹ھ. حسب ارشاد پیر خود مولوی رحیم بخش ، آغاز برابر نمونه ، عنوان و نشان شنگرف ، ۳۶۲ ص .

9560- دیره اسماعیل خان ، همانجا : نستعلیق‌خوش ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، عنوان و نشان شنگرف، ۳۸۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

9561- کراچی ، پاکستان هستاریکل سوسائتی ، همدرد : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۵۸٤ ص (سید خضر نوشاهی) .

9562- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر ، ۷۸۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

● 3249- فواید الوجود

از غوث اعظم ، شیخ عبدالقادر گیلانی (م ۵۶۱ھ / ۱۱۶۶ م.) (که یاد او در «اسرار العاشقین : ۱۲۵۸» گذشت) .

9563- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۲/۱۲٤۹/۴۳۰۲ : نوشته محمد اکرم شریفی، ٦ شعبان ۳ جلوس احمد شاه (۱۱٦٤ه/۱۷۵۱ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۹) .

● 3250- فوز النجات

از محمد افضل اله آبادی .

در عرفان و سلوک .

9564- کیمل پور ، حسن ابدال ، صدیقی ، ۱۷ : نستعلیق خوش آمیخته باشکسته ، محمد اسماعیل. غره محرم ۱۲۳٤ه. آغاز افتاده : الاخبار مذکور است و قدری ازان در این اوراق ۱٤۰ ص (پرفسور اختر راهی) .

● 3251- فوز النجات

از ناشناس. پس از یک دیباجهٔ بلند در تحذیر ، باب اول در شناختن خدایتعالی است.

آغاز: سپاس و ستایش مر خدای را که آفرینندهٔ جهان است و پروردندهٔ جانوران است و یاری دهندهٔ ضعیفان . . . اما بعد ، چون خدایتعالی بیافرید و بیار است گونه گونه خلقان را.

9565- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٤۰۹ : نستعلیق ریز پخته ، در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی نوشتهٔ ۸۵۱ه. (ص ۵۲۷ - ۵۳۰). دیباجه را دارد و بخشی از باب یکم سپس افتاده (گنج ۲ : ٦۵۳).

● 3252- فیض اعظم

از سید محمد موسوی. به اشارت نواب محمد الف خان. که نشانی بیشتری از آندو داده نشده است. ن. ک. مآثر الامراء ۱ : ۱۹۰ که در آنجا از امان الله بیگ مخاطب به الف خان از دربار شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰٦۷ه) در گذشتهٔ ۱۰٦۳ه/۱٦۵۳م سخن رفته است. و نیز ن. ک. پزشکی ایران و پاکستان : ۱۲۲ که در آنجا از «طب اعظم» نگاشتهٔ سید محمد بن سید اعظم شاه ، که آن را بنام نواب الف خان نگاشته ، یاد شده است. که بایستی همین نگارنده و همین نواب باشند. ولی در اینجا تاریخ نگارش ۱۲۲۰ه. آمده که بایستی غلط باشد.

در هفت مرتبهٔ تنزلات : ۱- احدیت و حقیقت حق ، ۲- وحدت ، ۳- مرتبهٔ علم ذات و اسماء و جمیع ممکنات ، ٤- عالم ارواح ، ۵- عالم مثال ، ٦- وجود ، ۷- مظهر جامع حضرت انسان.

آغاز: سپاس بیقیاس و حمد تنزه اساس از زبان تشبیه بیان سزای مطلقی که بلباس مقیدات ظاهر و هویداست.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۰۵ «فیض اعظم»).

9566- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۱ - ۱۵۰ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۲٤ ص (نوشاهی : ۲۵۰).

9567- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۸ : نستعلیق ، منو لعل ، ۱۹ صفر ۱۲۷۱ه. (سرفراز : ۲۵۱ که نام کاتب را نادرست آورده) (ص ۳۰ - ٤۸).

9568- کراچی ، همانجا ۲ ق الف ۲۴ : نستعلیق ، (۱۲۹۱ھ) (ص ۱-۲۹) (سرفراز : ۲۵۲ - نوشاهی : ۵۲).

● 3253 فیض چشتیه

از سید شریف احمد شرافت نوشاهی (که یاد او در «زاده الطالبین : ۱۵۳۸» گذشت) ، در ۱۴ ذیحجه ۱۳۵۷ھ/۱۹۳۸م. نگاشته است.

دربارهٔ دیداری ست که نگارنده با محمد افضل شاه چشتی در ده دهبوله بخش گجرات به سال ۱۳۴۷ھ ، کرده است. این محمد افضل برای دعوت مردم به «حزب الله» بدانجا رفته بود.

آغاز : حامداً مصلیا و مسلماً. فقیر شریف احمد شرافت نوشاهی ، میگوید که دیروز یک اشتهار بدست سلطان احمد لعلدوز موصول شد.

9569- گجرات ، ساهن پال ، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق خود نگارنده ، ۲۵ ذیحجه ۱۳۵۷ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۲ ص.

9570- گجرات ، همانجا : نستعلیق خوش سید بشیر احمد بشارت نوشاهی ، ساکن ساهنپال گجرات ، ۲۹ ع ۱۳۷۲/۰ھ، ۱۷ ص (سید عارف نوشاهی).

● 3254- فیض عام

از نعیم الدین بردوانی ، که در موضع بردوان پرگنهٔ حویلی دها که جلال پور می زیسته است. و در دیباجه میگوید که در ۱۲۲۹ھ. از میرزا پور بنارس به شاهجهان آباد رفته ، باشاه عبدالعزیز دهلوی (۱۱۵۹ - ۱۲۳۹ھ) بیعت کرده است ، و پرسشهایی که سالها در ذهن خود داشته نزد ایشان گفته و پاسخ ها را گرد آورده است. در مسایل فقهی و عرفانی و اوراد برای منازل سلوک. با سربندهای «سئوال و جواب».

آغاز : بعد حمد رب العالمین و نعت سید المرسلین ، صلوات الله علیه . . . واضح باد که عاصی گنهکار نالایق نعیم الدین . . .

(ن. ک. مشار ۳ : ۳۸۴۹ «فیض عام» در فقه حنفی، از شاه عبدالعزیز دهلوی).

9571- سیالکوت ، بدوملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخر الاطبا : نستعلیق پخته ، ۲۷ صفر ۱۲۴۴ھ. آغاز برابر ، ۳۷ ص (نعیم اختر مجددی).

9572- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۹۶۱/۳۷۰۹ : نوشته پس از ۱۲۶۲ھ. (۱۸۴۶م) ، از روی نسخه چاپ ۱۲۶۲ھ آغاز برابر نمونه در فهرست نام گرد آورنده (نعیم الدین) نیامده است. (بشیر حسین ۳ : ۵۳۱).

9573- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز ، نور جمال ولد محمد حافظ ، ۱۲۹۷ھ. آغاز برابر نمونه ، گویا از روی نسخه چاپ ۱۲۶۶ مطبع مصطفایی کانپور ، ۱۰ ص (محمد نذیر رانجها).

9574- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، غلام محیی الدین، سدهٔ ۱۳ه. در مسجد مولوی صاحب مولوی احمد الدین (چک بهتی)، آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (نعیم اختر).

9575- گوجرالواله، سندی هوان تا در، نصیر احمد: نستعلیق عزیز احمد یحصنی، ۱۳۰۹ه. آغاز برابر نمونه، ۲۵ ص (نعیم اختر).

● 3255- فیض عیان: مؤید التبیان: ترجمهٔ مواعظ الرحمان

متن از شیخ عبدالقادر گیلانی (که یاد او در «اسرار العاشقین: ۱۲۵۸» گذشت). ترجمه از ناشناس.

آغاز: حمدی که مبرا از کدورات تکلف بود و شکری که مصفی از زنگار تصلف باشد مر قادری . . .

9576- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۴۶: نستعلیق میر غلام الدین، ۱۹ ذیحجه ۱۲۱۸ه. آغاز برابر نمونه، ۹۰۳ ص (سید سعید الله - عبدالرحیم ۱: ۱۷۷).

● فیض مراد

محمد اعظم کشمیری. در بخش سیر خواهد آمد.

● 3256- فیوضات قادریه: فیوض قادری

از حاجی عبدالرحیم یتیم قادری. به خواهش نور چشم حافظ محمد محسن. در ۱۱۰۴ه/۱۶۹۳م: خرد گفتا بگو تاریخ آن فیض - ز قادر در جهان شد «فیض جاری». از دیباجه بر می آید که نگارنده مدتی در سر زمینهای عرب و عجم به سفر می پرداخته، و در همان سفرها این اصطلاحات و اذکار و اشغال گروه قادریان را پرداخته است. در چهل و یک «فیض»: ۱- شش کلمه، ۲- ذکر نفی و اثبات، ۳- حلقهٔ قادریهٔ جبرائیلیه، ٤- حلقهٔ قادریهٔ میکائیلیه، ۵- نتایج خمسه، ۶- مد کشیدن برلای نفی، ۷- حقیقت تحقیق حلقه، ۸- تصورات خمسهٔ قادریه، ۹- ذکر عوالم اربعه، ۱۰- ضم نمودن کلمهٔ محمد رسول الله به لا اله الا الله، ۲۰- ذکر اسم اعظم، ۲۵- ذکر ارادت، ۳۰- عمل اسم مبارک غوث اعظم، ۳۵- در بیان آیت، استوا، ٤۰- شجرهٔ مبارکهٔ قادریه، ٤۱- دوگانهٔ میران (ن. ک. دوگانهٔ میران: ۱۰۰۰، صلات اسرار: ۱۱۲۸).

(ن. ک. «فیوضات قادریه» (نوشاهی، موزه: ۷۸۹) از محمد عیسی قادری، که جلد ششم آن را در ۱۱۱٤ه/۱۷۰۳م نگاشته است).

آغاز: ستایش بیشمار و نمایش بیمقدار مر قادری را که وجود موجودات و هستی مخلوقات برای پرستش و شناخت اوست.

9577- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱/۱٤: نسخ، عبدالباقی بن شیخ بلاقی ساکن نارنول، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۲-٤۵)، آغاز برابر نمونه بنام «فیوضات قادریه» است (سرفراز:

۲۵٤ - نوشاهی : ۲۳۵).

9578- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۲۰٦ : نستعلیق تحریر آمیز ، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. خطبه ندارد آغاز : حاجی عبدالرحیم مدت مدید در سفر عرب و سیر عجم سعی نموده . . . ، بنام «فیوض قادری» ست ، ۹٦ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● 3257- فیض نبوت

از غلام احمد بن شاه غلام نبی صدیقی قادری کنبل پوش ، به سال ۱۲۹۱ھ (۱۸۷٤م.) : فرو رفتم بفکر آن کجا فکر - شد الهامی که «خاطر را نگهدار». در دیباچه ،یگوید : افاضه دوگونه است سماعت و بصارت ، «سماعت متعلق به فیضان نبوت است و بصارت منور اعیان ولایت . . . و فی الواقع احکام وآثار آن (دو) جداگانه به نظر می‌آید، که رساله ای در راز بصارت جداگانه ،اید، و ما بحکم ضرورت بتحریر راز سماعت اکتفا می کنیم». در دو «صدا» و یک «نتیجه». صدای ۱- نزول وحی بر پیامبران و اقسام وحی ، ۲- اکتساب و تعلیم راز سماعت ، و آنچه مناسب آن است ، نتیجه در وقوع مکالمه با متکلم بلاحجاب.

آغاز : سمع الله لمن حمده ، بن ای لسان سراً و علانیه . . . سگ بارگاه غوث الصمد غلام احمد . . . گوشگذار سامعان حق نیوش میگرداند.

9579- کراچی ، موزه ملی ۱۵٦ - ۱۹٦۵ .N. M : نستعلیق ، خواجه محبوب منشی ولد نظام الدین ، ۲۱ ع ۲/۱۲۹۵ھ. آغاز برابر نمونه ، در کلفون نام نگارنده احمد علی قاضی آمده ، ٤٤٥ ص (نوشاهی : ۲۵۱).

● 3258- قابلیت : تحقیق در معنی . . .

از صاین الدین علی ترکه خجندی که یاد او در «مبداء و معاد : ۹۷۸» گذشت) . در قابلیت و استعداد آدمیان . که از فضیل عیاض پرسیدند که بسی مردم با اعمال شاقه و نوافل مشغولند ، و برخی بدون آن ریاضتها ، از آنان می گذرند ، و پاسخ او که از تفاوت استعداد است . به نثر آمیخته به نظم ، نامبوب .

آغاز : بعد از سپاس بیحد و قیاس پروردگاری که بیرنگ آمادگی و قابلیت ، هر چیز را در درگاه جمعیت .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۰۷ «قابلیت» - طرازی ، مخطوطات فارسی ۱ : ۲٦۲ «قابلیت» که آنرا از عزیز نسفی دانسته - نفیسی ۲ : ۷۷۹ «رساله در بیان معنی قابلیت» - و برای نسخه هایش : اشکوری ۹ : ۲۲۸ - ریو ۲ : ۸۳۳) .

9580- کراچی ، موزه ملی ۱۹ - ۱۹۵۷-۹۱۲/٤۰ .N. M : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸٤ھ. آغاز برابر نمونه ، (ص ٤۲۸ - ٤۳۲) (نوشاهی : ۲۵۱) .

9581- اسلام آباد ، گنج ۷۱٦۷ : نستعلیق خوش ، پیرامون ۱۱۲۲ھ. (ص ۱ - ۷) آغاز برابر نمونه ، همراه «نقطه» و «شق القمر» از همو (گنج ۲ : ۷۵۲) .

● 3259ـ قاطع الذایذ

از محمد خجسته اختر بن محمد مظفر بن اورنگ زیب . که در دیباجه نامش چنین آمده است (و بدون تردید همان جهالشاه نگارندهٔ «سراج العاملین : ۱۵۴۸» است) . در دیباجه از رسالهٔ «مغفره الغفور» خود یاد می کند. و اینکه پس از انعقاد بیعت دل از مشاغل برگرفته است ، و اینکه به روزگاری که اختلاف مذاهب اربعه و فرقهٔ شیعه و سنی براه افتاده بود، این کتاب را نگاشته است.

در حصول سعادت و دولت رسیدن به خدمت اولیاء الله که نایب رسولانند ، و رد منکران اولیاء الله . و خاتمه در اقوال و احوال اولیاء الله .

آغاز : حمدله . صلاه . اما بعد ، میگوید فقیر عاصی کم طاعت قلیل البضاعت . . . محمد خجسته .

9582ـ گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمول : نستعلیق خوش ، ۱۲۰۵ه آغاز برابر نمونه (ص ۱ - ۲۳ مجموعه) (سید عارف نوشاهی) .

● 3260ـ قبض و بسط

ار محمد مخدوم بیجاپوری فرزند عبد النبی، که یاد او در «جوامع الاسرار : ۱۳۸۷» گذشت). در ۹ رجب ۱۱۲۲ه/۱۷۱۰م نگاشته است .

دربارهٔ روح و قبض و بسط .

آغاز : حمدله . وما توفیقی الا بالله ، وهو حسبی ونعم الوکیل و نعم المولی و نعم النصیر . یا شیخ عبدالقادر شیئاً الله بدان ای عزیز وافر تمیز اسعدک الله . . .

همان . ایوانف ، کرزن : ۸۷۲ .

9583ـ خیرپور ، کتابخانه عموسی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳ه . آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

● 3261ـ قدسیه : کلمات خواجه بهاء الدین نقشبند

خواجه محمد پارسا (که یاد او در «تحقیقات : ۱۳۴۳» گذشت). سخنان استاد و پیر او خواجه بهاء الدین نقشبند ، محمد بن محمد بخارایی (م ۷۹۱ه/۱۳۸۹م) است ، که در «مجالس علی الدوام فی اللیالی و الایام بر زبان مبارک می گذرانیدند» و احوال و مقامات ایشان. بدستور خواجه علاء الدین محمد. نخستین عنوان «فمن تلک الکلمات» است و سپس «منها» و «شرح» که سخنان را آورده سپس گزارش می کند . به نثر آمیخته به نظم . چند بار چاپ شده ، از آن میان بکوشش پرفسور ملک محمد اقبال در انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ۱۳۵٤ خ/۱۹۷۵م .

ترجمه ترکی آن در قاهره ، دارالکتب هست .

آغاز : حمد و ثنای بیحد و منتها و سپاس بی اندازه و قیاس حضرت پادشاهی . . . و بعد ، این کلمه چند است از انفاس نفیسه و الفاظ متبرکه .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷۶۶ برای خواجه بهاء الدین نقشبند، که در اینجا میگوید : از مؤلفات اوست . . . و رسالهٔ قدسیه که عبدالرحمان جامی شرحی به عنوان «الحاشیة القدسیه برکلمات قدسیه» بر آن نگاشته ـ و همانجا ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷۶۶ برای پارسا ، و نام چند اثرش از آن میان «قدسیه» ـ صفا ٤ : ٤٨٢ زندگینامهٔ پارسا و آثارش از آن میان همین کتاب ، که میگوید : برخی آنرا منسوب به خواجه بهاء الدین می دانند ـ ریو ۲ : ۸۶۳ «الحاشیة القدسیه» که از پارسا دانسته شده ، با این سر آغاز : بعد از گشایش مقال ستایش خجسته مآل ـ نسخه ها ۲ : ۱۳۰۹ «قدسیه» ـ ذریعه ۱۷ : ۵۰ «قدسیه» ـ طرازی، مخطوطات الفارسیه ۲: ۲۶۳ «ترجمهٔ ترکی قدسیه» ـ پیشگفتار چاپ از پرفسور محمد اقبال ـ نشریه ۹ : ۱۸ «قدسیه» نسخهٔ ویژه ای در دو شنبه شهر ـ همانجا ۱۸٤ «کلمات قدسیه» علا الدین گرد آوری محمد پارسا در ۲۷ نسخه (؟) ـ دانشگاه ۱٦ : ۲۱۵ «رسالهٔ قدسیه»).

9584- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۰/۱٦۲۳/٤٦۷۳ : نوشته عبدالحی ، پیرامون ۸٤۷ھ. (۱٤٤۳م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۲٤) .

9585- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۹۳ : ثلث و نستعلیق ، احمد بن محمد طوسی، ع ۱/۹۰۰ھ. (ص ۱ ـ ۹۰) ، آغاز برابر نمونه .

9586- اسلام آباد ، همانجا ۸٦٦ھ : نسخ پخته ، قوام الدین عبدالله ، ۱۲ ذیحجه ۹٤۵ھ. (ص ٦ ـ ٦٤) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۵۳) .

9587- اٹک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نسخ ، صفر ۹٦۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9588- اٹک ، مکهد ، همانجا : نسخ عبدالکریم بن مولانا عبدالله ، ۲۳ ذیقعده ۹۹۸ھ. آغاز برابر نمونه . (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9589- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٦۷ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ٤۸ ص (گنج ۲ : ۷۵۳) .

9590- اٹک ، سلطانپور ، کتابخانه حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۰ ـ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۲ ص (نعیم اختر) .

9591- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۵/۳٤۹/۳٤۵ : نوشته عبدالغفور ، ۱۰۰۲ھ. (۱۵۹۳م.) (بشیر حسین ۲ : ۲٤۱).

9592- پیشاور، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۳/۸٤۰ : نستعلیق پخته ، عبدالله بن سید الیاس ، ۲۲ شعبان ۱۰۳۷ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۰٤ ص (سید سعید الله ـ مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۵۳) .

9593- کراچی ، موزه ملی ۱۳/۳٦۸ ـ N. M. ۱۹٦٤ : نستعلیق خوش (ملا محمد حیات عرف امان) ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳٦ ص (نوشاهی : ۲۵۲) .

9594- پیشاور ، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۰۴۷ : نقل از نقل نسخهٔ نگارنده ، همراه «ملفوظات جامی» نوشته ۱۱۸۰ﻫ . (عبدالرحیم ۱ : ۱۹۳) .

9595- بنون ، مین بازار ، مولانا عبدالله خان : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ﻫ . آغاز برابر ، ۶۶ ص (محمد نذیر رانجها) .

9596- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ﻫ . ش ۱ مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، سپس «مکتوبات قطب جهان» (پرفسور روشن آرا بیگم) .

9597- کراچی ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : از سدهٔ ۱۲ﻫ . آغاز در خطبه افاده : الی یوم الدین . اما بعد ، این چند کلمه است از انفاس ، ۵۲ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

9598- ملتان ، آغا پوره ، مکتبهٔ فایق : نستعلیق پختهٔ مجدد احمد بن شیخ مرید حسن ، سدهٔ ۱۲ﻫ . آغاز برابر ، ۱۰۰ ص (نعیم اختر) .

9599- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ﻫ . (ص ۲۶ - ۸۱ مجموعه) ، آغاز برابر نمونه ، (محمد نذیر رانجها) .

9600- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۲۳ : نستعلیق پخته ، غلام محیی الدین ولد غلام رسول مشهدی گواسری، ۸ صفر ۱۲۰۹ﻫ، در پیشاور (ص ۱۶۲ - ۲۲۱).

9601- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نستعلیق پخته ، محرم ۱۲۳۷ﻫ. آغاز برابر نمونه ، ۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9602- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز ، حامد شاه حسینی ، ۱۶ شعبان ۱۲۵۲ﻫ. آغاز افتاده : اصفیا را رهنمای مطلق اوست ...، ۹۴ ص ۱۲ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

9603- جهلم ، پند دادنخان ، احمد آباد ، مولانا مقرب الدین : نستعلیق خوش ، جمال میان داد، ۱۲۵۵ﻫ. آغاز برابر، ۷۲ ص (محمد نذیر رانجها).

9604- سیالکوت ، پدوملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخر الاطبا : نستعلیق پخته ، فقیر الحسن ، ۱۲۶۰ﻫ. آغاز برابر ، ۶۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9605- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیهٔ سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش ، خواجه عثمان دامانی ، ۱۲۶۹ﻫ. آغاز برابر نمونه ، (ص ۲۰۲ - ۲۷۱) (محمد نذیر رانجها).

9606- شیخوپوره ، خانقاه دوگران ، رضویه ، ابو الفیض عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق ، ۱۲۸۰ﻫ. آغاز برابر نمونه ، ۸۳ ص (نعیم اختر مجددی).

9607- جهلم ، لله، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین ، ۱۵ ع ۱/۱۲۹۸ﻫ. آغاز برابر نمونه ، ۷۱ ص (نعیم اختر مجددی).

9608- اسلام آباد، گنج بخش ۷۸۹۰ : نستعلیق، سدۀ ۱۳ھ. (ص ۵۳ - ۱۰۸)، آغاز برابر (گنج ۲ : ۷۵٤).

9609- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش، محمد زمان ولد عبدالستار، در حیدر آباد، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۸۲ ص (محمد نذیر رانجها).

9610- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی . سدۀ ۱۳ھ. آغاز در دیباجه افتاده ؛ انسان عیون المحققین وارث الانبیا . . . ، ۸٤ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

9611- سرگودها، مولانا شهاب الدین : نستعلیق خوش، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر، ٦۲ ص (محمد نذیر رانجها).

9612- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۱۳۱/۱/۱٤۳/۵ : تاریخ یاد نشده. در فهرست بنام «انفاس قدسیه» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۲).

● قدسیه ؛ رسالۀ قدسی

عبدالقدوس. در : ۱۵۱۷ گذشت.

● 3262- قرآن شریف

ر خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۹ اثر او از آن میان همین رساله آمده است).

9613- بهاولپور، جامعه اسلامیه ١٤ : نستعلیق، سدۀ ۱۱ھ. با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ٤۱ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● 3263- قرب دیدار

از سلطان باهو (نگارندۀ «اسرار قادری : ۱۲۵۹» و جز آن).

آغاز : حمدله. خالق کل مخلوقات و رازق کل مرزوقات، لم یزل و لایزال، لا اله الا هو، هو، لیس فی الدارین الاهو، الله اکبر، نعت نبی پیشوای شفیع است . . .

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦٦ که در آنجا نام ۳۲ اثر فارسی او آمده، از آن میان «قرب دیدار». گنج ۲ : ٦۳۱، ۷۲٤ ذکرش).

9614- شکارپور، گرهی یاسین، مولانا محمد ابراهیم ناظم، یاسینی : نستعلیق، فیض محمد بن فقیر علی، ۱٤ ج ۱/۱۳۰۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۰۰ ص (سید خضر نوشاهی).

9615- شکارپور، همانجا : نستعلیق، جان محمد، ۲۸ صفر ۱۳۲۹ھ. آغاز برابر نمونه، ٤۲ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3264- قرة العین ؛ قرة الاعین

از شیخ عبدالقدوس گنگوهی (که یاد او در «رشد نامه : ۱۵۲۰» گذشت). اته آن را بنام

«قرة الاعین» نام برده و با این سر آغاز: سپاس و ستایش مر خدای را که موجودات را مظهر وجود پاک خود گردانید.

(ن. ک. نفیسی ۱: ٤٠٤ زندگینامه و نام ۲ کار او، از آن میان «قرة العین» - اته: ۱۹۲٤ «قرة الاعین»).

9616- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۹۷۱/۹۱۹/۳: تاریخ و سرآغاز و نشانی بیشتر یاد نشده، بنام «قرة العین» است (بشیر حسین ۲: ۲۳۹).

● 3265- قرة العیون

از محمد حسن جان مجددی (که یاد او در «اصول الاربعه: ۳۰۱» گذشت).

در سه «باب»: ۱- فضایل نماز، ۲- تارک الصلات، ۳- اسرار و حقیقت نماز.

آغاز: الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد، واضح رای فیض آرای مکرمی مولوی حاجی نظر محمد.

9617- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: نوشته فضل مجددی و تصحیح همان محمد هاشم جان مجددی در ۳ شوال ۱۳۵۸ه. ش ۲ مجموعه (ص ۱۲۷ - ۱۶۸) آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● قرع الاسماع : سماع

عبدالحق دهلوی. در ص: ۱۵٦٤ گذشت.

● 3266- قسطاس مستقیم

از مخدوم ابراهیم بن عبداللطیف.

نگارنده بایستی از مردم لواری سند، از سدهٔ دوازدهم باشد (ن. ک. تکملهٔ مقالات: ۲۸۳، ۲۹۳).

9618- حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نسخ خوش تاریخ یاد نشده، آغاز افتاده: مثالی اعتقادیات مقررهٔ اهل سنت و جماعت را، شکر الله سعیهم، ۵۸۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3267- قشیریه : ترجمهٔ رسالهٔ قشیریه

متن از ابوالقاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری، از مردم سدهٔ پنجم خراسان. ترجمه از ناشناس. برای ترجمه ها و تحریر ها ی از ترجمه هایش (ن ک. پیشگفتار چاپ ترجمهٔ آن بکوشش شاد روان فروز انفر در ۱۳٤۷خ - نسخه ها ۲: ۱۰۸۳ یک ترجمه و تحریر دومی از ترجمهٔ آن - بزم صوفیان: ۵۰۹ که در آنجا ترجمهٔ آن از گیسو دراز (ن. ک. اسمار الاسرار: ۱۲٦٤) را نام برده - اته: ٦٤٥ تا ٦٤٩ - نفیسی ۱: ۱۲۵ «ترجمهٔ قشیریه» از ابو الفتوح نیشابوری).

و نسخهٔ ما دارای بابهای زیر است: ۱- ذکر پیران این طایفه، ۲- سخنان این طایفه، ۳- توبه، ٤- مجاهدت، ۵- خلوت و عزلت، ٦- تقوی، ۷- ورع، ۸- زهد، ۹- صمت، ۱۰- خوف، ۱۱- رجا،

۱۲- حزن، ۱۳- جوع، ۱٤- خشوع، ۱۵- مخالفت نفس، ۱٦- حسد، ۱۷- غیبت، ۱۸- قناعت، ۱۹- توکل، ۲۰- شکر، ۲۱- یقین، ۲۲- صبر، ۲۳- مراقبت، ۲٤- رضا، ۲۵- عبودیت، ۲٦- ارادت، ۲۷- استقامت، ۲۸- اخلاص، ۲۹- صدق، ۳۰- حیا، ۳۱- ایثار، ۳۲- ذکر، ۳۳- فتوت، ۳٤- فراست، ۳۵- خلق، ۳٦- سخا، ۳۷- غیرت، ۳۸- ولایت، ۳۹- دعا، ٤۰- فقر، ٤۱- تصوف، ٤۲- ادب، ٤۳- سفر، ٤٤- صحبت، ٤۵- توحید، ٤٦- خروج از دنیا، ٤۷- معرفت، ٤۸- محبت، ٤۹- شوق، ۵۰- قلوب مشایخ، ۵۱- سماع، ۵۲- کرامات اولیا، ۵۳- رؤیا، ۵٤- مریدی.

آغاز: الحمد لله الذی تفرد بجلال ملکوته و توحد بجمال جبروته . . . اما بعد . . . این رساله ای ست که نبست بندهٔ محتاج به خدا ابو القاسم عبدالکریم . . . اندرسنهٔ (٤۳۷). و گفت بدانید رحمکم الله که خداوند سبحانه این طایفه را گزیدگان اولیاء . . .

9619- انک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، فهرست ٥٤ باب از این نسخه است، ٦۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

- **قصهٔ جماعت مسافران** : جماعت مسافران

- **قصهٔ زن گل فروش** : زن گل فروش

- **3268- قصة المعراج** : معراج نامه

از غلام محیی الدین بن قطب الدین بن محمد عاقل لاهوری مولداً و مسکنا، حنفی مذهباً، قادری طریقتاً، تلمیذ حضرت غلام فرید وحیدا الدهر (دیباچه). روزگار نگارنده بدست نیامد. ولی ما غلام فرید لاهوری (م ۱۲۱٦ه/۱ - ۱۸۰۲م) را می شناسیم، که با تاریخ کتابت نسخه در تناقض نیست. (ن. ک. خزینه ۲: ۳۸۵ - حدایق حنفیه: ٤۸۰).

آغاز: بیان معراج رسول . . . حمدله. صلات. اما بعد، فیقول العبد . . .

9620- گجرات، قلعه دار، کتابخانه مولانا عبدالکریم قلعه داری: نسخ خوش، سزاوار بن محمد رضا بن الله بخش لاهوری، (که پیرامون ۱۲۵٦ه می زیسته است)، آغاز برابر نمونه، ۱۹۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

- **قصهٔ معراج** : معراج نامه

- **3269- قطبیه** : بیان اقطاب

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیٔ: ۱۸» گذشت). در آن از دوازده نبی نام می برد، که قلب هر قطب از اقطاب به یکی از آنان پیوستگی دارد، و از آن استفاضت می کند: قطب اول بر قلب نوح . . . و قطب آخرین بر قلب شعیب است، سپس چهل ابدال. و آغاز می کند: انسان مهمان خلوتخانهٔ آب و گل است و سلطان سرا پردهٔ جان و دل، و جوارح رعایای او. رعایت رعیت بر والی ولایت واجب: ای شاه رعیتی که سلطان به تو داد. در ذمهٔ تست آن، رعایت می کن.

آغاز: الحمد لله الذی یوجب الدنو و التدلی . . . اما بعد ، یا ولدی ایدک الله تعالی بروح لقدس ، گفته اند که انسان مهمان.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۸۹ که ضمن نام آثارش از «رسالهٔ بیان اقطاب» نام برده - ذریعه ۱۷ : ۱۵۶ «قطبیه» - نسخه ها ۲ : ۱۳۱۱ «قطبیه : بیان اقطاب» - استوری ۱ (۲) : ۱۰۶۱ - سنا ۱ : ۳۳۷).

9621- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٥٥ : نسخ ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۸۷ - ۹۸) مجموعه رساله های او ، در نسخه نامی بدان داده نشده (گنج ۲ : ۷۵٤).

9622- دیره غازی خان ، نونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی ، ۱۱٦۳ه. (۱۰۰ - ۱۱۳) در مجموعه رساله های او ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● 3270- قطرات الحیات

از محمد امین دار کشمیری نقشبندی. از بازرگانان کشمیر بود ، نوکری صوبهٔ لاهور داشت ، به درویشان گروید ، خرقهٔ نقشبندیان پوشید ، در هفتاد سالگی در کشمیر (۱۱ رمضان ۱۰۹۸ه/ ۱٦۸۷م) در گذشت. خاکجایش در آن شهر زیارتگاه است.

مسایل صوفیانه است به نثر آمیخته به نظم ، و سرنندهای «قطره» ، در فهرست نسخهٔ گنج بخش شمار آنها ۳۳٦ قطره است ، ولی در متن شماره ندارد : ۱- قطره در بیان فضیلت مرتبت نبوت بر ولایت ، ۲- قطره در آنکه اولیاء الله از تکرار کلمهٔ طیبه صفت آن می گیرند. قطره در بیان احتیاج طالب و مطلوب به یکدیگر. قطره در معنی المؤمن مرآت المؤمن. قطره در امید به لطف اولیاء و نیز ترس از قهر ایشان ، قطره در اقسام کرامات و خرق عادات. قطره حسن ظن به مسلمانان علی الخصوص به درویشان. قطره در شناخت اولیاء الله و مرتبت ایشان. قطره فواید صحبت ایشان ، قطره در اقسام امر به معروف و نهی از منکر. قطره در اختیار تقلید اهل شرع و احتراز ازتقلید سکر . . . (ص ۱ - ٦۸ نسخهٔ گنج بخش). و در پایان هفت «قطره» از آن به نظم است.

آغاز (دیباجه) : الحمد لله الذی افاض قطرات الحیات علی ارواح المشتاقین . . . اما بعد ، می گوید فقیر . . . آغاز (قطرهٔ ۱) الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی . . . بدان ای پروردهٔ نعمتها.

(ن. ک. علمای هند : ۱۸۲ ملا محمد امین کشمیری م ۱۱۰۹ه. که گویا دیگری ست - خزینه ۱ : ٦٤٦ محمد امین دار کشمیری ، همین کس ، ۱۰۸۱ دو اثرش را نام برده : کتاب قطرات ، رسالهٔ ضروریه - مرآت العلوم ۱ : ۲۲٤ نسخه ای از بانکیپور).

9623- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٦۱ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نموله ، ۷٦٤ ص (گنج ۲ : ۷۵٤).

● 3271- قلب : مکتوب دربارهٔ . . .

از سید عبدالرحمان ، برای نورالعین سید علی محمد ، که از وی پرسیده بود ، دربارهٔ روح « که

گاهی به اسم قلب ایز بیان می شود». و این «مکتوب را در بیان قلب» نگاشته و فرستاده است، و «مکتوبی درباره روح عنقریب خواهد فرستاد» (دیباجه).

نگارندهٔ نامه همان حسینی چشتی ست (نگارندهٔ «نفس رحمانی» در همین بخش) و علی محمد فرزند وی است، که در این نامه سه بار از وی به نورالعین یاد کرده است.

آغاز: سپاس بیقیاس و ستایش لا نهایت قرین حضرت مبدعی راست که قلب انسان کامل را بر حسن صورت . . . اما بعد، ای نورالعین سعادت مند ازل و ابد سید علی محمد.

9624- اسلام آباد، گنج بخش ۲۸۸۳: نستعلیق ریز پخته، ۲۲ ع ۱/۱۲۷۵ھ. (ص ۴۸-۵۵) (گنج ۲: ۷۵۵).

● 3272- قلزوم

از شیخ خوب محمد چشتی (که یاد او در «امواج خوبی: ۱۲۸۸» گذشت).

در مراتب وجود مطلق، حضرت الوهیت، حضرت روح، حضرت مثال، حضرت جسم.

آغاز: رسالهٔ مسمی به قلزوم، از شیخ خوب محمد. حمد موجودی را که خلاصهٔ موجودات از قوت به فعل آورد، و مولود او در هر مرتبه ظهور فرمود . . .

9625- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۸ ص (پرسور ملک محمد اقبال).

● 3273- القول الجمیل فی بیان سواء السبیل: ترجمهٔ . . .

متن به عربی از شیخ ولی الله محدث دهلوی (که یاد او در «ازالة الخلفا: ۱۰۲۷» گذشت).

در اصول طریقت، آنچه از پیران نقشبندیان و جیلانیان و چشتیان بهره گرفته است (دیباجه). ترجمه از محمد اکمل بن محمد کامل ملتانی، زاده در بهاولپور پاکستان. وی و پدرش از فقیهان متصوف نامی هستند. (ن. ک. «شرح قصیدهٔ خمریه: ۱۹۱۹» و «شرح کریما» در بخش منظومه ها).

و از هموست: «دلپسند» در نامه نگاری و «تکمیل الافاده» در فقه.

در سیر و سلوک «برای آنکه خاص و عام از آن بهره مند شوند آن را به فارسی در آورده و در دهم ذیقعدهٔ ۱۲۴۳ھ/ ۱۸۲۸م به انجام رسانده است».

آغاز: حمد و ثنای بیحد و احصا منعمی را سزد که رسل کرام و انبیاء . . . بمحض جود عظیم و فیض جسیم خود برای هدایت خاص و عام . . . میگوید خوشه چین . . . محمد اکمل، که این رساله ای ست بدیع . . . در ذکر فصولی چند در اصول طرق مشایخ جیلانیه و نقشبندیه و چشتیه . . .

(ن. ک. علمای هند: ۲۵۱ زندگینامهٔ دهلوی، و نام ۳۳ اثرش، از آن میان «القول الجمیل». پیشگفتار چاپ «تفهیمات الهیه» از همو، از غلام مصطفی قاسمی، که ضمن نام ۵۱ اثر دهلوی از این متن نام برده و می گوید چاپ شده است، ولی از ترجمهٔ آن سخنی نگفته است. پاکستان و هند ۵: ۲۶۹ تا ۲۸۴ زندگینامه و نام ۲۰ کار فارسی او، که این در میان آن ها نیست. همانجا ۳۰۳ «القول الجمیل» متن کتاب بدون یادی از ترجمه اش).

9626- بهاولپور ، سنترال لائبریری : نستعلیق خوش ، سدۀ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۶۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری) .

● 3274- قول الجمیل فی بیان سواء السبیل

بشیر حسین این کتاب را ضمن کتاب های فارسی آورده است . شاید ترجمۀ متن باشد ، که از مترجم نام نبرده است .‖(ن. ک. پیش از این).

9627- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۸۵/۲/۷۵۲ : نوشته غلام حسن ، تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۹) .

● قیومیه : احوال و سخنان عبدالقیوم سرهندی .

در بخش سیر خواهد آمد .

● 3275- کاشف الاستار

از حضرت شاه حمزه (مارهروی - هند) . روزگارش بدست نیامد .

ملفوظات اوست، در مسایل تصوف، و سپس حالات صوفیان خاندان کنبوه که نیاکان وی اند .

آغاز : کاشف الاستار شریف من‌تصنیف حضرت شاه حمزه (ق). حمدله. صلاة. اما بعد این رساله ایست در جوابات اسئله ای چند و دیگر حالات . . .

9628- کراچی ، پرفسور محمد ایوب قادری : نستعلیق پخته ، محمد عبدالله ، ۸ ذیقعده ۱۳۱۷ھ . آغاز برابر نمونه ، ۲۴۶ ص ۲۰ س (محمد اسرائیل کان الله له) .

● کاشف الاسرار : شرح مخزن الاسرار

در ص : ۱۶۶۳ گذشت .

● کاشف الجلباب : مشاهد

ابوالفتح علاء قریشی گوالیری

● کاشف الدقایق : بهگوت گیتا

انو حسین . در بخش هندوی خواهد آمد .

● 3276- کاشف المرام للخواص والعوام

از محمد معروف به هاشمی بن سید اسماعیل . که روزگارش بدست نیامد .

در دیباجه نام چند تن دیگر از خانوادۀ خود را نیز برده است ، از آن میان : ابوالحسن محمد صبغت فرزند نگارنده ، سید محمود برادر نگارنده ، ابوالخیر مولوی بهاء الحق و ابوالبرکات سید انوارالحق خواهر زادگان نگارنده ، و سید اهل الله برادر زادۀ نگارنده .

اوراد و اشغال و تعویذات است .

آغاز : الحمد لله رحمان الرحیم. این حرفی چند است جمع آوردم مندرجات صفحات را از دریوزه گری .

9629- کراچی ، موزه ملی ۱۶۳۰ - ۱۹۶۱ N. M : نستعلیق ، با یاد داشت ۵ رجب

۱۳۲۸ه. ۱٥٤ ص (نوشاهی : ۸۸۱).

● 3277- کاشفه

از مولوی احمد بن اسماعیل ابدالی قندهاری نقشبندی (که یاد او در «تعلیم‌السلوک : ۱۳۵۵» گذشت). به سال ۱۲۳۲ه / ۱۸۱۷-۶ م «در بیان الحادات وجودیه که آنرا در ارکان اسلام پوشیده اند، و به عبارات اسلامیه تعلیم می دهند، ورد آنها، تا طالبان آگاه شوند و اجتناب نمایند، و از طریقهٔ اهل سنت بیرون نروند». در سه «فصل» : ۱- اذکار و اشغال وجودیه ورد آن، ۲- سایر اقوال وجودیه که آنرا باطن قرآن و شریعت می دانند، ورد آن، ۳- مسایل فقهی در الفاظ کفر که از وجودیه وغیرهم صادر می گردد.

آغاز: حمدله . . . اما بعد . . . میگرید فقیر اِبر تقصیر احمد . . . که این رسالهٔ کاشفه است، در بیان الحادات . . .

9630- کراچی، موزه ملی ۱۸ / ۹۹٤ - ۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق، رمضان ۱۲٦۳ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲ - ۱۰۰)، سپس «فارقه» از همو (نوشاهی : ۲۲۰)

● کافیه، شرح : شرح کافیه

● 3278- کبریت احمر

از شیخ عبدالقادر جیلانی. (که یاد او در «اسرار العاشقین : ۱۲۵۸» گذشت). درودی ست عرفانی به زبان عربی. همراه «درود مستغاث و درود اکبر» در مطبع انور احمدی پرس سیالکوت، بی تاریخ چاپ شده.

آغاز: اللهم اجعل افضل صلواتک عددا . وانمی برکاتک . . .

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲ : ۲٦۰ «الکبریت الاحمر فی الصلوات علی النبی (ص)» از همو - مشار، عربی واژهٔ «کبریت احمر» و معجم المطبوعات «جیلانی» که این دو چاپ آن را یاد نکرده اند).

● 3279- شرح کبریت احمر

متن همان. شرح از ناشناس.

9631- لصور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی : عربیها نسخ و فارسیها نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : بسمله . بنام خدای بخشاینده مهربان، اللهم اجعل افضل صلواتک . . . نخست عبارتی را به عربی آورده و سپس به ترجمهٔ شرح مانند آن می پردازد، ۱٦ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3280- ذریعة السعادت : شرح کبریت احمر

متن همان. ترجمه و شرح از سعید یا سعید عاصی، که خود را از مردم کشمیر و پیروان شیخ عبدالقادر می خواند. و از شیخ عبدالحق دهلوی (م ۱۰۵۲ه / ۱٦٤۲ م) به زبدة المتأخرین تعبیر می کند. و در دیباچه می گوید «نام نیک فرجام و تاریخ سعادت انجام این رساله ذریعه سعادت نموده شد» اگر ماده تاریخ «ذریعه سعاده» خوانده شود، تاریخ انجام ۱۱۲۵ (۱۷۱۳ م.) و اگر با الف و لام ۱۱۵٦ (۱۷٤۳م) بدست می آید.

نخست عبارتی کوتاه را آورده «سپس به ترجمه و شرح لغوی و صوفیانهٔ آن می پردازد ، و درمیانه سروده هایی نیز بکار می برد . و در پایان «خاتمه» ای ست در فواید صلوات .

در آن از «ترجمهٔ عوارف» محمود کاشفی ، «تفسیر کاشفی» ، «مدارج النبوة» ، «شرح لمعات جامی» ، «تحفه الصلات» امیر حسین کاشفی یاد می کند .

گویا وی دو گزارش بر این متن دارد ، و یا اینکه «ذریعه السعادت» نام تاریخی و «روض الاخضر . . . » (ن. ک. پس از این) نام اصلی کتاب باشد .

آغاز : لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم . حامداً لمن خلق اللوح والقلم بل کل ما . . . اما بعد ، میگوید بندهٔ . . . کمترین ، ساکن کشمیر . . . سگ درگاه جیلانی .

9632- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٢٥١ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ . (ص ۱ - ۷۸) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ٦١٦) .

9633- شیخوپوره ، تارلگ منڈی ، ماری کلان ، حکیم رحمت علی قریشی : نسخ پخته ، محمد نعیم بن خواجه علی ، ١٢٩٤هـ . (ص ۲۲ - ۹۰) . آغاز : حامداً . . . برابر نمونه ، (نعیم اختر مجددی) .

9634- لاهور ، لکسون رود ، خلیل الرحمان داودی : نستعلیق ، محبوب عالم ولد محمد شمس الدین ، ساکن خانپور ، ۲۱ رمضان ۱۲۷۰هـ . آغاز برابر نمونه ، ۸٦ ص :(سید عارف نوشاهی) .

9635- سیالکوت ، بدو ملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخرالاطبا : نستعلیق و نسخ ، غلام عبدالقادر ، ۲۰ ذیقعدهٔ ۱۲۸۹هـ . آغاز برابر ، نام نگارنده در دیباجه سعید عاصمی ست ، ۹۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

9636- شیخو پوره ، مریدکی ، محمد اسماعیل نوشاهی اعظمی : نستعلیق نسخ ، شفیع احمد بن احمد دین ، ۱۵ شعبان ۱۲۹۹هـ . آغاز : حامداً . . . ، ۹۱ ص (سید خضر نوشاهی) .

9637- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲۳ : نستعلیق خوش ، میان محمد زمان ، ذیحجه ۱۲۰۹هـ . آغاز برابر نمونه ، ١٠٤ ص (گنج ۲ : ٦١٦) .

● 3281- روض الاخضر فی شرح الکبریت الاحمر

متن همان. گزارش نیز از همان عاصی سعید کشمیری (ن. ک. پیش از این). گویا تحریر دیگری از همان «ذریعه السعادت» باشد .

آغاز دیباجه : حامدا لمن خلق اللوح والقلم . . . اما بعد ، می گوید بندهٔ حقیر . . . که چون درود سعادت ورود قدس سرور که مسمی ست به . . . آغاز شرح : ابتدا می کنم این درود معظم را به اسم خدای سزای پرستش که بسیار بخش و بخایش است .

(ن. ک. افغانستان ، موزهٔ کابل : ۱۳٦ «روض . . . »).

9638- کراچی ، موزه ملی ۲٤۲ - ۱۹۷۳ .N. M : نستعلیق ، ملا سینک قوم غلجی سلیمان خیل ، ساکن ده خواجه از توابع قندهار ، ١٢٥٧هـ ، ۲۰۸ ص (نوشاهی : ۸۸۱) .

● 3282ـ شرح کبریت احمر

متن همان. شرح کننده نام خود را در دیباجه نیاورده است، ولی از شیخ ملا کمال الدین سهالوی (م ۱۳ محرم ۱۱۷۵ه/۱۷۶۱م.) دالسته شده است. نام وی محمد، زاده در فتحپور بوده و همانجا مقام قضاوت یافته است. ولی آنجا را رها کرده و در سهالی نزد استادش نظام الدین سهالوی (بنیاد گذار دروس نظامی در شبه قاره) اقامت گزیده است.

آغاز: الحمد لله الذی جعل قلوب اصفیائه مرآت تجلیاته، و زین خواتمها بانوار فصوص . . . اما بعد، باید دانست که کاملترین و سایل نه نیل سعادت ابدیه وفاصلترین. (متن) : اللهم اجعل افضل. . کلمهٔ اللهم دراصل یا الله بود بحرف ندا که.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۹۶۵ «شرح کبریت احمر» ـ علمای هند: ۱۷۲ که می گوید تصانیف بسیار دارد، از آن میان: ۱ـ عروه الوثقی در کلام، ۲ـ شرح کبریت احمر، ۳ـ حاشیهٔ کمالیه بر شرح عقاید جلالیه، ٤ـ تعلیقات بر «حاشیهٔ زاهدیه» بر «شرح تهذیب» جلالیه ـ همانجا: ۲٤۱ برای استادش نظام الدین سهالوی ـ مآثر الکرام: ۲۸۹ زندگینامه و نام دو اثر او، که این درمیان آن ها نیست ـ مرآت العلوم ۱ : ۲۳۶ «شرح کبریت احمر»).

9639ـ پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۹۵۹ : نستعلیق پخته، اخوان ملا محمد سلطان، ۱۱۸۸ه. آغاز برابر نمونه، در پایان آمده: تمام شد نسخهٔ متبرکه شرح درود مسمی بکبریت احمر، در بلدهٔ پیشاور، ۲۲۸ ص (محمد اسرائیل کان الله له ـ عبدالرحیم ۱ : ۳۷۷).

9640ـ کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ٤۷ : نستعلیق، سده ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۳۶ ص. در فهرست «سرفراز: ۱۱٦» بنام «کبریت اعظم» آمده.

9641ـ هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه: نستعلیق پخته و نسخ خوانا، غلام جیلانی، ۸ ع ۲/۱۲۷۱ه. در شهر پیشاور، آغاز برابر نمونه، ۳٦۷ ص (پرفسور احمد راهی).

● 3283ـ شرح کبریت احمر

متن همان. شرح از خواجه محمد اعظم دیده مری کشمیری، متخلص به اعظم (۱۱۰۲ - ۱۱۷۹ه/۱٦۹۱-۱۷٦۲ م) فرزند خیر الزمان مجددی. وی از دانشمندان نامی کشمیر و در طریقت مرید محمد مراد نقشبندی (م ۱۱۳۱ه/۱۷۱۹م) بوده است.

استوری از هشت اثر او (برابر علمای هند) نام برده است. (ن. ک. زیر). محمد شاه مفتی متخلص به سعادت، در ضمیمهٔ چاپ دوم «تاریخ اعظمی» سرینگر ۱۳۵۵ه. میگوید نام هر یک از نگاشته هایش تاریخ نگارش آن ها ست. و دو اثر دیگر، افزوده بر آن هشت یاد می کند: ۹ـ فواید الرضا، دربارهٔ شیخ محمد رضا دهلوی در ۱۱۳۲ه.، ۱۰ـ فراق نامه، در بیان تأثراتش از مرگ خلیفه عبیدالله عمری فاروقی، در ۱۱۳۵ه، ۱۱ـ یازد همین اثر او «وسیلة الوصول الی دیار الرسول» نسخهٔ گنج

بخش است. که بایستی به عنوان یک کتاب نویافته شناخته شود.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. بعد حمد خداوند و درود محمد مصطفی، بعون الله تعالی کلمه ای چند در اجمال بیان، فقیر . . .

(ن. ک. علمای هند: ۱۸۰ «محمد اعظم دو مری». زندگینامه که مرگ او را ۱۱۸۵ھ آورده و نام ۸ اثر او: ۱- تاریخ اعظمی: تواریخ دومری، ۲- فیض مراد دو حالات و مقالات پیر خود، ۳- فواید المشایخ در بیان فقر، ٤- اثبات الجهر، ٥- تجربة الطالبین، ٦- اشجار الخلد، ۷- ثمرات الاشجار، ۸- شرح کبریت احمر - شعرای کشمیر ۱: ۸۵ تا ۹۸ «اعظم، خواجه دیده مری» - گنج ٤: ۲۰۱٦ «وسیلة الوصول» - تاریخ تذکره ها ۲: ۸۰۲ «واقعات کشمیر» از همو، زندگینامه و نام کارهایش، از آن میان همین کتاب - پاکستان مین فارسی ۳: ٥۹٤ تا ٦۰٤ زندگینامه و کارهای ادبی او: ۱- فیض مراد، ۲- فواید مراد، ۳- فراقنامه، ٤- قواعد المشایخ، ٥- اثبات جهر، ٦- تجربه الطالبین، ۷- اشجار خلد، ۸- ثمرة (نه ثمرات) الاشجار، ۹- وسایل اعظم در شرح کبریت اعظم، ۱۰- واقعات کشمیر، ۱۱- منشآت اعظم (ن. ک. بخش نامه نگاری، که این یکی از محمد اعظم کهتری ست نه ازو).

9642- هزاره، هری پور، داوالعلوم اسلامیه، رحمانیه: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، موریانه زده، ۷٤ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3284- کثیر الفواید

از محمد موسی بن خواجه عیسی دهبیدی، به سال ۱۱٦۲ھ (۱۷٤۹م)، در سه «فصل» نگاشته است (دیباجه):

فصل ۱- در ذکر سلسلهٔ عالیهٔ نقشبندیه، ۲- در بیان سلوک و نکته های بلند حضرت مخدوم (مجدد الف ثانی)، ۳- در بیان طریق معرفت حق و احتیاج مرید به مراد، شرایط و آداب شیخ و مرید و ولی و انواع خوارق عادات.

نگارنده در آغاز «نوادر المعارف» خود (ن. ک. همین بخش) زنجیرهٔ طریقت مجددیه خود را آورده است.

آغاز: الحمد لله . . . اما بعد، . . . محمد موسی بن خواجه عیسی دهبیدی . . . از این ضعیف طلب تذکرهٔ مفیدی کردند، لهذا به موجب التماس آن عزیزان . . . به کثیر الفوائد گشت.

9643- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، غلام فرید: نستعلیق پخته، امتیاز نفیسی (؟) ۱۹ صفر ۱۲۱۲ھ. آغاز برابر، ٦۸ ص (نعیم اختر مجددی).

9644- لایلپور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق، سلطان احمد بن محمد صالح، ۱۲٥٥ھ. آغاز برابر، ۹۰ ص.

9645- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق خوش، ابراهیم بن حافظ کرم بخش (۱۲۷٦ھ)، آغاز برابر، ۷٤ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3285. کجکول وارث علی

از وارث علی، که در دیباجه میگوید: در اوقات سیر کتب مطالبی در فهم آمده که همچون کجکول جمع مینمایم، و فصلی و بابی احتیاج نیست. نام بسیاری از منابع را آورده است: رسالهٔ جوالمردی، تقریر مولانا عبدالعزیز، سیر الاولیاء، اخبار الاخیار، رسالهٔ تمهید و ادلة التوحید، فوائد الفؤاد، سلک السلوک، حقایق الدقایق و جز آنها.

آغاز: شکر بدرگاه قادری که در این خانهٔ امکان خداوند خانه اوست.

9646- کراچی، موزه ملی ۶۵۲-۱۹۵۷ .N. M: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. با یادداشت میرزا ناظم بخت گورکانی، ۱۴ ذیقعده ۱۲۰۴ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸۶ ص (نوشاهی: ۲۵۲).

● 3286. کحل الجواهر

از ناشناس. سلوک از راه ذکر و آداب آن است.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی، اما بعد، چون سالک از حجاب هستی و خویشتن پرستی بیرون آید، و دیدهٔ باطن او به کحل الجواهر معرفت مکحل گردد.

(ن. ک. موزهٔ سالار: ۲ : ۹۱۲ «کحل الجواهر فی شرح جلاء البصایر» غلام باقر که جز این است - آصفیه ۱ : ۳۶۳ «کحل الجواهر فی مناقب شیخ عبدالقادر» از سید عبدالقادر بن محمد شریف قاری کنتوری نیشابوری تبریزی (م ۱۲۰۴/۸۹ھ - ۱۷۹۰ م) در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه» ای، همان استوری ۱ (۲) : ۱۰۲۶ ونسخه ها ۲ : ۱۳۱۵).

9647- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، سراجیه: نستعلیق طلبگی، احمد الدین میانه ولد حکیم شیخ محمود میانه، سکنهٔ کنجال ضلع شاهپور خوشاب، ۱۲۳۷ھ. آغاز برابر نمونه (ص ۷۹ - ۸۳ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

● کرسی نامه: ارشاد نامه

● 3287. کشف الاستار فی معرفت الاسرار

از فتح الله کردیزی (که یاد او در «ارشادات: ۱۲۲۳» گذشت). در پاسخ پرسشی از میر محمدی، دربارهٔ وحدت وجود.

آغاز: بعد حمد و صلات و سلام، در بحرین سیادت و نجابت واقف اسرار سرمدی، میر محمدی.

(همان. نسخه ها ۲ : ۱۳۱۶).

9648- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۳ - ۴۶) (سرفراز: ۴۰).

9649- کراچی، همانجا ۲ ق ف ۹ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. در مجموعه رساله های او

(ص ۳۷ - ۵۲) (نوشاهی : ٥٤).

● 3288- کشف الاسرار

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت).

آغاز : الله یجتبی الیه من یشاء و یهتدی الیه. و درود نامحدود بیشمار که روشن کند ضمیر انوار از قرب پروردگار . . . باهو فانی فی هو ولد . . . نام این رساله کشف الاسرار نهاده شد.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۶ که در آنجا نام ۳۲ اثر فارسی او آمده ، از آن میان «کشف الاسرار»).

9650- بهاولپور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی ، محمد عبدالحی چشتی ۸۵ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ ه. بدنبال «مجالسه النبی» آغاز برابر (دکتر الله دتا چودری).

● 3289- کشف الاسرار

محمد حسین بن داراب بن فریدون حسین ، حسب الفرمودهٔ مرشدی سید عبدالواحد بن عبدالستار مودی رضوی. برای طالبان و سر گشتگان. نام کتاب و مرشد او در دیباچه و نام نگارنده در خاتمه آمده است.

در سیر و سلوک ، به نثر آمیخته به نظم ، نامبوب ، با سرنندهای «ای عزیز». با یک مثنوی آغاز می شود پیرامون ۷۲ بیت. سپس : ای عزیز اگر گویم نزدیکی حق از علم است نه ذات . . . علم عین ذات است ، ای عزیز لازم را با ملزوم هیچ جدایی و بعد نیست.

آغاز : حمد و سپاس مر خالقی را که وجود بشر را از کارخانهٔ عدم به عرصهٔ ظهور آورد . . . نظم : ای هادی رهبر ، توبه من راه نما - تا ظلمت دل دور شود از بر ما.

9651- اسلام اباد ، گنج بخش ۷۹۹۷ : نستعلیق پخته ، ۲ ج ۱۰۹۱/۱ه (ص ۲ - ۲۱) موریانه زده بازسازی شده (گنج ۲ : ۷۵۶).

● 3290- کشف الاسرار : شرح اسرار الوحی

از کسی که لقبش محدث شرق و خطابش ثقه الاسلام خراسان بوده است. چنان می نماید که عبارتی از دیباجهٔ نسخهٔ گنج بخش افتاده باشد ، در آن چنین آمده : می گوید مؤلف اسرار الوحی که مسمی به کشف الاسرار است. چون پیغمبر(ص) در شب معراج . . . از پروردگار خود پرسید و جواب از و شنید. آنچه شنید آنرا در دل گرفت. و بعضی از آن مولانا برهان الدین بختیار بخاری روایت کرده است ، با اسناد خود . . . از امام جعفر(رض) . . . و این کتاب اسرار الوحی ذکر کرده است ، که در حدیث وارد است ، چنانچه «ریاحین الاخبار» و «یاقوت الحمراء فی فضل العاشورا» و غیر ذلک ، و این کتاب اسرار الوحی بغایت معتبر و مقبول علما و مشایخ بخاری و اخیار غزنین است ، و آنکه در بعضی کتب (از) وی طعن کرده اند ، از تعصب است. و وی سخنر بزرگ و معتبر و یگانهٔ عصر خود بود ، و لقبش محدث الشرق و خطابش ثقه الاسلام خراسان بود. و هر عیبی که از جهت تعصب بود ایشان باز کرد. اکنون بدانکه هر چه عبارت کتاب اسرار الوحی است آنرا به قلم پرنوشته آمده و جز آن با قلم باریک.

نسخهٔ گنج بخش متن حدیث را که به عربی ست با سرخی و شرح آنرا به مشکی نوشته است ، با سربندهای «یا احمد» ، و جز «اسرار الوحی» ص ۱۲۶۲ می باشد.

آغاز: الحمد لله الذی اودع الاسرار فی قلوب عباده العارفین . . . اما بعد ، میگوید مؤلف شرح اسرار الوحی که مسمی به کشف الاسرار است . . .

9652- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۹۳۹ : نستعلیق ، نور احمد ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۲ - ۱۵۹) آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۵۷).

9653- اتک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۵۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9654- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۸ - ۱۶۸ N M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۱٤ ص.

9655- کراچی ، همانجا ۱۹۵۹ - ۸۳/۲ .N. M : نستعلیق ، ۱۲۶۵ھ. (ص ۳۰ - ۱۷۱) (نوشاهی : ۱۹۹).

9656- جهلم ، لله ، کتابخانه محمدیه ، مطلوب الرسول محمدی : نستعلیق ، شمس الدین ولد محمد اعظم درف اوان ، پاس خاطر میان صاحب میان محمد سکنه کهوتکا ، ۳ ذیقعده ۱۲۷۸ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۵۱ ص (نعیم احمد محمدی).

● **کشف الاسرار** : کشف الانوار

عبدالنبی شطاری.

● 3291- کشف الاسرار

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء : ۱۸» گذشت). نام کتاب و فهرست بابها در دیباجه آمده است. در خدا شناسی به روش عرفانی ، در پنج «باب» : باب ۱- الوجود من حیث الاحدیة ، ۲- بیان مرتبهٔ احدیة الجمعه الالهیه ، ۳- الواحدیة الجمعیه الرحمانیه ، ٤- علم الارواح ، ۵- الشهادة المطلقة.

آغاز: الحمد لله الذی تجلی ذاته با حدیه جمعه، فاظهر آدم له بجمیع اسمائه . . . اما بعد ، فهذه رسالة فی بیان علم التوحید . . . بدانکه هر بابی از ابواب خمسه.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۱۷ «کشف الاسرار» - ذریعه ۱۸ : ٤ ، «کشف الاسرار» - نفیسی ۱ : ۱۸۹ «رسالهٔ کشف الاسرار» - و برای نسخه هایش ریو ۲ : ۸۳۲ «کشف الاسرار در تنزلات خمس» همین رساله است - مرآت العلوم ۳ : ۲۳۲ - نشریه ۹ : ۱۷۹ - سبا ۱ : ۳۳۷ - موزهٔ سالار ۸ : ۲۶۷ ش ۸/۳٤۲۰ که ناشناخته مانده).

9657- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، (ص ۲۲۶- ۲٤۵) (گنج ۲ : ۷۵۷).

9658- دیره غازیخان، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه: نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی، (۱۲۶۳ه)، (ص ۴۹۳ - ۵۱۶) در مجموعه رساله های او، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

9659- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری: نسخ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۳۸ ص (سید خضر نوشاهی).

9660- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: تعلق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر، (گ ۸ - ۱۳)، ۱۲ ص (دکتر ظهور الدین احمد).

3292- کشف الاسماء فی شرح الاسماء

از ناشناس. که شاید نامش در بخش افتادهٔ دیباچه بوده است. نام کتاب در دیباچه آمده است. در شرح اسمای حسنی، در یک «مقدمه» و یک «مقاله» و «خاتمه» ای: مقدمه در چهار «فصل»: ۱- در ذکر اسمای مخیر و مشهور، ۲- بدانکه عدد اسماء الله...، ۳- بدانکه بعضی اسماء الله بدون ذکر اسم مقابل روا ندانسته اند (مانند القابض که بایستی با الباسط همراه گردد)، ۴- بدانکه بعضی اسماء را به ذات و بعضی به صفات او...، مقاله در معانی نود و نه نام، به تفصیل و صوفیانه و پرمغز، به نثر آمیخته به نظم. و در دنبال هر نام سربندهای «حق المعرفه، تخلق، خاصیت» آورده.

9661- اسلام آباد، گنج بخش ۶۴۴۰: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ه. آغاز در دیباچه پیش از نام کتاب افتاده، ۱۲۲ ص (گنج ۴: ۲۳۸۹).

3293- کشف الانوار، شرح جواهر الاسرار: کشف الاسرار، شرح جواهر الاسرار

از عبدالنبی شطاری عثمانی (که یاد او در «چهارده خانواده: ۹۹۹» گذشت). شرح کتاب جواهر خمسه، جوهر سوم آن است. در دوازده «فصل»: ۱- دعوت حروف تهجی، ۲- حروف مقطعات، ۳- دعوت حرفی، ۴- دعوت لفظی، ۵- دعوت کلیات و جزئیات، ۶- دعوت سفیر الادم، ۷- دعوت صراط مستقیم، ۸- دعوت حقی، ۹- دعوت اویسیه، ۱۰- دعوت مجموعه، ۱۱- دعوت کبیره، ۱۲- دعوت صغیره.

متن بایستی «جواهر خمسه»ی محمد غوث گوالیاری (ن. ک. ۱۳۹۲) باشد، که جوهر سوم ان در «دعوات» می باشد.

آغاز: ... حمد سزای مالک الملک ملیکی ست که ملک غیب و شهادت را به انوار ذات و تجلیات اسماء و صفات مجلی و منور ساخت .. بعده میگوید فقیر حقیر مشتاق لقاه... عبدالنبی عثمانی شطاری... نامش کشف اسرار، شرح جواهر اسرار نهاد.

(ن. ک. علمای هند: ۱۳۴ زندگینامه و نام ۴۷ اثر او، از آن میان ۱- شرح جواهر خمس، ۲- کشف الجواهر، ۳- جواهر الاسرار، شرح فصوص (!) فارابی - موزهٔ سالار ۸: ۱۶۸ دو نسخه از آن).

9662- بهاولپور، کتابخانه، ابو العرفان حکیم عبدالرشید: نستعلیق پخته و نسخ، گویا سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۴۸ ص (دکتر الله دتا چودری)

9663- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، بنام کشف الانوار ... آمده است . ۱۹۰ ص (سید خضر نوشاهی) گفته شده شرح «جواهر خمسه» جوهر سوم آن است ، در ۱۲ فصل . فهرست فصلها از این نسخه است .

● **3294- کشف الحقایق**

از عزیز نسفی ، عزیز الدین محمد (که یاد او در «انسان کامل : ۱۲۹۰» گذشت) .

در بخارا ، هنگامی که لشکر کفار بدانجا آمده بود، به سال ۶۷۱ھ/۱۲۷۲م از وی خواسته اند. و در ج ۶۸۰/۱ھ/۱۲۷۹ م در ابر قوه به پایان رسانده است (دیباجه) . در یک دیباجه سپس فاتحة الکتاب در بیان مذاهب امت پیامبر (ص) که چند است . و ده رساله : ۱- در بیان وجود ، چهل و سه فصل ، ۲- در بیان انسان ، سی فصل ، ۳- در سلوک ، بیست و دو فصل ، ٤- توحید ، شانزده فصل ، ۵- معاد ، سی و هشت فصل ، ٦- دنیا و آخرت و شب قدر و مرگ و زندگی ، نه فصل ، ۷- هفت آسمان و هفت زمین کدامست ، پانزده فصل ، ۸- کتاب الله در بیان قرآن و فرقان ، ۹- حقیقت اسلام و ایمان و احسان ، عبادات برای چیست ، ۱۰- ادیان و شرایع چند است و نسخ شریعت چیست و چرا ؟. خاتمه : ختم نبوت و ختم ولایت چیست ؟ .

آغاز : حمد و سپاس بینهایت خدای را که پدید آرندهٔ موجودات است .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ ارد نمر مهدوی ، ۱۳٤٤ ح - ذریعه ۱۸ : ۳۰ «کشف الحقایق» - مشار : ۱۲٦۳ «کشف الحقایق» - راهنمای کتاب ۹ : ۵۱۱ گفتار آقای جمال زاده - نسخه‌ها ۲ : ۱۱۰۱ «توحید ، رساله در» از همو و ۲ : ۱۳۱۸ «کشف الحقایق» - عیسی ۱ : ۱۱۲ - و برای نسخه هایش : دانشگاه ۱٦ : ۳٤ - آخوند همدان : ۱۵۱۳ - دو کتابخانهٔ مشهد : ۹۵۸ - سنا ۱ : ۵۹ - نشریه ۹ : ۱۰٦ نسخه ای از دو شنبه - موزهٔ سالار ۸ : ۳۲۲۱) .

9664- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۵۵۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ . (ص ٦٤ - ۹۵) ، تنها رسالهٔ چهارم آن در توحید است (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۰۱ «توحید») (گنج ۲ : ۷۵۸) .

9665- کراچی ، موزهٔ ملی ۳٦۲ - ۱۲٦۹ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز افتاده : در سخن اهل حکمت در بیان آنکه عالم بچه طریق بیدا آمد ... (رسالهٔ دوم) ، ٦۲ گ (نوشاهی : ۲۵۲) .

● **3295- کشف الحقایق**

از ناشناس . تصوف و سلوک است . از غزالی و جامی کمک گرفته . نام کتاب در پایان نسخه آمده است .

آغاز : اطیب اوراد المحامد المناسب لمن اخرجنا من کتم العدم و ادرجنا فی سلک . . بابقان مظهر الاتم .

(ن. ک. نشریه ۸ : ۲٦۰ کتابی بدین نام و ناشناخته ، از تفلیس).

9666- هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمالیه: نستعلیق شکسته آمیز و نسخ، محمد حسین قاضی، ۱٤ محرم ۱۲۰٤هـ. آغاز برابر نمونه، ۱٦ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3296- کشف حقایق الوجود: وجودیه

از حضرت شاه منتخب الدین قادری سروری اکبر آبادی. دربارهٔ وجود.

آغاز: ای درویش، در بیان آنکه اگر کسی همهٔ علم داند و خود را نداند او جاهل است، و اگر کسی هیچ علم را نداند و خود را شناسد او عالم است.

9667- کراچی، موزه ملی ۳/۲٦٥ - ۱۹۷۱ .N. M: نستعلیق، مشتاق احمد کیرانولی، برای حافظ محمد ادریس، ۱۹ محرم ۱۳۵۳هـ. در امرهه، آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (ص ۲۷ - ٤۲) (نوشاهی: ۲۵۳).

● 3297- کشف العوالم

از شمس‌العشاق شاه برهان الدین جانم چشتی (م ۹۹۰هـ/۱۵۸۲م) فرزند وخلیفهٔ شاه میران جی شمس العشاق (م ۹۰۲هـ/۱۵۸٤ م) که یاد این یکی در «ارشاد الطالبین: ۱۲٤٤» گذشت.

و از این نگارنده است، در این فهرست: کلید گنج، مخزن سالکین.

در هفت «باب» سپس هفت «فصل». باب: ۱- در بیان عالم جسمانی و جسم طالب حق، ۲- در بیان عالم نفسانی و نفس طالب حق، ۳- عالم قلبی و قلب کدام باشد، ٤- عالم روحانی و روح طالب، ۵- عالم سری، ٦- عالم ذاتی. فصل یکم در بیان کشف جسم. فصل هفتم در کشف ذاتی.

آغاز: لله حمداً کثیراً و سبحان الله بکرة و اصیلا... اما بعد، چنین گوید معتقد طالب... حضرت شاه برهان الدین بن شاه میرانجی (رح). می فرماید که روزی طالب صفات حق و عاشق ذات مطلق.

(ن. ک. پاکستان و هند ٦: ۲٦۳ زندگینامه و نام بسیاری از کارهای او به نثر و نظم، که به زبان اردو یا گجراتی هستند، و از این چند کار او که به فارسی هستند در آنجا نام برده نشده است).

9668- ملتان، باغ لانگی خان، کتابخانه عمومی: نستعلیق خوش، عظیم الدین خاکی چتهه، برای برخوردار علی بن عظیم الدین، در قلعه منصوره مهر گهر، ۱۲۵۹هـ. ۲٦ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3298- کشف الغطاء

از محمد فرخ شاه مجددی نقشبندی (که یاد او در «اصطلاحات صوفیان: ۱۲۷۳» گذشت).

در رد شبهات وارده بر «مکتوبات» نیای خود مجدد الف ثانی و رفع دشواریهای آنها (ن. ک. رد مجدد الف ثانی از دهلوی، در همین بخش: ۱٤۷۵).

آغاز: کشف الغطاء. سبحان من لم یجد الخلق الیه سبیلا الا بالعجز عن درک... به این نعوت فردانیت و وحدانیت خود موصوف بود، و هیچکس را از کاینات.

(ن. ک. مشایخ نقشبند: ۲٤٥ زندگینامه و نام این اثرش).

9668- اتک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، نقل احمد بن یار محمد، ۱۲۰۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۰۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

3299- کشف الغین فی شرح الرباعیتین

متن دو رباعی ست از خواجه باقی بالله (ن. ک. شرح رباعیات: «۱٦۱۱» درهمین بخش). گزارش از شاه ولی الله محدث دهلوی (که یاد او در «فتح الرحمان: ٦۱» گذشت). در دیباچه می نویسد: عزیزی را با معنی رباعیتین از شرح رباعیات... خواجه محمد باقی... کار افتاد، و چون در فهم آن توفیقش واقع نشد به شرح... شیخ احمد سرهندی (ن. ک. تعلیقات بر رباعیات: ۱٦۱۱) رجوع کرد، به جز زیاده اشکال ثمره ای بدستش نیامد... چون این فقیر بر این حال اطلاع یافت.. به خاطر فاطر مقرر شد... که کلمه ای چند در این باب در سمت تحریر کشد... نخست آن عبارت بنویسم، آنگا بعض مواضع اشکال تعیین کنم. بعد از آن هر جمله را علاحده شرح نمایم».

آندو رباعی: ۱- گویند وجود کون، کون است و حصول - نوری بجز از کون نکرده است قبول - و الله که در این پرده لسان الغیب است - بر طبق قواعد است و بر طبق اصول. ۲- نشناس که کاینات، رودر عدمند - بل در عدم استاده، نه ثابت قدمند - این کون معلق ز خیال و وهم است -. باقی همگی ظهور نور قدمند.

آغاز: الحمد لله الکریم علم بالقلم، علم الانسان... اما بعد، می گوید فقیر ولی الله، عفی عنه.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «تفهیمات الهیه» از همو، از غلام مصطفی قاسمی: ۳۲، که ضمن نام ۵۱ اثرش از این رساله نام برده شده).

9670- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۸-۱۰۸/۳: نستعلیق، محمد هاشم بن شیخ محمود تتوی، ۲۵ صفر ۱۱۵۰ھ. نقل از نسخه نگارنده، آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (ص ۹٦-۱۳۷) (نوشاهی: ۲۵۳).

9671- لاهور، محمد شفیع ٤۲۱/۳۹۹: نستعلیق، محمد المدعو به صدر الدین، ع ۱۲۵۳/۲ھ (۱۸۳۷م) در دارالسلطنت لکهنو، آغاز برابر نمونه، بنام «کشف الغین...»، ۱۰ گ ۱۹ س (بشیر حسین: ۳۵۲).

3300- کشف القناع عن حکم السماع

از ناظم یاسینی، مولانا محمد ابراهیم بن ابو القاسم نگارندهٔ «نصاب الذهب: ۲۱۹» و جز آن. در دو «باب» و «خاتمه» ای: باب ۱- دلایل حرمت سماع، ۲- سماع اصفیای اصحاب و اقوال آنان در این باره، خاتمه. در لب لباب هر دو باب، تفصیل فتوایی به تقسیم مقامات عشره.

آغاز: حمداً لمن لاولی غیره، وصلات علی من لا نبی بعده، وعلی آله وصحبه ومن نحانحوه... اما بعد، برضمیر اصحاب فطنت و ارباب خبرت هویدا باد.

9672- شکارپور ، گڑهی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، یاسینی : نستعلیق ، نگارنده ، ۱۸ محرم ۱۳۵۸ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص .

9673- شکارپور ، گڑهی یاسین ، همانجا : تحریری ، ۱۳۵۸ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

3301- کشف المحجوب لارباب القلوب

از علی هجویری جلابی غزنوی (هجویر و جلاب دو کوی از غزنین است) ، ابو الحسن علی بن عثمان (م ۴۶۵ھ/۲ - ۱۰۷۳ م) که در هند به داتا گنج بخش شهرت دارد . در سیر و سلوک و آداب و سیر و مقامات صوفیان ، که بعد ها مورد استفادهٔ عطار در «تذکرة الاولیاء» و جامی در «نفحات الانس» قرار گرفت . باسربند های «باب» بیشماره و برخی نسخه ها ٤ باب ، و «فصل» هایی درمیانه : باب ۱- اثبات علم ، ۲- فقر ، ۳- تصوف ، ٤- مرقع پوشیدن ، ۵- در اختلاف میان فقر و صفوت ، ۶- ملامت . . .

چند چاپ تحقیقی دارد . و ترجمهٔ انگلیسی آن بکوشش سترنکلسن در لیدن ۱۹۱۱م ، چاپ شده است . اختر راهی (ترجمه ها : ۱۰۶ تا ۱۰۸) چهارده ترجمهٔ اردویی آن را نشانی داده است .

آغاز : ربنا آتنا من لدنک رحمه ، و هب لنا من أمرنا رشدا . الحمد لله الذی . . . قال علی بن عثمان بن ابی علی الجلابی الغزنوی ثم الهجویری .

(ن . ک . نفیسی ۱ : ۶۵ زندگینامه - صفا ۲ : ۸۹۲ زندگینامه «کشف المحجوب» - پیشگفتار و پیوست چاپ از علی قویمی - کشف الظنون ۲ : ۱٤۹٤ «کشف المحجوب لارباب القلوب» - ذریعه ۱۸ : ۵۹ «کشف . . .» - علمای هند : ۵۹ - پاکستان و هند ۳ : ۱۰۱ - مشار ، مؤلفین ٤ : ۹۱۳ که نشانی هشت چاپ آنرا داده - اند یا افیس ، چاپی : ۲٤۲ که هفت چاپ آن را دارد - نسخه ها ۲ : ۸۳۰ «کشف المحجوب . . .» - اته : ۱۷۷۳ تا ۱۷۷۷ که مرگ او را پس از ۴۶۵ھ گفته - و برای نسخه هایش : ریو ۱ : ٤٤۳ - اته : ۱۷۷۳ تا ۱۷۷۷ ، ۶٤۶ تا ۶٤۹ ، ۷۲٤ تا ۷۲۶ - نشریه ۸ : ۲۰۶ و ۱۰ : ۲۹۷ ، ۳۰۸ - ایوانف : ۱۱٤۹ تا ۱۱۵۲ - مرآت العلوم ۱ : ۲۲٤ - افغانستان : ۳۳ و موزهٔ کابل : ۱۵۶ - آستردام ، انستیتوی زبان : ۲۹۱ - موزهٔ سالار ش ۳۱۹۱ تا ۳۲۰۱ یازده نسخه).

9674- لاهور ، محمد شفیع ۲۹۸/۳۶۵ : نسخ ، بهاء الدین زکریا ، ۶۶٤ھ . (۱۲۶۵ م) در تاریخ دست برده اند ، با مهر جهانگیر و شاهجهان، آغاز برابر نمونه ، ۵۷۸ گ . این نسخه بدون مقایسه با نسخه های دیگر در لاهور ۱۹۶۸م بکوشش احمد ربانی چاپ شده (بشیر حسین : ۲۵۵) .

9675- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤۰۶/۲۶۲۷ : نوشتهٔ عبدالحکیم بن عبدالوهاب ، ۹۹٤ھ . (۱۵۸۶م) (بشیر حسین ۲ : ۲٤۱) .

9676- کراچی ، موزه ملی ۵ - N. M. ۱۹۶۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ھ . آغاز برابر نمونه ،

سرلوح ، ۴۲۰ ص (نوشاهی : ۲۵۳) .

9677- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۹۵ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰ھ . (ص ۲ - ۵۰۰) ، آغاز برابر نمونه .

9678- اسلام آباد ، همانجا ۸۰۷ : نستعلیق خوش ریز ، قطب الدین فیضی ، سدهٔ ۱۰-۱۱ھ . آغاز : الحمد لله الذی . . . (برابر نمونه) ، ۵۲۰ ص (گنج ۲ : ۷۵۸) .

9679- ملتان ، عثمان واله ، خانی مدل رود ، عبدالحلیم خان خویدی ترین : پیرامون سدهٔ ۱۰ھ . (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۰) .

9680- لاهور ، دانشگاه ، آذر T - ۸۲۰۴/۳۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ھ . آغاز برابر ، انجام افتاده (پرفسور محمد اقبال محددی) .

9681- لاهور ، کتابخانه خوشی محمد سجاده نشین درگاه هجویری : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۰ - ۱۱ھ . که دارندهٔ نسخه آنرا به خامهٔ نگارنده می داند . این نسخه در لاهور چاپ آست شده و در پیشگفتار چاپ آمده که با نسخه های دیگر جدایی دارد ، ۵۸۳ ص ۱۹ س .

9682- لاهور ، محمد شفیع ۳۶۴/۲۹۹ : نسخ زیبا ، ۱۲ محرم ۱۰۱۶ھ . (۱۶۰۷م .) آغاز : الحمد لله الذی کشف (برابر نمونه) ، ۲۷۸ گ (بشیر حسین : ۲۵۶) .

9683- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷ - ۹۹۴/۱۵ : نستعلیق خوش ، سلخ ذیقعده ۱۰۷۳ھ . در قریهٔ زیارت گاه هرات ، آغاز برابر نمونه ، ۴۸۹ ص (نوشاهی : ۲۵۳) .

9684- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶ ، ۲۹۷ علی : شکسته آمیز ، ۱۱ رمضان ۱۰۸۰ھ . آغاز برابر نمونه ، ۲۰۸ ص (عباسی ۱ : ۱۵۷) .

9685- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۴-۳۶۷ : نستعلیق خوش ، ملا محمد حیات عرف افغان سدهٔ ۱۱ھ . آغاز برابر نمونه ، سرلوح ، ۲۵۵ گ (نوشاهی : ۲۵۳) .

9686- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۲۹۶ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ . آغاز و انجام افتاده ، ۵۱۸ ص .

9687- پیشاور ، ریلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ھ . با دیباچه ای از عبدالغفور در ۸۸ ص ، همانکه به نام «حاشیه کشف المحجوب» یاد خواهد شد (سید عارف نوشاهی) .

9688- گجرات ، کنجاه ، گولیکی ، محمد نور الدین : نستعلیق ، محمد اشرف ، سدهٔ ۱۱ھ . آغاز نزدیک به نمونه ، ۵۶۲ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

9689- ملتان ، خان عبدالحلیم ترین ۳۰ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ھ . آغاز : الحمد لله الذی . . . (برابر نمونه) ، ۶۳۸ ص ۱۵ س (دکتر زبیده صدیقی) .

9690- اٹک ، خیرپوره ، تله گنگ ، مولانا اسدالله خان : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ھ . بدنبال قدوری ، آغاز برابر ، ۶۳۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

9691- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۶۱ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲۲۲-۱۱۲۲ه. (ص ۵۱۳ - ۵۳٤) بخشی از آن است، در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۲ : ٦۸۵).

9692- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۷ : نستعلیق خوش، حافظ غلام فرید، ۱۱۸۸ه. آغاز برابر نمونه، ۵۵۱ ص (گنج ۲ : ۷۵۹) گویا همان است که در قصور ـ همدانیه بوده است (تسبیحی ۱ : ۹۹).

9693- پیشاور، بیرون آسیا گیت، سید ایوب جان بنوری : نستعلیق پخته، محمد صالح باغبان، بی تاریخ، که در ۱۱۸۹ه. داخل کتابخانه ای و مهر خورده است، آغاز برابر نمونه، ۳۷۹ ص ۱۹ س (میر سجاد حسین کاظمی).

9694- اسلام آباد، گنج بخش ۱۹٤٤ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: فصل آنچه اندر ابتدای کتاب، ۵٤۳ ص (گنج ۲ : ۷۵۹).

9695- لایل پور، عبدالله پور، مولوی محمد رمضان شوقی : نستعلیق زیبا، حسب فرمایش محمد یار، سدهٔ ۱۲ه. صفحه آغاز باآرایشها، آغاز برابر نمونه، ۷۸۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9696- لاهور، محمد شفیع ۳٦۳/۳۰۰ : نستعلیق، سید عزیت ولد سید نور محمد، سدهٔ ۱۲ه. آغاز: الحمد لله الذی کشف (برابر)، ۷۳ گ (بشیر حسین : ۲۵۷).

9697- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۷۱۸ ص (محمد نذیر رانجها).

9698- پیشاور، جهنگی، مذهبی کتابخانه، مولوی وردک ٦۹۳ : نستعلیق، ۲۵ ع ۱۲۲۰/۲ه. آغاز برابر نمونه، ٦۳۲ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی ـ تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۵۲).

9699- کراچی، شاد روان پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز، بی تاریخ، با مهر «هدایت الله حسینی ۱۲۲۱ه». آغاز برابر نمونه، ٦۷۵ ص ۱۵ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

9700- خوشاب، اکبر پوره، گلزار احمد : نستعلیق خوش، ۳۰ اگست ۱۸٤۸ م (۱۲٦۵ه)، آغاز برابر، ۷۲۲ ص (محمد نذیر رانجها).

9701- بنون، نسیم گل، مولانا حبیب الله خان : نستعلیق، عبدالحمید بن مولوی غلام رسول، بهیره، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۱۰٤ ص (محمد نذیر رانجها).

9702- دیره اسماعیل خان، معظم خان کتابفروش : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، عنوان و نشان شنگرف، صفحه پایان نو نویس، ٦۲٤ ص (محمد نذیر رانجها).

9703- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤۸۷۱/۱۸۵۱ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲٤۰).

● 3302- حاشیهٔ کشف المحجوب

متن همان، حاشیه از عبدالغفور، که پیش از این در دیباچه از خود نشانی نداده است. این لاه

مرا به یاد عبدالغفور لاری و «حاشیهٔ نفحات الانس» او کشاند ، ولی در تأییدش چیزی نیافتم . در متن چند بار از «نقد النصوص» جامی (م ۸۹۸ه‍/۱۴۹۲ م.) و دست کم سه بار از «نفحات الانس» او نقل کرده است ، بدون آنکه از جامی بگوله مرده و یا زنده و یا استاد خود یاد کند ، و نیز از کاری که در «نفحات» او کرده باشد نشانی بدست دهد . بهرحال مردی دانشمندی بوده و نظرات خود را به نام خود نقل می کند . و بارها از خود به «بندهٔ مسکین» یاد کرده است . و یکجا می گوید : بندهٔ مسکین چنان میداند که مراد حارث رضا به غیر حجاب باشد و مراد اهل خراسان با حجاب (ص ۱۰۳) . (ن. ک. «حاشیه اشعه اللمعات» جامی، در همین بخش که تشابهی در کار و نام هست) .

آغاز : الحمد لله علی قضائه فی جمیع الافعال حسنة کانت او قبیحه ، من حیث القضاء . . . میگوید شکستهٔ نامراد ، تراب اقدام فقرا عبدالغفور .

(ن. ک. فهرست دانشگاه بمبئی : ۳۱ «رسالهٔ ملا محمد عبدالغفور لاری» که شرح ابیاتی از «سلسلة الذهب» جامی ست) .

9704- لاهور ، ریلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه‍. ۸۸ ص، پیش از متن جای دارد (سید عارف نوشاهی) .

9705- اسلام آباد، گنج بخش ۴۰۷۵ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ه‍ . کمی موریانه زده ، آغاز برابر نمونه، ۱۶۹ ص (کامل) (گنج ۲ : ۷۵۹) .

● 3303- کشف المحققین و اسرار الموحدین : کشف المحققین فی سلوک العارفین

از شاه رمز الدین قادری مشهدی دیوابندی ، برای مرید خود حکیم حاجی محمد سلیمان چشتی قادری دهلوی، که در ۱۳۵۴ه‍ / ۱۹۳۵-۶ م زنده بوده است . (نوشاهی) .

اته : ۱۹۱۴ رساله ای بنام «کشف المحققین» و همین سرآغاز را نشان داده است ، که نام نگارنده ندارد و مؤرخ ۲ محمد شاهی ۱۱۳۱ه‍ (۱۷۳۹ م) است . آن رساله شامل یک مثنوی کوتاه و سپس یک قصیدهٔ بلند وآنگاه سه مثنوی ست . و نخستین مثنوی آن آغاز می شود با : گر تو کشف المحققین نگری ـ مرض جهل را شفا ببری .

بهرحال این جز «کشف المحققین» سعد الدین احمد حاجی دیوانه کابلی ست (موزه سالار ۸ : ۲۲۰ س ۳۳۷۲) .

آغاز : حمد الهی که انسان کامل جلوه نمای جمال اوست ، و صلات به محمدی که انا احمد بلا میم کمال او . اما بعد این رساله ای ست مسمی به کشف المحققین و اسرار الموحدین که می نویسم.

9706- کراچی، موزه ملی ۲۶۶-۱۹۷۱ N. M. : نستعلیق ، خواجه غلام حسین شاه چشتی صابری حیدرآبادی ، ۱ ج ۱ / ۱۳۵۴ه‍ . آغاز برابر نمونه، ۴۱ ص (نوشاهی : ۲۵۴).

● 3304- کشف المراتب

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت) . در دیباجه می گوید : پیش از این چند کلمه در نبوت و ولایت نوشته بودم ، که ضایع شد. فرزندی ارجمند (که نامش را نمی برد)

از آن اضاعه آگاهی داشت ، الحاح در عوض آن کرد ، بخواهش او این را نگاشتم . در نبوت و ولایت و لمعان خاص نور الهی ، در دو جلوه گاه و مرتبت : مرتبت و رتبت نبوت و مرتبت ولایت . . . و شرح هر یک . به نثر آمیخته به نظم .

آغاز : الحمد لله ذی الفضل والعنایة نفیض نور الالهام والهدایه . . . داعی مسکین میگوید که من اودع نفیسا .

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲ : ۳۹۷ که نادرست نسبت نگارنده را نیشابوری آورده - نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین کتاب - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان همین رساله - ذریعه ۱۷ : ۶۰ «کشف المراتب» ناشناخته - نسخه ها ۲ : ۱۳۲۰ «کشف المراتب» ناشناخته - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از همو، از محمد نذیر رانجها : ۳۲ - ریحانة الادب ۲ : ۲۰۹ ضمن بر شمردن ۳۷ کار او) .

9707- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش، ۸۸۲ - ۸۹۵ه. در مجموعه رساله های او (ص ۶۲۱ - ۶۲۹)، آغاز برابر، نام رساله در کلفون آمده (گنج ۲ : ۷۶) .

9708- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق ، یار علی بن الله یار ، پیرامون ۱۲۲۷ه . آغاز برابر نمونه، در مجموعه رساله های او ، ۴۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

3305- کشف المعانی

از بابا محمد عثمانی. صوفی.

9709- اسلام آباد ، ناسیونال ۴۶ : شکستهٔ ۱۱۷۶ه. در پایان مناجات است (مسعود احمد : ۱۴).

3306- کشف الملفوظ

از احمد یار و یا محمد یار. هر دو نام بگونهٔ نگارنده در متن آمده است. (ن. ک. تحفة الفقه ، که نظم «رسالهٔ قاضی قطب» در فقه است ، و نیز «شرح مطلع الانوار» در بخش منظومه ها ، که تشابهی در نام هست).

نخست نعت چهار یار است ، سپس احوال و مناقب و آثار میان خیر محمد ، از ملفوظات او و منتخباتی از مکتوبات و فرامین ایشان ، برخی را از زبان محمد یار شنیده و بنام او ثبت کرده ، و نیز موضوعات عرفانی ازعشق و شوق و توکل و تسلیم و رضا و پذیرفتن قضا و قدر و رموزات و اشارات به نثر آمیخته به نظم.

اغاز : حمدله. بیده ملکوت کل شیئ و یسبح له ما فی السماوات و ما فی الارض . . . حمد جمیع حامدان و ذکر همه ذاکران از آدمیان و دیوان.

9710- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، حافظ محمد احسن ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۸۳ ص (نعیم اختر مجددی).

3307- کشفیه : (رساله . . .) : کشف

از خواجه محمد پارسا بخارایی (که یاد او در «تحقیقات : ۱۳۴۳» گذشت). در کیفیت شهود

و اشراق انوار.
آغاز: بسمه. لا اله الا الله ، محمد رسول الله ، ذاکرا می باید که در وقت جریان این کلمه بر زبان ، موافقت میان دل و زبان نگاه دارد.
(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷۶۶ زندگینامه و نام آثارش که این عنوان درمیان آنها نیست - صفا ٤ : ٤٨٢ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «رسالهٔ کشفیه» - نسخه ها ۲ : ۱۳۲۰ «کشفیه» - پیشگفتار چاپ «قدسیه» : ۳۱ «کشفیه یا رساله الکشفیه»).

9711- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۱/۱۶۲۳/٤٦٧۳ : نوشته عبدالحی ، پیرامون ۸٤٧ھ/۱٤٤۳م.) بنام «الرساله الکشفیه» (بشیر حسین ۲ : ۲۲۵).

● 3308- کشکول کلیمی

از شاه خواجه کلیم الله شاهجهان آبادی چشتی (۱۰٦۰ - ۱۱٤۲ھ/۱٦۵۰ - ۱۷۲۹م.) فرزند نور الله معمار (۱۰۵۹ھ/۱٦٤۹م.) فرزند استاد احمد معمار لاهوری. در دهلی دانشهای رسمی را فرا گرفته ، در مدینه خدمت شیخ یحیا مدنی (۱۱٤۱ھ/۱۷۲۸م.) رسید و چندی لزدش ماند و خرقهٔ خلافت از وی یافت، سپس به شاهجهان آباد برگشت، و به تدریس و ارشاد پرداخت. و بدینگونه از خاندان مهندسان و معماران نامی ، صوفی بزرگ و نامی بیرون آمد.

در دیباچه می گوید : امروز که غرهٔ ذیقعدهٔ (۱۱۰۱ھ/۱٦۹۰م) است ، به خواهش دوستان لقماتی در یوزه ، در این «کشکول» برای اصحاب ذوق فراهم آورده.
دست کم هشت بار چاپ شده است و اختر راهی (ترجمه ها : ۱۰۸) دو ترجمهٔ اردویی آن را که چاپ شده اند نشانی داده است.
ایوانف (۱۲۷۹) آنرا نگاشتهٔ میر عسکر ، عاقلخان رازی (م ۱۱۰۸ھ/۱٦۹٦م.) دانسته است ، و بشیر حسین (۲ : ۲٤۱) می افزاید : این نسبت در ستر به نظر می رسد - اما استناد ایوانف بر این است که وی در آن از «مرقع» خود یاد کرده است. و ما می دانیم «مرقع» نیز از همین جهان آبادی ست (ن. ک. همین بخش). هر چند عاقلخان نیز «مرقع» دارد (ن. ک. بخش منظومه ها).

در یک «مقدمه» و دو «وصل» و یک «خاتمه» با سرنندهای «لقمه» : مقدمه در وجود مطلق و ظهور ممکنات و وصول. وصل ۱- در اذکار و آداب آنها ، در گروههای مختلف صوفیان ، ۲- در مراقبات. خاتمه ذکر طریق خاص برای تربیت مرید صاحب اجتهاد. و «لقمه» ها در مسایل عرفانی است : سیر الی الله ، سیر فی الله ، فنا فی الله ، وصل ، کشف تعینات ، ذکر و فکر ، ذکر لسان ، ذکر قلب ، مطالعهٔ نفسی ، نسیان ، ذکر روح ، ذکر خفیه و خفی و اخفی ، حبس نفس ، حصر نفس ، تنقیهٔ باطن ، توبه ، مشایخ ، زهاد ، عباد ، اوتاد ، اخیار ، نجبا ، نقبا ، ابدال ، اقطاب ، غوث ، پاس انفاس ، مشرب شطار ، کشف روح ، کشف قبور ، حضور ، برزخ شیخ و جز آنها.
آغاز: الحمد لله ، به علیه و الصلاة علی من لدیه الیه. اما بعد ، کشکولی که لقماتش لطیفهٔ ربانی را قوت بخشد و نفس ناطقه را قوت دهد.

(ن. ک. علمای هند: ۱۷۲ که مرگ او را ۱۱٤۰ه. نوشته است - ایوب قادری: ۳۹۷ زندگینامه و نام ۱۱ اثر او: ۱- قرآن القرآن، ۲- عشرهٔ کامله، ۳- کشکول، ٤- مکتوبات کلیمی، ۵- سواء السبیل، ٦- مرقع، ۷- تسنیم؛ ۸- الهامات کلیمی، ۹- رساله (؟)، ۱۰- حاشیه تشریح الافلاک عاملی، ۱۱- شرح القانون - مشایخ چشت: ۳٦٦ تا ٤۲٦ زندگینامه و اینکه آثارش به ۳۲ می رسد و نام ۹ اثر او، از آن میان همین کتاب - خزینه ۱: ٤۹٤ برای پیرش مدنی و خودش - نسخه ها ۱: ۱۷۵ «رسالهٔ احمد معمار» - مآثر الکرام: ٤۱ کلیم الله - اله: ۱٦۳۸ «مرقع» از میر عسکر - پاکستان و هند ٤: ۱۹۸ تا ۲۰۱ زندگینامه و نام ۱۰ اثر او (بدون بحساب آوردن «رساله» و «مکتوبات کلیمی») - مشار ٤: ٤۰۸۵ که نشانی دو چاپ آنرا داده - مشار، مؤلفین ۵: ۸۲ که ۳ کار چاپ شدهٔ او را نشانی داده: کشکول کلیمی، مرقع کلیمی، مکتوبات کلیمی) -

9712- اسلام آباد، گنج بخش ۸۲۷۷: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۷٦ ص.

9713- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۳٦ ص.

9714- اٹک، همانجا: نستعلیق، غلام محمد، پاس خاطر محمد عالم شاه، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9715- بهاول نگر، چشتیان، درگاه معلی، صاحبزاده محمد اجمل چشتی فاروقی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز یک برگ افتاده، ۳۲ ص (نعیم اختر مجددی).

9716- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۱ - ۸۷۰: نستعلیق چلیپا، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ٦۰ ص (نوشاهی: ۲۵٤).

9717- اسلام آباد، گنج بخش ۷۲۷۱: نستعلیق پخته، الله دتا سکنه ترالی چوهدری لال، سدهٔ ۱۳-۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۸۵ ص.

9718- اسلام آباد، همانجا ۵۹۷٦: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳-۱۲ه. (ص ۱ - ۱۰۲)، آغاز در دیباچه افتاده (گنج ۲: ۷٦۰).

9719- سرگودها، جهاوریان، عطاء الرحمان صاحب کهوکهر: شکسته نستعلیق خوش، رحمت بخش، ۱۸۰۱ بکرمی (۱۲۱۲ه؟)، آغاز برابر نمونه، ۹۸ ص ۱۳ س (محمد نذیر رانجها).

9720- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤۰۷۹/۱۰۲۷/۵: نوشته محمد جمال، ۲۱ رجب ۱۲۱۸ه (۲۷ اکتوبر ۱۸۰۳م) (بشیر حسین ۲: ۲٤۱).

9721- ملتان ، انجمن ربوه ، کتابخانه خلافت : نستعلیق خوش ، عبدالله جعفری ، ۱۲۲۳ه. آغاز برابر ، ۷۳ ص (نعیم اختر).

9722- انک ، مکهد ، کتابخانهٔ مولانا محمد علی : نستعلیق ، حسن الدین شاه ، ۱۲۳۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۶ ص.

9723- انک ، همانجا : نستعلیق ، سه شنبه ، ۱۲۳٤ه. آغاز برابر نمونه ، کم غلط ، ۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9724- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۷۲ : نستعلیق شکسته آمیز ، پخته ، با تاریخ ۱۲۳٤ه. در مجموعه (ص ۱۵٤ - ۲۷۲) (گنج ۲ : ۷٦۱).

9725- انک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، غلام مصطفی ۱۱ ع ۱/۱۲۵۱ه. آغاز برابر نمونه ، ٦٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9726- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۸۷ : نستعلیق تحریری ، دین محمد ، دو شنبه ٦ ج ۱۲۵٤/۲ه. (ص ۱ - ۸۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷٦۱).

9727- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، غلام علی متوطن حاص دهلی ، ۲۰ ذیحجه ۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۱۱۱-۱۸۳ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

9728- بهاول نگر ، چشتیان ، خانقاه معلی ، عبدالرحیم : نستعلیق پخته ، احمد علی فقیر احمدانی ، موضع خواجه ، ۱۹ ع ۱۲۸٤ه. (ص ۱ - ٦۹) (نعیم اختر).

9729- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۲۸۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۷۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9730- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲٤٤۰/٤۳٦ : نوشته بپاس خاطر سید عباس علی لدهیالوی، ۱۲۸۹ه. آغاز افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲٤۱).

9731- سرگودها ، مولانا شهاب الدین : نستعلیق خوش ، یکشنبه ۱۰ ع ۱۲۹۰/۲ه. آغاز برابر ، ۹۰ (محمد نذیر رانجها).

9732- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، تاریخ نگارش در دیباجه ۱۱۱۰ه. یاد شده ، ۱۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9733- انک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، میان شمس الدین ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۷۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9734- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل:

نستعلیق خوش ، مولوی روشن علی متوطن بهاولپور ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ش ۹ مجموعه ، ۸۶ ص (محمد نذیر رانجها).

9735- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۸۵۳ : نستعلیق پخته ، فقیر دین محمد ، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۸۳ - ۳۰۷) ، آغاز افتاده.

9736- کویته ، سیٹھ صادق علی : نستعلیق و نسخ پخته ، نور محمد (که مرقع را در ۱۳۰۰ھ. نوشته است) ، آغاز برابر نمونه ، ۹۹ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

9737- راولپنڈی ، کتری افغانان ، واه کینت ، فاضلیه A ۱۲۲٤ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۹ ص (پرفسور اختر راهی).

9738- راولپنڈی ، همانجا B ۱۲۵٦ : نستعلیق خوش ، محمد اسحاق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵٦ ص (پرفسور اختر راهی).

9739- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانه حقانیه ، سعید احمد : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، با سرلوح رنگی ، ۱۱۲ ص (محمد نذیر رانجها).

9740- اٹک ، سلطانپور ، کتابخانه حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته ، سده ۱۳ھ. آغاز برابر ، ۷۳ ص (نعیم اختر).

9741- اٹک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، غلام حسین ولد میان نور حسین بن مولوی قل احمد ، سه شنبه ۲۷ شوال ۱۳۰۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9742- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، ۹ محرم ۱۳۰۵ھ. آغاز برابر ، ۸۸ ص (نعیم اختر).

9743- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، حسن دین ، ۸ ج ۲/ ۱۳۰۸ھ. آغاز برابر نمونه ، ٦۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9744- کراچی ، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۱۱ : نستعلیق ، محمد عبدالرحمان ، ۳ شوال ۱۳۱۰ھ. ۸۵ ص (سرفراز : ۲٦۳ - نوشاهی : ۵٤).

9745- بهاول نگر ، چشتیان ، صاحبزاده نور جهانیان : نستعلیق خوش ، شاه دین بن تاج بن معروف مفتی ، ۱۳۱۲ھ. آغاز برابر (ص ۱ - ۱۰۹) (نعیم اختر مجددی).

9746- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق شکسته آمیز ، میان محمد دین ولد محمد سلطان وزیر آبادی ، ذیقعده ۱۳۱٤ھ./اپریل ۱۸۹۷م. همراه مرقع کلیمی ۱۷۲ ص، (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

9747- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۲۳/۳ : نستعلیق ، حافظ غلام حبیب ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۸۸ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

9748- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، همراه «مرقع» او ، ۳۲۸ (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● کعبه و حقیقت محمدی: رد اعتراض بر سید آدم
در ص: ۱٤۷٤ گذشت.

● 3309ـ کفایت الاسلام
از ابو الفتح حسین الحسینی العلوی، ساکن کنکوی (دیباجه). در مسایل عرفانی و فقهی، برای طالبان راه طریقت و شریعت، از کتاب های فقهی و عرفانی و ملفوظات پیران، گرد آورده بنام «کفایت الاسلام» ساخته است (دیباچه). نامبوب.
روزگار نگارنده بدست نیامد، جزآنکه جز «کفایت الاسلام» منظوم در فقه است. (اته: ۲۵٦۵ - اندیا افیس، چاپی: ۲۵۳).
آغاز: حمدله. عاقبت. صلات. قال الفقیر المسکین الضعیف المذنب... ابو الفتح حسین الحسینی العلوی.
9749- حیدرآباد، شاه ولی الله اکادمی، غلام مصطفی قاسمی: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. (نعیم اختر مجددی).

9750- سیالکوت، بدو ملهی کهنه، کتابخانهٔ فخرالاطبا: نستعلیق، سید حسن شاه، ۱۲۸۳ه. برای برادش عبدالغفور علوی، آغاز برابر، ۱۹۱ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3310ـ کفایت الاعتقاد
ازحسین خباز کشمیری. که در بخش عقاید: ۱۱۷۱ گذشت. اینک نسخه ای دیگر.
9751- اتک، سلطانپور، کتابخانه حمیدیه، سید عبدالرحمان شاه: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، ۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3311ـ کفایة اهل الیقین فی طریق المتوکلین
از علی بن حسام الدین متقی (که یاد او در «اقرب الطرق: ۱۲۸٤» گذشت). در دو «فصل» و یک «خاتمه» که فصل دوم آنرا از «التنویر فی اسقاط التدبیر» تاج الدین احمد معروف به عطاء الله اسکندرانی که به عربی بوده گرفته است (ن.ک. التوسل فی الیقین، از همو در همین بخش).
در چند «فصل»: ۱- کلماتی برزبان حال از خدای متعال، سوی بنده ای که بدنبال تدبیر است، ۲- مثالی چند که بنده در تدبیر رزق است، باوجودی که خدای ضامن رزق وی شده است.
خاتمه در شش «عقیده»: ۱- اعتقاد به علم حق، ۲- اعتقاد به کمال قدرت وی، ۳- اعتقاد به تنزیه از خلق، تنزیه از سهو، تنزیه از عجز، ٦- تنزیه از نقص.

آغاز: حمدله. صلاه. اما بعد، می گوید احقر عبادالله علی بن حسام الدین الشهیر بالمتقی، که مشایخ (رح) اتفاق کرده اند که مرید را مانع از طلب حق...
(ن. ک. نفیسی ۱: ٤۰۲ زندگینامه و نام ۳۳ اثر او از آن میان همین کتاب).
9752- قصور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی: نستعلیق،

یار محمد ولد محمد رضا ، ۱۳ محرم ۱۱۱٤ (۱۱۱٤ھ.) آغاز برابر نمونه ، ۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

9753- لاهور، محمد شفیع ۲/۳۵۵ : نستعلیق ، هدایت الله ولد محمد حکیم مشهدی، دو شنبه ۲۵ رجب ۱۱٤۵ھ/ ۱۷۳۲ م . آغاز برابر نمونه ، ۹ گ (بشیر حسین : ۳۰٦).

9754- سیالکوت ، بدو ملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخرالاطبا : شکسته پخته ، حامد بن محمد احسان مجددی ، ۲۱ شوال ۱۲۰۰ھ. آغاز برابر، (ص ۱ - ۲٤) (نعیم اختر مجددی) .

3312- کلمات باقیه

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیی : ۱۵» گذشت) . نام کتاب در دیباچه آمده است . باسربندهای «کلمه»، بیشماره . سخنان کوتاه روان و شیوا ، پند آموز و صوفیانه : کلمه اگر ریاضت می کشی کم خوردن و کم گفتن و کم خفتن کو؟ اگر به جذبه و طلب می روی گرمی و شور و سوز و درد کو؟ اگر به عقل می روی تمکن کو؟ اگر به نقل می روی درس و نماز کو؟ اگر حری فراغت کو؟ اگر پدری رحمت کو؟ و اگر برادری رفاقت کو؟ . . . اگر سلطانی بخشش می باید ، اگر گدایی رنجشت نمی باید .

آغاز : حمد مطلق سزاوار خداوند برحق است ، جلت صفته . . . و بعد این رساله تسمیه یافته برکلمات باقیه تعلیقی چند است روی نموده از جلوگاه عالم غیب .

(ن ک نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳٤۲ زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آنها نیست - ایضاح المکنون ۲ : ۳۷۸ «کلمات باقیه» که نادرست نسبت نگارنده را نیشابوری یاد کرده - پیشگفتار چاپ «نسائم گلشن» او ، از محمد نذیر رانجها : ۳۳ - ریحانة الادب ۲: ۲۰۹ ضمن برشمردن ۳۷ کارش) .

9755- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۹ : نستعلیق خوش ، ۸۸۲ - ۸۹۵ھ. (ص ۵۵٦ - ۵٦۲ هامش؟) (گنج ۲ : ۷٦۱) .

9756- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق ، یار علی بن الله یار، ۱۲۲۷ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۹ ص (نعیم اخترمجددی).

3313- کلمات جامع

از شاه ابو الحسن قادری ، که سخنان پیر خود را در ۲۹ «باب» گرد آورده است : باب ۱- ذکر مقید ، ۲- ذکر مطلق، ۳- وجود خلق و خالق ، ٤- نسبتهای خلق باخالق ، ۵- از شیٔ کامل شیئی کامل ظهور آید ، ٦- نسبت رب و عبد ، ۷- شرح بعضی مسایل عرفانی ، ۸- به حقیقت هر شیٔ رسیدن ، ۹- اقسام علم لدنی ، ۱۰- مراتب داخلی شیٔ بالفعل ، ۱۵- بیان ان الله لغنی عن العالمین ، ۲۰- خلق و خالق ، ۲۹- شرح مقالهٔ اربعون از فتوح الغیب.

9757- کراچی، موزه ملی ۹ / ۳۳ - ۱۹۵۸ N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۰۹ ص (نوشاهی: ۲۵۵).

● 3314- کلمات حسینیه

از محمد بن ابو سعید حسینی، که بیش از این، از وی آگاهی در دست نیست (ن. ک. مراتب‌فنا» و «فواید السالکین: ۱۷٦۷» که نشانیی در نام ها هست).

در معرفت حق، که بر دو نوع است: استدلال، و وجدان.

آغاز: بعد از حمد ایزدی که حجاب ذات وی، نور است، و نقاب وجه وی کمال ظهور. نظر در دیده ها ناقص فتاده وگرنه یار من از کس نهان نیست...

9758- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/٦ - ۰ م ح م: نستعلیق شکسته‌آمیز، محمد واصل محمدی، برای مولوی حسن علی، ۱۷ شعبان ۱۱۹۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۱٦ ص (سید خضر نوشاهی)

● کلمات خواجه بهاء الدین نقشبند: قدسیه

● کلمات خواجه عبدالله انصاری

در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● کلمات خواجه عثمان هارونی: انیس ارواح

● 3315- کلمات صوفیه

از میر سید لوازش علی بلگرامی متخلص به فقیر (۱۱۲٤ - ۱۱٦۷ھ / ۱۷۱۲ - ۳ - ۱۷٥٤ م) فرزند میر عظمت الله متخلص به بیخبر فرزند میر سید لطف الله. خود و پدر عارف و سراینده بوده اند. نام کتاب در دیباچه آمده است. و اینکه «به مقتضای خواهش طبیعت بعضی از نکات دقیق و کلمات تحقیق طایفهٔ صوفیه انتخاب نموده» است.

آغاز: الحمد لله الذی اینما تولوا فثم وجهه... سپاس خداوندی که وجودش منزه است از.

(ن. ک. فرهنگ سخنوران: ٤٥۲ «فقیر بلگرامی» - همانجا: ۹٥ «بیخبر بلگرامی» - مآثر کرام: ۱۰۷، میر نوازش علی، زندگینامه).

9759- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ٥: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱٥۹ - ۱۸۷) (سرفراز: ۲٦٤ - نوشاهی: ٥٤).

● 3316- کلمات طیبات: مکتوبات نجم الدین

نامه های عرفانی سید نجم الدین است. گرد آوری از شیخ جان محمد ملقب به صدایق بن ابو سعید انصاری، که میگوید پس از تحصیلات رسمی پیرامون سی سال در جستجوی مردی جامع علم و معرفت بود، تا به مولانا سید نجم الدین رسیده و هفده سال از وی آموزش گرفته، و پس از مرگ پیر خود نامه های او را در دو قسمت گرد آوری کرده است.

قسمت اول. نامه های او به گرد آورنده، در دو فصل: ۱- نامه هایی که پیش از مرگ صاحبزاده قیام الدین احمد (؟ شاید پسر مراد او) صادر شده، ۲- نامه هایی که پس از مرگ او صادر شده.
قسمت دوم. نامه های ایشان بنام دیگران در سه «وصل»، یا «فصل»: ۱- ؟، ۲- چهار مکتوب به مسعود کلان، ۳- بیست و شش مکتوب به شیخ عبد اللطیف.

پس از چاپ بخش تفسیر این فهرست، کتابی قطور، در تفسیر سورهٔ یوسف به کتابخانهٔ گنج بخش (ش ۸۶۱۸) وارد شده که در دیباجهٔ آن نام نگارنده جان محمد بن ابو سعید انصاری آمده است. (که گویا همین کس است) در آنجا می گوید پیش از این «تفسیر سورهٔ یوسف» حجة الاسلام غزالی را «تنقیح و تهذیب» کرده بودم. ولی چون به عربی بود اکنون آن را (گویا «منقح» شده را) به فارسی در می آورم. نام این نسخه در کلفون «احسن البیان فی تفسیر القرآن» آمده است. این نسخه از سدهٔ دوازدهم می باشد.

(ن. ک. شرح قصیدهٔ خمریهٔ غوثیه: ۱۰۹۷، در همین بخش، که گویا از همین جان محمد باشد).

آغاز: حامداً لله رب العالمین... اما بعد، میگوید بیقدر و بیمقدار... که بعد تحصیل علوم رسمیه، در اثنای تدریس علوم عقلیه...

9760- کراچی، موزه ملی ۲۹ / ۹۰۹ - ۱۹۵۷ .N. M: نستعلیق، غلام نقشبندی بن علیم الله، ۲۹ رمضان ۱۱۸۴ هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۹۲ ص (نوشاهی: ۲۵۶).

● **3317**- کلمات طیبات: ملفوظات نوشاهیه

سخنان حاجی محمد قادری فرزند حاجی علاء الدین نوشاه، نوشه، گنج بخش (۹۵۹ - ۱۰۶۴ هـ/ ۱۵۵۲ - ۳-۱۶۵۴ م). بنیاد گذار گروه نوشاهیان است. گرد آوری سید شریف احمد، شرافت نوشاهی (که یاد او در «زاد الطالبین: ۱۵۳۸» گذشت) که آن ها را از کتاب های دیگر که دربارهٔ حضرت نوشه نگاشته بود بیرون کشیده است. شمار سخنان به هزار می رسد به ترتیب تهجی به سال ۱۳۷۷هـ/۱۹۵۷م گرد آمده است.

آغاز: حمدله... این امر بدیهی ست که بعد از زمانهٔ سرور کاینات فخر موجودات (ص) سلسلهٔ تبلیغ و هدایت آنقدر... آیینه اگر صاف باشد لیکن عیب دیگران می بیند.

(ن. ک. خریه ۱: ۱۷۹ برای نوشه - تذکرهٔ نوشه گنج بخش، نگاشتهٔ همین شرافت نوشاهی، لاهور، ۱۹۷۸م. که در صفحه های ۱۲۹ - ۱۳۸ یازده اثر او را بر شمارده از آن میان ۵ کار فارسی: ۱- تفسیر سورهٔ نازعات، ۲- چهار بهار، عرفان، ۳- معارف تصوف، ٤- کلمات طیبات، همین کتاب، ۵- مقالات نوشه، ٦- مکتوبات نوشه، و سروده های او به فارسی).

9761- گجرات، ساهنپال کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق ریز نگارنده، ۱۹ ع ۲/۱۳۷۷هـ. ۱۰۱ ص.

9762- گجرات، همانجا: نستعلیق همان نگارنده، ۱ ع ۳/۱۳۷۷هـ بدون دیباجه آن است، ٦۰ ص (سید عارف نوشاهی).

● **کلمات خواجه عبدالله انصاری**

در بحث فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● **3318. کلمات عبدالخالق غجدوانی**

از خواجه عبدالخالق غجدوانی. در پایان آن آمده که از «خلاصهٔ اخوان الصفا» گرفته شده است. در یازده «کلمه»: هوش در دم، نظر بر قدم، خلوت در انجمن، سفر در وطن، وقوف قلبی، وقوف عددی، یاد کردن، یاد داشتن، دوام حضور... لطایف سته، مراتب سته... همان مباحثی که در «آداب طریقت: ۱۲۱۶» (ن. ک. پیش از این) آمده است، ولی نه آن و بسیار کوتاهتر.

9763. اسلام آباد، گنج بخش ۲۷۲۸: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ ه. (ص ۹۳ - ۱۰۲). **آغاز:** رساله حضرت قدوة... عبدالخالق غجدوانی(ق) ما بر طریق عالیه، بر یازده کلمه فرموده اند، بر این طریق: اول هوش در دم، یعنی (گنج ۲: ۷۶۲).

● **3319. کلمات شیخ عبدالقادر**

سخنان منسوب به شیخ عبدالقادر گیلانی (۴۷۰ - ۵۶۲) (که یاد او در «اسرار العاشقین: ۱۲۵۸» گذشت).

(ن. ک. غوثیه: ۱۸۱ و ترجمه الیاقوت: ۱۳۴۹ در همین بخش).

آغاز: الحمد لله کاشف الغمه، و الصلات علی نبیه خیر البریه، و شفیع الامه. اما بعد، قال الغوث الاعظم...

9764. پیشاور، ودریان، دیگری، عبدالصمد افغانی ۱۰۹: نسخ زیبا و فارسیها نستعلیق پیرامون ۱۱۱۷ ه. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ۲۸ ص ۹ س (پیر سید سجاد حسین)

● **کلمات خواجه عثمان هارونی:** انیس ارواح

● **3320. کلمات قدسیه:** فقریه

از امان الله بن حسین. که روزگارش بدست نیامد.

سخنان صوفیانه است، در شرح حدیث «الفقر سو د الوجه فی الدارین». باسربندهای «وجه» به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: بعد از سپاس بسیار و منت بیشمار مر ذاتی را که روی دوستان خود را بجمال سیاه فقر مزین ساخته، و تجلیات فراوان و تحیات بی پایان سر قافله سالار شاهراه.

9765. سیالکوت، بدوملهی کهمه، کتابخانهٔ فخر الاطبا: نستعلیق پخته، جمال حسین باغبانپوری، ۱۲۸۹ ه، آغاز برابر، ۳٤ ص (نعیم اختر مجددی).

9766. حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق خوش، فتح محمد نظامانی، ۲۳ رجب ۱۳۲۸ ه. آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3321- الکلمات المؤتلفه فی المقاصد المختلفه

از محمد یحیی معروف به شاه خوب الله اله آبادی (۱۷ محرم ۱۰۸۰ - ۱۱ ج ۲/۱۱٤٤ھ/ ۱۶۶۹ - ۱۷۳۱م) فرزند محمد امین. وی برادر زاده و داماد و خلیفهٔ شیخ محمد افضل اله آبادی (م ۱۱۲٤ھ/۱۷۱۲م)، دانشمند و صوفی حنفی بوده، آثاری از وی باز مانده است.

آغاز: حمدی که بدایت او ازلی و نهایت او ابدی، سزاوار معبودی ست.

(ن. ک. علمای هند: ۵۸ برای شاه خوب الله، که در آنجا نام نه اثر او از آن میان همین اثر آمده - همانجا: ۱۸۱ برای برادرش محمد افضل - نسخه ها ۲: ۱۳۲۹ «کلمات المؤتلفه...» - فقهای هند ۵۰ (۲): ۲۵٤ زندگینامه و نام کارهایش: ۱- القول الصحیح فی صلوات التسبیح، ۲- الکلام المفید فیما یتعلق بالشیخ و المرید، ۳- الکلمات المؤتلفه فی المقاصد المختلفه، ٤- البضاعة المزجات، ۵- مآخذ الاعتقاد فی شأن الصحابة و اهل البیت الامجاد، ۶- تزیین الاوراق فی مخرق الطباق، ۷- خلاصة الاعمال، ۸- بسط الکلام فی وفیات الاعمال، ۹- توفیر المنضعه فی باب الجمعه، ۱۰- مناقب غوثیه، ۱۱- اربعین، ۱۲- اعلام الهدی، ۱۳- اقامة الحجه فی الجمع بین الظهر و الجمعه، ۱٤- اذکار و ثمراتها، ۱۵- شرح رسالة المکیه، ۱۶- حاشیهٔ دستور المبتدی، ۱۷- شرح دعاء الصباح، ۱۸- اغاثة القاری فی شرح ثلاثیات البخاری، ۱۹- اخراج الخبایا فی شرح الوصایا، ۲۰- تذکرة الاصحاب، وغیره).

9767- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۵-۸۶/۱ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ، آغاز افتاده: از آثار صحابه کرام او (رض) می باید بودن...، ۱۹۶ گ (سید عارف نوشاهی: ۲۵۶).

● کلمة التوحید: تهلیلیه

● 3322- کلمهٔ حق در توجه مطلق

از اشرفی عنایت الله، عبدالکریم حسین جمال حسنی حسینی قادری جلانی سمنانی چشتی در ۲۵ رمضان ۱۰۸۱ھ (۱۶۷۱م) بنام «کلمه حق در توجه مطلق»، آنچه را که از مرشد حقانی... حضرت شاه ولی محمد شنیده بودم... جمع ساختم» (دیباجه).

9768- کویته، سیٹھ صادق علی: نستعلیق و نسخ، نور محمد، ۹ شوال ۱۳۰۰ھ، آغاز برابر نمونه، ۱۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● 3323- کلید توحید

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری ۱۲۵۹» گذشت). نام نگارنده و کتاب و اورنگ زیب (۱۰۶۹ - ۱۱۱۸ھ) در دیباجه آمده، می افزاید: هر مفلس که این کتاب را خواند غنی گردد، و اگر پریشان اهل حیرت خواند جاودانی حاصل شود، اگر ناقص خوالد کامل شود و آن را به مرشد ظاهری احتیاج نماند، که ظاهر و باطن مسلک و سلوک فقر را می داند، و از این کتاب چهار علم در یابد: علم کیمیا و اکسیر، علم دعوت تکثیر، علم ذکر الله روشن ضمیر و علم استغفار با تأثیر.

نامبوب ، به نثر آمیخته به نظم.
این رساله به زبان اردو ترجمه شده است.
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد ، میگوید مصنف تصنیف . . . فقیر باهو ولد بازید ، عرف اوان ، ساکن قلعهٔ شور ، در زمان محیی الدین غلام محمد . . . شاه اورنگ زیب پادشاه . . . نام این کتاب را کلید توحید نهاده .
(ن. ک. پاکستان و هند ۲ : ۲۰۸ - پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۳ ، ۱۶۶ که در آنجا نام چهار اثر او آمده است ، که به زبان اردو ترجمه شده ، از آن میان این کتاب - اردو دایره ۱۱ : ۱۶۶).

9769- قصور ، چمرنگان ، کتابخانه محمدیه مجددیه : نوشته ۱۱۰۲ه همراه رساله های از آخوند درویزه (تسمحی ، کتابخانه ها ۱ : ۹۷).

9770- شیخوپوره ، نارنگ مندی ، کوت بهیلان ، چوهدری ذکاء الله : نستعلیق پخته ، محمد عرفان الهی ، ۱۸ چیت ۱۸۴۰ ب (۱۱۹۸هـ) ، آغاز برابر ، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

9771- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۸۶ : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۱ - ۳۱) (گنج ۲ : ۷۶۴).

9772- اسلام آباد همانجا ۸۶۹۴ : نسخ پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر ، ۵۸ ص.

9773- اوچ ، شمس الدین گیلانی : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. ش ۵ مجموعه رساله های او: روبهم ۱۹۲ ص. آغاز برابر نمونه (پرفسور دکتر الله دتا چوهدری).

9774- لاهور ، شاهی مسجد ، علما اکیدمی ۲۷۲۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر ، ۳۳ ص (محمد علی کوثر).

9775- شیخو پور ، سرسیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق ، احمد از قوم داهر ، برای آخوند زاده عبدالحق از قوم تتور باشنده موسی دائی ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه (نعیم اختر مجددی).

9776- شیخوپوره ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه : سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۶ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

9777- گوجرانواله ، حافظ آباد ، چشتی کولتروی ، محمد رفیق : نستعلیق ، عبدالعظیم مرشد آبادی ، ۱۲۰۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۱ ص (نعیم اختر مجددی).

9778- اسلام آباد ، گج بخش ۱۸۲۲ : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱ ع ۲/۱۲۱۱ه. (ص۲-۳۰) ، آغاز برابر نمونه.

9779- دیره غازیخان ، تونسه ، فقیر محمود سدیدی : شکسته آمیز ، هدنیت الله بن یار محمد مصطفوی ، ۱۲ ج/۱۲۴۹ه. برای مرشد خود محب الله ، (ص ۵۰۲-۵۹۲) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

9780- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۸-۵۸/۱ : نستعلیق، امیر بخش، ۱۲۷۷ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲-۴۷ مجموعه). (نوشاهی: ۲۵۶) از کتابهای دکتر محمد باقر در لاهور بوده است (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیق: ۳۸۵).

9781- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۵۳۱/۳۵۵٤ : نوشتهٔ مولوی محمد انور، ۱۰ صفر ۱۲۹۱ه (۲۹ مارچ ۱۸۷٤م) در فهرست آمده «کلید توحید. ملفوظات سلطان باهو، مرتبهٔ لطف الله»! (بشیر حسین ۲ : ۲٤۲).

9782- رحیم یار خان، صادق آباد، گنجینه میر، میر زاهد حسین ۳ : نستعلیق تحریر آمیز پخته عبدالحکیم سکنهٔ احمد پور شرقیه، ۱ ع ۱۲۹٤/۱ه. آغاز برابر نمونه، ٤۲ ص (دکتر الله دتا چوهدری).

9783- لاهور، شاهی مسجد، علما اکیدیمی ۵۲۹ ۱ جدید: نستعلیق خوش، امیر بخش قاضی سکنه کوت علیشاه، ۱۲ صفر ۱۲۹۱ه. آغاز برابر، ٤۰ ص (محمد علی کوثر).

9784- سرگودها، بهیره، مدرسهٔ عزیزیه بگویه، ابرار احمد بگوبی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

9785- اسلام آباد، گنج بخش ۷٤۰۵ : نستعلیق خام، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰٦ ص.

9786- ملتان، آغا پوره، مکتبه فایق: نستعلیق خوش، محمد اظهر بن خاکی نورالدین محمد، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۱۰۷ ص (نعیم اختر مجددی).

9787- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۲۸ : نستعلیق حواشی، با تاریخ ۱۳۰۷ه. در مجموعه، (ص ۱٦۰-۲۰۲) (گنج ۲ : ۷٦۵).

● 3324- کلید شریعت

از میر محمد امین مودودی، که نام کتاب ماده تاریخ نگارش آن نیز هست (۱۰٤٤ه/ ۱٦۳۵-٤م)، در چهار «فصل»: ۱- در بیان شریعت، راه ارباب معاملات که بکثرهٔ صوم و نماز و ادای حج وغیره از اعمال ظاهری ست، ۲- طریقت، الطرق الی الله بعدد انفس الخلایق، ٤- معرفت.

(ن. ک. «بیان شریعت: ۱۳۲۵» که گویا از فرزند اوست).

آغاز: حامل شریعت حسب الکریم. حمدله. صلاة. بعد هو، فقیر حقیر میر محمد امین مودودی ... حقیقت معرفت و شریعت و طریقت و حقیقت درین رساله .. جمع کرده میشود.

9788- پیشاور، پشتو اکادمی ۸۸ : نستعلیق ریز، عالم ... خاکپای درویشان، ۱ رمضان ۱۱۰۵ه. آغاز برابر نمونه، ۳٦ ص (استاد محمد رضا همدانی).

● 3325- کلید گنج

از شمس العشاق شاه برهان الدین چشتی (م ۹۹۰ه/۱۵۸۲م) که یاد او در «کشف العوالم: ۱۷۹۳» گذشت.

در دوازده «باب» : ۱- در بیان وجود های چهار ، ۲- موکلهای چهار ، ۳- خصلتهای چهار نفس ٤- دریافتهای نفسهای چهار ، ٥- دریافتن رموز طریق ، ٦- طریق منزلهای توفیق یافتن ، ۷- در شناختن مقامات، ۸- جهد شهادتهای چهار، ۹- توحید هفتگانه، ۱۰-علامات روحین، ۱۱- رابطهٔ ذکرهای پنج ، ۱۲- اقوال شغلهای هفت.

و از همین نگارنده است «مخزن السالکین»پس از این.

آغاز : حمد له. عاقبة.

9789- لاهور، دیال سنگھ برست ۷۲۳ ب : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، در نسخه بنام «کلید الکنج» است، ۷ ص (دیال سنگھ ۳ : ۸۷).

● 3326. کلید مخازن

از شیخ محمد غوث گوالیاری (۹۰۶-۹۷۰ھ). (که یاد او در «جواهر خمس: ۱۳۹۲» گذشت.

در دیباجه آمده : در ۱۸ رمضان ۹٤۲ھ. در نیم بیداری حضرت پیامبر را دیده ، که از ابوبکر خواسته که «کلید مخازن» را بیاورد ، و وی از بغل بیرون کشیده و پیامبر به او داده و فرموده اند که این کلید بهشت است.

در یک «مقدمه» و سه «دقیقه» : دقیقهٔ ۱- ماهیات معقولات به صورت محسوسات ، ۲- حقیقت روح تجلی ، ۳- نبوت و ولایت ، خاتمه در بیان قیامت و مراتب و دوزخ و بهشت.

آغاز: حمد نامحدود احد یرا که صور اعیان ممکنات هر فردی از افراد تجلی حسن ذات اوست ، آیینهٔ معرفت.

(ن. ک. مرآت العلوم ۱ : ۲۲۵ «کلید مخازن» - رود کوثر : ۳٦ تا ٤٠ زندگینامه و نام ٦ کار او، از آن میان «کلید مخازن»).

9790- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٦ ، ۲۹۷ غوث : نسخ ، میانه سدهٔ ۱۲ھ. ۱۰۸ گ ۷ س (عباسی ۱ : ۱٦٤).

9791- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانهٔ همدانی ، سید محمد طیب همدانی : نستعلیق خوش شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ٦۷ ص (نعیم اختر مجددی).

9792- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، محمد خان نظامانی ، ٦ رمضان ۱۲٦٤ھ. آغاز برابر نمونه ، ش ۳ مجموعه ، بدنبال «مفتاح مخازن معانی» (پرفسور روشن آرا بیگم).

9793- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق خوش ، سید احمد بن سید عبد الفتاح گلشن آبادی ، چهار شنبه ۲۲ صفر ۱۲۹٥ھ. در بمبئی آغاز برابر، ٥٦ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3327- کلید معرفت

سروده هایی ست به هندی، و شرحی به زبان فارسی، نگاشتهٔ ۱۲۹۴ھ/۱۸۷۷م باسرنبندها «فصل»: ذکر حق، ذکر پاس انفاس، نفی و اثبات، فنا فی الوجود، فنا فی الحق، وحدت وجود وحدت شهود.

آغاز: حمد ثنا حدا -جی نون اورک حد نگاه- جس ایمان دتا نعمتان بهرتس عطا... ایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکراً کثیراً واسجودوه بکرة واصیلا. یعنی ای آنکسانی که ایمان...

9794- سرگودها، بهاوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، سده ۱۳ آغاز برابر نمونه، ۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3328- کلید وحدت

از ناشناس. که از خود نام و نشانی در رساله نداده و به رساله نیز نامی صریح نداده است در وحدت وجود، منازل ناسوت و ملکوت وجبروت و لاهوت. بی پروا: به هر جانب خدا بیند خدا را که خود را خود بکرده آشکارا... نهاده اسم آدم ذات خود را... اول اسم خود آدم نهاده، بعد محمد ... به نثر آمیخته به نظم، باسرنبندهای «المقصود المقصود، همون هست همون».

آغاز: حمد له. صلاه. بعد، این مکتوب که کلید وحدت بود نوشته شد، که طالبان حق تعالی مطالعه... آنکه بهر سو بگیرد مدتی - آن بخواند اینکلید وحدتی.

9795- اسلام آباد، گنج بخش ۶۳۱۴: نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۸۴ھ. (ص ۲۷۸-۲۸۷) (گنج ۲: ۷۶۵).

● 3829- کمالات احمدیه و مقامات احمدیه: شرح...

از عبد الحی بن میر ابو الخیر مجددی حنفی سمرقندی.

مقامات گروه نقشبندیان مجددی ست.

آغاز: سپاس بینهایت و ستایش بیغایت، مر حضرت الله تعالی راست، که پاک است از همه عیوب و آفات...

9796- پیشاور، بیرون آسیا گیت «سید ایوب خان بنوری: نستعلیق، بی تاریخ، بامهر و وقفنامه مورخ ۱۲۳۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۶۴۷ ص ۱۵-۱۶ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

● 3330- کمال بلوغ و بلوغ کمال: فرق میان...

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء: ۸» گذشت). گفتاری ست کوتاه، دربارهٔ کمال و بلوغ، بالغ شرعی و بالغ طریقتی. همانکه در جلد سوم (ص ۱۳۰-۱۳۱) مجموعه رساله های او چاپ دکتر نور بخش، بنام «فرق میان بلوغ کمال و کمال بلوغ» چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر. سایلی سلمه الله سؤال کرد که فرق میان

کمال بلوع و بلوع کمال چیست. بیت. آن سئوالش را جوابی گفته ایم.
(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۳۰ - نفیسی ۱ : ۱۸۹ «رسالهٔ بلوغات» از همو، که شاید همین باشد).

9797- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ نسخ خوش، سده ۱۰ھ. (ص ۲٤۵-۲٤٦)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷٦۵).

9798- دیره غازیخان، تونسه، کتابخانه محمودیه : نستعلیق پخته، (عبدالحکیم ربانی، ۱۲۹۳ھ) (ص ۱٤۰-۱٤۲) مجموعه رساله های او، آغاز برابر، در سر عنوان بنام «رساله بلوع و کمال» است (اعیم اختر محددی).

● کمیلیه : معدن الحقایق
اسماعیل عبدالله، آغاز سده ۱۱ھ.

● 3331- کمیلیه : ترجمه و شرح حدیث ما الحقیقه

متن از عبدالرزاق کاشی. کمال الدین عبدالرزاق بن جمال الدین (م۷۳٦/۵-۱۳۳٦م) در ذریعه ۱۳ : ۱۹٦ نسخه هایی از این متن نشان داده شده که از عبدالرزاق لاهیجی دانسته شده است.

ترجمه از افتخار بن نصر الله. به اشارهٔ «مرتضی ممالک اسلام فخر الملة والدین حسن» (دیباچه). نسخه ای دیگری از این ترجمه در (نسخه ها ۲ : ۱۳۳۱) نشان داده شده، که در آنجا ترجمه از ناشناس است و در آنجا آمده که ترجمه به دستور حسن بن نصر الله انجام گرفته است. در آنجا نیز تاریخ نیامده است. ولی کهن ترین نسخهٔ شناسانده‌شدهٔ آن، از سدهٔ ۹ھ. ضمن مجموعهٔ مؤرخ ۸۳۵ھ (۱-۱٤۳۲م) است.

آغاز : الحمد لله علی ما عرفنا حقیقة ذاته و وفقنا الله للاتصاف . . . اما بعد، این رساله ای است مشتمل بر تحقیق حقیقت.

(ن. ک نفیسی ۲ : ۷۵۸ زندگینامهٔ کاشانی و نام چند اثرش، که این درمیان آنهانیست - ذریعه ۱۳ : ۱۹۹ «شرح حدیث الحقیقه» که به دو کس کاشانی و لاهیجی نسبت داده شده - همانجا ۱۸ : ۱٤۰ «کمیلیه» از کاشانی - منار، مؤلفین ۳ : ۸۳۸ که نشانی چاپ شش اثر عربی کاشانی را داده و این درمیان آنها نیست - نسخه ها ۲ : ۱۳۳۱ «کمیلیه» همین ترجمه - و ۲ : ۱۸۰۲ (فهرست راهنما).

9799- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۱۲ : نستعلیق خوانا، پیراسون ۱۲۳۲ھ. (ص ۱٦٤-۱۷۳)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷٦٦).

● 3332- کمیلیه : ترجمه و شرح حدیث ما الحقیقه

متن از همان عبدالرزاق کاشانی. ترجمه و شرح از نظام الدین احمد بن شیخ علی قاضی بدخشی (دیباچه).

در یک «اصل» و دو «فصل» : اصل در ترجمهٔ کلام (حدیث) بی تصرف و تأویل و تغییر فصل ۱- ترجمه و شرح حدیث از کاشانی ، ۲- در تنقیح و توضیح و شرح مطالب کار کاشانی ، ک مترجم (بدخشانی) از خود بدان افزوده است.

آغاز : بدان ایدک الله بتوفیق ادراک حقایق الاشیاء مطابق الواقع. که به مقتضای فحوای ما خلقت الجن والانس الالیعبدون ، ای لیعرفون. مقصود از ظهور سلسلهٔ ایجاد.

9800- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۱۱ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ هـ. (ص ۸۴-۱۱۲) (گنج ۲ : ۷۶۵).

● 3333- کمیلیه (۲) : شرح حدیث الحقیقه

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). در شرح عرفانی حدیث کمیل بن زیاد که از حضرت علی (ع) پرسیده است : ما الحقیقه؟. شاه داعی دوبار در این باره نوشته است

۱- کوتاهتر ، به نثر جزیک بیت و یک رباعی که در پایان آن آمده (: تا چشم باز کرده نور رخ تو دیدم) نثر یکدست است. تا اینجا جز نسخهٔ گنج بخش از نسخهٔ دیگر آن آگاهی ندارم آغاز : کمیلیهٔ اولی. حمد جلالی احدیت له حد زبان هر کس است ، و سپاس حضرت عزت نا به اندازهٔ ترجمان.

۲- گسترده تر ، اثر آمیخته به نظم. و در دیباچه می نویسد : « نوبتی داعی مسکین شرحی نوشته بود ، بزرگی لصیح گفت که مطلق نوشته عامه فهم نویس فرمان ممثل کردم. در آن سخنی از خواجه عبدالله هروی ، سروده هایی از عراقی و سعدی و حافظ و شاه نعمت الله کرمانی آمده و نیز «داعی گوید». همانکه نخستین بار دانش پژوه (دانشگاه ۵ : ۱۳۷۸) آنرا به احتمال از ابو محمد محمد بن محمد دهدار عیانی دانسته. و چهار نسخه از آن در ایران به همان استناد نادرست از دهدار دانسته شده است (نسخه ها ۲ : ۱۳۳۱). آغاز : کمیلیهٔ ثانیه. حمد بیحد و ثنای بیعد حضرت احد قدیم و خدا وند کریم راست . . . و بعد نوبتی داعی مسکین قدم قلم در ساحت اشارهٔ امام الموحدین . . . روان کرده بودم.

(ن. ک. دانش ، دانشگاه ۵ : ۱۳۷۸ «شرح خبر کمیل» که به احتمال از دهدار دانسته شده - نسخه ها ۲ : ۱۳۳۱ «کمیلیه» چهار نسخهٔ ناشناخته از رسالهٔ دوم که به احتمال از دهدار دانسته شده - ذریعه ۱۸ : ۱۴۰ «الکمیلیه» همانجا ۱۳ : ۱۹۷ «شرح حدیث الحقیقه» از دهدار ، که رسالهٔ دیگری ست- نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثار داعی از آن میان «کمیلیه» که متذکر نشده که دو رساله در این باره نوشته - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثارش ، که از هیچیک از این دو شرح نام نبرده - ذریعه ۱۳ : ۱۹۶ تا ۱۹۸ «شرح حدیث الحقیقه» چند شرح از همین حدیث ، که این درمیان آنها نیست).

9801- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش ، ۸۸۲-۸۹۵. «کمیلیه اولی» (ص ۵۶۴-۵۶۹ هامش) آغاز برابر نمونه.

9802- اسلام آباد ، همانجا ۸٤۹ : به همان خامه، «کمیلیهٔ ثانیه» (ص ۵۶۹-۵۷۳ هامش) بدنبال «کمیلیه اولی»، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۶۷)

● 3334- کنز : رساله . . .

ناشناخته.

9803- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۹۹۷/۹٤۵/۱ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲٤۲).

● 3335- کنز الدقایق

از فیروز شاه خویشگی نقشبندی ، میان سال های (۱۰۵۲ - ۱۱۰۶ ه‍ / ۱۶٤۲ - ۱۶۹۵ م) . گویا در ۱۱۰۶ ه‍ / ۱۶۹۵ م.

دربارهٔ سکر، سکر رسالت مآب ، درجات سکر ، ریاضت و سلوک ، حقیقت ولایت ، وصول و قرب و رؤیت خدای ، ایمان و یقین ، تکمیل ایمان به نقل از عبد الحق دهلوی (م ۱۰۵۲ ه‍ / ۱۶٤۲ م)، واصل بالله ، لطایف سته ، توحید ، موتو قبل آن تموتو ، معراج ، معنی اولیائی تحت قبایی .

آغاز : الحمد لله العلی الدیان ، الذی امر به کن ، فهی لمحه البصر ، بل فی ادنی منها . . . می گوید . . . فیروز شاه خویشگی . . . و این رساله را کنز الدقایق نام نهاد .

9804- اتک ، مکهد ، کتابخانه محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، ۷ ج ۱ / ۱۱۰۶ ه‍ (گویا به خامهٔ نگارنده)، آغاز برابر نمونه، ۱۱٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

● کوه طور : تجلی خداوند بر کوه طور

از ناشناس .

● کنز السالکین

خواجه عبدالله انصاری . در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد

● 3336- کنز السعادة

از خواجه معین الدین نقشبندی بن سراج الدین خواجه خاوند محمود بن خواجه میر سید شریف بن خواجه ضیاء الدین بن خواجه میر محمد بن حسین بن علاء الدین لیبره بن حسن بن خواجه علاء الدین عطار . که ایشان خلیفهٔ اول خواجه بهاء الدین نقشبند بوده اند (دیباجه) . نگارنده همان معینی کشمیری است که یاد او در «شرح القرآن : ۵۹» گذشت .

به نام اورنگ زیب (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ ه‍)، در ۱۰۷۳ ه‍ / ۱۶۶۲ م (: کتاب کنوز سعادت)، برمبنای «کیمیای سعادت» غزالی، در چهار «رکن» و یک «مقدمه» و «خاتمه» و «ختم الخاتمه» (دیباجه) :

رکن ۱- اعتقادات و مبحث حلاوت (با دید اهل سنت)، ۲- در فقر و مالا بدمنه، ۳- در فضیلت و خصایص و معجزات پیامبر (ص) و خلفای راشدین، ٤- تصوف و اخلاق صوفیان (علم و عمل، قرائت قرآن، فقر، زهد، توکل، توبه، جوع، محبت، رضا، سخا، بخل، عزلت، سماع و وجد)،

ذکر مشایخ صوفیان و احوال و اقوال ایشان. خاتمه در عدل و احسان پادشاهان و اوصاف حمیدهٔ ایشان. خاتمه الخاتمة در اخبارات رحمت و مغفرت اهل عصیان.

آغاز: حمد و ثنای بیقیاس و ستایش بیشمار مر ذاتی راست که خلق کرد... اما بعد حمد و ثنای خدا.

(ن. ک. علمای هند: ۲۲۹ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - خزینه ۱: ۴۴۳ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - حدیقه، لاهوری: ۱۲۴ نام ۱۰ اثر او از آن میان همین کتاب).

9805- اسلام آباد، گنج بخش ۷۳۹: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ هـ، آغاز برابر نمونه، انجام در رکن ٤ افتاده، ۷۸٤ ص (گنج ۲: ۷٦۸).

9806- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۷۲/۲۹۷، معین ۹/۲۹۷ غز ا- نظا: نستعلیق، میانهٔ سدهٔ ۱۲ هـ، آغاز کمی افتاده، ۲۱۳ گ (عباسی ۱: ۱٦۲).

● کنزالعباد فی شرح الاوراد: شرح اوراد سهروردی
سهروردی. علی غوری. در ص: ۱۳۰۲ گذشت.

● کنز المعرفت
ضیاء شهاب کمال. در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● 3337- کنز الفواید: اکتساب الفواید

از بهاء الدین محمود بن ابراهیم (که یاد او در «مصباح العاشقین: ۷۰» گذشت). که بشیر حسین (۳: ٤۸۵) او را بهاء الدین محمود معروف به راجا بنسی، خوانده است.
ورد ها و تعویذ ها برای بر آوردن نیاز های گوناگون، اعداد و قرائت اسمای اعظم.

آغاز: الحمد لله الذی اکمل آلائه و افضل نعمائه و احسن اسمائه، والصلاة علی... بعد حمد و صلاة میگوید تراب اقدام عاشقان و کلاب باب عارفان.

9807- کراچی، موزه ملی ۲-۱۳۰ / ۱۹۵۷-۱۰٦۰ .N. M: نستعلیق، میر عبدالقادر حسن، ۲۰ رجب ۱۲۵٦ هـ. (ص ۱۰ - ۲۸)، آغاز برابر نمونه، (نوشاهی: ۸۸۱).

9808- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱ / ٦۲۵٤: تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه. در فهرست بنام «اکثر الفواید» آمده، و سپس در ص ٦٦۸ بنام «اکتساب الفواید» آمده است (بشیر حسین ۳: ٤۸۵).

● 3338- کنز المعرفت: ملفوظات نوشاهی

سخنان سید غلام مصطفی نوشاهی (۱۳۰۷ - ۱۳۸٤ هـ/ ۱۸۹۰ - ۱۹٦۵ م) فرزند محمد شاه

نوشاهی ست. گرد آوری سید شریف احمد شرافت نوشاهی (که یاد این یکی در «زاد الطالبین: ۱۵۳۸» گذشت).

این سید غلام مصطفی کتاب های زیر را به زبان پنجابی ترجمه کرده است: بوستان سعدی، پند نامهٔ عطار، کریمای سعدی، گلستان سعدی، محمود نامه، نام حق شرف بخارایی. و نیز از هموست در این فهرست نصایح ضروری: ۸۳۸ در بخش چند دانشی.

9809- گجرات، ساهن پال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق گرد آورنده، از ۱ ع ۲/۱۳۶۴ تا ۲۸ ذیقعده ۱۳۶۵ھ. جلد ۲. آغاز برابر نمونه، اغاز: ملفوظات حضرت غلام مصطفی صاحب نوشاهی. یکم ربیع، جمعه، ۱۳۶۴ھ... ۵۰۵ ص (سید عارف نوشاهی).

3339- کنز المقصود

از شیخ بایزید بن صابر (دیباچه).

در خواص اسماء الله. که در آن از کتابهای محمد غزالی، فخرالدین رازی، محمد تاسکانی نام می برد.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، میگوید بنده... بایزید بن صابر که روزی شرح اسماء الله مطالعه می کردم، نا گاه بخاطرم، سید.

9810- بهاولپور، قاضیان، نیض لائبریری، مولوی محمد فضل الله: نستعلیق، شهاب الدین ولد محمد اشرف، دو شنبه، ع ۲/۱۱۱۳ھ. ش ۲ مجموعه ۳۲ صفحه ای (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

3340- کنز الهدایات فی کشف البدایات والنهایات

از محمد باقر بن شرف الدین لاهوری عباسی. از گروه نقشبندیان مجددی. در دیباچه می‌گوید: چون مراتب حصول سالک در طریقهٔ مجددیه، در رسالهٔ «مبداء و معاد» (ن.ک. همین بخش) و دفاتر ستهٔ «مکاتیب مجدد الف ثانی» (ن. ک. همین بخش) مرتبه بعد مرتبه مذکور نیست، به خاطر رسید باتوجه به آن دو رساله، مراتب سلوک خاص حضرات را مرتب سازم. و این را بنام «کنز الهدایات فی کشف البدایات والنهایات»، در بیست «هدایت» و یک «خاتمه» ساختم. آغاز نگارش در دیباجه ۲۱ شوال ۱۰۸۰ (۱۶۷۰ م) و انجام آن در ۹ ذیقعدهٔ همان سال آمده است.

هدایت ۱- آنچه دانستن آن بر مرشد و مسترشد لازم است، ۲- ذکر قلبی و اسم ذات، ۳- ذکر قلبی و نفی و اثبات، ۴- فنای قلبی باتحقیقات لایقه (غریبه)، ۵- علمیت و فنای نفس، ۶- مقامات بقا، ۷- ولایت کبری و مراتب وصول، ۹- ولایت علیا، ۱۰- کمالات نبوی(ص)، ۱۱- حقیقت کعبه، ۱۵- در مرتبهٔ نزول که به حقیقت الحقایق متعلق است، ۲۰- در مراتب نزول خاتمه در بیان بعضی از خصایص.

آغاز: حمد بیحد و سپاس بیقیاس منعمی را که سنت سنیه محمدیه(ع) به طریقهٔ انیقهٔ احمدیه... می گوید احقر عباد محمد باقر بن.

(ن ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۸۹ «کنزالهدایات» که در آنجا از دو اثر دیگر او نیز یاد شده است : ۱- «مبداء و معاد» نسخهٔ موزهٔ بریتانیا OR ۱۰۹٤۷ به نقل از فهرست مردیث ، ۲- «دم حق» که از «خلاصهٔ کیدانی» در ۱۰۷۱ه. ساخته است ؛ - مشار ٤ : ٤۱٥۳ «کنزالهدایة» (ا) که نشانی یک چاپ آنرا بدین نام داده - پاکستان و هند ٤(۲) : ۲۲۹ «کنزالهدایات» - نسخه ها ۲ : ۱۳۳٦ «کنز...» - دانش، دانشگاه ۱٦ : ۷٦ «کنزالهدایات» - اندیا افیس ، چاپی : ۲٤۰ «کنزالهدایات») .

9811- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۵۲ : نستعلیق خوش ، محمد سعید ، ۳ ذیقعده ۱٦ جلوس عالمگیر (۱۰۸٥ه)، آغاز برابر نمونه ، ۱٦٤ ص (سید سعید الله). در فهرست مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۹٤ تاریخ نوشتن ٦ جلوس (۱۰۷٥ه) آمده است .

9812- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۷۹ :نسخ پخته، هاشم بن ملا نورو زهراق، شوال ۱۱۰۹ه (ص ۲٤۲ - ۳۲۰) ، آغاز نزدیک به نمونه .

9813- کراچی ، موزه ملی ۳ - ۱۹۷۱ .N. M : نستعلیق ، محمد نورالحق ولد مولانا محمد عبدالکریم قاضی شاهپور، ۱ شوال ۱۱۳۷ه. (بایستی تازه تر باشد) در خانقاه عثمانیه درسون، آغاز برابر نمونه ، ۱٦۰ ص (نوشاهی : ۲٥۷) .

9814- حیدرآباد ، انستیتوت آف سندهیالوجی ۱٤۲ : نستعلیق ؛ عبدالرسول اسماعیل بن ملا فرید بن میان اسماعیل برای حاجی ایوب ، ۱۱۳۷ه. آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، (ص ٤۱۹ - ٥۱۰) (سید خضر نوشاهی) .

9815- اسلام آباد ، گنج بخش ٥۸٥٥ : نستعلیق تحریر آمیز ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ٥٦ گ (گنج ۲ : ۷٦۸) .

9816- هزاره ، هری پور، دارالعلوم اسلامیه ، رحمانیه : نستعلیق خوش ، ۱۲۱۱ه . آغاز برابر نمونه ، ۱٤۳ ص (پرفسور اختر راهی) .

9817- کراچی ، موزه ملی ۳ / ۳٥ - ۱۹۷٦ .N. M : نستعلیق ، ٥ ذیحجه ۱۲٤۱ه. اعاز برابر نمونه ، ش ۳ مجموعه ، ٤۱ گ (نوشاهی : ۲٥۷) .

9818- سرگودها ، انجمن ربوه ، خلافت : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۲٥۰ه. آغاز برابر، ۱۰۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

9819- گوجرانواله ، سکهکی منڈی، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، ۱۲٥۹ه. آغاز برابر نمونه، ۱۲٦ ص (نعیم اختر مجددی) .

9820- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق:نستعلیق،مفتی غلام محیی الدین ، ۱٤ ع ۱/ ۱۲٦۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۱۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

9821- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه

سراجیه ؛ نستعلیق حوش، ۱۱ ذیحجه ۱۲۷۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸٤ ص. در مجموعه (محمد نذیر رانجها).

9822- سیالکوت، هدوملهی کهنه، کتابخانهٔ فخرالاطبا: نستعلیق شکسته آمیز، نبی بخش، ۱۲۷۰ھ. برای پیر محمد عبدالله قادری، آغاز برابر، ۱۲۹ ص (نعیم اختر مجددی).

9823- سرگودها، بهلوال، نصیرآباد، مولا داؤد: نستعلیق خوش، باغ علی ولد نیاز علی قوم افغان ساکن دهاک، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۲۲٦ ص (محمد نذیر رانجها).

9824- اسلام آباد، گنج بخش ۷۲٤۷: نستعلیق تحریر آمیز، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲٦ ص.

9825- اسلام آباد، همانجا ۲۳۰۵: نستعلیق طلبگی، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۹۷-۲۰۹) (گنج ۲: ۷٦۸).

9826- اتک، سلطانپور، کتابخانه حمیدیه، سید عبدالرحمان شاه: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۱۳ ص (نعیم اختر).

9827- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خام، احمد الدین میانه ولد حکیم شیخ محمود ساکن کنجال شاهپور خوشاب، ۱۳۳۷ھ. (ص ۱-۷۹)، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها).

9828- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق شکسته آمیز، احمد الدین (زنده در ۱۳۳۵ھ). ولد حکیم شیخ محمود معروف میانه ساکن کنجال شاهپور خوشاب، ۱۳ ع ۱/سده ۱٤ھ. برای ابو سعید احمد خان مؤسس خانقاه سراجیه، آغاز برابر نمونه، ۱٤٤ ص (محمد نذیر رانجها).

9829- قصور، چمرنگان، کتابخانه محمدیه مجددیه: تاریخ یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه‌ها ۱: ۹٦).

3341- کنوز الاسرار فی مذهب (مشرب، اشعار) الشطار

از عبدالنبی شطاری (که یاد او در «چهارده خانواده: ۹۹۹» گذشت).

نسخهٔ گنج بخش دیباچه را ندارد، و در خاتمه، در جایی که زنجیرهٔ تلقین نگارلده آمده است، و از پیامبر به حضرات علی و حسن (ع) آغاز شده و می رسد به شیخ محمد غوث عطار شطاری و از وی به «الفقیر الحقیر محمد عارف المعروف به عبد النبی الشطاری العثمانی» نام او بدست آمد. تلقین ها و ریاضات و چله نشینی ست.

در پنج «کنز» و «خاتمه» ای: کنز یکم در ۲۲ مراقبت: ۱- مراقبت برزخ، ۲- مراقبت اسم ذات، ۳- مراقبت صدا، ۵- نقطهٔ حمراء، ۱۰- ختم ملاحظه، ۱۵- حضرات خمس، ۲۰- وحدالیت، ۲۲- مراقبت دو عین. کنز دوم در صور مراقبات، در چهارده مراقبت: ۱- مراقبت اسم

ذات ، ۲- اسم جامع ، ۳- آداب ، ٤- مراتب سته ، ٥- گنج الاسرار ، ۱۲- عالم خفی ، ۱۳- معرفت ، ١٤- حقایق الاشیاء. کنز سوم در صور و مراقبت و اوراد صوفیانه ، در سه مراقبت : ۱- مراقبت هشیاری، ۲- مراقبت میت ، ۳- مراقبت نوری، کنز چهارم در صورمراقبات انیس المسافرین، نوزده مراقبت: ۱- مراقبت مهر و ماه ، ۲- مراقبت انسان ، ۳- وراءالوراء ٤- عنقا ، ٥- فنا ، ١٠- افعال ، ١٥- تقدیس و تنزیه ، ١٩- خلاصة التوحید ، کنز پنجم در مراقبات عرفانی موحدین ، گویا ۲۰ مراقبت : ۱- مراقبت وسعت ذات ، ۲- صمدیه ، ۳- جلال ، ٤- قربت ، ٥- فردانیه ، ١٠- وجود ، ١٥- هویت ، آخرین آنها که بی شماره است : مراقبت نعیم و جحیم. خاتمه محکمة الاسرار در اذکار ، در اینجا زنجیرهٔ ملقین خود را آورده و میگوید. هر چند رویه چنان است که نخست اذکار را می آورند و سپس مراقبات ، ولی چون در این رساله نظر بر مراقبات بود نخست آنها را آوردم . . .

و این نیز عمدتاً آداب عرفانی ست نه اذکار به معنی دعا.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی جواهر الاسرار ، و خصصنا بتبعیت النبی المختار . . . بعده میگوید بندهٔ درگاه ، عبدالنبی العثمانی الشطاری ، چون مصنفات ارشاد پناهی ، قبله گاهی ، امین الدنیا والدین شیخ عبدالله صوفی شطاری . . . در قید کتاب در آورده به کنوز الاسرار فی مشرب الشطار نام کرده ، بر پنج کنز.

(ن. ک علمای هند : ۱۳٥ زندگینامه و نام ٤٧ اثر او ، از آن میان «کنوز الاسرار فی اشعار الشطار»).

9830- اسلام آباد ، گنج بخش ۷٥٨٨ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱-۱۲ق. آغاز و انجام افتاده ، در فهرست ناشناخته مانده ، ۲۲ ص (گنج ۲ : ٦٨٥).

9831- بهاولپور ، کتابخانه ابو العرفان حکیم عبدالرشید : نستعلیق پخته و نسخ ، سده ۱۲ق. آغاز برابر نمونه، همراه کنوز الاسرار او، ٥٠ ص (دکتر الله دتا چودری).

9832- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر قمر مجددی : نستعلیق ، محمد زمان ، ١٢٥٠ق. آغاز برابر نمونه، ١٦٥ ص (بدست دارندهٔ نسخه دیده شد).

9833- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۳۱ : نستعلیق پخته ، غره رجب ١٢٧٥ق. آغاز در گنج یکم افتاده (ص ۱-١٤٥). در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۲ : ٦٩٩).

9834- اسلام آباد ، گنج بخش ۳٤٩ : نستعلیق ، ملا سرور ، ١٢٧٥ق. (ص ١١١٣-١٣٠٦) ، دیباجه را ندارد ، در فهرست ناشناخته مانده و بنام «رساله شطاریه» آمده (گنج ۲ : ٦٧٧).

● 3342- کنوز معرفت

از گل محمد (شاید سندی ن. ک. ورد محمدی : ترجمهٔ فتح الفضل در همین بخش).

در یک «مقدمه» و چند «باب» و یک «خاتمه». ملفوظات سید صبغه الله است. آمیخته به سروده های فارسی و گاهی به سندی و عربی ست.

(ن. ک. «ملفوظات صبغت الله» در همین بخش).

آغاز: ... اما بعد. میگوید مسکین بی تسکین، قلب حزین، خاطر غمگین، اضعف ... گل محمد که آنچه سابقهٔ ارادت ازلیت و مقتضای مشیت.

9835- حیدرآباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، آغاز چند سطری افتاده، پس از «اما بعد» برابر نمونه، ۲۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3343- کوائف پیران

در نسخهٔ گنج بخش نام نگارنده نیامده است. و در کامون نسخهٔ شیخوپوره از حسن محمد قادری نقشبندی دانسته شده است (ولی آن‌یکی - شیخوپوره، نسخهٔ مفصل تری‌می‌باشد). و این‌حسن محمد بایستی نگارندهٔ «تنظیم الاولیا: ۱۳۶۳» باشد.

به نثر روان، و روش اگر ترا پرسند بگو: اگر تر پرسند که چهار شریعت کدامند؟ چهار پیر طریقت کدامند؟ پنج پیر کدامند؟ صفات حق کدامند؟.

آغاز: در کوائف پیران شریعت و طریقت وغیرهم. اهل تصوف فرموده اند. آدمی باید اگر تنها باشد دل خود را نگهدارد. و اگر میان مردم باشد زبان خود را، و اگر برسایده حلق خود، و اگر در راه چشمهای خویش.

9836- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۴۴: نستعلیق پخته، پیرامون ۱۲۶۹ه. (ص ۱۳۶-۱۳۸)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۶۹).

9837- شیخوپوره، سرمیدانی، نستعلیق خوش، علی محمد نقشبندی، تصحیح از غلام غوث، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۴۴ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3344- کوس فخریه: رسالهٔ ...

گویا از حاجی یعقوب.

در احوال محدوم نوح هالایی (سند) (۸۹۹-۹۱۱ه.) و اوراد و وظایفی که انجام می داد.

آغاز: سپاس بیقیاس قدسی اساس جناب خداوندی را که افسر بازیب و فروزان الله اصطفی.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ حدیقه الاولیا، پیر حسام الدین: ۱۳ «نوح هالائی» و ۱۶: «کوس فخریه»).

9838- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق زیبا، مولوی محمد صدیق، ۱۳۷۱ه. بدنبال «دلیل الذکرین»، آغاز برابر نمونه، از روی نسخهٔ نوشته ۱۳ رمضان ۱۱۰۴ (پرفسور روشن آرا بیگم).

● کیفیت توجه اتم: توجه اتم.

● گفتار صوفیان دربارهٔ ذات : ذات و نفس و وجه.

● 3345ـ گلدستهٔ حقیقات

از عرير الله حسام بنارسی کبروی ، شاید مرید شیخ حسین ، در دیباجه میگوید : در هنگام مطالعهٔ کتابهای صوفیان چند شبهه در ذهن او پیدا شد ، و مدتها می خواست که آنها را در محضر شاه لعمت الله ولی (؟) حل کند ، تا در سفری که به بنگاله رفت ، آنجا ملازمت ایشان دست داد و پاسخ آن شبهه‌ها را از ایشان شنید. دروع ۲ «شبهه»: ۱- آیا عالم پیش از حق و حق بعد از عالم‌بوده است؟ ۲- آیا تجزیهٔ نور ممکن است؟ ۳- آیا تجلی و شهود یکجا جمع می شوند؟ ٤- دربارهٔ مقام اعراف ، ٥- آن روح کدام است که پس از بخواب رفتن از کالبد انسان جدا می شود؟ ۱۰- شر چیست ، ۱۵- کفر حقیقی و اسلام مجازی و شخوص ثلاثه چیستند؟

آغاز: خدا ولدا به نیروی فرمودهٔ تو بسمله میگویم و از روی تو رفع نقاب تردد خویش می جویم.

9839ـ لاهور ، چاه میران ، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق ، شاید شاه علی قنبر، ۲۲ ذیقعده ۱۱۹۲ھ. جدولبند ۲ خطی ، آغاز برابر نمونه ، جزو مجموعه (۴۰٦-٤٤١) (سید عارف نوشاهی).

● 3346ـ گلدستهٔ موجودات: جامع النکات

از غلام محمد جنید جنیدی بن عبدالقادر جنیدی، از فرزندان مخدوم محمد سراج الدین جنیدی، بروزگار نظام الدوله میر نظام علی خان (۱۱۷۵-۱۲۱۸ھ) حیدر آباد دکن. در خدمت صوفی بزرگ سید قطب الدین محمد قادری.

دربارهٔ ذات ایزی و ذات محمدی و احوال ائمهٔ دوازده گانه و شیخ عبدالقادر گیلانی.

آغاز : حمد مرخالق را که شمه از اخلاق او همهٔ عدمیان از حرف کاف و نون به حجلهٔ ظهور جلوه گر ساخت.

(همان : نسخه ها ۲ : ۱۳۳۸)-

9840ـ کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۸۹ : نستعلیق ، سده ۱۲ھ. ۳۸٤ ص (سرفراز: ۲۷۱ - نوشاهی : ۵۵).

● 3347ـ گلزار اسرار صوفیه

از دیده مغل ، به سال ۱۱۲۵ھ/۱۷۱۳م. عرفان است و سیر صوفیان. باسربندهای «باب» ۱- در عشق و محبت و مستی ، ۲- . . . ، ۳- احوال عجیبه و واقعات صریحهٔ اولیای متقدمین ، ٤- مجملی از احوال پیران طریقت خود نگارنده و اصطلاحات ایشان.

(ن. ک. اته : ۱۹۰۱ «گلزار اسرار صوفیه» که تاریخ ۱۱۲٤ھ. را گفته).

9841- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، امام الدین، ۱۲۹۷ه. از روی نسخه ای نوشته شده که آغاز آن افتاده بوده: مقام دل است، تعلق دارد به بهشت، ۴۵۱ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3348- گلزار جلالی

از جلال الدین محمد تهانیسری (م۹۸۹ه/۱۵۸۲م) (که یاد او در ارشاد الطالبین: «۱۲۴۱» گذشت).

9842- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳/۶۲۵۳: نوشته عبدالله المشتهر به حافظ محمد مرتضی حویشگی قصوری، ۸ ذیقعده ۱۱۶۶ه (۶ ستمبر ۱۷۵۳م نام نگارنده در فهرست «جلال الدین محمود تهانیسری م ۹۸۹ه» آمده است (بشیر حسین ۲: ۲۴۲).

● 3349- گلزار راشدی: محبوبیهٔ محمودیه

یکی از مجموعه ملفوظات و ارشادات پیر محمد راشد الله رضیواله ای سندی ست، که یاد او در «جامع الفیوضات: ۱۳۸۲» گذشت). گرد آوری همان خلیفه میان محمود کره ای نظامانی ست. در دیباچه بنام «گلزار راشدی» معروف به «محبوبیهٔ محمودیه» آمده است.

آغاز: نحمد الله سبحانه و تعالی الذی ابرز نبینا و شفیعنا محمد (ص) و صحبه . . .

(ن. ک. پیشگفتار حدیقه، تتوی: ۴۷ «محبوبیهٔ محمودیه»).

9843- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق و عربیها نسخ سندی، محمد سعدالله، سلخ ع ۱/۱۲۹۹ه. آغاز افتاده: تا ابد جهان را چو خورشید بر اصحاب - تابنده به ارشاد و هدا برسرا حباب . . . عالی برکات واسع العطیات منبع فیوضات امیر المومنین امام العارفین قدوه المحققین، . . .، بنام «گلزار راشدی» ست. ۶۲ ص ۲۱ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

9844- حیدر آباد، شیر محمد نظامانی: نوشتهٔ ۱۲۸۲ه. در فهرست بنام «المحبوبیة المحمودیة» است (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۵۵).

9845- حیدر آباد، تند و قیصر، قاضی فتح رسول فتح محمد: نوشتهٔ قاضی رسول، ۱۳۹۰ه. بنام «المحبوبیة المحمودیه» (تسبیحی، کتابخانهها ۱: ۵۵).

9846- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق، قاضی نبی بخش، ۱۳۳۴ه. آغاز برابر نمونه، بنام «محبوبیه محمودیه» یاد شده، ۸۴ ص (پرفسور روشن آرا بیگم).

9847- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق پخته، عبدالله بن مبارک فقیر، ۱۳۶۷ه. در کلفون آمده: تمام شد این کتاب در ۲۴ رمضان ۱۲۶۵ه. و بار دوم در ۱۳۳۱ و بار چهارم در ۱۳۶۶ و این بار پنجم در ۱۴ ذیحجه ۱۳۶۷ه. آغاز: هذا کتاب مستطاب مسمی به گلزار راشد (ع) عرف محبوبیه محمودیه تصنیف خلیفه محمود (ع) کرهه واله. (برابر نمونه)، ۱۳۹ ص ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

9848- حید آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ خوش ، فتح الرسول نظامانی ، ۱۳۹۰ه. آغاز برابر. در دیباجه بنام «محبوبیهٔ محمودیه» است، ۳۲ ، ص (نعیم اختر مجددی).

● 3350- گلستان سنیان

از ناشناس. عقاید است و تصوف.

با سربندهای «باب ، قسم ، فصل» : باب یکم . در دانستن اصول دین و وجوب علم کلام ، فصل ۱- معرفت سنت و جماعت ، ۲- علامت و نشانیهای روافض ، ۳- تا ۶- صفت چهار یار (هر یک در فصلی) ، فصل در چهارده خانواده ، فصل در خلوت و خانقاه ، فصل خاصیت و روش بعضی از پیران ، . .

آغاز : الحمد لله ، و العزة و الجلال عاصم اهل السنه عن الضلال . . . بدان اسعدک الله . . . چند کلمه از برای رد اقوال ملحدان و روافض در این مجموعه . . . گلستان سنیان نهادم.

9849- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، محمد دین ولد میان احمد دین ، ساکن بهیره ، ۱۲۶۱ه آغاز برابر نمونه ، ۱۳۵ ص (نعیم اختر مجددی).

● گلشن توحید : شرح منظوم مثنوی معنوی

شاهدی دده. در ۱۳۳۷:۶ گذشت.

● 3351- گلشن عشق

از شاه محترم الله متوکل. نظم و نثر عرفانی ست و بیشتر به نظم. (همان : نسخه ها ٤ : ۳۰۸۱).

(ن. ک. آصفیه ۳ : ۲۰۲ که به نام «مثنوی گلشن عشق» آمده است).

9850- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۲۸۱/۳۲۸۶ : نوشته ۵ جلوس احمد شاه بهادر ، در عمل میر معین الملک بهادر ، در لاهور (بشیر حسین ۱ : ۱۶۶).

● 3352- گلشن وحدت : مکتوبات عبدالاحد

نامه های خواجه عبدالاحد مجددی متخلص به وحدت است. (که یاد او در «چهار چمن : ۱۳۹۹» گذشت). گرد آوری شیخ محمد مراد کشمیری (م ۱۱۳۱ه/۱۷۱۹م) (که یاد این یکی در «عقاید مرادات : ۱۱۳۸» گذشت).

این مجموعه حاوی ۱۱۹ نامه ، به همین نام ، در کراچی ۱۹۶۶م چاپ شده است (ن. ک. مکتوبات عبدالاحد ، در بخش نامه نگاری ، که جز این است).

(ن. ک. خزینه ۱ : ۶۵۸ برای محمد مراد کشمیری - و علمای هند : ۱۸۰ برای محمد اعظم دو مری یا دیده مری - شعرای کشمیر ۱ : ۸۸ ضمن زندگینامهٔ اعظم دیده مری، در اینجا تاریخ

مرگ وی ۱۱۳٤ (۲ - ۱۷۲۱ م) آمده است پاکستان مین فارسی ۳ : ۵۸۷ تا ۵۹۳ زندگینامه و نام چهل کار او، که این کتاب درمیان آن ها نیست).

9851. لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : نستعلیق، ۲۹ گ از اول و آخر افتاده، از مکتوب ۳۹ تا ۶۰. (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3353ـ گلقند در مسایل نقشبند : زاد الامین لاهل الیقین

از محمد امین مستالی، از موضع روپر، بخش راولپندی (پاکستان) (م ۱۸ شوال ۱۳۱۸ھ/ ۲۳ جونوری ۱۹۰۱ م) حافظ و محدث و صوفی. فرزند شیخ احمد جی (م ۱۲۸٤ھ/۱۸٦۸م).
به روش پرسش و پاسخ در ۱۲۹۸ھ/۱۸۸۱م. در دیباجه گوید : چون دیدم سفها و کم خواندگان در حق اهل طریقت دشمنی می ورزند. این کتاب را ساختم و «گلقند در مسایل نقشبند . . . » نامیدم، در : علم لدنی، مکاشفه، الهام، وسواس و الهام، علم معامله و علم مکاشفه، فرشتگان و شیاطین، صوفیه، مشایخ صوفیه، اوصاف پیر، حلقهٔ ذکر، وجد و جوش و جز آن ها.

آغاز : بعد حمد بیحد مراحد و درود بیعد بر احمد و آله الامجد، میگوید سرآمد مذنبین محمد امین مستالی مسکناً راولپندی وطناً . . . نقشبندی طریقتاً.

(ن. ک. تذکره پنجاب ۲ : ٦۳۷ «خواجه محمد امین مستالوی» زندگینامه و نام دو کارش : ۱ـ زاد الامین لاهل الیقین، فارسی، که می گوید به پایان نرسیده، ۲ـ تحفهٔ احمدیه، به زبان پنجابی و منظوم ـ تسبیحی کتابخانه ها ۱ : ٦۹ که مرگ او را ۱۹۱۸م (۱۳۳٦ھ) آورده).

9852. راولپندی، کتابخانهٔ مستالیه ۱۱ : نستعلیق خوش محمد امین مستالوی، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ٤۹ ص (پرفسور اختر راهی ـ تسبیحی، کتابخانه ها ۱ :).

● گل و نوروز : گل نوروزی

● 3354ـ گل نوروزی : گل و نوروز

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت) گفتاری ست ادبی و صوفیانه، دربارهٔ طبیعت، عشق، فرصت را غنیمت داشتن، پندو اندرزهای صوفیانه به نثر آمیخته به نظم، با سربندهای «ای طالب صادق». در سبب تألیف می‌گوید:به شکرانهٔ پیوستن‌حضرت سلطنت شعاری سکندر ثانی (عبیدالله خان ۹٤۰ - ۹٤٦ھ) به گروه درویشان (ن. ک. سلسلة الصدیقین، ۱۵۵۲ در همین بخش) این را نگاشتم. و در پایان گوید: چون این سخنان در زمان گل و نوروز به خاطر رسید، نامیده شد «گل و نوروز». (گل نوروزی).

آغاز : حمد بسیار و ثنای بیشمار، مر خداوندی را که مژده هزار عالم را برای مشاهده . . . اما بعد، سبب تألیف این نسخهٔ شریف.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله که بنام «گل و نوروز» آمده ـ نشریه ۹ : ۱۵٦ «گل و نوروز» نسخهٔ تاشکند).

9853- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۸۶ : نستعلیق پخته، محمد امین راشحی بلخی، ذیقعدهٔ ۱۰۶۹ه. آغاز برابر، ۱۹ ص.

9854- کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹۶۹ .N. M : نستعلیق محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش ۱۲ مجموعه رساله های او، ۱۱۵۴ه. (ص ۳۲۱ - ۳٤۱)، آغاز برابر نمونه، نام رساله «گل و نوروز» است نه «گل نوروزی» (نوشاهی : ۲۲۶).

9855- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین، ۱۲۸۰ه. در مجموعه رساله های او (ص ۷۷۵ - ۷۹٦) در سر عنوان بخامهٔ نویسنده «گل نوروزی» نامیده شده (گنج ۲ : ۷۷۰).

● 3355- گنج اسرار : معرفت دل

از فرید الدین مسعود، گنج شکر، بابا فرید (که یاد او در «اسرار الاولیا : ۱۲۵۱» گذشت). در چهار «فصل» : ۱- معرفت دل، ۲- پاس انفاس، ۳- شرح دل، ٤- اظهار و صراحت. نسخهٔ راولپندی پیر مهر علی شاه نامبوب است و حاوی : بزرگی قلب مؤمن، عشق الهی، سر الهی، معرفت، تزکیه و تصفیه و تجلیهٔ نفس، ریاضت و مجاهدت، استقامت نفس، ذکر، طاعت ظاهر و باطن، کم گفتن، کم خوردن، با خلق بودن، تفکر، پاس انفاس، سکر خناس، روح گنج دل، گوهر محبت، گوهر روح، گوهر معرفت، گوهر فقر، شریعت و طریقت و حقیقت، گرسنگی و تشنگی، جاذبه، ماسکه . . .

دو نسخه از این کتاب ناشناخته مانده زیر عنوان «رسالهٔ فرید بخاری» در ۱۵۱٦ گذشت.

آغاز : حمدله. صلاة. بعد میگوید درویش شیخ فرید مسعود اجودهنی . . . که این رسالهٔ فارسی در بیان شرح معرفت دل و ماهیت آن در قلم آورده شد (آوردم).

(ن. ک. مرآت العلوم ۲ : ۲۵ «گنج الاسرار»).

9856- حیدر آباد، «سند پراونشل میوزیم ۲۱۳ .P» نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، آبخورده، ۱٦ ص (سید خضر نوشاهی).

9857- حیدر آباد، ثندو سائین آغا پیر عبدالحمید جان : سدهٔ ۱۲ه. ش ۲ مجموعه، سپس «شواهد التجدید»، آغاز برابر نمونه، در چهار فصل است (پرفسور محمد اقبال مجددی).

9858- فیصل آباد، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه : نستعلیق، شمس الدین جامی، ۱۲۳۰ه. آغاز برابر، (ص ۵۳ - ۸۳)، (نعیم اختر مجددی).

9859- کراچی، موزه ملی ۹٤٦ - ۱۰٦۱ .N. M : نستعلیق، بهاء الدین، ٦ ع ۱/ ۱۲۵۷ه. آغاز برابر نمونه، ۲۰ ص (نوشاهی : ۲۵۷).

9860- ملتان، آغا پوره، مکتبه فایق : نستعلیق خوش، ۱۵ ج ۱۲۷۷/۲ه. آغاز برابر، ۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).

9861- شیخوپوره، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق، عبد الحکیم بن حقدار، ۲۲ رجب ۱۲۷٦ه. (ص ۱-۲۷) آغاز برابر، (خانم رضوانه سحر).

9862- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، نامبوب ۲٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9863- راولپندی، کترهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه ۱۲۲۴خ: نستعلیق شنبه ۱۰ ذیقعده ۱۳۴۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۸ ص (پرفسور اختر راهی).

9864- راولپندی، همانجا ۱۲۵۶خ: نستعلیق خوش، محمد اسحاق، ۱۰ ذیقعده ۱۳۴۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3356- گنج اسرار

از شیخ قاضی سهروردی.

سلوک است به روشن مشرب شطار، دربارهٔ اسمای هیبت، اسمای مشترک، اسمای جمال، مقام توجه، شیخ کامل، تخلق به اخلاق الله، ترکیه، تصرف شیخ، مقتدا، حروف مقطعات، علم باطن در مشرب شطار، خلوت . .

آغاز: بسمله. بدان اکرمک الله تعالی بهذین الخصلتین الشریفین. بدان که ذکر را صد مقام تکوین است، یکی تمکین ذکر است که در ذکر هواست، اما نود و نه دیگر در اسمای جلال و جمال و نود و نه در و مشترک بین الجلال و الجمال است.

9865- روالپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق جمال الدین غلام دربار چشتیان، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3357- گنج الاسرار

از خواجه معین الدین سجزی، حسن بن غیاث الدین (که یاد او در «انیس الارواح: ۱۲۹۴» گذشت) و این نیز ملفوظات همان خواجه عثمان هاروني ست، ولی جز آن می باشد.

در دیباجه گوید: بدان که مصنف معین الدین حسن سجزی می گوید، که مدت بیست و دو سال در سفر بودم. به خدمت خواجه عثمان هارونی رسیدم، و این ملفوظات را در ۲۵ «معرفت» جمع آورده «گنج الاسرار» نام نهادم. سپس فهرست آنها: معرفت ۱- دانستن علم شریعت و در یافتن علم طریقت، ۲- طهارت ظاهر و طهارت باطن، ۳- عالم ناسوت، ملکوت، جبروت، ۴- دریافتن استفهام معانی رموزات، ۵- معراج و رموزات، ۱۰- دریافتن جمعهٔ حقیقی و معرفت خلفا و سلاطین صادق و واصلان حق، معرفت صلاه و صوم حقیقی، ۱۵- مکتوب قاضی احمد غزالی در تربیت علما و سالکان و اهل قدرت، ۲۰- سکر مهابت و سکر محبت، معرفت شمسی و معرفت قمری و عالم استغراق و اصطلاحاتی چند، ۲۴- شرح مناجات خواجه عبدالله انصاری، ۲۵- دریافتن و معرفت تصنیف کتاب گنج الاسرار. در اینجا از اهمیت این کتاب در ارشاد سالکان یاد می کند و نام بسیاری از کسان همروزگار خود.

دو نسخهٔ گنج بخش، در بخشهای پایانی جدایی هایی دارند.

آغاز: حمد متواتر و ثنای متکاثر، مر حضرت بی نیازی را که اطباق سماوات و ارض بی ستون.

(ن. ک. پاکستان و هند ۳(۱) : ٤۰۱ زندگینامهٔ سجزی و نام پنج اثرش : از آن میان همین کتاب - موزهٔ سالار ۸ ۱۱۳ ش ۳۲۱۷ «گنج اسرار»).

9866- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۳۸۲/۳۷۸ : نوشته جلال شرف الدین القریشی الحارثی، ۷ رمضان ۹۸۰هـ (۱۱ جنوری ۱۵۷۳م.) آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۲ : ۲۵۷).

9867- لاهور، دانشگاه، آذر T - ۷۲ / ۸۲٤۱ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز برابر، انجام افتاده، ۹۳ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

9868- اسلام آباد، گنج بخش ٤۲۳۰ : نستعلیق پخته، ٤ شوال ۱۱۶۹هـ. (ص ۱۳ - ۲۹۹)، آغاز برابر نمونه.

9869- اسلام آباد، همانجا ۳٦٥۰ : نستعلیق شکسته، محمد غوث، پیرامون ۱۲۲۰هـ. (ص ۵۰۷ - ۷٤۳)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۷۰).

9870- سیالکوت، بدو ملهی کهنه، کتابخانهٔ فخرالاطبا : نسخ خوش، سید کمال بن سید شکر الله دهلوی، ۱۲٦۲هـ. آغاز برابر. به نام «شرح معرفت دل» یاد شده، ۲۸ ص (نعیم اختر مجددی).

9871- لاهور، عالمگیر شجاع چوک وزیر خان : نستعلیق خوش، جمعه ۲۳ ذیقعده ۱۲۷۸هـ. آغاز برابر، در کلفون بنام «گنج اسرار» است، ۲۲ ص (محمد علی کوثر).

9872- لاهور، دانشگاه، آذر T ۹۵ / ۸۲٦۳ : نستعلیق، برای حافظ شاه محمد بن حافظ پیر بخش ساکن دروازه فیلی، آغاز افتاده، تاریخ یاد نشده، ۷۰ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3358- گنج اسرار

از شاه ناصرالدین. در فهرست سرفراز بنام «گنج اسرار» است ولی نوشاهی که نسخه را دو باره دیده، نشانی از این نام نیافته است.

در آن از سروده های هندی شاه برهان الدین جانم دکنی (م ۹۹۰هـ / ۱۵۸۲ م.) فرزند و خلیفهٔ شاه میران جی شمس العشاق (م ۹۰۲هـ / ۱٤۹٦ م.) بهره گرفته است. (برای شاه میران ن. ک. «ارشاد الطالبین : ۱۲٤٤» در همین فهرست).

آغاز: حمدله . . . یا شیخ عبد القادر شیئا الله، . . . بدان ای عزیز ارشدک الله تعالی . . . که غیریت در بیان خالق و خلق حقیقی ست.

(ن. ک. پاکستان و هند ٦ : ۲٦۳ برای شاه برهان الدین جانم و نگاشته ها و منظومهٔ او - همانجا: ۲٦۰ برای شاه میران جی شمس العشاق، زندگینامه و آثارش).

9873- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۹۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. ۲٦ ص (سرفراز : ۲۷٤).

● 3359- گنج اسرار : مرید و مریدی

از ناشناس. «کلمای ست چند در سیر و سلوک و آداب پیر و مریدی، به نام «گنج اسرار»، در دو «باب» و «خاتمه» ای (دیباجه).

باب یکم، سیر و سلوک. دوم آداب پیر و مریدی، در دو «فصل»: ۱- آداب انتخاب کردن پیر، ۲- آدابی که پس از مرید شدن لازم هستند. خاتمه. در متفرقات.

آغاز: هوالحی القیوم لا اله الا هو. حمدله صلاة. اما بعد این کلماتی ست چند در سیر و سلوک و آداب پیری و مریدی . . . در دو باب . . . موسوم به گنج اسرار.

9874- سرگودها، کجی بستی، مولانا شهاب الدین: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه‍. ۳۰ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3360- گنج السالکین

از رکن الدین

نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است. رکن الدین پس از سالها مطالعهٔ آثار بزرگان، از «گنجینهٔ کتب معتبر» آنان، که جا بجا از آنها نام می برد، این کتاب را در شصت و شش «فصل» نگاشته است.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الماء والطین، ملک السماوات والارضین، رازق الابرار والفاجرین . . . میگوید بندهٔ ضعیف رکن الدین . . . و سمیتها گنج السالکین.

9875- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه‍. آغاز برابر نمونه، ۲۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3361- گنج العارفین

از شاه نعمت الله ولی کرمانی، (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ هالک: ۱۸» گذشت). به نظم.

آغاز: دلا پرهیز از زهد ریایی - اگر تو طالب راه خدایی.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۳۹ «گنج العارفین» - سنا ۱: ۷۴ «گنج العارفین» ضمن مجموعه ۳۱ رساله که دست کم ٤ رساله اش از دیگری ست - مرآت العلوم ۳: ۲۳٤ «گنج العارفین» ضمن مجموعه ۱۰۲ رساله که جز یکی بقیه از همو دانسته شده).

9876- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۸۷۱/۱۰۵ گنج - ۲۹۷۶ سلوک: تاریخ یاد نشده، همراه باقصاید چندی، ش ۲۰ مجموعه برگ ۲۵۶. آغاز برابر نمونه، (عباسی ۱: ۱۵۳).

● 3362- گنج مخفی: شرح کنت کنزاً مخفیا

از ناشناس. فهرست نگار نام کتاب را از کلمات دیباجه استنباط کرده است: «الحمد لله علی قدرته. فرمود کنت کنزاً مخفی. یعنی بودم من در گنج مخفی». در آن از نوشته های خوب محمد چشتی (م ۱۰۲۳ه‍/۱۶۱٤ م) و سید محمد گیسو دراز (م ۸۲۵ه‍/۱٤۲۲ م) و شاه راجو قتال (م ۸۲۷ه‍/۳ - ۱٤۲٤ م) بهره برده است.

و از اینگونه است: نسخه ها ۲: ۱۲۲۹ تا ۱۳۳۰ه‍.

آغاز: الحمد لله علی قدرته . فرمود کنت کنزاً مخفی . یعنی بودم من در گنج مخفی .
9877- کراچی ، موزه ملی ۳۵ / ۲۱۰ ۱۹۶۵ .N. M : نستعلیق ، (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲۵۷ھ . در حیدرآباد) ، (ص ۶۷۵ - ۶۹۶) (نوشاهی : ۲۵۷) .

● 3363- گنجنامه : شرح کنت کنزاً مخفیا

از خواجگی احمد کاسانی (م ۹۴۹ھ / ۱۵۳٤ م) (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت) . به نثر آمیخته به نظم ، و سربندهای «ای طالب صادق» . باپرسش داؤد : یا رب لما خلقت الخلق و پاسخ : کنت کنزاً مخفیا . . . آغاز می شود ، سپس نافرمانی شیطان ، خلیفگی انسان ، علم الاسماء کلها ، و مقام انسانی و آنچه در «گنجینهٔ» سینهٔ آدم جای داده شده است : «حق سبحانه و تعالی در گنجینهٔ سینهٔ آدم نشست ، تا این گنج نهانی را جلوه دهد» . نسخه های گنج بخش در سر عنوان بنام «گنجنامه» است .

(ن . ک . مرآت الصفا ، از همودر همین بخش ، که بسیار نزدیک به همین است) .

آغاز : الحمد لله الذی جعل آدم خلیفته فی الارض ، والصلاة والسلام علی . . . اما بعد ، قال داؤد ، یا رب لما خلقت الخلق ، قال الله تعالی کنت کنزاً مخفیا . . . بدانکه ای طالب صادق ، عالم و آدم هیچ چیز از نام در دنیا نبود .

(ن . ک . نفیسی ۱ : . . . ٤ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او ، از آن میان «رساله در شرح کنت کنزاً مخفیا . . . » و دیگری «گنجنامه» که بایستی یکی باشند - نشریه ۸ : ۷٦ «گنجنامه» ضمن مجموعه ۱۷ رساله از همو در لنین گراد - و ۹ : ۸۱ و ۱۵۵ ضمن مجموعه ۲۷ رساله از همو نوشتهٔ ۹۹٦ - ۹۹۷ھ در کتابخانهٔ بیرونی تاشکند - مرآت العلوم ۲ : ۱۳۱ ضمن مجموعه ۲۹ رساله از همو نوشتهٔ ۱۱٤٦ھ . در بانکیپور) .
9878 اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۸۵ : نستعلیق پخته ، ذیقعده ۱۰٦۹ھ . آغاز برابر ، نام «رسالهٔ گنجنامه» تنها در ص . ع آمده ، ۲۷ ص .
9879- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲٦۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ . در مجموعه رساله های او ، (ص ۳٤۳ - ۳۷۹) ، آغاز برابر نمونه . بنام «گنجنامه» .
9880- اسلام آباد ، همانجا ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته ، محمد امین بن حاجی قربان ، ۱۲۸۰ھ . در مجموعه رساله های او (ص ٤۷۱ - ٤۹٤) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۷۱) .
9881- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، محمد مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین ، ۱۲۹۹ھ . آغاز بسیار نزدیک به نمونه ، بنام «شرح حدیث کنت کنزاً مخفیا» (نعیم اختر مجددی) .

● 3364- گنجنامه

از خواجه عبدالله انصاری (م ٤۸۱ھ / ۱۰۸۹ م) (که یاد او در «انیس المریدین : ۸» گذشت)

سخنان عارفانهٔ اوست ، به نثر آمیخته به نظم ، باگواه آوردن از سخنان بزرگان و آیت های قرآن و پند و اندرژ های صوفیانه ، باسرآغازی به مانند «کنزالسالکین» او، ولی نامبوب و بزرگتر از آن . باید تحریر دیگری ازان باشد ، با افزوده هایی از دیگران، چه در «گنجنامه» حکایتی هست از سلطان سنجر و شعری از سعدی است، که هر دو متأخراند از خواجه .

آغاز : حمد بیحد الهی را ، و درود بیعد پادشاهی را ، که برداشت از دیدهٔ دلهارمد ، و رفع السماء بغیر عمد ، بگسترانید فرش، ثم علی العرش استوا .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٤۰ «گنجنامه» ـ ذریعه ۱۸ : ۲٤۳ «گنجنامه» ـ مشار ٤ : ٤۳۲۲ «گنج نامه» که نشانی یک چاپ آن را داده ـ اندیا افیس، چاپی : ۱٤۳ «گنجنامه» ـ اردو دایره ۱۲ : ۸۰٤ ضمن بر شمردن کارهای وی «کنز السالکین» و «زاد العارفین» و «گنجنامه» هرسه را یکی دانسته ـ دانشگاه ۱٦ : ۲۳ «گنجنامه» ـ نفیسی ۱ : ۵۷ و ۲ : ۷۱۷ زندگینامه و نام چند اثرش ، که «کنزالسالکین» و «گنجنامه» دو اثر به حساب آمده ـ صفا ۲ : ۹۱۱ که «کنز السالکین» و «زاد العارفین» را جداگانه یاد کرده و از «گنجنامه» نام نبرده است ـ دانش، دانشگاه ۱٦ : ۲۳ «گنجنامه» ـ نسخه ها ۲ : ۱۳٤۰ «گنجنامه» ـ پیشگفتار چاپ «مجموعه رسایل خواجه . . . » از محمد شیروانی : ۲۲) .

9882- کراچی ، پرفسور محمد ایوب قادری : نستعلیق ایرانی، سرنندها شنگرف، ۱۹ ع ۱/٤۵ پادشاهی در جهانگیر آباد ، ۱۱۳۰ ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۵٦ ص ، ۱۷ س (محمد اسرائیل کان الله له) .

9883- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۲ - ۱۱۲ N. M. : نستعلیق محیی گازرگاهی ، ۱۵ صفر ۱۲۸۰ ه.)؟ آغاز برابر نمونه ، در آن سروده هایی از جامی (م ۸۹۸ ه) آمده ، ۲۳۲ گ (نوشاهی : ۲۵۸) .

9884- شیخوپوره، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر مجددی: نستعلیق، بیگ محمد ، ۱۲۹۱ ه. آغاز برابر نمونه، ٦۱٦ ص).

9885- شیخوپوره ، نارنگ منڈی، جندیاله کلسان، محمد شفیع الراعی : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ ه. آغاز برابر نمونه ، ٤۲۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

● 3365- لب : رسالهٔ . . .

از خواجه محمد حشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). شاید همان «الباب ثلاثه : ۱۲۸۵» او باشد .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده ، که این درمیان آنها نیست).

9886- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ ه. با تاریخ ۱۰۰۲ = ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۹ مجموعه ٤۲ رساله ای (دکتر الله دتا چودری) .

3366- لذات المنتهين

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). در ۲۵ «اصل» و یا ۲۷ «لذت» نگاشته است.

بیست و پنج اصلی آن : ۱- ذات حق بود و هیچ چیز نبود، ۲- تنزیهٔ حق، ۳- ظهور اسماء الله، ٤- اعتبار شیئ بخود و به رب، . ۱- اتحاد روانیست نه حلول، ۱۵- مخلوق تابع خالق، مثل سایه، ۲۰- سیاه روی بودن در دو جهان، ۲۵- اول و آخر، ظاهر و باطن مراقب حق بودن. به نثر آمیخته به نظم : در حسن نکو خوبان، پیدا همه او دیدم. در چشم نکورویان، زیبا همه او دیدم - دیدم همه بستان ها، صحرا و بیان ها - او بود گلستان، صحرا همه او دیدم.

آغاز : الحمد لله والصلاة والسلام علی نبیه محمد و آله و اصحابه . . . اما بعد، فیقول العبد الحقیر . . . شیخ محمد بن . . . هذه الرسالة الشریفه اسمها لذات المنتهین. اول بدان ذات حق تعالی بود و هیچ نبود از ظهور و بطون.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او از آن میان همین رساله آمده - موزهٔ سالارجنگ ش ۳٤۲۸ مجموعه ۳۸ رساله از همو از آن میان همین رساله و دیگری «حیرة فی الذات»).

9887- بهاولپور، جامعهٔ اسلامیه ۱٤ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. با تاریخهایی از ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۱ در مجموعه، ش ۱۱ مجموعه رساله های او (دکتر الله دتا چودری).

9888- پنجاب، اوکاڑه، بصیر پور، دارالعلوم حنفیهٔ فریدیه : شکسته آمیز، در مجموعه رساله هایش نوشته ۱۲۰۳ه. آغاز برابر، در ۲۷ «لذت»، ۲۹ ص (نعیم اختر مجددی).

9889- راولپندی، گولره شریف، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در مجموعه رساله های او در ۲۵ «اصل»، ۱۹ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

3367- لذت المعرفة

از شاه درویش محمد قادری (کلفون). در شناخت نفس، و خود گوید «این نسخه اسرار رحمانی ست و لذت المعرفت نام نهاده شده است».

(ن. ک. اثبات ایمان : ۱۰۲۰ در بخش عقاید. و «مکتوبات درویش محمد» این یکی در همین بخش که شاید از یک تن باشند).

آغاز : الحمد لله الذی زین البقاء بالفناء وزین الفنا . . . پس جمله زینت از ازل تا ابد ثابت است مر باقی را بنور محمد (ص).

9890- کراچی، موزه ملی ۲/۱٦۲ - ۱۹٦۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. بدنبال «مکتوبات» که گویا از هموست، (ص ۱٦ - ٦۲)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۵۸).

● **لسان الفقرا :** مجالسة النبی

● **3368. لطایف :** رساله . . .

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). به نثر آمیخته به نظم و سربندهای «لطیفه» دربارهٔ واجب الوجود و صفات وی ، ارادهٔ پروردگار ، لطف الهی ، ظهور مطلق از واجب ، ولایت ، وجه به معنی ذات و به معنی ظهور ذات ، تسخیر ملکیت و شیطنت ، نظر افلاطون و ارسطو .

بکوشش دبیر سیاقی در مجموعه «شانزده رساله» ی او چاپ شده .

آغاز: بنیاد لطایف بنام خداوند لطیف خبیر ، و درود بر ختم پیغمبران او . . . لطیفه. زیادتی بر وجود واجب چه لازم اختیار کردن.

(ن. ک. نفیسی ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «لطایف» - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳٤۲ زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آنها نیست - ایضاح المکنون ۲ : ٤٠٤ «لطایف راه روشن» که این دو رساله را یکی پنداشته است - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» برای منابع دیگر).

9891- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۹ : نستعلیق خوش ، ۸۸۲ - ۸۹۵ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۵۲۹ - ۵۳۸ هامش) (گنج ۲ : ۷۷۱).

● **3369. لطایف اشرفی :** لطایف اشرفی فی بیان طوایف صوفی : لفظ الملفوظ

از نظام حاجی غریب یمنی ، که در ۷۵۰ھ/۱۳٤۸م در بقعهٔ یمن خدمت میر سید اشرف جهانگیر سمنانی (م ۸۰۸ھ/۱٤۰۵م) رسیده ، سی سال باوی بوده است ، و بیشتر این کتاب حالات و گفته های آن پیر اوست و آموزشهای صوفیان ، که در پایان چند اثر کوتاه او را به نام های «حجة الذاکرین معروف به نصیحت نامه» و «بشارة المریدین» و «رسالهٔ قبریه» می آورد.

سید اشرف جهانگیر سمنانی نور بخشی نوری چشتی ، از پیران هند بوده و وی را از بازماندگان پادشاهان سمنان (شاید منظور علاء الدولهٔ سمنانی باشد) دانسته اند. سفرهایی چند کرده با حافظ در شیراز دیدار کرده است. و با میر سید علی همدانی سفرها کرده و در پایان در هند جایگزیده است. نام کامل نگارنده حاج نظام الدین غریب یمنی ست ، که کار دیگرش گرد آوری نامه های همان سمنانی بنام «مکتوبات اشرفی» است. که در ۷۸۷ھ/۱۳۸۵م گرد آورده و جلد دومش را مرید دیگر او عبدالرزاق حسنی حسینی (ن. ک. همین بخش).

لطایف اشرفی از سوی منشی میر احمد کاکوری به اردو ترجمه و گزین شده ، و در دو جلد چاپ شده است. (اختر راهی ، ترجمه ها : ۱۱۰).

در یک «مقدمه» و شصت «لطیفه» و یک «خاتمه» : مقدمه در فواید استماع کلمات مشایخ ، لطیفهٔ ۱- توحید و مراتب آن ، ۲- معرفت ولایت ولی و اقسام او ، ۳- معرفت عارف و معرفت جاهل ، ٤- صوفی و ملامتی و اصناف این طایفه ، ۵- تفریق معجزه و کرامت ، ۱۰- تفکر و مراقبت و جمع

و تفرقه ، ۵۱- سلسلهٔ حضرت قدوة الکبرا ، ۲۰- سماع و استماع مزامیر ، ۲۵- ایمان و اثبات صانع ، ۳۰- معرفت روزه ، ۳۵- غرایب روزگار و عجایب آثار که حضرت ایشان دیده اند ، ۴۰- ورع و زهد و تقوا ، ۴۵- رسوم خلق و مزاج مستحسن ، ۵۰- معرفت نفس ، روح و قلب ، ۵۵- صدور برخی خوارق از حضرت قدوة الکبرا ، ۶۰- در حالات سید عبدالرزاق. خاتمه. در اوصاف و اخلاق صوفیه.

آغاز: الحمد لله الذی شرف العارفین بتشریف العرفان . . . در عنفوان جوانی وریعان زندگانی ، که هنگام غرور و ایام شرور.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۵۶ زندگینامهٔ سمنانی و یمنی ، و اینکه یمنی پنج کتاب در مقامات وی بنام «لطایف اشرفی» نوشته است - علمای هند : ۲۳ سمنانی و ملفوظات او بنام «لطایف اشرفی» - ایوب قادری : ۱۱۲ سمنانی - اخبار الاخیار: ۱۷۲ سمنانی که «مکتوب ۲۳» او را برای نمونه آورده - اته : ۶۵۴ «لطایف اشرفی» یادش - ایوانف : ۱۲۱۴ «لطایف اشرفی» با فهرست همهٔ لطیفه ها - اشکوری ۵ : ۲۸۰ «لطایف اشرفی فی بیان طوایف صوفی» فهرست همهٔ لطیفه ها - نسخه ها ۲ : ۱۳۴۲ «لطایف اشرفی» - بزم صوفیه : ۴۴۱ تا ۴۸۲ زندگینامه و نام آثارش : ۱- بشارت المریدین ، ۲- مکتوبات اشرفی ، ۳- لطایف اشرفی فی بیان طوایف صوفی، که می گوید در نصرت المطابع دهلی در ۱۲۹۵ه. در نهصد صفحه چاپ شده است - مشار، حرف «لام» از چاپ آن یادی نکردم. موزهٔ سالار ۸ : ۱۴۶ ش ۳۲۷۱ ، ۳۲۷۲).

9892- کراچی ، موزه ملی ۲۴۷-۱۹۷۳ .M. N : نستعلیق ، سید رحیم الله خطیب و موذن مسجد جامع قصبهٔ یکدله - اله آباد ، ۹ ع ۱۱۵۰/۱ه. آغاز افتاده : بزودی پیدا شد و بعضی کشته اند ، ۵۶۹ ص (نوشاهی : ۲۵۹).

● 3370. لطایف الحدایق من نفایس الدقایق

متن «حدیقه الحقیقه» از سنایی (ن. ک. بخش منظومه ها) واژه نامه از عبداللطیف بن عبدالله عباسی گجراتی (م ۱۰۴۸ه/۷-۱۶۳۸م) از روزگار شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ه) و بنام او. در دیباجه ی نسخهٔ گنج بخش تاریخ نگارش را سومین سال پادشاهی شاهجهان رمضان ۱۰۳۹ه (۹-۱۶۳۰م) یاد کرده. بشیر حسین (شفیع ۲۸۷) آغاز کار را ۱۰۴۰ه/۱۶۳۰م و پایان را ۱۰۴۲ه/۱۶۳۲م برابر (اشارات لطیفی) نوشته است. و می افزاید : مقدمه را «راسته خیابان» ابواب را «گل سبد» و فصول را «چهار چمن» نامید. ولی نسخهٔ گنج‌بخش ، باوجود اینکه سر آغازش برابر نسخهٔ محمد شفیع است که در سترس بشیر حسین بوده این تقسیمات را ندارد. از سوی دیگر عباسی در دیباجهٔ خود که بر «حدیقه الحقیقه» نوشته است (گنج بخش ۴۲۲۳). که تاریخ نگارش دیباجه ۱۰۳۸ه (۸-۱۶۲۹م) است در این دیباجه از «لطایف الحدایق من نفایس الدقایق» خود نام می برد. پس بایستی پیش از ۱۰۳۸ه. نگاشته باشد. و می توان حدس زد که نگارنده در دیباجه ها دست برده و در تاریخ ها تجدید نظر کرده است.

در دیباجه پس از ذکر نام کتاب می گوید : پس از تصحیح و تنقیح کتاب «حدیقة الحقیقه»

و تحریر دیباجهٔ آن بنام «مرآت الحدایق» (ن. ک. بخش منظومه ها) بدین کار دست زدم. سپس منابع کار خود را بر می شمارد : قاموس ، صراح صراحی ، کنز اللغات ، شرح اصطلاحات صوفیه ابن عطا و عبدالرزاق کاشی ، فرهنگ جهانگیری ، کشف اللغات سور بهاری ، مدار الافاضل الهداد ، مؤید الفضلا. و از «فرهنگ حدیقه» کار حافظ ویسی از مردم لاهور یاد کرده ، بررسی نموده و سخت نقد می کند. و نیز از یاریهای مولانا محمد شریف در نگارش این کتاب سپاسگزاری کرده است.

آغاز : این گلدسته ای ست از ریاحین حدیقهٔ سخنوری و هوشمندی و مجموعه ای از لطایف نسخهٔ فرهنگ افزای دانش پژوهی مسمی به لطایف الحدایق من نفایس الدقایق.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۷۱ «مرآت الحقایق ، لطایف الحدایق» که نام «مرآت الحدایق» نادرست در آنجا بکار برده شده - پیشگفتار چاپ «حدیقه» از مدرس رضوی: لج- نفیسی۱: ۵۳۸ و ۲: ۸۳۳ ضمن زندگینامه ملا محمد صوفی مازندرانی ، که عباسی در ۱۰۲۱ه دیباجه ای بر تذکرهٔ «بتخانهٔ» او نوشته و در آن چیز هایی افزوده - تاریخ تذکره ها ، گلچین معالی ۱ : ۵۹۰ تا ۵۹۷ «خلاصه الشعرا» ی همین عباسی - در اینجا و در ۲ : ۵۰۱ از «بتخانه» وکار عباسی در آن سخن رفته است - و فهرست نگاشته های او : ۱- لطایف اللغات : فرهنگ مثنوی ، ۲- لطایف المعنوی ، ۳- مرآت الحقایق در شرح «حدیقه» ی سنایی ، ٤- نسخهٔ نا نسخه ، که تصحیحی از «مثنوی» ست ، ۵- مرآت المثنوی - استوری : ۸۰۷ که در آنجا نیز نام دیگر نگارشهای او آمده - اته : ۹۲۳ ذکرش - ایوانف : ۳٦٤ «رقعات عبداللطیف» از همو - مشار ، مؤلفین ۳ : ۹۳۵ که در اینجا از دو کار چاپ شدهٔ او نشانی آمده : ۱- سلسلهٔ علیه ، ۲- لطایف المعنوی).

9893- لاهور ، محمد شفیع ۴۳/۳۳۳ : نسخ زیبا ، گویا پیش از ۱۰٦۸ه./۱٦۵۷م. که آخرین سال پادشاهی شاهجهان است ، نسخه شاهی ، آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، ۹۰ گ (بشیر حسین : ۲۸۷).

9894- اسلام آباد ، گنج ۷۱۰ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، (واژه نامه است نه شرح). آغاز متن : چمن چهارمین بر نعم موفور و در منثور لغات عربیه و الفاظ عجمیه مجمیه و غیر کل حدیقه مسمی به لطایف اللغات. باب الالف. فصل الف. انشا . . . ، ۳٦۰ ص (گنج ۳ : ۱۰۵۱).

9895- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : شکسته پخته. سدهٔ ۱۱-۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ولی در ص.ع. آمده : الجزء الاول من کتاب اعنی فرهنگ شرح حدیقه. نسخه به ترتیب الفبایی ست از الف تا یاء. انجام : فصل الیاء. یخنی بفتح اول بمعنی ذخیره است ، یوفی به ضم اول یاوه گویی یعنی بیهوده گویی . . . تمت النسخه اعنی فرهنگ حدیقه المبارک . . . ، ۲۰٤ ص ۱۷ س (پرفسور روشن آرا بیگم). و این انجام لطایف اللغات اوست؟ شاید هر دو کتاب در یک جلد باشند.

9896- لاهور ، دانشگاه پنجاب APi VI ۵۷ ۲۵۲ : نستعلیق ، ٤۲ اورنگ زیب : ۱۱۱۱ه.

همراه «مرآت الحدایق» ، «راسته خیابان» ۲۸۷ گ (عبدالله ۲ : ۱۳۸).
9897- کویته ، مولانا ،محمد هاشم جان مجددی : نوشته ۱۳۶۴ه. آغاز برابر نمونه ۱۰۴ ص (پرفسور اقبال مجددی).
9898- لاهور ، دانشگاه پنجاب B ۲۶ PPi VI ۱۵۶۵ : رمضان ۱۲۹۷ه. همراه «مرآت الحدایق» (عبدالله ۲ : ۱۴۰).
9899- لاهور ، دانشگاه پنجاب A ۴ Pi VI ۲۵۳ : بی تاریخ همراه : مرآت الحدایق ، راسته خیابان ، گل سر سبد ، مقدمهٔ سنایی ، ۴۵۴ گ (عبدالله ۲ : ۱۳۹)
9900- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۷۸۶ : نستعلیق شکسته آمیز ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۰۳ ص (سید سعید الله).

● 3371- لطایف خمسه ; تذکرة اللطایف

از شیخ عبدالاحد سرهندی مجددی (که یاد او در «چهار چمن : ۱۳۹۹» گذشت). در دیباچهٔ نسخهٔ گنج بخش از نگارنده نام برده نشده ، ولی در متن آن آمده «از زبان . . . قطب الاقطاب سلمه الله شنیدم که حضرت مجدد الف ثانی(رض) . . . ».

دربارهٔ لطایف خمسه ، و آغاز می شود به اینکه انسان عالم صغیر است ، بیان عالم کبیر. که عالم کبیر عبارت از مجموع کاینات است. سپس پنج عالم خلق و پنج عالم امر، که این یکی لطایف خمس را در بردارد : لطیفهٔ قلب ، لطیفهٔ روح ، لطیفهٔ سر ، خفی ، واخفی ; و شرح هر یکی از آنها.

(ن. ک. خمسة لطایف ، از مجدد الف ثانی : ۱۴۴۰ در همین بخش ـ مخطوطات دیوبند ۲ : ۴۴ «لطایف خمسه» از رفیع الدین دهلوی).

آغاز : الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد ، چون سالک از حجاب هستی و خود پرستی بیرون آید.

(ن. ک. تذکرهٔ مشایخ نقشبندیه ، توکلی: ۲۴۵ زندگینامه و نام ۴ اثر او ، از آن میان «لطایف مدنیه»).

9891- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۵۰ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۲۱۵ه. (ص ۵۷۲ - ۵۵۷) ، آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در دیباچه و متن نیامده ، در فهرست ناشناخته و بنام «رسالهٔ عرفانی» آمده (گنج ۲ : ۶۹۱).
9902- کراچی ، موزه ملی ۲ ۰ ۱۳/۴۴ - ۱۹۵۸ N M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه (ص ۱۲ - ۱۷) (نوشاهی : ۲۵۶).
9903- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، غلام حسین ، ۱۲ ذیقعده ۱۳۰۰ه. آغاز برابر نمونه ، در آغاز بنام تذکرة اللطایف و در پایان لطایف الخمسه نامیده شده است ، نام نگارنده ندارد ، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
9904- لاهور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3372ـ لطایف شاهی

ناشناخته.
وردها و وظایف و لطیفه های ظریف است ، رویهم ۶۳ «لطیفه» صوفیانه
(ن. ک. اته : ۲۷۹۸ «لطایف شاهی» و ۲۶۲۶ «بعضی لطیفه لطیف شاهی» هر دو ناشناخته ، و دست کم این یکی با سربندهای «لطیفه» است است).

9905- بهاولپور ، سنترال لائبریری ۱۶۱ : نسخ در عربیها و نستعلیق در فارسیها ، سید محمد جعفر صادقی ، صفر ۳ پادشاهی فرخ سیر ، ۱۱۲۵ھ. آغاز افتاده : اسماء حسنی ابتدا به تسجید کرده ، ۱۱۲۵ھ. ۱۹۰ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

● 3373ـ لطایف صوفیه

از صوفی بن جوهر جهجهانی ، مرید شیخ وجیه الدین گجراتی (ن. ک. شرح جام جهان نما ۲ : ۱۳۷۹). به سال ۱۰۰۶ھ/۷ - ۱۵۹۸م ، در ۱۸۹ «لطیفه» ، به نقل از کتاب های صوفیان با نام آن ها. نام نگارنده و مراد او و کتاب و تاریخ نگارش در دیباچه آمده است.
و از هموست در این فهرست : خلاصة الاسرار:۹۴۲ ، اطوار در حل اسرار (بخش هندویی).
آغاز : حمد کلی کبریای را سزد که رقوم قضا و قدر را بر صفحهٔ امکان نگاشته احکام نظام کار عالم . می گوید بندهٔ ضعیف صوفی بن جوهر الجهجهانوی.

9906- لاهور ، دانشگاه ، آذر T. - ۸۱۸٤/۱۲ : نستعلیق ، ۱۲۹۵ھ. از روی نسخهٔ نوشته ۱۰۳۶ھ. آغاز برابر (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3374ـ لطایف عشره

از خواجه غلام نبی للهی احمدی مظهری نقشبندی، که یاداو در «ازالة الشبهات: ۱۲۵۰» گذشت در هامش نسخهٔ موزهٔ کراچی آمده «فقیر غلام نبی احمدی مظهری معروض می دارد ، که مولوی قمر الدین صاحب سلمه ربه ، جواب سئوالی چند به ایمای حضرت شاه غلام علی نوشته». بروش سؤال و جواب
آغاز : الحمد لله الذی هدانا و ما کنا . . . سائلی سئوال کرد که ترکیب انسانی از لطایف بر طبق معرفت . . .

9907- کراچی ، موزهٔ ملی ۵ - ۱۰۵۶/٤ - ۱۹۵۷. N. M. : نستعلیق ، عبدالکریم ، ۱۳۰۳ھ. آغاز برابر نموله ، ٤ ص در مجموعه (نوشاهی : ۲۵۹).

● 3375ـ لطایف غوثیه

از محمد بن غلام غوث قادری بتالوی (نگارندهٔ «شرایف غوثیه ، سیر» در همین فهرست) از پیروان محمد فاضل الدین بتالوی و غلام قادر شاه بتالوی ، به سال ۱۲۰۳ھ/۹ - ۱۷۸۸م. در دو «فصل» با سربندهای «لطیفه» : فصل ۱- در مباحث عرفانی ، ۲- در اذکار : ذکر اسم اعظم ، ذکر درود شریف ، ذکر جهر ، ذکر هو دو ضربی ، سه ضربی . . .

آغاز: الحمد لله الذی لا اله الا هو، الحی القیوم، و الصلات و السلام علی مرکز دائره النبوة . . . لطیفه. اعلم اسعدک الله تعالی متصف بالبطون و الظهور.

(ن. ک. اختر راهی، ترجمه ها: ۱۱۱ «ترجمهٔ لطایف غوثیه» به اردو، از شمس الدین قادری فاضل).

9908- کراچی، موزهٔ ملی ۷۵ - N. M. ۱۸۵۹؛ نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۴۷ گ (نوشاهی: ۲۶۰).

● **3376- لطایف غیبی**: لطایف غیبیه

از ابو المعارف عنایت الله قصوری لاهوری (که یاد او در «دستور العمل: ۱۴۵۲» گذشت). در پنج «مظهر» و هر یک در پنج «ظهور» در سلوک گروه شطاریان، که از نظر پیر خود سید الیاس گذرانده است. نام کتاب و نگارنده در دیباجه آمده است.

مظهر یکم، در عمل ابرار و اخیار، ظهور ۱- در اوراد فجر، مظهر دوم، در اسرار دعوت، ظهور ۱- بعضی مقدمات که علم جفر را محتاج الیه است، به نظم و سهس نثر، ۳- دعوت حروف تهجی، ۵- بعضی از عمل پنجگانه که مرشدی سراج الدین آورده. مظهر سوم، در فواید علم جفر، ظهور ۱- در بیان پلیتهٔ علم جفر، ۳- در عمل وفق اعداد، ۵- فواید متفرقهٔ جفری. مظهر چهارم، در اذکار جهر و خفی مشرب عطار، ظهور ۳- در خرقهٔ خلافت، ۴- تلقین، ۵- اذکار. مظهر پنجم، در اشغال باطنی مذهب شطار که مسمی به عشقیه است.

آغاز: ثنای بی انتها و محامد خارج از احصاء، مر حضرت الدعوات . . . بعده می گوید احقر . . . ابو المعارف عرف عنایت الله القصوری الحنفی القادری الشطاری.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۳: ۳۶۳ «لطایف عیبی»)

9909- اسلام آباد، گنج بخش ۹۶۸: نستعلیق پخته، نور حسین خلف قاضی نبی بخش، ۹ محرم ۱۳۰۷ه. آغاز برابر نمونه، نام کتاب در دیباجه «لطایف غیبیه» است، ۷۸ ص.

● **لطایف معنوی**: شرح مثنوی . . .

عبداللطیف گجراتی، در ۱۶۳۹ گذشت.

● **3377- لطف المعانی**

ناشناخته. نزدیک بدین نام یعنی «لطایف المعانی» از دو کس نام برده شده است: شرف الدین یحیی منیری (پاکستان و هند ۳: ۱۱۴) و حسن بن حسین بلخی (همانجا: ۱۲۷ و مرآت العلوم ۳: ۲۲۴).

در یک «مقدمه» و ده «لطیفه»، در سیر و سلوک.

9910- لاهور، کتابخانهٔ نام شاد روان مولوی شمس الدین: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز ناخوانا، ش ۱ مجموعه، ۱۸ ص ۱۶ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیقی).

● **لطیفهٔ السانیه**: اصطلاحات صوفیان

از ناشناس.

9911- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۲۳۵٤/۵٦۷٤ : نوشتهٔ ۱ ع ۲/۱۲٤۰ھ (۲۳ نومبر ۱۸۲٤ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲٤۳).

3378. لطیفهٔ شریفه

از ناشناس. نام رساله درکلفون آمده است. نثر مسجع و مقفی و به پیروی از نوشته های خواجه عبدالله انصاری، آمیخته به نظم.

آغاز: ای رب ارباب، ارباب ارباب کرم گشایی از تاب گنه رهایی. گناه من مبین عفو خود بین، اثم ما مبین، ای پادشاه لم یزل، پادشاه در ازل، کرم بهانه میخواهد، ای صانع صایع مگردان، که بعد گناه بعد از این مگردانم.

9912- اوچ، مخدومی سید شمس‌الدین گیلانی ۱۵۷ : نستعلیق خوش، خمیس ۱۹ شوال ۱۱٦۱ھ. آغاز برابر نمونه، در کلفون بنام لطیفهٔ شریفه نامیده شده است، ۹۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

3379. لطیفهٔ غیبیه

از عبدالله بن حسام لدین سهروردی، نبیرهٔ شیخ الشیوخ سهروردی (دیباجه).

در اسرار ربوبیت و حقایق و دقایق که به حکم الهام برلوح خاطر مرقوم بود، در بیان سلوک خاندان عشقیه، توبه، تلقین، کشتن دم، اخراج نفس . . . سلسلهٔ طریقت مؤلف . . .

آغاز: الحمد لله المذکور بکل لسان والمحمود فی کل زمان والمشهود فی کل فؤاد . . . سمیت هذه المجموعة باللطیفة الغیبیة . . العبد الضعیف عبدالله بن حسام الدین بن عبدالله ! رشید بن ضیاء الدین بن نجم الدین بن جمال بن عمر، المعروف به شیخ الشیوخ شهاب الدین السهروردی.

(ن. ک. موزهٔ سالار ۸ : ۲۱۳ ش ۳۳٦۱ «لطیفهٔ غیبیه» از محمد باقر اویسی، که جز این است).

9913- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

لفظ ملفوظ: لطایف اشرفی

3380. لمعات

از فخرالدین عراقی، ابراهیم بن بزرگمهر (۶۱۰-۶۸۸ھ/۱۲۱۳-۱۲۸۹ م.). بروش «سوانح» غزالی (ن. ک. همین بخش)، هنگامی که به روم رفته بود (۶٦۹ - ٦۷۲ھ) و نزد صدر الدین قونوی «فصوص» را می خواند، در مراتب عشق، در ۲۸ «لمعه» نگاشته، و از نظر استاد پیشگفتهٔ خود گذرانده و اجازهٔ انتشارش را گرفته است.

لمعهٔ ۱- اشتیاق عاشق و معشوق از عشق، ۱۰- ظهور دایم صفت محبوبیت و خفای و سکنون محب، ۲۰- عشق سلطنت و استغنا به معشوق داد و مذلت به عاشق، ۲۸- معشوق چون خواهد که عاشق را برکشد، لباس او برکشد و بدل آن خلعت و صفات خودش در پوشاند.

آغاز: الحمد لله الذی نور وجه حبیبه بتجلیات . . . اما بعد ، این کلمه چند است ، در مراتب عشق برسنن «سوانح» برزبان وقت املا کرده .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱٦۳ زندگینامه و نام چند اثرش ، از آن میان «لمعات» و نام ۷ شرح آن صفا ۳ : ۵٦۷ تا ۵۸٤ زندگینامه و آثار منظومش و ۳ : ۱۱۹٦ تا ۱۱۹۸ برای آثار نثری او ، از آن میان «لمعات» و نشانی ۵ شرح آن - پیشگفتار چاپ کلیات او، که در آنجا از ٦ شرح آن نشانی آمده - ذریعه ۱۸ : ۳٤۲ «اللمعات» - نسخه ها ۲ : ۱۳٤۷ «لمعات» همانجا ۲ : ۱۲۵۳ «شرح اللمعات» چندین شرح ، همانجا ۲: ۱۳٤٤ «لمعات» در شرح لمحات - مشار ٤ : ٤٤۰۱ (در نام و نشانی خلطی شده) که نشانی دو چاپ آنرا داده - پیشگفتار نفیسی بر چاپ دیوان عراقی - نفحات الانس : ٦۰۱ تا ٦۰۵ - کشف الظنون ۲ : ۱۵٦۳ «لمعات» و نشانی ۳ شرح آن - ایضاح المکنون ۲ : ٤۱۰ یک شرح دیگر از این متن - برای نسخه هایش : ایوانف : ۱۱۷۸ تا ۱۱۸٦ - اته : ٦٤۷ تا ٦٤۹ ، ۷۲٤ تا ۷۲٦ و...).

9914- ملتان ، سید شاه عباس گردیزی ۳٦ : نستعلیق خوش ، حاجی میرک حسنی حسینی ، ۳ رمضان ۱۰۱۲ھ. سپس «گلشن راز» ، آغاز برابر نمونه (دکتر زبیده صدیقی) .

9915- لاهور ، جامعهٔ نظامیه ، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق پخته ، فاتح محمد بن شفیع ، ۱۰٤۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ٦۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

9916- اٹک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، عبدالکریم بدخشی، ۱۰۹۱ھ. آغاز برابر نمونه، ٤۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

9917- کراچی، شرف آباد - ٦۳ ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق، برکت الله حسنی، سلخ ج ۱/ ۱۱۰۱ھ. (گ ۵۱ - ۵۹ ر) ، آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی) .

9918- کراچی ، موزهٔ ملی ۳ / ۲۱۳ - ۱۹۷۷ .N. M : نستعلیق ، (۱۱۲۸ھ) ، آغاز برابر نمونه ، ۲۷ گ در مجموعه (نوشاهی : ۲٦۰) .

9919- اسلام اباد ، گنج بخش ۳۵۰ : نستعلیق خوش ، فقیر محمد پارسا ، ۱۱٤۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۲ ص (گنج ۲ : ۷۷۳) .

9920- لاهور، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق ، تاریخ مجموعه ۱۱٦۲ھ ، آغاز برابر نمونه - ش مجموعه (۲۹۳ - ۳٤۲) (سید عارف نوشاهی) .

9921- لاهور ، شش محل، محمد بشیر لودهیانوی ، انباله جلد سازی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۲۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

9922- سرگودها ، بهلوال ، نصیرآباد ، مولا داؤد : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر ، ٦۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

9923- لاهور، دانشگاه، آذر T - ۹ / ۸۱۸۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، انجام افتاده (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

9924- کراچی، موزهٔ ملی ۸۷۱ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: عشق آنچنانم که اگر یک جرعه، ۱۸ ص (نوشاهی: ۲۶۰).

9925- گوجرانواله، حافظ آباد، عبد الرشید فاروقی: نستعلیق و نسخ، ۱۲۰۲ه. آغاز برابر نمونه، ۷۱ ص (نعیم اختر مجددی).

9926- ساهنپال، ضلع گجرات، کتابخانهٔ نوشاهیه: نوشته ۱۲۲٤ه (تسبیحی، کتابخانه ها: ۸۵).

9927- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۲۶: نسخ خوش: ۱۲۲۶ه. (ص ۱۳۰ - ۱۵۲)، آغاز برابر نمونه.

9928- اسلام آباد، همانجا ۵۷۷۹: نستعلیق پخته، عبد الرسول، ۱۲۳۷ه. (ص ۱۶۶ - ۲۰۱) آغاز برابر نمونه (گنج ۳: ۷۷۳).

9929- کراچی، موزهٔ ملی ۲۲ / ۲۱۰ - ۱۹۶۵ .N.M: نستعلیق، (میر ابو القاسم طباطبایی)، ۲۸ صفر ۱۲۵۹ه. ش ۲۲ مجموعه (ص ۳۸۵ - ٤٤۲)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی: ۲۶۰).

9930- گوجرانواله، رسول نگر، محمد مقبول نوشاهی: نستعلیق، شنبه ۱۲۷۷ه. گزیدهٔ آن است آغاز. گفتا به صورت ارچه زاولاد آدمم . . . ، ٤۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9931- اتک، مکهد، مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خدای را عز و جل . . . (پرفسور ملک محمد اقبال).

9932- کراچی، موزهٔ ملی ۱ / ٦ - ۱۹۷۰ .N. M: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۲ - ۵۵)، آغاز برابر نمونه.

9933- کراچی، همانجا ۳۳٤ - ۱۹۶۹ .N. M: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۱٤ ص (نوشاهی: ۲۶۰).

9934- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه، سید شرافت نوشاهی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ا، ٤۸ ص (سید عارف نوشاهی).

9935- سرگودها، بهلوال، نصیرآباد، مولا داؤد: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ا، ۵۶ ص (محمد نذیر رانجها).

9936- میانوالی، کندیان، کتابخانهٔ سعدیه، مولانا عبدالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، عطا محمد، فی بلدة چودهوان، ۲٤ رمضان ۱۳٦٤ه. آغاز برابر نمونه، ٦۸ ص (محمد نذیر رانجها).

9937- لاهور، کتابخانهٔ الریاض، جی معین الدین: نسخ، تاریخ یاد نشده، ۵۰ ص (دکتر ظهورالدین احمد).

9938- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳/۶۱۹/۳٦٤۰: تاریخ یاد نشده، همراه «بیان شریعت» مودودی و رساله های دیگر (بشیر حسین ۲: ۲۰۶).

9939- لاهور، همانجا ۳۴۴۵/۳۵۰/۱ : تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، در فهرست آمده : در بیست لمعه (بشیر حسین ۲ : ٤٤۲).

9940- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۹۹۹ ب : متن همراه شرح آن از جامی (مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۵).

9941- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷،۶ فخر ۲۹۷،۶ سلو : نستعلیق، تاریخ یاد نشده، ش ۷ مجموعه (عباسی ۱ : ۱٤۵).

3381- شرح لمعات

متن همان. شرح از درویش علی بن یوسف کوکهری (کرکهری، کرکدی، کرکبری، کرکری). همانکه «زبدة الطرایق» (نسخه ها ۲ : ۱۱۸٦) را در ۸۰۵هـ/ ۱٤۰۳-۲ م. نگاشته است. (کهوکهر تیره ای ست در پنجاب پاکستان).

آغاز: حمد بیحد و شکر بیعد، ذات واجب الوجودی . . . قوله بسم . . . الحمد لله الذی نور وجه حبیبه بتجلیات. بدان ای موحد حققک الله تعالی.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۲۸٤ که نسبت وی را کوکهری و نام دو اثرش را «زبدة الطریق» (چنین) و «شرح لمعات» را آورده - ایضاح المکنون ۱ : ٦۱۱ «زبدة الطریق» و نسبت او را نگفته - نسخه ها ۲ : ۱۱۸٦ «زبدة الطرایق الی الله» (نه طریق) که چند گونه نسبت او را از منابع گوناگون آورده - دانشگاه ۱٦ : ۵۹ همین شرح).

9942- کراچی، موزه ملی ۱۵۵ - ۱۹٦۳ N M : نستعلیق شکسته آمیز، مؤمن کشمیری بن حبیب الله، بدستور عبدالرحمان دیو اسلام، صفر ۱۱۱۸هـ. در احمدآباد دکن، آغاز برابر نمونه، ۱۰۱ گ (نوشاهی : ۲٦۱).

3382- ضوء اللمعات : شرح لمعات

از صاین الدین علی ترکه خجندی (که یاد او در «اسرار الصلاة : ۱۲۵٤» گذشت). در ۸۱۵هـ/ ۳-۱٤۱۲ م. به انجام رسانده است.

آغاز ۱ : سپاس و ستایش پروردگاری را که پر تو لمعات جلالش آفتاب جمال خاتمی (نسخه ها ۲ : ۱۲۷۳). آغاز ۲ : شاهراه کمال آفرینش وجویندگان گوهر دانش و بینش هر یک از انجام خویش (نسخهٔ موزه). آغاز (متن) الحمد لله الذی. . . یعنی سپاس خدای را که روشن گردانید ذات و حقیقت.

(ن ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۷۳ «ضوء اللمعات» که در آنجا آگاهی نادرستی از چلبی نقل کرده ام - کشف الظنون ۲ : ۱۵٦٤ «لمعات» که در آنجا تنها از سه شرح آن یاد شده : اشعة اللمعات، لمحات و این شرح - نفیسی ۱ : ۲۷٤ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - صفا ٤ : ٤۸۹ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «رساله ای در شرح لمعات عراقی» - اته: ۲۹۱۲ - دانشگاه ۱٦ : ۱۰۹).

9943- کراچی، موزهٔ ملی ۱۸۳/۱۰ - ۱۹٦۸ .N. M : نسخ، سدهٔ ۱۰-۹هـ، ش ۱۰ مجموعه (ص ۹۳ - ۱۰۲)، آغاز برابر نمونهٔ ۲.

9944- کراچی ، همانجا ۲۳ - ۹۱۲/٤۰ - ۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸٤هـ.
آغاز چند سطر نانویس : و جویندگان گوهر دانش و بینش هر یک از ، ش ۲۳ مجموعه (ص ۵۰۰ - ۵۲۵هـ) ، نام شارح در کلفون آمده ، در یک دیباجه و ۲۸ لمعه (نوشاهی : ۲۶۱).
9945- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷ مج : نستعلیق ، ۱۱۰۵ - ۱۱۵۰هـ. ناقص.
از لمعهٔ ٤ آغاز می شود (عباسی ۲ : ۵).

3383- شرح لمعات

متن همان. شرح از امیر عبدالله برزش آبادی ، که نام وی بدینگونه در کلفون آمده است. و در دیباجهٔ چهارده صفحه ای آن ، نام وی به عنوان شارح نیامده است. جز آنکه ابیاتی ست که نام عبدالله را دارد : سگ دیرینهٔ درگاه اویم - بدم با لیک عبدالله اویم (ص ۵). و غزلی با آن تخلص او : عبدالله از آن روز که در عشق تو گم شد - من عاقلهٔ عقل بداندیش ندارم (ص ۹). و : وجودی ناوجودش ، در وجودی موجود - نشان و نام زان عبدالله عبدالحی (ص ۱۰). پس تردیدی نمی ماند که وی امیر عبدالله فرزند عبدالحی بن علی طوسی برزش آبادی از سدهٔ نهم است ، که از مشایخ نامی روزگار خود بوده ، و شعر صوفیانه می سروده است.

از سوی دیگر در پایان دیباجه می نویسد : و حقایق دقیقهٔ اسماء الهیه به طریق اطناب در کتاب «کشف الحجاب» نوشته ام. ا. ک. نفیسی (۱: ۳۲۹ و ۲۸٤) که در آنجا از برهان الدین عبدالله ختلانی از عارفان سدهٔ نهم یاد کرده که در ۸۹۳هـ/۱٤۸۸م در گذشته و چند کتاب در تصوف نگاشته است. از آن میان «شرح لمعات» عراقی و «کشف الحجاب».

و این شرحی ست تازه یافته ، که هیچ یک از منابع زیر برای برزش آبادی اشاره ای بدان نکرده اند. مگر ختلانی و برزش آبادی یک تن باشند. (که بایستی چنین باشد).

در دیباجه می گوید : از من خواسته می شد ، ولی تأخیر می یافت ، تا در سلخ شعبان اربع و ستین و ثمانمایه (۸٦٤هـ/۱٤٦۰م) قلم بر گرفتم. به روشن : قوله ، قوله.

آغاز : ستایش مقدس از نمایش حدود ، و منزه از نمایش از آتش قیود ، سبوحی را سبوح صیت سلطنتش. آغاز شرح : الحمد لله الذی نور . . . الجمال مؤلف معروف و مصنف به تحقیق موصوف ، در انشای این ثنا آهنگ بلند عشاقی را از مقام عراقی.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۲۰ (سدهٔ نهم) و ۲ : ۸٤۱ (سدهٔ دهم) که در هیچ کدام از این اثرش نام نبرده - نسخه ها ۲ : ۹۹۰ : «التنبیهات فی شرح اللمعات» که در آنجا از شرحی سخن رفته بدین نام ، که بنام امیر عبدالخالق در شب پنجشنبه ذیحجهٔ همان سال ۸٦٤هـ نگاشته شده است. باتوجه به اینکه در نسخهٔ ما نامی از امیر عبدالخالق نرفته ، و عنوان «تنبیهات» نیز در آن بکار گرفته نشده است ، پس می توان گفت در یکسال دو شرح بر این متن نگاشته شده است - کشف الظنون ۲ : ۱۵٦۳ «لمعات» و نشانی ۳ شرح آن - نفیسی ۱ : ۱٦٤ که ۷ شرح از این متن را نشانی داده - صفا ۳ : ۱۱۹۷ که نشانی ۵ شرح را داده است - نسخه ها ۲ : ۱۳۳۰ «کمالیه» از همان برزش آبادی ، که تاریخ نگارش آن غلط آمده - مشار ٤ : ٤۱۳۸ همان «کمالیه» که نشانی دو چاپش را داده).

9946- اسلام آباد، گنج بخش ٥٢٥٠ : نستعلیق پخته، محمد امین بن الطالب اخسیکتی، در بلدۀ کیش، اواسط شعبان ۱۰۰۳ھ. (ص ۱-۱۰۱) (گنج ۲ : ۷۷٤).

● 3384- اشعة اللمعات : شرح لمعات

متن از عراقی. شرح از عبدالرحمان جامی (۸۱۷-۸۹۸ھ/۱٤۱٤-۱٤۹۲م.) به خواهش میر علی شیر نوایی، که نام وی را پوشیده در دیباجه آورده است، در ۹۶ سالگی، در ۸۸٦ھ/۱٤۸۱م. نخست دیباجه است، سپس «تمهید»ی بلند در نکات و اصطلاحات صوفیان، آنگاه گزارش ۲۸ «لمعه»ی متن.

آغاز : لو لا لمعات برق نور العدم . . . پاکا خداوندی که آینۀ حقیقت محمدی را مطرح اشعۀ لمعات جمال جمع احدی.

(ن. ف. صفا ٤ : ۳٤۷ تا ۳۸۸ و ٥۱٤ تا ٥۱۷ - نفیسی ۱ : ۲٥۸ تا ۲۸۹ - صفا ۳ : ٥٦۷ تا ٥۸٤ و ٤ : ۱۱۹٦ تا ۱۱۹۸ - جامی حکمت : ۱۸۱ - مشار ۱ : ۳٤۲ که دو چاپ آنرا نشانی داده - نسخه ها ۲ : ۱۰۳۲ - موزۀ سالار جنگ ٤ : ۱٦۳۸ «اشعة اللوایح» در شرح «لوایح» از عبدالملک بن عبدالغفور متخلص به امان که از ابو حامد محمد بن حسن در گذشتۀ رجب ۹۳۱ھ. بهره مند می شده است - برای نسخه هایش : نشریه ۸ : ۲۳۷، ۱۹۰ و ۱۰ : ۱٦۹ و ۱۱ : ٤، ٥ (۳ نسخه) - تاجیکستان، دو شنبه ۲ : ۲٤۸ - ریو ۲ : ۸۲۷، ٥۹٤ - براون : ۳۳ - موزۀ سالار : ۱٦۲۹ - دانشگاه ۱٦ : ۱۱٥ - دو کتابخانۀ مشهد : ٥۹٤ انه : ۲۹۱۲).

9947- کراچی، ناظم آباد، کتابخانۀ همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی R. ۱۱۷ : نستعلیق خوش زیبا، درویش مصطفی المولوی البلغرادی، ۳ رمضان ۹۸۹ھ د. دمشق، آغاز برابر نمونه، ۷٦ ص (سید خضر نوشاهی).

9948- راولپندی، گولرۀ شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی : نستعلیق، سدۀ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه، ۸۱ گ ۱٦۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9949- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۳٥۰/۳۳٥٤ : از سده ۱۰ھ. انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۰۱).

9950- اٹک، مکهد، کتابخانۀ مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، رمضان ۱۰۱۸ھ. آغاز : الحمد، حمد در عرف طایفۀ صوفیه (ق) عبارتست از اظهار . . .، ۲۱٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9951- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۳۷۲ : نستعلیق، سده ۱۱ھ. آغاز افتاده (ص ۷۷- ۲۹٤) (نوشاهی :).

9952- اٹک مکهد، مولانا محمد علی : نستعلیق، سدۀ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ٤٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9953- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱-۱۲ه. همراه «حاشیهٔ اشعة اللمعات» از عبدالغفور ، ۲۱۰ ص (محمد نذیر رانجها).

9954- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۱/۳۸۰ : نستعلیق ، اوایل محرم ۱۱۵۴ه. ۱ ش مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، (پرفسور الله دتا چودری).

9955- کراچی ، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۶۹-۳۳۵ : نستعلیق ، شیخ حبیب الله ولد شیخ ابراهیم دهلوی ، ۲۵ ج ۱/۱۱۷۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۹۴ گ (نوشاهی : ۲۶۱).

9956- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۵۱ : نستعلیق پخته ، فقیر محمد پارسا ، ۲۱ رجب ۱۱۸۰ه. (ص ۲۹-۲۱۵) آغاز برابر نمونه.

9957- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۶۷ : نسخ پخته ، عزیزالله بن حبیب الله الغوریانی ، ذیحجهٔ ۱۰۹۵ه. آغاز برابر، (ص ۲-۱۰۲).

9958- اسلام آباد ، همانجا ۱۴۷۵ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ه. آغاز در دیباجه افتاده ، ۲۴۴ ص (گنج ۲ : ۷۷۵).

9959- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانهٔ همدالیه ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق ، مظفر ، ۴ ج ۲/۱۶؟ سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده : عدد الواحد علی التقدیر الثانی ، ۱۶۹ ص(نعیم اختر مجددی).

9960- کویته ، مولانا هاشم جان مجددی : سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۰۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

9961- اٹک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، افضل الدین : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۲۰ ص.

9962- اٹک ، مکهد ، همانجا : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۶۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9963- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق پخته ، جمال الدین ، سدهٔ ۱۳-۱۴ه آغاز برابر نمونه ، ۲۳۰ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

9964- میانوالی ، کندیان ، کتابخانهٔ سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب : نستعلیق خوش ، شمس الدین ، ۱۳۹۶ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۶۶ ص (محمد نذیر رانجها).

9965- میانوالی ، همانجا : نستعلیق خوش ، دو تن : سید محمد آصف مهاجر ۱۳۷۴ه. برای مولانا محمد عبدالله صاحب ، همراه «حاشیهٔ اشعة اللمعات» از عبدالغفور (محمد نذیر رانجها).

9966- راولپنڈی ، گولره شریف ، دربار مهریه : نستعلیق ، آغاز سده ۱۴ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9967- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۲/۹۹۹ ب : نستعلیق خوش ، ۵۷۵؟ ، آغاز برابر نمونه ، ۴۱ ص. متن و شرح آن است (سید سعیدالله. مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۵).

9968- میانوالی ، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، سراجیه : نستعلیق خوش ، ۱۳۷۵ و ۱۳۷٤هـ. همراه «حاشیه»ی آن از مولوی عبدالغفور ، ۳۰۲ ص (محمد نذیر رانجها).
6969- حیدر آباد ، دانشگاه سند : شماره و تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۱).

● 3385- حاشیهٔ اشعة اللمعات

متن از عراقی ـ جامی. حاشیه از عبدالغفور (ن. ک. حاشیهٔ کشف المحجوب ، در همین بخش ، که تشابهی در نام و کار هست).
9970- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نوشته ۱۲۳٤هـ (تسبیحی ، کتابخانه ها : ۱۶۲).
9971- میانوالی ، کندیان ، همانجا : نستعلیق خوش دو تن : سید محمد آصف مهاجر ، ۱۳۷٤هـ. برای مولانا محمد عبدالله صاحب و محبوب الهی در ۱۳۷۵هـ. آغاز برابر نمونه ، متن یعنی «اشعة اللمعات» در بالای صفحه و این حاشیه در زیر آن ، ۳۰۲ ص (محمد نذیر رانجها).
9972- میانوالی ، کندیان ، کتابخانهٔ سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب سراجیه : نستعلیق خوش، سده ۱۱-۱۲هـ. آغاز: لو لا لمعات برق... قوله لمعات برق. . اللمعةدرخشیدن. بدانکه نور در ذات قدیم حق سبحانه را سه نوع درخشیدن است اول در خشیدن نوروجود که آن دانستن ذات حق است . . . ، در عطف جلد آمده : شرح لمعات حضرت شیخ نظام الدین بن عبدالشکور ، ۱۰۲ ص (محمد نذیر رانجها). ن. ک. به «تجلیات جمال» از تهانیسری که شاید همان باشد.

● 3386- معدن الاسرار : شرح لمعات

متن همان. شرح گویا از فیض الله بن زین العابدین بن حسام (الدین) ملقب به صدر جهان ، نگارندهٔ «تاریخ صدر جهان». در دکن می زیسته و در ۹۰۳هـ/۱٤۹۸م در محمد آباد (بنارس)«مجمع النوادر» (بشیر حسین۱: ۸۰) را بنام محمود شاه گجراتی(۸٦۳-۹۱۷هـ)نگاشته است. نسبت وی بنبانی و بنیانی نوشته شده ، و به نوشتهٔ نفیسی (۲ : ۷۷٤) شاید در اصل بلیانی بوده که بدینگونه تحریف شده است.
آغاز: هزاران حمد و صد هزار ثنا مر حضرت خداوند را عز اسمه و تعالی شأنه ، که نوع انسان را.
(ن. ک. نفیسی ۱ : ۲٤۲ و ۲ : ۷۷٤ زندگینامه و نام دو کارش : ۱- خلاصة الحکایات ، ۲- تاریخ صدر جهان) .
9973- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۹۵۵/٤۹۵۷ : تاریخ یاد نشده ، در پایان تواریخی از پیامبر و یاران و نزدیک به شصت تن از خواجگان و صوفیان (بنگرید به: مجمع النوادر) از

همو در همین فهرست) با مهر علی احمد ۱۲۶۱ھ (۱۸٤۵م) آغاز برابر نموله (در فهرست سبت نگارنده ملتانی ست نه بنبانی (بشیر حسین ۲ : ۲۵۲).

9974- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۵۰۰/٤۷٦ : تاریخ یاد نشده، آغاز افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۵۲).

● 3387- تجلیات جمال : شرح لمعات

متن از عراقی. شرح از نظام الدین تهانیسری بلخی (که یاد او در «ریاض القدس : ۵۳» گذشت). با دیباجه ای که پیش از آغاز شرح آورده است. و به نوشتهٔ بشیر حسین (شفیع : ۲۸۷) بخشی از این شرح را در مکه و بخشی دیگر را در مدینه ساخته است (ن. ک. خزینه ۱ : ٤٦۳).

آغاز: الحمد لله الذی نور وجه حبیبه بتجلیات الجمال ... جمیع محامد مختص است مر حضرت وجود مطلق را که روشن گردانید.

(ن. ک. علمای هند : ۲٤۱ زندگینامه و نام چند اثر او، از آن میان «شرح لمعات» - خزینه ۱ : ٤٦۳ زندگینامه و آثار او، که می گوید «دو شرح لمعات مکی و مدنی، قدیم و جدید دارد» که بایستی یکی را در مکه و دیگری را در مدینه ساخته باشد - بادلیان : ۱۲۵٤ - اته : ٦٥٤ «شرح لمعات مدنی و شرح لمعات مکی»).

9975- لاهور، دیال سنگه ترست ۲۵۰ ب : نستعلیق، صادق چشتی، ۲۸ج ۲/۱۱۱۸ھ. آغاز برابر نمونه، (هاشمی، صدیقی ۱ : ۷۱).

9976- لاهور، محمد شفیع ۲۲/۳۳۲ : نستعلیق، پیرامون ۳ پادشاهی محمد شاه (۱۱٦۱ھ/ ۱۷٤۸م)، آغاز برابر نمونه، ۱۵ گ (بشیر حسین : ۲۸٦).

9977- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه ۹۰۵؟ : نستعلیق، محمد عارف نقشبندی بن خواجه محمد فاضل، سده ۱۲-۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده، در کلفون آمده، ۳۰۸ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● حاشیه بر لمعات

متن همان. حاشیه از شیخ محمد حسین عشاق.

9978- کراچی، جمشید رود، مدرسهٔ عربیهٔ اسلامیه : نستعلیق، سید امام الدین احمد، ۱۱ع ۱/۱۳۳٦ھ. آغاز: الحمد لله الذی نور ... اما بعد، کلمه ای چند در بیان ... (برابر متن!) ۷۱ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3388- شرح لمعات

متن همان. شرح از ناشناس. که شاید نامش در دیباجه بوده که نسخهٔ گنج بخش ندارد. شرحی است حامل متن، گسترده.

با شرح برزش آبادی مقابله شد آن نبود. شاید همان «تجلیات جمال» تهانیسری باشد.

آغاز: الحمد لله الذی نور وجه . . . الجمال. جمیع محامد مختص است می حضرت وجود مطلق را که روشن گردانید، و در ظهور آورد حقیقت محمدی را به تجلی جمال، یعنی به تنزل نمودن . . .
آغاز: لمعهٔ یکم: اشتقاق عاشق و معشوق از عشق است. مراد از عاشق عالم کون و فساد و شهادت است، و مراد از معشوق اعیان ثابته، که عالم جبروت است.

9979ـ اسلام آباد، گنج بخش ۴۶۸۳: نستعلیق خوانا، سده ۱۲-۱۳ھ. متن زیر خط شنگرف، ۱۵۰ ص (گنج ۲: ۷۷۴).

● 3389ـ شرح لمعات

متن همان، شرح ناشناخته.

9980ـ لاهور، کتابخانهٔ الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، ۱۸ ص ـ از اول و آخر افتاده (دکتر ظهور الدین احمد).

9981ـ لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۳۵۴/۲/۳۵۰: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۳۳).

● 3390ـ لمعات

از شاه ولی الله دهلوی (۱۱۱٤ - ۱۱۷٦ھ / ۳-۱۷۰۲ - ۱۷٦۲ م.) (که یاد او در «فتح الرحمان: ٦۱» گذشت).

(ن. ک. علمای هند: ۲۵۱ زندگینامه و نام برخی از کارهایش از آن میان همین کتاب ـ ایوب قادری: ۵٤۲ نام ۳۲ کار او، از آن میان «لمعات» ـ رود کوثر: ۵۲۸ تا ۵۹۷ «حکیم امت شاه ولی الله» زندگینامه و نام چند کار او، که این درمیان آن‌هانیست ـ مشار، مؤلفین ٦: ٦۹٤ که در آنجا نام ۱۳ کار چاپ شدهٔ او آمده، به این درمیان آن ها نیست ـ پاکستان و هند ۳ (۵): ۲٦۹ زندگینامه و نام ۲۰ کار او، از آن میان «لمعات» ـ پیشگفتار چاپ «تفهیمات الهیه» از همو، که در آنجا نام ۵۱ کار او آمده).

9982ـ لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤۲۱٦/۱۱٦۳: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲٤۳).

● 3391ـ لمعات قادریه

از محمد فاضل عنایت الله، (م ۱۱۵۱ھ / ۸ - ۱۷۳۹ م)، که مهر او «زعنایت محمد فاضل عارف ۱۱۱۵ھ» درپایان نسخه، و تخلص مادح در سروده هایش آمده است. به سال ۱۱۱٦ھ / ٤ - ۱۷۰۵ م): گفت هاتف که بگو تاریخش به زبان ـ مادحا کرد قبولش شاه جیلان.

در آغاز آن فصل بندی نشان داده نشده، و درمیاله آمده است که این رساله بر سه «لمعه» و «مقدمه» و «خاتمه» نهاده است: لمعه از اشراقات پیمانهٔ توحید آن ساقی فیاض وحید نشاة بخش خمخانه . . . لمعه از اشراقات قدسی در بزم افروزی مدایح سمع خاوری لعل و جواهر بخش امام ابو حنیفه . . .

آغاز: به توفیقش چو روشن دیدم آواز ـ سخن راهم بنامش کردم آغاز (سرآغاز نزهت‌الارواح).

9983- لاهور، دانشگاه، آذر T - ۲۳ / ۸۱۹۳ : نستعلیق خود نگارنده، با مهر او «زعنایت محمد فاضل عارف ۱۱۱۵ه» (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3392- لمعة الاذکار

از فقیر محمد پارسا نقشبندی پیشاوری. که نام او و تاریخ انجام ۲۲ رجب ۱۱۸۰ه/ ۱۷۶۶ م در پایان آمده است. نخست دربارهٔ ذکر های خفی و جلی باسربندهای «مسئله» است. سپس «فصل» در اشاراتی که از کبار مشایخ (رح) دربارهٔ کلمهٔ طیبه صادر شده است. و این بخش باسربندهای «اشارت» می باشد.

آغاز: بسمله. لا اله الا الله. ذکر الله . . . قال الله فاذکرونی اذکرکم. هر عبادتی را جز فرموده و آن جز از جنس.

9984- اسلام آباد، گنج بخش ۳۵۱ : نستعلیق خوش نگارنده، ۲۲ رجب ۱۱۸۰ه. (ص ۱۱٦ - ۲۲۷) (گنج ۲ : ۷۷۵).

● 3393- لوامع انوارالکشف والشهود علی قلوب ارباب الذوق والجود : شرح قصیدهٔ خمریه.

متن «قصیدهٔ خمریه» از ابن فارض، عمر بن ابوالحسن حموی (۵۷٦ - ٦۳۲ه / ۸۱ - ۱۱۸۰ - ۱۲۳٤ م.)، در ۳۲ بیت، با این سرآغاز: شربنا علی ذکر الحبیب مدامة ـ سکرنا بهامن قبل ان یخلق الکرم. شرح از عبدالرحمان جامی (۸۹۸-۷۱۷ه / ۱٤۱٤ - ۱٤۹۲ م.)، با یک دیباجهٔ بلند در چندین «لامعه» سپس شرح سرود ها به نثر و نظم، در ۸۷۵ه (تاریخ مه و سال وی از شهر صفر)/۱٤۷۱م. به انجام رسانده است.

آغاز: سبحان من جمیل لیس لوجهه نقاب الا النور، و لجماله حجاب الا الظهور . . . ای گشته نهان زغایت پیدایی . . . ای بحرمت آنان که بکام.

(ن. ک. ذریعه ۱٤ : ٤ «شرح قصیدهٔ . . .» که تاریخ نگارش را ۸۸۳ه آورده ـ کشف الظنون ۲ : ۱۳۳۸ «القصیدة الخمریة» ـ جامی، حکمت : ۲۰٤ ـ نسخه ها ۲ : ۱۳٤۸ و ۵ : ۳٤۸۰).

9985- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۳ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۹ه. باتاریخ ۹۰۰ه. در مجموعه، (ص ۸٤ - ۲۰۱).

9986- اسلام آباد، همانجا ٤۰۱۱: نستعلیق پخته، باتاریخ ۹۹۹ه. در مجموعه، (ص ٦۵- ۸۲)، آغاز برابر و انجام افتاده (گنج ۲ : ۷۷٦).

9987- خیرپور، کتابخانه عمومی :نستعلیق، در احمد آباد، ۲۲ شوال ۹۹۹ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰۲ ص (سید خضر نوشاهی).

9988- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، سدهٔ ۱۰ه. آغاز: اما بعد، بدانکه لامعه چندی انتخاب کرده شد از شرح قصیدهٔ خمریهٔ فارضیه که شریف ترین منظومی ست . . .، ۲٤ ص.

9989- اتک ، مکهد ، همانجا : نسخ ، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۲۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9990- اتک، مکهد ، مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9991- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ف ۳۷۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز افتاده ، (ص ۱ - ۷۶) (نوشاهی).

9992- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق، تاریخ مجموعه ۱۱۶۲ھ. ، آغاز برابر نمونه ، ش ۲ مجموعه (۱۰۵ - ۱۵۲) (سید عارف نوشاهی).

9993- اتک، مکهد ، مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۷۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

9994- حیدر آباد ، تند و تیصر، گنجینهٔ نظامانیان : نستعلیق زیبا، ابونصر بهاء الدین سندهی، ۲۶ ذیحجه ۱۱۷۹ھ. (۴۷۳ - ۵۱۸) مجموعه رساله های جامی ، آغاز برابر ، (نعیم اختر مجددی).

9995- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۶۷ : نستعلیق ، ۳ جلوس پادشاه غازی ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۲ - ۶۵) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۷۶).

9996- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۷۴ ، ۸۶۱ عمر - جام ، ۵۵ ، ۲۹۷ حج : نستعلیق شکسته آمیز ، حسین علی، سه شنبه ۲۳ صفر ۱۲۱۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۸ گ ۲۰ س (عباسی ۱ : ۱۱۹).

9997- راولپندی ، بهابرا بازار ، جامعهٔ غوثیه مظهر الاسلام : نستعلیق پخته ، علم الدین ، ۲۳ شعبان ۱۲۳۱ھ. آغاز: ای گشته نهان ، ۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).

9998- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۵۲ : نستعلیق پخته ، دا ملا محمد صادق ، ۱۲۳۵ھ. (ص ۴۱ - ۱۲۴) ، آغاز برابر نمونه .

9999- اسلام آباد ، همانجا ۵۷۷۹ : نستعلیق ، عبدالرسول ، پیرامون ۱۲۲۳ - ۱۲۳۵ھ. (ص ۱۴۶ - ۱۶۱)، آغاز برابر نمونه ، در پایان نگاشتهٔ مولوی بلخی دانسته شده (گنج ۲ : ۷۷۶).

10000- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲ / ۲۰۰۵ / ۵۱۰۵ : تاریخ یاد نشده ، در فهرست ناشناخته مانده .

10001- لاهور، همانجا ۱ - ۳۵۴/۳۵.A/۳۳۵۴: نیز تاریخ یاد نشده ، در فهرست بنام «لمعات» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۴۳).

10002- لاهور ، شاد روان مولوی شمس الدین: نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه، ۲۶ گ ۲۱ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۴۰۴).

● 3394ـ لوایح

از عبدالرحمان جامی (۸۱۷ - ۸۹۸ھ / ۱۴۱۴ - ۱۴۹۲ م). دربارهٔ جسم و لطافت روح، خدا و وحدت وجود، به نثر مسجع آمیخته با «رباعی» هایی، باسربندهای «لایحه». در نسخهٔ چاپ و ینفلد-قزوینی ۳۴ «لایحه» است.در «تمهید» گوید:این رساله ای ست مسمی به «لوایح» دربیان معارف و معانی که بر الواح اسرار و ارواح ارباب عرفان و اصحاب ذوق لایح گشته... سفتم گهری چند چو روشن خردان - در ترجمهٔ حدیث عالی سندان - باشد زمن هیچمدان معتمدان - این تحفه رسانند به شاه همدان. که گویا اشاره است به میر سید علی همدانی (۷۸۶ھ / ۱۳۱۴ م). در «جامی، حکمت: ۱۷۰» به استناد این رباعی آمده است: گویا این کتاب را هدیه به جهانشاه قره قویفلو ترکمان (۸۴۱ - ۸۷۱ھ) کرده باشد که در عراق و همدان و آذربایجان پادشاهی می کرده و چون نزد هراتیان نیکنام نبوده، نام او را نبرده است - و نتیجه می گیرد که گویا پیرامون ۸۷۰ھ / ۵ - ۱۴۶۶ م نگاشته شده باشد - که اوج روزگار جهانشاه است. اختر راهی (ترجمه ها: ۱۱۱ - ۱۱۲) چهار ترجمهٔ اردویی چاپ شدهٔ آن را نشان داده است.

آغاز: لا احصی ثناء علیک، کیف و کل ثناء یعود الیک، جل عن ثنا... خداوندا سپاس تو بر زبان نمی آریم، و ستایش تو بر نمی شماریم.

(ن. ک. پیشگفتار چاپ و ینفلد، قزوینی - ذریعه ۱۸: ۳۷۱ «لوایح» - جامی، حکمت: ۱۷۰ «لوایح» - کشف الظنون ۲: ۱۵۷۰ «لوایح» که تنها از یک شرح آن نام برده - مشار ۴: ۴۴۰۶ «لوایح» که نشانی ده چاپ آنرا داده - رشحات: ۱۳۳ - مشار، مؤلفین ۳: ۷۹۸ برای آثار چاپیش، در ۲۷ بند - نسخه ها ۲: ۱۳۵۰ «لوایح» - ریو ۳: ۱۱۲۶ (فهرست راهنما) - اته: ۱۳۵۷، ۱۳۶۸، ۱۹۲۳، ۱۷۶۵).

10003- کراچی، موزهٔ ملی ۲ / ۱۶۱ - ۱۹۷۱ .N. M: نستعلیق خوش، محمد بن محمد بقال، شوال ۸۷۷ھ. در «دیوان» جامی (ص ۵۴۶ - ۵۵۹ هامش) (نوشاهی: ۲۶۲).

10004- کراچی، ناظم آباد، کتابخانهٔ همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی ۱۱۷ .R: نستعلیق زیبا، درویش مصطفی بلغرادی، ۹۸۹ھ، آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی).

10005- کراچی، موزهٔ ملی ۲ - ۵ / ۲۵۷ - ۱۹۵۸ .N. M: نستعلیق خوش، پیش از ۹۹۱ھ. آغاز افتاده: ای در همهٔ شان ذات تو پاک از همه... ش ۲ مجموعه (ص ۲۵ - ۸۰) (نوشاهی: ۲۶۲).

10006- اسلام آباد، گنج بخش ۴۰۱۱: نستعلیق پخته، پیرامون ۹۹۹ھ. (ص ۳۳-۶۴)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۷۶).

10007 شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۰-۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10008- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۲۲۶/۲۲۳۱: نوشتهٔ ۱۰۰۵ھ. (۱۵۹۶ م).

10009- لاهور، همانجا ۱/۱۴۳۸/۴۴۸۸ : نوشتهٔ ۷ شعبان ۱۰۵۶ه. (۸ سپتمبر ۱۶۴۶م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۴۴).

10010- کراچی، موزهٔ ملی ۸۳ : ۵۲۸ .N. M : نستعلیق خوش، ع ۱/۱۰۲۳ه. در «کشکول قلندری» (نوشاهی : ۲۶۲).

10011- لاهور، گلبرگ ۲، حکیم محمد امی خان جمال سویدا : نستعلیق، ملا محمد بن حاجی محمود، پنجشنبه ۲ ج ۱/۱۰۵۷ه. آغاز برابر نمونه، موریانه زده، ۲۱ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

10012- پیشاور، ریکارد آفس ۱۸۱ : نستعلیق، ۸ رمضان ۱۰۷۷ه. در قصبهٔ پیر، آغاز برابر نمونه ۱۰، ۳ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

10013- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی : نستعلیق خوب، نام نویسنده پاک شده، ۱۰۸۰ه. آغاز برابر نمونه، ۴۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10014- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی : نوشتهٔ صفر ۱۰۸۰ه. بدنبال «منهاج العابدین» غزالی (سبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۷۱).

10015- کراچی، موزهٔ ملی ۱/۲۱۳ - ۱۹۶۹ .N. M : نستعلیق، ۱۷ شوال ۱۰۸۰ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲ - ۵۰ مجموعه).

10016- کراچی، همانجا ۱/۸۷ - ۱۹۶۸ .N. M : نستعلیق خوش، کاظم، رمضان ۱۰۸۶ه. آغاز در لایحهٔ دوم افتاده : چون عجلت تفرقه است اسباب جهان، ۲۳ گ (نوشاهی : ۲۶۲).

10017- اٹک، مکهد، مولوی محمد علی : نستعلیق، عبدالکریم بدخشی، ۱۰۹۱ه. آغاز برابر نمونه ۱، ۳۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10018- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۹۱ : نستعلیق خوش، پیش ۱۰۹۷ه. که تاریخ زایش فرزندی ست، (ص ۲ - ۴۲)، آغاز برابر نمونه.

10019- اسلام آباد، همانجا ۷۷۳۱ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر، ۱۰ ص.

10020- اسلام آباد، همانجا ۴۰۰۳ : شکستهٔ زیبا، گویا علی نقی مخاطب به خوشنویسان، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۷۷).

10021- کراچی، موزه ملی ۸۸۰ - ۱۹۶۱ .N M : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۶۵ گ.

10022- کراچی، همانجا ۸/۴۱ - ۱۹۷۶ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آشفته، ۳۰ ص (نوشاهی ۱ : ۲۶۲).

10023- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۰۷ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده، ۷۰ ص (سرفراز : ۲۷۷ - نوشاهی).

10024- قصور ، کوت مراد خان، کتابخانهٔ همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۱هـ . آغاز برابر نمونه ، ٤٣ ص (نعیم اختر مجددی) .

10025- لاهور ، نکلسون رود ، خلیل الرحمان داؤدی : نستعلیق ریز و خوش ، سدهٔ ۱۱هـ . آغاز در لایحهٔ یکم افتاده: این طایفه اند اهل توحید، ۲۸ ص (سید عارف نوشاهی) .

10026- کراچی ، شرف آباد ، ٦٣ ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق ، برکت الله حسینی ، ٤ ج ۲ / ۱۰۱۰هـ . (گ ٥٩پ - ٦٦پ) (سید عارف نوشاهی) .

10027- پیشاور ، مشرقیه دار العلوم الاسلامیه ۱۹۱٦ : همراه «اصول عشره» خیوقی - لاری نوشتهٔ ۱۱۰۲هـ ، تاریخ ۱۰٦۳هـ. در مجموعه ، ش ٤ (عبدالرحیم ۱ : ۳٦٦).

10028- ملتان ، آغا پوره ، مکتبهٔ فایق : نستعلیق زیبا ، عطاء الرحمان ولد صوفی الله یار خان علایی نقشبندی ، ۱۱۰۵هـ. آغاز برابر ، ۹۹ ص (نعیم اختر مجددی).

10029- پیشاور ، مشرقیه دار العلوم ۱۸٦۷/۲ : محمد سلیم ، در کشمیر ، ۱۱۰۵هـ. بدنبال «گلستان» (عبدالرحیم ۱ : ۱۵۳).

10030- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۲۷۹ : نسخ پخته ، ۱۰۰۹هـ (ص ۲۱۲-۲۳۸) ، آغاز برابر نمونه.

10031- اتک ، سلطانپور ، حمیدیه ، سید عبدالرحمان : نستعلیق پخته ، حامد محمود ، ۱۳ رجب ۱۱۰۹هـ. آغاز برابر ، سرلوح ، ٤٤ ص (نعیم اختر مجددی)

10032- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۲۲۳ : نستعلیق پخته ، چلیپا ، ۱۸ ذیقعده ۱۱۱٤هـ. (ص ۱-۲۸) آغاز در دیباجه افتاده.

10033- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق خوش ، ۱٦ ذیقعده ۱۱۱٦هـ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ٤٠ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10034- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۸۷ : نستعلیق شکسته آمیز پخته ، در شاهجهان آباد ، غره ج ۲/٦ جلوس محمد شاه پادشا (۱۱۳۷هـ؟)، آغاز برابر (گنج ۲: ۸۷۷).

10035- لاهور، کتابخانهٔ شاد روان مولوی شمس الدین:نستعلیق، ۱۱۳۹هـ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۹ گ ۲۰ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیق : ٤٠٥).

10036- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی، غلام فرید : نستعلیق جلال الدین احمد چشتی ، ۲۳ ع ۱/۱۱۳۹هـ، ٥٨ ص (نعیم اختر مجددی).

10037- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤٦٤۷/۱٥۹۷ : نوشتهٔ محمد صادق طباطبا المشتهر به عزیز خان ، ۱۹ جلوس محمد شاه، در منزل سالامار (کشمیر) (۱۷۳۸/۱۱٥۰م.) (بشیر حسین ۲ : ۲٤٤).

10038- لاهور ، چاه میران ، کتابخانهٔ پرفسور محمد اقبال مجددی ٥٢ : نستعلیق ، تاریخ مجموعه ۱۱٦۲هـ. ، آغاز برابر نمونه ، ش مجموعه ، (۳٦٦-۳۸۳). (سید عارف نوشاهی).

10039- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیوتاون: نستعلیق خوش، ۱۱۷۳ھ. آغاز: خداوند سپاس (بمانند نمونه)، ۸۱ ص (سید خضر نوشاهی).
10040- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامانیان: نستعلیق زیبا، ابو نصر بهاءالدین سندهی، ۹، ذیحجه ۱۱۷۹ھ. (ص ۶۵۸-۸۲۶) در مجموعه رساله های او، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).
10041- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۶۱-۹۷۳: نستعلیق، سلخ محرم ۱۱۸۷ھ. آغاز برابر نمونه، (ص ۱-۱۹ مجموعه) (نوشاهی: ۲۶۲).
10042- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینهٔ نظامیان: نسخ زیبا، محمد نصرالدین بن بهاءالدین سندهی، ۸ ع ۲/۱۱۸۹ھ. (ص ۴۴۶-۵۰۸)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).
10043- دیره اسماعیل خان، مکتبهٔ حبیبیه: نستعلیق خوش، محمد اشرف ولد مولوی عبدالنبی، جلدی کوئی ۱۱۹۰ھ. آغاز برابر، ۴۶ ص (محمد نذیر رانجها).
10044- لاهور، جامعهٔ نظامیه، مرکز تنظیم المدارس، محمد عبدالحکیم شرف قادری: نستعلیق، حافظ مظهر الحق، ۱۱۹۳ھ. آغاز برابر، ۴۹ ص (نعیم اختر مجددی).
10045- سرگودها، جهاوریان، کتابخانهٔ عطاء الرحمان صاحب کهوکهر: نستعلیق خوش، منور صدیقی، ۱۱۹۹ھ آغاز برابر نمونه ۱، ۱۹۴ ص ۸ س (محمد نذیر رانجها).
10046- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۶۷: نستعلیق شکسته پخته، ۳ جلوس پادشاه غازی، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۱۳۰-۱۵۴).
10047- اسلام آباد، همانجا ۱۹۱۷: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۴۴۴-۴۶۶) آغاز و انجام افتاده (گنج ۲: ۷۷۷).
10048- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۵۷-۱۰۳۵/۳: نسخ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۱ گ (نوشاهی: ۲۶۲).
10049- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۱، ۱۰۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
10050- اٹک، مکهد، کتابخانهٔ مولانا محمد علی، الفضل الدین: سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۴۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
10051- خیرپور، تهیرهی، مدرسه دار الهدا: نستعلیق زیبا، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه ۱، منقش، محشی، ۱۸۲ ص (سید خضر نوشاهی).
10052- بنون، مین بازار، مولانا عبدالله خان: نستعلیق، عبدالجلیل بن گلزار احمد، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۳۸ ص (محمد نذیر رانجها).
10053- دیره اسماعیل خان، مکتبهٔ حبیبیه: نستعلیق، محمد اسماعیل بن عبدالرحیم لکهنوی ثم گیرانوی، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۵۰ ص (محمد نذیر رانجها).

10054- خیرپور، کتابخانهٔ عمومی ۲۹۷/۴۳-۲م ج ا: نستعلیق شکسته، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ۱، ۳۰ ص (سید خضر نوشاهی)

10055- شیخوپوره، خانقاه دوگران، رضویه، ابو الفیض محمد عبدالکریم ابدالوی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. باسرلوح زرین، ۳۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10056- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه آغاز برابر ۱، ۳۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10057- کراچی، ناظم آباد، سید محمد بیدری: نستعلیق، سید عبدالقادر قادری، سدهٔ ۱۲-۱۳ه آغاز: حداوندا سپاس . . .، ۳۶ ص (سید خضر نوشاهی).

10058- کویته، کیچی بیگ، سرآب، سلطان الطاف علی: نستعلیق پخته شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه ۱، ۵۱ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

10059- سرگودها، بهلوال، دیره ساکان، ملک یار محمد: نستعلیق محمد اکرم، قصبهٔ گاون گجران، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر، ۵۸ ص (محمد نذیر رالجها).

10060- اتک، حیرپوره، تله گنگ، مولانا اسد الله خان: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲-۱۳ه. آبخورده، ۵۰ص (محمد نذیر رانجها).

10061- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ن. ا م: نستعلیق شکسته، ۲ شعبان ۱۲۰۲ه. آغاز برابر نمونه ۱، ۲۲ ص (سید خضر نوشاهی).

10062- سرگودها، ساهیوال، مکتبهٔ سلیمانیه: نستعلیق، تقی شیرازی، ۱۲۱۸ه. آغاز برابر، ۲۸ ص (محمد نذیر رانجها).

10063- کراچی، انجمن ترقی ا ق ف ۹۱: نکسته، ۲۵ ج ۱/۱۲۳۰ه. ۷۴ ص (سرفراز: ۲۷۶ ، نوشاهی:).

10064- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۵۲: نستعلیق پخته دا ملا محمد صادق، ۱۲۳۴ه. (ص ۱۲۴-۱۶۰)، آغاز برابر نمونه.

10065- دون، نسیم گل، مولانا حبیب الله خان: نستعلیق، حامد نوروز زرین رقم، ۱۲ محرم ۱۲۴۸ه. آغاز برابر، ۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10066- سرگودها، بهلوال، کوٹ سیدن، محمد علی: نستعلیق شکسته آمیز خوش، ۱۳ شوال ۱۲۴۹ه. آغاز دو سطر ناخوانا، موریانه زده، ۳۶ ص (محمد نذیر رالجها).

10067- لاهور، کتابخانه فقیر سید مغیث الدین: نستعلیق، پنجشنبه ۱۲۵۲ه. آغاز: این رساله ای ست مسمی به لوایح در بیان معارف ربانی، ۱۲ گ ۱۷ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق: ۴۰۶).

10068- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۱۳۰/۲۱۱۸: نوشتهٔ ۲۷ ع ۱۲۵۳/۲ه. (۳۱ جولای ۱۸۳۷م) (بشیر حسین ۲: ۲۰۴).

10069- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۸۷ : نستعلیق ، دین محمد ۹۶ ۱ ب/۱۲۵۵ه. (ص ۲۴۱-۲۸۱) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۷۸).

10070- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۱۸ : نستعلیق خوش بهاءالدین ، ۱۲۹۱ه. همراه «شرح رباعیات» او (پرفسور امتیاز حسین - عبدالرحیم ۱ : ۱۸۷ که در آنجا «شرح لوایح» نه «لوایح» آمده است).

10071- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۰۸۱/۲/۵۰۹۳ : نوشتهٔ ۱۹۰۴ ب (۱۸۴۷م/۱۲۶۳ه) (بشیر حسین ۲ : ۲۴۵).

10072- سرگودها ، سیرانواله کهوه ، میان داود خان : نستعلیق خوش ، احسان الهی ، ۱۲۶۴ه ، آغاز برابر ، ۶۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10073- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانهٔ حقانیه ، سعید احمد : نستعلیق خوش ، محمد عثمان ولد صاحبزاده شیر زمان معروف میان صاحب کلان ، ۴ ذیحجهٔ ۱۲۶۶ه آغاز برابر نمونه ۱ ، ۷۴ ص (محمد نذیر رانجها).

10074- کراچی ، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۷۰-۲۴۹/۱ : نستعلیق ، رستم علی خان ، بفرمایش حکیم قدرت نبی ، در حیدرآباد ، ۲۵ ذیقعده ۱۲۶۹ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۱-۶۱) (نوشاهی ۱ :).

10075- بهاولپور ، سنترال لائبریری : نستعلیق پخته ایرانی ، ۲۹ ع ۲/۱۲۷۹ه. ش ۱ مجموعه ای که در مکه نوشته شده ، زرین با آرایشها جمع آوری سید محمد ، (گ ۱-۲۸) (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

10076- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۰۰ : نستعلیق پخته ، ملا فیض محمد بارکزائی ، ساکن احمد شاهی (هرات) ۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه (ص ۵۲۶-۵۵۲).

10077- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، احمد حسن ، ۴ رجب ۱۲۹۶ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10078- پشاور ، پرفسور محمد شمیم ، استاد گورنمنت کالج پشاور : نستعلیق ، ۱۸ ع ۱/۱۲۹۵ه/۲۳ مارچ ۱۸۷۸م. آغاز : لا احصاثناء ، ۳۸ ص (سید سجاد حسین کاظمی).

10079- راولپندی ، واه کینت ، گرهی افغانان ، کتابخانهٔ فاضلیه ۱۰۳۱ : نستعلیق خوش علام قادر خان ، ۱۲۹۹ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۵۴۷ ص (پرفسور اختر راهی).

10080- کراچی ، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۷۱-۳۸۴ نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، ۳۳ گ (نوشاهی ۱ : ۲۸۲).

10081- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳۲ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۴۴ ص (گنج ۲ : ۷۷۸).

10082- اٹک ، مکھد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10083- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سدۀ ۱۳ھ. و تاریخ ۱۳۰۳ھ. در مجموعه ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۴۹ ص (نعیم اختر مجددی).

10084- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ - ج ا م : نستعلیق شکسته آمیز ، شیر خان ، بدستور سید اسحاق عرف باوا صاحب ، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۵۴ ص (سید خضر نوشاهی).

10085- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینۀ ضیاء العلوم: نستعلیق ، سردار پریم سنگه قصبۀ اونه واله و حسن محمد ، سده ۱۳ھ. ۴۶ ص (نعیم اختر مجددی).

10086- سرگودها ، بهلوال ، لوناواله ، محمود بیگ: نستعلیق ، سدۀ ۱۳. آغاز برابر ، ۳۸ ص (محمد نذیر رانجها).

10087- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق گل حسن ، ۱۶ محرم ۱۳۰۵ھ. آغاز برابر ، ۴۴ ص (نعیم اختر مجددی).

10088- سرگودها ، بهلوال کوت بهائیخان ، الله بخش میکن : نستعلیق خوش ، عبدالله متون چهبل ، ۱۳۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۶۸ ص (محمد نذیر رانجها).

10089- لاهور ، فقیر خانه ، سید مغیث الدین : نستعلیق خوش ، فضل الحق ، ۲۱ رجب ۱۳۵۳ھ. آغاز : من هیچ و کم از هیچ هم بسیاری ، ۳۲ ص (محمد علی کوثر).

10090- دیره غازی خان ، تونسه ، آستانۀ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق خوش ، دارندۀ نسخه ، ۱۳۸۵ھ ، ۸۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10091- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۸۶۶/۵/۱۸۴۶ : تاریخ یاد نشده.

10092- لاهور ، همانجا ۵۷۷۴/۲۴۵۵ : نوشتۀ عبدالحمید ولد حسام الدین.

10093- لاهور ، همانجا ۴۹۵۶/۲/۱۹۴۴ : انجام افتاده .

10094- لاهور ، همانجا ۵۱۲۳/۲/۲۱۱۱ : نیز تاریخ یاد نشده و انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۴۵).

10095- اٹک ، مکهد ، مولانا محمد علی افضل الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۵۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10096- لاهور ، کتابخانۀ الریاض ، جی معین الدین : نستعلیق شکسته آمیز ، تاریخ یاد نشده ، ۴۳ ص (از برگ ۲۲ تا ۳۸ برهامش) (دکتر ظهور الدین احمد).

10097- لاهور ، همانجا : تعلیق شکسته آمیز ، تاریخ یاد نشده ، ۴۸ ص (دکتر ظهور الدین احمد).

10098- لاهور ، سرمیدانی ، گنجینۀ ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، سردار پریم سنگه و حسن محمد شهبازی ، آغاز برابر نمونه ، ۴۶ ص ۱۴ س (نعیم اختر مجددی).

● 3395- شرح لوایح

متن همان. گزارش از شیخ عماد الدین فضل الله ، مرید جامی ، و خلیفهٔ شیخ حاجی محمد خبوشانی. در دیباچهٔ آن آمده : آورده خزف ریزه عماد از نامی - در سلک جواهر نفیس جامی - خرمهره کجا و شهوار کجا - هیهات زهی حیرگی و خود کامی. نام کامل وی شیخ عماد الدین فضل الله بن خواجه علاء الدین علی بن خواجه کمال الدین نعمت الله ، نور بخشی برزش آبادی طوسی است. در ۱۶ سالگی در ردهٔ مریدان حاجی محمد قوچانی یا خبوشانی در آمده ، و بزودی در ۸۹۷ھ/۱۴۹۲م اجازهٔ ارشاد از وی یافته است. و سر انجام در ۹۱۴ھ/۸-۱۵۰۹م بدست شاه بیگ به تهمت تشیع به شهادت می رسد و پیکرش در آستانهٔ مشهد به خاک سپرده می شود.

این شرح را برای امیری نگاشته که «لوایح» را مطالعه می کرده ، ولی از وی نام نبرده است. در ۹۰۳ (فیض جود)/۷-۱۴۹۸م : چون هست ز فیض خوان فیاض وجود - در یاب ز فیض جود او تاریخش.

آغاز ۱ : ای از توعیان لوایح نور عدم - یک لایحه زان لوایح آمد عالم . . . اما بعد ، این خزف ریزه چند بیمقدار ، و سفال پاره. آغاز ۲ : لا احصی ثناء علیک ، کیف وکل . . . اما بعد ، این خزف پاره (برابر نمونه ۱).

(ن.ک. نفیسی ۱ : ۳۲۲ و ۶۶۵ «عماد الدین فضل الله» زندگینامه و این «شرح» او- همانجا ۱ : ۶۱۰ «حاجی محمد خبوشانی» و ارشاد نامه اش. نسخه ها ۲ : ۱۰۲۵ «ارشاد نامه» ی او از همان خبوشانی - گنج ٤ : ۲۰۸۰ «ارشاد نامه» ی پیشگفته. نشریه ۹ : ۲۸۲ که شارح را ناشناخته و «عمار» آورده - نسخه ها ۲: ۱۲۵٤ «شرح لوایح» که ناشناخته مانده).

10099- لاهور ، چاه میران ، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی ۵۲ : نستعلیق پخته ، شرف الدین حسین بن حبیب الله ، سنهٔ ۱۰ : ۹ ؟ شاید ۱۰۹۰ھ. بهرحال از سدهٔ ۱۰ھ. است ، آغاز برابر نمونهٔ ۱ ، در هامش نسخه دربارهٔ نگارنده توضیحاتی هست که در بالا یاد شد ، (ص ۲ - ۱۰ مجموعه). (سید عارف نوشاهی).

10100- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نوشته سعد الله تهته ، ۱۱۰۸ھ. آغاز برابر نمونهٔ ۲ ، ش ۲ مجموعه ، ۸۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10101- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۸٤۵ : نستعلیق شکسته آمیز ، سید قاسم ، ۷ ع/۱۱۱۷ھ. (ص ۲٦٤ - ۳٤۸) ، آغاز برابر نمونهٔ ۱ (گنج ۲ : ۷۷۸).

10102- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونهٔ ۱ (ص ۲ - ۹۲ مجموعه) (سید عارف نوشاهی).

10103- الک ، مکهد ، کتابخانهٔ مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، محمد احسن ، در طوس شریف ، ۱۲٤۹ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۹۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10104- لاهور ، شاد روان مولوی شمس الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونهٔ ۱ ، ۵۰ گ ۱۵ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیق : ۳۰۱).

● 3396- مکاشف الاسرار : شرح لوایح

متن از جامی. شرح از عبدالمهتدی الحسینی الکرمانی ، به سال ۹۳٤ھ (۱۵۲۷م).

10105- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۷۷۷/۳۸۱۰ : نوشتهٔ ۱۱۰۳ھ (۱٦۹۱م) برای میرزا شاه حسن (بشیر حسین ۲ : ۲۵۵).

● 3398- روایح فی حل کلمات اللوایح : شرح لوایح

متن از همان جامی. شرح از محمد شریف بن نظام الدین علوی هروی. (ن. ک. : وحدت وجود همین بخش از فهرست).

دو تن دیگر «لوایح» جامی را بنام «روایح . . . » گزارش کرده اند : یکی عبدی قصوری خویشگی (که یاد او در «بحرالفراسه،۵۹۹۱» گذشت) بنام «روایح شرح لوایح» (احوال و آثار خویشگی : ۱۳۳ - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳٤۷). دوم عبدالنبی شطاری (که یاد او در «چهارده خانواده : ۹۹۹» گذشت) نیز بنام «روایح شرح لوایح» ، که آن را از شرح گسترده تر خود بر «لوایح» بنام «فواتح الانوار شرح لوایح الاسرار» گزیده است (علمای هند : ۱۳٤).

آغاز : اللهم نعوذ بک بعفوک من عقابک ، و نعوذ برضاک . . . لا احصی ثناء علیک کیف یظهر من ثناء ذالک الحال . . . جل علا و متعالی ست عن ثنای او ثنای من که از مقام فرق.

10106- کراچی ، موزهٔ ملی ۳/۲۲۹-۱۹٦۸ .N. M : نستعلیق ، (۱۲۱٦ھ) ، آغاز برابر نمونه ، ش ۳ مجموعه (گ ۱۸ - ۹۵) (نوشاهی : ۲٦۳).

● 3398- حاشیة العجیبه" اللامعه" فی حل بعض اللوایح

متن همان. حاشیه از شیخ محمد بن فضل الله.

آغاز : حمدله و العاقبة للمتخلی عن الکونین . . . و بعد ، فیقول العبد المذنب الشیخ محمد بن فضل الله ، هذه نبذة من کلمات فی بیان بعض معانی اللوایح.

10107- گجرات ، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ، ۱۸ ص (سید عارف نوشاهی) .

● 3399- شرح لوایح

متن همان. شرح از ناشناس. نسخه ها یکی نیستند.

10108- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۲۲٦/۳۲۳۱ : نوشتهٔ میر هاشم بن حاجی میر حسن ، ۱۰۰۵ھ (۱۵۹٦م) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۳).

10109- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ھ. آغازافتاده : اطلاق لفظ طالب مشعر است به عدم و وصول ، و اطلاق لفظ اسلام و رسمی، مصنف(رح) بنا بر زعم اوست... این رساله ای ست مسمی به لوایح لوایح جمع لایحه است و لایحه در لغت روشن شونده است ، ٦۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10110- اسلام آباد، گنج بخش ۴۲۹۹ : نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۳-۱۴ ه. آغاز در دیباجه و انجام افتاده. در آغاز شرح «لایحه» یکم گوید: و در بعضی رساله ها، در اینجا بجای لایحه یعنی تمهید است، یعنی تمهید مقدمات وجه تسمیه و تألیف این رساله». آغاز لایحه ۱ : لایحه. فنا عبارت از آن است که به واسطهٔ استیلای ظهور حق بر باطن بما او شعور نماند. در ترجمهٔ عوارف اورده که به اختلاف احوال سائلان هر کس را فرا خور فهم و صلاح او جوابی گفته اند . . . ، در آن از شیخ محمد فضل الله (شاد عماد الدین برزش آبادی) ر.ک. پیش از این) نقل کرده. و درگزارش دیباجه عبارتی به هندی آورده است، ۴۴ ص (گنج ۲ : ۷۷۸).

10111- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۱۹۰/۷ : نوشته پیرامون ۱۲۸۲ ه (۱۸۶۵ م) (بشیر حسین ۲ : ۲۳۳).

10112- راولپندی، گولره شریف، درگاه شادروان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، ۲۶ رمضان ۱۳۱۹ ه آغاز: لا احصی ثناء علیک، یعنی شمار نمی‌کنم حمد و ثنا را بر تو بر سبیل تفصیل، و چگونه احصا توان کرد و حال آنکه هر فرد ثنای که هست در هر مرتبه از هر کس عاید به جناب قدس ست. این از حیز احصا و استقصا بیرون است. قوله. جل عن ثنای جناب قدسک در این کلام اشاره است به آنکه عظمت ذات کمال. ۳۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10113- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۲۳۱/۲۲۶/۴ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۴).

● 3400- لوایح : ملفوظات عبدالقادر گیلانی

متن سخنان شیخ عبدالقادر جیلانی است(که یاد او در «اسرار العاشقین: ۱۲۵۷» گذشت) به عربی. ترجمهٔ حامل متن، با سربندهای «لایحه» به نثر آمیخته به نظم، از ناشناس.

آغاز: قال قطب الاقطاب . . . فرموده است قطب قطبان . . . من رای محب الله، هر که دید دوستی از دوستان خدا را، فقد رای الله، پس بتحقیق وی دید . . .

10114- کراچی، موزهٔ ملی ۶۸۸/۲ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ ه. آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (ص ۷۶ - ۸۹) (نوشاهی : ۲۶۳).

● 3401- لوح محفوظ عالم صغیر

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل : ۲۰۹۱» اوست) با سربندهای «ای درویش»، در پنج «فصل» : ۱- در بیان آنکه در بعضی آدمی مجبور است، ۲- در بیان از منهٔ اربعه، ۳- آدمی در گردن افعال مختار است، ۴- در بیان استعداد و سعی، ۵- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» او

(ص ۲۰۵ - ۲۱۷) چاپ شده است.

آغاز: حمدله. صلاة. چنین گوید اضعف. . . که جماعت درویشان . . . از این بیچاره درخواست کردند که می باید که در لوح محفوظ عالم صغیر . . . فصل . . . بدانکه لوح محفوظ عالم صغیر نطفه است.

10115- کراچی، جمشید رود جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ھ. ش ۱٤ مجموعه ۲ رسالهٔ او، در ۲ فصل (!)، آغاز برابر نمونه (سید خضر نوشاهی).

● **3402- لوح محفوظ و جبر و اختیار:** رساله در بیان . . . : جبر و اختیار

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل: ۱۲۹۰» اوست). با سربندهای «ای درویش»، در شش «فصل»: ۱- در بیان لوح محفوظ، ۲- در بیان افلاک و انجم، ۳- کار حرکات افلاک و انجم، ٤- در بیان سؤال دیگر، ۵- قضا و قدر، ۶- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» او (ص ۱۹۵ - ۲۰٤) به چاپ رسیده است.

آغاز: حمدله. صلاة . . . چنین گوید اضعف . . . که جماعت درویشان . . . از این بیچاره درخواست کردند، که می باید که در بیان لوح محفوظ، در بیان جبر و اختیار و در بیان حکم قضا و قدر رساله . . .

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۱۱۲ «جبر و اختیار»، همانجا: ۱۳۵۹، ۱۳۵۷ «لوح محفوظ» - ذریعه ۱۸: ۳۷۶ «لوح محفوظ»).

10116- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ھ. ش ۱۸ مجموعهٔ ۲. رساله او، ۹ فصل (سید خضر نوشاهی).

● **3403- لوح و قلم و دوات:** رساله در بیان . . .

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل: ۱۲۹۰» اوست). با سربندهای «ای درویش» در پنج «فصل»: ۱- در بیان دوات، ۲- قلم و لوح عالم کبیر، ۳- انسان کامل، ٤- دوات و قلم و لوح عالم صغیر، ۵- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۱۸۵ - ۱۹٤) چاپ شده است.

آغاز: حمدله. عاقبه. صلاة . . . چنین گوید اضعف . . . که جماعت درویشان، از این بیچاره درخواست کردند که می باید در بیان لوح و قلم و دوات.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ - ذریعه ۱۸: ۳۷۶).

10117- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ھ. بنام لوح و قلم در ٤ فصل (!) ش ۱۲ مجموعهٔ ۲. رسالهٔ او (سید خضر نوشاهی).

● **3404- مائة الغناء لاهل الغناء ؛** غناء

از ناشناس. شاید از عبدالله ، که در پایان آن آمده : نکند تکیه جز بلطف الله - خاک پای رسول عبدالله. بخواهش میان عبدالسمیع.

دربارهٔ درویش و سماع و رقص. که می گوید سماع و غنا در گروه نقشبندیان به طور مطلق جایز دانسته نشده ، بلکه به طور محدود و مشروط روا باشد.

پس از حمد و ثنا با این حدیث آغاز می شود : «روی عن النبی(ص) انه قال کثرة السماع یمیت القلب. سپس ۶ بیت از سنایی ست ، با این سر آغاز : قوت جان صوت و حرف چون باشد - عشق را مطرب از درون باشد.

10118- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶۶۱، ۲۹۷ عبد- ۶ ۲۹۷ احمد: نوشتهٔ ۶ رمضان ۱۰۹۱ه. ش ۲ مجموعه ، ۴۶ گ (عباسی ۱ : ۱۳۲).

● **مائة فواید ؛** اوراد

غلام حسین سندی. در ص : ۱۳۰۳ گذشت.

● **مبداو معاد**

صاین الدین ترکه ، در : ۹۷۸ گذشت.

● **3405- مبداء و معاد**

ملفوظات مجدد الف ثانی ، شیخ احمد سرهندی ست (که یاد او در «اثبات نبوت : ۱۰۲۲» گذشت). گرد آوری خلیفهٔ وی محمد صدیق بدخشی، هدایت کشمی ، که در ۱۰۱۹ه/۱۶۱۰م. به انجام رسالنده است ، با سربندهای «منها».

نام شیخ احمد سرهندی در دیباچه آمده است ، نام کتاب و گرد آورنده و تاریخ ، تنها در پایان دو نسخهٔ گنج بخش آمده است ؛ این نسخه که «مبداء و معاد» است بنام - الفاس نفیس حضرت فخر کرام - چون کرد هدایت اقتباس از سر صدق - در سال هزار و نوزده گشت تمام - صدیق هدایت که شدش چرخ نکام - مانا که ز صدق شد هدایت فرجام - زین خود چه عجب ولیک تحقیق اینست - کز جوش شراب احمدی یافته جام.

آغاز ۱ : الحمد لله المبدء و المعاد و صلی علی حبیبه. . فهذه رسالة شریفة متضمنة لاشارات لطیفة . . . درویشی را هوس این راه پیدا شد ، عنایت خداوندی . آغاز ۲ : الحمد لله الذی انعم علینا و هدانا الی الاسلام و جعلنا من امة . . . فهذه معارف عالیة مقتبسة من الانفاس النفیسه القدسیة.

(ن. ک. رود کوثر : ۲۲۰ تا ۳۴۲ زندگینامه و آثارش و ص ۲۵۷ دربارهٔ «مبداء و معاد» او - مشار ۴ : ۴۴۸۹ که نشانی دو چاپش را داده - اندیا آفیس ، چاپی : ۲۷۴ یک چاپش را دارد - پاکستان و هند ۴ : ۲۱۶ - علمای هند : ۱۲ - موزهٔ سالار ۸ : ۲۸۱ ش ۳۴۲۶).

10119- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق، ۱۰ج ۱/۱۰۷۸ه. آغاز برابر نمونهٔ ۱ ، تاریخ گرد آوری ۱۰۱۹ه.یاد شده است ، ۸۶ ص (نعیم اختر مجددی).

10120- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷ ۶۲، ۲۹۷ صد، ۶، ۲۹۷ احمد: با تاریخ ۱۰۹۱ه. در مجموعه آغاز برابر نمونهٔ ۲، که گفته شده در ۱۰۸۱ه. گرد آوری شده . ۶گ۱۳ س (عباسی ۱ : ۱۳۲).

10121- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم اسلامیه ۱۰۶۷ : میرزا محمد قاسم بخارایی، ۱۱۲۰ه. در مزار خواجه بهاء الدین نقشبند، ش ۶ مجموعه (عبدالرحیم ۱ : ۱۹۸).

10122- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی: نستعلیق، محمد حسن بن ملا محمد یوسف، ۲۲ محرم ۱۱۶۶ه. آغاز برابر نمونهٔ ۱، سپس ملفوظات مجدد الف ثانی، ۸٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10123- حیدر آباد، شاه ولی الله اکادمی، غلام مصطفی قاسمی: نستعلیق پخته، ۱۱۸۵ه. آغاز برابر، ۱۷۰ ص (نعیم اختر سندی).

10124- اسلام آباد، گنج بخش ٤۷٤۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده، نام کتاب و گرد آورنده و تاریخ ۱۰۹۱ه. در پایان آمده، ٤۲ ص. در فهرست از قلم افتاده (گنج ۲ : ۷۸۰).

10125- لاهور، کتابخانهٔ دکتر محمد باقر: نستعلیق، ۱۲۲۲ه. ش ۱ مجموعه، آغاز برابر نمونهٔ ۲، ۳۰گ ۲۳ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیق : ۵۷۳).

10126- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی: نستعلیق پخته، طالب حسین بن محمد شاه، ۳ ذیحجه ۱۲۳۰ه. آغاز برابر یکم، ۳۸ ص (خانم رضوانه سحر).

10127- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۷۶-۳۵/۲ : نستعلیق، ۲۶ شوال ۱۲٤۱ه. آغاز برابر نمونهٔ ۱، ش ۲ مجموعه، ۳۸ گ (نوشاهی : ۲۶۳).

10128- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، ۹ ج ۲/۱۲٤۱ه. آغاز برابر نمونهٔ ۲، ۸۲ ص در مجموعه (محمد نذیر رانجها).

10129- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۵۹-۸۸/۵ : نستعلیق، (۱۲۶۵ه.) آغاز برابر نمونه، ش ۵ مجموعه (ص ۲۲۰-۲۹۰) (نوشاهی : ۲۶۳).

10130- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیهٔ سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، خواجه محمد عثمان خلیفهٔ دوست محمد قندهاری (م ۱۲۸٤ه) ۱۲۶۹ه. آغاز برابر نمونه ۱. (ص ٤۰ - ۱۲۲ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

10131- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیهٔ سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق طلبگی، سدهٔ ۱٤ه. آغاز برابر نمونه، ۸۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10132- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤٤۵ : نستعلیق پخته، پیر محمود، ۱۳۱۸ه. آغاز

برابر نمونه ، نام سرهندی در دیباچه و نام گرد آورنده و تاریخ در پایان آمده ، ۲۰۴ ص (گنج ۲ : ۷۸۰).

10133- سرگودها ، ساهیوال ، مکتبهٔ سلیمانیه ؛ نستعلیق خوش ، ۱۳۳۰ه. آغاز برابر یکم ، ۸۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10134- سند ، حیدر آباد ، دکتر نبی بخش بلوچ ؛ تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۴۰).

● مثال و خیال مطلق و مقید : مثامیه

● 3406- مجالس حسنیه

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت). ملفوظات پدر او ، شیخ محمد معروف به شیخ حسن محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (م ۹۸۲ه/ ۱۵۷۴م) بن احمد معروف به شیخ میان جی است. با سربندهای «مجلس» : مجلس اول در حج ، مجلس دوم در شش چیز : دوام صوم ، صوم معنوی ، دوام خلوت ، نفی خاطر ، ذکر با ربط پیر ، مجلس سخنی در عشق ، مجلس سخنی در ولایت . . . و در پایان ، احوالات پدر خود را آورده است.

در هند ۱۳۱۶ه. چاپ شده است. و نیز ترجمهٔ اردویی آن از ناشناس ، در لاهور ۱۳۲۶ه چاپ شده است (اختر راهی ، ترجمه ها : ۱۱۲).

آغاز : الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان . . . اما بعد ، فیقول العبد . . . الشیخ محمد الچشتی ، هذه مجالس حسنیه . . .

(ن. ک. علمای هند : ۲۱۴ زندگینامهٔ صاحب ملفوظات - خزینه ۱ : ۴۳۶ زندگینامهٔ همو - نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۳ اثر او آمده - مشار ۴ : ۴۵۲۲ «مجالس حسنیه» که نام کتاب نادرست «حسینیه» آمده - مشار ، مؤلفین ۵ : ۳۶۶ که در آنجا از آثار چاپی او تنها همین کتاب را یاد کرده است - موزهٔ سالار ۸ : ۲۸۸ ش ۳۴۲۸/۴۵ «المجالس الحسنیه» در مجموعه ۳۸ رسالهٔ او) .

10135- بهاولپور ، جامعهٔ اسلامیه ۱۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. با تاریخهای ۱۰۰۲ و ۱۱۰۳ و ۱۱۰۲ه. در مجموعه ، ش ۳ مجموعه ۴۲ رساله ای (دکتر الله دتا چودری).

10136- پنجاب ، اوکاره ، بصیرپور ، محمد محب الله نوری قادری ؛ شکسته آمیز ، ۱۲۰۳ه. همراه ۴۲ رسالهٔ نگارندهٔ آغاز برابر نمونه ، ۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

10137- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه ؛ نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، همراه رسایل دیگر از همو ، ۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10138- اٹک ، مکهد ، کتابخانهٔ مولانا محمد علی ، محمد صالح ؛ نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3407- مجالس کلیمی : ملفوظات نظام الدین اورنگ آبادی

ملفوظات شیخ کلیم الله شاهجهان آبادی (م ۱۱٤۰ه/۱۷۲۹ م) است ، که مرید و خلیفهٔ او نظام الدین اورنگ آبادی (م ۱۱٤۲ه/۱۷۳۰ م) در «مجلس» هایی ایراد می کرده است. و خواجه محمد کامکار (که یاد او در «احسن الشمایل : ۱۲۲۸» گذشت) گرد می آورده است.

اغاز: حمد بیحد و سپاس بیقیاس مر خالقی را که اساس هستی بر بنیاد نیستی گذاشته . . . خاکسار محمد کامکار و اخوی محمد نور الدین نقشبندی حسینی حصاری . . . مسمی به مجالس کلیمی کرد . . . مجلس اول روز یکشنبه تاریخ بیست . . . سعادت قدم بوس حاصل.

(ل. ک. علمای هند ۱۷۲ کلیم الله که تاریخ مرگ او را ۱۱٤۰ه. و خزینه ۱ : ٤۹٤ کلیم الله ، که تاریخ مرگ او را نیز ۱۱٤۰ه. آورده است - و از همین کلیم الله ، در این بخش از فهرست «مرقع کلیمی» و «کشکول کلیمی» - مشایخ چشت : ٤٥٨ خواجه کامکار ضمن خلفای نظام الدین اورنگ آبادی - موزهٔ سالار ۸ : ۲۱٦ ش ۳۳٦۷ «مجالس کلیمی»).

10139- دیره غازی خان ، تونسه ، آستانهٔ سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق پخته ، ۱۲٤۱ه. از روی خط نگارنده ، آغاز برابر ، (ص ۱ - ٤٥) (نعیم اختر مجددی).

10140- کراچی ، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱/۹۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : مجلس اول روز یکشنبه بیست و هشتم ربیع الاول ۱۱۳۲ه. سعادت قدم بوس حاصل شد (ص ۱ - ۵۹) سپس فصل ۲۲ (؟) (نوشاهی).

10141- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، مجد الدین ، ۱۳۵۹ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۲٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10142- ملتان ، جهانیان ، چک R ۱۰/۱۱٤ ، کتابخانهٔ الله بخش اسد نظامی: نستعلیق خوش ، گل محمد چودهرانی ۱۷ صفر ۱۳٦۰ه. اغاز برابر نمونه ، نخستین مجلس ۲۷ ع ۱ ۱۱۳۲/۱ و آخرین ۷ ج ۱۱۳۲/۱ و روبهم ۱۳ مجلس است ، ٤۰ ص (سعید الظفر نوشاهی).

● 3408- مجالسة النبی : لسان الفقرا : سیف الرحمان

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت). در آغاز آن گوید : هر که این کتاب را سیر کند معرفت اسرار الهی بروی رخ نماید ، و اگر مطالعه را ادامه دهد نیاز به مرشد ظاهر نماند.

به نثر آمیخته به نظم ، -دربارهٔ : عارف که را گویند ؟ ، مقام فنا فی الشیخ ، فنا فی الرسول ، مقامات نفس و قلب ، فقیری بدون علم ، تأثیر تصور اسم الله ، ذکر کلمهٔ طیبه از قلب ، تمثیل عناصر اربعه به وجود انسان ، روح پاک و روح ناپاک . . .

این کتاب از سوی عبدالستار تونکی به اردو ترجمه و در لاهور ۱۳٤۳ه. چاپ شده است (اختر راهی ، ترجمه ها : ۱۱۲).

آغاز: الله نورالسماوات والارض ، مثل نوره کمشکاة فیها مصباح. . . مثل نوری که از آن نور

کل مخلوقات ظهور یافت . . . و بعد میگوید . . .
(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۶ که در آنجا نام ۳۲ اثر او، از آن میان «مجالسةالنبی» آمده است).

10143- دیره غازیخان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه : نستعلیق پخته، هدایت الله مصطفوی، ۱۴ ع ۲/۱۲۴۹هـ. (ص ۳ - ۱۳ ۲۹) مجموعه رساله های او، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

10144- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم، نعیم اختر : نستعلیق، امام الدین، متوطن کهوتکه، ۲ شوال ۱۲۸۱هـ. در مجموعه رساله های او، آغاز برابر نمونه، ۲۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10145- اسلام آباد، گنج بخش ۳۰۲۵ : نستعلیق پخته، خدا بخش، سدهٔ ۱۳هـ. (ص ۱۱- ۲۶)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۸۱).

10146- بهاولپور، کتابخانه غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ۸۵ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر، سپس «کشف الاسرار»، (دکتر الله دتا چودری).

● مجمع الاحکام : مجمع الحکم

● **3409- مجمع الاسرار**

از سید بهادر شاه قادری بهاکری (م ۱۲۷۴هـ/۸-۱۸۵۷ م) بن سید میر شاه حسینی. به سال ۱۲۲۹هـ. (۴-۱۸۱۳ م) : مجمع اسرار پر انوار را - ختم کردم در ثنای محی دین - از سنهٔ هجری گذشته یکهزار - دو صد و نه بیست خوان از سر یقین. باسربندهای «فصل» : طریقهٔ پیران قادری، تلقین سالک به اسم ذات، پاس انفاس، شجره های پیران قادری و چشتی و نقشبندی، نسبنامهٔ پدر نگارنده، اذکار و اشغال و وظایف شطاری و قادری، معمولات بزرگان قادری، طریق حبس . . . در آن ازحضرت نوشه گنج بخش (م ۱۰۶۴هـ/۱۶۵۴ م.) و از گروه نوشاهیان نیز سخن رفته است.

ترجمهٔ آن به اردو از ناشناس در لاهور ۱۳۲۶هـ چاپ شده (اختر راهی، ترجمه ها : ۱۱۲).

آغاز : الحمد لله الذی خلق السماوات والارض . . . برضمیر روشن دلان پوشیده نماند که این مسکین خوشه چین . . .

(همان : دانش، دانشگاه ۱۶ : ۷۵ «مجمع الاسرار»).

10147- کراچی، موزهٔ ملی ۱۶۷ - ۱۹۶۸ .N. M : نستعلیق، کریم بخش ولد محمد منیر مجددی نقشبندی، متوطن چهالیه گواجرانواله، ۹ ذیحجه ۱۳۱۷هـ. آغاز برابر نمونه، در پایان قطعه هایی در ماده تاریخ مرگ نگارنده، ۹۸ گ (نوشاهی : ۲۶۴).

● **3410- مجمع الاسرار**

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). در مبداء و معاد به نثر آمیخته به نظم و در پایان آمده : مجمع اسرار نامش کرده ام - بی تکلف خوش تمامش کرده ام. در چهارده «سر» به شماره و «خاتمه» ای : ۱- غیب هویت، ۲- مبداء تعین، ۳- وجود تعینات خلقیه،

۴- عالم اجسام متناهی و معقولات نامتناهی ، ۵- عوالم روحالیات و معقولات از حیز جهات منز هند ، ۶- روح انسانی جوهری ست روحانی ، ۷- شأن بصر رؤیت است ، ۸- نفس به مثل فرزند عقل است ، ۹- مادهٔ جسمانی ، ۱۰- جامع مطلق انسان را از عالم کبری و صغری جمع فرمود و . . . ، ۱۱- علم مبداء و معاد خلاصه و لب حکمت است ، ۱۲- مبداء و معید (این یکی الهام به عربی ست) ، ۱۳- اول ما خلق الله ، ۱۴- معرف حقیقت اسم باعث . خاتمه : روح اسرف است از جوهر بدن .

آغاز : حمدله. صلات. بیت. از مبداء و معاد بشنو خبری - کز مبداء و معید یابی اثری . در آینهٔ وجود تو بتوان دید .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۱ «مجمع الاسرار» - نفیسی ۱ : ۱۸۸ «مجمع الاسرار» - ذریعه ۲۰ : ۱۶ «مجمع الاسرار» - ریو ۲ : ۸۲۹ «مجمع الاسرار» - مرآت العلوم ۳ : ۲۲۹ «مجمع الاسرار») .

10148- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۳۲۷ - ۳۳۸) ، در مجموعه رساله های او (گنج ۲ : ۷۸۱).

10149- دیره غازیخان ، تونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی ، (۱۲۶۳ ه) ، در مجموعه رساله های او ، (ص ۵۲۴ - ۵۳۸) ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی) .

● 3401- مجمع الاشیاء

از شیخ محمود (نگارندهٔ «رؤیت الحق ، ۱۵۳۷») مرید شاه سیف الله حسینی قادری . مطالب پراگندهٔ عرفانی ست بروش اگر پرسند ، بگو .

آغاز : بلند نشینان چون صفای لامکان خاصه تحقیق آنزمان مصاحب ذوق و وجدان . . .

10150- کراچی، موزهٔ ملی ۱/۹۷۹ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق ، عبد الحمید خان ، شوال ۱۱۹۲ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۱ - ۱۸) مجموعه (نوشاهی : ۲۶۵).

● 3412- مجمع الاوراد

از محمد کلی شاه .

اوراد و ادعیه است ، که نگارنده در سفر سند آنها را گرد آورده است .

10151- لاهور، شش محل ، انباله جلد سازی ، محمد بشیر لودهیانوی : نستعلیق و نسخ ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز : بسمله از بزرگان روایت کرده اند ، در خراسان روزی مردی بنا حق خون کرده ، ۲۴۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

● مجمع البحرین

دارا شکوه. در بخش هندویی خواهد آمد .

● 3413- مجمع البحرین

از شیخ عبدالقدوس چشتی گنگوهی (که یاد او در «رشد نامه: ۱۵۲۰ »گذشت). به خواهش

شیخ بن فضالی مروزی کرنالی.
آغاز: بعد حمدی محمدی که از ابتدای ظهور موجودات تا انتقاش دایرهٔ تجلیات کمالیات اوست . . . میگوید ذرهٔ اسیر هوا . . .

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۲ «مجمع البحرین» - نفیسی ۱ : ٤٠٤ زندگینامه و نام ٦ کار او، که این درمیان آن ها نیست - مشار، مؤلفین ۳ : ۹۰۸ که نشانی ۵ کار چاپ شدهٔ او را داده، که این درمیان آن ها نیست).

10152- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤/۲۲٦/۳۲۳۱ : نوشته ۱۰ ذیحجه ۱۰٦۷ هـ. (۱۹ سنمبر ۱٦۵۷ م) (بشیر حسن ۲ : ۲۳۳).

● **3414- مجمع الحکم** : مجمع الاحکام

ار درویش ابو سعید علی(علا) قریشی. نام نگارنده در نسخه های زیر به دو گونهٔ علی و علا آمده، و نیز نام کتاب به دو گونهٔ بالا آمده است. در اسرار احکام الهی، به روش سئوال و جواب. که برخی از پرسشها چند پاسخ دارد. و هر «سئوال» با «چه حکمت است» آغاز می شود، از اینگونه: چه حکمت است که عدد حروف بسمله نوزده است؟. چه حکمت بود که کشتی نوح برکوه جودی که خرد ترین کوه هاست ... ست؟. چه حکمت بود که پیغمبر (ص) نانوبسنده بود؟. چه حکمت بود در تیمم که مسح سر نیست؟. جواب خاک برفرق انداختن از بعد مفارقت دوست است، و تیمم موجب مواصلت و قربت.

نگارنده گویا همان نگارندهٔ «تحفهٔ حسین شاهی : تحفهٔ معین شاه» (ن. ک. گنج ٤ : ۲۱۹۲) در فقه باشد، که «تحفه» را بایستی بنام یکی از این دو تن نگاشته باشد: حسین شاه بن محمود شاه بن ابراهیم حاکم جونپور (۸٦۳ - ۹۰۵هـ/۱٤۵۸ - ۱۵۰۰ م) و یا محمود شاه بن ابراهیم شاه از همان خاندان، که در ۸٤٤هـ/۱٤٤۰ م. به حکومت جونپور رسیده است.

آغاز: حمد بی غایت مر حکیمی را که جواهر در معادن قلوب حکما نهاده، و شکر بی نهایت که کنوز رموز بمفاتیح . . . اما بعد، میگوید . . . درویش ابو سعید علا (علی) قریشی که چون . . . مجمع الحکم نام نهادم.

10153- پیشاور، ودربان، دیگری، عبدالصمد افغانی ۱۰۹ : نستعلیق زیبا، عبد الحکیم بن خیرالدین، ۱۱۳۲هـ. ش ۹ مجموعه، آغاز برابر نمونه. به نام مجمع الحکم آمده، ۳۵ ص ۱۹ س (میر سید سجاد حسین).

10154- پیشاور، دانشگاه پیشاور، ۱۰۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. باتاریخ ۷ صفر ۱۲٦۱هـ. در پایان که شاید تاریخ نگارش باشد، ش ۲ مجموعه. آغاز برابر نمونه، به نام مجمع الحکم، (پرفسور امتیاز حسین).

10155- راولپندی، لعل شاه بخاری، مدنی مسجد ۱۰ : نستعلیق پخته، ۱۲۳۷هـ. آغاز برابر نمونه بنام مجمع الاحکام آمده، ۲٤ ص (پرفسور اختر راهی).

10156- سیالکوت، بدو ملهی کهنه، کتابخانهٔ فخرالاطبا : نستعلیق پخته، عبدالنبی لاهوری،

(۱۲۸۹ه)، آغاز برابر، نام نگارنده در دیباجه علی و نام کتاب «مجمع الحکم» آمده، (ص ۱ - ۲۰۰) (نعیم اختر مجددی).

10157- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر: نستعلیق و شکسته، ۱۲۹۵ه، آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10158- فیصل آباد، پیپلز کالونی، کتابخانهٔ مجاهد اسلام: نستعلیق پخته، ذکاءالرحمان، ۱۲۹۸ه، آغاز برابر، (ص ۲۳۶-۲۴۵) (نعیم اختر مجددی).

10159- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۳۲: نستعلیق، پیرامون ۱۲۹۸ه. (ص ۲-۳۶)، آغاز و برابر نمونه، در دیباجه نام نگارنده علی و کتاب «مجمع الحکم» است.

10160- اسلام آباد، همانجا ۲۵۹۳: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در دیباجه علی و نام کتاب «مجمع الاحکام» آمده، ۲۸ ص (گنج ۲: ۷۸۳).

10161- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، نام کتاب در دیباجه مجمع الحکم است، ۱۷ ص (نعیم اختر مجددی).

10162- رحیم یار خان، صادق آباد، گنجینهٔ میر، سید میر زاهد حسین: رقاع پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، در دیباجه بنام مجمع الحکم است، ۹ برگ (دکتر الله دتا چودری).

10163- راولپندی، عزیز آباد، اکادمی تعلیمات اسلامی، سید ریاض حسین شاه: نستعلیق، حشمت، ۱۳۲۳ه، ۳۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3415- مجمع الدقایق

از ناشناس.

آغاز: خلق بعد از ارتفاع کثرت عین حق است.

10164- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۱۹۷۸-۴۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. ش ۶ مجموعه، ۸ ص (سید عارف نوشاهی: ۲۶۵).

● 3416- مجمع الفیوضات = ملفوظات محمد راشد

یکی از مجموعه ملفوظات پیر محمد راشد رضیواله است (که یاد او در «جامع الفیوضات: ۱۳۸۳» گذشت). گرد آوری همان خلیفه میان محمود کره ای لظامانی ست، در یک «مقدمه» و شانزده «باب» و «خاتمه» ای، که در ۱۲۴۸ه/۱۸۳۳-۲ به انجام رسانده است.

مقدمه در سبب تألیف و شجرهٔ پیران قادریان و نقشبندیان، باب ۱- نقلات فضیلت ذکر لا اله، نقلات نیت، طلب علم، صلوات، صیام، در شش فصل، ۲- نقلات متابعت، عزیمت، وعظ، راستی، دروغ، در پنج فصل؛ ۳- صفت جلال و جمال، ملامت، خوف و رجا، شش فصل، ۴- توبه، صحبت مرشد، طالبان حق، قبض و بسط ...، نه فصل، ۵- صدق ارادت، معرفت اولیا، مرید و پیر،

دوستی پیر با مرید ، پنج فصل ، ۹- مذمت دنیا ، توکل ، تدبیرات ، تجرید از غیر ، پنج فصل ، ۷- بلند همتی ، ۸- جذب و عشق ، محبت و بیقراری ، سکر و بیخودی ، ۹- نقلات محمدی ، فضیلت کعبه ، عروج و نزول اسلام ، چهار فصل ، ۱۰- معجزه ، تصرف ، کرامت ، مکاشفه ، چهار فصل ، ۱۱- معرفت حق ، نفس ، علم لدنی ، چهار فصل ، ۱۲- فقه و قناعت ، رضا بر قضا ، سه فصل ، ۱۳- خدمت به خلق ، مساکین ، سخاوت ، مروت ، هفت فصل ، ۱۴- فرق میان علما ، کامل و ناقص ، عقل حیوانی و انسانی ، سعادت ازلی ، چهار فصل ، ۱۵- نقلات متفرقه ، چهار فصل ، ۱۶- شفاعت ، عفو از تقصیرات ، خوش طبعی ، مناقب اولیا ، پنج فصل.

این کتاب را قاضی فتح محمد نظامانی به زبان سندی ، بنام «جامع البرکات» ترجمه کرده است. (ن.ک تسبیحی کتابخانه ها ۱ : ۵۵ ، ۵۶).

اغاز : حمد وافر مراحدی را که از نهانخانهٔ احدیت خویش الف احمدیت را تاج عزت بر تارک ... اما بعد ، میگوید ... فقیر محمود ...

10165- خیرپور ، پیر گوته ، مدرسه دار الهدا : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، جدولبندی ٤ راه ، ۷۵۹ ص (سید خضر نوشاهی).

10166- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ٤٤٦ ص ۱۹ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

10167- حیدر آباد ، تندو و قیصر ، گنجینه نظامانیان : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، ۷۱۰ ص.(نعیم اختر مجددی).

10168- حیدر آباد ، همانجا : نستعلیق خوش ، شیر محمد نظامانی ، ۱۳۸٤ه. آغاز : باب هشتم بر شش فصل است. فصل اول در ، ۳۲۹ ص (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۵).

10169- خیر پور ، تهیرهی ، مدرسهٔ دار الهدا : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱٤ه. آغاز برابر نمونه ، جلد ۱ ، ۱۱۹ ص.

10170- خیر پور ، همانجا : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱٤ ، جلد ۱ ، آغاز برابر نمونه ، ۱۹۲ ص.

10171- خیرپور ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱٤ ، جلد ۲. آغاز : خلیفة الله قدس سره المقدس میفردلد ... ، ۱۷٤ ص.

10172- خیرپور ، همانجا : نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ه. جلد ۳ ، آغاز : کرم الله وجهه که طریق ایشان ... ، ۱۸۲ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3417- مجمع قوانین

از محمود سلطان بن حافظ محمد بن غلام رسول.
نثر آمیخته به نظم.

آغاز: بنام نامی آن یگانه که دفتر تفضلات کائنات از دار کمالش یک رقم است. و فوارهٔ فیوضات ممکنات از ابحار نوالش نیم.

10173- لاهور، فقیر خانهٔ، سید مغیث الدین بخاوابی: نسخ و نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر و انجام افتاده، ۲۹۶ ص (محمد علی کوثر).

● 3418- مجمع الکمالات

از شیخ محمد امین بن نور محمد گجراتی. در تصوف و عرفان.

10174- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۰۳/۳۲۰۸: نوشته محمد امین، تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۴۶).

● 3419- مجمع اللطایف

از محمد حیات نوشاهی (م ۱۱۷۳ھ/۱۷۶۰م) (که یاد او در «ترویح القلوب: ۸۱۰» نشست). نام کتاب و نگارنده در دیباجه آمده و می گوید چند اسئله و اجوبهٔ غریبه از مطالعهٔ کتاب ها بدستم آمد، می بایست آن ها را روشن سازم برای نمونه: سئوال. ملائکه از چه دانستند که بشر مفسد و سفک دماء است که از پروردگار پرسیدند «اتجعل فیها من یفسد فیها...» جواب از ترکیب اضداد اربعه معلوم کردند که بناء ایشان بر فساد خواهد بود...

آغاز: ... محمد ز سر تا قدم پاک بود - نبی بود و آدم در آن خاک بود ... اما بعد می گوید حقر البریات فقیر محمد حیات.

(ن. ک. تذکرهٔ نوشه: ۱۶۵ زندگینامه و نام ۷ کار او، از آن میان همین اثر - پاکستان مین فارسی ۳: ۳۸۰ تا ۳۸۴ زندگینامه و بررسی این کارش).

10175- گجرات، ساهنپال، کتابخانهٔ نو شاهیه: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر و انجام افتاده، ۱۴ ص (سید عارف نوشاهی).

● 3420- مجموعة الاذکار

آداب و ادعیه است، از «الاوراد: ۱۲۹۹» سهروردی و دیگر جای ها گرد آمده است.

ذکر از خواب بیدار شدن، آداب قضای حاجت، طهارت، محاسن شانه کردن، بانگ نماز، صبح برخاستن، مسجد رفتن، نماز بامداد، اوراد پس از آن، نماز اشراق، نماز استخاره، نماز شکر، نماز تسبیح، نماز چاشت، از مسجد برون آمدن، طعام خوردن، آب خوردن، جامه پوشیدن، نماز سراج القبر...

آغاز: حمد له. صلاة. بعد آنکه این کتاب مجموع اوراد شیخ کبار قدوهٔ زمان شیخ الشیوخ وغیره از کتب معتبره و احادیث شریف استنباط شده... مسمی به مجموعة الاذکار.

10176- اتک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، فقیر الله، ۶ صفر ۱۱۹۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

3421. مجموعهٔ اسرار

از شیخ عبدالنبی جیو ، که بایستی از صوفیان پایان سدهٔ دهم و آغاز یازدهم شبه قاره باشد. گرد آوری شیخ محمد اشرف ، ساکن موضع ستکوهه - پتاله ، که از شیخ پیشگفته بهره مند شده است.

از چهارد همین نامه که «در تحقیق اسم غیب» است ، برمی آید که نگارنده از حاجی شیخ عبدالله سلطانپوری ، در برخی از مسایل بهره مند شده است. این سلطانپوری بایستی همان نگارندهٔ «کشف الغمه :۱۱٦۹» درگذشته ۹۹۱ھ/۱۵۸۳م. باشد.

مجموعه نامه هایی ست عرفانی ، درسیرو سلوک و تشریح مسایل صوفیان ، که بایستی ، برابر فهرست آن ها ۱۲٦ نامه باشد ، که در نسخهٔ زیر تنها ٦۲ نامه هست.

آغاز : بدانکه شروع سلوک در طریقت اول از ذکر خفی لطیفهٔ قلبی ست ، و لطیفهٔ قلبی زیر پستان چپ دو انگشت است.

10177- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری۲۹۷ ،٦۲ این:نستعلیق، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، تنها ٦۲ نامه را دارد ، ۱۱۷ گ ۱۵ س (عباسی ۲ : ٤٦).

3422. مجموعة الفواید ؛ فواید شیخ حمزة : دستور السالکین

از بابا داود بن حسن ، خاکی کشمیری (م ۹۹٤ھ/۱۵۸٦م) ، مرید شیخ حمزهٔ کشمیری (م۹۸٤ھ/۱۵۷٦م) فرزند بابا عثمان رینه بن زبور رینه ، مرید و خلفیهٔ سید جمال الدین بخارایی سهروردی. و این شیخ حمزه جز امیر حمزه پسر امیر کلال (م ۸۰٤ھ/۱٤۰۲م) می باشد.

و از هموست در این فهرست : ریشی نامه (مثنوی) ، ورد المریدین (قصیدهٔ مورد گفتگو).

در دیباچه می گوید : پیش از این قصیده ای در بعضی مسایل ضروریه و قواعد سلوک و طریقت و شمه ای از احوال مخدوم شیخ حمزه (مدظله) سروده بودم. که نکات دشواری داشت. از من خواسته شد آن سروده ها را گزارش کنم. از این روی این را نگاشتم و «مجموعة الفواید» نامیدم. در متن کتاب ، و در شرح بیت «پس در ایمان و در ضروریات دین - این رساله منتظم چون رشتهٔ جوهر شده است» می گوید «این رسالهٔ منتظم . . . مسمی و موصوف به رسالهٔ «ضروریه» به معنی لابدیه است. اما آنچه در آخر این منظومه مذکور است که نام این رساله «ورد المریدین» است و «بحر الحکم» نیز تواند بود ، وجوه مناسبت آن بدین دو اسم در همانجا گفته خواهد شد». پس متن قصیده ای است به نام «ورد المریدین» و «ضروریه» و شرح آن بنام «مجموعة الفواید».

از اینجا چنین روشن می شود : نخست اینکه «ورد المریدین» و «قصیدهٔ ضروریه» که در منابعی به گونهٔ دو کار جداگانهٔ خاکی آمده یکی هستند. دوم اینکه شرح این قصیده بنام «مجموعة الفواید» است نه «دستور السالکین».

گزارش قصیده ای ست. با سر آغاز : حمد مرحق ، که خاک را خالق و رهبر شده است -

آنکه و صفش از خیال و وهم ما برتر شده است. باسربندهای «متن» که بدنبال آن بیتی آورده می شود ، سپس «شرح» به نثر آمیخته به نظم فقه و عقاید است ناديدی صوفیانه.

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذين اصطفی. اما بعد ، می گوید العبد الفقير الی رحمة الله ذی المنن ، داود بن حسن غفر . . . که قبل از این در وقتی از اوقات . . .

(ن.ک. شعرای کشمیر ۱ : ۲۲۰ تا ۲۲۵ خاکی ، زندگینامه و نام ٦ کار او : ۱- ورد المریدین (قصیده) ، ۲- دستور السالکین، ۳- قصیدۀ جلالیه، ٤- رسالۀ غسلیه، ٥- قصیدۀ ضروریه (فقه)، ٦- مجمع (چنین) الفواید- دیال سنگه ۱ : ۸۵ گویا همین کتاب است که بنام «فواید شیخ حمزه» آورده و می گوید گزارش ملفوظات و قصیده ای از شیخ حمزه است - خزینه ۲ : ۸٦ - ۸۷ برای شیخ حمزة - نفیسی ۱ : ٤٠٦ برای خاکی ، در آنجا نام ٤ کار او آمده است : ۱- ورد المریدین ، ۲- دستور السالکین در شرح آن منظومه ، ۳- قصیدۀ جلالیه ، ٤- رسالۀ غسلیه).

10178- لاهور ، دیال سنگه ترست ٤۳ الف : نحست نسخ سپس نستعلیق ، سدۀ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه. در فهرست بنام «فواید شیخ حمزه» در شرح ملفوظات و قصیدۀ شیخ حمزه آمده است ۱۳۲٤ ص (هاشمی ، صدیقی ۱ : ۸۵).

10179- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۹۳۱ : نسخ پخته ، سده ۱۱-۱۲ه آغاز و انجام کمی افتاده ، ۵۹۸ ص.

10180- اسلام آباد ، همانجا ٤۲۵۷ : نستعلیق پخته ، سدۀ ۱۲ه. آغاز و انجام افتاده ، ۳۷۰ ص.

10181- اسلام آباد ، همانجا ٦٦٠۷ : نستعلیق پخته ، ۱٤ صفر ، سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، در دیباچه نام کتاب «مجموعة الفواید» است (گنج ٤ : ۲۱۳۸).

10182- بهاول نگر، چشتیان ، درگاه معلی ، صاحبزاده نور جهانیان محمودی : نستعلیق پخته ، محمد غلام رسول ، ۱۳ ذیحجۀ ۱۲۰۳ه. آغاز برابر ، ۳۸۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10183- سیالکوت ، رنگپوره ، کتابخانۀ حسن علی : نستعلیق ، انتضار -سین ، ۲۹ محرم ۱۲۷۲ه. آغاز برابر ، ۳۸۹ ص (نعیم اختر مجددی).

10184- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۷۰ : نستعلیق ، بابا عبدالکریم مخدومی بن بابا عبدالصمد ولد بابا کمال الدین ، با مهر «بابا عبدالکریم مخدومی ۱۲۷۳» ، دیباچه بنام «مجموعة الفواید» است، ۲۱۸ ص.

● 3423- مجموعۀ فواید عثمانی : فواید عثمانی

از سید محمد اکبر علی شاه دهلوی عثمانی مجددی. که به نام «فواید عثمانی» در : ۱۷٦۸ گذشت. اینک نسخه ای دیگر :

10185- فیصل آباد ، پیپلز کالونی، کتابخانۀ مجاهد اسلام : نستعلیق ، ولی رام بن متها رام،

سدهٔ ۱۳ هـ آغاز: حمدله. صلات. اما بعد . . . ، (برابر لمونه)، ۱۹٤ ص (نعیم اختر مجددی)

● 3424- مجموعهٔ نوادر

ناشناخته. جز «مجموعهٔ نوادر» نورالدین قاری، و «مجموعهٔ نادرات» نظام‌الدین ابوالحسن احمد سمرقندی ست، که در بخش فقه خواهند آمد.

آغاز: حمدله . . . اما بعد، فصلی چند در اثبات عبادات و استفسار از موصیات و نامشروعات از روایات کتب معتبرات و منقولات فقهای ثقات عالیدرجات جمع کرده شد.

10186- گوجرانواله، سکهکی مندی، نذیر احمد نقشبندی: نستعلیق، ج ۱۲۷۲/۱ هـ. آغا برابر نمونه، ٤۷ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3425- مجموعهٔ وظایف‌چشتیه

از خان عبدالقادر خان بادوزئی بن نواب حاجی عاشق محمد خان ملتانی (سربرگ کتاب) مجموعه اوراد و وظایف و زنجیرهٔ پیران است.

آغاز: الهی انت مقصودی و رضاک مطلوبی . . . چهل و یک خوانده شود وصایم باشد . . .

10187- ملتان، باغ لانگی، کتابخانه عمومی: نستعلیق پختهٔ زیبا، سدهٔ ۱٤ هـ، ٤۹ + ۱۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3426- محبت: رسالة فی معنی المحبة

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیی: ۵۱» گذشت). در دیباجه با القاب بسیار از مخدوم و مخدوم زاده حبیب الحق والدولة والدین میرزا محب الله ستایش می کند، که خواست برسم کتابخانهٔ او رساله ای به پردازد مشتمل بر «شمه» ای و سه «شمامه» و چند «رایحه» و «نفحه» ای، به نثر آمیخته به نظم. شمه: محبت به لسان عامه میل نفس است. شمامهٔ اول به بیان ارباب شریعت، در هفت رایحه: ۱- قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی، ۷- برهر تقدیر که شأن و نزول مقرر دارد. شمامهٔ دوم به عبارت ارباب طریقت، چهار رایحه: ۱- در محبت روندگان این راه، ٤- در رحمت حق. شمامهٔ سیوم به اشارت ارباب حقیقت و درد، نیز چهار رایحه: ۱- در محبت این طایفه به مقتضای لاموجود الا الله، ٤- در سر رحمت والله غفور رحیم. نفحه: چون محب محبوب را تاج خلافت نهاد.

آغاز: حمدی که مر محبت جمیل اللسان و خلیل البیان از عین محبت بیملت در عرضهٔ ادا . . . و بعد، سحرگاهی که سلسله جنبان بنزل الله.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۳۱۱ و صفا ۳: ۳۳۳ تا ۳٤۲ برای زندگینامه و فهرست آثارش که در هیچیک نام این اثر نیامده).

10188- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۹: نستعلیق خوش، ۸۸۲ - ۸۹۵ هـ. در مجموعه رساله های او (ص ۵۹۹ - ٦۱۰) (گنج ۲: ۷۸۳).

● 3427- محبت: رسالة . . .

ناشناخته.

10189- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳ / ۱۲۶۷ / ۴۳۲۰ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۲۵).

3428- محبت الاسرار

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت). نامبوب، به نثر آمیخته به نظم، و از «الانسان سری و انا سره» و «کنت کنزاً مخفیا..» آغاز می کند. دربارهٔ انسان کامل، معرفت الهی، فقر و فقیر.

در نسخهٔ گنج بخش نام «رسالهٔ محبت الاسرار» تنها در پایان آمده است. و در دیباجه تنها نام نگارنده برده شده است، و عبارت «تلمیذ الرحمان» نه بگونهٔ نام کتاب پس از خطبه آمده است. (ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۶ که در آنجا ضمن نام ۳۲ اثر او، دو رساله به نامهای «تلمیذ الرحمان» و «محبت الاسرار» آورده شده است و نیز ن. ک. «محک الفقر رد» در همین بخش).

ترجمهٔ این کتاب به زبان اردو از ناشناس در لاهور، ۱۳۲۸هـ. چاپ شده است (اختر راهی، ترجمه ها : ۱۱۳).

آغاز ۱ : تقدس باسمائه و تعالی کبریائه . . . والسلام علی من اتبع الهدی و علی آله و اهل بیته و اصحابه . بدالکه تلمیذ الرحمان (ن. ک. زیر) فیض برکاته، سلک سلوک ثقات . آغاز ۲ : الله قدوس و تعالی کبریائه . . . بدانکه تلمیذ الرحمان (برابر پیشین).

10190- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق، احمد بابر، در مسجد متیلان واله در شهر چودهوان، عصر یکشنبه ع ۱/ سدهٔ ۱۲هـ. برای عبدالحق ساکن موسی زئی دیر خیلان، آغاز برابر نمونه ۱، ۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).

10191- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق پخته، عزت حسن بن شجاعت میر بن حسین علی بن محمد، ۱۲۴۰هـ. (ص ۱۴۰ - ۱۸۱)، در «کلیاتش» (خالم رضوانه سحر).

10192- دیره غازیخان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی : شکسته آمیز پخته، هدایت الله بن یار محمد مصطفوی، ۱۷ ع ۱۲۴۹/۲هـ. (ص ۳۰ - ۸۳)، مجموعه رساله های او (نعیم اختر مجددی).

10193- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۶۲ : نستعلیق پخته، محمد حسن ولد محمد، ۱۲۸۱هـ. (ص ۹-۹۵)، آغاز برابر نمونه و در پایان بنام «رسالهٔ محبت اسرار» نامیده شده (گنج ۲: ۷۸۳).

10194- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم، نعیم اختر : نستعلیق، امام الدین، متوطن کهوتکه، رمضان ۱۲۸۵هـ. در مجموعهٔ رساله های او، آغاز برابر نمونهٔ ۲، ۲۶ ص (نعیم اختر مجددی).

10195- لاهور، دانشگاه پنجاب ۶۹ Pciv : تاریخ یاد نشده، (پاکستان مین فارسی ۲: ۱۶۵).

محبت باری : شواهد محبت باری

● **3429ـ محبت باری** : تحفة القلوب و هدیة الارواح : عشقیه

از **خواجه عثمان جالندهری** ، که بنام «عشقیه : ۱۶۹۶» گذشت . و بایستی افزود :
۱- نام کامل نگارنده شیخ عثمان بن الله داد صدرالدن خیل (افغان) است.
۲- نام دیگر کتاب «تحفة القلوب و هدیة الارواح» است.
۳- این کتاب بکوشش محمد سلیمان گیلانی به زبان اردو ترجمه و در لاهور (بی تاریخ) چاپ شده است .

(ن. ک. پاکستان متن فارسی ۲ : ۳۰۰ تا ۳۰۶ زندگینامه و بررسی تفصیلی دوکارش : چهل مکتوب ، محبت باری . و نام دوکار دیگرش : شوقیه ، ذوقیه (ن. ک. مشترک ۲ : ۱۶۰۳ سطر ۲۸) - اختر راهی ، ترجمه ها : ۷۷ «تحفة القلوب» و ترجمهٔ اردویی آن).

● **3430ـ محبت نامه**

ناشناخته . بشیر حسین (محمد شفیع ۲۷۲) دربارهٔ نگارنده اش دو گمان برده : یکم گویا از **یار علی بن عبدالله تبریزی شیرازی** (م میان ۱۴۱۲ - ۸۱۶هـ/۱۴۱۰ - ۱۴۱۳ م) یا زنده در ۸۳۵هـ/ ۱۴۳۲ م نگارندهٔ «لمحات در شرح لمعات» عراقی (نسخه ها ۲ : ۱۳۴۴) است. دوم اینکه ملفوظات شیخ مقبول الحضرت **یدالله** است ، که شاگرد و خلیفه و پسرزادهٔ بنده نواز گیسو دراز (م ۸۲۵هـ/۱۴۲۲ م) بوده . این ملفوظات را ایشان در مجالس خود ، در ماه رجب تا شوال ۸۴۳هـ/۱۴۳۹ م. ایراد کرده ، و شاگرد شان بنام **محمود فضل الله حسینی** به نام «محبت نامه» گرد آورده است .

(در این فهرست ، برای گیسو دراز . ن. ک. اسماء الاسرار : ۱۲۶۴ و برای سید ید الله ن. ک. ملفوظات شاه ید الله ، در همین بخش).

بشیر حسین می افزاید : محمود فضل الله پیشگفته ، دیوان خاقانی را نیز بنام «محبت نامه» (انه : ۱۸۶۹/۱۱) گزارش کرده ولی آن کتاب دیگری ست . ولی این سخن بشیر حسین درست نیست. چه «محبت نامه» محمود فضل الله ، نسخهٔ انه : ۱۸۶۹ شرح دیوان خاقانی نیست
(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۴ «محبت نامه» فضل الله نعیمی حروفی کشته ۷۹۶هـ/۱۳۹۴ م - نفیسی ۱ : ۲۱۴ و ۲ : ۲۶۴ برای همان حروفی و «محبت نامه»ی او - اخبار الاخیار : ۱۷۸ برای سید ید الله - بزم صوفیه : ۵۲۰ همان سید ید الله ، در میان خلفای گیسو دراز - نفیسی ۱ : ۲۶۳ و ۲ : ۷۸۰ برای یار علی شیرازی) .

10196- لاهور ، محمد شفیع ۱۲/۲۱۶ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز : قال النبی (ص) الشریعة اقوالی و الطرایقة فعالی و الحقیقه. . . بدانکه محبت را چهارمقام است . . . شریعت ، طریقت ، حقیقت ، معرفت . . . ، ۱۰ گ ۱۲ - ۱۵ س (بشیر حسین : ۲۷۲).

● **3431ـ محبوب السالکین**

از خواجه کلان (کلا ، کلاه) بن خواجه عیسی (دیباچه) . روزگارش بدست نیامد . فارسی ست

بسیار روان آمیخته به نظام . ولی در چند جا سروده های هندی با عنوان «دوهره» در آن آمده است .

در یک «مقدمه» و چهار «فصل» و سربندهای «ای عزیز ، ای برادر ، ای طالب حق» : مقدمه دربارهٔ مقام ناسوت ، ملکوت ، جبروت و لاهوت و آنچه در متن آمده به کوتاهی سخن رفته است و نیز دربارهٔ برخی از صوفیان نامی که تازه ترین آنان شیخ شرف پانی پتی (بو علی قلندر م ۷۲۴ھ) است .

فصل ۱- ناسوت که علم آن شریعت و عمل آن امر و نهی از منکر است ؛ ۲- ملکوت که علم آن طریقت و عمل آن ذکر الله و فنا فی الشیخ است ، ۳- جبروت علم آن حقیقت و عمل آن تفکر و فنا فی الرسول است ؛ ٤- لاهوت که علم آن معرفت و عمل آن فنا فی الله است .

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالقی را که جمله صفات ذات خود را در تمام مخلوقات ظهور نمود .

10197- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٤۰٤ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ . آغاز چند سطری پیش از نام کتاب و نگارنده افتاده . نام نگارنده در دیباچه خواجه کلا (نه کلان و نه کلاه) بن خواجه عیسی آمده (ص ۲ - ۳۲).

10198- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۳ : نستعلیق ، با مهر کننده ۱۲۰۱ھ . (ص ۱۳ - ۱۵۳) ؛ آغاز برابر نمونه (نوشاهی) . در فهرست سرفراز : ۲٦۹ بنام «گفتار خواجه کلاه» آمده .

10199- لاهور ، دیال سنگه ۶۲۱ د : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۷ گ (دیال سنگه ۳ : ۹۰).

● 3432- محبوب العاشقین

منسوب به بایزید بسطامی ، (که یاد او در «فقر نامه: ۱۷۵۱» گذشت) . در منابع در دسترس این انتساب بدست نیامد

10200- سرگودها ، وان میانه ، میان فضل الهی رانجها ; ش ۳ مجموعه بدینگونه : ۱- شرح درود ، محمد رستم ، ۲- مرغوب القلوب ، تبریزی ۳- ، این کتاب ، ٤- نان و حلوا ، (محمد شفیع مجله الریر ، ویژه کتابخانه ها (۱۱ : ۱۹٦۷ م : ۲۸۸).

● **محبوب‌القلوب :** محفل آرا .

برخوردار . در بخش داستان ها خواهد آمد .

● 3433- محبوب المتقین

گرد آوری محبوب عالم .

چند تن به این لقب شهرت دارند . یکی سید محمد ابو المجد گجراتی (م ۱۱۱۱ھ/۱٦۹۹ م) (علمای هند : ۲۱٤).

ادعیه و اذکار و اوراد بزرگان است ، بافواید آن

آغاز: الحمد لله الذی جعل قلوب اولیاء مظهر انوار کماله . . . اما بعد، میگوید تراب اقدام رسول عرب والعجم بندهٔ مسکین .

لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۲۹۳ : نوشتهٔ فیض علی، ۱۳ ج ۲/۱۲۵۹ه. (ژوئیهٔ ۱۸۴۳م.)
آغاز برابر (بشیر حسین ۳ : ۵۳۲).

● 3434. محبوبیه ؛ محبوبه

از خواجه محمد پارسا (که یاد او در «تحقیقات : ۳۴۳» گذشت)، پند و اندرزها و آموزشهایی است صوفیانه به نثر آمیخته به نظم، با حدیث «المرءمع من احب» آغاز می شود :کار دیدار دل است و نه گفتار زبان، تا نکشی نفس از وی نرهی، خرقه کوته کنی چه سود بود - زهد کی جامهٔ کبود بود، اختیار خالق، نهی نفس از هوا، خرقه، حقیقت نماز، استقامت، یکسو نگریستن و یکسان زیستن، حقیقت ذکر، نیستی و فنا، صدق، غفلت، قدم و بقا، ریا و عجب، دوستان خدا، خانهٔ دل.

آغاز: قال ابن مسعود(رض). قال جاء رجل الی رسول الله(ص). قال یا رسول الله کیف ترا فی حال رجل احب قوما . . . از انفاس قدسیهٔ مشایخ طریقت است و. کار دیدار دل دارد و نه گفتار زبان .

(ن. ک نفیسی ۱ : ۲۲۰ و ۲ : ۷۶۶ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «رسالهٔ محبوبه» - صفا ٤ : ٤٨٢ زندگینامه و نام آثارش که این درمیان آنها نیست - نسخه ها ۲ : ۱۳۶۶ «محبوبیه» - پیشگفتار چاپ «قدسیه» از پرفسور ملک محمد اقبال : ۳۱ - نسخه ها ۲ : ۱۳۶۶ «محبوبیه» - همالجا ۲ : ۱۳۶٤ «محبت نامه» از خواجه عبدالله هروی، که جز این است - ذریعه ۲۰ : ۱٤۲ «محبوبیه» - برای نسخه هایش : دانشگاه ۱۶ : ۱۱۲ - نشریه ۸ : ۲٤٤ و ۱۰ : ۲٦٤).

10201- اسلام آباد، گنج بخش ۵۸۶۶ : نسخ پخته، قوام الدین عبدالله، ۹۴۵ه. (ص ۶۵ - ۶۹)، آغاز برابر نمونه. نام کتاب در پایان به خامهٔ نویسنده «محبوبه» است نه «محبوبیه» و از پارسا دانسته شده (گنج ۲ : ۹۷۱).

10202- اسلام آباد، همالجا ۳۹۳ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۳۹۸ - ٤۰۳)، آغاز برابر نمونه بدون نام، در فهرست مجموعه به خامهٔ نویسنده از پارسا دانسته شده . (گنج ۲ : ۶۸۰).

10203- الک، مکهد، مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، کمال الدین، سدهٔ ۹ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده یاد نشده، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10204- اسلام آباد، گنج بخش ۱۸۱۶ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰-۱۱ه. (ص ۱٤۳ - ۱٤۷) آغاز برابر نمونه، نام رساله و پارسا به خامهٔ نویسنده در پایان (گنج ۲ : ۹۷۱).

10205- الک، مکهد، مولانا محمد علی، افضل الدین: نسخ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز مطالب برابر نمونه، ولی از خواجه عبدالله هروی دانسته شد، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10206- الک، مکهد، کتابخانهٔ محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده یاد نشده، ۹ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● المحبوبیة المحمودیة : گلزار راشدی

● 3435. محرم اسرار

از شیخ عبدالکریم بن شیخ فرید انصاری، از خاندان شیخ عبدالقادر جیلانی. وی به شیخ احمد قادری لکهنوی ارادت می ورزیده است. در ارتباط همهٔ ظهورها باوجود مهتر اسلام(ص). به سال ۱۰۱۸ه/۱۶۰۹ م نگاشته است.

وی جز شیخ عبدالکریم انصاری سهارنپوری (م ۱۰۲۴ه/۱۶۱۵م) (علمای هند : ۱۲۹) است، چه نام پدر این یکی عبدالستار بوده است.

آغاز : قل هو الله احد، نام آن احدی که از ذات هستی بروی تجلیات در آیت قدرت دید.

(ن. ک. ایوب قادری : ۳۲۱ برای عبدالکریم سهارنپوری - نسخه ها ۲ : ۱۳۶۶ «محرم اسرار»).

10207- کراچی، موزهٔ ملی ۹۱۵ - N. M. ۱۹۶۱ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۶۸ ص (نوشاهی : ۲۶۵).

● 3436. محک الطالبین

از محمد سعید قادری، معروف به عبدالسلام حسام الدین بن حبیب الله العلوی الجلالی العربی الکروری (کردی ؟). که روزگارش بدست نیامد، در دیباجه از «مکتوبات منیری» (م ۷۸۲ه/۱۳۸۰م) بگونهٔ سجع نام برده است. در پایان یکی از نسخه هایش (ن. ک. زیر) تاریخ نگارش ۱۰۹۳ه/۱۶۸۲ م آمده است.

در یک «مقدمه» در یک فصل، در بیان شرایط و ارکان و احکام ایمان، توحید و معرفت حق. سپس دو «باب». باب یکم، در اصول دین، سه فصل : فصل ۱- اوصاف و علامات مذهب اهل سنت و جماعت، ۲- ارادت و صحبت با مشایخ، مرشد هادی و مرشد مضل، ۳- الفاظ متشابهات قرآن و حدیث و اقوال پیران. باب دوم فروع دین، دو فصل : ۱- صلات و فرایض و سنن و محرمات آن، ۲- اموات از غسل و کفن، سپس بیست فصل (که گویا باب سوم باشد) : فصل ۱- ثواب و عقاب، ۲- کسب و توکل، ۳- علم نافع و مضر، ٤- فواید خاموشی، ۵- تکبر، ٦- موت و بهشت، ۷- زیارت اهل قبور، ۸- ربا و اخلاص، ۹- فواید متفرقه، ۱۰- مبداء آفرینش جهان و معادن، ۱۱- توبه، ۱۲- امر به معروف و نهی از منکر، ۱۳- صدق، ۱٤- حیض و نفاس و نکاح، ۱٦- تزیین و حلق و قصر، ۱۷- در بیان سفر، ۱۸- ادعیه و مهمات و فواید، ۱۹- ؟، ۲۰- روایات و نقلیات نوادر.

آغاز : الحمد لله العظیم، و الصلاة علی نبیه الکریم، و علی آله . . . اما بعد، می گوید . . . محمد سعید.

(ن. ک. پاکستان و هند ۵ : ۳۱٤ «محک الطالبین» همین کتاب ضمن آثار صوفیانهٔ سدهٔ

۱۸ م به بعد - نشریه ۱۰ : ۲۸۵ دو نسخه از شوروی : «لتمهٔ محک الطالبین» محمد سعید قادری بدون نام نگارندهٔ متمم و «مختصر محک الطالبین» محمد سعید گزیدهٔ محمد بن سلیمان بن عثمان افغان خویشگی، و این یکی نسخهٔ مؤرخ ۱۱۳۲ هـ در قصور است).

10208- اسلام آباد، گنج بخش ۱۹۹۴: نستعلیق، سدهٔ ۱۱-۱۲هـ. آغاز در دیباجه پیش از نام کتاب و فهرست مطالب افتاده، ۵۵۸ ص (گنج ۲ : ۹۷۱).

10209- گجرات، احمد حسن احمد قلعه داری: نستعلیق پختهٔ دو تن، تاریخ یاد نشده، در پایان آمده: تمت تألیف الکتاب ۱۰۹۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۶۱۲؟ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 3437. محک الطالبین ؛ مختصر محک الطالبین

متن از همان محمد سعید قادری گزیده از محمد بن سلیمان بن عثمان عرف افغان خویشگی قصوری. (ن. ک. پیش از این).

(ن. ک. نشریه ۱۰ : ۲۸۵ «مختصر محک الطالبین» نسخه ای از شوروی به نام همین کس، که در ۱۸ ع ۱/۱۱۳۲هـ در شهر قصور نوشته شده).

10210- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۶۲۳۹ : نوشتهٔ محمد عمر، ۱۱۳۲هـ (۱۷۲۰) در قصبهٔ قصور (شیر - سین ۲ : ۲۴۷).

● 3438. محک الطالبین ؛ منتخب محک الطالبین

متن از همان محمد سعید قادری. گزیده از حافظ مرتضی بن محمد خان شهاب الدین زئی، عرف افغان خویشگی چشتی قصوری (که یاد او در «طب مرتضوی : ۶۳۲» گذشت).

در یک «مقدمه» در یک فصل سپس یک «باب» در سه «فصل». آنگاه «خاتمة الکتاب» (که بجای باب دوم متن است) در یازده «فصل». فهرست مطالب این بخشها نزدیک به متن است. جز آنکه باب دوم متن (نسخهٔ گنج بخش) در منتخبش عنوان «خاتمه» دارد. و این خاتمه در ۱۱ باب است نه بیست باب.

آغاز: الحمد لله العظیم، والصلاة علی نبیه الکریم، و علی آله و صحبه الذین فازوا منه بحظ جسیم. یقول العبد المتوسل الی الله المنان حافظ مرتضی بن محمد خان شهاب الدین زئی عرف افغان خویشگی الچشتی القصوری.

(ن. ک. نشریه ۱۰ : ۲۸۵ «مختصر محک الطالبین» نسخهٔ شوروی، از محمد بن سلیمان بن عثمان افغان خویشگی).

10211- قصور، کوت مراد خان، همدانیه، سید محمد طیب شاه همدانی: نوشتهٔ ۱۱۰۶هـ. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹۹).

10212- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۴ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۱۴ ص (گنج ۲ : ۹۷۲).

● **3439ـ محک الطالبین :** تتمهٔ محک الطالبین

از شرف الدین منیری (م ۷۸۲ھ/۱۳۸۰ م) (بشیر حسین). با توجه به اینکه یکی از مآخذ کار نگارندهٔ متن «مکتوبات» شرف الدین منیری است، و نام وی در دیباجهٔ متن آمده است، انتساب «تتمه» به منیری نادرست است، مگر اینکه متن «محک الطالبین» دیگری باشد.

(ن. ک. نشریه ۱۰ : ۲۸۵ «تتمهٔ محک الطالبین» نسخه ای درشوروی ، بدون نام نگارنده).

10213- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۲۳۶/۲ : نوشته ۱۹ ع ۱۱۳۲/۱ھ (۳۰ جنوری ۱۸۲۰م.) در قصور (بشیر حسین ۲ : ۲۰۶).

● **3440ـ محک** (محکم) الفقرا ، خرد

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری : ۱۲۵۹» گذشت). در آداب و اخلاق و صفات فقیر، به نثر آمیخته به نظم ، نامبوب. و بدینگونه آغاز می کند که طریقهٔ قادری دو قسم است : زاهدی قادری و سروری قادری. زاهدی قادری بیشمار است ، همهٔ عوام الناس ، و سروری قادری آنست که . . .

وی دو گفتار بدین نام دارد (خرد و کلان) ، در هر یک نام رساله و نگارنده آمده است. از نسخه هایی که از دید این ناچیز گذشته این نتایج بدست می آید : نخست اینکه واژهٔ «خرد یا کلان» در دیباجه ها نیامده است. دوم اینکه در برخی نام کتاب «محک الفقرا» و برخی دیگر «محکم الفقرا» برده شده است. و این دو نام یکی ست. سوم اینکه نگارنده از خود چنین نام می برد : می گوید ضعیف نحیف مصنف تلمید الرحمان. . . بندهٔ فقیر باهو . . .، و گویا اینکه نام«تلمید الرحمان» جزو نگاشته های وی آمده است. استنباطی نادرست از این عبارت باشد. باهو در جایهای دیگر نیز دانش خود را مستنبط از «خدا» دانسته است (ن. ک. «نور الهدی» از همو ، در همین بخش)

ترجمهٔ این کتاب از تاج الدین ککی زئی به زبان اردو ، در لاهور (بی تاریخ) چاپ شده است (اختر راهی ، ترجمه ها : ۱۱۳).

آغاز : الله تقدس اسمائه و تعالی کبریائه ، و درود بر سید سادات . . . بدان که این کتاب را محک (محکم) الفقرا نام نهاده شد. اما بعد ، میگوید . . . باهو ولد بازید . . . ، که طریقهٔ قادری دو قسم است ، زاهدی قادری ، و سروری قادری.

(ن. ک. اردو دایره ۱۱ : ۱۶۶ که در آنجا ۹ اثر فارسی او نام برده شده از آن میان «محکم الفقر» (نه محکم الفقرا) و نیز پاکستان مین فارسی ۲ : ۱۶۶ که در آنجا ۳۲ اثر او نام برده شده ، از آن میان «محکم الفقراء» (نه محکم الفقر) و «محک الفقر کبیر» و «محک الفقر صغیر» و نیز «تلمیذ الرحمان» بگونهٔ چهار اثر).

10214- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۸۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۳۲ - ۱۰۴) ،

آغاز، برابر نمونه، در دیباچه گفته نشده که «خرد» است یا «کلان». در فهرست گنج‌بخش نیامده است.

10215- شیخوپوره، سرمیدانی گنجینهٔ ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق، احمد قوم بابر، در چودهوان، دکان غلام حسین دباغ، برای آخوند زاده عبدالحق زاده، ع ۱ سدهٔ ۱۲ھ. آغاز نزدیک به نمونه، ۶۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10216- اوچ، سید شمس الدین گیلانی ۱/۳۷۸: نستعلیق خوانا، فقیر عادل، سکنهٔ چک شهانه محمد مراد کهله، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، سپس «محک الفقراء کلان» وی، ۵۹۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری ـ غلام سرور: ۲۰۳).

10217- اسلام آباد، گنج بخش ۴۹۸۰: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. (ص ۱۰۹-۱۶۴)، آغاز برابر نمونه، در دیباجه بنام «محک الفقر» (نه فقرا) آمده (گنج ۲: ۷۸۴).

10218- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی: نستعلیق پخته، عزت حسن بن شجاعت میر بن حسین علی، ۱۲۴۰ھ. آغاز برابر، (ص ۱-۱۳۰) (خانم رضوانه سحر). گفته نشده «خرد» یا «کلان» است.

10219- دیره غازیخان، تونسه، فقیر محمود سدیدی: شکسته آمیز، هدایت الله، ۵ ج ۱۲۴۹/۱ھ. آغاز برابر (ص ۲۲۵-۲۷۵) همراه «محک الفقرای کلان» (نعیم اختر مجددی).

10220- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۶۲: نستعلیق، محمد حسن، ۱۲۸۲ھ. (ص ۶۲-۱۰۳) آغاز برابر نمونه، در دیباجه بنام «محکم الفقراء» آمده.

10221- اسلام آباد، همانجا ۳۰۲۵: نستعلیق پخته، خدا بخش، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۵۵-۲۰۷)، آغاز برابر نمونه، بنام «محک الفقرا» است (گنج ۲: ۷۸۴).

10222- اسلام آباد، همانجا ۷۴۰۵: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱-۹)، آغاز افتاده (گنج ۴: ۲۴۲۰).

3441- محک الفقرا، کلان

از سلطان باهو (ن. ک. پیش از این). و این یکی نیز در همان زمینه است، به نثر آمیخته به نظم، نامبوب. و بدینگونه آغاز می شود: که فقر دو قسم است: یکی سالک دوم عاشق سالک، انتهای سالک ابتدای عاشق است؛ عشقت به تنم آمد، اکنون چکنم جان را ـ زیرا که نشاید، یک ملک دو سلطان را.

آغاز: الله تقدس اسمائه (برابر «محک الفقر خرد»).

(ن.ک. پیش از این).

10223- اوچ، مخدوم، سید شمس الدین گیلانی ۲/۳۷۸: نستعلیق خوانا، فقیر عادل، سده ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، بدنبال «محک الفقراء خرد» او، ۵۹۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری ـ غلام سرور: ۲۰۳).

10224- دیره غازیخان ، تولسه ، فقیر محمود سدیدی : شکسته آمیز ، هدایت الله مصطفوی، ۲۲ ج ۱/۱۲٤۹هـ. در مجموعه رساله های او (ص ۳۵۷-٤۱۹) (نعیم اختر مجددی).

10225- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰٦۲ : نستعلیق ، پیرامون ۱۲۸۲هـ. (ص ۱۰۵ - ۱۵٦) بدنبال «محک الفقراء» ی خرد او. آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۸۵).

10226- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۱٦ : نستعلیق پخته ، ۱ ج ۲/۱۳۲۲هـ. در دیباجه بنام محک العلما و الفقراء و الاولیاء نامیده شده ، آغاز : هو الاول والاخر والظاهر والباطن . . . ، ۵۰ ص (پرفسور الله دتا چودری).

10227- بهاولپور ، غلام محمدگهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ۸٤ : نستعلیق پخته ، گل محمد سندی علیا بهار پوری ، ۱۲۲۵هـ، ۷٦ ص (دکتر الله دتا چودری).

● 3442- محک مریدان طالب تحقیق

از ناشناش، نام کتاب نیز از مضمون سر آغاز برگزیده شده است.

در آن گوید : این کتاب بفرمان ایردی و افضل پیامبران نگاشته شده است. اذکار و افکار عارفانه و مکاشفات نگارنده است ، برای راهنمایی مریدان خود به مسایل تصوف و رموز آن. به فارسی روان و سلیس.

آغاز : بسمله. دعوت تکبیر و علم ذکر الله روشن ضمیر ، و علم استغراق باتأثیر صاحب نظر هر نفس ، این کتاب است از برای مریدان طالب تحقیق و عارفان تصدیق ، و واصلان بحق رفیق ، و علمان با توفیق ، و فقیران فنا فی الله، غریق بوحدانیت دریا.

10228- بهاول پور ، جامعهٔ اسلامیه : نستعلیق پخته ، عبدالرحمان غریب ، یکشنبه ۱۷ ع ۲/۱۳۲۳هـ. آغاز برابر نمونه ۸۰ ص ۱۱ س (پرفسور الله دتا چودری).

● 3443- محک ناقصان و کاملان : محک ناقص و کامل : مرید و مریدی

از فقیر محمد گل ، نبیرهٔ حاجی عبدالله کوهاتی. نام نگارنده در دیباچه آمده است. و نام کتاب بگونهٔ یکم در ص ع. و کلفون ، و بگونهٔ دوم در میانهٔ رساله آمده است : «این فقیر برای سالکان طریقت و طالبان شریعت این رساله که مسمی به محک ناقص و کامل است ، در بیان شروط پیری تصنیف نمود».

در آن از «مکتوبات مجدد الف ثانی» (م ۱۰۳٤هـ/۱٦۲٤م) و «مخزن» آخوند درویزه (م ۱۰٤۸هـ/۱٦۳۸ م) و کریمداد (م ۱۰۷۲هـ/۱٦٦۲ م) یاد می کند. و نیای او ، کوهاتی پیشگفته (م ۱۰۹۹هـ/۱٦۸۷ م) نگارندهٔ «مفتاح الدقایق» (ن. ک. همین بخش) است ، پس خود از پایان سدهٔ دوازدهم می باشد. و از همو ست «شرح یوسف و زلیخا» (گنج ۳ : ۱۸۷٦).

آغاز : الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا . . . بدان ای سالک راه طریقت و ای طالب سبیل معرفت که می گوید احد ز عباد الله . . .

(ن. ک. گنج ٤ : ۲۰۷٤ «احوال و مقامات حاجی بهادر کوهاتی» - تذکرهٔ صوفیای سرحد : ۳٦۸ تا ۳۸۲).

10229- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸٦۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (گنج ۲: ۹۷٦).

● **محیط معرفت**

رای سین داس. در بخش هندویی خواهد آمد

● **3444- مخبر الواصلین**

از ناشناس که نام خود را در دیباچه نیاورده ولی نام رساله در دیباچه آمده است. نامبوب ، نه شر آمیخته به نظم.

ارتباطی با «مخبر الواصلین» محمد فاضل ترمذی اکبر آبادی (استوری ۱ (۲) : ۱۰۰٤ - موزهٔ سالار : ۱۸۹٤ - مرآت العاوم ۳ : ۹۸) ندارد.

آغاز: حمد له. صلاة. حدیث شریف کل امرء ذی بال ولم یبد و باسم الله. . . آنکه چند آیت مختصر بنویسم که گفته است. نبی ص. ما قل و دل و لم یمل.

10230- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۱۰ : نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ه (ص ۲ - ۱۳).

● **3445- مختصر الطالبین**

از عبدالکریم سندی. (که یاد او در «سلوک: ۱۰۰۷» گذشت). سیر و سلوک و ذکر است.

آغاز: حمد له. صلاة. اما بعد میگوید فقیر خاکسار بیمقدار تراب . . . عبدالکریم ، یکی از خواهان.

10231- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● **مخزن الاسرار :** شرح مثنوی معنوی

شاه ولی محمد. در ص: ۱٦٤۹ گذشت.

● **3445- مخزن الانوار احمدی فی کشف اسرار مجددی**

از حاجی محمد صفی الله فاروقی سرهندی مجددی (م ۱۲۱۲ه/۱۷۹۷-۸م) فرزند غلام محمد معصوم. در دیباچهٔ بلند نسخهٔ گنج بخش زندگینامهٔ وی آمده است ، که «در انتساب طریقت در ابتدا به خدمت والد است. هر چند در حیات صوری ایشان ، خورد سال بوده. و پس از وفات پدر سرگردان و خرد سال مانده بود ، تا سالی چند بر این حال گذشت. تا خدمت پیر خود رسید. سپس به سفر حرمین رفته است. و در این سفر «معدن الاسرار» (ن. ک. همین بخش) را نگاشته است. (و نیز از هموست : مثنوی چهار جوی ن. ک. همین فهرست). پس از بر گشت از آن سفر ، به اشارهٔ محب الفقرا . . . محمد اسلام

خان ، به نگارش این کتاب در عشر ثانی ربیع الثانی یکهزار و یکصد و نود و هشت (۱۱۹۸ھ/۱۷۸۴م) در دار السلطنهٔ کابل ، بنام «مخزن الانوار احمدی فی کشف الاسرار مجددی» پرداخت که مخزن انوار صفی احمدی (۱۱۹۵) ماده تاریخ نگارش نیز هست. به نثر آمیخته به نظم.

باب ۱- در بیان مراتب طریقهٔ حضرات نقشبندیه ، فصل آدمی مرکب از ده لطیفه است ، ۲- در اشغال و اذکار اکابر این طریقت ، چند قسم ، ۳- طریقهٔ نفی و اثبات ، چند قسم ، ۴- مراقبات این طریقه ، چند قسم ، ۵- کمالات نبوت و رسالت و کمالات اولو العزم ، و شمه ای از معارف مجدد الف ثانی ، ۶- اذکار و اشغال حضرات قادریه ، چند قسم ، ۷- اذکار و افکار طریقهٔ حضرات چشتیه ، ۸- اذکار و اشغال طریقهٔ سهروردیه.

آغاز ۱ : الحمد لله القادر العلیم الحلیم الجواد الکریم. رب الرحیم. آغاز ۲: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بذکره و سه هم بمحبته می گوید بندهٔ گنهکار . . حاجی صفی الله سرهندی بن حضرت.

(ن. ک. عمده المقامات از فضل الله : ۴۷۹).

10232- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۲۸ : نستعلیق پخته ، محمد فاضل بن سوادیه کندا کسار ساکن شکار پور ، ۵ ع ۲/۱۲۲۶ھ (ص ۲ - ۱۸) ، آغاز برابر نمونه ۲.

10233- جبرپور ، کتابخانه عمومی : نستعلیق شکسته آمیز ، سید قطب الدین دهلوی ، حسب ارشاد شاه سلیمان ، شعبان ۱۲۷۵ھ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۳۶ ص (سید خضر نوشاهی).

10234- کراچی ، موزهٔ ملی ۴۳ - ۱۹۷۶ .N. M : نستعلیق ، خدا بخش ، ۲۳ رمضان ۱۲۸۳ھ. (ص ۷۲-۱۳۱) آغاز برابر نمونه ۲.

10235- کراچی ، همانجا ۴۱/۵ - ۱۹۷۶ .N. M : نستعلیق ، حاجی محمد بن حافظ عبدالحکیم ، سدهٔ ۱۳ھ. ۵۲ ص (نوشاهی:۸۸۳).

10236- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10237- بلوچستان ، کویته ، غلام حیدر حسرت : نستعلیق ، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۲ ، نام کتاب «مخزن . . . مجددی» ست نه «محمدی» ، ۱۰۹ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● 3446- مخزن الدعوة : مخزن الدعوات

از سراج الدین برهانپوری ، اسماعیل بن محمود سندهی شطاری قادری جندی ، و مرید شاه محمد غوث (م ۹۷۰ھ/۱۵۶۲م) و شاه عیسی جند الله (م ۱۰۳۱ھ/۱۶۲۲م) (که یاد این یکی در «دقایق : ۱۴۵۳» گذشت). هنگام مسافرت به پنجاب و کشمیر پس از مرگ مرادش به نگارش آن پرداخته و در ۱۰۳۷ھ/۸-۱۶۲۷م به پایان رسانده است و «مخزن الدعوه» نام نهاده است. در دیباچه می افزاید در هر کجا از این کتاب که لفظ «بندگی حضرت شیخ» رود منظور شیخ محمد غوث شطاری قدس سره است.

برای شیخ محمد غوث شطاری ن.ک. علمای‌هند ۶ ، ۲ وی جز محمد غوث‌لاهوری (م ۱۱۵۲ه/ ۱۷۳۹م) (خزینة الاصفیا ۱ : ۲۰۰) می باشد.

درهفت باب و هر باب در چند فصل ، باب ۱- در اذان و استنجا و وضو و غسل، و مقدار آب و آداب آنها ، ۲- استخاره و فال ، ۳- دعوت اسماء حسنی و عمل و فق اعداد ، و سحر ، ۴- اسماء اصول و بعضی ادعیهٔ غیر زبان عرب، ۵-اذکار ناسوتی و ملکوتی و جبروتی ولاهوتی، ۶- اشغال بعضی مراقبات، ۷- بیعت و کلاه و خرقه و اوصاف پیر و مرید.

(ن. ک. طب شفا. عرفان. که همین بخشبندی را دارد).

آغاز: حمد بلاغایت و شکر بلانهایت ، سزای مجیب الدعواتی که دلهای محزون ارباب . . .

(ن. ک. با کستان‌ بین فارسی ۲ : ۵٤۷ «مخزن دعوت»).

10238- کراچی، موزهٔ ملی ۱/۱۸ - ۱۹۵۸ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه با مهر کنندهٔ ۱۲۲۱ه، ٤۵۹ ص (نوشاهی : ۸۸۳).

10239- اسلام آباد ، گنج بخش ۲٤۹۳ : نستعلیق پخته شکسته آمیز ، سده ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه. عنوان و نشان شنگرف.

3447- مخزن سالکین و مقصد عارفین : مخزن السالکین

از شاه برهان الدین چشتی (که یاد او در «کشف العلوم : . . » گذشت).

دربارهٔ «کنت کنزاً مخفیا . . . » وحدت وجود و اقسام وجود ، که یکی از مسایل بنیادی پیروان گروه چشتیان است. در آن با نار و نور و سار، آغاز کرده است:حدایتعالی‌بانور و ناراست، سازدر نور و سوز در نار ، پس نار بالذات است و نور با صفات. در نار هیچ چیز ننماید و در نور همهٔ اشیاء نمودار باشد . و آن ذاتی محیط با نار و نور است .

آغاز: حمد متواتر و ثنای متکاثر عز و جل که از نور تجلی محبوب ابتدا و کمال صورت جمال همه مثال انگشت .

10240- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۲ : نسخ ، محمد حسین ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ٤۶۷- ٤۹۹) ، بنام «مخزن سالکین و مقصد عارفین» آمده (سرفراز : ۱۷۶ . نوشاهی :).

10241- کراچی ، موزهٔ ملی ۳۶/۲۱۰-۱۹۶۵ N M : نستعلیق، (میر ابوالقاسم طباطبایی، ۱۲۵۷ه. در حیدرآباد) ، آغاز برابر نمونه ، (ص ۶۹۷ - ۷۲۲ مجموعه) ، نام نگارنده در نسخه نیامده است (نوشاهی : ۲۶۶).

10242- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۶ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۳۷ - ۱۳۹) (سرفراز : ۲۸۰ - نوشاهی :).

10243- لاهور ، دیال سنگه ۷۲۳ الف : نستعلیق شکسته آمیز ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه، بنام «مخزن السالکین» آمده. . پک (دیال سنگه ۳ : ۹۲) .

مخزات النکات

در بخش هندویی خواهد آمد .

● 3448- مخزن هدایت و مرآت معرفت

از شاه محمد قریشی بن شیخ کرم الدین. ملفوظات مرشدش شیخ الهی بخش است، که در همان سال نگارش، سال ۱۲۸۱هـ (٤-۱۸٦۵ م) در گذشته بود. (گ ۵ ر). فهرست ۱۷۲ عنوان آن در آغاز آورده شده است: ۱- ذکر دنیای دنی جمعه و ایام دیگر، ۲- ذکر سلمان فارسی، ۱۰- ذکر امامین حسن و حسین، ۱۳- ذکر سید حسن رسول نما، ٤۹- ذکر شیخ محمد ظاهر لاهوری خلیفهٔ مجدد الف ثانی...

آغاز: حمدله. صلاه. اما بعد، می گوید فقیر حقیر... شاه محمد قریشی ولد شیخ کرم الدین.

10244- لاهور، دانشگاه، آذر I - ۸۲۳۱/٦۲: نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ، شاید بخامهٔ نگارنده، ۲۰۰ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3449- مخ المعانی: ملفوظات منیری

از شرف الدین احمد یحیی منیری (م ۷۸۲هـ/۱۳۸۰م) (که یاد او در «آداب المریدین» شرح: ۱۲۱۹» گذشت). گرد آوری مرید و شاگردش فقیر خیرالدین. که در دیباجه از پیر خود به متع الله المسلمین ببقائه یاد می کند. و یکی دیگر از مریدانش ملفوظات او را به نام «معدن المعانی» (ن. ک. همین بخش) نیز گرد آورده است.

آغاز: حمد بیحد و ثنا بیقیاس مرحضرت خدا را که کلمات و اشارات واصلان درگاه عزت خود را شفای بیماری دلها گردانید... اما بعد، این کلمات عالیه و اشارات شافیه که از زبان گوهر فشان پیر بزرگوار خود، شیخ...

(ن. ک. بزم صوفیه: ۳۵۰ تا ۳۹۳ زندگینامهٔ منیری و نام نگاشته هایش از آن میان همین کتاب. هند و پاکستان ۳: ۱۱۳ تا ۱۱۵ زندگینامه و نام ۱٦ کار او، که این درمیان آن ها نیست).

10245- پیشاور، تهکال بالا، مولانا عبدالغفار: نستعلیق خوش، ۱۹ ع ۲/۱۱۰۱هـ (٤۸ شاه عالمگیر)، آغاز برابر نمونه، ۲۰۸ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

● مدار الاسرار فی خوارق بدیع الدین

شاه مدار. در بخش سیر خواهد آمد.

● مرآت التالبین

میر سید علی همدانی. در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● 3450- مرآت الحق

از میر محمد صلاح شطاری.

10246- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۹/۱۲٤۹/۴۳۰۲: نوشته محمد اکرم شریفی، شعبان ۳ جلوس احمد شاه، (۱۱٦٤هـ/۱۷۵۱ م) (بشیر حسین ۲: ۲٤۷).

● 3451- مرآت الحقایق

از «خاکروب آستان، خاکراه فقرا قاسم»، مرید «شیخ ابوالمعالی شیخ محمد نظر نجم الدین کبرای ثانی» که رساله را از نظر او گذرانده و به «مرآت الحقایق» نامیده است. نامبوب، باسربندهای «ای عزیز» به نثر آمیخته به نظم. «در بیان حقایق اسرار انسانی جهت طالبان حضرت صمدی و کیفیت وصول به مقصود و مطلوب حقیقی». و آغاز می شود به: بدانکه انسان معزز ترین موجودات است، و وی از جان و تن مرکب، ملائک از روح و عقل، بهایم از جسد و نفس. حواس خمسهٔ ظاهر و خمسهٔ باطن، امراض روحی و درمان آن که توبه و اذکار است. سپس همان مسایلی که در دیگر رساله های سلوک آمده است.

آغاز: سپاس و ستایش پادشاهی را که حکم نافذش سیمرغ ازرین جناح خورشید را از آشیان قلهٔ قاف زمردی به فضای.

(ن. ک. مرآت الوصول: ۱۸۱۷ در همین بخش، ولی آن یکی ملفوظات است.

10247- اسلام آباد، گنج بخش ۲۸۹۳: شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ ه‍. آغاز برابر، انجام افتاده، ٤٤ ص (گنج ۲. ۷۸٦).

● 3452- مرآت الحقایق

از شمس الدین محمد چشتی (بشیر حسین). این نام ما را به یاد نگارندهٔ «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» می کشاند. و نیز می تواند همان «مرآت الحقایق» عبدالرحمان چشتی نگارندهٔ «اوراد چشتیه: ۳۰۱۳» باشد. و نیز ن. ک. «مرآت المخلوقات» از همین عبدالرحمان.

(ن. ک. اته: ۹٥۰، «مرآت الحقایق» عبدالرحمان چشتی، پیرامون ۱۰٦٥ ه‍ - ریو ۳: ۱۰۳٤ همان «مرآت الحقایق» عبدالرحمان چشتی، باسرآغاز: هوالاول و هوالاخر و هوالظاهر و هوالباطن).

10248- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۲٤۹/۸/۲/۳۰۲٤: نوشته محمد اکرم شریفی، ۲۹ رجب ۳ جلوس احمد شاه (۱۱٦٤/۱۲ ه‍ جون ۱۷٥۱ م.) (بشیر حسین ۲: ۲٤۷).

● مرآت حق الیقین: حق الیقین

● 3453- مرآت الروح

از ناشناس. که نام و نشانی از وی در دیباچهٔ کوتاه، و این چند برگ باقی مانده به دست نیامد. نامبوب.

آغاز می شود به: آدمی سه گونه روح دارد: نباتی، حیوانی، انسانی. بیان روح حیوانی. وآنگاه به تفصیل دربارهٔ روح انسانی که از وی به روح ثالث و نفس ناطقه تعبیر می کند. و «نفخت فیه من روحی» که ابدی ست. سپس «من عرف نفسه». و نقل از امام غزالی و صاحب «فصوص الحکم» و «فتوحات مکیه»ی او.

آغاز: هذه رسالة فی تحقیق احوال الروح مسمی به مرآت الروح. باید دانست که آدمی سه

روح دارد : یکی نباتی که موجب نمو است . دیگر حیوانی که به سبب آن حس حرکت دارد ، و کیفیت تکوین .

10249- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۹۱ : نستعلیق پخته ، پیرأسول ۱۰۹۷ھ . (ص ۴۳-۴۶)، انجام افتاده (گنج ۳ : ۷۸۷).

● 3454- مرآت الصفا

از **خواجگی احمد کاسانی** (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت) . با تأویل حدیث کنت کنزاً مخفیا . . . آغاز می شود ، سپس آورینش و اینکه دل انسان عرش الهی ست : بقدر آینهٔ حسن تو ، می نماید روی ـ دریغ کایینهٔ ما نهفته در زنگ است . با آغازی به مانند «گنجنامه» (ن. ک. پیش از این) ولی آن نیست و چیزی نزدیک به آن است . آنجا سینهٔ آدمی گنجینهٔ اوست و اینجا دل آدمی عرش وی . منزل او در دل است ، یک لحظه از دل دور مباش ، آیینهٔ دل محل نزول و جلوه گاه خداست . آنرا مصقل ساز و دریاب . نزدیک به پایان از خان عالی شأن (ن. ک. شرح رباعیات ، پیش از این) یک رباعی نقل می کند : در اهل صفا نور صفا می بینم . . . در هر چه نظر کنم ترا می بینم . و از صفا گفتگو می کند . ولی نام کتاب در متن نسخه های گنج بخش دیده نشد .

آغاز : قال داؤد یا رب لم خلقت الخلق ؟. قال الله تبارک و تعالی . کنت کنزاً مخفیا . . . بدان ای طالب صادق ، که عالم و آدم هیچ چیز از نام و نشان .

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۴۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله ـ نشریه ۸ : ۷۶ «مرآت الصفا» ضمن مجموعه رساله های او در لنین گراد و ۹ : ۸۲ رودکی تاشکند و ۱۵۶ ضمن مجموعه رساله های او در بیرونی تاشکند ، نوشتهٔ ۹۹۷ھ).

10250- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۸۵ : نستعلیق پخته ، (۱۰۶۹ھ .) آغاز برابر ، نام کتاب در ص. ۶ آمده ، ۸ ص .

10251- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۰۱ : نستعلیق پخته ، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ، ۱۲۸۰ھ . در مجموعه رساله های او ، (ص ۷۳۰ - ۷۳۹) (گنج ۲ : ۷۸۷) .

● 3455- مرآت الصفا : شرح مرآت العارفین

متن به زبان عربی. شرح از **محیی الدین** الملقب به اهل الله . در مسایل فقهی و ایمان و اخلاق .

10252- لاهور ، دانشگاه ، شرانی ۵۱۹۴/۲۱۸۳ : سدهٔ ۱۲ھ . در فهرست از نگارنده نام برده نشده و آمده است «در مسایل فقهی و ایمان و اخلاق» است . (بشیر حسین ۲ : ۳۰۳) . بایستی همین شرح باشد .

10253- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۲۱/۷۸۸/۱ : نوشته نور علی شاه ، ۲۵ مارچ ۱۸۸۷ م (۲۹ ج ۱۳۰۴/۱ھ) (بشیر حسین ۲ : ۲۴۸) .

● 3456ـ مرآت الصفا : انتخابی از . . .
نگارندهٔ متن و گزینندهٔ ناشناس. (ن. ک. پیش از این) .

10254- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۷۰ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ هـ. آغاز: حمدله . صلاة . اما بعد ، این چند مسایلی ست دینی که از کتاب مرآت الصفا انتخاب نموده شد . اصل در بیان توحید و صفات موحد . در تفسیر حسینی آمده . . . ، ۲۱ گ (پرفسور الله دتا چودری ـ غلام سرور : ۳٤) .

● 3457ـ مرآت الطالبین

از محمد حسین خباز کشمیری (که یاد او در « کفایة الاعتقاد : ۱۱۷۱ » گذشت) .
(ن. ک. شعرای کشمیر ۱ : ۲۱۱ زندگینامه و نام شش کار او ، از آن میان همین کتاب) .

10255- گجرات ، احمد حسین قلعه داری : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (شعرای کشمیر ۱ : ۲۱۲).

● 3458ـ مرآت العابدین

از ناشناس . که شاید نامش در قسمت افتادهٔ دیباچه بوده است . به نثر آمیخته به نظم ، دربارهٔ عبادتها .ادبدی صوفیانه ، باگواه آوردن از بزرگان آن گروه ، جنید ، خواجه محمد پارسا ، ابوالحسن خرقانی ، امام غزالی ، عطار ، شمس تبریزی و بیش از همه «مثنوی معنوی» . و آغاز می شود به : شرط اول عبادتها طهارت است ، شرایط صوری معلوم است . اما شرایط طهارت معنوی بیان کرده خواهد شد . سپس قبلهٔ باطن و سعی . و در پایان گوید : و کیفیات فقهیه را ذکر کرده نشد ، که در کتب به غایت سیار است . و نماز عوام را غزالی در «احیاء العلوم» نیکو آورده . و در این رساله قصر کرده شد بربیان کیفیت حفظ آگاهی در نماز، و حفظ آگاهی در غیر نماز، و بیان طبقات اهل آگاهی و تفاوت درجات ایشان . و نامیده شد به «مرآت العابدین» .

آغاز: الحمد لله الذی جعل الصلاه تبصرة و تذکرة للقلب واللسان . . . بعده ، بدانند طالبان صادق و مستفیدان .

10256- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۰۹۵ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ هـ. (ص ۱/٤۹) .
آغاز برابر نمونه ، دست کم یک برگ در دیباچه افتاده (گنج ۲ : ۷۸۷).

● 3459ـ مرآت العارفین

از شاه قادری برهنه شمشیر، به خواهش طالبان راه طریقت، در چهار «فصل» نگاشته است :
۱ـ اسم ذات مطابق مرتبهٔ احدیت و وحدت و وحدانیت مع لوازم اربعه ، ۲ـ در چهار عنصر که بیست و پنج خاصیت دارد که هشت آن در وجود انسان و حیوان است ، و چهار آن از طرف مادر و چهار از طرف پدر است ، پنج حواس ظاهر و پنج حواس باطن ، ۳ـ در تمثیلات ارضی و سماوی وغیره ،

۴- توضیح خواص وجود مطابق چهار عنصر ، و علامات حال مرگ.

آغاز: حمد و ثنای سزای عالم حدوث نیست ، از آنجاکه ذات قدیمش صانع جز و کل است. . . و شاه قادری برهنه شمشیر ، بما بر طالبان راه طریقت.

10257- راولپندی ، گولرهٔ شریف ، درگاه شادروان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ، آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال - تسبیحی ۱ : ۱۱۱ که نام نگارنده را «قادر» آورده نه «قادری»).

● **3460**- مرآت العارفین

از مسعود بیگ بخارایی (که یاد او در «ام الصحایف : ۱۲۸۷» گذشت). در مراتب سه گانهٔ عرفان : علم الیقین ، عین الیقین، حق الیقین ، بأسربندهای «کشف» و «نکته».

کشف ۱- در حقیقت وجود ، نکته در فنا و بقا ، ۲- حقیقت توحید ، نکته در محو و اثبات ، ۳- حقیقت معرفت ، نکته در صحو و سکر ، ۴- حقیقت محبت ، نکته در غیب و شهود ، ۵- حقیقت غیریت ، نکته در سرو تجلی ، ۶- حقیقت غربت ، نکته در جمع و تفرقه، ۷- حقیقت وصل، نکته در شرب و ذوق ، ۸- حقیقت کلام ، نکته در کشف خواطر ، ۹- حقیقت رؤیت ، نکته در نوم و یقظه ، ۱۰- حقیقت صفوت ، نکته در قبض و بسط ، ۱۱- حقیقت اراده ، نکته در سلوک و جذبه ، ۱۲- حقیقت ولایت ، نکته در خوارق ، ۱۳- حقیقت سماع ، نکته در وجد و وجود ، ۱۴- حقیقت روح ، نکته در مبداء و معاد.

علی متقی در «جواهر ثمینه» (ن. ک همین بخش) از این کتاب نام برده است.

آغاز: الحمد لله الذی خلق آدم علی صورته و تلالا فی لوح وجوده سر صورته . . . اما بعد ، بدالکه لسان وقت ناطق است و عین غیب مشاهد.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۷۲ زندگینامه و نام سه کارش از آن میان همین کتاب - همانجا ۲:۷۳۵ شهاب الدین مسعود سیرجانی (!) که خلطی شده است - مشار ۴:۴۶۷۵ «مرآت العارفین» که نام نگارنده را میر شیر خان گفته، و نشانی یک چاپ بی تاریخ هند را از آن داده - کشف الظنون ۲ : ۱۶۴۸ «مرآت العارفین» که تاریخ مرگش را ۸۳۶ھ آورده - ایضاح المکنون ۲ : ۴۶۰ «مرآت العارفین» - اخبار الاخیار : ۱۷۵ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین کتاب ، باذکر مطالبی از کتاب - علمای هند : ۲۲۶ زندگینامه و نام سه اثر او ، از آن میان همین کتاب - ذریعه ۹ : ۱۰۳۵ «دیوان مسعود» و ۲۰ : ۲۷۷ «مرآت العارفین» - نسخه ها ۲ : ۱۳۷۳ «مرآت العارفین» - اته : ۱۸۵۴ ، ۶۵۴ «مرآت العارفین» - مرآت العلوم ۳ : ۲۳۵ سه نسخه - پاکستان وهند ۳ : ۱۱۷ زندگینامه و نام چند کارش ، از آن میان همین کتاب - دو کتابخانهٔ مشهد : ۹۹۹ سه نسخه از کتابخانهٔ آستان قدس - اته : ۶۵۴ «کشف فی بیان حقیقت الروح» که بخشی از این کتاب است).

10258- کراچی ، شرف آباد ، ۶۳۰ ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق ، برکت الله حسنی ، ج ۱/۱۱۰۱ھ. (گ ۱ - ۵۰) ، آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی) .

10259- کراچی، موزه ملی ۹۵۴ - ۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سید محمد عبدالله ولد سید عبدالقادر قادری، ۱۱۷۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲۲ ص.

10260- کراچی، همانجا ۱۵۸ - ۱۹۶۵ .N. M : نستعلیق، شاه عنایت، بحکم حضرت شاه عتیق الله، ۱۰ رجب ۱۱۷٤ه. آغاز برابر نمونه، ۲۳۰ ص (نوشاهی: ۲۶۶).

10261- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاؤن: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ٤۷ ص (سید خضر نوشاهی).

10262- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۶۱: نستعلیق پخته، ۱۲۲۲ه. (ص ۱۶۵ - ٤۱۶)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۷۸۸).

● **3461- مرآت العارفین**: ترجمهٔ مرآت العارفین فی ملتمس زین العابدین

متن عربی آن از صدرالدین محمد(ن.ک.نسخهٔسرگودها) که برای پسرش زین العابدین ساخته است. ترجمهٔ فارسی از ناشناس.

اخلاق صوفیانه است. و شرح پیمودن نفس انسان راه کمال را. و در آن قوس هایی را و مقام هر قوم را بیان می کند. از تفسیر سورهٔ فاتحه و داستان های اسرائیلی نیز بهره می گیرد.

آغاز متن: الحمد لله الذی اخرج من النون ما ادرج فی القلم، و ابرز الی الوجود والجود ما کنز فی العدم. . و سمیته به مرآت العارفین فی ملتمس زین العابدین. آغاز ترجمه: ستایش مرخدای را که بردر آورد از نون آنچه درج کرد در قلم.

(ن.ک. ایضاح المکنون ۲: ٤۶۰ «مرآت العارفین فی ...» متن عربی آن - موزهٔ سالار ۸: ۳۰۳ متن عربی آن - همانجا ۸: ۲٤۶ ش ۳٤۱۰ ترجمهٔ فارسی آن - ملی ۶: ۲۷۵ نسخهٔ فارسی آن - نفیسی ۲: ۷۶۳ «مرآت العارفین» از محمد شیرین مغربی (م ۸۰۹ه/۶ - ۱٤۰۷ م) که می افزاید در تفسیر سورهٔ فاتحه است. که می تواند همین کتاب باشد، چه محمد شیرین در «جام جهان نما»ی خود نیز از ترسیم «قوس» ها بکار برده است و در این رساله نیز بکار رفته است. و اینکه نفیسی نوشته در تفسیر سورهٔ فاتحه است، باموضوع رسالهٔ ما نیز جور است. ولی لقب وی شمس الدین است و اینجا صدر الدین).

10263- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نوشتهٔ ۱۲۹۸ه. آغاز برابر نمونه ۲. گفته شده متن از «احمد الدین»، و ترجمه از «امام الدین» است که در همان ۱۲۹۸ انجام داده، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

10264- هزاره، هری پور، دارالعلوم اسلامیه، رحمانیه: نستعلیق ناپخته، سدهٔ ۱۳ - ۱٤ه. آغاز برابر نمونهٔ ۱، در پایان آمده نقل از شرح کبریت احمر تمام شد. زلفت که تکیه برورق گل بناز کرد. هندو به بین که پای مصحف دراز کرد، ۲۰ ص (پرفسور اختر راهی).

10265- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۹۷٦ / ۵۰۲۳ : بی تاریخ، بامهر کندهٔ ۱۱۹۹ھ. (۱۷۸۵ م.) بر برگ ۵ الف (بشیر حسین ۲ : ۲٤۸). در فهرست بنام «شرح مرآت العارفین فی . . .» آمده است که یکی از مریدان ابن عربی که برادر کوچک معشوق الله بوده (!)

● 3462- شرح مرآت العارفین

حضرت شیخ زکریا .(ن .ک. زر).

آغاز: هوالاول والاخر والظاهر والباطن وهو بکل شیئ علیم، والصلاة . . . ستایش و نیایش از هر که باشد و از هر جا باشد بتمامهٔ مراتب حامد و محمود جمعاً و فرقاً.

10266- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۸۷ ع: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، ۳۵۹ ص (پرفسور امتیاز حسین) در فهرست چاپی آمده : میگویند تصنیف شیخ اکبر است (مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۳).

● 3463- مرآت العارفین

از ناشناس.

آغاز: قال الشیخ. بدانکه طریقهٔ شیوخ سلف (رض) استقامت است درمتابعت بهتر عالم (ص). مرتبهٔ اول . . . مرتبهٔ دوم . . . مرتبهٔ سوم . . .

10267- سرگودها، وان میانه، میان فضل الهی رانجها : ش ٤ مجموعه، بدنبال ایساغوجی، شافیه، قال اقول (محمد شفیع، مجله الزبیر ۱۹٦۷ م : ۲۹۷).

● 3464- مرآت العرفان

از فتح الله گردیزی (که یاد او در «ارشادات : ۱۲۳۳» گذشت). «کلمه ای چند در تحقیق ثبوت مشاهدهٔ حق» است.

آغاز: الحمد لله الذی هو الاول والاخر والظاهر والباطن، ما فی الوجود سواه، والصلاه.

10268- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۵۸ - ٦٦) (سرفراز : ۲۸۱ - نوشاهی :).

10269- کراچی، همانجا ۲ ق ف ۹ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۲ - ۱٦).

● 3465- مرآت العلماء

از احمد بن محمد یوسف بن صوفی حق داد، از مردم دهداد، که یکی از قریه های بلخ است. در ۱۷ محرم ۱۲۰۰ھ/۱۷۸۵م نگاشته، به «مرآت العلماء» نام نهاده «چرا که اوصاف حمیدهٔ علما بیان کرده می شود». نوشاهی (موزه : ۲۳٦) گمان برده که می تواند وی نگارندهٔ «سیف المجاهدین : ۱۵۷۵» باشد.

نثر آمیخته به نظم و حکایتهاست، در ۹۳ «باب»: ۱- مقدمه و معرفی کتاب، ۲- در بیان علم، ۳- در فواید علم، ۵- در معرفت، ۶- در عمل، ۸- مذمت نفس، ۱۰- در حکمت علم، ۱۲- در کدورت علم، ۱۵- علامات علم، ۱۷- بدایت و نهایت علم، ۲۰- در بیان عالم و عارف، ۲۵- در فرایض ایمان، ۳۰- در انواع علماء، ۳۵- خبر رسیدن به شهر دل، ۴۰- خبر یافتن نفس از بیقراری دل، ۴۵- در گرفتاری نفس، ۵۰- رسانیدن محبت نفس را بدل، ۵۵- عذر گفتن نفس با عشق، ۶۰- باز گشت نفس سوی خویش، ۶۵- مصاحب شدن نفس باخوک، ۷۰- حاجت خواستن جان، ۷۵- خطاب روح و . . .، ۸۰- جواب گفتن نفس عقل را، ۸۵- دریافتن نفس عقل را و جواب و سئوال، ۹۳- در خاتمهٔ کتاب. در پایان، پس از تاریخ انجام می گوید «مخفی نماند که از جواب و سئوال عقل و نفس هفت مقاله باقی ماند . . . و کسی که تا اینجا دریافت، باقی خود معلوم خواهد شد».

10270- اسلام آباد، گنج بخش ۵۷۹: نستعلیق پخته، محمد حکیم بن محمد رحیم، ل ۱۲۳-۱۲۳۵ه)، آغاز در دیباچه کمی افتاده، ۲۲۷ ص (گنج ۲: ۷۸۹).

3466. مرآت غفوریه

از امام بخش بن خواجه نور الله لاهوری.

10271- بهاولپور، سنترل لائبریری: نوشتهٔ محمد یوسف معرف به ملا. جهتو سکنهٔ ملتان، ۱۱۹۱ه. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۶).

3467. مرآت المحبین ; مرآت المحبوبین

از محمد سعد الدین بن عالم ربانی مولوی غلام محمد. که دیده در هفده جای قرآن «یحب» و در بیست و سه جای دیگر «لایحب» آمده است. آنها را بررسی و درهم کرده، آیتهایی که «یحب» را در بردارند، در هشت «وصل» و آیتهای «لایحب» هشت «فصل» گرد آورده و گزارش کرده است. و «تبصره» ای در آغاز و «خاتمه» ای در پایان آورده، آن را «مرآت المحبوبین» نامیده است (دیباچه). و در پایان قصیده ای ست به عربی از مولوی کرم الدین در ستایش از کتاب ونگارنده و پدرش، که در آن تاریخ نگارش ۱۳۰۵ه (۱۸۸۷م) آمده است.

هشت وصل یکم در جلد یکم، و هشت فصل دوم را در جلد دوم جای داده است: وصل یکم فی حب حبیبه و اطاعب رسوله. وصل هشتم فی الجهاد و المجاهده. جلد دوم. فصل یکم فی قوله: لایحب الکافرون. فصل هشتم فی قوله: و اعبدوا الله و لاتشرکوا. خاتمه. فی قوله: ان اولیاء الله لاخوف علیهم.

آغازج ۱: الحمد لله الذی ظهر و حجب بنور کماله و تجلی بصفات جلاله . . . اما بعد، می گوید . . . محمد سعد الدین. آغازج ۲: الحمد لله الذی بعث الرسل للهدایة و الاحسان، و زین قلوب . . . الفصل الاول. قوله: اطیعوا الله و رسوله . . .

10272- اسلام آباد، گنج بخش ۵۸۴۲: نستعلیق پخته، ۱۸ شعبان ۱۳۰۵ه. آغاز برابر نمونه، در دیباچه بنام «مرآت المحبین» است، هر دو جلد ۶۵۹ ص.

10273- اسلام اباد ، همانجا ۵۹۸۷ : نستعلیق حوالا ، سدهٔ ۱۴ه. در دیباجه و پایان بنام «مرآت المحبوبین» است ، دو جلد ، ۵۹۳ ص (گنج ۲: ۷۸۹).

● 3468. مرآت المحققین

از شیخ محمود شبستری. در بخش فلسفه : ۹۸۲ گذشت. و اینک نسخه هایی دیگر :
10274- ملتان ، آغا پوره ، مکتبهٔ وایی : نستعلیق خوش ، ۱۳ ج ۱۰۹۵/۱ه. آغاز به همانگونه ، ۹۰ ص (نعیم اختر محددی).
10275- راولپندی، بازار بها را ، جامعه عوثیه، مطور الاسلام : نستعلیق پخته ، ۲۳ ذیحجه ۱۱۱۱ه. آغاز به همانگونه ، ۴۲ ص (نعیم اختر محددی).
10276- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانهٔ هاشمی . نستعلیق پخته ، عبدالحاکم ، ۲ ذیقعدهٔ ۱۱۷۹ه ، آغاز همانگونه ، ۴۲ ص (حاتم رصوانه سحر).
10277- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانه هاشمی : نستعلیق پخته ، مصاح الدین ، ۱۲۳۸ه. آغاز برابر ، ۷۲ ص (نعیم اختر محددی).

● 3469. مرآت المحققین

از شاه نعمت الله ولی کرمانی (؟). در جایی دیگر به چنین نسختی دست نیافتم.
10278- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۴۳۸/۴/۴۴۸۸ ، از سدهٔ ۱۱ه. (نشر حسین ۲ : ۲۴۸) نشانی بیشتر یاد نشده.

● 3470. مرآت المحققین

از ناشناس ، که نام خود را در دیباجه نیاورده است . در سلوک ، از طالب و مطلوب ، طالب صادق ، کسب و حرص ، ترک غفلت ، و نیک نیتی و جز آنها
(ن. ک. مرات المحققین ، شبستری ، ۹۸۲).
آغاز: الحمد لله علی نعمائه الشامله ، والصلات والسلام علی رسول الثقلین . . . اما بعد ، این رساله ای ست مسمی به مرآت المحققین که جمع کردم چند کتاب مختصر.
10279- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم ، نعیم احمر : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۷ ص (نعیم اختر مجددی).

● مرآت المخلوقات

عبدالرحمان چشتی، در بخش هندویی خواهد آمد.

● 3471. مرآت المراتب

از خیر الله نقشبندی ، ملقب به خیر العارفین ، مرید حضرت میر محمد جان نقشبندی ، در ۲۰ ج ۱۰۷۶/۱ه (۲ اگست ۱۶۷۵م).

و از هموست : مواهب الهی (تصوف).

10280- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۰/۴۱۶۳/۴۶۸۰ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۴۸).

● 3472- مرآت الوجود

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). در مراتب وجود ، وحدت وجود از راه کشف و شهود ، نامبوب ، به نثر آمیخته به نظم. در سر آغاز و انجام ، دربارۀ نظریات صوفیان می افزاید «والعهده علیهم».

دو نسخه از این رساله را در «نسخه ها ۲ : ۸۴۵» ناشناخته یاد کرده ام. محمد بن نور الدین خلیفه حفری شیرازی ، نیز رساله ای بدین نام دارد (دانشگاه ۱۶ : ۳۳۸) که جز این است.

آغاز : هو حامده بمحامده ، والصلات علی حبیبه سید الکل فی الکل... بیت : این رقعه که فیض نام دارد ـ مرآت الوجود نام دارد. نزد طایفه ای که.

(ن ک. نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله ـ صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثارش که این درمیان آنهانیست. ایضاح المکنون ۲: ۴۶۲ «مرآت الوجود» که نسبت نگارنده را نادرست نیشابوری آورده ـ ذریعه ۲۰ : ۲۸۸ «مرآت وجود» همین رساله که نگارنده ناشناخته مانده - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» او ، از محمد نذیر رانجها: ۳۶ برای منابع دیگر).

10281- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش ، ۸۸۲ - ۸۹۵ هـ در مجموعه رساله های او (ص ۶۳۴-۶۳۶) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۹۱).

10282- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق ، یار علی بن الله یار ، ۱۲۲۷ هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10283- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش ، سلیمان ، ۱۳۲۰ هـ آغاز برابر ، ۳۰ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3473- مرآت الوصول ؛ ملفوظات مغربی

از مولانا محمد قاسم. ن.ک. مرآت الحقایق : ۱۸۸۹ ، که در نام نگارنده نزدیک ست ، ولی آن یکی ملفوظات نیست.

ملفوظات احمد مغربی ست ، در تصوف و عبادات.

10284- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۱۸۴ : نوشته محمد ولد محمود خطیب ، بی تاریخ ، از روی نسخۀ نوشتۀ ۱۱۲۸ هـ (۱۷۱۶ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۴۸).

● مراد المثنوی ؛ شرح مثنوی معنوی

مراد علی. در ص: ۱۶۵۰ گذشت.

● 3474- مراتب (سلوک)

از شاه رؤف احمد مجددی نقشبندی (که یاد او در «درالمعارف : ۱۴۴۶» گذشت). در یک «مقدمه» و چند «فصل» و یک «خاتمه» ؟ : مقدمه در ترغیب بیعت مرید بدست شیخ و آداب او.

سلوک است به شیوهٔ نقشبندیان. (ن. ک. مراتب وصول از همو ، در همین بخش).

10285- لاهور ، دانشگاه ، آذر T ۶ N ۸۴۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. (ک ۱ - ۳۱ مجموعه) (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3475- مراتب : رساله در بیان . . . : مراتب الهیه

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). در مراتب الهیه ، که اعلی مرتبهٔ الهیه غناست ، که والله غنی عن العالمین. و انسان کامل غنی ست از اشیاء. به نثر آمیخته به نظم ، در پانزده «مرتبه» : ۱- غنا. ۲- هر اسمی از اسماء الهیه را مرتبه ای ست ، ۳- مراتب ستة ، ۴- مرتبهٔ ملاحظهٔ وجود ، ۵- مرتبهٔ ربوبیه ، ۱۰- اسماء افعال بحسب احکام منقسمند ، ۱۴- حقیقت عالم واحد است ، ۱۵- حقیقت اشیاء بعضی متنوعه و بعضی تابعهٔ لاحقه اند.

آغاز : قال الله تعالی و هو رفیع الدرجات ، ذوالعرش. بیت. در مراتب نکته ای خواهم گفت - در معنی را نکو خواهم سفت. مجموع مراتب الهیه سه است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶ «مراتب» همین رساله ، و «مراتب الهیه» که در سه فصل است - نفیسی ۱ : ۱۸۷ که ضمن نام آثارش از سه رساله بنام «مراتب» و یکی دیگر بنام «تحقیق المراتب الهیه» نام برده - ذریعه ۲۰ : ۲۹۰ «المراتب» که نشانی سه رساله را بدین نام داده ، یکی از آنها همین رساله است).

10286- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ و خوش ، سده ۱۰ھ. (ص ۲۷ - ۳۹) ، آغاز برابر ، در مجموعه رساله های او (گنج ۲ : ۷۹۱).

10287- دیره غازی خان ، تونسه ، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی ، (۱۲۹۳ھ) در مجموعه رساله های او (ص ۴۲-۵۸) آغاز برابر ، در سر آغاز بنام «مراتب الهیه» نامیده شده (نعیم اختر مجددی).

● 3476- مراتب خمسه : مراتب وجود

از ناشناس. در پنج «مرتبه» : مرتبهٔ اول ناسوت ، دوم ملکوت ، سوم جبروت ، چهارم لاهوت ، پنجم هاهوت.

آغاز : حمد له. عاقبه. صلاة. طالب حق را باید دانست که مراتب وجود به اصطلاح صوفیه (رض) پنج هستند.

10288- شیخواوره ، سرمیدانی ، گنجینهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ھ. ش ۳ مجموعه ، ۱۴ ص. (نعیم اختر مجددی).

● **3477- مراتب رندیه ؛ رند نامه ؛ ذوق رند**

از شاه نعمت الله ولی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ: ۱۸» گذشت) به نثر آمیخته به نظم، در مسایل عرفانی، به ویژه رندان و اولیاء الله، با سربندهای «مرتبه» (۶۵ مرتبه) و یک «خاتمه»: ۱- رند شجرهٔ طیب الرایحه است از شجر بادیه، ۲- نسبهٔ رند نقد است و عیش او رعد، ۳- زاهد راغب هو است و عارف طالب لقا، ۴- قول رندان آگاهی ست، ۵- رندان راح روحبخش از حاجات افعال نوش کنند، ... ۱۰- اسماء الهی لامتناهی ست، ۲۰- منازل اولیاء الله بردو نوع است، حسیه و معنویه، ۳۰- قدم را مراتب است، ۴۰- بنی آدم در استقامت بر اقسام سبع اند، ۵۰- بعد از رفع استار سالک در یابدکه واحدی درواحدی تجلی فرموده، ۶۰- انسان کامل عین مقصود است، ۶۴- وجود کتاب کبیر است.

آغاز: الحمد لو لی الحمد و به نستعین. بیت: سخن از ذوق رند میگویم - رند مست خوشی همی جویم.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۷۵ «مراتب، رساله» همین رساله - همانجا ۲: ۱۱۵۳ که در آنجا نشانه از رساله ای بنام «ذوقیات» او داده ام که این رساله نیست. نفیسی ۱: ۱۸۹ که ضمن نام آثارش از «رسالهٔ مراتب رندیه» نام برده - ذریعه ۲۰: ۹۰۳ «المراتب» از همو، سه رساله بدین نام، یکی از آنها همین رساله است - ریو ۲: ۸۳۳ «مراتب الرندیه»).

10289- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵: نسخ خوش، سده ۱۰ه، (ص ۱۸۴ - ۲۲۰)، در نسخه نامی به آن داده نشده (گنج ۲: ۷۹۲).

10290- دیره غازی خان، تونسهٔ، کتابخانهٔ محمودیه: نستعلیق پخته، (عبدالحکیم ربانی، ۱۲۹۳ه)، آغاز برابر، (ص ۴۴۲ - ۴۶۷) رساله های او (نعیم اختر مجددی).

● **3478- مراتب سته**

منسوب به عبدالرحمان جامی (م ۸۹۸ه/۱۴۹۲م.) از بررسی آقای نوشاهی در «ترجمهٔ جامی حکمت، تکمله: ۴۲۵» بر می آید که این رساله گزیده ای ست با دستبردگیهایی از مقدمه و هفت فصل آغاز «نقد النصوص» او (ن. ک. همین بخش).

در وحدت وجود و شش مرتبهٔ آن. نخست به عربی در ۱۲ سطر همهٔ مراتب را گفته، سپس ترجمهٔ مشروح آنها ست به فارسی و درمیانه سربندهای «فایده»: مرتبهٔ غیب یعنی تعین اول یعنی عقل حق، ۲- مرتبهٔ غیب دوم، یعنی تعین ثانی، یعنی تحقق اشیاء، ۳- مرتبهٔ ارواح، یعنی ظهور اشیاء کونی، ۴- مرتبهٔ مثال، یعنی وجود اشیاء کونیهٔ لطیفه، ۵- مرتبهٔ اجساد، یعنی مرتبهٔ وجود اشیاء کونیهٔ مرکبهٔ کشفیه، ۶- مرتبهٔ جامع جمیع مراتب یعنی حقیقت انسان.

(ن. ک. ابجد العشق: ۱۳۲۵، تکمیل العرفان، در همین بخش - موزهٔ سالار ۸: ۱۰/۳۴۵۱ «مراتب سته» ناشناخته، با سر آغازی دیگر).

آغاز ۱ : هو الموجود لاغیره ، و المرئی مظهره ، ما فی الوجود الاعین واحدة ، هی عین حقیقة الحق . . . آغاز ۲ : ما فی الوجود الاعین واحده ، هی عین حقیقه الحق . . . المرتبة الاولی مرتبة الغیب الاول و هو التعین الاول . . . بدان ارشدک الله ، که ارواح دو قسمند.

(ن.ک. نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص ، با مقدمه و تصحیح و تعلیقات و یلیام چیتیک ، پیشگفتار سید جلال الدین آشتیانی ـ مخطوطات دیوبند ۲: ۶۵ «مراتب سته»).

10291- کراچی ، شرف آباد ۶۳ ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق ، محمد معظم کنبوه ساکن مارهره ، ۱۱۰۸هـ. (گ ۱۶۰-۱۷۷) ، آغاز برابر نمونه. درکلفون از جامی دانسته شده (نوشاهی) ۲۶۷).

10292- لاهور ، محمد اقبال مجددی : شماره ۷ مجموعه نوشته ۱۱۶۹هـ. (کتابخانه های پاکستان ۱ : ۱۳۵).

10293- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۱۶۱ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۱۲۲-۱۲۲۲هـ. (ص ۴۰ - ۵۰). آغاز برابر نمونهٔ ۲ ، همراه «حدیث عما» از جامی (گنج ۲ : ۷۹۲).

10294- لاهور، دانشگاه ، پنجاب، آذر AP-CIV/۸:نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ (۱۱۸۲هـ) (ص ۲-۱۴). آغاز برابر ۲ ، منسوب به جامی (نوشاهی : ۴۲۵).

10295-کراچی موزه ملی N.M.۱۹۶۷-۸۲:نستعلیق، نیاز احمد ولد حافظ خیر الدین، ۲۱ ج ۱۲۷۲/۲هـ. آغاز برابر نمونهٔ ۱ ، در پایان آن آمده : حامی معاد و مبدء ما وحدت ست و بس ـ مادر میان کثرت ،وهوم والسلام ، ۶ ص (نوشاهی : ۲۶۷).

10296- کویته ، دکتر محمد انعام الحق کوثر : نسخ و ستعلیق پخته ، گویا سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابرنمونهٔ ۱ ، انجام هر یک نهفته لیک زمرآت آن دگر ـ برداشته ز جلوهٔ احکام خویش کام ـ باده نهان و جام نهان آمده پدید ـ در جام عکس باده و دریا ده رنگ جام ، ۴ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● **مراتب سته** : ابجد العشق

محمد هروی لاهوری. در ص ۱۲۲۵ گذشت.

● **مراتب سلوک** : سلوک چشتیه

● **مراتب سه گانه** : وحدت وجود

● **مراتب ظهور** : مظاهر

● **مراتب عوالم خمس** : عوالم خمس

● **3479ـ مراتب فنا** : رسالهٔ فنا و بقا

نام نگارنده در نسخه ها بدوگونه آمده است: ۱ـ میر ابو العلاء احراری اویسی اکبر آبادی ، ۲ـ محمد بن ابو سعید (یا سعید) حسینی. (ن.ک. به نسخه های زیر).

میر ابو العلای اکبر آبادی از فرزندان خواجهٔ احرار نقشبند (م ۸۹۵ھ/۱۴۹۰) بوده، در اکبر آباد زیسته، در صفر - ۱۰۶۱ھ/۱۶۵۱م. درگذشته است. و نام دوم که در چند نسخه آمده (ن. ک. زیر) شناخته نیست واته او را از پیش از ۱۱۸۰ھ/۱۷۶۷م دانسته که تاریخ نسخهٔ او ست. ولی این نام دست کم در دو جای این فهرست آمد است: فواید السالکین: ۱۷۶۷، کلمات حسینیه: ...، که می توانند یکی باشند.

در مراتب فنا و وصول الی الله. در آن فنای اعظم را که احوال اعلای مقامات فقر است به سه قسم دانسته است: فنای فی الافعال، فنای در صفات، فنای فی الذات. سپس خاتمه ای در «کل شیئ یرجع الی الله».

• این گفتار بکوشش مولوی احمد حسین امروهی، به اردو ترجمه و چاپ شده است.

آغاز: بعد حمد واجب الوجودی که به چندین هزار صور و اشکال ظاهر شود: بهر صورت نمودم ذات خود را - گهی در شکل آدم گاه حوا.

(ن. ک. خزینه ۱: ۶۳۶ برای ابو العلا اکبر آبادی، در اینجا از کارهای ادبی او نامی نیامده - ذریعه ۱۶: ۳۱۵ «الفنا» - نسخه ها ۳: ۱۳۰۲ «فنا» - دانشگاه ۱۶: ۸۶ «رساله در بیان مراتب فنا» که نگارنده در دیباچه «ابو العلاء احراری حسینی» آمده - اته: ۱۹۱۷ «فنائیه رساله...» از محمد بن ابو سعید، که می نویسد پیش از ۱۱۸۰ھ می زیسته - موزهٔ سالارر: ۱۸۸ ش ۳۳۳۷ «رسالهٔ فنا و بقا» از ابو العلا، با همین سر آغاز).

10297- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۸۵/۷: نستعلیق، با تاریخ ۱۲۱۶ھ، در مجموعه، (گ ۷۶ ر - ۷۸ پ)، آغاز برابر نمونه. سپس: میگوید فقیر دلشکسته و از خود رسته محمد بن ابو سعد الحسنی که رساله ای ست در بیان مراتب فنا... (غلام سرور: ۲۱۳ - پرفسور الله دتا چودری).

10298- فیصل آباد، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق پخته، شاه نواز، سدهٔ ۱۳-۱۲ھ. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباچه «محمد بن ابو سعید الحسینی» ست، (ص ۴۷-۶۷) (نعیم اختر مجددی).

10299- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۸: نستعلیق، محمد کریم الدین احمد عرف عبدالکریم چشتی، ۶ صفر ۱۲۷۱ھ. (ص ۲-۹) از آن ابو العلا احراری دانسته شده (سرفراز: ۲۸۴ - نوشاهی).

10300- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۵ - ۲۱۰: نستعلیق (میر ابو القاسم طباطبایی، ۱۲۵۹ھ) آغاز برابر نمونه (ص ۱۰۸ - ۱۱۲) از ابو العلاء احراری دانسته شده (نوشاهی: ۲۵۰).

10301- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۴: نستعلیق، محمد بن ملا سید مسرور، ۱۸ ذیحجه

۱۲۶۴ه. (ص ۱۹ - ۲٤)، آغاز برابر نمونه، در دیباجه از ابو العلای احراری دانسته شده (گنج ۲: ۷٤۹).

10302- بهاولپور، سنترال لائبریری: نستعلیق خوش ایرانی، سید محمد ساکن کالبی، ۲۹ ع ۲/۱۲۷۹ه (گ ۷۱-۸٤) دردیباجه از محمدبن‌ابوسعیددانسته شده(دکتر اللهدتاچودری).

10303- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان: نستعلیق پخته، عبدالحمید مری، ۱۲۸۸ه. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباجه «محمد بن ابو سعید الحسینی» آمده، ۲۷ ص (نعیم اختر مجددی).

10304- بهاول نگر، چشتیان، صاحبزاده نور جهالیان محمودی: نستعلیق پخته، محمد شجاع ملک ۱۲۹۲ه. آغاز برابر (ص ۲۵ - ٤۲) (نعیم اختر مجددی).

10305- کیمبل پور، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی: نستعلیق، حسن الدین شاه، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در دیباجه محمد بن سعید آمده، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10306- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۵: نستعلیق، سده ۱۳ه. (ص ۱۵۵-۱۵۹)، نام نگارنده در دیباجه محمد بن ابو سعید حسینی ست.

10307- کراچی، همانجا ۱ ق ف ۷۲: نستعلیق، خواجه غلام حسین چشتی، ۱۵ ع ۲/۱۳٤۷ه. ۸ ص (سرفراز: ۲۸٤ - نوشاهی: ۵۳).

10308- لاهور، چاه میران، پرفسورمحمد اقبال مجددی: نستعلیق زیبا، محرم ۱۳۰۷ه. بدستور مرزا جنون علی بیگ رئیس مراد آباد، آغاز برابر نمونه، از آن احرار دانسته شده ۱۶ ص (سید عارف نوشاهی - تسبیحی کتابخانه ها ۱: ۱۳۵).

10309- لاهور، انارکلی ۳۷، دانش اباد، کتابخانهٔ احسان دانش: نستعلیق، پیرامون ۱۳۱۵ه. آغاز برابر نمونه، در دیباجه نام محمد بن ابو سعید آمده است، ۵ ص (سید عارف نوشاهی).

10310- کراچی، موزه ملی ۱۹۷۱ - ۱/۲۶۵ .N. M: نستعلیق، مشتاق احمد کرانوی، برای حافظ محمد یاسین، ۱۱ محرم ۱۳۵۳ه. آغاز برابر، (ص ۲ - ۱۰) از ابو العلاء احراری دانسته شده (نوشاهی: ۲۵۰).

10311- اوکاره، بصیر پور، کتابخانه حنفیه فریدیه: نستعلیق، محمد نور الله نعیمی، سده ۱٤ه. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباجه محمد بن ابو سعید الحسینی ست، ۱۵ ص (نعیم اختر مجددی).

10312- لاهور، مولوی شمس الدین: تاریخ یاد نشده، از آن احراری دانسته شده (سید عارف نوشاهی).

● 3480- مراتب فنا فی الله

از شمس الدین بن حامد محمد گیلانی گنج بخش خامس گیلانی، متخلص به سید (که یاد او در «باز نامه: ۲۹۸» گذشت).

آغاز: بعد حمد واجب الوجودی که بچندین هزار صورت و شکل ظاهر شده. بیت: بهر صورت نمودم ذات خود را... اما بعد، این بندهایی ست.. بنده شمس الدین خلف شیخ حامد محمد گنج بخش خامس گیلانی.

10313- اوچ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۳۷۵/۶: نستعلیق، ش ۶ «کلیات» او نوشته ۱۲۹۰-۱۲۹۳هـ.

10314- اوچ، همانجا، ر۳۷۶: نستعلیق پخته، با تاریخ رجب ۱۳۰۰هـ، در مجموعه رساله های او (غلام سرور: ۲۰۱ - دکتر الله دتا چودری).

● مراتب فنا: فنا.

● 3481- مراتب مشایخ نقشبندیه: تشریح مراتب مشایخ نقشبند

گویا از نور محمد تهانیسری

باسرنبدهای «فصل»: فصل سیوم در بیان حقیقت درجات نبوت و ولایت و قطبیت و غوثیت (ص ۱۶۳).

10315- هزاره، هری پور، خانقاه نقشبندیهٔ مجددیه: نستعلیق خوش، محمد اسماعیل نور محمد تهانیسری، ۴۸ پادشاهی، ۶ شعبان ۱۱۱۴هـ. آغاز: روایت اخری. نقل از نقال روایت صریح - قصهٔ مشهور و حکایت صحیح - آنکه نبی را نفسی برده خواب - آمده زانخواب زخلاق عتاب...، ۴۲۸ ص (مولانا محمد اسمٰعیل کان الله له).

● مراتب معرفت: مشکل حل و حل مشکل

● مراتب وجود: مراتب خمسه

● مراتب وجود: وجود.

● 3482- مراتب الوجود

از نورالدین محمد عبدالله شیرازی (که یاد او در «الفاظ الادویه: ۴۸۹» گذشت). نام نگارنده در منابع گوناگون آمده است.

برای طالبان مطالب وحدت و توحید و سالکان سلک تجرید و تفرید، در اصطلاحات ارباب ذوق و شهود و کلام ایشان در توحید. در ۱۰۳۸هـ/۱۶۲۸م.

آغاز: الحمد لله الذی لا اله الا هوالاحد... اما بعد، این رساله ای ست مسمی به مراتب الوجود، مشتمل است بر ملخص اصطلاحات ارباب ذوق و شهود...

(ن. ک. پاکستان و هند ٤ (۲) : ۸۲۱ «مراتب الوجود» که «الشا» به حساب آمده . در اینجا نام نگارنده نور الدین محمد آمده - مرآت العلوم ۳ : ۲۲۲ که نام نگارنده را محمد بن نور الدین آورده - اته : ۱۹۲۵ که نام او را نور الدین محمد خلیفهٔ شیراز آورده - ایوانف : ۱۲۶۲ نام را محمد بن نور الدین حفری شیرازی آورده - نسخه ها ۲ : ۱۳۷۷ که نام را برابر ایوانف آورده ام) .

10316- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم حمیل : نستعلیق، محمد مولا، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲۰۳ - ۲۱٤ مجموعه) (سید عارف نوشاهی).

10317- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۱۹۸۳ / ٤۹۹۳ : عبارت محرره ۱۱۸۷ه (۱۷۷۳ م.) برسر برگ هست. نام نگارنده در فهرست «محمد بن نورالدین الخلیفه الفخری مولداً الشیرازی» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲٤۹).

10318- لاهور، چاه میران ، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی ۱۸ : نستعلیق زیبا ، احمد حسین خان ، ۲۲ رمضان ۱۳۱۰ه. آغاز برابر نمونه. ش ۳ مجموعه (۱۱۱ - ۱۲۲) (سید عارف‌نوشاهی).

● 3483- مراتب وجود

از ناشناس ، در مسایل عرفانی ، از حقیقت و معرفت و طریقت و شریعت و شناخت نفس و وحدت و کثرت . و با مبحث «مراتب وجود» آغاز می شود .

آغاز : بدان که حضرت حق سبحانه و تعالی را من حیث توجهه الی عالم الظهور، مراتب و مظاهر است. مظهر اول مرتبهٔ حقیقت محمدی ست ، و مظهر ثانی مرتبهٔ صفات الله است و مظهر ثالث مرتبهٔ ملکوت و ارواح .

10319- سرگودها ، انجمن ردوه ، خلافت : نستعلیق، ملا دلدار ولد درویش امام جلال آبادی، ۱۰۰۶ه. ۱۸۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

● 3484- مراتب‌الوصول

از شاه رؤف احمد مجددی نقشبندی (که یاد او در «درالمعارف : ۱٤٤٦» گذشت) . (ن. ک. «رسالهٔ عرفانی» و «مراتب (سلوک)» از همو در همین بخش که شاید یکی باشد).

(ن. ک. حدیقه الاولیا ، سرور : ۱۳۷ زندگینامه و نام ۱۱ اثر او از آن میان همین کتاب - علمای هند ، ترجمه : ۱۹۸ که نام ۹ اثر او را برده از آن میان همین کتاب).

10320- لاهور ، دانشگاه ، پنجاب : شماره و تاریخ و نشانی بیشتر یاد نسده (حدیقة الاولیا ، سرور : ۱۳۷).

● 3485- مراجین العشاق فی بحر الاشواق

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).

(ن.ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱۶ اثر او از آن میان همین رساله امده است و ۲: ۱۳۷۷ «مراجین . . .» - موزهٔ سالار ۸: ۲۸۸ ش ۳۴۲۹ «مراجین . . .» در مجموعهٔ ۱۶ رسالهٔ او).

10321- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱۶ : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ. با تاریخ ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ در مجموعه ، ش ۱۶ مجموعه، ۴۲ رساله از همو (دکتر الله دتا چودری).

10322- راولپندی ، گولرهٔ شریف ، درگاه پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ. در مجموعه رساله های او ، ۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3486- مراد العارفین

از صوفی الله یار بن الله قلی نقشبندی، از مردم بخارا ، که «مسلک المتقین»(ن. ک. گنج ۳ : ۱۸۰۹) را در ۱۱۱۱ و ۱۱۱۲ هـ. (۱۷۰۰ م) سروده است. در دیباجه می گوید باوجود دونی و زبونی ، به مشاورت دوستان کتاب «مسلک المتقین» آنگاه «ثبات العاجزین» و آنگاه «مخزن المطیعین» سواد کرده شد ، محبان استدعا کردند در باب تصوف و ارشاد سواد کرده شود . . . و نام این نسخه «مراد العارفین» نهاد.

با دیباجه ای به نظم : مناجات ، نعت نبی ، منقبت چهار یار ، سپس به نثر و بندهایی به نظم ، با سربندهای «فصل» بیشماره : فصل اول در بیان ایشان (صوفیان) ، فصل در علوم صوفیه و حقیقت ایشان ، فصل در شناختن دنیا ، فصل در معرفت راه دوستان حقیقت.

دو تحریر از آن در دست هست، یکی کوتاه و یکی بلند تر. در آن از بسیاری کتابهای نامی صوفیان : شرح التعرف ، کیمیای سعادت . . . و نیز کتابهای دیگر بهره و نام برده است : نوریهٔ سید محمد بشاغری ، تحفة المتکلمین ، تحفة الفقها، جامع المعتقدات ، کشف الرموزات ، حصن الایمان ، و جز آنها.

آغاز : حمد له. صلاة. اما بعد ، می گوید این فقیر . . . الله یار بن الله قلی . . . باوجود دونی و زبونی به مشارکت دوستان کتاب مسلک المتقین.

(ن.ک. نسخه‌ها ۲: ۱۹۶۳ «مراد العارفین» و ۴: ۱۹۶۳ که نادرست آن‌را «مثنوی» پنداشته ام و ۴: ۳۲۰۰ . . «مسلک المتقین» از همو که در آنجا آمده : نگارنده زنده در ۱۰۵۷ هـ. بوده، که تأییدامی شود - ریو ۲ : ۷۰۲ «مسلک المتقین» که همین تاریخ ۱۱۱۱ و ۱۱۱۲ هـ. را آورده - نشریه ۸ : ۲۴۷ و ۹ : ۱۰۸ ، ۱۲۱ و ۱۰ : ۲۹۷ و صفحه های دیگر «مراد العارفین» که کثرت نسخه های آن را می رساند - گنج ۳ : ۱۸۰۹ «مسلک المتقین» از همو - افغانستان ، موزهٔ کابل : ۱۷۰ - استردام - زبان : (۳) : ۲۹۲ ، ۲۹۳).

10323- لاهور ، جامعه نظامیه ، محمد عبدالحکیم شرف قادری : نستعلیق پخته ، بیگ علی بن ظفر بیگ ، ۱۱۹۹ هـ. آغاز برابر نمونه، ۵۴ ص (نعیم اختر مجددی).

10324- سرگودها، بهلوال، نصیر آباد ، مولا داود: نستعلیق خوش ، مظفر بن محمد ادریس ،

۱۲ ج ۲/سده ۱۲-۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۱۰ ص (محمد نذیر رانجها).

10325- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق پخته ، میان احمد بخش ولد قاضی فتح دین بن فضل کریم قادری نقشبندی ، ۱۲۳۲ه ، آغاز برابر ، ۵۷۷ ص (خانم رضوانه سحر).

10326- اسلام اباد ، گنج بخش ۱۴۵۳ : نستعلیق پخته ، ۱۲۲۸ه. آغاز برابر نمونه (ص ۸۰ - ۵۲۷). (گنج ۲ : ۷۹۳).

10327- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، فیروز بیگ رستمی ، ۱۲ ح ۱۲۷۵/۱ه. آغاز برابر نمونه ، سپس مکتوبات منیری و این یکی نو نویس (نعیم اختر مجددی).

10328- لاهور ، جامعهٔ نظامیه ، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق خوش ، معمر ولد محمد جان ، ۱۲۹۷ه. آغاز برابر نمونه، ۲۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

10329- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۶۱ : نستعلیق تحریر آمیز ، ۱۲۹۴ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۷۴ ص.

10330- اسلام آباد ، همانجا ۵۲۹ : نستعلیق پخته ، عبدالقدیر نگر هاری ، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۶۶۸ ص (گنج ۲ : ۷۹۳).

10331- دیره اسماعیل خان ، مکتبهٔ حبیبه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، ۲۴۸ ص (محمد نذیر رانجها).

10332- سرگودها ، مولوی فخرالدین ۸: نستعلیق راجو بن سخی محمد ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر ، انجام افتاده ، ۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10333- سرگودها ، بهلوال ، کوت مؤمن ، غلام سرور : نستعلیق خوش ، مظفر مهدی ، سدهٔ ۱۳-۱۴ه. آغاز برابر ، ۴۴۸ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3487- مراقبات : رسالهٔ . . .

از شاه احمد سعید مجددی فرزند شاه ابو سعید (که یاد او در «اثبات مولد و قیام : ۱۰۲۱» گذشت) .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «رشحات عنبریه» - حدیقه ، لاهوری : ۴۳۱).

10334- لاهور ، دانشگاه ، ذخیره آذر : شماره قفسه و تاریخ نوشته یاد نشده ، موریانه زده ، (حدیقه ، لاهوری : ۴۳۱ پابرگی).

● 3488- مراقبات

از محمد حسین بن امام محمد رضا نقشبندی مجددی لوحانی لاگوری . در دیباچه می گوید اجازت تعلیم طریقت نقشبندیان و قادریان و چشتیان را از پدر خود ، و اجازت تعلیم طریقت سهروردیهٔ

کبریهٔ شهابیه را از مولانا شیخ باق بالله سرهندی مجددی (م ۱۰۱۲ھ/۱۶۰۳ م. ن. ک. تفسیر سورهٔ اخلاص: ۳۱) دریافت داشته است. پس نگارنده از پایان سدهٔ دهم و نیمهٔ یکم یازدهم می باشد.

نخست پاس انفاس، سپس طریقه های چهار سلسله دربارهٔ «مراقبات» است، گرفته شده از «مکتوبات مجدد الف» (م ۱۰۳۴ھ/۱۶۲۴ م ن. ک. همین بخش)، آنگاه دوائر مراقبات مانند دائرهٔ ولایت، ولایت صغری، ولایت کبری، دوازده دائره و جدول هایی.

آغاز: حامداً و مصلیاً. بدانکه این فقیر محمد حسین بن امام المشایخ مولانا حضرت فقیر صاحب شیخ امام محمد رضا.

10335- وهاری، میلسی، سردار جهندیر: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● مراقبات: مراقبت

برای «مراقبت» و «مراقبات» ن. ک. طریقه ۱۶۸۶-۱۶۸۹ در همین بخش).

● 3489- مراقبت: رساله در ...

از شیر محمد، مشهور به خلیفه، که در کلاچی می زیسته است. یکی از خلیفگان خواجه دوست محمد قندهاری (م ۱۲۸۴ھ/۱۸۶۷ م)، (که یاد این یکی در «جوهر ملفوظات: ۱۳۹۶» گذشت). بوده است، و پس از مرگ در گورستان موسی زئی، دیره اسماعیل خان، سرحد پاکستان به خاک سپرده شده است.

دربارهٔ مراقبت که مجموعه حالات و اوراد و اذکاری ست برای تذکیهٔ نفس و ارتباط گرفتن باپیران در گذشته، و کسان زنده ای که فاصلهٔ مکانی دارند، تماسی روحی. و این کتاب باداستانی از مراقبت نگارنده و تماس با مرشد خود خواجه دوست محمد پیشگفته، و سفری معراج گونه ای آغاز می گردد.

آغاز: فقیر حقیر پرتقصیر، بلکه کمتر از قطمیر، بندهٔ احد، فقیر شیر محمد می گوید، بعد از وقت نماز صبح در مراقبت نشسته بودم.

10336- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق شکسته، سدهٔ ۱۳ھ، ش ۱ مجموعه، ٤ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3490- مراقبت: رساله در ...

ناشناخته. (ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۲۷۹ که در آنجا از دو رساله در مراقبت ناشناخته نشانی داده شده است).

10337- اسلام آباد، گنج بخش ٦٣١٤: نستعلیق، پیرامون ۱۰۸۶ھ (ص ۲۷٤ - ۲۷۸).
آغاز: بسمله. ذکر مراقبت آن را گویند که نگاهبانی دل کند. و دل را متوجه به حق دارد. و خود پاسبان دل باشد، بدان واسطه صوفی را رقیب دل گویند ...، و آغاز می کند

به : نوری پیدا شود ، پس ببینند که آن نور کدام رنگ است و کدام شکل . روز دوم سرخ یا سیاه رنگ ، اگر سیاه وام است . . . و ببیند از کدام طرف می آید ، اگر از کتف راست ظاهر شود آن را نور مرشد گویند . . . و اگر از کتف چپ پیدا شود . . . اگر پیر ریش سفید و تسبیح و عصا در دست . . .

10338- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۵۶ : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۲۱۲هـ . (ص ۲۲۸ - ۲۳۸).
بی دیباجه. آغاز : مراقب رؤیت به صورت انسان است که هیئت افلاک است و افلاک عین صورت انسان است و انسان نسخهٔ الهی ست . . . ، (ن. ک. موزهٔ سالار ۸ : ۲۶۶ ش ۳۴۲۰/۲ «مراقب» با همین سرآغاز ، در مجموعه ای که چند رساله اش از شاه نعمت الله ولی کرمانی ست)

10339- کراچی ، موزه ملی ۹۱۷ - ۱۹۶۱ .N. M : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده. در فهرست آمده «رساله در مراقب» ۸ ص . قابل فهرست برداری نیست (نوشاهی : ۲۶۷) .

● مرج البحرین : شرح دیوان حافظ .

ختمی ، در ص ۱۵۹۷ گذشت .

● مرج البحرین : شرح دیوان حافظ .

عبدالرشید (؟) خویشگی . در ص ۱۶۰۵ گذشت.

● 3491- مرج البحرین و جامع الطریقین : مرج البحرین فی الجمع بین الطریقین

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت النور : ۹۱» گذشت) . در دیباجه می گوید : این کتاب جامع فقه و تصوف و شریعت و طریقت و ظاهر و باطن و صورت و معنی و قشر و لب و علم و حال و صحو و سکر و مذهب و مشرب و عقل و عشق است...جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه ـ چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند . سپس سرنمدهای «وصل» و در پایان ۱۴ «قاعده» . نثر آمیخته به نظم ، در آشتی میان طریقت و شریعت . و نام آن در منابع به چند گونه آمده است : «مرج البحرین ، مرج البحرین و جامع الطریقین» ، «مرج البحرین لجمع بین الطریقین» و «مرج البحرین فی جمع بین الطریقین» .

وصل ۱- محبت دنیا ، ۲- اختلاف امت محمدیه ، ۳- اشتغال فلسفه و اجتناب از غلو در مباحث ، ۴- عقل و علم و ذکر و فکر ، ۵- صحت عقل ، ۶- مذمت عقل ظاهر ، ۷- دیدار خداوند باچشم بصیرت ، ۸- عقل را به نقل هیچ تعلق نیست ، ۹- تطابق شریعت و طریقت ، ۱۰- هفوات اولیا ، ۱۱- حکایات صوفیه ، ۱۲- بی سر و سامانی فقرا ، ۱۳- خلاصهٔ مضامین کتاب ، سپس ۱۴ «قاعده» .

دست کم دوبار ۱۲۶۵هـ و ۱۲۸۷هـ چاپ شده است (در مشار چاپ های آن نیامده) . و دست کم سه بار به زبان اردو ترجمه شده است (اختر راهی ، ترجمه ها : ۱۱۵) . یکی از آن ها از ثناء الحق صدیقی که این یکی در کراچی ۱۳۸۷/۱۹۶۸ همراه متن چاپ شده است .

آغاز : حمدله . صلاة . اما بعد ، می گوید فقیر حقیر عبدالحق بن . . . این رساله ای مسمی به

مرج البحرين و جامع الطريقين، جامع فقه و تصوف و شریعت و طریقت.
(ن. ک. علمای هند: ۱۰۹ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «مرج البحرین» - اته: ۲۵۸۳ «مرج البحرين و جامع الطريقين» - ریو ۲ : ۸۶۳ «مرج بحرین و جامع الطريقين» - تذكرة قادريه: ۱۶۰ «مرج البحرين» - نفیسی ۱: ۲۷۰ «مرج البحرين لجمع بين الطريقين»).

10340- کراچی، کتابخانه مولوی عبدالرشید نعمانی: نستعلیق تحریر آمیز، سید عبدالکریم، ع ۱/۱۱/ ۱۰ ۱ ۱ه. آغاز برابر نمونه، ۱۲۸ ص ۱۱ س (پرفسور الله دتا چودری).

10341- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۹۹: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۷۶ - ۲۵۴)، نام کتاب در دیباچه «مرج البحرین و جامع الطريقين» است، انجام در خاتمه افتاده (گنج ۲: ۷۹٤).

10342- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۶۷ - ۳٤٤/۲: نستعلیق، محمد امین، ۲۷ ع ۱/ ۱۱٤٠ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۱ - ۱۰۷) (نوشاهی: ۲۲۳).

10343- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۶۶: نستعلیق، جلال الدین محمد، ۱۱٤٤ه. آغاز برابر نمونه، ٦٤ ص (سید خضر نوشاهی).

10344- حیدرآباد، تند و یبصر، گنجینه نظامانان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۱۰ شوال ۱۱۷٤ه (ص ۱٤ - ۲۰٤)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

10345- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۶۵: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۲۶ ص (سید خضر نوشاهی).

10346- لاهور، شاهی مسجد، علما اکیدیمی ۱۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر، ٦٤ ص (محمد علی کوثر).

10347- دیره اسماعیل خان، موسی زئی خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، امیر الله بن امان الله، ۱۲۲۸ه. (برگ ۱۱۳ - ۱۷۰) مجموعه، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها).

10348- لایلپور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق، محمد آصف، ۱۲۳۸/۱۳ه. آغاز برابر، ۷۵ ص (نعیم اختر مجددی).

10349- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷٤/۱۰۲: نستعلیق، قادر بخش ولد غلام محمد، در وزیرآباد، ۵ ذیقعده ۱۲۸۸ه. آغاز برابر نمونه، بنام «مرج البحرین فی الجمع بين الطريقين» است (نوشاهی: ۲۶۷).

10350- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ش ۵ مجموعه، ۹۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10351- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۲۲۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10352- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۴۲، ۲۹۷ عبد: نسخ، آغاز سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، نام کتاب در دیباجه «مرج البحرین و جامع الطریقین» است، ۴۶ گ (عباسی ۱ : ۸۴).

10353- راولپنڈی، سبزی منڈی، جامعه رضویه، ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۶۷ ص (نعیم اختر مجددی).

10354- وهاری، میلسی، سردار جهیدیر: نستعلیق، گل حسن ولد نور احمد بن قادر بخش صباغ، ۸ ج ۲/۴، ۱۳۰۴ھ، ۸۶ ص (نعیم اختر مجددی).

10355- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۸۴۲/۱/۴۸۶۲: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۴۹).

10356- پیشاور، مشرقیه، دارالعلوم ۹۸۱: خوشخط، تاریخ یاد نشده، ش ۱ مجموعه سپس «مائه مسائل در توحید» و رسایل حسب مدهاری (عبدالرحیم ۱ : ۱۸۲).

● رساله مرجئیه : شرح غنیه الطالبین

جلالی - شاه فخرالدین دهلوی. در ص ۱۶۱۷ گذشت.

● 3492- مرشد : رساله . . .

از ملا شاه بدخشی (که یاد او در «شاه تماسیر: ۵۸» گذشت). رسالهٔ عرفانی ست.

(ن. ک. بریگل ۱ : ۱۸۴ ش ۶۰ F، R۲۴ - حزینه ۱ : ۱۵۴ تا ۱۶۰ - ذریعه ۹ : ۴۹۵ - شعرای کشمیر ۱ : ۴۲۶ تا ۴۴۵ که در هیچیک، از این کارش نامی نیاورده اند - اته : ۵ر ۵۸۰ «رسالهٔ مرشد» ضمن کلیات او باسرآغاز زیر).

آغاز: حمد ذاتی را که اصل ذات ماست - دات او در اصل، اصل ذات هاست. (نسخهٔ اته).

10357- لاهور، کتابخانه الریاض، حی معین الدین: نستعلیق ریز، در مجموعه نوشته ۱۱۵۳ھ. (ص ۹۰ - . . .) (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3493- مرشد السالکین

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۱۲۱۱» گذشت). آغاز می کند به اینکه «صوفی آن بود که نظر و قدم او برابر باشد»، سپس چهار رکن خواجگان: هوش در دم، نظر در قدم، سفر در وطن، خلوت در انجمن (ن. ک. چهار کلمه، همین بخش، که جز این است). سیر و سلوک است برای کسیکه از مرشد خود به دور مانده باشد. و دربارهٔ بسیاری از مسایل تصوف بازبانی ساده گفتگو می کند. به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «ای طالب صادق».

آغاز: حمدله. صلات. اما بعد، بدان ای طالب صادق، که حضرت شیخ مرتعش (ق ه) چنین می فرمایند، که صوفی آن بود که نظر او.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۴۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین کتاب. نسخه ها ۲ : ۱۳۷۹ «مرشد السالکین» که ناشناخته مانده - برای نسخه هایش: نشریه ۸ : ۷۶ و ۹ : ۸۲، ۱۵۶ - مرآت العلوم ۲ : ۱۳۱).

10358- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۸٤: نستعلیق پخته، محمد امین راشحی بلخی، ذیقعده ۱۰۶۹ھ. آغاز برابر، نام کتاب در ص. ع. آمده، ۷ ص.

10359- کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹۶۹. N. M.: نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش ٥ مجموعه ۲ رساله از همو، ۱۱٥٤ھ. (ص ۱٤۲ - ۱٤۷)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی: ۲۲٤).

10360- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤۰۱: نستعلیق پخته، محمد امین، ۱۲۸۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۸٦۱ - ۸٦۸)، آغاز برابر (گنج ۲: ۷۹٤).

● 3494. مرصاد العباد من المبداء و المعاد

از نجم الدین دایهٔ رازی، ابوبکر عبدالله بن محمد بن شاهور اسدی رازی (م ٦٥٤ھ/۱۲٥٦م) از شاگردان و مریدان نجم الدین کبری خیوقی (کشته ٦۱۸ھ/۱۲۲۱م) و سپس شهاب الدین سهروردی. با صدر الدین قونوی و مولوی بلخی معاشر بود. این کتاب را در رمضان ٦۱۸ھ/۱۲۲۱م آغاز کرده، در رجب ٦۲۰ھ/۱۲۲۳م بنام سلطان علاء الدین کیقباد کیخسرو سلجوقی به انجام رسانده است.

در پنج «باب» و چهل «فصل»: باب ۱- دیباجهٔ کتاب، در سه فصل، ۲- مبداء و معاد موجودات، پنج فصل، (فصل ۱- فطرات روح)، ۳- معاش خلق، بیست فصل، ٤- معاد نفوس، چهار فصل، ٥- سلوک طوایف مختلفه، هشت فصل.

آغاز: حمدله. صلاة. حمد بیحد و ثنای بیعد پادشاهی را که وجود هر موجود نتیجهٔ جود اوست. آغاز ۲: الحمد لله تعالی خلق السماوات و الارض و ما بینهما فی سته ایام . . . حمد بیحد و ثنای بیقیاس آن خدای که خلق کرد آسمان بیستون.

(ر. ک. نفیسی ۱: ۱٤۰، زندگینامه و نام آثارش، از آن میان همین کتاب - پیشگفتار چاپ دکتر محمد امین ریاحی - ذریعه ۲۰: ۳۰۸ «مرصاد...» - مشار ٤: ٤۷۰۷ که نشانی پنج چاپ آنرا داده - نسخه ها ۲: ۱۳۷۹ «مرصاد... »- اته: ۷۲٤ تا ۷۲٦، ۱۸۰٤ و ۲٥٦٥ ترجمهٔ ترکی آن - برای نسخه هایش: ریو ۱: ۳۸ - دو کتابخانهٔ مشهد: ۲۰۱۰ - مرآت العلوم ۱: ۲۲۷ - سنا ۱: ۱٤۸، ۱٤۹، ٦۱ - براون: ۲۷ - ایوالف: ۱۱۷۷، ۱۱۷۸ - نشریه ۸: ۱۷۳، ۳۰٦ - فاضل، مشهد ۲: ۳۹۹ و ۳۰۳، ۷۷۳ - اشکوری ۹: ۲٥۳ - موزهٔ سالار ۸: ۳۲۱۹، ۳۲۲۰ - مخطوطات دیوبند ۲: ٦۸ - مجلس ٦: ۹٦).

10361- خیرپور، پیرگوته، مدرسه راشدیه: نسخ خوش، ابراهیم بن حسین بن عثمان تبریزی، آخر ذیحجه ۷۳٦ھ. آغاز برابر نمونه، عنوانها شنگرف، ۳۲٦ ص (سید خضر نوشاهی).

10362- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۷۸: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۰ھ. آغاز در دیباجه و انجام در پایان فصل هشتم باب پنجم افتاده، ٤٥۰ ص.

10363- اسلام آباد، همانجا ۸۳۲۳ : نستعلیق پخته، سدۀ ۱۰ه. آغاز : حمد بیحد . . . (برابر نمونه ۱) پایان در فصل پنجم باب هشتم (آخر) کمی افتاده، ۳۸۰ ص.

10364- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۰۵/۱/۳۳۱ : از سدۀ ۱۰ه. (بشیر حسین ۲ : ۲۴۹).

10365- کراچی، موزه ملی ۱۳۲ - ۱۹۶۸ .N. M : نسخ، سدۀ ۱۰ه. آغاز برابر نمونه، ۲۴۸ گ (سید عارف نوشاهی : ۶۶۸).

10366- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش، ۱۰۳۲ه. آغاز برابر نمونه، عنوان و نشان شنگرف، موریانه زده، ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10367- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۹۶ : نستعلیق، ملک حبیب الله، ۱۰۴۵ه. آغاز برابر نمونه، ۳۳ ص (پرفسور امتیاز حسین، مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۵).

10368- کراچی، پاکستان هستاریکل سوسائیتی، همدرد : نستعلیق زیبا، احمد خان لودی والد مدیحان، مقام حضرت برهان الدین، ۱۴ ع ۱۰۹۷/۱ه. آغاز برابر نمونه، ۳۸۱ ص (سید خضر نوشاهی).

10369- لاهور، محمد شفیع ۲۰۶/۳۷۸ : نسخ کهن و کوفی. آغاز : حمد بیحد (برابر نمونه)، و برخی برگها تازه تر و شاید از سدۀ ۱۱ه.، ۲۴۰ گ (دکتر محمد شبیر حسین : ۶۲۰).

10370- کویته، سیٹھ صادق علی : نستعلیق و نسخ، سدۀ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۲۳ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

10371- اسلام آباد، گنج بخش ۱۷۴۸ : نسخ نستعلیق آمیز، سدۀ ۱۱ه. آغاز در باب یکم فصل چهارم و انجام افتاده، ۱۵۴ ص (گنج ۲ : ۷۹۴).

10372- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر : نستعلیق ۵ ج ۱۲۰۰/۱ه. آغاز برابر نمونه، ۴۹۹ ص (نعیم اختر مجددی).

10373- راولپنڈی، بازار بهابرا، جامعه غوثیه مظهر الاسلام : نستعلیق پخته، جمعه ۲۰ رجب سدۀ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ۲، ۳۰۹ ص (نعیم اختر مجددی).

10374- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۵۲ : نستعلیق پخته، دا ملا صادق خوارزمی، پیرامون ۱۲۳۴ تا ۱۲۴۲ه. آغاز برابر نمونه ۱ (ص ۳۱۸ - ۷۴۵).

10375- اسلام آباد، همانجا ۷۳۶۴ : نستعلیق پخته، ۲۲ شوال ۱۲۳۵ه. آغاز برابر نمونه ۲، ۲۶۶ ص (گنج ۲ : ۲۹۵).

10376- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر : نسخ، سدۀ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3495- مرغوب الحقیقه

از سید حمید عرف فقیر الله جمالی.
در چند «فصل»: فصل در ناسوت، فصل در ملکوت، فصل جبروت، فصل لاهوت، فصل هاهوت، فصل در خاص بودن سیر مقامات بقدر هر یکی، فصل در طهارت، فصل در بیان نماز، روزه، مرتبت، ذکر دایم، فرض دایم. و هر فصل در چهار قسم تقسیم شده است: اول عام، دوم خاص، سوم خاص الخاص، چهارم اخص الخواص.
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، این رساله ای ست مرغوب الحقیقه، از گفتار شیخ المشایخ قطب المحققین . . . سید حمید است (ق ه) عرف حضرت فقیر الله جمالی.
10377- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● مرغوب القلوب

شمس تبریزی. در بخش منظومه ها خواهد آمد.

● 3496- مرقعة القلوب = مرقعة للقلوب: مرققة القلوب: تحفه الکاملین: مفرح القلوب

از خواجه محمد معین الدین کشمیری معینی نقشبندی (م ۱۰۸۵/۱۶۷۵ م) که یاد او در «شرح القرآن معینی: ۵۹» گذشت) در دیباچهٔ همان «شرح القرآن معینی» نام چند کار خود را برده است، از آن میان «مفرح القلوب» در تصوف که بعداً نام آن را به «مرققة القلوب» بر گردانده است. تسبیحی نسخهٔ دیدهٔ خود را بنام «مرقعة للقلوب» و «تحفة الکاملین» یاد کرده، که این نام تاریخ نگارش نیز هست. پس اگر «مرقعه للقلوب» باشد ۱۰۰۸ و اگر «تحفة الکاملین» باشد ۱۰۷۰ و اگر «مرققة للقلوب» باشد ۱۰۳۸ و اگر «مرقعة القلوب» باشد سال ۹۹۷ه. بدست می آید. بهرحال پیش از «شرح القرآن» خود که در ۱۰۷۲ه/۱۶۶۱ م نگاشته به انجام رسانده است.
(ن. ک. پاکستان مین فارسی، ۲: ۶۳۳ تا ۶۳۶ زندگینامه و نام کار هایش: ۱- شرح قرآن معینی، ۲- انتخاب صحیح بخاری، ۳- زبدة التفاسیر، عربی، ٤- فتاوی نقشبندی، ۵- این کتاب که بنام «مرقعه القلوب» آورده، ٦- مرآت العدالت، ۷- رسالهٔ رد ملاحده - علمای هند: ۲۲۹ که از این کار او یاد نکرده).
10378- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: سدهٔ ۱۲ه. در فهرست بنام «مرقعة للقلوب و تحفة الکاملین» آمده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ٦۹).

● 3497- مرقع کلیمی

از شاه کلیم الله شاهجهان آبادی (که یاد او در «کشکول: ۱۸۰۰» گذشت). در دیباچه می گوید: هر فایده ای که در این برگهاست، به منزلهٔ رقعه ای ست از پیران رقعه پوش، از این روی آن را «مرقع» نام نهادم.
میر عسکر خان رازی، عاقلخان مثنوی در سبک «مثنوی معنوی» به نام «مرقع» ساخته که

نبایستی با این یکی در آمیخته شود.

با سربندهای «رقعه» در صلوات و اوراد و شرایط و آداب آنها. و از مجموع آن آداب گروه چشتیان شبه قاره به دست می آید.

دست کم سه بار به زبان اردو ترجمه شده است که هر سه چاپ شده اند (اختر راهی : ۱۱٦).

آغاز: یا کل الکل ، بک الکل و منک الکل ، و الیک الکل. صل علی . . . اما بعد ، هر فایده که مسطور در این اوراق است ، به منزلهٔ رقعه ای ست که از پیران خرقه پوش.

(ن. ک. مشایخ چشت : ۳٦٦ تا ٤۲٦ زندگینامه و نام و اثر او ، از آن میان همین کتاب - ایوب قادری : ۳۹۷ زندگینامه و نام ۱۱ اثر او ، از آن میان همین کتاب - اته: ۱٦۳۸ «مرقع»، به پیروی از «مثنوی معنوی» عاقلخان- پاکستان وهند ٦ : ۱۹۸ و ۳۰۹:۵ زندگینامهٔ شاهجهان آبادی و نام ۹ اثرش از آن میان همین کتاب - علمای هند : ۱۷۲ زندگنامه و نام این اثرش - ایوب قادری : ۱۹۸ - مخطوطات دیوبند ۲ : ٤٤ - پاکستان و هند ٤ : ٤۱۱ که ضمن بر شمردن کارهای میر عسکر پیشگفته از «مرقع در زمینهٔ مثنوی مولانای روم» نام برده - مرآت العلوم ۱ : ۱۱۰ «مرقع» همان میر عسکر) .

10379- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده : و کافران و اخلاص و در سنت ، ۱٤ ص (نعیم اختر مجددی).

10380- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۳۷ : نستعلیق ، حکیم الدین ، ۱ صفر ۱۲۲٦ه. آغاز برابر (ص ۱ - ۷۸) (سرفراز : ۳٦۲ - نوشاهی).

10381- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۳٦۹ : نستعلیق و نسخ پخته ، ۱۲۳۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱٦۰ ص.

10382- اسلام آباد ، همانجا ۷۳۷۲ : شکسته آمیز پخته ، پیرامون ۱۲۳٤ه. آغاز برابر نمونه (ص ۲ - ۱۵۱).

10383- ملتان ، محله کمانگران ، دربار حسین بخش ، دارالاشاعت نظامیه : نستعلیق خوش ، دین محمد خلیفهٔ پیران حضرت موسی کمال الدین ابو المحامد ، ۱۸ شعبان ۱۲۵۷ه. آغاز برابر ، ۸۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10384- کراچی ، موزه ملی ۱۸۹-۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق خوش ، رجب ۱۱۷۱ه. آغاز برابر ، ۲۷۲ ص (نوشاهی : ۸۸٤).

10385- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۲۹ : نستعلیق تحریری ، ۱٦ رمضان ۱۲۸٦ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۲۰ ص (گنج ۲ : ۷۹۵).

10386- ملتان ، قدیر آباد ، جامعه عبیدیه ، عبدالودود چشتی : نستعلیق خوش ، محمد امین ، ٦ صفر ۱۲۷۹ه. آغاز برابر ، ۲۳۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10387- الک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۲۹۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۸۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10388- اوچ ، مخدوم شمس الدین گیلانی ۱۲۲ : نستعلیق خوش ، مولوی محمد خلف غلام محمد کهلوی ، دو شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۹۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۴۰ گ (غلام سرور : ۵۴).

10389 اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۵۳: نستعلیق پخته ، فقیر الدین محمد ، سدهٔ ۱۳ھ (ص ۲ - ۱۸۲) ، آغاز برابر .

10390- کویته ، سیٹھ صادق علی : نستعلیق و نسخ ، نور محمد ، ۲ شوال ۱۳۰۰ھ. آغاز برابر، ۱۱۲ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

10391- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۵۸۳ : نسخ و نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۲-۲۰۲)، غاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۹۵).

10392-اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۸۱ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۰ ص.

10393- پنجاب ، اوکاره ، نصیر پور، جامعهٔ ظهورالعلوم اکبریهٔ سعدیه : نستعلیق پخته ، آغاز سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۱۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10394- راولپنډی، گرهی افغانان ، فاضلیه B. ۱۲۲۴: نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۵۳ ص (پرفسور اختر راهی) .

10395- ملتان ، جهانیان ، چک ۱۰/۱۱۴ .R الله بخش اسد نظامی: نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز : حمد-له اما بعد (سپس برابر نمونه) ، ۲۵۶ ص (سعید الظفر نوشاهی) .

10396- بهاولپور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی ، محمد عبدالحی چشتی ۱۶۷ : نستعلیق تحریر آمیز پخته، گویا خلیل الرحمان ولد محمد پیارا ، سدهٔ ۱۳ھ. ۷۰ ص.

10397- بهاولپور، غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ۱۸: نستعلیق، سدهٔ ۱۳-۱۴ھ. آغاز برابر، ۲۴۴ ص (دکتر الله دتا چودری).

10398- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، گل حسن ، ۲ ذیحجهٔ ۱۳۰۳ھ. آغاز برابر، ۱۴۴ ص (نعیم اختر مجددی).

10399- ملتان ، جهالیان، چک R.۱۱۴/۱۰ کتابخانه الله بخش اسد نظامی:نستعلیق و نسخ، نور محمد خلف میان غلام محمد رمضان ، ۱۳۰۴ھ. آغاز برابر نمونه (سعید الظفر نوشاهی).

10400- اسلام اباد، گنج بخش ۱۷۸۰: شکسته آمیز پخته و نسخ، محمد افضل، ۱۵ شعبان ۱۳۰۹ھ. آغاز برابر، ۱۷۴ ص (گنج ۲ : ۷۹۵).

10401- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق شکسته آمیز ، میان محمد دین ولد سلطان وزیرآبادی ، پنجشنبه ۲۲ ذیقعده ۱۳۱۴ھ/۱۲ اپریل ۱۸۹۷ م. آغاز برابر نمونه ،

همراه «کشکول کلیمی»، ۱۷۲ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

10402- اسلام آباد، گنج بخش ۳۳۶۳ : نستعلیق خوش، عمر الدین بن ابراهیم، ۹ ع ۱/ ۱۳۲۰ه/ سمت ۱۹۵۹ ب، ۴۹ ص (گنج ۲ : ۷۹۶).

10403- بهاول نگر، چشتیان، نور جهانیان محمودی : نستعلیق خوش، حاجی محمد عرفان ولد عبد لمنان مفتی، ۱۳۲۶ه. (ص ۱۱۰ - ۲۳۸) (نعیم اختر محددی).

10404- راولپندی، گرهی افغانان، واه کینت، قاضیه A۱۲۵۶ : نستعلیق خوش، محمد اسحاق، ۹ شعبان ۱۳۷۷ه. آغاز برابر نمونه، ۸۳ ص (پرفسور اختر راهی)

10405- گجرات، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده، همراه «کشکول کلیمی» او، ۳۲۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری).

● 3498- مرمات التسلیل

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل اتی : ۱۵» گذشت). پند کوتاهی ست دربارهٔ خلوص نیت، عمل صالح و خلق مرضی. دربارهٔ عمل گوید «و عمل باید مقرون به علم باشد و اقرب مذاهب به عدالت اختیار کند و تعصب یک طرف نهد» و در پایان گوید «این است نهایت وصول به وحدت و توحید و غایت کمال انسانی».

آغاز: و ظاهراً و باطناً، والصلاة ... آنچه در باب تحصیل کمال آدمی به آن محتاج است و از آن گریز نیست.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۱ و صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ که هیچیک از این اثر او یاد نکرده‌اند).

10406- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹ : نسخ خوش، ۸۸۲ - ۹۰۵ه. در مجموعه رساله های او، (ص ۶۴۷ - ۶۴۸)، (گنج ۲ : ۷۹۶).

● 3499- مرید و مریدی

از عبدالرحمان بن عبد الرحیم (دیباجه) اورنگ آبادی. که بایستی از نیمهٔ سدهٔ دوازدهم باشد، که در (ص ۸) می نویسد «در زمان ما جامع این چنین صفات در نظر نیامد جز در اورنگ آباد شاه نظام الدین سلمه الله که فقیر همسایهٔ او شان بود» (ن. ک نظام القلوب، از شاه نظام‌الدین اورنگ آبادی م ۱۱۴۲ه/ ۱۷۳۰ م.) و همین جا از یاران ایشان شاه یار محمد جیو، و مرشد خود حاجی قاسم شهری نام می برد.

در سلوک وطی طریق، و اینکه بدون مرشد کامل طی این راه دشوار است. شرایط مرید و ارکان آن: یکی از ارکان عبدیت محض است، رکن دوم آن رحمت خاص است که از خدا به مریدی می رسد، سوم تعلیم لدنی، چهارم سخاوت، پنجم شجاعت، ششم علو همت، هفتم شفقت، هشتم حسن خلق، نهم توکل، دهم تسلیم، یازدهم سکونت در افعال، دوازدهم غیب (و اینجا نام کسان پیشگفته به میان می آید). سپس اشغال گروه، آنگاه اشغال.

آغاز: حمدله. صلاة. بعد، فیقول العبد ... عبد الرحمان بن عبد الرحیم ... که شمه ای دربیان احتیاج به سوی شیخ در سلوک طریق و در بیان ارکان و صفات آن بیان می نماید.

(ن. ک. مشایخ چشت : ٤٥٨ که ضمن خلفای اورنگ آبادی پیشگفته از «محمد یار بیگ» یاد کرده است).

10407- اسلام آباد، گنج بخش ۷۲۷۲ : نستعلیق پخته، ۱۳ ذیحجه ۱۲۳٤هـ. (ص ۲۷٦-۳۰۰) (گنج ۲ : ۹۷٦).

● **3500- مرید و مریدی** : رسالهٔ نجم‌الدین کبری

در سرآغاز و کلفون نسخهٔ گنج بخش از شیخ نجم الدین کبری (ن. ک. اصول عشره، ترجمه : ۱۲۷۹») دانسته شده است. نسخهٔ موزهٔ کراچی در مجموعه رساله های خواجگی کاسانی و بدون نام نگارنده است.

در آن از امام یوسف همدانی روایت میکند که هر مریدی که از صحبت پیر محروم بود، سخن این طایفه را مطالعه و روش خود را بر چهار رکن بنا کند : ۱- ریاضت نفس، خوردن و پوشیدن و خفتن به مقادر حاجت بود نه شهوت، ۲- حرفه و لقمهٔ خود را از وجه حلال سازد و از حرام اجتناب کند، ۳- مجاهدت کردن بادشمنان باطنی، نفس، ٤- ذکر.

آغاز : الحمد لله الذی تاهت . . . اما بعد از حمد خدای و درود رسول (ص). بباید دانست که مرید راه طریقت را لازم ولا بد است.

10408- کراچی، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹٦۹ N M : نستعلیق، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی، ش۸مجموعه. ۲رساله از رساله های خواجگی کاسانی، ۱۱٥٤هـ. (ص ۱۹۸-۲۰۲)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۲٥).

10409- لاهور، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق، ۲۷ ذیحجه ۱۲۹۹هـ. آغاز برابر نسخهٔ گنج بخش، و نسخه بنام نجم‌الدین کبری است. ش ۳ مجموعه، ۱۲ ص ۱٦ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ٥۹٤).

10410- اسلام آباد، گنج بخش ۱۱۳۳ : نستعلیق، غلام محمد، ۲٤ ذیحجه ۱۳۱٤هـ.
آغاز : رساله قطب الاولیاء شیخ نجم الدین کبری (ق) سلطان الطریقه امام یوسف همدانی (ق) چنین گفته است، هر مریدی که صحبت پیر محروم بود، باید که هر روز از سخن این طایفه مطالعه کند، (ص ۸ - ۱٥) (گنج ۲ : ۹۷٦).

● **3501- مرید و مریدی** : بیعت نامه

از ناشناس. نامبوب. در آداب مریدی، آداب بیعت و لزوم آن.

آغاز : حمد و ستایش لایق حضرت قادر متعال راست که خالق جن و انس است. آن پروردگاری که بعد از صدای «الست بربکم» توفیق «قالوابلی» همه را بخشید. و درود پیغمبر آخر . . . صحابهٔ کرام بر دست مصطفی بیعت می کردند.

10411- اٹک، خیرپوره، تله‌گنگ، مولوی اسد الله خان : نستعلیق، تاج محمد حجام، سدهٔ ۱۲ - ۱۳هـ، ۳۲ ص (محمد نذیر رانجها).

● **مرید و مریدی:** گنج اسرار

● **3502. مسافر نامه:** سفر نامه : سیر نامه

از سید جلال الدین حسین بخارایی ، جهانیان جهانگشت (که یاد او در «جامع العلوم : ۱۳۸۱» گذشت). هشت بار به مکه رفته ، مدینه ، مصر ، شام ، شهرهای فلسطین ، الجزیره ، بخارا ، خراسان ، گازرون را دیده است .

در پایان نسخهٔ پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم آمده : گرد آوری حضرت سید محمود بنگالی مرید سید جلال الدین جهانیان جهانگیر (!) است ، و جمیع مقالات از ارشادات فایض النور ایشان است .

ترجمهٔ آن به زبان اردو، در لاهور ۱۹۰۹ چاپ شده است (اردو دایره ۷ : ۳۲۱) .

آغاز : حمدله . صلاه . اما بعد، این رساله ای ست متبرکه از آن قطب الاقطاب . . . جلال الدین جهانیان جهانگشت (ق) که چهل سال سیر بر و بحر کرده ، و هفت حج بگزارده . چون این دعاگو هفتم حج گزارد ، در روضهٔ پاک آمده ، به شیخ عبدالله مطهری ، در قلب مدینه ملاقاتی شدم گفت . آغاز ۲ : مسافر نامهٔ بندگی حضرت . . . که در عالم سیر و طیر سفر بر و بحر کرده اند . . .

(ن. ک اردو دایره ۷: ۳۲ جلال الدین حسین و «سفر نامه»ی او، و ترجمهٔ این سفر نامه ـ مرآت العلوم ۳ : ۲۶۱ «مسافر نامه» نسخهٔ خدا بخش) .

10412- لاهور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، فقیر مصطفی ، ۳ ذیقعده ۱۰۹۱ه‍ . آغاز برابر نمونه ۱ ، حلبیا ، ۵۱ گ ۱۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیق : ۲۶۶ ـ محمد علی کوثر) .

10413- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : ناز سدهٔ ۱۱ه‍. آغاز و انجام افتاده ، ش ۲ مجموعه (ص ۱۵۱ ـ ۲۴۰) (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

10414- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۱۴۱۲/۸۸۹ : نستعلیق خوش ، ملا جاه الحق معروف به ملا جاؤ ، سدهٔ ۱۱ه‍. آغاز افتاده : . . . و یک آهن در جوش می آید و از آن آغاز مرد میان . . . ، در پایان آمده : تمت الرسالة المسمی ـ به سیر نامه که مولفش حضرت سید محمود بنگالی مرید حضرت مخدوم سید جلال الدین جهانیان جهانگیر (ق ه) است . . . و جمیع مقالات از ارشادات حضور فایض النور ایشان تالیف کرده است ، پیرامون ۱۸۰ ص ۹ س (میر سجاد حسین کاظمی).

10415- لاهور ، دیال سنگه ترست ۳۳۱ : نسخ سید محمد رفیق ، ۱۱۲۷ه‍. در فهرست بنام «سفر نامه مخدوم جهانیان» آمده ، آغاز : حمد له. اما بعد ، این رساله ای ست سفر نامه . . . مخدوم جهانیان. . . ، ۲۲ برگ (هاشمی ، صدیقی ۲ : ۱۲۷).

10416- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲۰۰ : نستعلیق خوب ، فقیر احمد ، ۶ محرم ۱۱۳۰ه‍. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۶۴ ص (غلام سرور : ۹۷ ـ پرفسور الله دتا چودری).

10417- اتک ، سکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ؛ قل احمد ولد میان یار محمد ولد میان عبدالرسول، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نموله ۱ ، ۵۰ ص. (پرفسور ملک محمد اقبال).

10418- کراچی ، موزه ملی ۲/۳۶۸ - ۱۹۶۹ N. M : نستعلیق ، عبدالشکور ، ۱۱ صفر ۱۲۱۴ه. آغاز برابر ۲ ، (ص ۳۸ - ۵۸) (نوشاهی : ۶۹۲).

10419- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ، ۱۹ جلا: نستعلیق ، آغاز سده ۱۴ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، نام نگارنده در فهرست جلال الدین محمد آمده ، ۴۳ گ ۱۴ س (عباسی ۱ : ۶۵۳).

10420- لاهور ، نقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۲ ، ۱۰ گ ۱۲ س (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیق : ۲۶۶).

3503- مسائل حقایق

از ناشناش در آن چند بار از رسالهٔ «تحقیق» نگاشتهٔ میان سید محمد یاد شده است. اوراد و مسایل عرفانی است. بروش سؤال و جواب.

آغاز: حمد له. الذی علم آدم الاسماء . . . اما بعد ، اسناد دعای کبیر نوشته می آید.

10421- کراچی ، موزه ملی ۵۲۸/۱۱۸ .N. M : نستعلیق ، محمد واصل در اکبر آباد ، محلهٔ ممتاز نگر تاج گنج ، ۱۵ رجب ۱۱۹۲ه. بکمک چند تن نام رساله در کلفون آمده ، ۳۱ ص (نوشاهی : ۲۶۸).

3504- مسجد و مسجد کعبه و اقصی ؛ رساله در . . .

از خواجه محمد چشتی ، نبیرهٔ چراغ دهلوی. (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).

همان: نسخه ها ۲ : ۱۳۸۳ «مسجد کعبه و اقصی».

10422- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. باتاریخ ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۰۲ در مجموعه ، ش ۹۳ ، مجموعه ۴۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

3505- مسطر طریقت

از غلام نبی للهی احمدی مظهری نقشبندی (که یاد او در «ازالة الشبهات : ۱۲۵۰» گذشت). در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه» : مقدمه در حقیقت معرفت. مقالهٔ یکم در هفت «باب». و این جز طریقهٔ مجددیه :۱۶۸۷ اوست.

آغاز: حمد له. برضمایر ارباب بصائر مخفی نماند ، که فقیر بی سرمایه برخی معارف از آنچه در کتب حضرات اکابر مجددیه . . .

10423- کراچی ، موزه ملی ۱-۱۰۵۶/۴-۱۹۵۷ .N. M : شکسته ، (عبدالکریم ، ۱۳۰۳ه. آغاز پخته ، (ص ۱ - ۸۰) (نوشاهی : ۲۶۸).

● **3506- مسلک العارفین ؛** مسالک العارفین

از خواجه محمد بخارایی ، از سدهٔ هشتم ه که نام کامل وی محمد بن احمد بن اسعد بخارایی نقشبندی ست. مرید و خلیفهٔ شیخ سعد الملة والدین ابو سعید بخارایی ، که این یکی خلعت پیری را از خواجه سلیمان پوشیده بود ، و او از خواجه اولیای بخارایی ، و او از خواجه عبدالخالق غجدوانی (م۶۱۷ه/۱۲۲۰م). در دیباچه می نویسد نخست «سرارادت بر قدم والد خود نهادم ، که خلیفهٔ حقیقی از این خاندان بعد از خواجه عبدالخالق و خواجگان دیگر ایشان بودند». سپس زنجیرهٔ طریقت خود را بآنچنانکه رفت شرح می دهد.

سلوک است به رویه ی خواجه عبد الخالق غجدوانی ، در ۲۳ «باب» و سرنامهای «مسئله» :
۱- در بیان توبه و شرایط وی ، ۲- در بیان ارادت ، ۳- احتیاج مرید به شیخ ، ٤- تلقین ذکر و ارادت ، ۵- شرایط چله نشینی، ۶- مراتب شیخ، ۷- در آداب و روش نزد شیخ ، ۸- زهد ، ۹- شناخت خواطر ، ۱۰- صفات نفس ، ۱۱- سلامتی دل ، ۱۲- صبر و رضا ، ۱۳- مراقبت ، ۱٤- محبت و صدق ، ۱۵- تفویض و تسلیم ، ۱۶- شکر و توکل ، ۱۷- معرفت حق ، ۱۸- اخلاص ، ریا ، عجب و سمعه ، ۱۹- تخلقوا باخلاق الله ، ۲۰- مشاهده و معاینه ، ۲۱- خرقه ، ۲۲- اوراد ، ۲۳- مسایل راه.

آغاز : سپاس و ستایش مرخدای را که ظاهر مؤمنان را به آداب خدمت خود بیاراست. (ن. ک. به نسخه های زیر).

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۵۸ که زندگینامهٔ کوتاه او را در سدهٔ هشتم آورده است و نام کتاب را «مسالک العارفین» گفته است - همانجا ۲۸،زندگینامهٔ خواجه محمد پارسا بخارایی که ضمن کارهایش از «مسلک العارفین» نام برده است - کشف الظنون ۲ : ۱۶۷۸ «مسلک العارفین» - نسخه ها ۲ : ۱۳۸۵ «مسلک العارفین : مسالک العارفین» - نشریه ۸ : ۲۲۶ «مسلک العارفین» نسخهٔ تفلیس و ۹ : ۱۲۲ نسخهٔ تاجیکستان).

10424- اسلام آباد، گنج بخش۷۰۳۵:نستعلیق پخته ، مولانا تخته محمد مشی بن بابا صوفی، سدهٔ ۱۰ه. آغاز در دیباچه پیش از نام کتاب و نگارنده افتاده ، نام کتاب در کلفون «مسلک العارفین» و نام نگارنده به خامه ای نه تازه در هامش آغاز نسخه چنین آمده است «شیخ محمد بخارایی مرید و معتقد شیخ ابو سعید بخارایی رح از کبار خلفای خواجه سلیمان رح ... در این کتاب هر جا لفظ شیخ ما واقع شود مراد شیخ ابو سعید بخاری ست» ، نسخهٔ خوب ، ۱۹۵ ص (گنج ۲ : ۷۹۷).

10425- هزاره ، بفه ، نذیر احمد و علی احمد صاحبان : نستعلیق خوب ، سده ۱۲ه. آغاز : بدان ای سالک طریق آخرت که این کتابی ست از عین تحقیق شریعت و طریقت ، صادر شده ، از وصایای شیخ الشیوخ ... خواجه عبدالحق ... ، ۳۷۸ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

10426- کراچی ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : از همان سدهٔ ۱۲ه. آغاز : من فواید

انفاس قدوة السالکین شیخ ... اما بعد، ضعیف ترین بندگان بارگاه احدیت ... محمد بن احمد بن اسعد البخاری، ۲۰۳ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10427- کراچی، موزه ملی ۲ - ۲/۲۱۲ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق خوش، ۱۲۴۵هـ. آغاز برابر نمونه ۱، (ص ۸ - ۲۳۶ مجموعهٔ در فهرست به نام، «مسلک العارفین» است (نوشاهی: ۲٦۹).

● 3507- مشارب الاذواق؛ شرح قصیدهٔ خمریه

از میر سید علی همدانی. (که یاد او در «عقایه: ۹۷۱» گذشت). نام کتاب و نگارنده در دیباجهٔ آمده است. و اینکه: به خواهش گروهی از اعیان اولیاء الله، که شرح اصطلاحات صوفیان را می خواستند. و چون قصیدهٔ میمیهٔ ابن فارض، مملو از آن اصطلاحات بود. به شرح برخی از ابیات آن می پردازم. و پیش از آغاز به گزارش، به تمهید مقدمه ای در بیان حقیقت، محبت، ذوق، مشرب، سکر و مراتب و لوازم عوارض آن می پردازم.

متن قصیدهٔ میمیهٔ ابن فارض (۵۷٦ - ۱۱۸۱/۵٦۳۲-۱۲۳۴م) با سر آغاز: شربنا علی ذکر الحبیب مدامة ـ سکرنا بها من قبل ان یخلق الکرم. این قصیده در ۲۲ بیت است، که همدانی تنها ۲۰ بیت را گزارش کرده. جامی در «لوامع» (ن. ک. همین بخش) از شرح همدانی بهره مند شده است.

آغاز: حمداعم و ثنای اتم حضرت و دودی را که صفای مودت و وفای محبت را... اما بعد، یقول العبد الفقیر علی بن شهاب الهمدانی ... چون طایفه ای از اعیان اولیاء الله.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۸۵ «مشارب الاذواق» - فهرست دارالکتب، طرازی ۲: ۱٤۷ که در آنجا به نام «مشارق الاذواق» آمده - ذریعه ۱٤: ۳ - علمای هند: ۱٤۸ زندگینامه و فهرست برخی از آثارش، از آن میان «شرح قصیدهٔ همزیه! ابن فارض» - ترجمهٔ اردویی آن: ۳۵۱ که درآنجا نادرست سه نام جداگانه بگونهٔ سه کار آورده شده است - مجلهٔ ادبیات آذربادگان، ص ۲۹: ۳۱٤ الواری - اته: ۱۹۲۲، ۱۸۵۰ - صفا ۳: ۱۲۹٦ زندگینامه و نام ۱٤ اثر او، از آن میان «شرح قصیدهٔ خمریه» - برای نسخه هایش: ریو ۲: ۸۳٦ - دو کتابخانهٔ مشهد: ۱۰۰۸، ۱۰۰۹ - اته ۱۹۲۲، ۷۲٤ تا ۷۲٦، ۱۸۵۰ - دانشگاه ۱٦: ۷۲۹ - نشریه ۸: ۲۰۸ و ۱۰: ۲٦٦ - گلچین، آستانه ۷: ۸۳۱).

10428- اسلام آباد، گنج بخش ٤٤۰۹: نستعلیق ریز خوش، در مجموعه رساله های او نوشتهٔ ۸۵۱ (ص ٤٦۸-۵۱۰) آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ٦۵۲).

10429- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ٤۲: نستعلیق، سده ۱۱هـ. با مهر کنده ۱۱۵۵هـ. در مجموعه رساله های او (ص ۹۲ - ۱۲۱)، آغاز برابر (نوشاهی).

10430- حیدر آباد، تند و تیمر، گنجینه نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاءالدین سندهی، ۲۹ ع ۱۱۷۵/۱هـ. (ص ۱۷۰ - ۲۱۹) مجموعه ۲۲ رساله او، آغاز برابر

(نعیم اختر مجددی).

10431- اسلام آباد ، گنج بخش ۵٤۱۷ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ھ. (ص ۲۲۸ - ۲۸۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۹۸).

10432- لاهور ، دانشگاه ، آذر T-۱۸/۸۱۸۸ : سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3508- مشارق

از ناشناس. با سر بندهای «مشرق» ، دربارهٔ مسایل عرفانی. مانند : معرفت سکر و صحو ، معرفت هویت ، معرفت توحید ، معرفت رؤیت و مشاهده ، معرفت اسماء و صفات ، صبر و شکر و توکل ، معرفت تلوین و تمکین ، معرفت شناخت حق ، معرفت حقیقت من . . .

10433- لاهور ، کتابخانه الریاض ، حی معین الدین : نستعلیق خفی ، ۷۵ برگ از اول و آخر افتاده (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3509- مشاهد ؛ مشاهدات : مشاهده :کاشف الجلباب

از ابو الفتح علاء قریشی گوالیری (م۸۵۳ھ/۱٤٤۹م) مرید و خلیفهٔ سید محمد گیسودراز (که یاد این یکی در «اسمار الاسرار ۱۲٦٤» گذشت). وی جز علاءالدین گوالیری (م.۷۲۰ھ/۱۳۲۰م) (خزینه ۱ : ۳۲۵ و اخبار الاخیار : ۱٦۹) می باشد.

در دیباجه گوید «این کلمات در کشف حقایق و بیان توحید در اصطلاح صوفیه ثبت افتاد». در چهل «مشاهده». مشاهدهٔ ۱- مراتب تجلیات ، در شش مرتبه. (: وحدت حقیقی ، عالم معانی ، عالم ارواح ، عالم امثال ، عالم اجسام ، حقیقت انسان) ، ۲- وجود اضافی ، ۳- تعینات ، ٤- خبر ، ۵- وجود عالم ، ۱۰- مقیدات مشهود ، ۱۵- افراد ماهیتی ، ۲۰- اسماء الهیه ، ۲۵- کمال وجود بخلاف الهی ، ۳۰- صور حقایق الهیه ، ۳۵- الوهیت ، ٤۰- وجدان.

آغاز : حمدی مر خداوندی را که صور اعیان ممکنات متجلی در ذات اوست . . . اما بعد ، میگوید مؤلف این کلمات ابو الفتح علاء قریشی . . .

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۸٦ «مشاهده»- ذریعه ۲۱ : ۳۸- اخبار الاخیار: ۱٦۹ «ابو الفتح علائی قریشی» زندگینامه و نام ۲ کارش: ۱-تکمیل در نحو ، ۲- مشاهده در تصوف - علمای هند : ٦ زندگینامه و نام همان دوکارش ، جز آنکه نام دومین را «مشاهد» و نه مشاهده آورده - خزینه ۱ : ۳۹۳ «علاءالدین قریشی» - بزم صوفیه : ۵۲۰ ضمن حلقای گیسودراز - اته : ٦۵٤ ذکرش).

10434- کراچی، جمشید رود کتابخانه جامع مسجد نیو تاون ۲/۷ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، بنام «کاشف الجلباب» ، ٤۱ ص (سید خضر نوشاهی).

10435- لاهور، کریم پارک ، جامعه مدینه ، سید انور حسین نفیس رقم : نستعلیق ، جمیل الرحمان ۳ ذیحجه ۱۲۹٤ھ. آغاز برابر نمونه ، بنام «مشاهدات» ٤ ٦ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

10436- کراچی ، جمیشد رود ، جامع مسجد نیو تاون : نستعلیق ، سید امام الدین احمد بن مولانا مولوی عبدالفتاح گلشن آبادی، ۲۷ ع ۱۳۲۴/۲ه. آغاز برابر نمونه، ۶۴ ص. بنام «مشاهدات» (سید خضر نوشاهی).

● 3510ـ مشاهدات صوفیه

از سید احمد بن محمد حسینی کالهوی ، که بایستی همان کالپوی ترمذی (م ۹ صفر ۱۰۸۴ه/۳-۱۶۷۴ م) باشد که پدرش به هند آمده و وی در ۲۴ سالگی جانشین پدر شد ، به سماع میل تمام داشت. و پس از مرگش فرزندانش تا روزگاری بلند سجاده نشین او در کالپوی (هند) بودند.

در دیباچه پس از نام خود می گوید «این چند کلمه ای ست در ترجمهٔ معانی که ارباب شهود آن را مشاهده نمود ، و در زبان فصاحت بیان عنایت فرموده ، از جابجا چیده در این مختصر میان گنجانیده . . . مسمی به مشاهدات صوفیه می گردد».

نثر آمیخته به رباعی ها.

آغاز: اجناس سپاس و ستایش بیقیاس نثار جناب عصمت مآب داداری تواند بود که خود را به چندین هزار صورت.

(ن. ک. مآثر الکرام: ۷۱ تا ۸۴ زندگینامهٔ نگارنده و خاندانش ولی از این اثر او نام برده نشده - خزینه ۱ : ۴۵۸ برای پدرش (م ۱۰۳۱ه/۱ - ۱۶۲۲ م) .

10437- کراچی ، شرف آباد - ۶۳ ، ولی احمد بلگرامی : نستعلیق ، مقابله شده با نسخهٔ اصل، توسط سید محمد امام عرف شاه گدا از احفاد حضرت صاحب البرکات ، ۴ شعبان ۱۱۷۹ه. (گ ۱۰۲ ر - ۱۱۲ ر) آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی).

● 3511ـ مشاهدة الموجود

از ابو امین نصر الله. به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: حمد بیحد مر ذاتی و حقیقتی راست ، که بهرثنایی معبود ، بهرمکانی مذکور ، بهر لسانی معروف ، بهر.

10438- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خود نگارنده ، ۱۰ ذیقعده ، ۱۲۳۵ه. ۳۵ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3512ـ مشاهده و رؤیت باری : رساله در . . .

از ناشناس. که میگوید «این فقیر خود را محرم این سخن های لطیف و غریب و نکته های ظریف و عجیب نمی یابد ، نمی دانم که تو چگونه محرم خواهی بود ، یا چه فهم خواهی کرد».

آغاز: در بیان مشاهده و رؤیت حق بطریق و روش عارفان صوفیه(رض). ای عزیز بشنو اگر محرم رازی و همدم و همسازی ، که چه ساز درمیان خواهم نهاد.

10439- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق ، ابراهیم ولد فتح محمد سالم آبادی ، با تاریخ ۱۰۹۵ه. در مجموعه (ص ۱۸۳ - ۱۹۶) (سید عارف نوشاهی).

● **مشایخ نامه :** فقر نامه

● **3513ـ مشتاق الطالبین**

از محمد صابر بن محمد یعقوب ، صوفی (که یاد او در «شلاق الجاهلین :۱۶۶۶ گذشت).
نام کتاب در دیباچه آمده است. و در پایان از خود به «کمینه صوفی غفر الله له» یاد می کند. و تاریخ انجام را ۱۲۵۰ھ (٤-١٨٣٥ م) آورده است : هزار و دو صد و پنجاه بود ـ ز چهره شاهد معنی ، نقاب بگشود .
گفتاری ست در سیر و سلوک و دربارهٔ مشاهدت سالک که هفت است (همان هفت مقام سالکان که در «شلاق الجاهلین» خود گزارش کرده است). سپس افاده در بیان فراق ، به نثر آمیخته به نظم ، با سربندهای «بشنوای عزیزم».
آغاز: بنام آن ناظری که بی بصیر تان گمگشتگان وادی عرفان را ، راه نما به کوی جانان است. و بنام آن توانای . . . ای برون از وهم و قال و قیل من ـ خاک بر فرق من و تمثیل من.
10440- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۹ : نستعلیق پخته ، ۱۲۶۲ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۱۵۸ - ۱۸۱) (گنج ۲ : ۷۹۹).

● **مشرب الصوفیه :** شرح عین العلم

در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● **3514ـ مشکل حل و حل مشکل :** مراتب معرفت : معرفت

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). در سرآغاز عبارت «ای مشکل حل و حل مشکل» و دشواری «معرفت». آغاز می شود به اینکه : غرض از ارسال پیامبران معرفت کتاب و سنت و طریقت است. و این معرفت سه درجه است : ادنای آن این است که بنده بداند آفریدگاری دارد ، درجهٔ دوم معرفت استدلالی ست و براهین عقلیه و نقلیه بر آن. درجهٔ سوم معرفت شهودی ست . . . چون این مقدمات معلوم شود بدانی آنکس که گفت که ای مشکل حل و حل مشکل چه خواست . . . سپس از هشت منزل مراتب سخن می گوید : مرتبهٔ اول مرتبهٔ حی است ، که آنرا ماهیت وجودی خوانند ، دوم علم ، سوم ارادت ، چهارم قدرت ، سمعی ، بصری ، کلامی ، و منزل هشتم که عالم ارواح است که عالم غیب و ملکوت است.
آغاز: ای مشکل حل و حل مشکل. ای عزیز بدانکه غرض جمیع حکما و علما از تصانیف و اوضاع علوم معرفت کتاب و سنت است.
(ن.ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۸۷ همین رساله که در فهرستها به نامهای دیگری نیز آمده است : حل مشکل ، مشکل حل ، معرفت ، معرفت خداوند ، مراتب المعرفة ـ علمای هند : ۱٤۸ - ایوب قادری : ۳۵۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «رسالهٔ حل مشکل» ـ نشریه ادبیات آذر آبادگان، س ۲۹ : ۳۱۸ «رسالهٔ حل مشکل یا مشکل حل». نشریه ۱۰ : ۲۶۵ «حل مشکل یا مراتب معرفت». مخطوطات ۲ : ٦٤ «شرح مشکل حل» - ریو ۲ : ۸۳٦ «شرح مشکل حل»).

10441- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۰۴۴ : نستعلیق پخته ریز، در مجموعه رساله های او نوشته ۸۵۱ھ (ص ۴۲۶ - ۴۳۱)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۹۹).

10442- کراچی، موزه ملی ۹ - ۹۱۲/۴۰ - N. M. ۱۹۵۷ : نستعلیق ریز، پیش از ۹۸۴ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۹ مجموعه (ص ۱۰۸ - ۱۱۰).

10443- کراچی، همانجا ۱ - ۹۱۲/۴۰ - N. M. ۱۹۵۷ : نستعلیق ریز، پیش از ۹۸۴ھ (ص ۲ - ۵) (نوشاهی : ۲۶۹).

10444- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان : نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، و پسر او نصر الدین، ۲۴ ع ۱/۱۱۷۵ھ. (ص ۱۶۱ - ۱۶۹)، در مجموعه ۲۲ رساله از همو، در کلفون بنام «حل مشکل» است. (نعیم اختر محمدی).

10445- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۳۶۶ - ۳۷۳)، اغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۹۹).

10446- کراچی، موزه ملی ۲۴۰ - N. M. ۱۹۷۳ : نستعلیق، (۱۲۶۴ھ)، ش ۱۰ مجموعه رساله های او (ص ۱۴۸ - ۱۵۲)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۳۰).

● **مشکل گشای حضور نما :** شمس العارفین

● **3515- مشیت : سلوک**

از میر سید علی همدانی (که یا اود در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت) گفتاری ست کوتاه، با سربندهای «ای درویش، ای عزیز»، به نثر آمیخته به نظم، برای سالکان راه. در آن گوید با یاد - گرفتن علوم و «اصطلاحات عقیم» عرفانی نمی توان به حقیقت رسید، بلکه باید دانسته ها را از لوح ضمیر شست، و با مجاهدت و ریاضت، راه پیمود و «پس از حصول توحید علمی در تحصیل توحید عملی» کوشید، و از «نسمات عنایت» و «آثار فیضان انوار کشف سری و روحی» بهره مند شد. و جز بوسیلهٔ ترک تعلقات و در عین حال مشیت الهی وصول به عالم کشف میسر نیست: کسی بدون سعی و کوشش برای کندن چاه، که شرط دسترسی به آب است، تا ریختن آب در مغاکی، نباید انتظار دست یافتن به چشمهٔ گوارا داشته باشد... ای عزیز صفت عسل شنیدن به گوش و ذکر عسل کردن به زبان دیگر است و چشیدن چاشنی عسل دیگر... چشیدن آن موقوف است به جهد و کوشش و قیام شرایط و اسباب تحصیل آن.

آغاز: پی نبری در ره، به آنچه طلب می کنی - تانشوی ذره وار، در غم او ناپدید... ای درویش گفت و شنود تو و امثال تو بدین نوع کلمات، و اظهار این خط عبارت بدان سلیم دل ماند.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۸۸ «مشیت: سلوک : منبه» که در فهرستها بدین سه نام آمده. نشریهٔ ادبیات آذر آبادگان ۱۳۲۹ : ۳۲۰ «رسالهٔ مشیت» - نفیسی ۱ : ۴ «رسالهٔ مشیبیه» که گویا غلط چاپی ست - ریو ۲ : ۸۳۶ «مشیه».

10447- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق ریز، در مجموعه رساله های همدانی نوشته ۸۵۱ھ. (ص ۷۹۴ - ۸۰۰)، آغاز برابر نمونه، در پایان آمده «لاجل میرکا». در فهرست شماسانده نشده (گنج ۲ : ۶۵۷).

10448- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۰ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. با مهر کنده ۱۱۵۵ھ. در مجموعه رساله های همدانی (ص ۲۴ - ۲۷)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی).

10449- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۲۲ محرم ۱۱۷۶ھ. برای نواب حسن علی (ص ۴۲۴ - ۴۳۴) ضمن مجموعه ۲۲ رساله ای او، آغاز برابر (نعیم اختر سندهی).

10450- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۱۷۶ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۳۷۳ - ۳۷۹)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۰۰).

● 3516- مصابیح العارفین

از شیخ عبدالکریم چشتی لاهوری، که یاد او در «شرح فصوص الحکم: ۱۷۴۳» گذشت). نام نگارنده بگونهٔ بالا و نام کتاب در دیباچه آمده است. به خواهش «یکی از صلحای روزگار... فواید چند در سلوک که در سلوک راه حق بکارآید» برگزیده، به نثر آمیخته به نظم، با سربندهای «فصل»: فصل ۱- بدان وفقک الله که سرمایهٔ همهٔ مقاصد معرفت و محبت ذات حق است، ۲- بدان ایدک الله صوفیه حقیقت وجود را حیث هو مرتبهٔ لا تعین خوانند، ۳- اگر سالک خواهد در سلوک آید و این منازل را به عروج دریابد، باید که خود را ازمیان برداشته عزلت اختیار کند، ۴- در بیان سه پایهٔ ذکر، ۵- ذکر اثبات، ۶- در بیان تفکر و مراقبات، ۷- در بیان انوار و امتیاز ایشان.

آغاز: الحمد لله الذی لا اول لا ولیته ولا آخر لاخریته، لا تحرک فی الوجود... اما بعد حمد آفریدگار و درود برسید مختار، می گوید بنده... الچشتی. چون یکی از صلحای.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۲۸۲ تا ۲۸۵ زندگینامه و نام ۳ کار او، از آن میان همین کتاب).

10451- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۳۲ : نستعلیق پخته، بروزگار فرخ سیر (۱۱۲۴-۱۱۳۱) که از وی به خلد ملکه یاد می شود، آغاز برابر نمونه (ص ۶۲ - ۸۹).

● 3517- مصافحه: رساله دربارهٔ...

از ناشناس. که پیش از این با ابوعبدالله حسام الدین حسن بن حیدر اصفهانی مصافحه کرده بود، و روز چهارم شنبهٔ رجب ۸۷۹ھ (۱۴۷۴ م) باشیخ شهاب الدین عبدالغفار مصافحه کرده است. در اهمیت مصافحه و مقام آن در عرفان اسلامی.

آغاز: افتتاح سخن به بسم الله - به بود نزد عارف آگاه... بدانکه مشایخ و علما را (ق) بحضرت سید کاینات... دو نوع نسبت است.

10452- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷ - ۶۵۵/۳۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر

نمونه، (ص ٤ - ١٤ مجموعه) (نوشاهی : ۲۶۹).

● 3518ـ مصباح السالکین

از سید محمد عبدالعظیم گیلانی لاهوری پانی پتی (م ۱۲۲۷ھ/۱۸۱۲ م).

در سخنان صوفیان بنام، مانند ذوالنون مصری، ابوالحسن خرقانی، ابراهیم ادهم، خواجه عبدالله هروی، گنج شکر و جز آن ها، در نه «باب»: ۱ـ در اقسام سالکان، چهار فصل، ۲ـ توحید، دو فصل، ۳ـ طهارت، نماز، روزه، حج، زکات، شش فصل، ٤ـ فقر و توبه و توکل و تسلیم، چهار فصل، ٥ـ بیعت و ارادت، چهار فصل، ٦ـ عقل و علم و شریعت و طریقت و حقیقت و تحلیات، پنج فصل، ۷ـ سماع، ۸ـ عشق، ... فصل، ۹ـ نکته های غریب.

آغاز: حی، حق، حق ... سپاس بی پایان و ستایش فراوان مرخالق را که هر موجود است از پردهٔ نابود کسی به وجود آورد.

(ن ک.

10453- کمبل پور، صدیقی، حسن ابدال ۳٦ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۲٦ ص (پرفسور احتر راهی).

● 3519ـ مصباح العاشقین : تفسیر سورهٔ والضحی

بهاء الدین محمود بن ابراهیم. که در بخش تفسیر : ۷. گذشت. اینک نسخه هایی دیگر.

اغاز: الحمد لله خالق الماء والطین ...

10454- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۳۹ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. (ص ۱۲۹ - ۱۷۰).

اغاز: حمدله. صلاة...، یک کتاب ساختگی ست. ترکیبی از «نور نامه»ها و مناظرات یهودیان باپیامبر، که در دیباجه بنام «مصباح العاشقین» و تفسیر سورهٔ والضحی نگاشتهٔ همان نا کوری آمده است.

10455- دیره غازی خان، تونسه، آستانه سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق، محمد حنفی، ۲۲ شوال ۱۱۹٤ھ. آغاز برابر، ٥۷ ص.

10456- ملتان، کتابخانه عتیق فکری : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۲۱ گ (عارف نوشاهی).

10457- سیالکوت، بدو ملهی کهه، کتابخانهٔ فخرالاطبا : نستعلیق شکسته آمیز، محمد خواجه، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، ۳۳ ص (نعیم اختر مجددی).

10458- انک، سلطانپور، کتابخانه حمیدیه، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق روان، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر، نسخه بنام «مصابیح العاشقین» است (نعیم اختر مجددی).

10459- لاینپور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه : نستعلیق، گلاب سنگه، ۱۲۰۷ھ. آغاز برابر، ۷۳ ص.

10460- سیالکوت، رنگپوره، کتابخانهٔ حسن علی : نستعلیق، محمد باقر بن حامد حیدری،

۱۲۴۳ھ. آغاز برابر، ٤١ ص (نعیم اختر مجددی).

10461- بهاول نگر، چشتیان، نور جهانیان محمودی: نستعلیق پخته، محمد صاحب بن حلال دین ارائین، ۱۲۷۲ھ. آغاز برابر، ۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

10462- شیخوپوره، مریدکی، محمد سعید اختر: نستعلیق، عطاء الله بن فتح محمد، ۱۲۷۳ھ. آغاز برابر، (ص ۱ - ۳۹).

10463- لاهور، جامعهٔ نظامیه، مرکز تنظیم المدارس: نستعلیق، ظاهر علی بن محمد بن مظهر بن شاه محمد، محرم ۱۲۸۰ھ. در لاهور، ۳۳ ص (نعیم اختر مجددی).

10464- وهاری، میلسی، سردار جهندیر: نستعلیق، گل حسن، سدهٔ ۱۳ھ. ٦٦ ص (نعیم اختر مجددی).

10465- چنیوت، جهنگ، ملک آباد، مولانا محمد اکرم: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3520- مصباح الهدایه: مصباح الهدی

از ولی رام بنوالی، بابا ولی هیو دهلوی. در دیباچه گوید: چون ز اوصاف خود شدم خالی. شد خطابم ولی زبنوالی. از منشیان دربار شاهزاده دارا شکوه (۱۰۲٤-۱۰٦۹ھ)، که باصحبت ملا شاه بدخشی چاشی درویشی چشیده ترک خدمت شاهزاده را کرده است. بدخشانی پیشگفته در ٦۹ یا ۷۰ یا ۱۰۷۲ھ/۵۹ یا ٦۰ یا ٦۱ - ۱٦٦۲ م. در گذشته است

در دیباچه پس از نام خود گوید «این رساله ای ست مسمی به «مصباح الهدایه (هدی)» که در حقیقت و کشف اسرار وحدت وجود است». مسایل نظری و عملی صوفیان است، به نثر آمیخته به نظم، که برخی از سروده ها تخلص او (ولی) را دارد. نامبرندهای «ای عزیز».

آغاز: حمد موفور و ستایش نامحصور مر ذات پاکی را که اصل همهٔ اشیاء و ذات همه اشیاء ازو پیداست.

(ر. ک. فرهنگ سخنوران: ٦۵۳ «ولی دهلوی» - صبا: ۹۱۵ «ولی» - هندوون کا حصه: ۵۲، ۱۹۲ ولی رام - صبا: ٤۰۷ برای شاه بدخشی - ذریعه ۹: ٤۹۵ در هیچک از منابع پیشگفته از این اثر نام برده نشده).

10466- پیشاور، بیرون آسیا گیت، سید ایوب جان بنوری: نستعلیق، سدهٔ ۱۰ - ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، بنام مصباح الهدایه یاد شده است، ۹۵ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

10467- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۲ - ۹۹/۱: نستعلیق، ۱۷ رجب ۱۲۲٦ھ. (قاضی ملا سید زمان)، آغاز برابر نمونه، ۱٦۸ ص، (نوشاهی: ۲۷۰). نام در دیباچه «مصباح الهدا» است، و نگارنده در فهرست ناشناخته مانده.

10468- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱۵٤: نستعلیق پخته، قطب شاه قادری، صفر ۱۲٤٤ھ. آغاز چند سطری پیش از نام نگارنده و کتاب افتاده، ۱۱۰ ص. نسخه آشفته بوده و از این

رو در فهرست شناخته نشده بود (گنج ۲ : ۶۹۹). در دیباچه بنام «مصباح الله» و درکلفون «مصباح الهدایه» است.

10469- پیشاور، گل بادشاه جی، میر سجاد حسین کاظمی : نستعلیق، قطب شاه قادری، ۲۷ صفر ۱۲۴٤ه. آغاز افتاده : شهود دولت گردد... انجام : بلندی و پستی هیچ است. تمام شد مصباح الهدایه تصنیف ولی رام روز...، ۳٤ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

10470- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۰۹۷/۲۰۸۹ : نوشته کرپا سنگه ساکن حافظ آباد، ۲٤ ماگر ۱۹۱٦ ب (۱۸۵۹ م/۱۲۷۵ه) (بشیر حسین ۲ : ۲۵۲).

10471- پیشاور، پرفسور محمد شمیم، استاد گورنمنت کالج پیشاور : ۱۰٤۵ نستعلیق، ٤ اپریل ۱۸۷۸ م / ۲۵ چیت ۱۹۳۵ بکرمی (۱۲۹۵ه). آغاز برابر نمونه، بنام مصباح الهدایه یاد شده است، ٦۸ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

● 3521- مصباح الهدایه و مفتاح الکفایه

از **محمود** بن علی‌کاشانی (دیباچه)، عزیز الدین محمود **لطنزی‌کاشانی بلخی** (م ۷۳۵ه/۱۳۳۵م) که میگوید از من خواسته شد که «عوارف المعارف» شهاب الدین عمر سهروردی را به فارسی بر گردانم، و چون این کار دشوار بود، به خاطر رسید که مختصری بپارسی از سخن پیران با ضمایم چند از «عندیات» بنگارم، چنانکه بیشتر اصول و فروع «عوارف» را در برداشته باشد. و بنای آنرا برده باب و هر باب بر ده فصل نهادم و «مصباح الهدایه...» نام نهادم. سپس فهرست بابها و فصلها را یاد می کند :

باب اول در اعتقادات صوفیان، ده فصل : ۱- معنی اعتقاد و مأخذ آن، ۲- توحید ذات و تنزیهٔ صفات، ۳- اسماء و صفات، ٤- آفریدن افعال بندگان، ۵- کلام الهی، ٦- رؤیت، ۷- ایمان به ملائکه، ۸- رسالت، ۹- اصحاب پیامبر، ۱۰- امور اخروی. **باب دوم**، در علوم، ده فصل : ۱- تعریف علم و مراتب آن، ۲- مأخذ علم، ۳- علم فریضت و فضیلت، ٤- علم دراست و وراثت، ۵- علم قیام، ٦- علم حال، ۷- علم ضرورت، ۸- علم سعت، ۹- علم یقین، ۱۰- علم لدنی، **باب سوم** در معارف، ده فصل : ۱- تعریف معرفت، ۲- معرفت نفس، ۳- معرفت صفات نفس، ٤- کیفیت ارتباط معرفت نفس به معرفت الهی، ۵- معرفت روح، ٦- معرفت دل، ۷- معرفت سر و عقل، ۸- معرفت خواطر، ۹- معرفت مرید و مراد، ۱۰- معرفت اختلال احوال مردم. **باب چهارم** در اصطلاحات صوفیان، ده فصل : ۱- در بیان حال و مقام، ۲- جمع و تفرقه، ۳- تجلی و استار، ٤- وجد و وجود، ۵- سکر و صحو، ٦- وقت و نفس، ۷- شهود و غیبت، ۸- تفرید و تجرید، ۹- محو و اثبات، ۱۰- تلوین و تمکین، **باب پنجم**، در مستحسنات صوفیان، ده فصل : ۱- معنی استحسان، ۲- لباس خرقه، ۳- اختیار ملون، ٤- اساس خانقاه، ۵- رسوم خانقاه، ٦- خلوت، ۷- شرایط خلوت، ۸- واقعات اهل خلوت، ۹- سماع، ۱۰- آداب سماع. **باب ششم**، در آداب، ده فصل : ۱- بیان ادب، ۲- ادب حضرت ربوبیت، ۳- ادب حضرت رسالت، ٤- ادب مرید، ۵- ادب شیخوخیت، ٦- ادب صحبت،

۷- ادب معیت ، ۸- ادب تجرد ، ۹- ادب سفر ، ۱۰- ادب تعهدات نفس ، باب هفتم ، در اعمال ، ده فصل : بیان عمل ، کلمهٔ شهادتین، طهارت ، صلات ، ادای صلات، فرایض صلات و سنن . . . باب هشتم ، اخلاق ، ده فصل : ۱- حقیقت خلق ، ۲- صدق ، ۳- بذل و مواسات ، ٤- قناعت ، ۵- تواضع ، ٦- حلم ، ۷- عفو و احسان ، ۸- بشر و طلاقت ، ۹- ملاطفت ، ۱۰- تألیف. باب نهم ، مقامات ، ده فصل : ۱- مقام توبه ، ۲- ورع ، ۳- زهد ، ٤- فقر ، ۵- صبر ، ٦- شکر ، ۷- خوف ، ۸- رجا ، ۹- توکل ، ۱۰- رضا ، باب دهم ، در بیان احوال و ختم کتاب ، ده فصل : ۱- محبت ، ۲- شوق ، ۳- غیرت ، ٤- قرب ، ۵- حیا ، ٦- انس ، ۷- قبض و بسط ، ۸- فنا و بقا ، ۹- اتصال ، ۱۰- خاتمت و وصیت.

بکوشش استاد همایی در ۱۳۲۳- ۱۳۲۵ ح در دو جلد چاپ شده است.

آغاز : حمدی که لمعات صدق و نفحات اخلاص آن . . . اما بعد ، این مختصری ست مشتمل بر ذکر مبانی و اصول طریقت صوفیان و بیان بعضی از علوم و معارف ایشان.

(ن. ک. ذریعه ۹ : ۷۱۸ «دیوان» و ۲۱ : ۱۲۳ «مصباح . . .» - کشف الظنون ۲ : ۱۱۷۷ «مصباح . . .» که تاریخ ۷۳۵ را برای مرگ مترجم آورده - نفیسی ۱ : ۱٤۱ سهروردی که تاریخ ۷۳۵ را برای ترجمهٔ کتاب آورده و ۱ : ۱۹۲ نطنزی که تاریخ ۷۳۵ را برای مرگ مترجم آورده - مشار ٤ : ٤۷۷۸ «مصباح . . .» که دو چاپ آنرا نشانی داده - مشار، مؤلفان ٦ : ٦۰ نطنزی - نسخه ها ۲ : ۱۳۹۰ «مصباح . . .» - هدیة العارفین ۲ : ٤۰۸ نطنزی - پیشگفتار چاپ از همایی - صفا ۲ : ۲۲۱ برای سهروردی - مرآت العلوم ۱ : ۲۲۲ «شرح عوارف : مصباح الهدایه» که نام او را محمود بن علی کاشانی و ۳ : ۲۲۳ که نام او را عزالدین بن علی و همانجا : ۲۳۵ که نامش را محمود علی کاشانی آورده - نشریه ۸ : ۷۹ نسخهٔ لنین گراد ، مؤرخ ۸۹۱ه و ۹ : ۱٦٦ نسخهٔ تاشکند و ۱۰ : ۵۱ نسخه ای از سده دهم - موزهٔ سالار ۸ : ۱۳٤ ش ۳۲۵۱).

10472- لاهور ، خیابان علاءالدین ، ۱۵ ، دکتر خواجه عبدالرشید : پیرامون سدهٔ ۹ه. با یاد داشت هایی از استاد جلال الدین همایی (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۹۳).

10473- اسلام آباد ، گنج بخش ۸٦٤۲ : نستعلیق زیبا ، سده ۹ه. با یاد داشت مورخ ۹۳۸ه. آغاز برابر نمونه ، زرین ، نسخهٔ ممتاز ، ۱٦۰ برگشمار دارد ، ۱۹ س.

10474- پیشاور ، لوشهره ، بالده محب ، شاه جی صاحب : نستعلیق زیبا ، فتح محمد ولد شیخ محمد ، ۲۹ رمضان ۱۱۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۵۲ ص (سید میر سجاد حسین کاظمی).

10475- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۸۵۸ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ه. آغاز در دیباچه افتاده : نشاند و افسر محبوبی بر سر نهاد و طریق. . .، انجام در فصل ۹ و ۱۰ ، خاتمه افتاده ، ۲۱٦ برگشمار دارد. در فهرست نام کتاب نادرست «مصباح الهدایه و مفتاح الکرامه» آمده. (گنج ۲ : ۸۰۰).

10476- لاهور ، دانشگاه ، آذر T-۸۱۸۲/۱۱ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر (پرفسور

محمد اقبال مجددی).

10477- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته ، محمد علی بن الله رحم، ۱۲۹۳ھ. آغاز برابر، ۱۰٤ ص (نعیم اختر مجددی).

10478- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳٦۹٥/٦۷۳ : از سده ۱۳ھ. در فهرست بنام «ترجمه عوارف المعارف» از عزالدین یا ظهیر الدین یاد شده است (بشیر حسین ۲ : ۲۰۸).

● مصطلحات صوفیان : اصطلاحات صوفیان.

● 3522- مطالب رشیدی

از تراب علی بن حضرت شاه محمد کاظم قلندری زاده علوی قادری کاکوری (۱۱۸۱-۱۲۷٥ھ/ ۱۷٦۸-۱۸٥۸ م) که «مکتوبات مجتبی قلندر» (ن. ک. همین بخش) را در ۱۲۲٤ھ/۱۸۰۹ م گرد آورده است. برای و بنام محمد رشید الدین خان بن محمد خلیل الدین خان بهادر ، که در روز نظر همراه دو برادرانش به وی پیوسته و با او بیعت کرده بود (ن. ک. گنج ۲ : ۹۸۰) ، در یک «مقدمه» و شصت «مطلب» و یک «خاتمه» ، بنام «مطالب رشیدی» نگاشته است (دیباجه).

از آن روزگاران ، دست کم به دو تن بنام تراب علی بر می خوریم : یکی تراب علی لکهنوی (۱۲۱۳ - ۱۲۸۱ھ) که علمای هند : ۳٥ نام ٤ کار ادبی او را آورده است (ن. ک. تدقیقات الراسخات ۲ : ۱۰٦۱). دوم تراب علی کاکوری. مورد گفتگوی ما، که از کارهایش در این فهرست دست کم : «مقالات الصوفیه» و «مکتوبات مجتبی قلندر» خواهد آمد.

مقدمه در بیان شریعت و طریقت و حقیقت. مطلب : ۱- عقاید اهل سنت و صوفیه ، ۲- در بیان کلمات کفر ، ٥- نمازهای دوازده ماهه ، ۱۰- فرق عبادت عوام و خواص ، ۲۰- لباس پوشیدن ، ۲٥- آداب فرزند با والدین ، ۳۰- مذمت قهقهه ، ٤۰- مواعظ حکمای پیشین ، اقسام ریاضت ، ٥۰- آداب خلوت ، ٥٥- تجلیات ، ٦۰- در بعضی مکاتیب خود و خاتمه.

(ن. ک. علمای هند : ۳٦ زندگینامه و نشانی ۳ سه اثر او از آن میان همین کتاب. ترجمهٔ اردویی آن : ۳۸ ، که در اینجا تاریخ زایش و مرگ و منابع دیگری آمده ـ مشار ٤ : ٤۷۸٥ که سه چاپ آنرا نشانی داده ـ مشار ، مؤلفین ۲ : ۱۸٦ که نشانی سه اثر چاپی او را داده است : کشف المتواری ، مطالب رشیدی ، مقالات صوفیه (گزیده از تذکرة الاولیا ، نفحات ، و رشحات) ـ اندیا افیس ، چاپی : ۲۹۸ «مطالب رشیدی» که یک چاپش را دارد).

10479- حیدرآباد ، منصوره ، شاه ولی الله کالج. ش؟ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. دیباجه را ندارد ، انجام نیز افتاده ، ۱۱۰ ص (سید خضر نوشاهی).

10480- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۸٤۸ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۲٥۷ھ (نسمت یکم نسخهٔ پسین است) ، آغاز در دیباجه افتاده ، می رسد به مطلب ٤۳ ، ۱۸٦ ص.

10481- اسلام آباد ، همانجا ٦۷٤۲ : نستعلیق پخته ، ۱۲٥۷ھ. دنبالهٔ شماره پیشین است ، از میانه مطلب ٤۳ تا پایان کتاب ، ۱٦۸ ص (گنج ۲ : ۹۸۰).

● 3523ـ مطالع الطالبین و طریق السالکین

از شریف محمد ایرانی قادری ، زاده در نوساری، مرید میران سید محمد، به خواهش شیخ عزیز الله. هر آنچه از مرشد خود شنیده و از غیب بد و رسیده و نیز از نسخه های معتبر به دست آورده ، گرد آورده و «مطالع الطالبین و طریق السالکین» نام نهاده است. و در ۲۹ ع ۱ سال (از «شریف محمد قادری» طلب کن) به انجام رسانده است (دیباچه). از ماده تاریخ پیشگفته ۹۹۷ھ/۱۵۸۹ م به دست می آید و درکلمون از نگارنده به سراج العارفین و امام المتقین ، شاه شریف الله قادری هاشمی ایرانی ، به گونهٔ زنده (طول الله عمره) یاد می کند ، و تاریخ آن ۲۲ صفر ۱۰۷ است که باید ۱۰۷۱ھ (۱۶۶۰ م) باشد. و برای اینکه تاریخ نگارش را با ترقیمه نزدیک ساخت می توان به این دعا توجه نکرد ، و آن را حاصل رو نویسی کاتب دانست ، و یا اینکه میم «محمد» را مشدد خواند و تاریخ نگارش را به ۱۰۳۷ھ (۱۶۲۷ م) کشاند.

در متن از مرشد پیشگفتهٔ خود بارها به قدس سره یاد می کند.

در یک «مقدمه» و یک «خاتمه» و ده «مطلعه»: مقدمه در وصیتها (: پند و اندرزهای صوفیانه ، با سربندهای «وصیت») مطلعهٔ ۱ـ وضو، ۲ـ جواب بانگ نماز، ۳ـ پنج وقت نماز ، ٤ـ نماز دوازده ماه ، ۵ـ نماز استخاره ، ٦ـ دعوات اولیاء الله ، ۷ـ دعای کبیر ، ۸ـ رد دعوات و رد سحر و آسیب ، طریق مسخر کردن ، تکسیرات ، ۹ـ چهار دل و چهار نفس و چهار حطر و اذکار هندوان و مراقبات هندوی و فارسی ، ۱۰ـ ترک دنیا ، پیری و مریدی و خلافت و آداب آنها. خاتمه در ریاضت ظاهری و باطنی.

آغاز: حمد لا بدایت و ثنای بی نهایت مالک الملکی را که صفت وحدانیت او قل هو الله احد .

10482- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۳٦ : نستعلیق ، ۲۲ صفر ۱۰۷ھ ، که بایستی ۱۰۷۱ھ. حوالد ، (ص ۲ - ۳۵۲) ، آغاز برابر نمونه ، نسخه کامل (گنج ۲ : ۸۰۲).

● 3524ـ مطلب الاعلی فی شرح اسماء الحسنی : شرح اسماء الحسنی

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور : ۹۱» گذشت).

با مقدمه ای در یازده «مبحث» : در اسمای الهی و نود و نه نام ، مراد از احصا تخلق به اسمای الهی ، معانی اسمای حسنی ، سلوک ، اسم اعظم و جز آنها. سپس در متن هر نام را آورده معنی و خاصیت آنرا گفته است. کشفاً و سماعاً نزبده از «اشعة اللمعات» خود اوست.

آغاز: سبحان الله تنزه ذاته و تقدست اسمائه و صفاته ، و الحمد لله . . . خداوندی که تصور... کرده . . . فقیر . . . عبدالحق بن سیف الدین دهلوی بخاری.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳٦۹ که در آنجا ضمن نام آثارش از «مطلب الاعلی فی . . . » نام برده شده است).

10483- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۸۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) نام کتاب در نسخه بدست نیامده.

10484- کراچی، موزه ملی ۲-۱/۳٤٤-۱۹٦۷ N. M: نستعلیق، محمد امین، ۲۷ ع ا/ ۱۰٤۰ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۰۹-۲۲۵) (نوشاهی: ۲۲۳)

مطلع الانوار

امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵ه/۱۲۵۳-۱۳۲۵ م). نخستین مثنوی از «پنج گنج» اوست، در برابر «مخزن الاسرار» نظامی گنجوی. به سال ۶۹۸ه/۱۲۹۸-۱۲۹۹ م، در ۳۳۱۱ بیت، در ۲۰ «مقالت» بنام علاء الدین خلجی.

مقالت ها در: ۱- در علو درجهٔ آدمیت، ۲- استظلال از مظلهٔ علم، ۳- کمال کلام که مالک قلب است، ٤- تمهید اثبهٔ وحدت ربانی و ابنیهٔ خمسهٔ مسلمانی (کلمهٔ شهادت، نماز، زکات، روزه، حج)، ۵- تقوی، جهاد اکبر، ۱۰- صلهٔ ذوی الارحام، ۱۵- ملامت موذیان و سلامت مؤدبان حلیم، ۲۰- نصحیت فرزند مستوره و سایر مستورات. اختتام کتاب. و بدنبال هر مقالت حکایتی.

(ن. ک. نسخه ها: ۴۳۲۰۹ - ذریعه ۱۹: ۲۹۸ - هفت آسمان: ٦۲ - مشار ٤: ٤۷۹۳ که نشانی ۲ چاپ هند آن را داده-گنج ۳: ۱۸۱۳ تا ۱۸۱۵ متن و دو شرح آن).

نسخه های آن در بخش منظومه ها خواهد آمد. اینک گزارش های آن:

3525- شرح مطلع الانوار

متن همان. شرح گویا از میان احمد یار، نویسندهٔ نسخه، که در پایان می نویسد: مجموعه حواشی بوده از کسان گوناگون، که او آن ها را بدینگونه گرد آورده است. «اکثر حواشی ... از میان محمد اکرم، و بعضی حواشی از آخوند صاحب، و قدری از احمد خان و غلام حسین و حواشی معدوده از میان رحم علی، که اسامی هر یک بر آخر نوشته شده».

10485- اسلام آباد، گنج بخش ۲٤٤۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز: اگر کسی سؤال کرد که به موجب حدیث نبوی، ۱۵۹ ص (گنج ۳: ۱۸۱۵).

3526- شرح مطلع الانوار

متن همان. شرح ناشناخته. نسخه ها شاید یکی نباشند.

10486- قصور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز: خطبهٔ قدس است به ملک... خطبه بالضم، آنچه بالای منبر خوانند و سر نامه و بیان پاکی اگر معنی خطبهٔ اول کلام یابد... شرح است با تاکید روی اصول دستور زبان از صرف و نحو و تفسیر واژه ها، ۹۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10487- اتک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز افتاده: لهذا از

جای خود سوار شده سوی وی عنان تافته بود. بیت : رفت داش در دم بگران شاه الخ. نگران بالفتح و کاف پارسی اسپی که همچون اشعتی بود اما بال و دم وی سپید بود و اگر چنین نباشد بور باشد کذا فی الکشف ، ۳۴۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10488- اسلام آباد،گنج بخش ۸۹۷۰ : نستعلیق ، ۸ شعبان ۱۲۱۰ه. آغاز و نشانی ها برابر است با نسخهٔ قصور کوت مراد خان ، ۴۸ ص.

3527. شرح مطلع الانوار

متن همان. شرح از محمد بن غلام محمد گلهوی ، که در «شرح سبحه الابرار» (گنج ۳ : ۱۶۴۲) خود ، پادشاه روزگارش محمد بهاول عباسی را ستایش کرده است. این امیر که خود را منسوب به عباسیان می دانست ، در ۱۷۴۸ م (۱۱۶۰ه) شهر بهاولپور (پاکستان) را بنیاد گذارده است (اردو دایره ۵ : ۱۱۹).

گویا نگارنده معلم بوده ، و به کتاب های درسی توجه داشته است. چه شرح های او گذشته از «سبحة الابرار» پیشگفته، بر کتاب های زیر نیز در دست هست : «اسکندر نامهٔ» نظامی (گنج ۳ : ۱۵۶۳) «پند نامهٔ» عطار (گنج ۳: ۱۵۶۳) و «یوسف و زلیخا» ی جامی، و «تحفة النصایح» یوسف گدا.

از سوی دیگر این محمد بن غلام محمد بایستی مرید شاه صاحب نارو واله ای (م ۱۲۰۴ه/ ۱۷۹۰) باشد که ملفوظات مراد خود را بنام «خیر الاذکار» (ن. ک. همین بخش: ۱۴۴۲) گرد آورده است.

در دیباجه بدان نامی نداده ، ولی در ص. ع. به خامهٔ نویسنده به «محمدیه» در شرح «مطلع الانوار» نامیده شده است. شرحی ست گسترده ، نخست یک بیت و یا یک مصرع را آورده ، سپس واژه های دشوار را گزارش می کند آنگاه رویهم بیت و یا مصرع را شرح می دهد. و در گزارش نخستین بیت از «شرح مخزن الاسرار» نظامی ـ قاضی ابراهیم تتوی نقل می کند.

آغاز : الحمد لله علی نعمائه و الصلاة علی سید الانبیا . . . و بعد ، فیقول . . . محمد بن غلام محمد . . . که چون کتاب و الانصاب «مطلع الانوار» . . . بسمله. خطبهٔ قدس است به ملک قدیم. مولانا قاضی ابراهیم تتوی در شرح.

10489- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، ۴۹۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10490- بهاولپور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی ، محمد عبدالحی چشتی ۸۹ : نستعلیق پخته ، عبدالحق ولد میان قادر بخش قوم قریشی سکنهٔ علیپور ، ۲۴ رجب ۱۲۷۴ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۷۸ ص (دکتر الله دتا چودری).

10491- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولانا داود : نستعلیق خوش ، حبیب الله بن عبدالرزاق ، ۱۲۸۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۳۹۸ ص (محمد نذیر رانجها).

10492- دیره اسماعیل خان ، مکتبهٔ حبیبیه: نستعلیق خوش ، با یادداشت مولوی عبدالحفیظ، ٤ شعبان ۱۲۸۹ هـ ، آغاز برابر ، ۱۸۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10493- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۵٦ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ، ٤۳۷ ص (گنج ۳ : ۱۸۱۵).

10494- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ. نام نگارنده دیده نشده ، آغاز : یا فتاح. به حسب امتثال امر رسالت پناهی به اقتدای نسق کلام الهی ، و به اقتضای سنت ارباب آگاهی ، کتاب خود را به بسمله آغاز نهاد ، و این درج دقایق را با این مفتاح گشاده فرمود : بیت. بسمله. خطبه قدس است ، ۳٤٤ ص (نعیم اختر مجددی).

10495- شیخوپوره ، نارنگ منڈی ، جندیاله کلسان ، محمد شفیع الراعی : نستعلیق ، محمد طیب شاه بن سید علی شاه ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ، به نام محمدیه خوانده شده ، ٤۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

10496- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه : ٤۵۹ ص (نعیم اختر مجددی).

● **لوامع الاسرار : شرح مطلع الانوار**

متن همان. شرح از ناشناس .

10497- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۸٦٤ : خوشخط ، تاریخ یاد نشده ، جلد ضخیم (عبدالرحیم ۱ : ۳۵۱) .

● **3528- مطلوب الطالبین**

از عبدالله بن حسن بن علی مکی حسینی عجلانی ، در ۱۹ رمضان ۸۲٤هـ / ۱٤۲۱ م ، در اصطلاحات صوفیان ، در پنج «باب» نگاشته است .

باب ۱- واجب الوجود ، چهار فصل ، ۲- شرح جسم ، چهار فصل ، ۳- آفاق و انفس ، چهار فصل ، ٤- عالم لطیف و کثیف ، چهار فصل ، ۵- اصطلاحات اهل تصوف ، چهار فصل .

آغاز : . . . اما بعد، چنین گوید این ضعیف . . . عبدالله بن حسن بن علی مکی الحسینی العجلانی، که در نوزدهم ماه مبارک رمضان سنة . . .

10498- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد بیدری : نستعلیق زیبا ، محمد یوسف بن محمد فاضل، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز پیش از اما بعد افتاده : و اصحابه و اولاده وازواجه . اما بعد (برابر نمونه)، ۱۱٦ ص (سید خضر نوشاهی) .

● **3529- مطلوب العاشقین**

از شاه بختیار عبدالمؤمن بن عبدالستار جنجالی . (جهنجهانی ؟) .

10499- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۷٤٤ / ۳۷۷۷ : نوشته محیی الدین شریف، ۲۷ شوال ۱۱۰۲هـ. (٤ جولای ۱۶۹۱ م) (شیر حسین ۲ : ۲۵۲).

● 3530- المطلوب فی عشق المحبوب

از «علوی فقیر امیر ماه (شاه)» در مراتب طالبان عشق و سنن طریق وصول الی الله بنام «المطلوب فی عشق المحبوب»، در چهار باب : ۱- در بیان عشق، ۲- حجابهای دل، ۳- حجاب ها، ٤- وصول الی الله (دیباچه) گویا در نسخهٔ کویته نوشته شده است، که بنام ابو المظفر فیروز شاه سلطان نگاشته شده است. در دیباچهٔ سه نسخهٔ گنج بخش از پادشاه روزگار نشانی نیست.

این نام ما را به یاد تاج الدین فیروز شاه از پادشاهان دکن (۸۰۰ - ۸۲۵هـ) و سیف الدین فیروز شاه از بنگاهیان بنگاله (۸۹۲ - ۸۹۵هـ) می اندازد. سبک نویسندگی کتاب نیز آن کهنگی را دارد.

باب یکم در بیان عشق، سه فصل: ۱- در ترغیب به عشق، ۲- در محض عشق، ۳- زیادت و نقصان عشق. باب دوم در بیان دل، دو فصل: ۱- در حقیقت دل، ۲- نامهای دل باب سوم در حجابهای دل، چهار فصل : ۱- حجاب نفس، ۲- حجاب شیطان، ۳- حجاب وادی دنیا، ٤- حجاب وادی خلق، باب چهارم، در وصول الی الله، چهار فصل : ۱- نیت و طهارت، ۲- صلات ظاهری و قلبی، ۳- اوراد، ٤- در مکاشفه و تجلی.

به نثر آمیخته به نظم، و سربندهای «ای عزیز».

10500- اسلام آباد، گنج بخش ۱۵۵۵ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده در دیباچه «علوی امیر ماه» است، (گنج ۲ : ۸۰۳).

10501- اسلام آباد، همانجا ۷۱٦۱ : نستعلیق پخته، ۱۱۱۸هـ. در دیباچه نام نگارنده نیامده، (ص ۵۳۵ - ۵۷۰) (گنج ۲ : ۷۸۵).

10502- اسلام آباد، همانجا ۵۲۳۸ : شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲هـ. (ص ۹۳ - ۲۱٤)، آغاز برابر نمونه، در دیباچه نام نگارنده «علوی امیر شاه» آمده (گنج ۲ : ۸۰۳).

10503- کویته، کیجی بیگ سراب، سلطان الطاف علی : نسخ و نستعلیق پخته، ملا صالح محمد، ۱۲۷۱هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۵٦ ص (دکتر انعام الحق کوثر). نام نگارنده علوی فقیر محمد امیر ماه، بروزگار و بنام ابو المظفر فیروز شاه آمده است.

● 3531- مظاهر : مراتب ظهور : مظاهر پنجگانه

از شیخ نظام الدین تهانیسری بلخی (که یاد او در «ریاض القدس : ۳هـ» گذشت). به نثر آمیخته به نظم، دربارهٔ عالم و مراتب پنجگانهٔ ظهور، باسربندهای «مظهر» : مظهر اول مرتبهٔ محمدی، مظهر دوم مرتبهٔ صفات الله، سوم مرتبهٔ ملکوت و ارواح، چهارم مرتبهٔ مثال، پنجم مرتبهٔ حس و شهادت. و خود نامی بدان نداده است.

آغاز : حمدله. صلاة. قال الامام الکامل. شیخ نظام الدین... التهانیسری. من حیث

توجه الی العالم الظهور .

(ن. ک. علمای هند : ۲٤۱ زندگینامه و نام چند اثر او و خزینه ۱ : ٤٦٣ که در آن دوجا از این کار او نام برده نشده).

10504- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦٤/ ۲۹۷ نظا ٦/ ۲۹۷ عا : نستعلیق ، پنجشنبه صفر ۱٤٤ (۱۱٤٤هـ) ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست نام رساله «نامعلوم» آمده ، ۱۵ گ (عباسی ۱ : ۱۷۵) .

10505- گوجرانواله ، سکهکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، شبیر احمد نقشبندی ، ۱۲۵۹هـ . آغاز برابر نمونه ، ۵۳ ص .

10506- سیالکوت ، بدو ملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخر الاطبا : نستعلیق پخته ، عمر بن علی بن حسین بن عبدالحق غزنی ، ۱۲۹۰هـ . آغاز برابر ، ۹۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

10507- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ . آغاز برابر نمونه ، ٤٦ ص (نعیم اختر مجددی) .

● 3532- مظهر جلالی : مظهر الجلالیه : ملفوظات جلال الدین

یکی از چند مجموعه ملفوظات مخدوم جهانیان جهانگشت بخاراییست که یاد او در «جامع العلوم : ۱۳۸۱» گذشت . گرد آوری صلاح الدین شاه . که نام کتاب و خود را در پایان نسخه آورده است .

در دیباجه از برتری انسان بردیگر آفریده ها ، و برتری پیامبران و اولیاء الله بردیگر مردمان سخن گفته است .

آغاز : الحمد لله الذی شرف الانبیاء بالمعجزات و اکرم الاولیاء بالکرامات والصلاة والسلام علی حبیبه و رسوله احمد المجتبی . . . بدانکه ای عزیز حضرت وهاب از جمیع مخلوقات آدم را شرف داد .

(ن . ک . پاکستان و هند ۳ : ۳۷۲ زندگینامهٔ جهانیان و نام کارهایش از آن میان «مظهر جلالی»).

10508- ملتان ، سید شاه عباس گردیزی ۱۹ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز برابر نمونه ، ۷۸ ص ۱۱ س . در پایان نام کتاب و نگارنده آمده است و نام کتاب «مظهر جلالیه» است . (دکتر زبیده صدیقی) .

10509- لاهور ، کتابخانه فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، فقیر سید محکم الدین بخاری ، تاریخ یاد نشده ، موریانه زده ، آغاز برابر نمونه ، ۲۱ گ ۱٤ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۲۲۷) .

● 3533ـ مظهر العجایب و مجمع الغرایب

در هامش به خامهٔ نویسنده آمده : نگارنده حافظ محمد بصیر از مردم ایسکی ست. که این رساله را در شأن آغای بزرگ ترتیب داده است. و درکلفون آمده:من مصنفات حضرت حافظ بصیر. ولی در دیباجه یادی از نام نگارنده نیامده است . در سبب نگارش می گوید : هنگامیکه از بخارا به سمرقند آمدیم ، از بی تحربگی یاران ، مردم سمرقند به ما بدگمان شدند، و فقیر را به حلول و اتحاد و تشبیه و تعطیل منسوب کردند . تا در شب پنجشنبه ۱۳ ج ۱/۹۷۳ھ (۱۵۶۵ م) وقت سحر در گوش فقیر خوانده شد، که رسالهٔ «مظهر العجایب و مجمع الغرایب» برنام متعال فرزند امیر علی هروی بن سلطان علی هروی مرقوم و منشور گردانم. تازکیه از رکیکه ممتاز گردد. و از این امیر علی هروی چند جابه «پسرک من» ، «ابنی امیر علی هروی» و «فرزند مقبول» یاد می کند .

در احوال پیر و مراد اوست که در پایان تاریخ مرگ او را ۹۲۹ھ/ ۲-۱۵۲۳ م یاد کرده است .

کتاب مرموزی ست ، آغشته باحکایتهای مرموز ، باتأویل های عرفانی . در یک «مقدمه» و چهار «مقاله» و یک «خاتمه» : مقدمه در دو اصل : ۱- در تقریر این حکایت و محصول آن ، ۲- فواید این حکایت و مأمول آن. مقالهٔ ۱- دربیان اصول مسلوک و حقایق آن، ۲- در بیان فروع نامسلوک و دقایق آن، ۳- در بیان وجه مرموز و وجه مصروح و لطایف ، ٤- در شرح نتایج و ثمرات نامسلوک و خصایص آن . خاتمه در شرح وقایع سردابه علی طریق التفصیل ، دو فصل : ۱- در شرح بعضی انفاس قدسیهٔ ایشان ، در طریق نامسلوک ، ۲- در بعضی غرایب در خلال احوال نامسلوک ، نسبت به ذات بابرکت ایشان .

آغاز : الحمد لله الذی ذی البر والنوال ، ذی المن والافضال ، ذی العز والفضل والکمال . . . اما بعد ، برسرلکان سلوک شریعت و طریقت .

10510- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤٥١ : نستعلیق پخته ، ملا شریف الدین خطیب بن ملا سیف الدین بخارایی ، در قریهٔ اربابان از قریه های بخارا ، ج ۱/۱۲۲۹ھ . در کلفون آمده ، «این رساله حضرت آغای بزرگ (رح) از تصانیف حضرت حافظ بصیر المقلب به بابا طاهر (سپس بابا طاهر را خط زده اند، و در هامش نوشته اند «بابا طاهر شارح رساله است») ۲٤۷ ص (گنج ۲ : ۸۰۳) .

● مظهر النور : شرح رباعیات ناشناخته

در ص : ۱٦۱٥ گذشت .

● 3534ـ معارف : دقایق الحقایق دیگر

از احمد رومی ، که بایستی همان نگارندهٔ «دقایق الحقایق : ۱٤٥٤» (نگاشتهٔ ۷۲۰ھ/۱۳۲۰م) باشد. نسخئی دیگر از این کتاب به نام ساختگی «دقایق الحقایق دیگر» در ۱٤٥٦ گذشت. و بابدست آمدن نسخه ای از آن که دیباجه را داشت . نام نگارنده و کتاب بدست آمد :

آغاز می کند به توحید باری، سپس مقدمهٔ کتاب، در اینجا می گوید: چند فصلی عارفان الدر نکات - باز جستند از نکات و مشکلات - واجب آمد برسبیل حکم شان - صد کمر بسته به جهد الدر میان - زین سبب جدی نمودم ای کرام - من که هستم احمد رومی بنام - اربعین بنیاد کردم از فصول - درک آن دارد تعلق بر عقول - نام بنهادم «معارف» بر کتاب- درج در وی نص اخبار از لباب. . فاتحه خوانند وبند در دعا - احمد رومی بیا مرزد خدا.

بهاء الدین احمد معروف به سلطان ولد یا ابن عارف رومی میر مولانای بلخی، (م ۷۱۲ھ/ ۱۳۱۲ م) نیز کتابی بنام «معارف» دارد. (نفیسی ۱ : ۱۹۹).

کحاله (۲: ۱۰۲) از احمد بن محمد رومی حنفی فقیه (م ۷۱۷ھ/۱۳۱۷ م) نگارندهٔ «القول الاصوب فی الحکم بالصحة والموجب» (کشف الظنون۲:۱۳۶۲) یاد می کند که این یکی می تواند نگارندهٔ «دقایق الحقایق» و «معارف» باشد. و نیز همو (۲ : ۲۸۰) از احمد بن عبدالقاهر رومی (م ۱۰۴۱ھ/ ۱۶۳۱ م) نگارندهٔ «مجالس الابرار و مسالک الاخیار» (کشف الظنون ۲ : ۱۵۹۰) نشانی می دهد که نبایستی بامرد مورد نظر ما یکی باشد. (ن . ک . نشریه ۱۰ : ۱۵۱ «مجالس الابرار» پیشگفته، نسخهٔ میشگان).

مثنوی ست عرفانی در چهل «فصل» در تأویل آیت ها و حدیث ها، و حکایت ها بگونهٔ «مثنوی معنوی» ولی باسربندهای بلند به نثر، که می توان آن را ضمن نثر های عرفانی نیز آورد.

فهرست «فصل» ها همان است که در ۴۵۶۱ آورده شده با کمی جابجایی در برخی از فصل ها. اینک فهرست چند فصل آخر که در آنجا آورده نشده بود. فصل ۳۰ آیت: ومن آیاته خلق السماوات والارض واختلاف السنتکم، ۳۵- حدیث: زارنی الانبیاء جمیعا لیله المعراج، ۴۰- حدیث: لیس بمؤمن من لم یترک اربعة، البخل والکذب والکبر والحسد.

اغاز: حمدله، صلاة فی التوحید. ابتدا کردم بنام آنکه او- گل دهد از تیره گل، با رنگ و بو- گه آرد از عدم تار وجود - گه دهد روح احمد تار و پود - گه سازد طفل نازا گه جوان - گه کند پیر و نحیف و ناتوان.

10511- رحیم یار خان، صادق آباد، کتابخانهٔ غوثیه، جمال الدین والی ۵۵: نستعلیق خوش، پایان سدهٔ ۱۰ھ، و دو برگ پایان نوشته ۱۸ رجب ۱۰۲۴ھ، آغاز برابر نمونه، با مهرهایی از امیران هند، ۴۶ ص (پرفسور الله دتا چودری).

10512- پیشاور، مردان، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۹: نسخ خوش ایرانی، سدهٔ ۱۱، آغاز: در مثال میر و مملوک و پادشاه - هست درگاه شاهان بی کمال، نسخه نظم و نثر است در ۲۳ فصل، ۱۳۸ ص ۲۵ س (محمد اسرائیل کان الله له).

10513- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۲۵: نستعلیق پخته، بانیجان مرید بزرگواران نقشبندیه، چهار شنبه، سدهٔ ۱۲ھ، آغاز برابر، عنوان و نشان و جدولبندی ۲ راه شنگرف.

● **3535- معارف : معرفت نامه : آفاق وانفس**

از شاه نعمت الله ولی کرمانی. همانکه در مجموعه رساله های او چاپ دکتر نور بخش (ص ۸۹ - ۱۰۲) ، بنام «معارف» چاپ شده است. و در این فهرست بنام «آفاق وانفس : ۱۲۲۳» گذشت. اینک نسخه های دیگر :

10514- دیره غازی خان ، تونسه ، کتابخانه محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم ربانی ، ۱۲٦۳ھ ، (ص ۹۷ - ۸۷) ، مجموعه رساله های او ، آغاز برابر، بنام «آفاق وانفس» است (نعیم اختر مجددی) .

10515- لیصل آباد ، چنیوت بازار، و کیلان ، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی : نستعلیق پخته ، رشیدالدین بن شیخ کرامت الله خیرپوری ، ۲۲ رمضان ۱۲۳۳ھ ، (ص ۸۳ - ۹۷ مجموعه رساله هایش) ، در سرعنوان بنام «معرفت النفس» است .

10516- سرگودها ، بهلوال ، کوت مومن ، مولوی غلام سرور : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز به همانگونه ، ۲۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

● **3536- معارف تصوف**

از نوشه گنج بخش ، حاجی محمد (که یاد او در «کلمات طیبات :۱۸۰۷» گذشت) . گرد آوری سید شریف احمد شرافت نوشاهی (که یاد او در «زاد الطالبین :۱۸۳۸» گذشت) . نثر و نظم است ، گرد آمده از منابع گوناگون ، در ۲۷ رجب ۱۳۷۲ھ/۱۹۵۳ م .

آغاز : الحمد لله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی ، اما بعد ، بر رای فیض انتمای ارباب شهود مبرهن باد که قدوة الاولیا . . . گنج بخش .

(تذکرهٔ نوشه: ۱۳۱ «معارف تصوف» ضمن آثار او) .

10517- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوش ، شریف احمد شرافت نوشاهی ، ۱٦ ج ۲/ ۱۳۸۹ھ . ۷ ص (سید عارف نوشاهی) .

● **3537- معارف العوارف**

نام کتاب و تاریخ ۱۰۰٦ھ (۷ - ۱۵۹۸ م)، که بایستی تاریخ نگارش باشد در پایان آمده است. ذابیوب، دربارهٔ: تفسیر عرفانی آیتهایی ، اسباب صحت تن و دین ، مراقبت موت ، احوال پس از مرگ ، استعانت از اهل قبور ، بهشت و دوزخ ، خدمت مردمان ، حب مال و جاه . . . می باشد .

10518- اٹک ، سکهد ، کتابخانه سولانا محمد علی ، محمد صالح : نسخ ، محمد بن مصطفی المولوی القونوی ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز : بخواب می دیدم که مرغان سپید کلان کلان ار قاز کلان می پریدند و تسبیح می کردند . . . نام کتاب و تاریخ ۱۰۰٦ در پایان آمده ، ۲۵٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

● **3538- معارف لدنیه : معارف**

از مجدد الف ثانی ، شیخ احمد سرهندی (که یاد او در «اثبات نبوت : ۱۰۲۲» گذشت) .

در«مبداء و معاد» خود (ن.ک. همین بخش)از آن نام برده است، پس بایستی پس از ۱۰۱۹ھ/ ۱٦۱۰ م نگاشته‌باشد. اسماعیل‌پاشا(۲:٤ . ۵)، دو کتاب یکی بنام«معارف دینیه» و دیگری «معارف لدنیه» از وی یاد کرده است، که بایستی یکی باشد. و خود در دیباجه از آن چنین یاد می‌کند «هذه علوم الهامیه و معارف لدنیه».

باسربندهای «معرفت»، در آشتی و تطابق شریعت و طریقت و معارف الهی و مسایل معرفت و اسرار و رموز تصوف، به ویژه در وحدانیت حق و وحدت وجود. باىحث در لفظ «الله» آغاز می‌کند، و در پایان ویژگیها و برتریهای گروه نقشبندیان را آورده و به مخالفان پاسخ گفته است.

بکوشش سید زوار حسین نقشبندی، به اردو برگردانده شده، همراه متن در کراچی ۱۳۸۸ھ/ ۱۹٦۸ م. چاپ شده است . و نیز ترجمهٔ دیگری از آن از ناشناس در لاهور (تاریخ ؟) چاپ شده است (اختر راهی، ترجمه ها : ۱۱۷).

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذی اصطفی، سیما علی نبیه المجتبی . . . هذه علوم الهامیه و معارف لدنیه. . . معرفت لفظ الله مرکب از الف و لام است، که جمله از الات تعریف است.

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲ : ٥٠٤ «المعارف الدینیه» و همانجا «المعارف اللدلیة» که بگونهٔ دو کتاب از آن نام برده است - رود کوثر : ۲۵۷ «معارف لدنیه» - نسخه ها ۲ : ۱۳۹٤ «معارف لدنیه»- علمای هند : ۱۰ زندگینامه و نام کارهایش از آن میان همین - مشار، عربی : ۸٦٤ که آنرا عربی پنداشته، و نشانی یک چاپ آنرا در این مجلد داده است - پاکستان و هند ٤ : ۲۱٦ «معارف لدنیه» - اندیا افیس، چاپی : ۲۷۲ یک چاپش را دارد - موزهٔ سالار ۸ : ۲۸۱ ش ۳٤۲٦).

10519- شیخوپوره، سرمیدانی،گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر مجددی؛نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. باتاریخ ۱۰۷۸ھ. در مجموعه، انجام افتاده، ٤٤ ص.

10520- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۹ ، ۲۹۷ احمد : نستعلیق، باتاریخ ۱۰۹۱ھ. در شماره پسین آن در مجموعه، آغاز برابر نمونه، ٦۵ گ ۱۱ س (عباسی ۱ : ۱۳۰).

10521- شیخوپوره، سرمیدانی،گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر مجددی؛نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۵ ص (نعیم اختر قمر مجددی).

10522- اسلام آباد، گنج بخش ۱۸٤۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. پیرامون ۱۱۱۷ھ. (ص ۱۵۰ - ۲۱٦)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۰۵).

10523- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۹۱٦ : نوشته ۱۱۹۳ھ. در فهرست بنام «معارف» آمده است (عبدالرحیم ۱ : ۳٦٦).

10524- ملتان، آغا پوره، مکتبهٔ فایق : نستعلیق پخته، امداد الله بن معتمد، ۱۱۹۳ھ. آغاز برابر، ۱۰۰ ص (نعیم اختر مجددی).

10525- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش و شکسته آمیز، در مسجد جان محمد، ۲۷ ذیقعده ۱۱۹۱ھ. آغاز

برابر نمونه ، ۹۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

10526- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ھ ، آغاز برابر نمونه ، ۸۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

10527- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۵۰ : نستعلیق پخته ، ۷ ع ۲ / ۱۲۱۵ھ . (ص ۵۲۰ - ۵۶۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۰۵) .

10528- لاهور ، کتابخانه دکتر محمد باقر : نستعلیق ، ش ۲ مجموعه ، مورخ ۱۲۲۲ھ . آغاز برابر نمونه ، ۹۲ گ ۲۳ س (ایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۵۷۳) .

10529- کراچی ، موزه ملی ۱ / ۳۵ - ۱۹۰۶ N M : نستعلیق ، ۲ شوال ۱۲۴۱ھ . اغاز برابر نمونه ، ش ۱ مجموعه ، ۶۴ ص (نوشاهی : ۲۷۰) .

10530- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ، ۱۴ شعبان ۱۲۴۱ھ . در لاهور ، آغاز برابر نمونه ، ۸۴ ص (محمد نذیر رانجها) .

10531- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۸۷ : نستعلیق پخته ، ۱۲۵۳ھ . آغاز برابر ، در کلفون بنام «معارف لدنی» ست ، ۹۸ ص .

10532- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق ، ظهیرالدین احمد ، ۱۲۵۷ھ . آغاز : حمدله . معرفت لفظ الله ، ۵۹ ص (خانم رضوانه سحر) .

10533- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته پخته ، خواجه محمد علی مخدوم اعظمی ، ۱۲۵۱ھ . در سرهند ، (ص ۶۰ - ۱۲۰) ، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها) .

10534- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر مجددی : نستعلیق ، امام الدین ، در کهوتکه ، ۲۰ محرم ۱۲۹۹ھ . آغاز برابر نمونه ، ۱۲۸ ص .

10535- اتک ، سلطانپور ، حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ھ . (ص ۱ - ۴۸) آغاز برابر ، (نعیم اختر مجددی) .

10536- کراچی ، موزه ملی ٤ - ۵۶/٤ - ۱۰ - ۱۹۵۷ N. M. : نستعلیق ، (عبدالکریم ۱۳۰۳ھ) ، آغاز برابر نمونه ، ۹۵ ص در مجموعه (نوشاهی : ۲۷۰) .

10537- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق پخته ، محبت علی رضایی ، ۱۳۱۰ھ . آغاز برابر ، ۵۳ ص (خانم رضوانه سحر) .

● 3539- معاش السالکین

از سید محمد نور بخش (که یاد او در «انوار : ۱۲۹۲» گذشت) .

در آن از میر سید علی همدانی (۷۸۶ھ / ٤ - ۱۳۸۵ م) به سید مآبی قطب الاقطابی قدس سره نام می برد .

در برابر پرسش حاجی علی ، که پرسیده بود چگونه است که گفتهٔ علمای اسلام دربارهٔ حلال و

حرام گاهی متفاوت است. پیروان طریقت چگونه معاش کنند که از حرام دوری جسته باشند و به ریا مبتلا نشوند؟ در پاسخ میگوید «کار این طایفه بر دو اصل است: یکی ظاهر شریعت و دوم باطن طریقت. حلال را حرام داشتن رسم اهل ریاست و حرام را حلال داشتن آیین مباحیان است، اعتدال آیین اهل کمال. و داستانی از ملامتیان سپس مرائیان در تأیید اعتدال می آورد: اگر کسی به ریا از حلال اجتناب نماید و گوید آن فتوا و این تقواست بدانکه خوش آمد نفس را ورع پنداشته است.

باسربندهای «ای سالک راه» حکم فقرا دیگر است و حکم اغنیا دیگر، ای ساطعاسی که برالغنیا حرام است بر فقرا حلال باشد...، که حلیت و حرمت از امور نسبی ست.

آغاز: الحمد لله علی نعمائه والصلات علی محمد و آله و خلفائه. اما بعد، صاحب الاطوار القلبیه معدن الانوار الغیبیه... حاجی علی ادام الله فنائه فی الله پرسید که...

(ن. ک. نفیسی ۱: ۲۱۸ و ۲: ۷۸۸ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان «معاش السالکین» - کشف الظنون ۲: ۱۷۲۵ «معاش السالکین» - موزهٔ سالار ۸: ۲۶۲ ش ۳٤۱۸ «معاش السالکین» از سدهٔ ۱۱ھ).

10538- بلتستان، برق چهن، برات لائبریری، غلام حسن: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، بدنبال السان نامه، صحیفه اولیا، ۲۲ ص (رویت).

● 3540- معدن الاسرار

از محمد صفی الله سرهندی فاروقی (که یاد او در «مخزن انوار احمدی: ۱۸۸۵» گذشت).

در دیباچه زنجیرهٔ طریقت خود را آورده است: شاه غلام محمد (که بعدها نام معصوم برآن افزوده اند)، حاجی غلام محمد معصوم، شیخ محمد اسماعیل، محمد صبغت الله، شیخ محمد معصوم، مجدد الف ثانی، سپس به زندگینامهٔ محمد الباقی (باقی الله نقشبند) می پردازد، و آنگاه زنجیره را به سلمان فارسی و پیامبرص می رساند.

پس از کسب اجازهٔ سفر حرمین از روح پدر وسایر حضرات، در ۲۷ رجب ۱۱۷٦ھ / ۱۷٦۳ م در راه سفر این کتاب را که مستنبط از کلام مجدد الف و فرزندش محمد معصوم بود، بنام «معدن الاسرار» در یازده «فصل» می نگارد: فصل ۱- مداهی طریقهٔ نقشبندیه، ۲- تعریف مجدد الف ثانی (ن. ک. اثبات نبوة: ۲۲۰۱) و علامات و آثار او، ۳- دانستن مرشدان، طریق تعلیم مریدان، ٤- لطایف عالم امرو عالم خلق و فنا و بقا، ۵- مرتبهٔ ولایت صغری، ٦- فنای نفس، ۱۰- مرتبهٔ مقدسه معبودیت صرف، ۱۱- مراتب نزولی. به نثر آمیخته به نظم.

در دیباجهٔ «مخزن انوار» پیشگفته نیزمی نویسدکه «معدن الاسرار» را درسفر حرمین نگاشته است.

آغاز: الحمد لله العلی الاعلی والصلات والسلام علی رسوله محمد خیر الوری... اما بعد، پوشیده نباشد که نسبت واردات این فقیر... محمد صفی...

10539- اسلام آباد، گنج بخش ۸٤۲۸: نستعلیق پخته، محمد فاضل، ۱٦ ذیقعده ۱۲۲٦ھ (ص ۱۱۰ - ۱۹٦)، آغاز برابر نمونه.

10540- فیصل آباد، چنیوت بازار، ولیان، کتابخانه چشتی سایمانی: استعلیق پخته، غلام محمد عباس نگری، ۱۲۷۸ھ، آغاز برابر، (ص ۵۸ - ۸۷).

10541- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷٦-٤۳: نستعلیق، خدا بخش، ۲۱ رمضان ۱۲۸۳ھ. آغاز برابر نمونه، (ص ۱ - ۵۰ مجموعه).

10542- کراچی، همانجا N. M ۱۹۷٦ - ٤۱/٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ش ٤ مجموعه، ۲۷ ص (نوشاهی: ۲۷۰).

10543- حیدرآباد، تند و تورو، میرزا قلیچ بیگ: تاریخ داد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ٤۷).

● معدن الاسرار: لمعات، شرح.

فیض الله، صدر جهان. بدنبال لمعات عراقی گذشت.

● 3541- معدن الحقایق: کمیلیه

از اسماعیل عبدالله، به اشارهٔ حضرت ابو الفتح خلیفهٔ شیخ نظام الدین تهانیسری (م ۱۰۲٤ھ/ ۱٦۱۵م) (که یاد این یکی در «ریاض القدس: ۵۳» گذشت). سؤال و جواب کمیل و حضرت علی ع است دربارهٔ حقیقت و توحید.

در منابع در دسترس از نگارنده و اثرش نشانی بدست نیامد.

10544- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۷۷۳: بی تاریخ، با تملک ۱۱۱۱ھ. ش ٦ مجموعه (عبدالرحیم ۱: ۳۲۸).

● 3542- معدن الغرایب

از حضرت عبدالوهاب صوفی جیلانی (که یاد او در «عین الیقین: ٦۱» گذشت). به سال ۱۲۱٤ھ/۱۷۹۹م.

در مسایل عرفانی مانند ترکیب قالب انسان، معرفت و تزکیهٔ نفس، نفخ روح و جز آنها.

و از هموست در این فهرست: چهل حدیث، در بخش اخلاق. و دیوان، در بخش دیوانها.

10545- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳٤۵۵/۲/٤۳۱: نوشته محمد اکرام ولد شیخ غلام محمد، ۱۲۱٤ھ. (نسخه معاصر نگارنده) (بشیر حسین ۲: ۲۵۳).

● 3543- معدن المعانی: ملفوظات منیری

از شرف الدین احمد بن یحیی منیری (م۷۸۲ھ/۱۳۸۰م) (که یاد او در «آداب المریدین شرح: ۱۲۱۹» گذشت). گرد آوری شاگرد و مریدش زین بدر (زین بن بدر) عزنی، که مکتوبات صدی» او را (ن. ک. همین بخش) در ۷٤۷ - ۷٤۹ھ/۸ - ۱۳٤۹م. گرد آورده است. نسبت او عربی - نیز آمده است (ایوانف، مکتوبات: ۸۵۵ واته مکتوبات: ۱۸٤۳ تا ۱۸٤۷)

(ن. ک. مخ المعانی: ۱۸۸۸ که جز این است).

در دو جلد، یکم ٦۳ «باب» و دوم ٤٦ «مجلس». در دیباچهٔ دومی آمده که از ۷٤۹ تا

۷۵۱ه‍/۱۳۴۸ تا ۱۳۵۰م) ساخته شده است.

جلد یکم. باب ۱- ذکر اثبات واجب الوجود، ۵- ذکر علم شریعت و طریقت، ۱۰- در فضل صحابه بر جمیع مؤمنین، ۱۵- ذکر اوراد وادعیه و صلوات، ذکر اولیاء حق، ۲۵- بریدن از خلق و از خود، ۳۰- حریت، ۳۵- شطحیات و طامات صادره از صوفیان، ۴۰- معصیت و جنایت بشر ۴۵- تواضع و آداب آن، ۵۰- امر به معروف و نهی از منکر، ۶۰- سماع صوفیان، ۶۳- وعدو وعید وامن شیطان. جلد دوم. مجلس ۱- در ذکر چگونگی تب و کسانیکه پیش از قیامت در تهمت می باشند، ۵- حرمت خوردن و حو بیدن در مسجد و آداب جلوس در آن، در تبرک کردن مزارها و اطعام، ۱۵- در آنکه نکیر و منکر در گورچه می پرسند، ۲۰ و ۲۱- در نزول قرآن، ۳۰ و ۳۱- در فضل تفکر بر سایر عبادات، ۴۰ و ۴۱- در تفسیر «حرکت زیادت دنیا نقصان اخرت است»، ۴۶- در این کلام «من بهشت نخواهم و دیدار تو خواهم».

آغاز ج ۱: حمد و سپاس مر حضرت صمدیت را که عجایب اسرار معانی و غرایب آثار لامکانی در دلهای عارفان و سرهای خاصکان. آغاز باب اول: در ذکر اثبات وجود حق تعالی و وحدانیت او... ذکری در وجود و هستی حق افتاد بندگی مخدوم فرمود که. آغاز ج ۲: الحمد لله حمد الشاکرین، والصلاة علی رسوله... اما بعد از شکر خداوند جل و علا و درود مصطفی آنچه در لفظ گوهر نثار و نطق شکر بار مخدوم... بعد از اتمام جلد اول ملفوظ مخدوم که نامش معدن المعانی شده است، از پانزدهم شعبان تسع و خمسین و سبعمایه (۷۵۹ه‍/۱۳۵۸-۷م) در سمع و فهم ناقص رسید ... در طی کتابت آورده...

(ن. ک. بزم صوفیه: ۳۵۰ تا ۳۹۳ زندگینامه و نام کارهایش از آن میان چهار مجموعه ملفوظات او: ۱- معدن المعانی، ۲- خوان پر نعمت، ۳- مخ المعانی، ۴- راحت القلوب - پاکستان و هند ۲:۱۱۳ تا ۱۱۵ زندگینامه و نام کارهایش که این درمیان آن ها نیست - نسخه ها ۲:۳۹۵ «معدن المعانی» - دانش، دانشگاه ۱۰: ۱۸۷۳ «معدن المعانی» برای فهرست تفصیلی دو جلد آن - اته: ۱۸۴۳ ذکرش - مرآت العلوم ۱: ۲۲۷ که نام گرد آورنده را یاد نکرده و می نویسد در چهل مجلس است - ایوب قادری: ۲۳۱ - نشریه ۱۰: ۳۳۹).

10546- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۹۴۰ ب: نسخ، سده ۸ه‍. (روزگار نگارنده) (مولوی عبدالرحیم ۱: ۱۷۶).

10547- پیشاور، پشتو اکادمی ۴۰۳: نستعلیق، پنجشنبه ۲۶ رمضان ۱۰۹۵ه‍. جلد ۲، آغاز برابر نمونه ۲، به ترتیب «مجلس» ها، تاریخ آغاز ۱۵ شعبان ۷۵۹ه‍. در دیباچه آمده است، ۱۸۷ ص (استاد محمد رضا همدانی).

10548- ملتان، سید رمضان شاه گردیزی: نستعلیق پخته، سده ۱۱ه‍. آغاز برابر نمونه ۱، ۷۸۸ ص (دکتر زبیده صدیقی).

10549- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰۳۱/۳: نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده،

جلد ۱، آغاز برابر نمونه ۱، ۷۷۶ ص (سید سعید الله - مولوی عبدالرحیم ۱ : ۵۲).

10550- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین‌الدین: نستعلیق، آغاز و اینکه کدامین جلد است و تاریخ نوشته یاد نشده، ۱۶۵ گ (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3544- معراج العاشقین

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). در سبب تألیف گوید: شنیده شد که سلطان مخلص درویشان (عبیدالله ۹۴۰ - ۹۴۶ ه) توجه به جانب ولایت خراسان دارند، که به امید همت ایشان و مدد خواجگان نامکه روند، و زندگانی به طریق داد و عدل ایشان را فتح شود، خواستم دربارهٔ خلافت و خلیفه و آداب و شرایط آن، از زمان حضرت هر چه منوال بوده بنگارم. تا معلوم ملا زمان شود و به مقتضای آن عمل کنند. به نثر آمیخته به نظم، پاسرنندهای «ای طالب صادق». سیر و سلوک است و از کنت کنزاً مخفیاً، که مضمون آن را راز آفرینش می داند، آغاز می شود. از جمال و جمیل و کمال، از اول دل که آیینهٔ آنها گشت. یعنی پیامبر ص سخن می راند. چون آدمی مرکب از جسم و جان است بایستی آیینهٔ دل مصفی سازد، از تعلقات در گذرد و فانی گردد. بیت: هست معراج فلک این نیستی... او به ما محتاج و ما محتاج لی. عاشقان را به از این معراج لی. و می رسد به «خلیفگی انسان» و در پایان می گوید «این سخنان بی واسطه از عالم بالا به خاطر این ضعیف... احمد بن جلال الدین کاسانی فرود آمد».

نام کتاب در پایان آمده: چونکه محمل عروج بود، نامیده شد «معراج العاشقین».

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان لمشاهدة جماله و جلاله. صلاة... پیشوا یانیکه ره بین آمدند - گاه بیگاه، از پی این آمدند...

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۴۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین رساله - نسخه ها ۲ : ۱۳۹۷ ناشناخته - مرآت العلوم ۲ : ۱۳۱ نسخهٔ بانکیپور - لشریه ۹ : ۸۲ نسخهٔ رودکی دو شنبه شهر - همانجا : ۱۵۶ بیرونی در تاشکند).

10551- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۸۳ : نستعلیق، محمد امین راشحی بلخی، شوال ۱۰۶۹ ه. آغاز برابر، نام رساله در پایان آمده، ۵۳ ص.

10552- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین، ۱۲۸۰ ه. در مجموعه رساله های او (ص ۷۹۵ - ۸۶۱) نام رساله ها در سر عنوان نسخه آمده (گنج ۲ : ۸۰۵).

● معراج نامه

ابن سینا. در ص : ۹۸۷ گذشت.

● معراج نامه ؛ قصة المعراج.

غلام محیی الدین لاهوری: ۱۷۸۰

3545- معراج نامه

از مولوی جان محمد.

آغاز: پاک و بی عیبی آنرا که به جهت کرامت ببرد بندهٔ خود را، که محمد است، شبی در بعضی از شب از مسجد حرام، که محیط به حرام کعبه است، یا از خانه . . .

10553- ملتان، جهالیان، چک R. ۱۱٤/۱۰ کتابخانه الله بخش اسد ملتانی: نستعلیق، سده ۱۳ هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۲ ص (سعید الظفر نوشاهی).

3546- معراج نامه: قصهٔ معراج نبی

از حمید الدین ناگوری، که گفته نشده کدامیک: «شیخ حمید الدین» و یا «قاضی حمید الدین» است (ن. ک. عشقیه: ۱۶۹۸) با روایت از قاضی ابو الحسن بن علی بن عبدالوهاب آغاز می شود.

آغاز: حمد له. صلاة. راویت از قاضی امام اجل قدوة المتقین ابو الحسن بن علی بن عبدالوهاب غفر الله. فرمود که برای شنیدن قصهٔ معراج بر مؤمن دو چیز باید. یکی دل مثل حضرت ابابکر.

10554- لاهور، دیال سنگهه ترست ٤۱٥: نستعلیق و نسخ، حافظ قطب الدین ولد میان عمر، ۱۲۷۷ هـ، ۸۲ ص (نعیم اختر مجددی).

3547- معراج نامه

از مبارک بخارایی (دیباجه)، که «این قصه را از کتب معتبره گرفته برای طالبان حق و عاشقان رسول نوشته».

آغاز: ستایش خدای را که انسان را اشرف المخلوقات ساخته، و حبیب خود را فخر موجودات.

10555- خوشاب، اکبر پوره، گلزار احمد: نستعلیق خوش، ۱۲۳۰ هـ. در مالکپور، سر لوح، ۱٦ ص (محمد نذیر رانجها).

3548- معراج نامه: قصهٔ معراج: معراج النبوة

از کسی که نامش بدست نیامده، شاید در قسمتی از دیباجه بوده که در نسخه افتاده است. ولی تخلص معین و معینی او در سروده هایش آمده است. عباسی (۱: ۱۰۱) می نویسد نمی توان به حتم گفت نگارنده همان فراهی نگارندهٔ «معارج النبوة» (م ۹۰۷هـ/۱۵۰۲م) باشد. در باقی ماندهٔ دیباجه از «رسالهٔ معراجیهٔ» دیگر خود یاد می کند. ایوانف (۳۲۵) رساله ای بنام «قصهٔ معراج» با همین نشانه ها یاد کرده است. با سر آغاز: حمد له . . . اما بعد، چنین گوید که کتاب در تقریر . . .، در آنجا نیز نگارنده نام خود را نیاورده است. و ایوانف نیز احتمال اینکه از فراهی ست را داده است. نسخهٔ ایوانف بامربندهای «باب» و سپس «فصل» هاست. و با توجه به اینکه دیباجهٔ نسخه دردست ایوانف بوده، و وی به عبارتی که حاکی باشد از «رسالهٔ معراجیه دیگرش» برنخورده. و با توجه به اینکه بخش بندی نسخهٔ لاهور بگونه ای دیگر است، می توان حدس زد که نسخهٔ ایوانف رسالهٔ یکم معین

مسکین فراهی و نسخهٔ لاهور نسخه ای از رسالهٔ دوم او باشد. (برای فراهی ن. ک. احسن القصص : ۲ در همین فهرست).

در ۲٤ «فصل» و سربندهای «حکمت ، تمثیلات ، لطایف ، اقوال ، طرایف» (این سربندها در دیگر نوشته های فراهی نیز دیده می شود).

(ن. ک. ریحانه الادب ٥ : ۳٥۰ زندگینامهٔ فراهی و نام کارهای او ، که این درمیان آن ها نیست : ۱- بحر الدرر ، ۲- تفسیر آیات قصص موسی : تاریخ موسوی ، ۳- تفسیر سورهٔ فاتحه : الواضحة فی تفسیر الفاتحه ، ٤- تفسیر سورهٔ یوسف : احسن القصص ، ٥- حدایق الحقایق فی کشف اسرار الدقایق، ٦- روضه الواعظین فی احادیث سید المرسلین ۷ معارج النبوة فی مدارج الفتوه، ۸- روضة الجنة، در تاریخ هرات (ن. ک. نسخه ها ٦ : ٤۳۳۱ «روضات الجنات فی اوصاف مدینه هرات» از معین الدین محمد زمچی اسفزاری متخلص به نامی ، مشهور به معین اسفراینی) - نفیسی ۱ : ۲٤۲ زندگینامه و نام کارهایش که باریحانه این جدایی را دارد که «روضه الجنه» که از دیگری ست نیاورده در برابر ٤ کاردیگر او را نام برده : ۱- شرایف الاوقات ، ۲- قصص التنزیل ، ۳- مجالس مرتبه در تذکیر ، ٤- معراج النبوه ، که بایستی یکی از «معراج نامه» های او باشد . ایوانف: ۳۲٥ «قصهٔ معراج»).

10556- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٤٤۲ / ۲۹۷ معین : نستعلیق ، سده ۱۱ھ، ۱٦ محرم ۳۱ جلوس عالمگیر (۱۰۹۹ھ؟). آغاز دو برگ افتاده : و در رساله معراجیه ایراد بعضی از آنها کرده م ،اما در این مقام نر بیست حکمت اکتفی افتاده. حکمت اولی، ۳۹ گ ۱٥ س (عباسی ۱ : ۱۰۱).

● **3549- معراج نامه** ؛ رساله در معراج

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۸۱» گذشت). حدیث معراج است به فارسی ، و درمیانه های حدیث جابجا با واژهٔ «یعنی» به تأویل عرفانی آن می پردازد. و بخلاف رویهٔ نگارنده نثر بدون نظم است.

آغاز: چنین گفت مهتر کاینات ع که شبی خفته بودم در خانه ، آن شب شبی بود بارعد و برق و هیچ حیوانی.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۱۰٤ «توحید قوسین» و ۲ : ۱۳۹۷ «معراج نامه» - ذریعه ۲۱ : ۲۳٦ «معراج نامه : توحید قوسین»).

10557- اسلام آباد ، گنج بخش ۹٥٥ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۳۸۰ - ۳۹۹) ، آغاز برابر نمونه ، در نسخه بدان نامی نداده (گنج ۲ : ۸۰٦).

10558- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، و کیلان ، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی : نستعلیق پخته ، رشید الدین بن شیخ کرامت الله خیر پوری ، برای برادر اکبر حمید الدین ، ۷ شوال ۱۲۳۳ھ ، (ص ۲۱۹ - ۲۳۰) (نعیم اختر محددی).

10559- دیره غازی خان ، تونسه ، کتابخانه محمودیه : نستعلیق پخته ، عبدالحکیم

ربانی بن فتح الله زنجانی ، ٤ شوال ۱۲۹۳هـ. برای پیر عبدالواسع شیرازی ، (ص ۶۳۹-۶۶۲) در مجموعه رساله های او ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

3550- معراج نامه

از ناشناس. نثر آمیخته به نظم. با سربندهای «فصل» : بردن به معراج ، آمدن جبرائیل و سیر حضرت از مکه به بیت المقدس ، وقایع بیت المقدس ، مشاهدات در هفت آسمان ، سدرة المنتهی ، ایجاب روزه ، سیر غرایب و عجایب بهشت ، طایفه های دوزخ ، مراجعت حضرت ، وقایع بعد از نزول.

آغاز : سبحان الذی اسری . . . ملک قدیم و پادشاه رحیم ، در مقدمهٔ معراج ذکر سبحان الذی از آن یاد کرده .

10560- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۱۶/۱-۱ : نستعلیق ، غلام قادر بن حافظ محمد غوث بن قاضی غلام مصطفی (۱۲۱۱هـ) ، ۱۶۰ ص (نوشاهی : ۷۶۱).

3551- معراج نامه

ناشناخته.

آغاز : حمد و سپاس مر خدایی را که معبود بر حق و از همه توانا و قادر مطلق محمد رسول . . .

10561- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱۷۹ : نستعلیق ، پیر بخش مهر ، ج ۲/ ۱۳۱۰هـ. آغاز برابر نمونه ، در فهرست غلام سرور رساله در اقوال پیشویان دین یاد شده ، ۲۹ گ (پرفسور الله دتا چودری ـ غلام سرور : ۸۳).

3552- معراج نامه

چند رسالهٔ ناشناخته. یکی نیستند.

10562- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۱-۳۰/۳ : نستعلیق خوش (محرم ۱۰۳۰هـ.) (ص ۲۹۰-۳۳٤). آغاز : حمدله. معراج سید کاینات . . . محمد مصطفی(ص) بیان می کنم بنام خدا تا مومنان و مسلمانان را شناسایی پیدا شود. (نوشاهی : ۷۶۱).

10563- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد ، محمد سعید دهلوی R. ۷۳ : نستعلیق ، شیخ جنید بن سلیم ، شنبه ۲۹ ع ۲/ ۱۰٤۱هـ. آغاز افتاده معراج ادریس تا مکان رفیع بود ، و معراج ابراهیم خلیل تا آسمان . . . ، ۱۰۰ ص (سید خضر نوشاهی).

10564- پیشاور ، عجایب گهر (موزه) : نسخ و نستعلیق ، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز برابر نمونه ، در پیشانی نسخه آمده «کتاب در قوم افغانان ولی الله . . . » ، ۱٦٤ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

10565- پیشاور ، ریکارد آفس ٦۱ : همان نسخه و با همان نشانیها ! (سید حسن مجتبی رضوی). باید دید که اکنون این نسخه در کدام یک از دو مخزن بالا نگهداری میشود

10566- اتک ، مکهد ، کتابخانه ، مولانا محمد علی : نسخ افضل الدین ، سدهٔ ۱۱ه.
آغاز : . . . سبحان الذی اسری بعبده . . و هو السمیع البصیر. پاک است آن خدایی که
بنده خود را در دو پاس شب از زمین بر اسمان بردوجمله عجایبها و قدرتهای خود نمود.
ابواب : براق آوردن جبرائیل ، بیدار شدن آنحضرت ، جامه پوشیدن، از مکه به مدینه و
بیت المقدس رفتن ، سیر آسمان اول تا هفتم، دیدار با عزرائیل ، دیدن دوزخ ، سدرة
المنتهی ، عرش و تخت ، سرهای وحد نیت ، تحفه های نماز و روزه ، معجزات پیامبر ، ۳۲ ص
(پرفسور ملک محمد اقبال).

10567- شیخوپوره ، شرقپور ، کتابخانه میاں جمیل احمد مجددی : نستعلیق خوش ، ۳۷
جلوس (۱۱۰۵ه). آغاز : قصهٔ شب معراج. نقلست که حضرت باریتعالی پیغامبر محمد مصطفی ، بر
آسمان رفته بودند و با پروردگار هم سخن شدند ، و حکایت آن . . . ، ۲۶ ص (سید سعد
الظفر نوشاهی).

10568- پیشاور ، اکوڑه خٹک ، نوشهره ، کتابخانه رحیمیه ۱۶۲۶ : نستعلیق چاشت
۵ ذیقعده ۱۱۰۳ه. آغاز : سبحان الذی اسری بعبده لیلاً من المسجد الحرام الی المسجد
الاقصی الذی بارکنا حوله لنریه من آیاتنا انه هو السمیع البصیر. انجام : پس پیغمبر(ع)
این کلمه پاک را بر جهود عرض کرد تا همه تصدیق دل نگویند. لا اله الا الله محمد رسول
الله. تمام شد معراج نامه ، ۱۴ ص (سجاد حسین کاظمی).

10569- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق شکسته آمیز ،
جمال الدین و کمال الدین ولدان عبدالکریم ، ۱۹ ج ۱/۱۱۳۹ه. آغاز : سبحان الذی اسری
بعبده لیلاً . . . پاک است آن خدای که بنده خود را در یک شب از زمین به آسمان برده ،
و جمله عجایبها و قدرتهای خود نموده ، ۴۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10570- لاهور ، نزدیک مزار داتا گنج بخش ، نوری کتبخانه ، سید محمد حسن شاه
گیلانی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر (اتک ، مکهد ، محمد علی از سده
۱۱ه.) ۴۳ ص (سید خضر عباسی نوشاهی).

10571- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۸-۵۸/۳ : نستعلیق (میر بخش ، ۱۲۷۷ه).
(ص ۱۴۵ - ۱۷۴). آغاز : حمدله. معراجنامه حضرت سید کاینات خلاصهٔ موجودات است.
و آن ماه زمین و الضحی.

10572- چینوت ، جهنگ، ملک آباد ، مولانا محمد اکرم : نستعلیق خوش ، سید تنویر
الحسن ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : حمدله. صلات. واقعات معراج و معجزات آنحضرت(ص). صاحبان
سیر و راویان این حکایت معتبر محمد اسحاق و امام اسماعیل و ملا معین و محمد کازرونی ،
. . . چون مهتر رسول(ص) بر در خانهٔ ام هانی رسید ، ۵۶ ص (محمد نذیر رانجها).

10573- کراچی، موزهٔ ملی N. M. ۵۲۸-۱۰۶ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز: سبحان الذی اسری . . . پادشاه کریم کامل الکرم خداوند شامل النعم می ذات پاک خود را ثنا می فرماید، ۱۶۰ ص (نوشاهی: ۷۶۱).

10574- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، مفتی غلام محیی الدین، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز: چون حضرت رسول(ص) دعوت آشکار کرد، اهل شرک آغاز طعن کردند، ۱۷۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10575- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱۷٤ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز سبحان الذی اسری بعبده . . . السمیع البصیر. ملک قدیم و پادشاه رحیم بیتقدیم، علیم بی تعلیم موصوف بی نیاز حاضر بی جسم و ناظر بی چشم . . . ، ۸۲٤ ص (پرفسور الله دتا چودری).

10576- لاهور، کتابخانه دکتر محمد باقر: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز: حمدله. عاقبة. صلاة، ۱۵ برگ (پایان نامهٔ دکتر خالده صدیق: ٦٤٢).

● 3553. معرفت

از خواجه محمد باقی بالله نقشبندی(که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص: ۱۳» گذشت). دربارهٔ علم، علم به ذات پروردگار، تعقل (تعلق) صمات، ذات بیرنگ و رنگ هایی که در عالم تحقق یابد. صور و همیهٔ حق تعالی، حل و وهم، علم واجب به ممکنات . . .

این رساله در «کلیات باقی بالله» چاپ نشده است.

آغاز: سالک وادی علم و عرفان را اقرب طرق آن است که اول تعقل (تعلق) عینیهٔ صفات واجب تعالی و تقدس.

10577- اسلام آباد، گنج بخش ٦٤١٤ : نستعلیق خوش، احمد مشتاق، ۱۰٤٦ هـ (نه ۱۰٦٤). (ص ۱۲۳-۱۲۸)، آغاز برابر در نسخه نامی ندارد (گنج ۲: ٦۲۵).

10578- حیدرآباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان: نسخ خوش محمد نصر الدین بن بهاء الدین سندهی، ۳ شعبان ۱۱۷۷ (ص ٦۵ - ۷۳) در مجموعه ۱٦ رساله او، آغاز برابر، بنام «رسالهٔ معرفت» است (نعیم اختر مجددی).

● معرفت : پنج معرفت

محمد جعفر حسینی در ص: ۱۳۳۰ گذشت.

● معرفت : مشکل حل و حل مشکل

میر سید علی همدانی.

● 3554. معرفت

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳٦۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده، و این درمیاد آنها نیست).

10579- بهاولپور، جامعه اسلامیه ٤١ ل : تعلیق، سدهٔ ۱۱ه. با تاریخهای ۱۰۰۲-۱۰۲۰ در مجموعه. ش ۱۰ مجموعه ٤٢ رساله ای او (دکتر الله دتا چودری).

● 3555- معرفت : رساله در . . .

از ناشناس. که نام و نشانی از خود در رساله به دست نداده است. آغاز می شود به شرح حدیث «من عرف نفسه» که معرفت سه قسم است : معرفت حقیقی و معرفت محمدی و معرفت خود. و اشارت و تکیه بر حروف جمل محمد(ص) و لا اله الا الله.

10580- اسلام آباد، گنج بخش ۲۵۵۲ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۲٤۱-۲٤٦).
آغاز: قال النبی(ص) من عرف نفسه فقد عرف ربه. و دانستن این معرفت که محققان بیان کرده انداز مشکلات فن است. این تفصیل به کمال اولیا کرده اند، که معرفت سه است : معرفت حقیقی، معرفت محمد، معرفت خود (گنج ۲ : ۸۰٦).

● 3556- معرفت : رسالهٔ معرفت: ذکر نفی و اثبات

از ناشناس. که نام و نشانی از خود در دیباچه و متن نداده است. نامبوب، در ذکر نفی و اثبات. و در پایان به نام «رسالهٔ معرفت» نامیده شده است. و آغاز می شود با تأویل «ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون» چون آدم در عالم ناسوت است پس باید اول ذکر ناسوتی را عمل نماید. ذکر نفی و اثبات در حضور و غیاب مرشد و آداب آن.

آغاز: حمدله. صلاة. بعد از حمد نامحدود و ثنای نامحصور بر ارباب دانش و طالبان حق مخفی مباد که غرض از ایجاد یعنی آرینش.

10581- اسلام آباد، گنج بخش ۱۱۳۳ : نستعلیق، ۱۸ ذیحجه ۱۳۲٤ه. (ص ۳۲-۳٦) (گنج ۰ : ۸۰۷).

● 3557- معرفت الله

از نور الله بن مولانا حافظ احمد حسن که روزگارش بدست نیامد.
در هفت «فصل» : ۱- در بیان آفریدن جن و انس، ۲- بیان معرفت دنیا، ۳- اذکار الهی، ٤- مراقبت، ٥- بعضی سلوک که در وهم مشغول باشند، ٦- ذکر خفی وجهر و جزآن، ۷- در بیان رموز. باسربندهای «بشنو عزیز من، بدانکه».

آغاز: حمد له . . . اما بعد، بدان ارشدک الله تعالی فی الدارین، که این رساله ای ست «معرفت الله» در بیان اسرار الله، از گفتار اضعف عباد الله فقیر نور الله.

10582- ملتان، آغا پوره، مکتبهٔ فایق: نستعلیق پخته، محمد جمال ولد علی محمد ولد ملا نور محمد متوطن اراین واهن، ۲۰ شوال ۱۲۰۸ه. آغاز برابر، ۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10583- بهاون نگر، چشتیان، درگاه معلی، محمد اجمل چشتی فاروقی: شکسته آمیز زیبا،

شیخ متین بن شفیع بن اسد، ۱۲۲۵ھ. آغاز برابر، ٤٤ ص (نعیم اختر مجددی).

10584- وهاری، سیلسی، سردار جهندیر: نستعلیق پخته، نور محمد بن میان محمد ولد میان معظم، ۱۳۲۸ھ. آغاز برابر، ٤٤ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3558- معرفت الهی

ناشناخته.

10585- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۲/۱۶۲۳/٤٦٧٣: نوشته عبدالحی، ۱٦ ج ۱/۸٤۸ھ (۳ جولای ۱٤٤٤م.) (بشیر حسین ۲: ۲۲۲)

● 3559- معرفت انسان؛ بیان...

از عزیز نسفی (یکی از رساله های «انسان کامل: ۲۹۰» اوست) باسربندهای «ای درویش»، در پانزده «فصل» و به نوشتهٔ نسخه ها (۲: ۱۳۹۸) در کوه ابر قوه در رمضان ۶۹۱ھ/۱۲۹۲م. به انجام رسانده است: ۱- در بیان خلقت صورت انسان، ۲- تربیت نطفه به نوعی دیگر، ٤- موالید سه گانه (معدن، نبات، حیوان)، ٥- روح نباتی، ٦- روح حیوانی ۷- حواس دهگانهٔ درونی و بیرونی، ۸- قوهٔ محرکه، ۹- روح انسانی، ۱۰- سلوک اهل هند، ۱۱- روح چیست، ۱۲- ترقی روح انسانی، ۱۳- آدمی چند روح دارد، ۱٤- اجسام و ارواح و موالید چون پدید آمدند، نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۱٥ - ۳٥) چاپ شده است.

آغاز: حمد له. صلاة. اما بعد، چنین گوید... از این بیچاره درخواست کردند، که باید که در معرفت انسان رساله ای جمع کنید.

(ن.ک. نسخه ها ۲: ۱۳۹۸ «معرفت انسان» - ذریعه ۲۱: ۲٤۸ «معرفت انسان»).

10586- کراچی، حمشید رود، جامع مسجد نیوتاون: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، در مجموعه ۲ رساله او نوشته صفر ۱۲۹٥ھ (سید حضر نوشاهی).

● معرفت دل و ماهیت آن؛ رسالهٔ فرید بخارایی: گنج اسرار

از فرید الدین مسعودگنج شکر. دو نسخهٔ آن ناشناخته مانده و در زیر نام دوم: ۵۱٦ یاد شده نام شناخته شده اش همان «گنج اسرار» است.

● 3560- معرفت الدنیا

از شیخ علی بن حسام متقی (که یاد او در «اقرب الطرق: ۱۲۸٤» گذشت). در دیباجه می گوید: این چند کلمه ای ست در حقیقت دنیا و معنی آن و اقسام طالب دنیا و علاج حب دنیا. و نام این رساله «معرفة الدنیا» نهاده شد. باسربندهای «فصل»: ۱- در اینکه دنیا سه قسم است: دنیای محمود مطلق، مذموم مطلق، سوم دنیایی که به اعتباری مذموم و به اعتباری محمود است، ۲- طالبان دنیا بر سه قسمند، ۳- در ذکر چیز هایی که باعث شود بر ترک دنیا، ٤- اسبابی که ممد است بر ترک دنیا.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الدنیا قنطرة الاخرة... اما بعد، همی گوید... علی بن...

این چند کلمه ای ست در حقیقت دنیا و معنی آن.
(ن.ک. نفیسی ۱ : ٤۰۲ زندگینامه و نام ۳۳ اثر او از آن میان «معرفة اهل الدلیا» - ریو ۲ : ۸۷۳ «معرفة الدنیا».

10587- کراچی ، کتابخانهٔ همدرد ، حکیم محمد سعید دهلوی ۱۲۲ .R : نسخ ، سده ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۰ ص. نام نگارنده در دیباچه نیامده است (سید خضر نوشاهی).

10588- کراچی ، موزه ملی ٤۲۳ - ۱۹۵۹ N. M : نسخ ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۵ ص (نوشاهی : ۲۷۱).

10589- پیشاور ، و درریان ، دیگری ، عبدالصمد : نستعلیق خوش ، عبدالحکیم بن خیر الدین ، ۱۱۳٤ه. ش ۲۰ مجموعه ، آغاز برابر نمونه ، ۸ ص ۱۹ س (میر سید سجاد حسین).

10590- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۷٦ : نستعلیق پخته ، الهیار ولد میان حیونیک محمد ، ۱ ع ۱/۱۲۵۱ (له ۱۲۷۱ه) آخرین شماره مجموعه ، آغاز برابر نموله ، ۱۹ ص (گنج ۲ : ۹۸۲).

● 3561- معرفت ذات و صفات خدا : سئوال و جواب

از شرف الدین بو علی قلندر پانی پتی (که یاد او در «اسرار العارفین : ۱۲۵۷» گذشت). شاید دو نسخهٔ زیر یکی نباشند ، دست کم نسخهٔ موزهٔ کراچی همان «اسرار العارفین» پیشگفته باشد.
(ن. ک. پاکستان و هند ۳ (۱) : ۱۰۸ زندگینامه و نام آثارش ، از آن میان رسالهٔ «سئوال و جواب»).

10591- کراچی ، موزه ملی ۹٤۲ - ۱۹٦۱ .N. M : نستعلیق ، ملا عمر چشتی ، (۱۲۲٦ه). در فهرست بنام «معرفت ذات و صفات خدا» به روش پرسش و پاسخ آمده است ، آغاز : ای برادر بدانید که مسلمانان را کلمهٔ طیب بس است، ٦ ص (نوشاهی ۲۷۱) (ن. ک. اسرار العارفین که با همین سر آغاز است).

10592- لاهور ، دانشگاه پنجاب ٤۰۷۸ : تاریخ یاد نشده در «پاکستان و هند ۳ (۱) : ۱۱۰» آمده «سئوال و جواب» درباره دیدار الهی ، ذات انسان ، روح ، ذات و صفات الهی و اقسام مرگ ، به روش پرسش و پاسخ ، ۱۲ ص.

● معرفت روح : روحیه : روح.

● 3562- معرفت السلوک

از شیخ محمود چشتی مشهور به خوش دهان ، مرید حضرت شاه برهان الدین جانم (م ۹۹۰ه/ ۱۵۸۲م) که وی فرزند و خلیفهٔ شاه میران جی شمس العشاق (م ۹۰۲ه/۱۵۸٤م.) بوده است. (ن. ک. تنبیه الخلایق ، بخش اخلاق همین فهرست).

در گزارش «من عرف نفسه فقد عرف ربه». و در آن از گفته های مرشد پیشگفتهٔ خرد و شاه میران یاد شده ، بهره برده است. در چهار جدول (دایره) (همان : نسخه ها ۲ : ۱۲۹۸).

آغاز: حمدی غایت و شکر بی نهایت مر واجب الوجود برا که ممکن الوجود را در دائرهٔ ممتنع الوجود پیدا کرده وجود واجبست.

(ن. ک. موزهٔ سالار ۸ : ۱۸۵ ش ۳۳۳۲ و ۸: ۲۹٤ ش ۳٤۲٤ «معرفت السلوک»).

10593- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق الف ۱۳: نستعلیق ، محمد جعفر ، ع ۱۳۰۹/۲ھ. آغاز برابر نمونه (ص ۱ - ۱۰۵) (نوشاهی : ۵۷).

10594- کیمبل پور، صدیقی، حسن ابدال ۲۶: نستعلیق شکسته آمیز خوش ، ج ۱۲۳۲/۲ھ، آغاز برابر نمونه، ۷۱ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3563- معرفت السلوک

در سلوک و آداب آن.

آغاز: حمد له. صلات. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین ، که بعضی مردمان از سر هوا گویند که مرشد گرفتن فرض است.

10595- سرگودها ، بهلوال ، مدرسه علوم المرتضی ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3564- معرفت الفقر

از فتح الله گردیزی (که یاد او در «ارشادات صاحب : ۱۲۳۳» گذشت). دربارهٔ وجود مطلق و واجب.

آغاز: الحمد لمن حمد بکل ما حمد و شکر بکل ما شکر . . . «التماس عزیزان از جان عزیز تر و یوسفان مصر تمیز این نو عروسان معانی».

10596- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۵ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۸۲ - ۹۷).

10597- کراچی ، همانجا ، همان مجموعه که یکبار دیگر تکرار شده است (ص ۱۹۱-۲۰۷) (نوشاهی : ۵۷).

● 3565- معرفت الفقر

از ناشناس (ن. ک. نسخهٔ شیخوپوره) به روایت از حضرت صادق (ع). در نشانیهای فقرا ، تاج اولیاء الله ، آداب پختن و تقسیم کردن و خوردن طعام در فقرا ، چهار پیر ، چهارده خانوار ، موی تراشی ، دوازده امام ، چهارده معصوم ، پنج پیر حقیقت ، پنج پیر معرفت . . . به روش سئوال و جواب ، و سربندهای فصل. و با شرح روایت «الفقر کسابی» آغاز می شود. (ن. ک. فقر نامه ، جعفر الصادق): ۱۷۵۱).

آغاز: الحمد لله الذی نور وجه حبیبه . . . (ن. ک. فقر نامه : ۱۷۵۵ از محمد یار). آغاز ۲ : حمد له. صلاة. اعلم ان هذه رساله فی معرفه الفقر و اساسه. روی عن جعفر صادق بن.

10598- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمهل : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برا ر نمونه یکم ٤۳ ص (سید عارف نوشاهی).

10599- شیخوپوره، لوشهره، کتابخانهٔ هاشمی: نستعلیق پخته، محمد اکبر، ۱۲۸۵ھ. آغاز برابر نمونهٔ دوم، ۵۶ ص (خانم رضوانه سحر) در کلفون از محمد ابراهیم دانسته شده.

● 3566- معرفت القلوب

از شاه میران جی، شمس العشاق (که یاد او در «ارشاد العالبین: ۱۲۴۴» گذشت). در منابع در دسترس این ناچیز نامی از کارهای فارسی او نیامده است. (همان: نسخه ها: ۱۳۹۹). وی فرزند و خلیفه ای بنام شاه برهان الدین جانم (م ۹۹۰ھ/۱۵۸۲ م) داشته که او نیز کارهایش به زبان اردو بوده است. از آن میان «معروف القلوب» در نثر.

(ن. ک. پاکستان و هند ۶: ۲۶۰ برای شاه میران جی، و: ۲۶۳ برای فرزندش برهان‌الدین، که در اینجا ضمن نام‌کارهایش به زبان اردو از «معروف القلوب» نام برده شده است. شاید نسخه های زیر اردو ست که در فهرست «نوشاهی انجمن» نیامده است).

10600- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ۲۷: نوشته سید میر شاه، ۱۰۸۸ھ.

10601- کراچی، همانجا ۲ ق ۱۹: نوشته شاه متوالی عاجز، ۱۱۰۴ھ، ۲۹۸ ص.

10602- کراچی، همانجا ۲ ق ۱۸: نوشته میر محمد چشتی، ۱۲۰۵ھ، ۳۴ ص (سرفراز: ۴۳ ش ۲۹۰ تا ۲۹۲).

● 3567- معرفت القلوب

از ناشناس. ن. ک. پیش از این.

در آن از شریعت و طریقت و معرفت و حقیقت سخن گفته، و از: خلاصهٔ دل آرام، جالات نفسانی، راه عارف، راه عاشق، علم الیقین، عین الیقین، نظر و اصلان و سلوک گفتگو کرده است.

آغاز: حمدله. صلاة. بدانکه این رسالهٔ معرفت القلوب در بیان شریعت و طریقت...

10603- اسلام آباد، گنج بخش ۹۳۴۵: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲، آغاز برابر، ۵۷ ص.

10604- قصور، کوت مراد خان، کتابخانه همدانی، سید محمد طیب شاه همدانی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده یاد نشده، ۷ ص (نعیم اختر مجددی- تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۰۰).

10605- فیصل آباد، چنیوت بازار، وکیلان، کتابخانهٔ چشتی سلیانی: نستعلیق پخته، مختار بن محمد بن عبد المحمود پیشاوری، ۱۲۴۸ھ، (ص ۲۹۱ - ۳۰۰)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

● 3568- معرفت المحبوب

از شاه برهان الدین، در بیان چهار منزل عرفان، شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت تا راه سالکان روشن شود. (دیباجه). شاید نگارنده همان چشتی (م ۹۹۰ھ/ ۱۵۸۲ م) باشد (ن. ک. کلید گنج: ۱۸۱۱).

به نثری روان و معانی متین. نامبوب و سربندهای «ای سالک». و آغاز می شود به: عالم عبادت را بر طلب مقدم دارد و عاشق طلب را بر عبادت، عارف عمل بر علم یقین کند و عاشق بر عین

الیقین، نزد علما بگوش باید شنید و نزد محققان بالنظر باید دید، خدای را چون باید شناختن که از مکان منزه و شکل ندارد و آواز و ... نه ...

آغاز: حمدله. صلاة. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین، که این رساله معرفت المحبوب از تصنیف شاه برهان الدین (ق)، در بیان شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت، از برای منفعت عالمان و عاشقان.

(همان. نسخه ها ۲: ۱۳۹۹، نسخهٔ دانشگاه).

10606- اسلام آباد، گنج بخش ۱۱۳۳: نستعلیق، علام محمد بن احمد یار قریشی، در گجرات، ۲۳ ذیحجهٔ ۱۳۱۴ه. (ص ۷ - ۶) (گنج ۲: ۸۰۷).

● 3569- معرفت مقامات صوفیان

ناشناخته. (ن. ک. مقامات صوفیان، در همین بخش).

10607- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۴۷۸/۵/۱۴۲۸: از میانه سدهٔ ۱۳ه. در فهرست تنها آمده «معرفت مقامات» (بشیر حسین ۲: ۲۵۳).

● معرفت نامه: آفاق وانفس: معارف

شاه نعمت الله کرمانی. در ص: ۱۲۲۳ و ۱۹۴۰ گذشت.

● 3570- معرفة النفس

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی: ۱۵» گذشت). در گزارش حدیث من عرف نفسه، و معرفت نفس، صفات نفس، اقسام روح. به روش عرفانی، نامبوب، کوتاه.

آغاز: قال امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب: من عرف نفسه... بدان ارشدک الله امیرالمؤمنین فرموده است.

(ن. ث. نفیسی ۱: ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - صفا ۳: ۳۴۳ تا ۳۴۲ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان همین رساله - ایضاح المکنون ۲: ۵۱۳ «معرفة النفس که نادرست او را نیشابوری گفته - پیشگفتار «نسایم گلشن» از محمد نذیر رانجها: ۳۸ برای منابع دیگر).

10608- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹: نستعلیق خوش، ۸۸۲ - ۹۰۵ه. در مجموع رساله های او (ص ۶۴۸ - ۶۴۹)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۸۰۸).

10609- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشید فاروق: نستعلیق، یار علی بن الله یار، مجموعه رساله های او، نوشته ۱۲۲۷ه. آغاز برابر نمونه، ۳ ص (نعیم اختر مجددی).

10610- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله: نستعلیق خوش، سلیمان، پیرامون ۱۳۰۲ آغاز برابر نمونه، در مجموعه رساله های او (محمد نذیر رانجها).

● معرفت نفس: نفس

3571- معرفت الواحد: معرفت و وحدت

از ناشناس. که نام و نشانی از خود نداده است. در معرفت الهی، وحدت، هژده هزار عالم، ناسوت و ملکوت و جبروت و لاهوت، نفس، هفت ستاره، چهار روح جمادی و نباتی و حیوانی و انسانی و دوازده برج و جز آن ها. نخست آغاز می شود باچند «سئوال و جواب» دربارهٔ عرش و کرسی و لوح و قلم و عالم غیب و شهادت.

آغاز: هذا کتاب فی بیان معرفت الواحد. اگر نعمی یابد، باید که شکرانهٔ آن نعمت به جا آورده شود. لیکن آن زبان و آن دل ندارم که شکر تو گویم. سئوال.

10611- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاون ۸۲۳۶: نستعلیق خوش، معظم خان، ٤ شعبان ۱۱۸۲ه. آغاز برابر نمونه، ولی نام رساله «معرفت و وحدت» آمده، ۱۲ ص (سید خضر نوشاهی).

10612- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، ۱۲۹۷ه، آغاز برابر، ۱٤ ص (نعیم اختر مجددی).

10613- اسلام آباد، گنج بخش ۱٤٤٤: نستعلیق خوانا، پیرامون ۱۲۶۹ه. (ص ۱۲۰-۱۲٤)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۸۰۸).

10614- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز محصول نعمتی شایان (برابر نمونه)، ۳۰۰ ص (نعیم اختر مجددی).

3572- معنی کلمات

از ناشناس. بخواست شیخ الیاس، در سلوک نقشبندیان، در گزارش سفر در وطن، خلوت در انجمن، نظر بر قدم، هوش در دم، وقوف قلبی، وقوف عددی، توحید، بازگشت. (ن. ک. پاس انفاس: ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۸).

آغاز: حمدله اما بعد، چون صلاح آثار شیخ الیاس از این فقیر درخواست که بعضی از کلمات که در...

10615- کراچی، موزه ملی ۵ / ۳۵ - ۱۹۷۶ .N. M: نستعلیق، ۹ ذیحجه ۱۲٤۱ه. آغاز: برابر نمونه، ش ۵ مجموعه، ٦ ص (نوشاهی: ۲۷۲).

3573- معیار الکشوف

از شیخ سعد الدین احمد انصاری (دیباچه). وی همان دانشمند کابلی ست که یاد او در «معدن اسرار: ۷۲» و «شواهد الطوالع: ۱٦۷۱» گذشت. در بررسی کشف رحمانی و کشف شیطانی. در آن از آیت ها و حدیث ها، گفته های ابو حنیفه و شیخ احمد سرهندی مجدد الف ثانی و جز آن ها گواه آورده است. و در ضمن بر برخی ازگفته های مجدد الف در مکتوبات خرده گرفته است. ن. ک. رد مجدد الف ثانی: ۱٤۷۵).

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الله الاسلام وانقذنا من... و نجانا من ظلمات الشکوک والاوهام و طهرنا عن . . . چنانچه آنحضرت (ص) را سیر آفاق در شب معراج به روح و جسد واقع شد .

(ن. ک. گنج ٤ : ۲٤۲۱ که در آنجا توضیحی دربارۀ «شور عشق» و «داستان سمر و قند» از فارغ فرزند نگارنده داده شده است)

10616- حیدر آباد ، سند پراونشل میوزیم ، P. ٤۳ : نستعلیق خوش ، ٤ ذیقعده ۱۲۱٤ھ . آغاز برابر نمونه ، ۲۸۰ ص (سید خضر نوشاهی) .

● 3574- مغتنم الحصول فی علم الاصول

از حبیب الله قندهاری موسی خیلی (که یاد او در «توحید : ۹٤۷» گذشت) . در ۱۲۵۷ھ / ۱۸٤۱م . در توحید و عمده مسایل عرفانی ـ عقیدتی ، با گواه گرفتن ز «مکتوبات مجدد الف» و «مکاتیب شریفه» و سربندهای «مسئله ، قال ، اقوال»

در دیباچه نام نگارنده و کتاب آمده ، و می گوید آن را در برابر «مسلم الاصول» ملا حبیب الله بهاری نگارندۀ «سلم» در منطق نگاشتم

آغاز: اما بعد الحمد لله والصلاة و تبلیغ الدعوات والتسلیمات ، فقیر و حقیر سر پا تقصیر . . . موسوم به مغتنم . .

10617- کراچی موزه ملی ۱۰۸ / ۲۱۲ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق ، ۱۲۹۹ھ (ص ۱- ٤٤) (نوشاهی : ۵۵) .

10618- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، محمد اجمل چشتی فاروق : نستعلیق پخته ، حامد بن جعفر ، سدۀ ۱۳ھ . آغاز برابر ، ۸۲ ص (نعیم اختر محددی)

10619- سرگودها ، الحمن ربوه ، کتابخانه خلافت : نستعلیق خوش ، سدۀ ۱۳ھ . آغاز برابر ، ٧٤ ص .

10620- لاہلپور ، غلام محمد آباد ، مکتبۀ چشتیه : نستعلیق ، برکت علی باجوه ، ۱۳۳۱ھ . آغاز برابر ، ۶۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

● المغنی : شرح مثنوی معنوی

محمد عابد . در : ۱٦٤٤ گذشت .

● مفاتیح الاعجاز : شرح گلشن راز

لاهیجی . در: ۱٦۲۸ گذشت.

● مفاتیح حصن الحصین : شرح حصن الحصین

در: ۱۵۹۲ گذشت.

● 3575- المفاوضة بین الانسان و الکعبه

از محمد امین بدخشی (که یاد او در «نتایج الحرمین ۱ : ۹۲» گذشت). به سال ۱۰٦٦ھ/ ۱٦۵٦م بدان آغاز و در ۱۰٦۸ھ/۱٦۵۸م به انجام رسانده است. دربارۀ گفتگو و مناظره ای ست میان

شیخ آدم بنوری (همان: خلاصة المعارف: ۱٤۳۵) و شیخ احمد قشاشی (مدینه ۹۹۱ - ۱۰۷۱هـ/ ۱۵۸۳ - ۱۶۶۱ م) که در سال ۱۰۵۳هـ/۳-۱٦٤٤ م انجام گرفته است. دربارهٔ برتری کعبه بر انبیا و مؤمنان و یا عکس آن. که بنوری انسان را برتر از کعبهٔ خاکی می دانسته است. و نیز در همین رساله دنبالهٔ این گفتگو، که پس از مرگ شیخ آدم (م ۱۰۵۳هـ/۱٦٤٤ م)، مریدان وی دنبال کرده و با دیگران بحث کرده اند نیز آمده است. و از این رساله مشکلاتی که برای ترویج و گسترش گروه مجددیان، بدنبال این مباحث، در حرمین شریفین پیش آمده، نیز بدست می آید.

آغاز: حمدله... اما بعد، شنیده شد که در آن دیار حاسدی رساله معترض را دست آویز نموده، و به افتراها و بهانه ها فقرا را سرزنش کرده است.

(ن. ک. کحاله ۲: ۱۷۰ برای قشاشی و نگاشته هایش. هدیة العارفین ۱: ۱۶۱ برای همو. حدیقه، لاهوری: ۱۲۷ «نتایج الحرمین» او.

10621- لاهور، چاه میران، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی: نستعلیق، سدهٔ ۱۱هـ. پیرامون ۱۰۶۷ یا ۱۰۶۸هـ. آغاز برابر نمونه، بدنبال «خلاصة المعارف» سید آدم (ص ۷۶۱- ۷۹٦)، ۳٦ ص (سید عارف نوشاهی).

● 3576- مفاتیح الاسرار: ترجمهٔ الشجره النعمانیه

متن از ابن عربی (م ۵٦۰ - ۱۱٦۵/۵٦۳۸ - ۱۲٤۰ م). ترجمه و شرح از ابو العیش زین العابدین المعروف به سرور. به دستور مخدوم شیخ محمد حامد گنج بخش حسینی گیلانی (اوچی، که یاد او در «باز نامه: ۳۹۸» گذشت)، بنام «مفتاح الاسرار» (دیباچه).

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲: ٤۱ «الشجرة النعمانیه فی الدولة العثمانیه» از ابن عربی، و شرح آن از صدر الدین محمد قونوی).

10622- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ٤/۷۲: نستعلیق، محمد ادریس، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز در دیباچه پیش از نام مترجم و کتاب افتاده (گ ۱ پ - ۲٤ پ) (غلام سرور: ۳٦).

● 3577- مفتاح التصوف

از شیر علی بن محمد قاسم، که بیش از این از وی آگاهی در دست نیست (ن. ک. رشیدیه فی اعمال کسوریه ۱: ۲۰٤ نگاشتهٔ ۱۲۵۵هـ/۱۸۳۹ م، که دست کم تشابهی در نام هست).

در علم عقاید و حقایق و دقایق.

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد مر حضرت خالق احد و رزاق صمد را.

(ن. ک. دانش، دانشگاه ۱٦: ۹٦ که سر آغاز نسخه از آنجاست).

10623- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦٦۹ / ۱ / ۳٦۹۰: از سدهٔ ۱٤هـ. (بشیر حسین ۲: ۵٤-).

● **3578- مفتاح التوحید**

از خوب محمد چشتی (که یاد او در «امواج خوبی : ۱۲۸۸» گذشت).
نامسوب. در : وجود مطلق ، غیب هویت ذات ، اسماء و صفات و شئونات ذات ، حقیقت

محمدی ، قوس احدیت و وحدت ، ظل اسمای الهی ، تعین ثانی ، اعیان ثابته و حقایق موجودات.
آغاز: تحایف حمد و لطایف ثنا سزاوار ذاتی ست که وحدتش از شوایب غیر . . . این رساله مسمی به مفتاح التوحید . . . شیخ محمد خوب چشتی . . .

10624- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح؛ نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه.
آغاز برابر نمونه ، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **مفتاح التوحید** : منتخب مثنوی معنوی

درویش علی، ۸۱ در: ۱۹۳۵ گذشت. دربخش منظومه ها نیز خواهد آمد.

● **3579- مفتاح الحدیقه** : شرح حدیقه الحقیقه

از ناشناس، در ۱۰۲۰ه (۱۶۱۱ م). در پایان نسخهٔ تهران - ملک، سه بیت در تاریخ انجام کتاب آمده است : خضر گفت ای به ملک عالم غیب - مشکلت حل شد ز باغ ادیب ۱۰۲۰.
دیباچه ای ست به نثر بر «حدیقه» ی سنایی (ن. ک. بخش منظومه ها) با گزارش برخی واژه ها و آیتها و حدیثها و اصطلاحات آن منظومه ، به ترتیب تهجی.

و این جز «لطایف الحدایق» (ن. ک. همین بخش) اوست.

آغاز: . . . پس از حمد و ثنا حضرت باریتعالی . . . اما بعد ، این مقدمه ای ست در بیان لغات و بعضی آیات و احادیثی که . . .

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۵۱۰ «مرآت الحدایق ، لطایف الحدایق» از عبداللطیف عباسی، و ۲ : ۱۴۰۴ «مفتاح الحدیقه» ناشناخته - ایوانف : ۴۴۵ «شرح حدیقه» از عباسی ، و ۴۴۷ «مفتاح الحدیقه» عباسی - ایوانف ، کرزن : ۱۹۲ «شرح حدیقه» عباسی - موزه سالار ۳ : ۱۱۴۱، ۱۱۴۲).

10625- لاهور، دانشگاه، شیروانی۲/۵/۳۰۱۱؛ نوشته پیرامون۱۰۲۰ه/۱۶۱۱م.انجام افتاده.
در فهرست بنام «مفتاح الحدیقه» بدون تاریخ نگارش و سر آغاز آمده است (بشیر حسین ۳ : ۴۵۸).

● **3580- مفتاح الدقایق**

از خواجه عبدالله مشهور و ملقب به حاجی بهادر صاحب نقشبندی کوهالی (۱۶ رجب ۹۸۹ - ۱۰۹۹ه/۱۵۸۱ - ۱۶۸۷ م). که مرید وی درویش بن عبدالله لاهوری «احوال و مقامات» او را نگاشته است. (نسخهٔ ۴۰۶۶ گنج بخش).

آغاز: بدانکه الف و میم به اعتبار معنی یک است، و مقصود هر دو حرف یک امت به اعتبار.

(ن. ک. تذکرهٔ صوفیای سرحد: ۳۶۸ تا ۳۸۲ - گنج ٤ : ۲۰۷٤ «احوال و مقامات حاجی بهادر کوهاتی» از درویش لاهوری - ایوانف، ذیل: ۸۰۸ «مفتاح الدقایق» جهانگیر رضوی، که جز این است).

10626- کیمبل پور، چوره شریف، مختار الحسن شاه: نستعلیق، عادلشاه ساکن چوره قریب اٹک، ۱۲۹۵ه. آغاز برابر نمونه، ۲۰۰ ص (فقیر محمد).

● 3581- مفتاح الطالبین

از صلاح الدین عرف لادن علاء الدین سهروردی.
در سیر و سلوک.

10627- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۵۹۸/٦/۵۷۵ : از سدهٔ ۱۲ه. (بشیر حسین ۲ : ۲۵٤).

● مفتاح الطالبین

کمال الدین محمود غجدوانی. در احوال و مقامات و سخنان شیخ حسن خوارزمی. (ن. ک. گنج ٤ : ۲۱۰۱ و ۲۱٤۲). در بخش سیر خواهد آمد.

● 3582- مفتاح العارفین

از سلطان باهو (که یاد او در «اسرار قادری: ۱۲۵۹» گذشت). وی دو رساله به نامهای «مفتاح العارفین» و «مفتاح العاشقین» دارد. که «مفتاح العارفین» او به زبان اردو ترجمه شده است.

(ن. ک. اردو دایره ۱۱: ۱٦٦ که درآنجا از ٦ اثر او نام برده شده، از آن میان «مفتاح العارفین» پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦۷ که در آنجا از ۳۲ اثر او نام برده شده که ٤ رساله از آنها به زبان اردو ترجمه شده است، از آن میان «مفتاح العارفین»).

10628- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۷۱۹ : تاریخ یاد نشده، در اینجا بنام «مفتاح العارفین» آمده است (پاکستان مین ۲ : ۱٦۹).

● مفتاح الفتوح : فتوح الغیب، شرح

جیلانی - دهلوی. در ص: ۱٦۲۹ گذشت.

● 3583- مفتاح الفتوح : جنت الاعلا (۷)

از خواجه ثناء الله خراباتی (زاده ۱۲۲٤ه/ ۱۸۰۹)، که یاد او در «تفسیر ثنا : ۳۰» گذشت.

به نثر آمیخته به نظم، که در آغاز آن آمده : جنت الاعلا همین هفتم به بین - ستهٔ ما بعد کلها الد زین - بر طریق نثر میسازم بیان - صاف تر آید به فهم صادقان. در ۱۷ ذیحجه ۱۲۸٤ه/۱۸٦۸م) به انجام رسیده است.

سخنان پیران و شرح حدیثها و آیتهاست ، با اینگونه عنوانها : بیعت بر چند نوع است ، طریق چشتیه ، مراقبات حضرات چشتیه ، فقر و فنا ، سبب دشمنی عوام و ملاهای دنیا طلب در حق عرفا ، تقوا ، رضا ، توحید . . .

«جنت اعلا» نامی ست که شامل چند کار او می شود.

برای بخشهای دیگر آن بنگرید به : تصدیق الایقان ، کنز مجربات ، مغفرت نامه در بخش منظومه ها.

آغاز : بعد حمد خدا و نعت مصطفی و مدح خلفای راشدین و حسب کل اولیاء الله ، نقش نگین دل .

10629- لاهور ، سید ریاض حسین شاه خراباتی ۲۶ : نستعلیق شکسته پخته ، خود نگارنده ، ۱۲۸۴ه ، ۵ص (تسبیحی : ۱۷۰ - ۱۷۳).

● 3584- مفتاح الفیض

از حسن طاهر جونپوری (م ۹۰۹/۱۵۰۳م) شیخ حسن بن طاهر، پدر او از مردم ملتان (پاکستان) بود ، خو در جونپور (هند) می زیست ، سپس به دهلی های گزید و در این شهر درگذشت . مرید حامد شاه (م ۹۰۱/۱۴۹۵-۱۴۹۶ م) بوده ، رسایلی در سلوک و توحید داشته است.

در مقدمه ای در ترغیب به تصوف و اصطلاحات صوفیان ، سپس دو قسم : قسم یکم ، هشت فصل : توبه ، وضو ، عزلت ، ذکر ، نفی خواطر ، دوام صوم ، ربط با شیخ ، ترک اعتراض بر خدا و شیخ. قسم دوم در علم الحقیقة و در پایان مراقبات است.

آغاز : حمد عامهٔ ذرات موجودات که وان من شیئ الایسبح بحمده ثنای اوست بر ذات خود و شهادت و اقرار کاینات . . . اما بعد ، میگوید . . . بندهٔ مفلس حسن طاهر . . .

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۸۵ زندگینامه و نام همین کارش - اته : ۶۵۴ ذکرش - پاکستان و هند (۱) ۳ : ۱۲۷ «مفتاح الفیض» - اخبار الاخیار : ۲۰۱ زندگینامه و اینکه او را رسایل است در طریق سلوک و علم توحید ، از آن جمله «مفتاح الفیض» و نقل مطالبی از این رساله - خزینه ۱ : ۴۰۹ برای حامد شاه و نگارنده).

10630- راولپندی ، گولره شریف ، دربار پیر مهر علی شاه صاحب : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه ، آغاز برابر نمونه ، ۱۶۸ ص ۱۶ س.

10631- راولپندی ، همانجا : نستعلیق ، فیض عالم ، سدهٔ ۱۴ه، آغاز برابر نمونه ، ۱۳۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۰).

● 3585- مفتاح الکرامات

از محمد فاضل احمد آبادی ، در مناقب و کرامات و احوال و ملفوظات و نصایح حضرت شیخ یحیی چشتی معشوق الله ، در ۱۱۰۵ - ۱۱۰۶ه نگاشته است.

در بخش سیر خواهد آمد.

● **مفتاح الکنوز علی حافظ الرموز :** شرح دیوان حافظ

● **3586- مفتاح مخازن معالی :** معنی کلمات

از ناشناس، بخواهش شیخ الیاس. (ن.ک. ص: ۱۹۵۸ که این رساله درآنجا به عنوان دوم آمده است).
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، چون صلاح آثار شیخ الیاس از این فقیر درخواست که بعضی از کلمات که در این طریقهٔ علیه زیاد دایرند، شرح آن نوبس، باندازهٔ فهم قاصر خود نوشته آمده.

10632- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ھ. با تاریخ ۱۲٦٤ھ. در مجموعه، ش ۱ مجموعه. آغاز برابر نموله (پرفسور روسن آرا بیگم).

● **مفتاح المخزن :** شرح مخزن الاسرار

در ص: ۱٦٦۲ گذشت.

● **3587- مفرح الروح**

از ناشناس. به روایت حضرت جعفر صادق(ع) اوراد و وظایف است، با سرنندهای «فصل»: فصل اسناد چهل اسم معظم در چهل «باب». فصل در اسناد و فضایل سورهٔ مزمل، فصل پنجاه کامه.

آغاز: رساله مفرح الروح. حمدله. اسناد چهل اسم معظم و مکرم. بروایت ابو عبدالله جعفر محمد صادق(رض). از امام زین العابدین . . .

10633- وهاری، میلسی، سردار جهندیر: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ٤۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● **مفرح القلوب**

مفتی الملک. در بخش هندوبی خواهد آمد.

● **مفرح القلوب :** مرقعه القلوب

محمد معین کشمیری.

● **المفلس فی امان الله**

خواجه محمد چشتی. در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● **3588- مقابیس المجالس :** اشارات فریدی: ارشادات فریدی

سخنان خواجه غلام فرید چشتی، و گردآوری محمد رکن الدین پرهارسونگی چشتی ست، و به سه نام بالا خوانده شده است.

در: ۱۲٦۷ بنام دوم گذشت و اینک نسخه ای دیگر:

10634- فیصل آباد، چنیوت بازار، وکیلا،، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی: نستعلیق پخته، حسنات چشتی، ۱۳٤۵ھ. جلد چهارم آن است، در ۱٤۸ «مقبوس» (مجلس) از ۲۵ ع ۲/ ۱۳۱۵ تا ۲۱ شوال ۱۳۱۷ھ. آغاز: الحمد لله الذی نور زجاج القلوب بمصابیح الارواح، ۲۷۷ ص (نعیم اختر مجددی).

● **3589- مقاصد السالکین**

از ضیاء الله. به سال ۱۱۴۰ق/۱۷۲۸م. در ذکر و سیر و سلوک. در پنج «مقصد». مقصد ۱- ندارد ۲- در بیان ریاضت، ۳- فواید ذکر و ترک هوی و ما سواء الله، ۴- در حضور الهی و ترک ماسواء الله، ۵- در عشق در آن از مجدد الف ثانی نام برده است.

(ن. ک. نشریه ۹ : ۵۴ «مقاصد السالکین» نسخه ای از همین کتاب در کتابخانهٔ جامی در دو شنبه تاجیکستان).

10635- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۲۵۹/۲۵۴ : نوشته کانک، ۱۹۱۷ بکرمی (۱۲۷۹ق) (شبر حسین ۲ : ۲۵۴).

10636- اسلام آباد، گنج بخش ۹۲۹۹ : شکسته آمیز، شاهنواز بلخچی ولد محمود خان، ۲۲ رجب ۱۲۷۷ق، آغاز در مقصد یکم افتاده، ۱۰۴ ص.

10637- جهلم، لله، کتابخانه محددیه، مطلوب الرسول محددی : نستعلیق، امام الدین موضع کهوتکه واله، ۵ شعبان ۱۲۹۸ق. آغاز در مقصد یکم افتاده : تعالی او را داغی کند ورض الله را . . .، ۲۶۹ ص (نعیم احمر محددی).

● **3590- مقاصد السالکین** : آداب مرید و مریدی

از محمد بن احمد بن محمد. از مریدان «سلطان طریقت و برهان حقیقت شیخ سعد الملة والدین»، که به دنبال یک دوره جوانی که به شهوت آلود بود، با شیخ پیشگفته آشنا شده، بیعت کرده، ملازم او گشته، مشرف به کسب اجازت از ایشان گشته است. و پس از مرگ مراد خود چندین سخن را که از آن پیر به وی رسیده بود در این رساله نگاشت (دیباچه) گرد آورنده یکی از مریدان شیخ سعد الدین حموی (۵۸۶ - ۶۵۰ق/۱۱۹۰ - ۱۲۵۲ م) می باشد. که یاد این یکی در «اوراد و حرز ها : ۱۳۰۹» گذشت.

در دیباجه نام صریحی بدان نداده است بلک گفته «نحیف ترین شکستگان . . . محمد بن احمد بن محمد نزله الله به «مقاصد السالکین» و فضله به مقامات العارفین، در اوان شباب . . .» و از همین نشانه ها در یافته می شود که این کتاب همان است که نفیسی (۲ : ۷۲۴) یاد کرده است. ولی با آنکه در دیباجه می گوید «این چند سخن را که از آن سلطان به من رسیده بود در این رساله نوشتم» و با اینکه بارها در متن عبارت «و شیخ ما قدس سره می فرمودند» آورده، بازهم این کتاب صرفا «ملفوظات» نیست. بلک نگاشتهٔ خود نگارنده است، بر پایهٔ آموزش هایی که از پیر خود سعد الدین حموی یافته است.

در هفده «باب»: ۱- در بیان توبه و شرایط آن، ۲- در ارادت مرید و شرایط آن(۷ + ۱۲شرط)، ۳- احتیاج مرید به شیخ، ۴- مراتب شیخ و اوصاف او (۱۰ صفت)، ۵- تلقین ذکر و آداب آن، ۶- اوراد، ۷- درۀ شناختن خواطر، ۸- صفتهای دل و اطوار، ۹- اخلاص، ۱۰- مراقبت و محاسبت، ۱۱- صبر و رضا و تسلیم، ۱۲- محبت و صدق و توکل، ۱۳- زهد و تقوی، ۱۴- مشاهده و معاینه، ۱۵- تخلق به اخلاق الله، ۱۶- خرقه در هر رنگی، ۱۷- در مسایل راه روشن، با سربندهای «مسئله پرسیدند که . . .، شیخ ما(ق) فرمودند».

آغاز: سپاس و ستایش مر خداوندی را که ظاهر مؤمنان را به آداب خدمت خود بیار است. و باطن نیازمندان را.

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۱۶ و ۲: ۷۲۴ زندگینامهٔ سعد الدین حموی، که در آنجا «مقاصد السالکین» را ملفوظات وی انسته است - همانجا ۲: ۷۳۷ زندگینامهٔ کوتاه‌گرد آورنده).

10638- اسلام اباد، گنج بخش ٤٤٨٤: نستعلیق پخته پیرامون ۱۶ صفر ۱۱۰۱ه. (ص ۲۰۰ - ٤٤٧). آغاز برابر نمونه، در فهرست به نام «آداب مرید و مریدی» آمده (گنج ۲: ۸۷۸).

● **3591 - مقالات الصوفیه**

از تراب علی بن شاه محمد کاظم قلندر علوی کاکوری (م ۱۲۷۵ه/۱۸۵۸م) که یاد او در «مطالب رشیدی: ۱۹۳۱» گذشت). در دیباجه می گوید: این سخنان بزرگان دین و اولیاء الله است، که پدرم شاه محمد کاظم قلندر از «تذکره الاولیا» ی عطار و «رشحات» کاشفی بیرون کشیده بود و من آن را به انجام رسانده و بنام «مقالات الصوفیه» نامیدم. سخنان منصور حلاج، ابو الحسن خرقانی، معروف کرخی، عبیدالله احرار و جزآن هاست. که بدنبال نام هر یک آورده شده است.

آغاز: بعد حمد خدای که از نوع بشر انبیا را برگزید و اولیاء را تابع ایشان گردانید... می گوید فقیر رهی بندهٔ درگاه باسطی تراب علی.

(ن ک مشار ٤: ٤٨٦٥ «مقالات صوفیه» که نشانی چاپ لکهنو ۱۸۹۳ م آن را داده).

10639- دیره غازی خان، تونسه، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق پخته، طاهر رشید بن حسن جمال، در قصبهٔ گجرات، ۱۳۰۵ه. آغاز برابر، ٤۰۳ ص (نعیم احمر مجددی).

● **3592 - مقالات نوشه**

از حاجی محمد قادری نوشه، گنج بخش ۱ که یاد او در «کلمات طیبات ۱۸۰۷» گذشت). نمونه ای از آن در «تذکرهٔ نوشه گنج بخش: ۱۳۳ - ۱۳٤» چاپ شده.

10640- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه: ضمن «کشکول» (تذکرهٔ نوشه گنج بخش: ۱۳۳).

● **3593 - مقامات اولیا و صیرت القیا**

از ناشناس، که شاید نامش در قسمت افتادهٔ دیباجه بوده است. نخست شریعت و طریقت و حقیقت را تعریف و بایکدیگر سنجیده، آنگاه به حدیث «ما الحقیقه» کمیل ابن زیاد (ن. ک. کمیلیه: ۱۸۱٤) به تفصیل پرداخته. سپس می گوید: پس هر که می خواهد به منازل اهل عرفان برسد، باید مراتب ایشان را بداند. آنگاه سی مرتبهٔ آنان را، به شماره گزارش می کند.

مرتبهٔ ۱- ایمان، ۲- ثبات، ۳- نیت، ٤- صدق، ٥- اخلاص، ٦- انابه، ۷- توبه، ۸- زهد، ۹- فقر، ۱۰ تا ۱۲- ندارد، ۱۳- ذکر و استغفار، ۱٤- خلوت، ۱٥- تفکر، ۱٦- خوف و حزن، ۱۷- رجا، ۱۸- صبر، ۱۹- شکر، ۲۰- ارادت، ۲۱- محبت، ۲۲- ندارد، ۲۳- معرفت،

۲۴- یقین ، ۲۵- استقامت ، ۲۶- توکل ، ۲۹- توحید ، ۳۰- اتحاد و وحدت و مقام فنا و اتحاد. تتمه در بیان روح و نفس و قلب و دل.

نام کتاب در سر آغاز به خامهٔ نویسنده است

آغاز: بر ارباب سلوک و عرفان و اصحاب اسلام و ایمان پوشیده نیست ، که باری تعالی کافهٔ بنی ادم را به حکم ما خلقت الجن والانس الالیعبدون ، برای معرفت و عبودیت خود آفریده.

10641- اسلام اباد ، گنج بخش ۳۰۴۳ : نستعلیق پخته ، ۱۷ رمضان ۱۲۴۰ه. (ص ۴۸ - ۱۴۸). پس از چهار سطر از آغاز پارگی و افتادگی دارد و نیز مرتبه ۱۲۰۱ و ۲۲ افتاده (گنج ۲ : ۸۰۹).

● 3594- مقامات تصوف

از شاه ابو سعید دهلوی مجددی (م ۱۲۵۰ه/۱۸۳۵م) که یاد او در «هدایت الطالبین» همین بخش خواهد آمد.

مقامات تصوف است به نثر ، همراه با سلسلهٔ نقشبندیان به نظم ، که نام کسان همراه است با گزارش کوتاهی از احوال ایشان.

(ن ک. ایوب قادری : ۷۵ که ضمن چهار کار منسوب به او ، از «مرقات السالکین» نام برده است).

10642- پیشاور ، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۹۵۱ : تاریخ یاد نشده ، در مجموعه با تاریخی از ۱۲۴۵ و ۱۰۹۳ه. (عبدالرحیم ۱ : ۳۷۵ و ۲ : ۵۸).

● 3595- مقامات خدا بخش ملتانی

از ناشناس. مقامات و سخنان خواجه ملا خدا بخش ملتانی (که یاد او در «توفیقیه : ۱۳۷۱» گذشت) می باشد. (ن. ک. ملفوظات خدا بخش ، که شاید همان باشد).

10643- بهاولپور ، کتابخانه مفتی محمد صادق ، مولانا محمد معاذ صاحب : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز در دیباجه افتاده : بمتنی ثم یحیین. والذی اطمع ان یغفرلی خطیئتی یوم الدین و الصلاة و . . . بعد ها این چند سطور دربیان بعضی آنچه از روایح طلیه و لوامع نیره و جوامع منتخبه و بوارق مقتبسه و شوارق . . . ، ۱۲ ص (پرفسور دکتر الله دتا چوهدری).

● مقامات خواجهٔ احرار: قدسیه

● 3596- مقامات السلوک

از ناشناس ، که نام خود را در سر آغاز و انجام نیاورده است.

در دو فصل : ۱- آداب صحبت پیر با مرید ، ۲- آداب صحبت با دیگران.

آغاز: از رساله ای در سلوک این چند آداب را نوشته ام ، و به اسم مقامات السلوک ، بر دو

وصل ساختم. بحمد الله العلی العظیم. فصل اول آداب . . .

10644- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، گویا امام الدین ، ۱۲۹۹ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3597- مقامات صوفیان : چهل مقام

ناشناخته. در برخی از نسخه ها به روایت ابو سعید ابو الخیر (۳۵۷-۴۴۰ شعبان ۴۴۰ه/ ۹۶۸-۱۰۴۸م) است نسخه ها بایکدیگر جدایی دارند. ولی در اصل همان است که به نام «چهل مقام صوفیان» از میر سید علی همدانی دانسته شده است (ن. ک : ۱۴۰۴).

در بارهٔ چهل مقام سلوک صوفیان. مقام ۱- نیت ، ۲- انابت ، ۳- توبه ، ۴- ارادت ، ۵- مجاهدت ، . . . ۱۰- رضا ، . . . ۲۰- عبادت ، . . . ۳۰- رجا ، . . . ۴۰- قربت ، . . . ۴۰- تصوف.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۰۹ «مقامات اربعین» از او سعید ابو الخیر و ۲ : ۱۴۱۰ «مقامات صوفیان» نیز به روایت او ، و دو رسالهٔ دیگر ناشناخته به همین عنوان).

10645- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۱۱ : نستعلیق پخته ، محمد حسین کابلی ، صفر ۹۹۲ه (ص ۳۰-۳۲). آغاز : هذه رساله فی مقامات الصوفیه و بیان حالاتهم . . . صوفی چهل مقام باید ، تا در کوی تصوف درست آید ، و صوفی زبانکار امروز را یک مقام آگاهی نیست . . . ، آنگاه چهل مقام را برابر فهرست بالا می آورد.

10646- اسلام آباد ، همانجا ۴۴۸۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۱ه. با تاریخ ۱۱۰۰ه. در مجموعه (ص ۱۰۸-۱۲۷). با روایت ابو سعید ابو الخیر آغاز می شود ، که به مریدان گفت قلم و کاغذ بیاورند تا مقامات را بنویسم. آغاز : آورده اند روزی خواجهٔ طریقت و پیشوای . . . نشسته جماعتی مریدان به خدمت او حاضر و از انواع شریعت و حقیقت هر کسی چیزی می گفت . . . آنگاه چهل مقام را برابر فهرست بالا بر شمرده (گنج ۲ : ۸۱۰).

10647- اتک ، سلطانپور ، کتابخانه حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق پخته صوفی محمد بن علی بن قاضی حمید الله ، ۱۲۸۲ه. برای مرشد خود مولانا اسد الله و سید ارشاد حسن جالندهری آغاز:هذ رساله فی مقامات الصوفیه و بیان احوالهم... صوفی چهل مقام باید تا در کوی تصوف درست آید ، (ص ۴۹-۵۳) (نعیم اختر مجددی).

● 3598- مقامات طریقهٔ مجددیه : مراتب الوصول

از شاه رؤف احمد مجددی ، متخلص به وحدت که یاد او در «در المعارف : ۱۴۴۶» گذشت ، بدستور مرادش عبدالله معروف به غلام علی شاه دهلوی ، در یک «مقدمه» و چند «وصل» و یک «خاتمه» (دیباچه).

مقدمه در ترغیب بیعت نمودن به دست شیخ کامل. وصل ۱- در بیان دایرهٔ امکان و مایتعلق بها ، ۲- در بیان دائرهٔ ولایت صغرا ، ۳- در بیان ولایت کبرا ، ۴- دائرهٔ ولایت علیا ، که ولایت ملاء اعلاست ، ۵- دایرهٔ کمالات نبوت ، ۶- دایرهٔ کمالات رسالت ، ۷- دایرهٔ کمالات اولوالعزم ، ۸-

حقیقت کعبهٔ ربانی ، ۹- حقیقت قرآن ، ۱۰- دایرهٔ حقیقت صلات ، ۱۱- معبودیت صرف ، ۱۲- دایرهٔ خلقت ، ۱۳- دایرهٔ محبت صرف ، ۱۴- دایرهٔ محبت ممتزجه با محبوبیت ، ۱۵- محبوبیت صرف ، ۱۶- حب صرف ، ۱۷- لاتعین ، خاتمه در بیان طریقهٔ توجه به مسترشدان.

نسختی از این رساله بنام «رسالهٔ عرفانی» در ۱۴۸۹ و نسختی دیگر از آن به نام «مراتب الوصول» در ۹۰۴ گذشت در دیباچهٔ نسخهٔ گنج بخش (زیر) نامی به رساله داده نشده است ، و آمده «چون بعضی از برادران دینی مثل عالم علوم عقلی و نقلی مولوی ولی الله سنبهلی استدعا آوردند که برای ما یک رساله در بیان مقامات طریقهٔ مجددیه ه نهجی . . .

آغاز : الحمد لله الذی جعل الاولیاء خلف الانبیاء . . . اما بعد ، می گوید فقیر رؤف احمد متخاص به رأفت.

(ن. ک. حدیقه ، مرور : ۱۳۷ زندگینامه و نام یازده کار او ، از آن میان «مراتب الوصول» - ادوب قادری : ۱۹۸ که نام و کار او را برده از آن میان مراتب الوصول).

10648- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۱۹ : نستعلیق پخته ، غلام حسن ، ۲۸ ذیحجه ۱۲۹۷ ه. در کانون بنام «مراتب الوصول» است.

● **3599. مقامات مجدد الف ثانی** ؛ اثبات . . .

از ناشناس. که جواب مجدد الف ثانی (۱۰۳۴ ه/۱۶۲۴ م.) و پیروان ایشان را ، در پاسخ به خرده گیریهای شیخ عبدالحق دهلوی (ن. ک. رد مجدد الف ثانی : ۱۴۷۵ همین بخش) را گرد آورده است.

آغاز : بدانکه حضرت مجدد (رض) جواب اعتراضات ، که نافهمان بر کلام ایشان می نمایند ، در مکتوبات خود تحریر کرده اند ، و حاجتی ندارد که دیگری جواب آن بنویسد ، مخلصان و فرزندان ایشان متصدی دفع آن شده اند ، حضرت محیی پسر ایشان و حضرت محمد فرخ و عبدالاحد نبیره های ایشان و میرزا محمد بیگ بدخشی.

10649- دیره اسماعیل خان، موسی زئی،خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ ه. (ص ۱۴۷ - ۱۶۵) (محمد نذیر رانجها).

● **مقامات مظهری**

غلام علی دهلوی. در بخش سیر خواهد آمد.

● **مقرر نامه** : مکتوبات جهانیان جهانگشت

● **3600. مقصد اقصی**

از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان کامل : ۱۲۹۰» گذشت) . «در معرفت ذات خدای و صفات خدای و افعال خدای و در معرفت ولایت و نبوت و در معرفت ظاهر و باطن انسان و مبداء و معاد انسان» ، باسربندی «ای درویش» . نخست هشت «فصل» : ۱- رونده کیست ، ۲- شریعت و طریقت و حقیقت چیست ، ۳- انسان کامل ، ۴- در بیان کمال انسان، عجز انسان ، ۵- اثر صحبت ، ۶- ترک و

قطع دنیا ، ۷- کشف بیان سلوک ، ۸- نصیحت . و سپس هشت «باب» : ۱- در سخن اهل تصوف در معرفت ذات خدا ، ۲- صفت خدای ، ۳- افعال خدای ، ٤- معرفت اقوال به قول اهل حکمت ، ۵- معرفت ولایت و نبوت ، ٦- اعتقادات اهل تقلید و اهل استدلال و اهل کشف ، ۷- انسان ظاهر و باطن ، ۸- معرفت چهار دریا (ذات باری ، روح ، ملکوت . . .) مبداء و معاد .

آغاز : حمدله . صلاة . اما بعد ، چنین گوید . . . که جماعتی از درویشان . . . از این بیچاره درخواست کردند که می باید در معرفت ذات خدای و صفات خدای و افعال .

(ن . ک . کشف الظنون ۲ : ۱۸۰۵ «مقصد الاقصی» که از ترجمهٔ آن از کمال الدین حسین خوارزمی به نقل از «حبیب السیر» یاد می کند - ریو ۱ : ۸۳٤ «مقصد الاقصی» - ذریعه ۲۲ : ۱۱۰ «مقصد الاقصی» - مشار ٤ : ٤۸۹۸ «مقصد الاسنی» (۱) که همین رساله است و همان صفحه «مقصد الاقصی» که نام نگارندهٔ این یکی را نیاورده - رضوی ٤ : ۲۵۵ «مقصد الاقصی» - نسخه ها ۲ : ۱٤۱۲ «مقصد الاقصی» - نفیسی ۱ : ۱۱۱ و ۲ : ۷۲۲ - صفا ۳ : ۱۱۲۳ زندگینامه و نام چند اثرش ز آن میان همین کتاب و برای نسخه هایش : اته : ۱۸۰٦ - ایوانف : ۱۱۸۰ - ریو ۲ : ۸۳٤ - نشریه ۸ : ۱۷۳ ، ۱۸۷ ، ۲۳٦ و ۱ : ۲٦٤ ، ۳۱۵ - دانشگاه بمبئی : ۸٤ - مرآت العلوم ۳ : ۲۳۵ ، ۲۳٦ - چهار کتابخانهٔ مشهد : ۱۸۳ - دو کتابخانهٔ مشهد : ۱۰۳۳ - اشکوری ۹ : ۱۷۷ - سنا ۱ : ۲۳٦ - فاضل، مشهد ۳ : ۸٤٦ - موزهٔ سالار : ۳۲۲۲ ، ۱/٤۳۹۰).

10650- کراچی ، موزه ملی N. M ۱۹۵۸ - ٤٤ / ۳ : نستعلیق ریز و خوش ، سدهٔ ۱۰ ه . آغاز برابر نمونه ، ۲۲ گ .

10651- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۲۵۰ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۰۰۳ ه . آشفته صحاف شده (ص ۱۹۰ - ۲۰٤ و ۲٤۵ - ۲۷۵) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۱۱) .

10652- کراچی ، موزه ملی N M ۱۹٦۱ - ۹٦۹ : نستعلیق ، ۷ ج ۲ / ۱۰۵۹ ه . آغاز افتاده ، در آداب مبالغه ثنای که در چند موضع ، ۳٤ گ (نوشاهی : ۲۷۲) .

10653- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤۹۱ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۰۹۷ ه . (ص ٤۷ - ۱۸۷) ، در فهرست ناشناخته مانده (گنج ۲ : ٦۸۳).

10654- پیشاور ، پشتو اکادمی ٤۸۷ : نستعلیق خوش ، ۱٤ شوال ۱۰۹۹ ه . آغاز برابر نمونه ، ۲۱۲ ص (استاد محمد رضا همدانی) .

10655- لاهور ، محمد شفیع ۲۸۹/۳۰۸ : نستعلیق شکسته آموز ، ۱۱ شعبان ۱۰۷۵ ه / ۱٦٦۵ م . آغاز برابر نمونه ، ۲۵ گ (بشیر حسین : ۲٦٤) .

10656- راولپندی ، گولره شریف ، دربار شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ ه . آغاز برابر نمونه ، در ۸ فصل برابر نمونه ، ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

10657- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦۹ - ۱۳۷ / ۱۲ : نستعلیق ، (محمد نرمون ، ۱۱۵٤ ه . در اورنگ آباد) ، آغاز برابر نمونه (ص ۲۰۳ - ۲۲۲) .

10658- کراچی، همانجا ۱۷۸ - ۱۹۷۱ .N. M : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ هـ. آغاز برابر نمونه، ٦۷ گ (نوشاهی : ۲۷۲).

10659- اسلام آباد، گنج بخش ۵۲۳۸ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲هـ. (ص ۱ - ۲٦ و ۲٦ - ۹۲)، آغاز افتاده (گنج ۲ : ۸۱۱).

10660- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۳٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10661- دیره اسماعیل خان، ...ی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : شکسته، ملا بانید محمد تیاری، ۱۲۹۱هـ. (ص ۱ - ۷۳ مجموعه)، نخست شش باب است بمانند نمونه، سپس هشت باب دیگر (محمد نذیر رانجها).

10662- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق : نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز افتاده : در باب سخن اهل تصوف و اهل وحدت می نگارم، که روندگان راه خدایتعالی ایشانند. فصل اول در آنکه رونده چیست و راه رونده چیست و منزلت چیست و مقصد چیست... ۸۲ ص (نعیم اختر سجددی).

10663- اسلام آباد، گنج بخش ۹٤۰۱ : تحریری، سدهٔ ۱۳هـ. دستبردگی هایی دارد و گزیدهٔ آن را ماند (ص ۲٦ - ۱۷۰).

10664- اسلام آباد، همانجا ۸٦۲ : نستعلیق خوش، محمد انوار اسیری هروی، ۲ ثور ۱۳۳ خ. (ص ۱ - ۹۰)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ٦۸۳ و ۸۱۱).

● **مقصود از علم تصوف و حروف : تصوف و حروف**

ترکه. در ص : ۱۳۵۲ گذشت.

● **3601- مقصود الطالبین**

از ناشناس. (و نباید «مقصود الطالبین» مولانا عبدالرشید جونپوری م ۱۰۸۳هـ/ ۱٦۷۲ م باشد که در اوراد است). نام کتاب در کلفون آمده است.

رموز و آرای عرفانی ست که از پیران شنیده و به گزارش آنها پرداخته است. باسربندهای «وصل» : روح آدمی، عالم ناسوت، عالم ملکوت، عالم جبروت، عالم لاهوت، هویت.

آغاز : الحمد لله الذی لا خیر الا هو. اما بعد، این مسکین خوشه چین، چنین می گوید، که بعضی رموزات اسرار و مکاشفات انوار.

(ن. ک. علمای هند : ۱۱۹ جونپوری و «مقصود الطالبین» او که می گوید در اوراد است).

10665- کراچی، موزه ملی ۳ - ٦ / ۲٤۳ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ش ۳ مجموعه (گ ۵۱ - ۷٤)، نام کتاب در کلفون آمده (سید عارف نوشاهی : ۲۷۳).

3602- مقصود المراد : مقصود العاشقین : ملفوظات شاه هاشم

ملفوظات سید شاه هاشم علوی بیجاپوری (م ۱۰۵۹ه/۱۶۴۹م) فرزند شیخ برهان الدین ، و برادر زاده وجیه الدین گجراتی (م ۹۹۸ه/۱۵۸۹م)» (ن.ک. شرح جام جهان نما : ۱۳۷۹). شاه هاشم بروزگار ابراهیم عادلشاه (۹۸۷ - ۱۰۳۵ه) به بیجاپور آمده و بروزگار محمد عادلشاه (۱۰۳۵ - ۱۰۷۰ه) در گذشته است .

گرد آوری مریدش شاه مراد بن شاه جلال ، بخواهش طالبان و مریدان ، پس از مرگ شاه هاشم ، گرد آورده و «مقصود المراد» نامیده است .

از محتویات نسخهٔ گنج بخش بر می آید که نام کامل صاحب ملفوظات اقبال الشریف هاشمی معروف به شاه هاشم فرزند قاضی برهان الدین فرزند قاضی نصرالله فرزند عماد الدین است . و وی مرید شاه قاضن (قاضی) بوده که در قصبه ای در سه منزلی گجرات می زیسته است . و نیز از محتویات کتاب بر می آید ، که گرد آورنده مرید شاه عبدالرزاق قادری بوده است که پس از مرگش به شاه هاشم پیوسته است .

نثر آمیخته به نظم ، باسربندهای «فرمودند» و «نکته».

آغاز : حمدله. عاقبة. صلاة. اما بعد ، بعضی طالبان و مریدان سلطان السالکین، تاج العارفین بحرالحقایق . . المخاطب به خطاب اقبال الشریف هاشمی المعروف به حضرت شاه هاشم .

(ن. ک. تاریخ زبان اردو ، شمس الدین قادری ، لکهنو : ۲۵ که در آنجا نام کتاب «مقصود العاشقین» آمده است - نسخه ها ۲: ۱٤۱٤ «مقصود المراد»).

10666- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۲۵۲ : نستعلیق پخته ، ۷ ج ۲/ سدهٔ ۱۲ه . آغاز برابر نموله ، ۱٤۲ ص (گنج ۲ : ۸۱۲) .

10667- کراچی ، موزه ملی ۱۳ / ۲۱۰ - N. M. ۱۹۶۵ : نستعلیق ، (میر ابوالقاسم ، ۱۲۵۹ه. آغاز : فرمودند که ذکر ها بسیار است طالب را باید که آن ذکر بسیار کند که در آن ذوق بسیار یابد ، ش ۱۳ مجموعه (ص ۲۲٤ - ۲۳۶) ، بخش از آن است (نوشاهی : ۲۷۵) .

10668- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۱۷ : تاریخ یاد نشده ، (ص ۱ - ۱۰۹) ، (سرفراز : ۴۳) ، این نسخه در فهرست نوشاهی نیامده .

3603- مقصود المؤمنین : ترجمهٔ . . .

متن از بایزید انصاری پشتو (که یاد او در «خیرالبیان : ۱٤٤۲» گذشت). به زبان عربی . ترجمه از ناشناس.

در ۲۱ «فصل» : معرفت توحید ، علم ، ایمان ، خوف ، رجا ، معرفت ، نفس ، قلب و روح ، دنیا ، آخرت ، توکل ، قناعت ، توبه ، شریعت ، طریقت و حقیقت و جزآن ها.

آغاز : ثنای مر خدای را آنچنان که بشمار دانسته شده است.

(ن. ک. پاکستان و هند ۴(۲) : ۲۲۲ و صوفیای سرحد : ۸۳ که از این متن بدون یادی از ترجمه نام برده اند - اردو دایره ۴ : ۱۷ که می گوید «حمرالبیان» و «مقصود المؤمنین» او، کتاب های نیم مقدس هستند که بوسیلهٔ الهام بروی نازل شده است).

10669- لاهور، محمد شفیع ۳۵۰ / ۳۷۴ : نستعلیق، نتها ولد آخولد شیخ نور محمد ۱۴ ع ۲/۱۲۲۴ھ / ۱۸۰۹ م. زیر نویس متن، آغاز برابر نمونه، ۹۵ گ (بشیر حسین : ۳۰۱).

3604- مقصود المؤمنین و ذوق العارفین

از ناشناس. مباحث صوفیانه است و بیشتر پند و اندرز های صوفیانه، با استناد به حدیثها و سروده ها، در آن از ابو حنیفه، سعدی شیرازی و «نفحات» جامی (م۸۹۸ھ/ ۱۴۹۲م) نقل شده است. با سربندهای «ای عزیز» به نثر آمیخته به نظم: ما بی بضاعتیم وصالش گرانبهاست - مشکل میان ما و تو سودا بهم رسد. باگزارش حدیث کنت کنزاً مخفیاً آغاز می شود، سپس دربارهٔ اهمیت ذکر خفی، فقر، لا اله الا الله، طلب رزق: مهر نام فردا که فردا که دید... و پایان می باید: باید که طالب حق همیشه عزلت گیرد، تا در یاد حق او را فتوری نشود. و صحبت با صلحا و علما و عاملان کند... تا به مرتبهٔ اولیاء الله مشرف شود.

آغاز: بدان ای عزیز، اسعدک الله تعالی فی الدارین، که در این کتاب فواید مقصود بسیار است. و این را «مقصود المؤمنین و ذوق العارفین» نام نهاده شد. زیرا که هر که بخواند و شنود و عمل کند، او را بسیار مقصود حاصل شود.

(ن. ک. پاکستان و هند ۴(۲): ۲۲۲ «مقصود المؤمنین» از شیخ بایزید انصاری، که نبایستی از ان باشد - برای بایزید ن. ک. خیر البیان در همین بخش).

10670- کراچی، موزه ملی ۱/ ۱۶۰- ۱۹۶۶ N. M: نستعلیق، (محمد علی ولد محمد شفیع، ۷ شوال ۱۲۰۲ھ. آغاز برابر نمونه، (ص ۲ - ۳۵) (نوشاهی : ۲۷۳).

10671- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۴۴ : نستعلیق پخته، ۱۵ ع ۲ / ۱۲۹۹ھ. نام کتاب در دیباچه و کلفون آمده (ص ۶۶ - ۱۰۰). آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۱۳).

3605- مکاتیب شریفه

نامه های شاه عبدالله معروف به شاه غلام علی دهلوی (م۱۲۴۰ھ/۱۸۲۴م) ست که یاد او در «اجوبهٔ اعتراضات ۲ : ۱۲۲۷» گذشت. گرد آوری شاه رؤف احمد دهلوی، که «ملفوظات» او را نیز گرد آورده است (ن. ک. همین بخش).

حدیقه، لاهوری : ۱۳۳ ضمن زندگینامهٔ او، از هشت کارش از آن میان «مکاتیب شریفه» نام برده، بی آنکه از گرد آورندهٔ آن نام برد.

اندیا افیس، چاپی : ۲۸۶ که چاپ ۱۳۳۴ھ(۱۹۱۶ م) را دارد.

10672- بنون، نسیم گل، مولانا حبیب الله خان : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز: مکتوب اول. در بیان عقیده در حق اصحاب کرام و تفضیل حضرات شیخین... بسمله. الحمد لله کثیراً طیباً مبارکا فیه و مبارکا علیه، ۱۴۰ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3606- مکاتیب شریفه : مکتوبات شریفه

از مولانا غلام محیی الدین قصوری (که یاد او در «سلالهٔ‌برورده:۵ ۱ ۱ ۱» گذشت). چند مجموعه نامه از وی در دست هست ؛ یکی گرد آوری خلیفهٔ او غلام نبی للهی (که یاد او در «ازالهٔ شبهات نجدیه : ۱۲۵۰» گذشت). این مجموعه یازده نامهٔ عرفانی ست که به غلام نبی نوشته ، و او آنها را در ۱۲۷۰/۳-۱۸۵٤م گرد آوری کرده است. (ن. ک. مکاتیب طیبه : زیر).

آغاز : الحمد لله الذی فرض المکتوبات . . . اما بعد ، میگوید . . . که چون مکاتیب هدایت اسالیب که از پیشگاه . . . بنام این لا شیئ شرف نزول فرموده ، مشتمل بر حقایق طریقت ، و محتوی بر دقایق حقیقت بود.

(ن. ک. حدیقه ، لاهوری : ۱۳۸ زندگینامه و فهرست ۱۷ اثر او ، از آن میان همین کتاب).

10673- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۷٤۷/۳۷۸۰ : نوشته غلام حسین، ۱۲۹۳ھ(۱۸۷۶م) در فهرست بنام «مکتوبات شریف» آمده (بشیر حسین ۲ : ۳۷۵).

10674- لاهور ، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق خوش ، محمد صدیق ساکن بالیکی نو ، برای مولوی احمد دین ، ۱۲۹۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (سید عارف نوشاهی).

10675- سرگودها . بهاوال ، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز: مکتوب اول. الحمد لمن هو الوحید ، و الشکر لمن هو المجید. . . ، ۸۲ نامهٔ قصوری ست بی دیباجه ای و دانسته نیست شاید مکتوبات شریفه و یا مکاتیب طیبهٔ اوست ، ۱۰۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10676- شیخوپوره ، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر مجددی: سدهٔ ۱۳ھ و مقابله ۱۳۲۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ٥٤ نامه اوست ، نخستین : عقیده در حق اصحاب کرام و اثبات تجدید مجدد الف ثانی ، ۱۶۷ ص .

● 3607- مکاتیب طیبه

از مولانا غلام محیی الدین قصوری (که یاد او پیش از این گذشت). چند مجموعه نامه از وی در دست هست.مجموعهٔ «مکاتیب‌طیبه» نخستین آنها ست، که خودگرد آوری کرده است. نامه هایی ست به مرشد و یاران خود ، و خود قصوری دیباجه ای برای آن ساخته است. نامه هایی ست در مسایل فقهی و عرفانی ، اسرار و رموز تصوف ، احوال و ارادات شخصی ، برخی به نظم و بیشتر به نثر آمیخته به نظم. به : پیر ابراهیم ، میان غلام رسول ، محمد اسکندر خان ، محمد کریم خان ، مولوی غلام علی و جز آنان.

و این جز «کلمات طیبات» است که ملفوظات اوست و گرد آوری یکی از مریدانش به نام جان محمد می باشد. و نیز جز «مکاتیب شریفه» (ن. ک. پیش از این).

آغاز : بعد از ابداع بدایع محامد تحیات الهی ، و پس از اصطناع صنایع مقاصد صلوات حضرت

رسالت پناهی ، منجلی و موضوع ضمایر فیوض مسموع . . .
(ن. ک. حدیقه ، لاهوری : ۱۳۸ زندگینامه و فهرست ۱۷ اثر او ، از آن میان همین کتاب).

10677- لاهور ، چاه میران ، پرسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق خوش ، فضل حسین ، ۱۵ رجب ۱۲۹۳ه. اغاز برابر لمونه ، ۹ ص (سید عارف نوشاهی).

10678- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۸٤/۷۵۱ : نوشته علام حسین ، گویا ۱۲۹۳ه (۱۸۷٦ م) که «مکتوبات شریف» به آن تاریخ است (بشیر حسین ۲ : ۳۷٤).

10679- لاهور ، کریم پارک ، جامعه مدنیه ، الور حسین نفیس رقم : نستعلیق شکسته ، عبدالرحمان ، ۱۳۰۰ه. آغاز برابر نمونه ، ۳ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

10680- لاهور ، محمد شفیع ۴۱/۳٤۳ : نستعلیق ، آغاز سدهٔ ۱٤ه. آغاز برابر لمونه ، ۵۳ گ (بشیر حسین : ۲۹۵).

3608. مکاشفات

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). مسایل گوناگون عرفانی ست ، با سربندهای «مکاشفه» (۳ مکاشفه). با حمد و ستایش و فرق میان آندو و اقسام سه گانهٔ حمد : قولی ، فعلی و حالی آغاز می کند ، سپس مکاشفهٔ ۱- حمد و ثنا صفات کمالی و خاص ذوالجلال است ، ۲- وان من شیئ الایسبح بحمده ، ۳- اسم جامع جمیع اسماء الهیه ، ٤- شهادت مطلق ازوست و ما یقابل او غیب است ، ۵- نقطهٔ ذاتیه و نقطهٔ صفاتیه ، ۱۰- هر اسمی از اسماء الهی دو مدلول دارد ، ۳۰- اگر یکی رو به آیینه نماید دویی پدید آید : سایه و شخص مینماید دو - بحقیقت یکی ست بی من و تو ، ۵۰- اگر رفع حجاب حقه ای یابی از گوهر و در و نقدی ست از حوهر ، ٦۰- عالم سایهٔ حق است ، ٦۳ (خاتمه) در بیان عشق.

آغاز : یا حبیبی من انت و من هو ، لست الا و لست هو ، فمن انا . . . حمد آن حامدی که محمود است - بخشش اوست هر چه موجود است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۱۵ «مکاشفات» - ذریعه ۲۲ : ۱۵۳ «مکاشفات» - نفیسی ۱ : ۱۸۸ «مکاشفات» و دیگری «رساله مکاشفهٔ» - مشار ، مؤلفین ٦ : ۹۳۳ که نشانی چاپ «مکاشفات» او را داده - ریو ۲ : ۸۳۳ «رساله مکاشفات» - منا ۱ : ۲۰٦ «مکاشفات» - و ۲۳۷ «رسالهٔ مکاشفات »).

10681- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۱٤۹-۱۸٤ مجموعه رساله های او) ، نسخه نامی ندارد (گنج ۲: ۸۱۳).

3609. مکاشفات

از ناشناس. که شاید نامش در قسمت افتادهٔ دیباجه بوده است ، به نثر آمیخته به نظم. در دوجا چنین آمده : من که به معنی صورم - داده «دیوانه» ام لقب ابرار. من که به «دیوانگی» شهرهٔ عالم شدم - هستی من عقل بود ، جاهل هستی خطاست. با سربندهای «کشف». و در آن آمده ازین «کشف»

هایی که من کرده ام ـ شده اذنم از سید خاص و عام :
کشف در بیان پیدایش صورت. کشف در بیان هستی مطلق.
10682- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۹۶ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ه. پس از خطبه و میانه و انجام افتادگی دارد، ۲۸ ص (منج ۲ : ۸۱۳).

● 3610_ مکاشفات رضوی : شرح مثنوی معنوی

محمد رضا ملتانی، در ۱۶۴۲ گذشت. و اینک نسخه های دیگر.

10683- بنون، نسیم گل، مولانا حبیب الله جان : نستعلیق خوش، ۱۳۰۹ه. آغاز همانگونه، ۴۱۸ ص (محمد نذیر رانجها).
10684- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق پخته، مولوی جمال الدین حسینی، ۱۲۲۰، آغاز همانگونه، ۷۳۸ ص (خانم رضوانه سحر).

● 3611_ مکاشفات غیبیه : مکاشفات عینیه

از شیخ احمد سرهندی، مجدد الف ثانی (که یاد او در «اثبات نبوت : ۱۰۲۲» گذشت) گرد آوری فرزندش خواجه محمد معصوم (که یاد او در «اذکار معصومه : ۱۲۳۳» گذشت) با دیباجه ای از وی که در آن از خود نام نبرده است، و می گوید در ۱۰۵۱ه/۱۶۴۱م ورقی چند از مسودات اقدس آیات حضرت را دست آورده به بیاض در آورده «مکاشفات غیبیه» (و یا «عینیه») نام نهادم.
برخی از اجازه های مجدد الف ثانی ست که به پیران گروه داده، شجره نامه های طریقت قادریهٔ نقشبندیه، مکاشفات ایشان، و در پایان جهل حدیث گرد آمدهٔ خود او (ن. ک. : ۱۰۸۴ بخش عقاید).
آغاز : سبحان من لایصل حمد حامداً الی قدس ذاته . . . نموده می آید که در سال (۱۰۵۱) ورقی چند از مسودات قدسی آیات حضرت . . . الشیخ احمد بن عبدالاحد . . .
(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۱۵ «مکاشفات غیبیه» نسخهٔ مدینه ـ علمای هند ۱۰ زندگینامه و فهرست ده اثر وی از آن میان «مکاشفات غیبیه» ـ پاکستان و هند ۴ : ۲۱۲ تا ۲۱۷ زندگینامه و نام برخی از کارهایش از آن «مکاشفات غیبیه»).
10685- شیخوپوره، سرمیدانی، انجمن ضیاء العلوم، نعیم اختر : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. و باید به خامه گرد آورنده در ۱۰۵۱ه. باشد، ۱۱۹ ص (نعیم اختر مجددی).
10686- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۵۳۵/۵۱۱ : نوشته محمود بن احمد بن شهباز خان، سدهٔ ۱۱ ـ ۱۲ه از گرد آورنده در فهرست نام برده نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۵۵).
10687- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه : نستعلیق خوش ۲۵ ذیقعده ۱۲۴۱ه. آغاز برابر نمونه، ش ۹ مجموعه، ۸۶ ص (محمد نذیر رانجها).
10688- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد

اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز پخته ، خواجه محمد علی مخدوم اعظمی ، ۱۲۵۱ھ در بلدۂ سرهند ، (ص ۲ - ۵۸) ، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها).

10689- شیخوپوره ، «مریدانی» ، گنجینه ضیاء العلوم ، نعیم اختر : نستعلیق ، امام الدین بن میان محمد ، ۳ شوال ۱۲۹۲ھ آغاز برابر نمونه ، ۵۵ ص (نعیم اختر مجددی).

10690- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز خوش ، قاضی الله داد ، ۱۰ ع ۲/سه شنبه سدۂ ۱۳ھ آغاز برابر نمونه، ۷۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10691- دیره اسماعیل خان ، همانجا : نستعلیق پخته ، شیر محمد المشهور خلیفه نقشبندیه مجددیه ، سدۂ ۱۳ھ (ص ٤٤ - ۱۱۵ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

10692- لاهور ، پرفسور محمد اقبال مجددی : بنا بر اطلاع شفاهی ایشان و اینکه تاریخ کتابت را به یاد ندارند .

● **مکاشف الاسرار :** شرح لوایح

جامی - کرمانی، بدنبال «لوایح : ۱۸٦۰» گذشت.

● **مکالمات غوث الاعظم :** غوثیه

● **3612- مکالمات غوثیه**

از ابو اسحاق جمال الدین احمد بن سید شرف الدین قادری ، ملفوظات بندگی محمد غوث قادری اوچی ست ، که به سال ۸٦۲ھ/۱٤۵۸م در اوچ می زیسته است. این محمد غوث همان نوادۂ شیخ عبدالقادر جیلانی است که زندگینامه اش در خزینه ۱ : ۱۱۵ آمده و مرگش را ۸۷۷ھ/۱٤۷۲م نوشته است (محمد غوث بن شمس الدین بن شاه میر).

آغاز : حمدله. صلاة. اما بعد حمد الهی و نعت رسالت پناهی ، اضعف العباد ابو اسحاق جمال الدین احمد بن سید شرف الدین قادری که چون راقم الحروف.

10693- رحیم یار خان ، صادق آباد ، کتابخانه غوثیه ، جمال الدین والی ۳۸ : نستعلیق پخته ، نیمه سدۂ ۱٤ھ آغاز برابر نمونه ، ۸۲ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● **مکتوبات آدم بنوری :** مکتوبات سید آدم

● **مکتوبات ابوالعلاء :** مکتوبات میر ابو العلاء

● **3613- مکتوبات احمد سعید مجددی :** تحفۂ زاویه

از شاه احمد سعید مجددی (که یاد او در «اثبات مولد و قیام : ۱۰۲۱» گذشت). صد و بیست و هفت (۱۲۷)نامه است به مرید و خلیفۂ اش حاجی دوست‌محمد قندهاری(که یاد او در «مکتوبات دوست محمد» خواهد آمد). و گرد آوری همو. این مجموعه بکوشش دکتر غلام مصطفی ، بنام «تحفۂ زاویه» در ۱۲۷۳ھ در کراچی چاپ شده است.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب الطالبین الصادقین السالکین بذکر اسماء ذاته . . . اما بعد میگوید عبد ضعیف . . . دوست محمد قندهاری . . . به زیارت ایشان می رفتم.

(ن. ک. حدیقه، لاهوری: ۱۴۲ نام ۸ کار او از آن میان همین کتاب - پیشگفتار «رشحات عنبریه» مظهری، از پرفسور محمد اقبال مجددی، زندگینامه و بررسی ۸ اثر او، از آن میان همین کتاب).

10694- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، عطا الله نقشبندی، ۱۲۷۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۱۵ ص.

10695- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق شکسته پخته، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، نشان و عنوان شنگرف، ۱۹۴ ص (محمد نذیر رانجها).

10696- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۲۱ نامه است، ۱۳۰ ص.

10697- میانوالی، همانجا: نستعلیق خوش، خان بن ملا فیض محمد، ۸ رجب ۱۳۵۲ھ. در موضع در این کلان. آغاز برابر نمونه، ۱۴۷ ص (محمد نذیر رانجها).

● مکتوبات سید احمد شهید

در بخش عقاید: ۱۱۸۸ گذشت.

● 3614ـ مکتوبات احمد کشمیری

از شیخ احمد کشمیری (که یاد او در «افضل الطریق: ۱۲۸۳» گذشت). گرد آوری از ابو محمد حسن شعری قادری بن خواجه صدر الدین، عرف بچ کشمیری (۱۲۲۳-۱۲۹۸ھ/۱۸۰۸-۱۸۸۱م) از سرایندگان روزگار کهرک سنگه کشمیر، که پس از پدر خود رنجیت سنگه، در ۱۸۳۹م. چند ماهی فرمانروایی کرد.

آغاز: بعد حمد بیحد و سپاس بیقیاس، به درگاه کبریا، و درود نامعدود به بارگاه حضرت احمد مجتبی.

(ن. ک. شعرای کشمیر ۱: ۴۵۹ «شعری، خواجه حسن» که در آنجا نام ۳ اثر او آمده است: ۱- مرآت الخیال، دیوان اوست که چاپ شده، ۲- مثنوی لعل و گهر، ۳- قصهٔ چهار درویش به نظم).

10698- کراچی، موزه ملی ۹۵۵-۱۹۵۸ .N. M: نستعلیق خوش، بابا خلیل الله، ذیقعده ۱۲۸۰ھ. در امرتسر، ش ۳ مجموعه رساله های او (ص ۲۴۲-۲۵۹)، نام گرد آورنده در فهرست غلط چاپی دارد (نوشاهی: ۲۲۲).

● 3615ـ مکتوبات اشرفی

از عبدالرزاق حسنی حسینی سمنانی، مرید سید اشرف جهانگیر سمنانی (که یاد او در

«لطایف اشرفی : ۱۸۳٤» گذشت). نامه های همان مرید اوست. که وی گرد آورده است. و به نوشتهٔ نفیسی (۲ : ۷۵۶) نامه های او در دو جلد گرد آمده است. یکم آن را حاج نظام الدین غریب یمنی (گرد آورندهٔ «لطایف اشرفی» پیشگفته) در ۷۸۷ھ/۵-۱۳۸٦م. و دومین را عبدالرزاق سمنانی، در ۸٦۹ھ/ ۱٤٦۵ م فراهم آورده اند.

آغاز: الحمد لله الذی کتب آیات الوجود علی صحائف الانفس و الافاق ، و رتب تعینات المقصود بطوائف الانس.

(ن. ک. نفیسی ۲ : ۷۵٦ «مکتوبات اشرفی» - ایوب قادری: ۱۱۲ نسخهٔ مسلم یونیورسیته لائبریری علی گره - اخبار الاخیار : ۱۷۲ سمنانی و همهٔ «مکتوب ۲۲» او که به قاضی شهاب الدین دولت آبادی نوشته بود ، برای نمونه - ریو ۱ : ٤۱۲ ، ٤۱۳ «مکتوبات اشرفی» - اته : ٦۵٤ «مکتوبات سید اشرف جهانگیر» - بزم صوفیه : ٤٤۱ تا ٤۸۲ زندگینامه و نام ۳ کارش از آن میان همین مکتوبات).

10699- سند ، سانگهرا ، شهدداد پور ، مدرسه صبغت الفیض ، فقیر عبدالحکیم هینگورا : نستعلیق ، قاضی معین الدین، سده ۱۲ھ. آغاز: میر اشرف سمنانی او را سید اشرف جهانگیر گویند از کاملان است صاحب کرامت و تصرف در سیاحت با امیر سید علی همدانی قدس سره ، رفیق بود ، ٦٦٤ ص (محمد علی کوثر).

10700- کراچی ، پرفسور محمد ایوب قادری : نستعلیق خوب ، بی تاریخ ، آغاز برابر نمونهٔ کامل ، ۳۰۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 3616- مکتوبات اعلیحضرت

از غلام نبی للهی (م ۱۳۰٦ھ/۱۸۸۸م) (که یاد او در «ازالهٔ شبهات نجدیه : ۱۲۵۰» گذشت). گرد آوری امام الدین بن میان محمد ، که در کهوتکه می زیسته است. وی «نادر الکلام : ۱۱۹۵» را در ۱۲۸۳ھ/٦-۱۸٦۷ م نگاشته است. و بسیاری رساله های صوفیانه به خط این کس در کتابخانهٔ مجددیهٔ شهر جهلم ، لله، بیادگار مانده است. و آخرین تاریخی که از این نوشته ها بیاد دارم ۱۳۰۲ھ (۱۸۸٤م) است که نشان می دهد تا این تاریخ زنده بوده است.

مجموعه نامه های صوفیانه - ادبی غلام نبی ست ، نخستین آنها برای پدر گرد آورنده ، مؤرخ ۱۳ رمضان ۱۲۹۱ھ (۱۸۷٤ م.) ، در پند و اندرز و راهنمایی هاست. و آخرین آنها به شیر محمد کلاچی واله ، در طلب نسخه ای از «روضهٔ قیومیت».

اغاز: مکتوب اول به والد ماجد کمینهٔ درویشان صدور یافته. الحمد لله و الصلات علی رسول الله. برادر دینی ، مخلص یقینی میان صاحب میان محمد سلمه الله. فقیر غلام نبی احمدی کان الله له.

10701- جلهم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین ، آغاز سدهٔ ۱٤ھ. آغاز برابر نمونه ، ٤٤٦ ص (نعیم اختر مجددی).

● **مکتوبات امام ربانی :** مکتوبات مجدد الف ثانی

● **3617ـ مکتوبات خواجه باقی بالله**

از خواجه باقی بالله سمرقندی دهلوی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص : ۱۳» گذشت). نامه هایی ست عرفانی آمیخته به نظم، برخی به نام و برخی بی نام. در نسخهٔ چاپ در «کلیات باقی بالله» هشتاد و هفت «رقعه» (ص ۷۱ - ۱۴۳) جای گرفته است، با دیباچه ای کوتاه: ۱ـ به التماس درویشی، ۵ـ به شیخ تاج الدین، ۱۰ـ به یکی از طالبان: محبت نامه که درین و لا مرسل بود مطالعه نمود، ۱۵ـ به شیخ احمد سرهندی (مجدد الف ثانی): کتاب که ارسال داده بودند رسید، ۲۰ـ به یکی از مخدومان، ۳۰ـ حق سبحانه و تعالی بر آن دارد که رضای او باشد، ۴۰ـ به یکی از علمای مخلص: ان بعض الظن اثم، ۵۰ـ راد کم الله شهوداً و معرفة. صورت واقعه دلیل امت، ۶۰ـ به شیخ احمد سرهندی: حق سبحانه و تعالی تاج کرامت و لباس معرفت و محبت، ۷۰ـ به یکی از سادات: حق سبحانه و تعالی به میراث کامل بهره مند گرداند، ۸۰ـ حق سبحانه و تعالی به اعلا مرتبهٔ اتقیا مشرف گرداند، ۸۷ـ به مستعدی: الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات.

آغاز: نامهٔ یکم: ارتباط این بیحاصل از حیث مصاحبه و تعلم ذکر و مراقبت سلسلهٔ نقشبندیه ق.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۴۳۷ «نامهٔ باقی بالله»).

10702- اسلام آباد، گنج بخش ۶۴۱۴: نستعلیق خوش، احمد مشتاق (۱۰۴۹ه به ۱۰۶۴) (ص ۱۸۸ - ۳۵۴)، آغاز برابر، و یک «رقعه» در (ص ۳۷۲ - ۳۷۳) افزوده هایی بر چاپی دارد (گنج ۲: ۸۱۵).

10703- هزاره، تناول، امب، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیر کڑه ۱۳: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. همراه «ملفوظات خواجه باقی بالله»، رویهم ۱۸۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

10704- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۵۸: نستعلیق خوش، ۱۱۰۹ه. (ص ۱۴ - ۱۱۴)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۸۱۵).

10705- حیدر آباد، تند و تیمر، گنجینه نظامانیان: نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۲۴ شوال ۱۱۷۷ه. آخرین شماره مجموعه رساله های او (ص ۲۶۰ - ۴۵۲). آغاز: حمدله. صلاة. ارتباط این بیحاصل از حیث مصاحبت (نعیم اختر مجددی).

10706- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، سراجیه: نستعلیق خوش، ۱۲۸۱ه. (ص ۸۳ - ۱۶۵)، آغاز برابر نمونه، ۸۲ نامه است (محمد نذیر رانجها).

10707- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: گویا نوشته مولانا محمد حسن جان مجددی ۱۲۸۱ه. ش ۴ «کلیات» او. آغاز: اکثر اصحاب از این ترتیب مشایخ خود خبر نداشتند،

از غلبهٔ ظهور احوال و علو مجلس عالی ، اگرچه . . . (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10708- سرگودها ، بهلوال، کوت مومن مولانا غلام سرور ; نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۳۲ ص (محمد نذیر رانجها)

10709- لاهور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین ; نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، (برگ ۲۸ - ۷٤) (دکتر ظهور الدین احمد).

3618- مکتوبات بو علی قلندر

از شرف الدین ، بو علی قلندر پانی پتی (که یاد او در «اسرار العارفین ۱۲۵۷» گذشت). نسخهٔ گنج بخش ۳۶ نامه است ، به نثر آمیخته به نظم ، با نام کسان. اینک فهرست ده نامهٔ آغاز مجموعه :

۱- به شیخ محمد، دربارهٔ رؤیت باری در معراج ، ۲- شهباز عرف کوکهر (ن. ک. نامهٔ نهم)، این عالم پیدا شده نیست ، ۳- شیخ میر داد، این عالم را اول نیست ، ٤- شیخ محمد ، حدیث ما عرفناک حق معرفتک ، ۵- شیخ میر داد ، موج عین دریاست و دریا عین موج ، ٦- شیخ هادی ، آن مردمان نمیرند که خود را نشناسند ، ۷- میر سید حسین ، خدای را نادیده گرفتن ، ۸- شیخ محمد ، ظالم آن است که از خود فراموش است ، ۹- شهباز عرف کور کهه (ن. ک. پیش از این) اگر باخود باشی تو باشی و اگر بیخود باشی هم تو باشی ، ۱۰- شیخ محمد ، اگر خود را خدا گویی کفر نیست.

آغاز : رسالهٔ حضرت . . . قلندر شیخ محمد را واضح باد، چون محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم از معراج باز آمد ، یاران پرسیدند.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۹۷ زندگینامه و فهرست آثارش ، از آن میان «مکاتیب» - اخبار الاخیار : ۱۳۵ زندگینامه و دربارهٔ «مکتوب» او. در اینجا آمده جملهٔ آن بنام اختیار الدین است ! - پاکستان و هند ۱(۳) : ۱۰۸ زندگینامه و فهرست آثارش، در اینجا نیز آمده : نامه هایی به اختیار الدین نوشته که حاجب درباری بود و او را نصیحت کرده - مخطوطات دیوبند ۲ : ٦۹ «مکتوبات شاه بو علی قلندر»).

10710- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٤٤٤ : نستعلیق ، ۱۲۹٤ ه. (ص ۲ - ۱۸)، ۳٦ نامه است برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۱٦).

10711- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۷٤ ۷۱/٤/۳ : از سدهٔ ۱۳ ه. (بشیر حسین ۲ : ۲۵٦).

3619- مکتوبات میرزا جانجانان

شمس الدین حبیب الله ، متخلص به مظهر ، مشهور به میرزا جانجانان ، شهید ۱۱۹۵ ه / ۱۷۸۰ م. مرید و خلیفهٔ شیخ احمد سرهندی ، از گروه نقشبندیان و قادریان خرقه داشت و به پایه های بلند گروه مجددیان رسید. غلام علی مجددی دهلوی (م ۱۲٤۰ ه / ۱۸۲٤ م) «مقامات مظهری» (ن. ک. گنج ٤ : ۱٤٤) را در احوال او نگاشته است .

(ن ک. فرهنگ سخنوران : ۵۵ «مظهر دهلوی» که مرگ او را ۱۱۹٤ و ۱۱۹۵ یاد کرده- خزینه ۱ : ٦۸٤ که مرگ او را ۱۱۹۸ ه. آورده - مشایخ نقشبند : ۲۸۲ تا ۳۰۳ زندگینامه ، که مرگ

اورا ۱۱۹۵ه گفته - محمود فاضل، فردوسی : ۱۲۳ «مکاتیب جانجانان» ؟ - علمای هند : ۲۲۹ «مظهر». ایوب قادری : ۴۹۵ زندگینامه و منابع دیگر برای او - مخطوطات دیوبند ۲ : ۷۱ «مکتوبات میرزا مظهر جانجانان»).

10712- اسلام آباد، گنج بخش ۱۵۵۲ : نستعلیق، محمد خان ولد میرزا محمد اکبر، صفر ۱۲۹۳ه. (ص ۴۵۷ - ۵۳۶)، ۲۳ نامه. آغاز : مکتوب اول. برخوردار مکرم التماس تحریر نسب و حسب از فقیر کرده اند. چون فایدهٔ معتد بها برآن مترتب نبود (گنج ۲ : ۸۲۹).

10713- سرگودها، ساهیوال، مکتبه سلیمانیه : نستعلیق خوش، عبدالله بن مولوی عبیدالله حنفی قادری، سدهٔ ۱۳ه. مکتوب اول. برخوردار مکرم - برابر بالا، ۱۲۸ ص (محمد نذیر رانجها)

10714- کراچی، موزه ملی ٤ / ۱۰۵۶ - ۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق، عبدالکریم، ۱۳۰۳ه. در مجموعه «رسایل نقشبندیه» (نوشاهی : ۲۲۸).

● 3620- مکتوبات جهانیان جهانگشت : مقرر نامه

از جلال الدین حسین بخارایی، جهانیان جهانگشت (که یاد او در «جامع العلوم : ۱۳۸۱» گذشت). نامه های اوست به تاج الدین احمد بن معن، سیاه پوش دهلوی (که یاد او در «سراج الهدایه : ۵٤۸۱» گذشت)، در مسایل اخلاق و تزکیهٔ نفس، صوفیانه. و از آنها پیدا ست که سیاه پوش از وی در آن مسایل راهنمایی می خواسته است، و سپس آن نامه ها را گرد آوری کرده است.

مجموعه ۴۲ نامه است که همان تاج الدین در ۷۷۷ه/۱٤۷٤ م گرد آورده است، که هر نامه با عبارت «مقرر» است آغاز می شود. و مجموعه را «مقرر نامه» خوانده اند.

آغاز : سلطان پور. یحفظها الله تعالی من الآفات و نواحی. حضرت دار الملک دهلی حرسها الله تعالی عن البلیات اهلها.

(ن. ک. پاکستان و هند ۳ : ۳۱۳ و ۳۷۲ زندگینامهٔ جهانیان و نام کارهایش از آن میان «مقرر نامه» - نسخه ها ۲ : ۱٤۳۸ «نامه های جهانیان جهانگیر» و نام نگارنده محمد آمده).

10715- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶۲، ۲۹۷ مخد : نستعلیق، آغاز سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۶۱ گ ۱۵ س، (عباسی ۱ : ۷۶۷)، نام نگارنده در فهرست سید جلال الدین محمد آمده.

● مکتوبات حامدیه

یکی در بخش عقاید : ۱۱۸۷ گذشت. و دیگری در بخش نامه نگاری خواهد آمد.

● 3621- مکتوبات محمد حسن جان

گرد آوری مولانا محمد هاشم جان مجددی (م ۱۹۷۵ م). نامه های مولانا محمد حسن جان مجددی (م ۱۳۶۵ه / ۵ - ۱۹٤۶ م) است، در مسایل عرفانی، اخلاق، احوالات شخصی، سفرهای خود و جز آنها.

10716- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی : از سدهٔ ۱۴ه. بدون دیباچه ای از گرد آورنده، جلد ۱، ۲۰۵ ص.

10717- کراچی، همانجا : از همان سدهٔ ۱۴ه. بدون دیباچه ای ازگرد آورنده، جلد ۲، در پایان به خامهٔ گرد آورنده آمده است «مقابله شده»، ۱۵۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3622- مکتوبات محمد حسین

از محمد حسین، زنده در ۸۱۴ه/۱۴۱۱م، مرید قطب عالم. و این یکی گویا همان سید برهان الدین نبیرهٔ مخدوم جهانیان بخارایی ست، که در گجرات جایگزیده و معروف به قطب عالم (م ۸۵۷ه/ ۱۴۵۳م.) می باشد.

نامه های ست به ملک شیخن، گویا همان مولانا شیخن مانکپوری، مرید قطب عالم پیشگفته. نامهٔ دوم دربارهٔ نماز، سوم دربارهٔ زکات و روزه و حج، نامهٔ چهارم در معرفت. (ن. ک. بحرالمعانی : ۱۳۱۵ که فهرست این چند نامه، و سرآغاز نسخه یکی ست، و نام طرف نامه بسیار نزدیک).

آغاز : آن حدای که انگبین شیرین نوشین را از فوارهٔ تلخ نیش زنبور.

(ن. ک. اخبار الاخیار : ۱۷۶ برای قطب عالم - همانجا : ۱۸۵ برای شیخن- باهمین املا).

10718- کراچی، موزه ملی ۹۷۱ - ۱۹۶۱ .N. M : نسخ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۳۶ ص، انجام افتاده (نوشاهی : ۱۹۰).

● 3623- مکتوبات خواجه معین الدین سجزی : اسرار الواصلین

سجزی، ناشناس. که در ص : ۱۲۶۱ گذشت اینک نسخه ای دیگر :

10719- اٹک، خیرپوره، تله گنگ، مولوی اسد الله خان : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز به همانگونه، ۷۶ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3624- مکتوبات خواجه معین الدین چشتی

خواجه معین الدین سجزی (که یاد او در «انیس الارواح : ۱۲۹۴» گذشت). مجموعه های زیر یکی و یکدست نیستند. (ن. ک. پیش از این).

(ن. ک. مشار ۴ : ۴۹۲۳ «مکتوب» که نشانی یک چاپ آن را داده - اته : ۱۹۲۴ «مکتوبات معین الدین» - مرآت العلوم ۲ : ۱۶ «مکتوب خواجه معین الدین چشتی به بختیار کاکی» - موزهٔ سالار ۸ : ۱ / ۳۴۳۵، ۳۴۴۶/۱ «مکتوب خواجه»).

10720- کراچی، جمشید رود، مسجد نیو تاون ۲۱ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. نامه ای ست در چهار «باب» ۱- در بیان نماز حقیقی، ۲- روزه حقیقی، ۳- زکات حقیقی، ۴- حج حقیقی، آغاز : مکتوب به جانب خواجه . . . همچنان نوشته بود که برادرم خواجه قطب الدین ارشدک الله از معین الدین، ۱۴ ص (خضر نوشاهی).

10721- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۲۴۹/۴/۴۳۰۲ : نوشته محمد شریبی، ۳ جلوس محمد شا (۱۱۳۴ه) در فهرست بنام «مکتوب خواجه . . . به خواجه بختیار کاکی» بدون نشانی پیشتر

آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۵۵) .

10722- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۸۸ : نستعلیق خوانا ، سید محمد ، ذیحجه ۱۱٤۹ھ ، (ص ۱۸٤ - ۲۰۰) ، آغاز : دوست همرز اهل یقین برادر خواجه قطب الدین دهلوی. ارشدک الله تعالی ، ز فقیر معین الدین چند نکته های وحدت و رمز های وحدانت که رمز مخفی ست (گنج ۲ : ۸۲۳) .

10723- لاهور ، خیابان راوی ٤۳ ، کتابخانه طبی بورد : نستعلیق و نسخ خوش ، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز : هوالاول هوالاخر هوالظاهر و هوالباطن . . . ، ۹ ص ، (سید خضر نوشاهی) .

10724- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۹۱٦ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ٦٤ - ۸۲) ، آغاز برابر نسخهٔ ۳٦۸۸ این کتابخانه .

10725- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۹۸۰ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. تنها یک نامه است (ص ۱٦٤ - ۱۷۲) ، آغاز : مرقوم حضرت . . . به خواجه قطب الدین . ارشدک الله رب العالمین . از فقیر عاشق ضمیر خواجه (گنج ۲ : ۸۲٤) .

10726- کراچی ، موزه ملی ۱۱/۲۱۰ - ۱۹٦۵ .N. M : نستعلیق ، (میر ابوالقاسم طباطبایی ، ۱۲۵۹ھ) ، آغاز : مکتوب بجانب خواجه قطب الدین دهلی . . . معلوم باد که روزی حضرت رسالت پناه (ص) در صحن مسجد نشسته بودند ، ش ۱ ، مجموعه (ص ۲۰۳ - ۲۱۳).

10727- کراچی ، همانجا ٦ / ۲٦۲ - ۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق ، نظام الدین ، ٤ بهاگن ۱۹۱۷ ب (۱۲۷۷ھ) . آغاز برابر نمونه ، (ص ۵۸ - ۹۷ مجموعه) ، آغاز : دوست همراز اهل یقین برادرم خواجه قطب الدین . ارشدک الله تعالی رب العالمین ، از فقیر عاشق ضمیر خواجه معین الدین . بعد از ادای دعا ، چند نکته و رمزها و هدایت (نوشاهی : ۱۸۹).

10728- کراچی ، همانجا ۳ / ۱۸۱ - ۱۹٦۸ .N. M : نستعلیق ، کریم بخش متوطن چهالیه گوجرانواله ، (۱۲۸۷ھ). ش ۳ مجموعه (ص ۲٤ - ۳۳) (نوشاهی : ۱۸۹).

10729- الف ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ . آغاز : دوست همراز اهل یقین برادرم خواجه قطب الدین دهلوی ، ارشدک الله تعالی ، از فقیر معین الدین ، چند نکته های وحدت ، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

10730- لاهور ، انار کلی ۳/۷ ، دانش آباد ، احسان دانش : نستعلیق ، پیرامون ۱۳۱۵ھ . درباره چند نکته وحدت و رمزهای هدایت . آغاز : دوست همراز اهل یقین برادرم خواجه قطب الدین دهلوی ، ارشدک الله رب العالمین . از فقیر معین الدین ، ٤ ص (سید عارف نوشاهی) .

10731- کراچی ، موزه ملی ۲ / ۲٦۵ - ۱۹۷۱ .N. M : نستعلیق ، مشتاق احمد گیرانوی ، ۱۵ صفر ۱۳۵۳ھ. ش ۲ مجموعه (ص ۱۲ - ۲٦) ، در کلفون بنام «اسرار نامه» یاد شده (نوشاهی : ۱۸۹) .

● مکتوبات در نماز سالکان : مکتوبات الصلاة

● 3625ـ مکتوبات درویش محمد

گویا از درویش محمد قادری (ن. ک. تهلیله : ٤٧) ، که نسخهٔ موزه همراه با «لذت المعرفه : ۱۸۳۳ » او است . (ن. ک. اثبات ایمان : ۱۰۲۰)

10732- کراچی ، موزه ملی ۱ / ۱٦۲ - ۱۹٦۸ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز : ای عزیز قلبی سلیم باید تا برموز فاعتبروا یا اولی الابصار اطلاع یابد ، و عقل کامل شاید که دقایق اسرار که . . . ، (ص ۱ - ۱۵) ، سپس «لذت المعرفة» (نوشاهی : ۲۷٤) .

● 3626ـ مکتوبات دوست محمد

از دوست محمد قندهاری (م ۱۲۸٤ھ/۱۸٦۷ م) است. گرد آوری همان محمد عادل بن فیض محمد کاکری ، که ملفوظات ایشان را به نام «جوهر ملفوظات» (ن.ک. پیش از این : ۱۳۹۷) گرد آورده بود.

شمار نامه ها در نسخه ها یکسان نیست.

آغاز : الحمد لله الذی بعث النبیین لتبلیغ احکام الشریعه. . . اما بعد ، یقول العبد المفتقر.

10733- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیهٔ سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته خوانا ، به خامهٔ گرد آورنده محمد عادل کاکری ، ۲۳ شوال ۱۲۷۹ھ. اغاز برابر نمونه ، ۲٦ نامه است. نخستین به محمد جانان آخوند زاده ، و آخرین به مولوی غیاث الدین صاحب ، عنوان شنگرف ، جدولبندی ۲ راه ، ۱۹٦ ص (محمد نذیر رانجها).

10734- دیره اسماعیل خان ، همانجا : نستعلیق ناپخته ، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۹ نامه است ، عنوانها شنگرف ، ۲۵۵ ص.

10735- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق خوش ، محمد رمضان ، ۱۱ رجب ۱۳۱۰ھ. آغاز برابر ، ۱٤٦ ص (محمد نذیر رانجها).

10736- بنون ، نسیم گل ، مولانا حبیب الله خان ، نستعلیق ، سدهٔ ۱٤ھ. آغاز برابر ، ۸۸ ص . (محمد نذیر رانجها).

● مکتوبات دوست محمد خان

دوست محمد خان ، والی کابل. در بخش نامه نگاری خواهد آمد.

● 3627ـ مکتوبات دهدار : نامه های دهدار

از محمد بن محمود دهدار (که یاد او در «الف السانیت : ٦» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۳۸ «نامه های دهدار» ـ ذریعه ۲۲ : ۱۷۲ «مکتوب المحقق باسرار الله محمد الدهدار» ، همانجا «مکتوب محمد الدهدار» به خواجه نظام الدین فخر الملک دربارهٔ عوالم خمسه).

10737- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب ، خانقاه سراجیه : نسخ خوش ، عبدالمومن بن عبدالصمد عثمانی ، ۱۰۴۴ھ. (ک ۳۵۱ - ۴۲۰ مجموعه) ، ۲۱ نامه است. آغاز : این رقمی چند از عدم نمودار محمد دهدار به جانب نور چشم بینش نوباوه نهال آفرینش گل گلشن سیادت طالب حق (محمد نذیر رانجها).

● 3628- مکتوبات محمد راشد

از پیر محمد راشد الله نقشبندی رضوانه ای ست (که یاد او در «جامع الفیوضات : ۱۳۸۳» گذشت). گرد آورنده در دو نسخهٔ حیدر آباد (ن. ک. زیر) با سر آغاز نمونهٔ دوم ، همان خلیفه میان محمود کره ای نظامانی، گرد آوردهٔ مخطوطات او است.

مسایل عرفانی و اخلاقی و دینی را در بردارند و شمار آن ها در نسخه ها یکسان نیست.

گرد آوردهٔ میان محمود ۴۶ نامه است.

آغاز : الحمد لله الوالی الولی الذی شرف ولاة الاولیاء العظام ، الذین قال. آغاز ۲ : الحمد لله وحده و الصلاة و السلام علی من لا نبی بعده ، و علی آله و . . . اما بعد ، هذه مکتوبات حضرت قبلهٔ انام ، کعبهٔ خاص و عام ، مقتدای اولیا . . .

(ن.ک. حدیقه الاولیا، تتوی پیشگفتار پیر حسام الدین : ۴۸ «مکتوبات» فهرست ۹ ، نامهٔ او . پاکستان و هند ۵ : ۳۱۷ «مکاتیب» او) .

10738- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق و عربیها نسخ ، بی تاریخ ، کاغذ هندی ، با یادداشتی که «از کتابخانه سید هدایت الله خلف پیر صاحب روضیواله دستیاب شد». پس از همان نیمه یکم سدهٔ ۱۳ ھ. است. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۱۱ نامه است ، ۲۲۵ ص ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

10739- کراچی ، ملیر ، دارالعلوم مجددیه نعیمیه : نستعلیق ، حافظ محمد ، سدهٔ ۱۳ ھ. (ص ۹۰ - ۲۴۲) ، آغاز برابر نمونه ۲ ، نامه هایی به کسان : خلیفه سید محمد حسن ، سید مرتضی علی ، میر مبارک خان ولد میر سهراب خان تالپر و جز آنان (سید خضر نوشاهی).

10740- خیرپور ، پیر گوته ، مدرسه راشدیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ ھ. ۴۶ نامه است آغاز برابر نمونه ۲ ، ۹۰ ص (سید خضر نوشاهی).

10741- حیدر آباد ، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ ھ. ۴۶ نامه است ، با سر آغاز نمونه ۲ ، گرد آوری خلیفه فقیر محمود نظامانی ، ۱۳۶ ص (نعیم اختر محددی).

10742- حیدر آباد ، منصوره ، شاه ولی الله کالج ش ؟ : نستعلیق آخوند جمعه ولد عمر قوم کهوکهر ، ۱۲ ج ۱۳۰۳/۲ھ. (ص ۱ - ۱۸۲) ، آغاز برابر نمونه ۲ ، ۴۹ نامه است : مکتوب ۱- در جواب خلیفه محمد حسین سکنه ناڑی ، ۲- در جواب شاه صاحب مرتضی علی ، ۳- جواب محمد صالح ، ۴- میر مبارک خان تالپر ، ۵- در جواب سؤال میان احمد

نصر پوری ، ۱- در جواب غلام علی در جواب مقدمه ، ۲- جواب مخدوم پیر محمد در دیباجه ، ۳- در جواب مخدوم پیر محمد در باب. ۴- میان غلام محمد، ۹۴- در جواب خلیفه محمد حسین (سید خضر نوشاهی ـ تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۵).

10743- حیدر آباد ، تند و قیصر ، قاضی فتح رسول فتح محمد : تاریخ یاد نشده ، همراه با «اداب المریدین» او (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۵۶).

10744- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، نبی بخش ، ۲۷ ع ۱/۱۳۱۳ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۴ نامه است ، ۱۰۳ ص ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

10745- حیدر آباد ، بند و مهمر ، گنجینه نظامانیان : نسخ خوش فتح الرسول قاضی نظامانی ، ۱۳۸۸ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، گرد آورنده فقیر محمود سندهی ست ، ۴۶ نامه ، ۱۳۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10746- حیدر آباد ، درگاه شریف ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۲ ، ۴۰ نامه است ، ۱۵۷ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3629ـ مکتوبات رشید احمد

مولانا رشید احمد گنگوهی (م ۱۳۲۳ه/۱۹۰۵ م).

نامه هایی ست به فارسی و اردو ، فقهی ، عقیدتی ، عرفانی. نامه های فارسی او به اردو ترجمه شده بنام «تبرکات» چاپ شده است (اختر راهی ، ترجمه ها : ۷۶).

10747- راولپندی ، گواره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۴ه. به فارسی واردو فقهی و عرفانی درباره اوقات نماز و نماز مستحب و مکروه، و احکام سحروافطار، ۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3630ـ مکتوبات سعیدیه

از خواجه محمد سعید مجددی (۱۰۰۵ - ۱۰۷۰ه/۱۵۹۷ - ۱۶۶۲ م) فرزند شیخ احمد سرهندی مجدد الف ثانی. گرد آوری فرزند ایشان محمد فرخ شاه مجددی (که یاد او در واصطلاحات صوفیان : ۲۷۳۱، گذشت).

بکوشش آقای حکیم عبدالمجید سیفی ، لاهور ، ۱۳۸۵ه. چاپ شده است.

آغاز : الحمد لله الذی تقدست عن سمت النقص و الاختلال . . . مکتوب عریضهٔ اول بخدمت حضرت مجدد الف ثانی(رض) پیر بزرگوار والد ماجد خود.

(برای محمد سعید و مکتوباتش ن. ک. رود کرثر : ۳۳۳ - حدیقه ، لاهوری : ۱۲۲ - علمای هند: ۱۹۰).

10748- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی : نوشته سید امید علی ، در بهوپال ، ۱۳۳۹ه. دارای ۱۰۰ نامه ، ۲۹۴ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● **3631. مکتوبات سید آدم**

از سید آدم بنوری نقشبندی (که یاد او در «خلاصة المعارف : ۱٤۳۵» گذشت).

10749- هزاره، هری پور، خانقاه نقشبندیه مجددیه، قاضی محمد صدر الدین : نستعلیق نسخ نما، بدنبال «نتایج الحرمین» بدخشی نوشتهٔ ۱۰۹۸ھ. صد و پنج نامه است که از مکه به مریدان و پیران نوشته است (مولانا محمد اسرائیل کان الله له).

● **مکتوبات سید احمد شهید**

در بخش عقاید : ۱۱۸۸ گذشت.

● **مکتوبات شاه محمد اسماعیل شهید**

در بخش عقاید : ۱۱۸۹ گذشت.

● **مکتوبات شرف الدین پانی پتی :** مکتوبات بو علی

● **3632. مکتوبات شرف هندی**

از شیخ شرف هندی.

(ن. ک. «مکتوبات بو علی قلندر» در همین بخش).

10750- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر محددی: نستعلیق، ۲٦ ع ۱/ ۱۱۱۲ھ. آغاز : مکتوبات . . . خدایا رحمتت دریای عام است، وزان های قطره ای ما را تمام است . . . ، ۱۹ نامه است : در اقسام عالم، ۲- در بیان موجودات، ۳- طلب علم، ٤- تجرید و تفرید، ۵- عشق و محبت، ٦- اوصاف جان یعنی صفت روح، ۷- لزول بلا، ۸- اصول وصول، ۹- تصفیهٔ باطن، ۱۰- رضا بر بلا، ۱۵- ترک دنیا، ۱۹- اعمال و احکام خداوند که معلل است به علتی یا نه، ۷۲ ص.

● **3633. مکتوبات خواجه شریف صراف**

نامه هایی ست عرفانی از خواجه شریف صراف به : آخوند ملا شریف، عوض محمد نقاش، ارسلان میرزا ترکمان، میرزا نصر الله معشوق (یکی از دوستان که سیر مشهد کرده بود) و میرزا عصمت الله.

10751- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۹-۱۳۷/۹ : نستعلیق، (محمد ترسون، ۱۱۵٤ھ در اورنگ آباد). آغاز : عرضداشت مخلص اخلاص ردیف محمد شریف که از اخلاصش خالص است معروض می دارد، ش ۹ مجموعه (ص ۱۸۰ - ۱۸۹) (نوشاهی : ۲۷۵).

● **مکتوبات شریفه :** مکاتیب شریفه

● **3634. مکتوبات محمد شهریار**

از محمد شهریار. گرد آوری نواده اش. در کلفون آمده «تمام شد مکتوبات جدی پیر حضرت

سلمه الغفار محمد شهریار جیو، مرشد حضرت غلام رسول (ق).
نامه هایی ست عرفانی و پندهای عرفانی، باسرنندهای «مکتوب».
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی و الصلاة علی عبده و حبیبه المصطفی.
10752- شیخوپوره، فیروز والا، میرو وال، کتابخانه مظهریه نوشاهیه: نستعلیق پخته محمد حنیف، سدهٔ ۱۴-۱۳ هـ. آغاز برابر، ۲۰۵ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3635. مکتوبات صفی الله

از شاه صفی الله. که برخی از نامه هایش تاریخ ۱۱۶۷ (۱۷۵۴-۳م) را دارند. گرد آوری محمد ابراهیم سندی تتوی.
آغاز: الحمد لله سبحانه، و الصلاه و السلام علی سیدنا محمد... بعد، فهذه مکاتیب شریفه دقایق کریمه.
10753- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲-۱۳ هـ. آغاز برابر نموله، ۱۴۰ ص.
10754- حیدر آباد، همانجا: نسخ خوش، فتح الرسول نظامانی، (پیرامون ۱۳۸۰هـ) آغاز: نشینم و با غم تو سازم، پنهان زاری، باتو عشق بازم. والسلام علیکم و علی سائر من لدیکم، نام گرد آورنده در «کلفون» آمده، ۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3636. مکتوبات الصلاة : مکتوبات در نماز سالکان: مکتوبات سید عبدالرحمان

از سید عبدالرحمان (بن محمد حسینی) قادری پدر سید علی محمد نگارندهٔ «تجلیات رحمانی: ۱۳۳۲» (ن. ک: پیش از این). که روزگاش بدست نیامده است، جزآنکه پیش از ۱۱۸۵ هـ/۱۷۷۱م می زیسته که تاریخ کتابت نسخهٔ آسیایی بنگال است.
ایوانف: ۱۳۱۲ «مکتوبات سید عبدالرحمان» او را یاد کرده است، که چهار نامهٔ عرفانی است به فرزند پیشگفته اش. که نسخهٔ زیر دست ما یکی از آن نامه ها ست: ۱- فی الروح. با سر آغاز: حمد بیغایت سزای فیاضی که حقایق، ۲- فی القلب با سر آغاز: سپاس بیغایت و ستایش لانهایت، ۳- فی الصلاة (که رسالهٔ مورد نظر ماست). با سر آغاز: سپاس و ستایش مر آن کریم جواد را که ازکمال نوازش بینوایان فنا فی الضلال را، ۴- در بیان مقام محموداً و سلطانا نصیر. با سر آغاز: حمد له. بر ضمیر عقیدت پذیر.
و نامهٔ زیر حاوی توضیحاتی ست صوفیانه دربارهٔ نماز.
(ن. ک. ایوانف: ۱۳۱۲ «مکتوبات سید عبدالرحمان» نوشته ۱۱۸۵ هـ. همانجا: ۱۳۱۳ «تجلیات رحمانی» از فرزندش - نسخه ها ۲: ۱۴۴۰ «نامه های عبدالرحمان» همان نسخهٔ بنگال).
10755- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۱۰۷: نستعلیق، سید شمس الدین، ۱۱ شوال ۱۲۹۰ هـ. برای میرزا دلاور علی شاه، در ترقیمه بنام «مکتوبات الصلوة» و «مکتوبات نماز عرفانه» و در ص. ع. «مکتوبات در نماز سالکان» آمده است (سرفراز: ۸۶۵ - نوشاهی: ۵۷).

● 3637ـ مکتوبات عبدالاحد

از خواجه عبدالاحد مجددی، متخلص به وحدت (که یاد او در «چهار چمن: ۱۳۹۹» گذشت). نامه هایی ست میان وی و «حضرت ایشان»، در مسایل تصوف. بایستی دید با «گلشن وحدت» ن. ک. همین بخش: ۱۸۲۵ چه جدایی دارد. ولی به هر حال جز «رقعات عبدالاحد» (ن. ک. بخش نامه نگاری) از منشیان نیمهٔ دوم سدهٔ دوازدهم هـ. و روزگار شاه عالم (۱۱۷۳ - ۱۲۲۱هـ) می باشد.

آغاز: بسمله عبدالاحد نبیرهٔ شیخ احمد سرهندی که از مشاهیر مشایخ آن عصر بودند، به حضرت ایشان نامه نوشتند، در آن جا مرقوم بود: ثم المرجو من مکارم مکم الشریعة ان لاتنسونا... حضرت ایشان جواب آن مکتوب به این لهج تحریر نمودند: هوالاحد. عنایت نامهٔ شفقت نامه رسید. رابطهٔ مصادقت.

10756- راولپندی، گولره شریف، دربار شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۲۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● مکتوبات عبدالاحد: رقعات عبدالاحد

جز مجددی ست. در بخش نامه نگاری خواهد آمد.

● مکتوبات عبدالاحد: گلشن وحدت

وحدت مجددی. در ص: ۱۸۲۵ گذشت.

● 3638ـ مکتوبات عبدالجلیل

از شیخ عبدالجلیل لکهنوی چشتی (که یاد او در «اسراریه: ۱۲۶۳» گذشت). شمار نامه ها در نسخه ها یکسان نیست. نسخهٔ حیدرآباد ۴۵ و کراچی ۴۰ و دانشگاه تهران (دانشگاه ۱۴: ۳۶۲۳) ۳۹ و نسخهٔ گنج بخش ۳۹ نامه است.

نامه هایی ست صوفیانه، به شماره، نامهٔ ۳۳ نسخهٔ گنج بخش خطاب به مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴هـ/۱۶۲۴م) است. نامه های دیگر به: میر سید حامد سید جلال، ملک خواجه اویس، حسن، نور الله، میر سید ابو البقا، جان بیگ، عبدالسلام، ایمان محمد، جلیل، خلیل.

برخی از نامه‌ها در نسخهٔ ما، باعنوان مشخص هستند: ۲- در بیان تصوف ذات و بی اختیاری صفات، به میر سید جلال، ۴- در بیان دانستن حجاب و گسستن طناب، به میر سید حامد، ۵- حقیقت محمدی به ملک خواجه اویس، ۷- در بیان مکاشفه، به میر سید حامد، ۱۱- دربارهٔ بقا، به میر ابو البقا، ۱۴- دربارهٔ سرمایهٔ افلاس و همت به سید جلال و الحامد.

(ن. ک. خزینه ۱: ۴۶۹ زندگینامه و نام سه اثر او، از آن میان «مکتوبات». نسخه ها ۲: ۱۴۴۰ «نامه های عبدالجلیل» که در آنجا نا درست از عبدالجلیل بلگرامی دانسته شده. گنج ۳: ۱۸۸۹ که در آنجا این بلگرامی و عبدالجلیل چشتی لکهنوی سخن اصلاحای آمده. «انشای عبدالجلیل» در بخش نامه نگاری این فهرست، از بلگرامی (نه لکهنوی). مرآت العلوم ۲: ۱۲ «مکتوبات عبدالجلیل صدیقی». موزهٔ سالار ۸: ۲۰ ش ۳۰۵۹/۱۳ «مکتوبات عبدالجلیل» بدون نسبتی.

10757- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۹٤ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۷۳ - ۱۲۲).
آغاز افتاده ، ۳۶ نامه است. در فهرست نادرست از عبدالجلیل بلگرامی دانسته شده (گنج ۲ : ۳۸۱٦ و ۱۸۸۹).

10758- کراچی ، لیاقت میموریل لائبریری : نسخ ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : حمد له. مکتوب اول در شناختن نفس بجانب سید جلال که آن جان من بچشم عشق مطالعه کنند. ای عزیز شناختن نفس عبارتست از... ٤٠ نامه است به : میر سید جلال ، میر سید حامد ، خواجه اویس ، حسن صادق ، عبد لفتاح ، شیخ احمد سرهندی و جز آنها ، ٧٦ ص (سید خضر نوشاهی).

10759- حیدر اباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده. مجموعه نامه های عرفانی سید از وی و میر سید جلال و جز آنها ، در مسایل عرفانی ، بیان شناختن نفس ، تصرف ذات پاک ، معیت و رب ، حجاب حقیقت محمدی ، مکاشفه، رویهم ٤٥ مکتوب، ۹۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3639ـ مکتوبات عبدالجلیل

از مولانا عبدالجلیل ، مشهور به فاضل تونکی ، زنده در ۱۹۲۹م. درگذشته در مردان (پیشاور). وی شاگرد حکیم برکات احمد صاحب تونکی و خلیفهٔ ایشان بوده است.

10760- پیشاور ، مردان ، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۱۹ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱٤ه. بخامه نگارنده. آغاز : محبی و مخلصی و مشفقی صاحب الاخلاق السنیة و الاوضاع المرضیه ، قرة عینی بل للعین سواه، نورلی نور علی نور . . .، ۳۰۰ ص ۱۷ س (محمد اسرائیل کان الله له).

● 3640ـ مکتوبات عبدالحق دهلوی ؛ الرسایل الاربعین : المکاتیب و الرسایل

از شیخ عبدالحق دهلوی (که یاد او در «تفسیر آیت نور: ۹۱» گذشت). در دیباچه می گوید نامه هایی به اقتضای وقت به دوستان و یاران و برخی به امیران و پادشاهان فرستاده بودم ، در نصیحت نفس خود. و اکنون آنها را در یکجا گرد آوردم.

چهل نامه است به شماره ، در نسخهٔ گنج بخش بدون نام کسی که دریافت کرده ، ودر نسخهٔ چاپی نام کسان آمده است. در پندواندرز های صوفیانه ، سلوک ، سماع ، مسایل عقیدتی و عرفانی. در «رسالهٔ حامسه» می گوید پرسیده بودند که «رسالهٔ فقیری محمدی» چیست و از کی ست. این رساله از شیخ احمد بن ابراهیم واسطی حرامی عرب است. اکنون آن را به فارسی ترجمه می کنم. سپس رساله را ترجمه کرده است.

نامه ها هر یک به گونهٔ یک رسالهٔ جداگانه ، با نام ویژه ای ، و رویهم بنام «المکاتیب و الرسائل الی ارباب الکمال و الفضائل» چاپ شده است. اینک نام چند نامه : ۱. سلوک طریق الفلاح ، ۵. تحصیل الکمال الابدی به احتیار فقر المحمدی ، ۱۰. اقامه الدراسم فی اعمال المواسم ، ۲۰.

تثبیت القدم علی الاصطبار، ۳۰- وجود الفنا، ۴۰- دفع الکسل بالمواظبة علی العمل.

تتمه، که ۲۸ نامهٔ دیگر است: ۴۱- تنویر القمر فی لیلة البدر فی تصویر معنی شرح الصدر، ۵۱- تذکره اهل الذکر ببیان فضیلة الفکر، ۶۰- ایراد العبارات لبیان اهل الاشارات، ۶۸- جمع کلمات العارفین من اهل الصدق و الیقین.

پس از چهل نامه «تکمله» ای ست با سر آغاز تازه، در آن می گوید شمار چهل حرمتی دارد. اکنون نامه ها از آن شمار گذشته است. از این پس شمار می توانید به شمارهٔ ۴۱ آغاز کنید و با شمارهٔ تازه ای بدان بدهید. این بخش نیز ۲۸ نامه دارد . . .

آغاز ۱ : الهی لا احصی ثناء علیک، و الصلاه علی لبیک الداعی الیک . . . اما بعد، فقیر الحقیر عبدالحق دهلوی. آغاز تکمله : الحمدلله اولاً و آخراً و الصلاة . . . اعدادی که در اذکار و تسبیحات و مقادیر احکام . . . اعداد اربعین را در کمال خاصیتی و اثر خاصی ست.

(ن. ک. مشار ۴ : ۴۹۰۲ «المکاتیب و الرسائل . . .» که تنها یک چاپ هند بی تاریخ آن را نشانی داده - اندیا افیس، چاپی : که چهار چاپ آن را داود - انه : ۱۸۹۴ ذکرش ۲۵۸۳ «مکاتیب در علم سلوک» - مرآت العلوم ۲: ۱۲۶، ۱۲۷ و ۱ : ۲۲۱).

10761- اسلام آباد، گنج بخش ۵۶۲۰ : نستعلیق خوش، سده ۱۱-۱۲ه. هر دو بخش، آغاز آندو برابر نمونه، ۳۳۰ ص (گنج ۲ : ۸۱۷)

10762- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا اسماعیل : نستعلیق خوش، امیر الله ولد امان الله، ۲۹ محرم ۱۲۲۸ه. از رساله ۳۷ آغاز می شود، در شرح دعای قنوت (ص ۱۰۳ - ۱۱۲ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

10763- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۳۳ : نستعلیق خوش، میان غلام جیلانی پیشاوری، ۱۹ ج ۲/۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه، ۴۹۷ ص (سید سعید الله - مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۷۳).

10764- لاهور، ذخیره ربانی ۴۳۴/۴۴۶ : نستعلیق، ۱۲۸۰ه/۱۹۲۰ ب (۱۸۶۳م)، آغاز برابر نمونه، موریانه زده، ۲۵۸ گ (بشیر حسین : ۴۱۹).

10765- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : تاریخ یاد نشده، نسخ، جلد یکم ۱۷۶ برگ، از نامه ۱ تا ۳۶،ج - ۲ نسخ ۱۸۶ برگ (از نامه ۳۹ - ۵۹) (دکتر ظهور الدین احمد).

● 3641- مکتوبات عبدالحمید

نامه هایی ست از عبد الحمید، در بیان ذکر و فک ذات حق، عطیهٔ استقامت و رضا، شرح و تفسیر سروده هایی از مولوی، بیان سلوک، عشق ذات، علم و فضیلت آن، علوم لدنیه، ترک دنیا، شرح برخی از سروده های سندی در وحدت وجود، وحدت و شهود، سماع، علم و حلم، و جز آنها.

10766- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۰ه. آغاز افتاده: می کند وقت تنگ می رود آب فراغ . . . ، ۲۶ ص.
10767- شیخوپوره، همانجا: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۰ه. آغاز: تراب اقدام نحیف عبد العبید عبد الحمید، بعد تقبل خاک پای مستفیضان . . . ، ۹ ص (نعیم اختر مجددی).

● مکتوب عبدالرحمان چشتی: قلب: مکتوبات الصلاة
سید عبدالرحمان. در: ۱۷۸۱ و: ۱۹۸۹ گذشت.

● 3442ـ مکتوبات عبدالصبور
عبدالصبور. نامه هایی سه عرفانی و فقهی و اخلاقی.
10768- اوچ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۲/۳۸۰: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. بدنبال «گلشن راز». آغاز: نحمده و نصلی علی رسوله الکریم. بعد هذا از جانب عبد الصبور بجانب شیخ محمد فاضل. السلام علیک و علی من لدیک والسلام. آنکه طریقه اسلام را لازم گیرد و از مساوات و اهل آن نپرهیزد و در اسفرضای خدا . . . (پرفسور الله دتا چودری).

● 3443ـ مکتوبات عبدالعزیز دهلوی
از شاه عبدالعزیز دهلوی (که یاد او در «فتح العزیز: ۹۲» گذشت). به نوشتهٔ مشار (۴:۴۹۲۵) در هند، ۱۳۱۴ه. چاپ شده است. و نیز بار دیگر همراه سه اثر دیگر او «سرالجلیل، عزیزالاقتباس، وسیلة النجات» باترجمهٔ اردویی آنها و نیز «مکتوبات رفیع الدین» یکجا بکوشش پرفسور محمد ایوب قادری ۱۹۶۶ م در پاکستان چاپ شده است. (پاکستان و هند ۵: ۲۸۸).
(ن. ک. مشار ۴: ۴۹۲۵ «مکتوبات شاه . . .» که نشانی یک چاپ ۱۳۱۴ه هند آن را داده. مرآت العلوم ۳: ۲۳۶ «مکتوبات شاه . . .»).
10769- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۷: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ه. سه نامه است: ۱- در پاسخ نور محمد صاحب، درباره توحید وجودی و توحید شهودی، ۲- در پاسخ حافظ مصری صاحب، درباره همان مسئله، ۳- در پاسخ همان نور محمد در مسایل عقیدتی. آغاز: جواب نامه . . . الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب، منه آیات محکمات، هی ام الکتاب، و آخری متشابهات. مولوی صاحب مجمع کمالات (گنج ۲: ۵۳۷).

● 3644ـ مکتوبات عبدالقادر گیلانی: مکتوبات غریب
هیجده نامه است از غوث اعظم شیخ عبدالقادر گیلانی (که یاد او در «اسرار العاشقین: ۱۲۵۸» گذشت). گرد آوری از علی متقی (م ۹۷۵ه/ ۱۵۶۷ م) (که یاد او در «اقرب الطرق: ۱۲۸۴» گذشت). به نثر روان آمیخته به نظم و آیتهای قرآنی، در مسایل عرفانی و پند و اندرز های صوفیانه: ۱- دربارهٔ جذبهٔ حق و نهایت آن، ۲- در بیان مجاهده و ریاضت و ثمرهٔ آن، ۳- خوف و رجا، ۴- رفع غفلت و توبه، ۵- یقین صادق و قلب سلیم و عقل کل، ۱۰- ترغیب به صحبت نیکان، ۱۵- کمالیت معرفت و دین.

این هیجده نامه، بدون دیباچهٔ متقی و نام او، بدنبال «مکتوبات منیری» در کانپور نولکشور، بی تاریخ چاپ شده است
در این مجموعه نامه های اوست، که ممکن است برخی از آنها گرد آوردهٔ علی متقی نباشد.
آغاز دیباچه: حمدله. صلات. اما بعد، بدانکه هژده مکتوب حضرت قطب ربانی، محبوب سبحانی ابو محمد ... به خاطر فقیر علی متقی آمد که آنرا جمع کرده. آغاز نامهٔ یکم: ای عزیز، چون برق شهود از حدقهٔ غمام فیض یهدی الله لنوره. آغاز نامهٔ دهم: ای عزیز از داعی شهوات ولا- تتبع الهوا.
(ن. ک. اته: ۱۷۹۵ ذ کرس. - مشار ٤: ٤٩٢٤ «مکتوبات» که دو چاپ آنرا نشان داده. نفیسی ۱: ۱۳۱ زندگینامه و فهرست آثارش، از آن میان «مجموعه مکاتیب» و مواعظ او به فارسی. شریف التواریخ ۱: ٦۸٤ «مکتوبات غوثیه» و برای نسخه هایش. مرآت العلوم ۱: ۲۲۸ «مکتوبات غوثیه» ۸۰ نامه است و در پایان احوالات گیلانی. و ۳: ۲۲۲ «مکتوب غوث اعظم». موزهٔ سالار ۸: ۱۷۱ ش ۳۲۱۲، ۳۲۱۳ و ۸: ۳۰۹ ش ٤/۳٤٤٤ - اته: ۱۷۹۵)

10770- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦/۱۹۳۷/٤۹٥۰: نوشته عبدالرحیم، ۱۷ شوال ۱۰۵۲ھ (۱٦٤۲ م) برای میان عبید عبدالجبار. در فهرست بنام «مکتوبات سید ...» با ترجمه فارسی آمده، و از گرد آورنده نام برده نشده (بشیر حسین ۲: ۲٥۷).

10771- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز: مکتوبات عزیز حضرت غوث ...، ۱٦ نامه است، ۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10772- اسلام آباد، گنج بخش ۳٦٥۸: نسخ پخته، ۲ ع ۱ / ۱۱۳۸ھ. ۱٦ نامه است با دیباجه کوتاه که در آن از گرد آورنده نام برده نشده. آغاز نامه ها برابر نمونه، (ص ۱۳۰ - ۱٤۷) (گنج ۲: ۸۱۸).

10773- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٥۸-۲۰۲/۱۸۰۱: شکسته چلیپا، در بیاض نوشته محمد انور، ۲۰ رمضان ۱۱٦۲ھ. (نوشاهی: ۱۳۱).

10774- لاهور، گلبرگ، ٥ - الف، دکتر محمد عبدالله جغتایی: نستعلیق، چاشت چهار شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۱۸۲ھ. آغاز افتاده: مترجم گوید که ظاهر است که خروج کننده از خراسان اشارتست به ترکان مثل چنگیز ...، ۱۸۰ ص (سید شفیق الرحمان نوشاهی).

10775- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نسخ و نستعلیق، ۱۱۹۸ھ. آغاز: مراسلات جناب ... که به یاران و مریدان خود به کلام در نظام نوشته اند. بسمله. صلاة. ای عزیزا چون برق شهود از حدقه غمام فیض یهدی الله لنوره من یشاء درخشیدن گیرد...، ۱۸ نامه است، از گرد آورنده نام برده نشده، ۱٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10776- اسلام آباد، گنج بخش ٦٦٦۹: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. با دیباجه ای کوتاه که در آن

از گرد آورنده نام برده نشده ، ۱۷ نامه است آغاز نامه ها برابر نمونه ، (ص ۱۳۰ - ۱۵۰) (گنج ۲ : ۸۱۸) .

10777- ملتان ، کتابخانهٔ عمومی باغ لانگی خان ۵۷۵۶ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲هـ . نسخه بنام «انیس القادریه» بهاء الحق است ، گرد آورنده علی متقی . آغاز : برگزیده سفلی و علوی حضرت شیخ عبدالحق محدث دهلوی(رح) مینویسد که سید . . . عبدالقادر گیلانی(رض) را باوجود عربیت ، گاه گاه به کلام فارسی هم توجه بود ، و از آن جمله هژده مکتوب است که شیخ الاسلام حضرت شیخ علی متقی (رض) جمع فرموده اند . لهذا کمترین درویشان عالیه ، بمعی مؤلف نسخه انیس القادریه . باشرح احوال شیخ عبدالقادر و برخی «از خلفای ایشان...» انجام افتاده ، ۱۵۶ ص ۱۵ س (دکتر زبیده صدیقی) .

10778- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳هـ . آغاز : هذا مکتوبات حضرت غوث الثقلین . . . مکتوب اول . ای عزیز چون برق شهود از حدقهٔ غمام فیض بهدی الله ، ۳۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

10779- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ف ۱۱۰ : نستعلیق ، ۱۹ ذیقعده ۱۲۷۷هـ . بی دیباجه . آغاز : مکتوب اول من مکاتبات . ای عزیز (برابر نمونه) ، ۳۰ ص (نوشاهی) .

10780- شکارپور ، نزهی یاسین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ۱۶۲ : نستعلیق شکسته آمیز ، نور احمد ، ۹ صفر ۱۲۹۲هـ . آغاز : مکتوبات . . . ای عزیز چون بروق (برابر نمونه) ، ۲۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

10781- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۵۲ : نستعلیق خوش ، ۱۲ محرم ۱۲۹۳هـ . بادیباجه ای که در آن نام گرد آورنده علی متقی آمده ، آغاز دیباجه و نامه ها برابر نمونه (ص ۱۴۹ - ۱۹۸) (گنج ۲ : ۸۱۹) .

10782- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۳هـ . آغاز ... مکتوب اول ای عزیز چون بروق شهود از صدقه غمام فیض ، ۱۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

10783- راولپندی ، عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ، سید ریاض حسین شاه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳هـ . ۱۸ نامه است با سرآغاز شماره پیشین بنام «مکتوبات غوثیه» (ص ۶۹-۷۹) (نعیم اختر مجددی) .

10784- کراچی ، جمشید رود ، جامع مسجد لی تاؤن : نستعلیق خوش ، سید امام الدین احمد بن عبدالفتاح گلشن آبادی ، ۲۵ ذیقعده ۱۳۲۹هـ/۱۹۱۱م . به وقت تخت نشینی چارج پنجم ، آغاز : کلام حضرت شیخ عبدالقادر . . . مکتوبات که بمقام مراسلات عرفانی در متالات روحانی از مقالات خاص حضرت . . . از «کتاب تاریخ قادریه اهل گجرات ، تاریخ عثمانیه» قلمی شده ، ۱۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

10785- لاهور ، کتابخانه دکتر وحید قریشی : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ش ۲ مجموعه ،

۱۵ نامه است . آغاز : بسمله . مکتوبات از زبان حقیقت ترجمان حجة الله فی الاسلام ، ۱۷ گ ۱۵ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۴۳۸) .

● **3645- انیس القادریه : مکتوبات عبدالقادر**

هیجده نامه شیخ عبدالقادر جیلانی ست (ن. ک. پیش از این) با دو دیباجهٔ نثری و منظوم از «بهاء الحق». نام این مجموعه در دیباجهٔ نثری و نام گرد آورنده در دیباجهٔ منظوم آن آمده است.

آغاز دیباجهٔ منثور : برگزیدهٔ عالم سفلی و علوی حضرت شیخ عبد الحق محدث دهلوی می نویسد که . . . آغاز دیباجهٔ منظوم : للمؤلف. مرید غوث اعظم را چه فکر از عالم فانی ـ که سردار است بر شاهان گدای قطب ربانی . . . بهاء الحق کمتر بنده از بندگان تست ـ اگر بروی نظر سازی شود مقبول ربانی.

10786- ملتان ، باغ لانگ خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ هـ . ۱۸۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

● **3646- مکتوبات عبد القدوس : مکتوبات قدوسیه**

از شیخ عبدالقدوس چشتی گنگوهی (م ۹۴۵هـ/۱۵۳۸ م) که یاد او در «رشد نامه : ۱۵۲۰» گذشت . گرد آوری شیخ خضر معروف به بدهن بن رکن جونپوری ، مشهور به میان خان بن قوام الملک. یکی از خلفای عبدالقدوس که می گوید «خدمت وی بوده ، رقعات آن پیر دستگیر را که صادر می شده نسخه می کرده ، و این مجموعه را ساخته است» (دیباچه). نامه هایی ست عرفانی به مریدان، که آنان را پند و اندرز صوفیانه می دهد، و مسایل عرفانی و سلوک را می آموز اند. به نثر آمیخته به نظم.

آغاز : اما بعد حمد و درود ، میگوید ضعیف... خضر بن رکن جونپوری المشهور به میان خان بن قوام الملک .

(ن. ک. مشار ٤ : ٤٩٢٥ «مکتوبات قدوسیه» که نشانی دو چاپ آن را داده ـ نفیسی ۱ : ٤٠٤ زندگینامه و نام این‌کارش ـ اته : ۱۸۷۳، ٦٥٤ ذکرش) .

10787- بهاولپور ، کتابخانه ابوالعرفان حکیم عبد الرشید احمد غزالی : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۳ هـ . آغاز پس از اما بعد به مانند نمونه ، ٤٢٨ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری) .

10788- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٦٢٨ / ٣٦٤٩ : تاریخ یاد نشده (دکتر محمد بشیر حسین ۲ : ۲٥٦) .

● **3647- منتخب مکتوبات عبدالقدوس**

متن ٥٤ نامه از همان عبدالقدوس پیشگفته است . گرد آوری از مشتاق احمد انبهتوی . وافزون برآن ها برخی از کرامات و مناقب و حالات ایشان ، به خواهش عبدالاحد، از کتاب های متعدد معتبر بیرون کشیده ، به سال ۱۳۱۲هـ/(٤-۱۸۹٥ م) نگاشته است (دیباچه).

آغاز : حمدله . اما بعد ، خاکسار عصیان شمار ، کفش برادر چشتیان کبار . . . مشتاق احمد انبهتوی . . . «منتخب مکتوبات قدوسیه» نام نهاده .

(ن. ک. انه ؛ ۱۸۷۳ ، ٦٥٤).

10789- دیره غازیخان ، تونسه ، آستانه سلیمانیه ، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق ، احمد محجوب، ۲۲ ذیقعده ۱۳۱۵ه. آغاز برابر، (ص ۷۰ - ۲۵۰) (نعیم اختر مجددی).

● 3648ـ مکتوبات عبدالکریم درویزه

از عبدالکریم ، کریمداد ننگرهاری پشتو (که یاد او در «ایمان و کفر : ٤٤۰۱» گذشت). گرد آوری از ناشناس، ار روزگار نگارنده، که می گوید از ایشان اجازه گرفتم تا آنها را گرد آورم، تا همه از احوال ایشان آگاه شوند، و نابجا به گفته های ایشان خرده نگیرند.

نا ه هایی ست عرفانی ، پند و اندرز ، آداب پیری و مریدی ، که عقاید و آرای روزگار و مردم سرزمین او ر در بردارند. برخی ازنامه‌هابه گروهی از علمای منطقهٔویژه ای ست چون:علمای ننگرهار که‌در آن ها به‌گروه میانخانی و بایزید انصاری (که پدرش نیز با آنها درستیز بود) تاخته است. با علمای هزاره ، هشت نگر . . . ؛ با کسانی مانند : پسر قاضی یار محمد، منصبدار میرک مقصود بیگ، سلطان کوچک.

آغاز: بسم الله والحمد لله والصلاه علی رسول الله. اما بعد ، می خواهد این ذرهٔ نا چیز بی ادراک . . . از مکتوبات . . . شیخ عبدالکریم.

(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲ : ۵۸۰ زندگینامه و بررسی «مکتوبات» او).

10790- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامی ۱۰۰٦ : تاریخ یاد نشده ، نامه های ۱، ۲، ۵، ٦، ۷، ۱۱ را دارد (پاکستان مین ادب ۲ : ۵۸۱).

● 3649ـ مکتوب عبدالواحد بلگرامی

ار عبدالواحد ابراهیم بلگرامی (که یاد او در «نزهت الارواح ، شرح» در همین بخش خواهد آمد).

10791- کراچی ، عبدالرشید نعمانی: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز: مکتوب عبدالواحد ابراهیم بلگرامی به جانب شیخ اله داد دانشمند مفتی ساکن خطه لکهنو. . .، ۱۱ ص (سید خضر نوشاهی).

● مکتوبات محمد عبیدالله ؛ خزینة المعارف

محمد عبیدالله مجددی ـ محمد هادی. در ص : ۱۴۲۸ گذشت.

● مکتوبات غریب ؛ مکتوبات عبدالقادر

● 3650ـ مکتوبات غزالی طوسی

حجة الاسلام محمد (٤٥۰ - ۵۰۵ه/۱۰۵۸ - ۱۱۱۱ م). مجموعه نامه هایی در پنج باب دارد بنام «فضایل الانام من رسایل حجة الاسلام» و «نامه» هایی پراکنده که برخی از آن ها در آن مجموعه نیامده است. و یکی نیز به نام ویژهٔ «فرزند نامه ؛ نصیحت نامه» که این یکی به عربی ترجمه شده و «ایها الولد» نامیده شده است.

از مجموعهٔ زیر نشانی بیشتری در دست نیست.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۹۷ «فرزند نامه : نصیحت نامه» و ۲ : ۱۲۹۹ «فضایل الانام» و ۲ : ۱۴۴۳ «نامه های غزالی» - ذریعه ۱۶ : ۲۵۶ «فضایل الانام» و ۲۲ : ۱۳۳ «مکاتیب غزالی» و ۲۲ : ۱۷۲ «مکتوب محمد غزالی: فرزند نامه»).

10792- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۴۲۸/۹/۴۴۷۸ : از میانهٔ سدهٔ ۱۳ه. (بشیر حسین ۲ : ۲۵۶).

● 3651- مکتوبات غلام محیی الدین قصوری(۱)

از مولانا غلام محیی الدین قصوری (که یاد او در «سلالهٔ مروره : ۱۱۱۵» گذشت). گرد آورنده ناشناس. نامه هایی عرفانی که به مولوی غلام محمد نوشته است ، رویهم ۹۶ نامه.

از قصوری چهار مجموعه نامه در این فهرست آمده : ۱- مکاتیب طیبه که خود گرد آورده ، ۲- مکاتیب شریفه ، گرد آوری غلام نبی للهی ، ۳- این یکی ، ۴- نامه هایی که به محمد صالح کنجاهی نوشته است (پس از این).

(ن. ک. حدیقه ، لاهوری : ۱۳۸ زندگینامهٔ قصوری و فهرست ۱۷ اثرش).

10793- لاهور، چاه میران ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق ، گرد آورنده ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز : مکتوب اول. بعد الحمد و الصلاة ، در حلمت فیض درجت ، مولوی صاحب ، منبع المواهب ، نافع الناس ، فیوضات اساس ، مقبول درگاه الله صمد ، ۱۰۶ ص (سید عارف نوشاهی).

● 3652- مکتوبات غلام محیی الدین قصوری (۲)

از همان قصوری. نامه هایی ست که به مولوی محمد صالح کنجاهی (۱۲۲۱ - ۱۲۷۲ه/ ۱۸۰۶ - ۱۸۵۶) نگاشته است. این کنجاهی دانشمند و سراینده بوده و نزدیک به صد اثر از وی به یادگار مانده است . از آن میان در این فهرست : سلسلة الاولیا (سیر) ، شرفنامه (سیر) ، یوسف و زلیخا (مثنوی).

(ن. ک حدیقه ، لاهوری : ۱۳۸ زندگینامهٔ قصوری ، پاورقی).

10794- گجرات، پرفسور قریشی احمدحسین قلعه داری: تاریخ یاد نشده، همراه «سلسلة الاولیا» کنجاهی (حدیقه ، لاهوری : ۱۳۸ پاورقی).

● مکتوبات غوث اعظم ← مکتوبات عبدالقادر

● 3653- مکتوبات فخر جهان ← رقعات مرشدی

نامه های شاه محمد، فخر الدین اورنگ آبادی (م ۱۱۹۹ه/۱۷۸۵م) که یاد او در «عین الیقین : ۱۷۱۳» گذشت. گرد آوری حواجه شاه محمد عبدالصمد چشتی فخری فریدی سلیمانی.

آغاز : سالک مسالک نور محمد میان نور محمد عظم الله المجد. از فضل الهی تا تحریر به عافیت می گذرد.

(ن ک. مشایخ چشت : ٤٦٠ تا ٥٢٩ که ضمن بر شمردن کارهای ادبیش می نویسد : نامه هایی از وی بازمانده بود که اکنون تنها یک «نامه» از آن‌ها دروحدت وجود، در«مناقب المحبوبین» در دست هست).

10795- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، و کیلان ، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی : نستعلیق پخته ، صدر الدین حسینی چشتی ، ۱۳۳۸ ه ، آغاز برابر ، ۷۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3654- مکتوبات فضلیه

از قاضی ابو محمد عبدالله هزاره ای ، متخلص به فضلی ، قاضی القضات امب تناول هزارهٔ پاکستان ، از سدهٔ ۱۳ و آغاز ۱٤ ه. فرزند قاضی محمد علی که وی نیز منصب قضاوت را در آن بخش ، ولی از سوی امیران کابل داشته است (نگارنده «نبذ المقال : ۱۱۹۹»). فقیه و سراینده بوده و به فارسی و اردو و پشتو می سروده است. و ز همو-ست در این فهرست «فتاوی فضلیه» و «دیوان فضلی».

نامه های سب ، فارسی و اردو و برخی به عربی، به پیران بزرگان و روزگار خود.

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان ، علمه البیان ، و الصلاة علی سیدنا و مولانا محمد المبعوث بجوامع الکلم.

10796- هزاره ، تناول ، امب ، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیر کره ۳۸ : نستعلیق ، به خامه نگارنده، آخرین نامه ۱۱ شعبان ۱۳۳۹ ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

● 3655- مکتوبات فقیرالله

از شاه فقیر الله جلال آبادی شکارپوری علوی (که یاد او در «رسالهٔ فلسفی : ۹۵۸» گذشت). گرد آوری فضل بن پیر محمد بن ملا الیاس انصاری، رویهم ۸۵ نامهٔ کوتاه و بلند است ، که ۲۳ تای آنها عربی ست. برخی از آنها مفصل و رساله ای را ماند. دربارهٔ مسایل تصوف و اصطلاحات صوفیان (مانند: شهود بالغیب ، علم حضوری ، حضور در حضور ، وصل عریان ، حق الیقین ، عین الیقین ، مرتبهٔ خواص و اخص خواص . . .). برخی از نامه ها در برگیرندهٔ آداب گروههای گوناگون صوفیان است (مانند : شاذلیه ، غزالیه ، سهروردیه ، طیفوریه ، نقشبندیه ، فردوسیه ، رفاعیه ، همدانیه ، مدینیه ، قادریه). برخی از نامه ها در برگیرندهٔ انتقادات و مناظرات اوست. و برخی نامه هایی به پادشاهان و امیران و سران روزگار ، دربارهٔ همان مسایل روحانی.

(ن. ک. فهرست افغانستان : ۲۹۲ «مکتوبات . . .» - تکملهٔ مقالات : ۲٤٥ «مکتوبات . . .» - پاکستان میں فارسی ۳ : ۷۹۹ «مکتوبات» - پیشگفتار حدیقه ، تتوی «مکتوبات»).

10797- شیخوپوره ، نارنگ منڈی ، جندیاله کلستان ، مولانا محمد شفیع الراعی : نستعلیق ، حامد الله بن خدا داد ، ۲۰ رجب ۱۲۸۰ ه. همراه ملفوظات او ، ۳۵۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● **مکتوبات قدوسیه** : مکتوبات عبدالقدوس

● **3656- مکتوبات قطب جهان**

از میان نور محمد فرید الدین.

آغاز: سپاس و ستایش مر خداوند برا که نه از طاعت مطیعان حضرت او را جمالی و کمالی و نه از معصیت عاصیان حضرت ملالت او را نقصانی.

10798- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، بی تاریخ ، بدنبال «قدسیه». آغاز برابر نمونه، ۱۶۰ ص (پرفسور روشن آرا بیگم).

● **3657- مکتوبات کلیمی** : مکتوبات کلیم الله (۱)

از شاه‌کلیم الله جهان آبادی (که یاد او در «کشکول : ۱۸۰۰ » گذشت). گرد آوری محمد قاسم علی کلیمی بن حافظ سید مبارک علی ، که آگاهی بیشتری از وی بدست نیامد. در آغاز زندگینامهٔ او را آورده و از برخی نگاشته هایش نام می برد : تفسیر کلیمی ، عشرهٔ کامله ، سواء السبیل ، کشکول کلیمی ، مرقع کلیمی ، رد روافض.

آغاز: الحمد لله الذی کلم موسی تکلیما. و جعل الانسان کلیما . . . اما بعد ، می گوید بندهٔ عاصی محمد قاسم علی کلیمی بن حافظ سید مبارک علی.

(ن. ک. ایوب قادری : ۳۹۷ زندگینامه و نام ۱۱ کار او ، از آن میان «مکتوبات کلیمی» - مشایخ چشت : ۳۶۶ تا ۴۲۹ زندگینامه و نام ۹ کار او که این درمیان آن ها نیست - پاکستان و هند ٤ : ۱۹۹ «مکتوبات کلیمی» - و ٥ : ۳۰۹ «مکتوبات» - مشار ٤ : ٤۹۲۵ که نشانی یک چاپ آن را داده).

10799- لایل پور ، غلام محمد آباد ، مکتبهٔ چشتیه : نستعلیق ، صوفی احمد بخش ، ۳ شعبان ۱۲۰۱ھ. آغاز برابر ، ۶۷ ص.

10800- فیصل آباد ، چینوت بازار ، وکیلان ، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی : نستعلیق پخته ، خیر محمد ، ۱۲۸۳ھ ، آغاز برابر ، ۹۱ ص.

10801- فیصل آباد ، همانجا : نستعلیق پخته ، سید خضر بن عباس حیدر ، در تونسه ، ۱۳۰٤ھ ، آغاز برابر ، ۱۲۶ ص (نعیم اختر مجددی).

10802- بهاول نگر ، چشتیان ، نور جهانیان محمودی : نستعلیق خوش ، ۱۵ شوال ۱۳۱۵ھ برای حاجی صاحب روهری شریف ، آغاز برابر ، (ص ۲۳۹ - ۳۰۰) (نعیم اختر مجددی).

10803- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، فقیر غلام حسین ، ۱۰ رجب ۱۳٤۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۱٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● **3658- مکتوبات کلیمی** : مکتوبات کلیم الله (۲)

از همان شاه کلیم الله جهان آبادی پیشگفته. گرد آورنده در نسخه های زیر شناخته نشده ، و

شمار نامه ها نیز یکی نیست. (ن. ک. زیر).

10804- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳/۲۳۱۳/۵۶۳۶ : سید مهدی علی حسین الحسینی، ۵ شعبان ۱۲۳۲ه (۱۸۱۷م) بیش از صد نامه اوست به نظام الدین اورنگ آبادی (بشیر حسین ۲ : ۳۶۱). در فهرست بنام «رقعات شاه کلیم الله» و در بخش نامه نگاری آمده. برای اورنگ آبادی ن. ک. نظام القلوب، در همین بخش.

10805- دیره غازی خان، تونسه، آستانه سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی: نستعلیق خوش، خدا بخش تولسوی، ۱۲۸۸ه (ص ۱۲۰ - ۱۲۵) ۱۷ نامه است به همان اورنگ آبادی. آغاز: رقعه اول از مکتوبات . . . از فقیر کلیم الله سلام خوانند و به همه حال فقرا را مشتاق خود دانند. الحمد لله که این نقش خاطر خواه، (ص ۱۲۰ - ۱۲۵) (نعیم اختر مجددی).

10806- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: تعلیق، تاریخ یاد نشده، ۱۴ نامه است، انجام افتاده (دکتر ظهور الدین احمد).

● مکتوبات للهی ولی : تحفهٔ فرقانیه

● 3659- مکتوبات مانکپوری

از شیخ حسام الدین مانکپوری (که یاد او در «رفیق العارفین: ۱۵۲۴» گذشت). گرد آوری رزالی شهاب، که خود را خاکوب خالقاه آنحضرت می خواند و بایستی از خلفای ایشان باشد، و می خواسته است که سخنان ایشان را گرد آورد. و نخست آغاز به گردآوری نامه های ایشان کرده است. و از دعا به پیر خود بر می آید که بروزگار وی دست به این کار زده است.

آغاز: حمد متواتر و وافر و ثنای متکاثر مرصانعی را که جمیع مصنوعات به خطاب واحد. . . می گوید خاکروب آستانه علیا، بندگی . . . متع الله المسلمین بطول بقائه. ارزالی شهاب . . .

10807- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله صاحب: نستعلیق شکسته آمیز، حمد الله بافعی قشیری نسب، ۱۴ صفر ۱۱۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۱۷۰ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3660- مکتوبات مجتبی قلندر

نامه های صوفیانهٔ مجتبی بن مصطفی، معروف به شاه مجا قلندر است (که یاد او در «انیس العاشقین: ۱۲۹۷» گذشت). گرد آورنده تراب علی بن شاه محمد کاظم قلندر زاد کاکوری ست (که یاد او در «مطالب رشیدی» گذشت). گرد آمدهٔ ۱۲۲۴ه/۱۸۰۹م.

10808- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۹۶۱/۴۹۷۳ : محمد نعیم ساکن قصبه گوپامو، ۲۲ شعبان ۱۲۹۷ه (۱۸۸۰م) (بشیر حسین ۲: ۲۵۶).

● 3661- مکتوبات مجدد الف ثانی : مکتوبات امام ربانی

از شیخ احمد سرهندی (که یاد او در «اثبات النبوة : ۱۰۲۲» گذشت). گرد آوری چند تن. جلد یکم گردآوری یارمحمدجدیدبدخشی طالقانی، بنام «درمعرفت» به سال ۱۰۲۵ه/۱۶۱۶م. دارای

۳۱۳ نامه به شمارهٔ پیامبران مرسل. جلد دوم گرد آوری عبدالحی بن خواجه چاکر حصاری ، که در دیباچه می نویسد : چون جلد اول به ۳۱۳ مکتوب رسید ، ایشان فرمودند ختم کنید که موافق شمار پیامبران مرسل است. پس از آن نامه های دیگر نوشته شد ، و مخدوم زاده خواجه محمد معصوم پسر ایشان (ن. ک. اذکار معصومیه : ۱۲۳۲) به من دستور دادند ، این نامه ها را در این مجلد گرد آورم. جلد سوم ، در دیباچهٔ این جلد آمده است : چون شمار نامه های جلد دوم به ۹۹ که برابر اسماء حسنی است ، در ۱۰۲۸ هـ (: انوار الخلایق) ختم شد ، و نامه های دیگر صادر شده بود ، محمد نعمان بن شمس الدین شهیر به میرزا بزرگ بدخشانی (ن. ک. رود کوثر : ۳۲۶ که میگوید از خلفای بزرگ ایشان است) ، آغاز به گرد آوری این جلد بنام «معرفت الحقایق» کرده است.

«رود کوثر : ۳۲۷» به نقل از «زبدة المقامات» (ن ک. بخش سیر این فهرست) می افزاید : سی نامه را میر محمد نعمان گرد آورده و بقیه را خواجه محمد هاشم کشمی برهانپوری گرد آورده است ، و دست به تدوین جلد چهارم زده و چهارده نامه راگرد آورده بود که مجدد الف ثانی در گذشت ، و وی آن ۱٤ نامه را نیز در دفتر سوم جایداد. شمار نامه های دفتر سوم به ۱۲۸ رسید. ولی در نسخهٔ چاپی این دفتر شمار نامه ها ۱۲٤ می باشد.

و برخی از مجموعه های زیر جز این سه جلد، و گرد آوری دیگران است. از آن میان گرد آوری محمد نعیم الله ابهریچی و گزیدهٔ محمد العابد السنامی (ن.ک. زیر).

اغاز ج ۱ : حمدله. اصناف ما حمده جمیع خلقه، کما یحب ربنا ویرضی. . . اما بعد ، نموده می آید که این دفتر اول است از مکتوبات . . . این حقیر یار محمد البدخشی الطالقانی. آغاز ج ۲ : الحمد لله حمداً کثیراً طیبا مبارکا علیه و کما یحب ربنا . . . اما بعد ، فهذه مکاتیب منظومة لعلوم غریبه . . . چون جلد اول مکتوبات به عدد سیصد و سیزده. آغاز ج ۳ : حمد له. اما بعد ، این کلمات طیبات و حروف عالیات که هر نقطه از آن مرکز پرکار دلها.

(ن. ک. ذریعه ۲۲ : ۱۳۵ «مکاتیب فاروقی» و ۲۲ : ۱٤۱ «مکاتیب مجدد الف ثانی» - نسخه ها ۲ : ۱٤۳۵ «نامه های احمد فاروقی» و ۱٤٤۷ «نامه ها : مکتوبات مجدد الف ثانی» - مشار ٤ : ٤۹۲۳ «مکتوبات» که نشانی پنج چاپ آنرا داده. اندیا افیس، چاپی : ۲۸۹ «مکتوبات امام ربانی» که پنج چاپش را دارد - (۲) : ۸۱۵ ، ۲۱٦ ، ۱٦۹ «مکتوبات امام ربانی» - اته : ٦٤٦ ، ۱۸۹۱ «مکتوبات احمد فاروقی» - اشکوری ٤ : ۲۷٦ «مکاتیب» جلد ۳ گرد آوری محمد هاشم کشمی با فهرست تفصیلی ۱۲۳ نامه - و برای نسخه هایش : انشریه ۸ : ۲ و ۹ : ۱۲۲ ، ۸۵ ، ۵۷ ، ۲٦۲ و ۱۰ : ۳٥٤ ، ۳٦۲ - موزهٔ سالار ج ۸ : ۳۳۲٤ ، ۳٤۲٦).

10809- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤۹۵ : نستعلیق پخته ، ۱٤ محرم ۱۰۵٦هـ. دفتر ۱ و ۲ ، دفتر دوم با دیباچه عبدالحی، ٤١٤ ص (گنج ۲ : ۸۲۰).

10810- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۲-۱۰۵٦/۵ .N. M ؛ نستعلیق ، مقابله شده ۱۰٦۵هـ توسط نور محمد بن شیخ پیر محمد عباسی سلطانپوری، دفتر ۲، آغاز برابر نمونه ، ۱۳٤ گ (نوشاهی : ۲۷۳).

10811- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۹٤ : نستعلیق پخته ، ۱۰۷۹هـ. جلد دوم ، آغاز برابر

نمونه ، برخی برگ ها چسبیده ، کمی موریانه زده ، اندازه رحلی.
10812- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق ، حافظ ظهور الحسن مجددی ، ۱۰۸٤ھ ، جلد یکم گرد آوری یار محمد بدخشی ، آغاز برابر ، ۲۵۹ ص (خانم رضوانه سحر).
10813- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۹۳۹ : نسخ و نستعلیق زیبا ، ۱۹ رمضان ۱۰۸۲ھ دفتر ۱ ، آغاز برابر نمونه ، ۷۲۷ ص (پرفسور امتیاز حسین ـ مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۷٦).
10814- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۹۰۱ : نستعلیق پخته ، شنبه ۷ رمضان ۱۱۰۰ھ/ ۳۲ جلوس اورنگ زیب. جلد ۱ و ۲. آغاز هر دو برابر نمونه ، ٦۵۰ ص.
10815- اسلام آباد ، همانجا ٦٦٦۲ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ھ. جلد ۲ ، آغاز برابر و انجام در نامه ۹۹ کمی افتاده ، ۳۹۰ ص.
10816- اسلام آباد ، همانجا ۱۰۷۷ : نستعلیق خوش ، پایان سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۱ - ۵۷٦) ، دفتر ۳ ، آغاز و انجام کمی افتاده.
10817- اسلام آباد ، همانجا ۹٤۲۱ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ٦۹ - ۱۱۹). دفتر ۲ گویا انتخابی از نامه هاست (گنج ۲ : ۸۲۰).
10818- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ، ٦۷ : نستعلیق زیبا ، سده ۱۱ھ آغاز: الحمد لله الذی جعل سرایر عرفائه معادن اسرار ، ۲۱۵ ص (پرفسور امتیاز حسین).
10819- اٹک ، مکهد ، مولانا محمد علی ، مولانا محمد صالح : نستعلیق ، سده ۱۱ھ. دفتر ۳ ، آغاز برابر نمونه ، ۲۳٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
10820- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : ص ۱ - ۳۲۸ ، از سده ۱۱ھ. و ص ۳۲۹- ۳٦۹ نوشته امید علی هالائی از حضرات سند ، ج ۱ آغاز برابر نمونه ، ۷۳۸ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).
10821- حیدر آباد ، دکتر نبی بخش بلوچ : سدهٔ ۱۱ھ. شاید روزگار نگارنده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ٤۱).
10822- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۹٤۲ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱-۱۲ھ. جلد یکم ، آغاز برابر ، سرلوح زرین ، ٦۵۰ ص.
10823- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۰۲ : نستعلیق پخته ، (۱۱۱۹-۱۱۱۲ھ). چند نامه است گویا از همو : مکتوب ۱٦۲ به ارشاد پناه محمد نعمان که در اکبر آبادی می زیسته به مولانا محمد صدیق و مولانا حسن علی در تذکیر ، به میر محمد اممان در تاویل آیت یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله ، به شاه فضل الله برهانپوری. به امان الله برهانپوری ، به احبه اکبر آباد علی الخصوص ارشاد پناه میر محمد نعمان در تذکیر بر تحصیل معرفت صانع و تحذیر از حرمان آن. الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد ، این تذکاری ست از این خسته دل (ص ۲۸٤-۳۰۸).

10824- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰۸٤ ؛ نستعلیق حوانا ، سدهٔ ۱۲-۱۱ه. دفتر ۱ ، آغاز برابر ، آخرین شماره نا،۸ ها ۳۱۳ است ، ٤٥۰ ص (گنج ۲ : ۸۲۱).

10825- میانوالی ، کندیان خانقاه سراجیه ، کتابخانه سعدیه مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب : نستعلیق خوش ، سده ۱۱-۱۲ه. آغاز در مکتوب پنجم افتاده : والسلام علی رسوله و سید الانام . . . مکتوب ششم به خواجه محمد حنیف در نصایح نافعه ، ۲۰۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10826- لاهور ، محمد شفیع ۱۸۱/۳۳۱ : نستعلیق ، ٦ محرم ۱۱٤۹ه./۱۷۳٦م. آغاز : خدایا رحمت دریای عام است - و از اینجا قطره ای ما را تمام است . . . ، ۹۱ نامه است : ۱- اقسام انسان ، ۵- عشق و محبت ، ۱۰- رضا از بلا ، ۱۵- ترک دنیا ، ۹۱- افعال و احکام خداوند ، ۸۱ گ (بشیر حسین : ۲۸۵).

10827- کراچی ، موزه ملی N. M. ٤٥۷ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ه. با مهر ۱۱۵۵ه (یا ۱۱۸۵ه) ، دفتر ۱ آغاز، برابر نمونه، ٤٠٦ گ (نوشاهی : ۲۷۳).

10828- لاهور ، دیال سنگهه ترست : نستعلیق زیبا ، ابن قاسم علی احمد علی ، ۲۷ ع ۱۱٦٤/۲ه. برای خوشدل خان ، ۱۱۳ نامه دارد ، ۱۲۵ برگ (نعیم اختر مجددی).

10829- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۲۳ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. جلد ۳ ، آغاز برابر نمونه ، در دیباجه تاریخ گرد آوری «از لفظ خاک نشین سرهن است» آمده ، انجام در نامه ۱۲۳ افتاده ، با مهر «صاحبدین مخزن اسرار الهی ۱۲۳۱ه» ٤۸۸ ص.

10830- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۰ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. جلد ۲. آغاز برابر نمونه ، باتوضیحاتی در دیباجه ، ۲۸٦ ص (گنج ۲ : ۸۲۱).

10831- اسلام آباد ، همانجا ۲۵۷۷ : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲ه آغاز برابر نمونه ، (برابر شماره پیشین است) ، ۲۹۳ ص رحلی (گنج۲: ۸۲۲).

10832- سرگودها ، انجمن ربوه ، خلافت : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ه. آغاز برابر جلد ۲ ، ۹۹ نامه است ، ۲٤۸ ص (نعیم اختر مجددی).

10833- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر جلد ۳ ، ۱۲۲ نامه است ، ۳۹۷ ص ۱۷-۱۸ س (دکتر انعام الحق کوثر).

10834- سرگودها ، بهلوال ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ه.ج ۱ ، آغاز برابر نمونه ، ۳۸۰ ص.

10835- سرگودها ، همانجا: نستعلیق خوش ، سده ۱۲ه. ج ۲ ، آغاز برابر نمونه ، ۲٤٦ ص (محمد نذیر رانجها).

10836- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی سده ۱۲ه. ج ۲ ، آغاز افتاده : زمرغ من بود آن نام هم کم . . . ، ۳۱۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10837- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ هـ آغاز برابر جلد ۲ ، صفحه آغاز لولویس ، و تا مکتوب ۹۹ را دارد ، ۱۷۳ برگ (محمد نذیر رانجها).

10838- دیره اسماعیل خان ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ آغاز برابر جلد ۳ ، از مکتوب میر محمد نعمان است تا مکتوب ۱۲۲ ، ۱۳۷ برگ (محمد نذیر رانجها).

10839- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ۶۳ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ جلد ۳ ، آغاز برابر نمونه ، ۴۰۲ ص (پرفسور امتیاز حسین).

10840- لاهور ، محمد شفیع ۴۴/۳۳۰ : نستعلیق ، سده ۱۸ م (۱۲ هـ) ، آغاز برابر جلد ۲ ، ۹۸ نامه است ، ۱۵۵ گ (بشیر حسین : ۲۸۴).

10841- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق طلبگی ، سده ۱۲ هـ چهل نامه برگزیده محمدن العابد السنامی ست و گرد آورده محمد نعیم الله ابهریجی. با دیباجه ای به عربی. آغاز: اللهم لا احصی ثناء علیک انت کما اثنیت علی نفسک ... نخستین نامه مکتوب ۲۶۰ از جلد اول مکتوبات اشان است. ، ۱۸۰ ص (محمد نذیر رانجها).

10842- دیره اسماعیل خان ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ آغاز برابر جلد ۱ ، از مکتوب یکم تا نوزدهم است (ص ۱ - ۲۸۶ مجموعه) ، عنوان و نشان شنگرف (محمد نذیر رانجها).

10843- دیره اسماعیل خان ، همانجا : نستعلیق خوش ، شیخ افضل کریم ، سده ۱۲ هـ آغاز برابر جلد ۱ ، از مکتوب یکم تا صد و بیست و دوم است (ص ۲۸۷ - ۶۲۴ مجموعه) ، (محمد نذیر رانجها).

10844- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۱۱۴۱ : نستعلیق خوش ، ۱۲۰۲ هـ آغاز برابر نمونه ۱ ، از مکتوب ۱ تا ۲۸۴ را دارد ، ۴۷۶ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

10845- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۵۰ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۲۱۵ هـ. (ص ۵۶۳ - ۵۷۱) ، چند نامه است بدون شماره (گنج ۲ : ۸۲۲).

10846- اسلام آباد ، همانجا ۱۰۹۵ : نستعلیق پخته ، ۱۲۲۰ هـ جلد ۱ ، با ۳۱۳ نامه و جلد ۲ با ۹۹ نامه ، آغاز برابر نمونه ، ۹۹۵ ص رحلی (گنج ۲ : ۲۲).

10847- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق ، عطاء الله ، چاشت ۵ رمضان ۱۲۲۱ هـ . آغاز برابر جلد ۲ ، گرد آورنده عبدالحی ، در کلفون بنام «نور الخلایق» نامیده شده ، ۹۹ نامه ، ۵۰۹ ص ۱۵ س (دکتر انعام الحق کوثر).

10848- لاهور ، کتابخانه ، دکتر محمد باقر : نستعلیق ، محمد غفور بن محمد رحیم ، ۱۲۲۱ هـ. جلد ۱ ، آغاز افتاده : محمد الباقی النقشبندی الاحراری قدس سره ، ۲۳۲ گ ۲۲ س (پایان نامه

دکتر خالده صدیقی: ۵۷۱).

10849- لاهور، همانجا: نستعلیق، ع ۱/۱۲۲۲ه‍. جلد ۲: آغاز برابر نمونه ۲، دارای ۹۹ نامه، ۹۷ گ ۲۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۵۷۱).

10850- لاهور، همانجا: نستعلیق، ۱۲۲۲ه‍. جلد ۳ آغاز برابر نمونه ۲، دارای ۱۱۷ نامه، ۲۰۱ گ ۲۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۵۷۱).

10851- کویته، مولانا محمد هاشم جان مجددی: نوشته میر محمد، ۱۲۲۹ه‍. جلد ۱، آغاز برابر نمونه، ۵۰۰ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10852- کویته، کلی لاجور گلستان، مدرسه ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، یاسین خوقندی در قندهار در خرقه شریف، ۱۲۴۹ه‍. آغاز برابر جلد ۱، ۲۲۰ نامه است، ۴۰۲ ص ۱۷ س (دکتر انعام الحق کوثر).

10853- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق شکسته پخته، خواجه محمد علی مخدوم اعظمی، ۱۲۵۱ه‍. در سرهند (هند)، گزیده ای ست از نامه های بدون دیباجه، نخستین آنها: مکتوب ۲۰۶ به حقایق آگاه... مخدوم زادگی میان شیخ محمد صادق، آخرین آنها: مکتوب ۴۸ به خواجه محمد طالب (ص ۲۲۱ - ۲۴۸ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

10854- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، گل حسن پسر قاضی نور عالم قریشی، ۱۲۵۳ه‍. در پایان جلد ۲، نسخه دفتر ۲ و ۳ است ولی جلد ۳ از انجام و جلد ۲ از آغاز افتاده، و جلد ۲ نیز دیباجه گرد آورنده یعنی خواجه عبدالحی را ندارد، ۵۸۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10855- کویته، کلی لاجور گلستان، مدرسه ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، ملا... برای ملا فیض احمد بابی ساکن قلات بلوچ، ۱۲۵۶ه‍. جلد ۲، آغاز افتاده: که فرصت ملاقات شما بسیار اندک بود...، ۴۳۵ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

10856- شکارپور، گڑهی یاسین، گوشه ادب، صلاح الدین ۱۰۴: نستعلیق، ۹ رمضان ۱۲۶۸ه‍. جلد ۳، آغاز برابر نمونه، ۴۹۲ ص (سید خضر نوشاهی).

10857- اسلام آباد، گنج بخش ۲۲۵۶: نستعلیق پخته، ملا محمد حکیم بن ملا محمد امین، ج ۱/۱۲۷۴ه‍. با ۳۱۳ نامه، آغاز برابر نمونه، ۵۷۶ ص (گنج ۲: ۸۲۲).

10858- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم: نستعلیق خوش، ۱۲۷۴ه‍. جلد ۲، آغاز برابر نمونه ۲، ۳۲۴ ص ۱۸ س (نعیم اختر مجددی).

10859- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق خوش، ابراهیم ولد حافظ کرم بخش سکنۀ چانگانوالی، ۷ شعبان ۱۲۷۵ه‍. آغاز کمی افتاده، ۳۰۲ ص (نعیم اختر مجددی).

10860- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۰۴ الف: نستعلیق خوش، حافظ غلام جیلانی،

پیرامون ۷۰ - ۱۲۸۰ھ، جلد ۲، آغاز برابر نمونه ۲، ۵۷۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له - عبدالرحیم ۱ : ۱۷۶).

10861- کراچی، موزه ملی ۶۰۶-۱۹۵۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ، دفتر ۱، آغاز برابر نمونه، ۲۶۰ نامه، ناتمام، ۹٤ گ.

10862- کراچی، همانجا ۱۰ / ٤۱ - ۱۹۷۶ .N. M : نستعلیق، فیض محمد ولد عبدالحکیم ساکن دوبلی، سدهٔ ۱۳ھ. دفتر ۳، آغاز: الحمد و سلام علی عباده...، ۱۶۶ گ (نوشاهی : ۲۷۳).

10863- اسلام آباد، گنج بخش ۲۰٤۹ : نستعلیق خام، سدهٔ ۱۳ھ. جلد ۱، آغاز در نامه دوم افتاده، ۱۹٤ ص (گنج ۲ : ۸۲۲).

10864- اسلام آباد، همانجا ۸٤۵۱ : نستعلیق پخته، عزت الله خجندی، سدهٔ ۱۳ھ. جلد ۲، آغاز برابر نمونه، ۳۷۰ ص.

10865- بنون، نسیم گل، مولانا حبیب الله خان : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. جلد ۱، آغاز برابر، ۳۸۰ ص.

10866- بنون، همانجا : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. جلد ۲، آغاز برابر، ۲۱۲ ص.

10867- بنون، همانجا : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. جلد ۳، آغاز برابر، ۲۸۰ ص (محمد نذیر رانجها).

10868- میانوالی، کندیان، خانقاه سراجیه، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. نشانی : مکتوب اول به شیخ عبدالعزیز جونپوری، در بیان تحریر مذهب ابن عربی، آغاز افتاده، ۲۵٤ ص (محمد نذیر رانجها).

10869- شکار پور، گڑھی یاسین، گوشه ادب، صلاح الدین ۱۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ.

10870- قصور، چمرلکان، کتابخانه محمدیه مجددیه : نسخه ای ست که غلام محیی الدین قصوری نزد مشایخ خود خوانده، هر ۳ جلد (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۹۶).

10871- کراچی، موزه ملی ٤ / ۱۰۵۶-۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق، عبدالکریم، ۱۳۰۳ھ. در فهرست آمده «مکاتیب حضرت مجدد زائد برمکتوبات مجددیه» (نوشاهی : ۲۲۸).

10872- سرگودها، ساهیوال، مکتبه سلیمانیه : نستعلیق خوش، غلام سرور بن زکی الدین قاضی کوت کلان، هر سه دفتر، یکم رجب ۱۳۰۸ھ، ۳٤۸ ص. دوم شوال ۱۳۰۸ھ، ٤۰۰ ص، سوم ج ۲/۹/۱۳۰۹ھ، ۲۱۸ ص، آغاز هر یک برابر نمونه ها (محمد نذیر رانجها).

10873- میانوالی، کندیان، خانقاه سراجیه، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب : نستعلیق خوش، عبدالسلام احمد سلامی، ۱۲ ع ۱ / ۱۳۵۰ھ. «چهل مکتوب شریف» گرد آوری خواجه محمد عابدسنامی ست، نشان داده شده که هر یک از کدام مجلد گزیده شده است، ۳٤۲ ص (محمد نذیر رانجها).

10874- سرگودها، حبیب الرحمان صاحب ۱ : نستعلیق شکسته آمیز، تاریخ یاد نشده، دفتر ۱، آغاز برابر نمونه، ۷۱٤ ص (محمد نذیر رانجها).

10875- لاهور، دیال سنگه ترست ۰۷٤ : نستعلیق و نسخ، آغاز و انجام افتاده. آغاز: ایشان را نیز میسر شد . . . ، ۲۸ گ (هاشمی، صدیقی ۲ : ۱٤٤).

10876- سرگودها، وان میانه، میان فضل الهی رانجها ؛ انجام افتاده (محمد شفیع، مجله ز مر. ویژه کتابخانه ها (۱۱ : ۱۹٦۷) : ۲۸۸).

10877- اسلام آباد، ناسیونال آرشیو ۵۳ : نستعلیق، آغاز: مکتوب سیزدهم در بیان بینهایی راه (مسعود احمد خان : ۱٦).

10878- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز، آغاز: الحمد لله العلی الاعلا والصلاة علی . . . اما بعد، این لالی ست منثورة و جواهری ست منشوره . . . ، وآخرین نامه : مکتوب دویست و سی و ششم . به فقیر حقیر عبید الله (که گرد آورنده تلقی شده) عفی عنه، در رمزی به اسرار حقیقیه. صلوات بطریق احمال. سبحانک لاعلم لنا الا ما علمتنا . . . ، ٦۵۵ ص ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

10879- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ٦۵ : خوشخط، جلد ۱ و ۲، همان نسخه که مولوی نور احمد امرتسری روی آن کار و چاپ کرده است (عبدالرحیم ۲ : ۵۵).

● 3662- شرح مکتوبات مجدد الف ثانی

متن نامه ۸۷ از دفتر سوم از نامه های مجدد الف ثانی ست (ن.ک پیش از این). نامه ای که به مولانا محمد صالح گولابی بدخشی (نگارندهٔ هدایت الطالبین، ن.ک همین بخش)، در اسرار مرادی و مریدی نوشته است. شرح از میر عربشاه ؟ در ۱۱۷۲ه‍ / ۹ - ۱۸۵۸ م.

آغاز: الحمد لله العلی الاعلی . . . اما بعد، این نسخه ای ست در شرح مکتوب هشتاد و هفتم که از جلد ثالث که به عدد سور قرآن احتتام یافته.

10880- کراچی، موزه ملی ۱ / ۱۰۹ - ۱۹۷۵ .N. M : نستعلیق چلیپا، ۸ ج ۲ / ۱۳۰۰ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۱ ص (نوشاهی : ۲۷٤).

● 3663- مکتوب محب الله

از محب الله اله آبادی (م ۱۰۵۸ه‍/۱٦٤۸ م) (که یاد او در «تسویه : ۹٤٦» گذشت؛ دربارهٔ «مکتوبات» او در منابع دسترس این ناچیز آگاهی بدست نیامد. جز آنکه در «رود کوثر : ٤٤۰» آمده است: دارا شکوه از محب الله نظرش را در مسئلهٔ اسلام و کفر و روزگار اکبری پرسیده. وی در نامه ای پاسخ داده:

«حق آن است که اندیشهٔ رفاهت خلق دامن گیر خاطر حکام باشد. چه مؤمن و چه کافر. که خلق خدا پیدایش خداست. و سید این مقام به هر کسی از صالح و فاجر و مؤمن و کافر رحم کند . . . در قرآن: وما ارسلناک الا رحمة للعالمین بر سبیل عموم است . . . ».

10881- لاهور، چاه میران، پرفسور محمد اقبال مجددی ۲۵: نستعلیق شکسته آمیز، در مجموعه مورخ ۱۱۶۲ه. (۶۸۳ - ۷۰۲)، گزیده ای از نامه های اوست به: شیخ عبدالرحمان، شیخ عبدالرحیم خیرآبادی . . ، آغاز: نامه نامی از مخدومی مخدوم الا نامی الهادی سلمه الله تعالی در بهترین اوقات رسید، و جهان جهان مسرت . . . (سید عارف نوشاهی).

● مکتوبات مروج الشریعه: خزینة المعارف

● 3664- مکتوبات محمد معصوم: مکتوبات قیوم ثانی: وسیلة السعادات

از خواجه محمد معصوم سرهندی مجددی (که یاد او در «اذکار معصومیه: ۲۲۳۲» گذشت).

در سه جلد: جلد یکم، گرد آوری فرزند ایشان خواجه محمد عبیدالله سرهندی، بنام «درة التاج» که تاریخ گرد آوری نیز هست (۱۰۳۹ه‍/ ۲۹ - ۱۶۳۰ م باتکرار«ة»)؟.

جلد دوم، گرد آوری شرف الدین حسین بن میر عماد الدین محمد حسینی هروی. که در دیباجه نام خود و تاریخ گرد آوری را آورده است: نامش به عقیده و ارادات. گفتم وسیلة السعادات. پرسند اگر ز سال اتمامش. باز توان شناخت ز نامش (وسیلة السعادات: ۱۰۷۲ه‍/ ۱ - ۱۶۶۲ م).

جلد سوم، گرد آوری حاجی محمد عاشور بن میرزا محمد بخارایی حسیبی، که در دیباجه نام خود و تاریخ گرد آوری را آورده است: چون خواستم ز دل خود حساب تاریخش. مکاتبات قطب زمان لذا آمد (۱۰۷۳ه‍/ ۲ - ۱۶۶۳ م).

گزیدهٔ «مکتوبات» ایشان بکوشش نسیم احمد فریدی به زبان اردو ترجمه و چاپ شده است.

آغاز ج ۱: الحمد لله العلی الاعلی والصلاة والسلام علی رسوله..اما بعد، این لالی ست منثوره و. آغاز ج ۲: جناب قدس خداوندی جل شأنه از آن برتر است که دست اندیشه به دامان حمد و ثنای او توالد. آغاز ج ۳: حمدله. اکمل الحمد علی کل حال، والصلاة والسلام . . . اما بعد، عرض می دارد اضعف . . . حاجی محمد عاشور ابن میرزا محمد البخارایی.

(ن. ک. تذکره نقشبندیه، توکل: ۲۴۷، ۲۷۳ - حدیقه، لاهوری: ۱۲۳ - مشار ۴: ۴۹۲۵ «مکتوبات» که نشانی دو چاپ آن را داده. اندیا آفیس، چاپی: ۲۸۹ «مکتوبات» یک چاپ را دارد. پاکستان و هند ۴: ۸۳۳ - مرآت العلوم ۱: ۲۲۹ - دانشگاه ۱۶: ۷۶ «منتخب مکتوبات شیخ معصوم» گزیدهٔ میان الله داد جیو صاحب - پیشگفتار چاپ «حسنات العارفین» همان فرزندش (عبیدالله) از محمد اقبال مجددی - نشریه ۱۰: ۲۸۶ «وسیله السعادة» - مرآت‌العلوم ۱: ۲۲۹ «مکتوبات محمد معصوم»).

10882- اسلام آباد، گنج بخش ۶۸۶: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ - ۱۲ه‍. ۲۴۰ نامه است، نام و تاریخ آن «درة التاج» است ولی نام گرد آورنده در دیباجه نیامده، آغاز برابر نمونه ۱، ۶۶۴ ص (گنج ۲: ۸۲۳).

10883- ملتان، شادمان کالونی، دکتر نور عبدالحق: نستعلیق پخته، صادق بن محمد هاشم ولد شیخ یونس سندی نقشبندی قادری، ج ۱ / ۱۱۵۸ه‍. بنام «وسیلة السعادات» گرد آوری شرف الدین حسین هروی، آغاز برابر نمونه ۲، نام گرد آورنده در دیباجه آمده، ۲۴۲ ص.

10884- پیشاور، عجایب گهر (موزه) ۳۵ : نستعلیق خوب، غلام نقشبند، ۲۲ رمضان سنه ۱ جلوس محمد شاهی (۱۱۳۱ھ؟) در کابل، آغاز: آغاز کتاب جلد ثانی من مکتوبات . . . جناب قدس خداوندی جل شانه از آن برتر است (برابر نموله)، ۷۴۰ ص ۱۷ س (محمد اسرائیل کان الله له).

10885- کویته، کلی لاجوری، مدرسه ضیاء العلوم: نستعلیق شکته آمیز، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر جلد ۱، ۲۳۹ نامه است، ۵۶۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

10886- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۱۰۹ : نستعلیق، سدۀ ۱۲ھ. آغاز برابر ج ۱، انجام افتاده، ۹۴ ص (سرفراز: ۸۶۶ - نوشاهی: ۵۸).

10887- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: نوشته حافظ محمد اعظم بن حافظ معصوم بن حافظ کلیم الله پیشاوری، ۱۲۲۹ھ. جلد ۱، آغاز برابر نمونه ۱، دارای ۲۳۹ نامه، نا.بوب ناتاریخ گرد آوری «جمع کمالات نبوت: ۱۰۶۳»، ۱۶۹ ص.

10888- کراچی، همانجا: همان نویسنده، جلد ۲ آغاز برابر نمونه ۲، دارای ۱۵۸ نامه، گرد آوری شرف الدین حسین هروی، در «وسیلة السعادات: ۱۰۷۳ھ»، ۱۰۵ ص.

10889- کراچی، همانجا: همان نویسنده، جلد ۳، آغاز برابر نمونه ۳، دارای ۲۵۵ نامه، گرد آوری محمد عاشور بخارایی در «مکاتیب قطب زمان: ۱۰۷۳»، ۱۲۲ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10890- بهاول نگر، چشتیان، نور جهانیان محمودی: نستعلیق پخته، محمد عارف قادری، ۱۲۱۷ھ جلد ۲، آغاز برابر ج ۲، ۲۵۷ ص (نعیم اختر مجددی).

10891- اتک، سلطانپور، کتابخانه حمیدیه، سید عبدالرحمان شاه: نستعلیق پخته، عزت بیگ بن سلیم بیگ نقاش، ۱۲۹۹ھ. تنها «وسیلة السعادات» است، آغاز برابر نموله، ۱۷۰ ص (نعیم اختر).

10892- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق خوش، محمد یار بن غلام محمد حکیم، ساکن مکیوال، پنجشنبه ۲۶ ذیقعده ۱۲۹۰ھ. آغاز برابر نمونه ۱، با آرایشهای زرین، رویهم ۲۳۹ نامه را دارد، نخستین آنها در قطع مراتب و عروج لمعارج لهایة النهایه به پدر خود، ۷۵۴ ص (نعیم اختر مجددی).

10893- شکار پور، گڑهی یاسین، گوشه ادب، صلاح الدین ۱۲ : نستعلیق، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱، بنام مکتوبات قیوم ثانی، ۷۶۰ ص (سید خضر نوشاهی).

10894- شکار پور، گڑهی یاسین، گوشه ادب، صلاح الدین ۱۱ : نستعلیق، سدۀ ۱۳ھ. آغاز برابر جلد ۳، ۲۴۰ ص (سید خضر نوشاهی).

10895- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد

اسماعیل: نستعلیق خوش، نور محمد معروف به قاضی خان ساکن موسی خیل، ۱۳۲۱ھ.
جلد ۳، آغاز برابر نمونه ۳، نخستین نامه به برادر بزرگش شیخ محمد سعید است
رویهم ۲۵۵ نامه، با سرلوح زرین و آرایشها، جدولبندی ۸ راه به زر و رنگها، ۲۷۷ ص
(محمد نذیر رانجها).

10896- دیره اسماعیل خان، همانجا: همان نویسنده، ۲۷ ج ۲/۱۳۲۱ھ. جلد ۲،
آغاز برابر نمونه ۲، رویهم ۱۶۱ نامه دارد، با سرلوح زرین و آرایشها، ۲۲۸ ص (محمد
نذیر رانجها).

10897- بهاولپور، کتابخانهٔ ابو العرفان حکیم عبدالرشید - احمد غزالی: نستعلیق پخته،
غلام محمد ۵ رجب ۱۳۴۸ھ/۱۹۲۹م. آغاز: حضرت عروة الوثقی خواجه محمد معصوم
قدس سره، در مکتوب پنجاهم مکاتیب خود می نویسد: باید دالست که منشاء این حالت
غلبه سکر و افراط محبت است که تمیز را از دید سالک برداشته است و ممکن را عین واجب
تعالی ساخته، ۲۴ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری).

● مکتوبات معین الدین: مکتوبات خواجه معین الدین

● 3665- مکتوبات ملا شاه

از حضرت ملا شاه بدخشی (که یاد او در «شاه تفاسیر: ۵۸» گذشت).
نامه هایی ست صوفیانه هر یکی با سر آغاز «دولت دیدار نصیب». دربارهٔ: راه حقیقت،
توحید ذات، مظهر ذات، وحدت وجود، مقصود از آفرینش، ادراک حقیقت، معرفت شهودی و تفصیلی،
شریعت و طریقت و حقیقت، شطحیات اولیاء الله (انا الحق، سبحانی ما اعظم شأنی، لیس فی جبتی
سواه الله)، حقیقت روح، کامرانی ظاهر و باطن، انسان کامل.
آغاز: مکتوبات حقایق و معرفت آگاه حضرت ملا شاه(ق). دولت دیدار نصیب انسان موفق
به طلب، ریاضت را چون گذرگاه عرش...
(ن. ک. پاکستان مین فارسی ۲: ۱۶۰ تا ۱۶۳ «مکتوبات مولانا شاه» بررسی مفصل).

10898- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ.
آغاز برابر نمونه، ۳۷۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10899- لاهور، پنجاب یونیورسٹی لائبریری ۳، APC, IV: نیم شکسته، بی تاریخ،
۸۴ نامه است، ۲۷ گ (پاکستان مین فارسی ۲: ۱۶۰).

● 3666- مکتوبات منیری

از شرف الدین احمد منیری (که یاد او در «شرح آداب المریدین: ۱۲۱۹» گذشت). از وی
سه مجموعه نامه های عرفانی در دست هست، که تاریخ گرد آوری آنها در نسخه ها و منابع گوناگون
آمده است.

۱- مشهور به «مکتوبات صدی» که به قاضی شمس الدین حاکم قصبهٔ جوسر (جوسه) نوشته

و یا پرسشهای او را پاسخ گفته است. گرد آوری زین بدر عربی ، که در دیباجه می نویسد : در ماههای سال ۷٤۷ (۱۳٤٦ م) یا ۷٤۹ھ (۸ - ۱۳٤۹ م) از خطهٔ بهار به وی نوشته است. و شمار انها صد است. آغاز برابر چاپی : سپاس بی پایان و ستایش فراوان مر حضرت پاک خداولدی را که دلهای عاشقان را به انوار. اغاز برابر «برخی از نسخه ها»: پاک سرور عاشقان و تاج سر عارفان محمد(ص) باد که کسوت نبوت . . . اما بعد حمد و درود می گوید بندهٔ ضعیف زین بدر عربی (نسخه ها ۲ : ۱٤۳٦).

۲- «مکتوبات دو صدی» ، ۲۰۹ نامه است. نیز در پند و اندرز و مسایل عرفانی ، برخی از نامه ها با نام و بیشتر بی نام است. و نیز گرد آوری همان زین بدر. که در دیباجه می گوید : بعد از تألیف صد مکتوب ایشان که بنام قاضی شمس الدین حاکم قصبهٔ جوسه بود ، نامه های دیگر ایشان که به شرق و غرب نوشته ، و یا در پاسخ مریدان نوشته بودند ، این خدمتگزار ، در ماه های ج ۱/تا سلخ رمضان ۷۶۹ھ (۱۳۶۷ م) در این مجموعه گرد آوردم. اگر پس از این نامه ای دیگر بدست آمد ، مجموعه ی دیگر سازم. آغاز: الحمد لله الذی وقف للمشایخ ما یحوز می الاکرام . . . بدان اسعدک الله تعالی سعادة تحصیل العلم و العمل . . . که بعد از تألیف صد مکتوب باسم قاضی شمس الدین.

۳- «مکتوبات بیست و هشت» که به شیخ مظفر فرستاده است. گرد آورنده که شناخته نیست ، می گوید : شیخ در مدت ۲۵ سال ، در پاسخ شیخ مظفر نامه هایی می داد ، و در ذیل آنها نوشته بود که اینها برای حل مشکلات آن برادر است. و بایستی به کسی افشانکردد. و ایشان نیز آن نامه ها که به دویست بلکه زیاده بر آن بود ، هنگام رحلت وصیت کرده که در کفن او نهند. و جمله در کفن شیخ مظفر نهاده شد. یک بستهٔ مختصر باقی مانده بود ، به خط شیخ ، که پیش دعاگو ست. و این چند مکتوب از آن نقل کرده شد. این مجموعه نیز چاپ شده است. آغاز برابر چاپی : حمدله. صلاة. اما بعد ، این چند مکتوب مرغوب که به تحریر پیوست. قصه آن است که در مدت بیست و پنجسال . . . مکتوب اول. بیت. هر بلا کین قوم را حق داده است . . . برادر اعز مولانا مظفر ، دعای کاتب حروف.

(ن. ک ذریعه ۲۲ : ۱٤۲ «مکاتیب منیری» که نسبت گرد آورنده را غزنی آورده - ایوانف : ۸۵۵ «مکتوبات احمد منیری» که نسبت گرد آورنده را عربی و سال گرد آوری را ۸/۷۶۹ھ - ۱۳٦۷ م آورده - دانشگاه ۹ : ۱٤۷٦ که نسبت را غزنی آورده با فهرست تفصیلی و ۱۶ : ۵۱ «مکاتیب» نسخهٔ نوشتهٔ ۱۰٦٦ھ. دارای ۱۵۰ نامه - نسخه ها ۲ : ۱٤۳٦ «نامه های احمد منیری : مکاتیب» - مشار ٤ : ٤۹۲۳ «مکتوبات» که نشانی ده چاپ آنرا داده و ٤ : ٤۹۲٤ «مکتوبات جوابیه» عبدالقادر جیلانی و منیری. یک چاپ با این عنوان (!) - اته : ۱۸۹۱ ، ۱۸٤۳ تا ۱۸٤۷ «مکتوبات احمد منیری» نسبت گرد آورنده عربی و تاریخ گرد آوری ۷٤۷ و ۷٦۹ھ. آمده است - پاکستان و هند ۳ (۱) : ۱۱۳ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «مکتوبات» - اشکوری ٤ : ۱۸ فهرست تفصیلی ۱۵۰ نامه در نسخه - افغانستان : ۲٦۲ ، ۱۷۳ - الدیا الیس ، چاپی : ۲۸۹ «مکتوبات» که دو چاپش را دارد - موزهٔ سالار ج ۸ : ش ۳۲۵۷ ، ۳۲۵۸ ، ۳۲۵۹ تا ۳۲٦۱).

10900- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، مولانا محمد صالح : نسخ ، سدهٔ ۸ه. آغاز برابر نمونه ۱ (چاپی) ، جدولبندی ۵ راه به زر ، دارای ۹۹ نامه ، پس از صفحه یکم چند برگ افتادگی دارد ، ۲۳۹ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10901- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ، ۹٤۰ (ب) : نسخ کهن سدهٔ ۸ه. آغاز : بسمله. برادر اعز شیخ عمر ساکن قصبه لنا کی سلمه الله ، و دعاء از کاتب حروف مطالعه فرمایند و بدانند که مثال پیامبران مثال طبیبان است و مثال خلق مثال بیماران ، ٤۳٤ ص (پرفسور امتیاز حسین).

10902- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۸۷٤ : ثلث خوش ، سدهٔ ۸ - ۹ه. «مکتوبات دو صدی» ست. از مکتوب چهارم تا پایان مکتوب صد و سی و پنجم ، ۵۸۸ ص.

10903- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۰۵۵ : نسخ کهن ترکستانی ، از سدهٔ ۹ه. تازه تر نیست. آغاز برابر «مکتوبات صدی». یک برگ از خطبه و کمی از نامه ۱۰۰ افتاده، ٦۳۸ ص (گنج ۲ : ۸۲٤).

10904- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱٦۹۰/٤۷٤۳ : از سدهٔ ۹ه. انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۵٦).

10905- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱٦۹۱/٤۷٤٤ : از سدهٔ ۹ - ۱۰ه. آغاز و انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۵٦).

10906- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۷۳۵ : نسخ کهن ، سدهٔ ۱۰ه. آغاز برابر «مکتوبات دو صدی» از مکتوب یکم تا میانه ۲۰۲ را دارد، پایان نونویس سده ۱۲ه. ۵۳٦ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

10907- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۵۰۱ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۰ه. «مکتوبات صدی» ست ، از میانه نامه ٤۵ تا میانه ۹۸ ، ۲۷٦ ص (گنج ۲ : ۸۲٦).

10908- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیه ، نستعلیق خوش : حبیب الله بن محبوب نصیر الدین ، ذی قعده ۱۰۵۱ه. وی در ۱۰۵۸ه. این نسخه مکتوبه مخدوم حسین نوشه بلخی خلیفه حضرت شرف جهان مقایسه کرد ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۳۸۷ گ (سید عارف نوشاهی).

10909- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۲٦۷/۱ : نستعلیق ، ۷ محرم ۱۰۵۷ه. مکتوبات صدی ست ، آغاز برابر نمونه ، ۵۰۹ ص (نوشاهی : ۲۷۵).

10910- سیالکوت ، رنگپوره ، کتابخانهٔ حسن علی : نستعلیق ، طالب حسین ولد ملا علی محمد ، ۲۱ ذیقعده ۱۰۵۷ه. مکتوبات صدی ست آغاز برابر چاپی ، ۱۳۷ ص (نعیم اختر مجددی).

10911- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۱۰۵۸/۲ : نستعلیق، ۱۷ ذیحجه ۱۰۸۱ه. مکتوبات صدی ست، آغاز برابر نمونه، ۳۵٦ گ (نوشاهی : ۲۷۵).

10912- کیمبل پور، چوره، مختار الحسن شاه نقشبندی : نستعلیق، سدۀ ۱۱ه. آغاز : و صاحب مال و جاه و دین . . . ، ۲۰۰ ص (فقیر محمد).

10913- اسلام آباد، گنج بخش ٤۰٦۰ : نسخ پخته، سدۀ ۱۱ه. «مکتوبات صدی» ست و گویا کامل، ۲۵۱ گ.

10914- اسلام آباد، همانجا ۲۸٤٦ : ثلث پخته، سدۀ ۱۱ه. آغاز و انجام افتاده، برخی از نامه های «صدی» و برخی از نامه های «دو صدی» در آن دیده شد، ۳۱٦ ص (گنج ۲ : ۸۲٦).

10915- اتک، مکهد، مولانا محمد علی : سدۀ ۱۱ه. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۷۰).

10916- کیمبل پور، نذیر صابری : سدۀ ۱۱ه. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵).

10917- اسلام آباد، گنج بخش ۸۹۵۰ : نستعلیق پخته، سدۀ ۱۱-۱۲ه. مکتوبات صدی ست، آغاز برابر چاپی، ٤٤۹ ص.

10918- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸-۹۲٤ : نستعلیق خوش، شیخ محمد صدیق، ۱۲ ع ۱/۱۱۱۱ه. مکتوبات دو صدی ست، آغاز برابر نمونه، تنها ۱٦۵ نامه را دارد، ۳۰۲ گ (نوشاهی : ۲۷۵).

10919- اسلام آباد، گنج بخش ۷۱٦۱ : نستعلیق خوش، با تاریخ ۱۱۲۲ تا ۱۱۲۲ه. در مجموعه (ص ۱۰۷ - ۱٦۵)، «مکتوبات ۲۸» است، اغاز برابر نمونه، (گنج ۲ : ۸۲٦).

10920- راولپندی، گڑهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه ۱۰۵۸ : نستعلیق و نسخ خوش میر علی اکبر، ۱۱۵۵ه. «مکتوبات صدی» است آغاز برابر نمونه، ۱۸٦ ص (پرفسور اختر راهی).

10921- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۸۲۵ : نستعلیق، بی تاریخ، با مهر «سوید بن مست محمد درویش ۱۰۵۷ه» آغاز افتاده : شرع وقتی بود که واجب حرام گردد . . ، از میانه مکتوب یکم تامیانه مکتوب پنجاه و یکم را دارد، ٤۰۵ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

10922- ملتان، آغا پوره، مکتبه فایق : نستعلیق خوش، بدر جامی بن حبیب جامی ملتانی، ۱۹ رمضان ۱۱۸۳ه. آغاز برابر «مکتوبات ۲۸» است، ۱۳۵ ص (نعیم اختر).

10923- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٦۵-۲۱۰/۱۰ : نستعلیق، سدۀ ۱۲ه. نامه های جز و سوم، آغاز برابر نمونه، از ۲۸ نامه تنها ۲۵ را دارد، (ص ۱٤۱-۲۰۲ مجموعه) (نوشاهی : ۲۷۵).

10924- اسلام آباد، گنج بخش ۲٤۳۷ : نستعلیق خوانا، سدهٔ ۱۲ھ. «مکتوبات دو صدی» ست، آغاز برابر نمونه، ۳۳۵ ص (گنج ۲ : ۸۲۶).

10925- سرگودها، بهلوال، نصیر آباد، مولا داود : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲-۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱، ۲۲۰ ص (محمد نذیر رانجها).

10926- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۳۸۱ : نوشته ۱۲۷۰ھ (۱۸۵۳ م) (بشیر حسین ۲ : ۲۵۶).

10927- دیره غازی خان، تونسه، کتابخانه محمودیه : نستعلیق پخته، ۲۷ ع ۱/۱۲۷۳ھ مکتوبات صدی ست، آغاز برابر چاپی، ٤۸۰ ص (نعیم اختر مجددی).

10928- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۲ ی ج ی : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز افتاده : برما زوال مگردان بر خویشتن جستن. دانسته نشد کدامین مجموعه اوست، ۱۷۸ ص (سید حصیر نوشاهی).

10929- کیمبل پور، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی : نسخ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز : مکتوب اول در راه دین و در حق یقین، بجانب شیخ عمر ساکن قصبه امیر کلی سلام و دعا از کاتب حروف، مطالعه کند (بسیار نزدیک، به نسخه پیشاور از سده ۸ھ.) ۱۹۸، نامه است، اخرین در دیدار خدا، ۱۲۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10930- بنون، نسیم گل، مولانا حبیب الله خان : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. مکتوبات ۲۸ است اغاز برابر همان نمونه، ۳۸ ص (محمد نذیر رانجها).

10931- دیره غازی خان، تونسه، آستانه سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته، نسب محمد بدحشی هندی، ۱۳۰۳ھ. در ملکوال، مکتوبات صدی ست، اغاز برابر چاپی، (نعیم اختر مجددی).

10932- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹٤۰ ب : نستعلیق کهن، تاریخ یاد نشده، آغاز : بسمله، احمد الله علی الائه و نعمائه واصلی علی محمد افضل الرسل . . . اما بعد از وقوف بر احادیث نبویه و سنن سنیه معلوم شد که اکثر اخبار در باب وظایف اوراد، انجام افتاده، با سرلوح و آرایشها، ۱۱۱۷ ص (سید سعید الله)

10933- پیشاور، همانجا ۱۰٤۷/۲ : نستعلیق خوش، تاریخ یاد نشده. «مکتوبات ۲۸» است، آغاز برابر نمونه، همراه «ملفوظات وجیه الدین» شکار پوری، ٤۶ ص (پرفسور امتیاز حسین).

10934- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین نستعلیق، ۳۹۲ گ (دکتر ظهور الدین احمد)

● 3667. مکتوبات میر ابو العلاء

از میر سید ابو العلاء نقشبندی اکبر آبادی (م ۱۰۶۱/۱۶۵۱م) که یاد او «مراتب فنا :

۱۹۰۰» گذشت).
در دو بخش : یکم ۱٤ و دوم ۲۲ نامهٔ عرفانی ست. بخش یکم : ۱- در همت بلند ، ۲- مبر طالبان ، ۳- توبه و باز گشت بخدا ، ٤- مریدی و مجاهدت ، ۵ و ٦- ندارد ، ۷- دنیا ، ۸- دوستی و دشمنی برای الله ، ترک هوا ، ۹- بدگمانی بخود و حسن ظن بدیگران ، ۱۰- عشق و محبت ، ۱۱- بلا ، ۱۲- وصول بخدا ، ۱۳- ترقی روح انسانی ، ۱٤- کنه علم و حکمت خداوند ، و این بخش چاپ شده است.
آغاز : سپاس و ستایش مرقادری را که به کمال قدرت انسان را بیا فرید ، و بشرف خلافت مشرف گردانید.
(ن. ک. خزینه ۱ : ٦۳٦ زندگینامه ، از کارهای ادبی او یادی نکرده).
10935- لاهور ، چاه میران ، کتابخانه ، پرفسور محمد اقبال مجددی : نستعلیق زیبا ٦ محرم ۱۳۰٦ه. آغاز برابر نمونه ، عنوان شنگرف ، ۱۲٦ ص (سید عارف نوشاهی - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۳٤).

● مکتوبات میرزا جانجانان : مکتوبات جانجانان

میرزا جانجانان ، متخلص به مظهر.

● 3668. مکتوبات میر سید علی همدانی

میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). نامه هایی ست عرفانی ، پند و اندرز ، به نثر آمیخته به نظم. شمار نامه ها در نسخه ها یکسان نیست سی نامه از آنها را دکتر محمد ریاض در مجلهٔ دانشکدهٔ ادبیات تهران (ش ۸۱ و ۸٤ س ۱۳۵٤ خ) به چاپ رسانده است : ۱- به سلطان محمد بهرامشاه پادشاه بلخ و بدخشان (۲ نامه) ، ۲- سلطان قطب الدین پادشاه کشمیر (۱ نامه) ، ۳- سلطان غیاث الدین (۳ نامه) ٤- سلطان طغان خان حاکم کونار (۳ نامه) ، ۵- سلطان علاءالدین حاکم باخلی (۱ نامه)، ٦- میرزاده میرکا (۱ نامه) ، ۷- مولانا محمد خوارزمی (۱ نامه) ، ۸- مولانا نور الدین جعفر بدخشی (٤ نامه). نامه های دیگری به نام و بی نام از وی در نسخه های خطی دیده شده است.
(ن ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۵۰ «نامه های همدانی» - علمای هند ٤۸ ۱ و ترجمهٔ اردوی آن : ۳۵۱ زندگینامه و فهرست برخی از آثارش از آن میان «مکتوبات امیریه» - مجلهٔ ادبیات آذر بادگان س ۲۹ : ۳٤٦ - اته ۱۸۵۰ - مشار ٤ : ٤۹۲٤ «مکتوبات» که در آنجا نشانی یک چاپ داده شده - الذریعه الیس ، چاپی : ۲۸۹ «مکتوبات علی همدانی» یک چاپ آن را دارد - مخطوطات دیوبند ۲ : ٦٤ «مکتوبات امیریه» ضمن مجموعه رساله هایش).
10936- اسلام آباد ، گنج بخش ٤٤۰۹ : نستعلیق ریز پخته ، در مجموعه رساله های او نوشته ۱۸۵۱ه. (ص ۳٤٦-۳٤۹). دو نامه است ، آغاز یکمین : حضرت سلطانی اصلح الله شأنه ، بدعای مخلصانه مخصوص است ، به اجابت مقرون باد به محمد وآله. زهر بدی که توداني

هزار چندالم . . . ، آغاز دومین : فرزند ملک کمال الدین ، برادر مولانا شمس الدین محمد سلمه الله ، بدعای مخصوص اند. این مکتوب را از بکلی به کشمیر به پیش سلطان قطب الدین ارسال فرموده اند. هوالشافی. عسی ان تکرهو شیئا و هو خیرلکم . . . (گنج ۲ : ۶۵۰) و دو نامه دیگر (ص ۴۶۴-۴۶۷). آغاز یکمین : منم سرگشته بی سود و سودا ـ چه می جنبانی این زنجیر غوغا . . . زماهی تابه مه در سینه حاصل ـ دلی روشن و لیکن پای درگل. آغاز دومین. نامه ای که از بکلی به خدمت مولانا محمد خوارزمی نوشته اند. چه جای آنست که دل در خط کفار قرار یابد ـ یا سر ، باسمع اسرار الس گیر . . . (گنج ۲ : ۶۵۱). دو نامه دیگر (ص ۷۹۱ - ۸۰۰) آغاز یکمین : خدمت سلطانی (در هامش افزوده شده : سلطان طوغا شاه) بدعای مخلصانه مخصوص است به اجابت مقرون باد (ص ۷۹۱-۷۹۴) ، آغاز دومین : پی نبری ذره ای ز آنچه طلب میکنی ـ تا نشوی ذره وار از غم او ناپدید. در پایان این نامه آمده است «لاجل میرکا» (ص ۷۹۴-۸۰۰).

10937- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ی ب ۴۳ : نستعلیق ، سده ۱۱ھ. با مهر کنده ۱۱۵۵ھ. (ص ۴۲ - ۵۵). آغاز : هو الهادی خدمت آن عزیز به لوایح نفحات و تحیات فواتح دعوات (نوشاهی : ۴۵).

10938- بلتستان ، برق چهن ، برات لائبریری ، غلام حسن : نستعلیق پخته ، سده ۱۱-۱۲ھ. (ص ۶۲-۹۰) ، ۱۹ نامه است که یازده تای آن به نام کسان است و هشت نامه با سر عنوان «هو الهادی». آغاز : قال الله تعالی : افرایت ان متعنا هم سنین ثم جائهم ما کانوا توعدون . . . در خبر است که جمعی از اکابر صحابه از حضرت . . . بدنبال «عقلیه» ی او ، سپس «تلقینیه» از همو (رویت).

10939- حیدرآباد ، تند و تیمپر ، گنجینه نظامالیان : نسخ زیبا ، ابو نصرا بهاءالدین سندهی ، ۱۲ ع ۱۱۷۵/۲ھ. (ص ۳۴۷-۳۵۱) مجموعه رساله های او. آغاز : نحمد الله الکریم. و سلام علی عباده الذین اصطفی ، خدمت سلطانی بدعا (نعیم اختر محمدی).

10940- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز ، سید شاه ولد حسین شاه ، سکنهٔ تله گنگ ، برای صدر شاه سکنه قادر پور ، سدهٔ ۱۲ھ. نخستین نامه. آغاز : خدایا رحمتت دریای عام است ، ۲- در بیان موجودات ، آغاز : ای برادر موجودات همه برسه نوع است ، ۳- طلب علم. آغاز : ای برادر طلب علم فریضه است خواه مرد یا زن ، ۴- در تجرید و تفرید ، ۵- عشق و محبت ، ۶- اوصاف جان ، ۷- نزول بلا ، ۸- آغاز : ای برادر وصول بحضرت خداوند نه از قبیل وصول جسم بجسم است ، ۱۰- در شریعت و طریقت و حقیقت ، ۱۱- در دنیا و بلا و محنت ، ۱۲- فضل و کرم ، ۱۳- عیبهای دنیا ، ۱۴- معرفت ، ۱۵- صفت دل ، ۱۶- توبه ، ۱۷- نیت ، ۱۸- بندگی ، ۱۹، در افعال. آغاز : ای برادر در افعال و احکام خداوند بعضی میگویند معلل به علتی ست ، ۹۳ ص (محمد نذیر رانجها).

● **3669. مکتوبات میر صاحب**

از «بندگی حضرت پیر دستگیر میر صاحب» به مریدان خود. نامبوب و بی دیباچه. نام گرد آورنده نیز ندارد. نگارندهٔ نامه ها میر مهدی چشتی فخری در گذشته ۱۲۴۲ھ/۱۸۲۶م نیست.

10941- فیصل آباد، چنیوت بازار، وگیلان، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. با مهر «محمد جان زین الدین ۱۱۶۵» (ص ۱ - ۷۷). آغاز: مکتوبات بندگی حضرت پیر دستگیر میرصاحب که به مریدان خود مصدورفرموده الد. به اسم عوض بیک محب یکرنگ عوض بیگ را عرض فقر و فنا و سکر و بقا باد، (نعیم اختر مجددی).

● **3670. مکتوبات میر صفی‌الله**

نامه های اوست به مخدوم محمد ابراهیم.

10942- حیدر آباد، تند و قیصر، شیر محمد نظامانی: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده، همراه «ملفوظات باقی بالله» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۵۶).

● **3671. مکتوبات ناشناخته**

ناشناخته. نسخه ها یکی نیست.

10943- لاهور، چاد میران، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی: نستعلیق خوش، سده ۱۳ھ. نامه هایی ست از آن میان به: میان محمد رضا و سید عبدالرحمان چور. آغاز افتاده: به اکثر اعزه این طایفه صحبت داشت، و کتابهای صوفیه را نیز سیاری . . .، نسخه اهدایی سید شرافت نوشاهی ست به کتابخانه، ۸۰ ص (سید عارف نوشاهی).

10944- اسلام آباد، گنج بخش ۴۰۷: شکسته آمیز، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۴۷ - ۱۵۳). اغاز: حمد ثانب است مر الله را که صفت الله این است رب العالمین، والصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه (گنج ۲: ۸۲۷).

10945- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۲۲۳/۲۱۸: تاریخ یاد نشده، بنام مولانا اشرف در مسایل علم و عرفان، آغاز و انجام افتاده (بشیر حسین ۲: ۲۵۴).

● **مکتوبات نجم الدین**: کلمات طیبات

● **3672. مکتوبات نظام الدین اولیا**

از نظام الدین اولیاء دهلوی (که یاد او در «راحت القلوب: ۱۴۶۹» گذشت). در فهرست بشیر حسین (۲: ۲۵۵) نشانی از آن داده نشده است. ولی باید همان «مکتوب» او باشد، که در این فهرست بنام «عشق حقیقی: ۱۶۹۵» گذشت. که با شرح حدیث کنت کنزاً مخفیاً آغاز می شود. از این «مکتوب» یعنی «عشق حقیقی» دست کم این نسخه ها شناخته شده اند:

ایوالف: ۱۱۹۳، ۱۱۹۴ - موزهٔ سالار ۸: ش ۳۴۴۹/۲.

10946- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۱۹۰/۱۳: نوشته پیرامون ۱۲۸۱ھ (۱۸۶۴م)

مکتوب اوست به شیخ حسام الدین گجراتی (بشیر حسن ۲ : ۲۵۵).

● 3673ـ مکتوبات نظام الدین بداونی

نظام الدین احمد بداونی (ن. ک. مراسلات احمدی ، بخش نامه نگاری) به شیخ حسام الدین. وی بایستی نگارندهٔ «راحت العاشقین» دراحوال خواجه محمد سلیمان تونسوی (م ۱۲۶۷ھ/۱۸۵۰م) باشد (ن. ک. بخش سیر).

در توحید وجودی ، به نثر آمیخته به نظم.

آغاز مکتوب در بیان توحید. برادرم شیخ حسام الدین دام عشقه باد. از بنده فقیر نظام الدین احمد بداونی. که دوستدار عالم است مطالعه قبول باد.

10947- لاهور ، دانشگاه ، آذر T- : شماره و تاریخ یاد نشده (گ ۱ - ۶) (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3674ـ مکتوبات نور الله

از حافظ سید نور الله نوشاهی (م ۱۲۲۹ھ/۱۸۱۴م) (که یاد او در «حقایق نوریه ۸۱۶» گذشت). نامه های اوست ، گرد آوری شادروان سید شریف احمد شرافت نوشاهی (م ۱۴۰۳ھ/۱۹۸۳م) در ۱۳۶۰ھ/۱۹۴۱م.

نامه هایی ست عرفانی ، از اینگونه : ۱- اوصاف بشری و اوصاف روحانی ، ۲- اصطلاحات صوفیان ، ۳- شرح رباعی حافظ شیرازی ، ۴- ریاضت و مجاهدهٔ نفس ، ۵- اجازت وظیفهٔ درود شریف ، ۶- نامه به حکم شیخ احمد ، ۷- التماس به درگاه ایزدی برای باران. و از هموست : انشای نور الله (بخش نامه نگاری).

آغاز : بسمله. مکتوب اول بطرف فرزندان خود سید حافظ الهی بخش و سید . . . مظهر و اوصاف مجمع الطاف . . .

(ن. ک. تذکره نوشه : ۱۶۷ زندگینامه و نام ۷ اثر او : ۱- فتاوی نوشاهیه : نور الفتاوی (عربی)، ۲- مصطلحات الصوفیه نا تمام ، ۳- فالنامهٔ قرآنی، ۴- حقایق نوریه، ۵- مکتوبات نور الله ، ۶- انشای نور الله ، ۷- رقعات نور الله. پنج اثر آخرین گرد آوری سید شریف احمد شرافت نوشاهی ست.

10948- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانهٔ نوشاهیه : نسخ و نستعلیق گرد آورنده ، ۲۲ شعبان ۱۳۸۷ھ، ۲۳ ص (سید عارف نوشاهی).

● 3675ـ مکتوبات نور محمد لاهوری

مکتوبات نور محمد لاهوری و ملا مسعود ملتانی.

10949- لاهور، پرفسور محمد اقبال مجددی : تاریخ و نشانی بیشتر داده نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۱۳۴).

● 3676ـ مکتوبات نوشه

از حاجی محمد قادری ، نوشه گنج بخش (که یاد او در «کلمات طیبات ۱۸۰۷» گذشت).

نامه هایی ست پراکنده، در یکجا گرد نیامده است. از آن میان به فرزندان خود سید حافظ محمد برخوردار بحر عشق ، و سید محمد هاشم دریا دل.

10950- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه : در تذکره نوشاهیه (تذکره نوشه گنج بخش : ۱۳۲).

● 3677. مکتوبات شاه ولی

میر سید شاه ولی ، که بایستی از آغاز سدهٔ دوازدهم‍. باشد. نامه هایی ست عرفانی ، دو تای آنها تاریخهای ۱۱۲۹ھ (۱۷۱۷م) و ۱۱۳۱ھ (۱۷۱۹م.) را دارند.

شاید نامه هایی از شاه ولی الله دهلوی باشد (که یاد او در «فتح الرحمان : ۶۱» گذشت). وی در ۱۱۱۴ھ/۱۷۰۳م زاده شده ، در هفت سالگی قرآن را به پایان رسانده و کتاب های فارسی و عربی خوانده ، دهسالگی «شرح جامی» آغاز کرده ، چهارده سالگی همسر گزیده و پانزده سالگی بیعت کرده و خرقه پوشیده و از خدمت پدر مجاز درس گردیده است. پس سالهای پیشگفته سال هایی ست که می توانسته نامه های علمی بنگارد.

یکی از مریدانش بنام محمد عاشق ولد عبدالرحمان ۱۸۲ نامه دهاوی را تا روز مرگ پیر خود در ۱۱۶۱ھ گرد آورده است.

آقای خلیق احمد نظامی ۴۲ نامهٔ فارسی دهلوی همراه با ترجمهٔ اردویی آن را با تحقیقات ، بنام «شاه ولی کی سیاسی مکتوبات» در لاهور ۱۹۷۸ م چاپ کرده است.

(ن.ک. علمای هند : ۱۵۰ زندگینامه و نام ۳۳ کار ادبی او ، از آن میان «مکتوبات المعارف». پاکستان و هند : ۲۹۹ تا ۲۸۴ زندگینامه و نام ۲۰ کار او از آن میان «مکتوبات فارسی» که می‌نویسد : نامه های فارسی و عربی او در باب چهارم «کلمات الطیبات» ابو الخیر مراد آبادی آمده است - پیشگفتار چاپ «شاه ولی الله کی سیاسی مکتوبات» - مرآت العلوم ۳ : ۱۴۸ «مکاتیب حافظ ولی الله»؟؟).

10951- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۱۵/۳۰۲۰ : بخامه نگارنده ، همان ۱۱۲۹ھ و ۱۱۳۱ھ (۱۷۱۷-۱۷۱۹م) (بشیر حسین ۲ : ۲۵۴).

● 3678. مکسوبات عبدالحکیم جیو : رسالهٔ عبد الحکیم

مکسوبات عبدالحکیم جیو کاکوری (کاکری) قندهاری نقشبندی مجددی ، از سدهٔ ۱۲ھ. مرید الله یار لاهوری، که این یکی باهشت واسطه به مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ھ/۱۶۲۴ م) می رسد.

عرفان نظری وعملی ست، نامبوب ، در تلقین، استخاره ، کلمة التمجید، اسم ذات ، توجه ، وظایف قلبی و روحی و سری و خفی و اخفی و مقام هر یک ، نفی و اثبات ، تنزیه ، احاطهٔ ذاتی ، عجز و تحیر و جز آنها.

نسخه های گنج بخش در سه بخش ست : یکم مکسوبات اوست از لعل لنگر هاری بن سید حبیب بن سید قاسم بن سید ابابکر. دوم مکسوبات اوست از میان عبدالغفور جیو پیشاوری. سوم مکسوبات او از میا حافظ الله یار جیو لاهوری.

گفتاری ست عرفانی، باسربندهای «بعده». آغاز می شود با : طریقهٔ تلقین پیر مریدان را ، لطایف خمسه ، نفی و اثبات ، تنزیه ، فیوضات ، حقیقت بیت الله و صلاة و معراج و قرآن و صراط و نور محمدی . . . و در پایان بخش یکم نام عبدالحکیم و لعل ننگرهاری آمده و می افزاید : اکنون آغاز می کنیم در آنچه کسب کرده است از مولانا میان عبدالغفور جیو . و این بخش نیز باهمان سربندهای «بعده» در همان مسایل عرفانی : اول فناء فی الله ، بعده بقاء بالله ، بعده همه اوست ، بعده نسبت هوالاول ، بعده نسبت خلو از بیچونی . . .

و در آغاز بخش سوم آمده است : بسمله. بعده، شروع کردم در آنچه حضرت جیو (عبد الحکیم) از مولینا میا حافظ الله یار جیو لاهوری .

این مکسوبات در فهرست کتابخانه بگونهٔ دو رساله شناسانده شده است .

آغاز : حمدله. صلات. اما بعد، فهذه الرسالة فی بیان ما اکتسب صاحبنا و مولینا مولوی میا عبدالحکیم کاکری قندهاری (ن). مرتبهٔ اول که تلقین می کند طالب را پیش مرشد.

10952- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب ، سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۳۷ ص (محمد نذیر رانجها) .

10953- شیخوپوره ، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق شکسته آمیز ، خدایداد ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ھ. (ص ۱ - ۶۰) ، آغاز : این چند کلمه تحقیق همه اوست ، نوشته می شود. دیگر بعضی از اکابر این طریقه عالیه رفته (نعیم اختر مجددی).

10954- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۸۲ : نسخ ، محمد رفیق عاصی ، ۱۲۴۸ھ. بخش یکم (ص ۱ - ۳۸) ، این بخش در فهرست بنام «لطایف» نامیده شده . بخش دوم (ص ۳۸ - ۴۳) ، این بخش در فهرست بنام «رساله عرفانی» نامیده شده . بخش سوم (ص ۴۳-۴۶) (گنج ۲: ۶۸۲ و ۲ : ۷۷۱).

10955- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : در مجموعه مورخ ۱۲۶۶ھ. ش ٤، (ص ۲۰۸ - ۲۲۳)، آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10956- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۹۳۹ : نسخ پخته ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۷۲ ص .

10957- پیشاور، عبدالله برادر، مقابل پستخانه چوک یادگار ، مولوی امین الله : نسخ پخته ، عبدالوهاب جان قوم نوخی ، در عصر پادشاهی امیر شیر علی خان ، دو شنبه ۱۲۹۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۲ گ ، سپس رساله حقیقت (رویت) .

10958- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نسخ ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

10959- شیخوپوره ، سرمیدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۵٤ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3679- ملاک الاعتقاد و نجات العباد

از محمد یحیی مشهور به نواب الله. که در سال ۱۰۹۲ھ/۱۶۸۱م به خدمت محمد افضل رسیده . و پس از فرا گرفتن علوم در سلک اصحاب او در آمده است . شبی در خواب می بیند و آنچه را در منام دیده در اینجا می نگارد. در یک «مقدمه» و «مقصد» و «خاتمه» است : مقدمه در عتاب و عنایت، مقصد در آن عریضهٔ جواب نما، خاتمه در احوال جمعی که نام آنها در آن عریضه آمده است .

آغاز : الحمد لله الذی اشرق قلوب العارفین بانوار معرفته و اشرف اسرارهم علی حقایق حکمه وجعلهم هداة.

10960- کیمبل پور، صدیقی، حسن ابدال ۳۵ : نستعلیق شکسته آمیز، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۶۵ ص (پرفسور اختر راهی) .

● ملفوظات ابراهیمی : تحفه

محمد وارث شاه. ص : ۱۲۲۳ .

● ملفوظات شاه ابو المعالی : هشت محفل.

● 3680- ملفوظات خواجه اویس قرنی

اویس قرنی، یمنی، از قبیله قرن، گفته شده در جنگ صفین به یاری حضرت علی جنگیده، و در ۳۷ھ/۶۵۷ کشته شده است .

نسخهٔ گنج بخش احوالات و کرامات و سخنان ایشان است . و داستان هایی از خرقهٔ پیامبر(ص) که نزد ایشان بود .

آغاز: ملفوظ بندگی حضرت خواجه اویس قرنی(رض). چنین آورده اند که روزی پادشاه آن عهد را اتفاق افتاد که ملاقات حضرت خواجه .

(ن ک. خزینه ۲ : ۱۱۸ - سفینه : ۳۰) .

10961- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴۶۸۰/۲/۱۶۳۰ : نوشته محمد حیدر و سید عبدالمطلب، ۱۰۸۰ھ (۱۶۶۹ م) موریانه زده (بشیر؛ حسین ۲ : ۲۵۷) . عکس این نسخه را دیدم برابر نسخهٔ گنج است .

10962- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۶۷ : نستعلیق خوش، آغاز سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، انجام کمی افتاده ولی بهتر از نسخهٔ شیرانی ست، ۴۷ ص .

● 3681- ملفوظات خواجه باقی بالله

از خواجه باقی بالله سمرقندی دهلوی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص : ۳۱» گذشت) . گرد آوری از ناشناس، که بروزگار نگارنده، روز بروز باذکر تاریخ انجام داده است . در پایان نسخهٔ چاپی مرثیه ای ست که از آن بر می آید که گرد آورنده تخلص «رشدی» می کرده است و در دیباچه می گوید که نام خود را از غایت بی اعتباری شایستهٔ اندراج این نامهٔ بلند قدر، نمی بیند. و هرگجا در این

رساله لفظ حضرت ایشان افتد، مراد حضرت خواجه (باقی بالله) خواهد بود. و پیش از آغاز کار - بسیار کوتاه - نسبت خرقهٔ حضرت ایشان را بیان می کند.

در نسخهٔ چاپی بیست مجلس است. یکم شنبه غرهٔ صفر ۱۰۰۹ھ (۱۶۰۰ م)، دوم یکشنبه دوم همان صفر، سوم پنجشنبه ششم همان صفر، چهارم یازدهم رمضان همان سال، پنجم چهار شنبه بیست و یکم شوال همان سال. دهم جمعه سیزدهم ذیحجهٔ همان سال، پانزدهم جمعه دوم ج ۱ سال ۱۰۱۰ھ (۱۶۰۱ م)، نوزدهم پنجشنبه بیست و سوم ج ۱۰۱۲/۲ھ (۱۶۰۳ م)، بیستم شنبه بیست و پنجم ج ۱۰۱۲/۲ھ.

پس از این ملفوظات دو «فصل» است در اطوار ایشان: ۱- در بیان بعضی از اطوار ایشان، ۲- در بیان تربیت مریدان. در پایان این فصل نامه ای ست به قرة العین محمد صادق.

ملفوظات او در «کلیات باقی بالله» (ص ۱۹ - ۶۸) چاپ شده است.

آغاز: بعد از حمد و صلات، نموده می آید که چون به سابقهٔ عنایت ازلی و رهنمون سعادت لم یزلی، این ذرهٔ احقر . . .

10963- هزاره، تناول، امب، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیرکڑه ۳۱: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز: بسمله. اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، یعنی پناه میگرم . . . همراه با مکتوبات باقی بالله، در فهرست آمده گرد آورنده ملفوظات مجدد الف ثانی ست، ۱۸۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

10964- هزاره، تناول، امب، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیرکڑه ۳۳: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، در فهرست گرد آورنده ملفوظات مجدد الف ثانی ست، ۷۸ ص (محمد اسرائیل کان الله له).

10965- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق، ابراهیم بن حافظ کرم بخش، (۱۲۷۹ھ)، آغاز: التوبه از گناه برآمده است، ۲۴ ص (نعیم اختر مجددی).

10966- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سراجیه: نستعلیق خوش، ۱۲۸۰ھ. (ص ۲۰ - ۸۲ مجموعه)، آغاز برابر نمونه (محمد نذیر رانجها).

10967- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: گویا نوشته مولانا محمد حسن جان مجددی، ۱۰۸۱ھ. آغاز برابر نمونه، ش ۳ «کلیات» او (پرفسور محمد اقبال مجددی).

10968- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق، ۳۵ گ. از اخر افتاده (دکتر ظهور الدین احمد).

10969- حیدر آباد، تند و قیصر، قاضی فتح رسول فتح محمد: تاریخ یاد نشده، همراه «مکتوبات میر صفی الله» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۵۶).

● 3682- ملفوظات بقا

از خواجه محمد بقا نقشبندی.

گرد آوری عبدالکریم (دیباچه).

آغاز: حمدله. الذی هدینا ... اما بعد، می گوید فقیر حقیر خاکسار بیمقدار تراب اولیاء الله ... عبدالکریم، یکی از خادمان ... خواجه محمد بقای نقشبندی.

10970- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۸۰ ص.

10971- حیدر آباد، همانجا: نستعلیق زیبا، متهل شاه، ۱۲۷٤ه. آغاز برابر نمونه، ۱۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● ملفوظات پیر محمد راشد: صراط الطالبین

● ملفوظات تونسوی

محمد سلیمان، در این فهرست دست کم: ملفوظات شریف، منتخب المناقب، نافع السالکین.

● 3683- ملفوظات جامی

از عبدالرحمان جامی (۸۱۷-۸۹۸ه/۱٤۱٤-۱٤۹۲م) گرد آوری یکی از مریدان خاص وی.

نوشاهی (جامی: ٤۲۷) ضمن رساله های منسوب به جامی «ملفوظات جامی» نسخهٔ قاهره، دارالکتب، ش ۲۷ مجامیع فارسی طلعت، را نشانی داده است. با سرآغاز زیر: من طلب البر من غیرالباری فهو مشرک بالباری ... عشق روبر نتابد قبله گاه وی ذات معشوق است ...، و هر چند این سر آغاز برابر است با سر آغاز «تفسیر آیهٔ لا اله الا الله» (نسخه ها ۱: ۲۵)

10972- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۰٤۷: نوشته ۱۱۸۰ه. بدنبال «قدسیه» (عبدالرحیم ۱: ۱۹۳).

● 3684- ملفوظات جهانیان جهان گشت ← ملفوظات جلال الدین بخارایی

از وی چند مجموعه ملفوظات در دست هست. در این فهرست نام های زیر دیده شود: ۱- جامع العلوم، علاءالدین علی لاهوری: ۱۳۸۱، ۲- سراج الهدایه، احمد برلی سیاه پوش: ۱٥٤۸، ۳- خزانهٔ جواهر جلالیه، فضل الله: ۱٤۲٥، ٤- خزانهٔ الفواید الجلالیه، احمد بها: ۱٤۲٦، ٥- تحفهٔ السرایر، فخر محمد عزنوی: ۱۳۳٦، ۷- مظهر الجلالیه، صلاح الدین شاه: ۱۹۳۷، ۸- جواهر الجلالیه: ۱۳۹۱.

● 3685- ملفوظات حضرت صاحب

ابراهیم بن میگ، از قوم ساند سوده. که بدستور پیر خود، ملفوظات حضرت صاحب ساکن لواری شریف (ن. ک. جواهر البدایع: ۱۳۹۱) را گرد آورده است.

آغاز: حمد له. می گوید بنده ابراهیم بن میگ از قوم ساند سوده، که چون حضرت پیر دستگیر، مرشد زمان کهف الامان.

10973- کراچی، کهده، مدرسه مظهر العلوم: نستعلیق، حاجی سلمان بن حاجی عبدالواحد در کراچی، ۱۰ صفر ۱۳۷۷ھ. از روی نوشته جلال الدین با کرانی مورخ ۵ ج ۱۳۱۸/۲ھ. (ص ۸۶-٤۰ ، ۱ ، ۱) ، آغاز برابر (سید خضر نوشاهی).

● 3686ـ ملفوظات خدا بخش

ملفوظات ملا خدا بخش ملتانی ثم خیرپوری (م ۱۲۵۳ھ/۱۸۳۸م) است که یاد او در «توفیقیه: ۱۳۷۱» گذشت. گرد آوری از عظیم بخش بن میان الله بخش احمد پوری (دیباجه). به خواهش مولوی عبدالمجید، سجاد نشین ملا خدا بخش، در ملفوظات، سخنان، مجالس و احوال و سیرت ایشان (ن. ک. مقامات خدا بخش: ۱۹۶۷ که شاید با این کتاب یکی باشد). گرد آورنده (عظیم بخش) نیز یکی از خلفای خدا بخش بوده است.

آغاز: حمد بیحد و سپاس بیقیاس و بیعد مر ذات واجب الوجودی را که وجود عاشقان را به محبت خویش . . .

(ن. ک. علمای پنجاب: ۱۷۳ ، ضمن زندگینامهٔ خدا بخش و خلفایش، از این گرد آورنده نام برده شده، ولی از کارش نامی به میان نیامده است).

10974- بهاول نگر، چشتیان، محمد اجمل چشتی فاروقی: شکسته آمیز، فضل الهی مظفر گڑهی، ۱۲۹۷ھ. آغاز برابر، ۱۰۳ ص (نعیم اختر مجددی).

10975- ملتان، محله کمالگران، دربار حسین بخش، دارالاشاعت نظامیه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3687ـ ملفوظات خواجهٔ احرار؛ مناقب خواجهٔ احرار

ملفوظات خواجه نصیر الدین عبیدالله احرار (۸۰۶-۸۹۵ھ/۱٤۰۳-۱٤۹۰م) فرزند محمود چاچی سمرقندی. در نسخه های شناخته شدهٔ این ملفوظات نام گرد آورنده به دست نیامده، جز در کلفون نسخهٔ گنج بخش که امیر عبدالاول خوانده شده است. پس بایستی وی میر عبدالاول، از مردم میادق نیشابور باشد که به ورارود رفته، به خواجه‌ی احرار بیعت کرده، به فرزندی وی در آمده و داماد او گشته است. (م ۹ ذیحجه ۹۰۰ھ/۱٤۹۵م). وی جز عبدالاول زید پوری (م ۹۶۸ھ/۶۰-۱۵۶۱م) می باشد.

از متن نسخه بر می آید که گرد آورنده از مریدان وی بوده، و تا مرگ مراد زنده بوده است. و نزدیک به پایان، از «حضرت ایشان» نقل می کند که «بکرات می فرمودند که ولادت ایشان رمضان ست و ثمانمایه (۸۰۶) بوده است» و می افزاید «انتقال ایشان خمس و تسعین و ثمانمایة ۸۹۵ بود» و در اینجا از مصافحه ای که در روزهای آخر پیر با وی کرده و نشانهٔ وداع تلقی کرده سخن می گوید. و در آن از خواجه محمد پارسا چند بار یاد کرده، گاهی با واژهٔ قدس سره و گاهی بدون آن. و شاید این افزودهٔ نسخه برداران باشد. بهرحال این جز «قدسیه: ۱۷۷۵» ی اوست.

در آن از مراد خود به «حضرت ایشان» نام می برد. باسرنندهای «می فرمودند». در مسایل عرفانی، سلوک، کرامات پیران و سخنان و حالات ایشان و نام بسیاری از همروزگارانش در آن آمده، وارزش تاریخی نیز دارد.

آغاز: الحمد لولیه و الصلاة علی لبیه. حضرت ایشان (ق) می فرمودند، از احادیث نوادر الاصول است: جددوا ایمانکم بالله. حضرت خواجه محمد علی حکیم ترمذی (ق) فرموده که امر نبوی مشعر به آن است که.

(ن. ک. ایوانف: ۱۲۴۵ «مناقب خواجهٔ احرار» همین کتاب - نسخه ها ۲: ۱۴۱۶ «ملفوظات خواجهٔ احرار» همین کتاب - نفیسی ۱: ۲۶۳ و ۲: ۷۷۸ زندگینامه و نام چند اثرش، و نام چند اثر که در مناقبش نوشته اند. از آن میان مولانا محمد قاضی که از اصحاب او بوده، به نام «سلسلة العارفین و تذکره الصدیقین». و دیگر عبدالحی بن ابو الفتح حسینی، که نیز از مریدانش بوده و رساله ای در مناقب او و اعقابش نگاشته است. (توجه شود که کتاب مورد نظر ما با مرگ خواجه پایان می یابد) - حزینه ۱: ۵۸۲ زندگینامهٔ احرار و ۱: ۵۹۰ زندگیامهٔ عبدالاول مورد نظر، که در آنجا اثری از وی یاد نشده - نفیسی ۱: ۳۷۲ برای عبدالاول زید پوری - علمای هند: ۱۰۶ برای همان زید پوری).

10976- اسلام آباد، گنج بخش ۵۸۶۶: نسخ پخته، قوام الدین عبدالله، محرم ۹۴۹ه. (ص ۲۴۲ - ۴۵۶)، آغاز برابر نمونه، در کلفون آمده «تمت الکلمات القدسیه»... ناصر الدین عبیدالله (ق) جمعها سید السادات و سند السعادات امیر عبدالاول روح الله روحه ... علی ید ...، در فهرست شناخته نشده (گنج ۲: ۷۰۷).

10977- کویته، کلی لاجور گلستان، مدرسه ضیاء العلوم: نستعلیق و نسخ خوش، سده ۱۰ه. با یاد داشت: «نواب اقبال پناه جعفر بینده عنایت فرموده بودند ۱۱ صفر ۱۰۳۱ه» آغاز برابر نمونه، ۲۶۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

10978- حیدر آباد، کوت پیر جهندو، کتابخانه پیر جهندو: نوشته ۱۰۴۹ه. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۴۹).

10979- لاهور، محمد شفیع ۱۵/۳۱۷: نسخ، سده ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، ۲۷۷ گ (بشیر حسین: ۲۷۳).

10980- پیشاور، سید امیر شاه قادری: نستعلیق پخته، عبدالشکور، ۱۲۶۱ه. ش ٤ مجموعه: ۱- والدیه، ۲- حورائیه، ۳- فقرات، ٤- این رساله، ۵- زاد السالک سنایی غزنوی، آغاز برابر نمونه، ۳۲ ص (استاد محمد رضا همدانی).

10981- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین: نستعلیق ریز، تاریخ یاد نشده، آغاز و انجام افتاده، باید همین کتاب باشد (دکتر ظهور الدین احمد).

● **ملفوظات خواجهٔ احرار:** بیان عناصر

● **ملفوظات دوست محمد:** جواهر ملفوظات

3688ـ ملفوظات محمد راشد (۱) ؛ صحبت نامه

یکی از مجموعه ملفوظات پیر محمد راشد رضی (روضی) و اله است (که یاد او در «جامع الفیوضات : ۱۳۸۳» گذشت). گرد آوری یکی از مریدانش ، خلیفه محمد حسین مهیسر.

آغاز ۱ : حمد له. عاقبه. و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله و اهل بیته و اصحابه اجمعین. آغاز ۲ : الحمد لله الذی نور قلوب العاشقین بانوار المحبة ، و الصلاة. اما بعد ، آنکه روزی از زبان در افشان ماوای و ملجاء در ماندگان ، پیر دستگیر ادام الله ارشاده ، چنان سمع رسیده که مرید را باید که هر نکته که از زبان پیر خود . . .

(ن. ک. پاکستان و هند ۵ : ۳۱۷ «ملفوظات» او).

10982- کراچی ، استاد پیر حسام راشدی : نستعلیق پخته ، سید شهر الله ، خمیس ۱۲۳۷ه. آغاز برابر نمونه ۱ ، در کافون آمده «تمت گفتگو . . . صنفه خلیفه محمد حسین من ید . . .» ، ۲۹۵ ص ۱۵ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

10983- کراچی ، ملیر ، دارالعلوم مجددیه نعیمیه : نستعلیق ، حافظ محمد ، ۱۳ ع ۱/۱۲۹۷ه. (ص ۲۴۲-۲۷٤) ، آغاز برابر نمونه ۲ (سید خضر نوشاهی).

10984- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، در ص. ع. آمده «از کتابخانه پیر هدایت الله شاه خلف پیر صاحب روضیواله دستیاب شده» و در کافون آمده : تمام شده نسخه مکمل ملفوظات پیر محمد راشد روضیواله مولفه خلیفه محمد حسین. علی محمد حامد شاه راشدی» ۳٤ ص ۱۳ س (پرفسور روشن آرا بیگم)

10985- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینه نظامانیان : نستعلق پخته ، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ۲ ، نسخه بنام «صحبت نامه» است ، ۲۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

3689ـ ملفوظات محمد راشد (۲)

همان پیر محمد راشد روضیواله ای. گرد آورنده ناشناس.

دراین فهرست تا اینجادست کم به چهار مجموعه از ملفوظاتش برمی‌خوریم: ۱- جامع الفیوضات، ۲- گلزار راشدی ، محبوبیهٔ محمودیه ، ۳- مجمع الفیوضات ، ٤- ملفوظات محمد راشد ، گرد آوری خلیفه محمد حسین.

10986- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز پخته ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز و انجام افتاده. آغاز : صلوات در عقب اهل گذاردن افضل واحلی ست ، کسی را تفرقه دل بود ، و رابطه محبت و نسبت به هیچ سلسله . . . ، ٤٥۲ ص ۱۷-۱۸ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

ملفوظات محمد راشد ؛ جامع الفیوضات

محمد راشد . محمود کره ای نظامانی. در : ۱۳۸۳ گذشت.

● 3690ـ ملفوظات رشیدی : ملفوظات عبدالرشید حقانی

عبدالرشید حقانی . که به روایتی خدمت میر سید علی همدانی (م ۷۸۶ھ/۱۳۸۴ م) رسیده و به او بیعت کرده است . گرد آوری شرف الدین قریشی .

قسم اول از ملفوظ شیخ شمس الدین ، در دو ذکر : ذکر ۱- خروج العرب او دخول شهر خوارزم ، ۲- کوایف فتح دیار هند و ولایت راچستان و حیپال . قسم دوم ، احوال مشایخ منقول از ملفوظ قطب الاقطاب فرید الدین گنج شکر . قسم سوم منقول از ملفوظ سید جلال الدین بخارایی و احوال و کرامات و صحبات و اجلاس و حیات شیخنا حضرت مخدوم عبدالرشید .

آغاز : من بعد ، درضمایر فیض مآثر فضلای دین و علمای متین ، وسایر کافهٔ انام ، پنهان و مخفی نماند که فقیر . . . شرف الدین .

10987- ملتان ، جهانیان ، چک R ۱۰/۱۱٤ کتابخانه الله بخش اسد نظامی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونه ، ۹۶ ص (سعید الظفر نوشاهی). فتوی آن در «بهاول نگر» چشتیان ، صاحبزاده محمد اجمل چشتی فاروقی دیده شد .

10988- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق شکسته ، فضل الحق ، ۲۱ ذیقعده ۱۲۹۵ھ . آغاز افتاده : حضرت مخدوم سلطان عبدالرشید حقانی که تسلط پادشاهی داشتند و حضرت مخدومی بهاء الحق(رح) بحضور تشریف حج بیت الله رفته بودند ، ۱۰ ص . در آن آمده عبدالرشید حقانی به خدمت میر سید علی همدانی (م ۷۸۶ھ) رسیده بیعت کرده است (نعیم اختر مجددی).

● 3691ـ ملفوظات سدید الدین

ملفوظات خواجه حافظ سدید الدین تونسوی (۱۳۲۷ - ۱۳۷۹ھ / ۱۹۰۹ - ۱۹۶۰ م) ، فرزند خواجه محمد حامد (م ۱۳۵۰ھ / ۱۹۳۲ م) فرزند خواجه محمد موسی (م ۱۳۲۳ھ / ۱۹۰۶ م) ست . گرد آوری عبدالستار بن حاجی مقرب ، قوم خروتی ، احمد خیل . عبدالستار افغانی ، ساکن قره باغ ضلع غزنی افغانستان (دیباجه). ملفوظات تاریخ هایی از ۱۳۷۵ھ تا ۱۳۷۹ھ که سال مرگ خواجه سدید الدین است دارند . (مناقب المحبوبین ، افتخار چشتی : ۲۳۳ تا ۲۳۹) .

آغاز : حمدله. الی یوم الدین ، حمد و ثنای بیشمار مرآن هادی آفریدگار که مبعوث کرد . . . بعد از این بنده عاجز . . . عبدالستار . . .

10989- دیره غازی خان ، تونسه ، فقیر محمود سدیدی : تحریری نسخ افغانی ، ۲۲ ذیقعده ۱۳۷۹ھ . آغاز برابر ، ۲۷۳ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3692ـ ملفوظات سراج العارفین

از مصطفی احمد ضیاء الدین حسینی .

10990- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲ / ٦۱۹۹ : نوشته غلام احمد ، ۱۷ ع ۲ / ۱۰۸۵ھ . (۲۲ جولائی ۱٦۷٤ م) (بشیر حسین ۲ : ۲۵۷) .

● ملفوظات سعد الدین حموی : مقاصد السالکین

● ملفوظات محمد سلیمان تونسوی

در این فهرست : ۱- ملفوظات شریف ، ۲- نافع السالکین ، ۳- منتخب المناقب .

● ملفوظات سیامی

شیخ عبد النبی سیامی .

10991- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۴/۲۳/۱۰ : نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، بدنبال «بسرقه السالکین» (محمد اسرائیل کان الله له).

● ملفوظات شاه عبدالعزیز

در بخش عقاید : ۱۱۰۵ گذشت .

● ملفوظات شاه هاشم : مقصود المراد

● 3693- ملفوظات شاه ید الله : چهل مجلس

از ناشناس ، از مریدان شاه ید الله از خانوادۀ چشتیان (کلفون) .

سید شاه ید الله شاگرد و خلیفه و نبیرۀ سید محمد گیسو دراز (م ۸۲۵هـ/۱۴۲۲ م) (که یاد این یکی در «اسمار الاسرار : ۱۲۶۴» گذشت) می باشد . ن. ک. محبت نامه : . . . که در آنجا گمان برده شده است ، نه ملفوظات همین کس است .

(ن. ک. اخبار الاخیار : ۱۷۸ زندگینامۀ سید ید الله - بزم صوفیه : ۵۲۰ در میان خلفای گیسو دراز).

10992- هزاره ، تناول ، اسب ، فرزندان قاضی عبدالله فضلی شیرگڑھ ۹۲ : نسخ و نستعلیق ، عبدالعزیز پیشاوری ، سدۀ ۱۲هـ . آغاز : بسمله. مجلس دوم . دولت پابیوس آن سرور سالکان ، مرشد طالبان حاصل آمد ، بنده و عزیزان دیگر حاضر بودیم . فرموده قال الله تعالی و یسئلونک عن الروح قل الروح من عند ربی ، ۳۷۲ ص. در پایان یاد داشتی ست که میتوان از آن به این رسید که این ملفوظات از شاه ید الله است (محمد اسرائیل کان الله له).

● 3694- ملفوظات شریف

ملفوظات خواجه محمد سلیمان تونسوی . گرد آوری مولوی غلام حیدر صاحب ، به سال ۱۲۵۷هـ/۱۸۴۱ م . در مقدمه احوالات تونسوی آمده است . سپس ملفوظات ایشان است در مجلس ها : ۹ شوال ۱۲۵۶ ، سلخ صفر ۱۲۵۷ ، غرۀ ع ۱ / ۳ ، ع ۱ / ۴ ، ع ۱ / ۵ ، ع ۱ / ۱۲۵۷هـ . و آخرین آن ها ۲۶ ج ۱ / ۱۲۵۹هـ (۱۸۴۳ م) می باشد . و در پایان ذکر خلفای ایشان .

خواجه محمد سلیمان تونسوی (تونسه ضلع دیره غازی خان ، سرحد ، پاکستان) چشتی ، (۱۱۸۴ - ۱۲۶۷هـ / ۱ - ۱۷۷۰ - ۱۸۵۰ م) بن زکریا بن عبدالوهاب بن عمر خان از افغانان جعفر خانی ، حنفی ست . در کودکی پدرش در می گذرد . پس از فرا گرفتن ادبیات فارسی در تونسه ، به کوت

متهن رفته نزد قاضی محمد عاقل خان (م ۱۲۲۹ه) آموزش روحانیت و منطق می ابند . سپس به نور محمد مهاروی (م ۱۲۰۵ه) بیعت کرده ، در ۲۱ سالگی خلافت یافته و در تونسه جای گرفته است . از وی جز ملفوظات و افاداتی که مریدانش گرد آوری کرده اند یادگاری نمانده است (تذکرهٔ پنجاب) .

آغاز : ملفوظات شریف از تصنیف مولوی غلام حیدر صاحب . حمد متواتر و ثنای متکاثر ، مرذات واجب الوجودی را که پرتو انوار امکانیه . . . لمؤلفه : من غلام حیدرم باصدق و دل ـ کمترینی از سگان ، رویی خجل . . .

(ن. ک. مشایخ چشت : ۶۰۸ تا ۶۶۶ زندگینامهٔ تونسوی ، و نام ۶۳ تن که از ایشان خرقه گرفته اند ، و نام غلام حیدر درمیان آنان نیست . ولی در آنجا در احوال تونسوی از «ملفوظات پیر حیدر شاه جلال پوری» نقل می کند ، ولی این جلال پوری نمی تواند مرد مورد نظر ما باشد ، چه وی در صفر ۱۲۵۴ه/۱۸۳۸ م زاده شده است . تذکرهٔ پنجاب ۲ : ۴۳۳ برای حیدر شاه جلال پوری (۱۲۵۴ ـ ۱۳۲۶ه) ـ همانجا ۲ : ۶۷۸ تا ۶۸۱ زندگینامهٔ تونسوی ، در اینجا نام ۸ تن از خلفای تونسوی آمده که غلام حیدر درمیان آنان نیست ، و نیز نام چهار اثر از ملفوظات تونسوی : ۱ـ مناقب المحبوبین ، از حاجی نجم الدین ، چاپ شده ، ۲ـ نافع السالکین ، مولانا امام الدین غلام شاه (ن. ک. همین بخش) ، ۳ـ منتخب المناقب ، یار محمد (ن. ک. همین بخش) ، ۴ـ راحت العاشقین ، مولوی محمد (ن . ک . بخش سیر) .

10993- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، محمد حمید الله قریشی ، ۱۹۳۴ م (۱۳۵۳ه.) آغاز برابر نمونه ، ۲۰۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

● **3695ـ ملفوظات شریفه :** ملفوظات شاه غلام علی دهلوی : ملفوظات شاه عبدالله

سخنان شاه عبدالله مخاطب به غلام علی شاه (شاه غلام علی) دهلوی مجددی (که یاد او در «اجوبهٔ اعتراضات ۱۲۲۷» گذشت). گرد آوری مولانا غلام محیی الدین قصوری (که یاد او در «سلالهٔ میروره : ۱۱۱۵» گذشت). حاوی گزارش چهل روز حضورش در خدمت شاه غلام علی ست.

این ملفوظات بنام «ملفوظات شریفه» باتحقیقات پرفسور محمد اقبال مجددی همراه با ترجمهٔ اردویی آن از اقبال احمد فاروقی در لاهور ۱۳۹۸ه چاپ شده است .

مجموعه های دیگری از سخنان آن دهلوی نیز در دست هست : ۱ـ درالمعارف (ن. ک. همین بخش) ، ۲ـ جواهر علویه ، ۳ـ تتمهٔ مقامات مظهری ، هر سه چاپ شده اند .

آغاز : ستایش داعث آلاف آسایش مرذات صمدیت را که انسان را بخلعت و نحن اقرب الیه من حبل الورید مشرف گردانید .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ از پرفسور محمد اقبال مجددی که در آنجا از چند نسخهٔ خطی آن نشانی داده شده) .

10994- سیالکوت ، بدو ملهی کهنه ، کتابخانهٔ فخر الاطبا : نستعلیق پخته ، ۱۵ شوال ۱۲۵۵ه. آغاز برابر ، ۴۴ ص (امیم اختر مجددی).

10995- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، غلام محیی الدین لمکساری، چهار شنبه ۱۵ رجب ۱۲۷۹ه. آغاز برابر نمونه، ۳۷ ص (نعیم اختر مجددی).

10996- شیخو پوره، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق، امام الدین سکنه کهوتکه، پس از ۱۲۷۶ه. که در دیباجه آمده است. نخست دیباجه ای ت از غلام نبی احمد الهی مورخ ۱۲۷۶ه. سپس دیباجه گرد آورنده، آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (نعیم اختر مجددی).

10997- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۷۴۷ / ۲ / ۳۷۸۰: نوشته غلام حسین، ۱۲۹۳ه (۱۸۷۶ م)، در کلفون ماده تاریخ مرگ نگارنده (چراغ الله ۱۲۷۰ه) آمده، (بشیر حسین ۲: ۲۵۷). در فهرست بنام «ملفوظات شاه عبدالله» آمده.

10998- لاهور، چاه میران، کتابخانه پرفسور محمد اقبال مجددی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۹۳ ص (سید عارف نوشاهی).

10999- لایل پور، راسته کمالیه، دهولری، کتابخانه سید بشیر احمد شاه: تاریخ یاد نشده، در پایان خاتمه ای دارد و نیز احوال گرد آورنده ملفوظات را، و نیز وقایعی که به دیدار گرد آورنده از دهلوی منجر شده را در بردارد (سید عارف نوشاهی).

● 3696- ملفوظات شکر گنج

فرید الدین مسعود (م ٦٦٤/١٢٦٥ م) از وی چند مجموعه ملفوظات در این فهرست آمده است: اسرارالاولیا: ۱۲۵۱، خیرالاذکار: ۱۴۴۲، راحت‌القلوب: ۱۴۶۹، فواید السالکین: ۱۷۶۵ گنج اسرار: ۱۸۲۷ و نسخهٔ زیر ناشناخته.

شاید نسخهٔ زیر یکی از آن ها باشد.

11000- راولپندی، مسجد رود، ستاله، دکتر حکیم محمد اصغر ستالوی: تاریخ یاد نشده، همراه «تفسیر سورهٔ حشر» (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ٦٦).

● ملفوظات شهاب الدین: رموزات خفیه

شهاب الدین هامانی. در ص: ۱۵۲۷ گذشت.

● ملفوظات شیخ عبدالقادر: ملفوظات عبدالقادر

● 3697- ملفوظات صاحب کوته

حضرت جی صاحب، معروف به ملا صاحب کوته. که روزگارش بدست نیامد. (ن. گ. مشایخ سرحد: ۲۲۵ که در آنجا از «سید امیر صاحب معروف به کوته صاحب، فرزند محمد سعید» زاده در ۱۲۱۰ه (۵-۱۷۹۶ م) یاد شده است، که از پیران ضلع مردان بخش سرحد بوده است).

آغاز: الحمد لله سبحانه و تعالی شانه و سلام علی عباده الذین اصطفی... اما بعد، سطری

چند بامید عند ذکر الصالحین تنزل الرحمه و برای ترغیب طلاب طریق محمدیه نوشته می شود.

11001- پیشاور، مشرقیه دار العلوم الاسلامیه ۱۰۳؛ تاریخ یاد نشده، ضمن مجموعه، ۴۰ ص (عبدالرحیم ۱: ۱۹۰ و ۲: ۵۲ - سید سعید الله).

● 3698- ملفوظات صبغت الله

از سید صبغت الله حسینی (م ۱۲۴۶هـ/۱۸۳۰ م) فرزند سید محمد راشد روضیواله (که با این یکی در «جامع الفیوضیات: ۱۳۸۳» گذشت). گرد آوری سید علی گوهر حسینی (۱۲۳۱ - ۱۲۶۳هـ/ ۱۸۱۶ - ۱۸۴۸ م) فرزند همان صبغت الله. به سال ۱۲۵۵هـ/۱۸۳۹م در یک مقدمه و هفده «باب» و هر باب در چند «فصل».

پدر و فرزند، هر دو از سرایندگان سندی سرای سند بوده اند.

آغاز: حمد کثیر مر رب کبیر قادر و سمیع و بصیر را که جوهر جمیله جامعه حقیقت انسانیه را از اسماء خفیه.

برای پدر و فرزندن ن. ک. تکملهٔ مقالات: ۴۴۲ پاورقی و ۴۴۴، متن و ۸۵۲، ۸۵۸ فهرست راهنما - نسخه ها ۲: ۱۴۱۶ «ملفوظات شاه صبغت الله و شاه حبیب الله» از عبدالفتاح حبیب اللهی صبغت اللهی.

11002- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق و عربیها نسخ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه، ۳۵۶ ص ۱۷ - ۲۴ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

● ملفوظات سید ضیاء؛ فوائد ضیائیه

● ملفوظات عبدالرشید حقانی؛ ملفوظات رشیدی

● ملفوظات شاه عبدالعزیز

در بخش عقاید: ۱۱۰۵ گذشت. بایستی افزود: دو ترجمه از ملفوظات ایشان به زبان اردو چاپ شده است: ۱- از مولوی عظمت الهی بن مولوی محمد هاشم، دنبالهٔ «کمالات عزیزی» میرته، مطبع هاشمی (۱۳۱۵هـ)، ۲- از محمد علی لطفی و مفتی انتظام الله شهابی، کراچی، ایجوکیشنل پبلشر (۱۳۸۰هـ). (ن.ک. اختر راهی، ترجمه ها: ۱۲۸).

● ملفوظات عبدالقادر جیلانی

در این فهرست، دست کم: ۱- ترجمة الیاقوت، ۱۳۴۹، ۲- جلاء الخاطر: ۱۳۸۵، ۳- کلمات شیخ عبدالقادر، ۴- لوایح، ...، ۵- حرانهٔ قادریه، محمد صادق، که دیر تر بدست آمد و در بخش فلسفهٔ عملی جای داده شد.

● 3699- ملفوظات سید عبدالکریم سندی

چند تن بدین نام در سند بوده اند. (ن. ک. تکمله مقالات: ۸۵۵ فهرست راهنما و در این فهرست «سلوک، عبدالکریم: ...»).

با سربندهای «باب» و «فصل».
باب ۶- در محبت و شوق و وجد و سماع ، دو فصل ، ۵- توحید و امثال ، ۶- حکایات و نکات و دقایق اولیا و انبیای متقدمین ، سه فصل.

11003- کراچی ، ملیر ، دارالعلوم مجددیه نعیمیه : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز و انجام افتاده. آغاز : آفریدم و امام میخواهد تا راست شوند. پادشاه حیران شد ، ۶۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● ملفوظات خواجه عثمان هارونی

معین الدین سجزی انیس الارواح : ۱۲۹۴ ، ۲- گنج اسرار : ۱۸۲۸.

● 3700- ملفوظات عطار نیشابوری

از محمد بن محمد ابو سعید عطار نیشابوری (؟).

11004- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ه. آغاز افتاده : آسمان و زمین در زیر اندیشه من است ، و هر چه آنرا گویم که بباش بباشد ، مرا زیر نیست و پیش نیست و پس نیست و چپ و راست نیست . . . ، ۱۲۴ ص ۱۹ س (پرفسور روشن آرا ۱۰م) .

● ملفوظات علاء الدوله سمنانی ؛ چهل مجلس

● 3701- ملفوظات شیخ عیسی

شیخ عیسی بن شیخ قاسم سندهی ، گرد آوری مرید خاص وی ، در ۱۰۶۱ه/۱۶۵۱ م (ن. ک. ؛ دقایق : ۴۰۳ ، در همین بخش ، که گویا همین کس است ، هرچند در فهرست نگارشهای عیسی جند الله برهانپوری نام «ملفوظات» نیامده است).

آغاز : سپاس بلاغایه و ستایش بلانهایه سزای ذاتی که به حکم مشیتش مشاطهٔ فیض مطلق مخدرات شئون ذاتی را از خلوتخانهٔ غیب هویتش.

11005- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۵۴ : نستعلیق ، نعمت الله ، ۱۱۰۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۲۲ ص (پرفسور امتیاز حسین - عبدالرحیم ۱ : ۱۹۵).

● 3702- ملفوظات فتح علی

در دیباچه آمده «حضرت سید السادات سید فتح علی حسین (شاید : حسینی) بن سید محمد عوضخان گروهنری (شاید : گردیزی) مدظله به شفقت خاص این فقیر را تلقین و ارشاد فرمودند ، فقیر آن همه را به قلم آورد». سلوک است: «اول شرایط سلوک را در یابد . . . شرط اول کم خوردن ، شرط دویم کم خفتن ، شرط سیوم کم گفتن ، شرط چهارم کم با خلق بودن ، کما قال النبی(ع). . . »
(ن. ک. ارشادات : ۲۲۳ از ملفوظات فتح علی حسینی).

آغاز : الحمد لله دایما ، و الصلاة علی النبی قایما. بعد هذا گفته می شود در این رساله برای طالبان حق را در خود یابند و هستی خود را در ذات به جهت . . .

11006- کویته ، سیٹھ صادق علی : نستعلیق و نسخ ، نور محمد ، ۱۷ شوال ۱۳۰۰ھ، آغاز برابر نمونه ، ۷۳ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

● 3703- ملفوظات فقیر الله

از شاه فقیر الله جلال آبادی شکارپوری (که یاد او در «رسالۂ فلسفی : ۹۵۸» گذشت). گرد آوری شاگرد او محمد فاضل، که «مکتوبات» مراد خود را نیز گرد آورده بود (ن. ک. مکتوبات فقیر الله، در همین بخش).

(ن. ک. پاکستان فارسی مین ۳ : ۷۹۱ تا ۸۰۲ زندگینامه و فهرست آثارش ، که در آنجا از دو کارش بنام «ملفوظات» یاد شده است: یکی این نسخه (کویته) و دیگری «ملفوظات و عملیات». این یکی نیز به فارسی ست).

11007- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۸-۲۱۲/٤ .N.M: نستعلیق ، سدۀ ۱۲ھ، آغاز افتاده : است شامل است بر هر چیزی را که بود ، ۱۰۶ گ (نوشاهی : ۲۷۶).

11008- شیخوپوره ، نارنگ منڈی ، جندیاله گستان ، مولانا محمد شفیع الراعی : نستعلیق (حامد الله ، ۲۰ رجب ۱۲۸۰ھ) همراه «مکتوبات» او رویهم ۲۵۲ ص (نعیم اختر محمدی).

11009- کویته ، حافظ محمد خان : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (پاکستان مین فارسی ۳ : ۷۹٤).

● 3704- ملفوظات لعل شهباز قلندر

از خضر علی بن محمد فاضل بن شیخ علی، که گویا از چند جا ملفوظاتی در شأن لعل شهباز قلندر گرد آورده است.

نام لعل شهباز ، میر سید عثمان مروندی بن سید حسن کبیر الدین است. وی از مریدان و خلفای بهاء الدین زکریای ملتانی بوده ، و روش ملامیتان را داشت. و در ۷۲٤/۱۳۲٤م در گذشته و خاکجایش در سیوستان سند زیارتگاه است.

(ن. ک. خزینه ۲ : ٤٦ برای لعل شهباز - حدیقه، تتوی : ۳۹ تا ٤۳).

11010- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، بی تاریخ ، کاغذ کشمیری. آغاز ملفوظ ۱ (ص ۱ - ۱۷۷) : الحمد لله علی کل حال. سپاس و ستایش مر خدایی را که آن. آغاز ملفوظ ۲ (ص ۱۷۸ - ۱۹٤) لا اله الا الله محمد رسول الله لا نفی سلب فنا آورد پاس ناسوت . آغاز ملفوظ ۳ (ص ۱۹٤ - ۲۰٤) : حمدله. عاقبة. آغاز ملفوظ ٤ (ص ۲۰٤-۲۸۲) : الحمد لله الذی اعز الاسلام برسالة محمد الامین و جعله خاتما ، آغاز ملفوظ ۵ (ص ۲۸۳ - ۳۱۸) : منتخب از کتب مختلف . . . جبرائیل(ع). . . ، ۳۱۸ ص سطرها گوناگون (پرفسور روشن بیگم).

● ملفوظات مالکپوری : رفیق العارفین

حسام الدین مالکپوری. در ص : ۱۵۲٤ گذشت.

● 3705ـ ملفوظ مبارک : ملفوظات محکم الدین

از ناشناس. در آن عمدتاً احوال و آثار و کرامات و سخنان حضرت خواجه محکم الدین اویسی قادری الحنفی آمده است. نثر آمیخته با نظم و سربندها «نقلست» ، «باید دانست» و عنوان های عمدتاً نانویس مانده : فصل در بیان ذکر مناقب خواجه محکم الدین اویسی . . . در شش «اصل» اصل اول فی مجمل اوصافه. . .

آغاز: یسبح لله ما فی السماوات و ما فی الارض ، الملک القدوس العزیز الحکیم. سپاس بیقیاس مر حکیمی را که از حکمت بالغه.

11011- ملتان ، شادمان کالونی ، دکتر مهر عبدالحق : نستعلیق خوش ، عبدالله ملتانی ۱۲۹۹ه. آغاز برابر ، بیشتر عنوان ها نانویس ، نام کتاب در کلفون «ملفوظ مبارک» آمده . ۲٤۰ ص (اعیم اختر مجددی).

● 3706ـ ملفوظات سید محمد ؛ جواهر المعانی

گردآورنده ناشناس. ملفوظات سید محمد است (که بایستی سید محمد اکبر حسینی چشتی پسر محمدگیسودراز باشد. ن.ک. جوامع الکلم:۱۳۸۸) که بارها از سید محمد نامی به آنچنان نام می برد که وی خلیفه' وست. یکجا (ص ۸٦) از وی چنین یاد می کند : بندگی مخدوم سید محمد در «ترجمهٔ فقه اکبر» نوشته اند. و جای دیگر (ص ۱۳۵) در «ملفوظ» بندگی سید محمد است. و جای دیگر (ص ۱۳۸) و فرمودند که این مسئله در «شرح تعرف» بندگی سید محمد آورده شده. و جای دیگر (ص ۱۵۷) فرمودند که بندگی مخدوم سید محمد در «شرح آداب المرید» فرموده اند.

و این روشن است که این چهار اثر از نگشته های سید محمد گیسودراز است (که یاد او در «اسمار : ۱۲٦٤» گذشت). و یکجا (ص ٤۰) از گفته مخدوم خود نقل می کند «پسرم ید الله» و ما می دانیم یکی از فرزندان گیسو دراز و خلفایش بنام ید الله بوده است (بزم صوفیه : ۵۲۰).

نسخه در دیباچه افتاده و نام گرد آورنده و کتاب به دست نیامد. جز آنکه «جواهر المعانی» به گونه ای در ص. ع. و سر آغاز نسخه آمده که نام کتاب را می رساند. و نسخه ای از «جوامع الکلم» (ن. ک. همین بخش) در دسترس نبود که مقابله کنم

در آن از کتابهای بسیاری نام برده : احیاء العلوم ، کیمیای سعادت ، مبکیات ، تفسیر قشیری ، مشارق الانوار . . .

سربندها در نسخه نانوس مانده ، ولی از فحوای کلام به دست می آید که «بعده فرموده اند» باید باشد. مجالسی ست بدون تاریخ ، که معمولا پس از چاشت بر پا می شده است ، و نام شرکت کنندگان را در آغاز مجلس ها ندارد. و با «سعادت پابوس حاصل آمد» آغاز می‌شود پندواندرز های صوفیانه است، همراه با حکایتهایی که از آنها نیز زندگی و اندیشه های صوفیان روزگار به دست می آید، که پس از آنها معمولاً عبارت «مقصود از این حکایت» آمده است.

مجلس یکم در داستان بی‌بی فاطمه و سنجیدن بی‌بی رابعه باوی. مجلس پنجم دربارهٔ قضا و قاضیان و اهمیت و شرایط آن. و مجلس چهل و یکم در باب سماع است.

آغاز: حمد له. صلاة. حمد بیحد و ثنای بیعد مر مالک و الهی را که انعام او عام است، و ا درام او علی الدوام است، و صلوات بی نهایت و تحیات.

11012- اسلام آباد، گنج بخش ۱۵۲۲: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۱ه. (ص ۲ - ۳۳۲)، آغاز پس از خطبه و انجام افتاده، سربندها نانویس (ص ۲ - ۳۳۲) (گنج ۲: ۷۲۸).

● **ملفوظات مخدوم جهالیان**: ملفوظات جهانیان جهانگشت

● **3707- ملفوظات مخدوم لوح**

شاید مخدوم لوح هاله کندی سندی (م ۹۹۸ه/۱۵۸۹م) بن نعمت الله، که در هاله کندی سند بخاک است، باشد.

(ن. ک. مقالات الشعرا: ۲۸۶ حدیقه، تتوی: ۱۳۱ تا ۱۳۹).

11013- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی: نستعلیق شکسته آمیز، بی تاریخ، کاغذ هندی. صخیم. آغاز و انجام افتاده، آغاز: یا حضرت ا گر از این خیابان آسوده روم ... ، ۱۴۶ ص ۱۴ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

● **ملفوظات خواجه معین الدین سجزی**: بحر الحقایق.

● **ملفوظات مغربی**: مر آب الوصول.

● **ملفوظات منیری**: معدن المعانی

شرف الدین احمد منیری - زین بدر عزنی

● **ملفوظات منیری**: مخ المعانی.

شرف الدین احمد منیری- فقیر خیر الدین.

● **ملفوظات مولوی**

از مولوی بلخی، جلال الدین محمد (۶۰۴ - ۶۷۲ه.)

11014- لاهور، کتابخانه شاد روان مولوی شمس الدین: نسخ خوش، ۹۲۰ه. اغاز ناخوانا. پایان: چون کسی را بیدار کند از دنیا بیزار گردد و دلش سرد شود و هنر تلف شود، ۵۴ گ ۲۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۶۶۲).

● **3708- ملفوظات نصیرالدین محمود**: ده مجلس

نصیر الدین محمود، چراغ دهلوی (که یاد او در «خیر المجالس: ۱۴۴۳» گذشت) گرد آورنده ناشناش، از روزگار صاحب ملفوظات.

درده «مجلس»: ۱- در بیان پیر و مرید، ۲- توبه، ۳- در مشغولی، ۴- فرض دائمی و ذکر وماهیت آن، ۵- اوقات نماز و نوافل واوراد، ۶- تلاوت قرآن، ۷- در بیان محبت و جز آن،

۸- سماع و جز آن ، ۹- فضیلت طعام دادن ، ۱۰- ترک دنیا.
آغاز: حمد له. صلاة. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین این جواهر اسرار پروردگار و این زواهر انوار کردگار ، از انفاس متبرکهٔ عمدة الابرار قدوة الاخیار.

11015- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶۲ ، ۲۹۷ نصر : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، در پایان چند مناجات نامه از: حسن بصری ، قطب الدین بختیار کاکی ، چراغ دهلوی ، سعدی شیرازی ، ۲۸ گ (عباسی ۱ : ۷۶۹).

● **ملفوظات نظام الدین اورنگ آبادی ؛** (فواید)

نظام الدین اورنگ آبادی (م ۱۱۴۲ھ/۱۷۲۹م) (که یاد او در «نظام القلوب» خواهد آمد). گرد آوری از خواجه کامگار خان (که یاد او در «احسن الشمایل : ۱۲۲۸» گذشت). در مقدمه می نویسد : در ایامی که سرگرم تحریر «احسن الشمایل» بودم ، و چند جزوی مرتب شده بود. اخوی محمد نور الدین، حقیقت ترتیب آن رساله و عزم کمترین که در این کار داشتم ، معروض پیر و مرشد گردانید. پیرانه قبول یافت ، شکر الهی بجای آوردم . . . وقت عصر به تقبیل آستانهٔ حضرت رسیدم. در خانقاه نشسته بودند. بسوی کمترین متوجه شده فرمودند : مریدی که مقالات و حالات پیر خود را نویسد اجر عظیم دارد . . .

کامکار خان این ملفوظات رازیر عنوان فصل ۲۲ نگاشته است ، باسربندهای «فایده» ، سپس فصل ۲۳ که در وقایع بیماری شاه نظام الدین اورنگ آبادی ست. پس بایستی بخشی از کتاب بزرگتر او باشد.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۱۶ «ملفوظات شاه نظام الدین» - موزهٔ سالار ۸ : ۲۱۷ ش ۳۳۶۸ ملفوظات شاه نظام الدین اورنگ آبادی).

11016- کراچی ، انجمن ترقی ۱ ق ف ۲/۹۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز: فصل ۲۲ در ذکر درد عرفا منبع شوق و ذوق (ص ۶۰-۳۲۴). بدنبال «مجالس کلیمی» (نوشاهی : ۵۳). در فهرست بنام «فواید» آمده.

11017- دیره غازی خان ، تونسه ، آستانه سلیمانیه، فقیر محمود سدیدی : نستعلیق پخته ، ۱۳۴۱ھ. تا ترقیمه نگارنده ۲ ع ۱/۵۶ جلوس عالمگیر ۱۱۵۶ھ. به ارشاد محمد فخرالدین محب النبی (ص ۴۶-۲۶۲) ، آغاز: فصل بیست و دوم ، در ذکر مظهر درد و عرفان ، منبع شوق و ذوق ، پادشاه درد مندان . . . حضرت شاه نظام الدین . . . که از زبان کرامت ترجمان آن حضرت فواید استماع نموده تحریر آورد (نعیم اختر مجددی).

● **ملفوظات نوشاهی ؛** کنز المعرفت

گل محمد. در ص : ۱۸۱۷ گذشت.

● **ملفوظات نوشاهیه ؛** کلمات طیبات

غلام مصطفی- سید شریف شرافت نوشاهی. در ص: ۱۸۰۷

● 3709ـ ملفوظات وجیه الدین

سخنان وجیه الدین گجراتی علوی ست (که یاد او در «شرح جام جهان نما : ۱۳۷۹» گذشت). باسربندهای «لفظ».

آغاز: بسمله. کلمه ای چند از ملفوظات بحر الحقایق و معدن جواهر اسرار الدقایق ... شاه وجیه الدین العلوی طاب ثراه. «لفظ» صوفی از خدام درگاه التماس شغل مبداء و معاد کرد. عنایت فرمودند.

(ن. ک. علمای هند : ۲۴۹ زندگینامه و نام آثارش ، که این درمیان آنها نیست ـ مخطوطات دیوبند ۲ : ۷۳ «ملفوظات مخدوم وجیه الدین» که نام او را «نصر الله» آورده ـ موزهٔ سالار ۸ : ۳۱۴ ش۳۴۴۹/۶۹ «ملفوظات وجیه الدین» با همین سر آغاز).

11018- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۵-۲۱۰/۲۶ : نستعلیق (میر ابو القاسم طباطبایی) ، ۲۶ محرم ۱۲۵۷ه. آغاز برابر نمونه ، ش ۲۶ مجموعه (ص ۴۹۳-۵۲۰) (نوشاهی : ۲۷۶).

11019- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۴۷/۲ : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، همراه «مکتوبات منیری» ، ۳۵ ص (پرفسور امتیاز حسین ـ عبدالرحیم ۲ : ۱۹۰).

● مناجات بابانانک

در بخش هندوبی حواهد آمد.

● مناجات خواجه عبدالله

خواجه عبدالله هروی در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● 3710ـ منار الانوار

از ناشناس. تنها نسخهٔ شناخته شدهٔ آن در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی (ن. ک. گنج ۲ : ۹۶۴) است. ولی نباید از وی باشد. نامبوب ، در خدا شناسی ، معارف ، پیامبری و سیر و سلوک. در آن از «منازل السایرین» نقل شده است. آغاز می کند به : معرفت سه قسم آمد : عامیه ، خاصیه و اخصیه اما عامیه عقلیه ای باشد که اهل اسلام و کفر در این معرفت مشارکت دارند. عبدهٔ اصنام و «یهود بدنام» و نصارا ... شریکند با اهل اسلام در خلعت عقل ... اما اخصیه که اهل عیان اند ...، در پایان نظریات گوناگون را دربارهٔ «سماع» بیان می کند. و از آن میان : اما آواز دف و نای طبل شنودن احیاناً جایز است به نزدیک امام شافعی (ره) و اولیاء الله گفته اند که سماع به طریق تواجد از بطالت باشد.

آغاز: الحمد لله الذی ارسل الانبیاء هادین الیه بالدعوة... و بعد ، فقد سمیت الکتاب به «منار الانوار» بما فیه من ذکر ... ای عزیز ما ، چیست در شرع منور محمدی و دین معطر احمدی.

11020- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۴۴ : نستعلیق ریز خوش، در مجموعه رساله های همدانی، ۱۰۸۵ه (ص ۲۹۷ - ۳۱۶) (گنج ۲ : ۸۲۹).

● 3711- منازل اربع : اربع منازل : منازل اربعه

از شیخ پیر محمد لکهنوی (م ۱۰۸۰ه/۱۶۶۹-۷۰م) از سادات مند یاهون سواد جونپور بود. در همانجا و حرمین و دهلی و اجمیر و قنوج درسهای رسمی را فرا گرفته، به لکهنو آمده آنجا جایگزین شده و به تدریس می پرداخته است. سپس به گروه چشتیان پیوسته و به سماع می پرداخته است.

در چهار «منزل» و هر منزل در چند «مقام»، در دهۀ یکم ع ۱/۱۰۶۷ه/۱۶۵۶م بدان آغاز و در ۱۱ ع ۲ همانسال در لکهنو به انجام رسانده است: منزل ۱- در ابتدای تربیت طالب، نه مقام، ۲- احکام شریعت که مراحل تجرید را لابد است، سیزده مقام، ۳- احکام طریقت که صاحب تفرید را لابق است، پنج مقام، ۴- احکام حقیقت، یک مقام.

آغاز: حمد بی نهایت و شکر بی غایت مرذاتی را که نفخت فیه من روحی را بر اثبات توحید دلیل واضح ساخت.

(ن. ک. علمای هند: ۱۳۵ زندگینامه - ایوب قادری: ۱۳۵ - خزینه ۱ : ۴۸۲ زندگینامه و و نام چند اثرش، از آن میان «اربع منازل» - ایوانف: ۱۲۷۲ «منازل اربع» - نسخه ها ۲ : ۱۴۲۰ «منازل اربعه» - احوال و آثار خویشگی: ۳۹ تا ۴۰ و ۲۳۰ راهنما).

11021- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۶۳۰۳: نوشته محمد اشرف، ۶ ع ۱/۱۱۲۰ه (۱۷۰۸م) در فهرست بنام «اربع منازل» در چهار باب آمده، سوربانه زده (بشیر حسین ۲ : ۲۷۱).
11022- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴/۳۱۱/۳۳۱۶: نوشته محمد اکبر، ۳ جلوس عالمگیر دوم (۱۱۷۰ه/۱۷۵۶م.) در فهرست «منازل اربع» آمده (بشیر حسین ۲ : ۲۵۸).
11023- کراچی، موزه ملی ۹۳۴-۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۶۸ گ (نوشاهی : ۲۷۷).

● 3712- منازل الاولیاء : رساله...

از محمد حسین خباز کشمیری، (که یاد او در «کفایة الاعتقاد: ۱۱۷۱» گذشت).
11024- گجرات، پرفسور احمد حسین قلعه داری: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (شعرای کشمیر ۱ : ۲۱۲).

● منازل السایرین : ترجمه و شرح...

در این فهرست: تنسیم المقربین :۱۳۶۳ جامع السایرین: ۱۳۸۰.

● 3713- منازل السایرین

از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان کامل: ۱۲۹۰» گذشت). درسیر و سلوک در نه «مرتبه» و دهم آن «مقصد» است. نام کتاب تلویحاً در دیباجه آمده است.

آغاز: حمدله. اما بعد، چنین گوید ... که جمعت درویشان ... از این بیچاره درخواست کردند، که می باید که در «منازل السایرین» الی الله مجموعه کنید، و بیان کند که منزل چند است، و مقصد کدام است.

(ن. ک. ذریعه ۲۲ : ۲٤٦ «منازل السایرین» - صفا ۳ : ۱۲۲۳ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - نفیسی ۱ : ۱۱۱ و ۲ : ۷۲۲ زندگینامه و نام چند اثرش از آن میان همین کتاب - دانشگاه ۱٦ : ۷۳۰ «منازل السایرین» - موزهٔ سالار ۸ : ۲۹۹ ش ۳٤۳۸ «منازل السایرین»).

11025- کراچی، ناظم آباد، سید محمد بیدری: نستعلیق شکسته آمیز، سید رسول ولد سید انوار الله شاه پادشاه قادری، ۱۱ شعبان، سدهٔ ۱۲ - ۱۳ هـ. آغاز برابر نموله، ۱۷۸ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3714- مناظرهٔ بزم و رزم : مناظرهٔ رزم و بزم

از صاین الدین علی ترکه خجندی (که یاد او در «مبداء و معاد : ۹۷۸» گذشت). کوتاهتر از «مناظرات خمس : ۹۸۸» اوست.

آغاز: حمد بیحد پادشاهی را که بر تو تیغ قهر جلالش که بر کشیده سلطان.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۲۲ «مناظرهٔ بزم و رزم» - ذریعه ۹ : ۵۷۰ «دیوان صاین الدین اصفهانی» و فهرست آثارش از آن میان همین رساله - صفا ٤ : ٤۸۹ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «مناظرهٔ رزم و بزم» - اشکوری ۸ : ۲۲۷ - نشریه ۱۰ : ۳۹٤ «مناظرات فی التصوف»).

11026- کراچی، موزه ملی N. M. : ۱۹۵۷ - ۹۱۲/٤۰ - ۲۰ : نستعلیق ریز، پیش از ۹۸٤ هـ. آغاز برابر نموله، ش ۲۰ مجموعه (ص ٤۳۲ - ٤٤٤) (نوشاهی : ۲۷۸).

● مناقب المحبوبین

از نجم الدین چشتی نظامی فخری. در احوال و مناقب صوفیان از پیامبر(ص) تا خواجه چراغ دهلوی. و بیشتر از پیران چشتیان و سخنان ایشان و ملفوظات خواجه محمد سلیمان تونسوی دارد (ن. ک. ملفوظات شریف).

در بخش سیر خواهد آمد.

● مناقب و ملفوظات

در بخش سیر خواهد آمد: مناقب آدمیه بدخشی، مناقب امام اعظم، مناقب امیر المؤمنین، مناقب الحضرات محمد امین بدخشی، خواجه معین الدین چشتی، مناقب دوادیه، (مناقبات) ابو محمد ماهر (ماهرو)، مناقب دبیریه (فضایل العارفین)، مناقب سلطانی سلطان حامد، مناقب سلیمانی (پنج تا)، مناقب العارفین احمد افلاکی، مناقب شیخ عبدالقا ر جیلانی، مناقب غوثیه شهابی سعدی، مناقب غوث اعظم عبیدالله، مناقب غوث اعظم پیر بخش، مناقب قدوسیه نظام بخش، مناقب المحبوبین فخری نظامی، مناقب فخریه، مناقب فخریه عیوض علی، مناقب قادریه، مناقب محبوبه محمد عاقل، مناقب المحبوبین نجم الدین چشتی، مناقب مرتضوی نعمت علی، مناقب مرتضوی محمد صالح

کشمی ، مناقبات نوشه گنج بخش احمد بیگ.
و جز آن ها.

● **3715ـ منامیه** ؛ منامات : مثال و خیال مطلق و مقید

از میر سید علی همدانی (ن.ک. عقلیه: ۹۷۱) یا شاه نعمت الله کرمانی (ن. ک. تأویل آیت کل شیء : ۱۸). نفیسی (۱:٤) ضمن آثار همدانی از «رسالهٔ منامیه» نام برده که بایستی همین گفتار باشد. و همو در جای دیگر (۱ : ۱۸۸) ضمن آثار کرمانی از «رساله در بیان حقیقت مثال و خیال مقیده و کیفیت مراتب و مقامات رؤیا و درجات خلق درادراک علوم ومعانی» نام برده‌است، که باموضوع نسخهٔ ماجوراست. در دیباچهٔ نسخه ها نامی از نگارنده و رساله برده نشده است. در چند نسخه هایی از رساله ای در این موضوع در مجموعه رساله های کرمانی دیده شده است. ولی نسخهٔ گنج بخش به نوشته های همدانی می ماند ، نه کرمانی.

به خواهش عزیزی از اخوان صفا که نامش را نمی برد. «در بیان حقیقت مثال و خیال مطلق و مقید و کیفیت مراتب منامات و رؤیا و درجات خلق در ادارک علوم و معانی». با سرنامهای «ای عزیز». در آن وجود (نور) را دارای سه مرتبه دانسته است : ۱ـ مرتبهٔ نور حقیقی مطلق (عالم جبروت و ملکوت) ، ۲ـ مرتبهٔ ظلمت (عدم محض) ، ۳ـ مرتبهٔ ضیاء (عالم مثال ، برزخ میان اجسام و ارواح) ؛ و سخن‌را به منامات‌وکسانی که خواب آنها قابل تعبیر است میرساند. و اینکه روح انسان دروی ترقی در خواب اسرار بر او کشف می گردد.

آغاز : الحمد لله حق حمده و الصلاة علی.... اما بعد ، این عجاله ای ست به موجب التماس عزیزی از اخوان صفا که حقوق مودت.

(ن.ک. ریو ۲ : ۸۲٦ «منامیه» ضمن مجموعه رساله های همدانی ـ نسخه ها ۲ : ۱۳۵۹ «مثال و خیال» از کرمانی و ۲ : ۱٤۲٤ «منامیه : مثال و خیال» از همدانی ـ ذریعه ۱۹ : ۷٦ «مثال و خیال‌مقید» که در آنجا آمده: نسخه هایی از آن‌نگاشتهٔ کرمانی و نسخه هایی دیگر از همدانی دانسته شده است ـ شعرای کشمیر ۲ : ۸۸٤ تا ۹۱۹ زندگینامهٔ همدانی و نام برخی از آثار او که این گفتار درمیان آنها نیست ـ نشریه ادبیات آذر آبادگان ، س ۱۳۲۹ : ۳۱۷ «رسالهٔ منامیه» از همدانی ـ صفا ۳ : ۱۲۹٦ زندگینامه و نام و اثر او از آن میان «رسالهٔ منامیه» ـ دانشگاه ۱٦ : ٤۹ «منامیه» همدانی ـ مخطوطات دیوبند ۲ : ٦٤ «رسالهٔ منامیه» در مجموعه رساله های همدانی ـ دو کتابخانهٔ مشهد : ۸۲۳ «منامیه» از همدانی ـ نشریه ۸ : ۷۳ ، ۲۰۸ و ۱۰ : ۲۷ «منامیه» از همدانی).

11027- کراچی ، موزه ملی ٤ - ۹۱۲/٤۰ - ۱۹۵۷ .M. N : نستعلیق ریز ، پیش از ۹۸٤هـ. آغاز برابر نمونه ، ش ٤ مجموعه (ص ۵۷ - ٦۵) در فهرست بنام «منامیه» همدانی است.

11028- کراچی ، همانجا ۱/۱۸۳ - ۱۹٦۲ .N. M : شکسته نستعلیق ، سدهٔ ۱۰هـ. آغاز برابر نمونه ، (ص ۲ - ۱۱ مجموعه) (نوشاهی : ۲۷۸) در فهرست از همدانی و بنام «منامیه : مثال و خیال» آمده.

11029- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینه نظامالیان : نسخ زیبا ، ابو نصیر بهاء الدین سندهی ، ۱۷ ع ۲/۱۱۷۵ھ (ص ۳۸۸ - ٤۰۸) در مجموعه ۲۲ رساله از همدانی و بنام «سنامات» است (نعیم اختر مجددی).

11030- اسلام آباد ، گنج بخش ۵٤۱۷: نستعلیق پخته، سدۀ ۱۲ھ در مجموعه رساله های همدانی (ص ۳٤٤ - ۳٦۱) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۳۰).

● 3716- مناهج الطالبین و مسالک الصادقین

از نجم الدین محمد (محمود) بن سعد الله بن محمود اصفهانی ، به سال ۱۳۲۸/۵۷۲۸ م در یک «مقدمه» و ده «باب» ، به نثر و نظم : باب ۱- در اعتقاد صحیح ، ۲- در ظاهر تقوی ، ۳- باطن تقوی ، اخلاق و آداب ، ٤- تنبیه و تحذیر ، ۵- آداب صحبت با مردم ، ٦- شرایط ذکر ، ۷- معرفت و مشیخت و علامت آن ها، ۸- اثبات رؤیت و مشاهده به قلب ، ۹- هدایت و ضلالت و امر به معروف و نهی عن المنکر ، ۱۰- علم و عمل.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۲۵ که ناشناخته مانده - نشریه ۱۰ : ۲٦۵ که نام نگارنده محمود آمده - فیلمها ۱ : ۲۰٦).

11031- پاکستان ، کیمبل پور ، صدیقی ، حسن ابدال : نستعلیق خوش ، و نسخ پیر علی بن ابو الفتح ۸۲۵ھ. آغاز برابر نمونه ، ۳۹۵ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3717- مناهج العباد الی المعاد

از سعد الدین محمد ، مدعو به سعید فرغانه ای. همانکه در ص ۸۳۵ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر.

11032- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷٦۷ : نسخ خوش ، عزیز الله بن حبیب الله الغوربانی ، ۱۰۹۳ھ. در هرات. آغاز چند سطر افتاده ، نام نگارنده در دیباچه محمد بن احمد بن المدعو به سعید الفرغانی و نام کتاب در کلفون مناهج العباد الی المعاد آمده (ص ۱۲۲-۳۸۲).

● 3718- منتخبات محمدامین جیو

از محمد امین جیو (ن. ک. تحفة الاخیار در بخش فلسفۀ عملی که گویا از هموست). که از ملفوظات بزرگان صوفیان بر گزیده است. با سربندهای «لایحه» و «رشحه».

آغاز: ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند - تا تونانی بکف آری و بغفلت نخوری . . . تفرقه عبارت از آن است که دل را بواسطه تعلق به امور متعدده پراکنده سازی.

11033- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦۲ ، ۲۹۷ جیو ، ۵۵ ، ۲۹۷ هج : شکسته آمیز محمد امین جیوگرد آورنده این منتخبات. سدۀ ۱۳ھ ، ۲۱ گ (عباسی ۱ : ۱۱۸).

● منتخب لب اللباب

وجیه. در بخش شرح های مثنوی: ۱٦۵۲ گذشت.

● 3719ـ منتخب المناقب

ملفوظات خواجه محمد سلیمان تونسوی ست، که یاد او در «ملفوظات شریف: . . . » گذشت. گرد آوری یار محمد ذوقی بن تاج محمد پاکپتی. گزیده از «مناقب سلیمانیه» و «ملفوظات حضرت سلیمان خان‌تونسوی؛ که خود شنیده و یا از دوستان شنیده» است (دیباچه).

و از هموست «اوراد سلیمانی» (ن. ک. بخش ذیل همین فهرست).

آغاز: ثنای بی انتها مر احدی را که از ذرات عالم کون و فساد . . . اما بعد، می گوید. . . یار محمد.

(ن. ک. مشایخ چشت: ٤٦٤ تا ٤٦٦ که در آنجا نام ٦٣ تن از خلفای تونسوی آمده و نام یار محمد ذوقی درمیان آنان نیست).

11034- لاهور، غلام محمد آباد، مکتبه چشتیه: نستعلیق، عبدالله هندی، ۲۱ ع ۲/ ۱۲۹٤ھ. آغاز برابر، ۲۵۵ ص (نعیم اختر مجددی).

11035- اتک، مکهد، مولانا محمد علی: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (علمای پنجاب ۲: ٦۸۱).

● 3720ـ منتهی العارفین

از شاه اسد الله، زنده در ۱۱۸۵ھ/۱۷۷۱م (نگارندهٔ اسم ذات: ۱۲٦۵، رساله در طریقهٔ نقشبندیه: ۱٦۸۸). گویا نگاشتهٔ ۱۱ رمضان ۱۱۸۳ھ/۹ - ۱۷۷۰ م است. به نثر آمیخته به نظم، برخی سروده های هندی حضرت خوب محمد چشتی (م ۱۲۰۳ھ/۱٦۱٤ م) را نیز درکار خود بکار گرفته است.

آغاز: حضرت حق سبحانه به موجب فرمودهٔ ان الله مغنی عن العالمین، به حسب کمال ذاتی خود از وجود عالم و عالمیان مستغنی ست.

(همان. نسخه ها ۲: ۱٤۲٦).

11036- کراچی، انجمن ترقی اردو، ق ف ۹٤: نستعلیق، ۱۱ رمضان ۱۱۸۳ھ. ۲٤ ص.

11037- کراچی، همانجا، ق ف ۹۵: نستعلیق، ٤ ع ۲/۱۲٤٤ھ. ۳۲ ص (سرفراز: ۳۰۳. نوشاهی: ۵۸).

● 3721ـ منشات فخرالدین رازی

از فخرالدین رازی (همین).

در تصوف و عرفان، بادیباچه ای به عربی.

11038- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱٤/۱٦۲۳/٤٦۷۳: نوشته عبدالحی بن محمد الزوابنی، ۸٤۸ھ، (۱٤٤٤ م). در مدرسهٔ النظامیه هرات (بشیر حسین ۲: ۲۵۸).

● 3722- منهاج السالکین

از محمد اکرم بن علی براسوبی (نگارندهٔ «جواهر سته : ۱۲۹۵» که آن را به خواهش نبیره های مودود اول و دوم ساخته بود که در آنجا واژه «نبیره» افتاده است) .

در سلوک نقشبندیان ، در یک «مقدمه» و سه «منهج» : مقدمه در بعضی از مبادی سلوک و شرایط آن ، منهج ۱- طریقهٔ خاصه برخی از پیران سلسلهٔ خاص خواجه باقی بالله (ن. ک. تفسیر سور ؛ اخلاص : ۳۱) . ۲- سلوک طریقهٔ نقشبندیان خاص شیخ آدم بنوری (ن. ک. خلاصة المعارف : ۱٤۳۵) . ۳- سلوک طریقهٔ نقشبندیان خاص شیخ تاج الدین جونپوری.

آغاز : الحمد لجاعل الذکر والمراقبة شرعة و منهاجاً والصلاة . . . اما بعد . . . محمد اکرم .

11039- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه ، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق خوش ، محمد ولد ملا حسن قوم استرانه ، پنجشنبه ۱٤ ع ۲/۱۲۹۹ه. آغاز برابر نمونه ، عنوان و نشان شنگرف ، ۲۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

11040- شیخوپوره ، نوشهره ، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق پخته ، عاقل خان بن میر محمد ، ۱۲۹۳ه، آغاز برابر، ۲۰۳ ص (خانم رضوانه سحر) .

11041- دیره اسماعیل خان ، موسی زئی ، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز خوش ، مولوی صغیر، ساکن نور پور، ۱۲ رمضان ۱۳۰۵ه. آغاز برابر نمونه ، ۲۵۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

11042- گوهرالواله ، سکهکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق ، ۱۳۲۲ه. بامهر «میاں سرور حادم عمر» آغاز برابر نمونه ، ۲۱٤ ص (نعیم اختر مجددی).

● منهاج العابدین

عزالی - یوسف حوارزمی . در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد .

● 3723- منهاج معرفت

از لطف الله قادری ، که نام کتاب «منهاج معرفت» (۱۰۷۸ه / ۷ - ۱٦٦۸ م) تاریخ آغاز نگارش آن است . در سیزده «باب» . و در دیباجه می افزاید که پیش از این «تحفة السالکین» را نگاشته بودم که به مثابهٔ «سیر» (صرف سیر) بود و این یکی به مثل «کائیه» است. و در باب دوازدهم می گوید : آنچه از منازل در اینجا نوشته نام های منازل بود ، و تفصیل را در کتاب «تحفة السالکین» نوشته ام . (ن. ک. تحفة السالکین ، در بخش احلاق . که بابررسی دوبارهٔ آن نسخه این نشانی در آن نبود) .

به نثر آمیخته به نظم ، و سربندهای «ای عزیز».

باب ۱- در آداب پیر و مرشد و کیفیت آن ، ۲- طریق سلوک ، ۳- ذکر لسانی و ترتیب گفتن آن ، ٤- در بیان ذکر نفسی و ترتیب تعلیم آن، ۵- ذکر قلبی و ترتیب مشغولی آن ، ٦- ذکر روحی، ۷- احوال سالکان و اوقات غلبهٔ شوق ، ۸- مقامات راه ، حقیقت سلوک و رزیدن ، ۹- آثار وحدت ایزد و معرفت آن ، ۱۰- صفات اصولی خداوند و فروع آن ، ۱۱- وحدت باری و اشارات سلوک

آن ، ۱۲- منازل طریقت و ترتیب آن، که یکصد و پنجاه و یک منزل است ، ۱۳- در بیان حقیقت دایره ، برای شناختن اقسام اولیا ، که بیست و هفت طایفه اند .

آغاز: الحمد لله الذی اشرق قلوب العارفین بنور معرفته، و احرق صدور العاشقین . . . اما بعد، اعلموا . . . که روزی در خاطر این حقیر گذشت .

11043- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۱۱٦ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱هـ . آغاز برابر نمونه ، ۱۰۵ ص (گنج ۲ : ۸۳۳) .

11044- جهلم ، لله ، کتابخانه سجدیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، امام الدین ، ۱۲۹۵هـ . بخشی از آن ست ، در ۳۵ «ادب» . آغاز : فصل در بیان آداب پیر و مرشد که بجا آورد تا فایده از طلب خود یابد ، ٦٦ ص (نعیم اختر مجددی) .

11045- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، بی تاریخ ، بدنبال «حصن الحصین» . آغاز برابر نمونه (پرفسور روشن ارا بیگم) .

● 3724- منهج الرشاد لنفع العباد

از ابوبکر محمد بن محمد بن علی، مدعو به زین الدین خوافی (۷۵۷-۸۳۸هـ/۱۳۵٦-۱٤۳۵م). در میانه های رجب ۸۳۱هـ/۱٤۲۸ م. در قریهٔ زیارتگاه شهر هرات. نام نگارنده بگونهٔ پیشگفته در دیباجه و تاریخ انجام در خاتمه آمده است. و در خاتمه از «وقتی که در تبریز ، پیش از تجرید در مدرسه با طلبه کیفیت وجود کلی را در ضمن جزئیات خود بیان می کرده» یاد می کند ، که نشان می دهد در آن شهر به تدریس می پرداخته است .

وی عارفی ست که باتند روی های برخی از صوفیان علیه متشرعان به ستیز است . و این کتاب را در آشتی میان شریعت و طریقت ، و اینکه طریقت چیزی جز شریعت نیست، ساخته است . با گواه آوردن از سخنان بزرگان، که در ضمن، گزارشی از حالات آنان را نیز داده است : امام غزالی ، ابو سعید احرار، محمد الحریری، ابو العباس احمدی، ابو اسحاق ابراهیم، ابوبکر شبلی، ابوالحسن خرقانی، ابو عبدالله محمد، شیخ ابو سعید، شیخ شهاب الدین، شیخ نجم الدین و جز آنها .

در دیباجه می گوید : برخی مردم هرجایی به شهر هرات تردد می کردند ، و به نقل از پیران طریقت الحاد را تبلیغ می کردند . و من این کتاب را در «اصلی» در ذکر اقوال مشایخ و «فصلی» در بیان منشأ مذهب ملحدان و «تذنیبی» در بیان مذهب ملحدان و «وصلی» در بیان مذهب اهل سنت و جماعت، و «خاتمه ای» در بیان بعضی مسالک و معارف ارباب طریقت و مکاشفات ایشان ، نگاشتم .

از همروزگاران نگارنده ولی در سر زمین عثمانی، مولا شکرالله بن احمد (م ۸٦٤هـ/۵۹-۱٤٦۰م)، کتابی بنام «منهج الرشاد» بنام سلطان محمد فاتح ساخته (نفیسی ۱ : ۲۷۳) که از این کار جدا ست .

آغاز: حمد و ثنای بی انتها حضرت پروردگاری را که انوار هدایت کتاب و اسرار حکمت سنت را . . .

(ن. ک. کحاله ۱۱ : ۲۱٤ که نام سه اثر او را برده است : ۱- وصیة العارفین ، ۲- الوصایا القدسیه ، ۳- منهج الرشاد ـ کشف الظنون ۲ : ۱۸۸۲ «منهج الرشاد» ـ خزینة ۲ : ۳۰۹ که مرگ او را

۸۳۷ه گفته ـ و برای وفایی خوافی که دیگری ست ن. ک. فرهنگ سخنوران: ۹۵۱ ـ نفیسی ۱ : ۳٦۱ ، ٤۱۱ ، ٦۳٤ ، ۸۳٦ که مکر آورده ـ علمای هند : ٦۸).

11046- هزاره ، هری پور، خانقاه نقشبندیه مجددیه، قاضی محمد صدرالدین صاحب : نستعلیق ریز، کرم الله بن علاء الدین فیروزپوری ، ۹۲۰ه . آغاز برابر نمونه، در پایان تاریخ انجام میانهٔ رجب ۸۳۱ه . در شهر هرات یاد شده ، ۱٤۲ ص (نعیم اختر مجددی).

11047- کراچی، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد. ۲۷ : نستعلیق شکسته آمیز ، عبدالله ، معین هروی ، ۸ ج ۱ / ۱۰۹۵ه. آغاز افتاده : در شان اوست اولیک حزب الله . . . ، ۱۱۰ ص (سید خضر نوشاهی) .

11048- اسلام اباد ، گنج بخش ۸۷٦۷ : نسخ خوش ، عزیز الله بن حبیب الله غوری، شاگرد محمد بن زین الدین لاری انصاری مشهور به ابی العراق ، ج ۱ / ۱۰۹۹ه . در مزار احمد جام و هرات ، (ص ۳٦٤ - ٤۳۰) آغاز برابر.

● 3725ـ مواهب الهی

از خیر الله نقشبندی ، ملقب به خیر العارفین ، که «مرآت المراتب : ۱۸۹٦ » را در ۲۰ ج ۱/۱۰۸٦ه (۱٦۷۵ م.) نگاشته است.

11049- لاهور، د شگاه، شیرانی ۱٦۲۹/۵/۰ ٤٦۸ : بخامه نگارنده ، ۱۵ ع ۲ / ۱۰۸٦ه (۲۹ جون ۱٦۷٦ م.) (بشیر حسین ۲ : ۲۵۹).

● 3726ـ مواهب القادریه : خوارق صادقیه

از محمد صادق لطیفی قادری، متخلص به مشربی، در (۱۱۱۸ه / ۱۷۰٦ م) در برهانپور (دیباجه) . در دیباجه از ۱۱۱۸ه . یاد می کند که «به خدمت میر نصیرالدین سر حلقهٔ اخوان طریقت و مجلس ایشان رسیده و از یازده مکاشفه سخن میگوید». در یازده «مشاهده» و نام دیگر آن «خوارق صادقیه» است.

آغاز : حمد مطلق و ثنای بر حق مراحدی را که الف احدیتش در سایر حروف و اعداد دایر است ، و درود نامحدود مراحدی را که نقطهٔ احمدیتش . . .

11050- خیرپور، پبلک لائبریری٦/۹۷/۲ : نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۵۸ ص (سید خضر نوشاهی) .

● 3727ـ مواهب محمد زبیر

از قطب الدین محمد (محیی ؟) اشرف حیدر . خلیفهٔ قیوم الذاکرین خواجه محمد زبیر (دیباجه). محمد زبیر از گروه نقشبندیان مجددی است که این جهان و آن جهان را داشت و در دهلی ۱۱۵۲ه / ۱۷٤۰-۳۹م درگذشته و در سرهند به خاک سپرده شده است. و بنوشتهٔ (خزینه ۱: ٦٦۹) خلفای نامدار و مریدان وی زیاده از حد هستند.

سلوک نقشبندیان مجددی ست. در دیباجه از طریقت خواجه بهاء الدین نقشبند بخارایی به عنوان نزدیکترین راه های وصول یاد می کند. در سه «فصل»: ۱- اذکار و اشغال، ۲- مراقبات و مشاهدات و تصورات، ۳- در بیان لطایف سته.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب الذاکرین والعارفین والموحدین... اما بعد، این رساله ای ست در بیان مشاهدات... کمترین... قطب الدین محمد اشرف حیدر.

(ن. ک. خزینه ۱: ۶۶۹ برای خواجه محمد زبیر).

11051- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، شنبه ۱۶ شعبان ۱۲٤٤ه. در دارالخلافه شاهجهان آباد، آغاز برابر نمونه، (ص ۳٤ - ۱۲۱ مجموعه)، (محمد نذیر رانجها). نام نگارنده «قطب الدین محیی اشرف حیدر حسین آمده.

11052- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق خوش، هدایت الله، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۱۲ ص (محمد نذیر رانجها).

11053- راولپندی، گولڑه شریف دربار پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۰۶ ص ۱۵ س.

11054- راولپندی، همانجا: نستعلیق، جمال الدین احمدی، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۷۶ ص.

11055- راولپندی، همانجا: نستعلیق، سدهٔ ۱٤ه. آغاز: به وهب زبیر کمترین آستان بوستان جناب ولایت مآب حضرت پیر دستگیر، ۹٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3728- موجب الرقه

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ٤۱ اثر او آمده، که این در میان آنهانیست).

11056- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. باتاریخهای از ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۱٤ مجموعه ٤۲ رساله از همو؟(پرفسور الله دتا چودری).

● موعظه: سیر و سلوک

میر سید علی همدانی در: ۱۵۷٤ گذشت.

● 3729- مونس الذاکرین

از شیخ الله بخش، گنج بخش شطاری. که یکبار در دیباجهٔ نثری از خود به الله بخش یاد کرده، و بار دیگر مسکن خود و نام پدر و مراد خود و زنجیرهٔ طریقت خود را در یک مثنوی چنین آورده است: مقام پاک متبرک چهچهاله - چو این بقعه مبارک جان جانه... که من بر خیر و صاحب خیر دایم- که الله بخش بن خویدن جمالم - مرا مولد بدین بقعه اگر نیست - ملاذ دینیم جای دگر نیست

. . . ولی نوری که اینجا با وفور است ـ یقین دان کز مقام جونپور است ـ از آن سید علی قطب آفتابی زقانی کوزده برقاف تابی . . . و در متن تخلص خود را در پایان غزلها «الله بخش» آورده است.

در آداب و اقسام ذکر ، به نثر آمیخته به نظم ، اسربندهای «فصل» که برخی از آنها باشماره و برخی بی شماره اند : فصل ۱ـ در آنکه هر موجود در حمد و تسبیح است ، ۲ـ در قدم داشتن ۸ پیراه ، ٤ـ در مواظبت به ذکر، فصل در ذکر به زبان و طلب از دل، فصل درمواظبت‌نمودن به ذکر حضرت خلاق و مبالغه نمودن در تبدیل‌اخلاق‌خود، ۸ـفضیلت ذکر به جهر، ۹ـ نکات و معانی اسم ذات، ۱۰ـ در بیان معانی صفات.

(ن. ک. مشار ٤ : ۵۰۹۳ «مونس الذاکرین» که نشانی دو چاپش را داده) .

11057- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۱۹۵ : ثلث خوش ، سدهٔ ۱۲ هـ. آغازچند سطری در دیباچه افتاده ، ۳۳۶ ص (گنج ۲ : ۸۳٤).

● 3730ـ مونس السالکین

از ناشناس. پس از یک مناجات منظوم، بدون دیباچه ای، مطالب پراکنده ای ست در سلوک ، باسربندهای «کلمة اخری». گویا موادی ست برای نگارش یک کتاب. و باخامه ای مشابه متن که بعد نوشته شده آمده است : این کتاب را مونس السالکین نام نهاده شد ، تا هر که نظر کند مونس و غمگسار او باشد.

آغاز: مناجات. خداوندا کریما کردگارا ـ تویی پروردگار بامدا را . . . در شرح تعرف ، صوفیان را از بهر آن صوفی خوانند که سرهای ایشان صاف.

11058- اسلام آباد ، گنج بخش ٤۷۳٤ : نستعلیق خوانا ، پیرامون ۱۲٤۳هـ. (ص ۱٤۱ - ۳۲۰) (گنج ۲ :۸۳٤).

● 3731ـ مونس الصالحین

از حسین ، مرید شاه عیسی. که می گوید چون می خواستم به مسافرت روم ، خواستم مجموعه ای با شد جامع حکایات مشایخ و روایات و حدیث و فقه ، تا انیس این فقیر گردد . . . و نام آن «انیس الصالحین» نهاده شد. روزگارش به دست نیامد. فصل ۲۶ کتاب «در بیان کلام استادی حضرت شاه عیسی که مرشد این فقیر اند» می باشد.

نثر آمیخته به نظم ، باسربندهای «ای عزیز» و جا بجا «حکایت» در ۵۱ «فصل» : ۱ـ در توحید باری ، ۵ـ در بیان اسلام و ایمان ، ۱۰ـ زکات ، ۱۵ـ مرگ و قبر ، ۲۰ـ تقوی و ورع ، ۲۱ـ نفس و شناختن خطره ، ۲۲ـ طعام خوردن و روزی حلال ، ۲۳ـ قضا و قدر ، ۲٤ـ ترک اعتراض و عجب و ریا و سمعت ، ۲۵ـ غیبت و سخن چینی و توبه کردن ، ۲۹ـ صحبت و طلب ، ۳۰ـ مسلمانی و ایثار ، ۳۱ـ حسن خلق ، ۳۲ـ کم آزاری و شفقت بر خلق ، ۳۳ـ ایثار و سخاوت ، ۳٤ـ همت و مروت ، ۳۵ـ در بیان احوال مجذوبان ، ٤۰ـ کم خوردن وکم گفتن وکم خفتن، ٤۵ـ عشق و عاشق و محبت، ذکر ، ۵۰ـ مراقبت ، ۵۱ـ در اشغال ، سلوک.

آغاز: حمد بیحد مرخدای را که دلهای عارنان را مخزن اسرار خود گردانید. و جان های دوستان را مظهر عشق و محبت خود ساخت.

11059- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۶۸ : نستعلیق پخته، سده ۱۱-۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، گویا نسخهٔ کامل، ۷۱۴ ص (گنج ۲ : ۷۳۵).

11060- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۸۰ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نموله، ۷۲ ص (سید خضر نوشاهی).

11061- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش، زوار علی، ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۸ د ص (محمد اظہر رانجها).

● مؤید التبیان : فیض عیان

● 3732- میراث العاشقین

از شاه امجد عرف شاه مدن بن شاه پیر محمد اله آبادی، از مریدان الهٰبخش خدالما دیباحه).

آغاز: حمد بیغایت و شکر بینهایت مرواجب الوجود برا واجب است که خود این هر دو وجود . . . اما بعد از آن، چنین گوید بندهٔ کمترین فقیران شاه امجد عرف. . .

11062- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۸۵/۱۰ : نستعلیق، با تاریخ ۱۲۱۶ھ. در مجموعه (گ ۱۰٤ پ - ۱۱٤ پ)، آغاز برابر نمونه (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور : ۲۱٤).

● 3733- میزان التمیز فی العلم العزیز : حجة البالغه

از میرزا محمد اخباری نیشابوری (کشته در کاظمین ۱۲۳۲ھ/۱۸۱۷-۶م) بن عبدالنبی بن عبدالصانع، اکبر آبادی. در مباحث کلامی و عرفانی بادیدی اخباری، در ۱٤ ع ۲ /۱۲۲۵ھ/۱۸۱۰م، در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و «خاتمه» ای به انجام رسانده است.

مقدمه در سیر به سوی حق، باب ۱- تبرا و تولا، ۲- وحدت وجود، ۳- موحدان، اولیاء الله، طریقت و شریعت و حقیقت، ۵- اسلام و ایمان و ایقان و احسان و کفر، ۶- ضروریات دین، ۷- سئوال و جواب، ۸- مقامات عارفین، ۹- منازل سایرین، ۱۰- انهار هفتگانه و غیوب هفتگانه، ۱۲- تجلیات چهارگانه. خاتمه در احوال بدو و ختم.

آغاز: الحمد لله و الصلاة علی عباده الذین اصطفی. اما بعد، این چند کلمه است در بیان آنچه نور انتفا برهان و قرآن.

(ن. ک. ذریعه ۶ : ۲۵۹ «الحجة البالغة» و ۲۳ : ۳۰۸ «میزان. . .». - هدیة العارفین ۲ : ۱۶۰ - نسخه ها ۲ : ۱٤۳۳ «میزان. . .» و ۱۸۲۳ (فهرست راهنما) - دو کتابخانهٔ مشهد ۱۰۵۳ «میزان. . .»).

11063- اسلام آباد، خواجه محمد مرتضی پانی پتی: نوشته ۱۲۳۸ه. آغاز برابر نمونه (سید حسین عارف نقوی).

3734- میزان المحبت

ناشناخته.

11064- کراچی، موزه ملی ٤/۱۰۵٦-۱۹۵۷. N. M.: نستعلیق، عبدالکریم، ۱۳۰۳ه. در مجموعه «رسایل نقشبندیه» (نوشاهی: ۲۲۹).

3735- میزان المعالی

از ناشناس. برای فرزند خود که از «قواعد اولیت و آخریت و ظاهریت و باطنیت و قانون کلیات و جزئیات در علم سلوک سئوال کرده بود و برای سایر مبتدیان من اصحاب السلوک ترقیم» کرده است.

آغاز: سپاس بیحد و ستایش بیعدد مر نقاشی را که ذاتش از نقوش ازلیت و ابدیت منزه.
(همان. نسخه ها ۲: ۱٤۳٤).

11065- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ٦: نستعلیق، ٥ ع ۱۳۰۰/۱ه. (ص ۱-۱۹) (سرفراز: ۳۰۵ - نوشاهی: ۵۸).

3736- میمونه

منسوب به جنید بغدادی (م ۲۷۱ه/۸۸٤م). در مسایل طریقت.

و این جز «میمونهٔ متبرکه»ی علاءالدین محمد بخارایی نسخه ۹۱۹ اته است (بشیر حسین).
و نیز جز «میمونه» ی خواجه عبدالله هروی (ن. گ. پس از این)، و جز «میمونه» ی احمد غزالی (نسخه ها ۲: ۱٤۳٤) می باشد. که همان «عینیه» ی غزالی ست، که گویا نسخه اش بدان نام بوده است. (ن. ک. پیشگفتار چاپ مجموعه آثار غزالی از دکتر مجاهد: ۳٦۷).

ناگفته نماند عنوان «میمونه» در کلفون بسیاری از رساله ها آمده است، که نام آن رساله نبوده است.

11066- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱٤۲۸/۷/٤٤۷۸: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲۵۹).

3737- میمونه

منسوب به خواجه عبدالله هروی (م ٤٨١ه/۱۰۸۹م). (ن. ک. دل و جان: ۱٤۵۸ و کلمات خواجه: بخش اخلاق، که سر آغاز «میمونه» درآن ها نیز دیده می شود).

در هفت باب: ۱ و ۲ عنوان ندارد، ۳- بیان واجب و ممکن و ممتنع، ٤- در آنکه چه حکمت بود که عالم و آدم بیا فریند و کواکب و عناصر اربعه و واسطهٔ آن پیدا کردیه، ٥- تطبیق

آفاق بزرگ و آفاق کوچک (تن - عالم)، ۷- در تقابل کردن قوتها باملائکه و نشان‌های عالم ظاهر و باطن.

آغاز: حمد له. صلاة. دل از جان پرسید که اول این کار چیست و آخر این کار چیست و ثمرهٔ این کار چیست؟ جان جواب داد که اول این کار فنا ست و آخر این‌کار وفاست و ثمرهٔ این‌کار بقاست.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۴۳٤ که در آنجا دربارهٔ این کتاب سخنی رفته است و نیز، همان فهرست ۲: ۱۱٤٦ دل و جان).

11067- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۷، ۲۹۷ عبد: نستعلیق فاضل محمد فاروقی، ۲۲ ذیحجه، ۱۰۰۹ه. آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعه، ۱۳ عباسی: ۲ ۵۲).

● نالیه: نی نامه: شرح مثنوی معنوی

در ص: ۱٦۳٤، ۱٦۳۵، ۱٦۵۳، گذشت.

● 3738- الناس‌باللباس: رساله در بیان...

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).

به گفته‌ی «الناس باللباس» اشاره کرده و میگوید بهترین لباس، لباس تقوی ست، سپس بسیاری از آداب پوشیدن و پوشید نی‌ها را به مذاق صوفیانه بیان می کند: اگر جامه پلید شود و وقت نماز آمده باشد، به شستن آن مشغول شود و دیگر عبادت نکند.

آغاز: حمد له. صلاة. اما بعد، نیقول العبد الحقیر الفقیر الی رحمة الله الصمد الشیخ محمد بن... هر چند کسی باشد بغیر لباس هیچ نباشد، این ظاهر است نزدیک همه.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۰۹ «محاسن حسنیه» که در آنجا نام ۱٤ اثر او آمده، از آن میان همین رساله و ۲: ۱٤۳٤ «الناس باللناس»).

11068- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سده ۱۱ه با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰. در مجموعه ش ۹۱ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

11069- راولپندی، گولره شریف، درگاه شادروان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ٤ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3739- ناطقه

از شیخ اسحاق (ابو اسحاق). در دیباچه آمده: تصنیف این رساله با نام «ناطقه» - الهام شد زملهم اسرار در ضمیر - تاریخ اوست «نسخه با نام ناطقه» ۹۷٤ه/۱۵٦٦-۱۵٦۷ م.

در ۲۲ «نطق»: نطق ۱- توبه، ۲- خوف، ۳- رجا، ٤- دنیا و آخرت، ۵- فقر، ٦- طلب، ۷- گرسنگی، ۸- بیداری شب، ۹- خاموشی، ۱۰- خلوت، ۱۱- خواب، ۱۲- پیر، ۱۳- مرید، ۱٤- عشق، ۱۵- سماع، ۱٦- مشاهده، ۱۷- جواز رؤیت، ۱۸- نور، ۱۹- نفس، ۲۰- روح، ۲۱- معرفت، ۲۲- توحید.

آغاز: الحمد لله الذی انطقنا بنطق المعرفة و التمجید و شرفنا بشرف القرب و التوحید . . . در این رسالهٔ ناطقه بر بیست و دو نطق تحریر یافت.

11070- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۶۱۹۹: نوشته غلام احمد بولاقی، ۱۳ شوال ۱۰۸۵ھ(۳۱ دسمبر ۱۶۷۴ م) (نشیر حسین ۲: ۲۶۰). نام نگارنده در فهرست «ابو اسحاق» دیده شده.

11071- اٹک، مکھد، کتابخانه، مولانا محمد علی: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۹۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال). نگارنده «اسحاق» آمده.

11072- گجرات، شاه دوله رود، حکیم عبدالرحیم جمیل: نستعلیق، نور محمد ولد مولوی محمد یار، ساکن چاه گوت واله، مکهانه، ۶ محرم ۱۳۰۶ھ. (ص ۲ - ۱۳۴ مجموعه)، آغاز برابر نمونه (سید عارف نوشاهی). نگارنده «اسحاق» دیده شده.

● 3740- نافع الراسخین

از زعفران. که بایستی از چشتیان سدهٔ سیزدهم باشد.

در زندگی و خوارق حالات و ملفوظات خواجه محمد فاضل شاه میر پوری، خلیفهٔ حضرت شاه سلیمان تونسوی م ۱۲۶۷ھ/۱۸۵۰ م (که یاد این یکی در «ملفوظات شریف: . . .» گذشت).

آغاز: حمدله. صلاة. بعد از این می گوید فقیر حقیر زعفران خاک راه دردمندان که بعضی کرامات و ذکر مناقب و خوارق از ملفوظات از زبان مبارک . . . محمد فاضل شاه میر پوری (ن. ک. نافع السالکین، پس از این، که چگونه «زعفران» در نام کتاب و سر آغاز آن ناظر بر کار «امام الدین» بوده است.

(ن. ک. مشایخ چشت: ۶۰۸ تا ۶۶۶ زندگینامهٔ تونسوی، که در آنجا ضمن نام ۶۳ تن خلفای ایشان از «فاضل شاه کشمیری» یاد شده، که شاید همین میر پوری باشد ـ نیز در تذکرهٔ پنجاب ۲: ۶۸۱ ضمن بر شمردن خلفای تونسوی از «مولانا فاضل شاه» گرهی افغانان نام برده شده).

11073- راولپنڈی، گرهی افغانان، واه کینت، کتابخانه فاضلیه ۱۲۴۸: نستعلیق ناپخته، چهار شنبه ع ۱/۱۲۹۷ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۵۷ ص. (ف. اختر راهی).

● 3741- نافع السالکین

از امام الدین غلام شاه بن میان تاج محمود بن حافظ شرف الدین، متوطن شاه اعظم و خلیفه صاحب ملفوظات، ملفوظات خواجه محمد سلیمان تونسوی چشتی ست (که یاد او در «ملفوظات شریف: . . .» گذشت. که گرد آورنده خود شنیده و کار خویش را بدین نام نامیده است. و در پایان آن تاریخ ۱۲۶۷ھ (۱ - ۱۸۵۲م) چنان آمده، که نشان می دهد در آن تاریخ بدان می پرداخته است. با سربندهای «فرمودند، نیز فرموده».

در لاهور ۱۲۸۵ھ. چاپ شده است.

ترجمهٔ آن به زبان اردو از صاحبزاده محمد حسین للهی ؟ با پیشگفتار در لاهور، ۱۳۸۵ھ.

چاپ شده (ترجمه ها : ۱۳۰).

آغاز: حمدله. صلاة . . . بعد از این می گوید فقیر امام الدین غلام شاه . . . که بعضی ملفوظات از زبان . . . حضرت خواجه سلیمان(رض) . . . شنیده ام . . . و نام آن نافع السالکین نهادم.

(ن. ک تذکره پنجاب ۲ : ۶۷۸ زندگینامهٔ تونسوی ، در اینجا نام ٤ اثر که از ملفوظات و افادات تونسوی ست برده شده ، و از آن میان همین کتاب - مشایخ چشت : ۶۰۸ تا ۶۶۶ زندگینامهٔ تونسوی ، که در آنجا نام ۹۳ تن از خلفای ایشان امده ، از آن میان همین کس و کتاب او).

11074- الک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، با تاریخ ۱۲۷۷ه. در پایان نه تاریخ نگارش و یا نوشتن است ، آغاز برابر نمونه ، ٤٤۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11075- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، غلام فرید : نستعلیق خوش ، محمد زاہد بن قاری الله دین بن فیض بخش جیو ، ۲۸ ذیقعده ۱۲۷۹ه. آغاز برابر ، ۲۱۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11076- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق پخته ، فخر الدین احمد چشتی ، سده ۱۳ه. در موضع چشتیان نزد پیر خود خواجه خدا بخش ، آغاز برابر ، ۳۸۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11077- فیصل آباد ، غلام محمد آباد ، مکتبهٔ چشتیه : نستعلیق ، احمد حسن بن شمشاد ، ۱۳ رمضان ۱۳۰۲ه. آغاز برابر ، ۲۰۹ ص (نعیم اختر مجددی).

11078- ملتان ، جهانیان R. ۱۱٤/۱۰ الله بخش اسد نظامی : نستعلیق ، غلام رشید وله مولوی محمد رمضان ، بن مولوی عبدالهادی ، ۲٤ شوال ۱۳۰۹ه. آغاز برابر نمونه ، جلد ۱ ، ۳۹۳ ص (سعید الظفر نوشاهی).

11079- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : تحریر آمیز ، گل حسن بن میان نور احمد قوم صباغ ، ۳۰ ج ۱۳۰۹/۲ه. آغاز برابر ، ۲۲۶ ص (نعیم اختر مجددی).

11080- ملتان ، جهانیان ، چک R ۱۱٤/۱۰ الله بخش اسد نظامی : نستعلیق شکسته ، غلام رشید ولد مولوی محمد رضا ، ۲۳ ج ۱۳۱۱/۱ه ج ۲ ، ۳٤۷ ص (سعید المظفر نوشاهی).

● 3742. نافع الطالبین ; فواید عارفیه

از محمد عارف قریشی اسدی هاشمی سهروردی قادر پوری ، خلف شیخ کبیر ملتانی. که روزگارش بدست نیامد.

در چند «باب» و هر باب در چند «فصل» : باب در اثبات بیعت ، فصل در طلب شیخ کامل ، تجدید بیعت ، آداب مرید . . . ، اشغال ، نفی و اثبات . . . نود و نه نام بهاء الدین زکریا. باب در

باب در صدقات، فصل بیان و ما اهل به لغیر الله . . . ، آداب سفر، سفر زیارت، سر تراشیدن. باب در آستان بوسی و حکم سجدهٔ تعظیمی، حکم طواف و قیام و تبرک به آثار انبیاء . . .

و این جز «نافع الطالبین» محمد حفیظ جالندهری می باشد. (ن. ک. بخش نامه نگاری).

آغاز: الحمد لله الذی کرم بنی ادام به انعام بیعة الرضوان . . . اما بعد، می گوید . . . محمد عارف . . . و نافع الطالبین و فواید عارفیه نام نهادم.

(ن. ک. پاکستان و هند ۵ : ۳۱۵ «نافع الطالبین» محمد حفیظ جالندهری - پاکستان مین فارسی ۳ : ۴۰۷ همان «نافع الطالبین» جالندهری).

11081- سیالکوت، رنگپوره، کتابخانهٔ حسن علی : نستعلیق پخته، حفیظ احمد چشتی، ۱۳ ذیحجهٔ ۱۲۳۲ھ. آغاز برابر، ۱۵۷ ص.

11082- بهاولنگر، چشتیان، نور جهانیان محمودی : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ - ۱۴ھ. آغاز برابر، ۱۷۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11083- ملتان، محله کمانگران، دربار حسین بخش، دارالاشاعت : نستعلیق خوش، ۱۳۴۳ھ، ۱۴۴ ص.

11084- بهاول نگر، چشتیان کهنه، الله دین نظامی : نستعلیق، صادق بن محمد مدنی، ۲۰ ذیحجه ۱۳۴۳ھ. آغاز برابر، ۱۶۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3743- نالهٔ درد

از خواجه میر متخلص به درد دهلوی (که یاد او در «آه سرد : ۱۲۲۴» گذشت). در آن از «نالهٔ عندلیب» (بانکیپور ۱۶ : ۸۵) نگاشتهٔ پدرش میر محمد ناصر عندلیب (صبا : ۸۷۵) یاد می کند. ملفوظات اوست، به نثر آمیخته به نظم، دربارهٔ عشق و دیگر مسایل عرفانی، که گاه نگاه برای دوستان می گفته است. گرد آوری برادرش خواجه میر اثر. با سربندهای «ناله» که به ۳۴۱ ناله می رسد. با دیباجه ای از میر اثر که در آن فهرست نگارشهای برادر خود میر درد را آورده است. و می گوید «نالهٔ درد» آخرین آنها ست.

آغاز: حمد الهی کجا از دست من بی دستگاه کما هو حقه سر انجام خواهد یافت، تا زبان خامه به آن تر نمایم.

(ن. ک. ایوانف، کرزن : ۴۵۳ «نالهٔ درد» - مشار ۵ : ۵۱۲۷ «نالهٔ درد وآه سرد» بگونهٔ یک کتاب که یک چاپ آنرا نشان داده و می افزاید «نگاشته ۱۱۹۰ھ» - همانجا «نالهٔ عندلیب» نگاشتهٔ پدرش، که نیز نشانی یک چاپ آنرا داده است - پاکستان و هند ۷ : ۱۵۶ فهرست آثارش از آن میان «نالهٔ درد» همانجا ۵ : ۶۶ و ۳۱۱ زندگینامه و نام کارهایش از آن میان «نالهٔ درد» و «آه سرد» بگونهٔ دو کتاب - موزهٔ سالار ۸ : ۲۲۶ ش ۳۳۷۸ «نالهٔ درد» - اته : ۲۹۷۵ ذکرش).

11085- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۸ - ۴۴/۹ : نستعلیق خوش، سده ۱۲ھ. آغاز

برابر، بدنبال «آه سرد» (ص ۱٤۱ - ۲۰٤) (نوشاهی : ۲۲۳).

11086- لاهور، محمد شفیع. ۳٤/۳۲ : نستعلیق، ۲۳ صفر ۱۲۵۳ھ/۱۸۳۷م. آغاز برابر نمونه، ۸۷ گ (بشیر حسین : ۲۹۳).

● 3744ـ نالهٔ عندلیب

از خواجه میر محمد ناصر دهلوی متخلص به عندلیب فرزند نواب ظفر الله خان و پدر خواجه میر درد (ن. ک. پیش از این). از وی دو رسالهٔ عرفانی در دست هست : نالهٔ عندلیب هوش افزا.

(ن. ک. مشار ٥ : ٥١۲۷ که یک چاپ آنرا نشانی داده است. بانکیپور ۱٦ : ۸٥ - پاکستان و هند ۷ : ۱٥۰).

11087- لاهور، دانشگاه پنجاب : شماره و نشانیهای بیشتر داده نشده (پاکستان و هند ۷ : ۱٦٦).

● ناموس اکبر : جزئیات و کلیات

● نامه های دهدار : مکتوبات دهدار

● 3745ـ نبوت و ولایت : تحقیق در . . .

از محمد جمال الدین بن سید نور علی شاه. (پایان نسخه). در تحقیق میان ولایت و نبوت و برتر دانستن نبوت.

آغاز : الحمد لله الذی اعطی کل شیئ خلقه ثم هدا، و الصلاة و السلام علی . . . اما بعد، بحضور فیض ظهور کرامت . . . میگویند که موسی(ع) اگرچه نبی بود اما از ولایت بهره نداشت.

11088- بهاولپور، کتابخانه غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ۱۹۹ : نستعلیق پخته، محمد جمال الدین بن سید نور علی شاه، (که نگارنده نیز دانسته شده است)، بی تاریخ، آغاز برابر نمونه، ۱٦ ص (دکتر الله دتا چودری).

● 3746ـ نبوت و ولایت : رساله در . . .

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). در بیان برتری ولایت بر نبوت، و اینکه ولایت به چه معنا برتر از نبوت است : ولایت فناء فی الله است و احاطت برعلوم و معارف، که در کسب فیض محتاج به ملک نیست. و مراد از ولایت نه ولایت ولی ست، بلکه مراد ولایت نبی ست که نخست او را مرتبت ولایت حاصل شده باشد «و از مرتبهٔ ولایت بالاتر الوهیت است والسلام ».

و این جز «ولایت عامه و خاصه» (ن. ک. همین بخش) اوست، و نیز جز «تحقیق معنی ولایت» چاپ دکتر نور بخش، جلد ٤ (ص ۳۷ - ٤۱) است.

آغاز : بدانکه در نبوت و ولایت بزرگان را سخنها بسیار است، و همه اتفاق کرده اند بر آنکه ولایت افضل است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۵۱ «نبوت و ولایت» همین رساله - همانجا ۲ : ۱۴۸۵ «ولایت و نبوت» که گویا دو رساله اند).

11089- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سدهٔ ۱۰ه. (ص ۱۴۲ - ۱۴۵) مجموعه رساله های او)، در نسخه نامی ندارد (گنج ۲ : ۸۳۶).

11090- دیره غازی خان، تونسه، کتابخانه محمودیه : نستعلیق پخته، (عبدالحکیم ربانی، ۱۲۶۳ه) (ص ۱۳۱ - ۱۳۵) مجموعه رساله هایش، آغاز برابر (نعیم اختر، حددی).

نجم الهدایه

محمد ثنا الله. در بخش عقاید : ۱۱۹۸ گذشت.

3747- نزهت الارواح

از امیر حسینی هروی، حسین بن عالم (م ۷۱۷ یا ۷۱۸ یا ۷۱۹ه / ۱۸، ۱۹ یا ۱۳۲۰ م.) به نثر مسجع آمیخته به نظم، در ۷۱۱ه / ۱۳۱۱ م. (ذریعه ۲۴ : ۱۱۱) و یا ۷۲۱ه / ۱۳۲۱ م (صفا ۳ : ۱۲۸۱) که تاریخ انجام در خاتمهٔ نسخه های آن بدو گونه آمده است. در ۲۸ «فصل» بنام «نزهت الارواح» نگاشته است : در آن ساعت که می کردم تمامش - نهادم «نزهت الارواح» نامش.

فصل ۱- ابتدای سلوک، ۲- معرفت سلوک، ۳- مقامات سالک، ۴- نصیحت سالک، ۵- بد و حلیت، ۶- وحدت، ۷- تجرد سالک، ۸- قاعدهٔ طریقت، ۹- کمال استغنا، ۱۰- آغاز فطرت، ۱۱- اختلاف حالات، ۱۲- بیان دل، ۱۳- تصفیهٔ دل، ۱۴- دیباجهٔ عشق، ۱۵- حقایق عشق، ۱۶- حیرت عشق، ۱۷- بیان نفس، ۱۸- مخاطب نفس، ۱۹- معاملات، ۲۰- اجتهاد وجد، ۲۱- صحبت و متابعت، ۲۲- ترک خلق، ۲۳- صبر و تسلیم، ۲۴- کشف معانی، ۲۵- ارشاد و التباه، ۲۶- اشارات اهل طریقت، ۲۷- نهایت این طریق، ۲۸- ختم کتاب، که در اینجا تاریخ انجام کتاب بدوگونه در نسخه ها آمده است.

آغاز ۱ : به توفیقش چو روشن دیدم آواز - سخن را هم به نامش کردم آغاز ... سپاس بیقیاس و منتهای بی انتها. آغاز ۲ : حمدله. علی کل حال ... بتوفیقش چو روشن ...

(ن. ک. ذریعه ۲۴ : ۱۱۱ که تاریخ نگارش ۷۱۱ یاد کرده - صفا ۳ : ۷۵۱ تا ۷۶۳ که در آنجا پنج اثر منظومش نشان داده شده است و : ۱۲۸۱ که در آنجا «نزهت الارواح» را بررسی کرده و تاریخ انجامش را ۷۲۱ه یاد کرده - نفیسی ۱ : ۱۶۹ که تاریخ انجام را ۷۱۱ه. آورده است و ۷۴۲:۲ که در آنجا نام ۵ اثر دیگرش را برده و تاریخ انجام «کنز الرموز» را ۷۱۱ه. آورده است - نسخه ها ۲ : ۱۴۵۲ برای نسخه هایش - مشار ۵ : ۵۱۹۰ که تنها نشانی یک چاپ آنرا داده است - بزم صوفیه : ۱۷۱ زندگینامه و فهرست برخی از آثارش - ریو ۱ : ۴۰).

11091- اسلام آباد، گنج بخش ۲۷۸۱ : ثلث خوش، سید حامد خان بن شیخ حافظ .. ساکن موضع کرراته پرهاله، ۱۲ محرم ۹۸۰ه. آغاز : حمدله. صلاة. قال سیدنا ... سپس برابر نمونه، نسخه پاکیزه، ۱۰۲ ص.

11092- اسلام آباد، همانجا ۶۵۵ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ﻫ. آغاز برابر شماره پیشین. انجام در خاتمه افتاده.

11093- اسلام آباد، همانجا ۶۸۷۲ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ﻫ. ۳ برگ آغاز نونویس، ۲۳۶ ص (گنج ۲ : ۸۳۶).

11094- کراچی، موزه ملی ۱ / ۹۳۰ - N. M. 1961 : نسخ، سدهٔ ۱۰ﻫ. از فصل ۲۲ تا پایان را دارد : هرکه را بادرد عشق آرام نیست، ۱۲ گ.

11095- کراچی، همانجا ۹۳۳ - N. M. 1961 : نستعلیق ریز و خوش، سدهٔ ۱۰ﻫ. برگ آغاز نونویس، آغاز برابر نمونه، ۲۴۰ ص (نوشاهی : ۲۷۹).

11096- ملتان، آغا پوره، مکتبه فایق : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۰ﻫ. آغاز برابر ۲، ۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11097- اٹک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۰ﻫ. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۵۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11098- شیخوپوره، سرپیدانی، گنجینه ضیاء العلوم : نسخ و نستعلیق سندی، سدهٔ ۱۰-۱۱ﻫ. آغاز افتاده : اولیایی تحتی لایعر فهم عیری. ایوان مراد بس بلند است، ۲۰۵ ص (نعیم اختر مجددی).

11099- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۸۸۴ / ۱۴۰۷ : نستعلیق، سدهٔ ۱۰ - ۱۱ﻫ. آغاز برابر ۱، ۱۹۴ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

11100- اوچ، سید شمس الدین گیلانی ۱۴۸ : نستعلیق خوش، بهاء الدین بن ملا تاج الدین محمد، غره صفر ۱۰۱۱ﻫ. آغاز برابر ۲، ۲۲۰ ص (پرفسور الله دتا چودری - غلام سرور : ۶۴).

11101- اسلام آباد، گنج بخش ۳۶۵ : نستعلیق شکسته آمیز، ۱۰۳۰ﻫ. در برهانپور، آغاز افتاده، ۲۱۸ ص.

11102- اسلام آباد، همانجا ۵۶۹۴ : نستعلیق خوش، ٤ ذیقعده ۱۰۳۹ﻫ. (ص ۳۰-۱۷۱).

11103- اسلام آباد، همانجا ۴۱۰۲ : نستعلیق پخته، پیرامون ۱۰۴۰ﻫ. (ص ۲۲۲-۳۶۸). در آغاز خطبه ای ست به عربی در شناساندن نگارنده (گنج ۲ : ۸۳۶).

11104- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق، عبد الستار بن عبد الرسول، ۱۰۴۹ﻫ. آغاز برابر یکم، ۲۰۰ ص (خانم رضوانه سحر).

11105- کراچی، موزه ملی ۹۳۲ - N. M. 1961 : نستعلیق، ع ۱ / ۱۰۵۲ﻫ. آغاز برابر نمونه، ۱۰۴ گ (نوشاهی : ۲۷۹).

11106- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۲۹۸/۳۳۰۲ : نوشته رمضان ۱۹ جلوس والا (۱۰۵۶ﻫ/ ۱۶۴۶ م)، در شاهجهان آباد، آغاز افتاده (بشیر حسین ۲: ۲۶۱).

11107- راولپندی، بازار بهابرا، جامعه غوثیه مظهرالاسلام : نستعلیق پخته، ۱۰۷۰ﻫ. آغاز برابر ۱، سرلوح، ۲۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11108- کراچی، موزه ملی ۲ - ۱۹۷۳ .N. M : نستعلیق، پیر محمد بن حافظ، ۱۰۷۹ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۸۷ ص (نوشاهی : ۲۷۹).
11109- لاهور، کتابخانه الریاض، جی معین الدین : نستعلیق، محمد، ۱۰۷۹ھ. عنوان شنگرف، ۱۰۱ گ ۱۴ س (پرفسور ظهورالدین احمد).
11110- اسلام آباد، گنج بخش ۳۸۲۹ : نستعلیق پخته، سعد الله ولد عبدالشکور، ذیقعده ۱۰۸۳ھ. آغاز در فصل ٤ افتاده، ۱۲۲ ص.
11111- اسلام آباد، همانجا ۶۷۳۸ : نستعلیق شکسته آمیز، ۱۰۸٤ھ. ۸۲ گ.
11112- اسلام آباد، همانجا ۶۱۹۲ : نستعلیق خوش، ۲۵ ع ۱/۱۰۸۸ھ. ۱٤٦ ص.
11113- اسلام آباد، همانجا ۱۵۸۶ : نستعلیق پخته، میر عبدالرسول، رمضان ۱۰۹۰ھ. (ص ۲ - ۱۳٤) (گنج ۲ : ۸۳۸).
11114- حیدر آباد، سند پراونشل میوزیم P.۹۲۱ : نستعلیق، محمد مومن بن الله داد خان، شاهجهان آباد، ۸ ع ۲ / ۱۰۸۸ھ. آغاز برابر، ۱۵۲ ص (سید جعفر نوشاهی).
11115- کراچی، موزه ملی ۸۵-۱۹۶۸ .N M : نستعلیق... ساکن اکبر آباد، ۲۵ شعبان ۱۰۹۳ھ. کامل (نوشاهی : ۲۷۹).
11116- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۸۰۳/۷۷ : نوشته عطاءالله، ۱۱ ذیقعده ۱۰۹۸ھ/ ۱۶۸۷ م. (بشیر حسین ۲ : ۲٦۱).
11117- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٦، ۲۹۷ حسین، ۱۹۹۲۱، ۲۹۷ نور : نستعلیق شکسته آمیز، ۸ رمضان ۱۱۰۰ھ. حسب الامر خان میر محمد یوسف خان، ۸۳ گ ۱٦ س (عباسی ۱ : ۲۳۰).
11118- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۳٦ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز و انجام افتاده، ۲۱۸ ص.
11119- اسلام آباد، همانجا ۱۳۸۰ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ھ. (ص ۲٦ - ۱۹۰) (گنج ۲ : ۸۳۸).
11120- راولپندی، کڑهی افغانان، واه کینت، فاضلیه : نستعلیق شکسته آمیز پخته، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز : در این حالت که حیرت میزند جوش، ۱۱٤ ص (پرفسور اختر راهی).
11121- اسلام اباد، غلام حسین بٹ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز افتاده، ۸٦ ص (سید عارف نوشاهی).
11122- کراچی، موزه ملی ۱۹۵۷-۹۹٤/۸ .N. M : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، ۱۰۲ گ (نوشاهی : ۲۷۹).
11123- لاهور، دانشگاه، آذر T - ۸٦ / ۸۲۵۵ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر ۲، ۷۱ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی).
11124- لاهور، محمد شفیع، ۴۰/۳۱۰ : نستعلیق، محمد فضل ولد میر محمد هادی، ۲۳ رمضان، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه ۱، ۱۰۱ گ (بشیر حسین : ۲٦٦).

11125- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۸۰۴ / ۳۸۳۷ : از سدهٔ ۱۱هـ . (بشیر حسین ۲ : ۲۶۰).
11126- کویته ، کلی لاجور گلستان، مدرسهٔ ضیاء العلوم : نستعلیق و نسخ خوش، سدهٔ ۱۱هـ. آغاز برابر نمونه ۱، ۲۲۹ ص ۱۳ س (دکتر انعام الحق کوثر).
11127- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۹۶ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱هـ ، ۱۵۴ ص (سرفراز : ۳۰۶ - نوشاهی).
11128- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۹۵۸ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲هـ. انجام چند سطری افتاده ، ۲۰۰ ص .
11129- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۱۴ : نسخ ، ۱۱ - ۱۲هـ . آغاز برابر نمونه ۲، ۲۳۹ ص .
11130- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۶۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲هـ. آغاز برابر پیشین ، ۱۵۵ ص (گنج ۲ : ۸۳۸) .
11131- اسلام آباد ، همانجا ۹۲۹۳ : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۱ - ۱۲هـ. آغاز برابر دوم ، سرلوح ، ۴۲۸ ص .
11132- راولپندی ، گولرهٔ شریف ، دربار شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق، ۱۱۰۱هـ. آغاز پس از یک خطبه به مانند نمونه ، به حسب سلطان گنج موبلی ، بلدهٔ پتنه سرکار صوبه بهار نوشته شده ، ۲۴۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
11133- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۶ ، ۲۹۷ حسین : نستعلیق خوش ـال ، ۴ صفر ۱۱۰۸هـ . در موضع جلالپور سندال، آغاز برابر نمونه ۲، ۵۷ گ ۱۵ س (عباسی ۱ : ۱۳۶).
11134- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳۸۶ : نستعلیق ، سراز خان جمال، ۲۷ شعبان ۱۱۰۹هـ. آغاز برابر ۲، ۱۷۲ ص (گنج ۲ : ۸۳۸) .
11135- لاهور ، دانشگاه ، آذر T - ۴۶۰ / ۸۲۱۶ : نستعلیق ، (محسن) بن حسن کشمیری ، ۱۱۱۱هـ. آغاز برابر ۱، ۸۹ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .
11136- شیخوپوره ، سرمیدانی، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق زیبا ، عبدالمجید بن عبداللطیف ترکان ، ۱۳ ذیحجه ۱۱۱۴هـ . آغاز برابر نمونه ۲، ۴۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).
11137- گوجرانواله ، علی پور چتهه ، سوئیان والا، پرفسور محمد اشرف صدیقی : نستعلیق زیبا، حیات الله هدایت الله والد محمد یعقوب بن شیخ عبدالحق، ۵ محرم ۱۱۹۴هـ . (۴۵ پادشاهی اورنگ زیب) ، آغاز برابر نمونه ۱، ۱۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).
11138- لاهور ، دیال سنگهه ترست ۲۹۱ : نستعلیق پخته ، ۱۱۱۸هـ. آغاز افتاده ، ۲۵۷ ص (نعیم اختر مجددی) .
11139- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۸۵ : شکسته نستعلیق ، نعمت بن محمد شریف عباسی ، ذیقعده ۱۱۲۰هـ. آغاز پس از قال سیدنا . . . (برابر نمونه) ، ۲۱۱ ص .
11140- لاهور، دانشگاه، آذر T - ۴۷/۸۲۱۷ : نستعلیق خوش، ۷ فرخ سیر ، ۱۱۳۰هـ. در شاهجهان آباد ، آغاز برابر ۱، ۱۴۲ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

11141- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق خوش ، چانچند ، ۱۹ ج ۲ / ۱۱۳۹هـ ، موش خورده ، آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۸۶ ص (پرفسور دکتر الله دتا چودری) .

11142- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۸۹ : نستعلیق شکسته آمیز ، سید جلیل ولد سید جمال الدین بخارایی ، احمد آباد ، غره شعبان ۱۲ جلوس محمد شاه ، ۱۱۴۲هـ . (گنج ۲ : ۸۳۸) .

11143- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۳ / ۲۹۷ ل س ی : نستعلیق خوش ، ۲۲ ذیقعده ۱۱۷۷هـ ، آغاز : حمدله. علی کل حال . . . ، ۲۳۷ ص (سید خضر نوشاهی) .

11144- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب همدانی : نستعلیق شکسته آمیز ، سدهٔ ۱۲هـ . باسرلوح منقش ، جدولبندی شده ، آغاز : حمدله. صلاة. قال سیدنا . . . ، ۴۴ ص (نعیم اختر مجددی - تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ۹۸) .

11145- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۳۳ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز برابر ۱ (گنج ۲ : ۸۳۸) .

11146- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۴ . ۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز و انجام افتاده (ص ۴۳ - ۲۲۰) .

11147- کراچی ، همانجا ۲ق ۲ ، ۹ ۲ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز و انجام افتاده (ص ۳۵۵ - ۳۹۶) (سرفراز : ۵۸ - که ناشناخته مانده - نوشاهی) .

11148- کراچی ، موزه ملی ۸۸۸ - ۱۹۶۱ N M : نستعلیق چلیپا ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز افتاده : عجب کاری ست - چو خود محرم نبودم در عم او ، ۱۶ ص .

11149- کراچی ، همانجا ۲۶۳ - ۱۹۷۰ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز برابر نمونه ، سرلوح ، ۱۶۲ گ (نوشاهی : ۲۷۹) .

11150- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق پخته ، غلام نبی بن مولوی محمد اشرف ساکن بهاولپور ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز برابر ، ۱۵۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

11151- لاهور ، دانشگاه ، آذر T - ۹۹ / ۸۲۶۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز افتاده ، ۱۰۸ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

11152- راولپندی ، گولره شریف ، دربار شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، عباس بن فتح الله ، شنبه ج ۱ / سدهٔ ۱۲هـ . آغاز پس از یک خطبه برابر نمونه ، ۲۹۸ ص .

11153- راولپندی ، همانجا : نستعلیق ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز برابر نمونه (پرفسور ملک محمد اقبال) .

11154- پشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۴۴۲۱ : نستعلیق زیبا ، سدهٔ ۱۲هـ . آغاز در دیباجه افتاده : عقل در محکمه قضاش دم نزد . . . ، ۱۶۹ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی) .

11155- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیه ۱۰۲۶ : خوشخط ، سدهٔ ۱۲هـ . (عبدالرحیم ۱ : ۱۸۹) .

11156- لاهور، بیرون دروازه دهلی، کتابخانه مولوی نبی بخش، باغ علی نسیم: نستعلیق خوش، سده ۱۳-۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۲۱۹ ص (خضر عباسی نوشاهی).

11157- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله: نستعلیق، سده ۱۳-۱۲ه. آغاز برابر ۲، ۲۰۰ ص (محمد نذیر رانجها).

11158- لاهور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق زیبا، ضیاء الله، ۷ ذیقعده ۱۲۰۳ه، آغاز برابر ۲، ۱۶۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11159- حیدرآباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علدیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نستعلیق خوش، عبدالواسع، ۱۰ ذیحجه ۱۲۱۰ه آغاز برابر نمونه ۲، ۱۹۶ ص (نعیم اختر مجددی).

11160- کراچی، موزه ملی ۸۹۰/۲ - ۱۹۵۷ .N. M: نستعلیق، شیخ سعد الله بن عزیز الله بن عظمت الله، متوطن لاهور، در نوکری نکارانند سنگهه، ۱۸ رمضان ۱۲۳٤ه. آغاز افتاده: علیه السلام روزی بر کره بادی نشسته (ص ۲۳-٩٤) (سید عارف نوشاهی).

11161- رحیم یار خان، محمد آباد، اردو مبارک لائبریری: نوشته ۱۰ جلوس ۱۲۳۶ه. (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱۲۱).

11162- سیالکوت، ناروال، جامعهٔ فیض العلوم ۲۰۷ ق ف: نستعلیق، محمد، ... آملی، ۱۲۳۹ه. ۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی)

11163- سرگودها، سیرانواله کهوه، میان داود خان: نستعلیق خوش، ۱۲۳۹ه. آغاز برابر نمونه ۲، ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجها).

11164- اسلام آباد، گنج بخش ۱۲۸۳: نستعلیق زیبا، محمد کریم، ۱۷ صفر ۱۲٤۰ه. نسخه هنری، ۲۲۶ ص

11165- اسلام آباد، همانجا ۳۹۳۱: نستعلیق شکسته آمیز، طاهر بن میان علی اکبر، ۶ ذیحجه ۱۲٤۹ه. ۳۲۲ ص (گنج ۲: ۸۳۹).

11166- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶، ۲۹۷ حسین، ۵۳۱، ۲۹۷ فقر: نوشته علام محیی الدین ولد غلام نبی بن خان محمد، ۶ ذیقعده ۱۲۶۱ه. آغاز افتاده، ۶۳ گ (عباسی ۱: ۱۱۱).

11167- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶، ۲۹۷ حسین (۲): نستعلیق، آغاز سده ۱۳ه. بانملک مورخ ۱۲۷۰ه. آغاز برابر نمونه ۲، ۱۰٤ گ ۱۳ س (عباسی ۱: ۱۳۸).

11168- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۰۹۶/۲۰۸٤: نوشته مظفر حسین، ۱۹۱۱ بکرمی (۱۲۷۰ه/۱۸۵٤م.) (بشیر حسین ۲: ۲۶۱).

11169- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۹۲: نستعلیق خوش، حیدر قلی ولد مرحوم محمد خان بیگ بیات، ۱٤ ع ۱۲۷٤/۱ه. آغاز کمی افتاده، ۲۳۶ ص.

11170- کراچی، موزه ملی ۱۹۷۵-۱۰۷ .N. M: نستعلیق شکسته آمیز، محمد صالح،

۱۲۹۲هـ. در هامش «دیوان غنی» (گ ۱۵-۲۷) (نوشاهی : ۲۸).

11171- سرگودها ، بهلوال ، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش ، عبدالمجید بن عبدالقهار گیلانی ، ۱۳۰۰هـ. آغاز برابر ۲ ، ۱۳۸ ص (محمد نذیر رانجها).

11172- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۶-۱۰۳ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ، ۷٤ گ.

11173- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷٤ - ۱۳۸ : نستعلیق ، محمد رضا ، تحت ملا محمد شرف الدین ، سده ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ، ۸۷ گ (نوشاهی : ۲۸۰).

11174- کراچی ، لیاقت میموریل لائبریری ۷۷ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ۱ ، ۱۵٤ ص (سید حضر نوشاهی).

11175- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف الصدر : نستعلیق ، سده ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۲۱۹ ص (نعیم احتر مجددی).

11176- گوجرانواله ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ۲ ، باسرلوح زرین ، ۳۳۰ ص (نعیم احتر مجددی).

11177- کویته ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : سدهٔ ۱۳هـ. با دیباچه نثری : سبحانک ما عرفناک حق معرفتک . . . ، ٤۰۱ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11178- لاهور ، دیال سنگه ترست ۷۲۲ : نستعلیق شکسته ، سدهٔ ۱۳هـ. آغاز برابر نمونه ۲ ، ۵۷ گ (دیال سنگه ۳ : ۱۰۲).

11179- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۳۹۳ : نستعلیق شکسته آمیز ، سده ۱۳هـ. آغاز تا میانه های فصل ۱۸ افتاده (گنج ۲ : ۸۳۹).

11180- لاهور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۱۶۳ گ.

11181- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۱۳۱ گ ۱۵ س.

11182- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۲۰۲ ص.

11183- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۲۰۲ ص ۱۵ س ، عنوان شنگرف.

11184- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، در هامش دیوان صایب ، ۳۰۲ ص (پرفسور ظهور الدین احمد).

11185- پیشاور ، ریکارد آفس ۱٤۰ : نستعلیق ، نسخه کهن ، بی تاریخ ، آغاز برابر نمونه ، ۱۸٤ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

11186- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۷۸۸/۲/٤۸۰۸ تاریخ یاد نشده.

11187- لاهور ، همان کتابخانه ۳۸۲۷/۷۹٤ : نیز تاریخ یاد نشده ، انجام افتاده (بشیر حسین ۲ : ۲۶۰).

11188- لاهور ، دیال سنگه ترست ۳۹۱ : نستعلیق شکسته ، آغاز افتاده ، ۱۳۵ گ

(هاشمی، صدیقی ۲ : ۱۴۶).

11189- حیدر آباد، کوت پیر جهندو، کتابخانه پیر جهندو : تاریخ یاد نشده (تسبیحی، ۱ : ۴۸).

11190- اوچ، شمس الدین گیلانی ۴۷۷ : نستعلیق، آغاز برابر نمونه ۲، ۲۲۰ ص (دکتر الله دتا چودری).

● 3748. شرح نزهت الارواح

متن همان. گزارش از عبدالواحد ابراهیم بلگرامی (که یاد او در «سبع سنابل : ۱۵۴۲» گذشت). به ترتیب فصل بندی متن، نخست عبارتی از متن را بانشانی «متن» آورده، سپس بانشانی «شرح» آنرا گزارش می کند. و گاهی سروده هایی از خود نیز آورده است.

آغاز : رب اشرح لی صدری و یسرلی ... میگوید از ازل مفلس عبدالواحد ابراهیم ... مدتی حریص بودم به مطالعهٔ نزهة الارواح.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۵۹ که نام نگارنده نادرست عبدالرحیم آمده - نفیسی ۲ : ۷۴۲ «شرح نزهت الارواح» و ۱ : ۵۰۹ زندگینامه و آثارش و : ۶۴۴ میر عبدالواحد حسینی واسطی شاهدی بلگرامی م ۱۰۱۷ ه که کمر دیگری ست - اته : ۱۸۲۱ - مأثر الکرام : ۲۵ تا ۳۲ زندگینامه و نام آثارش - علمای هند : ۱۳۶ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین کار).

11191- پیشاور، دانشگاه پیشاور ۶۶ : نستعلیق خوش، ۲۳ محرم ۹۸۵ ه. آغاز برابر نمونه، و شاید به خامه نگارنده باشد، ۳۷۰ ص (پرفسور امتیاز حسین)

11192- شکارپور، گڑهی یاسین، گوشه ادب، صلاح الدین ۶۶ : نستعلیق، غلام محیی الدین، ۱۰۹۰ ه. آغاز برابر نمونه، ۳۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).

11193- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۰۰ : نستعلیق پخته، سده ۱۱ ه. آغاز و انجام افتاده ۳۶ ص (گنج ۲ : ۸۳۹).

11194- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۱۰۲۷ : نستعلیق ابراهیم، ۱۱۰۵ ه. آغاز برابر نمونه، ۹۹۰ ص (سید سعید الله - مولوی عبدالرحیم ۱ : ۱۸۹).

11195- حیدر آباد، سنده پراونشل داود پوتا لائبریری : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ ه. آغاز برابر، ۵۴۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11196- سرگودها، انجمن ربوه، کتابخانه خلافت : نستعلیق خوش، انوار الحق بن علی بخش، ۱۲۹۱ ه. آغاز برابر، ۲۹۷ ص (نعیم اختر مجددی).

11197- فیصل آباد، پیپلز کالونی، کتابخانهٔ مجاهد اسلام : نستعلیق پخته، محیی الدین سهروری، ۳ شوال ۱۲۹۹ ه، آغاز برابر، ۴۷۸ ص (نعیم اختر مجددی).

11198- سیالکوت، بدوملهی کهنه، کتابخانه فخر الاطبا : نستعلیق پخته، عبدالقدوس، ۲۰ صفر ۱۳۰۰ ه. آغاز برابر، ۴۸۲ ص.

11199- سیالکوت، همانجا : نستعلیق پخته، محمد عبدالرسول منذهی، سده ۱۳ھ. آغاز برابر، ۲۹۳ ص (نعیم اختر مجددی)

11200- لاهور، شش محل، محمد بشیر لودهیانوی، انباله جلد سازی : نسخ و نستعلیق، سده ۱۳ھ. آغاز درابر نمونه، ۲۰۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11201- اسلام آباد، گنج بخش ۴۸۸ : نستعلیق شکسته سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۳۱۸ ص (گنج ۲ : ۸۳۹).

11202- دیره اسماعیل خان، مکتبهٔ حبیبیه : نستعلیق، ۱۳۱۲ھ. آغاز برابر، ۲۹۲ ص (محمد نذیر رانجها .

● 3749. شرح نزهت الارواح

متن همان. شرح از بهاء الدین بد بدرخواست اصحاب، به ویژه فرزندش مخدوم جهانیان (بشیر حسین ؟). و ما یوسف بده ایرجی حوارزمی چشتی هندی (م ۸۳۴ھ/۱۴۳۰-۱۴۳۱ م.) را می شناسیم که شاگرد و خلیفهٔ جلال الدین مخدوم جهانیان بخارایی (م ۷۸۵ھ/۱۳۸۴م.) بوده است. و مترجم «منهاج العابدین : بخش اخلاق» منسوب به عراقی دانسته شده است.

(ن ک. علمای هند : ۲۵۶ «یوسف بده ایرجی» - اته : ۱۸۶۶ «ترجمه منهاج العابدین» از همان یوسف بده - ایوانف : ۱۱۶۵ همان «ترجمه منهاج العابدین» بدون نام مترجم).

11203- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۸۲۷/۳۸۶۰ : نوشته ۲۱ رمضان ۱۰۰۳ھ (۱۵۹۵م) (بشیر حسین ۲ : ۴۰۶).

11204- لاهور، همانجا ۱۸۸۹/۴۹۰۱ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۳۴).

● 3750. شرح نزهت الارواح

از ناشناس، شاید شیخ حسن محمد نویسندهٔ نسخه. که در کلفون آمده «تمت هذا الشرح بید فضیلت دثار شیخ حسن محمد، ۲۰ رجب ۱۱۰۸ھ». ن.ک. آداب الطالبین :۱۲۱۳ که تشابهی در نام می یابید.

11205- کراچی، موزه ملی ۱۳۱-۱۴۷۴ N M : نستعلیق، شیخ حسن محمد (شاید نگارنده نیز باشد) ۲۰ رجب ۱۱۰۸ھ. آغاز : بتوفیقش چو روشن دیدم . . . سپاس بیقیاس و منتهای بی منتهاس ملکی را . . .، ۳۰۵ ص (نوشاهی : ۲۸۰).

● 3751. نفحت الارواح: شرح نزهت الارواح

متن همان. شرح از علی بن سید عثمان همدانی. بدستور شیخ المشایخ حضرت میان شاه جنید. نگارنده در کار خود از گفته های شیخ پیشگفته بهره مند شده است.

آغاز (دیباچه) : بتوفیقش چو داشتم پرده اند از روی این عروس غنج با ناز . . حمد مرخالق ارواح و رازق اشباح را که مقر وجود . . . (شرح) بتوفیقش . . . التوفیق اعانة الله للعبد علی فعل یحبه ویرضاه، روشن یعنی فصیح و واضح.

11206- کراچی، انجمن ترقی ۱ ق ف ۹۶ : نستعلیق، سده ۱۱ھ. (ص ۱۵۷-۱۷۰)، آغاز برابر و انجام افتاده (سرفراز : ۳۰۶ - نوشاهی).

● 3752ـ نزهة السالکین

از علیم الله جالندهری بن سید عتیق الله بن سید آخوند فاضل بلخی ثم سرهندی (۱۱۰۹ - ۱۲۰۲هـ/۱۶۹۷ - ۱۷۸۷ م). متخلص به «علیم»، مرید شاه ابو المعالی چشتی کرمانی و خلیفهٔ میر محمد سعید معروف به سید بهیک. ملفوظات پیر پیشگفتهٔ او میران بهیک است

ترجمهٔ آن به زبان اردو، بنام «تحفه الصالحین» از ناشناس چاپ شده است (ترجمه ها : ۱۳۰).

در ۲۵ «فصل»، در ۱۱۸۲هـ/۱۷۶۸ م بدان آغاز و در ۱۱۸۳هـ/۱۷۶۹م به انجام رسانده است. در دیباجه از کار دیگر خود به نام «انهار الاسرار» (ن. ک. گنج ۳ : ۱۵۴۷) در شرح «بوستان» سعدی یاد کرده است. و در فصل ۲٤ احوال پیر خود میر محمد سعید را آورده است.

فصل ۱- پیری و مریدی و شروط و آداب آن، ۲- نفس و قلب و دیگر لطایف و تهذیب اخلاق، ۳- مبادی سلوک، ٤- طلب علم و کسب و حرفت، ۵- بیان ولی و رجال غیب، ٦- زیارت قبور، ۷- دعا واجابت آن، ۸- رؤیای واقعه، ۹- انواری که بر سالک نمایان می شود، ۱۰- معرفت و توحید، ۱۱- یقین و مراتب آن، ۱۲- مکاشفه و معاینه و مشاهده، ۱۳- حجاب وصل و قرب، ۱٤- فنا و بقا، ۱۵- حیرت، ۱٦- بیرون آمدن سالک از قید زمان و مکان، ۱۷- حصال درویشان، ۱۸- تجرد و تأهل، ۱۹- طعام خوردن و خورانیدن، ۲۰- سماع، ۲۱- جلسهٔ ذکر، ۲۲- چهار پیر و چهارده خانواده ۲۳- ترتیب نوشتن شجره، ۲٤- احوال پیر خود، ۲۵- وصال پیر خود و فواید اعراس پیران

آغاز : بعد حمد خداوندی که قلوب عارفان را به نور عرفان منور ساخته تا در صورت اغیار مشاهدهٔ یار نموده آید.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱٤۵۵ «نزهه السالکین» که تاریخ نگارش نادرست آمده - علمای هند : ۱٤۷ و نام ۵ کار او : ۱- انهار الاسرار، ۲- نزهه السالکین، ۳- شرح اخلاق ناصری، ٤- زبدة الروایات (فقه)، ۵- نثر الجواهر، ترجمهٔ فارسی «نظم الدر و المرجان» عربی میرزا جان برکی - خزینه ۱ : ۵۰۵ زندگینامه او نام همان پنج کار او - همانجا ۱ : ٤۸۹ برای بهیک - پاکستان مین فارسی ۳ : ۳۹۷ تا ٤۰۳ زندگینامه و بررسی تفصیلی از دو کارش : انهار الاسرار، نزهت السالکین).

11207- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٦ ، ۲۹۷ علیم ؛ شکسته آمیز، پایان سدهٔ ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۸۲ ص ۲۱ س (عباسی ۱ : ۷٦۲). در فهرست نگارنده از آغاز سده هشتم‌هـ دانسته شده.

11208- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦۲۱۱ : نوشته غلام حسین، شاگرد نگارنده، ۲۰ ج ۱۲۱۸/۱هـ (سپتمبر ۱۸۰۳ م) از روی نسخه نوشته ۱۱۸۳هـ (۱۷٦۹م) (بشیر حسین ۲ : ۲٦۱) در فهرست تاریخ نگارش ۱۱۸۰هـ/۱۷٦٦م آمده.

● 3753ـ نزهت العاشقین

نام نگارنده در نسخه ها گوناگون آمده است : عثمان بن حاجی بله (بالا) تبریزی، و علی بن محمود (نسخه ها ۲ : ۱٤۵۵) و علی بن محمود الحاج (الذریعه ۱۰ : ۳۹۳) و علی بن حاجی (اته: ۱۹۱۱).

و خواجه عثمان بن حاجی آقا بالای تبریزی (نسخهٔ لاس انجلس).

نفیسی (۱ : ۱۲۰) از محمد بن محمد بن محمد بخارایی زلگی یاد کرده می نویسد «کتابی از او در حکایات بنام «نزهت العاشقین» هست که نشان می دهد در سدهٔ ششم یا آغاز هفتم نگاشته شده است (ن. ک. زیر. نسخهٔ گنج بخش که نشان می دهد تحت تأثیر سعدی بوده) و همین نفیسی در جایی دیگر (۲ : ۸۱۳) از علی بن محمود، بدون نسبتی یاد می کند که «نزهت العاشقین» خود را در ۹۷۰ھ (۲ - ۱۵٦۳ م) به انجام رسانده است که در ستش همین باید باشد.

شمار بخش ها نیز گوناگون آمده است : در چهار «باب» : باب ۱- تحقیق عشق، ۲- صفت عشق، ۳- صفت معشوق، ٤- فایدهٔ عشق. (نسخه ها ۲ : ۱٤٥٥). نسخهٔ کتابخانهٔ شجدرین لنین گراد مؤرخ ۹۷۰ھ. در پنج «قاعده» و یک «خاتمه» است. این نسخه چنانچه پیش از این گفته شد نام نگارنده اش علی بن محمود الحاج آمده است. (نشریه ۱۰ : ۳۹۳)

نسخهٔ گنج بخش مؤرخ ۱۱٦۸ھ. بنام عثمان بن الحاجی تبریزی ست که می گوید : بروزگار جوانی چنانکه اسدو دانی . . . روزی براهی می گذشتم که ناگاه شعاعی برویم افتاد، از آفتاب به کمال . . کاملتر . . . چون بدنبالش راه افتادم . . . برگشت و گفت چون تویی را کجا رسد چون منی . . . خامه برگرفتم تا فصلی چند ترتیب کنم . . . خرد ندا داد این سخن نهفته نه . . . نامش به صریح یاد نکنم . . . و این رساله را در پنج «قاعده» و «خاتمه» ای بنام «نزهت العاشقین» ساختم (چکیده ٦٥ سطر).

متن نیز ادبی ست عرفانی، یا نظریات ادبی - عرفانی ست در بارهٔ عشق، به نثر آمیخته به نظم و «حکایت» هایی - قاعدهٔ ۱- هر عضو آدمی از برای کاری ست و دل برای عشق و رزیدن، ۲- اهل لطف خلاف کرده اند که دیده سابق است در عشق و یا دل، ۳- چنانچه عاشق جهت لذت نیازمند جمال معشوق است، معشوق نیز برای ارائهٔ جمال خود نیازمند عاشق، ٤- عاشق را در عشق شرایط است (۷ شرط)، ۵- معشوق را نیز شرایط است (۷ شرط)، خاتمه. طایفهٔ از ذوق بی نصیب . . .

نسخهٔ (اوچ) را حامد محمد شمس الدین گیلانی م ۱۳۰۳ھ (۵ - ۱۸۸٦ م) (که یاد او در «باز نامه : ۳۹۸» گذشته است) به اردو ترجمه کرده و «نشاط المشتاقین» نامیده است.

آغاز ۱ : حمد و سپاس آفریدگاری را که سینهٔ بیدلان مستمند را خزینهٔ اسرار عشق ساخت . . . اما بعد، چنین گوید دبیر بی بضاعت محتاج . . . آغاز ۲ : الحمد لله الذی جعل قلوب العاشقین محال تجلیات المشتاقین و هداهم الی . . . اما بعد، چنین گوید سوختهٔ فراق و غم اندوختهٔ اشتیاق فقیر.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰٦۳ «بستان العقول فی ترجمان المنقول» از محمد بن محمود بن محمد زلگی بخارایی، که به نوشتهٔ دانش پژوه (نشریه ٦ : ٦۸۲) گرفته ای از رسالهٔ حیوانات از «رسایل اخوان الصفا» ست و نیز از نگارندهٔ «نزهت العاشقین» است - یادداشتهای شادروان مینوی ؛ مجلهٔ ادبیات، س ۷ ش ۳ : ۸۷ - نسخه ها ۲ : ۱٤٥٥ که در آنجا از چهار کتاب بنام «نزهة العاشقین» نام برده ام، که بایستی هر چهار یکی باشد - نشریه ۱۰ : ۳۹۳ و ۱۱، ۱۲ : ۸۹ - اته : ۱۹۱۱).

11209- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۲۷ : نستعلیق ریز، ۱۱۹۸ھ (ص ۳۹ - ۴۳)، آغاز برابر نمونه دوم، از نوشته هایش بر می آید که تحت تاثیر سعدی (م ۶۹۱ھ/۱۲۹۲م) بوده.

11210- اوچ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱۵۸ : نستعلیق، ۲۰ رجب ۱۱۷۸ھ. نام نگارنده علی بن محمود الحاج است. آغاز برابر نمونه یکم. در پنج «قاعده» و «خاتمه» ای قاعده ۱- شرایط عشق، ۲- دو نوع عشق، ۳- چگونگی عشق، ۴- شرایط عشق، ۵- آداب عشق (دکتر الله دتا چودری - غلام سرور : ۶۹).

11211- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ن ا م : نسخ خوش، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، انجام افتاده، نام نگارنده در دیباچه عثمان بن حاجی بله تبریزی ست. آغاز: الحمد لله الذی جعل قلوب العاشقین محال تجیات المعشوقین و هداهم الی... اما بعد، چنین گوید سوخته فراق و غم اندوخته اشتیاق...، در پنج «قاعده» و «خاتمه» ای: ۱- هر جزئی از اعضای را کاری ست...، ۲- اهل لطف خلاف کرده اند در آنکه دیده سابق است... ...۳- چنانک عاشق جهت استیفای لذت جمال معشوق است...، ۴- عاشق را در عشق پنج شرط است، ۵- شرایط معشوق در عشق، ۵۲ ص (سید خضر نوشاهی).

● **نسایم گلشن** : شرح گلشن راز

در ص : ۱۶۲۷ گذشت.

● **نسبت خرقهٔ درویشی** : فقر نامه

میر سید علی همدانی. در ص : ۱۷۵۹-۱۷۶۰ گذشت. در بخش سیر نیز خواهد آمد.

● **3754- نسیم ریاض**

به روایت شیخ عبدالقادر جیلانی. به روش پرسش و پاسخ.
آغاز: سئوال. عزیز. در خالق و خلق چه فرق توان کرد و نیز از شخصی پرسیده بودم.

11212- لاهور، فقیر خانه، سید مغیث الدین : نسخ، غلام فرید خان بن جمال الدین خان خویشگی، ۱۲۳۴ھ، ۲۶ ص (محمد علی کوثر).

● **3755- نشاط العشق** : نشأة العشق : نشاط العاشقین

متن رسالهٔ مشهور به «غوثیه» از شیخ عبدالقادر جیلانی به عربی (ن. ک. غوثیه : ۱۷۱۸).
گزارش فارسی از عبدالله بن حسن (حسین) بن علی مکی حسینی جیلانی. نام پدر نگارنده با دو گونهٔ (حسن و حسین) یاد شده است. نام کتاب در نسخهٔ ۱۷۷۱ آسیایی بنگال «نشأة العشق» و در کلفون همان نسخه «نشاط العشق» آمده است. در نسخه های گنج بخش نام کتاب همه جا «نشاط العشق» و نام پدر نگارنده حسن آمده است.

و این جز «نشاط العشق» ملوکشاه صدیقی گجراتی ست، که در این فهرست بنام «غوثیه» (۲ : ۱۷۱۸) گذشت.

آغاز: سپاس و ستایش مر آن واجب الوجود را که احدیت را در وحدت منزوی گردانید . . .
اما بعد ، چنین گوید . . . عبدالله بن حسن بن علی مکی حسینی جیلانی.

(ن. ک. ایوانف : ۱۷۷۱ «نشأة العشق» ـ دانشگاه بمبئی ، عبدالقادر سرفراز : ۱۳۳ که نسبت وی را حسینی مکی عجلانی جیـ نی و نام پدر را حسن گفته است ـ ایوانف : ۱۳۰۹ «نشاط العشق» از شاه میران جیوکه جز این است).

11213- کراچی ، موزه ملی ۲/۲۷۵ - ۱۹٦۹ .N. M : نستعلیق ، رشید محمد بن دوست محمد ، ۱۰۵۲هـ آغاز برابر نمونه ، بنام «نشاط العشق» آمده (نوشاهی : ۲۸۰).

11214- اٹک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق، ۱۰۹۸هـ آغاز برابر نمونه ، در دیباچه بنام نشاط العشق یاد شده ، ۱۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11215- کراچی ، موزه ملی ۱٤ - ۱۹۷۲ .N. M : نسخ ، محمد بن سلام الله قادری مشهور به شهر لار ، ذیقعده ۱۱۰۹هـ آغاز برابر نمونه ، بنام «نشاط العشق» آمده ، ۱۳۷ گ (نوشاهی : ۲۸۰).

11216- پیشاور ، ریکارد آمس ۹۹ : نستعلیق ، ۲٦ صفر ۱۱۷۵هـ آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده علی بن حسن بن علی یاد شده ، با سرلوح ، ۹٤ ص (سید حسن مجتبی رضوی).

11217- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۵۵۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲هـ (ص ۱۵۱ - ۲۰۹) ، آغاز در دیباچه پیش از نام نگارنده و کتاب افتاده.

11218- اسلام آباد ، همانجا ۸۰٤۷ : نستعلیق تحریر آمیز ، سدهٔ ۱۲هـ آغاز در دیباچه پیش از نام کتاب افتاده (ص ۱ - ۱۰۹) (گنج ۲ : ۸٤۰).

11219- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱٤ : نسخ ، عبدالباقی بن شیخ بلاقی ، سدهٔ ۱۲هـ آغاز برابر نمونه ، (ص ۱٤٤ - ۱۹۰) ، نام کتاب «نشاط العشق» و نگارنده عبدالله بن حسین بن علی آمده (سرفراز : ۳۰۷ - نوشاهی : ۵۹).

11220- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۲۱۰/٤۲٦۳ : نوشته ۱۲۲۵هـ (۱۸۱۰ م). (بشیر حسین ۲ : ۲٦۱).

11221- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۵۲ : نستعلیق پخته ، میر سیف الدین احمد ، ۱۲۹۲هـ (ص ۱ - ۱۳۹) ، آغاز چند سطری پیش از نام نگارنده افتاده

11222 اسلام آباد، همانجا ۱۵۵۲ : نستعلیق پخته، مکرر، بایستی‌همان میر سیف الدین باشد، که در سر آغاز نسخه می نویسد : چون دیدم دیباچه کتاب در نسخه دیگر بعبارت و مضمون دیگر است ، به نظر آمد که به قید تحریر در آورم (ص ۳۵٦ - ۳۵۹) (گنج ۲ : ۸٤۰).

11223- شیخوپوره ، نوشهر ، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق و نسخ ، عطاء الرحمان ، ۱۲۸۱هـ آغاز برابر ، ۹۲ ص (خانم رضوانه سحر).

11224- چنیوت ، جهنگ ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق و نسخ خوش ، سده ۱۳هـ آغاز برابر ، ۸۰ ص (محمد نذیر رانجها).

11225- لاهور ، دانشگاه شیرانی ۲/۷۸۸/۳۸۲۱ : نوشته نور علی شاه ، ۱۰ اپریل ۱۸۸۷م (رجب ۱۳۰۴ه) (بشیر حسین ۲ : ۲۶۱ و ۴۰۶).

11226- انک ، سلطانپور ، کتابخانه حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه صاحب : نستعلیق خوش ، سید حماد بن قاضی صاحب ، در جلالپور ، ۲۳ محرم ۱۳۳۲ه ، ۱۱۹ ص (نعیم اختر مجددی).

11227- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ۲ ، نام پدر حسین است نه حسن نام کتاب نشاط العاشقین (نعیم اختر مجددی).

11228- لاهور ، دانشگاه ، آذر T ؟ : شماره و تاریخ یاد نشده ، (گ ۱۳ - ۲۳ مجموعه) آغاز برابر نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3756- نشر اللآلی : شرح جواهر سته

متن و شرح از محمد اکرم بن محمد علی براسوبی. (ن. ک. جواهر سته : ۱۳۶۸). نام کتاب در فهرست «نشر» است و نه «نثر».

11229- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۳۰۰ : نوشته ۲ رمضان ۲۶ جلوس محمد شاه ۱۱۵۷ه (۱۷۴۴ م) (بشیر حسین ۲ : ۲۶۲).

● 3757- النصح الوافی للقلب الشافی

از علی بن حسام الدین متقی (که یاد او در «اقرب الطرق : ۱۲۸۴» گذشت). بشیر حسین (۲ : ۲۶۲) می افزاید ترجمهٔ «منهاج العارفین» ملک زاده مسعود است (برای ملک زاده مسعود بخارایی ن. ک. مرآت العارفین، در همین بخش).

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۴۰۲ که ضمن نام ۳۳ اثر او از این کتاب نام برده است - کشف الظنون و ایضاح المکنون از «نصح الوافی» او و «منهاج العارفین» بخارایی نام نبرده اند).

11230- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۳۹۲۳/۸۷۱/۶ : از سدهٔ ۱۱ه . (بشیر حسین ۲ : ۲۶۲).

● نصوص الخصوص فی شرح الفصوص : نصوص الحکم

● 3758- نظام العقاید

از شاه محمد فخرالدین اورنگ آبادی ، فخر جهان دهلوی (که یاد او در «عین الیقین : ۱۷۱۳» گذشت). در عقاید اهل سنت بادید صوفیانه، بسیار ساده و دلکش.

این کتاب به نام «نظام العقاید المعروف به عقاید نظامیه» در ۱۹۶۶ م همراه باترجمهٔ اردویی آن چاپ شده است. و در جایی دیگر آمده که ترجمهٔ اردویی آن بنام «ظرف الفوایده» چاپ شده است.

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد مرخالق جل شأنه را .

(ن. ک. پاکستان و هند ۵ : ۳۱۰ زندگینامه و نام سه نگارش او و از آن میان همین کتاب - مشایخ چشت : ۴۹۸ تا ۵۲۹ زندگینامه و نام ۳ اثر او، از آن میان همین کتاب).

11231- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۶ ؛ ۴۲ نخر : نستعلیق ، پایان سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۸ گ ۱۷ س (عباسی ۱ : ۷۵۳).

3759- نظام القلوب

از نظام الدین اورنگ آبادی (م ۲۲ ذیقعده ۱۱۴۲ھ/۱۷۳۰ م) خلیفهٔ شاه کلیم الله جهان آبادی (م همانسال ۱۱۴۲ھ/ ۱۷۳۰ م). زادگاهش ضلع پورب در قصبهٔ کاکور از مضافات لکهنو (هند) بوده است. گفته شده اصل وی از عور است و نیاکانش به هند آمده اند. ملفوظات و احوالات او را نظام الملک آصف جاه بکم به نام «رشک گلستان» نگاشته است (مشایخ چشت : ۲۵۴) و نیز محمد کامکار بنام «احسن الشمایل» (ن ک همین نحس : ۱۲۲۸).

بخواهش محمد علی خوشنویس ، در ۲۱ «فصل» : ۱- فواید ذکر جهر ، ۲- ارشاد و تلقین ، ۳- پاس انفاس و حبس دم و نفی و اثبات الله ، ۴- ذکر الله حسبی و حبس دم ، ۵- ذکر الله حاضری ، ۶- طریق تعلیم ذکر ، ۷- نفی و اثبات و ذکر ناسوتی و ملکوتی و جبروتی و لاهوتی ، ۸- یک ضرب تا دوازده ضرب ، ۹- ذکر حدادی ، ۱۰- ذکر کشف معانی قرآن و کشف قبور ، ۱۵- اذکار و بعضی سلوک جوکیه ، ۱۸- مراقبه در سلسلهٔ نقشبندیه ، ۱۹- ذکر جانوران ، ۲۰- انواری که در حال ذکر ظاهر شوند ، ۲۱- در علایم آواز شیطانی و رحمانی.

آغاز: ذکر حمد بیحد حلاوت لسان وفکر بیعد راحت جان حضرت کلیمی را که جمیع مخلصان پروانهٔ شمع سلطان ارادت اوست.

(برای آگاهی بیشتر از نگارنده ن. ک. مشایخ چشت : ۴۲۷ تا ۴۵۹ - علمای هند : ۱۷۲ کلیم الله - خزینه ۱ : ۴۹۵ رند گینامه و کراماتش - مشار ۵ : ۵۲۲۱ که نشانی چاپ هند ۱۳۰۹ھ آن را داده - پاکستان و هند ۵ : ۱۰۳ «نظام القلوب»).

11232- سرگودها ، جهاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کهوکهر : نستعلیق خوش ، سرفراز احمد ولد قطب الدین ، ۱۲۸۱ھ. آغاز برابر نمونه ، ۹۸ ص ۱۳ س (محمد نذیر رانجها).

11233- کراچی ، انجمن ترقی ۱ ق ف ۱۳۲ : نستعلیق ، محمد رضا ، بدستور مولانا محمد فخرالدین ، ۱۰ شعبان ۱۲۹۴ھ. آغاز برابر ، ۱۸۰ ص (سرفراز : ۳۰۸ - نوشاهی).

3760- نظام و سرانجام

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تأویل آیتی : ۱۵» گذشت). در شناسایی ذات ، به شیوهٔ عارفانه ، به نثر آمیخته به نظم. در ده «جام» : جام خدایی که معبود مطلق است. جام معرفت بی ادراک. جام جسم بالنده. جام حیوان که جسم نامی حساس است. جام انسان تا به معرفت خدا فایز شود. جام جن که حیوان ناطق ناری ست ، جام ملک که حیوان ناطق نوری ست. جام انسان ناتمام در نظام خویش. جام انسان کامل در نظام و هنجار خویش.

ضمن «شانزده رسالهٔ شاه داعی» ، بکوشش دبیر سیاقی ، تهران ۱۳۴۰ خ چاپ شده است.

آغاز: فتح کلام بنام بخشایندهٔ کام الهام و برختم پیغمبران . ای طالب مراد کجایی ازین زبور پارسی مسمی به نظام و سرانجام ، مشتمل برده جام.

(ن. ک. ایضاح المکنون ۲ : ۶۰۷ «نظام و سرانجام» که در آنجا نسبت نگارنده نادرست نیشابوری آمده - لغمی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و نام آثارش از آن میان همین رساله - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ زندگینامه ونام آثارش از آن میان همین رساله - پیشگفتار چاپ «نسایم گلشن» از محمد نذیر رانجها : ۳۹ - ریحانه ۲ : ۲۰۹).

11234- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹ : نستعلیق خوش، باتاریخ ۸۸۲ه. به همین خامه در مجموعه؛ (ص ۲۶۸ - ۲۷۳) (گنج ۲ : ۸۴۱).

● **نغمات العشاق**

میر عسکر رازی. در بخش ادبیات نثری خواهد آمد.

● **نغمهٔ روحیه**: روحیه

● **3761- نغمهٔ عشاق**

ز محمد نورالدین (نور الله) بن محمد مقیم الدین اعظم پوری چشتی صابری، مرید شاه عبدالرحمان لکهنوی (م ۱۲۴۵ه) ؛ در ۱۲۷۵ه / ۸ - ۱۸۵۹ م (نغمهٔ قدوسی). در یک «مقدمه» در سه «افاده» و سه «باب» و یک «خاتمه».

مقدمه. افادهٔ ۱- معنی لغوی و اصطلاحی سماع و غنا، ۲- تغنی در قرآن مطلوب ومرغوب و موسیقی مستعمل، ۳- اصل سماع ازکی است، و اینکه پیش از روزگار اسلام در شرایع دیگر بوده است. باب ۱- اباحت سماع، دو فصل، ۲- روایات معتبر در اباحت غنا و ضرب ودف و طبل وغیره، چهار فصل، ۳ جواب آیتها و احادیث، دو ضابطه. خاتمه در فواید سماع، شرایط و آداب آن، در چهار تذکره.

آغاز : الحمد للسمیع الذی له الغنا والشکر للحی الذی له الملک والبقاء. بنام ناطقه آرایی که به نشید کن غلغلهٔ جمال در چهار سوی کون انداخته.

(ن. ک. مخطوطات دیو بند ۲ : ۷۴ که می گوید نام اصلی آن «ازالة القناع عن وجوه السماع» است).

11235- کراچی، ناظم اباد، همدرد، حکیم محمد سعید دهلوی، R ۴۴۰ : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افاده : وحدت و جلالتش که ...، ۲۳۶ ص (سید خضر نوشاهی).

11236- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۱۰۸ ص (محمد نذیر رانجها).

11237- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ ن. ا. م : نستعلیق، محمد یاسین، سدهٔ ۱۴-۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۲۵۲ ص (خضر نوشاهی).

● **3762- نفایس الارقام**

از دهدار، در بخش فلسفه : ۹۸۸ گذشت. اینک نسخه ای دیگر :

11238- جهلم، احمد آباد، پنڈ دادن خان، مولانا مقرب الدین : نستعلیق خوش، احمد پتهان، ۱۱۸۹ه. آغاز به همانگونه، ۳۲ ص (محمد نذیر رانجها).

● 3763- نفحات السالکین

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). در شرح و تأویل حدیث «فی ایام دهرکم نفحات فلا تعرضولها»، دربارهٔ «نفحه» ها، فیوض الهی که بر دو قسمند : خاص و عام. فیوض خاص که ویژهٔ پیامبران و اولیاء الله و دانشمندان است. دوم عامهٔ مردمان را، از نعمتهای الهی. در اینجا می گوید : در لذت بردن از زنان به چشم حقارت نظر نکنید. با عبارتهای دیگری که معمولاً در نوشته های صوفیان پارسا کمتر دیده می شود. به نثر آمیخته به نظم، با سربندهای «ای طالب صادق».

آغاز : الحمد لله الذی طهر نفوس السالکین بتجلیات نفحات اسمائه . . . اما بعد، قال النبی(ص). ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات لا تعرضوا لها. بدان ای طالب صادق، مراد از این نفحه ها.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان همین کتاب - برای نسخه هایش : مرآت العلوم ۲ : ۱۳۳ - نشریه ۸ : ۷٦ و ۹۱ : ۸۱، ۱۵٦).

11239- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۸۰، ۹۰۸۱ : نستعلیق پخته، محمد امین الراشدی البلخی، ٤ ذیحجهٔ ۱۰۹۹ه. آغاز برابر، ۱٦ ص.

11240- اسلام آباد، گنج بخش ۲۲٦۲ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های او، (ص ۲۸٦ - ۳۱۵)، آغاز برابر نمونه.

11241- اسلام آباد، همانجا ۱٤۰۱ : نستعلیق پخته، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان، ۱۲۸۰ه. (ص ٦۱۲ - ٦۳۷)، نام رساله در سرعنوان نسخه آمده (گنج ۲ : ۸٤۲).

● 3764- نفحات الکرامات

یکی از مجموعه ملفوظات پیر محمد راشد الله سندی نقشبندی ست (که یاد او در «جامع الفیوضات : ۱۳۸۳» گذشت). گرد آوری محمد قاسم مشوری. به فارسی و سندی. که در دیبا چه می گوید برخی سخنان ایشان را از «مجمع الفیوضات» (ن. ک : ۱۸۷۰) گرفته و به سندی گزارش کرده است، و برخی را خود شنیده و در اینجا آورده است.

آغاز : حامداً و مصلیا و مسلماً علی رسوله الکریم کما یحب . . . اما بعد، ملفوظات شریف قدوة العارفین حضرت پیر سائین روضی والو (روضیوالا) ق. . . فقیر . . . محمد قاسم مشوری.

11242- حیدر آباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان : نسخ پخته، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر، ۳٤۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3765- نفخ روح : روحیه : بیان حقیقت آدم و روح

از شاه نعمت الله ولی کرمانی، که در : ۱۵۳۲ بنام «روحیه» گذشت. اینک نسخه ای دیگر :

11243- فیصل آباد، چنیوت بازار، وگیلان، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی : نستعلیق، رشدالدین بن شیخ کرامت الله خیرپوری، ۱۲۳۳ه، (ص ۱۱۳ - ۱۱۹ رساله های او)، آغاز بدینگونه (نعیم اختر مجددی).

● نفس: معرفت . . .

داعی شیرازی، در ص: ۱۹۵۷ گذشت.

● 3766- نفس: معرفت . . .

ناشناخته. نسخه ها یکی نیستند.

11244- کراچی، موزه ملی ۱/۱۹۶۱-۹۸۱ .N. M: نستعلیق، سده ۱۳ه. آغاز: معرفت نفس بر سه قسم است: عام و خاص و خاص الخواص، ۸ ص. در فهرست بنام «معرفت نفس» آمده (نوشاهی: ۲۷۱).

11245- کراچی، همانجا ۲/۱۹۶۱-۹۰۶ .N. M: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۳-۱۰). آغاز: حمد له. پس این کتاب در بیان معرفة النفس و معرفة رب است. قال النبی ص. من عرف نفسه فقد عرف ربه، در فهرست بنام «معرفت نفس و رب» آمده (نوشاهی: ۲۷۲).

11246- حیدر آباد، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی: نسخ خوش حاج عبدالله، تاریخ یاد نشده. در آن نفس را به چهار قسمت اماره، لوامه، راضیه، مرضیه تقسیم کرده انها را شرح می دهد. بدون دیباچه. آغاز: بسمله. این رساله نفس است. نفسها چند است، نفس مرکب، نفس اماره، سر اژدها، تن سوکار، پای موشی، دنب عقرب، ۲۶ ص. (نعیم اختر سندی).

● 3767- نفس الامر: رساله . . .

از مولانا کمال الدین ابراهیم شروانی.

در جواب «رسالهٔ نفس الامر» حکیم طوسی (بشیر حسین) به سال ۹۲۹ه/۱۵۲۲م.

(ن. ک. نشریه. ۱: ۲۷۸ «رسالهٔ نفس الامر» خواجهٔ طوسی، نسخه ۳۴۲۷/۲۹۲۲ لور عثمانیه. همانجا: ۹۷ «نفس الامر نامه» عطایی افندی).

11247- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٦٣٥٤: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۲٦۲).

● 3768- نفس رحمانی

از سید عبدالرحمان حسینی چشتی قادری که بر شیخ موسی بن داود املاء کرده است. با دیباچهٔ همین شیخ موسی، که در آن آمده: برخی از مریدان سید عبدالرحمان از فرزند ایشان بنام سید علی محمد خواهش کردند که حضرت سید عبدالرحمان برای ایشان رساله ای در علم سلوک بنگارند، آنحضرت پذیرفته و به شیخ موسی دستور دادند «کاغذ و قلمدان بیاورید و هرچه از باطن به تنفس ظهور آید آنرا تحریر نمایند».

بخش عمدهٔ آن عرفان نظری ست: دربارهٔ الوهیت و تجلی، مراتب وحدت، مرتبهٔ حدوث، احدیت، حقیقت، روح محمد، قلب روح جمادی، . . . و می رسد به الطرق الی الله به عدد انفس الخلایق.

و از همورست در این بخش از فهرست : ۱- قلب ، مکتوب دربارهٔ . . . ، ۲- مکتوبات الصلاة.
آغاز (دیباجه) : سبحان من تحلی بذاته لذاته ، حمدی که بر کرسیهای السنهٔ کاینات به مضمون و ان من شیئ . . . (متن) : بدانکه ذات من حیث هی ذات هستی محض است
(همان : لسخه ها ۲ : ۱٤٦٦ که نادرست یکجا بنام سید عبدالرحمان و یکجا بنام شیخ موسی آورده ام - اته : ۱۹۱۸ «نفس رحمانی» که از موسی بن داود پیرامون ۸۵ ، ۱ ه دانسته شده - دانشگاه ۱۶ : ٤۷ «نفس رحمانی» - ایوانف : ۱۳۱۵ که نیز از شیخ موسی دانسته - اشکوری ۱۰ : ۱۲۱ - موزهٔ سالار ۸ : ش ۳/ ۳٤۵۰ ، ۳۳۹۸ ، ۳٤۵۹).

11247- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۶۵ : نستعلیق پخته ، سید عباس علی ، برای نواب سید شاه علیخان بهادر ، ۱۳ ج ۲/ ۱۲۵۵ه. آغاز چند سطری از دیباجه افتاده ، ۷۸ ص.

11248- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲۹۷/۶ - م و س : نستعلیق شکسته آمیز ، سید مبارک ، برای مرشد خود اسحاق عرف پادشاه میان ، ۷ شعبان ۱۲۷۸ه. آغاز افتاده : بخدمت فیض موهبت . . . ، ۱۰۷ ص (سید خضر نوشاهی).

11249- کراچی ، انجمن ترقی ، ق ف ۱۰٤ : نستعلیق ، بدر الدین ، ۱۶ صفر ۱۳۰۵ه. آغاز : حمدی که بر کرسی (برابر نمونه) (سرفراز : ۹۰۳ - نوشاهی).

11250- کراچی ، موزه ملی ۵/ ۳۳-۱۹۵۸ N. M : نستعلیق ، ابو الشرف ا سید عیسی المهدوی معروف به حاجی میان ، ذیحجه ۱۳۳۵ه. دیباجه را ندارد ، آغاز برابر متن ، ۸۳ ص (نوشاهی : ۲۸۰).

● 3769- نفس و خدا شناسی : معرفت . . .

از ناشناس.
آغاز : الحمد لله الذی انزل علی عبده . . . بدانکه این مختصری ست در بیان معرفت نفس و خدا شناسی ، چون به مقتضای اینکه جناب نبوی می فرمایند.

11251- کراچی ، موزه ملی ۳-۲/۲۲-۱۹۵۸ .N. M : نسخ ، (۱۲۵۰ه) (ص ٤٤-۶۰).
در فهرست بنام «معرفت نفس و خدا شناسی» آمده (نوشاهی : ۲۷۱).

● 3770- نفسیه

از عرفی شیرازی ، جمال الدین محمد (شیراز ۹۶۳ - لاهور ۹۹۹ه/۱۵۵۶ - ۱۵۹۱ م) بن زین الدین علی بن جمال الدین علوی. سرایندهٔ نامی سدهٔ دهم که در حوالی در گذشته است.

گفتاری ست عرفانی ، و بیشتر پندهایی ست خطاب به نفس ، به نثر آمیخته به نظم. باسربندهای «ای نفس» : ای نفس خودی که باخود در سخنی و موعظه می سنجی و حکمت می فروشی و تصوف می بافی ، یکی بگوش دار و بشنو که چه می گویی تا . . .
آغاز : حمدی که از نهایت شایستگی منزه از شائبه تعین و تخصیص آمده ، اجمال آن در حوصله.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۴۱۷ و ۲ : ۸۱۹ زندگینامه و نام آثارش از آن میان «نفسیه» - ذریعه ۹ : ۱۴۶۴ «دیوان عرفی» و ۲۴ : ۲۶۶ «نفسیه» - نسخه ها ۲ : ۱۴۶۴ «نفسیه» - فرهنگ سخنوران: ۳۸۷ «عرفی شیرازی» - پاکستان و هند ۴ : ۲۹۸ «نفسیه» - نشریه. ۱۰ : ۲۰۳ - مرآت العلوم ۱ : ۸۵ «نفسیه»)

11252. اسلام آباد، گنج بخش ۹۴۰ : نستعلیق خوش، عبدالرحمان بن ابراهیم زاهد، ۷ ع ۱/۱۰۲۵ه. (ص ۵۹۴-۶۱۵)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۴۲).

11253 کراچی، موزه ملی ۱۹۵۷-۱۰۵۰/۵ .N. M : نستعلیق، ۲۲ صفر ۱۰۷۹ه. در کلیات او (برای آگاهی بیشتر درباره نسخه ن. ک. پیوند های فرهنگی ایران و پاکستان، انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، ۱۹۷۷م ص ۴۰۹).

11254- کراچی، همانجا ۱۹۵۷-۹۱۲/۲۳-۴ .N. M : نستعلیق شکسته آمیز چلیپا، (محمد شفیع ۱۱۷۸ه) آغاز برابر نمونه، ش ۴ مجموعه (ص ۵۰-۷۳) (نوشاهی : ۲۸۱).

11255- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق، عبدالغفار لاهوری، ۵ ج ۱۲۲۶/۱ه. آغاز برابر، ۱۱۷ ص (خانم رضوانه سحر).

11256- لاهور، محمد شفیع ۱۹۱/۲۱۲ (۴) : نستعلیق، سده ۱۳ه. ش ۴ «کلیات» او، آغاز برابر نمونه (بشیر حسین : ۱۶۵).

● نفی و اثبات : طریق وصول.

● 3771. نفی و اثبات : (شرح ...) : تفسیر لا اله الا الله : تهلیله

از شاه نعمت الله ولی کرمانی، همانکه بنام «تفسیر لا اله الا الله : ۱۳۵۶» گذشت. و اینک نسخه هایی دیگر.

11257- فیصل آباد، چنیوت بازار، وکیلان، کتابخانه چشتی سلیمانی : نستعلیق، رشید الدین بن شیخ کرامت الله خرپوری، ۲۶ رمضان ۱۲۳۳ه. (ص ۱۳۸-۱۴۳)، آغاز برابر، بنام «رسالهٔ تهلیله».

11258- دیره غازیخان، تونسه، کتابخانه محمودیه : نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی، ۱۲۶۳ه در مجموعه، ۳ رساله او، آغاز همانگونه، در سر آغاز بنام «رسالهٔ نفی و اثبات» است (نعیم اختر مجددی).

● 3372. نقد النصوص : فصوص الحکم، شرح

ابن عربی - جامی. در ص : ۱۷۴۰ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر :

11259- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی : نستعلیق پخته، علی بخش سومرو، ۱۰ رجب ۱۱۴۵ه، ۳۱۲ ص (خانم رضوانه سحر).

● 3773- نقطه

از صاین الدین علی ترکه خجندی (که یاد او در «مبداء و معاد: ۹۷۸» گذشت). به خواهش عزیزی، به نثر آمیخته به نظم، نامبوب دربارهٔ نقطهٔ تحت الباء و: انا نقطة التی تحت الباء.

آغاز: الحمد لله مفیض الحکم، و الصلاة . . . دی یکی ناگاه از عراق وفاق و سرحد بسیط استنطاق، رقمی از عزیزی رسید، مشعر به استکشاف معنی نقطه تحت الباء.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱٤٦۷ «نقطه» - نفیسی ۲: ۷۷۹ «رساله در تحقیق انا نقطة التی تحت الباء» و ۱: ۲۷۵ «رسالهٔ نقطه» - اشکوری ۸: ۲۳۲ ضمن مجموعه رساله هایش).

11260- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۷-۹۱۲/٤۰-۱۹: نستعلیق ریز پیش از ۹۸٤هـ. آغاز برابر نمونه، ش ٦ مجموعه (ص ۲۷۲-۲۸۱) (نوشاهی: ۲۸۱).

11261- اسلام آباد، گنج ۷۱٦۱: ستعلیق پخته، ۱۱۱۲هـ. (ص ۵۷۰-۵۷۹)، آغاز برابر نمونه، در نسخه از نگارنده نام برده نشده، ولی همراه «قابلیت» و «شق القمر» هموست (گنج ۲: ۸٤۳).

● 3774- نکات

از حافظ غلام محمد فرخ آبادی.

11262- لاهور، دانشگاه، شیرانی ٤/۱۹٤۹/٤۹٦۱: تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲: ۳۳۹).

● 3775- نکات

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئی: ۱۸» گذشت). از وی دست کم پنج رساله نامبردهای «نکته» در دست هست، که در فهرست ها و منابع، بیشتر به نام «نکات» از آنها یاد شده است.

۱- به نثر آمیخته به نظم، که در جلد دوم مجموعه رساله های او (ص ۱۸-۲۵) چاپ دکتر نور بخش به چاپ رسیده است. آغاز: الحمد لله الذی عین عین اعیان العالم بعین وجوده . . . یا اخی ایدک الله بروح الارواح اعلم ان العالم هو صورت الحقیقه (همان: نسخه ها ۲: ۱٤٦۸ ستون الف). ریو ۲: ۸۲۸ از آن به «نکات عشره» یاد کرده.

۲- نیز به نثر آمیخته به نظم، در حواس ظاهر و باطن همانکه در جلد چهارم مجموعه رساله های پیشگفتهٔ او (ص ۱۰۱-۱۰۸) به چاپ رسیده است. آغاز: الحمد لله و الصلاة علی رسول الله، قال رسول الله من فقد حساً . . . این رساله در فهرست در دست شما به نام «حسیات: ٤۱۳» آمده است (همان: نسخه ها ۲: ۱٤٦۸ ستون ب).

۳ـ به نثر آمیخته به نظم. آغاز: الحمد لله الذی اظهر الاشیاء بظهور کماله، و نور عیون العالم بنور جماله . . . عارفانه نکته‌یی خواهم گفت ـ گوهر معنی نکو خواهم سفت (همان: نسخه ها ۲: ۱٤٦۹ ستون الف).

٤ـ به نثر آمیخته به نظم، آغاز: حمدله. صلات قال اهل الحق الموجود ما تحقق فی الخارج . . . اهل حق چنین سخن گفته اند. (همان: نسخه ها ۲: ۱٤٦۹ ستون ب) ریو ۲: ۸۳۲ از این یکی به «رسالهٔ نکات در تحقیق وجود» یاد کرده.

۵ـ به نثر آمیخته به نظم، در مراتب وجود. در سه «نکته»: ۱ـ سلطان بیچون قدم قدم در عالم حدوث نهاد . . . او اوست، نه اوست، بلکه این جمله منم ـ یا من نه منم که اوست، فافهم، ۲ـ نزول الله. نزل الشمس شرح الحمل. . . چون برانند این دویی تو بیشکی ـ عاشق و معشوق و عشق آمد یکی . . . یک شمع و صد آیینه بنهاده پیرامون، ۳ـ در معرفت مقام نبوت و ولایت، بیان وجود من حیث هو هو، وجود بشرط لاشیئ، وجود حقیقت لا بشرط شیئ، مرتبهٔ انسان کامل: گریبانی مراتبش بتمام ـ صاحب مرتبه توبی والسلام. آغاز: الحمد لله منزل الحکم علی قلوب الکلم . . . اما بعد، کلمات چند عاشقانه به عبارت عارفانه مشتمل بر لطایف و مرتب بر غرایب (همان: نسخه ها ۲: ۱٤٦۹ ستون ب).

(ن. ک. نفیسی ۱: ۱۸۸ که ضمن نام آثارش پنج رساله بنام «نکات» و یکی بنام «نفس و نکات» نام برده است. ذریعه ۲٤: ۲۹٦ «نکات» شش رساله ـ مشار، مؤلفین ٦: ٦۳۳ که لشالی چاپ دو رسالهٔ او بنام «نکات» را در ۱۳۱۱ ح داده. ریو ۲: ۸۲۸ «نکات عشره» و ۲: ۸۳۲ «رسالهٔ نکات در تحقیق وجود»).

11263- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵: نسخ خوش، سده ۱۰ه. (ص ۳۵۲-۳۵۷) در مجموعه رساله های او. پنجمین رسالهٔ اوست، آغاز برابر، در نسخه نامی بدان داده نشده (گنج ۲: ۸٤۳).

11264- دیره غازی خان، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه: نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی، ۱۱۹۳ه. (ص ۵۸-٦۷)، رسالهٔ یکم، آغاز برابر نمونه ۱.

11265- دیره غازیخان، همانجا: همان نستعلیق، ربانی، ۱۱۹۳ه. (ص ۵۷۳-۵۸۲)، رسالهٔ پنجم، آغاز برابر نمونهٔ ۵.

11266- دیره غازیخان، همانجا: همان نستعلیق، ۱۱۹۳ه. (ص ۵۸-٦۷)، رسالهٔ دوم است، آغاز همانگونه. می بایست در ص ۱٤۱۳ این فهرست می آمد. (نعیم اختر مجددی).

11267- فیصل آباد، چنیوت بازار، وکیلان، چشتی سلیمانی: نستعلیق، رشید بن شیخ کرامت الله خیرپوری، ۱۲۳۳ه. رسالهٔ دوم اوست همانکه بنام «حسیات» (۲: ۱٤۱۳) آمده، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

3776. نکات

باسربندهای «نکته».

آغاز: سپاس بیقیاس مر آفریدگاری را که انعام او عام است و اکرام او علی الدوام، و معرفت او از لوازم.

11268- پیشاور، و درپان، دیگری، عبدالصمد افغانی ۹۰۱: نستعلیق خوش، عبدالحکیم، ۱۱۲۲ھ، ش ۱۵ مجموعه، آغاز برابر نمونه، ۱۰ ص ۱۹ س (میر سید سجاد حسین).

3777. نکات الاخوان

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱٤ اثر او آمده، از آن میان همین رساله و ۲: ۱٤۷۰ «نکات الاخوان» - موزهٔ سالار ۸: ۲۶۹ ش ۳٤۲۹/۵ ضمن مجموعه ۱۶ رسالهٔ او).

11269- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سده ۱۱ھ، با تاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۲۱ مجموعه ٤۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

3778. نکات الاسرار

از سید آدم بنوری (که یاد او در «خلاصة المعارف: ۱٤۲۵» گذشت). گرد آوری یکی از مریدان نگارنده بنام محمد امین بدخشی (ن.ک. نتایج الحرمین: ۹۲)، که آن را در چهار «فصل» تدوین کرده است. نسخهٔ گنج بخش پس از خطبه و پیش از فهرست چهار فصل کتاب افتادگی هست که شاید نام نگارنده را در برداشته بوده. در خاتمهٔ این نسخه، بدخشی توضیح هایی داده که جای تردید در انتساب این به مرادش بنوری نگذاشته است. ولی در نسخه ای که عباسی (۱: ۱۲۹) نشان داده است، نام نگارنده در دیباچه آل محمد بن اسماعیل بن بهوه بن حاجی یوسف . . . ، و فهرست نگار برای شناختن نگارنده توضیحاتی داده که درست نیست. و در (گنج ۲: ۸٤۳) نیز درست شناسانده نشده است.

در خاتمهٔ نسخهٔ گنج بخش آمده: این فقیر محمد امین، که در خدمت ایشان (نگارنده) رسیده و استماع ملهمات ایشان نموده، به زیارت حرمین مشرف شده، ملهمات عدیده که به تدریج فایض می شد، گرد می آوردم. به حضور آن حضرت صفای صحت می دادم روزی فرمودند این مسودات کلمات ملهمات را جمع نموده داخل فصل ملهمات «نکات الاسرار» بساز. پس از مرگ ایشان (در اینجا چند ماده تاریخ مرگ را می آورد) در سلک تحریر در آورده به ملهمات رساله منضم ساختم. و می افزاید: شرح بعضی از کلمات ملهم در رسالهٔ «نتایج الحرمین» (ن. ک. بخش تفسیر: ۹۲) واضح شده است. سپس از دستخط ایشان نقل می کند «و این ملهمات و مثل این ملهمات . در قسم ثالی «خلاصة المعارف» (ن. ک. همین بخش) مرقوم داشته ام».

در چهار «فصل»: ۱- حسن عزم و حسن سلوک و عرفان و مقاصد اصلی، ۲- نکات وجدانی به اسرار حقانی، در دو نوع، ۳- تحقیق حقایق الاشیاء، دو نوع، ٤- توحید و کلمهٔ شهادت و بعضی از اسرار غریبه، دو نوع.

آغاز: حامداً لمن اظهر سره بحقیقت الانسان، فجعل فی الارض خلیفة قلبه بوسعه.

(ن. ک. خزینة الاصفیا ۱: ٦۳۰ تا ٦۳۵ زندگینامه و نام این اثرش - رودکوثر: ۲۲۹ تا ۳٤۲ عبدی و بنوری، که در آنجا نیز از این اثر او نام برده شده - مشترک: ۹۲ «نتایج الحرمین» بدخشی - بنوری که در آنجا از «مناقب الحضرات» او با یک غلط چاپی یاد شده است - پاکستان مین فارسی ۳: ٥۰٦ «نکات الاسرار» از بنوری - مرآت العلوم ۱: ۲۳۱ «نکات الاسرار»).

11270- پیشاور، مردان، مولانا محمد اسرائیل کان الله له ۳۸: نستعلیق اسخ نما، ظهر سه شنبه ۱۷ صفر ۱۰۷٤ھ. آغاز برابر نمونه، نام نگارنده آل محمد بن ... یاد شده است، ۳٦۰ ص ۱٥ س (محمد اسرائیل کان الله له).

11271- اسلام آباد، گنج بخش ۲۸٤۲: نستعلیق پخته، سده ۱۱ھ. آغاز برابر نمونه، پس از صفحه یکم دست کم یک برگ افتاده، ۱۸۰ ص. در فهرست درست شناخته نشده (گنج ۲: ۸٤۳).

11272- اسلام آباد، همانجا ۸۸۱۳: نستعلیق خوش، حسین سروانی نقشبندی، سدهٔ ۱۱ھ. آغاز برابر، نسخه بسیار خوب، ۷۷۰ ص.

11273- لاهور، دانشگاه، آذر T-۸۱/۸۲٥۲: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. در وزیر آباد محله بدر آباد، آغاز افتاده: صحب پیش از ظهور آن این خطبه خوانده، ۷۷ برگ (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11274- لاهور، دانشگاه، آذر T-۳۹/۸۲۰۹: نستعلیق، محمد تبول خان بنوری، برای شیخ محمد سمیع الله بنوری، ۱۹۲۳/۱۲ نکرمی (۱۲۸٤ھ)، آغاز برابر نمونه، ۱۱٦ گ. و در پایان شجره نامه نگارنده است (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11275- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ٦، ۲۹۷ ال: نستعلیق، تاریخ یاد نشده، آغاز برابر نمونه، نسخه در کلفون بنام دیگری ست و در فهرست شناخته نشده است، ۱٦٥ گ (عباسی ۱: ۱۲۹).

11276- پیشاور، مکتبه صمدیه بنوریه، سید فاروق شاه بنوری: تاریخ یاد نشده (تسبیحی، کتابخانه ها ۱: ۱٥۱).

3779- نکات بیخود

از منشی سیتل سنگه بیخود. (که یاد او در «رموز العارفین: ۱٥۲۹» گذشت).

11277- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹٥۸-۲٦۰/۸: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. ش ۱ مجموعه رساله های او (گ ۱-۱۰). بدستور مهاراجه اننت رام. آغاز: نکته عالمی گوید که حق معقول است و خلق محسوس ... (نوشاهی: ۲۲۲).

● **نکات بیدل**

میرزا عبدالقادر، همان: نسخه ها ۵: ۳٦٤٤، گنج ۳: ۱۳۰۵، در بخش ادبیات نثری خواهد آمد.

● **3780ـ نکات الحق**

از شیخ عبدالحق دهلوی (م ۱۰۵۲ﻫ) که یاد او در «تفسیر آیت نور: ۹۱» گذشت. در دیباچه گوید: و اگر این را نکات الحق نام کنند از عالم رعایت و مناسبت دور نباشد «که متضمن نام این حقیر است» و میگوید: درکتاب به راه فصل و باب نرفت که خالی از تکلفی نیست، به عنوان نکته، نکته نوشت.

ترجمهٔ آن به زبان اردو، از ناشناس، به نام «لطایف الحق»، ـ در دهلی، مطبع مجتبائی، ۱۳۲۳ﻫ. چاپ شده است (ترجمه ها: ۱۳۱).

آغاز: الحمد لله منزل الکتاب و ملهم الصواب... اما بعد، عرض میدارد که در بعضی اوقات ذوق و حضور بعضی کلمات و نکات و رود و ظهور می نماید... و اگر این نکات را نکات الحق نام کنند...

11278- کراچی، مولانا محمد هاشم خان مجددی: نوشته فضل مجددی، ۱۳۷۵ﻫ. ش ۱ مجموعه، سپس «قرة العیون»، ص ۱-۱۵۱ (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● **نماز**: فضایل نماز

● **3781ـ نماز صوری**: صورت نماز (قدم و حدوث قرآن).

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص: ۳۰» گذشت). دو رساله به دو عنوان الا از وی در دست هست، هیچیک دربارهٔ نماز ـ به معنی خاص نیست.

۱ـ صورت نماز، دربارهٔ وجود باری ست. و تأویلهایی از لیس کمثله، وهوالسمیع البصیر لا یدرکه الابصار، لیس فی الدار غیره دیار. که در «کلیات باقی بالله» (ص ۱٤۹-۱۵۰) چاپ شده است. آغاز: صورت نماز. [لیس کمثله و هوالسمیع البصیر. تحقیق این معنی نه در حور حوصلهٔ تست، ترا این بس که بدانی.

۲ـ نماز صوری: صورت نماز، این یکی در «کلیات» پیشگفتهٔ او نیامده است. تنها عنوان «صلات صوری» را در نسخهٔ گنج بخش دارد. رساله ای ست عرفانی فلسفی، دربارهٔ وجود ذات و صفات باری، اعیان ثابته، قدیم و حادث، قرآن قدیم است یا حادث، نظر شیخ اشعری در این باره، مذهب معتزله وکلام خدا، در مذهب اهل کشف و شهود. اگر این ناچیز دستش باز بود نام آن را «رساله ای در قدم و حدوث قرآن» می داد (ن. ک ذریعه ٤: ۳٦۱ «تنقید قول العوام بقدم الکلام»). آغاز: مجموعهٔ کون را به قانون سبق کردیم، تصفح ورق بعد ورق، حقا که ندیدیم و نخواندیم در او جز ذات حق، و شئون ذاتیهٔ حق.

11279- اسلام آباد، گنج بخش ٤: ٦٤: نستعلیق خوش، احمد مشتاق، ۱۰٤٦ (له٦٤۱۰)،

(ص ۱۰۳ - ۱۱٦) رساله دومین است، آغاز برابر نمونه ۲ ، بدنبال «حقیقت نماز» از همو ، در سرآغاز آمده . چون بیان نماز حقیقی کردیم شروع در «صلات صوری» نماییم . (گنج ۲ : ٦۲٤) .

11280- حیدر آباد ، ندد و قیصر ، گنجینه نظامانیان : نسخ پخته ، محمد نصرالدین بن بهاء الدین سندهی ، (۱۱۷۷ه)، در مجموعه ٦ ، رساله او. آغاز برابر نمونه ۱، در سرعنوان به نام «صورت نماز» است (نعیم اختر مجددی) .

11281- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، وکیلان ، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی : نستعلیق ، وجاهت میر حسینی ، ۱۱۸۹ه. رسالهٔ یکم «صورت نماز» است ، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی) .

11282- میانوالی ، کندیان ، کتابخانه سعدیه ، مولانا ابوالخلیل خان محمد صاحب، سراجیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۳ه. رساله یکم است ، آغاز برابر نمونه ۱ (محمد نذیر رانجها) .

● 3782- نوادر المعارف

از خواجه محمد موسی بن خواجه عیسی دهبیدی (دیباجه) ، نگارندهٔ «کثیر الفواید : ۱۷۸۷» در ۱۱٦۲ه/۱۷٤۹ م) مرید حضرت میان محمد عابد که زنجیرهٔ طریقت خود را در فصل یکم از محمد عابد، از عبدالاحد (مجددی ن. ک. لطایف خمسه) از پدرش محمد سعید (ن. ک. مکتوبات سعیدیه) از پدرش مجدد الف ثانی (ن ک. اثبات النبوة) تا پیامبر می‌رساند. و در فصل دوم می‌گوید در ۱۱۵۱ه(۱۷۳۸م) به خدمت محمد میان عابد رسیدم و به وی پیوستم ، و پس از ده سال خدمت او، آن پیر در گذشت .

در هشت «اصل» : ۱- در ذکر سلسلهٔ حضرات خواجگان (نقشبند) ، ۲- احوال حضرت مخدوم و ذکر مشایخ دیگر ، ۳- ذکر صلوات محققان ، ٤- حقیقت پیری و مریدی ، ۵- الفاظی که زبانزد حضرات خواجگان است ، ٦- در بیان ذکر ، ۷- مقامات ختم الولایه خواجه علی محمد حکیم ترمذی .

آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعدد مرحضرت پادشاهی را که وجود هر موجود نتیجهٔ جود اوست ... اما بعد ، می گوید .

(ن. ک. نشریه ۸ : ۳۰٦ «نوادر المعارف» نسخهٔ دانشگاه لنین گراد ، که نام نگارنده در آنجا محمد بن موسی آمده ـ نشریه ۹ : ۱۷۳ «نوادر المعارف» نسخهٔ بنیاد خاور شناسی فرهنگستان تاجیکستان ، که در آنجا همراه است با «زبدة الحقایق» از همو ـ مخطوطات دیو بند ۲ : ۷۵ که نام نگارنده را محمد بن عیسی آورده) .

11283- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٤٨۲ : نستعلیق پخته ، ۱۲۸۰ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۲ - ۱۷۳) (گنج ۲ : ۸٤۵) .

● 3783- نوادر الوظایف و غرایب اللطایف

از ابوبکر بن ابوالفتح الحسینی

آغاز : حمدله. صلات. و بعد میگوید اضعف عباداللّه ابابکر بن ابوالفتح الحسینی، که مدتی مدید در تتبع و تفحص وظایف و اوراد و اذکار مشایخ و نفایس کلمات متصوفه ... بمصرف رسانیدم ، تا این مجموعه را ... و آنرا نوادر الوظایف و ...

11284- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه ۱۱۳۹/۱۹۳۰ : نسخ و نستعلیق زیبا ، سدهٔ ۱۱-۱۲ه‍ . آغاز برابر نمونه ، ۱۰۵ ص ۱۹ س (میر سجاد حسین کاظمی).

● **3784- نوای طرب : برزخیه**

از ناشناس . که ملفوظات پیر خود را گرد آورده ، و بارها از وی با «پیر دستگیر» گوید. یاد می کند . نامبوب ، نامسربندهای «بشنو» . در توجه به شیخ ، تصور شیخ ، طریقه های شغل و اذکار ، و معرفت خدا .

آغاز : الحمد لمن قام حمده ، والصلاه علی من دام صلواته . سطری چند از نوای طرب شغلیه برزخیه که از حضرت پیر دستگیر عز شأنه استماع افتاده مرقوم شد .

11285- بهاول نگر ، چشتیان ، درگاه معلی ، عبدالرحیم : نستعلیق خوش ، احمد علی ولد میان محمد حسین قوم احمد انی ، ۱٤ ع ۲/۱۲۸٤ه‍ . (ص ۷۱ - ۱٤۷) (نعیم اختر مجددی).

● **3785- نود و نه نام خدا**

چند رساله ناشناخته .

11286- کراچی ، موزه ملی ۸/۱۰۶۰-۱۹۵۷ .N. M : نسخ خوش ، سدهٔ ۱۲ه‍ . آغاز : نود و نه نام باریتعالی عز اسمه . هوالله الذی لا اله . هوالرحمان الرحیم (نوشاهی : ۸۶۶).

11287- کراچی ، موزه ملی ۲۹ / ۹۱۲ - ۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق و نسخ ، ۱۹ صفر ۱۲۵۲ه‍ . آغاز : نود و نه نام باریتعالی . هوالله الذی لا اله الا هو ، عالم الغیب ، ۲۶۲ ص (نوشاهی : ۸۶۷).

11288- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۸۰۸ / ۱۳۳۱ : نسخ و نستعلیق خوش ، محمد حسن ولد سید شاه ، ۱۲۷۶ه‍ . آغاز : بسمله . هر که این نود و نه نام حق تعالی بخواند . . . ، ۱۸ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

11289- کراچی ، موزه ملی ۶۰۶-۱۹۶۱ N M : نستعلیق ، ۱۲۹۳ه‍ . آغاز : یا نعمت و نعیم الله . . . در بیان آنکه نعمت ونعیم در آیات کریمه . . . ، بادیدی شیعی ، ۱۹۰ ص (نوشاهی : ۸۶۸) .

11290- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳۱ ، ۲۹۷ نود : نسخ و نستعلیق شکسته ، آغاز سدهٔ ۱٤ه‍ . در نامهای خدا و خواص آلها و مناجات هم دارد ، ۹ گ ۱۱ س (منظور احسن عباسی ۱ : ۱۱۵) .

11291- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۶۰۳ / ٤۶۵۳ : تاریخ یاد نشده ، بخط ناخن (برجسته بدون سیاهی توسط مهری که بر پشت کاغذ میزدند) (دکتر محمد بشیر حسین ۲ : ۲۶۳).

● **3786- نود و نه نام خدا ، منظوم**

از عبدالرسول . سرایندهٔ نام «شهیدان احد و بدر» (گنج ۳ : ۱۶۶۳) .

آغاز : لحمد الله خالق‌الاشیاء - لشکر الله رازق الاحیاء - حمد او از شمار بیرون است - شکر او

از حساب افزون است .

11292- پیشاور ، سینت جان مائی اسکول : نستعلیق ، همراه «حق نما» دارا شکوه که نوشته ۱۰۵۵ هـ. است ، و بدنبال «شهیدان بدر و احد» از همو ، که این دو تا مؤرخ است ، ۳ ص (سید سجاد حسین کاظمی) .

● 3787- نود و نه نام خدا ، منظوم

ناشناخته. شاید نسخه ها یکی نباشد .

11293- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۴۸۹۷/۱/۱۸۸۵ : از سدهٔ ۱۱هـ.

11294- لاهور، همانجا ۴۳۰۷/۱۲۵۴/۱ : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲۶۳) .

● نود و نه و نام خدا : شرح اسماء الهی .

● 3788- نور علی نور

منسوب به عبدالرحمان جامی (م ۸۹۸هـ/۱۴۹۲ م). تا اینجا به سه رساله بدین نام برخورده ام : ۱- از میرزا ابوالقاسم ذهبی شیرازی (نسخه ها ۲ : ۱۴۷۱)، ۲- پیرجمال اردستانی. (همانجا) ، ۳- کرامت علی جونپوری (علمای هند : ۱۷۱) .

11295- لاهور، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشد. آغاز: عزیز دیگر می فرماید . . . بگریز از ایشان اگرچه باشند خویشان ، ۱۰ ص (دکتر ظهور الدین احمد) .

● 3789- نور وحدت

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص : ۱۳» گذشت) (بشیر حسین). در «کلیات باقی بالله» چاپ ۱۹۶۷ نیامده است. گویا همان است که به نام عبدالله حورا چاپ شده است (ن. ک. پس از این) که آن رساله دست کم در یک مورد دیگر نیز نگاشتهٔ خواجه باقی بالله دانسته شده است (ن. ک. فهرست طرازی ۱ : ۲۶۱) .

11296- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۴۵۱۳/۷/۱۴۶۳ : نوشته پیرامون ۱۲۷۶هـ (۱۸۵۹ م) (بشیر حسین ۲ : ۲۶۳) بدون نشانی بیشتر .

● 3790- نور وحدت

از بصیر، مرید حضرت برهان الله .

در وحدت وجود.

11297- خیرپور، کتابخانه عمومی ۶ / ۲۹۷ ع ط ا : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲هـ. آغاز افتاده : زهی شطاری صاحب شریعت طریقت را . . . ، ۳۰ ص (سید خضر نوشاهی) .

● 3791- نور وحدت : حقیقت وحدت ; وحدت وجود

از ناشناس . که نام خود را در دیباجهٔ کوتاه آن نیاورده است . در سرآغاز و پیش از «بسمله»

در نسخهٔ چاپی (ضمن مجموعهٔ عوارف المعارف) از آن خواجه عبدالله حورا متخلص به مغربی نقشبندی دانسته شده ، که در شب جمعهٔ مبارک عرس (سال مرگ) خواجه بهاء الحق والدین المعروف به نقشبند ، در سیوم ع ۱/۵۳،۱۰۵۳ه (۱٦٤۳ م.) آغاز به نگارش آن کرده است. این نام در سرآغاز پیش از «بسمله» آمده است. و نه در خطبهٔ رساله. در برخی از نسخه ها و فهرستها از چراغ دهلوی ، خواجه نصیرالدین محمود (م ۷۵۷ه / ۱۳۵٦ م) . و در یکجا از خواجه محمد عبدالله معروف به خواجه خورد (ن. ک. به نسخه های زیر) دانسته شده است .

باسربندهای «ای سید» ، در مسایل تصوف و بیشتر وحدت وجود ،بانثری روان : نزاع فرقه ها ، اصل وحدت ، وحدت در کثرت ، از وحدت به کثرت آوردن ، مفهوم شریعت ، عابد و معبود یکی ست ، رفع حجاب غیر ، مرتبهٔ ظهور ، فنا ، طریق مراقبت ، ناسوت و ملکوت ، جبروت و لاهوت ، حقیقت انسانی ، ضرورت ریاضت ، وصل ، تفرقه ، آداب طریقت .

این رساله ،کوشش منظر علی درد کاکوروی به زبان اردو ترجمه، در کراچی، بی تاریخ ، از سوی دارالتصنیف چاپ شده است (ترجمه ها : ۱۲۱) .

آغاز : الحمد لله، الحمد لله که حقیقت از آفتاب روشنتر است ، و جمال وحدت از مرآت کثرت بهمه حال در نظر. «ای سید» از حقیقت تو به سوی تو راهی ست.

(ن. ک. مشار ۲ : ۳۵۹۳ «عوارف المعارف» - نسخه ها ۲ : ۱٤۷۲ «نور وحدت» - دانش ، دانشگاه ۱۲ : ۲۸۲۱ «نور وحدت» باسرآغازی برابر چاپی و نام خواجه عبدالله حورا - نفیسی ۱ : ۱۹۵ و ۲ : ۷۵٤ برای احوال و آثار چراغ دهلوی که این نام ها درمیان آنها نیست، ولی از «صحایف السلوک» او که «به فارسی فصیح و روان نوشته است» یاد شده - فهرست طرازی ۱ : ۲٦۱ «رسالة فی الوحدة والتوحید» باهمین سرآغاز که منسوب به خواجه باقی بالله نقشبند یاد شده) .

11298- اسلام آباد، گنج بخش ۷۹۹۷ : نستعلیق، باتاریخ ۱۰۹۰ه در مجموعه، (ص ۲-۲۱)، آغاز برابر نمونه، نام نگارنده ندارد (گنج ۲ : ۸٤٦) .

11299- لاهور، دیال سنگه ترست ۲٦۱ ب : نستعلیق ، ۱۱۱۳ه. آغاز : این رساله بعد وحدت (؟ نور وحدت) من تصنیفات قدوه المحققین . . . خواجه محمد عبدالله المعروف به خواجه خورد (دیال سنگه ۲ : ۷۷) .

11300- بهاول پور ، کتابخانه غلام محمد گهوتوی ، محمد عبدالحی چشتی ۲۱٦ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ، ۲٤ ص (دکتر الله دتا چودری)

11301- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦ ۲۹۷ ، ۵۵ نو ۲۹۷ حج : ش ٦ مجموعه نوشته ۱۲۱۰ه. آغاز برابر نمونه ، به نام نور وحدت ، از نگارنده نام برده نشده ، ۸ گ (عباسی ۱ . ۱۲۱).

11302- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق غلام نبی ، ش ۳ «پنج گنج» نوشته ۱۷ ذیحجه ۱۲۲۹ه. (گ ۵۰-٦۳) ، آغاز برابر نمونه ، از نگارنده نام برده نشده (پرفسور روشن آرا بیگم).

11303- فیصل‌آباد، غلام محمد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق، شمس‌الدین جامی، ۹ شوال ۱۲۲۰ه. (ص ۱-۳۱)، آغاز برابر، در کلفون از چراغ دهلوی دانسته شده (نعیم اختر مجددی).

11304- لاهور، فقیر سید مغیث الدین: نستعلیق، ۱۲۳۳ه. آغاز: الحمد لله الصلاة علی رسول الله و آله و اصحابه، گزیده ای از آن است، ۷ برگ ۱۷ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۲۳۸).

11305- اتک، مکهد کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، محمد دین مکهدی، ۱۲۵۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11306- اسلام آباد، گنج بخش ۲۷۸۷: نستعلیق پخته، حافظ حمید علی، ۱۹ شوال ۱۲۶۸ه. (ص ۱۶۲-۱۸۳)، آغاز برابر، نام نگارنده ندارد (گنج ۲: ۸۴۷).

11307- وهاری، ملیسی، سردار جهندیر: نستعلیق پخته، خدا بخش، ۱۲۸۰ه. آغاز برابر، در کلفون نگارنده نصیر الدین چراغ دهلوی دانسته شده، ۹۲ ص (نعیم اختر مجددی).

11308- ملتان، قدیر آباد، جامعه عبیدیه: نستعلیق خوش، محمد علی، ۲۳ شعبان ۱۲۹۹ه. آغاز برابر، ۴۷ ص (نعیم اختر مجددی).

11309- خیرپور، کتابخانه عمومی، ش ؟: نستعلیق خوش، سده ۱۳ه. آغاز: بتاریخ شب جمعه روز عرس حضرت (برابر چاپی)، نام نگارنده ندارد، ۲۸ ص (سید خضر نوشاهی).

11310- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوش، سده ۱۳ه آغاز برابر نمونه، ۲۸ ص (سید عارف نوشاهی).

11311- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ۵: نستعلیق، سده ۱۳ه. (ص ۱۴۰-۱۵۳)، آغاز برابر نمونه، نام نگارنده ندارد (نوشاهی).

11312- راولپندی، گولره شریف، دربار شادروان پیر مهر علی شاه صاحب: نستعلیق محمد حسین عرف ترک، شوال ۱۳۱۴ه. آغاز برابر نمونه. به نام نور وحدت یاد شده ۳۹ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11313- بهاولپور، کتابخانه غلام محمد گهوتوی، محمد عبدالحی چشتی ۱۹۳: نستعلیق پخته، حافظ حسام الدین، ۲ رجب ۱۳۴۹ه. آغاز برابر، ۲۴ ص (پرفسور الله دتا چودری).

11314- لاهور، چاه میران، محمد اقبال مجددی: نستعلیق سده ۱۴ه. (ص ۱-۳۷)، همراه «راز و نیاز» که هر دو از چراغ دهلوی دانسته شده، به نام «نور توحید» است.

11315- لاهور، همانجا: همان سده ۱۴ه. نیز به نام «نور توحید» و همراه «راز و نیاز» که از چراغ دهلوی دانسته شده (سید عارف نوشاهی).

3791ـ نور الهدی

از سلطان باهو (م ۱۱۰۲ه/۱۶۹۱م) که یاد او در «اسرار قادری: ۱۲۵۹» گذشت.

در آن (ص ۳۸) آمده : فقیر باهو گوید ، از بهر علم و نکته و حروف ، از هیچ کتابی دزدی نکرده ام ، بلکه از حضوری خدا و رسول آورده ام.

این رساله بنام «حق لما» به اردو ترجمه شده و دست کم سه بار چاپ شده است (پاکستان مین ۲ : ۱٦٤) و یک ترجمهٔ بی نام از نور محمد سروری ، در ۱۳۸۲ه. چاپ شده است (ترجمه ها : ۱۳۱)

آغاز : حمدله. بدانکه چند کلمات مقامات ، از کشف و کرامات درجات تحقیقات مشاهدات تجلیات صفات ذات توحید .

(ن. ک. پاکستان و هند ۲ : ۲۰۹ زندگینامه و فهرست پنج اثر فارسی او ، آن میان «نور الهدی»).

11316- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۳٤۸۱/٤٥٦ : از سدهٔ ۱۲ه. در فهرست بنام «نورالهدایه» است. (بشیر حسین ۲ : ۲٦۳).

11317- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق ناپخته ، احمد دین ولد فیض بخش ، تخت هزاره ، ۱۲۸۲ه. (ص ۱۰٦-۱٥٥ مجموعه). آغاز برابر نمونه ، (سید عارف نوشاهی).

11318- لاهور ، دانشگاه پنجاب ٦٥ PCıV : تاریخ و نشانی بیشتر یاد نشده (پاکستان مین فارسی ۲ : ۱٦٥).

● 3792- نور الهدی

از شیخ عبدالقدوس گنگوهی (م ٤ یا ۹٤٥ه/۷ یا ۱٥۳۸م) (که یاد او در «رشد نامه : ۱٥۲۰» گذشت).

(ن. ک نفیسی ۱ : ٤۰٤ زندگینامه و نام ۹ کار او ، از آن میان همین کتاب- مشایخ چشت : ۲۱۸ تا ۲۲۳ زندگینامه و نام ۷ کار او ، که این درمیان آن ها نیست).

11319- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۹۷۱/۹۱۹/۲ : تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۲ : ۲٦۳)

● 3793- نور الهدایة

از ناشناس. که نام خود را در دیباجه نیاورده است. و در پایان آن نام کتاب «نور الهدایه و سرور یقین الدرایة» و تاریخ نگارش اواسط ع ۷۹۷/۲ه(۱۳۹٤م) آمده است. (پیرامون ده سال پس از مرگ میر سید علی همدانی).

دربارهٔ نور و غیب و روح. آغاز می شود به : مشایخ طریقت فرموده اند که طبقات باطنیه هفت باشد : طبقهٔ اول جن است (در اینجا از «شیخ حسین و اتباع معلاقی او» که از معاصر اند !ام

می برد). طبقهٔ دوم: غیب نفس، سوم غیب قلب، چهارم غیب سر، پنجم غیب روح، ششم غیب خفی که خلاصهٔ روح است. طبقهٔ هفتم غیب الغیوب.

آغاز: . . . و صلوات او بر حبیب الله محمد رسول الله و بر آل و اصحاب و اهل البیت . . . اما بعد، بدان ای طالب صادق و ای سالک سارق که مشایخ طریقت فرموده اند، که طبقات باطنیه هفت باشد.

11320- اسلام آباد، گنج بخش ۴۰۰۹ : نستعلیق ریز خوش، در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی نوشته ۸۵۱ه (ص ۷۳۲-۷۴۰) از روی نسخهٔ آشفته ای رو نویسی شده که آغاز آن گویا چند عبارت افتاده بوده است (گنج ۲ : ۸۴۷).

● 3794- نوریه

ازعلاءالدوله سمنانی، احمد بن محمد بیابانکی (م ۷۳۶ه) (که یاد او در «سلوة العاشقین : ۱۵۵۶» گذشت. به خواهش فرزند طریقتی خود محمد خرد، در حقیقت نور و تفاصیل انوار، به جهت ارشاد سالک مقتدی و اطمینان واصل مهتدی، به صورت اجمال. در دیباچه می افزاید می خواستم این اسرار از چشم اغیار و ناپاکان بدور باشد. نام نگارنده در سر آغاز به خامهٔ کاتب است، و نام رساله نیز بر حسب موضوع انتخاب شده است. پاسربندهای «ای عزیز». (ن. ک. پس از این، که همین رساله نگاشتهٔ همدانی دانسته شده است).

آغاز: شکر و سپاس آفریدگاری را که به کمال علم از راه محبت، نور ارادت را در اراضی باطن . . . اما بعد، چون مدتی بود تا پهلوان حقیقت محمد خرد.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۸۰۸ (فهرست راهنما) - نسخه ها ۲ : ۱۴۷۳ «نوریه» پیر کیا علاء الدین، در هشت باب، برای شیخ اسحاق، که جز این رساله است - نفیسی ۱ : ۱۴۸ و ۲ : ۷۳۳ زندگینامه و فهرست آثارش که این نام درمیان آن ها نیست - دانشگاه ۱۱ : ۲۲۱۸ «حقیقت نور» با همین سر آغاز در مجموعه رساله های همدانی).

11321- اسلام آباد، گنج بخش ۴۰۰۹ : نستعلیق ریز، در مجموعه رساله های میر سید علی همدانی، نوشته ۸۵۱ه. (ص ۷۴۷-۷۵۶)، آغاز برابر نمونه، (گنج ۲ : ۶۵۶).

● 3795- نوریه

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). از وی دو رساله به عنوان «نوریه» و «حقیقت نور و تفاصیل انوار» یاد شده است :

دربارهٔ رسالهٔ یکم از بررسی دو نسخهٔ دانشگاه (۴۰۵۶ و ۴۲۷۴) آقای دکتر محمد ریاض بدین نتیجه رسیده که این رساله به ترتیب موجود، نگاشتهٔ خود همدانی نیست، و از برخی نوشته های او گرد آورده اند، و گرد آورنده شناخته نیست. و سبب تسمیه آنست که تعلیماتی را در بردارد، تا انسان بتواند از آن راه (عبادت و ریاضت) نفس خود را صیقل داده «نور» گردد.

رسالهٔ دوم بنام «حقیقت نور» (دانشگاه ۱: ۲۲۱۸) که بدر خواست «پهلوان حقیقت محمد خرد از فرزندان طریقت» نگاشته است، با این سر آغاز: شکر و سپاس آفرید گاری را که بکمال علم از راه محبت نور ارادت در اراضی باطن انسان . . . بذر شجرهٔ انسانی گردانید. ن. ک. پیش از این که همین رساله از سمنانی دانسته شده است.

رسالهٔ سومی نیز از اینگونه هست، که آن نیز به همدانی نسبت داده شده است، که درست نیست (ن. ک. «انوار: ۱۲۹۳» از نور بخش).

(ن. ک. علمای هند: ۱٤۸ - ایوب قادری: ۳۵۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «رسالهٔ نوریه». نسخه ها ۲: ۱٤۷٤ «نوریه». ریو ۲: ۸۳۵ «رسالهٔ نوریه» - ذریعه ۲٤: ۳۸۹ «نوریه» احوال و آثار همدانی (زیر چاپ) از دکتر ریاض «نوریه»).

11322- اسلام آباد، گنج بخش ٤٤۰۹: نستعلیق ریز خوش، در مجموعه رساله های او نوشته ۱۸۵۱ه (۷۲۷-۷۳۲). گویا از روی نسخه ای نوشته شده که ناقص و پایندهایی پراکنده درباره «نور» بوده است: یزدان واهریمن و نور و ظلمت، اسرار انوار، هفتاد هزار حجاب از نور و ظلمت که در هفت پرده منحصر کرده: اول پرده غیب شیطالست . . .، آغاز آن بدست نیامد. (گنج ۲: ۸٤۷).

● 3796- نوریه

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ: ۱۸» گذشت). همانکه در جلد یکم مجموعه رساله های او چاپ دکتر نور بخش (ص ۶۷-۷۰) آمده است. و جز «جامع الانوار» (نسخه ها ۲: ۱۱۱۰) اوست. به نثر آمیخته به نظم، دربارهٔ نور، مراتب ظهور پنچگانهٔ نور: مشکات، مصباح، زجاجه، زیت و پنجم شجر، همه روشن به نور او باشند - لاجرم جمله نور او باشند. . . نور مطلق در مقید رخ نمود - نور او دیدم غیر او نبود. و امثلهٔ آن در موازنهٔ ارواح خمسه: روح حساس، جان، روح عقلی، روح فکری، پنجم روح قدسی.

آغاز: حمدله صلات. قال الرسول: اللهم اجعلنی نورا. مراد از نور مشاهدهٔ ذات حق است، و نورحقیقی عین او

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱٤۷۰ «نور» و ۱٤۷٤ «نوریه» - ذریعه ۲٤: ۳۸۹ «نوریه» - نفیسی ۱: ۱۸۸ که ضمن نام آثارش سه رسالهٔ زیر را نام برده که هریک ممکن است همین رساله باشد «نوریه»، «الرسالة الشریفة النوریه» و «رسالهٔ نور و مراتب آن» و چهار مین «رسالهٔ تفسیر الله نور السماوات» که این یکی جز رسالهٔ ما ست - مؤلفان، مشار ۶: ۲۳۲ «رسایل» ش ۲ آن «نوریه»).

11323- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵: نسخ خوش، سده ۱۰ه. (ص ۲٤۶-۲٤۹)، آغاز برابر، نامی در نسخه ندارد (گنج ۲: ۸٤۷).

11324- فیصل آباد، چنیوت بازار، وکیلان، کتابخانهٔ چشتی سلیمانی: شکسته آمیز، رشید الدین بن شیخ کرامت الله خیرپوری، ۲۵ رمضان ۱۲۳۳ھ، (ص ۱۳۴-۱۳۸، آغاز برابر.

11325- دیره غازی خان، تونسه، کتابخانه محمودیه: نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی (۱۲۹۳ھ)، آغاز برابر، در سر عنوان بنام «رسالهٔ نوریه» است (ص ۴۳۶-۴۴۱) رساله های او (نعیم اختر مجددی).

● 3797- نوریه ؛ انوار

از ناشناس، که در برخی از نسخه ها ازآن سید محمد نور بخش (ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۲۹۲) و در برخی از نسخه ها نگاشتهٔ شهاب الدین سهروردی (ن. ک. ذریعه ۲۴ : ۳۸۹) و در برخی موارد جز و مجموعه رساله های میر سید علی همدانی بوده و از وی دانسته شده است (دانش، دانشگاه ۱۱ : ۲۲۱۷). همانکه درهامش «سبع المثانی» زرگر اصفهانی چاپ شده است.

آغاز: حمد بیحد و غایت و ثنای بیعد و نهایت حضرت مطلقهٔ نور الانوار... اما بعد، شیخ الواصلین مرشد المرشدین.

نسخه ای از آن بنام «انوار» از سید محمد نور بخش دانسته شده، در ص : ۱۲۹۲ گذشت.

● 3798- نوریه

ناشناخته.

11326- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۸۴ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۱ھ. پیرامون ۱۱۰۰ھ. (ص ۱۳۱ - ۱۳۷). دو بند است گویا از گرد آورنده نسخه : ۱- نوریه (ص ۱۳۱-۱۳۴). آغاز: بدانکه نور چیزی ست که او خود را می بیند و داند...، ۲- توجه (ص ۱۳۴ - ۱۳۷) آغاز: بدانکه اقوال در کیفیت توجه بر دو نوع است، بعضی از آن در کتب قوم دیده شده...، (گنج ۲ : ۸۴۸).

● 3799- نهایة الکمال

از غلام قادر شاه بتالوی قادری فاضلی (که یاد او در «صفا المرآت : ۱۹۷۶» گذشت)، سرایندهٔ «رمز العشق» به زبان اردو (م ۱۱۷۶ھ/ ۱۷۶۲ م). وی در شهر بتاله (هند) زاده شده و مرید و خلیفه و سجاده نشین پدرش ابوالفرح محمد فاضل الدین، نگارندهٔ «رموز القادریه : ۱۵۲۹» (همین بخش) بوده است.

به نثر آمیخته به نظم، نامبوب، باسربندهای «یا شیخ عبدالقادر شیئاً لله»، در اشغال و مراتبهای گروه قادریان: شناختن نفس که لطیفه ای ست، نفی و اثبات، نور برزخ محمدی، شغل جمع الجمع، شغل تنزیه، شغل غوطهٔ ذات، شغل هوالشاهد والمشهود...

نام کتاب و نگارنده و مریدش (پدر) که از وی به «ابی و مخدومی» یاد می کند در پایان نسخهٔ گنج بخش آمده است .

آغاز: هوالاول والاخر والظاهر والباطن. منتهای بی منتها مر ذاتی را که هموست محمد به صفات خود و هموست محمود به آیات خود .

(ن. ک. تذکرهٔ قادریه: ۱۹۹ زندگینامه و نام دو اثرش. در آنجا از این کارش یادی نشده) .

11327- لاهور، دانشگاه، آذر T ۰ - ۸۲۲۰/۵۰ : نستعلیق شکسته آمیز نگارنده، که نسخه هایی دیگر از ایشان در این کتابخانه هست، آغاز برابر (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

11328- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۲۳ : نستعلیق پخته، شوال ۱۲۳۱ه. آغاز برابر نمونه، (ص ۲۵۴ - ۳۲۹) (گنج ۲ : ۸٤۸).

11329- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱٤٦۳ / ٤ / ٤٥١۳ : نوشته شهاب الدین (بشیر حسین ۲ : ۲٦۳) .

● 3800- نهایة الکمال

ناشناخته. (ن. ک. پیش از این) .

11330- پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۹۱۹ : همراه «اصول عشره» خیوقی . لاری نوشته ۱۰۰۲ه و «معارف» نوشته ۱۱٦۳ه. ش ۸ مجموعه، نام نگارنده یاد نشده (عبدالرحیم ۱ : ۳٦٦) .

● 3801- النهایة هوالرجوع الی البدایة

از خواجه محمد چشتی، نبیرهٔ چراغ دهلوی. (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳٦۰ که در آنجا نام ٤۱ کار او آمده، از آن میان «شرح النهایه» که گویا همین است) .

11331- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱٤: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. باتاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ٤۲ مجموعه ٤۲ رساله ای از همو (دکتر الله دتا چودری) .

● 3802- نیاز العاشقین

از شاه شرف الدین بو علی قلندر پانی پتی (که یاد او در «اسرار العارفین : ۱۲۵۷» گذشت). که گویا نامش حسین است، که در چند نسخه (ن. ک. زیر) شرف الدین حسین آمده است .

به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «یا هادی»، «ای سخندان» .

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالقی را سزد که جمیع موجودات و مصنوعات از کتم عدم ... خمرت طینت آدم... اما بعد حمد و نعت برسایر ارباب... شرف الدین نعیم اقلیم .

در منابع زیر که از کارهای پانی پتی نام برده اند، نام این اثر نیامده است: نسخه ها ۳ : ۳۷٦۱ (فهرست راهنما) - نفیسی ۱ : ۱۹۷ - خزینه ۱ : ۳۲٦ - پاکستان و هند ۲ : ۱۰۸ - اخبار

الاخبار: ۱۳۵، در فهرستهای در دسترس این ناچیز نیز از این کار او نسخه ای نشان داده نشده).

11332- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۷۲ - ۱۱۸ : نستعلیق، (محمد عبدالقادر)، غرهٔ رمضان ۱۲۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، در فهرست از شرف الدین حسین آمده، هر چند در کلفون آمده «نسخهٔ نیاز العاشقین از ارشاد حضرت شاه شرف بو علی قلندر» ۲۴ گ (نوشاهی: ۲۸۲).

11333- لاہور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق، ۱۲۷۹ھ. آغاز برابر، نام نگارنده شرف الدین حسین آمده، ۵۶ ص (نعیم اختر مجددی).

11334- بهاول نگر، چشتیان کهنه، الله دین نظامی: نستعلیق پخته، ۱۲۹۰ھ. آغاز برابر، ۳۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11335- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق، حاجی حسین علی، سدهٔ ۱۳ھ. ۴۲ ص (نعیم اختر مجددی).

11336- اٹک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، فقیر الله، ۶ صفر ۱۱۹۸ھ. آغاز برابر نمونه، ۲۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11337- سرگودها، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق، حاجی حسین علی، سدهٔ ۱۳ھ. ۴۲ ص (نعیم اختر مجددی). از شرف الدین پانی پتی دانسته شده.

● 3803- نیت: رسالهٔ ...

از خواجه محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین: ۱۲۱۷» گذشت).
(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱۴ اثر او آمده، از آن میان همین رساله او ۲: ۱۴۷۵).

11338- بهاولپور، جامعه اسلامیه ۱۴: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ھ. باتاریخ ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۰ در مجموعه، ش ۲۲ مجموعه ۴۲ رساله از همو (پرفسور الله دتا چودری).

● 3804- نی نامه: نائیه: شرح دو بیت مثنوی

از عبدالرحمان جامی. در: ۱۶۳۵ گذشت. و اینک نسخه ای دیگر:

11339- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی: نستعلیق شکسته آمیز، شریف احمد بن مولوی صاحب حاجی حافظ دین محمد، ۱۲۶۵ھ. آغاز همانگونه، (ص ۴۲ - ۵۴) (خانم رضوانه سحر).

● نی نامه: شرح مثنوی

چرخی: ۱۶۳۴ و درویش محمد: ۱۶۵۳ گذشت.

● 3805ـ واردات

از خواجه میر متخلص به درد دهلوی (که یاد او در «آه سرد: ۱۲۲٤» گذشت). نام نگارنده و برادرش میر اثر در دیباچه آمده است. مطالبی ست گوناگون، از آنچه گاه‌گاه در ذهن او خطور می کرده است، دربارهٔ وجود مطلق، وجود ممکنات، غفلت و حسرت، فنا و بقا، صبر و شکر و شکایت و جز آنها. به نثر آمیخته به رباعیها، که بخواهش برادرش خواجه میر اثر، در یک «مقدمه» و شصت «وارد» گرد آورده است و خود او این رساله را به نام «علم الکتاب» در ۱۱۸۰ه/ ٦-۱۷٦۷م. شرح کرده است، و این شرح چاپ شده است (مشار ۳: ۳۵٦۸).

آغاز ۱: الحمد لله العلیم الملهم، والصلاة والسلام... اما بعد، میگوید فقیر خواجه میر محمد متخلص به درد. آغاز ۲: الحمد لک بالله والشکر لک... چون او سبحانه این بی بضاعت را صحیفه واردات محض بفضل خاص عنایت فرمود.

زن. ک. ایوانف، کرزن: ٤۵۵ «واردات». اته: ۱۹۱۲ «واردات» که در این دو جا چهار تاریخ برای مرگ نگارنده (۹۵ یا ۹٦ یا ۱۱۹۹ یا ۱۲۰۲ه.) یاد شده ـ فرهنگ سخنوران: ۲۰۷ «درد دهلوی» ـ نسخه ها ۲: ۱۲۳۹، «شرح صحیفهٔ واردات» که بایستی شرح پیشگفته یعنی «علم الکتاب» باشد ـ اردو دایره ۹: ۲۲۷ «درد» ـ پاکستان و هند ۷: ۱۵٦ فهرست آثارش از آن میان «واردات».

11340- کراچی، انجمن ترقی ۳ ق ف ٤ ۳۲: نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه ۲، ۳۲ ص، انجام افتاده (سرفراز: ۲۲۷ ـ نوشاهی: ٦۰).

11341- کراچی، پرفسور نعیم الله تفهیمی استاد دانشگاه: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ه. آغاز افتاده: دارد درمیان حقیقت امکان، ٤ ۲ ص (سید عارف نوشاهی).

11342- لاهور، محمد شفیع ۳۱/۳۳۹: نستعلیق، ۹ رجب ۱۲۵۳ه/۱۸۳۷م. آغاز برابر نمونه ۱، انجام افتاده، ۳٦ گ (بشیر حسین: ۲۹۲).

● 3806ـ واردات غیبیه: واردات امیریه: واردات.

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه: ۹۷۱» گذشت). به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «ای عزیز» نامبوب برای بهرام شاه حاکم بلخ وبدخشان، که «ذخیرة الملوک» و «بهرامشاهیه» را نیز برای وی ساخته بود.

در سیر و سلوک، شریعت و طریقت، و بامناجات گونه ای آغاز و پایان می یابد، و درمیانه سخنان کوتاه عارفانه، مسجع و بسیار شیرین و روان وچیزی مانند کارهای خواجه عبدالله انصاری: مفسر در بند روایتست و محقق مراقب درایت. عمل فقیه به موجب فتواست و حال فقیر به حکم تقوا، اصل آن نقل و حکایت و منبع این الهام. آن یکی مورث سئوال و حساب و این یکی رفع حجاب. سفر در جسم

و جان غافل از تعب راه. و جای دیگر : خرقانی را از آن خوان دردی دادند که بقای آن باتقای خداست، و همدانی گنجی یافت که از عقول و افهام مبراست.

هرچند مشار از چاپ آن یادی نکرده، ولی دست کم یکبار در ۱۳۳۲ه. در دهلی بنام «واردات الغیبیه و لطایف القدسیه» چاپ شده است.

آغاز : رب اشرح لی صدری و یسرلی . . . ای مرهم جراحت هر دل ریشی، وای مونس و راحت هر درویشی، ای کرمت دستگیر هر بیچاره.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۷۷ - علمای هند : ۴۸، و ترجمهٔ اردویی آن : ۳۵۱ زندگینامه و فهرست برخی از آثارش از آن میان «واردات امیریه» - مجلهٔ ادبیات آذر آبادگان، ص ۲۹ : ۳۲۱ گفتار انواری - ریو ۲ : ۸۳۶ «رسالهٔ واردات» - صفا ۳ : ۱۲۹۶ زندگینامه و نام ۱۴ اثر او از آن میان «واردات غیبیه» - ریو ۲ : ۸۲۹ «واردات القلبیه» همین رساله).

11343- اسلام آباد، گنج بخش ۴۴۰۹ : نستعلیق خوش ریز، در مجموعه مؤرخ ۸۸۵ه. (ص ۱۸۱ - ۱۸۹)، آغاز افتاده. در پایان به نام «الواردات الغیبیه واللطایف القدسیه» نامیده شده است (گنج ۲ : ۸۴۹).

11344- حیدر اباد، تند و قیصر، گنجینه نظامانیان : نسخ زیبا، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۱۲ ع ۱ / ۱۱۷۵ه. (ص ۳۳۰۶) مجموعه رساله های او، آغاز برابر، (نعیم اختر مجددی).

11345- کراچی، موزه ملی ۸ - ۴۰ / ۹۱۲ - ۱۹۵۷ .N. M : نستعلیق ریز، پیش از ۹۴۰ه. آغاز برابر نمونه، بنام «واردات» ش ۸ مجموعه (ص ۹۸ - ۱۰۸) (نوشاهی : ۲۲۹، ۲۸۲).

11346- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. در مجموعه رساله های او، (ص ۲۷۲ - ۲۸۲)، آغاز برابر نمونه، بنام «واردات» (نوشاهی : ۶۰).

11347- اسلام آباد، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. (ص ۱۲۵ - ۱۴۴)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۴۹)

11348- کراچی، موزه ملی ۲۴۰ - ۱۹۷۳ .N. M : نستعلیق، ۱۲۶۴ه. ش ۳ مجموعه ۱۰ رساله از همو، (ص ۴۴ - ۵۴)، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۲۸۲).

11349- کیمبل پور، لدر صابری : تاریخ یاد نشده، همراه چند رساله دیگر از همو (تسبیحی، کتابخانه ها ۱ : ۱۱۵).

● **واردات قلبیه : عقل کل**

شاه غریب.

3807- واصلهٔ الحق

از حافظ عثمان. نام کتاب و نگارنده در دیباچه (ص ۱۲) آمده است. و می گوید «می حرق» آخوند کریم داد (پیشاوری لنگرهاری م ۱۰۷۲ھ/ ۱۶۶۲م. ن. ک. ایمان و کفر: ۱۰٤٤) به زبان افغانی بود، و خواستم آنرا به فارسی شرح کنم. و در دیباچه نام صریحی از متن نیاورده است. (ن. ک. شرح منظومهٔ کریم داد: ۱۶٦۵). و پیش از آغاز شرح فصلی در علم توحید می‌آورد. آغاز متن: ای طالب الف یوکوره لیم، بوکوره لیم ده، دوی دوار وو معنی هیم.

آغاز: ثنای بی‌حدوبی عدد از ازل تا ابد، و چندان از آن ثنا که جمیع عالم می گوید.

11350- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۱۸: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۱۲ ص.

11351- اسلام آباد، همانجا ۲۲۳٤: نستعلیق خام، شیح ولی، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۵۷۷ ص (گنج ۲: ۸٤۹).

3808- واقعهٔ الحقایق: واقعهٔ حقانیه

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین: ۱۲۱۱» گذشت). در سبب تألیف رؤیایی را گزارش می کند، که دیده است تمام پیامبران یکجا گرد آمده و به یکی از سلاطین عصر بیعت کرده اند، و بعد که سلازمان سلطان رو به خراسان حرکت کردند و خود وی همراه ایشان بود (ن. ک. معراج العاشقین، در همین بخش) صدق آن واقعه مبرهن شده است. و بانوشتن این نامه خواسته است سلا زمان را به آن «واقعه» آگه سازد. و در واقع زمینه را برای یورش آن خان به سوی باختر فراهم سازد. به نثر آمیخته به نظم، باسربندهای «ای طالب صادق». در سیر و سلوک، خلیفگی انسان، سفارشهایی به سلطان وقت (عبیدالله ۹٤۰-۹٤٦ھ) که بایست داد و حکمت و قوت و قدرت و سمع و بصر وغیره را در خود جمع داشته باشد.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الادم خلیفته فی الارض، والصلاه، ... اما بعد، سبب تالیف این نسخه آن بود که این ضعیف.

(ن. ک. نفیسی ۱: ٤۰۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان «واقعة الحقایق»).

11352- اسلام آباد، گنج بخش ۲۲٦۲: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۳٤۳ - ۳۷۹) آغاز برابر نمونه.

11353- اسلام آباد، همانجا ۱٤۰۱: نستعلیق پخته، محمد امین، ۱۲۸۰ھ. در مجموعه رساله های او (ص ۸٦۸ - ۸۸۰)، در فهرست مجموعه بنام «واقعه الحقایق» و سرعنوان نسخه بنام «واقعهٔ حقانیه» است. (گنج ۲: ۸۵۰).

● 3809ـ والدیه : رساله دربارهٔ معرفت

از خواجه عبیدالله احرار (که یاد او در «ملفوظات خواجه» همین بخش آمده است). به خواهش والدین خود، که از وی خواسته بودند ، که برای ما چیزی نویسی از سخنان اهل الله ، که عمل به آن سبب حصول معرفت شود سیر و سلوک است ، به نثر روان ، آمیخته به نظم ، نامبوب.

دست کم در یک نسخه (لاهور، محمد شفیع) این رساله تقلید و فصل بندی شده است (ن. ک. سخنان اهل حق، بخش اخلاق).

آغاز : الحمد لله الاحد بذاته و کبریائه الواحد بصفاته و اسمائه والصلواة . . . اما بعد ، سبب تألیف این مختصر آن بود که والدین فقیر.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۹۷ «معرفت : والدیه» ـ نفیسی ۱ : ۲۶۳ و ۲ : ۷۷۸ زندگینامه و نام چند اثرش از ان میان «رسالهٔ والدیه» ـ اته : ۱۹۲۳ «والدیه» ـ دانش، دانشگاه ۱۶ : ۸۶ ، ۱۱۶ «والدیه») .

11354- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۹۳ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۹ه. باتاریخ ۹۰۰ه. به همین خامه در مجموعه (ص ۱۰ - ۳۰) در سرآغاز بنام «رساله خواجه عبدالله (چنین است) سمرقندی در طریقه نفی» نامیده شده . آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۷۲۸).

11355- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم استاد دانشگاه ۷۹۶ : نسخ زیبا ، امیر محمد بن امیر عالم بن خواجه محمد بخارایی، ۹۴۰ه. بدنبال «السیه»ی چرخی ، آغاز برابر نمونه ، در ثبت بنام خواجه عبیدالله احرار است ، ۲۰ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

11356- اسلام آباد، گنج بخش ۵۶۸۵ : نستعلیق خوش، محرم ۹۴۱ه. انجام افتاده ، همراه «نقراب» او، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۵۰).

11357- کراچی، موزه ملی ۱ / ۳۶۸ - ۱۹۶۴ .N. M : نستعلیق خوش، (ملا محمد حیات عرف امان) ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، سرلوح ، ۱۳ ص.

11358- کراچی، همانجا ۴۳ - ۱۹۷۸ .N. M : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه ، س ۵ مجموعه، ۱۲ ص (نوشاهی : ۷۸۲).

11359- اتک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی ، محمد صالح : نستعلیق ، سدهٔ ۱۰ه. (مجموعه) ، آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص.

11360- اتک ، همانجا : نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه، نگارنده سعد الدین کاشغری دانسته شده ، ۱۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

11361- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۸۹۰ : نستعلیق پخته، محمد پارسا ، ۱۱۷۵ه. (ص ۶۰ - ۷۷) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۵۰).

11362- کراچی، مولانا محمد هاشم جان مجددی: از سدهٔ ۱۲ هـ آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعه، ٤۱ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11363- راولپندی، بازار بهابرا، جامعه غوثیه مظهرالاسلام: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲ هـ. آغاز برابر، ۳٦ ص (نعیم اختر مجددی).

11364- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی: نستعلیق، غلام محمد بن عطاء الله، ۱۲۲۰ هـ، آغاز برابر، ٦۳ ص (خانم رضوانه سحر).

11365- چنیوت، جهنگ، ملک آباد، مولانا محمد اکرم: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ هـ. آغاز برابر، ۲۲ ص (محمد نذیر رانجها).

11366- پیشاور، سید امیر شاه قادری: نستعلیق پخته، عبدالشکور خواجه میر حیدری ۲ شوال ۱۲۹۱ هـ. آغاز برابر نمونه، در کلفون بنام «رساله حضرت ایشان» خوانده شده، ش ۱ مجموعه، سپس شرح رباعیات ابو سعید «حورائیه». ۳ ص (استاد محمد رضا همدانی)

11367- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق، خواجه محمد عثمان، ۱۲۹۹ هـ. آغاز برابر نمونه، (ص ۱۲۵ - ۱۳۸) مجموعه.

11368- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق خوش، خان محمد بن ملا فیض محمد، ساکن در ابن، جمعه ٤ ج ۱ / ۱۳۵۵ هـ. آغاز برابر نمونه، (ص ۳٤ - ٤۰ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

● 3810- وجدانیات و ذوقیات: ذوقیات

از محمد بن محمود دهدار (که یاد او در «الف انسانیت: ۹» گذشت). در دیباجه بدان نامی نداده و می گوید «تحطیط نامه ای بهر ثبت مختصر برخی از وجدانیات و ذوقیات قوم واجب دید».

دربارهٔ اینکه مدرک یا ادرک عقل آیا مطابق واقع است، یا مطابق ادراک عقل. «آیا ادراک و حکم نفس الامری ست و یا از خصایص عقل است و اگر از خصایص عقل است آیا مطابق واقع است یا مطابق ادراک عقل. یعنی امر واقع را چنانچه واقع است ادراک می کند، یا آنکه به خصوصیت خود ادراک می کند». سپس به علم الیقین و حق الیقین و عین الیقین می پردازد، و علم باری.

گویا دهدار دو رساله بنام «ذوقیات، ذوقیه» دارد. (ن. ک. زیر).

آغاز: حمد و سپاس مرخداوندی را که نهال وجود عالم به میوهٔ وجود انسان آراست... اما بعد، بر پژوهندگان دانش هویداست.

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱٤۸۳ «وحدانیات و ذوقیات» باهمین نشانی ها و ۲: ۱۱٥٤ «ذوقیات عقلی و معقولات ذوقی: ذوقیه» از همو، در چهار رکن و سرآغاز دیگر - دانش، دانشگاه ۱٦: ٥۲۲ «ذوقیات عقلی و معقولات ذوقی». گویا وی دو رساله دارد، که در برخی از فهرست ها هر دو به

«ذوقیات» نام برده شده الد ، از آن میان : نشریه ۱۰ : ۴۲ و مرآت العلوم ۲ : ۶ و آخوند همدان : ۱۵۱۴ «ذوقیات» و چهار کتابخاله مشهد : ۷۷۴ «ذوقیه» ـ نفیسی ۱ : ۲۹۷ «ابو محمد محمود بن محمد دهدار» که او را جز «محمد دهدار» می داند (ن. ک. الف السالیت : ۹ همین فهرست) و نام آثارش از آن میان «ذوقیت عقلی و معقولات ذوقی»).

11369- هزاره ، هری پور ، دارالعلوم اسلامیه ، رحمانیه : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه ، آغاز برابر نمونه ، همراه الف انسانیت ، ۱۱ ص (پرفسور اختر راهی).

● 3811ـ وجد نامه : سماع

از محمود ولد صوفی جان محمد ، که روزگارش از نسخه بدست نیامد. بایستی قادری باشد. نام خود و رساله را در دیباچه آورده است. سپس به تعریف «وجد» نزد صوفیان پرداخته است. لامبوب.

آغاز : حمدله صلاه. اما بعد. چنین گوید بندهٔ فقیر حقیر . . . محمود . . . که چند مضمون در بیان وجد شریف از نسخهٔ معتبر مطالعه نموده . . .

11370- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۲۰ : نستعلیق خوانا ، طفیل محمد ، سدهٔ ۱۳ه. ۹ ص.

● 3812ـ وجود : رساله در مراتب . . .

از شیخ محمود میان بن شیخ حسام الدین محمد فرخ عرف خوب میان بن شیخ رشید الدین مودود لالاحشی الفرخ شاهی، متوطن احمد آباد (گجرات ، هند). وی نگارندهٔ «حقایق السلوک» (ن. ک : ۱۴۱۴) است که در ۱۲۸۰ه/۱۸۶۴م در حیدر آباد نگاشته است.

آغاز : الحمد لله الذی اغرس اشجار النبوة من حضرت اسماء الالهیه . . . اقاویل چند در باب حقایق و سلوک و تصوف برای طالبان رقم زدهٔ کلک.

11371- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ۲ ، ۱۳ : نستعلیق ، محمد جعفر ، ۲۵ صفر ۱۳۰۹ه. (ص ۲۸۸-۳۱۵) (نوشاهی : ۶۰).

● 3813ـ وجود

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیئ : ۱۸» گذشت). در بیان وجود ، احدیت ، واحدیت، وحدت وجود ، وجود لابشرط ، وجود بشرط. به نثر آمیخته به نظم. و این جز «اصول» او (ن. ک. پیش از این) است که در مجموعه رساله های او (ص ۲۶۲-۲۶۴) و جز «وجودیه»ی او، که در همان مجموعه (ص ۲۹۳) چاپ افست شده است ، می باشد.

آغاز : الحمد لله علی افاضته الوجود فی عالم الغیب والشهود. . . بیت : نکته در وجود خواهم گفت ـ در معنی لطیف خواهم سفت.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۸۰ «وجود» همین رساله ـ و دست کم سه رسالهٔ دیگر از همو به همین عنوان ـ نفیسی ۱ : ۱۸۸ «مراتب وجود» و «رسالهٔ وجود» ـ ذریعه ۲۵ : ۲۷ «وجود»

که چهار رساله را در این موضوع از وی نشانی داده. مشار، مولفین ۶ : ۶۲۳ که نشانی چاپ رساله ای بنام «وجودیه» او را داده. مرآت العلوم ۳ : ۲۲۹ «وجود».

11372- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سدۀ ۱۰ه. (ص ۱۴۵-۱۴۹)، آغاز برابر، در نسخه نامی ندارد (گنج ۲ : ۶۳۸).

11373- دیره غازیخان، تونسه، کتابخانۀ محمودیه : نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی، ۱۲۹۳ه. (ص ۱۳۵ - ۱۳۹)، آغاز برابر، در سر عنوان بنام «رسالۀ وجودیه» است (نعیم اختر مجددی).

● 3814- وجود العاشقین : عشقیه

از سید محمد گیسودراز (که یاد او در «اسماء الاسرار : ۱۲۶۴» گذشت). گفتاری ست عرفانی، به نثر آمیخته به نظم، در عشق و عاشق و معشوق، باگواه آوردن از آیتها و سخنان عارفان بزرگ.

آغاز : سپاس بیحد و ستایش بی عدد، قادر مطلق و حاکم بر حق و جانان عاشق و صاحب جملۀ جهان.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۱۹۶ زندگینامه و نام آثارش، از آن میان «وجود العاشقین معروف به رسالۀ عشقیه». اته : ۱۸۵۸ تا ۱۸۶۰ «وجود العاشقین». اشکوری ۴ : ۲۸۳ «وجود العاشقین». نسخه ها ۲ : ۱۴۸۱ «وجود العاشقین». مرآت العلوم ۱ : ۲۳۱ «وجود العاشقین»).

11374- کراچی، انجمن ترقی اردو ۲ ق ف ۱۸ : نستعلیق، محمد بهادر، خاکپای سید شاه اسد الله، ۷ ج ۱۱۸۳/۲ه. (ص ۱-۱۳) (سرفراز : ۳۱۹ - نوشاهی : ۶۱).

11375- کراچی، همانجا ۳ ق ف ۱۹۱ : نستعلیق، سدۀ ۱۲ه. انجام افتاده، ۱۰ ص، در فهرست بنام «وجود العاشقین» آمده.

11376- کراچی، همانجا ۲ ق الف ۱۶ : نستعلیق، سده ۱۲ه. (ص ۱-۳۶) سرفراز : ۳۱۷ - نوشاهی ۶۱).

11377- کراچی، موزه ملی N M. ۱۹۶۶-۱۶۰/۲ : نستعلیق، (محمد علی ولد محمد شفیع)، ۱۰ شوال ۱۲۰۲ه. برای مطالعه خان امیر خان لودی زاده، آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (ص ۳۶-۵۳) (نوشاهی : ۲۸۳).

11378- فیصل آباد، چنیوت بازار، وکیلان، کتابخانۀ چشتی سلیمانی : نستعلیق، فیض رسول قادری عادلپوری، ۱۳ صفر ۱۲۳۳ه، (ص ۹۲-۱۰۴)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

11379- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۳۵۴/۱/۵۶۷۴ : نوشته عبدالله امروهوی، ۲۰ ذیقعده ۱۲۴۳ه. (۳ جون ۱۸۲۸ م) در فهرست بنام «وجود العاشقین، رساله» است (بشیر حسین ۲ : ۲۶۴).

11380- کراچی ، موزه ملی ۷/۱۰-۲۱۰-۱۹۶۵ .N. M : نستعلیق (میر ابو القاسم ، ۱۲۵۹ھ) مبحثی ست از و در عشق شاید بخشی از این کتاب باشد : عشق مرغ . . . است اینجا مسافرانه آمده (ص ۱۰۵-۱۰۸ ، مجموعه).

11381- کراچی، همانجا ۱۹/۱۰-۲۱۰-۱۹۶۵ .N.M : نستعلیق، (همان میر ابوالقاسم، ۱۲۵۹ھ آغاز برابر نمونه ، ش ۱۹ همان مجموعه (ص ۳۵۳-۳۶۷) (نوشاهی : ۲۸۳).

11382- کراچی ، موزه ملی ۸۵۴-۱۹۶۱ .N. M : نستعلیق ، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۴ ص (نوشاهی : ۲۸۳).

11383- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق الف ۱۳ : نستعلیق، سده ۱۳ھ. (ص ۲۳-۳۰).

11384- کراچی ، همانجا ا ق ف ۹۷ : نستعلیق ، سده ۱۳ھ. ۱۴ ص (سرفراز : ۳۲۰ - نوشاهی :).

11385- حیدر آباد ، دانشگاه سند ، سنترال لائبریری ۲۶۵۹۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ھ. (گ ۱-۲۰) ، آغاز برابر نمونه (سید خضر نوشاهی).

11386- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق الف ۱۳ : نستعلیق ، محمد جعفر ، ۲۵ ج ۲/۱۳۰۹ھ. (ص ۱۰۶-۱۱۶) سرفراز : ۳۱۶ - نوشاهی : ۶۱).

11387- کراچی ، موزه ملی ۱۸۲-۱۹۷۱ .N. M : نستعلیق خوش ، محمد اقبال علی عرف محمد بدر جهان ، ۲۰ رمضان ۱۳۳۰ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (نوشاهی : ۲۸۳).

● 3815- وجود مطلق

از شیر محمد.

نامبوب ، دربارهٔ وجود مطلق ، اطلاق و تعین ، اجمال و تفصیل، تعینات وجودیه و امکانیه ، مرتبهٔ اجمال ، وحدت و برازخ ذوجهتین ، و احدیت ، احدیت ذاتی ، وحدت ، مراتب خمسه ، مرتبهٔ اسماء و صفات ، نفی و اثبات ، صفت تنزل ، غیب مطلق ، شهادت ،مطلق ، اعیان ثابته ، ارواح مجرده ، عالم ناسوت ، حضرت جامع الانسان ، عالم جبروت ، روح حیوانی ، مظاهر خمسه ، ملکوت ، وجود تخیلی ، وهم و تخیل ، مرتبت شهود ، مرتبت ربوبیت ، نفس الامر . . .

آغاز : الحمد لله الذی نور قلوبنا بالا سلام و الصلاة علی . . . باید دانست که وجود مطلق دو مرتبه است ، اطلاق و تعین. تعین را دو مرتبه است اجمال و تفصیل.

11388- راولپنڈی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی : نستعلیق ، شیر محمد ، ۲۸ رجب ، سده ۱۴ھ. آغاز برابر نمونه، ۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال)

● 3816- وجود مطلق

از عبدالرحیم. در ۱۱۲۰ھ (۱۷۰۸م) و این جز «وجود مطلق» ایوانف ، کرزن ۱۲/۴۶۲ می باشد (بشیر حسین).

(ن. ک. ایوانف ، کرزن : ٤٦٢ (١٢) «رساله در ذکر وجود مطلق» ناشناخته. با سر آغاز : بدان ای عزیز که نزد اهل گفت و تحقیق.

11389- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ١/٤٩٢/٣٥١٦ : بخامه نگارنده ، ١١٤٤ھ (١٧٣١م.) در شاه جهان آباد ، با دو مهر از نگارنده (بشیر حسین ٢ : ٢٦٤).

● 3817- وجودیه ؛ رسالهٔ وجود

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ١٢١١» گذشت). دربارهٔ وجود و اخلاقیات عرفانی ، وجود باقی حضرت حق و وجود عارضی مجازی مخلوقات ، و پیمودن راه فنا و پیوستن به وجود حق. به نثر آمیخته به نظم ، باسرسندهای «ای طالب صادق» و در نگارش خود به مانند دیگر نوشته هایش بسیار بی پروا : «منقولست از شیخ شبلی که روزی گذرشان برجایی افتاد ، که قاری این آیت قرائت میکرد : ان اصحاب الجنة . . . حضرت فریاد زد : اللهم لاتجعلنی منهم ، خدایا مرا از جماعتی مگردان که به فوا که جنت از تو بار مانم». و به علما می تازد.

آغاز : الحمد لله الذی اعطی الانسان وجوداً و رتبه والصلاة والسلام . . . اما بعد ، قال رسول الله وجودک ذنب لایقاس علیه ذنب. بدان ای درویش صادق ، که وجود بر دو نوع است : وجود حقیقی باقی.

(ن. ک. نفیسی ١ : . . . ٤ زندگینامه و نام ٣٢ اثر او از آن میان «رسالهٔ وجود»).

11390- اسلام آباد ، گنج بخش ٩٠٧٨ : نستعلیق ، (١٠٩٩ھ) ، آغاز برابر ، ٣٥ ص.

11391- کراچی ، موزه ملی ١٣٧-١٩٦٩ .N. M : نستعلیق ، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی ، ش ١ مجموعه ٢٠ رساله از همو ، نوشته ١١٥٤ھ (ص ٢-٢٨) ، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ٢٢٤).

11392- اسلام آباد ، گنج بخش ٢٢٦٢ : نستعلیق پخته ، سده ١٢ھ. در مجموعه رساله های او (ص ٩٠-١٠٦). آغاز برابر نمونه.

11393- اسلام آباد ، همانجا ١٤٠١ : نستعلیق پخته ، محمد امین ابن حاجی قربان ، ١٢٨٠ھ در مجموعه رساله های او (ص ٣٦٨-٣٩٨) ، آغاز برابر نمونه (گنج ٢ : ٨٥٢).

● 3818- وجودیه

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ٩٧١» گذشت).

گویا چند رساله در این باره از و در دست است. یکی دربارهٔ ترکیب جسمانی از نظر عرفانی ، بااین سر آغاز : آفتاب عنایت از فلک ولایت و بروج هدایت بر اراضی قلوب مستعدان قبول فیاض حکمت. (نسخهٔ کراچی). دوم که در آن نخست وجود را به قدیم و حادث تقسیم کرده ، سپس مراتب سه گانهٔ وجود را : نورانی ، ظلمانی ، برزخی ، و آنگاه نور مطلق را که همان وجود قدیم است شرح کرده.

پایین سر آغاز: بدانکه وجود منقسم می شود به وجود قدیم عز شأنه و وجود حادث که متکلم آنرا واجب و ممکن می خوانند. سوم رساله ای دربارهٔ وجود از وی، که سر آغاز آن برابر «حل الفصوص ۱۷۳۹» (ن. ک. معین نخش) اوست. و بطور کلی همان مطالب را دربارهٔ عوالم پنچگانه و وحدت وجود دارد. (ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۴۷۹؛ نسخهٔ ملی و نسخهٔ قاهره).

(ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۴۷۹ «وجودیه» بادو سر آغاز دیگر ـ علمای هند: ۱۴۸ ـ ایوب قادری: ۳۵۱ زندگینامه و نام برخی از آثارش از آن میان «رسالهٔ وجودیه» ـ صفا ۳: ۱۲۹۶ زندگینامه و نام ۴، اثر او، از آن میان «رسالهٔ وجود»).

11394- اسلام آباد، گنج بخش ۹۰۴۴: استعلیق پخته ریز، در مجموعه رساله های او نوشته ۱۸۸۵ه. (ص ۵۱۰-۵۱۲). نخست وجود را به قدیم و حادث تقسیم کرده، سپس مراتب سه گانه وجود را: نورانی، ظلمانی، و برزخی آنگاه نور مطلق را که همان وجود قدیم است شرح کرده. آغاز: بدانک وجود منقسم می شود به وجود قدیم عز شانه و وجود حادث که متکلم انرا واجب و ممکن میخواند. و وجود حادث را سه مرتبه است (گنج ۳: ۶۵۲).

11395- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳: نستعلیق، سدهٔ ۱۱ه. با مهر کنده ۱۱۵۵ه. در مجموعهٔ رساله های او (ص ۲۳۵ - ۲۳۹). به نام «وجودیه» در وجود مطلق، وجود مجرد و مقید. آغاز: بدان ای عزیز که نرد اهل کشف و شهود و تحقیق وجود را من حیث هو هو یعنی مطلق اعم (ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۴۷۹) (نوشاهی: ۴۶).

11396- کراچی، موزه ملی ۳ - ۱۹۵۷ - ۹۱۲/۴۰ N. M.: نستعلیق ریز، پیش از ۸۹۴ه. آغاز برابر نمونه یکم، ش ۳ مجموعه (ص ۵۲ - ۵۶) (نوشاهی: ۲۸۳).

11397- حیدر آباد، تند و تیمر، گنجینهٔ نظامایان: نسخ زیبا، محمد نصر الدین بن ابو نصر سندی، ۲۶ ع ۱۱۷۵/۱ه. (ص ۲۲۰ - ۲۲۴)، آغاز برابر رسالهٔ دوم (بدانکه وجود منقسم) (نعیم اختر سندهی).

● 3819. وجودیه: رساله در وجود

از فرید الدین شکر گنج. همانکه سه نسخهٔ آن در ص: ۹۰ نشان داده شد. اینک نسخه ای دیگر:

11398- اسلام آباد، گنج بخش ۸۸۲۷: نستعلیق ریز، سلخ رجب ۱۱۶۳ه (ص ۲۰۳ - ۲۰۴). آغاز به همانگونه. در آغاز و کلفون از فرید الدین گنج شکر دالسته شده.

● 3820. وجودیه

منسوب به خواجه معین الدین حسن سجزی (که یاد او در «انیس ارواح: ۱۲۹۴» گذشت). دربارهٔ رگهای وجود انسانی و اقسام آنها، و نیروهایی ناشی از ریاضت و چله نشینی، در وجود آدمی.

مایه ای هندی دارد. در دو باب : ۱- رگهای وجود آدمی ، ۲- کیفیت دم (نفس).

آغاز : گفتار حضرت خواجه معین الدین حسن سجزی ق. ه. بیان رگ سکمنا و بعده چنکلا و نیکلا ، و بعد از آن سه رگ تو تالگا شدند.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۰۱۰ «آداب دم زدن» که همین رساله است - بشیر حسین ۲ : ۲٦٤ «وجودیه» همین رساله ، در اینجا نادرست به ایوالف کرزن ٤٦٠/٥ احاله شده ، در صورتی که آن رسالهٔ دیگری ست - اشکوری ۲ : ۱۸ «وجودیه» از گنج شکر ، که نسخهٔ دیگری ست از آنچه ایوالف نشان داده - بزم صوفیه : ٥۳ که به نقل آمده است «از یشان هیچ تصنیف مستقلی ذکر نشده است» - پاکستان و هند ۳ : ۱۰٤ زندگینامهٔ سجزی و نام چهار اثرش از آن میان «رسالهٔ وجودیه» با سر آغازی دیگر - موزهٔ سالار ۸ : ٣٤٥٨/۱ «سرمایهٔ جوگ» از ه‍و ، که گویا همین است).

11399- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦۲ ، ۲۹۷ معین ٦٦ ، ۲۹۷ صرف : شکسته ، ۱۰۸٤ه. آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «گفتار خواجه معین الدین» است (عباسی ۱ : ۱۸۲).

11400- اسلام آباد ، گنج بخش ٦۳۱٤ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۰۸٤ه (ص ۱۲۰ - ۱۳۰) ، آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «رساله معین الدین سجزی» آمده (گنج ۲ : ۷۰۱).

11401- گجرات ، شاه دوله رود ، حکیم عبدالرحیم جمیل : نستعلیق ، غلام مولا ، سدهٔ ۱۱ه. آغاز برابر نمونه (ص ۹۷ - ۲۰۲) ، در دو باب (سید عارف نوشاهی).

11402- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٤۳۰۲/۱۲٤۹/۱۱ : نوشته محمد اکرم شریفی ، ٦ شعبان ۱۱٦٤ه (۱۹ جون ۱۷۵۱ م) ۳ جلوس احمد شاه آغاز برابر نمونه (بشیر حسین ۲ : ۲٦٤).

11403- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹٦٥-۲۱۰/٤ : نستعلیق ، (میر ابو القاسم طباطبایی ، ۱۲٥۹ه.) آغاز : حمدله. (سپس برابر نمونه) ، ش ٤ مجموعه (ص ۸۱ - ۹۰) (نوشاهی ۲۸٤).

11404- سیالکوت ، ظفر وال ، ایم ای کاظمی : نستعلیق ، با تاریخ ۱۲۹۹ه. در پایان مجموعه (ص ۱۰ - ۱۸) ، آغاز نزدیک به نمونه (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11405- لاهور ، محمد شفیع ۱۱/۳۰٥ : نستعلیق ریز ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «وجودیه» یا «رساله در بیان رگها» یاد شده است ، ۹ گ (بشیر حسین : ۲٦۱).

11406- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ی الف ۱۳ : نستعلیق محمد جعفر ، ٤ شعبان ۱۳۰۹ه. (ص ۱٥۰ - ۱٥۷) تنها دو باب را دارد. آغاز : بیان رگ اول سکمنا ... (نوشاهی : ٦۱).

11407- لاهور، کتابخانه فقیر سید مغرث الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز : چنان میگوید که اول حق تعالی خواست که خود را ببیند ، و از خود نور جدا کرده تماشای خود کند ، . ، ص ۲۱ ص (پایان نامه دکتر خالده صدیقی).

11408- لاهور، دانشگاه ، شیرانی ۳۵۹۸/۸/۵۷۵ : تاریخ یاد نشده ، در فهرست زیر نام «وجودیه معروف به رساله در بیان رگها» آمده است (دکتر محمد بشیر حسین ۲ : ۲٦٤) .

● **وجودیه** : اصول

کرمانی. در ص : ۱۲۷۷ گذشت.

● **وجودیه** : کشف حقایق الوجود

منتخب الدین سروری اکبر آبادی

● **3821ـ وجوه تسمیه**

از محمد سعد الله. به سال ۱۲۵٦ھ/۱۸٤۰م. (ن. ک. خلاصة النوادر : ۱۵۱ ، که تشابهی در نام و نزدیکی در زمان و موضوع هست).

آغاز : باید دالست که در تسمیه پنجهزار و سه صد و دوازده ترکیب به اختلاف معانی محتمل است. به این نهج : الرحمان مخبر و وصف الله.

11409- لاهور ، جامعه نظامیه ، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق پخته ، حسین بیگ ، ۱۲۸۳ھ. ص ۷۰ (نعیم اختر مجددی).

● **وحدت نامه** : مثنوی

علام محیی الدین نوشاهی بخاری ـ در بخش منظومه ها خواهد آمد.

● **وحدت وجود** : ارشاد السالکین

محمد برهانپوری. در ص : ۱۲۳٦ گذشت.

● **3822ـ وحدت وجود**

از مولوی رشید الدین دهلوی (سرنامه). که در تاریخ نوشتن نسخه ، پیرامون ۱۲۵۲ - ۱۲۵۸ھ از وی به مرحوم یاد شده است.

آغاز : الحمد لله الواحد القهار الذی لیس فی دارالوجود غیره دیار . . . اما بعد ، این رسالهٔ وجیزه است در مسئلهٔ توحید وجودی ، که در بعضی اسفار بنابر.

11410- اسلام آباد، گنج بخش ۹۱۵۸ : نستعلیق پخته ، جنگ سراینده ای با تخلص آشفته ۱۲۵۲ - ۱۲۵۸ھ (ص ۳۷-۳۹).

● **3823- وحدت وجود :** اثبات . . .

از رضا شریف نجفی قمی حسینی (ص ۲۰). (ن. ک وحدت وجود، میان محمد شریف : زیر).
مسجع و مقفی، در وحدت وجود : پیش از هزار سال خدا و رسول بود - بعد از هزار سال محمد شریف شد - بگذشت از کثافت و هم وجود خویش - رنگ علی گرفت و علی لطیف شد.

آغاز: الحمد و الصلاة علی محمد و هو المسمی بجمیع اسماء الله تعالی، اسمه فی الحقیقة الاحدیه احد صمد نور و تر، قل هو الله احد، الله الصمد . . .

11411- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیهٔ سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته آمیز، پخته، ۱۳۰۰ھ که گویا به خامهٔ نگارنده است، جدولبندی سه راه زر و رنگها (ص ۲ - ۲۰ مجموعه) (محمد نذیر رانجها).

● **3824- وحدت وجود :** رساله در . . .

از میان محمد شریف (گویا نگارندهٔ «روایح فی حل کلمات الروایح» در شرح «لوایح : ۱۸۶۰» باشد، که در هند می زیسته است). به نثر آمیخته به نظم، در این رساله ضمن گفتگو از وحدت وجود، حضرت محمد(ص) را مرکز وجود قرار داده است : محمد را خدا دانی جدایی ست - دو بین را از دو بینی ها جدایی ست . . . محمد جوگی و سیاسی آمد - محمد کشن متهرا باسی امد - محمد رام و برمهاو مهیش است - نمودار مهادیو و گنیش است . . . محمد شد شریف اندر هزاری (ن. ک. پیش از این). تو مال هستیش را چون شماری.

آغاز: این اشرف کلام، کلام شریف است - این نطق سروری همگی بی حریف است. الی انا الله گفتار وحدت است، نور شریف بوده و ذات.

11412- کراچی، انجمن ترقی ۲ ق ف ۱۰ : نستعلیق، جان محمد محرمی چشتی، ۲۷ ج ۱/سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۲ - ۱۱) آغاز برابر نمونه (سرفراز : ۵۰۲- نوشاهی : ۱۵۵).

● **3825- وحدت وجود :** تقریری در . . .

تقریری ست از حافظ صدر الدین حیدر آبادی، که بایستی میان سدهٔ ۱۱ - ۱۲ھ می زیسته باشد در پاسخ پرسشی، دربارهٔ وحدت وجود و وحدت شهود. در آن آمده : «حضرت شیخ علاء الدولهٔ سمنانی از متقدمین و شیخ احمد سرهندی (ن. ک. اثبات نبوه : ۱۰۲۲) از متأخرین و نیز «مذهب شیخ محب الله اله آبادی (ن. ک. تسویه بین الافاده : ۹۴۶)». به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: تقریر حافظ صدر الدین، از حیدر آباد. مسئلهٔ وحدت وجود و شهود استفسار نموده بودند میان صاحب بر طریق نمونه، اجمالا این چند سطور را نوشته بودند. اول معنی این دو کلمه باید فهمیده یا از حقیقت حال باید شنید.

11413- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۷ : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ھ. (ص ۵۶۴ - ۵۶۷) (گنج ۲ : ۸۵۳).

● 3826ـ وحدت وجود

از عبدالله بن عبدالحکیم سیالکوتی. (م ۱۰۹۳ھ/ ۱۶۸۲ م) که یاد او در «زاد اللبیب» بخش اخلاق خواهد آمد.

بنام اورنگ زیب (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ھ)، نامبوب، باسربندهای «تمثیل،فایده» گفتهٔ مشایخ را، به ویژه پیران نقشبند رادر: اسمای و صفات واجبی، عین ذات، عین یکدیگر، حقیقت محمدی، تعین اول، وحدت، تعین ثانی، احدیت، حقایق سایر ممکنات، صورت معقوله منفصله، حضرت علم، اعیان ثابته، وجود خارجی، اعیان خارجه، عکس اعیان ثابته، مرتبه الوهیت، صورت مرآت، صورت علمی، نفس‌الامر، وجوب و امکان.

آغاز: هذا منک نحو کن من الله العزیز العلیم... چون در خاطر قدسی مناظر خلیفة الله فی الافاق... شاه عالمگیر مذکور شد... والد فقیر عبدالحکیم بن شیخ شمس الدین در دانستن مسئلهٔ توحید مختار صوفیهٔ وجودیه.

11414- الک، سکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، در پایان نام نگارنده، عبدالله بن الحکیم سیالکوتی یاد شده، ۱۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11415- وهاری، میلسی، سردار جهنگیر: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر، ۳۶ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3827ـ وحدت وجود

در کلفون از شیخ عبدالقادر جیلانی (۴۷۰ - ۵۶۲ھ/ ۱۰۷۸ - ۱۱۶۶ م) دانسته شده است. بند هایی ست به عربی و فارسی. نخست شش مرتبهٔ وجود را به عربی گفته: ۱- مرتبهٔ غیب اول، ۲- مرتبهٔ غیب ثانی، ۳- ارواح، ۴- امثال، ۵- اجساد، ۶- مرتبهٔ جامع الجمع یعنی انسان. سپس: عالم ارواح دو قسم است: آنکه به عالم اجسام تعلق دارد، آنکه در سماویات تصرف کند (ملایکه)، عالم اجساد دو قسم است...

آغاز: بسمله. ما فی الوجود من الاعین واحده، وهی حقیقة الحق و وجوده و هوالموجود المشهور بهذه الحقیقه... بدان که عالم ارواح، دو قسم است. قسمی آنکه به عالم اجسام.

11416- اسلام آباد، گنج بخش ۱۱۷۵: نسخ و نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۱۳۷ - ۱۴۱) (گنج ۲: ۸۵۳).

● 3828ـ وحدت وجود

از عزیز نسفی (که یاد او در «انسان‌کامل: ۱۲۹۰» گذشت). باسربندهای «ای درویش»، در چهار فصل. این گفتار در «انسان کامل» نیامده است.

آغاز: ای درویش بدانکه اهل وحدت دو طایفه اند: یکی اصحاب نار و یکی اصحاب نور، در بیان سخن اصحاب نار در وحدت وجود.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۸۲ «وحدت وجود» - ذریعه ۲۵ : ۵۶).

11417- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو ٹاؤن: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ه. ش. ۱۷ مجموعه. ۲ رسالهٔ او، ۴ فصل (سید خضر نوشاهی).

● **3829- وحدت وجود**: رساله در . . .

از محمد علی مهاجر، از گروه قادریان، مرید شاه محمد عثمان ساوی، که این یکی مرید شاه مخدوم قاری ساوی بوده است.

در دیباچه گوید: روزی باهم مشربان در وحدت الوجود، مکالمه افتاد، و بعضی از رسایل جناب مرشد مرشدی شاه مخدوم القاری الساوی و حضرت مولانا عبدالعلی محمد انصاری به ملاحظه در آمد. بفیض و تأیید باطنی جنابین، آنچه در اثبات این مسئلهٔ حقه بخاطرم خطور کرده به قید قلم در آوردم.

آغاز: خدا در انتظار حمد ما نیست - محمد چشم براه ثنا نیست ... پس از ادای شکر و سپاس مرشدان نامدار طریقت و مدح و ثنای کامکار معرفت.

(همان: نسخه ها ۲ : ۱۴۸۲).

11418- کراچی، انجمن ترقی اردو ۱ ق ف ۵۰۱: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۸ ص (سرفراز: ۳۲۵ - نوشاهی: ۳۴).

● **3830- وحدت وجود**

از شاه محمد غوث پیشاوری لاهوری قادری (که یاد او در «اسرار الطریقه: ۱۲۵۵» گذشت).

دربارهٔ وجودیان و شهودیان، و نظریات ایشان در وحدت وجود و وحدت شهود.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد ذاتی را که هر چه در خارج یا در ذهن است، از ذوات و صفات پرتو ذات و صفات اوست و جز او هیچ شیئی وجود ندارد.

11419- کیمبل پور، حسن ابدال، منظورالحق صدیقی: نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۱۶ ص (پرفسور اختر راهی).

● **3831- وحدت وجود**: مراتب سه گانه

از ناشناس. آغاز می شود به شرح مراتب سه گانه: مرتبهٔ احدیت که ذات بحت و هستی صرف است. دوم وحدت که مرتبهٔ جمال صفات است. سوم واحدیت که مرتبهٔ تفصیل صفات و مرتبهٔ الوهیت است، که سالک باید آن مراتب را بشناسد. سپس حقیقت محمدی، وجود مطلق، صور اعیان، مرتبهٔ ارواح، مرتبهٔ مثال، غیریت، مرتبهٔ بطون مراتب وجود . . .

و پایان می یابد: موجودی نیست مگر ذات او و اطلاق وجود بر اعیان از روی مجاز است . . . چشم بگشای که جلوهٔ دیدار - متجلی ست . . .

آغاز: حمدله. صلاة. باید دانست که حضرات وجود الهی را که حقیقت الحقایق است، سه مرتبه است، که آنرا غیب می نامند. اول مرتبهٔ احدیت.

11420- اسلام آباد، گنج بخش ۳۷۷: نستعلیق خوش، پیرامون ۱۲۳۴ھ. (ص ۱۵۶ - ۱۶۳)، موریانه زده، آغاز برابر نمونه، در فهرست بنام رساله عرفانی آمده (گنج ۲: ۶۸۷).

11421- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ٦ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3832- وحدت وجود: رساله در . . .

ناشناخته. شاید یکی نباشند.

11422- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۹۷۰ / ۲۲ / ٤۰۲۲: نوشتهٔ محمد عیسی، ۱۹ ع ۲/۱۱۶۹ھ. (۲۱ مارچ ۱۷۵٦ م). در فهرست بنام «رساله در وحدت وحود» آمده (بشیر حسین ۲: ۲۲۲).

11423- کراچی، موزهٔ ملی ۱/۸۹۱ - ۱۹٦۱ .N. M: نستعلیق، سید قیام الدین (۱۲۷۵ھ. در حیدرآباد). آغاز: مسئلهٔ وحدت وجود. باید دانست آنچه از مصنفات شیخ اکبر . . .، در آن از ابن عربی بهره برده است، (ص ۲۵ - ۳۳ هامش) (سید عارف نوشاهی: ۱۵۷).

● 3833- وحی و الهام و خوابدیدن: بیان . . .

از عزیز نسفی. (یکی از رساله های «انسان کامل: ۹۰۲۲» اوست). باسربندهای «ای درویش». در هشت «فصل»: ۱- در بیان روح انسانی، ۲- ملائکهٔ سماوی، ۳- دل انسان کامل، ٤- سخن اهل شریعت، ۵- سخن اهل حکمت، ٦- در دانستن غیب، ۷- خواب و بیداری و خوابدیدن، ۸- نصیحت. این گفتار در «انسان کامل» (ص ۲۳۳ - ۲٤٦) چاپ شده است و جز «اسرار الوحی: ۱۲٦۲» او می باشد.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، چنین گوید . . . که جماعت درویشان . . . که می باید در وحی و الهام و خوابدیدن رساله جمع کنید.

(ن. ک. ذریعه ۵: ٦۱ «وحی و الهام و خواب دیدن». نسخه ها ۲: ۱٤۸۳ «وحی و الهام و خواب دیدن»).

11424- کراچی، جمشید رود، جامع مسجد نیو تاؤن: نستعلیق خوش، سید امام الدین احمد گلشن آبادی، صفر ۱۲۹۵ھ. ش ۱٦ مجموعه . ۲ رسالهٔ او، در ۳ فصل (!) و آغاز آن یاد نشده (سید خضر نوشاهی).

● 3834- ورد الابرار

از محمد حسن علی مائلی، بدستور امیر سید محمد یحیی خان بهادر اکبر جنگ، در ع ۱ / ۱۲٤۷ھ (۱۸۳۱ م). اوراد است و اثرات اسماء که به ترتیب تهجی آورده شده است، و در آغاز

زندگینامهٔ کوتاهی از اصحاب بدر .

آغاز: تحیات و افرات نیاز درگاه قادری که هلال را به درجهٔ بدر رساند .

11425- کراچی، انجمن ترق ٤ ق ف ۱۷۲ : نستعلیق و نسخ، سید بهاء الدین، ۲٤ ذیحجه ۱۲۶۲ھ و در پایان «درود معظم»، ۱۹۲ ص (سرفراز : ۲٤۸ - اوشاهی)

● ورد محمدی : ترجمهٔ فتح الفضل

از خواجه گل محمد سندی (۱۱۷۸ - ۱۲۱۸ھ/ ۱۷٦۵ - ۳ - ۱۸۰٤) بن خواجه محمد زمان اول .

ترجمهٔ «فتح الفضل» عربی مخدوم عبدالرحیم گرهوری (۱۱۵۲-۱۱۹۲ھ/۱۷۳۹-۱۷۷۸ م) است ، حاوی سخنان صوفیانهٔ خواجه محمد زمان اول پیشگفته ، که به زبان سندی بوده و او به عربی در آورده بود . وگل محمد انرا از عربی به فارسی در آورده است .

(ن. ک. : پیشگفتار چاپ حدیقه الاولیاء ، شادروان حسام الدین راشدی : ۱۱-۱٤)

آغاز : الحمد لله الذی جعل قلوب الاولیاء مرآت للظهور، والصلاة علی محمد وآله وصحبه الذین فازوا . . .

11426- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، بی تاریخ ، کاغذ هندی ضخیم ، آغاز برابر نمونه ، ۲۱ ص ۱۷ س (پرفسور روشن آرا بیگم).

● 3835- ورد المریدین

از بابا داود خاکی کشمیری (که یاد او در «دستور السالکین : ۱٤۵۱» گذشت). قصیده ای ست در مناقب مریدش، شیخ حمزهٔ کشمیری (م ۹۸٤ھ/۱۵۷٦ م). سپس خود آن را به نام «دستور السالکین» به نثر گزارش کرده است.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٦٤ و ۵٤۰ زندگینامه و نام چند اثرش ، از آن میان همین منظومه - پاکستان مین فارسی ۲ : ٤٤۸ «بابا داود مشکواتی» کشمیری که کس دیگری ست و از این قصیده در «اسرار الابرار» خود بهره برده و : ٤۵۱ ذکرش).

11427- لاهور ، کتابخانه الریاض - جی معین الدین : نستعلیق ، سرلوح ، ۱۲۵۸ھ . ۱۳ گ (دکتر ظهور الدین احمد - سید عارف نوشاهی).

11428- گجرات ، پرفسور احمد حسین قلعه داری : تاریخ و نشانی یاد نشده ، و گفته شده که ظاهر نزد ایشان است (شعرای کشمیر ۱ : ۲۲۵).

● 3836- وسیلة النجات والوصول فی شرح ابیات معراج القبول

متن «معراج القبول» از محمد فاخر زایر عباسی (۱۲۰۱ - برهانپور ۱۱٦٤ / ۱۷۰۸ - ۵۰ - ۱۷۵۱ م) بن محمد یحیی معروف به شاه خوب اله آبادی (برای این یکی ن. ک.کلمات مؤتلفه : ۱۸۰۹)

شرح از خیرالدین محمد الهٔآبادی، به سال ۱۱۸۶ه/۱۷۷۲م بنام «وسیله...» نگاشته است (دیباچه).
آغاز: حمد بیحد مبدعی را سزاست که عالم کون را به امر کن از نهانخانهٔ عدم بر منصهٔ شهود جلوه گر ساخته.

(ن. ک. ذریعه ۹: ...٤ «دیوان زایر هندی» همین کس و ۲۱: ۲۳۲ «معراج القبول» از قلندر شاه که منظومهٔ دیگری ست. فقهای هند ه (۲): ۲۰۹ تا ۲۲٤ محمد فاخر زایر زندگینامه و نام کارهایش: ۱- نور السنة، مثنوی که گزیدهٔ «سفر السعاده» ی فیروز آبادی ست، ۲- قرة العینین در اثبات سنیة رفع الیدین، به نثر، ۳- رسالهٔ نجاتیه، عقاید، این سه چاپ شده اند، ٤- مثنوی در تعریف علم حدیث، ۵- دیوان فارسی او).

11429- شیخوپوره، سرمیدانی، گنجینهٔ ضیاء العلوم: نستعلیق پخته، سدهٔ ۱۲ه. ۱۵٤ ص. (نعیم اختر مجددی).

● وصایای خواجه عبدالخالق غجدوانی

● وصایای خواجه محمد پارسا

● وصایای گیسو دراز

هر سه در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● 3837ـ وصول الی الله

ز شرف الدین احمد یحیی منیری (که یاد او در «آداب المریدین، شرح: ۱۲۱۹» گذشت).
و به نوشتهٔ بشیر حسین (۲: ۲۶۵) این همان رساله ای ست که ایوانف، کرزن ٤۱۲ آن را از نجم الدین کبری (ن. ک. اصول عشره: ۱۲۷۹) دانسته است.

در سیر و سلوک، برای مبتدیان تا منتهیان، با سربندهای «ای عزیز»، بر بنیاد: قلت طعام، قلت منام، قلت اختلاط مع الانام تکیه کرده است و سپس سه منزل راه وصول: خروج از افعال بهیمیه، انقطاع عما سواه، خروج از صفات بشری و خودی یعنی بقاء بالله. با سربندهای «ای عزیز».

(ن. ک. ایوانف، کرزن: ٤۱۲ «رساله در وصول الی الله» که آن را منسوب به نجم الدین کبری و ترجمه و شرحی از آثارش دانسته. با این سر آغاز: اعلم ان الوصول الی الله تعالی ثلاثة انواع... ای عزیز طالب را باید که از صفات خود فانی شود. پاکستان و هند ۳: ۱۱۳ تا ۱۱۵ زندگینامهٔ منیری و نام ۱۳ اثر او و از آن میان «وصول الی الله»).

11430- لاهور، دیال سنگه ترست ۱۲۱ الف: نستعلیق، ۱۱ رمضان ۱۱۱۳ه. آغاز: داور الصوفیه و المؤمنین و الکملین...، در فهرست از منیری دانسته شده است، ۱۰ گ (دیال سنگه ۲: ۸۰).

11431- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱٤۲۸/۸/٤٤۸۸: نوشته شمس الدین عثمان، میانه

سده ۱۳ه. شاید ۱۲۲۱ یا ۱۲۳۲ (۱۸۰۶ یا ۱۸۱۶ م) نسخه از آن شرف الدین منیری دانسته شده است (بشیر حسین ۲ : ۲۶۵).

3838. الوصول الی الله

از شیخ عبدالقادر جیلانی (۴۷۰ - ۵۶۲ه/۱۰۷۸ - ۱۱۶۶ م). نخست راه های وصول را در سه گونه به عربی یاد می کند : ۱- تزکیهٔ نفس ، ۲- تصفیهٔ قلب ، ۳- تجلیهٔ روح. آنگاه به فارسی ست ، به نثر آمیخته به نظم. با سرنندهای «ای عزیز طالب باید که». در سلوک و پند و اندرزهای صوفیانه و مسایل تصوف : مقامات طالب ، فنا چیست ؟ اقسام وجود ، شغل بر سه گونه، مراقبتها ، توبه ، غنا چیست ؟ ، فقر چیست ؟ ، آشتی چیست ؟ ، کمال بی نیازی.

آغاز : حمدله. صلات. اما بعد ، فهذه رسالة المسمات بالوصول الی الله ، فی سلک سلطان السعادات غوث الاعظم شیخ محیی الدین سید عبدالرزاق جیلانی

11432- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۸۶ : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۱ه (ص ۵۷۴ - ۶۱۲) ، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۵۴)

11433- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵/۹۴۴/۲۹۹۶ : نوشته حامد علی ؛ پیرامون ۱۲۴۲ه (۱۸۲۶ م) در فهرست بنام «رساله الوصول» است (بشیر حسین ۲ : ۲۲۵).

3839. وصیت السالکین

از سید صفی الله مخاطب به سیف الله و اسد الله، که از چهار گروه (گویا : قادری ، نقشبندی ، سهروردی و چشتی) اجازهٔ طریقت و خلافت یافته است. (همان. نسخه ها ۲ : ۱۴۸۴).

در دو «باب» : ۱- نماز سالکان ، ۲- معرفت الاشیاء ، در پنج فصل.

آغاز : الحمد لله علی کل نعمائه . . . اما بعد هذا ، بیان کافی و کلمات شافی آنست که فقیر حقیر سید صفی الله سیف الله اسد الله خطاب من الله و کتاب عن الله چنین می گوید.

11434- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۲ ق الف ۲۸ : نسخ ، شاه متوالی بن شاه جمال الله حسینی ، (۱۱۲۲ه) (ص ۱ - ۲۳) (سرفراز : ۳۲۶ - نوشاهی : ۶۲).

وصیت نامه

چند «وصیت نامه» در پند و اندرزهای عرفانی، در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

وصیت نامه ؛ آداب طریقت : حقایق الایمان

عجدوانی، در : ۱۲۱۶ و : ۱۴۱۴ گذشت.

وظایف نوشاهی ثانی ؛ بستان الاوراد

3840. ولایت ؛ رسالة فی معنی الولایة

از شاه داعی شیرازی (که یاد او در «تاویل آیتی : ۱۵» گذشت). به نثر آمیخته به نظم.

دربارهٔ ولایت عامه و ولایت خاصه و وظایف ولی.

آغاز: الحمد لولی الحمد و الصلاة علی نبیه و حبیبه محمد ... بیت: نکته در ولایت از «داعی» - بشنو ای در طلب شده ساعی.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳۱۱ زندگینامه و فهرست آثارش از آن میان «رسالهٔ ولایت» - صفا ۳ : ۳۳۳ تا ۳۴۲ که از این اثر او نام نبرده - پیشگفتار چاپ لسایم «گلشن» از رانجها : ۲۲ «رسالة فی الولایه»).

11435- اسلام آباد، گنج بخش ۸۴۹ : نسخ خوش، ۸۸۲ - ۸۹۵ھ و نیمه دوم نونویس سدهٔ ۱۳ھ. (ص ۶۶۹ - ۶۷۱ هامش). (گنج ۲ : ۸۵۵).

● **3841- ولایت عامه و خاصه** : ولایت و نبوت : مراتب ولایت

از شاه نعمت الله کرمانی (که یاد او در «تفسیر آیت کل شیء : ۱۸» گذشت). به نثر آمیخته به نظم، دربارهٔ ولایت عامه و خاصه، نبوت تشریفی و تشریعی. با سرنندهای «مرتبه» مرتبهٔ یکم: نبوت تشریعی منقطع شده و ولایت باقی ست ...، نبوت عامه یعنی اخبار از معارف اسماء الهیه باقی ست ...، ولایت باطن نبوت است و غیر منقطع ..، روح مطهر محمد را مظاهری ست و اکمل مظاهر آن قطب زمان ...، آخرین «مرتبه» : نبوت دایره ای ست تامه.

و این جز آن است که در جلد چهارم (ص ۳۷ - ۴۱) چاپ نور بخش، به نام «تحقیق معنی ولایت» به چاپ رسیده است، و جز «نبوت و ولایت» (همین فهرست : ۲۰۵۵) می باشد.

آغاز: الحمد لولی الحمد و السلام علی صاحب لواء الحمد ... ولایت یا عامه است یا خاصه.

اما ولی به ولایت.

(ن.ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۸۵ «ولایت و نبوت» همین رساله و ۲ : ۱۰۸۰ «تحقیق در معنی ولایت» که جز این است - ذریعه ۲۵ : ۱۴۵ «ولایت و نبوت»).

11436- اسلام آباد، گنج بخش ۹۵۵ : نسخ خوش، سده ۱۰ھ. (ص ۲۲۰ - ۲۲۶)، در نسخه نامی بدان داده نشده (گنج ۲ : ۸۵۵).

11437- دیره غازی خان، تونسه، کتابخانهٔ محمودیه : نستعلیق پخته، عبدالحکیم ربانی (۱۲۹۳ھ.)، در مجموعه رساله های او (ص ۴۶۸ - ۴۸۷) آغاز برابر، در سر عنوان به نام «مراتب ولایت» است (نعیم اختر مجددی).

● **3842- الولد سرابیه** : شرح ...

از خواجگی احمد کاسانی (که یاد او در «آداب السالکین : ۱۲۱۱» گذشت). تأویل عرفانی برخورد حدیث الولد سرابیه، با آیت یخرج الحی من المیت و ... و نیز حدیث کل مولود یولد علی الفطرة ... در آن به نقش آموزش و همنشین و مرشدان تکیه شده است. به نثر آمیخته به نظم

با سروده هایی از خود و دیگران: پسر نوح با بدان بنشست ، از سعدی، با سربندهای «ای طالب صادق».

آغاز: الحمد لله الذی خلق آدم علی صورته ، و نفخ فیه من روحه . . . اما بعد ، فقال النبی(ص) الولد سرابیه . . . قال یا رسول الله به حکم این آیت که یخرج الحی من المیت و یخرج المیت من الحی.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤٠٠ زندگینامه و نام ۳۲ اثر او از آن میان «شرح الولد سرابیه»).

11438- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۷۷ : نستعلیق پخته ، محمد امین الراسخی ، دو شنبه ذیقعده ۱۰٦۹ ه. آغاز برابر ، ۷ ص.

11439- کراچی ، موزه ملی ۱۳۷ - ۱۹٦۹ .N. M : نستعلیق ، محمد ترسون بن رحمت الله بلخی ، ش ۱٤ مجموعه رساله های او، ۱۱٥٤ه. ۱۱٥٤ه. (ص ۳٥۸ - ۳٦٤) (نوشاهی : ۲۲٦).

11440- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲٦۲ : نستعلیق پخته ، سدهٔ ۱۲ه. در مجموعه رساله های او (ص ۲۷۷ - ۲۸٥) ، آغاز برابر نمونه.

11441- اسلام آباد ، گنج بخش ۱٤٠۱ :نستعلیق پخته ، محمد امین بن خلیفه حاجی قربان ۱۲۸۰ه (ص ٥٠٦ - ٦۱۲) ، در سرعنوان نسخه بنام «شرح الولد سرابیه» است (گنج ۲ : ۸٥٥).

● 3843- وهب زبیر

از زین العابدین (بشیر حسین). در بیان اذکار و اشغال و مراقبت ها و مشاهدات (ن. ک. مواهب محمد زبیر:۲۰٤٦).

11442- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ٥٦۲۳/۲/۳۲۹۸ : نوشته عظمت الله ، ۲۹ صفر ۱۱۸٤ه. (ص ۲۳ جون ۱۷۷۰م.) (بشیر حسین ۲ : ۲٦٥).

● 3844- هادی السلوک

از سر آغاز آن پیداست که نگارنده از عبدالقادر گیلانی (٤۷٠-٥٦۲ه) بهره برده ، و شاید هم از شاگردانش باشد. (همان. نسخه ها ۲ : ۱٤۸٦).

آغاز: بدانکه حرفی چند در تصوف از بحر حقیقت وارد شد و در قید قلم آورده شد ، از مرشدی محیی الدین عبدالقادر (ق ه) و نام نهاده شد هادی السلوک.

11443- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ٦٤ ، ۲۹۷ هاد : نستعلیق و شکسته ، پایان سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ٦ گ ۱٤ س (عباسی ۱ : ۱۷٦).

● 3845- هدایات المشیخه : هدایت المشیخه

از محمد چشتی احمد آبادی گجراتی (که یاد او در «آداب الطالبین : ۱۲۱۳» گذشت).

به نثر آمیخته به نظم ، در شرایط پیر بودن ، در ۲۷ «هدایت» : ۱- محبت از نظر محبوب است نه کسب محبت ، ۲- حود سوختن و از ترک لذت خوش شدن ، ۳- از ملامت دلتنگ نشدن ، ۴- به علم و عمل خود مغرور نشدن ، ۵- تبدیل اوصاف رذیله به حمیده ، ۶- اخلاص ، ۷- بندگی حق ، ۸- ذکر مدام و فکر تمام ، ۹- دانستن حقیقت حق ناممکن و لیکن دانستن وجدان حق را ممکن شناختن، ۱۰- نهایت را رجوع به بدایت دانستن ، ۱۱- دانستن کل حزب بما لدیهم فرحون ، ۱۲- دانستن قلب المؤمن عرش الله ، ۱۳- ذکر قلبی ، ۱۴- همه را دوست داشتن ، ۱۵- گرشمهٔ حق بر داشتن ، ۱۶- بیگانگی از غیر حق ، ۱۷- دشمنی نفس ، ۱۸- از علایق دور ماندن ، ۱۹- تصفیهٔ دل ، ۲۰- خود را بزرگ ندانستن ، ۲۱- به مقام تمکین رسیدن، ۲۲- تعلق به مرشد ، ۲۳- به عرفان خود افزودن ، ۲۴- صبر بر شدت ، ۲۵- کمالیت شیخ ، ۲۶- با ذکر مشغول بودن ، ۲۷- طالبان خود را از دوستی دنیا دور کردن.

آغاز : حمد له، صلاة بعد ، فیقول العبد الحقیر . . شیخ محمد بن قطب الاولیاء شیخ محمد بن احمد بن نصیر الدین . . . هده رسالة هدایات المشیخه . . . اول فرمود حضرت والد که ابتدای عشق که لازمهٔ مشیخیت است.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۳۶۰ «مجالس حسنیه» که در آنجا نام ۱۴ اثر او آمده ، از آن میان همین رساله و ۲ : ۱۴۸۷ «هدایات المشیخه»).

11444- بهاولپور ، جامعه اسلامیه ۱۴ : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ، با تاریخهای ۱۰۰۲ ، ۱۰۰۳ ، ۱۰۲۰ ، در مجموعه ، ش ۷ مجموعه ۴۲ رساله (دکتر الله دتا چودری).

11445- پنجاب ، اوکاره ، بصیر پور ، دارالعلوم حنفیه فریدیه : در مجموعه ۴۲ رساله از همو نوشته ۱۲۰۳ هـ، آغاز برابر نمونه ، بنام «هدایت المشیخه» یاد شده ، ۳۴ ص (نعیم اختر مجددی).

11446- لاہور ، غلام محمد آباد ، مکتبهٔ چشتیه : نستعلیق ، عبدالمحمود ، ۱۲۸۲ هـ، آغاز برابر ، ۴۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11447- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ، آغاز برابر نمونه ، همراه آداب الطالبین و ۱۲ رساله دیگر از همو ، ۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

● 3846- هدایت الاعمی

از محمد حسین خباز کشمیری (که یاد او در «کفایة الاعتقاد: ۱۱۷۱» گذشت) در دیباجه گوید:
گفتار خوش از حسین کشمیر شنو - آثار هدایت است تقریر شنو، صوفی ست ولی می گوید : صوفیان جاهل

می گویند که همه اوست ، درمیان خودی و خدا فرق نمی نهند ، در الحاد در می آیند . . . در شرعت دالی که همه ازوست ، و در طریقت دانی که همه اوست. در حقیقت همه اوبینی و در حقیقة الحقیقه نه خود باشی و نه خدا بینی ، عین خدا نباشی وغیر خداهم نباشی ، و درمیان حیران بمانی».

در هیجده «باب» : ۱- در بیان آنکه از اجمال به تفصیل از وحل به کثرت ، از احدیه عدد رسیدن ، ۲- در بیان جامعیت انسان ، ۳- در بیان ایمان ، ٤- معرفت حق ، ۵- شریعت ، طریقت ، حقیقة الحقیقة ، از وجه فرایض و سنن ، ۶- شریعت ، طریقت ، حقیقة الحقیقة ، از نفی و اثبات ، ۷- شریعت ، طریقت ، حقیقة الحقیقة ، که از وجه فنا و بقا باشد ، ۸- نبوت ، ولایت و احوال آن ، ۹- کرامت ، کهانت ، استدراج ، جنونیت و احوال آن ، ۱۰- علم و حقیقت آن که عالم را ظاهری و باطنی ست ، ۱۱- توکل و حقیقت آن ، ۱۲- وجد و سماع و حقیقت آن ، ۱۳- تغنا و مزامیر و آواز خوش ، ۱٤- حسن دیدن (زیبا شناسی) ، ۱۵- باغ و گلزار و بدن و احوال آن ، ۱۶- عبادت حق ، ۱۷- مذمت بدعت و حقیقت آن ، ۱۸- شریعت حضرت رسالت پناه (ص).

از سوی مولوی محمد نظام و مولوی قطب الدین از ساکنان شاهجهانپور ، در ۱۲۸۶ھ/ ۱۸۷۰-۶۹م ترجمه شده ، در بریلی مطبع صدیقی ، ۱۲۸۹ھ چاپ شده است (ترجمه ها : ۱۳۳).

آغاز : الحمد لله الذی خلق السماوات والارض و جعل الظلمات و النور الذی :اذهب عنا . . . می گوید . . . فقیر محمد حسین کشمیر . . . در این رساله که نام این هدایت الاعمی گرده شد.

(ن. ک. پاکستان میں فارسی ۲ : ٤۵۷ زندگینامه و معرفی تفصیلی «هدایة الاعمی» او - شعرای کشمیر ۱ : ۲۱۱ نام ۶ اثر او از آن میان همین کتاب).

11448- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۶۹-۳۰۶/۱ : نستعلیق ، شاید ۱۰۸۳ھ. برگ آغاز افتاده (گ ۱-۸۷) (نوشاهی : ۲۸٤).

11449- لاهور ، دیال سنگه ۶۳۹ : نسخ و نستعلیق ، ۵ شوال ۱۰۸۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۱۵۰ گ (دیال سنگه ۳ : ۱۰۳-۱۰۸).

11450- سیالکوت ، ظفر وال ایم ای کاظمی : نستعلیق خوش ، شیخ عبدالعزیز بن شیخ عبدالباقی بن خوا؟ بن عثمان ، ۱۰۹۹ھ. آغاز برابر نمونه ، در دیباجه نام وی حسین خباز ساکن شهر کشمیر آمده ، ۲۸۶ (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11451- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۱۶۷ : شکسته آمیز، ۲۵ ع ۱۰/۲ (سده ۱۱ھ) ، آغاز افتاده ، ۳۸٤ ص.

11452- اسلام آباد ، همانجا ٤۶۲ : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ھ. آغاز در دیباجه افتاده ، ۲۳۸ ص.

11453- اسلام آباد ، همانجا ۱۸۶۵ : نسخ پخته ، سده ۱۱-۱۲ھ. آغاز در دیباجه و انجام در باب ۱۷ افتاده ، ۲۲۸ ص (گنج ۲ : ۸۵۶).

11454- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۹-۳۶۴ N. M. : نستعلیق، فقیر حسین کاشمیری، ۳ محرم ۱۱۰۳ه‍، آغاز برابر نمونه، ۸۹ گ (نوشاهی : ۲۸٤).

11455- خیرپور، پیر گوٹه، مدرسه راشدیه : نستعلیق، محرم ۱۱۰۰ه‍، آغاز برابر نمونه، ۲۰۲ ص (سید خضر نوشاهی).

11456- اسلام آباد، گنج بخش ۶۲۰ : نستعلیق پخته، محمود ولد مراد، ماه پور ۱۱٤۸ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۸٤ ص.

11457- خیرپور، کتابخانه عمومی ۲/۲۹۷ ح س ن : نستعلیق زیبا، ۱٤ ذیقعده ۱۱۵۳ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۰٤۰ ص (سید خضر نوشاهی).

11458- کراچی، موزه ملی ۱۹۷۵-۱۱٤ N. M. : نستعلیق، ۲ ع ۱/۲ جلوس احمد شاه (۱۱۶۲ه‍) آغاز برابر نمونه، ۵۳۶ ص.

11459- کراچی، همانجا ۱۹۷۸-۱۷ N. M. : نستعلیق، سده ۱۲ه‍، آغاز برابر نمونه، ۵۱٤ ص (نوشاهی : ۲۸٤).

11460- پنجاب، اوکاره، بصیر پور، کتابخانه حنفیه فریدیه : نستعلیق شکسته آمیز، سده ۱۳ه‍، آغاز برابر نمونه، ۲۶۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11461- اسلام آباد، گنج بخش ٤۲۳۶ : ثلث خوب، سده ۱۲ه‍، آغاز در دیباچه و انجام در باب ۱۸ افتاده، ۱۷٤ ص.

11462- اسلام آباد، همانجا ۵۸۵۸ : نستعلیق، سده ۱۲ه‍، آغاز در دیباچه افتاده، ۳۳۵ ص (گنج ۲ : ۸۵۷).

11463- ملتان، آغا پوره، مکتبه قاسمی : نستعلیق پخته، رفیق احمد منهاس، برای پدر خود محمد حسین جالندهری، سده ۱۲-۱۳ه‍، آغاز برابر، ۳۷۲ ص (نعیم اختر مجددی).

11464- گوجرانواله، حیدر آباد، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق، یار علی بن الله یار، در مسجد محمد جلیل مجددی نقشبندی، ۱۲۲۱ه‍، آغاز برابر نمونه، ۲۰۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11465- گوجرانواله، سکهکی مندی، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق، ۱۲۳۹ه‍، آغاز برابر نمونه، ۲۷۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11466- دیره غازی خان، تونسه، آستانهٔ سلیمانیه، فقیر محمود مدیدی : نستعلیق خوش، ظاهر بن حافظ محمد اعظم، ۱۹ شعبان ۱۲٤۹ه‍، آغاز برابر، سرلوح، ۲۳٤ ص (نعیم اختر مجددی).

11467- کویته، کلی لاجور گلستان، مدرسه ضیاءالعلوم : نستعلیق شکسته آمیز، ۱۲۹۲ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۱۶ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

11468- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۵۲۲ : نستعلیق خوش ، علم دین ولد میان کرم دین ، ساکن موضع ادیانه ، سه شنبه ۳۰ شعبان ۱۲۶۸ھ. آغاز نزدیک به نمونه ، ۲۴۴ ص ۱۹ س (میر سجاد حسین کاظمی).

11469- ملتان ، انجمن ربوه ، خلافت : نستعلیق پخته ، ابراهیم بن میان کرم بخش جیو ، برای میان صبغت الله ، ۱۲۶۸ھ. ۲۰۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11470- راولپندی ، گولره شریف ، دربار شاد روان پیر مهر علی شاه : نستعلیق محمد علی ، ۱۰ ماه ویساکهه ۱۲۷۲ھ. آغاز برابر نمونه ، ۴۱۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11471- لایل پور ، علام محمد آباد ، مکتبۀ چشتیه : نستعلیق ، سید اعظم بن نظام ، ۱۲۷۷ھ. آغاز برابر ، ۲۳۹ ص (نعیم اختر مجددی).

11472- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۷۶ : نستعلیق تحریری ، لطیف الدین و حمیدالدین (دو برادر) ، ۱۲۸۰ھ. در شهرا کوژه مسجد دلبهار ، آغاز برابر ، ۱۶۴ ص ۱۹ س.

11473- بهاول نگر ، چشتیان ، نور جهانیان محمودی: نستعلیق خوش ، ۱۹ رجب ۱۲۸۰ھ. آغاز برابر ، زرین ، ۳۰۰ ص.

11474- سیالکوت ، بدو ملهی کهنه ، کتابخانۀ فخرالاطبا : نستعلیق خوش ، کلیم الله بن قطب الدین ۱۲۸۳ھ. آغاز برابر ، ۲۴۸ ص.

11475- فیصل آباد ، پیپلز کالونی ، کتابخانۀ مجاهد اسلام : نستعلیق ، حسین بن مزمل بن عبدالقاهر هراتی ۱۲۸۳ھ ، آغازبرابر ، ۳۱۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11476- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۴۲۶ : نستعلیق خوش ، ملا میر اعلا بن ملا میر نعمت ، قریه کابدون بخارا ، ۱۲۸۸ھ. در عصر ابو الغازی سید امیر مظفر خان بن امیر نظر الله ، ۲۸۶ ص ۱۵ س (میر سجاد حسین کاظمی).

11477- حیدر آباد ، دانشگاه سند ، سنترال لائبریری ۲۴۷۶۱ : نستعلیق و نسخ ، سچیدنه بن حافظ نصر الله ۲۴ رمضان ۱۲۹۱ھ. اعاز برابر نمونه ، ۲۹۰ ص (سید خضر نوشاهی).

11478- لاهور ، جامعه نظامیه ، مرکز تنظیم المدارس : نستعلیق ، نور محمد ، ۱۲۹۹ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۲۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11479- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، شمس الدین ، سده ۱۳ھ آغاز برابر نمونه ، ۲۸۵ ص (نعیم اختر مجددی)

11480- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر: نستعلیق ، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ، ۲۳۵ ص

11481- سرگودها ، هری پور ، عبدالقیوم : نستعلیق خوش ، ۸ ع ۱/سده ۱۳ھ. آغاز برابر ، ۱۹۶ ص (محمد نذیر رانجها).

11482- اتک ، سلطانپور ، کتابخانهٔ حمیدیه ، سید عبدالرحمان : نستعلیق خوش ، مجید بن کامل ، سده ۱۳ه. آغاز برابر ، ۱۱۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11483- پیشاور ، پشتو اکادمی ۵۱۵ : نستعلیق پخته ، عبدالوهاب ، ۲ صفر ۱۳۰۱ه. آغاز برابر ، ۳۹۸ ص (استاد محمد رضا همدانی).

11484- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۱۶۵ : شکسته آمیز ، ملا عبدالحنان ، آخر شعبان ۱۳۰۷ه. آغاز برابر ، ۱۹۱ ص (گنج ۲ : ۸۵۷).

11485- لاهور ، دکتر محمد باقر : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۱۵٤گ ۱۳ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی: ۷۳٤).

11486- لاهور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، فقیر امان الله ، تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۶۰ گ ۲۲ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۷۳۵).

11487- اسلام اباد ، ناسیونال آرشیو ، ۱۹ : نستعلیق ، ۱۳ محرم ۱۲٤۲ه. آغاز برابر (مسعود احمد خان : ۱۳).

11488- گجرات ، پرسور احمد حسین قلعه‌داری : تاریخ یاد نشده (شعرای کشمیر ۱ : ۲۱۲).

11489- بهاول نگر ، چشتیان ، محمد نور جهالیان : نستعلیق پخته ، ولی محمد بن گل محمد بن قل احمد خان ، ۱۳۳۰ه. زرین ، ۱۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3847- هدایت الذاکرین

از عثمان هزاری چشتی. نام کتاب و نگارنده در دیباجه آمده است. و روزگارش بدست نیامد. در آن از منابع بسیاری بهره برده که نام آنها را جابجا یاد می کند : خزانهٔ جلالی ، پرستان ابولیث ، منتخب نفحات ، تفسیر چرخی ، ارشاد الطالبین ، عین العلم ، زبدة الحقایق ، مرغوب القلوب ، مصباح العاشقین که تفسیر والضحی ست ، تذکرة الاولیا ، عمدة الواعظین ، تحفة الفقه ، نوادر ، شرعة الاسلام ، مفتاح الجنان ، قصد (شاید فصل) الخطاب ، مفتاح الجنان ، حجة السالکین ، انیس الواعظین.

در سلوک باتوجه بیشتر به ذکر ، به نثر آمیخته به نظم ، نامبوب. و آغاز می کند به نقل از خزانهٔ جلالی که طریق الی الله سه است : شریعت و طریقت و حقیقت ، اول مرتبهٔ راه سلوک شریعت است ، آنگاه طریقت ، راه حقیقت ، خلقت انسان جهت عرفان است ، لزوم داشتن مرشد ، فضیلت ذکر جهر ، ذکر دو گونه است : بلند و خفی ، ذکر کلمهٔ طیبه ، ذکر بر چهار وجه است : زبانی ، دل و زبان و . . .

آغاز : حمد له. صلاة. بعد می گوید فقیر حقیر عثمان هزاری ، کمترین خادمان چشت.

11490- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۵۸ : نستعلیق و نسخ پخته ، پرامون ۱۱۱۸ه. (ص ۲۵۳ - ۳۱۶) ، آغاز برابر نمونه.

11491- فیصل اباد ، چنیوت بازار ، وکیلان ، کتابخانهٔ چشتی سلیمالی : لستعلیق پخته ، مختار بن محمد بن عبدالمحمود پیشاوری ، ۱۲٤۸ه. (ص ۲۲۳ - ۲۹۰) ، آغاز برابر (لعیم اختر مجددی).

11492- بهاول نگر ، چشتیان ، محمد اجمل چشتی فاروقی : نستعلیق ، عظیم ، ۱۲۸٤ه. برای مستقیم علی بن شاه دولت چشتی ، آغاز برابر ، ۸۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11493- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۳۲ : نستعلیق پخته ، پیرامون ۱۲۹۸ه. آغاز برابر نمونه ، (ص ۱۷۸ - ۲٤۲) (گنج ۲ : ۸۵۸).

11494- گوجرانواله ، رسولپور تادر ، مولوی محمد حسین : نستعلیق ، عمر بخش ، ۱۲٦۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۵۲ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

11495- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق پخته ، سده ۱۳ه. آغاز برابر ، ۵۸ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3848- هدایت راه

از شیخ هدایت الله شاه، فقه صوفیانه است.

آغاز: حامداً لله تعالی ، حمد العبد لاله ، و مصلیاً و مسلما علی من . . . اما بعد ، پس این رساله ای ست که اسمش سنی از رسم اوست . . . هدایت راه لهدایت الله.

11496- گوجرانواله ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ه. آغاز برابر نمونه ، ۱۰۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11497- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی : نسخ ، ۱۳۰۸ه. آغاز برابر نمونه ، ۸۵ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3849- هدایة ربی عند فقد المربی

از علی بن حسام الدین متقی (که یاد او در «اقرب الطرق ۱۲۸٤» گذشت) گسترش و شرحی ست از «سلوک الطریق اذا فقد الرفیق» خود او (ن. ک. ۱۵٦۰ همین بخش).

آغاز: حمدله. اما بعد ، همی گوید احقر . . . متقی ، این رساله ای ست در فضل و شرف موت اختیاری ، مشتمل بر بعضی اسماء و صفات رسالهٔ سلوک الطریق : . . و نام این رسالههدایت ربی عند فقد المربی نهاده شد.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ٤۰۲ که ضمن نام ۳۳ اثر او از «هدایة ربی عند . . .» نام برده شده است).

11498- خیرپور ، کتابخانه عمومی ۲/۲۹۷ ع ل م : نستعلیق خوش ، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه نام کتاب «هدایة ربی . . .» ۲۰ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3850. هدایت السالکین

از مظهر بن نعمان جلال آبادی. مرید شیخ فقیر الله شکارپوری. در سیر و سلوک از اذکار طریقهٔ قادریه و نقشبندیه و سهروردیه و چشتیه، و آنچه از مرشد پیشگفته شنیده، در یک «مقدمه» و چهار «فصل» و «خاتمه» ای به نام «هدایت السالکین» نگاشته است (دیباچه). در متن (ص ۱۸) نیز از اجازه ای که از آن پیر گرفته یاد می کند. و در (ص ٤١) از «فرایض الاسلام» مخدوم سید هاشم تتوی به گونهٔ در گذشته نقل می کند. این تتوی در ١١٧٤ه/١٧٦١م در گذشته پس فقیر الله شکارپوری نیز می توالد همان در گذشتهٔ ١١٩٥ه/١٧٨١ م باشد (ن. ک. رسالهٔ فلسفی: ٩٥٨) و نگارنده از نیمهٔ دوم سدهٔ دوازدهم.

مقدمه در برخی فواید که سالک را پیش از شروع نافع است، در چند «فایده». فصل ١- در اذکار و اشغال طریقهٔ قادریه، ٢- اذکار و اشغال نقشبندیه، ٣- اذکار طریقهٔ سهروردیه، ٤. اذکار طریقهٔ چشتیه.

آغاز: حمد و ثنای مر خدایی را که عطایش در دایرهٔ امکان نگنجد، و ادراک عقول خواص و عوام به سر منزل . . . اما بعد، می گوید بندهٔ محتاج به عفو پروردگار هادی مظهر (له مطهر) بن نعمان جلال آبادی.

11499- اسلام آباد، گنج بخش ٩٣٠٨ نستعلیق پخته، ٧ ذیحجه ١٢٢٧ه آغاز برابر، ٨٠ص.

11500- اسلام آباد، همانجا ٣٠٦٠؛ نستعلیق پخته، ٥ شوال ١٢٤٥ه. (ص ١٤٣-٢٠٤) آغاز برابر نمونه (گنج ٢: ٨٥٨).

11501- اسلام اباد، همانجا ٨٦٧٤؛ نستعلیق پخته، ٥ ج ١/١٣١٨ه. آغاز برابر نمونه، با یاد داشت خرید در قندهار ١٣٥٣/٥/١٥ خ به بهای صد افغانی، ٣٣ ص.

● 3851. هدایت الطالبین

از شاه ابو سعید مجددی نسباً و طریقتاً (رامپور ١١٩٦ - تونک ١٢٥٠ه/١٧٨١-١٨٣٥م) بن شاه صفی القدر فاروقی بن عزیز القدر بن محمد عیسی بن سیف الدین بن خواجه معصوم بن مجدد الف ثانی. وی شاگرد شرف الدین رامپوری (نگارندهٔ «مسایل متنازع فیه: ١١٨١» و جز آن) و رفیع الدین دهلوی (نگارندهٔ «قیامت نامه: ١١٦٥» و جز آن) بوده است.

در دیباچه می گوید به هنگامی که در لکهنو بوده، به خواهش یاران، در سیر و سلوک نقشبندیان، در هشت «فصل» نگاشته است: ١- لطایف (لطایف) عشره و مشغولی آن، ٢- سیر و سلوک که در دایرهٔ ولایت صغری می شود، ٣- ولایت کبری و فنا، ٤- ولایت علیا و سیر عناصر صوری (ثلاثه) و فنا و بقای آنها، ٥- کمالات اعنی کمالات نبوت والوالعزم، ٦- حقایق الهیه، که حقیقت کعبه و قرآن و صلات است، ٧- بعضی مقامات، که از راه سلوک علیحده افتاده، حقایق انبیا.

در آغاز کتاب از ١٧ محرم ١٢٢٥ه (١٨١٠م) که در دهلی خدمت شاه غلام علی مجددی

رسیده یاد می‌کند. و در آغاز فصل «حقایق الهیه» از اتفاقات زمانه که در آخر محرم ۱۲۲۶ه‍(۱۸۱۱م) «وقتی که راقم عزیمت رامپور کرده» است یاد می کند.

دست کم دو ترجمهٔ آن به زبان اردو چاپ شده است: ۱- از دکتر غلام مصطفی خان همراه متن فارسی، کراچی، ۱۳۷۵ه‍، ۲- ترجمه ای از نور احمد امرتسری (م ۱۳٤۸ه‍)، نیز همراه متن، امرتسر (ه‍.د)، ۱۳٤٤ه‍. (ترجمه ها: ۱۲۳).

آغاز: بعد از حمد و صلوات، کمینهٔ درویشان بلکه ننگ و عار ایشان شیخ ابو سعید مجددی نسباً و طریقتا عفی عنه . . . واضح مینماید که بعضی یاران طریقت.

(ن. ک. خزینه ۱: ۷۰۱ تا ۷۰۳ زندگینامه، کرامات - علمای هند: ٤ که مرگ او را نادرست ۱۲٤۹ه‍. نوشته - ایوب قادری: ۷۵ زندگینامه و نام چهار اثر او: ۱- هدایت الطالبین، ۲- مرقات السالکین، ۳- اربع انهار (که این درست نیست چه این رساله بنام «انهار اربعه» (ن. ک: ۱۲۹٤) است و از کارهای پسرش شاه احمد سعید می باشد)، ٤- رفیق الطلاب - مشایخ نقشبند: ۳۲۰ تا ۳۲۳ زندگینامه و نام این اثرش، در اینجا نیز تاریخ مرگ وی ۱۲٤۹ه‍ آمده- نسخه ها ۲: ۱٤۸۷ «هدایت الطالبین» - فهرست طرازی ۲: ۲۲۷ «هدایت الطالبین: کشف الیقین و نور العین» و دو نسخه از همین کتاب بدین عنوان).

11502- کراچی، موزه ملی N. M. ۱۹۵۹-۵۸/۱: نستعلیق غلام الدین لوتیکر، ۲۳ ع ۱/مده ۱۲ه‍ (ا)، آغاز برابر نمونه، (ص ۹-۸۱ مجموعه) (نوشاهی: ۲۸۵).

11503- اسلام آباد، گنج بخش ٦۷٦۳: نستعلیق، محمد، ۱۲٤۹ه‍. آغاز برابر نمونه، ۵۲+۲ ص.

11504- بهاول نگر، چشتیان، نور جهانیان محمودی: نستعلیق پخته، دین پناه ولد قاضی رحیم داد، ۱۲۵۹ه‍. آغاز برابر، ۵۹ ص (نعیم اختر مجددی).

11505- اسلام آباد، گنج بخش ٤۸۳٤: نستعلیق، میان غلام احمد، ۱۲٦۱ه‍. (ص ۹-۷٦)، آغاز برابر نمونه.

11506- اسلام آباد، همانجا ۵۲۱۷: نستعلیق خوش، محمد غوث الدین، ۱۹ ذیقعده ۱۲٦۲ه‍. (ص ٤۸-۱٤٤)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۸۵۹).

11507- لایل پور، غلام محمد آباد، مکتبهٔ چشتیه: نستعلیق، عبدالجبار ولد فقیر حسن نقشبندی در امرتسر، ۱۸ رجب ۷۳ه‍ (۱۲۷۳).

11508- لاهور، دانشگاه، آذر T-۵۳/۵۳۲۲: نستعلیق، ۱۲۸۳ه‍. آغاز برابر، ۸۲ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

11509- ملتان، انجمن ربوه، خلافت: نستعلیق خوش، ۱۲۸۷ه‍. آغاز برابر، ٦۸ ص (نعیم اختر مجددی).

11510- گوجرانواله، حافظ آباد، چشتی گولتروی، محمد رفیق: نستعلیق، غلام احمد مجددی، ۱۲۸۸ه. آغاز برابر نمونه، ۹۰ ص (نعیم اختر مجددی).

11511- شیخوپوره، نوشهره، کتابخانهٔ هاشمی: نستعلیق، لطف الله، ۱۲۹۶ه. آغاز برابر، ۸۲ ص (خانم رضوانه سحر).

11512- شیخوپوره، همانجا: نستعلیق، حاجی عبدالقادر بن محمد یوسف، ۱۲۹۷ه، ۴۷ ص (خانم رضوانه سحر).

11513- اسلام آباد، گنج بخش ۲۳۰۵: نستعلیق طلبگی، سدهٔ ۱۳ه. (ص ۲-۹۰)، آغاز برابر نمونه.

11514- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، امام الدین، ۱۳ شعبان ۱۲۹۶ه. آغاز برابر نمونه، هشت فصلی ست، ۹۹ ص (نعیم اختر مجددی).

11515- اسلام آباد، گنج بخش ۴۸۳۴: نستعلیق، سده ۱۳ه. (ص ۷۷-۱۴۱)، همراه نسخه ای دیگر از همین رساله. آغاز برابر نمونه.

11516- اسلام آباد، همانجا ۱۰۷۵: نستعلیق شکسته آمیز، سده ۱۳ه. (ص ۲-۴۲)، آغاز برابر نمونه.

11517- اسلام آباد، همانجا ۲۳۰۵: نستعلیق طلبگی، سده ۱۳ه. (ص ۲-۹۰)، آغاز برابر نمونه.

11518- اسلام آباد، همانجا ۴۲۲۸: نستعلیق شکسته آمیز، سده ۱۳ه. (ص ۱-۸۴) آغاز برابر نمونه (گنج ۲: ۸۶۰).

11519- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل: نستعلیق خوش، عبدالرؤف، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، عنوان و نشان شنگرف، ۴۲ ص (محمد نذیر رانجها).

11520- دیره اسماعیل خان، همانجا: نستعلیق خوش، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه (ص ۱۶۷-۲۱۸) (محمد نذیر رانجها).

11521- جهلم، لله، کتابخانه مجددیه، مطلوب الرسول مجددی: نستعلیق، سده ۱۳ه. آغاز برابر نمونه، ۷۸ ص (نعیم اختر مجددی).

11522- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر: نستعلیق، ابو المعارف شاه محمد ابراهیم، برای خان فضل الله، سده ۱۳ه. آغاز برابر، ۸۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11523- سرگودها، بهلوال، مولانا قدرت الله: نستعلیق خوش، شوکت علی، سده ۱۳ه. آغاز برابر، ۹۶ ص (محمد نذیر رانجها).

11524- سرگودها، جهاوریان، کتابخانه عطاءالرحمان صاحب کهوکهر: نستعلیق شکسته

خوش، منشی کرم بخش ولد نور الرحمان، ۱۳۲۵هـ. آغاز برابر نمونه، نام کتاب بخامه نویسنده، در پایان «هدایة الطالبین» یاد شده، ۱۰۴ ص ۱۲ س (محمد نذیر رانجها).

11525- میانوالی، کندیان، کتابخانه سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد صاحب، خانقاه سارجیه: نستعلیق خوش، سده ۱۳-۱۴هـ. آغاز برابر نمونه، ۵۸ ص (محمد نذیر رانجها).

11526- پیشاور، دانشگاه، کالج اسلامیه ۹۱۶ (۲): نستعلیق زیبا، تاریخ یاد نشده، آغاز پس از یک بیت برابر نمونه، ۹۴ ص (سید سعید الله).

3852- هدایت الطالبین

از سید شاه ابو سعید کالپوی (کالپوی؟ کانپوری؟) بن فضل الله. که روزگارش بدست نیامد. برای فرزند خود و دیگر طالبان، در سیر و سلوک، در پنج «مقصد» نگاشته است: ۱- اذکار جهر چشتیان و قادریان و شطاریان، ۲- اشغال خفی و حبس دم و مراقبات آنان، ۳- اشغال طریقهٔ نقشبندیه، ۴- صلوات تهجد و اشراق و چاشت و جز آنها، ۵- اوراد و اعمال شجرهای سلاسل خمسه.

آغاز: الحمد لله الذی جعلنا من زمرة الطالبین لارباب المحبة المجذوبة و المشتاقین... اما بعد، میگوید العبد الضعیف... ابو سعید بن فضل الله الکالپوی (الکانفوری).

11527- کیمبل پور، حسن ابدال، کتابخانه شخصی منظور الحق صدیقی: نستعلیق شکسته آمیز، محمد اسماعیل، شنبه ظهر ج ۲/۱۲۳۴هـ. بدستور شاه غلام جیلانی، در قصه مهم، آغاز برابر نمونه، ۸۲ ص (پرفسور اختر راهی).

11528- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۱۶۰/۱۵۵: نوشته محمد هادی حسن، بی تاریخ (بشیر حسین ۲: ۲۶۶).

3853- هدایت الطالبین

از محمد صالح بدخشانی کولابی، از سدهٔ یازدهم‌هـ. که در دیباجه می نویسد، یاران از قبله گاهی شیخ احمد فاروقی نقشبندی (مجدد الف ثانی ۹۷۱-۱۰۳۴هـ/۱۵۶۴-۱۶۲۴م) سلمه الله مصراً خواستند که اعمال یوم و لیله، به شیوهٔ ایشان گرد آید. و من آن را در سه «فصل» گرد آورده «هدایت الطالبین» نامیدم.

فصل ۱- وظایف یومیه و بعضی احوال مجدد الف ثانی، ۲- بعضی قواعد و عقاید طریقهٔ مجددیه، ۳- بعضی ادویه برای دفع اجنه، وادعیه ای که اوقات مختلفه می خوانند.

آغاز: حمد له. صلاة. اما بعد، نموده می آید که چون بعضی از یاران به عرض اشرف اقدس... رسانیدند، که اگر حکم عالی ایشان شود.

(ن. ک. طرازی ۲: ۲۲۷ «هدایت الطالبین» همین کتاب).

11529- اسلام آباد، گنج بخش ۱۷۳۷ : نستعلیق خوانا، سده ۱۲-۱۱ه. (ص ۴۴۰-۴۷۱)، آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۸۹۰).

11530. پیشاور، مشرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۰۶۷ : (میرزا محمد قاسم بخارایی، ۱۱۲۰ه)، ش ۱ مجموعه (عبدالرحیم ۱ : ۱۹۸).

11531- شیخوپوره، سرمیدالی، گنجینه ضیاءالعلوم، نعیم اختر : نستعلیق، امام الدین بن میان محمد، ۱۲۹۳ه. آغاز برابر نمونه، ۹۱ ص (نعیم اختر مجددی).

11532- پیشاور، پشتو اکادمی ۵۸۷ : نستعلیق خوش، ملا عبدالقادر، ۱۰ ج ۱/۱۳۵۰ه، در بمبئی، آغاز برابر نمونه، همراه «سلوک مجددیه در فضیلت احمدیه»، ۳۲ ص (استاد محمد رضا همدانی).

3854- هدایت الطالبین

از محمد صدیقی بدخشی کشمی، ملقب به هدایت. (ن. ک. پیش از این).

معمولات و اذکار روزانه و وظایف است مقتبس از انفاس شیخ احمد مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ه/ ۱۶۲۵-۴م).

آغاز : الحمد لله الذی انعم علینا و هدانا علی الاسلام و جعلنا من امت محمد (ع). اما بعد، فهذه معارف عالیه مقتبسة من انفاس القدسیه الامام . . . الشیخ احمد الفاروقی . . . محمد صدیق.

11533- دیره اسماعیل خان، موسی زئی، خانقاه شریف احمدیه سعیدیه، مولانا محمد اسماعیل : نستعلیق، شکسته خوش، خواجه محمد علی مخدوم اعظمی، ۱۲۵۱ه. در سرهند (هند)، آغاز برابر نموله (ص ۲۴۹-۲۹۵) (محمد نذیر رانجها)

3855- هدایت الطالبین

از ناشناس. شرح اسماء و صفات باری ست و خواص آنها.

آغاز : حمد له. صلات. قال الله تعالی : و لله الاسماء الحسنی فادعوها . . . و این رساله را هدایت الطالبین نام نهاده شد، تا طالبان راه حق تعالی را حضوری کامل و نوری شامل بخشد.

11534- شیخوپوره، سرمیدالی، گنجینه ضیاء العلوم، نعیم اختر : نستعلیق، سدهٔ ۱۲ه. آغاز برابر نمونه، ۴۰ ص (نعیم اختر مجددی).

3856- هدایت المخلصین

از سید میر حیدر (فقیر حیدر) گجراتی الاصل. که در دیباجه می نویسد از مردم گجرات بوده، پدر و مادرش در کودکی در گذشته اند، و عمویش وی را پرورالده، تا اینکه در ۱۵ سالگی شیخ حمزهٔ کشمیری را بخواب می بیند، که او را به کشمیر دعوت می کند، وی از عموی خود اجازه گرفته به کشمیر به خدمت شیخ حمزهٔ کشمیری می رسد، و در «تیله موله» ی کشمیر

جایگزین می شود. و می نویسد : که در ۱۱۰ سالگی ، در ۹۹۳ه‍/۱۵۸۵م به اشارت (الهام) اویس قرنی، این کتاب را ساخته است.

این شیخ حمزه در ۹۰۰ه‍ زاده و در ۹۸٤ه‍/۱۵۸٦م در گذشته است. (ن. ک دستور السالکین : ۱٤٥۱).

در پنج «باب» : ۱- اعمال مبتدی ، ۲- اشغال مبتدی ، ۳- اذکار مبتدی ، ٤- محبت و ذوق و صلاح و تقوا و نکات و نصایح از متصوفه و برخی از گفتار های همان شیخ حمزه ، ٥- بعضی احوال شیخ حمزه و خلفای او.

آغاز : الحمد لله خالق الموجودات . . . بعد از حمد بی شمار و پس از درود بسیار ، الفقیر الحقیر میر حیدر گجراتی الاصل.

(ن. ک. نفیسی ۱: ٤۰٦ برای شیخ حمزه ، ٥٤۰ ، ۸۱۳ ضمن زندگینامهٔ دیگران - خزینه ۲ : ۸٦ حمزهٔ کشمیری - شعرای کشمیر ٤ : ١٤ فهرست راهنما ، ضمن زندگینامهٔ دیگران به ویژه ضمن زندگینامهٔ خاکی در ۱: ۲۲۰ تا ۲۲٦ در اینجا (ص ۲۲۱ پاورقی) از «میر بابا حیدر و توله موله» نام برده شده است که گویا هموست).

11535- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۷۱-۳۰۲ : نستعلیق ، سده ۱۱ه‍. آغاز برابر نمونه ، ۳۳۰ ص (نوشاهی : ۸۸۷).

11536- پیشاور ، دیر جندول ، مولانا عبدالعزیز جندولی : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ه‍. آغاز افتاده ، ۱٥۰ ص (فقیر محمد).

● 3857- هدایت المدبرین و ارشاد السالکین

از موسی بن حامد بن سید عبدالرحمان الرزاق! گیلانی حسنی حسینی ، در وظایف و اذکار و عبادات درویشان قادریه ، بنام بالا (دیباجه). وی باید جمال الدین شیخ موسی بن شیخ حامد گنج بخش (م ۹۷۸ه‍/۱۵۷۱-۷۰م) بن عبدالرزاق بن عبدالقادر ثانی حسنی گیلانی پیر و مرشد شیخ عبدالحق دهلوی (م ۱۰٥۲ه‍/۱٦٤۲م) و یکی از سجاده نشینان سادات گیلانی تبار اوچ باشد.

در سه «باب» هر باب در چند «فصل». باب ۱- در بیان صلوات خمس و اذکار وادعیه ، شش فصل ، ۲- در سنن غیر موقت ، نماز اشراق و نماز اضحی ، شش فصل ، ۳- آداب تلاوت قرآن ، اذکار جهر و خفی و راقبتها در گروه قادریان.

آغاز : . . . اما بعد ، میگوید اضعف عباد الله القوی . . . موسی بن حامد بن سید عبدالرحمان الرزاق . . . که این عاجز ضعیف.

(ن. ک. نفیسی ۱ : ۳٦۹ ضمن زندگینامهٔ دهلوی - علمای هند : ۱۰۹ همان دهلوی - تذکرهٔ قادریه : ۱٥٤ - شریف التواریخ ۱ : ۸۳۳ ضمن سجاده نشینان وچ - اخبار الاخیار : ۲۱۲ ضمن زندگینامهٔ پدرش که دهلوی در زمان تألیف از مراد خود به «سلمه‌الله» یاد کرده - خزینه ۱ : ۱۲۷ ضمن زندگینامهٔ پدرش «حامد گنج بخش»).

11537- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۱۲۶ : نستعلیق خوش ، محمد ادریس ، سده ۱۳ه‍. آغاز برابر نمونه ، بدنبال یک رساله ناشناخته ناقص ، ۲۲۶ ص (پرفسور الله دتا چودری).

● 3858- هدایت المضلین و سلاح المؤمنین

از الله بخش ، معروف احمد بخش بن حافظ محمد حفیظ قادری پیشاوری ، به سال ۱۲۹۱ه‍/۱۸۷٤م (: این تألیف شریف عمده) نگاشته و به شیخ عبدالغفور معروف به آخوند صاحب سوات (۱۲۰۹-۱۲۹۵ه‍/۱۷۹۵-۱۸۷۸م) پیشکش کرده است. گزیده هایی ست عرفانی گرفته شده از کتابهای گوناگون ، از آن میان : نصاب الاحتساب ، تحفة الصلحا ، اغاثه الهفان و جز آنها.

. (برای آخوند صاحب ن. ک. صوفیای سرحد: ۵۵۰ تا ٦٦٠).

آغاز : بعد از تحمید فراوان و تمجید بیکران خالق زمین و آسمان ، و آنچه در آنهاست از انس و جان ، که بجهت هدایه ثقلین . . .

11538- کراچی ، موزه ملی N. M. ۱۹۵۹-۲٦۷/۲-۱ : نسخ ، ملا عبدالحمید کابلی (ص ۱-۱٤٤) و میان غلام محمد پیشاوری، با یاد داشت محمد بخش فرزند نگارنده ، در ۹ ج ۱/۱۲۹۵ه‍. آغاز برابر نمونه ، سرلوح ، تقاریض ، ۲۳۰ ص (نوشاهی : ۲۸۵).

● 3859- هدایت نامه : رساله دریافتن

در دیباجهٔ دو نسخهٔ زیر ، یکی از ابو الحسن خرقانی (که یاد او در «فقر نامه: ۱۷٤۹» گذشت) ، و دیگری از بایزید بسطامی (که یاد این یکی نیز در «فقر نامه: ۱۷۵۱» گذشت) دانسته شده است. نسخهٔ منسوب به خرقانی در هشت «فصل» و نسخهٔ منسوب به بسطامی در هفت «فصل». هشت فصل ان : ۱- دریافتن چهار منزل درویشی ، ۲- دریافتن ء ادت : عبادت تن (نماز) ، عبادت زبان ذکر و راستگویی) و همینگونه عبادت چشم ، بینی ، دل ، روح ، ۳- دریافتن تن ، که هژده چیز است ، ٤- دریافتن نفس ، ۵- در یافتن دل ، ٦- دریافتن باد ، ۷- دریافتن آب منی ، ۸- دریافتن اسرار الهی.

و هفت فصلی آن تا فصل ششم برابر بالاست. و هفتم آن : دریافتن غایب طریقت.

آغاز ۱ : حمد له. صلاة. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین ، که این تصنیف شیخ المشایخ ابو الحسن خرقانی . . . فصل اول دریافتن چهار منزل درویشی ، اول شری ت. آغاز ۲ : حمدله. صلاة. شیخ المشایخ سلطان بایزید بسطامی می فرمایند ، می باید که مرید را دانستن حرف طریقت چیست.

11539- اسلام آباد ، گنج بخش ۷٤۵ : شکسته آمیز ، سده ۱۱-۱۲ه‍. (ص ۲۰٦-۲۰۹) ، تنها ۳ فصل آغاز را دارد. نام کتاب در سر عنوان به خامه کاتب است. منسوب به خرقانی آغاز برابر نمونه (گنج ۲ : ۹۹۰).

11540- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز ، سده ۱۲ه‍. ش ۱۰

مجموعه رساله هایی در ستاره شناسی منسوب به خرقانی ، و بنام «هدایت نامه» آغاز برابر نمونه ، سپس «فقر نامه» (پرفسور روشن آرا بیگم).

11541- جهلم ، سنگهوی ، پیر محبوب حسین نوشاهی : نستعلیق به فرمایش صاحبزاده ولد میان حیدر جی نوشو، سا کن چک صحنهال (سهنهال) ، معراج شریف، رجب ۱۲۷۵ھ، منسوب به بسطامی، آغاز برابر نمونه، رساله بدون نام ویژه ای ست، ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی).

● 3860- هدایت نامه

از عبدالکریم دیروی (که یاد او در «ارشاد نامه : ۱۲٤۹» گذشت).

آغاز: نحمده و نصلی علی حبیبه سیدنا محمد و آله و اصحابه . . . جامع عبدالکریم الدیروی الحنفی ، عرض مینماید که امام ربانی محبوب سبحانی مجدد الف ثانی.

11542- کراچی ، مولانا محمد هاشم جان مجددی : از سدهٔ ۱٤ھ، همراه ٤ رساله از محمد حسن جان مجددی ، سپس «ارشاد نامه و اعتقاد نامه» از همین دیروی ، (پرفسور محمد اقبال مجددی).

● 3861- هزار و یک نام خدا

از ناشناس. و از اینگونه است ، در این فهرست : شرح اسماء الهی ، شرح اسماء حسنی ، نود و نه نام خدا.

آغاز: حمدله. الذی یخصص به الاسماء الحسنی و الصفات العلیا ، و افرد ذاته تعالی بالعظمة . . . بدان وفقک الله تعالی ، اسماء حسنی الهی عز شأنه ، هزار و یکنام عظام است . . . روایت می کند حسن بصری (ق ه) ازابی داود . . .

11543- بهاولپور ، قاضیان ، فیض لائبریری ، مولوی محمد فضل الله : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ھ. ش ۲ مجموعه ۷۲ صفحه ای ، آغاز برابر نمونه (دکتر الله دتا چودری).

● 3862- هزار و یک نام خدا

ناشناخته. شاید نسخه ها یکی نباشد.

11544- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۲۲۷ : نستعلیق و نسخ زیبا ، حافظ نور محمد ، ۱۰٤۹ھ. (ص ۲۱۲-۲۲۸) . هر ده نام یک خاصیت ویژه ای دارند : ده نام فتح کارها ، ده نام نصرت یافتن ، ده نام کمان کشیدن، تیرانداختن ، درد چشم ، درد کمر ، معده . . . (گنج ٤ : ۲۳۹۳).

11545- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۳۱۶/۳/۳۱۱ : نوشته محمد اکبر ، ۳ جلوس عالمگیری ثانی. ۱۱۷۰ھ(۱۷۵۷م) همراه بارساله ای در فقه (بشیر حسین ۲ : ۲۶۶).

11546- ملتان، سید شاه عباس گردیزی ۱۲: نسخ خوب، فقیر حامد ساکن جنهور، سدهٔ ۱۲ھ.

آغاز : اللهم صل علی محمد و علی آل محمد ، و بارک وسلم بسمله. اللهم انی اسئلک باسمک . . ، بادو سرلوح ، ۱۵٤ ص ۷ س (دکتر زبیده صدیقی).

11547- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷٦٤ : نسخ و نستعلیق ، ۱۳۳٤ھ. (ص ۱-۸). آغاز: حضرت ابن عباس (رض) روایت می کند از سید المرسلین محمد . . . که در مسجد کوفه (ا) نشسته بود ، جبرائیل (ع) باهفتاد هزار و فرشته آمد و گفت یا محمد خدای سلام می رساند (گنج ٤: ۲۳۹۳).

● 3863- هستی

از سید محمد ولی الدین صاحب ایدیشنل دسترکت جج گویا از سدهٔ چهاردهم‌ه. دربارهٔ هستی، بادیدی فلسفی - عرفانی - دینی.

آغاز : هستی یعنی الله جل شأنه. الله کسی نیست که واقف این اسم مبارک نباشد.

11548- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۸٦۳ : نستعلیق خام ، فضل الدین درویش ، طالب علم پنجابی، سدهٔ ١٤ھ. آغاز برابر ، ۱۷٤ ص، رحلی.

● 3864- هشت اشغال : پاس انفاس

از شاه محمد رضا شطار قادری لاهوری (که بنام «پاس انفاس» در ۱۳۲۸ گذشت) (و در آنجا نام نگرنده نادرست «محمد» آمده) و اینک نسخه ای دیگر.

11549- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینه نظامانیان : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۲۲۷ھ. آغاز: حمدله. صلاة. بعد از ادای محامد الهی و صلاة نا متناهی بر روضهٔ حضرت رسالت پناهی . . . می گوید . . محمد رضا ، ۳۲ ص (نعیم اختر مجددی). ن. ک. پاس انفاس: ۳۲۸ که با سر آغاز دیگری ست.

● هشت محفل : ملفوظات شاه ابو المعالی

شاه ابو المعالی - محمد باقر لاهوری. در بخش فلسفهٔ عملی خواهد آمد.

● 3865- هفت حصار : هفت گوت

از ناشناس. وظایف است و اوراد و خواص آن ها ، که می گوید از کتابی که از خزانهٔ سلطان محمود سبکتکین بدست آمده بود ، بیرون کشیده است. در هفت «حصار» از حضرت آدم تا پیامبر اسلام (ص).

آغاز : حمدله. صلات. این هفت گوت آدم صفی الله تازمان حضرت محمد مصطفی (ص) آمده است. چندان خاصیت دارد که در تحریر نمی آید.

11550- وهاری ، میلسی ، سردار جهندیر : نستعلیق ، سدهٔ ۱۳ھ. ١٤ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3866ـ همدانیه

از میر سید علی همدانی (که یاد او در «عقلیه : ۹۷۱» گذشت). در معنی «همدان» و تفسیر و تأویل عرفانی «همدان» بدنبال گفتگویی که «دیروز در مجلس عزیزی به جهت اسم همدان رفته بود». نخست «صوفیان دجال صفت رعنا» را انتقاد می کند ، سپس راه ترقی بشر را تا آنجا که «همه دان» گردد نشان می دهد.

وی «همدان» را سه معنا کرده است : ۱- باسکون میم ، که موضعی ست در یمن ، ۲- بفتح میم ، که موضعی ست در عراق ، ۳- معنی عرفان «همه دان» ، که خداوند است ، و آنکس می تواند «همه دان» گرد که به همه دان مطلق واصل گردد «هر چه گوید به حق گوید و هر چه داند به حق داند». و این سرودهٔ حکیم فردوسی را نیز آورده است : جهان را بلندی و پستی توبی ـ همه نیستند ، هر چه هستی توبی.

این رساله بکوشش دکتر محمد ریاض (پاکستانی) در نشریهٔ معارف اسلامی سازمان اوقاف تهران چاپ شده است.

آغاز : شاهراه شریعت محمدی و مسالک طریقت احمدی برسالکان بیابان طریقت و روندگان. . . اما بعد ، غرض از تحریر این عجاله.

(ن. ک. نسخه ها ۲ : ۱۴۸۸ - ذریعه ۲۵ : ۲۴۱ - مجلهٔ ادبیات آذربادکان ، س ۹ ؛ ۳۴۲ گفتار انواری - اخبار الاخیار : ۱۴۹ که در آنجا داستانی از سبب تألیف این رساله آمده است).

11551- کراچی ، موزه ملی N.M. ۱۹۶۳-۱۸۳/۲ : نسخ ، سده ۱۰هـ آغاز برابر نمونه، ش ۲ مجموعه (ص ۱۵-۱۷) (نوشاهی : ۲۸۵)

11552- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۴۳ : نستعلیق، سده ۱۱هـ. با مهر کنده ۱۱۵۵هـ. (ص ۲۱۷-۲۲۲) ، آغاز برابر نمونه (نوشاهی : ۴۶).

11353- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامالیان : نسخ زیبا ، ابو نصر بهاء الدین سندهی، ۲۱ محرم ۱۱۷۹هـ. (ص ۴۱۰-۴۲۳)، آغاز برابر (نعیم اختر مجددی).

11554- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۱۷ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲هـ. (ص ۲۸۲-۲۹۲) در مجموعه رسایل او ، آغاز برابر نمونه.

11555- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۵۲ : نستعلیق ، ۱۲۸۲هـ. (ص ۳۲۱-۳۳۱) ، آغاز برابر (گنج ۲ : ۸۶۱).

● 3867ـ همعات

از احمد معروف به شاه ولی الله دهلوی (که یاد او در «فتح الرحمان: ۱۹» گذشت) در کلمه ای چند از رشحات الهام که بر قلب وی نزول کرده ، در سلوک، در ۲۲ «همعه» که درخاتمه تاریخ انجام را

ج ۲/۱۱٤۸ھ/۱۷۳۵م یاد کرده است. از سوی «اکادمی شاه ولی الله، حیدرآباد، پاکستان» چاپ شده است.

همهٔ ۱- مقصد بعثت آن حضرت، دین محمدی را ظهری و بطنی ست...، ۲- چهار تغییر کلی، در طریق تصوف، ۳- اصل طریقت و اختلاف در کیفیت الاات آن، ٤- اذکار و وضع خاص هر طایفه از صوفیان، ۵- ذکر ضروری از نماز وغیره، ۱۰- نسبت سکینه، ۱۵- نسبت وجد و حقیقت آن، ۲۰- سلوک راه، دو قسم است، ۲۱- خوارق عادات، چند نوع آن، ۲۲- بخت سببی ست از اسباب حوادث.

دست کم سه ترجمهٔ آن به زبان اردو چاپ شده است: ۱- پرفسور محمد سرور، لاهور، سنده ساگر اکادمی، ۱۳۷۷ھ، ۲- از مولوی فیض میان گجراتی، ۳- عبدالله شاه، انباله، ۱۳۰۲ھ (اختر راهی، ترجمه ها: ۱۳۵).

آغاز: الحمد لله الذی الطنح طائفة من عباده لنفسه و اصطفاهم... اما بعد، می گوید... ولی الله بن... این کلمهٔ چند است که از رشحات الهام بر قلب این شیفته...

(ن. ک. پیشگفتار «تفهیمات الهیه» از همو، که در آنجا ضمن نام ۱۵ اثر او از این کتاب نام برده شده - پاکستان و هند ۵ (۳): ۲۶۹ زندگینامه و نام ۲۰ اثر او، از آن میان همین کتاب - علمای هند: ۲۵۰ زندگینامه و نام ۳۲ اثرش از آن میان همین کتاب).

11556- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۰۱۳/۲/۲۰۰۳: غلام حسین بن نور محمد، ۱۱ رجب ۱۲۰۶ھ (۵ مارچ ۱۷۹۲م.)، در آغاز بنام «الهیات» و در انجام «همعات» نامیده شده (بشیر حسین ۲: ۲۲۳).

11557- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۲۹۷،۶۶ ولی - ۵٤، ۲۹۷ حق: نستعلیق معراج الدین احمد قادری، شنبه ۲ ع ۲/۱۳۰۰ھ بهاولپور، آغاز برابر نمونه، ۱۰۰ ص ۱۵ ص (عباسی ۱: ۱۰۵).

3868- هوامع

از شاه ولی الله محدث دهلوی (که یاد او پیش از این گذشت). گزارش دعای «حزب البحر» از الهامات ابو الحسن شاذلی، علی بن عبدالله، بنیان گذار گروه شاذلیه (م ۶۵۶ھ/۱۲۵۸ م) است نام نگارنده و کتاب و شاذلی در دیباچه آمده است.

در یک مقدمه شامل چند «هوامع»، سپس یک مقصد که در آن «حزب البحر» شرح شده است، آنگاه خاتمه در زکات و آداب خواندن دعای حزب البحر. مقدمه این مطالب را دارد: ۱- معرفت کمال تدبیر، ۲- در بیان تجلی که قبلهٔ همت شیخ ابو الحسن شاذلی بوده، ۳- تقاسم رحمت، ٤- هیاکل کلیه، ۵- حادثه برای نزول الهام این دعا، ۶- انواع علم و فهم معانی، ۷- مقطعات در قرآن، ۸- خواص حزب البحر، ۹- اسناد آن. مقصد در شرح حزب البحر.

آغاز ۲: مقصد در شرح کلمات حزب البحر، ترجمهٔ تحت اللفظ و نکات شرعیه به این کلمات و تفصیل آنچه این کلمات متضمن است. آغاز ۱: حمدله. صلات. اما بعد، میگوید فقیر ولی الله عفی عنه. این کلمه چند است که از سحایب الهام بردل این فقیر ریخته . . . مسمی به هوامع . . .

(ن. ک. پیشگفتار چاپ «تفهیمات الهیه» از همو، که ضمن بررسی ۱۵ اثر نگارنده، از این کتاب نام برده و می افزاید چاپ شده است ـ پاکستان و هند ۵ (۳): ۲۶۹ زندگینامه و نام ۲۰ اثر او از آن میان همین کتاب).

11558- اتک، مکهد کتابخانه مولانا محمد علی، افضل الدین: نستعلیق، هدایت الله پیشاوری، ۱۲۶۰ھ. آغاز برابر نمونه ۲، ۲۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11559- سیالکوت، بدوملهی کهنه، کتابخانهٔ فخر الاطبا: نستعلیق پخته، قاضی عبدالباقی ولد قاضی نبی بخش بن معین الدین، ۲۳ رجب ۱۲۶۰ھ. آغاز برابر، ۱۲ ص (نعیم اختر مجددی).

11560- سرگودها، بهلوال، مدرسه علوم المرتضی، مفتی محمد رفیق: نستعلیق، مفتی علام محیی الدین، ٤ محرم ۱۲۶۱ھ. آغاز برابر نمونه ۱، ۱۰٤ ص (نعیم اختر مجددی).

11561- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی، محمد صالح: نستعلیق، سده ۱۳ھ. آغاز افتاده: شخصی گشت و این شخصی به این وحدت، ٤٢ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

11562- گوجرانواله، سند هوان تاور، نصیر احمد: نستعلیق، سدهٔ ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه ۱، ۱۱۰ ص (نعیم اختر مجددی).

● 3869ـ هوش افزا

از خواجه میر محمد ناصر متخلص به عندلیب (که یاد او در «نالهٔ عندلیب: ۲۰۵۵» گذشت).

(ن. ک. پاکستان و هند ۷: ۱۵۰).

11563- لاهور، دانشگاه، پنجاب: شماره و نشانی بیشتر داده نشده (پاکستان و هند ۷: ۱۶۶).

● یازدهم شریف: جواز العرس

محمد امجد لوشهری. در بخش عقاید: ۱۲۰۶ گذشت.

● بقینیه: علم الیقین، عین الیقین، حق الیقین

از خواجه باقی بالله نقشبندی (که یاد او در «تفسیر سورهٔ اخلاص ۱۳» گذشت). دربارهٔ سه گونه آگاهی، و تجلیات ذات و صفات، شهود ذاتی، تجلیات صوریه و معنویه، صور حسیه و علمیه.

جدایی تجلی اعتقادی و تجلی معنوی ، و در اینجا نسخهٔ گنج بخش افتادگی می یابد.
این گفتار در «کلیات باقی بالله» چاپ نشده است.

آغاز : علم الیقین ، عین الیقین ، حق الیقین ، بدانکه چون کسی چشم بپوشاند علم به وجود آتش بدلالت حرارت برد ، علم الیقین است.

11564- اسلام آباد ، گنج بخش ٦٤١٤ : نستعلیق خوش ، احمد مشتاق ، ١٠٤٦ (نه ١٠٦٤) ، در مجموعه رساله های او (ص١٢٠-١٢٣) آغاز برابر ، بدون انام و یژه ای ، (گنج ۲ : ۷۳٦).

11565- حیدر آباد ، تند و تیمر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ پخته ، محمد نصر الدین بن بهاء الدین سندهی (١١٧٧ﻫ) ، (ص ٧٤ - ٨٠) رساله های او ، آغاز برابر ، در سر عنوان بنام «یقینیه» آمده (نعیم اختر مجددی).

3870- ینابیع الحیاة الابدیه" فی طریق طلاب النقشبندیه

از شیخ ابو الحسن سندی داهری نقشبندی قریشی، در ١١٥٠ﻫ/١٧٣٧م در «ده «باب» و «خاتمه» و «تذنیب» در دو جلد نگاشته است: باب ١- بیان صوفی و سالک ، ٢٦ فصل ، ٢- دین اسلام و علمای آن ، ١٣ فصل ، ٣- معرفت انسان و قوای ظاهره و باطنه ، ١١ فصل ، ٤- در واردات غیبیه ، ٩ فصل ، ٦- شرایط طریقت ، ٢٠ فصل ، ٧- شغل ذکر ، ٣ فصل ، ٨- مناظرات مشایخ و اختلاف ایشان ، ٥ فصل ، ٩- سرود و سماع ، ٧ فصل ، ١٠- خاتمه در بیان اصول حدیث. تذنیب در شرح ربع مسکون زمین و بیان چند چیز که صورت انسان دارند و انسان نیستند.

و از هموست در این فهرست : سراج المصلی ، در فقه حنفی به نظم ، که در ١١٦٤ﻫ/١٧٥٠م ساخته است.

آغاز : بهترین سخنی که عند لیبان چمن انوار طریقت بدان ترنم نمایند ، و خوشترین کلام که بلبلان گلشن.

(ن.ک. نسخه ها ۲ : ١٤٨٩ «ینابیع ...» پاکستان و هند ٥ : ٣١٤ «ینابیع ...».

11566- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکسته آمیز ، عبدالمجـ چوکهیه ، ١٦ ذیقعده ١٢١٠ﻫ. آغاز : جلد ثانی است ، مطالعه اش مفید است ، و مسا مناسب این محل در فصل هژدهم در ضمن مراتب توحید مذکور شده ... ، ٤٢٢ ص ١٧ (پرفسور روشن آرا بیگم).

11567- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله شاه راشدی نسخ خوش عبدالله ، ٨ ذیحجه ١٢٢٣ﻫ. جلد یکم است. آغاز : باب اول در بیان صوفی سالک و متشبه و ولی و عارف و شیخ و چیزهایی که به ایشان تعلق دارد ، و در این باب ١

فصل است. فصل اول در تعریف صوفی و سالک و متشبه و اقسام ایشان چون کامل مکمل و متصوف و ملامی و قلندر و مرید ؛ نسخه هشت باب دارد و هر باب چند فصل ، ۱۹۳ ص (نعیم اختر مجددی).

11568- حیدر آباد ، درگاه شریف، کتابخانه عالیه علمیه، پیر سید محب الله شاه راشدی : نسخ خوش ، ۲۰ رمضان ۱۲۳۰ھ. جلد دوم است. آغاز افتاده : بر حقیقت واحد دلالت ادراک آن حقیقت است. سه باب را دارد ، ۲۵۸ ص (نعیم اختر مجددی).

11569- خیرپور ، پیر گوته ، مدرسه راشدیه : نستعلیق خوش ، تاج محمد ، ۱۱ محرم ۱۳٤٠ھ. فهرست باب و فصل‌ها از این نسخه است، آغاز برابر نمونه ، ۳۰۷ ص (سید خضر نوشاهی).

11570- حیدر آباد ، تند و قیصر ، قاضی فتح الرسول فتح محمد : تاریخ یاد نشده (تسبیحی ، کتابخانه ها ۱ : ٥٦).

11571- حیدر آباد ، درگاه شریف ، کتابخانه عالیه علمیه ، پیر سید محب الله راشدی : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد نشده ، جلد سوم است. سه باب و ۳۲ فصل دارد ، در بیان تعلیم شریعت ، طلب پیر و اهلیت وی ، آداب صحبت ، احتراز از اعتراض بر گفته های پیر ، لقمه حلال ، توبه ، توحید، ارکان طریقت ، حسن اخلاق و عمل ، حرص و طمع ، دوام وضو ، تلقین اسم ذاتی، نفی و اثبات، اکتساب انوار و شرح ربع مسکون و جز آنها، آغاز : باب ششم در بیان شرایط سالکین که عبارت از مقامات است ، و در بیان ارکان طریقت و شرایط طریقت و اندر این باب ۲٦ فصل است. فصل اول در تعلم علم شریعت مطهره محمدیه ، ٤٧٠ ص (نعیم احتر مجددی).

11572- حیدرآباد ، تند و قیصر ، گنجینهٔ نظامانیان : نسخ ، قاضی فتح الرسول نظامانی ، رمضان ۱۳۸۹ھ. آغاز بس حمد برابر نمونه ، ۱٥۲ ص.

11573- حیدر آباد ، همانجا ؛ همان نویسنده ، ۱۳۸۹ھ. جلد دوم. آغاز : بر حقیقت واحد ، ۸٤۲ ص (نعیم اختر مجددی).

● **یواقیت الحرمین** ؛ ترجمه : یواقیت ؛ حسنات الحرمین